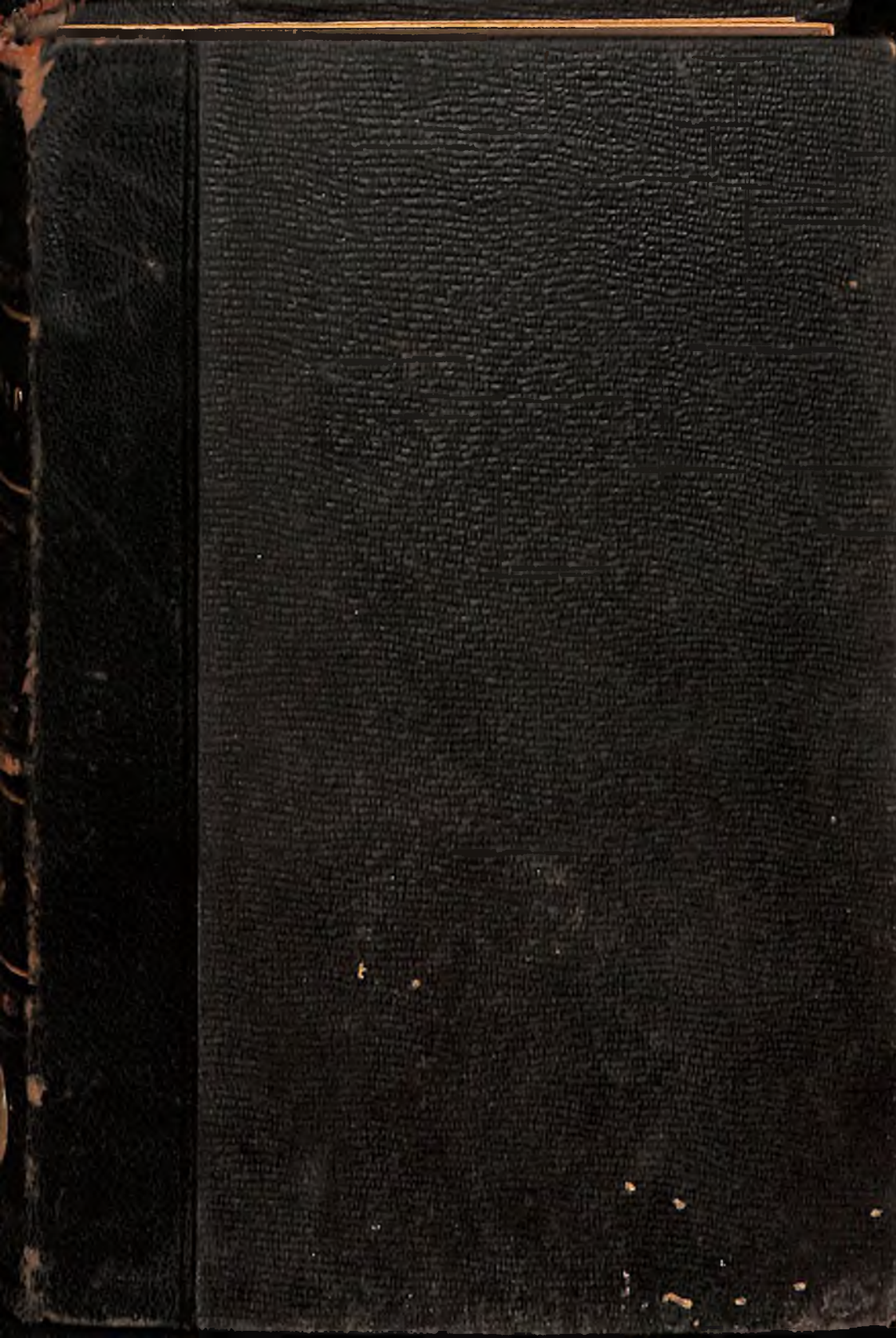

نیل قاتر

ՈՃԻՐԻ ՎՈՐՊԵՏ ՄԵ

«Այս զերբերնուդ մէջ ձեռքերնիդ աւելի հանգիստ է,
այնպէս չէ» հարցապ ՆԻՔ ԲԱՐԹՐԻ հեղինարար.

SELECTED
REPRODUCTION
645/1-8

ՈՃԻՐԻ ՎԱՐՊԵՏ ՄԸ

Կ Ա Մ

ՈՂՋ ԹԱՂՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ

ՄԱՐՊՐԻ ՈԹՐԻԹԻ ՈՍՏԻԿԱՆՍՈՒՆԸ

Նիւ Եորքի ոճրագործական ոստիկանագետը, քննիչ Մաք Քրասքի, կէսօրէն հոգը, Մարգրի Սթրիթի ընդարձակ ու հոյակապ ոստիկանատան իր յատուկ գրասենեակին մէջ, մեծ խորհրդակցութիւն մը կը կատարէր հոչակաւոր պազանի ոստիկան (տէթէկթիս) Նիք Քարթըրի հետ:

Նիք Քարթըր մտերիմ բարեկամն էր քննիչին որ իր ձեռքէն անցնող ծանրակշիւ գործերուն համար անոր կարծիքը կ'առնէր և դժուարութիւններու կամ վտանգի մը պատահած ատեն զխմում կ'ընէր իր անյաղթելի բարեկամին հանձարամտութեանը, ֆիզիքական գորութեանը և արիասիրտութեանը:

Կեսօրի պէս՝ որ կը նախընարէր զիւզի մը մէջ առաջին ըլլալ քան երկրորդ՝ Հոռմի մէջ, Նիք Քարթըր վառասիրտութիւնն ունէր ոստիկաններու առաջինը ըլլալ և ո՛չ թէ ոտք առ ոտք վեր ելլել Նիւ Եորքի ոստիկանական վարչութեան աստիճաններէն, առանց կատարը հասնելու մեծ հաւանականութեան մը:

Այսպէս՝ երբեք չէր ուզած իր անկախութիւնը վտանգել և եթէ առիթը ներկայացած ատեն իր օժանդակութիւնը կ'ընծայէր ոստիկանութեան, պարզապէս իրեն սոսկական ոստիկանի տիպոսով էր:

ՆՈՒՔ ՔԱՐԹԵՐ (ՀԱՏՈՐ Ա.)

Համոզուած էր որ այդ էր լաւագոյն կերպը իր սա-
ղանդը և գործունէութիւնը օգտակարապէս գործածելու :

Պաշտօնական ամէն կապերէ պէտք էր որ ազատ ըլ-
լար որպէսզի կարենար ընկերութեան ձեռքէն եկած ծա-
ռայութիւնները մատուցանել . Ու այսպէսով էր որ ստա-
ցած էր փառքի մօտեցող համբաւ մը :

Արդէն հրաշալի գեանի մը վրայ կը գործէր :

Ո՛չ թէ անոր համար որ Նիւ Եորք միւս մեծ քա-
ղաքներէ աւելի ոճրագործներ կ'արտադրէ , այլ որովհե-
տեւ այդ քաղաքը ուր աշխարհի ամէն կողմերէ մարդիկ
կուգան զօրացնել աշխատաւորներու բանակը և կը նպաս-
տեն Միացեալ Նահանգներուն յարաջրմուծեան և բար-
գաւաճման , ուրիշներ զառակներ կամ նոյնիսկ գունատեր
ալ կուգան աւելցնել ոճիրի բանակը :

Որքան մարդիկ կան որոնք , իրենց Եւրոպայի քա-
ղաքներուն մէջ , հազար տետակ կապերով կապուած ,
իրեն պարկեշտ կը համարուին և որոնք անգամ մը ի-
րենց կապերը խզելէ ետքը , ընտանեքին ու հայրենիքին
հետ , Ամերիկա կուգան բախտ փնտռելու ու հոն թոյլ
կուտան որ իրենց յոռի բնազդները ազատօրէն ծաղկին
այս նոր միջավայրին մէջ և ինդիւքսիոն ազատ զգալով
ամէն բարոյական կապանքներէ , ուրիշ առաջնորդ չեն
ճանչնար այլ եթէ իրենց ցանկութիւնը և շահը , կեան-
քի դառն ու անողորմ պայքարին մէջ :

Հասարակ չարագործներու քով , որոնք բնակարան
մը կը կողոպտեն կամ պառաւ կնիկ մը կը խեղթեն իր
զրամը գողնալու համար , մեծ աւաղակներ կան , որոնց
յղացումներն ու յանդիմութիւնը հանձարի կը մօտենայ :

Եւ հանձար պէտք է զանոնք դուշակելու , անոնց ա-
ռաջքը առնելու և ի վերջոյ զանոնք յանձնելու համար
Արդարութեան որ պաշտօն ունի զանոնք դատելու և ար-
ժանի պատիժը տալու :

Հասկնալի է որ Նիւ Գարթըրի պէս մարդ մը խան-

դալատուի պայքարի մը համար ուր հարկ է գործածել
մաքի ու ֆիզիքական զօրութեան բոլոր միջոցները և
ուր ծածուկ սատիկանք սրիկանները հալածելով՝ պարկեշտ
անձերու հանդիսար կը պաշտպանէ :

Այդ օրը Մաք Քլաւքիի հետ խօսակցութեան ստար-
կաց եզոզ խնդիրը շատ խորհրդաւոր բան մըն էր : Ամենէն
վարպետ սատիկանները չէին կրնար խելք հապնել և
քննիչը՝ ինքն ալ՝ չուարած էր :

Ասոր համար կանչել տուած էր Նիւ Գարթըրը :

Յոյսը միայն անոր վրայ էր , մանաւանդ որ խնդիրը
յանցաւորի մը վրայ էր զոր Նիւ Գարթըր առաջինը և-
ղած էր զիմակազերծ ընելու առանրհինգ օր առաջ :

Այդ մարդը նոր դրամատան մը նախագահն էր և կը
կոչուէր Իսահակ Մէտօզ :

Այս Մէտօզը Սան Ֆրանչէսքօյի մէկ պատուաւոր ըն-
տանիքին կը պատկանէր , բայց կա՛մ յոռի կրթութեան
և կամ յոռի բնութեան պատճառաւ , կամ այդ երկուքին
համար , իր երխտասարգութենէն ի վեր գէշ մարդ մը և-
ղած էր :

Իր ծննդավայրը եղած քաղքին մէջ պանքայէ մը
գողութիւն ընելով հինգ տարուան բանտարկութեան
զատապարտուած էր :

Բանտարկութիւնը լրանալէ ետքը՝ Եւրոպա ճամբոր-
դութիւն մը բրած էր , իրեն պէս մարդիկներու հետ ըն-
կերացած և Լքքի Մօսկան կեղծանունին առիկ շատ մը
մեծ քաղաքներու մէջ պանքաներ կողոպտած էր :

Իր հօրը մահուան լուրը , որ մեծ հարստութիւն մը
կը թողուր , նոր ճամբաներ բացած էր Իսահակ Մէտօզի
առջեւ :

Կամայ մը իր ընկերակիցները թողած ու Նիւ Եորք
եկած էր , ուր իր հարստութեան շնորհիւ , քանի մը զրա-
մատէրներու հետ , հիմնած էր Միալանա պանքը և որուն
նախագահ անուանուած էր :

Ամէն բան սղէկ կ'երթար և Իսահակ Մէտօղ կամ
Լըքի Մօսկան ամէն շահ ունէր իրբու պարկեշտ մարդ մը
ապրելու, եթէ իր գողութեան ընկերները հետքը գտած
և եկած չլլային՝ դրամ չորթելու համար իրմէ :

Իր հին բնազդները արթնցան բուն իսկ իր հիմնած
պանքայէն երեք հարիւր յիսուն հազար տօլար գողնալու
ծրագիր մը յղացու և գործադրեց, գոհացնելու համար
իր հին ընկերները և վերջնականապէս անոնց ձեռքէն
սղատելու համար :

Խնդիր է զիտնալը թէ արդեօք այս կերպով իր հին
ընկերներուն ակօրժակը աւելի սրուած չէ՞ր այդ մեծ պա-
տաւէն և թէ խելացութիւն էր ըրածը : Ամէն պարագային
գէպքերը իրեն ժամանակ չթողուցին այս մասին վճիռ
մը տալու :

Եղածը ապահովաբար երեք երեւան չախտի ելլար
եթէ Նիք Քարթիր ճարտար նրբութեամբ մը գործին հա-
ղիւ նշմարելի թելերը չքակէր :

Այն իրիկունն իսկ ուր այս կեղծուած գողութիւնը
տեղի ունեցած էր, Իսահակ Մէտօղ պատրուակով մը
քննիչի գրասենեակը կանչուած՝ հոն ձերբակալուած ու
բանտարկուած էր :

Հետեւեալ առտու, երբ դային բանտարկեալը փըն-
տրուելու՝ հարցաքննութեան համար, հոն չէր : Փախած էր
այդ այնքան խտօրէն պահպանուած բանտէն :

Այս փախուստը չուստով բացատրեցին նշմարելով որ
միւսնոյն առնէ երկու պահապաններ ալ աներեւոյթ եղած
էին : Միալանտ պանքայի նախագահը զանոնք սակիտով
կաշառած էր և բանալ պուած էր բանտին դռները :

Նոյն օրն իսկ, առտուն կանուխ, Իսահակ Մէտօղ,
պազարիւնով, ներկայացած էր իր պանքան, որուն դռ-
նապանն ու պահապանը, տակաւին լուր չունենալով
առջի օր անցած դարցածներէն, զինքը ընդունած էին

քնականորար իրրեւ հաստատութեան պետը . Ինքզինք ա-
զատ զգալով՝ Իսահակ Մէսօզ ո՛չ միայն իր գրասենեա-
կին մէջ եղած գրամարկզին գրամինները տոած էր . որոնք
արդէն իր անձնական ստացուածքն էին , այլ նաև պան-
քային պատկանող յիսունըհինգ հազար տօլար ոսկեգրամ՝
և մեկնած էր առանց ուշադրութիւն գրաւելու :

Այս անբար յանդգնոցիւնն նոր շահատակութիւնը
քնականորար ամբողջ Նիւ Եորքի տարիկանութիւնը գոյ
սեղանաւորին ետեւէն վաղցուցած էր : Բայց տասնըհինգ
օրէ ի վեր փնտաւորները առանց արդիւնքի մնացած
էին :

Այնպէս կը թուէր որ Իսահակ Մէսօզ աներեւոյթ
եղած էր երկրիս երեսէն . ամէն պարագային այլեւս կաս-
կած չունէին թէ Նիւ Եորքէն մեկնած էր :

Այդ կէտին վրայ կը վիճարանէին քննիչն ու Նիք
Քարթըրը այն վայրկեանին ուր այս պատմութիւնը կը
սկսի : Ո՛չ մին , ո՛չ միւսը կ'ուզէին ընդունիլ այդ փա-
ռիս : Ո՛չ մին , ո՛չ միւսը կ'ուզէին ընդունիլ այդ փա-
ռիս : Ո՛չ մին , ո՛չ միւսը կ'ուզէին ընդունիլ այդ փա-
ռիս : Ո՛չ մին , ո՛չ միւսը կ'ուզէին ընդունիլ այդ փա-
ռիս : Ո՛չ մին , ո՛չ միւսը կ'ուզէին ընդունիլ այդ փա-
ռիս :

Օրերէ ի վեր խնամով կը հետապնդէին Իսահակ Մէ-
սօզի մէկ մտերիմ քարեկամը որ Մօսիս Քարթըրը կը
կոչուէր , զոր Նիք Քարթըրը ամէն ոճրի կարող կը կար-
ծէր և կը յուսային որ անոր ամենափոքր շարժումներուն
վրայ հակելով պիտի կրնային փախտականը ձեռք ձգել :

— Այսուհանդերձ , կ'ըսէր քննիչը տեսակ մը սրտաբե-
կութեամբ , տակաւին ու ե նշան մը չէր գտնուած :

Այն ատեն Նիք Քարթըրը սա գիտողութիւնը բրաւ

— Դիտած եմ թէ մարդ մը որ պանքա մը կը ման-
հանէ գրամ տանելու համար , դուրս ելած միջոցին իր
գրպանները կը շօշափէ նշանակալից կերպով , մինչդեռ՝
ընդհակառակը՝ մարդ մը որ պանքա կը ման-
հանէ գրամ տանելու համար՝ միշտ դուրս կ'ելլէ բաղուկները ձօ-
նելով :

Նիք Քարթըրը իր այս հաղուադիւտ ու խորին գիտո-

— Շարափէ մը աւելի: Թերեւս տասը օրէ ի վեր՝ ձիւտը կրնամ բռնել եթէ տետրակիս վրայ աչք մը նետեմ:

— Հոգ չէ՝ չահեկանը այն է թէ ինչ երեւան ելած է:

— Ոչինչ:

— Կը ներէք, երեւան ելած է թէ՛ ամէն օր կէսօրէն ետքը, որոշեալ ժամու մը, Քարէթըզ կ'երթայ Պօսթօն Ռօտի մէկ պանքան Պրուի մէջ, թէ ներս կը մանէ բաղուկները ճօճեալ և թէ հոն ժամ մը մնալէ ետքը դուրս կ'եկէ ձեռքերը դրպաններուն մէջ:

— Ընչաւ է... լաւ ուրեմն ինչ կ'եզրակացնէք:

— Պարզապէս սա թէ՛ գիտէ որ ետեւէն մարդ կը սրտախ և թէ այդ պանքան բան մը կը տանի ու հոն կը թողու. ահա՛ ամէնքը:

— Եւ հիմա որ այս բանը գիտենք՝ աւելի մօտ ենք ճշմարտութեան քան երբոր չէինք գիտեր:

— Կարծեմ:

— Ըսէք ինծի այն եզրակացութիւնները կամ ենթադրութիւնները որ առիկ կը քաղէք և գուցէ բանի մը հասնինք խորհրդակցելով ու միեւնոյն ուղղութեամբ աշխատելով. բաւական լաւ կը ճանչնամ գուարճամոլներու խաղամոլներու և խաբեքաներու աշխարհը, բայց կը խոստովանիմ որ Քարէթըզ յաջողած է զիս շահագրգռել, այդ տղան ինծի համար գաղանիք մըն է որուն բանալին չեմ գտած. բայց կը մտածեմ որ իր մասին մեր բրածները հողմադարձ աղօթիչնեղու գէմ կուօւ մղելու կը նմանի:

— Մի՛ կարծէք այդպէս: Քարէթըզ ընտանիքը բաւական լաւ կը ճանչնամ: Կը յիշէք որ անդամ մը, ի հաշիւ կառավարութեան, մաքսանենգութեան խնդրով մը զբաղեցայ, որուն զուխը կը գտնուէր մեր Քարէթըզի եղբայրը: Խնդիրը սոկեղէն զարդերու և ադամանդներու վրայ էր, զորս Քանաատայի սահմանադիւնէն կ'անցնէին Միացեալ Նահանգներու կառավարութենէն հարիւր հազարաւոր տօղարներ չորթելով: Ասիկա շարունակեց մին-

դռնիւնք բարեկամին ըրած ատեն կը ժպտէր : Այս ժրպիտը կը նշանակէր :

— Շխտակը հարկ չի կոյ մեր մէջ այս տեսակ ճշմարտութիւններ ըսել : Ասիկա երկուքս ալ ազէկ գիտենք : Բայց միտա չունի եւ զայն նորէն կը կրկնեմ . Պիտի տեսնես թէ խօսքս ուր պիտի կապեմ :

Քննիչն ալ որ պատէր թէ Նիք Քարթրը պարտաւ խօսքերով ժամանակը չէր վառներ , իր կողմէ պատասխանեց խիստ լրջօրէն .

— Կատարելագէտ ճիշտ է ձեր դիտողութիւնը : Բայց ինչ կապ ունի մեզ զբաղցնող խնդրին հետ :

Նիք Քարթրը փոխանակ ուղղակի պատասխանելու այս հարցումին՝ խօսքը շարունակեց իրր թէ իրեն ու է հարցում ըրած չըլլային .

— Եւ նկատած եմ նաեւ որ երբ ճարպիկ գող մը կ'ուզէ ձեզի կամ ինծի պէս մէկը խտրել , հակառակ կերպով կը գործէ :

— Լաւ ուրեմն , յետոյ :

— Ձեք կարծեր որ կանոն մը որ պահպաներու համար ի գործ կը արուի , ուրիշ պարագաներու մէջ ալ կարելի է գործածել :

— Պատճառ մը չեմ տեսնար որ այդպէս չըլլայ :

— Եւ ոչ ալ ես : Բայ Լաֆօնը կը համարէք ձեր մարդիկներէն այն որ լաւագոյն կերպով հետապնդումներ կը կատարէ , այնպէս չէ :

— Ո՛հ , անշուշտ :

— Ես ալ : Մեծ համարում ունիմ Լաֆօնի վրայ . բայց խօսքը մէջնորդիս եւ անկեղծօրէն ըսելով , սիրելի ճորճ , այս Մօսիս Քարթթըրը որուն վրայ ամէն տեսակ ոճիւրներ կը կատարէինք եւ որուն գէմ իրաւաբանօրէն օրինադան , ցութիւն մը չենք կրնար գտնել , կարծ մըն է որ ձեր բոլոր պաշտօնականները գրպանէն կը հանէ , Լաֆօնն ալ մէջը ըլլալով . . . ըսէք , որքան ատենէ ի վեր Քարթթըրը կը հետապնդուի :

— Վնաս չունի, ձորձ, ես ալ անգամ մը պիտի այցելեմ այս իրիկուն :

— Լաւ շատ գո՛հ եմ : Վերջերս այնքան զբաղած էիք որ չկրցայ ձենէ խնդրել որ այս գործը վրանիդ տանելիք ե . . .

— Եւ յետոյ կատարեալ վստահութիւն ունէիք Լաֆօնի վրայ . համոզուած էիք որ պիտի յաջողէր :

— Արդարեւ իրա՛ւ է, այդպէս համոզուած էի :

— Եւ անշուշտ պիտի յաջողէր եթէ գործը Քարէթըզէն տարրեր մէկու հետ ըլլար, բայց այդ մարդը ինչպէս քսի շատ ճարպիկ է : Կարծեմ ատաջին օրէն զխոցաւ որ Լաֆօն զինքը կը հետապնդէր :

— Ամէն պարագային՝ հիմա զիսէ այդպէս ըլլալը :

— Ո՛հ, սաոր համար կրնաք գրաւ բռնել ինչ որ ուզէք եւ չպիտի կորսնցունէք : Աւելին կայ . . . Քարէթըզ քիթին տակէն կը խնդայ :

— Կը խնդա՞յ . . . Լաֆօնի՞ վրայ :

— Անշուշտ, Լաֆօնի, ձեր եւ իմ վրաս ալ միեւնոյն տանն : Միտք բերէք նաեւ որ նոյնիսկ չենք զիտեր թէ այս Քարէթըզը դու խաբերայ մընէ : միայն կասկածներ ունինք :

— Չէ՛, այդ բանը չեմ ընդունիր : Գիտենք, միայն թէ չենք կրնար տպացուցանել :

— Թո՛ղ այդպէս ըլլայ, արդէն այդ ալ նոյն բանն է . . . միտին աչքէ անցնենք գործին զանազան բուկերը : Ասիկա լաւ է յիշողութիւննիս սրելու համար :

— Լաւ . խնդիրը ներկայացուցէք ինչպէս որ ձեր մտքին կ'երեւայ : Տեսնեմ թէ բան մը պիտի զանց ընէ՞ք :

— Շատ աղէկ : Միտլանտ պանքայէն երեք հարիւր յիսուն հազաւ տողար դողցուեցաւ : Դիչերային պահապանը սարսնուեցաւ ու մարմինը գետը նետուեցաւ : Փողոցին մէջ պաշտօնի վրայ դանուող Միւլըն ստիկանը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ . հիմա ատոյճացած է եւ այս

չեւ որ զիս իր ետեւէն զրին : Հարիւր անգամ կեանքս
վտանքի գրի : Բայց ի վերջոյ այդ ոճրագործը գետին սա-
սրակեցաւ այն վայրկեանին ուր կը կարծէր զիս սպաննել՝
եթէ իմ աջ ձեռքս քառորդ րոպէ աւելի արագ չհարմէր
քան իրենը՝ գործս լնցած էր : Իրեն պէս կաշատուն ու
փախչող սրիկայ երբեք չեմ տեսած իմ ամբողջ գործու-
նէութեանս շրջանին : Լաւ ուրեմն այդ Մօսիս Քարէթըզը
գրեթէ այնքան կաշատուն է որքան իր Լիվընկըթօն կը-
բայրը : Միւս կողմէ գիտենք թէ Իսահակ Մէտօզ և Մօ-
սիս Քարէթըզ, ձեռքի մը երկու մասններուն պէս էին որ-
չափ տունն որ Իսահակ պանքայի նախագահ էր :

— Այո՛, ատիկա կատարեղապէս գիտենք :

— Ու նոյնպէս բաւական վստահ ենք թէ Մօսիս
Քարէթըզն է որ կաշատքի գործը տեսած է սրուն չնորհիւ
Իսահակ Մէտօզ իր ձերբակալման հետեւեալ օրը փախաւ :

— Այդ ալ բաւական ճշմարիտ է :

— Եւ ենթադրեցինք թէ Քարէթըզի ետեւէն իյնալով
ուչ կամ կանուխ Մէտօզը ձեռք պիտի ձգէինք վերտաին :

— Այո՛, այո՛ : Գիտէք որ հակառակը չեմ բեր : Բայց
ծայրը ուր պիտի կապուի :

— Ասոր պիտի կապեմ թէ՛ Պօսթօն Ռօտի պանքային
ու Մէտօզի պահուած տեղւոյն միջև յարաբերութեան
միջոց մը կայ և թէ այդ յարաբերութեան միջոցը այն-
քան լաւ կերպով ծածկուած է որ Քարէթըզ վախ չունի
թէ կրնանք երեւան հանել :

— Լափօն այդ չէնքդ երկու անգամ քննած է եւ
Մակէր ու Միւլլըն ևս այցեկած են անգամ մը միասին եւ
ուրիշ անգամ մըն ուլ խնժի հետ :

— Ու բան մը չէ՞ք գտած :

— Ոչինչ, և գեանայարկէն մինչև ձեզունը՝ ցերեկ
ժամանակ՝ քննած ենք, եւ ո՛չ իսկ կատու մը կայ : հա-
զիւ թէ մուկ մը տեսանք և անշուշտ ան չէր կողոպ-
տուած պանքային նախադահը :

դրասը, յիսուհը հինգ հազար տողար, յետոյ դուրս ելաւ
այնքան պաղարկւնով որ մտած էր և աներեւոյթ եղաւ:
Այս չէ խնդրին պատմականը:

— Գրեթէ: Քարէթըղի յիշատակութիւնը չըրիք:

— Ձէ՛, դիտմամբ չըրի:

— Ինչո՞ւ համար:

— Քանզի Քարէթըղի վրայ բան մը չենք գիտեր,
կասկածներ ունինք միայն:

— Իրա՛ւ որ եթէ միայն կասկած է՝ զօրաւոր կաս-
կած մըն է:

— Այդ մասին համաձայն եմ: Բայց որոշ բան մը
չենք գիտեր: Մեզ միակ առաջնորդողն է միջակէն քիչ
մը աւելի սպուշ պահապանի մը տուած պղտիկ տեղե-
կութիւնը: Մեզ նկարագրեց այն մարդը որ պանքային
դուրսը Մէտօղի կը սպասէր. բայց այնքան տարտամ
կերպով նկարագրեց որ թէև կրնանք ենթադրել որ Քարէ-
թըղը ըլլայ, բայց ապահով չենք: Դրապէս բան մը չենք
գիտեր:

— Բարոյապէս ապահով ենք:

— Անչուշտ մաքիս մեջ փոքրիկ կասկած մը չունիմ
և ո՛չ ալ դուք, բայց չենք կրնար ապացուցանել:

— Պիտի ապացուցանենք:

— Լս'ւ, առոր չոլիտի զարմանում: Բայց միակ
կերպ մը կայ, պարոն քննիչ:

— Ո՞րը:

— Պէտք է կանչել ձեր մարդիկը և իրենց ըսել որ
այդ գործը մէկ կողմ թողուած է ու իրենց ուրիշ զբա-
ղում տալ, այնպէս որ ամէն բան մոռնան. այն ատեն
գործը վրաս կ'առնեմ ու անոր կը նուիրեմ բոլոր ժամա-
նակս ու խնամքս:

— Ես ալ սկիզբէն ճիշդ այդ բանը ձեզի ընել տալ
կ'ուզէի:

— Ես ալ, ինչպէս գիտեք, սկիզբէն չէի կրնար ընել,

գործին մէջ ցոյց տուան արիութեանը համար ձեր քով
առած էք զինքը :

— Մինչև հոս ճիշդ է , շարունակեցէ՛ք :

— Հասկցանք որ գողութիւնը կատարուած էր եր-
կու գողերու ձեռքով որոնք պանքան մտած էին և գա-
ցած մինչև գրամարկղին քով ուր գրամը գրուած էր
պանքայի նոնադան Իսահակ Մէտօղի ձեռքով :

— Այո՛ :

— Յետոյ երեւան հանցիներ թէ Իսահակ Մէտօղ հին
խորեքայ մըն է , որ ստանօք Լըքի Մօսկան անունով
ճանչցուած է , թէ իր հօրմէն մեծ հարստութիւն մը ժա-
ռանդած է և սեղանաւոր եղած է : Զինքը այս սենեա-
կին մէջ ձերբակալեցինք :

— Արդարեւ այսպէս է :

— Եւ հետեւեալ ատու իսկ կծիկը կը գնէր , երկու
պահապաններ կաշառելով , որոնք թոյլ կուտային որ
փախչէր ու յետոյ իրենք ալ աներեւոյթ կ'ըլլային : Անկէ
ի վեր կաշարուողները ձերբակալեցիք՝ բայց Մէտօղը չը-
կրցաք ձեռք ձգել . . . , զինքը կը փնտռենք գողութեան
ինչպէս նաեւ պանքայի գիշերապահ Փայքի սպաննութեան
համար :

— Այս՝ , և . . . :

— Սպասեցէ՛ք վայրկեան մը , տակաւին խօսքս չամ-
բողջացուցի :

— Իս'ւ , շարունակեցէ՛ք :

— Խեղացի գործ մը ընել կարծեցինք խնդիրը չյայտ-
նելով , հետեւեալ օր , թերթերուն մէջ , Պանքային երկու
արկղակալները այդ բանը խնդրեցին մինէ և մենք հա-
ւանեցանք : Արդիւնքը այն եղաւ որ Մէտօղ՝ աղաակուն
պէս՝ պաղարեամբ ու յանդգնութեամբ պանքան գնաց ,
տակաւին գործերը չսկսած , հոն ընդունուեցաւ նոր պա-
հալանին կողմէ որ նախորդ օրը ինք բերած էր այդ
գործին և հանդարտօրէն ատու հոն գտնուած պատրաստ

բայց հիմա պիտի ընեմ: Լաֆօն պարկեշտ մարդ մըն է որ կ'երեւակայէ: Քարէթըըը հետապնդել առանց տեսնուելու. երիտասարդ է և պատրանքներով լեցուն: Եթէ համազդեալ հազած ըլլար ստիկ աւելի չպիտի նշմարուէր: Քարէթըը իրեն համար չա՛տ վարպետորդի մէկն է:

— Զգուշացե՛ք որ ձեզի համար ալ շատ վարպետորդի չըլլայ:

— Պ. քննիչ երկար առնու է որ ես հետապնդում չեմ ըներ, այդ գործը օգնականներուս, Չիքի, Փաղէի, Թէնիպէի կը յանձնեմ: Բայց կարծեմ այս հետապնդումին մէջ հաճօք պիտի վայելեմ: Այս տեսակ աշխատութիւնները գրգռիչ բան մը ունին և որոնք կը գնահատեմ վրասնդաւոր ըլլալուն համար:

— Չէ՛ք ենթադրեր որ Քարէթըը սուսուց պիտէ թէ իր ետեւէն պիտի իջնաք:

— Բնականաբար պիտէ: Կը կարծէ թէ արդէն խոյ իր ետեւէն ինկած եմ և միակ բանը որ զինքը կը սրամտեցնէ այն է որ ներկայութեանս ամենափոքր հետքը չէ կրցած գտնել: Կը մտածէ թէ տեսարանին խորը պահոււրտած եմ ու կը նեղանայ և կը մտաւանջուի որ կարող չէ ըսել թէ ո՛ւր էի քիչ մը առաջ և ո՛ւր եմ այժմ:

— Ինչ որ ալ ըլլայ, ձեր փափաքածին պէս պիտի ընենք, ըսաւ քննիչը: Բայց ձեզի բան մը պիտի ըսեմ... չեմ գիտեր թէ ի՛նչ բան գիտաւելի կը զարմացնէ պանքայի նախորդ նախապահին յանդուգն փախուստը թէ այս Քարէթըըի հակայական անպատկառութիւնը որ այսօր քան երկար տատնէ ի վեր քիթերնէս բռնած մեզ կը խողցնէ առանց օձիքը ձեռք տալու, թէ ձեր ինքնատրտահուլիւնը որով կը յայտարարէք որ կ'ուզէք առանց օգնականի ինքնազուխ աւարտել գործ մը որուն համար այնքան արիւն քրտինք թափեցին իմ մարդիկս:

— Զեռքերնիդ խղճերնուդ վրայ ըսէ՛ք, Ծորճ, առաջին անգամը չէ կարծեմ... իրար լաւ կը ճանչնանք:

— Այո՛ . բայց կարծեմ կը ճանչնամ նաև այս Քարէ-
թըզը , ըստ Մաք Քլաքի յանդիմանիչ չեշտով մը : Նա-
խազգացում մը ունիմ թէ իմ հաճարեղ բարեկամս Նիք
Քարթըր իրեն համա հակառակորդի մը հետ պիտի չախ-
ուի . . պարկեշտութիւնը մէկ կողմ գնելով : Եւ չպիտի
զարմանամ եթէ այս առթիւ խնդիրը մեր Երեւակայածէն
տարրեր ընթացք մը առնէ : Դուք ալ չէ՞ք ըսեր թէ այս
Քարէթըղին չափ խելացի ու լուսազոյն կերպով գիտեալ
խարերայի մը չէ՞ք պատահած երբեք :

Նիք զուարթօրէն խնդաց և մտերմօրէն զարկաւ քրն-
նիչին ուսին :

— Ծշմարտութիւնը կը խոստովանիմ , ճորճ , ըստ :
Գալով ձեր մատառնջութիւններուն՝ ստիկա միտային
հակակողմն է : Զեղի հաճոյք կը պատճառէ կոր այս դոր-
ծը վրաս առնելու . լաւ ուրեմն , չէ՞ք գիտեր թէ մարդս
չունի հաճոյք մը , որքան ալ մաքուր ըլլայ , որ ու է
ամբողջ մը մթաղնած չըլլայ . . . : Տեսէ՞ք , ձեզի բռն մը
պիտի ըսեմ զոր կ'ենթադրեմ որ կը գուշակէք արդէն :
Իմ յաջողութիւններուս մէկ մասը անով կը բացատրուի
որ երբեք գործ մը վրաս չեմ առներ որուն մասին վրա-
սահ չեմ թէ պիտի գլուխ հանեմ . . . օրինակի համար
այս գործը : Զիս կը խանդավառէ պայքար սկսիլ մարդու
մը հետ որ իր նենգամտութեամբ , ճարպիկութեամբ ու
նրբութեամբ , կրնամ անուանիլ իրր ոճիրի թաղաւորը . . . :
Չափուիլ իրեն հետ իմ բոլոր գորութեամբս , բոլոր կա-
րողութեամբս , խաղի դալ իրմէ , յետոյ իրեն խաղ խաղալ
մինչեւ որ ի վերջոյ հակառակ իր վարպետութիւններուն ,
ստիպեմ ինքզինք յաղթուած խոստովանելու . . . ասիկա
իմ հաճոյքս ու ուրախութիւնս է : Խաղը իր վտանդները
ունի , բայց հարկաւոր է իմ բարօրութեանս համար , ինչ-
պէս ջուրը հարկաւոր է ձուկին :

Հակառակ իր յուսի արամադրութեան՝ քննիչ Մաք
Քլաքի հիացումով նկատեց իր բարեկամը :

Հեռուեալ օրը պիտի սկսէր, մինչև այն տառն թող տարով որ Քարէթըզի մտատանջութիւնը սաստկանայ, որովհետև գաղտնի ստախկանը կ'ենթադրէր թէ Քարէթըզ ինքզինը հեռապնդուած կարծելով ու տեսնելով միանգամայն որ ետեւէն գացող չիկայ, մտատանջութեան պիտի մատնուէր :

Բայց զիտաւորութիւն ունէր ամբողջ զիշերը զոհել Պօսթօն Աթրիթի պանքային մէջ որուն մասին արդէն խօսեցանք եւ մանրամասն զննութիւն մը կատարելու համար :

Հարկաւոր չգտանք այդ իրիկուն կրկին քննիչը տեսնել ստուգելու համար թէ Լաֆօն իր գործէն գալերեցուցուած է. քանզի ենթադրելով որ մեծաւորը մոռնար իր տուած խօստումը, Լաֆօն զայն պիտի յիշեցնէր, երբոր հեռաձայնով իր օրական տեղեկատուութիւնը ընէր :

Այսուհանդերձ յետոյ զզջաց այս տոթիւ պահած լռութեանը համար :

Արդարեւ, պատահելիքին աւելի լաւ պատրաստուած պիտի ըլլար եթէ պիտոար որ Լաֆօն, իր պաշտօնին մէջ տուածին անգամ ըլլալով, որոշեալ ժամուն իր տեղեկատուութիւնը չէր ըրած :

Կեդրոնական պաշտօնատան մէջ քննիչը սպասեց մինչև ժամը եօթը :

Վերջապէս, տեսնելով որ տեղեկատուութիւնը չիգար մտածեց որ անակնկալ եւ անխուսափելի դէպք մը կ'արդիւնէր Լաֆօնը սովորականին պէս կանոնաւոր ըլլալու եւ թէ անչուչտ աւելի ետքը պիտի հեռաձայնէր, բացառելով այս անկանոնութեան պատճառը :

Ուստի իր տունը դնաց, իր ստորագաս պաշտօնեային հրահանգ տալով որ երբ Լաֆօն հեռաձայնէ՝ անոր ըսէ որ իր գործը թաղու եւ գայ գրասենեակ նոր հրահանգներ ատնելու :

Նիք Քարթըր եւս ուղղակի իր բնակարանը գացած էր :
ՆԻՔ ՔԱՐԹԵՐ (Հասոք Ա.)

— Աստուած գիտէ որ երջանիկ իմ ձեզի ունենալուս նիւք, պատասխանեց: Եթէ կայ մէկը որ կրնայ այս Քարէթըզի հետ գլուխ ելլել այն ալ դուք էք... Ծն, այս խընդիրը լմնցած է:

Իրարու ձեռք թօթուեցին և քննիչը աւելցուց:

— Ե՛րբ միտք ունիք գործողութեան սկսելու:

— Անմիջապէս: Երբոր Լաֆօն այսօր հետաձայնէ ձեզի, զինքը գրասենեակ կանչեցէ՛ք... իրեն հրաման ըրէք այդ գործով չգրադելու և մնացածը ինծի թողէք:

— Այդ բանը եղածէն սկսեցէ՛ք, Նիւք: Ձեր ուղածը այն է որ ո՛չ ևս ո՛չ իմ մարդիկս գործին խառնուինք, անանկ չէ՛:

— Ճիշդ ատանկ է: Այս իրիկուն ձեռք պիտի առնեմ Պ. Մօսիս Քարէթըզի հետքը և եթէ զինքն ու իր ընկերը Մէտոզ գետին չառապարեմ, այս արհեստը պիտի թողում: Նոյնիսկ կը կարծեմ որ գործը երկտը չալիտի տուէ: Ու հիմակ որ իրաւ լաւ հասկցանք՝ աշխատութեան պիտի սկսիմ:

Ու անգամ մըն ալ իրարու ձեռք սեղմելէ ետքը, երկու բարեկամները բաժնուեցան:

ԱՆՊԱՏԿԱՌ ՔԱՐԷԹԵԶԻ

Իրիկունն ժամը հինգ էր երբ, իր բարեկամին՝ Մաք Վլասքիի հետ այս տեսակցութենէն ետքը, Նիւք Քարթըզը ոստիկանատունէն մեկնեցաւ: Նոյնմբերի Խիսուր և զորշօրուն մը վերջալոյսը կը տարածուէր քաղքին վրայ:

Քննիչը անհամբեր կը սպասէր այն տեղեկութեան զոր Լաֆօն ամէն օր ժամը ճին հետաձայնով կը հաղորդէր իրեն կանոնաւորապէս:

Գալով Նիւք Քարթըզի՝ անիկա միտք չուէր իր հետաաշխատողները հոյն օրը սկսելու:

Երկար ատենն իր մեծ թխկնաթոռին մէջ նստած մնաց ,
մտածելով այն ծպտումին վրայ զոր պիտի առնէր :

Կատարեալպէս համոզուած էր որ , ինչպէս ըսած էր
քննիչին , իր խաղալիք խաղը շատ շատ նուրբ և անսո-
կնկալներով լեցուն պիտի ըլլար , քանզի երբեք մէկը չէր
ճանչնաց որ Քարէթըզի չափ հաւասարէր իրեն իր սալ-
աօնին բոլոր զաղանիքներուն և հնարքներուն մէջ :

Առաջին անգամ չէր որ համբաւաւոր ուստիկանը այդ
մարդուն քայլերուն կը հետեւէր : Բայց երբեք չէր յաջո-
ղած ինք՝ անզուգական վարպետը՝ այդ խորամանկ աղ-
ուէսը որջէն դուրս հանելու : Ընդհակառակը միշտ Քարէ-
թըզ կըրցած էր վերջին վայրկեանին , մեծ ճարպիկութեամբ
իրեն դէմ ժողովուած կասկածները ցրուել և հետապնդ-
դումներէ ինքզինք ազատել :

Բայց այն անգամ Նիք Քարթըր չէր կրնար ո և է
պատրուակով կենալ՝ մինչեւ ծայրը չգոյցած :

— Ինչ կերպով ալ ծպտուիմ՝ զԺուար պիտի ըլլայ
Քարէթըզը խաբել , կը մըմտար ինքնիրեն : Իր եղբայրը Լի-
վինկսթոն սուր միտք մը ունէր . բայց այս անպիտանը
ա՛յլ աւելի խելացի է : Լիվինկսթոն զիս կը ճանչնար նաև
քնական երեւոյթութիւն : Բայց չեմ կարծեր որ Մօռիս զիս
չծպտուած վիճակի մէջ տեսած ըլլայ : Ուրեմն այս միջոցը
գործածեմ , քնաւ չծպտուիմ , տեսնենք ինչպէս կ'ըլլայ :

Այսուհանդերձ , դուրս ելլելէ առաջ , երկու երեսով
զգեստ մը հագաւ և ծածուկ գրպանները լեցուց այն ա-
մէն բաներով որոնց^ն պէտք կրնար ունենալ իր կատարե-
լիք գործին մէջ , — կեղծամ , զանազան շպարներ , լուց-
կի , պողպատէ գործիքներ բազուկներու և ոտքերու հա-
մար . և այլն :

Յետոյ իր թեղանիքներու ներքին կողմը տեղաւորեց
երկու ատրճանակ : Այդ զէնքերը այնպէս մը դրուած էին
որ ուստիկանը թեւը^ն կերպով մը չարժանի պէս՝ ասոր-
ճանակը ձեռքին մէջ կ'իյնայ և զայն գործածելէ հտքը ,

թող տալուն պէս կրկին կը մտնէր թեղանիքին մէջ, այնքան արագ որ հազիւ գէնքը իր ձեռքին մէջ կը նըշմարուէր:

Այս տարճանակներով կարծես եղունգներուն ծայրէն կը քաշէր և երեսուն քայլ հեռուէն կրնայ նշան առնել թէ՛ աջ և թէ՛ ձախ ձեռքովը. տարճանակներէն ամէն մէկը հինգ պնտակ ունէր:

Ասոնցմէ զստ սովորական զէնքեր ալ դրաւ գրպանը և երբ լաւ մը վատահ եղաւ թէ բան մը չէր պակսէր ամէն հաւանականութեան զիմադրելու համար, ժամը իննին միջոցները դուրս ելաւ:

Ըստ Լաֆօնի տեղեկատուութեան՝ Քարէթը սովորուած թիւն ունէր Պօպօն Ռօտի տունը դալու ամէն իրիկուն ժամը Ծին միջոցները:

Հոն ժամի մը չափ կը կենար. յետոյ քաղաք կը վերադառնար և ժամանակը կ'անցնէր ո և է աշխարհիկ մարդու մը պէս. քլիւսներու մէջ կ'երևար, ծանօթ օթէլներու սալօնները կ'այցելէր, թատրոն կ'երթար, կամ բարեկամներու հետ թուղթի սեղանի շուրջը կ'անցնէր գիշերը:

Արդարեւ Քարէթը պերճ կեանք մը կը վարէր: Ինք կը պատկանէր այն «ոսկեղօծ երիտասարդութեան» մեծ մասամբ բաղկացած երիտասարդներէ որոնք, ծնելէ առաջ հեռատեսութիւնը ունեցած էին իրենց ծնողքները ընտրելու և այս հեռատեսութեան շնորհիւ անսպասելի դժբախտի դրամ ունէին:

Ինչպէս անոնց՝ նոյնպէս Քարէթըլի համար դրամը կարծես արժէք չունէր:

Ամէնէն սուղ հաճոյքներու անձնատուր կ'ըլլար. մեծ դումարներով թուղթ կը խաղար յաճախ և նոյն անտարբերութեամբ կը կորսնցնէր կամ կը չահէր:

Յետոյ, առտուան առաջին ժամուն, անպատճառ կուգար իր բնակարանը. օթէլ տը լ'Օնտին, ուր չորս սենեակ ունէր քով քովի:

Հոն պերճօրէն և մեծածախ կերպով կ'ապրէր :

Շատ քիչ կը պատահէր որ իր բնակարանէն կէսօրէն առաջ դուրս ելլէր , նոյնիսկ յաճախ կ'ըլլար որ իրիկուան զէմ գուրս կ'եկէր իր գիշերային աշխարհիկ կեանքի զբաղումներուն համար :

Բայց ո՞վ կրնար ըսել թէ մինչև այդ ժամը իր բնակարանին մէջ կը մնար :

Եւ եթէ հոն չէր մնար՝ ուր կ'երթար :

Իր ծանոթները զայն տեսնելով հարուստ , վայելուչ , յանդուգն , ճապուկ և յազմանդամ , չէին մատծեր ասոր վրայ :

Իսահակ Մէտօղի հետ իր բարեկամութիւնը , որուն խորհրդատուն ու մտերիմն էր , բնաւ զինքը վարկարեկ չէր ըրած ալս անհոգ ու անխղճամիտ միջավայրին մէջ :

Իբրեւ մեղսակից չէր փնտոււած : Ուրեմն ինչու վարկարեկ պիտի բլար :

Այս էր ահա՝ ամենուն գիտցածը Մօսիա Քարէթըզի մասին և ոստիկանութիւնն ալ ասկէ աւելի բան մը չէր գիտեր :

Միայն ոստիկանութիւնը գիտէր թէ՝ Լաֆօն զայն հետ ապնդեցէն ի վեր , երբեք իրիկունը ժամը հինգէն առաջ կամ վեցէն ետքը չէր մանար Պօսթօն Ռօտի տունը :

Յիշեցնենք որ այդ հաստատութիւնը չորս անգամ խուզարկուած էր-երկու անգամ Լաֆօնի կողմէ և երկու անգամ Մակէր և Միւլլըն ոստիկաններու կողմէ՝ և քննիչ Մաք Քլաոքի ևս անգամ մը ընկերացած էր անոնց :

Այդ տունը բնակիչ չիկար , թէև ամէն կերպով յարմար էր բնակութեան :

Եթէ ո՞չ վայելուչ՝ գոնէ հանդուստէտ կերպով կահաւորուած էր , վերէն մինչև վար :

Բան մը չի կար որ այդ տունը , ներքին կամ արտաքին կերպով , զանազանէր միւս տուններէն , միայն թէ բոլորովին ստանձին կը բարձրանար ընդարձակ գետնի

մը վրայ որ գէշ խոտերով ծածկուած էր և լքումի ու մոտացումի լուռ փառներ ցոյց կուտար :

Նիք Քարթըրը չիտակ այդ տունը դնաց իր ընտան-
քանէն ելելով :

Ժամը տառն էր երբ հոն հասաւ :

Վայրկեան մը կեցաւ մեծ դրան տոջու. որ կը բաց-
ուէր ալզ գեանին վրայ, որ այսօր թէև անմշակ՝ բայց
ժամանակին պարտէզ մը եղած ըլլալու էր :

Կ'ուզէր սառագել թէ չըջակաները դիտող աչքեր չի-
կային որոնք կրնային իր ներս մանկը տեսնել :

Վտտահ ըլլալով որ ո՛չ ոք զինքը կը գիտէր մասու
ներս եւ ուղղուեցաւ գէպի մուտքի դուռը :

Դուռը կղպուած էր :

Հասարակ կղպանքները կարեւորութիւն չունէին Նիք
Քարթըրի համար :

Միշտ իր վրայ կը կրէր նուրբ գործիք մը զոր ինք հնա-
րած էր եւ որ տեսակ մը ազատուկ էր (քալսան քիթի),
բայց շատ կատարեկապորժուած ազատուկ մը, որով կըր-
նար ամէն քանիքի տեղ բռներ, զանազան չարժուէն կը-
տորները փոփոխելով :

Այդ դրան կղպանքին վրայ արագ ակնարկ մը խնայն
իրեն ցոյց տուաւ թէ ի՞նչ ընելու էր :

Երկու վայրկեան ետքը դուռը կը բացուէր իր առջեւ
ու ինք կը մաներ մութ դաւիթին մէջ :

Հոն պահ մը կեցաւ իր փոքրիկ երեկարական կանթե-
զին կոճակին զպէկու համար եւ որուն ճառագայթները
պատուցը շուրջանակի :

Տեսնելիք բան մը չի կար, ի բաց առեալ սովորական
կարասիներ :

Իր կանթեզը մարեց, յետոյ դուռը կղպեց :

Նիք Քարթըրը լաւ մը համոզուած ըլլալով որ ո՛չ մէկ
ականջ կրնար զինքը լսել, սկսաւ բարձր ձայնով ինքնի-
րեն խորհրդածել :

Մենախօսակը իրեն տկար կողմն էր, չատ անգամներ զղջացած էր ասոր համար, բայց չէր կրցած ինքզինք ուղղել:

— Եթէ միտքս զրածիս չափ մանրակրկիտ զննութիւն մը ընել կ'ուզեմ, ըսաւ ինքնիրեն, եթէ տանը մէջ, գետնայարկէն մինչեւ ձեղունը անկիւն մը չափաի թողում առանց մօտէն քննելու, ասիկա գործ մըն է որ դրեթէ ամբողջ գիշերս պիտի գրաւէ:

«Այս տան մէջ միայն կարասիներ կան, ասիկա յայտնի է. ուրեմն Բարէթը հոս դալով երկու նպատակ կըրնայ ունենալ: Այս նպատակներէն մին է ծառայութիւն մատուցանել մէկու մը կամ սարսակահոտութիւն մը կատարել, որուն ինչ բլլալը կարելի է երեւակայել առանց չատ սխալելու. միւս նպատակն է իր հետքը կորսնցընել տալ:

Եւ իր տրամաբանութենէն տարուելով՝ աւելցուց ձայնը բարձրացնելով.

— Այո՛, պարոն Բարէթը, ամէն պարագային իմ խելքս պատրաստ է չափուելու ձերինին հետ:

— Իրաւ, ըսաւ հանդարտ բայց հեգնական ձայն մը ճիշտ իր ետեւէն: Շատ աղնիւ էք...

Փայլակին զինդակը այնքան արագ չէ որքան շարժումը զոր Նիք Բարթըր ըրաւ ետին դառնալով:

Իր ձախ թեղանիքին ատրճանակը կարծես հրաշքով ձեռքին մէջ ինկաւ, մինչ իր աջ ձեռքով կանթեղին ճառագայթները շեշտակի կ'ուղղէր անսպասելի ու տաղտկացուցիչ խօսակցին դէմքին:

Լոյսը իր առջեւ պարզեց կանոնաւոր ու գեղեցիկ դիմադիծ մը, ժպտուն և անհոգ:

Այս զիմադիծը կը պատկանէր բարձրահասակ մարդու մը, հիւսնալի կազմով մը, մին այն մարդերէն որոնց երբ հանդիպինք երկու անգամ կը նայինք:

Իր կապոյտ աչքերը, խոշոր ու ժպտուն, կնոջական

բան մը ունէին, իրենց շողշողուն և յոյզ գեղեցկութեան մէջ, բայց ատկէ կարելի չէր հետեւցնել թէ մարդուն մէջն ալ կնոջական բան մը կար: Ընդհակառակը ամէն ինչ այդ մարդուն վրայ քաջութիւն և յանդգնութիւն ցոյց կուտար:

Երկար պիտիւր, դեղնադոյն խարտեաշ, խիստ խնամ- ուած, կ'իյնային իր վերի շրթունքին վրայ ու կը ծած- կէին բերնին չարաշուք գլծերը, չնոր՝ մը տալով դէմքին այս մասին որ, առանց այդ զարդարանքին՝ գիշատիչ ա- նասունի մը թունչին սլափ նմանէր:

Ուսերը լայն էին, կուրծքը խորունկ. գլուխը բարձր կը բռնէր, ինչ որ զինքը աւելի մեծ ցոյց կուտար. կը տեսնուէր որ հաստատուն դնդերներ ունէր և իր բոլոր չարժուիներուն մէջ չնոր՝ մը և ձկնութիւն մը ունէր որ կը յայտնէր իր ճապոնկութիւնն ու զօրութիւնը:

— Մէկ կողմ դրէք ձեր դէնքը մըսթըր Բարթըր, ըսաւ անպատկառ համարձակութեամբ մը, որովհետեւ կ'ենթադրեմ որ մըսթըր Բարթըրն էք, այնպէս չէ՞:

— Կ'ենթադրեմ. պատասխանեց Նիք:

— Ուրեմն թողէք ինձ ձեզ համոզելու որ մէկ կողմ դնէք դէնքերնիդ: Կրնայ ըլլալ որ ինքնիրեն պայթի առանց ձեր ուղեկուն և ճշմարտապէս ձեր թանկագին կեանքը ամենավորժի վտանգի մը մէջ չէ այստեղ, ձեզ կը վստա- հացնեմ:

— Իրա՞ւ, ըսաւ Նիք: Խօսքերնուդ կը հաւատամ, մանաւանդ գիտնալով որ արդարեւ ո և է վտանգ չի կայ: Մօռիս Բարէթըզն էք, ի՞նչ:

— Այդ պատիւը ունիմ, այո՛, Մըսթըր Բարթըր:

— Այս հարցումը չափաի ընէի եթէ կանթեղիս լոյսը չատ տկար չըլլար, չիտակը լաւ չեմ տեսնար ձեզ:

— Չէ՞... Է՛ն պատուարժան պարոն, ի՞նչու չէիք ըսեր: Ուրիշ աւելի զօրաւոր կանթեղ մը կը բերենք, հրաման ըրէ՞ք: Դիտէք, Բարթըր, եթէ միայն բառով մը իմացը-

— Այնքան նման որքան կարելի է, չարունակեց Նիք Քարթլըր մտածկոտ դէմքով մը, իբր թէ ինքն իրեն խօսէր, փոխանակ խօսքը ուրիշի մը ուղղելու։

«Երկուքն ալ անսպասկառ, երկուքն ալ ըմբիշի կազմով...»

— Ատիկա լաւագոյն կերպով պիտի նշմարէք քիչ մը ետքը, երբոր ձեր հաճելի՝ բայց անհարկի այցելութիւնը վերջ գտնէ։

— Երկուքն ալ խելացի ու վարպետորդի. երկուքն ալ որամիտ և երկուքն աչ, ափսոս, սրիկաներ որոնց չափ կատարեալներ երբեք տեսնուած չեն կոխադաններու շուրջը։

— Ծշմարիտը Քարթլըր զիս ամօթով կը թողուէ։ Ձէ՛, չիտակը չափազանց է։ Ձէ՛ք կրնար, քիչ մը մտածելով, ուրիշ նմանութիւն մը գտնել։

— Այո՛, ուրիշ նմանութիւն մըն ալ կայ, բայց դեռ դալիք է։

— Ըսէք ինչ է, կ'աղաչեմ։ Մի՛ մերժէք խնդիրքս, ինծի որ ձեր մասին այնքան հոգածու եմ։

— Կարծեմ լաւագոյն է թողուլ զայն ուր որ է, այսօրինքն ապագային։ Ձեր եղբայրը կը կարծէր որ կրնար Նիք Քարթլըրի յաղթել, զայն խաղի բերել։ Այդ թեթեւ պատրանքը, այնքան բնական ու ներելի մարդու մը համար որ այնքան առաւելութիւններով ու տաղանդով օժտուած է, ի վերջոյ իր մահուան պատճառ եղաւ։ Չպիտի զարմանամ եթէ դուք ալ անոր նմանիք ձեզ սպասող ճակատագրով։

Քարէթըզ, հակառակ իր անդգայութեան, չկրցաւ այս խօսքերը լսել առանց անհամբերութեան նշաններ տալու։

Յամբ ձայնով մը պատասխանեց բառերուն վրայ չհետեւով։

— Քարթլըր, բաներ կան որոնք զիս կը բարկացնեն։ Կը հաւանիմ որ հաղուագիւտ են, բայց կան և անոնցմէ մէկն ալ այն նիւթն է որուն վրայ սլնդել կը թուիք

այժմ: բան մը ըսել կ'ուզեմ ձեզի, որպէսզի անկէ օգտուիք, թէև բնութեանս մէջ չիկայ բայց կը զգամ, չեմ զիտեր ինչու, թէ իմ պարտականութիւնս է այդ:

— Ո՛հ եթէ պարտականութիւն մըն է, օգուտ քաղեցէ՛ք առիթէն, չուտ, «Քարէթըղ, խօսեցէ՛ք, ձեզ մտիկ կ'ընեմ:

— Երբեք չեմ մոռցած որ դուք էք եղբօրս մահուան պատճառը... և երբեք ձեզ չհերեցի, ու երբեք ալ չպիտի ներեմ: Ասիկա բաւական է:

— Ո՛հ, ո՛չ, Մի՛ վարանիք շարունակելու: Թո՛ղ իմ զգացումներուս դպչելու, կամ քունս խանդարելու վախը ձեզ չկասեցնէ: Ի՞նչ կ'ըսէիք...

— Ա՛հ, այո՛, բան մը կ'ըսէի որ դուցէ սպառնալիքի տեղ պիտի առնէք...

— Սպառնալիք մը, ըսաւ Նիք յօրանջելով:

— Կը յուսամ թէ ո՛չ, վերսկսաւ Քարէթըղ: Ո՛վ կը համարձակի սպառնալ և դէմ առ դէմ սպառնալ մեծ և անզուգական Նիքոյա Քարթըրի: Ո՛վ կ'ընայ մտքէն անցնել չափուելու այդ անյաղթելի մարդուն հետ: Ո՛վ այնքան յանդուգն պիտի ըլլայ ենթադրելու համար որ կ'ընայ յաղթել հրաշալի փոքրիկ հսկային որուն համբաւը բովանդակ աշխարհ տարածուած է... չիտակը, Քարթըր չատ համեստ էք:

— Ամէն պարագային այդ կողմէն չէ որ կը նեղուիք, պատասխանեց Նիք:

— Համեստութեան կողմէ... չէ՛, իրաւունք ունիք: Ու հիմա եթէ կը կարծէք որ բաւական զիրար մեծարեցինք, միթէ կը հաճիք ինձ ըսել թէ ի՞նչ բանի կը պարտիմ ձեր այս այցելութեան պատիւը:

— Եկած եմ տունը խուզարկելու, յայտարարեց Նիք համարձակօրէն:

— Իրաւ: Եւ ի՞նչ բանի համար, եթէ կարելի է հարցընել:

— Բնաւ : Այն նշանակութեամբ կը դորժածեմ որով
կը դորժածեն ձեր պարկեշտ անձեր կոչած մարդիկը և
ձեզ կը հարցնեմ թէ ինչո՞ւ արտօնադիր , մը հրաման մը ,
ո և է պաշտօնաթուղթ մը չտալք գառաւորէ մը , ձեր
ալցելութիւնը արտօնող և արգարացնող :

— Հարկաւոր չդատեցի :

— Ա՛հ , իրա՞ւ . . . բռնք տեսնեմ Քարթըր . . .

— Լաւ , ինչ ըսեմ :

— Ենթադրեցէք որ արտօնադիր բլազի ընկու ինչ որ
իրապէս իմ իրաւունքս էր ընել երբոր ձեզ իմ առնա մէջ
գտայ քիչ մը առաջ :

— Ըսել կ'ուզէք թէ կրա՞կ ընել վրաս :

— Այո՛ : Ձեզ տեսայ որ գուռս կը բանաք . տեսա
առնէս ներս մանկնիկդ . բացարձակ իրաւունք ունէի ձեր
հետը հասարակ գողի մը պէս վարուելու և կռնակնուդ
դնդակ մը քաշելու եթէ վաժառք ունենայի : Ասիկա գի-
տէք : Եւ իրա՞ւ որ , Քարթըր կը դարմանում որ այդ բա-
նը չըրի : Նոյնիսկ չառ կը դարմանում :

— Դուք կը դարմանա՞ք . ես բնաւ չեմ դարմանար :

— Ձե՛ . ինչո՞ւ համար :

— Բայց մէկ պատճառաւ . այդ ընկիւքնիկը կրնար ան-
պատենութիւններ ունենայ ձեզի համար : Նոյն եթէ հար-
ուածը վրիպէիք , ես իմինս չսխալի վրիպէի և ոճրագործն
էր որ սխալ տարնուէր , — փրկարար և բարոյալից օ-
րինակ : Այս բանը չառ լաւ գիտէք , ըսու Նիք Քարթըր
ժպտելով : Յետոյ՝ և ասոր վրայ ալ կատկած չունիք , մե-
ռած Նիք Քարթըր մը ողջ Նիք Քարթըրի մը չափ եր-
կիւղալի է : Հրաման ունենում թէ ոչ , լաւ գիտէք որ ես
չեմ եկած առանց կեղբոնական պաշտօնատան գիտակցու-
թեան և եթէ վաղը հոն չներկայանամ , քննիչը պիտի մը-
տատանջուի , խեղճն ձեզի սխալի դիմէ , նուղացուցիչ հար-
ցումներ պիտի ընէ և անհաճոյ կըրակացութիւններու պի-
տի յանդի : Այս տեսակ նկատումներու հնազանդելով է
որ բան մը չըրիք և իմաստուն կերպով վարուեցաք :

— Այն ամէն բաներուն համար զոր կրնայի գտնել . . .
և զորս կը փախաքիք ծածկել :

— Ահ, ուրեմն հասարակ զոգի մը պէս :

— Եթէ այդպէս մտնել կ'ուզէք, այո՛ :

— Օն մի սրանեղիք, Քարթրը : Շիտակը բռէք թէ
ինչ կը յուսայիք գտնել և թերեւս կրնամ, — Ով գիտէ,
— ձեզ օգնել ձեր փնտառութիւններուն մէջ : Գուցէ Կօլքօնտի
ոսկիի հանգերը կը փնտռէիք : Օն ազնիւ եղէք և բռէք
թէ այս էր :

— Չէ՛, ձեր բարեկամին Մէտօզի հետքերը կը փրկ-
ալուէի :

— Իրաւ . . . Մէտօզի համար էր . . . խեղճ աղայ .
նոյնիսկ իր մեկուսարանին մէջ զինքը անհանդիսաւ ընել
կը փորձէք . . . բայց ապահովաբար չէք յուսար զինքը
հոս գտնել, հէ՛ Քարթրը :

— Կը յուսամ իր հետքերը գտնել :

— Եւ միեւնոյն ատեն անշուշտ այն յիսունըֆնոյ հա-
զար տօլարը զոր պանքայէն ստաւ իր փախած սուտուն :

— Այո՛, միեւնոյն ատեն :

— Քարթրը երբեք բարեխրատ մէկը չգտնուեցա՞ւ ձեզ
ըսող որ կատարեալ աւանակ մըն էք :

— Երբեք լրջօրէն ըսող մը չէ եղած : Ճանչցած եմ
մարդիկ որոնք երեւակայած են տաիկա, ճիշտ ձեզի պէս
բայց, ինչ ընենք, կատակ մըն է որ երբեք չեմ կրկն :

— Ըսել կ'ուզէք թէ երբեք չէք հաւատարկած անոնց
որ այդ բանը ըսած են :

— Կատարելապէս այդպէս է :

— Լաւ ուրեմն, թողունք այս նիւթը որուն վրայ կը
տեսնեմ որ համաձայնելու միջոց չի կայ . և գտնանք
ձեր այցելութեան : Եթէ կ'ուզէիք խուզարկել տունը,
ինչո՞ւ պարկեշտ միջոցը չընտրեցիք :

— Ինչ բան կ'անուանէք պարկեշտ միջոց : Մարդ կը
փորձուի ինքնին հարցնել թէ արդեօք այդ բառը մասնաւոր
նշանակութիւն մը չունի՞ ձեր բերնին մէջ :

— Պա՛հ, սիրելի Քարթըր, պա՛հ, աստանկ չէ: Քննիչը, դատաւորները և փաստաբանները կրնային ուղած հարցումներնին ընել, երգուեալները ուրիշ բան չսկիտի տեսնէին այլ մարդ մը որ իր բնակարանը կը պաշտպանէ և զիս անպարտ սկիտի արձակէին:

— Ուրեմն ի՞նչու չըրիք:

— Ձեռ գիտեր, ըսաւ Քարէթըզ ձայնը ցածցնելով: Ձեռ գի ճշմարիտը խօսելու համար, կը կրկնեմ, զարմացած եմ չընելուս: Քանզի ես ինծի խոստացած եմ ձեր թանկագին կեանքին վերջ գնելու, օր մը չէ հէ՛ օր մը, — պարզապէս եղբորս փոքրիկ հաշիւը մաքրելու համար: Ուհիմա, իրա՛ւ որ, կը վախճնամ թէ այլեւս ասանկ առիթ մը երբեք չսկիտի գտնեմ:

— Կրնայ զարձեալ առիթը ներկայանալ:

— Մտածեցէ՛ք որ քիչ մը առաջ տարճառակս ձեր վերայ ուղղած էի ու մասս ալ քլթակին վրայ... իրա՛ւ, զարձեալ կը կրկնեմ, ինքզինքիս վրայ կը զարմանամ...:

— Այսուհանդերձ կրնամ ըսել թէ ի՞նչու չքաղեցիք, եթէ կ'ուզէք զխոնալ, ըսաւ Նիք պաղ կերպով:

— Լաւ, ըսէք, քանզի կը խոստովանիմ որ այդ բանը զիս կը հետաքրքրէ:

— Կը վախճնայիք:

— Վա՛խ... դո՛ւք կ'ըսէք ասիկա... վա՛խ... Է՛հ լաւ, ահա նոր բան մըն ալ: Երբեք չեմ յիշեր թէ բանէ մը վախ զգացած ըլլամ և կ'ըսէք թէ վախն էր որ ձեռքըս բռնեց... իրա՛ւ Քարթըր, չէի գիտեր, բայց ամէն բանէ առաջ նորանշան մարդ մըն էք եղեր: Բայց դառնանք մեր գործին: Ե՞րբ միտք ունիք տանք մէջ խուղարկութիւն կատարելու: Հիմա՞ սկիտի ընէք և տէ՛տք է որ ես ալ ներկայ գտնուիմ ձեր գործողութեան:

— Մինակ լաւադոյն կերպով կ'ընեմ: Եթէ ժամադրութիւն մը ունիք որ ձեզ ուրիշ տեղ կը կոչէ՝ մի՛ նեղուիք ինծի համար, զացէ՛ք, պատասխանեց Նիք:

— Ի՞նչ կ'ուզէք որ թողում երթամ և ձեզ հոս ձգեմ՝ առանց ընկերոջ ու օգնականի, ամէն պատիւի արժանի ձեզի պէս հիւր մը... Իրա՛ւ, զիս կը զարմացնէք՝ Քարթըրը։

— Մինակս լաւագոյն կերպով կ'ընեմ խուզարկութիւնը։

— Առանց իմ ներկայութեանս։

— Այո՛, առանց ձեր ներկայութեանը։

— Մեծ յարգանք մը չէ ատիկա խնժի համար։

— Չէ՛, ձեզ հանդէպ իմ յարգանքներս կը պահեմ ուրիշ ատենի մը։

— Օրինակի համար ո՞ր ատենին։

— Այն ատենին ուր ձեզ երկաթէ աղուոր ձողերու ետեւ պիտի ատնեմ։

Քարթըր զլուխը ետեւ տարաւ և լիաթոք խնդաց։

— Աստուած իմ, Քարթըր, ըսաւ բառերը կտրտելով, ժամանակ կայ որ իրաւցնէ շատ քօհաճ էք, գիտէ՞ք... քայքայ ձեր փափաքին դոհացում տալու համար, կրնաք դուրս ելլել և գեանայարկի պատուհաններէն զիս դիտել։ Պատուհանները երկաթէ ձողերով պատած են և կրնաք ձեր ցանկութեան հասնիլ։ Օ՛հ եթէ խուզարկութիւններ ունիք, սկսի՛ք։

— Կը յուսայի որ միտքս պիտի հասկնայիք, պատասխանեց Նիք, երբ իմ խուզարկութիւններս ընեմ, առանձին պիտի ընեմ, ինչպէս գիտաւորութիւն ունէի այս իրիկուն հոս եկած ատենս։

— Օ՛հ, Քարթըր, գիտէք թէ, ինչ որ ալ ըլլայ իմ մեծ համարմունքս ձեր մասին, ինէ չէք կրնար սպասել ո՞ր ձեր խնդիրքը կատարեմ և ձեզ հոս առանձին թողում։ Շիտակը շատ անհեթեթ բան կ'ըլլայ որ քաշուիմ երթամ՝ այն մարդուն գիմացէն որ գաղտուկ տունս մտած է, որպէսզի առանձին իմ ունեցածնուս ցուցակը պատրաստէ։ Իրա՛ւ որ չեմ կրնար ընել։

— Այսուհանդերձ ամենէն պարզը այդ է, Քարթըրը։

քանզի որոշած եմ այժմ հոս մնալ մինչև որ դուք երթաք ,
եթէ պէտք ըլլայ նոյնիսկ ամբողջ ամիսներ սպասելու :

— Իրաւ , լրջօրէ՛ն կը խօսիք . . . Ինչ ձանձրանալի
հիւր մըն էք : Կարծեմ պէտք է որ դուքս ելլեմ փօլիամէն
մը (ոստիկան) կանչեմ և ձեզ ձերբակալել տամ : Բայց
կը վարանիմ ընելու :

— Մի՛ վարանիր , անմիջապէս ըրէք եթէ կը յուսօք
որ օգտակար կ'ըլլայ :

— Չէ՛ , կը խորհիմ որ դործիս չիզար : Ամէնքն ալ
ձեզ կը ճանչնան և զիս պիտի տանին ոստիկանատուն :
Բայց , Քարթըր , լրջօրէն քանի մը հարցում ընել կ'ուզեմ :

— Ըրէ՛ք :

— Ինչո՞ւ համար պէտք տեսան տասը օրէ ի վեր ոս-
տիկանութիւնը իմ ետեւէս պատեցնելու : Ինչ ըրի տասնիկ
բանի մը արժանի ըլլալու համար :

— Ձեր բրածին համար չէ՛ այլ ձեր ընկերքներն են
որ մեզ մասնաւորապէս կը չահազրդունն :

— Լրջօրէ՛ն կը խօսիք . . . Ինչ որ կրնամ ընել . . .
դուցէ կը սպասէք որ քաղաքացիի մը տունը մտնեմ զազա-
նաբար , ինչպէս դուք ըրիք այս գիշեր :

— Չէ՛ :

— Արդեօք ձեր երկուքին՝ քննիչին ու ձեր միջև ,
որոշեցիք թէ եղևնագործ մըն եմ :

— Ո՛հ , այո՛ , այդ կէտը երկար ատենէ ի վեր որո-
շած ենք :

— Ձիւս կը չահազրդուէք : Կրնա՞ք ըսել թէ ինչ կեր-
պով օրէնքի դէմ դործած եմ :

— Չէ՛ : Շատ կ'ուզէի կարենալ ըսել , որովհետեւ
այն ատեն ձեզ ոստիկանատուն կը տանէի այս գիշեր :

— Կը կարծէ՞ք իրաւցնէ . . . ըսէք , Քարթըր , արդ-
եօք՝ զիպաւածով՝ այս իրիկուն առանձին էք հոս :

— Առանձին կ'երեւամ , այնպէս չէ՛ :

— Այո՛ , անշուշտ : Բայց զիտէք երբեմն երեւոյթները
որքան խաբուսիկ են :

— Լաւ ուրեմն, Լեւիտազրեցէ՛ք որ առանձին եմ. ինչ կայ այս սրարողային:

— Այս կայ որ, եթէ վստահ ըլլայի... բայց ահա՛, վստահ չեմ:

— Կրնաք ըլլալ. առանձին եմ:

Քարէթըզ, որ դադանի ոտտիկանին դէմը նստած էր, կամայ մը ոտքի ելաւ և ըսաւ.

— Ճշմարիտը, Քարթըր, խնթ էք այդ բանը ինծի ըսելու համար, քանզի եթէ այդպէս է, ձեզի դուրս պիտի նետեմ: Կը յուսամ որ մնաս մը չէք կրէր. շատ պիտի ցաւիմ եթէ ձեր կողերէն մէկ քանին կոտորտի, չիտակ կ'ըսեմ:

ՔԱՐԷԹՐԶԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Նիք Քարթըր իր նստարանին վրայէն չէր շարժած:

Ամենայն հանդարտութեամբ ըսաւ.

— Նստեցէ՛ք, Քարէթըզ, մեծխօսիկութեան պէտք չիկայ. ժամանակնիդ կը կորսնցնէք:

Բայց Քարէթըզ կը թուէր թէ գործելու որոշած էր: Ոտտիկանին աթոռին խիստ մօտը եկաւ ու հոն կեցաւ, թեւերը կուրծքին վրայ ծալած ու իր հակառակորդին նայելով վերէն վար:

— Կ'ուզէ՞ք երթալ, հարցուց սուր ձայնով մը, թէ ո՛չ հարկ է որ ի գործ դնեմ ինչ որ իմ մեծխօսիկութիւնըս կը համարէք ու ձեզի դուրս նետեմ: Ասկէ դուրս ելլելու համար ընտրեցէք այս երկու միջոցներէն մին. ինծի համար կարեւորութիւն չունի ընտրութիւնը...

— Եղած տեղս պիտի մնամ, Քարէթըզ, այս թիկնաթոռը շատ հանդստաւէտ է, պատասխանեց Նիք նոյն հանդարտ ձայնով որ ու է է յուզում չէր յայտնուր: Եւ որով-

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐԶ (ՀԱՏՈՐ Ա.)

— Ինչու համար...

Նիք իբրեւ միակ պատասխան ուսերը թօթուեց,

իր ակնոթին վրայէն չէր շարժեր ու իր անհող դիրքը
կը պահէր, իբր թէ յարձակումէ մը վախ չունենար:

Կարծես իր բոլոր գործունէութիւնը կեդրոնացած էր իր
վառվառուն ու խելացի աչքերուն մէջ, որոնցմէ չէր խու-
ստփէր հակառակորդին նոյնիսկ զնդերային շարժումները:

Քարէթըզ ալ, իր կողմէ, ստքի վրայ անշարժ կը
կենար: Մարզանքը այնպիսի ճկնութիւն մը ստեղծ էր
իր մկանտնքներուն որ կրնար իր ձեռքերն ու գաստակ-
ները շարժել կոնակին ետեւ, առանց իր մարմնոյն ուրիշ
մասերուն վրայ ու է նշան ցոյց տալու:

Գոնէ այդ շարժումը աննշմարելի կ'ըլլար սովորական
գիտալի մը աչքին: Բայց Նիք Քարթըր կատարելապէս
գիտէր թէ ինչ գործի վրայ էր առիկա:

Գիտէր թէ Քարէթըզի աջ ձեռքին մասնները շարու-
նակական սահումով մը կը համեմէին՝ հետզհետէ՝ իր բէ-
վորէրին ու թէ վայկեանը հասած համարելուն պէս՝ կայ-
ծակի արագութեամբ գայն պիտի քաշէր ու նոյնքան ա-
րագութեամբ կրակ ընէր:

Այստեղանդերձ ոտականը իր թիկնաթոռին վրայ բա-
ցարձակապէս անշարժ կը մնար:

Երկար վայրկեան մը երկու մարդիկը դիւար գիտեցին
առանց բառ մը արտասանելու:

— Լաւ ուրեմն, Քարէթըզ, ըսաւ Նիք վերջապէս.
չէ՞ք կարծեր որ լաւագոյն պիտի ընէք կրկին ձեր ակնոթին
վրայ լաղմկով: Ձեր առած այս դիրքը նեղացուցիչ ըլ-
լալու է ու նոյնիսկ եթէ այս վայկեանիս մատերնիդ ձեր
ատրճառակի բունին վրայ է նորէն չա՜ մը չի կայ ձեզի
համար: Եթէ քաշէք դուք ձեզ կը վիրաւորէք ու ոչ թէ զիս:

— Չափազանց չահեկան անձնաւորութիւն մըն
էք, Քարթըր, ապահովաբար, ըսաւ Քարէթըզ իր բառե-
րը քաշքշկով:

հետև ինծի չափ լաւ գիտէք թէ չէք կրնար զիս բոնի տունէն դուրս նետել, ուստի հարկ չի կայ ըմբշամարտութեանն ելլելու այստեղ:

— Ո՛հ, իրա՛ւ, կը տեսնէ՞ք պարտնը չախորժիւր եղեր այս տեսակ խաղերէ... չառ գոհնիկ բան մըն է ըմբշամարտութիւնը հա՛...:

— Ձե՛, հաճելի չէ ինծի. չեմ ուզեր ազմուկ յարուցանել:

— Բայց ենթադրեցէ՛ք որ ինծի հաճելի է ձեր վրայ յարձակիլ հոն ուր հասած էք: Ձեր վրայ պիտի ըլլամ տակաւին մէկ քաղուկնիդ վեր չառած՝ ինքզինքնիդ պաշտպանելու համար: Ձեմ ըսեր թէ պիտի ընեմ՝ թէև չառ մտքէս կ'անցնի կոր... բայց ենթադրեցէ՛ք թէ փորձեմ:

— Դէպ առաջ քաջ մը չառած ծնկսկրիդ գնդակ մը կ'ընդունիրա:

— Վա՛յ, վա՛յ, իրաւ կ'ըսէք.— ահա հետաքրքրական բան մը:

Քարէթըլ թևերը քակեց և քո՛վն ի վար կախեց զանոնք:

Ոստիկանը անշարժ՝ ու անայլայլ գէմքով, ծայրայեղ ուշադրութեամբ մը կը հետեւէր անոր ամենափոքր շարժումներուն:

Սրգարև պայծառ կ'երևար որ միւսը նպատակ մը ունէր և թէ իսահակ Մէսօղլի բարեկամը հնարք մը փորձելու վրայ էր զոր նիք տակաւին որոշապէս չէր կրնար հասկնալ:

Վայրկեան մը իր ձեռքերը կախ թողլէ հաքը, զսոնք հալն աւարաւ, գոլրոցին մէջ իր դասը արտասանող ազու մը գիրքով:

— Կ'ենթադրեմ թէ, ըսաւ նիք, ձեր թևերը քակելու և ետեւիդ տանելու երկու շարժումներ ըրէք որպէս զի ձեր ձեռքերը աւելի մօտ ըլլան այն տեղին ուր պահած էք ձեր բէվոլվէրը: Խրատս մտիկ ըրէք, Քարէթըլ ու բէվոլվէրը մի՛ հանէք:

Յետոյ արագութեամբ մը որ Նիքէն դատ ուրիշ ու է մէկը յանկարծակի պիտի բերէր, ետեւի ձեռքը արագ շարժումով առջեւ բերաւ, առանց մարմինը շարժելու, և ուղեց իր զէնքին բերանը ոտականին վրայ ուղղել:

Բայց այդ շարժումը հազիւ թէ սկսած էր, ձեռքը հազիւ թէ զիտոյն քովն էր և ատրճանակին փողը զէպի վար, տախտակամածին ուղղուած տակաւին, երբ այն թիկնաթուղին խորէն ուր թաղուած էր ոտականը, փայլակ մը տեսնուեցաւ և կարճ պայթում մը լսուեցաւ:

Քարէթը հայտնաբեր մը արձակեց ու վեր ցատքեց ետ ետ երթալով:

Ձեռքը բռնած ատրճանակը թռաւ սրահին մէջ, իբր թէ գաւազանի խոշոր հարուած մը զայն ձեռքէն թուցուցած ըլլար, և Նիք Քարթըր միշտ թաղուած էր իր թիկնաթուղին մէջ, առանց շարժումի և, ըստ երեւոյթին, առանց զէնքի:

Քարէթը իր զէնքերը զօրաւոր բազմութեան տարուելով՝ սրահին միւս ծայրը գտնուող պատին վարնուած էր ու գետին ինկած, իր տիրոջ մէջ հետու:

Այս վերջինը իր հայտնաբեր արտասանելէ ու ետ երթալէ վերջը անմիջապէս ինքզինքին տէր եղեր էր:

Յետոյ ձեռքը մինչեւ աչքերուն բարձրութեանը տառաւ, զայն խնամով քննեց վայելեան մը և յետոյ վար առաւ փոքրիկ ժպիտով մը. քանի որ վստահ եղեր էր թէ ձեռքը սկրսուք մը անգամ չունէր:

Ուստի իր սովորական լեզուով ու հեգնական ձեւով մը ըսաւ:

— Շիտալը, Քարթըր, ամենէն զարմանալի մարդն էք զոր տեսած եմ երբեք, իրաւ որ ազուրկ հարուած... զրեթէ այնքան ազուրկ որքան ես գիտեմ ընել... բախտ մըն է ինծի համար որ ատրճանակին զարկէք փոխանակ ձեռքիս, այնպէս չէ՞ Քարթըր:

— Ատրճանակին զարնել կուզէի արդէն և ոչ թէ ձեռքերնուդ, պատասխանեց Նիք:

— Պարտադ խօսք, Քարթըր, ատոր համար սուտ մի խօսիք, ինչ հարկ կայ: Ամէն պարագային չատ ճարպիկ հարուած մըն է և ձեր հպատակին ծառայեց, քանի որ զիս զինաթափ ըրաւ... Աղէկ միտքս ինկաւ, չքմեղանք մը պարտական եմ ձեզի:

— Կարծեմ բազմաթիւ, ըսաւ Նիք չոր կերպով:

— Կարծեմ հայտնեցի. անկրթութիւն է այդ: Կը յուսամ որ ուշադրութիւն չըրիք... հա՛, պիտի... պիտի ամեն մ գետնէն ատրճանակս, թէ կը կարծէք որ լաւ է իր եղած տեղը թողուլ:

— Լաւագոյն է որ եղած տեղը մնայ, ըսաւ Նիք:

— Ո՛հ, չատ լաւ... արդեօք կրնա՞ք ըսել թէ ուր կը գնէք ձերինը:

— Ի՞մա...

— Այո՛, այն զոր քաշեցիք:

— Ո՛հ, զայն կը գնեմ հոն ուր ամենէն տակի լաւ կրնայ ծառայել ինծի:

— Թեզանքիդ վերը, չէ՞:

— Չէ՛, կօշիկներուս մէջ... հիմա Քարթըր, ա՛յ կը ձանձրանամ կոր պարտադ խօսքեր բնկով ձեզի: հետ: Եթէ կուզէք որ ձեր ծնկակրը չճախճախուի՝ — կը յիշէք որ քիչ մը առաջ անոր ժառին խօսեցայ — խեղացութիւն կրնէք կրկին հասնելով ձեր աթոռին վրայ, որ թեւերը բացած կը սպասէ. հասկցա՞ք:

— Անշուշտ, Քարթըր, անշուշտ: Ամէն բան կ'ընեմ ձեզի հաճելի ըլլալու համար, գիտէք:

— Աղէկ ուրեմն:

Մինչ Քարթըր իր աթոռին վրայ կը նստէր, Նիք ոտքի ելաւ ու զրպանէն պողպատեայ փայլուն զոյգ մը ձեռնակապ հանեց:

— Ինծի ցաւ կը պատճառէ, ըսաւ, այս զարդաբանքները ձեռքերնիդ անցնել: Այսուհանդերձ պարտաւոր եմ. Այ փափաք չունիմ ձեր կողմէ նոր խաղերու գալու, այն միջոցին ուր, ինչպէս միտքս զրած եմ ընել այս գի-

հետո խօսիլ կամ ուրիշ բանի մը համար պէտք ունենաք ինծի գիտէ՞ք որ կէս գիշերէն մինչեւ հետեւեալ օրուան կէսօրը միշտ հոն եմ եւ պատրաստ ձեզ ամենայն հաճութեամբ ընդունելու . . . : Խօսքս վերջացնելու համար ահաւասիկ տան բանալիները , ահա՛ մուտքի դրան բանալին յետոյ ետեւի դրան բանալին : Կրնաք գոցել , ապահովութեան չղթան անցնիլ , ամէն զգուշութիւն ձեռք առնել վստահ ըլլալու համար թէ ո՛չ ոք — ու մանաւանդ ես — չպիտի գայ ձեր գործողութիւնները խանգարելու :

Միւսնոյն ատեն բանալիներու արձակ մը կ'երկարէր Նիք Քարթըրի որ վաջն առաւ առանց արարողութեան :

Քարէթըլ թեթեւ քայլով մը անցաւ անդաստակէն : Մուտքի դրան տուցեւ անգամ մըն ալ կեցաւ :

— Բառ մըն ալ , Քարթըր , բառ ծաղրական չեղա՞տի մը , եթէ Մէտօղը դանդա՞յդ կարծիք ուրախութեամբ ձեզ կը նուիրեմ : Բայց յիտենը հինգ հազար տօլարը միտալին պիտի բաժնենք , հէ՞ , համաձայն ենք այս մասին :

Քարէթըլի ամբարտաւան չեղար գէշ հնչեց Նիք Քարթըրի ականջին : Անորոշ նախազգացում մը ունեցաւ որ իր կուրծքը սեղմնց : Արհամարհական ուսերու չարժումով մը կարծեց աղատիլ ատկէ : Բայց նոյն իսկ երբոր դուռը դոցունցաւ Քարէթըլի ետեւէն , չկրցաւ հանդարտիլ : Գնաց դուռը լաւ մը կը պիլ , զննեց դրան վաւանդը եւ վստահութիւն գոյացուց թէ առանց իր գիտութեան ոչ ոք կրնար ներս մտնել :

Յետոյ բոլոր սենեակները լուսաւորեց :

Հայեկի մը տուցեւ անցած ատեն իր դէմքը նշմարեց անոր մէջ : Կեցաւ վաջն նկատելու համար . կարծես թէ իր ճանչցած անձէն բոլորովին տարբեր մէկու մը ներկայութեանը ըլլար :

— Ըսէ՛ ինծի , Նիք Քարթըր , հարցուց այդ դէմքին չփոթ , ծաղրական ու խորամանկ չեղա՞տի մը , արդեօք այդ Քարէթըլը իրաւունք ունի եւ թէ իրաւցնէ առանա՞լ մըն

Ներքնայարկի շտեմարանին սանդուխին առջեւ հասնելով կանգ առաւ :

— Հո՛ն վարն է գաղանիքը , եթէ գաղանիք մը կայ , և ատիկա անտարակուսելի է , բաւ ինքնին , հոն վարն է որ փնտելու եմ Բարէթըղի խնդրին լուծումը :

Պետնայարկին մէջ չի կային այն երեկտրական լոյսերը զորս Բարէթըղ ցոյց առւած էր Նիք Բարթըրի :

Այս վերջինը ստիպուեցաւ կրկին իր փոքրիկ ելեքստրական կանթիկին գիմել :

Ներքնայարկի շտեմարանը մտնելով , բան մը չառաւ որ սովորական շտեմարաններէն տարբերէր :

Այսուհանդերձ իր ներսը լսան մը զգաց — նախազգացում մը պիտի լսեն ոմանք — որ իմաց կուտար թէ կարեւոր գիւտ մը ընելու վրայ էր :

Առաջին գիւտը զոր ըրաւ և որ թելադրիչ էր , սա էր թէ շտեմարանը յաճախ ալցելու թիւններ բնորոշած էր :

Սանդուխը այս մասին որոշ նշաններ կը կրէր իր աստիճաններուն վրայ :

Այս իրողութիւնը բաւ էր զինքը համոզելու համար թէ լաւ հեռքի մը վրայ էր , քանզի շտեմարանը բացարձակապէս զուրկ էր այն բաներէն որոնք առան եկողները վար իջնելու հրաւիրէին :

Հոն ո՛չ կերակուր կը պահուէր , ո՛չ ըմպելի և ո՛չ ալ ո՛րեւէ պարէն :

Բան մը չի կար շտեմարանին մէջ :

Այսուհանդերձ սանդուխի վերի գրան կոճակը , նոյն խալ գրան կերպարանքը , աստիճանները , շտեմարանին դեպիքը , վերջապէս օդը զոր հոն կը շնչէր և որ յաճախ վերանորոգուած կը թուէր , չառ մը վկայութիւններ էին , համբ՝ բոլոր անժխտական , թէ մէկ կամ բազմաթիւ անձեր սովորութիւն ունէին հոն իջնելու :

Մասնաւորաբար սանդուխի աստիճաններուն վրայ ,

սուղի համար է : Չեմ խաղաւած , Մէսօղի հասնելու համար ասկէ անցնելու է . . . եթէ վաճառ կայ , ոտաջուց զիսմ եւ կրնամ զգուշանալ : Գալով Քարէթըղի՝ ի վնաս իրեն տեսաւ որ գերերը չուտով կը փոխուին ու ինծի հետ կատակ չըլլար :

Նիք Քարթըրի կատկածները որոնք այս խորհրդածու-
թիւնները կը յայտնէին , աւելի մեծ պիտի ըլլային եթէ
գիտնար որ Բօլ Լաֆօն առկուէին , ո՛չ բերանացի ո՛չ զը-
րաւոր կերպով , իր տեղեկատուութիւնը չէր բրած կեդ-
րոնական սրաշտոնատան , թէեւ ժամը արդէն տասնըմէկն էր :

ՈՒՐ ԻՍԱՀԱԿ ՄԵՏՈՂ ՄԱԶԱՊՈՒՐ Կ'ԱԶԱՏԻ

Այն տունը զոր Նիք Քարթըր պիտի խուղարկէր , ան-
կասկած ըլլալով թէ աւելի յաջող պիտի ըլլար քան զին-
քը կանխող ոտախանակոն սրաշտոնեաները , ըսինք թէ
լռութիւն մեկուսացած էր ընդարձակ հողի մը վրայ :

Այս տունը կառուցուած էր Նիւ Եօրքի շատ մը տու-
ներուն յատակագծին վրայ . այսինքն մէկ կողմը մուտքի
մեծ սրահ մը ունէր որ փոքրիկ հիւրանոցի մը կը յան-
գէր ետեւի կողմէն . նոյնն էր նաեւ երկրորդ յարկը , մի-
այն թէ հիւրանոցին տեղ լողարան մը կար :

Առաջին յարկը լացի այդ փոքրիկ հիւրանոցէն՝ մեծ
հիւրանոց մըն ալ կար շատ աւելի լայն ու երկայն :

Երկրորդ յարկը , երկու մեծ սենեակներ — երեւի
կողմինը անկողնոցով մը . — և լողարանը :

Գեանայարկը քաղքին շատ մը տուններուն պէս յատ-
կացուած էր ճաշատրահին , խոհանոցին եւն . :

Նիք նախ բոլոր այդ սենեակները պատեցաւ արապօ-
րէն , տեղին վրայ ընդհանուր գաղափար մը ունենալու
համար :

ստորադր, տառնց տառջին անդամներն է աւելի բախտաւոր ըլլալու, երբ բան մը տեսաւ որ ուրիշ ու եւ է մէկու մը համար անհշտան սլիտի նկատուէր :

Պատէն գուրս ելած երկու երկաթէ թերեր էին :

Իր աչքերը անոնց վրայ յառեցան դաժան ոգեւորութեամբ մը :

Որովհետեւ այդ պարզ երկաթէ թերերը շատ բան կը ըսէին հարսիկ ոտախկանին :

Ատաջին ականարկով անոր մէջ կը գտնէր բացատրութիւնը թէ ինչպէս Քարէթըղ այդ տունէն ամէն օր կը հաղորդակցէր անձի մը հետ որուն ով ըլլալը կը գուշակէր և որ մօտերը տեղ մը ըլլալու էր :

— Քիթիա չափ տեսանելի, մբնջեց ոտախկանը ժողտելով այդ երկաթ թերերուն իրր թէ հին ծանօթներ ըլլային անոնք որոնց յանկարծ կը հանդիպէր այս մառյ ու տխուր շտեմարանին մէջ :

Ծանցաւ որպէսզի զանոնք աւելի մօտէն քննէ :

Երբ իր երկար հասակը ուղղեց, կանակը թերերուն դարցուց և սկսաւ սանդուխէն ելլել, իրբեւ թէ փնտռածը գտած ըլլար :

— Պիտի երթամ այս տան մէջ ու եւ տեղ մը որ հուած հետաձայն մը գտնել իր ընդունիչ ու փոխանցիչ գործիքներով, կրտէր մտածկոտ երեւոյթով : Շիտակը շատ պարզ բան է, երբոր Քարէթըղ կը փափաքի իր բարեկամին հետ խօսիլ, գործիքը շտեմարան փոխադրել, դայն տեղաւորել թերերուն և յարաբերութեան մոտնել : Շատ ալ խեղացի դրութիւն մըն է : Ինչպէս կըլլայ որ այս թերերուն ծայրը չգտած չմտածեցի ստոր : Բայց մարդ ամէն բանի չկրնար մտածել :

Հիւրանոցէն սկսաւ ու մինչեւ վերնաշարիը փնտրուտաւքներ կատարեց :

Տեղ մը, անկիւն մը չձքեց տառնց հայելու, բայց ոչ մէկ տեղ գործիք գտաւ,

որոշապէս տաքի գրողներ կային որոնք մէկ քանին տա-
կաւին թարմ :

Նիք հոյեցաւ շտեմարանի գեանին վրայ թէ այդ հե-
ռերը կը շարունակուէին , բայց բան մը չհամարեց :

Ասոր պատճառը հասկցաւ տեսնելով որ գեաներ կը-
բաղիւսով ծնւումը էր և թէ ջուրի խողովակի մը ծակ-
ուելուն հետեւանքով գեաներ ազէկ մը թրջած էր :

Ոտքերը կրաղիւսին վրայ ո՛չ մէկ հեռք կը ձգէին ,
բայց փոշիով ծածկուած աստիճաններուն վրայ թաց տա-
պանները որոշապէս գրոշմուած էին :

Նիք Քարթըր մօտէն դիտելով զանոնք տեսաւ իրենց
մեծութենէն ու ձեւէն , թէ բոլոր այդ գրողները միեւնոյն
անձի մը կը պատկանէին . . . Մօսիս Քարէթըլի տպա-
հովարար :

Ուրեմն յայտնի էր թէ Քարէթըլ յաճախ կուգար այս
շտեմարանը , և շատ հաւանօրէն ոտախկանին պատահելէն
քիչ առաջ կրկին եկած էր :

Բայց ինչու համար : Ի՞նչ բան զինքը հոս կ'առաջ-
նորդէր :

Ասիկա պէտք էր լուսարանեղ փորձել :

Նիք Քարթըր այս շտեմարանին չըջանը բրաւ առաջին-
անգամ տունը ուրիշ բան երեւան հանկու : Միայն պա-
տեր տեսաւ , ու այդ մերկ ու համր պատերը իրեն բան
մը չիմացուցին :

Շատ զարմացաւ ասոր :

Այս առաջին զննութիւնը շատ արագ բրած էր , պար-
զապէս իր ուղղութիւնը որոշելու և իր փնտառութներու
լաւազոյն կերպին վրայ մտածելու համար :

Ուստի վերստին սկսաւ իր շուրջանակի զննութիւնը :

Այս անգամ աւելի խնամքով գործ կը տեսնէր ու շատ
կամաց կը քալէր :

Իր չըջանը կը սկսէր սանդուխին ոտքէն . գրեթէ չը-
ջանը աւարտած էր և հասած էր սանդուխի գաւթակին

Այս արդիւնքէն նեղացած՝ բայց ոչ յուսահատ, կրկին հիւրանոց վերադարձաւ :

Երկար վայրկեաններ հոն կեցաւ. ոտքի վրայ, կտոր կտոր քննելով ամէն բան, ջանալով որոշել տանը այն մասերը զորս չէր քննած և այն մասերը զորս թեթեւակի քննած էր :

Այսպէս մտածելով, երկտրական լոյսին տակ, աչքերը կանդ տաին նստարանի մը վրայ, մին այն նստարաններէն որոնց Տէֆընիօրթ իր անունը տուած է և որ անկիւններէն մին կը զարդարէր :

Քիչ մը վերջը հասկցաւ իր դիտած նստարանին ինչ ըլլալը և այն աստիճանը գոչեց :

— Ահ, ահա՛ անկիւն մը զոր չխուզարկեցի, ու այդ նստարանին մէջը բուն այն տեղն է զոր Քարէթըզ ընտրած ըլլալու է սրահելու համար իր հեռաձայնի գործիքը :

Արագօրէն հիւրանոցին մէջէն անցաւ և նստարանին բազմոցը վեր վերցուց :

Իսկոյն ուրախութեան ազազակ մը արձակեց, քանզի վերջապէս կը գտնէր այնքան վնասուած գործիքը :

Իր գէմն էր հեռաձայնը որուն գոյութիւնը գուշակած էր, հեռաձայն մը ճիշտ անոնց նման որոնք կախուած են քաղըին թղթը զբաւանդակներուն մէջ :

Գաղանի սառիկանը զայն հանեց իր թաղստոցէն, բազմոցը տեղը դրաւ և գործիքը գիտելով գոհունակութեամբ ըստ ինքնիրեն :

— Թող կախաղան կլամ կիթէ Իսահակ Մէտօյր չեմ տեսնար իր թաղստոցին մէջ նստած՝ հեռաձայնին թեկերուն միւս ծայրը... կիթէ այս իրիկուն գաղանիքը չլուծեմ, վաղը թիկին պիտի հետեւիմ մինչեւ միւս ծայրը, նոյնիսկ կիթէ ատոր համար պէտք ըլլայ չէնքը վար տանել : Պէտք է որ պատուըտողի երեսան հանեմ :

Աչքերը միշտ հեռաձայնին վրայ ուղղած՝ կ'երեւակա-

էր Քարէթըրը Մէտօզի հետ յարաբերութեան մէջ : Այս պատկերէն մտածում մը ծնաւ :

— Ինչ որ Քարէթըր ամէն օր կ'ընէ , ես ալ կրնամ անդամ մը ընել և ս'վ գիտէ թէ մեր մարդուն թաքստոցը երեւան չպիտի հանեմ իր ըսածներէն :

Այս ճիշտ խորհրդածութեան վրայ՝ գրեթէ խանդակաթ խնամքով մը գործիքը շտեմարան տալու :

Պզտիկ տախտակ մը կար թելերը պատէն դուրս ելած անդին մօտ :

Նիք հոն գրաւ հեռաձայնը , նշմարելով որ այդ տախտակիքը հոն գրուած էր յայտնապէս այս բանին համար և թէ գեռ նոր ծառայած էր ատար , որովհետեւ փռչիի հառիկ մը չէր երեւնար վրան :

Վերջապէս գործիքը անցուց պատէն դուրս ցցուած թելերուն :

Պան մը փնտռեց թէ ի՞նչ պիտի խօսէր , յետոյ , ընդունիչը առնելով սկսաւ կոջի լռնատուղը զարձնել :

Չանգակիկը , պատտախանեց :

Ասիկա միւս զոհանակութիւն մը պատճառեց , որովհետեւ հիմա գիտէր թէ յարաբերութիւնը հաստատուած էր և թէ թելին միւս ծայրէն պիտի պատախանէին իրեն :

Այսպէս ուրեմն ամէն ինչ իր գուշակածին պէս անդի կ'ունենար . այս անգամ ալ չէր սխալած :

Բաւական ժամանակ տպանց և լռնատուղը կրկին զարձնելու վրայ էր , երբոր լսեց որ ձայն մը գինքը կը կանչէր :

— Այլո՛ կ'ըսէր ձայնը , ի՞նչ կայ հիմա : Պառկելու պայած էի : Ի՞նչ պատահեցաւ , Մօսիս :

Նիք անարատ ուրախութեան ժպիտ մը ունեցաւ , քանզի որոշ կերպով ճանչցած էր Իսահակ Մէտօզի ձայնը , իբր թէ խօսակիցը շտեմարանին մէջ ըլլար :

Ասիկա արդարեւ Նիք Քարթըրի ամենէն նշանաւոր

— Կարծեմ լաւ կ'ըլլայ որ մեկնէր և ուղղակի հոս գաք :

— Երթալ հո՞ն ուրէ ինծի կը խօսի՞ք :

— Այո՛ , անմիջապէս :

— Բայց այդ տունը ամէն վայրկեան հսկողութեան ներքեւ է : Դուք ըսիք այդ բանը , Մօսիս : Փողոցէն անցած ատենս օձիքս ձեռք պիտի տամ :

— Գիշերուան այս միջոցիս հսկողութիւն չի կայ . ամէն պարագային ապահովագոյնը այս է :

— Երբեք , երբեք , բարեկամ , ես այդպէս չեմ տեսնար :

— Լաւ . ուրեմն , ուրիշ տեղ մը տեսնուինք միասին :

— Ո՞ւր :

— Ուր որ ըլլայ , դուք ըսէ՛ք տեղ մը :

— Կարծեմ լաւագոյն է որ եղած տեղս մնամ :

— Որպէսզի Քարթլերի ձեռք չկնայ :

— Ի՞նչ հոս եղած ատենս եթէ դայ՝ Քարթլեր մնում է . ասիկա գիտէք :

— Այո՛ , և ճիշդ այդ բանին առաջքը առնել կ'ուզեմ : Վրանիդ այս վայրկեանիս բաւական բնա ունիք և հարկ չի կայ Քարթլերի սպաննութիւնն ալ աւելցնելու :

Հեռաձայնին միւս ծայրը դանուող մարդը բարձրաձայն իննդայ :

— Կարծեմ ա՛յ բան մըն ալ հոգս չպիտի ըլլայ , ըսաւ , եթէ Քարթլեր ճամբուս վրայէն վաճեմ : Այդ մարդը ամէն դարձերս խանդարեց . . . առանց իր միջամտութեան տակաւին պատուաւոր , հարուստ և ազդեցիկ մէկը պիտի ըլլայի . . . ա՛հ , կ'ատեմ , կ'ատեմ զինքը , Մօսիս :

— Այդ բոլորը պարապ խօսքեր են , դուք ալ ազէկ գիտէք . Օ՞հ , ամէն պարագային՝ պէտք է ուրիշ թաքրուոց մը գտնել : Ո՞ւր կ'ուզէք որ իրար դռները :

— Անմիջապէ՞ս :

— Այո՛ :

— Լաւ ուրեմն մինչև Ֆլայնին կ'երթամ , եթէ ասիկա կը յարմարի քեզի : Կէս ժամէն հոն կ'ըլլամ :

ՆԻՔԻ ՔԱՐԹԼԵՐ (ՀԱՏՈՐ Ա.)

ձիրքերէն մէկն էր : Ինչպէս որ էր դէմքին համար նոյնն էր ձայնին համար ալ երբ անդամ մը մէկը տեսնար ա՛յ չէր մոռնար , նոյնպէս բաւ էր որ անոր խօսիլը լսէր , որպէսզի միշտ ձայնը ճանչնար :

Ամենէն կատարեալ ծպտումը անգոր էր հոգաւոր ստիկանին աչքը խաբելու . իր տկանջը աւելի նուրբ էր քան աչքը , և անտալելի վստահութեամբ մը կ'որոշէր ձայները , ինչ ճիգ ալ որ ընէին փոփոխելու համար :

Չայնը ճանչնալը արդէն շատ բան էր , բայց հիմակ հարկ էր որոշել թէ ուրի՞շ կուգար այս ձայնը ու տա՛կա դժուար էր քիչ մը :

Ու և է միջոց չունէր գիտնալու համար թէ ձայնին տէրը մէ՞կ կամ տառը հազար մըն հետուէն կը խօսէր :

Այսուհանգերձ բան մը գիտէր . այսինքն թէ՛ շատ հաւանական էր որ այս թեկը մասնաւոր թեկ մըն էր , մէկ կամ երկու անձերու գործածութեան համար և հետեւաբար շատ երկար չէր :

Յայտնապէս կ'երեւար որ հաստատուած էր անոնց կողմէ որոնց գործածութեան սխալ ծառայէր և անշուշտ կապ չունէր հանրութեան յատկացուած գիծերուն հետ :

— Եթէ այսպէս է , մտածեց , հաւանական չէ որ այս թեկը կէս մընէն կամ աս առաւելն մէկ մընէն աւելի երկար ըլլայ :

Եւ սակայն Իսահակ Մէտօզ միշտ միւս ծայրը կը ըստաւէր մատտանջ ու անհամբեր :

Պէտք էր անմիջապէս պատասխանել : Կրցածին չէր Քարէթըղի ձայնը կեղծելով՝ ըստու .

— Կը կարծէ՞ք որ ձեր եղած տեղը ապահով է :

— Այո՛ , ինչո՞ւ այս հարցումը կ'ընէք :

— Որովհետեւ կերպով մը Նիք Քարթըր բնացած ձեր պահուըտած տեղը :

— Չա՛ր ստատնայ . . . իրա՞ն կ'ըսէք :

— Այո այսպէս է . այո՛ , ճշմարիտ կ'ըսեմ :

— Ինչ պէտք է ընեմ , Մօոփս :

Նիք դադարաւոր մը չունէր ո՛չ Ֆրայնի եւ ո՛չ ալ անոր
գտնուած տեղին մասին: Բայց ինքզինք տարածով կը զգար
իր ձեռքը եղած միջոցներով, այդ տեղը առանց դժուա-
րութեան գտնելու:

Ուստի խելոյն պատասխանեց.

— Շատ աղէկ. Ֆրայնին...

Յանկարծ կեցաւ, քանզի թեկին միւս կողմէն լսեց որ
գուռ մը կը զարնուէր եւ այս աղմուկին անմիջապէս յա-
ջորդեց ձայն մը որ կը պոսար.

— Զգուշութիւն, թողէք այդ հեռաձայնը, կտարուե-
լիք խնամ... ես հոս եմ ահա եւ այն որ թեկին միւս ծայ-
րը գտնուողը՝ Նիք Քարթլըրն է:

Վայրկեանապէս հաղորդակցութիւնը զարկեցաւ եւ Նիք
որ Քարթլըրի ձայնը ճանչցած էր, հառաչեց, անկեղծօրէն
հեղուելով այս ձախողումքէն:

— Եթէ միայն քառորդ ժամ ետքը դար Քարթլըր
մտածեց, պիտի յաջողէի Մէտոզը ժամադրութեան մը տու-
նիլ ու ձերբակալել առանց վտրք դժուարութեան մը: Ինչ
որ է, եղաւ ըլլալիքը...

Տակաւին հեռաձայնին վտրք իր ականջին դրած էր
եւ ձգելու վրայ էր երբոր լսեց որ դործիքը կը վերադառ-
նաւ միւս կողմէն: Գրեթէ անմիջապէս Քարթլըրի ձայ-
նը—կարելի չէր սխալիլ— կ'ըսէր.

— Այո՛, Քարթլըր, դեռ հո՞ւ եք:

— Այո՛, պատասխանեց Նիք սրանեղութեամբ, հոս եմ:

— Բան մը գտա՞ք:

— Այս դործիքը:

— Հեռաձայնը ըսել կ'ուզէք: Ա՛հ, այո՛, ատիկա
գիւս մըն է, ձեր վարդապետութիւնը ցոյց կուտայ, ճշմա-
րիւս վարդապետութիւն, առանց չղջորթութեան կ'ը-
սեմ... ինձ նայեցէ՛ք Քարթլըր:

— Խօսեցէ՛ք:

— Ուրիշ բան գտա՞ք:

— Թերեւս, յօժարակամ կը յայտնեմ, բայց նախ ձեր գանձուած տեղին հասցէն պիտի հարցնեմ:

Քարէթըղ արհամարհական ծիծաղ մը ունեցաւ:

— Ատիկա գործիդ աղէկ կուգայ, հէ՛, Քարթըր: Դըժ-
բախտաբար մուկերը պանիրով կը բռնեն, բայց ո՛չ Մօ-
սիս Քարէթըղը... եթէ կ'ուզէք ուր բլրալս գիտնայ՝ ե-
րևակայեցէ՛ք թէ քովի սենեակն եմ... կամ լուսնին մէջ,
աչքան աղտոտ եմ ձեր ձեռքէն...: Ասոր կը ցաւիք, ա-
նանկ չէ՛... ահ, ահ, աննման նիք Քարթըրէն նախան-
ձելու բան մը չունիմ: Յաղթութիւնը պիտի տանէր, եթէ
յարմար վայրկեանին Մօսիս Քարէթըղ վրայ չհասներ և
գործը չխանդարէր:

Նիք Քարթըր համբերութեամբ ապասեց որ իր խօսակ-
ցին ազմիրալից ծիծաղը հանդարտի, և անոր լսաւ տառնոց
յուզուելու:

— Ռերիշ բսելիք մը ունի՞ք:

— Անշուշտ, հետաձայնէն զատ բան մը գտա՞ք:

— Այս հարցումը որ երբորդ անգամ բլրալով կ'ընէք,
Քարէթըղ, ինձ ցոյց կուտայ թէ ուրիշ գիտերէ կը
վախնաք, պատասխանեց գաղտնի ոտախկանը լուրջ չեչ-
տով մը: Ձեզ կ'ըսեմ թէ ուրիշ բաներ ալ պիտի գտնամ:

— Լաւ, մենչէ՛, ո՛վ տոխժ... եթէ երկայնակեցութեան
իեսիրը, փիլիսոփայական քարը, եօթը Քնազոյները,
փէրլէնփէնիլէնի վառօթը և ուրիշ այս տեսակ գանձեր
գտանք, կը բարեհաճիք անշուշտ ինձի խնաց տալու:

— Առաջին անգամ դուք պիտի խմանաք, լսաւ Նիք
Քարթըր որ այս ծաղրանքներէն չէր խաբուեր և բնազ-
դաբար կը զգար անոնց հետեւ ծածկուած մոտոտանջութիւնը:

Նիք Քարթըր հետաձայնը տակաւին բռնած էր երբ
Քարէթըղ կրկին խօսեցաւ:

— Այլօ, Քարթըր, լսաւ:

— Լաւ ուրեմն, ի՞նչ կայ դեռ:

— Բախտաւորութիւն մընջէ՛ որ չճամբէս գարձեր եմ

— Ես ալ իմ պարտականութիւնս կատարել կ'ուզեմ վատահ եղէք, Քարթըր... : Երբ ռջիր նեղացուցիչ զառնայ զայն բնաջինջ կ'ընեն... ևս ալ միտք ունիմ այդպէս բնելու : Այլ բաւական խօսեցանք :

Նիք խմացաւ որ միւս կողմէն հեռաձայնին փողը իր տեղը կը գնէին, ուստի իրենն ալ թողուց և որոշեց իր զործողութիւնը չարունակել :

Քարէթըլի հեղնական ձայնը միշտ կը հնչէր իր ականջներուն և կրկին ունեցաւ այն տարտամ նախազգացումը որուն մասին խօսեցանք և որ իրեն կ'ըսէր թէ այս տունը չթողած բան մը պիտի պատահէր :

— Շտեմարանին պատերը քննեցի, խորհեցաւ ինքնին անշուշտ այդ նախազգացումի ազդեցութեան տակ : Բայց ուշադրութիւն չդարցուցի դռանի կրողիւսին, Լաւ կըլլայ որ մօտէն քննեմ : Վատահ եմ որ հոս ուրիշ բան մըն ալ երևան պիտի հանեմ, միայն թէ ճարպիկութեամբ փրկուիմ :

Կը յիշէր որ Քարթըր իր խուզարկութեանց տունն միայն փոքրիկ կանխեղովը լուսաւորուած էր որ մինչև տասը ոտք անդին շուրջանակի լոյս մը կ'արձակէր, որմէ անդին մթութիւնը աւելի թանձր ու սեւ կը թուէր :

Այսուհանդերձ լոյսը բաւական չողջողուն էր ատարկաները որոշապէս ցոյց տալու համար :

Շտեմարանին այն կողմը գնաց որ տան երեսին վրայ էր ու հոնկէ սկսելով՝ երկայնքին գնաց եկաւ, ոմէն մէկ երթուղարձին յառաջանալով — բայց չատ յամբաբար — դէպի պատին խորը, այնպէս որ քառակուսի սանդխմէթը տեղ չթողու առանց լուսաւորելու և քննելու :

Այս կերպով շտեմարանին մէջտեղէն մէկ քանի ոտք հեռացած էր, երբ իր լոյսը ինկաւ սովորական կայծքարի մը վրայ որ զիարւածով ու առանց զիտաւորութեան հոն նկատուած կը թուէր :

Ժամէ մը աւելի էր որ այս քննութիւնը կը շարունա-

հոս գալու համար, քաղաք երթալէ առաջ, այնպէս չէ՞ :

— Այո՛, բախտաւորութիւն մըն է Մէտօղի համար : Իր անունը չառ յարմար էր երբոր Լըքի Մօսկան (բախտաւոր Մօսկան) կը կոչուէր :

— Ի՞նչ բախք, Մէտօղ, Լըքի Մօսկան, այդ ի՞նչ է :

— Անմեղձի՛ ձեւանաք : Իր ծախք ճանչցայ Քարէթըղ :

— Ճանչցա՞ք, իրա՞ւ... լաւ ուրեմն, Քարէթըղ չառ վարպետորդի էք... դիտէ՛ք որ աւանակի մը պէս գուրա պիտի ելլէր ձեր ժամադրութեան գալու համար, եթէ եւ չաղածու չըլլայի : Ահա՛ գեղեցիկ բան մը... աւանակ մը ուրիշ աւանակ մը ստախ վրայ կ'առաջնորդէ եւ եւ յոտուկատեան մըսկըր Նիք Քարթըրը կ'առաջնորդեմ տեղ մը ուր բան մը չտեսնար... զրաւ կը գնեմ որ վաղուքնէ առաջ պիտի նշմարէք զայս, Նիք :

— Այդ իրողութեան պիտի սպասենք, պատասխանեց աստիկանը անտարբեր չեղտով մը :

— Ըսէ՛ք, Քարթըր, վերական Մօսկա Քարէթըղ, ո՞րչափ ժամանակ կ'ուզէք տունս ինծի վերադարձնելու համար :

— Կարծեմ երկու երեք ժամէն կը վերջացնեմ :

— Ձեր կողմէն մի՞ծ տղնուութիւն մըն է այդ :

— Եթէ կ'աճապարէք աւելի կանուխ եկէք, եթէ ոչ հոս ձեր գալուն պիտի սպասեմ :

— Խեղացի կերպով կը խօսիք, բաւ Քարէթըղ, տուն պիտի վերադառնամ անանկ ժամանակ մը որ հաշիւի չի դար... եւ իմ պատճառներս ունիմ առ այժմ տունս ձեզի թողու :

— Անկէ առաջ ձեզ ձեռք պիտի ձգեմ եւ ինծի պիտի ըսէք թէ այս հետաճայնը ո՞ւր կը յանդի :

— Աղուոր կը խօսիք, Քարթըր, արդեօք սպառնայիք կ'ընէք :

— Ո՛վ կ'ըսէ ատանկ բան, պարզապէս պարտակաշուծիւնս կատարել կ'ուզեմ, նոյնիսկ հանդէպ ձեզի :

Քարէթըղ բարձրաձայն խնդաց :

կէր և բան մը չէր գտած իրրեւ իր յաղնութեան վարձատրութիւն :

Կր սկսէր յուսահատիկ երբ իր կանթեղին երկկտրական ծառագայթները եկան վերայիչեալ կայծքարին վրայ :

Նիք Քարթըրի տեղ ուրիշ ու է մէկը անշուշտ բանի տեղ չզլիաի գնէր այդ քարի կտորը : Շտեմարանի մը մէջ կայծքաբ մը շատ սովորական բան է :

Նիք Քարթըրի կարծիքը այդ չեղաւ :

Կատարեալ և մանրազնին քննութիւն մը բնեկ կ'ուզէր և ո՛չ իրաւունք և ո՛չ ալ կամք ունէր քար մը առանց գործնելու ձգել , ինչպէս կ'ըսէ անգլիական առածը ,

Ուստի ոտքին ծալքովք գարցուց կայծքաբը և գոյն քիչ մը անդին գլտորեց :

Քարին տեղը երկաթէ փոքրիկ օղակ մը նշմարեց որ կրազիւսին մէջ հաստատուած էր :

— Հօրս , գոչեց , քարը այդտեղ գրուած էր բանի մը նմար , բայց անշուշտ այս օղակն ալ պարտաւ տեղը չ'գրուած ,

Աւելի ծոցեալ հասկնարու համար այս օղակին ի՞նչ բանի ծառայելը և վայրկեան մը խորին ուշադրութեամբ քննելէ ետքը , նշմարեց հազիւ տեսանելի գիծեր որոնք քառակուսի մը կը կազմէին երկու ոտք տրամագլխով և որուն կեդրոնը կը գտնուէր օղակը :

Ապահովարար կալուել մը կամ ծուգակ մը կար հոս : Բայց այդ չարժուէ կտորը այնքան ճշգրտօրէն յարմարեցուած էր որ առանց օղակին գոյութեան նոյն իսկ Նիք Քարթըր չզլիաի կրնար նշմարել այն նուրբ գիծերը որոնք փոշին ալ աւելի աննշմարելի կը գործնէր :

— Պէտք է տեսնել թէ ինչ կայ տառ : ներքե , մըմեջեց : Օղակէն բնեց և նախ թեթեւ կերպով վեր քաշեց : Կախուլը զիմարեց :

Այն ատեն տառիճանարար աւելի ուժով քաշեց և տեսաւ որ տեղի կըւտար :

Յանկարծ քառակուսին վեր ելաւ լոյսորովին :

Կախուլը ծակին քով գրաւ և իր լոյսը այդ բացուածքին մէջ ուղղեց :

ՈՂՋ ԹԱՂՈՒԱԾ

Նախ խառար միայն տեսաւ, բայց վայրկեան մը ետքը նշմարեց որ այդ ծակը հորի մը ձեւը ունէր — Յայտնի կ'երեւար որ նախապէս հոր մըն էր — և թէ որմին վրայ ցցուած քարեր կային որոնք կրնային իբրեւ աստիճան ծառայել:

Այն ատեն գետնին վրայ ծռեցաւ և իր կանխեղին լոյսը ուղղաձիկ կերպով ծակին մէջ չիտկեց, զլուխը երկնցուց և նայեցաւ:

Հաղիւ կրցաւ դարմանքի ու տաշութեան աղաղակ մը զսոյել: Կանխեղին լոյսը կը լուսաւորէր Բօլ Լաֆօնի զէմքը հո'ն կոնտիկի վրայ... մտած:

Ոճրային ոտակահոտութեան կեդրոնական պաշտօնատան ձարպիկ ոտակաւոր Բօլ Լաֆօն սպաննուած ու այդ հորը նետուած էր:

— Մեծ սխալ մը գործեցի թոյլ տալով որ Մօսիա Քարէթըղ առնէն մեկնի, ըսաւ ինքնին ոտակահոր, այս տեսարանէն խորապէս զղածուած: Կը խորհէի որ ազատ ձգելով աւելի օգտակար պիտի ըլլար ինծի՝ քան բանտարկուած վիճակի մէջ: Մեզ՝ Լաֆօն: Կ'ենթադրեմ որ իր տեղեկագիրը չէ մատուցած այս իրիկուն, բայց խեղճ աղան պաշտօնէն հանուած էր... պէտք է որ իր մարմինը գուրս հանեմ հոսկէ:

Առանց վայրկեան մը վարանելու, բանի մը համար որ իր սրբազան սպարտականութիւնը կը համարէր, Նիք Քարթըրը իր ոտքը դրաւ առաջին ցցուած քարին վրայ ու կամայ կամայ ինչու մինչև խորը:

Թէև միմիայն իր ինկերտժ Լաֆօնի զիտկը առնելու եկած էր, այսուհանգերձ զննեց հորը և տեսաւ որ զայն լեցուցած էին մինչև այդ բարձրութիւնը և ինքնիրեն ըսաւ որ ազահովարար ասիկա ըրած էին հազորդակցելու համար անցքի մը հետ սրուն մուտքը հոն վերն էր և որ կը

— Քարէթըդ այս տունը լքելու որոշում տուած էր երբ դիշերը եւ վրայ հասայ. ասիկա յայտնի կ'երևայ եթէ ո՛չ ծակը այս կողմէն չպիտի գոցէր ու Լաֆօնի համար դերեզման մը չպիտի դարձնէր: Խեղճ Լաֆօնը տուն մտած ըլլալու է եւ Քարէթըդը գործի վրայ տեսած: Այն տանն Քարէթըդ զայն սպաննած է: Բայց ա՛յ ընկ՝ լիք մը չիկայ այստեղ, լաւագոյն է որ չտեսարան վերադառնամ:

Որովհետեւ անցքը չատ նեղ էր եւս դառնալու համար՝ ետեւ ետեւ երթալով յառաջացաւ, միշտ ծռած, գէպի այն տեղը ուր Լաֆօնի դիակը կը դանուէր:

Իր մարմինը այնքան ամբողջօրէն լեցուցած էր անցքը որ իր ետեւը անցած դարձածը ո՛չ կրնար տեսնել եւ ո՛չ իմանալ, եթէ բան մը տեղի ունենար:

Բայց, երբ կը հասնէր հորին խորքէն ձեւացած բոլորակ տեղը, նշմարեց որ իրենինէն ասորքեր լոյս մը կը փայլէր հոն:

Իսկոյն փոքրիկ կանթիկը մարեց:

Յետոյ արագ շարժումով մը, մեծ խողովին մէջ մըտաւ եւ ետին դառնալով կեցաւ:

Բայց ուժգնօրէն անկիւնը քաշուեցաւ, քանդի այն բոլէին իսկ ուր կը կանգնէր, մարդ մը հորին բերնէն ասորձանակի հինգ հարուած կ'արձակէր ետեւէ ետեւ:

Պա՛ն, պա՛ն, պա՛ն, պա՛ն, պա՛ն, արագ արագ կը հասնէին եւ այնպէս թռեցաւ որ այդ տեղը գնդակներով ու ծռխով լեցուած էր:

Բարերախտաբար Նիքի համար, հորին ձեւը որ երթալով կը բայնար քանի վար կ'իջնար, զինքը փրկեց:

Այդ չարաշուք հորին մէկ կողմը քաշուելով՝ այնպիսի դիրքի մը մէջ կը դանուէր ուր գնդակները իրեն չէին կրնար հասնիլ:

Երկու վերջին գնդակներուն հանած թոյլ ձայնէն հասկըցաւ որ անտեք դայեր միտուեր էին խեղճ Բօլ Լաֆօնի մարմնոյն մէջ:

կորսուէր խաւարին մէջ :

Այս նոր գիւտը ներկայ պարագաներուն մէջ րացաւ
սիկ կարեւորութիւն մը կ'ստանար :

Արդեօք այդ անցքը այն դադառուկ ճամբան չէ՞ր ուր
կէ Իսահակ Մէտօզ անցած էր երբ աճնքան կտատարեալ
կերպով անցայտ եղած էր , վայրկեան մը առաջ գտնուե-
լու համար հեռաձայնին միւս ծայրը որ միւհնոյն չտեսնա-
րանին վերի յարկն էր :

Ասիկա կէտ մըն էր որ պէտք էր ստուգել և անմի-
ջապէս , քանի որ որսը խմայած էր թէ որսորդը զինք-
կը հալածէր :

Այսուհանդերձ Նիք Քարթըր վայրկեան մը ինքնիրե-
հարցուց թէ արդեօք պէտք չէ՞ր որ նախ զիտկալը զբա-
ղէր , զոնէ զայն վեր հանկու համար , թէ հարկ էր ան-
միջապէս անցքը քննել :

Նիք երկրորդը աւելի կարեւոր գտնեց :

— Լաֆօն եղած տեղը քանի մը վայրկեան աւելի
մնալով ո՛չ աւելի աղէկ կ'ըլլայ ո՛չ աւելի գէշ : Գնդակ
սիրտէն անցած է և գրեթէ վայրկեանապէս մնաւով
Մարմինը արդէն պաղ է... պարոն Քարթէթըզ կարծե-
ալով բաւական պատճառներ ունիմ ձեզ ձերբակալելու
նոյնիսկ եթէ նոր առիթներ ալ չգտնեմ :

Դէպի անցքին մօտեքը դարձաւ ու անոր մէջ մտա-

կարելի չէր շիտակ կենալ . ուստի ձեռքերուն և ծուն-
կերուն վրայ եկաւ ու այսպէս երեսուն կամ աւելի ոս-
յառաջացաւ , որմէ կտքը կանդ առաւ քարերու , գաճի-
ուրիչ տեսակ բեկորներու կոյտի մը առջև որոնցմէ
անցքը գոցուած էր :

— Ասիկա նոր ըրած են , մէկ կամ երկու օրէ իվե-
մբմուաց ինքն իրեն :

Արդարեւ հոգն ու քարերը տակաւին խոնաւ էին
տեղերնին լաւ չէին նստած :

Իր պատճառաբանութիւնները չարունակելով՝ ոստ-
կանը աւելցուց :

Ձայները լսեցին, զնդակները կարկուտի պէս տեղալէ
զադրեցան ու լսեց մածաձայն ծիծաղ մը որուն կ'ընկե-
րանայ սատանայական քեքեանք մը :

Մօռիս Քարէթըզն ու իր բարեկամ Իսահակ Մէտօզն
էին որոնք կը ցնծային :

Նիք քարթըրը խնդրի ալ խնդած իր կողմէ, բայց յու-
սահատի մը սրտածմլիկ խնդալ քովը :

Հիմա կը հասկնար իր սիրտը սեղմող ստարտած նու-
խաղաղացումին նշանակութիւնը :

Չարմանալի չէր որ կը քաւէր իր մեծ յանցանքը որ
էր թողուլ Քարէթըզը տունէն հեռանալու :

Չէր կասկածեր թէ իր լիշտամին ամէն միջոց ձեռք
առած ըլլալու էր արգիլելու համար զինքը դուրս ելլել
այս գերեզմանէն զոր կը բաժնէր Բօլ Լաֆօնի հետ :

Անիկա զոնէ մեռած էր : Մինչդեռ Նիք Քարթըրը յամ-
բաբար, ժամէ ժամ, վայրկեանէ վայրկեան նլիտի մեռ-
նէր այդ կազմալուծելու վրայ եղող զխակին քով, անօ-
թութեան ու ծարաւի յիմարացուցիչ տանջանքներուն
մատնուած, անկարող կատաղութեամբ և յուսահատ անձ-
կութեան մէջ :

Անձնապաշտպանութեան բնազդը լաւ ծառայած էր
Քարէթըզի. մէկ հարուածով կ'աղատէր երկու անձերէ
որոնցմէ վախ ունէր և իր կրկնակ ոճիւրներուն բոլոր հեռ-
քերը կը ջնջէր. ուստի իրաւունք ունէր ցնծալու :

Այս վայրկեանին իր հեգնական ու խայթիչ ձայնը
կափուլին վրայէն՝ հասաւ զազանի ստտիկանին ականջին
ու զայն խլեց իր մտածումներէն :

— Ինքնիրենա կը հարցնեմ թէ արդեօք հարուածներու
զպան ձեղի, Քարթըր, դոչեց, ձեզի կ'ըսեմ որ տօնկա
ցաւ կը պատճառէ ինծի, բայց չսխալի հաւատաք... չէ,
իրաւ որ, երբ ձեզ մտցնել կը խորհէի երբէք չէի երա-
դէր որ այնքան քաղցր վէճ մը սխալ լուծեմ որքան
լուծեցի այս միջոցիս : Ահ, մի՛ ենթադրէք երբեք թէ

մոռցած եմ Լիվրնիսթոն եղբայրս և անոր մահուան պատ-
ճառ ըլլալնիդ... Է՛հ, Քարթըրը, հարուածս դպաււն:

Նիք լուռ մնաց:

— Ի՞նչ չէք պատասխաններ... թերեւս մեռած կամ
վերաւորուած էք... կամ թերեւս ո՛չ մին ո՛չ միւսն էք:
Ինչ որ ալ ըլլայ, Քարթըր, չեմ ուզեր ինքզինքս վտան-
գել, որովհետեւ չառ ճարպիկ էք գործածելու համար ձեր
փոքրիկ ասորճանակները զորս ձեր թեղանիքին մէջ պա-
հած էք: Ապահով եղէք, չպիտի գամ տեսնելու թէ արդ-
եօք իմ խնամքներուս պէտք ունիք:

— Է՛հ, ինչ, գարձեալ պատասխան չի կայ... ինչ որ
ալ ըլլայ հետաքրքրութենէս կը կատարեմ ու չեմ ուզեր
այցելել ձեր բնակութիւնը, Քարթըր: Բայց կրնաք բնել
թէ ինչպէս է այդ տեղ վարը: Աղէ՛կ է... տեղեւորիդ զով
է, այնպէս չէ: Իրաւցնէ հանգիստ պիտի ըլլաք այդտեղ:

— Է՛հ, նորէ՛ն պատասխան չի կայ... լա՛ւ, լա՛ւ,
մնաս չունի: Վայրկեան մը կրնամ խօսիլ հոգ չէ թէ մե-
ռած, ողջ կամ վիրաւոր ըլլաք: Կ'ուզեմ ձեզի բնել թէ
որո՛ւ և ինչի՛ գէմ ելաք... գո՛հ պիտի ըլլաք իմանալով
հէ՛... այն տանն լուսադոյն կերպով պիտի հասկնաք թէ
ինչու այս պէս կը ջախջախուիք:

— Միշտ համբ, իմ սիրելի Քարթըր բարեկամս...
լաւ ուրեմն, տեսէ՛ք, հեռաձայնով ձեզի հետ այն փոքրիկ
խօսակցութենէն ետքը, միտքս ինկաւ որ բաւական ճար-
պիկ էք այս հին հորը գտնելու և թէ հոն չառ ժամանակ
պիտի անցնէիք, ուստի խորհեցայ ձեզի կարճ այցելու-
թիւն մը տալ, ձեր խուզարկութեանց միջոցին: Իմ կող-
մէս ազնուութիւն մըն է այս, այնպէս չէ... ու տալիս
յաջողութիւն բերաւ, ի՞նչ կ'ըսէք... եթէ ողջ էք, Քար-
թըր, հոտ վարը անօթութենէ պիտի մեռնիք, քանզի այս
ծակը այնպէս մը պիտի գոցեմ որ չկրնաք գուրս ելլել,
և յետոյ, ձեր գլխուն վրայ, առնոր պիտի այրեմ: Ի՞նչ
կ'ըսէք ասոր, սիրելի Քարթըր: Շատ կը ցաւիմ ձեռնէ

բամնուելուս, իրա՛ւ որ շատ կը ցաւիմ. . . աղքատն երիտասարդ, աղքատն զեղեցիկ, աղքատն շնորհալի, աղքատն նրբամիտ. . . Քարթըր, սիրտս կտոր կտոր կ'ըլլայ ձեզ այսպէս ձգելու համար: Ի տեսութիւն Քարթըր: Երբ ա՜նօթի ու ծարաւ ըլլաք միտքերնիդ բերէք Լիվընկաթոն Քարէթըղը ու մի՛ մոռնաք իր Մօսիս կղբայրը. . . մնաք բարով Քարթըր. . . խաղաղութիւնն ընդ քեզ. . . մնաք բարով, սիրելի բարեկամ, մնաք բարով:

Ու հորին կափուլը հնչեց զաղանի ոտականին վրայ դոցուելով:

ՀԵՐԱԿԼԵԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՄԷ

Այդ դուռը իր զլխուն վրայ ինչպէ՛ն ետքը, Նիք, վայրկեան մը, բան մը չսեց:

Բայց քիչ ետքը շտեմարանին գեանին վրայ ծանր առարկաներու տեղափոխութեան աղմուկը ականջին զարկաւ:

Հասկցաւ որ Քարէթըղ և այն որ իրեն հետ էր, ապահովաբար Մէտօղ, կ'աշխատէին կափուլին վրայ բաներ ղիզել:

Ասկէ զատ գիտէր թէ ինչ որ կ'ընէին այդ միջոցին հաստատուն և կոտորեալ կերպով պիտի ընէին:

Այդ մարդիկը թեթեւօրէն աշխատող մարդիկ չէին երբ խնդիրը իրենց ապահովութեան վրայ էր:

Նիք Քարթըր, Քարէթըղի խօսած միջոցին վերստացած էր իր բոլոր պաղարիւնութիւնը, որ քիչ մը խախտած էր կացութեան յանկարծական անոնիութենէն: Իր դործօն ու յանդուգն միտքը արդէն խօս այս կացութեան ամէն մասերը կը քննէր ճար մը դանդաղ համար: Կատարելապէս կը համոզուէր թէ իրեն համար շատ քիչ յոյս մնացած էր — եթէ երբեք կար — կափուլին կողմէ փախչելու:

Համոզուած էր որ Քարէթըզ տունը այրելու սպառնալիքը պիտի գործադրէր, հորին բերանը լաւ մը դոցելէ ետքը:

— Արահա մտէ՛ք կ'ըսէ մամուկը ճանճին... իրողութիւնը այն է որ այս գիշեր տպուշի պէս մտայ, միմայ ոստիկանը ինքնիրեն: Խաղին բոլոր խօսքերը Քարէթըզ ձեռքը տուի և բաւական տիմար եղայ ենթադրելով որ պիտի կրնայի իրեն յաղթել, առանց հաս մը իմ ձեռքս ունենալու:

Պահ, թեքեա խաղը տակաւին չէ վերջացած: Ո՛վ գիտէ: Միտք չունիմ այստեղ բանտարկուած մնալու, եթէ միջոց մը գտնեմ... և ուրիշ տակններ եղած է որ ասիկէ աւելի նեղ կացութեան մէջ գտնուած եմ:

Եթէ բաւական օգ բլայ անցրին մէջ որով կարող ըլլամ չնջել, կարծեմ յաջողութեան բաւական հաւանակութեամբ մը կրնամ փորձել, այս կամ այն կերպով, զեանին տակէն ելլելու: Արգէն բաւ է աւուրն չար իւր, պիտի ըսէր առածի սիրահար մը: Չանտնք այս օրուան չարիքին բաւել:

— Խեղճ ծերուկ Լաֆօն, չարունակեց պահ մը լռելէ ետքը, իր կանթեղի կոճակին դպչելով, որուն ժառանգայթները ուղղեց իր պաշտօնին զո՛ւ գացող ոստիկանին դէմքին վրայ: Այս ծակը սահմանուած է իմ և ձեր գերեզմանը ըլլալու, ինքնիրենս կը հարցնեմ թէ իրաւցնէ պիտի ըլլայ:

Ձեք կրնար պատասխանել հէ՞, չէ՞... լա՛ւ, միտս չունի: Ամէն պարագային միշտ որ յետին տախտակը չընկըղմի հաւէն չենք բաժնուիր:

Քարէթըզ կը կարծէ որ զիս բռնեց: Միթէ անգամ մըն ալ չե՞մ կրնար խնդալ իր քիթին: Ատիկա պիտի փորձեմ:

Վերջին ակնարկ մը նետեց գլխուն վրայ գտնուող կափուլին:

Սկիզբները գործը յարարերաբար դիւրին էր :

Խառն ի խառն նետուած քարերը առանց ջանքի ձեռքը կուգային ու շուտով շուրջը մեծկակ դէզ մը ձեւացաւ :
աֆնդան մեծկակ որ ստիպուեցաւ գործը դադրեցնել զանոնք մինչեւ հորը փոխադրելու համար :

Այս փոխադրութիւնը կատարելու համար պարտաւորեցաւ ետ ետ երթալ ու վերագաւնար քսան անգամէն աւելի , միշտ իր ծունկերուն վրայ սողալով :

Անցքը բանալէ ետքը դաշմակալ գործի սկսաւ ,

Ամէն ձեւով ու մեծութեամբ քարեր կար , սմանք հազիւ հաւելիլի մեծութեամբ ուրիշներ գրեթէ աֆնդան մեծ որ չէր կրնար անդերնէն վերցնել և այս երկու ծայրայեղութիւններուն մէջտեղ , ալէն խոշորութեամբ կար :

Կէս ժամ ետքը , նոր դէզ մը բարձրացած էր , զոր պարտաւորուեցաւ առաջուանին պէս փոխադրել , ինչ որ կէս ժամ եւս տեւեց :

Իր անցքը կրկին բանալէ ետքը սկսաւ վերցնել իր առջեւ դանուած բեկորներու կոյտը :

Ժամ մը աշխատութենէ ետքը , վայրկեան մը գիտեց իր ջնջել ուզած արգելքին ամբողջութիւնը :

Իրեն խուցաւ որ բրած ջանքերը հաղիւ զգալի սարքերութիւն մը յառաջ բերած էին :

Եւ սակայն փոխադրուած քարերը բաւական էին մեծ սայլակ մը լեցնելու :

Յայտնի կ'երևար որ հիմա պէտք պիտի ունենար վերցնելու հալը , ուրիշ բեկորներ և միւլանոյն տունն աւելի հաստատուն նիւթեր :

Կոյտ մը փլած և իր վերցուցած քարերուն տեղը բռնած էր :

Պէտք էր միջոց մը գտնել այդ մանրուկ կտորուանքները մինչեւ հորը փոխադրելու , ինչ որ ստիպուած կատարեց , որովհետեւ անհրաժեշտ էր անցքը բաց պահել :

Այդ կողմէն ամէն ազմուկները դադարած էին : Ասկէ հետեցուց թէ Գարէթը իր գործը աւարտած էր և ուրիշ տեղ գացած : Կը մտածէր թէ չէնքը արդէն կրակի արբուած ըլլալու էր :

— Գարէթը իրաւունք ունի իր այս չափատակութեան համար ինքզինք շնորհաւորելու , մտածեց , զարմանալին այն է որ երբեք չմտածեցի թէ կրնար հոս վերադառնալ : Բայց ի՞նչ . . . վերադարձաւ և ասոր ատակելութիւնները ևս կը քաղեմ : Օ՛հ , հիմա գործի սկսինք :

Հաղուստը , բաժկանը , օձիքը և թեւոյնները հանեց :

Յետոյ , քովը ունեցած գրպանի խոշոր դանակովը շինուած , անցքին մէջ սողաց մինչև աշտակը ուր քարերու գաճի ետջն կտորներ դիպուած էին և որոնց ատջև առաջին անգամ կանդ առած էր :

Հոն , դեանին վրայ նստաւ , ուսերը ծած , այդ տեսակ մը ներքնուղիին ցածութեանը պատճառաւ և զոցուածքը ուսումնասիրեց անցնալից ուշադրութեամբ մը , իր եղեկարական կանթիւղին լուսով :

Երբ տեսաւ իր ձեռնարկելիք գործին ահագնութիւնը , զլուխը օրօրեց աշտակի շարժումով մը որ շատ յոյս ցոյց չէր տար :

— Այս քարերը ձեռքերովս կրնամ վերցնել , ըստ ինքնին . մէկ կամ երկուքը միւսին պէտք է մինչև հորին ծակը տանել , որովհետեւ կրնան շուտ մը դոցել ևսեւի ճաճբաւ : Արդեօք ի՞նչ է այս կոյտին լայնութիւնը և թէ պիտի կրնամ դիմանալ մինչև որ զայն ծակեմ , մանաւանդ որ բոլոր այս աշխատութիւնը պիտի կատարեմ առանց կաթիլ մը խմելիք ունենալու :

Պահ , չփորձած լան մը չեմ կրնար ըսել , ամէն պարագային :

Մեծ եռանդով մը և ուժերը խնայելով գործի սկսաւ :

Դանակը զոցեց ու դրպանք դրաւ , քանդի առայժմ միտն ձեռքերուն պէտք ունէր :

Միակ բանը որ կրնար իրրեւ ընդունարան ծառայել այն ալ իր զլխարկն էր :

Բարեբախտաբար խոշոր եզրներով թաւահայ գլխարկ մըն էր , որուն եզրները բանալով զրեթէ կրկին քանա-կութեամբ բան կ'առնէր մէջը :

Կրցածին չափ զլխարկը կը լեցնէր , երկու ձեռքով կը վերցնէր ու ետ ետ քաշելով կ'երթար մինչև հորը :

Ապահով միջոց անշուշտ , բայց կ'երեւակայէր թէ որ-քա՛ն դանդաղ գործը առաջ կ'երթար :

Բայց իր տրամադրութեան տակ ուրիշ միջոց չի կար : Ակիզքները իր երթուղարձերը կը համբէր , բայց քիչ մը ժամանակ անցնելէ ետքը իր հաշիւը կորսնցուց ու ա՛լ դադրեցաւ համբելէ :

Միայն թէ իրեն այնպէս կուգար որ յաւիտենապէս կ'երթար կու գար չորս թաթերուն վրայ , մէյ մը ետեւ ետեւ և մէյ մը դէպի առաջ , անցքի մը մէջ ուր չէր կրնար ոտքի կենալ :

Իր տարաւոր և վարտիքը շուտով մաշած էին գետին քսուելէն , այնպէս որ իր մերկ ծունկերը ուղղակի շփու-մի մէջ էին գետնին հետ , բայց առոր ուշադրութիւն չէր դարձներ :

Իր միակ մտածումը ազատումն էր . — այդ ահուկի կացութենէն փրկուիլը :

Աշխատած միջոցին կ'երեւակայէր թէ տունը բոցերուն մէջ կը վլէր , իր զլխուն վերեւ :

Միտքովը կը տեսնէր ջրհանկիրները որոնք շատ ուշ էր հասնէին փրկելու համար չէնքը որ անշուշտ խնամքով ողողած էին կազով , կրակ տալէ առաջ :

Կը տեսնէր ձեղունին փուղումը , պատերուն կքին ու երերալը , փլչելէ առաջ և ինքնիրեն կը խորհէր թէ ի՞նչ պիտի ընէին ջրհանկիրները եթէ գլխաւորն որ մարդ-կային արարած մը բանտարկուած էր այդ այրած տան ներքեւ դանուող հորի մը մէջ :

Ա՛յ չէր գիտեր թէ քանի ժամէ ի վեր կ'աշխատէր :

Արդէն հորը լեցուած էր քարերով ու բեկորներով ,
թէև բերած նիւթերը բոտ բախտի չէր նետեր այս կամ
այն կողմը :

Սխառէմով գործ կը տեսնար :

Բարերը կանոնաւորապէս հորին շուրջը կը գլղէր քով
քովի , յետոյ հողերը և կտկուղ նիւթերը կը լեցնէր անոնց
վրայ :

Իր գէմքն ու ձկուքերը ազատաւ էին քրտնաքէն ,
հողէն և ամէն տեսակ ազատութիւններէ :

Ձկուքերը , մատները , ծունկերը սկրտուած էին և կ'ա-
րիւնտէկին :

Անդնկճկի քաջութիւն մը սակայն գործ առաջ կը
տանէր :

Ժամերով աշխատակէ ետքը , յոգնութենէ ընկճուած ,
կեցաւ քիչ մը հանգչելու և խորհելու համար :

Կը զգար որ օդը թանձր ու ծանր կը դառնար և կը
վախնար թէ ժամանակը չառ հեռու չէր սւր բոլորովին
պիտի պակսէր ու շնչահեղցութիւնը վերջ պիտի տար իր
կորովին ու ջանքերուն , գինք ստիպելով դադրեցնել ամէն
աշխատանք :

Կատարելապէս կը հատկնալ թէ այսքան երկար ատեն
չպիտի կրնար գիմանալ եթէ անցքը գոյով հողը նոր
դրուած չլլար , մանաւանդ որ ոչ միայն օդ կար քիչ մը ,
այլ նաեւ դոցուածքը այնքան թանձր ըլլալու չէր քանի
որ կը թուէր թէ օդը քիչ չառ շրջան կ'ընէր :

Բայց ասիկա յաւիտեան չէր կրնար շարունակուիլ :
Օգտակարապէս գործածելու չառ ժամանակ չունէր , քան-
զի օդը բոլորովին պիտի պակսէր ի վերջոյ :

Միւս կողմէ կը վախնար յոգնութենէ ընկճուիլ եթէ
յամառէր իր սոսկալի աշխատութեան մէջ առանց քանի
մը վայրկեան հանգչելու :

Այս ուժառայտութեամբ այն աստիճան էր որ իրեն կը
նիֆ ԲԱՐԹԻՐ (ՀասոՐ Ա.)

աղուոր ջուր ըլլար, ինչ պիտի վճարէի խմելու համար...
գաւաթ մը պապ ջուր որքա՞ն տղէկ պիտի գար... :

Լոկ այդ մատածումը սիրտ տուաւ իրեն :

— Օ՛հ, աշխատինք, Նիք, ու քաջութիւնը չկորսնցր-
նենք : Ինչու պիտի կորսնցնեմ... միթէ մոռցայ թէ ա-
կէ գէշ կացութիւններու մէջ գտնուած եմ... թէ և
կ'երգնում որ ո՛չ չափ աւելի գէշ :

Կանթեղին լոյսը ուղղեց այն գանգուածին վրայ զոր
երկար տաննէ խլիւր փրցնելու վրայ էր :

— Հօրա՛, գոչեց, ա՛նա՛ քարերու գէշ մը, այս հողի
ու աղաատութեանց կոյտին ետեւ, որ խնամով շարուած
ըլլալու երկայլքը ունի : Եթէ այգպէս է ուրեմն մօտեցած
եմ արգելքին միւս կողմին : Աշխատէ՛, Նիք աշխատէ՛ :

Վերանորոգուած կորովով մը՝ որ յառաջ կուգար մեր-
ձաւոր յաջողութեան մը հեռանկարէն՝ նորէն սկսաւ գործի :

Երբոր լաւ մը քարերը մէջանդ հանեց, իրեն այնպէս
կը թուէր թէ աւելի հանդիսաւ ու կանոնաւոր շունչ կ'առնէր :

— Կարծեմ՝ այս քարերու բացուածքներէն օդ կուգայ,
մրմնջեց... եթէ այգպէս է՝ վերջը հասնու ու չափ գո՞՛
եմ չխաակը :

Այս մտածումը իր յոյսը արծարծեց :

Իր ամբողջ պահետակի ուժն ու գործունէութիւնը կը
գործածէր հիմա :

Այս սոսկալի աշխատութեան սկսելէ խլիւր երբեք ու-
սանիկ ուժգնութեամբ չէր գործած :

Իր անջնէն վերցուցած նիւթերը ետին կը զիզէր, աւ-
ելիի հեռուն, փոխադրելու համար ժամանակ չէր վառ-
նէր, ո՛չ թէ միայն անոր համար որ հորը լեցուած էր,
այլ որովհետեւ կը զգար թէ պէտք էր կա՛մ անմիջապէս
եւք մը գտնել կա՛մ այդ տեղ մեռնելու համակերպիլ :

Վերջապէս պատը, որ մարդու ձեռքով կանոնաւորաւ
պէս բարձրացած կը թուէր, ըստ բաւականի երեւոն
կուա :

թուէր թէ երազի մէջ էր, աչքերը բաց, ակնարկը սև-
ւեռում ու տարտամ, ձեռքերը անշարժ:

Ու մարմնոյն այս թմրածութեան մէջ՝ երեւակայու-
թիւնը կը թափառէր... կը թափառէր արեւուն տակ,
ծաղիկներ կը փթթէին ճամբուն վրայ, թռչուններ կ'եր-
գէին. զանգակներու զօղանքը կը լսէր, որոնք տօնի մը
համար կը հնչէին: Անդիմադրելի չարժումով մը թեւերը
կ'երկարէր գէպի արեւուն լոյսը, թռչուններու երգը, ծա-
ղիկներու հոտաւէտ գունազուլութեանց, զանգակներու
զօղանքին — սարսափին համակալու համար թէ գերեզ-
մանային լանտի մը մէջ էր:

Ու այս երազը անցնելէ ետքը, յուսահատութիւնը կը
պատէր այս կորովի մարդը որ այնքան յաճախ ու գէժ
գիմաց հայած էր մահուան ու ամենէն տհալի վտանգ-
ներուն՝ ստանց վախնալու, և չտկարանալու համար ամէն
ճիւղ կ'ընէր:

Գլտէր թէ կորսուած էր եթէ ակարութեան անձնու-
տուր ըլլար:

Կ'ուզէր և պէտք էր որ զօրաւոր ըլլար... չէ, եր-
բեք իր առջեւ գիղուած հողակոյսը զինք չպիտի բաժնէր
յաւիտեան կեանքէն ու արարածներէն... Անոր մէջէն
պիտի անցնէր: Այս էր իր կամքը և միանգամայն պար-
տականութիւնը:

Ու այս պզնձեայ հաստատ որոշումով Նիք Քարթըրը
վերսկսաւ իր ոգեսպաս աշխատութեան:

— Եթէ գոնէ երկաթէ ձող մը ունեցնայի, կը մտածէր
ո՞վ կրնայ երեւակայել երկաթէ պարզ ձողի մը արժէքը
այս-դիտի պարագաներու մէջ...: Քիչ մը ետքը հորին
ծաղիկ այնքան պիտի լեցուի որ բան մը չպիտի կրնամ
գնել հոն...:

Լա՛ւ, ի՛նչ ընենք, լեցունէ՛ լեցուն, մտատանջութեան
նիւթեր չլինաւենք. արդէն բաւական ունիմ և հարկ չի կայ
գալիքին վրայ ալ առաջուց մտածելու: Եթէ հոս գտաւթ մը

Անդամ մըն աթ գետնին վրայ տարածուեցաւ և սկը-
տաւ ծծել կենդանացոցիչ օդը որ գրեթէ այնքան զօ-
րացոցիչ էր որքան պիտի ըլլար գաւաթ մը ջուրը :

Աշխատած միջոցին իր քով պահած էր վեսթօնը և
ժիլէն , որոնք հանած էր վրայէն ազատ ըլլալու և զա-
նոնք չաղատուելու համար , բայց հիմա պէտք ունէր ա-
նոնց , գերեզմանէն ելած միջոցին , արտաքին աշխարհը
մանկու համար : Ուստի այս երկու լաթերը հագաւ :

Տակաւին խաւարին մէջն ու անցքին խորն էր , բայց
օդը լաւ էր ու ատոյժ և Նիք Քարթրը կապած չունէր
թէ քիչ տանէն ներքնադիին ծայրը պիտի հասնէր և
ազատութիւնը գտնար :

Քանի յատաճանար անցքին կամարը կը լարձրանար ,
հիմա կրնար ոտքի վրայ կենալ :

Ազատօրէն չնչեղէն իսկի ջուրի պէտքը տւելի գժըն-
դակ ու տախտական գարձած էր : Իր չորցած կոկորդն
ու չրթունքը անտանելի այրուցքի մը զգայնութիւնը
կուտային իրեն :

Քաղերով հանդերձ Քարթթըլ տան զիրքին վրայ կը
խորհէր : Կը յիշէր որ այդ տունը ըլլակի մը կողմն վրայ
կը գտնուէր և թէ գէպի հիւսիս , չորս հինգ հարիւր ոտք
հեռաւորութեամբ ուրիշ տուն մը կար գրեթէ ճիշդ անոր
հման :

Անցքին դարձուածքներուն ուշադրութիւն բնելով գի-
տէր թէ գէպի հիւսիս կ'ուղղուէր և յանկարծ մտքէն ան-
ցուց թէ այդ երկրորդ տունը Իստանկ Մէտօզի բնակա-
րանը ըլլալու է :

Այս գաղափարին հետ միեւնոյն ատեն ուրիշ գաղա-
փար մըն ալ ունեցաւ որ զինքը յանկարծ կեցուց : Կան-
թիզը առաւ և քննեց զիսուն վրայի կամարը :

Իր լուշախութիւնը ճիշտ էր . շուտով նշմարեց թեկ
մը որ անցքին երկայնքը կ'երթար :

Նիք ստղծելով անոր մօտեցաւ և երկու ձեռքը կռթմն-
ցուց մէջտեղին . . . :

Յետոյ , թիկն մը վեր ելլելով , սրունքները բացա-
ւաւ ամբողջ գօրութիւնը օգնութեան կոչելով , ուժով մը
հրեց սրտը :

Վայրկեան մը պատը զիմացրեց , յետոյ սկսաւ կրիլ
ու յանկարծ ուժգնութեամբ մը որ Նիքի հաւատարմորշ-
ութիւնը կորսնցնել տուաւ , սեղի տուաւ ու փրաւ իր
առջիւ :

ԱՆԾԱՆՈԹ ՏԱՆ ՄԷ ՄԷՁ

Հակասակ իր բացասիկ ուժին , միանունքներու զօ-
րութեան և կամքին որ զինքը այնքան համբաւաւոր ը-
րած էր , Նիք Քարթըր , ինչպէս ըսինք , ուժասպառ ըլ-
լալու վրայ էր այն վայրկեանին ուր քարերու դէզը իր-
ճնչութիւնն ստակ տեղի առաւ , միւս կողմէն վրայ փրաւ :

Կէս զիշերին մօտ էր երբոր Քարթըր իր վրայէն կա-
փուլը դուրս գնաց զինք հորին մէջ թաղելով :

Հիմա օդի պող հոսանքը , որ հաճելիօրէն իր գէմքը
կողողէր , զգալով և խորելով որ եթէ ստեղծին ազա-
ւութիւնը չէ դաժնէ գոնէ ճամբան բացած է , Նիք հե-
տաքրքրութիւն մը ունեցաւ գիտնալու թէ որչափ առան
անցած էր այդ զմեպակ վայրկեանէն ի վեր :

Ժամացոյցը նայեցաւ և ստեղծ տեսնելով որ ամբողջ
կօթը ժամ անընդհատ աշխատած էր :

Եօթը ժամ :

Շիտակը կօթը տարին իրեն աւելի երկար չպիտի
թուէր :

Այսուհանդերձ իրեն զարմանալի կը թուէն թէ առ-
կաւին առտուան կօթն էր :

— Հեռաձայնին թելը . մրմնջեց , աչք ըլլալու է : Այս ներքնուղին միւս տունը կ'առաջնորդէ . ասոր այնքան վստահ եմ որքան ողջ ըլլալուս :

Շարունակեց քալել , բայց գաղտնիարները հեռզհեռէ կը ծնէին իր ուղեղին մէջ և նոր մտածումի մը ազդեցութեան տակ անգամ մին ալ կանոյ առաւ ա'լ աւելի յանկարծական կերպով :

— Արդեօք այս ներքնուղիին ծայրը չե՞ն գոցած ինչպէս բրին միւս ծայրը . . . :

Արդեօք նորէն պիտի ստիպուիմ գործի սկսիլ :

Բայց զուխը թօթուեց :

— Ո՛չ , ատանկ բան չկրնար ըլլալ , ըսաւ , քանզի եթէ այդպէս ըլլար այս լաւ օրը չպիտի դառնայի : Ինչ որ ալ ըլլայ քիչ մը ետքը պիտի հասկնամ , քանզի եթէ հեռաւորութիւնները դատելու քիչ մը կարողութիւն ունիմ՝ շատ հեշտ ըլլալու չեմ տունէն :

Ա'լ անկէ ետքը ճամբան շարունակեց ատանց կանոյ առնելու , մինչև որ նոճիի փայտէ հաստ դրան մը առջև հասաւ որ ներքնուղիին ելքը կը փակէր :

Դուռը կղզւում էր բայց կղզանքին ծակը կար եւ Նիք Քարթըր միշտ կ'ըսէր թէ չիկայ կղզանքի ծակ մը ուրկէ ներս չկրնար անցնել : Այսինքն ըսել կ'ուղէր թէ իր ազդաւորումը կրնար ամէն կղզանք բանալ :

Անգամ մըն ալ իր ըսածին ճշմարտութիւնը ապացուցուցուց այս պարագային , քանզի հաղիւ վայրկեան մը բաւեց օրպէսզի կղզանքը դարձնէ , դուռը բանալ , սեմէն անցնի ու ետեւէն կրկին գոցէ :

Իր կանթեղը ցոյց տուաւ որ ուրիշ շտեմարանի մը մէջ մտած էր . այս անգամ կողմնակի կերպով և ոչ թէ տախտակամածին վրայ կախուլէ մը :

Բան մը զինքը շատ զարմացուց . այսինքն թէ ոչինչ ըրած էին այս դրան գոյութիւնը ծածկելու համար :

Հոն կեցած էր բացայայտ կերպով շտեմարան մանողին աչքին առջև :

Յայտնի կ'երեւար որ ամէն յարձակումի զիմադրելու կարող զուռ մին էր, բայց ո՛չ իր յարձակումին:

Նորէն ժամացոյցը նայեցաւ:

— Եօթն ու կէս, ըսաւ երազկոտ կերպարանքով, ժամանակ է որ վերը շարժիլ սկսին, եթէ երբեք վերը մարդ կայ, բան մը որուն մասին կը կասկածիմ: Արդէն հիմա պիտի նայիմ:

Սանդուխը գտաւ առանց զժուարութեան և վեր ելաւ:

Վերի գուռը կը պուսած չէր, զգուշութեամբ բացաւ և տան գետնաշարկը մտաւ:

Ամէն ինչ սեւ ու համր էր:

Ուշադիր մտիկ ըրաւ. ու և է ձայն չէր համիր իրեն:

Չորս կողմը աչք մը նետեց և համոզուեցաւ որ տունը բնակութիւն չի կար:

Կարասի չէր երեւնար և նոյնիսկ խոհանոցին վառարանը վերցուած էր:

— Հիմա կը յիշեմ որ, մտածեց, այս տունը գրեթէ աւերակ է: Ապահովարար այստեղ պահոււրած է Ռահակ Մէսօղ. Բարէթըղ մեծ խնամքով ջանացած է բնաւ չմօտենալ հոս, ինչ որ իրեն համար զիւրին էր հազորդակցութեան ծածուկ միջոցներու, հետեւարար երբեք ուշադրութիւն չէ հրաւիրած իր վրայ: Մէսօղ կրնար այս տեղը մնալ մինչեւ որ իր ոսկորները փռէին, ամենայն ապահովութեամբ, առանց ոստիկանութենէն վախ ունենալու, քանզի ո՛չ մէկ ոստիկանի մօտէն պիտի անցնէր զալ զինքը հոս վնասել: Շիտակը այս Բարէթըղը այն սակաւաթիւ մօրզերէն է որոնցմէ կարելի է բան մը սորվիլ:

Այսուհանդերձ ու թէեւ կատարելապէս համոզած թէ իրմէ զատ ո՛չ ոք կար տանը մէջ, Նիք Բարթըր չհրաժարեցաւ տունը քննելէ ու միեւնոյն ատեն զգուշութիւնն ալ ձեռքէ չթողուց:

— Կրնայ ըլլալ որ, Կ'ըսէր ինքնիրեն. Բարէթըղ և

Պահ մը սանդուխին պուխը կեցաւ մտիկ ընելու համար :
Իր ոտքերը մերկ տախտակամածին վրայ քսելով հաս-
կըցաւ թէ գորդ չի կար գետինը :

Այս մանրամասնութիւնը և խոհանոցին վիճակը իրեն
մտածել առին թէ ու է կարտաի չի կար տանը մէջ . ի
բաց առեալ գուցէ Իսահակ Մէսոպի բնակած սենեակին մէջ :
Խոհանութեամբ կը յառաջանար : Խեղացութիւն չէր
համարեր կանխելը գործածել և պատուհաններն որոնք
տախտակներով գոցուած էին՝ արեւուն լոյսը կ'արգիլէին
լոյսորովին :

Այսպէս հասաւ երկրորդ յարկի սանդուխին տարը :

— Մինչև և վեր պիտի ելլեմ և յետոյ վար իջնելով
տունը պիտի խուզարկեմ , մտածեց : Այս կերպով՝ եթէ
բան մը պատահի , միշտ լաւագոյն զիրքը կրնամ բռնել :

Բայց ճակոտապիրը չուզեց որ տան մինչև և ձեզունը
երթալու ստիպուի :

Երկրորդ յարկի գաւթակին վրայ հասած էր ու ննջա-
սենեակի դրան առջևէն կ'անցնէր : Երբ յանկարծ կեցաւ
խիստ ուշադիր :

Վայրկեան մը սարսեց , յետոյ գէպի գուռը քալ մը
առաւ և ականջը կռթնցուց անոր :

Չէ , քիչ մը առաջ սխալած չէր .

Որոշապէս կը բէր ձայներ որոնք դրան միւս կողմը
կը մբմնջէին , բայց մբմնջը աչքեան ցած էր որ կարելի
չէր գիտնալ թէ կնոջ թէ երիկմարդու ձայներ էին :

Եւ սակայն իր ընելիքը որոշելէ առաջ պէտք էր գիտ-
նալ ստիկա :

Ուշադրութիւնը կրկնապատկելով մտիկ ըրաւ :

Նախ շատ վստահ չէր թէ ձայները երկուք էին , բայց
քիչ ետքը համոզուեցաւ որ սենեակին մէջ երկու անձ
կար որոնք կը խօսակցէին իրարու ականջի :

— Եթէ չես կրնար մէջէն անցնիլ՝ չրջանը բրէ , ըստ
ինքնին հեղնական ժպտով մը :

Մէտօյ, բոլորովին ապահով ըլլալով թէ ես հորէն չեմ
կրնար փախչիլ, հոս եկած ըլլան: Եւ ամէն պարագային
կրնան շահեկան բաներ թողած ըլլալ հոս, թանկագին
նշաններ որոնց հորհիւ պիտի կրնամ գիրենք գտնել ուրիշ
տեղ: Զգուշութեամբ գործ տեսներ ուրեմն. բայց ամէն
գնով ինծի քիչ մը քուր պէտք է անմիջապէս:

Խոհանոցի լուացարանը գնաց եւ խոհանութեամբ ծո-
րակը գործուց:

Աստիճանադար ու կամայ կամայ զարցուց այնպէս
որ քուրը առանց ազմուկի վազէ, յետոյ սպասեց որ սղաղ
քուր գայ:

Իր առջեւ հին աման մը կար:

Ձայն խնամով մաքրեց, յետոյ լեցուց ու կամայ կա-
մայ խմեց:

— Աշխարհի մէջ ասկէ անուշ բան կայ, հարցուց
ինքնիրեն:

— Երկրորդ գաւաթ մըն ալ խմեց նայնպէս կամայ
կամայ:

Ալ ինքզինքը բոլորովին գաած էր, միայն թէ իր մկա-
նունքները յոգնած էին ու կը ցաւէին իրենց երկարաւեւ
աշխատութեան հետեւանքով:

Այսպէս կրցածին չափ կազդուրուելով՝ գեանաչարկէն
անցաւ եւ առաջին յարկը տանող սանդուխը գնաց:

Ծայրագոյն զգուշութեամբ վեր ելաւ, հոգ ատնելով
որ ռաքերը ձայն չհանեն:

Այսպէս հասաւ սանդուխին գլուխը:

Երեկտրական կանխեղը մարած էր, այնպէս որ կա-
տարեալ մթութեան մէջ կը գտնուէր: Բայց կատարեւա-
պէս կը յիշէր միւս տան ձեւը ու համոզուած էր որ այս
տունը ճիշտ անոր ընդօրինակութիւնն էր, քանի որ դուր-
սէն բոլորովին նմանն էր — պատճառաբանութիւն մի որ
բացարձակ չէ թէեւ՝ բայց այս պարագային զինքը չէր
խտուեր:

Դրան քովէն հեռացաւ և ուղղուեցաւ ետեւի սենեակը :

Այս սենեակին դռնէն կրկին մտիկ բրաւ :

Երբ բաւական երկար կենալէ ետքը համապուեցաւ թէ ոչ ոք կար հոն , զրան կոծակը յամբաբար դարձուց վրան ուժով մը կոխելով՝ որպէսզի կրճատւմ չհանէ :

Դուռը բանալիով գոցուած չէր . անմիջապէս բացուեցաւ . Նիք հրեց զայն ու ներս մտաւ :

Գիտէր թէ ետեւի և առջևի սենեակներուն միջև հաղորդակցութեան գոներ ըլլալու էին :

Ինքնիքն կը մտածեր թէ զանոնք ինչպէ՞ս պիտի կըրնար գտնել , մթութեան մէջ , առանց ազմուկ հանելու . քանզի բնաւ կարելի չէր գործածել կանխելը , որուն լոյսը գտնելու տակն մաղուելով իր ներկայութիւնը կրնար մատնել :

Նիք Քարթըր այնքան վարժուած էր մթութեան ու կը մտնար թէ զուրար արդէն բոլորովին լուսցած էր :

Այդ միջոցին իր մտած սենեակին պատուհանները այնքան կատարեալ կերպով գոցուած չէին տախտակներով որքան տան վարի յարկի պատուհանները :

Այդ տախտակներէն կտորներ քախախտուած ու խուլած էին և լոյսը այդ բացուածքներէն առատօրէն ներս կը մտնար :

Ասիկա Նիք Քարթըրի համար , որ այնքան երկար տառնէ ի վեր մթութեան մէջ ընկղմած էր , լուսավառութիւն մը եղաւ :

Մէկ ակնարկով վստահ եղաւ թէ ճիշտ գուշակած էր այսինքն թէ հաղորդակցութեան գոռ մը կար երկու սենեակներուն միջև :

Ձայներու աւելի բարձր մրմունջը որ իր ականջներուն կը հասնէր , իրեն հասկցուց նաեւ որ հաղորդակցութեան այս զուռը , եթէ ո՛չ բաց՝ դռնէ կիսաբաց էր :

— Լա՛ւ մտածեց : Եթէ զիպուածով Քարթըրը ու Մէտօլն են՝ քիչ մը ետքը բաներ մը պիտի անոյնի հոս :

Քիչ մը յուզնած եմ, բայց շատ չպիտի դարմանամ եթէ յաջողիմ ճանկա հաստատուն կերպով անցնել այդ երկու կտրիճներուն վրայ:

Ետին դարձաւ և խնամով վերստին գոցեց սենեակին դուռը:

Յետոյ չօշափեց տեսնելու համար որ ղէնքերը պատ-
րաստ էին ծառայելու և ուղղուեցաւ դէպի հաղորդակ-
ցութեան դուռը:

ԵՐԿՈՒ ԳՈՐԾԱԿԻՅՆԵՐ

Տեսակ մը անցք կար երկու սենեակներուն միջև ուր լուացարաններ զրուած էր, երկուքին միջև փեղկաւոր դռնով մը այնպէս որ այս միջին դռնը երկու լուացարաններէն բաժնուած էր վեց ոտք միջոցով մը:

Դուռը կիսաբաց էր և դէպի այդ կողմը քանի քայլ առնէր Նիք Քարթըր աւելի յստակ կը լսէր ձայները:

Հիմա հաստատ կերպով դիտէր թէ խօսողները էրիկ-
մարդիկ էին, Բայց տակաւին կարող չէր բառերը իմանալ,
ո՛չ ալ ձայները ճանչնալ:

Փեղկաւոր դրան առջև հասած էր երկու լուացարան-
ներու միջև որ, ինչպէս ըսինք, կիսաբաց էր:

Ուշադրութեամբ բացուածքը քննեց և համոզում գո-
յացուց թէ մեծ զգուշութեամբ կարելի էր առանց աղ-
մուկի մէջէն սողսկիլ:

Որոշած էր ամէն գնով հասկնալ թէ ո՛վ էին հոն գլտ-
նուողները և թէ ի՛նչ բանի վրայ կը խօսէին:

Անգամ մը որ կարելի համարեց իր անցքը մէկ սենեա-
կէն միւսը, զայն գործադրելու համար ժամանակ չկոր-
սընցուց:

Թիկնոցակը վերէն վար լաւ մը կռճկելով, իր ամբողջ

պիտի ընէ՝ առանց ջուրի, առանց անունդի, առանց օղի . . .
կ'ուզէի տակիս գիտնալ : Գո՛ւր իրեն տեղը ի՞նչ պիտի
ընէիք՝ խելկրտակ Մէտօղ :

— Պիտի մեռնէի, Մօսիս, այդ մտաին համաձայն եմ .
այսուհանդերձ առանց ցաւելու հաղար տօղար կուտայի
իր գիտը տեսնելու համար :

— Լաւ ուրեմն եթէ այդ փափաքը ունիք զայցէ՛ք սա-
կաւին սաք մօխիւրները փորեցէ՛ք ու կափուլը վեր առէք
և պիտի տեսնաք զի՛նքր . . . հոն կեցած է :

— Ճիշտ անիկա կ'ուզէի գիտնալ թէ իրաւցնէ հո՞ն է :

— Բայց ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ հոնկէ դուրս ելլէ :

— Չեմ ուզեր որ ելլէ, միայն պարզապէս կը վախ-
նամ որ կը յաջողի փախչիլ :

— Լաւ ուրեմն, մի վախնաք, չկրնար :

— Կրնայ ստորերկեայ անցքին քարերուն մէջէն ճամ-
բայ մը բանալ և չիտակ այս առնոր ելլել :

— Մէտօղ, միթէ ձեր հանդարտ ողջմտութիւնը կը
կորսնցնէք :

— Կը յուսամ թէ ո՛չ, և երբեմն ալ արդարեւ կը
զգամ թէ կը կորսնցնեմ :

— Լաւ ուրեմն, մտիկ ըրէ՛ ըսելիքս. եթէ Նիք-Քար-
թըր հարկաւոր գործիքները ունենար, անցքին փակօցը
չկրնար շարաթէ մը բանալ : Հիմա հանդաւաճա՞ք . . . :

— Պիտի ջանամ հանգիստ ըլլալու :

— Ուրեմն մեր գործերուն դառնանք :

— Կը կարծէի որ արդէն կարգադրուած է :

— Ո՛չ բոլորովին : Կրնայ ըլլալ որ պարտաւորուիք
այս երկիրը թողուլ . բայց ես ո՛չ, ու փափաք ալ չունիմ
անմիջապէս երթալու : Հոս պիտի մնամ և անցած դար-
ձածին վրայ հսկողութիւն ընեմ :

— Ենթադրեցէք թէ ո եւ է պատճառաւ այդ տան ա-
ւերակները փորեն և զսոսն հորին մէջի մարմինները . . .
ի՞նչ պիտի պատահի այն ատեն :

երկայնութեամբը անկուեցաւ ու այսպէս կրցածին չափինքդինքը նրբացուց :

Յիւտոյ մօտեցաւ լսացուածքին՝ շեղակի կերպով՝ շատ կամայ, որպէսզի հագուստին կոճակները զրան չքառնն ու իր ներկայութիւնը չմտանեն, ու կամայ կամայ ներս սպրտեցաւ առանց ամենափոքր աղմուկ մը հանելու :

Տանը երևոյն վրայ զանաւած այս սենեակը աւելի լուսաւոր էր քան այն սենեակը ուրկէ՛ նիւր Քարթըրը կուգար, բայց լուսցարանը որուն մէջ կեցած էր բոլորովին մութ էր :

Հոն կեցաւ վարանելով զուխը դուրս երկարելու սենեակին մէջ նայելու համար, վախճալով որ երկու մարդիկը դառնալով կրնան զինքը նշմարել :

Բայց, գոնէ, շատ որոշապէս կրնար լսել զիրենք եւ առաջին բառերէն որոնք իր տկանջին հասան, ո՛չ միայն զխոցաւ որ Քարէթըլի ու Մէտօլի ներկայութիւնն էր, այլ նաեւ թէ այս սրիկաները աղատօրէն կը վիճէին իրենց ազդագայ ծրագիրներու մասին :

Անոյշ եւ զրգոյիչ հոտ մը, որ հաճելի կերպով իր քիթը կը խաղտացնէր, իրեն հասկցուց որ երկու մեղսակիցները թրքական սիկատէթներ կը ծխէին :

Ծիշտ այն վայրկեանին ուր կը սկսէր իրենց խօսքերը իմանալ, Իսահակ Մէտօլ իր անունը կ'արտասանէր, անգութ բայց շատ անկեղծ փափաք մը յայտնելով :

— Հաստատապէս կ'ուզէի զխոնալ թէ նիւր Քարթըրը մնում է, կ'ըսէր :

Քարէթըլ սկսաւ խնդալ կամ աւելի լռելեայն քեքեկել :

— Նիթէ այս ժամուռ չէ մնում, կրնաք զրաւ բռնել թէ շատ ժամ չանցած պիտի մնոնի :

— Ես կ'ուզէի բոլորովին վստահ ըլլալ :

— Վստահ . . . ինչ պէտք է ձեզ վստահ ըլլալու համար : Կ'ենթադրէ՞ք որ կրնայ ապրիլ հոն տակը, նոյնիսկ երբ իմ գնդակներէն ոչ մին հանդիպած է իրեն : Ինչ

— Ստատանան տանի այդ ենթադրութիւնները : Ի՞նչ պէտք ունիք ասանկ բան մը ենթադրելու :

— Է՛հ, կրնայ պատահիլ :

— Չկրնար պատահիլ :

— Ենթադրեցէք սակայն որ պատահեցաւ, պնդեց Մէտօղ : Ոստիկանապետը վայրկենապէս ձեր օձիքէն պիտի բռնէ :

— Ո՛հ, լաւ, այդ վտանգը կայ : Արդէն միշտ աչքս այրած սառն վրայ պիտի ըլլայ : Եթէ այդպիսի ծրագրի մը ու եւ է նշանը տեսնեմ, կծիկը կը գնեմ :

— Իմ կարծիքս այն է որ քննիչը ամէն պարագային ձեզ պիտի փնտռէ :

— Ինչո՞ւ, ի՞նչ պատճառաւ :

— Լաֆօն չպիտի երեւայ բնականաբար և անշուշտ քննիչը հետաքրքիր պիտի ըլլայ խմանալու թէ ի՞նչ եղած է :

— Բնականաբար :

— Եւ հաւանօրէն ձեզ պիտի փնտռել տայ ու հարցումներ ուղղէ :

— Ի՞նչ կ'եկայ ատկէ . . . պարզապէս կ'ըսեմ թէ բան մը չեմ գիտեր . ահա՛ ամբողջ ըլլալիքը . . . զիս մըտիկ ըրէք, սիրելի բարեկամ, նոյն խակ եթէ այսօր խակ գտնեն երկու սպաննուածները, ի՞նչ կ'ըլլայ : Այս գիշեր պաշտօնապէս կէս գիշերէն քիչ մը ետքը Օնտարիոյ բնակարանս մտայ և այս վայրկեանիս տակաւին հոն եմ, խոր քունի մէջ թաղուած, ինչպէս պիտի երգնուն ոտն հաստատութեան ծառաները . քանզի իրենցմէ ո՛չ մէկը գիտէ թէ ինչ միջոցաւ իմ սենեակս կը մտնեմ ու կ'եկեմ, ուզածիս պէս, առանց նշմարուելու : Արդ, հրդեհը չառ ուշ սկսաւ . . . կարելի է ասկէ աւելի լաւագոյն արդարացում մը գտնել : Քննիչ Մաք Քլաքի կրնայ զիս փնտռել տալ : Կարող եմ իրեն պատասխանելու : Եւ սրամտած բարկութեան կատակերգութիւնը զոր իրեն պիտի խաղամ բաւական պիտի ըլլայ որ այլեւ իր ծաղրուած կամ համազօրեատու ոստիկաննե-

բու ապուշ խուճիր զիս հանդիստ թողու... ուստի խնժ
համար պարտաւ տեղը մի՛ մոտտանջուիք: Ահա՛ նիք
Քարթրրի մէկ կողմ գրինք ու ասիկա խնժ համար թա-
գաւորութեան մը տիրանալէ լաւագոյն է... այս քաղ-
քին մէջ միայն մէկ մարդէ մը, նիք Քարթրրէն վախ
ունէի: Եւ որ ճամբէս անդին ըրի, նիւ Եսրքի բա-
ցարձակ տէրն եմ եւ պիտի կրնամ իրեն վճարել տալ ծանր
տուրք մը որ դուցէ չառ հաճոյ չթուի, եզրակացուց
խիստ ու գրգռիչ ծիծաղով մի՛ իր թիկնաթիտին մէջ եր-
կննալով:

— Կարելի է, Մօսիս, որ քննիչը քու նոյնապարծէց
աւելի նորոգմիտ ըլլայ:

— Պարտաւ խօսք:

— Եւ քու կարծածէդ աւելի բաներ գիտնայ...

— Խնժ խօսքեր, Բաճակ... Կ'ուզէի որ քու կո-
րովդ վերատանառ: Առաջ այսպէս չէիր, բայց ժամանակէ
մը ի վեր կարծես բոլորովին կորսնցուցած ես կորովդ:

Չտկարացար պահապանը դարեւա՞ռ ու ջուրը նետած
առնեդ: Նոյնիակ չտկարացար երբեք Լաֆօնը սպաննեցի,
դուն ալ երկրորդ գնդակ մը զրկեցիր մարմնոյն մէջ, ա-
ւելի ապահովութեան համար: Չտկարացար երբոր պան-
քան դայիր յիսունհինգ հազար տողարը վնասուեալ, օձի
պէս պաղ էիր... խնէ աւելի պաղարեւն:

— Այդ առաւու կորովս վրաս էր:

— Եւ իրաւունք ունէիր: Ինչու հիմակ ալ վրաց չէ:

— Նորէն վրաս պիտի դայ այս անիծեալ քաղքէն մէջ
մը դուրս ելածիս պէս:

— Կը կարծե՞ս որ Մէքսիքօ քեզի լաւագոյն կերպով
յարմարի:

— Կը յուսամ, միայն կ'ուզէի որ դուն ալ համոզուէիր
միասին գալու:

— Դարձեալ այդ խօսքը: Չըսի՞ քեզի որ չեմ ուզեր
երթալ, դոնէ առ այժմ: Կ'ուզեմ հոս մնալ եւ տեսնել թէ

— Բոլոր տրտովո ես ալ կը մաղթեմ, ծերուկս...
Հիմա պէտք է որ մեր ժամանակը այնպէս մը հաշուենք
որ Օրիգատպան ճամբայ կլկէ վայրկեան մը առաջ հաս-
նինք: Ասանձին կ'երթար հաւամատոյցի թուրին վրա-
սւ չիտակ չտկենաւ կ'անցնէր: Տոմսակը կրնաք առնել
սեղան հառած տակենից:

— Անշուշտ:

— Կրնաք մարդուն ըսել որ այնքան ուշ մնացած էիք
որ ժամանակ չունեցաք տոմսակը դուրսը առնել, թէ
ճիշտ վերջին վայրկեանին որոշած էիք մեկնիլ և ուրիշ
այդ կարգի խօսքեր որոնք դուք ձեզի կարող էք գտնել...
ինձ հայէ՛, Մէտօզ, կրնաս խաղ մը կարգադրել ճամբոր-
դութեան միջոցին:

— Այսօր չեմ կարծեր որ շահիմ հոյնիակ եթէ բոլոր
խօսքերը ձեռքս բլան:

Հիմա հայկինք թէ ուր է դրամը: Կրնանք անմիջապէս
համբել ու հաշիւենիս կարգադրել:

— Կը տեսնամ որ չատ կ'աճապարես:

— Ձե՛, բայց ուրիշ առիթ չպիտի ունենանք, մեկ-
նելէդ առաջ, ապահով կերպով իրարու հետ տեսնուելու:
Բաժանուովը պէտք է հիմա ըլլայ: Ես պատրաստ եմ, միթէ
դուք պատրաստ չէ՞ք:

— Այո՛, առէ՛ք դրամը:

— Ո՛ւր է:

Հոն դրասեղանին մէջ, վերի աչքը, դորշ թուղթի մը
մէջ ծրարուած:

— Ասե՛մ:

— Այո՛, եթէ կ'ուզես. կարծեմ լաւադոյն է որ ան-
միջապէս վերջացնենք խնդիրը:

— Իս մտիկ ըրէ, Մէտօզ, դիտես որ քեզի հետ ան-
կեղծ և ուղիղ կերպով կը վարուիմ: Քու առաջարկածդ
միայն կ'առնեմ: Ասիէ դատ երբ Մէքսիքօ երթաս այդ
երևուուն հազարը մէկ վայրկեանի մէջ վաթսուն հազար
կ'ըլլայ:

ՆԻՔ ԲԱՐԹԸՐ (ՀԱՏՏԻՐ Ա.)

Քարթրը պիտի վերականգանանայ երկնային զօրութեամբ :
Մէտօզ չտեսար այն բուռնցքի հարուածը որ յանկարծ
սուռա ինծի : Կը կարծէի որ իմ ձեռքիս մէջ բռնած էի
զինքը : Վստահ էի զինքը սպաննելու ու իր վրայ պիտի
իյնայի ազիւտաբարձ սայլակի մը պէս , երբ ելլի գնդակ
մը ձեռքէս կ'ստնէ ատրճանակս ու գայն սենեակին միւս
ծայրը կը նետէ : Կարծես մուրճի հարուած մըն էր ուրիշ
թևու թմբած միայ

— Ի՞նչ եմ որ չտես վարպետ նշանառու մըն է :

— Վարպետ նշանառու... անշուշտ : Ձեռքը բռն մը
չունէր և ահա յանկարծ ատրճանակը ձեռքը կուգայ , կը
քաշէ ու աներևոյթ կ'ըլլայ ըստէի մը մէջ : Բայց գտնեք
մեր դործին :

— Շատ լաւ , պատրաստ եմ :

-- Օրիգտապ չողենաւր Ուօլ Սթրիթի վարի կողմէն
կը մեկնի կէսօրէն ետքը ժամը երեքին : Պէտք է որ անով
մեկնիս : Ծշմարիտը այս քաղաքը քեզի համար չատ տաք
է , գտնէ այս միջոցին : Ուղղակի իմ մասին խօսելով , ա՛յ
ամէն օր չեմ կրնար քեզի ուտելիք ու խմելիք կրել , հի-
մակ որ միւս տունը այրած ու անցքը դոցուած է :

— Արդէն այդ մասին համաձայնեցայ քեզի հետ : Աւելի
ինչ կ'ուզէս :

— Կ'ուզեմ որ ինծի թողուս յիսունհինգ հազար տո-
լարին քսանընէնդ հազարը : Իմ առեւտուրիս մէջ պէտք
ունիմ , կը հասկնաս :

— Կատարելապէս : Ատոր ալ հաւանեցայ : Յայտնի է
արդէն որ ընտրութիւնը իմ ձեռքս չէ և թէ քու սրնովիդ
ձայնովը պէտք է պարեմ : Ու հիմա ի՞նչ կայ տակաւին :

— Հոս չտես մը բաներ ունիմ քեզ կատարելապէս
ծառելու համար : Քիչ մը ետքը դործի կը սկսինք ու
զլիէդ մինչև ոտքդ այնպէս մը կը չիակենք որ նոյնիսկ
Նիք Քարթրըն ալ խաբուի :

— Սառսանան տանի Նիք Քարթրըրը :

Քարթըր պիտի վերականգանանայ երկնային զօրութեամբ :
Մէտօզ չտեսար այն բոունցքի հարուածը որ յանկարծ
սուսւ ինծի : Կր կարծէի որ իմ ձեռքիս մէջ բռնած էի
զինքը : Վստահ էի զինքը սպաննելու ու իր վրայ պիտի
խնայի աղիւսաբարձ սայլակի մը պէս , երբ յիշէ գնդակ
մը ձեռքէս կ'առնէ ատրճանակս ու գոյն սննեակին միւս
ծայրը կը նետէ : Կարծես մուրճի հարուած մըն էր ուրիշ
թիւս թմբած մնաց

— Լսած եմ որ շատ վարպետ նշանաւոր մըն է :

— Վարպետ նշանաւոր . . . անշուշտ : Զեռքը բան մը
չունէր և ահա յանկարծ ատրճանակը ձեռքը կուզայ , կը
քաշէ ու անհրեւոյթ կ'ըլլայ րոպէի մը մէջ : Բայց գոնք
մեր դործին :

— Դատ լաւ , պատրաստ եմ :

-- Օրիգտալա չոյենաւը Ուօլ Սթրիթի վարի կողմէն
կը մեկնի կէսօրէն ետքը ժամը երեքին : Պէտք է որ անով
մեկնիս : Ծշմարտոր այս քաղաքը քեզի համար շատ տաք
է , զոնէ այս միջոցիս : Ուղղակի իմ մասին խօսելով , ա՛յ
ամէն օր չեմ կրնար քեզի ուտելիք ու խմելիք կրել , հի-
մով որ միւս ատենը այրած ու անցքը դոյրւած է :

— Արդէն այդ մասին համաձայնեցայ քեզի հետ : Աւելի
ի՞նչ կ'ուզես :

— Կ'ուզեմ որ ինծի թողուս յիսունընչինոյ հազար օղ-
լարին քսանընչինոյ հազարը : Իմ առեւտուրիս մէջ պէտք
ունիմ , կը հասկնաս :

— Կատարելապէս : Ասոր ալ հաւանեցայ : Յայտնի է
արդէն որ ընտրութիւնը իմ ձեռքս չէ և թէ քու որինդիպ
ձայնովը պէտք է պարեմ : Ու հիմա ի՞նչ կայ տակաւին :

— Հոս շատ մը բաներ ունիմ քեզ կատարելապէս
ծաղեղու համար : Քիչ մը ետքը դործի կը սկսինք ու-
ղիւնէդ մինչեւ ոտքդ այնպէս մը կը չխտկենք որ նոյնիսկ
նիք Քարթըրն ալ խաբուի :

— Սատանան տանի նիք Քարթըրը :

— Բոլոր սրտովս ես ալ կը մաղթեմ, ձերուկս...
հիմա պէտք է որ մեր ժամանակը այնպէս մը հաշուենք
որ Օրիգատամբ ճամբայ կլկէ վայրկեան մը առաջ հաս-
նինք: Ասանձին կ'երթար հաւամատոյցի թումբին վրա-
ու չիտակ չտկնուար կ'անցնէր: Տամակը կրնար առնել
սեղան հառած ստեղծել:

— Անշուշտ:

— Կրնար մտրդուն ըսել որ այնքան ուշ մնացած էիք
որ ժամանակ չունեցար ստմանկը դուրսը առնել, թէ
ճիշտ վերջին վայրկեանին որոշած էիք մեկնիլ և ուրիշ
այդ կարգի խօսքեր որոնք դուք ձեզի կարող էք գտնել...
ինձ հայէ՛, Մէտօղ, կրնաս խաղ մը կարգադրել ճամբու-
ղովեան միջոցին:

— Այսօր չեմ կարծեր որ շահիմ հոյնիակ եթէ բոլոր
խօսքերը ձեռքս ըլլան:

Հիմա հայինք թէ ուր է գրամը: Կրնանք անմիջապէս
համբել ու հաշիւենիս կարգադրել:

— Կը տեսնամ որ շատ կ'աճապարես:

— Ձե՛, բայց ուրիշ առիթ չպիտի ունենանք, մեկ-
նելէդ առաջ, ապահով կերպով իրարու հետ տեսնուելու:
Բաժանումը պէտք է հիմա ըլլայ: Ես պատրաստ եմ, միթէ
դուք պատրաստ չէ՞ք:

— Այո՛, առէ՛ք գրամը:

— Ո՛ւր է:

Հոն գրասեղանին մէջ, վերի աչքը, դորէ թուղթի մը
մէջ ծրարուած:

— Առնե՞մ:

— Այո՛, եթէ կ'ուզես. կարծեմ լաւապէս է որ ան-
միջապէս վերջացնենք խնդիրը:

— Իս մտիկ ըրէ, Մէտօղ, գիտես որ քեզի հետ ան-
կեղծ և ուղիղ կերպով կը վարուիմ: Գու առաջարկածդ
միայն կ'առնեմ: Ասկէ զատ երբ Մէքսիքօ երթաս այդ
երեսուն հազարը մէկ վայրկեանի մէջ վաթսուհի հազար
կ'ըլլայ:

Նոյնիսկ կարելի է որ առաջին բաղէին և վայրկեան մը գտնէ կարծեց թէ ուրուական մըն էր, որ կը կենար իր առջև, թէև չառ ազատու ու սե ուրուական մը :

Նիք Քարթրը չոզով ու ազանգութեամբ ծածկուած էր գլխէն մինչև ոտքերը :

Երեսին վրայ բազմաթիւ ազատութեան խառն կառ չին, ձեռքերը սեպի սե այն տատիճան որ մարթին բնառ կան գոյնը չէր երեւնար :

Իրաւ է որ իր թիկնոցակը նոյն գէշ վիճակին մէջ չէր քան հազուադէպ միւս մասերը, բայց որովհետև այն ալ քաշքշած էր անդրին մէջ, մաքուր ըլլալէ հետեւ էր :

Իր տարաւոր ինքնին հետաքրքրական սեւտարան մըն էր :

Ծուռեկերը բոլորովին պատուտած էին և չարժք լաթի պատասաններ կը կախուէին :

Մէջքէն մինչև սրունքներուն վարը չոյի գոյն էր : Ազանգութեան մէջ որինի հեռքեր կ'երեւային նոյնիսկ գէմքին վրայ :

Մէկ խօսքով, այնպէս ինչպէս որ էր երկու չարաւ զործներուն գէմը, իր անմիջական բախմբները վրանին ուղղած՝ չառ հաճելի կերպարանք մը չունէր և իր արատքները ու դիմադիծները լաւ բան մը չէին խոստանար այդ զոյգ մը սրկեաներուն որոնք յանկարծակիի եկած էին :

Բայց եթէ քարէթը վայրկեան մը չփոխած ու տփի բերան եղած էր, չուտով ինքզինք պտու. իր անմահան անպատկառութիւնը վերադառնալ, սրկուցումի առաջինն ու միակ ազազակէն ետքը :

— Կ'երգնում որ Քարթրըն է, գոչեց այնպիսի շեշտով մը որ կարծես հիացած էր անոր հանգիստութեան : Քարթրը, սիրելի բարեկամս, ձեզ վերադին կը տեսնեմ... ինչպէս էր :

— Ազատ, պատասխանեց Քարթրը լակնաւորար :

— Միթէ հնար է... իրաւ, որքան հակառակ ձեր սովորական վիճակէն, այնպէս չէ : Բաւական հակառակ

— Օհ, Մօսխո հանգարտ սրտով դարձի տես, համբէ քու բաժինդ: Քեզի տասը հազար տւելի կուտամ եկէ ուղես հետս Մէքսիքօ դալ:

— Ոչ տակաւին, Մէտօզ, յետոյ կուգամ քեզ կը դըռնեմ, ինչպէս խօսեցայ, բայց հիմայ չեմ կրնար մեկնիլ: Այդ խնդիրը կարողադրուած բան մըն է,

— Լաւ, դրամը ա՛ռ ու համբէ, ա՛լ տակէ տւելի չեմ պնդեր:

Քարէթըզ իր նստարանէն ելաւ և դէպի դրասեղան զնաց որ սենեակին միւս կողմն էր:

Այս շարժումը բրած միջոցին, Նիք Քարթրըր ինքզինք ժողվեց և հաւաքեց բոլոր ուժը սկսելիք պայքարին համար:

Եւ երբ քարէթըզ սենեակին մէջտեղը կուգար, գողտտի ոտականը իր թաքստոցէն ելաւ անոր սոջեւ $\frac{1}{2}$ տընկուեցաւ:

— Բարիւոյս, պարոններ, ըսաւ, կը ցաւիմ ձեզ ընդ միջեւուս... իրաւցնէ կը ցաւիմ:

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ

Քարէթըզ միշտ կը պարծենար իր Լիւլընկոթօն եղբորը պէս՝ թէ երբեք յանկարծակիի չէ եկած, բայց մէկ անգամի համար, ներկայ պարագաներուն մէջ, այդ հաւատառումը սխալ եղաւ:

Նշմարելով Նիք Քարթրըրի իր դիմաց կայնած, իր ձեռքերուն մէջ մէյմէկ բովարկէր, որոնց մին, իր գլխուն և միւսը Մէտօզի վրայ ուղղուած էին, որ իր տեղէն չէր շարժած, Քարէթըզ մեծ աղաղակ ոն արձակեց և ետե ցատքեց, կարծես թէ գնդակ մը արդէն զարկած ըլլալ իրեն:

Թերեւս ոտականին արտաքին երևոյթը բաժին ունէր այս սոսկումին մէջ:

բոլոր այն յոգնութիւններուն զորս կրեցի ձեզ հանգիստ
ընելու համար :

— Թողէ՛ք ասիկա , Քարէթըզ , ըստ Նիք զոր կեր-
պով : Ձեռքերնիդ զլիսերնուդ վրայ դրէ՛ք , եթէ ո՛չ կը
զարնեմ : Գուք ող , Մէտօզ :

Երկու մարդիկը հնազանդեցան առանց դիտուելու :

Կը հասկնային որ դորձերնին անանկ մէկու մը հետ
էր որ ա՛յ կատակ չէր փրցներ :

— Շխտակը , Քարթրը , ըստ Քարէթըզ ձեռքերը վեր
փերցնելով սրտէտղի հրամանը կատարէ , ասիկա շատ յոյ-
նեցուցիչ զիրք մըն է գիտէ՛ք :

Նիք իր սեցած գէմբին վրայ ժպտաւ մը ձեռքուց :

— Ձեզի շատ աւելի անհաճոյ զիրքի մը մէջ տխուր
դնեմ եթէ փորձէք վար առնել , ըստ , կը կարծէիք որ
զիտ թաղած էք , ձեր զոհին հէ՛ղ ծերուկ Լաֆօնի պէս ,
անանկ չէ՛ :

— Շխտակը , Քարթրը , այնպէս կը կարծէի : Գիտ-
ցէք որ ներողութիւններս կը յայտնեմ :

— Լաւ ուրեմն , կը տեսնէք որ ասկաւին բաւական
ողջ եմ , հակառակ մեռած ըլլալու մօտին ձեր ըստելա-
մին առեած հաւատաւորներուն :

— Այո՛ , իրաւքնէ կը տեսնեմ կոր : Նոյնիսկ ասիկա
անկեղծօրէն ցաւ կը սրտաճառէ ինծի... այո՛ , շխտակը
ըսէք ինչպէ՞ս եղաք... :

— Փորեցի :

— Իրա՛ւ , զարմանալի բան :

— Այդ անցքը ձեզի համար ալուր կարդալը թիւն
մըն էր այնպէս չէ՛ , միայն թէ քիչ մը շուտ դոցած էիք :

— Այո՛ , շատ յարմար էր , միայն թէ հիմա կ'ուզէի
որ փակօցը աւելի հաստատուն չինած ըլլայի :

— Անշուշտ :

— Ըսէք , քարթրը , բան մը կ'ըլլայ եթէ սա քահ-
նէն , որովհետեւ շատ նեղուած զիրքի մը մէջ եմ :
Իրա՛ւ կ'ըսեմ :

— Եթէ տեղերնուդ չարժիք Քարէթըդ, ձեզ կսպան-
նեմ առանց խղճահարութեան, կը հասկնա՞ք:

— Ի՛նչ, այո՛, ըսածնիդ պայծառ է:

— Լաւ ուրեմն, ըսածս կ'ընեմ: Իմ կողմէս յարգանքի
չէք կրնար սպասել ու նոյնպէս ու եւ միջոց չունիք փախ-
չելու: Ուստի միտքերնիդ մի յագնեցնէք աստոր վրայ մը-
տածելով:

— Ծշմարիտը, վաղեմի ընկեր, ձեր կողմէն մեծ բա-
րիք մըն է այդ մասին միտքս թեթեւեղեցնելիդ: Ծիշտ
փախչելու միջոց մը մտածելու վրայ էի:

— Փորձեցէք ու սխտի տեսնէք թէ ինչպէս կ'ըլլայ:

— Հը՛մ, այդ ատրճանակներով միւսներուն չափ ազէկ
կրնա՞ք քաշել:

— Անոնց չափ աղէկ... Մէտօ՛ղ:

— Լաւ ի՛նչ կայ, ըսաւ Մէտօղ դժգոհ ձայնով մը:

— Գրպաննիդ ատրճանակ մը ունի՞ք:

— Երկու հաս ունիմ, եթէ գիտնայ կ'ուզէք: Միայն
թէ կ'ուզէի անոնց հասնիկ ու զանոնք ձեր վրայ փորձել:

— Բաւական է: Այս տեսակցութեան մէջ պէտք չու-
նինք իրարու նախատինքներ ընելու:

— Սւ ոչ մէկ կերպով միջամտեց Քարէթըդ: Ներ-
դաշնակ ըլլանք գտնէ:

— Այժմ, Մէտօղ, ըսաւ Նիք, որ դրպաններուն մէջ
են դէնքերնիդ:

— Մին տարատիւ աջ գրպանն է, միւսը թեկնոցա-
կիւ մէջ:

— Լաւ, սորի կեցէք և ետեւ ետեւ քաշելով մինչեւ
քովս եկէք:

— Ինչո՞ւ համար:

— Ըրէք ինչ որ ըսի և առանց հարցումներ ուղղելու:
Այդ դէնքերը կուղեմ: Ձեռքերնիդ բթամատի չափ եթէ
վար տանէք գնդակը կ'անցնեմ ձեր մարմնէն... հասկը-
ցա՞ք: Հիմա, ետեւ ետեւ եկէք մինչեւ ինձի, հո՛ւս:

— Եթէ տեղերնուդ չարմիք Քարէթըդ, ձեզ կտպան-
նեմ առանց իզճահարութեան, կը հասկնաք:

— Ի՞նչ, աչս, ըսածնիդ պոչժառ է:

— Լաւ ուրեմն, ըսածս կ'ընեմ: Իմ կողմէս յարդանքի
չէք կրնար սպասել ու նոյնպէս ու է միջոց չունիք փախ-
չելու: Ուստի միտքերնիդ մի յոյնեցեք աստր վրայ մը-
տածելով:

— Ճշմարտար, վազեմի ընկեր, ձեր կողմէն մեծ բա-
րիք մըն է այդ մասին միտքս թեթեւեղենիդ: Ճիշտ
փախչելու միջոց մը մտածելու վրայ էի:

— Փորձեցէք ու սկստի տեսնէք թէ ինչպէս կ'ըլլայ:

— Հը՛մ, այդ տորճամակներով միւսներուն չափ ազէկ
կրնաք քաշել:

— Անոնց չափ ազէկ... Մէտօդ:

— Լաւ ի՞նչ կայ, ըստ Մէտօդ դժուո՛ ձայնով մը:

— Գրպոննիդ տորճամակ մը ունիք:

— Երկու հատ ունիմ, եթէ զիստայ կ'ուզէք: Միայն
թէ կ'ուզէի անոնց համակ ու զանոնք ձեր վրայ փորձել:

— Բաւական է: Այս տեսակցութեան մէջ պէտք չու-
նինք իրարու նախաախնքներ ընելու:

— Սւ ոչ մէկ կերպով միջամտեց Քարէթըդ: Ներ-
դաշնակ ըլլանք դոնէ:

— Այժմ, Մէտօդ, ըստ նիք, որ գրպաններուն մէջ
են գէնքերնիդ:

— Մին տարատիւ աջ գրպանն է, միւսը թեկնոցա-
կիւ մէջ:

— Լաւ, տքի կեցէք և ետեւ ետեւ քալելով մինչև
քովս եկէք:

— Ինչո՞ւ համար:

— Ըրէք ինչ որ ըսի և առանց հարցումներ ուղղելու:
Այդ գէնքերը կուզեմ: Չեղքերնիդ ըթամատի չափ եթէ
վար ասնէք գնդակը կ'անցնեմ ձեր մարմնէն... հասկը-
ցա՛ք: Հիմա, ետեւ ետեւ եկէք մինչև ինձի, հո՛ւս:

գոյոր այն յոգնութիւններուն զորս կրեցի ձեզ հանգիստ
քնելու համար :

— Թողէ՛ք ատիկա , Քարէթըզ , ըսաւ Նիք զոր կեր-
պով : Ձեռքերնիդ գլխերնուդ վրայ դրէ՛ք , եթէ ո՛չ կը
զարնեմ : Դուք ալ , Մէտօզ :

Երկու մարդիկը հազաճեցան առանց գիտալութեան :

Կը հասկնային որ դորձերնին անանկ մէկու մը հետ
էր որ ա՛լ կատակ չէր վերցնէր :

— Շիտակը , Քարթըր , ըսաւ Քարէթըզ ձեռքերը վեր
վերցնելով որպէսզի հրամանը կատարէ , ատիկա շատ յոյ-
նեցուցիչ զիրք մըն է գիտէ՛ք :

Նիք իր սեցած դէմքին վրայ ժպտաւ մը ձևացուց :

— Ձեզի շատ աւելի անհաճոյ գիրքի մը մէջ պիտի
գնեմ եթէ փորձէք վար առնել , ըսաւ , կը կարծէիք որ
զիս թաղած էք , ձեր զոհին հէ՛զ ծերուկ Լաֆօնի պէս ,
անանկ չէ՞ :

— Շիտակը , Քարթըր , այնպէս կը կարծէի : Գիտ-
ցէք որ ներողութիւններս կը յայտնեմ :

— Լաւ ուրեմն , կը տեսնէք որ տակաւին բաւական
ողջ եմ , հակառակ մեռած ըլլալուս մասին ձեր բարեկա-
մին տուած հաւատաւորութիւններն :

— Այո՛ , իրաջնէ կը տեսնեմ կոր : Նոյնիսկ ատիկա
անկեղծօրէն ցաւ կը պատճառէ ինծի . . . այո՛ , չիտակը
ըսէք ինչպէ՞ս երաք . . . :

— Փորեցի :

— Իրա՛ւ , զարմանալի բան :

— Այդ անցքը ձեզի համար աղուոր կարգադրութիւն
մըն էր այնպէս չէ՞ , միայն թէ քիչ մը շուտ դոցած էիք :

— Այո՛ , շատ յարմար էր , միայն թէ հիմա կ'ուզէի
որ փակուցը աւելի հաւատաւոր չինած ըլլայի :

— Անշուշտ :

— Ըսէք , քարթըր , բան մը կ'ընայ եթէ սա քան
բռնեմ , որովհետեւ շատ նեղուած զերքի մը մէջ եմ :
Իրա՛ւ կ'ըսեմ :

կատակներուն։ Ինչպէս պիտի տեսնէք՝ երկուքն ալ բաց
են։ Հիմա պէտք ունիմ որ դէպի առաջ ծոխք և զանաւոր
զոյցէք ձեր ոտքի պճեղներուն չուրջը և պէտք է որ լաւ
մը գոցէք։ Փակային էլիք բլաք ձայնէն պիտի հասկնամ
թէ կը հնազանդի՞ք թէ ոչ։

— Դժոխքի կրակին արժանի ըլլամ եթէ այդ բանը
ընեմ, մաշապ Մէտօզ։

— Եթէ չընէք այս ատրճանակին կոթովը ձեր գլուխը
կը չոյեմ ու յետոյ ես իմ ձեռքովս կ'ընեմ, երբ գործս
լմնցնեմ Բարէթըղի հետ, ձեզի համար լաւագոյն է որ
ըսածս ընէք։

Մէտօզ առանց ուրիշ ընդդիմութեան, ծռեցաւ դէպի
առաջ և փոքրիկ չոր չճկոցով մը կապերէն մէկը անցուց
իր պճեղներուն։

— Աղէկ, ըսաւ Նիք։ Հիմա միւսին, լաւ, շատ աղէկ
կ'երթանք կոր։ Ահա խօսք մտիկ ընող աղայ մը։ Կ'երեւ-
ւակայեմ որ հիմա քիչ մը նեղութիւն պիտի կրէք վազե-
լով փախչելու համար։

Դարձեալ գրպանը հայեցաւ ու երկըորդ գոյգ մը հանեց։

— Հիմա, ձեռքերնիդ ետեւնիդ դրէք և ձեր դաս-
տակները մօտեցուցէք իրարու, հրամայեց։ Կրնամ այս
զարդարանքը մէկ ձեռքով անցնել, մինչ միւսովը Բարէ-
թըղի կ'ուզվեմ ատրճանակս...։ Այսպէս... հա... միւս
դաստակը... քիչ մը աւելի մօտ միւսին եթէ կը հա-
ճիք... լաւ։

Մէտօզ ոտքի կեցած էր գաղանի ոտտիկանին առջև,
կռնակը դէպի անոր դարցուցած, ձեռքերը կռնակին ետեւ
խրարու կապուած ու ոտքերը այնպէս մը պրկուած որ
տաար բխամատէն աւելի երկարութեամբ քայլ մը չէր
կրնար առնել։

Նիք վայրկեան մը անոր հայեցաւ ժպտելով։ Յետոյ
չանկարծ ուժով մը հրեց, այնպէս որ նախկին պանքէօը
զայնկեցաւ ու ինկաւ ծրարի մը պէս, առանց կարենալ

Մէտօզ հնադանդեցու, սրովհետեւ միակ բանն էր զոր կրնար ընել: Երբ օտարականին բաւական մօտեցաւ, այս վերջինը ձեռքը երկարեց և անոր ստորձանակը օտաւ ատ-բաօրի գրպանէն:

— Մինչեւ հոս աղէկ կ'երթայ, բաւ, հիմայ բռնք թէ ձեր թիկնոցակին որ կալմն է միւս տարձանակը:

— Աջ կողմը:

— Շատ աղէկ: Ծոնցէ՛ք ձախ ձեռքերնիդ և ասէք զայն, ինծի ներկայացուցէ՛ք կոթին կողմէ, ձեր ուսին վրայէն: Եթէ ինծի խաղ մը խաղայ ուղէք փորձանք կուղայ ձեր զիւրին: Կը հասկնա՞ք օտարկա, հէ:

— Կարծեմ թէ իմ տարիքիս մէջ հասկնալու եմ:

— Արդարեւ հասկնալու էիք, բայց բաներ կան որոնց մասին շատ ապուշ էք... աչքս ձեր վրան է և գնդակ-ները սրտորատու են պղտիկ զանցատուփէն մը, ընկնուդ պէս, ուստի մի՛ փորձէք:

— Շիտակը, Քարթըր, դիւ կը թշնամանէք, պա-տախանեց Քարէթըդ, այո՛, չիտակը այս է: Ամէնքը համաձայն են թէ խորթախանց ու գիւրաւ ըմբռնող մէկն եմ և թէ շատ լաւ կը հասկնամ կացութիւնը: Այ-տուհանդերձ կը կարծեմ թէ լաւապէս կերպով ձեզ պիտի ընդունէի եթէ մեզի ընդմիջէի ասաջ գէմքերնիդ լաւայիք:

— Բերաննիդ գոցեցէք այս միջոցիս, երբ Մէտօզի հետ կը խօսիմ, բաւաւ նիք Քարթըր:

Յետոյ իր գրքսններէն մէկուն մէջ փնտռեց և գտաւ հանեց սրտպատէ զոյդ մը կտարեր զոր բարձրացուց Իսա-հակ Մէտօզի ուսերէն վեր սը միշտ կեցած էր կոնակը իրեն զարցուցած:

— Գիտէ՞ք ի՞նչ է Մէտօզ հարցուց:

— Գիտէ՞ մի, բաւաւ Քարէթըդ խնդարով, հին բարե-կամներ են իրեն համար:

— Ձեռքերնուդ մէջ ասէք զանոնք, Մէտօզ, հրամա-յեց նիք առանց ուշադրութիւն զարձնելու Քարէթըդի

կանդնելու։ Անէծքի ու հայհոյանքի փոթորիկը որ բարձրացաւ այս մարդկային ծրարէն ահսելի բան մըն էր ա-
կանջներու համար։

— Շարունակեցէ՛ք, անշուշտ ատով արիւննիդ պիտի հանդարտի. ըսաւ Նիք Քարթըրը։ այս անգամ, Քարէթըզ կարգը ձերն է։

— Իմ կարգս... իրա՞ն։ Ինչ սիրուն բարեացակա-
մութիւն... Ինչ կրնամ ընել ձեզի համար, Քարթըր։

— Կրնա՞ք կենալ ճիշտ ինչպէս որ էք, առանց մազ մը երերցնելու, մինչեւ որ ետեւնիդ անցնիմ... Կ'ուզէ՞ք ա-
տրճանակի կոթով ձեր գլխուն ետեւէն հարուած մը ըն-
դունիլ։ Գուցէ ասիկա փրկարար բան մը կ'ըլլայ ձեզի
համար։

— Ատոր համար չեմ հառաչեր, չառ չորհակալ եմ։

— Ուրեմն ըսածներուս ուշադրութիւն բրէ՛ք։

— Անշուշտ, ինչ ընկեր, մանաւանդ ո՛րն գիտէք թէ
ուրիշ կերպ չեմ կրնար ընել։

Նիք, ինչպէս ծանուցած էր, Քարէթըզի ետեր ան-
ցաւ և կապանքի երբորդ զոյգ մը հանեց, միւսներուն
չափ փայլուն։

— Հիմա, Քարէթըզ, ըսաւ, ձախ ձեռքերնիդ լծե-
ցուցէ՛ք կոնակնուդ տանելով։ Ինչ որ ըսի ճշգրտօրէն ը-
րէ՛ք, որովհետեւ կատակելու տրամադրութիւն չունիմ։

Քարէթըզ հնազանդեցաւ։

— Ասանկ աղէկ է, հարցուց։

— Աքանչելի, պատասխանեց Նիք Քարթըրը այդ կա-
պանքներէն մին իր տեղը անցնելով։ Հիմա, միւս ձեռքդ
նոյն ձեռով։ Այսպէս. չառ աղէկ է։ Աւելի հանդիստ չէ՞ք
այսպէս կոնակնուդ ետեւ, քան դէպի ձեզուն բարձրա-
ցած, ինչպէս քիչ մը տուա՞մ։

— Շառ աւելի աղէկ, չորհակալ եմ. Քարթըրը չի-
տակը չափազանց բարի էք։

— Կաւ, ըստե ոտքի ելլելով, չեմ կարծիր որ այս
կապերը փշրելու համար զօրաւոր բլլաք եւ լաւ կ'ընէք որ
անօգուտ տեղը ուժեղնիդ հաստէք:

— Չեմ ուզեր սպասել: Հոգ մի՛ ընէք, սրտատախա-
նեց Քարէթըղ: Սառանան յետոյ աչքերնուդ մէջ, Քար-
թըր, եւ զգացի որ լաւագոյն էր չղիմադրել ձեզի: Վայր-
կենտալէս պիտի սպաննէիք զիս:

— Իրաւունք ունիք, պիտի ընէի եւ հիմա ալ կ'ընեմ
եթէ ամենատիպէր կատկածելի նշան մը տեսնեմ: Այժմ ը-
սէք թէ քանի՞ ատրճանակ ու այդ տեսակ ուրիշ գործիք-
ներ ունիք ձեր գրպաններուն մէջ:

— Իրաւ որ չհամբեցի, երկու կամ երեք հատ:
Նիք գրպանները նայեցաւ եւ երեք հատ գտաւ:

— Հիմա, Քարէթըղ, ըստե, պէտք է որ ձեզ գետին
հրեմ, ինչպէս բրի Մէտօղը թէ կ'ուզէք զօրաւ պէս ցտա-
քելով մինչեւ այս թիկնաթաւներէն մէկուն մօտենալ:

— Գորտի պէս կը ցտաքեմ՝ եթէ ձեզի համար միև-
նոյն բանն է:

Եւ Քարէթըղ գնաց նստելու կապուած ոտքերովը ցտա-
քելով:

Նիք վայրկեան մը երկու մարդոյը նայեցաւ իր գո՛-
ւ ժպիտով:

— Գիշերայէն լաւ աշխատութիւն մըն է այս, ըստե,
եւրկուքն ալ ձեռք անցուցի, ինչպէս նաեւ գրամը:

Այսպէս խօսելով դէպի գրասեղանը գնաց եւ վերի
դարակէն հանեց զօրջ թուղթով ծրարը զոր Մէտօղի խօս-
քին վրայ Քարէթըղ տանելու վրայ էր երբ ինք մի-
ջամբանց:

Ծրարը իր բազմաթիւ գրպաններէն մէկուն մէջ
դրաւ եւ դէպի սրտուհան մը ուղղուեցաւ:

— Ահ, ըստե Քարէթըղ որ իր անպատկառ յանդը-
նութիւնը չէր կորսնցուցած, կարծեմ միտք ունիք մեզի
կառքով պտոյտ մը ընելու առիթը ընծայել:

Նիք Քարթրը սատրին փեղկը բացած և երկու տախ-
տակ քաշած հանած էր :

Իսկոյն լուսաշող տշնանային գեղեցիկ օրուան մը օդը
սենեակը պղպեց :

— Եւ ըսել թէ այս սրիկաները կ'ուզէին աչքերս յա-
ւիտեան փակել որ չտեսնեմ այս գեղեցիկ արեւը , ըսաւ :
Սրդարեւ ձեր հիմակուան կերպարանքը բաւական չեն
վճարելու համար իմ ստաւապանքներս :

— Կրնաք խօսիլ , ըսաւ Մօսիս Քարէթըղ ատելու-
թեամբ լեցուած հեգնութեամբ մը , ամէն շուն իր խըն-
ճոյքի օդը ունի :

Այս անգամ , Քարթրը , կ'ընկզմինք և դուք ջուրին
երեան էք . բայց նախազգացում մը լնծի կ'ըսէ թէ իրա-
րու հետ գործերնիս չլինցուցինք :

Պարզապէս գնդակ մը ընդունելու հաւանականութիւնը
չէր որ զիս նապաստակի մը պէս ըննել տուաւ . . . :

Այս խօսքերը արտասանելով Քարէթըղ տարտամ ար-
համարհանքի ակնարկ մը նետեց գետին տարածուած մարդ-
կային ծրարին վրայ որ իր բարեկամն ու մեզտակիցը կը
ներկայացնէր , այսինքն Իսահակ Մէտօղը որ իր կատա-
ղութեան նոպայէն ետքը ալ բերանը չէր բանար ու ա-
նէայցած կը թուէր :

— Ձէ' , վերսկսաւ Քարէթըղ , խնդիրը այն է որ կու-
ղէմ ինքզինքս պահել վայրկեանի մը համար ուր կը գտամ
թէ իմ կարգիս ջուրին երեսը պիտի բլլամ և ուր իմ հա-
շիւներս ձեզի հետ պիտի մաքրեմ , Նիք Քարթրը :

Այս' , կը կրկնեմ , ամէն շուն իր խնճոյքի օրը ունի :
Եւ իմ օրս ալ կուգայ , այն օրն ուր պիտի տեսնեմ ձեր
կործանումն ու իմ վրէժխնդրութիւնս , իմ բարի Քարթրը
բարեկամս :

Այս խօսքերը զօրս Քարէթըղ արտասանեց իրեն սո-
վորական եղող ոգեւորութենէն աւելի կռանդով , իրբեւ
պատասխան արհամարտս լռութիւն մը ընդունեց և Նիք

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ

ՔԱՐԵԹԸՋԻ ԳՈՐԾԸ

Կ Ա Մ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԾՊՏՈՒՄԸ

Քարթլըր սրտառհանէն ծոկցաւ, և առաջին անցորդը կան-
չեց, որ փութաց գալ:

Նիք գիւրաւ քայտարեց, ինչ որ կ'ուզէր:

Մարդը ամէնէն մերձաւոր ստաիկանատունը գնաց ուր-
կէ հետադիւր մը զրկուեցաւ կեցրնական պաշտօնատուներ:

Քննիչ Մաք Քլապրի իսկոյն իր բարեկամին զրկեց
պէտք եղած մարդիկը ու կառքը որպէս զի Մրլպրի Սիմիթ
փոխադրեն իր երկու գերկները սրանց մասին իրաւունք
ունէր հպարտ բլլալու:

Նիք Քարթլըր իր արդալ ուրախութեան մէջ չէր կառ-
կածեր քնաւ թէ Քարթլըր, ոճիրի այս թաղաւորը, պիտի
յաջողէր այս անգամ ալ, չորհիւ ծրագրի մը որ ստատ-
նայական նորամուտութեամբ մը հնարած էր, մարդկային
արդարութեան ձեռքէն ազատիլ:

Եթէ գիտնար սրտաբեկ չափաւ բլլար, բայց ինքնիրեն
պիտի կրկնէր ինչ որ տախտակիւն ունէր ըսելու նմա-
նորինակ տախտակութեամբ մէջ:

— Պատուհասը չանդալ աւ կաղ է, բայց որովհետեւ
առանց երբեք կանոն անհետ ևր քաղէ, ի վերջոյ կը յա-
ջողի յանցաւորը բռնել:

ՔԱՐԷԹԸՂԻ ԳՈՐԾԸ

ԿԱՄ

ԼԱԻԱԳՈՅՆ ԾՊՏՈՒՄԸ

ԲԱՆՏԱԿԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԿՐԿՆԱԿ ՈՃԻՐ

Նշերական տեսքով այն մեծ կառքերէն մին որ բանտարկեալներ կամ դատապարտեալներ փոխադրելու կը ծառայէ, կանոց առած էր Մարտիր Սթրիկի խոշոր ու սպիտակ շէնքին հոյակապ դրան առջեւ, ուր կը գտնուէր Նիւ Նորքի ռատիկանութեան կեդրոնատեղին:

Սմէն մարդ կը ճանչնայ այդ մասնաւոր ձեւով կառքերը, որոնց դուռներն ու պատուհանները վանդակադատ են որոնք ռատիկանատունէ ռատիկանատուն կ'երթան ժողովուելու համար դատարկապորտներ ու չարապորտներ որոնք թաղային բանտերու մէջ առժամեայ կերպով պրուած են: Ներապայի և Ամերիկայի բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ մարդ կը հանդիպի նոյն կառքերուն, իրարմէ չատ քիչ զանազանութեամբ. այդ բանտակառքերը քիչ չատ կառքեր քաղքի մը հանապաղօրեայ կեանքին ամբողջացուցիչ մասը կը կազմեն:

Նիւ Նորքի մէջ բանտակառքներուն անփոփոխելի կերպով կը հետեւին երեք ռատիկաններ որոնց պաշտօնն է

ՔԱՐՈՒԹԵՐՉԻ ԴԷՊԲԸ

ՆԻՔ ՎԱՐԹՐԸՐ լուսնոյքի հարստմտով Քաշտ թէրչի ծնունդ
 զարնելով՝ զայն պլաշեյ , վարը սպասող գաղանի
 տախիաններու թիւերուն մէջ .

մարդ կը հանդիպի նոյն կառքերուն, իրարմէ շատ քիչ
զանազանութեամբ. այդ բանտակառքերը քիչ շատ կա-
րեւոր քաղքի մը հանապազօրեայ կեանքին ամբողջացու-
ցիչ մասը կը կազմեն :

Նիւ Նորքի մէջ բանտակառքներուն անփոփոխելի կեր-
պով կը հետեւին երեք ռատիկաններ որոնց պաշտօնն է

ՆԻՔ ԴԱՐԹԸՐ ԸԱՌՆԵՔԻ ՀԱՅՐԱՄԺՈՒՄ ՔԱՂԱԹԵՂԻ ՃԵՍՈՒ
ՎԱՐՆԵԼՈՒՄ ԿԱՅՆ ԿԼՈՒԴԵՅ, ՎՈՐԸ ՍՈՎԱՍՈՒՄ ԳՈՎԱՆԻ
ՍՈՎԻԿԱՆՆԵՐԱՆ ԹԻՍԵՐՈՒՆ ՄԵՂ.

սրահպանել և հսկել այն ուղեւորները զորս ոստիկանա-
կան վարչութիւնը ձրիաբար կը փոխադրէ՝ հակառակ ի-
րենց կամքին, մինչեւ այն տեղը ուր իրենց կը արու-
անկողին և ուտեստ, ստանձականութեան ուղով մը զոր
չառ գէշ կերպով կը գնահատեն չարագործները :

Այս սրահպաններէն մին, կառապանին քով, գահա-
ւորակին վրայ կը նստի, իր սրահաօնակիցներուն առջին
կոչին սրտառափանելու պատրաստ : Իսկ միւս երկուքը,
մին կառքին ետեւ և միւսը կառքին մէջ կը մնան : Ետեւի
սատիճանին վրայ, ամբողջ փոխադրութեան միջոցին, եր-
կրորդ սրահպանը ոտքի կը կենայ և վայրկեան մը աչքէ
չհեռացնէր կառքին մէջ անցած դարձածը, ուր երրորդ
սրահպանը, ակամայ ուղեւորներուն հետ ուղղակի շփման
մէջ, պարտաւոր է միջամտել ըմբոստութեան ամենափոքր
նշան մը տեսնելուն պէս և ի գերեւ հանել փախուստի
ո և է փորձ :

Ասիկա դործ մըն է զոր զօրաւոր կարիճներու կը
յանձնեն, որոնք տեղեակ են չարագործներու բոլոր վար-
պետութիւններուն :

Այն վայրկեանին ուր մեր յիշած բանտակառքը կը
հասնէր ոստիկանատան կեդրոնը, առտուան ժամը իննին
մօտ էր. բայց նոյեմբերի յուրա մշուշը տակաւին կը
յաղթէր առտուան արեւուն և շատ զփուտաւ թոյլ կու-
տար որ անոր լոյսը թափանցէր :

Կառքը հազիւ կեցած էր երբ արդէն բաղքոտին վրայ
կեցող ոստիկանը վար կը ցատքէր ու բանալին դարձնե-
լով կղպանքին մէջ՝ կառքին դուռը կը բանար :

Իսկայն ներսը գտնուող ոստիկանը որուն յանձնուած
էր բանտարկեալներու անմիջական հսկողութիւնը, կառ-
քէն դուրս խուժեց : Արիւնաթաթախ թաշկինակ մը բռնած
էր դէմքին, իբր թէ յանկարծ քիթէն կամ բերնէն արլւն
եկած ըլլար : Արագօրէն իր սրահաօնակին առջեւէն ան-

ցրնկով, որ չփոխած գէմքով մը անոր կը նայէր, սա քանի մը խօսքերը ըսաւ,

— Վայրկեան մը սպասէ ինծի, մինչեւ վերադարձա...
զուռը գոցէ հիմակուհիմա:

Ակնթարթի մը մէջ մուտքի մեծ դուռը առաջնորդող
սառիճաններուն ծայրը հասաւ և շէնքէն ներս աներևոյթ
եղաւ:

— Ինչ կայ, հարցուց զրան առջեւ խմբուած սառի-
կաններէն մէկը, քիթը արիւնեցաւ, հէ:

— Մերուկ Պօպ Ֆիցսիմընտն է, բացաարեց՝ կառքին
սրահապանը. Մանրաշունչութիւն ունի և անշուշտ հազը
բանած ըլլալու է սոսկալի կերպով ու բերնէն արիւն եկած:

Այս ըսելով սրահապանը վերտաին գոցեց դուռը և իր
տեղը կեցաւ բազրոտին վրայ:

— Կառքին մէջը, շարունակեց, երկու սրիկաներ կան
զորս Նիք Քարթրը ձերբակալեց: Կարծեմ Պօպ Ֆիցսիմըն-
տի յայտարարութիւն մը ըրաւ... որոշ չլսեցի... հիմա
կը հասկնամք որովհետեւ ծերուկը ուր որ է կուգայ:

Նոյն միջոցին մէկ քանի սառիկաններ մօտեցած էին
և կառքէն ներս կը նայէին: Բայց կէս մթութիւնը որ
հոն կը տիրէր իրենց թոյլ չտուաւ ուրիշ բան որոշելու.
այլ եթէ երկու անշարժ մարդերու ընդհանուր կերպա-
բանքը, որոնք նստած էին կանալինին կառքի զրոն գար-
ձուցած:

— Երկու ահաւոր չարագործներ են, ըսաւ կէս ձայ-
նով Քրէմըր սրահապանը իր ընկերներուն: Իրենցմէ մին
պանքայի այն նշանաւոր տնօրէնն է որ առանձինս որ
առաջ յաջողեցաւ կեղբորնական բանաէն փախչիլ:

Այս յայտարարութիւնը իրար անցուց բոլոր ներկայ
գանուող սառիկանները:

— Եւ Քարթըրն է որ զանոնք բռնեց, հարցուց ի-
րենցմէ մէկը. չիտալը շատ վարպետորդի մարդ է...:

Այս ապշեցուցիչ իրողութիւնը բնականաբար յատուծ
րեւած էր Մէտօլի անմիջական ձերբակալումը :

Բայց իր բանտարկուած գիշերն իսկ, պանքայի նա-
խորդ անօրէնը յաջողած էր վախճիլ, շնորհիւ երկու սղա-
հապաններու մեղսակցութեան, որոնք կրցած էր կա-
շտել :

Այդ երկու պահապանները խիոյն ձերբակալուած և
բանտարկուած էին :

Գաղով գրամատերին՝ առաւուն կանուխ բանտէն վախ-
չկուն պէս՝ չիտակ պանքան գալցած էր և յաջողած էր,
շնորհիւ իր յանդգնութեան, յիտունընիկ հազար տօլար
առնել ու այդ գումարով աներևոյթ ըլլալ :

Ոստիկանութիւնը համոզում գոյացուցած էր թէ այս
երկու վերջին չարագործութիւններուն, և անշուշտ ու-
րիշներուն մէջ ալ, իստակ Մէտօլ իրրեւ մեղսակից ու-
նեցած էր Մօսիս Քարէթըլ անուն երիտասարդ ու խիստ
գեղեցիկ մարդ մը որուն անունը կը յիշուէր, աշխարհիկ
չըջանակներու մէջ, իր վայելչութեանը համար :

Մէտօլ չէր մեկնած Նիւ Նորքէն, այդ ընդարձակ
մայրաքաղաքէն, ուր աւելի աղանով կերպով կրնար
ծածկուած մնալ քան ու և է ուրիշ տեղ մը :

Պարզապէս քաշուած էր Պօսթօն Ռօտ փողոցը գտնե-
լուած անբնակ տան մը մէջ, քաղքին հիւսիսային կողմը :

Այն տունը ուր իստակ Մէտօլ ապաստանած էր վայ-
տաչէն բնակարան մըն էր որ ճիշդ կը նմանէր իր ներ-
քին ձեռքը ուրիշ տան մը որ երկու հարիւր քայլ ան-
դին կը գտնուէր : Երկու տուններն ալ պարտէզով մը շըր-
ջապատուած էին և գեանափոր անցք մը գտնոնք իրա-
րու հետ յարաբերութեան կը գնէր շտեմարաններէն :

Փախստականը հետապնդելով՝ Նիւ Քարթըլ այդ գեա-
նափոր անցքին մէջ բանտարկուած էր յանգուզն Քարէ-

— Միթէ խնդիրը Մխալանոս պանքին վրայ չէ՞ ուր զիշերային պահապան մը սպաննուեցաւ, հարցուց ուրիշ մը: Այդ գործն ալ Քարթլերի հետհիւն էր որ լուսադանուեցաւ . . . :

— Բնականաբար, հաստատեց Քրէմըր վիզը անկերով՝ բոլորովին հպարտ, այսպիսի կարեւոր ու վտանգաւոր բանատարկեալներ հսկելու պաշտօն ունենալուն:

Ոստիկաններուն ընդհանուր զարմանքը չաւ արդարեւ էր:

Մխալանոս պանքին խնդրին յառաջ բերած յուշումը, անյուր խնդիր մը իր մանրամասնութիւններով, տակաւին հանդարտած չէր Նիւ Եօրքի մէջ ուր հանապաղօրեայ կեանքի ուժգնութեան մէջ տարաւորութիւնները չուտ կ'անցնին:

Աստու մը խմացուած էր թէ՛ Մխալանոս պանքը, ուրուն գրասենեակները կը գտնուէին Ուոլ Սթրիթի վարի մասերուն մէջ, զոգեր մտած և երեքհարիւր յիսուն հազար տօլար դողցած էին:

Վարչական խորհուրդի նախագահը, Իսահակ Մէտօզ, որ միւլենոյն ատեն տնօրէնի պաշտօնը կը վարէր, Նիւ Քարթլերի գիմումըրած էր այս գործը լուսադանելու համար:

Որքան մեծ եղաւ համբաւաւոր գաղանի ոստիկանին զարմանքը երբ իր քննութեանց ընթացքին երեւան հասեց թէ պանքային տնօրէնը, այդ մարդը որ ընդհանուր յարգանք կը վայելէր, ուրիշ մէկը չէր՝ այլ եթէ վաղեմի գաղափարաւոր Հարադործ մը, որ իր նախկին մեղսակիցները ձեռքերնուն մէջ առած էին և սպառնալիքով դրամ կը շորթէին իրմէ այնպիսի կատաղութեամբ մը որ անոնց բռնութենէն ազատելու համար միանգամ ընդմիշտ, ինքն իսկ զիւրացուցած էր պանքային գողութիւնը, յուսալով որ այս կողոպուտը վերջնականապէս պիտի հանդարտեցնէր իրենց անյաղ պահանջումները:

խըզլի կողմէ որ լաւ մը դոցած էր անցքին ծայրերէն մին :

Գերմարդկային կորովով մը Նիք Քարթրը յաջողած էր ո՛չ միայն ինքզինք ազատելու , այլ հաւ երկու ոճ-
բագործները ձերբակալելու . միեւնոյն ատեն ձեռք անցու-
ցած էր Մէտօզլի ատած յիսունըհինգ հազար տօլարը :

Այս երկու բանտարկեալները կը պարունակէր այն
կառքը որ կեցած էր Նիւ Եորքի կեդրոնական ոստիկա-
նատան ատշիւ :

— Որքա՛ն ուշացաւ այդ Պօպ Ֆիցսիմընսը , ըսաւ ու-
ոստիկաններէն մէկը : Ահա՛ քառուրդ ժամ է որ մեզ կըս-
պասցնէ հոս . . .

— Ինձ հայեցէ՛ք , լաւ չըլլա՛ր որ ձենէ մէկը երթայ
տեսնէ թէ ի՞նչ եղաւ , ըսաւ Քրէմըր որ կ'սկսէր որո-
նեղուիլ այս երկարատեւ սպասումէն :

— Սո՛ւս , ահաւասիկ մեծաւորը , ըսաւ ցած ձայնով
ոստիկաններու խումբէն մէկը :

Նոյն վայրկեանին փողոցին անկիւնէն երևցաւ Նիւ
Եորքի ոճրային ոստիկանութեան քննիչին բարձր ու վայե-
լուչ կիսադէմքը : Արագ քայլերով գէպի շէնքին մեծ դու-
ռը կ'ուղղուէր :

Իր տեսքէն ոստիկաններու խումբը կարծեա հալեցաւ
և բոլորն ալ զարմանալի ճարտիկութեամբ մը անցայտ
եղան իրենց երկիւղալի մեծաւորին աչքերէն :

Տեղւոյն վրայ միայն Քրէմըր պահապանը մնաց :

— Ի՞նչ պատահեցաւ , հարցուց Մաք Քլաուքի , Նիւ
Եորքի ապահովութեան պետը : Ի՞նչ կը նշանակէ այս
կառքը որ հոս կեցած է և ի՞նչ կը սպասէք . . .

Խօսելով հանդերձ մօտեցած էր կառքին ու ներսի
կողմը կը քննէր :

— Բայց երկու բանտարկեալներ կան մէջը , դօշեց ,
ի՞նչ կը սպասէք ուրիմն , Քրէմըր . . . :

— Մեծաւոր, պատասխանեց Քրէմլը, Պօպ Ֆիլցով-մընսի քիթէն յանկարծ արիւն զալ սկսաւ: Դբան մէջ աներեւոյթ եղաւ, խնդրելով որ վայրկեան մը սպասեմ: Բայց բաւական ատեն է որ, և . . . :

— Քրէմլը, զոչեց մեծաւորը թեթեւ մը անհամբեր ձայնով, տխմարին մէկն էք . . . չուտով դուռը բացէք և ներս տարէք բանտարկեալները:

Այս խիստ խօսքերուն վրայ՝ Քրէմլը փութաց բանտարկեալին դուռը բանալու և նեղսիրտ շեշտով մը՝

— Լաւ ուրեմն, վաղուան կը սպասէք . . . ըստ:

Երկու անձերէն որոնք դէմ դիմաց նստած էին կառքին անկիւնը և որոնց կերպարանքը տարտամօրէն կը նշմարուէր, ո՛չ մին շարժում մը ըրաւ:

— Օհ, վար իջէք, հրամայեց Քրէմլը՝

Ո՛չ մին ո՛չ միւսը շարժեցան:

— Խորունկ քունով քնացողի երեւոյթ ունին, ըստ ոստիկանը իր մեծաւորին դառնալով:

— Քնացած, զոչեց մեծաւորը: Ձէք տեսնար թչուտաւորաբաժ . . . նայեցէք:

Ու մատովը Մաք Քլասքի իր ստորադասին ցոյց տուաւ բազրոտին մէկ կողմը ուրիշ երկու բարակ թելեր կը տանէր, թանձր, կաշուէն, կարմիր . . . արիւն:

Մեծաւորին բացազանչութիւնը մէկ քանի ոստիկաններու ուշադրութիւնը արթնցուցին որոնք փութացին վաղելու, մինչ Մաք Քլասքի կառքին մէջ կը ցատքէր ու բանտարկեալներուն կը մօտենար:

Հաղիւ թէ ծռած էր դէպի կառքին անկիւնը կծկրած ուսած երկու մարդոց, երբ սոսկումի շարժումով մը չտուեցաւ ու փութաց դուռն ելլելու:

— Շուտով թող իմաց տան Գործերին (կասկածելի մահուան պարագային քննութիւն կատարող դատաւոր):

Անմիջապէս հետաձայնեցէ՛ք, հրամայեց յուզուած ձայնով մը : Բանտարկեալներէն մէկը վախած է, բայց նախ դու- շոյնահար ըրած է իր մեղաակիցը և ծերուկ Պօպ Ֆիցսի- մընար : Երկուքն ալ մնտած են . . . : Դուք, Քրէմլըր, անձ- նատուր եղէք իրրեւ բանտարկեալ, որովհետեւ այս եղեկութիւնը կատարուած է ձեր կողմէ ծանր անհոգու- թիւան շնորհիւ :

Խեղճ Քրէմլըր կայծակնահար եղածի կերպարանք ունէր :

— Մեծաւոր, կը կմկմար, ես . . . ես . . . որ . . .

Մաք Քլաաքի մօտեցած էր խեղճ մարդուն ու տկնար- կով մը չափչիւկով զայն կարճ ձայնով մի հարցուց .

— Միթէ կը համատի՞ք ըսելու որ ճամբուն ամբողջ տեսողութեանը աչքերնիդ չէք հետաջուցած բանտարկեալ- ներուն վրայէն, թէ, ինչպէս կանոնադրութիւնը կը պա- հանջէ, միշտ ստքի կեցած էք ըստդոտին վրայ, դէմքեր- նիդ դէպի վանդակը դարձուցած :

Քրէմլըր կարմրեցաւ և աչքերը խոնարհեցուց, յան- ցանքը խոտառվանելու պէս :

— Իրա՛ւ որ, մեծաւոր, պատասխանեց վարանելով, երրորդ ծառուղիին բարձունքը կտքերու խճողումի մը պատճառաւ կեցանք . . . զեղարանի մը մէջ պայթում մը տեղի ունեցեր էր : Չորս չոզեչարթ ջրհաններ ճամբան կը գողէին . տասնըհինգ վայրկեանի չափ արշարժութեան մասնուեցանք . . .

— Ու այդ միջոցին ջրհանկիրներուն կը նայէիք, անոնիկ չէ՞, փոխանակ աչքերնիդ բանտարկեալներուն վրայ պա- հելու, հարցուց քննիչը խիտ կերպով :

— Բայց և այնպէս Ֆիցսիմընս անոնց քով կը դըռ- նուէր կառքին մէջ, պատասխանեց Քրէմլըր, լալահառաչ ձայնով : Ամէն բան կանոնաւոր կը թուէր . . .

— Այդ տասնըհինգ վայրկեաններուն մէջ զոքժուած է կրկնակ ոճիւրները, ընդմիջեց խոտօրէն Մաք Քլաաքի,

Քրէմլի կուրծքէն քաշի հանելով արծաթեայ տախտակը
որ իր պաշտօնին նշանն էր :

— Թո՛ղ բանտարկեն այս մարդը , հրամայեց :

Կատարեալապէս անէացած՝ Քրէմլը թոյլ տուաւ որ
ղինքը տանին անոնք՝ որոնց հետ քանի մը վայրկեան ա-
ռաջ մտերմօրէն կը տեսնուէր :

նի ոտտիկանը : Իմ նախորդ գիշերուան արկածս զիս քիչ մը վատտակարեկ ըրաւ , բայց ասկէ զատ չատ աղէկ կը զգամ ինքզինքս : Յետոյ կը պատմեմ քեզի ամէն բան : Բայց ինչ հոր բան կայ . . .

— Քարէթըդ փախաւ , ըսաւ Քննիչը լակոնաբար :

Նիք Քարթըրը քար կարեցաւ :

— Ատտուած իմ , գոչեց ձայնով մը որ յուզումէն կը թրթուար , այդ մարդիկը չե՞ն կրնար հոյնիսկ պահել բանտարկեալ մը զոր ձեռքը տոքը կապած իրենց կը յանձնուի :

— Այդպէս կ'երեւայ . . . ամէն պարագային Քարէթըդ այս վարկեանին կծիկը գրած է : Այս պատմութեան մէջ ամենեւնի անհաճոյ բանը այդ է . . .

— Լաւ ուրիմն ահա՛ սպուտը գործ մը . . . ինչպէս եղաւ ատիկա :

— Քովս եկուր , Նիք ու ամէն բան պիտի իմանաս : Ինչ որ ապահով է սա է թէ ա՛յ ասկէ ետքը Մէտօզ քեզի նեղութիւն չպիտի պատճառէ :

— Ատիկա զոնէ միտիթարութիւն մըն է : Բայց ջանա՛ որ ան ալ չփախչի . . .

— Մի՛ վախճար , ինքն ա՛յ վաղելիք չունի . . . մեռած է :

— Մեռած . . . :

Ջարմանքէն մազ մնաց որ գաղտնի ոտտիկանը գործիքը ձեռքէն վար ձգէր :

— Օ՛հ , ճորճ , կը խնդրեմ պաղ կատակներ մի՛ ընիր , ըսաւ :

— Իը վստահեցնեմ քեզ որ բնաւ կատակ ընելու վախաք չունիմ , պատասխանեց լուրջ ձայնով մը ապահովութեան պետը : Մէտօզ մեռած է իր մեղսակցին Քարէթըղի ձեռքով գաշոյնահար եղած : Եւ կարծես ատիկա

ՈՃԻՐԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԵՏՔԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Նիք Քարթլըր քանի մը սոսկալի ժամեր անցուցած էր , որոնց միջոցին հարկ էր հղեր գործածել ոչ թէ միայն իր հանճարին բոլոր հնարքները , այլ նաև իր ֆիզիքական ամբողջ կորույր :

Ինչպէս ըսինք Մօսիս Քարէթըզ իրեն ծուլակ մը լարած էր , բայց գաղտնի ոտաթիկանը յաջողած էր աղասով անկէ , չարապործները զանկ իրենց սպառառնարանին մէջ ու գանոնք արդարութեան յանձնել :

Ինք անձամբ բանտարկեալները հաստատուն կերպով կապկպելէն ետքը , հակեր էր անոնց բանտակառքը փոխադրուելուն ուր փակուած էին չորս կորովի ոտաթիկաններուն պահպանութեան տակ : Անկէ ետքը մտածեր էր թէ կրնար քիչ մըն ալ ինքզինքին մտածել :

Ուստի իր ընտկարանը գնաց ամենէն կարճ ճամբով , նախ լողանք մը առնելով զովանալու և յետոյ քնանալու համար որմէ զուրկ մնացած էր նախորդ գիշեր :

Բայց հաղիւ թէ Նիք Քարթլըր լողարանէն ելած էր երբ իր ծեր աղախինը եկաւ խմաց ստալու թէ շատ մը անդամներ ոտաթիկանատունէն հեռաձայնած էին ստիպողաբար զինքը ուղելով :

Իսկոյն հալորդակցութեան մէջ մտաւ կեդրոնական պաշտօնատան հետ :

— Այլ՞ , Նիք , պատասխանեց իրեն իր բարեկամին Մաք Քլաքիի ծանօթ ձայնը , միթէ շատ յոգնած ես ու չես կրնար անդամ մը գտլ :

— Բացարձակապէս չեմ կրնար , պատասխանեց զաղտ-

— Հոգակաւոր գաղանի ոտտիկանին զարդարանքը քիչ մը աւելի կնճռոտ էր քան հասարակ մահկանացուներունը :

Թէև դուրսէն փողոցը գացող անցորդներէն չէր զանազանուէր , բայց ներքնապէս կարելի է ըսել թէ չըրջուն զինարան մըն էր :

Ասկէ զատ զրպաններուն մէջ ունէր այլանդակ գործիքներու հաւաքածոյ մը : Որոնք ինք հնարած էր և որոնք նախանձը պիտի չարժէին ամենէն փորձառու զոհերուն :

Բանալիներու , աբուաւուկներու (թուշան քիլիսի) մկրտաներու կոյտ մը ունէր որուն չէին կրնար գիմադրել ո՛չ կղպանք , ո՛չ քարէ պատեր , և ոչ ուրիշ բան :

Նիք Քարթլըր իր բարեկամին Ապահովութեան պետին հետ ունեցած հեռաձայնով խօսակցութենէն եզրախաջութիւն մը չկրցաւ հանել : Չէր կրնար բացատրել այս անուր իրողութիւնը . — Մօսկա Քարէթըզի փախուստը կապկըպուած և հսկողութեան տակ աւելուած վիճակի մէջ : Ինչպէ՞ս կրցած էր ո՛չ միայն գաշոյնահարել իր քովը գտնուած պահապանն ու Մէտօզը , այլ նաև իր լաթերը փոխել պահապանին լաթերուն հետ , անոր տեղը առնել , ոտտիկանատան առջև գալ , կառքէն դուրս ելլել , ընդարձակ չէնքին գաւիթը մտնել և ետեւի դռներէն մէկէն տներեւոյթ ըլլալ :

Նիք Քարթլըր ուրիշի չէր թողած Քարէթըզը կապկըպելու հոգը : Այդ գործը իր ձեռքովը տեսած էր , ուժով մը բաղուկները կանախին կապած էր ու ոտքին պճեղնելով պողպատէ չղթան կառքին մէջ գտնուած էին առանց " և է կոտորուքի հետք ունենալու վրանին : Ուրեմն կրցած էր կանոնաւոր կերպով քակել գանձոնք :

Քրէմլըրի հարցաքննութիւնը հաստատեց թէ կառքը քառորդ ժամ կեցած էր , գուցէ քիչ մըն ալ աւելի երբորդ ծառուղիին լարձունքը :

չէր բաւեր իրեն , աւագակը միւկնոյն տառն սպաննուած է մեր ամենէն հաւատարիմ ծառաներէն մին , ծերուկ Պօպ Ֆիցսիմընսը :

— Շատ չինիչ լուրեր ունիս , գոչեց գաղտնի ոտով-կանը դուրսը շարժելով : Այդ Մօռիս Բարէթըզը ճշմարիտը կարեւորութիւն չի տար կոր պղտիկ գործերու . մեծ քանակութեամբ կը սպաննէ կոր . . . աղէկ միտքս եկաւ ,

Դիանս ի՛նչ պատահած է Բոյ Լաֆօնի , քու տխար գաղտնի ոտովկանիդ , որուն պաշտօն յանձնած էին Բարէթըզը հետապնդելու :

— Բնաւ բան մը չեմ գիտեր . . . կը յուսամ որ գէշ բան մը չէ պատահած իրեն . . . բսէ շուտ , կը խնդրեմ . . . իր երկար ըացակայութիւնը կը սկսի մտատանջութիւն պատճառել ինծի . . . ինք որ միշտ ճշգրտորէն է :

— Ափսոս , խեղճ Լաֆօնը ա՛յ տեղեկագիր չողտի ներկայացնէ : Իր գիտիլը կը հանգչի Պօպօն Ռոսի շէնքին աւերակներուն տակ , զոր Բարէթըզ նախորդ գիշեր կրակի տուաւ իր ոճրին բոլոր հետքերը քնջելու համար :

— Աստուած իմ , Նիք , Լաֆօն սպաննուած . . . ըսաւ տարաշուքեան պետը անձկալից ձայնով մը :

— Այո՛ , գնդակով մը սպաննած է : Իր գիտիլը կը հանգչի կէս մը լեցուած հորի մը մէջ , այրած տան շտեմարանին ներքե : Բայց բոլոր ասոնկ մանրամասնաբար կը պրտամեմ , Բարէթըզ և Մէսօզ կը կարծէին զիս ալ անդիի աշխարհ դրկած ըլլալ , բարեբախտաբար կրցայ իրենց սպացուցանել թէ կը սխալէին :

— Կատուի պէս ես , եօթը հոգի ունիս : Բայց շուտ եկուր , կը խնդրեմ : Քեզի պէտք ունիմ այս գործին համար . . . խելքս կը կորսնցնեմ կոր

Նիք Բարթըր գործիքը մէկ կողմ դրաւ , արդուզարդը աւարտեց և առանց վայրկեան մը կորսնցնելու , ոտովկանատան պաշտօնատունը գնաց :

Ընդհանուր ուշադրութիւնը այդ վայրկեանին կեդրոնացած էր գեղարանին վրայ ուր տեղի ունեցած էր պայթումը :

Շէնքը որուն մէջ բաղմամբիւ ընտանիքներ կը բնակէին և ուր գեանայարկը գտնուող գեղարանը իրրեւ հետք կը ծառայէր հրդեհին , անհուն խարոյկ մը ձեւացուցած էր Ամէն կողմէ ազազակներ , կոչեր , ցաւի ու սոսկումի հանդիւններ կը թնդային : Զրհանկիրները յուսահատ ջանքեր կ'ընէին բնակիչները փրկելու համար զանազան յարկերէն :

Ուստի զարմանալու բան մը չի կար որ բանտարկառք պահապաններուն ուշադրութիւնը այդ եզրուական տեւորանին դարձած ըլլար : Պօպ Ֆիցսիմընտ ինքն ալ միթէն կրցած կառքին մէջէն ուր իրրեւ պահապան կը գլուխուէր , զլուխը դէպի վանդակապատ պատուհանը երկարել լաւագոյն կերպով տեսնալու համար :

Մօսիս Քարէթըղ այս առիթէն օգուտ քաղած ըլլալով էր դործելու համար : Շատ ողէկ կրնար աչքերու լեզուու համաձայնիլ իր մեղսակցին հետ :

Անշուշտ կոնակ կոնակի մօտեցած էին այնպէս որ Քարէթըղի ձեռնակապին զսպանակը Մէտօզի մասններուն հասնի : Այս վերջինը կրցած էր բանալ ձեռնակապը և Մօսիս Քարէթըղը աղաւթի իր կտաւանքէն :

Հակառակ Նիք Քարթըրի բանտարկեալներուն վրա խուզարկելու և զէնքերնին տանելու նախադրուածութեան կ'երեւայ որ Քարէթըղ փոքրիկ զաշոյն մը կրցած էր պահել իր զգեստներուն մէջ : Այդ մարդը արջի պէս ուժով էր և կոփամարտի մասին համբաւ կը վայելէր . գլխուն տրուած մէկ բռունցքի հարուածով կրնար իր հակառակորդը ջախջախել :

Ամէն ինչ այնպէս ցոյց կուտար թէ իր զաւատակն ուժը դործածած էր տարաբաղդ Վիցսիմընտի դանկին վրայ : Արդարեւ ոստիկանութեան բժիշկը մեռնողին գլխուն վրայ

հաստատում էր զօրութիւն հարուածի մը նշանները: Ասով չբաւականանալով մարդասպանը իր գաշոյնը երեք անգամ անոր սիրտը մխամ էր:

Այն ատեն բնականօրէն աշխատած էր իր ընկերն ալ ազատելու: Բայց խելոյն ըմբռնած էր թէ անկարելի էր այդ բանը. կարելի չէր որ երկուքը միասին փախէին բանտակառքէն: Անմիջապէս տեղի տալով իր անձնական պահպանումի շահուն՝ իր բանտակիցն ալ դռնած էր Պօպ Ֆիցսիմընսի պէս:

Օգտուելով կառքին մէջ տիրող մթութենէն և պայթումէն որ մոռցնել կուտար պահապան Քրէմըրի իր հրակողի պարտականութիւնը, Մօսիս Քարէթըղ որ մօտ կապոյտ հագուստ մը հագած էր, գրեթէ նման այն կերպարին որ Նիւ Եորքի ոստիկաններուն համար կը դորձածուի, կրցած էր առանց դժուարութեան կանակը անցընել Ֆիցսիմընսի ուստիկանի լօգիկը և սողաւարաբ, յետոյ իր լաթերը հագցուցած էր դիակին ու կառքին մէջ անոր տեղը նստած:

Երբոր Քրէմըրի ուշադրութիւնը կրկին դարձած էր կառքին մէջ, արիւնշախի եղևոնը արդէն կատարուած էր, ամէն ինչ կարգին կը թուէր և ոչինչ կրնար ամենագոյցն կասկած մը յարուցանել պահապանին մօքին մէջ:

Ֆիցսիմընս, արդէն տարիքը առած մարդ մը, չափ զօրեղ ասողջութիւն մը չունէր. յաճախ հաղը կը բռնէր և գոցէ կառքին մէջ արիւնի արամներով լի դաշկինակը չըթուէնքներուն տարած էր. այդ պարագան չէր խուսափած Մօսիս Քարէթըղի աչքերէն որ խիստ վարպետութեամբ օգուտ քաղած էր ատիէ, իր գէմըր ծածկելու համար արիւնոտ դաշկինակով մը՝ կառքէն վար իջած միջոցին:

Այս կերպով իր փախուստը մեծապէս զիւրացած էր:

Քարէթըղ որ կորսնցնելիք բան մը չունէր այլևս,

ՆԻՒ ՔԱՐԹԵՂ (ՀԱՍՏՈՐ Բ.)

նութիւնն էր ձեռք տանել բոլոր այդ զգուշական միջոցները և ընդհանուր հսկողութիւն մը կազմակերպել : Բայց համադրւած ևս որ տոռնք պարտաւ բաներ են : Այս Մօռիա Քարէթըզը հանձարեղ չարապործ մըն է և առաջին կարգի հանձար մը : Շատ որոշ գիտէ թէ իշխոսնութիւնները ինչ միջոցներ ձեռք պիտի տանեն ու տրիւմարօրէն ծուղակի մէջ չպիտի իյնայ :

«Այս ժամուս սպահով ապատարանն մըն է ուր պիտի մնայ մինչեւ որ առաջին յուզումը հանդարտի : Քաղով ինծի՝ ամէն բանէ առաջ, պիտի երթամ պզտիկ պտոյտ մը ընել Օթէլ ար. Լ'Մուրին, ուր Քարէթըզ ամուրիի պերճաչուք յարկարաւորն մը ունի :

— Ո՛հ, սքանչելի դաղտիար, գոչեց հեգնաբար Ապահովութեան պետը : Գրաւ կը դնեմ որ մեր մարդը հոն քեզի կը սպասէ . . . :

— Բնաւ երբեք, սրտատխաճեց դաղտնի ոտականը առանց խռովելու : Այս այցելութենէն մեծամեծ արդիւքներ չեմ սպասեր : Փոյթ չէ սակայն . կրնայ ըլլալ որ հոն բաներ մը գտնամ : Օրինակի համար շատ չպիտի վարմանամ եթէ իմանամ որ այդ Քարէթըզը ուրիշ բնակարան մըն ալ ունի ուր այս վայրկեանիս այնքան ապահովութեան մէջ է որքան մանուկ մը իր մօրը ծոցը : Թեւեւս հիմա հոն իր սուրճը կը խմէ՝ մեր վրայ խնդալով : Ո՞վ գիտէ . . . : Այդ խորամանկ աղուէսը գերբնական միջոցներ ունենալ կը թուի : Միթէ զինքը զիշեր ցորեկ հետապնդել չառելի քու ամենէն ճարպիկ մարդոցդ ձեռքով, իմ աշխատակիցներս ալ միթէ՞ չհետապնդեցին շաբաթներով . . . ու ատոնց արդիւնքը ի՞նչ եղաւ . . .

— Այո՛, անկարելի եղաւ ամենափոքր նշան մը գտնել իրեն գէմ որով կարենայինք հաստատել թէ այդ մարդը յանցապարտ կեանք մը կը վարէ, մրմնաց քննիչը որուն սրտնեղութիւնը ակներեւ էր : Կէսգիշերէն մինչեւ միւս

ընդհանրապէս չառ բան կը շահէր իր յանդուզն ծրագրին յաջողութեամբը, ուստի չէր ընկրկած ասանկ վաշրազ ու անլուր ոճիրի մը հանգէպ: Դժբախտ Բօլ Լաֆօնի սպաննութիւնը ինքնին բաւական էր զինքը նստեցնելու համար ելեկտրական տիտոն վրայ որ Նիւ Եորքի նահանգին մէջ կախաղանի տեղը կը բռնէ:

Ոճիր մը աւելի կամ պակաս բան մը չէր կրնար փոխել թշուառականին կացութենէն, լայց եթէ դործը չաջողէր այն ասանկ իր ճակատագիրը բոլորովին կը փոխուէր:

Պահապան Քրէմբրի անհուսաօրի անխուժութեան չհարձիւ Ոճիրի թաղաւորը — ինչպէս զայն անուանած էր Նիք Քարթըր — կրցած էր ոչ միայն փոխելի, այլ նոյնիսկ կէս ժամ մը նալ վատակիլ: Ինչ որ Մօսիս Քարթըրզի պէս հանած վարածի մը համար ստացը փրկութիւնն էր:

Այսուհանդերձ բան մը զանց չառնուեցաւ փախստականին անմիջական ձերբակալումը սպանակելու համար: Նիւ Եորքի բոլոր ոստիկանատուններուն լուր տրուեցաւ: Ընդարձակ քաղաքին ամէն փողոցներուն անկիւնը ստախկան մը կեցած էր, որ ոճրագործին մանրամասն ու շատ որոշ նկարագրութիւնը գրականը, ուշադրութեամբ կը հսկէր անցորդներու երթեւեկին ու ամենուն գէժքը մանրադիին կը քննէր: Օգային շոգեկառքի բոլոր կայարանները, ներքնուզի կայարանները խիստ հսկողութեան ներքեւ ամուռած էին ու ոչ մէկ ուղեւոր կրնար ներս մտնել կամ դուրս ելլել առանց ենթարկուելու ոստիկանութեան երկու Արզումներու արթուն քննութեան:

Շոգենաւներու նաւամասոյցներն ալ նոյն խստ միջոցները ձեռք ամուռած էին, որպէսզի Մօսիս Քարթըրզի նմանող մարդ մը չկրնար աննշմար անցնիլ:

— Այդ ամէնքը լաւ է, ըսաւ Նիք Քարթըր, հրաժեշտ անելով Քենիչ Մաք Քլարքիէն: Զեր պարտակա-

ԱՆՍՊԱՌՆԻ ԱՆԱԿԱՆԱԼ ՄԵ

Լ'Օնտինի մեծ օթէլը ընդհանրապէս կը համարուէր Նիւ Եորքի ամենէն աւելի յաճախուած ու պերճաշուք օթէրներէն մէկը։ Միմիայն յատկացուած էր հարուստ ամուրիներու, որոնք հոն կը գտնէին ընտանեկան ամէն հանգստաւէտութիւն։ Վեց յարկով չէնք մըն էր որ կը դանուէր կեդրոնական պարտէզին ու աղնուապետական հինգերորդ ծառուղիին ծայրը և յիսուներորդ փողոցին անկիւնը։ Յայտնի է որ Նիւ Եորքի փողոցներուն մեծ մասը փոխանակ անուաններ կրելու թեւերով կը ճանչցուին։

Երբոր Նիք Բարթըր հասաւ հինգերորդ ծառուղիին անկիւնը, վայրկեան մը կանգ առաւ։ Իր զիմացը չեղահի կը տեսնէր, փողոցին միւս կողմը, օթէլը իր հոյակապ մուտքի դանով, որուն վերեւ մարմարիտնի մէջ քանդակուած էր ջուրերու յաւերժահարս մը որուն համար օթէլը կը կոչուէր Օնտին։

Գաղտնի ոստիկանը նշմարեց որ օթէլը կտրմած էր ուրիշ աւելի բարձր չէնքի մը, հինգերորդ ծառուղիին ծայրը և թէ միւս տունը մէկ յարկ աւելի ունէր։

Այս վայելուչ թաղին մէջ, ամենէն պերճ բնակարանները, ամենէն հոյակապ պալատները, անընդհատ գլծով մը կը շարունակուէին։

Այս մարմարեայ չէնքերը անհաւատալի չքեղութեամբ մը յարգարուած, անլուր վարձքեր ունին։ Միակ ոնուէակ մը տարին մինչև հազար տօլլար վարձք ունի, նոյնիսկ երբեմն կրկինը։

Նիք Բարթըր հանդարտիկ անցաւ փողոցէն և մտաւ

կէսօր կանոնաւորապէս իր Օթէլն էր և կէսօրէն մինչև կէսգիշեր կը յաճախէր Նիւ Եօրքի լաւագոյն ակումբները և քիւպները: Մէկ խօսքով հարուստ աշխարհիկ մարդումը կեանքը կը վարէր...

— Արտաքին երեւոյթներ ևն ատենք ամէնքը, սիրելիս, արտաքին երեւոյթներ ատարկեց Նիւ Քարթըրը, այդ խօսքերուն վրայ շեշտելով: Չեմ գիտեր ինչու, բայց սա դադափարը ունիմ որ Քարէթըզ ամէնքս ալ խաբած է... մինչևեւ կը կարծէինք որ հանդարտիկ կեցած է իր Լ'Օնտինի սենեակներուն մէջ, ով գիտէ թէ ուրիշ տեղ մը չէր պատրաստեր մին այն զգայացունց ոճիւններէն, որոնք մինչև հիմա խորհրդաւոր մնացած ևն... բայց բոլոր ատենք ենթադրութիւններ ևն: Ասոնց հակառակ՝ դրականապէս ապահով եմ որ, իր ճարպիկութեամբը հանդերձ, Մօռիս Քարէթըզի հախէն պիտի դամ...

— Չեմ ուզեր որ իմ մարդոցմէս մէկ քանին քեզ ընկերացնեմ:

— Ինձի ընկերանան՝ ո՛ւր Լ'Օնտինը օթէլը և ամենուն ծանուցանեն ընկելըս... պատասխանեց զազանի ոտտիկանը խնդալով: Չէ, չնորհալիս եմ... նոյնիսկ իմ մարդերէս ոչ ոք պիտի առնեմ հետս... Ինչ հարկ արդէն... չուտով կրնամ երկու երեք սենեակ աչքէ անցընել: Տակաւին չեմ գիտեր թէ ինչ պիտի ընեմ յետոյ: Սա գիտեմ միայն թէ աղմկալից փնտռատուքները չեն որոնք մեր ձեռքը պիտի ձգեն Քարէթըզը: Գործերնիս որոնք մը հետ է որ անախնկալի գալով օձիքը ձեռք պիտի տայ... ինչպէ՞ս, երբ, ո՛ւր... ապագան մեզի պիտի յայտնէ:

Այս բառերուն վրայ, Նիւ Քարթըրը թողուց Ապահովութեան պաշտօնատունը ուղղակի երթալու համար մինչև այդ ատեն փախտողականին բնակած յարկաւոր ժինը:

օթէլին մուտքի տնդաստակը , որ ձմնառային ընդարձակ պարտէզ մը կը ձևացնէր :

Դոնապանը , որ խոշոր սեամորթ մըն էր , ճաշակաւոր կերպով հագուած , ապակեայ դուռը հանդիսաւորապէս բացաւ այցելուին՝ որ մասաւ այն ընդարձակ բոլորակին մէջ ուր բազմաթիւ վերելակներ հիւրերը կը տանէին բարձրագոյն յարկերը :

Օթէլին պաշտօնեաներէն մէկը , սեաղդեսա ու ճերմակ փողկապով , դէպի Նիք Քարթըրը յառաջացաւ և հարցուց թէ ի՞նչ կը փափաքէր :

— Կ'ուզէի խօսիլ պարոն Մօսիս Քարէթըղի հետ , պատասխանեց զազանի ոտականը :

— Շատ լաւ , պարոն : Կը հաճի՞ք ձեր այցաքարդը ինծի տալ որպէսզի իրեն ցուցունեմ . . . :

Նիք Քարթըրը չկրցաւ զարմանքի շարժում մը զտպել :

— Ուրեմն կը կարծէք թէ պարոն Քարէթըղ իր սենեակն է , հարցուց ձայնին մէջ թեթեւ հեղուկեամբ մը :

— Բնականաբար , ըսաւ պաշտօնեան ակնարկ մը հետեւելով տնդաստակին մէջտեղը դրուած հոյակապ ժամացույցին վրայ : Պարոն Քարէթըղ միշտ իր սենեակն է օրուան այս ժամուն : Խնդիրը այն է որ պիտի ընդունի . . . որովհետեւ տակաւին ժամը տասնուկէսն է :

Յետոյ , համազդեսաւոր խափշիկի մը դառնալով , որ գեանայարկէն կուգար երկու ձեռքով բռնած արծաթեայ ափսէ մը որուն մէջ կատարեալ նախաճաշի մը ամէն բաները կային :

— Հէ , Սա՛մ , ըսաւ , ո՛ւր կ'երթաս այսպէս :

— Վեցերորդ յարկը , թիւ հազար յարկաբաժինը ,

Պարոն Քարէթըղ արդէն արթնցած է քանի որ իր նախաճաշը կ'ուզէ , ըսաւ պաշտօնեան խօսքը նորեկ այցելուին ուղղելով : Զեղի համար լաւազոյնը այն է որ ծառային

հետ վեր ելլէք և անխիա այցաքարթը ներկայացնէ պարոն Քարէթըզի . . . :

Նիք Քարթըրը , գուցէ կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով , նեղութիւն կրեց պատասխանելու : Դոհացաւ զխուռ թեթեւ չարժուած մը ընելով՝ իրբեւ հառաւորութեան նշան՝ և խափշիկ ծառային հետեւեցաւ ելարանին մէջ :

— Բռնէք ինծի , ըսաւ խափշիկին ուղղելով խօսքը . վստահ էք սխալած չըլլալնուդ . . . : Խնդիրը դրաւի մը մը վրայ է . . . այս առտու , ժամը ութին , Պ . Քարէթըզի հետ կը գտնուէի Պրուի մէջ և . . . :

— Այդ բաները ինծի մի՛ պատմէք , պարոն , ըսաւ խափշիկը խնդալով , պարոն Քարէթըզ այս իրիկուն եկաւ կէսդիշերէն քիչ մը առաջ և ես անձամբ իրեն ընկերացայ մինչև իր յարկաբաժինը , որովհետեւ ելարանին պաշտօնեան հոն չէր . . .

— Այդ կրնայ ըլլալ . Բայց այն տունը ըսել է որ պարոն Քարէթըզ յետոյ կրկին դուրս ելած է . . . :

— Չէ՛ , պարոն . բողոքեց խափշիկը իր ծամածուռ ժպիտով , պարոն Քարէթըզ իր սենեակը մնաց : Այս գիշեր ես էի պահնորդը . . . :

— Եւ կը պնդէք թէ պարոն Քարէթըզ տունէն դուրս չէ՛ ելած կէս գիշերէն ետքը , հարցուց զաղտնի ոտարկանը հետզհետէ աւելի զարմացած :

— Բացարձակապէս վստահ եմ , պարոն , հոս օթէին մէջ սպասարկութիւնը շատ ճշգրիտ է և ո՛չ ոք կրնայ մտնել կամ ելլել առանց գրասենեակին առջեւն անցնելու : Պարոն Քարէթըզ իր սենեակին էր ու հոն սովորականին պէս քննացաւ : Կրնաք ինձ հաւատալ թէ այս է ճշմարտութիւնը :

— Ու հիմա իր նախաճա՞նն է որ կը տանիք . . .

— Անշուշտ , պատասխանեց խափշիկը լակոնաբար :

տի վաճառուի, բարեկամ... օ՛հ, թող տուէք ու անց-
նիմ, բաւ վճարար նիք Քարթրը ձայնով մը որուն
կարելի չէր ընդդիմանալ: Ոստիկանատունէն կուգամ եւ
պէտք է որ անմիջապէս տեսնամ պարոն Քարէթըզը:

Այս ըսելով՝ ուժով շարժւումով մը մէկ կողմ հրեց
խեղճ սարսափահար ծառան եւ ինք առջեւէն անցաւ յար-
կաբաժնին նրբանցքը: Այդ նրբանցքին վրայ երեք դուռ-
ներ կային:

— Դիմացի դուռն է, թո՛թովեց խափշիկը... գա-
ցէ՛ք...: Բայց դուք էք պատասխանատուն...:

Դալանի ոստիկանը բաւականացաւ գլխովը հասա-
տական նշան մը բնկով:

Քանի մը ըտպէ կտքը՝ ցոյց տրուած դուռը կը բռնար
եւ ինքզինք կը գտնէր շատ հանգստաւէտ կերպով գար-
դարուած չքեղ ճաշարահի մը մէջ, զէմ գէմի այն մար-
դուն հետ որ հազիւ քանի մը ժամ առաջ, ձերբակալած
ու կապած էր, հակառակ յաջորդական գծուարութիւն-
ներուն, Պրու թաղի լքուած տանը մէջ. եւ այդ միջոցին
այս մարդը միջոցը գտնէր էր իր խղճին վրայ երկու նոր
ոճիրներ ալ աւելցնելու եւ կրցած էր, անդուր յանդգնու-
թեամբ մը եւ ճարպիկութեամբ մը, ոստիկանութեան բան-
տակառքէն ժախջիկ:

Մօռիս Քարէթըզ, հաստատուն եւ գեղեցիկ կտրիճ մը,
երեսուն տարեկանի մօտ, որուն նուրբ ու կանոնաւոր
գիմապիծները հին արձանները կը յիշեցնէին, հանդար-
տօրէն նստած էր աղուոր թիկնաթոռի մը մէջ, սե-
ղանի մը առջեւ, կատարեալ անհոգութեամբ մը:

Վայելչօրէն հագուած էր գծաւոր ճերմակ ֆանելայէ
շգեւտ մը եւ եզիպատական սիկառէթ մը կը ծխէր՝ լրա-
գէրը հարդալով:

Իր արոյցէ գէմքին ո՛չ մէկ մկանունքը սարսուռց, եր-
բօր իր սուր ակնարկը վերցուց գէպի այդ տաղտկալի հիւ-

Եւարանը կեցած էր վերջին յարկը : Փոքրիկ մանչ մը
գուռը բացաւ և Նիք Քարթըր խցիկէն գուրս կաւ խափ-
շիկին հետ :

Երկու մարդիկը կակուղ գորգով ծածկուած երկար
հորանցքին մինչև ծայրը գացին և կեցան գրան մը առ-
ջև որ հաղար թիւը կը կրէր :

— Պարոն Քարէթըղի յարկաբաժինն է , բացատրեց
խափշիկը , շատ շիճ մարդ մըն է , սլարոն . . . : Ասիկա ու
թէլին գեղեցկագոյն յարկաբաժինն է . չորս սենեակ ևւ
լոգարան մը . . . : Պէտք է որ ձեր այցաքարդը իրեն տամ
. . . հարցուց գրան քովի ելեկարական կոճակին վրայ
կոխելով :

— Հարկաւոր չէ , յայտարարեց գաղանի տատիկանը ,
որ իր հետզհետէ աճող զարմացումին մէջ կը զգար որ
գաղափարները կը չփոթէին :

Դուռը ինքնին բացուեցաւ , հաւանօրէն նկրտէն տըր-
ուած մեքենական մզումի մը շնորհիւ :

— Պարոն Քարէթըղ ճաշասրահն է , բսաւ մանչը իւ-
րե բացատրութիւն : Բաւական է որ կոճակի մը վրայ
կոխէ , առանց իր ակնունդն շարժելու , որպէսզի գուռը
ինքնաշարժ կերպով բացուի . . . հոս ամէն բան գործնա-
կանապէս կարգադրուած ի :

Նիք Քարթըր ուղեց առանց ուրիշ ձեւակերպութիւն-
ներու , սեմէն անցնիկ ու սենեակները մտնել , ծառային
հետ :

— Չէ' , սլարոն , կը խնդրեմ ձեր այցաքարդը տուէք ,
մրմոաց խափշիկը , յանկարծ մտաւանջուելով , սլարոն
Քարէթըղ շատ մանրակրկիտ է , վերջերս ճէնթըլմէն մը
մտցուցի քովը առանց այցաքարդը նախապէս ներկայաց-
նելու և սղառնացաւ զիս վնասել տալ եթէ տառնել բան
մը կրկնուէր :

— Լաւ ուրեմն , գրաւ կը զրեմ որ այս անգամ չսլի-

ըրէ : Նոյնիսկ զայն չճանչնալ թուեցաւ ու արհամարհոս
կերպով ոտքէն մինչև գլուխը չափելեց :

— Ինչ կը նշանակէ այս , Սամ , բոսս բարկացած
դէմքով մը խափշիկին դառնալով որ միշտ ափսէն բռնած
էր իր դողահար ձեռքերուն մէջ , ջանալով ինքզինք պըղ-
տիկցնել Նիք Քարէթըրի լայն ուսերուն ետեւ : Ո՞վ է այդ
սղարմըր : Եւ ինչպէս ինքզինքին ներկայ հոս մանկու ա-
ռանց նախապէս ծանուցանելու . . . :

— Կ'ըսէ թէ ոստիկանութենէն կուգայ , թաթովեց
ծառան որ երկչոտութեամբ սեղանին մօտեցաւ և հոն զը-
բաւ նախաճաշի ափսէն :

Մինչև Մօռիս Քարէթըրի դէմք դանուկը Նիք Քար-
թըր կտակածած էր , չէր կրցած հաւատալ այդ ոճիրի
թագաւորին անչափելի յանդգնութեանը :

Ու հիմա որ միտով ու սակորով կը տեսնար իր աչ-
քերուն առջև , այդ մարդը որուն ձեռքակալուժը մազ
մնացեր էր որ իր մահուան սպառճառ ըլլայ նախորդ գի-
շեր , չէր կրնար իր սպուշութիւնը զտոյել :

Ինչպէս այս չարագործը կը համարձակէր հանդարտիկ
մը իր յարկարածինին մէջ փակուիլ երբ գիտեր թէ Նի-
քօրքի չորս անկիւններուն մէջ զինքը կը վնասէին :

Եթէ ատիկա Քարէթըրի կողմէ անխոհեմութեան ծայ-
րագոյն ատրիճանն էր՝ միւսնոյն ատեն ամենամեծ տխրա-
բութիւն մըն էր , զոր հիմա պիտի հասկնար ի վրաս իրեն :

Թերեւս նախ կը յուսար որ այս տեսակ ալիպի մը
ստեղծելով պիտի կրնար իրեն դէմ եղած բոլոր ամբաս-
տանութիւնները ջուրը ձգել (ալիպի կ'ըսուի երբ ամ-
բաստանեալ մը իրեն վերադրուած ոճիր մը հերքելու հա-
մար կը յաջողի ցոյց տալ թէ ոճիրը գործուած պահուն
ինք ուրիշ անդ մըն էր) :

Ինչ որ ալ ըլլայ՝ իր մահացու թշնամիին տեսքը Նիք

Քարթլերին առաւ իր բոլոր պազարխանութիւնը և արթնամատթիւնը :

Կայծառի տրագուծեամբ գրպանէն բշկովէր մը հանեց որուն ընդմէջ ոճրագործին վրայ :

— Ասիկա կ'անուանում վերատին ծանօթութիւն հաստատել արագ ու անակնկալ կերպով, Մօսիս Քարէթըղ, ըսաւ: Շիտովը ձեր յանգգնութիւնը ամէն սահման կ'անցնի: Ընդգրկութիւն չուզեր՝ եթէ ոչ գետին կը տոսպար՝ լիւծ ձեզ :

Առանց յուզուելու այս սպառնալիքին հանդէպ, երկու արմուկները սեղանին յենած, Քարէթըղ հարցուց պազարխանով :

— Ո՞վ էք դուք, պարոն: Միթէ տեսնուած բան է որ այս ձեռով սենեակս մտնէք ու խնժի սպառնալք լերան աւազակի մը պէս...

— Օն, վերջ տանք կատակին, ընդմիջեց գաղանի ոտաիկանը հրամայողաբար: Զիրար կը ճանչնանք: Հազիւ երկու ժամ կայ որ ջանտակառքէ մը խոյս տուիք, ոտաիկան մը և ձեր մեղսակից Իսահակ Մէտօղը սպանելէ ետքը...

Մօսիս Քարէթըղ քաշքաշ խնդաց:

— Ահա խնժի համար նոր բան մը, ըսաւ: Ինչ որ զիտեմ սա է թէ կէս ժամ առաջ անկողինն էի ուր կը զրտնուէի կէսգիշերէն ի վեր: Անանկ չէ՞ Սամ...

— Անշուշտ, պարոն, թոթովեց խափշեկը շատ մտաւտանջ կերպարանքով: Տակաւին անկողինն էիք երբոր զանգակը հնչեցուցիք ձեր նախաճաշը ուզելու համար:

Նիք Քարթլեր արագ ոտտուժով մը աւազակին վրայ վազեց և առանց ժամանակ տալու որ այս վերջինը ընդգրկուի իւր ընէ, անոր ֆանելայէ թիկնոցակին թեւերը վեր սօթթեց: Աչքի ակնարկ մը բուռական եղաւ դաս-

տակներսն վրայ նշմարելու ձեռնակապներուն թողած հետքերը :

— Էաւ, պարոն, ալ բաւական է, զոչեց գաղտնի ոտտիկանը : Ըսէ՛ք ինչ որ կ'ուզէ՛ք : Ահաւասիկ այս սուսու իսկ դրած ձեռնակապներուս նշանները . . . օ՛ն, ձեռքերնիդ կոնակնիդ բերէ՛ք . . . աճապարեցէ՛ք Մօռիս Քարէթը . . . յանդուգն խաղ մը խաղացիք ու կորսնցուցիք . . . :

Խօսելով ու ոճրագործին իր բէվովէրովը սպառնալով հանդերձ, Նիք Քարթըր իր գրպանէն հանած էր սղոլպատէ զոյգ մը փայլուն ձեռնակապ :

— Զեռքերը կոնակնուդ ետեւ, հրամայեց :

Ատկէ ետքը տեղի ունեցածը վայրկեանի մը գործ եղաւ . . . :

Առ երեւոյթ համակերպուած ձեւով մը Մօռիս Քարէթը զժուարաւ ոտքի կ'աւ երկու ձեռքերը սեղանին կոթնոցուցած . յետոյ, արագ շարժումով մը, բռնեց արծաթեայ ծանր ափսէն և զայն նետեց, մէջը ևզածներով միասին ու լուրր ուժովը, գաղտնի ոտտիկանին երեսին :

Նոյն վայրկեանին Նիք Քարթըր բէվովէրը քաշեց :

Բայց ձեռքը տաք սուրճէն այրած՝ զողացեր էր և զընդակը վրխպելով գնաց ձեղունին զարկաւ :

Առանց բոպէ մը կորսնցնելու, Մօռիս Քարէթը լըռնեց խափշիկը որ ստակումէն կ'ոսնար և իբր թէ գնդակ մը ըլլար, նետեց ոտտիկանին վրայ, որ ծունկերուն վրայ կքեցաւ, երկրորդ հարուած մը քաշելէ առաջ :

Կատաղութեան աղաղակ մը թռաւ Նիք Քարթըրի շրթունքէն :

Մինչև որ ոտքի ելաւ՝ թանկագին ժամանակ մը սահեցաւ :

Մօռիս Քարէթը ատկէ օդուտ քաղեց քովի սենեակը աներեւոյթ ըլլալով որուն ղուռը կրկին կզպեց բանալիով :

Նիք Քարթլըր խոսեց խուժեց զրանը վրայ: Բայց զուրը գիմադրեց և գաղտնի ոտտիկանը լսեց որ զուրեքն կը կղպէին մինչ հեգնական ծիծաղի ձայն մը կը լսուէր միևեռոյն տատն:

Իր որսին կրկին փախչելէն կատարած Նիք Քարթլըր փորձեց զուրը խորտակել, բայց ծանրութեամբը անոր զարնուելով: Բայց, ի վուր, ճիգերուն զլմադրեց զուրը որ չառ հաստատ էր:

— Ի՞նչ կ'անցնի այս տեղ, զոչեց օթէլին տնօրէնը չնչապատ, որ կը վազէր իր պաշտօնեաներուն հետ որոնք իրար անցեր էին հրազենի պայթումէն:

— Հիմա պիտի հասկնաք, զոչեց Նիք Քարթլըր, իր անօդուտ ճիգերէն կառ կարմիր կտրած: Ահա ազուր պարուն մըն է ձեր Մօսիս Քարէթըլը: Ոճրագործ մըն է որ լազմաթիւ սպաննութիւններ բրած է... Նիք Քարթլըրն եւս, գաղտնի ոտտիկանը, զոր անշուշտ անունով կը ճանչնաք ու հոս եկաց աւազակը ձերբակալելու, անաւտիկ քարդս...:

— Բայց ժամանակ չունինք կորսնցնելիք, շարունակեց հետզհետէ բորբոքելով: Մեր մարդը այս գունէն փախաւ... չուտ ապար մը բերէք... պէտք է որ իրեն հասնիմ:

— Հանդարտեցէ՛ք, պարոն Քարթլըր, հանդարտեցէ՛ք միջամտեց տնօրէնը քաղցրութեամբ, կը խնդրեմ նկատի առէք մեր հաստատութեան համբաւը... եթէ պարոն Քարթլըր իրաւցնէ չարագործ մըն է, — բան մը որուն տակաւին չեմ կրնար հաւատալ, մանաւանդ որ այդ ճէնթըլմէնը եղիար տարիներէ ի վեր հոս կը բնակի և երբեք իր վարմուշքը ու է քննադատութեան տեղի առած չէ— չկրնար ձեր ձեռքէն խոյս տալ, քանզի այս զուրը միտկն է որ կը հաղորդակցի ննջատենեակին հետ ուր ապաստանած է ու այդ սենեակը ուրիշ ելք չունի:

տառջ : Կ'երեւայ որ այս գիշեր ինքն էր պահնորդութիւն ընողը , ըսաւ Քարթըր որ արդէն դուռը բանալու կ'աշխատէր : Բայց ինչ որ բռնէր , սիրելի պարոնս , ոչինչ է , որովհետեւ ես վստահ եմ իմ գիտցածիս վրայ :

— Աղէկ մը ապահով էք , աւելցուց ականջը դրան զնկէ և ուշադիր մտիկ ընելէ ետքը , թէ ննջատենակը ուրիշ ու է երբ չունի :

— Ո՛չ մէկ ելք , հաստատեց անօրէնը : Այդ ննջատենակը մեծ անկողնոց մընէ , միակ պատուհանով մը : Միայն այս դռնէն կը մտցուի ներս ու պատերն ալ չառ հասաւ նն :

— Ուրեմն մեր մօրդը պէտք է որ այս վայրկեանիս սենեակին մէջ չտնուի , ըսաւ դադանի ոտտիկանը՝ առնիդ հաս իր գործը շարունակելով :

— Անտարակուսելի կերպով . . . :

Յարածուն յուզումի մը ազդեցութեան տակ՝ օթէլին անօրէնը իր բերանը մօտեցուց կղպանքի ծակին :

— Պարոն Քարթըրդ , կը խնդրեմ , դուռը բացէ՛ք , պոտայ : Ես եմ . . . պարոն Ռօպէնսօն . . . խնդիրը ցուալի թիւրիմացութեան մը վրայ ըլլալու է , որ սիւսի լուսարանուի : Մենք հոս ամէնքս , օթէլին մէջ , կրնանք հաստատուել ձեր ալիպիս :

Բայց ի դժուար սնդեց , աղաչեց , պաղատեցաւ : Անուակէն ձայն մը չստուեցաւ :

Նիւր Քարթըր արդէն կղպանքը քակած էր , հիմա կը ջանար մասնաւոր դործիքով մը ծակը մեծցնել , ձեռքը հոնկէ տնցնելու և դուռը բանալու համար :

Այս գործողութիւնը քանի մը վայրկեան տուեց , բայց վայրկեանները թանկագին էին : Նրբոր կղպանքները քակուեցան և ուրիշ բան չմնաց ընելիք այլ եթէ դուռը հըրկ ու բանալ , Նիւր Քարթըր գոչեց .

— Ուշադրութիւն և խոհեմ եղիք : Այժն բան աչքը

— Ինչ կուզէ թող ըլլայ, ըսաւ Քարթրը անօրէնին
այդ մարդը ամէն բանի կարող է . . . :

Գաղանի ոտտիկանը պատուհանը բացաւ, դուրս ծու-
ցաւ և խփոյն հաստատեց թէ ննջատնեակը մէկ պատու-
հան միայն ունէր, նոյն կարգին վերջին պատուհանը և
կցուած էր քովի տունին որ հինգերորդ ծառուղիի ան-
կիւնը կը կաղմէր: Այդ պատուհանին գոց ըլլալը զինքը
քիչ մը ապահովեց. այդ կողմէն փախուստ մը արդէն
անկարելի կը թուէր, սրովհետեւ ոչ ջուրի խողովակներ
ոչ ալ շանթարդելի խողովակներ կը նշմարուէին:

— Դուք, ըսաւ գաղանի ոտտիկանը նշան ընելով Սա-
մին, այս պատուհանին առջեւ պիտի կենաք և բոլի մը
աչքէ չպիտի հեռացնէք ննջատնեակի պատուհանը . . .
կասկածելի բան մը տեսնելուդ պէս զիս կանչեցէք . . . :

Դրան քով գալով, Նիք Քարթրը իր գրպաններէն
սրտպատէ մէկ քանի դործիքներ հանեց որոնք իր ձեռ-
քերուն մէջ կը փայլէին:

— Հակառակ կամքիս պէտք պիտի ըլլայ որ դուռը
քիչ մը աւրչտիւմ, յայտարարեց Նիք Քարթրը զէպի
անօրէնը դառնալով որ ձեռքերը կը պրկէր:

— Բայց ու է սխալմունք միթէ կարելի չէ, պարոն
Քարթրը . . . դռնապանը հիմա ինծի ըսաւ որ պարոն Քա-
րթրը այս առաւել կարգ մը սոսկալի ոճիւրներ գործեր է:
Լաւ ուրեմն ձեզ կը յայտարարեմ որ ստիկա ինձ բաշ-
ձարձակապէս անկարելի կը թուի: Ես իմ աչքովս տեսայ
պարոն Քարթրը, կէսգիշերէն քիչ մը առաջ օթէլ մը ա-
նկը: Կէսգիշերէն ետքը մեր բոլոր դռները խնամքով
դոցուած են: Մեր վարձակալներէն ոչ մէկ բանալի ունի
և ել ու մուտքը ամէնքն ալ դռնապանին միջոցաւ տեղի
կ'ունենան:

— Այո՛, ինչ որ արդէն ինծի կ'ըսէր Սամ քիչ մը

առած չարագործի մը հետ է գործերնիս, որ տնչուչտ նոր
ոճիրի մը առջև չալիսի ընկրկի: Իր լռութիւնը ազէկ նը-
շանակութիւն չունի: Կրնայ մեր վրայ կրակ ընել կամ
սոմպա մը նետել... ինչ գիտնամ:

Այս խօսքերը բնականաբար վստահութիւն չներշնջե-
ցին օթէլի պաշտօնեաներուն. մեծ մասը աճապարանքով
դէպի նրբանցքը ստղատանեցաւ. մէկ քանի մանկամարդ
ողախններ սարսափահար ականջնին խցեցին և նոյն-
ինքն տնօրէնը շատ մտահոգ երեւցաւ:

Նիք Քարթլըր անխորհրդաբար ինքզինք չվստնողելու
համար մէկ կողմ կեցած, բէվորէրը ձեռքը՝ կրակ ընե-
լու պատրաստ՝ հաղորդակցութեան դուռը հրեց:

— Մն, պարոն Քարթլըր, բաւ գաղանի ոտտիկանը
կատարեալ սղողարիւնով, կը տեսնէք թէ ինչ կ'արժէ
ձեր վերջին սպաստանարանը...:

Պատասխան չիկայ...:

Սենեակին մէջ բացարձակ լռութիւն կը տիրէր. իբր
թէ մարդ չըլլար հոն:

Պաղանի ոտտիկանը յանկարծական յարձակումի մը
սղոսելով՝ դէպի առաջ ծռեցաւ ննջատենեակին մէջ ալ-
նարկ մը նետելու համակ, մինչ օթէլին պաշտօնեաները
իր ետև խոնուած, ոտքերնուն ծայրին վրայ կոխելով,
կը դողային անմիջական փորձանքի մը զաղափարէն:

Բայց բան մը չխռովեց լռութիւնը: Նիք Քարթլըր
չուրջանակի ակնարկով մը, անբացատրելի յուսալա-
սութեամբ, հաստատեց թէ խուցը բացարձակապէս պա-
րտալ էր, թողունը թռած էր...:

Հայնոյանք մը չթռնեցին վրայ՝ գաղանի ոտտիկանը
խուժեց պարսպ սենեակին բոլոր կարասիները, պղինձէ
զեղեցիկ անկողինը, հայկաւոր դարակը, բաղմոցը, սե-
գանները, աթոռները և պատին երկայնքը եղող դարդերը:

— Բայց կարելի բան չէ, ըսաւ անօրէնը որ զարմանալով աչքերը կը չփէր: Շիւ բան մը կայ տափ մէջը... կը կրկնեմ սենեակը ուրիշ ելք չունի... տասը տարի է օթելը կը կատարեմ, դիտեմ ամէն բան:

Բայց Նիք Քարթըրը զինքը մտիկ չէր ընել ընաւ: Անը կարողութիւն կատարութեան մը մատնուած՝ արագ տրագ կ'երթար կուգար սենեակին մէջ, ամէն կողմը աչքէ տնջնկով: Անկողնին տակ կը նայէր, վերմակները մէկ կողմ կ'առնէր, դարակները կը բանար որոնք վայելուչ զգեստներով լեցուն էին, կը շօշափէր ամէն բան, իրր թէ անոնց տակ մարդկային մարմին մը պահուած ըլլար:

Վերջապէս դէպի պատուհանը վազեց և կրկնակ վարացոյցները մէկ կողմ ըրաւ... Բայց ամէն ինչ անօգուտ եղաւ: Մօռիտ Քարթթըրի հետքը չիկար:

— Ասիկա պարզապէս կախարդական բան մըն է, ըսաւ անօրէնը, գունդնէն դատ ուրիշ ճամբայ չիկայ գուրա ելլելու...:

— Պէտք է որ ուրիշ ճամբայ մը ըլլայ, ընդմիջեց Նիք Քարթըրը խառութեամբ:

Բանի մը վայրկեան հռչակաւոր գաղտնի ոստիկանը անշարժ մնաց, իր մտածումներուն մէջ թաղուած, ու իր հանդարտութիւնն ու պազարիւնութիւնը ստանալով, թէ և տակիւ չատ զմուարութեամբ, որովհետեւ միմիայն սա գաղափարը թէ չարագործը ձեռքին մէջ ունենալէն ետքը, անմիջապէս փախցուցած էր, զինքը կատարութեան կը մատնէր:

Չէր կրնար թոտծ ըլլար տախտակամածին կտմ ձե-
զունին մէջէն . երկուքն ալ անաղարտ մնացած էին :
Միջնորմներէն մին արտաքին նրբանցքին վրայ էր , միւ-
սը ներքին նրբանցքին վրայ : Կը մնար երկու պատերը ,
որոնց մին որուն վրայ կը բացուէր պատուհանը , խնդ-
րէ զուրա էր , իսկ միւսը քովի տան կցուած :

Այս վերջինը որմաղարակներ ունէր զգեստ և ճեր-
մակեղէն պահելու համար :

Առանց ժամանակ կորսնցնելու Նիք Քարթլըր սկսաւ
պարսկ այս որմաղարակները , ներկայ ծառաներուն օգ-
նութեամբ : Անանցմէ մին պարսպուելուն պէս՝ զաղանի
ոտականը մէջը կը մանէր և մանրաղնին կը քննէր պա-
տը , իր քով գտնուած զանազան զործիքներու օժանդա-
կութեամբ : Այդ որմաղարակներուն ներքին մասերը պա-
տած էին հազուադիւրս փայտերով ու կ'երեւար թէ չէն-
քին չինութեան ատենէն ի վեր կային :

Քառորդ մամ մը անցաւ ատանց ամենափոքր լուսա-
բանութեան մը :

Բայց յանկարծ Նիք զարմացումի ազազակ մը արձա-
կեց : Մէջտեղի որմաղարակին պատը ոտականին փոք-
րիկ մուրճի հարուածներուն տակ պարապ ձայն մը հանեց :

Նիք Քարթլըր երկու երեք անգամ փորձը կրկնեց և
ամէն անգամ նոյն արդիւնքը տուաւ :

Տնօրէնը այս տեսարանին ներկայ կը գտնուէր թերա-
հաւատ զէմքով մը : Գաղանարար մօտակայ պահականու-
ցին լուր տուած էր և ոտականութեան քօմիսէրը քանի
մը մարդերով հասած էր : Ուրիշ բան չկրցաւ ընել՝ այլ
պարզապէս հաստատել թէ Նիք Քարթլըր ճիշդ այն ան-
ձնն էր որուն անունով ներկայացած էր և թէ զիտեր իր
ընելիքը և մինչև ո՛ւր կարենալ երթալիքը :

Քօմիսէրը և իր մարդիկը հոն կեցան , մեծ հետաքըր-
քութեամբ հետեւելով իրենց հոչակաւոր պաշտօնակցին
շարժումներուն :

ՉԱՐՄԱՆԱԼԻ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իզուր Նիք Քարքըր սենեակին ամէն ծակուծուկը զննեց, չարագործը աներեւոյթ եղած էր: Այս էր իրողութիւնը:

Ինչպէ՞ս, ինչ ճամբով:

Պատուհանէն չէր որ կրցած էր դուրս ելլել, քանզի դեռ ներսէն դրցուած էր:

Ամէն ինչ ցոյց տալ կը թուէր թէ Քարէթըզ բնակոյտ տալու հաւանականութեան մը վրայ չէր մտածած: Ընդհակառակը անանկ կ'երեւար որ յոյսը դրած էր ալիպի ին վրայ զոր այնքան վարպետութեամբ պատրաստած էր և որ կը հաւատար թէ զինքը պիտի փրկէր ու և է վտանգէ: Բայց չէր խորհած իր դատաւանդուն անհերքելի վրկայութիւնը, որոնք կը ներկայացունէին զազանի ոստիկանին անցուցած ձեռնակապներուն հետքերը: Երբոր Նիք Քարթըր արագ ու անակնկալ կերպով երեւան հանեց այդ ամբաստանիչ նշանները՝ այն տանն հասկցաւ թէ ո՛չ մէկ ալիպի կրնար զինքը փրկել: Ու այն տանն խոյս տուաւ:

Բայց նորէն կը կրկնենք, ինչպէ՞ս և ինչ միջոցաւ:

Նիք Քարթըր հասկցաւ որ պէտք էր ժողովլ բոլոր իր գաղափարները, զիմուս ընել իր բոլոր կարողութիւններուն որպէսզի կարենար փախտաւորանիւն ձեռք բերած առաւելութիւնները ոչնչացնել:

Սենեակէն մեկնելէ ատա՞յ պէտք էր որ երեւան հանէր այն գաղանիքը որուն չնորհիւ Մօսկա Քարէթըզ կըրցած էր ինքզինք ազատել իր հետապնդումներէն:

Չարմանքով տեսան որ Նիք Քարթրը պարսպ ձախը
եկած կողմի փայտին մէջ սղոց մը մտցուց :

Մէկէն թեթեւ կրճախն մը լսուեցաւ և ի մեծ ապշու-
թիւն ներկաներուն՝ փայտէ որմի մէկ մասը տանեցաւ ևւ
զնայ միւս մասին քով , երեսան հանկով բացուածք մը
որ միւս կողմէն ուրիշ փայտէ միջնորմով մը գոցուած էր ,

— Մաքէս կ'անցնէր կոր , գոչեց Նիք Քարթրը , յազ-
թական գէմքով մը : Գոնէ գիտենք թէ թուշուր ուրկէ
խախտած է : Հիմա կը բացատրեմ թէ ինչու ոչ ոք , նոյն
խակ ևս , չենք կրցած Քարէթըզը զիմակաղերք ընել : Ամէն
գիշեր իր բնակարանը կը մանէր , բայց նորէն դուրս կ'ել-
լէր այս ծակէն , երթալ իր ոճիրները զործելու համար...

Տնօրէնը ձեռքերը իրարու կը դարնէր զանոնք վեր
բարձրացնելով :

— Աստուծոյ սիրուն , կը թիթովէր . ինչպէ՞ս կարելի
է... ևս որ միշտ պարոն Քարէթըզը կատարեալ ճէնթի-
մէնի մը տեղ գրած էի... բայց կարելի է հաւատալ թէ
այս ծակէն կ'անցնէր զրացի տունը երթալու համար :
Անանկ կ'երեւայ...

— Ոչ թէ անանկ կ'երեւայ , այլ անհերքելի իրողու-
թիւն մըն է , սիրելի պարոն Ռօպէնսօն , ըսաւ չոր կեր-
պով Նիք Քարթրը , և խիսցն ձեզի պիտի ապացուցանեմ :

Եւ չարժումը խօսքին միացնելով , սկսաւ երկրորդ
դրան վրայ ալ կատարել այն դործողութիւնը զոր կա-
տարած էր տռաջինին վրայ :

— Այս դուռը ուղղակի դրացի տան վրայ կը բացուի
բացատրեց գաղտնի ոտիկանը աշխատութիւնը տռաջ
տաննելով : Ակներեւ է թէ Քարէթըզ քովի տունն ալ
վարձած ըլլալու է , որպէսզի կարենայ առանց հիմարուե-
լու մտնել կլիկ :

— Բայց պէտք էր որ ինք ծակած ըլլայ պատը և ա-
տիկա անհաւատալի բան մըն է , գոչեց անօրէնը :

— Ո՛հ ատոնք փոքրիկ զժուարուծիւններ են որոնց
ստիւն Քարէթըղի պէս մարդիկ կանոց չեն ատներ, սիրելի
պարոն, պատասխանեց ոստիկանը, իր գործը չարունա-
կելով: Կամայ կամայ ըրած է: Որչա՞փ ժամանակէ ի վեր
քովի տունը կառուցուած է:

— Գրեթէ եօթը տարիէ ի վեր: Ամէն պարագային:
պարոն Քարէթըղի մեզի գալէն ստա՞... Աստուած իմ,
ընդմիջեց տնօրէնը, հիմա ա՛յ կը հասկնամ թէ ինչու ան-
պատճառ այս յարկարածինը ընտելի կ'ուզէր... ստա՞
փաստաբանի մը, չոտ յարդելի ու աղնիւ մարդու մը,
վարձու տուած էինք: Պարոն Քարէթըղ տարեկան հինգ
հարիւր տօլար տւելի վճարեց, և որովհետեւ կը սպաս-
նար ուրիշ տեղ երթալ, ստիպուեցանք ճամբել առաջին
վարձակալը:

— Ոչինչ գումար մը, մօտայ Նիք Քարթըր որ դրան
ետեւ արգելքի մը բաղխած էր: Ի՞նչ է հինգ հարիւր տօ-
լարը Քարէթըղի պէս մարդու մը համար որ տարին վեր
վար հինգ հարիւր հազար տօլար կը գողնայ...:

Հազիւ թէ այս խօսքերը արտասանած էր՝ երբ ահա-
ղին ոստում մը ըրաւ զէպի ետեւ: Միւսնոյն ատեն խեղ-
շուած սլումի ձայն մը կը լսուէր ճիշտ այն բնակին ուր
երկրորդ դրան կղպանքը բանալու վրայ էր:

— Ի՞նչ է այս, զոչեց, ուշադրութիւն... ես...:

— Չկրցաւ աւարտել: Ահռելի թնդիւն մը, թնդա-
նօթի հարուածի մը պէս, ցնցեց պատերը և տախտակա-
մածը, ու ցնցումը այնքան զօրաւոր եղաւ որ տնօրէնը և
ներկայ ոստիկաններէն մին ուժնօրէն գետին ինկան ուր
վայրկեան մը մնացին, շուրջներին հայելով, ապուշ և
ցաւատանջ դէմքով մը:

Կուրացուցիչ բոց մը, որուն անմիջապէս յաջորդեց
սև ու հեղցուցիչ մութ մը, բացուածքէն զէպի ներս
խուժեց:

Նիք Քարթլըր ոտտում մը բրտած էր մինչև պատու-
հանը զոր բացած էր թարմ օդը ներս մտցնելու համար :

Յետոյ վերադարձաւ զգուշութեամբ ձեղքուածքին :

Երբ մաւխը քիչ մը ցրուեցաւ, գաղանի ոտախկանը
հաստատեց թէ այն վայտէ մակերեսը որուն վրայ կ'աշ-
խատէր բոլորովին աներևոյթ եղած էր : Ասկէ զատ,
զուտ մը որուն զոյսութեան վրայ չէր կտակածէր, բաց-
ուած էր և հանկէ լոյսը կը թափանցէր պատերուն մէջ :

Փետիներ լեցուած էր ամէն տեսակ բեկորներով, պատէն
կտախուած զգեստներ կրակ տուած էին : Խիստ հաւանորէն
օթէլին ննջատենեակին մէջ եղած որմադարանին պէս
ուրիշ որմադարան մը կը գտնուէր կից սենեակը, և մէջի
առարկաները բռնկած էին պայթումէն :

Ոտախկանները իսկոյն գործի սկսան հրդեհի սկզբնա-
նաւորութիւնը մարելու համար :

Քիչ ժամանակի մէջ ասիկա յաջողեցան գլուխ հանել :

Առաջին անգամ Նիք Քարթլըր մօտ գրացի սենեակը
այրած լաթերու և վայտերու բեկորներուն վրայէն ան-
ցլնելով՝ որոնք փետիներ տարածուած էին :

Հազիւ թէ տաքը դրած էր այս սենեակին մէջ — նոյն
պէս ննջատենեակ մը — երբ ահուկի աղմուկ մը լսեց
բնակարանին մուտքի դրան կողմը : Կատաղօրէն զանգա-
կը կը հնչեցնէին, տաքի բուռն հարուածներ կը զարնէին
դրան, զոր խորտակել կը սպառնային :

— Ի՞նչ կ'ըսէք այս յայտնութեան... , հարցուց Նիք
Քարթլըր ոտախկանութեան քօմիսէրին որ իր ետեւէն կու-
գար : Կը տեսնէք, սիրելի պարոն Տուլէյ, ձեր թաղին
մէջ բաներ տեղի կ'ունենան որոնք բնաւ ձեր մտքէն չէր
անցնիր... :

Հաշտութեամբ գաղանի ոտախկանը քօմիսէրին, ոտախկան
ներուն և օթէլի մարդոց մէկ մասին ընկերակցութեամբ

երկու սենեակներէն անցաւ, լողարանը և նախասենեակը
դնաց, առանց գտնելու, հարկ է ըսել, փախստականին
մէկ սղարիկ հետքը: Ասոր հակառակ, Նիք Քարթլըրի հո-
մար բաւական եղաւ ակնարկ մը նետելու, գետին փըռ-
ուած զգեստներուն մէջ ճանչնալու համար ֆանելայէ այն
փայելուչ զգեստը զոր Քարթլըրը կը կրէր ճաշատրանին մէջ:

— Իր խողը աղէկ պատրաստած է, ըսաւ Նիք Քար-
թրը հասկցողի շեշտով մը: Մեր բարեկամ Քարթլըրի
միաքը զիս անգիտի աշխարհ զրկել էր. և անշուշտ պիտի
յաջողէր, քանզի ինամբ տարած էր իր պոմպան անանկ
մը տեղաւորել միջնորմին քով որ պայթումին ամբողջ
զօրութիւնը իմ կողմն ուղղուէր. արդէն առանկ ալ ե-
ղաւ...: Կը տեսնէ՞ք, պարոններ, աւելցուց քայքայուած
միջնորմին մօտենալով, ահա՛ պոմպայի բեկորները: Այն-
պէս մը դրուած էր որ շարժուն որմադարանը տեղէն
խախտելու ո և է փորձ յառաջ պիտի բերէր պայթումը:

Իր աճապարումին մէջ, Քարթլըրը անվստահութիւնը
ըրած է տինամիթով պոմպա մը գործածելու: Թերեւս ձեռ-
քին ստել ուրիշ մը չունէր.— ո՛վ գիտէ...: Ամէն պա-
րագային տինամիթով պոմպային մասնաւոր սուրումը, ա-
տենին ինձ իմաց տուաւ որ կարենամ ինքզինքս պահ-
պանել մէկ կողմ ցտաքելով: Շիտակը ըսելու համար ա-
սանկ բռնէ մը կը վախնայի...: Ասոր համար էր որ չէի
աճապարէր և միջնորմը ծայրայեղ գանդաղութեամբ մը
կը հրէի: Եթէ քիչ մը աւելի աճապարանքով գործէի,
մեղած մարդ մը պիտի ըլլայի հիմա...: Էհ, այո՛, կու-
գանք կոր, ըսաւ ընդմիջելով խօսքը, տեսնելով որ
զանգակի ու ռաքի հարուածներու ձայները կը կրկնա-
պատկուէին զրան կողմը:

Վաղեց գուռը բանալու և երկու սեռէ շատ մը ան-
ձերու գէմ գտաւ ինքզինք, որոնք զինք տեսնելուն սար-
սափով ընկրկեցան՝ զարմանքի ըստագանչութիւններ ար-
ձակելով:

— Լաւ ուրեմն, ի՞նչ կայ... հարցուց Նիք Քարթըր խօսքը հսկայ սեւամորթի մը ուղղելով որ առաջին կարգին վրայ կեցած էր:

— Տանը դռնապանն եմ, պատասխանեց այս վերջինը շատ յուզուած: Ի՞նչ կը նշանակէ բնակարանին մէջ եղած այս պայթումը և ո՞վ էք դուք: Ի՞նչ գործ ունիք պարոն Հայտի բնակարանը...:

— Վա՛յ, վա՛յ, պարոն Հայտն է հոս բնակողը, ըսաւ գաղտնի ոտտիկանը շուարեցուցիչ հանդարտութեամբ մը: Հանդարտեցէ՛ք, սիրելիս: Ոտտիկանութեան կողմէ եկած եմ և ահա՛ հարիւրապետ Տուէյ որ անծանօթ մը բլլալու չէ ձեզի համար: Ձեր թաղին ոտտիկանական քօմիսէրն է, իր մէկ քանի ոտտիկաններուն ընկերակցութեամբ...:

— Այո՛... Բայց ի՞նչ կը նշանակէ այս ամէնը... չեմ կրնար բացատրել:

— Անօգուտ է, սիրելիս... ներս մտէ՛ք և ամէն բան յստակ պիտի տեսնէք, պատասխանեց Նիք Քարթըր:

Յետոյ խօսքը տան բնակիչներուն ուղղելով՝ որոնք դռնապանին ետեւէն ներս կը խուժէին, աւելցուց:

— Ինչպէս կը տեսնէք, պարոններ, յուզուելու բան մը չի կայ... ձեզ շահադրդող բան մըն ալ տեղի ունեցած չէ...:

Այս ըսելով գաղտնի ոտտիկանը ներս մտցուց դռնապանը և նրբանցքին դուռը դոցեց յուսաբեկ եղած հետաքրքիրներու երեսին:

— Հինգերորդ ծառուղիի անկիւնի տան դռնապանն էք, հարցուց Նիք:

— Կատարեւապէս, պարոն...:

— Ե՞րբ տեսաք պարոն Հայտը վերջին անգամ...:

— Ասլահովաբար քսան վայրկեան չիկայ...:

— Եւ ուր տեսար :

— Վարը , տան մուտքի անդամտակին մէջ , պղինձ-
ները մաքրելու վրայ էի : Պարոն Հայտ ելարանէն դուրս
եկաւ , ձեռքը ճամբարդութեան պայուսակ մը : Բա-
րի լոյս բաւ ինձի և իմաց տուաւ որ երկու օրի չափ
պիտի բացակայէր ու յանձնարարեց որ աղէկ հսկեմ իր
բնակարանին վրայ : Ասոր համար չաա դող եկայ երբոր
պայթումին ձայնը լսեցի և հասկցայ որ այս բնակարանէն
կուզար :

— Ինչպէ՞ս մարդ է այդ պարոն Հայտը . . . :

— Շատ չորքով ճէնթմէն մըն է : Գրեթէ իմ հա-
սակս ունի , զօրաւոր և քաջակազմ . խոշոր մօրուք և
տակի ակնոյցներ կը կրէ : Բնականաբար սեւ հագուած ,
ինչպէս կը վայելէ Բլեքբըմէնի մը (բողոքական հովիւ) :

— Գայլը ոչխարի մորթին մէջ , նկատեց հեղնաբար
Նիք Քարթըր : Ո՞րչափ ժամանակէ ի վեր այդ պարոն
Հայտը կը բնակի այս տան մէջ . . . :

— Ինէ առաջ հոս կը բնակէր և տնա աւելի երեք
տարի է որ այստեղ գննապան եմ :

Նիք Քարթըր բռնեց սեամօրթին թւէն և զայն քա-
ջեց տարաւ ննջասենեակը : Զինքը կեցուց բաց ծակին
դէմը , որ մուխէն սեցած էր և ինքնիրեն զուարճանա-
լով սեամօրթին ասլահար դէմքին վրայ :

— Լաւ ուրեմն , տնա՛ նոր տեսարան մը , ըսաւ : Գը-
լուխս դրաւ կը գնեմ որ ասիկա չէիք դիտեր :

— Այս . . . այս ծակը . . . թոթովեց սեամօրթը աչքե-
րը խոշոր խոշոր բանալով : Բայց ասիկա չի՞ր չիտակ օ-
թէ՞ Օնտին տանելու է :

— Աւելի քան հաւանական է , ըսաւ գաղտնի ոտի-
կանը :

Յետոյ , դառնալով դէպի ոտտիկանութեան քօմիսէրը
որ մօտեցած էր :

— Ահ, ասիկա շատ զարմանալի չթուիր ինծի, միջու-
մըտեց գաղտնի ոտտիկանը։ Արիկան շատ ժամանակ ու-
նէր։ Կատրուանքները կամաց կամաց կը փոխադրէր փոք-
րիկ ծրարներով։ Գաղափարը արդէն մանկական պար-
զութիւն մըն է և ասոր համար սքանչելի։ Այդ մարդը
կրցած է, մէկ որմազարանէն միւսը, տարիներով կրկնակ
կեանք մը վարել... տանը մուտքի դուռը հինգերորդ ծա-
ռուղիին վրայ չէ... :

Նիք Քարթլըր սկսաւ խնդալ, երբոր սեամբրթ գոնու-
պանը իր հարցումին հաստատական պատասխան տուաւ։

— Ճիշդ ևս այ այդպէս կը մտածէի... Ո՞վ ուրեմն
կրնար կասկածիլ թէ այս Մօսիս Քարէթըղը որ մեզի քաջ
ժանօթ էր, օթէլ Օնտինի մէջ աներեւոյթ կ'ըլլայ, կէս
ժամ ետքը վերերեւելաւ համար, պատուելի Հայտի կեր-
պարանքով, հինգերորդ ծառուղիին վրայ... :

— Վա՛յ, ի՞նչ է ասիկա, բնոյմիջեց դրասեղանի մը
ծծուն թուղթին վրայէն աննկող ձերմակ պահարան մը
որուն վրայ մատիտով դրուած հասցէ մը կար։ Զարման-
քով տեսաւ թէ նամակը լսւն իսկ իրեն ուղղուած էր։

— Վա՛յ, վա՛յ, բոտ ևէս ձայնով, Քարէթըղ բարե-
կամէն նամակ մը... :

Զգուշութեամբ պատռեց պահառանը և մէջէն դուրս
հանեց թերթ մը թուղթ սեղմուած դրութեամբ մը ծած-
կուած և նոյնպէս մատիտով դրուած՝ աննդահար ձևերով
մը։ Ահաւաստիկ թէ ի՞նչ կարդաց։

«Արիւնի Քարթլըր, կեցցե՛ն, լաւ խաղացիր խաղեր-
նիդ։ Իմ բոլոր չնորհաւորութիւններս, մանաւանդ եթէ
տակաւին ի վիճակի ևս այս տղերը կարգալու, միջնոր-
մին ետեւ քեզի համար պատրաստած փոքրիկ կատակէս
հաքը։ Անկեղծօրէն խօսելով՝ շատ յոյս հունիմ իմ փոք-
րիկ հնարքիս յաջողութեան վրայ։ — և շատ ցաւալի է...
Բայց այնքան աճապարանքին մէջ էի որ կը յուսամ թէ

— Ի՞նչ ծառայութիւն կրնանք մատուցանել ձեզի, հարկւրապետ Տուլէյ, հարցուց։ Ամէն կողմ իմաց տալ կ'ուզէք ու ահազանդը հնչեցնել այդ համբաւաւոր պարոն Հայտի մասին, անանկ չէ՞ . . . : Ես այդ կարծիքէն չեմ. նոյնիսկ ասոր վրայ չեմ մտածեր։ Մեր մարդը աւելի քան կէս ժամ առաւելութիւն մը ունի մեր վրայ։ Ու իրեն համար բաւական է ուրիշ ասպատանարան մը ապաւինելու համար։ Իրեն պէս աղուէն մը մէկ որջով չգոհանար։ Զինքը ձեռք ձգելու համար մէկոտով գործելու է ու ափիկա լինծի գործ կ'ընեմ, եզրակացուց։ Առայժմ երկու բնակարաններուն մէջ եղածները ցուցադրելով բաւականանանք . . . :

Բայց աւարը աննշան էր։ Օթէլ Օնտինի յարկարամինը գրեթէ բան մը չէր պարունակէր։ Բոլոր զգրոյնները պարապ էին, ինչպէս արդէն կը սպասուէր փախստականին պէս ոճրապործէ մը որ գիտէր թէ իր բնակարանը ծանօթ էր ոստիկանութեան։ Միմիայն այս պարագան բաւական էր որ վտանգաւոր բան մը չթողուր հոն։

Միւս բնակարանը, ընդհակառակը աւելի առատ պաշար կար։ Ծշմարիտ Միերանոց մըն էր թանկարժէք առարկաներու, որոնք ակներեւ կերպով դրդութեանց արդիւնք էին։ Տասնեակներով ոսկի և արծաթ ապաներ կային . . . ափսէներ, բազմաթիւ գոհարողէններ. և՛ նըշանակելի մանրամասնութիւն մը՝ բոլոր թանկագին քարերը վերցուած էին մասնիկներուն և ապարանջաններուն վրայէն։

Նոյն միջոցին օթէլի անորէնը և սոսն դանապանը՝ կիւսածայն՝ իրենց կարծիքները կը փոխանակէին։

Նիք Քարթըր անոնցմէ մէկ քանին լսեց։

— Բայց ինչպէ՞ս այդ մարդը կրցեր է պատերը ծախել, կ'ըսէր առաջինը, առանց մենէ մէկը այդ բանը նըշմարելու . . .

Կը մտղթեմ որ ամէն բան այնքան յաջող ըլլայ քեզի համար՝ որքան է ինծի համար, քանզի սրտիս ամէն փափաքածը ունիմ.— Դրամ, հաւատարիմ ու անձնուէր բարեկամուհի մը, որ իմ օժանդակս է ու ինքն ալ զլուխիդ փորձանքներ պիտի բանայ, ինչպէս պիտի տեսնաս, հա՛, հա՛, հա՛ . . .

«Ողջ եղիր, սիրելի Քարէթըր»

«Մօռիս Քարէթըր»

Գաղտնի ոտտիկանը զլուխը օրորեց մտածող մարդու մը պէս :

— Ձէ՛, ըսաւ ինքնին, տաիկա պարտաւ սպանաւիք մը չէ, գիտեմ: Մինչև որ այսօր արէթըզը չտեսնեմ մահապարաներու երեկարական ախոռին վրայ, իմ կեանքս ապահովութեան մէջ չպիտի ըլլայ :

Յետոյ, ոտտիկանութեան քօմիսէրին դառնալով ըսաւ .

— Այս երկու բնակարանները ձեր հսկողութեան ներքեւ տեք, պարտն Տուտէյ : Լաւագոյն կըլլայ որ յարաբերութեան մէջ մտնէք ապահովութեան պէտքներէ Մաք Քլասքիի հետ, պատահած իրողութիւնները իմացուցէք իրեն և բռնէ իմ կողմէս թէ այդ Քարէթըզը հետապնդելու վրայ եմ. ցտեսութիւն . . .

Այս ըսելով՝ թղթապանակին մէջ դրաւ Ոճիրի Թափաւորին սպանաւիկը և արագ ողջունով մը հեռացաւ կեղծ սրտուկի Հայտի բնակարանէն :

զիս իրրեւ ձախաւեր չպիտի տմբատառնես, եթէ հարուածը պարտապէս երթայ, ճշմարիտ վիշտ մը պիտի ըլլայ ինծի համար: Արդէն այնպիսի անպատկառ բախտ մը ունիս որ չպիտի շատ զարմանամ եթէ մորթոյ փրկես, երբ ուրիշ մը, քու անզոյ, ապահովաբար պիտի կորսուէր...

«Բայց ատիկա մեծ բան մը չնշանակեր, սիրելի Գարթըր: Եթէ իրաւոյնէ այսօր ազատիս, միշտ այդպէս չպիտի ըլլայ: Բացարձակապէս որոշած եմ անմահացնելու կերպով աշխտասիլ քեզ թողելու: Միթէ քեզի հանդէպ բարեացակամութեամբ լի մէկը չեմ: Այսուհանդերձ ձեր թողուցին իրրեւ պատուելի Հայտ եկեղեցական պաշտօն կատարելու չափ առաջ չպիտի երթամ. ատիկա քիչ մը վճարանշանոր կրնայ ըլլալ...»

«Ամէն պարագային, այս վայրկեանէն սկսեալ, մինչեւ որ մահէ մէկը վեց ոտք հողին տակ հանգչի, իմ բոլոր կարողութիւններս պիտի դործածեմ, ձեզի դուրացընելու համար, կարելի եղածին չափ շուտ, Արքայալուծութեան մուտքը: Ասոր վրայ կրնաս խնդալ իրրեւ սինոպառնալիք մը, կամ իրրեւ լուրջ նկատել: Ատիկա բնաւ հոգս չէ: Եթէ հետաքրքիր ես իմանալու՝ գիտցիր որ բնաւ փախչելու միտք չունիմ: Նիւ Նորք պիտի մնամ որպէսզի միշտ քու հաճելի գրացնութիւնդ վայելեմ եւ կարենամ քեզ զրկել անդիւ աշխարհը այնպիսի տառն մը ուր բնաւ մտքէդ չանցնիր: Անշուշտ զիս ողջ չպիտի կորնաս ձեռք անցնել ինչպէս չկրցար անցնիլ կողայրս, եւ եթէ պէտք է որ երթամ հողին տակ փախիմ, լաւ ուրեմն դուն ալ պիտի ընկերանաս ինծի... ասոր վնասն եղիր:

«Ահա սրտիս վրայ եղածները: Գիտեմ որ այս վայրկեանիս երեսկ ոճրագործ մըն եմ. բայց գուցէ իմ պահանջքիս կողմը ատոնցմէ աւելի բաներ պիտի ըլլան մեր հաշիւները մաքրելէ առաջ եւ թէ կրնայ ըլլալ, սիրելի Գարթըր, որ քեզ ալ իմ զոհերուս ցուցակին մէջ անցնեմ:

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐԻԻ ԼԱՒԱԴՈՅՆ ԾՊՏՈՒՄԸ

Ո՞ր կողմ ուղղուած էր Մօսիս Քարէթըղ և խնչպէս զինքը դռնկու էր :

Այս էր խնդիրը զոր Նիք Քարթըր լուծելու էր , զոր-
ծունէութեան ծրագիր մը շինելէ առաջ : Որովհետեւ Քա-
րէթըղ իր նամակին մէջ կը յայտարարէր թէ միայն ունէր
Նիւ Եօրք մնալու , պատճառներ կային բոլորովին հա-
կառակը ենթադրելու : Բայց , այդ նամակը ուշադրու-
թեամբ վերստին կարգալէ ետքը , զազանի ոտականը սա
կարակայութեան հաստու թէ՛ մէկ անգամի համար Քա-
րէթըղ ճշմարիտ խօսած էր . նամակին ոճը այնքան կոշտ
ու միեւնոյն աստն զրգուիչ էր որ — զույցէ նոյնիակ իր
փափաքին ու կամքին հակառակ — իր հեղինակին բուն
մտածումը կը սկստունակէր :

Ուրեմն Մօսիս քարէթըղ Նիւ Եօրք էր ու հոն պիտի
մնար : Թերեւս աւելի զիւրին է կորսուած գնդապետ մը
դռնել անսպասու աւագներուն մէջ , քան թէ Նիւ Եօրք
կոչուած այս անսահման Բաբելոնին մէջ մարդ մը , մանա-
ւանդ երբ այդ մարդը Մօսիս Քարէթըղ մըն է որ իր
մտքին ամբողջ սրտթիւնը կը դործածէ արդարութեան
ձեռքէն խոյս տալու համար :

Հաւանական էր որ Քարէթըղ՝ պատուելի Հայտի ծըպ-
տումին սակ , ուղղակի չէր դացած այն սպաստանարանը
զոր անշուշտ նախապէս պատրաստած էր տէտք եղած
տառն գործածելու համար . Դիպուածը յաճախ նրաշաղի
արդիւնքներ ձեռք կը բերէ , զոր ամենէն վարպետ զազա-
նի ոտականը չի կրնար գուշակել : Արդ , Քարէթըղի խը-
մօքէն ոճրագործ մը շատ վարպետորդի էր , իր գործերուն

մէջ, զիպուած են բացին հանելու համար... Ուստի
կէտի դէմ հարկւր կարելի էր գրաւ բռնել թէ Քարէթըզ
պիտի զգուշանար պատուելի Հայտի ծպտումով իր թա-
քլատողը երթալ, քանի որ այդ ծպտումը իսկոյն պիտի
խմայուէր ոտակաճառութենէն: Գրեթէ ապահով էր թէ
չարագործը հաւանորէն պիտի ուզեր այդ վտանգաւոր
ծպտումէն ազատիլ և այնախի կերպարանք մը մանկ
որուն տակ ոչ ոք կարենար կտակածիլ թէ փախստական
ոճրագործ մը կար և այսպէսով թոյլ տար իրեն նիւ Եւր-
քի փողոցներուն մէջ պտակու անվտանգ:

Բայց այս տեսակ պլատիտիւում մը կրելու համար,
անհրաժեշտ էր որ Քարէթըզ այնպիսի տեղ մը երթար
ուր կարենար վտանգ ըլլալ թէ զերծ էր զիպուածին ա-
նակնկալ վտանգներէն: Իր բազմաթիւ մեղսակիցներէն
մէկուն քով երթալու չպիտի համարձակէր: Քանզի պտու-
ուկի Հայտի նկարագրութիւնը արդէն երեւցած ըլլալու
էր երեկոյեան թերթերուն մէջ և առաջին դէմը ելլողը
կրնար նշմարել սև մօբուքը և ոսկի ակնոցը կեղծ պտու-
ուկիին և զայն մատնանիշ ընել ոտակաճառութեան:

Չէ՛, Մօսիս Քարէթըզ մը ինքզինք այսպիսի վտանգի
մը չպիտի ենթարկէր: Ինք լաւ գիտէր թէ զիպուածը
իր մեծագոյն թշնամին էր և թէ հարկ էր անկէ աւելի
վախնալ քան թէ արդարութեան ամենէն ճարպիկ ոտա-
կաններու հաստառութենէն ու եռանդէն:

Երկու ենթագորութիւն կարելի էր ընել:

Կամ Քարէթըզ մտած էր գողերու այն բազմաթիւ
զինեառուններէն մէկը որոնց նմանները չտա կը գտնուին
նիւ Եւրքի մէջ և կամ դաշտ մը կամ անտառ մը դադած
էր, հոն աչքէ հեռու, կերպարանաւորիս ըլլալու և անձա-
նաչելի վիճակի մէջ քաղաք վերադառնալու համար:
Պայուսակը զոր հետը առած էր, բնականաբար կը պա-
րունակէր ինչ որ պէտք էր յաջող ծպտում մը կատարե-
լու համար:

Բայց լաւ մը մտածելէ ետքը, Նիք Քարթըր ինքնիրեն ըսաւ թէ Մօռլա Քարթըրը անշուշտ այդ տեսակ երկար ճամբորդութիւնէ մը զգուշացած էր, քանզի բոլոր ճամբաներուն վրայ գաղտնի ոտախնայներ կը չրջէին և թէ ոտախնայութիւնը կրնար հետաձայնով անոնց տալ կեղծ պատուելիին նկարագրութիւնը:

Ուրեմն կը մնային վատահամբաւ գինեատուները և կապելաները, որոնք այնքան դատարարներու կը բաժնուէին որքան Նիւ Եորքի օթէլները և սլանդոկները բաժնուած են: Բայց այդ հարիւրաւոր որջերուն մէջ ուր ոճիրը կը պահուածէր, կային այնպիսիներ որոնք ոտախնայներու համար կօթը կնիքով կնքուած դոց գիրքերու կը նմանէին: Ասոնց մէջ ո՛չ մէկ խուզարկութիւն կըրնար արդիւնք ունենալ, այնքան վարպետութեամբ չինուած էին, հողին տակ, վրայ վրայի, ութը տասը թաքստոցներով:

Շատ ընտանիք էր ուրեմն որ կեղծ պատուելի Հայտ այդ ոճիրի քարայրներէն մին ուղղուած ըլլար:

Նիք Քարթըր համոզուած էր թէ Քարթըրը իրեն չափ լաւ կը ճանչնար այդ որջերէն ամենէն մալայները և գուցէ արդէն իր զիշերային շահատակութեանց միջոցին առիթ ունեցած էր անոնց մէջ տպատանկու:

Հիմա որ այդ տեսակ գինեատան մը մէջ էր, կտակած չիկար թէ Քարթըրը քանի մը օր ծածկուած պիտի մնար և երբ հանդարտօրէն նոր կերպարանքի մը մէջ մտնար, առանց վտանգի պիտի երթար իր վերջնական ապաստանարանը ու հոն պիտի սպասէր որ իր պատմութիւնը մոտցուէր:

— Վերջապէս, ըսաւ Նիք Քարթըր ինքնին, ինձ կը մնայ այդ աղտոտ վայրերը մէկիկ մէկիկ այցելել: Արդէն երեք չորս հառը կարելու են, և կարծեմ բաւական կը ճանչնամ զանոնք անոնց մէջ մտնելու և ուղածիւ պէս շարժելու համար:

Գաղանի ոստիկանը ճշգրտօրէն զխէր այս ծրագրին վտանդները: Եթէ այդ կապիկաներու մասնաւոր ու գաղանի սրահներուն մէջ ճանչցուէր, անկէ դուրս չէր կրնար ելլել և ողջերու աշխարհէն կ'անցացտանար, տաանց երբեք անգամ մըն ալ իր խօսքը լսուելու:

— Լաւ ուրեմն, շարունակեց Նիք Քարթըր մնախօսելով, պէտք է ացնալէս մը ծպտուիմ որ ես իսկ ինքզինքս չճանչնամ: Լաւագոյնն է թախառաշրջիկի կերպարանք մանկ... պէտք չէ որ ներկի ու չգարի հոս՝ դոյ վրայէս... այդ սրիկաները արտասովոր հոտառութիւն մը ունին և չուտով կեղծիքը կը հասկնան:

Անտրանայի է թէ Նիք Քարթըր աշխարհի ատաջին զերտաանն էր ծպտուելու մասին: Բնականաբար իր արբամադրութեան ներքեւ ունէր զգեստադէշի ու երկրորդական տաարկաներու ճշմարիտ խանութ մը:

Իր զգրոցներուն մէջ եղած կեղծամները և կեղծ մօրօքները հարկւրներով կը հաշուէր, իր դարակները ամէն տետով հազուստներով լեցուած էին: Ամէն բան կար, հանգիստը համադրեալներէն՝ մինչև լերան յիւղաղակի ցրնցոտի լաթերը:

Աւելի տգիտութեան և զիւրութեան համար Նիք Քարթըր ծպտուալ այդ տաարկանները իր վայելուչ բնակարանին մէջ չէր պահած, այլ Նիւ Եորքի զանազան թաղերուն մէջ «մթերանոց»ներ ունէր և այդ մթերանոցներուն մէջ կային սրտնք նոյն իսկ անծանօթ կը մնային իր բուն մէջ կային սրտնք նոյն իսկ անծանօթ կը մնային իր սովորական աշխատակիցներուն և սրտնք հազիւ տարին երկու երեք անգամ իր այցելութիւնը կ'ընդունէին:

Նիք Քարթըր իր այս «մթերանոց»ներէն մին հաստատած էր Հէլը Քիլըն (Դոֆիքի Խաչանոց) թաղին մէջ, որ այսպէս կը կոչուէր սրովհետեւ այդ թաղին մէջ զրեթէ մի միայն սեւամորթներ կը բնակէին:

Նիք Քարթըր հոն սլաքիկ բնակարան մը վարձած էր զեանայարկը, որ բակի մը վրայ կը նայէր:

ՆԻՔ ՔԱՐԹԵՐ (Հասար Բ.)

ձաւակներուն իրենց ամուսիր կամ ձերմակեղներ վեր հանելու համար :

Այդ համարով Նիք Քարթրը իջաւ մինչեւ իր յարկաբաժինը :

Տանը մէջ բոլոր պատուհանները և փեղկերը գոցուած էին :

Նիք Քարթրը կազի կառւց մը վառեց և արագօրէն աչքէ անցուց երկու սենեակները որ այդ յարկաբաժինը կը կազմէին տնտեսու համար թէ բոլոր մուտքերուն վրայ զրած նշանները անաղարկ մնացած էին : Ատով կ'ուզէր հասկնալ թէ իր բացակայութեան միջոցին մէկը մը տած էր բնակարանը :

Ամէն ինչ կարգին էր :

Այս փոքրիկ բնակարանին մէջ օգը թանձր ու ծանր էր : Բայց գաղանի ոստիկանը ատիկա փոյթ չէր ընէր : Փոխանակ օդ տալու , վարագոյրները իջեցուց :

Յետոյ բոլոր լոյսերը վառեց որպէսզի յստակօրէն տեսնէ իր ընկիւք դործողութիւնները :

Երկու սենեակները թատրոնի մը հանդերձատունին կը նմանէին :

Առջևի սենեակին մէջ լոգարան մը կար չուս տաքցընելու գործիքով մը զոր գաղանի ոստիկանը փութաց վառելու : Յետոյ ջուրը վազցուց լոգարանին մէջ և զնաց դարակ մը բացաւ որ դեղագործի մը խանութին կը նմանէր :

Հոն չատ մը հեղուկներ իրար խառնելով սեւ ջուր մը պատրաստեց զոր լոգարանին մէջ լեցուց :

Այս ընելէն ետքը , իր բոլոր լաթերը հանեց ու բոլոր մարմնովը լոգարանին մէջ մտաւ : Այս լոգանքը իր մարմնոյն վրայ մասնաւոր արդիւնք մը յառաջ բերաւ :

Մորթը իր սպիտակութիւնը կորսնցուց և պղնձի գոյն առաւ մինչեւ իսկ գէմքին վրայ :

Հոն երթալու համար քիչ մը խոտոր ճամբայ մը ընտրեց :

Այն տունը ուր իր մթերանոցը հաստատած էր 40 փողոցը կը գտնուէր : Նիք Քարթըրը մտաւ 40րդ փողոցը և գտնուող տուն մը ուր իր բնակարանին կից էր :

Այդ իրարու միացած տունները ընդհանրապէս երկ գուղաշէտակամ ծառուղիներ կամ փողոցներ իրարմէ բաժնին :

Նիւ Եորքի տուններէն մեծ մասը տափակ տանիքներ ունին որոնց վրայ ձերմակեղէններ կը չորցնեն : Ուստի ճարպիկ մարդու մը համար դժուար է այդ տանիքներու վրայէն մէկ տունէն միւսը անցնիլ :

Այդ ճամբան ընտրեց Նիք Քարթըրը :

Լաւ մը սողալէ կտրելով փողոցի աղմուկին մէջ ո՛չ ոք ուշադրութիւն կը դարձնէր կամ կը նշմարէր գինքը , այդ տունը մտաւ արագ արագ սանդուխներէն վեր մագլցեցաւ և հասաւ տանիքը , միշտ ականջ դրած որպէս զի մէկը չի դար իր ետեւէն :

Բայց ամէն ինչ լուծեալ մէջ էր :

Տանիքներուն մեծ մասին վրայ ձերմակեղէններ փրփուած էին չորցնելու համար :

Դժուար էր մէկ տանիքէն տեանիկ թէ ի՞նչ կ'անցնէր կը գտնուայ միւս տանիքին վրայ : Ասիկա գաղանի ոտիկանին չափ լաւ գործին կուգար :

Աճապարարի մը դիւրաշարժութեամբ , բոլոր հանդիպած արգելքներէն անցաւ և երկու վայրկեանի մէջ հասաւ թիւ 41 փողոցի տանիքին վրայ , որուն գեանայարկը կը դըռնուէր իր մթերանոցը :

Փոխանակ սանդուխէն երթալու՝ Նիք Քարթըրը ուղիւ զուեցաւ դէպի փոքրիկ վայտաչէն հիւզակ մը ուր տանիքին վրայ շինուած էր մէկ կողմը դռնով մը :

Ասիկա տեսալ մը ճանապարհ էր ուր կը ծառայէր վարձ

Երբոր Նիք Քարթրը լողարանէն ելաւ, մազերէն մինչև ոտքերուն ծայրը անբա՛ն թուխ էր որքան հարուստ մարդ մը կամ նոյն իսկ խառնածին մը :

Բայց ասիկա բաւական չէր . զաղանի ոտակներ ուրիշ ներկ մը առաւ և զէմքը , ձեռքերը , բազուկները , վիզը և կուրծքը « չինեց » :

— Հիմա , մենախօսեց , ա՛յ կարելի չէ որ զոյնս փոխեմ , նոյնիսկ լուացուելով , միայն թիւեմքերն կրնայ զունափոխել զիս :

Նիք Քարթրը մեծ հայելիի մը առջև անցաւ և զէմքին վրայ ներարկումներ բրաւ որոնք իր աչքերը և ատերը ուռեցուցին և գինեմոլի մը զէմքը առին իրեն : Կարճ խօսքով Նիք Քարթրի առնական զեղեցիկութիւնը զնայ և անոր յաջորդեց սոսկալի ազեղութեամբ մարդու մը զէմքը :

Եւ երբ քանի մը վայրկեան ետքը հռչակաւոր զաղանի ոտակներ իր իւզոտ ու պատառառուն լաթերը հաղաւ , որոնք օլի և ծխախոտ կը հոտէին , այնպիսի կերպարանք մը առաւ որ եթէ փափկաճաշակ անձերու հանգիսէի իր կերպարանքը տեսնեցնուն պէս՝ քիթերնին խցած՝ խոյս պիտի առային :

Նիք Քարթրը ամենամեծ ուշադրութեամբ ինքզինք քննեց հայելին մէջ , յետոյ զոհունակութեան պզտիկ նշան մը բրաւ :

— Օ՛հ , բաւ , կարծեմ ինքզինքս կրնամ վտանդել :

Ատուգելէ ետքը թէ բոլոր զէնքերը վրան են , և բան մը որակաւ չէ , ամէն ինչ կարգին դրաւ ընտկարանին մէջ , բոլոր լոյսերը մարեց և զուրս ելաւ եկած ճամբէն , առանց նշմարուելու :

Նիք Քարթրը որոշած էր , ամէն բանէ առաջ , այցելել Նիւ Եորքի ամենէն խորհրդաւոր ու միանպամայն վտանգաւոր որջը : Ասիկա կապերս մըն էր , « Տայլ » մը ինչ-

պէս կ'ըսեն Ամերիկացիներ, որ իր գանուէր Շէրրի Հէյլի շրջանակին մէջ, քաղքին ամենէն վատահամբաւ թաղը:

Պարոն Կօնիկըլի Տայլը կը գանազանուէր քաղքին բոլոր այդ կարգի հաստատութիւններէն: Անկը անցքի մը ծայրը կը գտնուէր որուն «արիկաներու ծառուղի» անունը կուտային:

Եթէ այդ տեղը զեղեցիկ երեւոյթ մը չունէր, սակայն հեռու էր այն տպաւորութիւնը տալէ թէ հոն թաքստոց ու որջ մըն էր քաղքին ամենէն մեծ սփրազործներուն համար:

Մէկ քանի տատիճաններ կ'ստաջնորդէին բուն կոպելան: Դուռը բանալով՝ մարդ ինքզինքը կը գտնէր զինուորան մէջ:

Մէկ քանի սեղաններ աթոռներով շրջապատուած զբոսած էին հոս ու հոն:

Հակառակ որ Նիք Քարթըր շատ ուշ տունն մը հոն կը մտնէր, բոլոր սեղանները զբաւուած էին սովորական յաճախորդներով:

Թեզկեանին երկու կողմերը, վերջին պատին մէջ, մէյ մէկ երկաթեայ դուռ կը գտնուէր:

Օրուան ամէն ժամուն, զիչեր կամ ցորեկ, ուշագիր զխառ մը պիտի նշմարէր որ յաճախորդ մը միշտ կեցած էր ամէն մէկ դուռին քով:

Այդ յաճախորդները արթուն պահապաններու զերր կը կատարէին որպէսզի ո՛չ որ անոյներ այդ երկու դուռնուրու սեմէն, եթէ ծանօթ չէր զինուորան ախրջ կամ իրենց և կամ խանութ մտցուած չէր տպահով ու փորձուած յաճախորդներու կողմէ:

Արդէն ո՛վ որ ծանօթ չէր զրան կըսանքին անկարելի էր որ զայն կարենար բանալ:

Աջ կողմի դուռը կը բացուէր պատի սրահի մը վրայ որուն տախտակամածը հայելիի մը պէս փայլած էր:

պէս կ'ըսեն Ամերիկացիներ, որ կը գտնուէր Շէրրի Հէլի չրջանակին մէջ, քաղքին ամենէն վատահամբաւ թաղը:

Պարոն Կօնիկըրի Տայլը կը գտնադաճուէր քաղքին բոլոր այդ կարգի հաստատութիւններէն: Անկը անցքի մը ծայրը կը գտնուէր որուն «սրիկաներու ծառուղի» անունը կուտային:

Եթէ այդ տեղը գեղեցիկ երևուցի մը չունէր, սակայն հեռու էր այն սպաւորութիւնը տալէ թէ հոն թաքստոց ու որջ մըն էր քաղքին ամենէն մեծ ոճրագործներուն համար:

Մէկ քանի տատիճաններ կ'առաջնորդէին բուն կապելան: Դուռը բանալով՝ մարդ ինքզինքը կը գտնէր գինետան մէջ:

Մէկ քանի սեղաններ աթոռներով չրջապատուած դրուած էին հոս ու հոն:

Հակասակ որ Նիք Բարթըր չատ ուչ տան մը հոն կը մտնէր, բոլոր սեղանները զբաւուած էին սովորական յաճախորդներով:

Թեզիկեանին երկու կողմերը, վերջին պատին մէջ, մէյ մէկ երկաթեայ դուռ կը գտնուէր:

Օրուան ամէն ժամուն, զիչեր կամ ցորեկ, ուշադիր զիտող մը պիտի նշմարէր որ յաճախորդ մը միշտ կեցած էր ամէն մէկ դուռին քով:

Այդ յաճախորդները արթուն պահապաններու ղերր կը կատարէին որպէսզի ո՛չ որ անցներ այդ երկու դուռնուրու սեմէն, եթէ ծանօթ չէր գինետան արեջ կամ իրենց և կամ խանութ մտցուած չէր տպահով ու փորձուած յաճախորդներու կողմէ:

Արդէն ո՛վ որ ծանօթ չէր դրան կղպանքին անկարելի էր որ դա՛յն կարենար բանալ:

Այլ կողմի դուռը կը բացուէր պատի սրահի մը վրայ որուն տախտակամօժը հայելիի մը պէս փայլած էր:

Երբոր Նիք Քարթլըր լողարանէն ելաւ, մազերէն մինչեւ ոտքերուն ծայրը ամբասն թուիւ էր որքան հարաւի մարդ մը կամ նոյն իսկ խառնածին մը :

Բայց ասիկա բաւական չէր. գաղտնի ոտտիկանը ուրիշ ներկ մը առաւ և զէմքը, ձեռքերը, բազուկները, վիզը և կուրծքը «չինեց» :

— Հիմա, մենախօսեց, ա՛յ կարելի չէ որ զոյնս փոխեմ, նոյնիսկ լուացուելով, միայն քիւրէմէքինը կրնայ գունափոխել զիս :

Նիք Քարթլըր մեծ հայելիի մը առջեւ անցաւ և զէմքին վրայ ներտրկումներ բրաւ որոնք իր աչքերը և այտերը ուռեցուցին և զինեմովի մը զէմքը տաւին իրեն : Կարծ խօսքով Նիք Քարթլըրի ամնական զեղեցկութիւնը գնաց և անոր յաջորդեց սոսկալի տղեղութեամբ մարդու մը զէմքը :

Եւ երբ քանի մը վայրկեան ետքը հաշկաւոր գաղտնի ոտտիկանը իր խզոտ ու սրատառտառուն լաթերը հաղաւ, որոնք օղի և ծխախոտ կը հոտէին, ամաղխի կերպարանք մը առաւ որ եթէ փափկաճաշակ անձերու հանդիպէր իր կերպարանքը տեսնելուն պէս՝ քիթերնին խցած՝ խոյս պիտի տային :

Նիք Քարթլըր ամենամեծ ուշադրութեամբ ինքզինք քննեց հայելին մէջ, յետոյ դռնուսկութեան սղախիկ նըշան մը բրաւ :

— Օհ, բաւ, կարծեմ ինքզինքս կրնամ վառնդել :

Ստուգելէ ետքը թէ բոլոր զէնքերը վրան են, և բան մը սրկաս չէ, ամէն ինչ կարգին դրաւ բնակարանին մէջ, բոլոր լոյսերը մարեց և դուրս ելաւ եկած ճամբէն, առանց նշմարուելու :

Նիք Քարթլըր որոշած էր, ամէն բանէ առաջ, այցելել Նիւ Եորքի ամենէն խորհրդաւոր ու միանգամայն վտանգաւոր որջը : Ասիկա կապերս մըն էր, « Տայլ » մը ինչ-

պէս կ'ըսեն Ամերիկացիներ, որ կը գտնուէր Շէրրի Հէլլի չրջանակին մէջ, քաղքին ամենէն վառահամբաւ թաղը:

Պարսն կօնիկը Տայլը կը գտնադանուէր քաղքին բոլոր այդ կարգի հաստատութիւններէն: Անեկ անցքի մը ծայրը կը գտնուէր սրուն «սրիկաներու ծառուղի» անունը կուտային:

Եթէ այդ տեղը գեղեցիկ երևայթ մը չունէր, սակայն հեռու էր այն տալանորութիւնը տալէ թէ հոն թաքստոց ու որջ մըն էր քաղքին ամենէն մեծ ոճրագործներուն համար:

Մէկ քանի ատոմներ կ'առաջնորդէին բուն կտակարան: Դուռը բանալով՝ մարդ ինքզինքը կը գտնուէր գինեւանի մէջ:

Մէկ քանի սեղաններ ակօսներով չրջապատուած զբոսում էին հոս ու հոն:

Հակառակ որ Նիք Քարթըր չառ ուշ տան մը հոն կը մտնէր, բոլոր սեղանները զբաւուած էին սովորական յաճախորդներով:

Թեգլեանի երկու կողմերը, վերջին պատին մէջ, մէյ մէկ երկաթեայ դուռ կը գտնուէր:

Օրուան ամէն ժամուն, զիչեր կամ ցորեկ, ուշադիր դիտող մը պիտի նշմարէր որ յաճախորդ մը միշտ կեցած էր ամէն մէկ դուռին քով:

Այդ յաճախորդները արթուն պահապաններու զերր կը կատարէին որպէսզի ո՛չ որ անցնէր այդ երկու դուռնէրու սեմէն, եթէ ծանօթ չէր գինեւանի տիրոջ կամ իրենց և կամ խանութ մտցուած չէր տալահով ու փորձուած յաճախորդներու կողմէ:

Արդէն ո՛վ որ ծանօթ չէր դրան կղզանքին անկարելի էր որ զայն կարենար բանալ:

Աջ կողմի դուռը կը բացուէր պատի սրահի մը վրայ որուն տախտակամածը հայելիի մը պէս փայլած էր:

Ներսիս Քարթլեր լողարանէն ելաւ, մազերէն մինչև ուռքերուն ծայրը այնքան թուխ էր որքան հարաւ մարդ մը կամ նոյն իսկ խառնածին մը :

Բայց ստիկա բաւական չէր. դադանի ստիկանը որքիչ ներկ մը առաւ և գէմքը, ձեռքերը, բազուկները, վիզը և կուրծքը «չինեց» :

— Հիմա, մենախօսեց, ա՛յ կարելի չէ որ դոյնա փոխեմ, նոյնիսկ լուացուելով, միայն բիրեմէնքինը կրնայ գունափոխել զիս :

Նիք Քարթլեր մեծ հայելիի մը առջև անցաւ և գէմքին վրայ ներարկումներ քաւ որոնք իր աչքերը և այտերը ուռցուցին և գլխեմոյի մը գէմքը առին իրեն : Կարճ խօսքով Նիք Քարթլերի ամնական գեղեցկութիւնը դնաց և անոր յաջորդեց սոսկալի սպեղաւթեամբ մարդու մը գէմքը :

Եւ երբ քանի մը վայրկեան ետքը հռչակաւոր դադանի ստիկանը իր իւզոտ ու սրաստատուին լաթերը հաղաւ, որոնք օղի և ծխախոտ կը հոտէին, այնպիսի կերպարանք մը առաւ որ եթէ փափկաճաշակ անձերու հանգիպէր իր կերպարանքը տեսնելուն պէս՝ քիթերնին խցած՝ խոյս պիտի տային :

Նիք Քարթլեր ամենամեծ ուշադրութեամբ ինքզինք քննեց հայելիին մէջ, յետոյ գոհունակութեան սղօթիկ նշան մը քրաւ :

— Օ՛հ, բաւ, կարծեմ ինքզինքս կրնամ վտանգել :

Ասուգելէ ետքը թէ բոլոր գէնքերը վրան են, և բան մը պակաս չէ, ամէն ինչ կարգին դրաւ բնակարանին մէջ, բոլոր լոյսերը մարեց և դուրս ելաւ եկած ճամբէն, առանց նշմարուելու :

Նիք Քարթլեր որչաժ էր, ամէն բանէ առաջ, այցելել Նիւ Եորքի ամենէն խորհրդաւոր ու միանշագմայն վտանգաւոր որջը : Ասիկա կապերս մըն էր, « Տայլ » մը ինչ

պէս կ'ըսեն Ամերիկացիներ, որ իր գանուէր Շէրրի Հէյլի շրջանակին մէջ, քաղքին ամենէն վատահամբաւ թաղը:

Պարսն կօնիկըլի Տալլը կը գանադանուէր քաղքին բոլոր այդ կարգի հաստատութիւններէն: Անկը անցքի մը ծայրը կը գանուէր որուն «սրիկօններու ծառուղի» անունը կուտային:

Եթէ այդ տեղը գեղեցիկ երևուցի մը չունէր, սակայն հեռու էր այն սպաւորութիւնը տալէ թէ հոն թաքստոց ու որջ մըն էր քաղքին ամենէն մեծ սփրայործներուն համար:

Մէկ քանի տատիճաններ կ'առաջնորդէին բուն կապելան: Դուռը բանալով՝ մարդ ինքզինքը կը գաներ զինուտան մէջ:

Մէկ քանի սեղաններ աթոռներով շրջապատուած զբոսած էին հոս ու հոն:

Հակառակ որ Նիք Քարթըր չատ ուշ ատեն մը հոն կը մանէր, բոլոր սեղանները զբաղուած էին սովորական յաճախորդներով:

Թեզկիեանին երկու կողմերը, վերջին պատին մէջ, մէջ մէկ երկաթեայ դուռ կը գանուէր:

Օրուան ամէն ժամուն, զիչեր կամ ցորեկ, ուշադիր դիտող մը պիտի նշմարէր որ յաճախորդ մը միշտ կեցած էր ամէն մէկ դուռին քով:

Այդ յաճախորդները արթուն պահապաններու ղերը կը կատարէին որպէսզի ո՛չ որ անցներ այդ երկու դուռնե-րու սեմէն, եթէ ծանօթ չէր գինեւանի ախրջ կամ իրենց և կամ խանութ մտցուած չէր սպահով ու փորձուած յաճախորդներու կողմէ:

Արդէն ո՛վ որ ծանօթ չէր դրան կղպանքին անկարելի էր որ զայն կարենար բանալ:

Աջ կողմի դուռը կը բացուէր պատի սրահի մը վրայ որուն տախտակամածը հայելիի մը պէս փայլած էր:

Երբոր Նիք Քարթլըր լողարանէն ելաւ, մազերէն մինչև ոտքերուն ծայրը այնքան թուխ էր որքան հարուխ մարդ մը կամ նոյն իսկ խառնածին մը :

Բայց ասիկա բաւական չէր . գաղանի ոտիկանը ուրիշ ներկ մը առաւ և զէմքը , ձեռքերը , բազուկները , վիզը և կուրծքը «չինեց» :

— Հիմա , մենախօսեց , ա՛յ կարելի չէ որ զոյնս փութեմ , նոյնիսկ լուացուելով , միայն թիւեմքիներ կրնայ գունափոխել զիս :

Նիք Քարթլըր մեծ հայելիի մը առջև անցաւ և զէմքին վրայ ներարկումներ քաւ որոնք իր աչքերը և այտերը ուռեցուցին և զինեմոյի մը զէմքը տուին իրեն : Կարճ խօսքով Նիք Քարթլըրի առնական գեղեցկութիւնը գնաց և անոր յաջորդեց ոտկալի տգեղութեամբ մարդու մը զէմքը :

Եւ երբ քանի մը վայրկեան ետքը հոգակաւոր գաղանի ոտիկանը իր իւզոտ ու սրատառտոտ լաթերը հալաւ , որոնք օդի և ծխախոտ կը հոտէին , այնպիսի կերպարանք մը առաւ որ եթէ փափկաճաշակ անձերու հանգիսէի իր կերպարանքը տեսնեցնուէր պէս՝ քիթերնին խցած՝ խոյս պիտի տային :

Նիք Քարթլըր ամենամեծ ուշադրութեամբ ինքզինք քննեց հայելին մէջ , յետոյ գոհունակութեան ողորկ նշան մը քրաւ :

— Օ՛հ , բաւ , կարծեմ ինքզինքս կրնամ վտանգել :

Ասուգելէ ետքը թէ բոլոր զէնքերը վրան են , և բան մը սրկաւ չէ , ամէն ինչ կարգին զրաւ բնակարանին մէջ , բոլոր լոյսերը մարեց և գուրս երաւ եկած ճամբէն , առանց նշմարուելու :

Նիք Քարթլըր որոշած էր , ամէն բանէ առաջ , այցելել Նիւ Եորքի ամենէն խորհրդաւոր ու միանգամայն վտանգաւոր որջը : Ասիկա կապելա մըն էր , « Տայլ » մը ինչ-

Յաճախորդները այդ սրահները կը կոչէին «մուկերու ծակը» :

Ո՛ր որ յաջողէր ինքզինքը ընդունիլ տալ կապկալին այս սրբարանին մէջ, կրնար ինքզինքը զերծ համարել ամէն հետապնդումէ :

Ներսի յարգարումը քիչ մը կը նմանէր Աստանտիան մեծ շողենաւի մը ճաշասրահին : Խորը դանուած պատը ծածկուած էր փայտէ որմերով ուր լսողմանիւ դռներ կային այնքան ճարտարութեամբ շինուած որ անկարելի էր նշմարել երբոր լսոյ չէին :

Բոլոր այդ դուռները կ'առաջնորդէին փոքրիկ սենեակներ սրտնք ծանօթ յաճախորդներու արամազրութեան ներքեւ կը գրուէին մասնաւոր վճարումի մը փոխարէն :

Այս «յատուկ խուց»ները շատ քիչ անգամ պարտաւ կը մնային, քանզի այդ դռներն ու աւաղակները յաճախ պէտք կ'ունենային գործերու մասին իրարու հետ լսակցելու և ստոր համար այդ խուցերը կը քաշուէին՝ հետու հետաքրքիր ականջներէ :

«Մուկերու ծակ»ին մէջ ստոնցմէ գատ դուռ մըն ալ կար, որուն ինչ քանի ծառայելը շատ քիչ յաճախորդներ զիտէին :

Այս դրան վրայ մէկ քանի ձերմակ կոճակներ կային :

Բաւ էր այդ կոճակներուն վրայ մասնաւոր կերպով մը խօսել որպէսզի միջնորմը բացուէր և մարդը ներս մտնելուն պէս ինքնիրենը գտցուէր :

Բայց անոնք որ իրապէս զիտէին այս խորհրդաւոր դրան ետեւ ելածը հոն անցած դարձածը, ինչպէս ըսինք մասի վրայ կը համրուէին :

Այս էր տառ Մաք Կօնիկըլի կապկալին ներքին կերպարանքը : Պէտք չի կայ ըսելու որ ծածուկ ելքեր ալ ունէր հարկաւոր եղած տեղը, որպէս զի ի դերեւ հաներ

Սրահին չուրջը բաղրիքով պատած էր :

Այդ բաղրիքին ետև սեղաններ և աթոռներ դրուած էին , քաջածանօթ յաճախորդներու համար որոնց մասնաւոր ծառայ մը յատկացուած էր :

Չախ կողմի դուռը կ'առաջնորդէր սրահ մը որ բոլորովին տարբեր էր մեր նկարագրուածէն :

Այդ սրահին գետինը զորպով ծածկուած էր :

Անկիւն մը ճօխ կերպով յարդարուած ճաշասեղան մը դրուած էր , այնպէս ինչպէս կը գտնուի քաղքին աշխարհիկ ճաշարաններուն մէջ :

Բայց այն յաճախորդները որոնք կէսգիշերէն առաջ ու ետքը կը լեցուէին այս սրահը և ամենամեծը և ամենաազնիւ կերակուրներն ու զինները կը սպասէին՝ ստորին խաւերու աշխարհին պատկանող դոզեր էին : Կախաղանին չուանէն փախչող մարդիկ՝ որոնք չուարթ կեանք կը վարէին ի վնաս պարկեշտ մարդոց և որոնք , եթէ առիթը ներկայանար , չէին վարանիր կողոպտելէ ետքը անդիլի աշխարհ զրկելու : Ամէն տեսակ մարդ կար հոն . պարզ գոյեր , տուն կողոպտողներ , աւաղակներ , ոճրագործներ ինչպէս նաև մարդիկ որոնք շահաբեր գործեր կ'առաջարկէին և իրենց տուած տեղեկութեանց փոխարէն բաժին մը կ'առնէին կատարուած կողոպուտէն : Հոն էր նաև աղջիկներու հաւաքածոյ մը . մոլութեան ծաղիկներ , որոնք երբեմն մաս խածնել կուտային էրիկ մարդոց , երբ ոճիր մը կար գործուելիք : Այս բոլոր յաճախորդներն ալ ուստիկանութեան հետ խնդիր ունեցած էին . . . :

Այդ սրահին մէջ , որ իրբեւ նախասենեակ կը ծառայէր ուրիշ սրահի մը որուն մուտքը աւելի դժուար էր , ոճրագործները կատարեալպէս ապահովութեան մէջ կը զգային ինքզինքնին : Միթէ հաստատութեան տէրը պարոն Կոնիկըլ չէր պարծենար թէ երբեք յայտնի կամ գաղտնի ոտակեան մը ոտքը այդ սրահներէն ներս դրած չէր . . . :

ոստիկանական խուզարկութիւնները, երբոր ատիթը ներկայանար :

Մաք Կօնիկըլ պարծանքով կը յայտարարէր որ եթէ երբեք ոստիկանութիւնը յանկարծակի կոխեր իր հաստատութիւնը, ինք պիտի կրնար ամբողջ յաճախորդները ապահովութեան մէջ դնել, տակաւին ոստիկանութիւնը ծածուկ երբերէն մին երեւան չհանած :

Նիք Քարթըր կրնար ինքզինք նկատել իրրեւ հաստատութեան նախամնծար յաճախորդներէն մին : Շատ անգամներ կուզար հոն գանաղան ծպտումներով : Բայց երբեք մարդ չէր ձերբակալած այդ անգ. նոյնպէս զգուշացած էր հոնիէ դուրս ելլող չարագործ մը հետապնդելէ : Կը գոհանար միայն լոյն դիտելու հոն անցած դարձածը և նշանակել այն միջադէպերը որոնցմէ պիտի կրնար օգուտ քաղել յետոյ :

Առաջին անգամ ըլլալով Նիք Քարթըր կը ներկայանար Մաք Կօնիկըլի կապելան այնպէս մը ծպտուած որ կապելային տէրն ալ զինքը չճանչնայ :

Մաք Կօնիկըլ կերպով մը չատ դժգոհ չէր հաշակաւոր դողանի ոստիկանին հետ բաւական ծանօթ ըլլալուն : Ուստի թոյլ կուտար անոր յաճախ ներկայութիւնը իր խառնութիւն մէջ, առանց յարմար դատելու զայն մատնել իր յաճախորդներուն :

Բայց մինչեւ հիմա խնդիրը հասարակ չարագործներու վրայ էր. այս անգամ որ Ոճիրի Թագաւորն էր խնդրի առարկան՝ իրերը կրնային տարբեր կերպարանք մը առնել եթէ իրաւքնէ եկած էր ապաստանելու «Մուկերու Ծակ»ին մէջ :

Մօռիս Քարէթըլ իշխանական առատաձեռնութեամբ յաճախորդ մըն էր և զարմանալի բան մը չպիտի ըլլար եթէ Մաք Կօնիկըլ՝ այդ գերընտիր յաճախորդին հաճելի ըլլալու համար՝ մէկ կողմ դնէր իր խղճահարութիւնները

և հոգնիակ չընկրկէր ոճրագործութեան մը տաջեւ որով ժամանցաւոր հակառակորդ մը մէջտեղէն պիտի վերցնէր։ Ասիկա շատ յստակ էր։ Ասոր համար Նիք Քարթըր որոշած էր կատարեալ օտարականի մը կերպարանքով ներկայանալ կապերային մէջ։

Արդէն իրեն համար զժուարին չէր ամենայն կատարելութեամբ խաղալու իր զերբ, ծանօթ բլրալով այդ հաստատութեան բոլոր սովորութիւններուն և կանոններուն և դիտնալով բոլոր կարգախօսները։

Միւս կողմէ քիչ առաջ ձերբակալած էր «Մուկերու Շուկ»ին երկու յաճախորդները, որոնք այժմ Աինկ-Աինկի բանախն մէջ կը քաւէին իրենց դատապարտութիւնը որ երկար տարիներու բանտարկութիւն մըն էր։ Այդ երկու սրիկաները շատ լաւ կը ճանչնար և կը կարծէր թէ ինքզինքը անոնց կողմէ յանձնարարուած կրնար ցոյց տալ ազէկ բնգուսնելութեան մը արժանանալու համար։

Գաղանի ոտիկանին մուտքը, հասարակած սրահին մէջ, աննշմար անցաւ։ Իր անձը զգուանքի արտայայտութիւն մը յատուց բերաւ թէեւ սեղաններու շուրջ նըստող մէկ քանի «տիկին» ներու գէմքին վրայ, բայց տեղեւորին առջեւ կեցող մարդիկը զինքը ակնարկով մը իսկ չը չափեցին։

Միայն քիչ մը մէկ կողմ քաշուեցան։

Նիք Քարթըր թոյլօրէն կռթնեցաւ քեզկիանին առջեւ եղած սղինձէ բաղրիկին։ Վիտքի մը ապստրեց փոյթ տանելով որ գետինը զրուած բաղմամբիւ թքամաններէն մէկուն քով տեղաւորուի, այնպէս որ կարող ըլլայ իր դատարար սղալու ուրիշ տեղ՝ քան թէ ստամուքը, որովհետեւ չէր ուզէր խմել։

Երբոր ծառան նախապէս վճարուած վիտքին տուաւ, Նիք Քարթըր գէպի իրեն ծոնցաւ, առանց յայտնի ընելու այնպէս մը որ ուրիշները չլսեն, ու ըստաւ։

— Արդեօք դուն Մաք Տըլանէ՞յն ես...

— Ես չեմ, պատասխանեց ծառան, նոյնպէս ցած ձայնով, իմ ընկերս է որ հո՛ն կեցած է...

— Ուրեմն Ճիմֆի Տէմփսի՛ն ես...

— Այո՛, ես եմ, ըստ ծառան իր խօսակիցը աւելի մօտէն քննելով... իսկ դուն, բարեկամ, ո՞վ ես...

— Արդեօք միշտ Սէնտի Քրօկա՛նն է որ կը կենայ «Մուկերու Ծակ»ին ճաշատեղանին քով... և Պըք Մաճիս, վրայի կողմը...

Ծառան հետզհետէ շահագրգռուած մամուայ.

— Ծիշտ ու ճիշտ... բայց ո՞վ ես դուն որ այդքան աղէկ զիտեա կոր ամէն բան.

— Բնական է, պատասխանեց Նիք, միշտ ցած ձայնով և ուղղակի ծառային երեսը նայելով՝. — «Տեղէս խախտած» եմ այս վայրկեանիս... վերէն կ'իջնեմ գետի ճամբով... արձակուրդ ասի...

Ինչ որ գողերու լեզուով կը նշանակէ. «Սինկ-Սինկի բռնաէն վախտած եմ ու թաքստոց մը կը փնտռեմ».

— Վա՛յ սարսափելի, մրմուռաց Ճիմֆի հիացողական ժպիտով մը: Եւ որչա՞փ ըրիր...

— Տասնըիննին վրայ՝ երեքուկէս ... մնացածը ինքզինքիս չնոր՝ ըրի...

— Ինքզինքիդ ներսում չնորհեցիր, հէ՞... ըստ ծառան աչքը քթթելով:

— Եես Արք (այո՛, տէր) ... արդէն Պօպի ձիղըն է զիս զրկողը:

— Վա՛յ, վա՛յ, Պօպին... խեղճ աղայ... ինչպէ՞ս է:

— Բէ՛հ, օգը փոխելու փափաք ունի... Ալիլիս եւս ինծի յանձնարարեց ձեզի բարեւ բերել: Կարգախօսը ըսին ինծի և ձեր այս աեղի բոլոր զազանիքները հաղորդեցին:

— Լաւ ուրեմն, ընկեր, անուշոգ ինչ է, զեռ անուշոգ չըսիր, հարցուց Ճիմմի:

— Իրաւունք ունիս ու ասիկա իր կարեւորութիւնը ունի: Թօմի Արկօն եմ ... բա՛՛՛՛ տեսնեմ ո՛ւր է Մաք...:

— Վարդեար: «Մուկերու Մակ»ն է, մուտաց Ճիմմի քանի մը վայրկեան խորհրդածութենէ ետքը: Կ'ուզե՞ս հետը խօսիլ, ընկեր...:

Նիք Քարթըր գլխու հաստատական նշան մը ըրաւ:

— Կ'ուզեմ, ըսաւ, լաթերս փոխել և մինչեւ ցնոր անօրինութիւն «Մուկերու Մակ»ին մէջ պահուած մնալ:

— Քանի որ Պօպլի և Ալ ամէն բան ըսեր են, պատասխանեց ծառան, զիսնալու ես թէ ինչպէս կը կանչեն «Մերուկ»ը:

Նիք, առանց խօսք մը արտասելու, քեզկեանին չըր-
ջանը ըրաւ և առանց փարանելու փայտօրմին մէջ ծած-
կուած կոճակին վրայ կոխեց:

Առաջին անգամ չէր որ այդ կոճակին վրայ կը կոխէր,
հետեւաբար շփոթած չէր:

— Հը՛մ, ըրաւ Ճիմմի որ զայն գիտած էր ուշադրու-
թեամբ, կարծեմ լաւ պատաս ամէն եւ...:

— Բնականաբար, լաւ պատաս ամէն եւմ, մուտաց
կեղծ Թօմի Արկօ:

Միւսնոյն վայրկեանին, քեզկեանին ձախ կողմը եղած
երկաթէ դուռը բացուեցաւ և Մաք Կօնիկըլ երևցաւ:

— Ահա ծերուկը մրմնաց Ճիմմի. եթէ ինքն ալ հա-
մոզուի թէ լաւ մէկն եւ, կրնաս ինքզինքդ ասպնոյլ
դգալ:

— Կօտտէմ, զէմքէդ յայտնի չէ, մրմապ Մաք Կօ-
նիկըլ անխառն ու անօրոշ զէմքով մը :

— Թերեւս սխալ չէս, բաւ հեղձ Թօմի Արկօ հեղ-
նական ծիծաղով մը : Սատանան տանի այս հագած հան-
դերձներս . . . բայց ինձ օգնեցին կծիկը գնելու : Վրաս
քիչ մը «կորկոտ» ունիմ նոր լաթեր վճարելու համար եթէ
թող տաս «Մուկերու ծակը» մանկու :

— Օ՛հ, գուցէ կրնանք կորցադրութիւն մը ընել :
Ըսէ ականեմ ներսը ս'ի կեցած է սեղանին քով :

— Ահաբ Կրօկան :

— Ճիշտ է . . . իսկ պարի սրահին բնագարանը :

— Այդ սրահին մէջ բնագարան չի կայ այլ նոյնպէս
ճաշատեղան մը . ու պարի սրահին մասին խօսելով կրտք
«ջուրի ճամբուն վրան» : Պրֆ Մակճիան ըլլալու է հոն
եթէ Պօթիօնի մէջ ուրիշ տեղ մը գտած չէ . . .

— Այդ ալ ճիշտ է, բաւ վարպետը երազկոտ կեր-
պարանք մը ասնելով :

Նիք ընտանեկար անոր դպաւ տրմուկովը :

— Կը տեսնաս, վարպետ, բաւ, Պօպի ինձի սոր-
վեցուց նաև ետեւի դրան կոճակը գործածելու կերպը . . . :
Կը հասկնաս, անանկ չէ, աւելցուց աչքը քթթելով . . .
Կը յուսամ որ ալ իրար հառկցանք . . . թէ ոչ . . . :

— Հըմ, բաւ Մաք Կօնիկըլ, ըսէ ինձի ի՞նչ նշան
պիտի տայիր եթէ ամենքս ալ միեւնոյն ատեն այս դռնէն
անցնելիք ըլլայինք :

— Ասիկա սղաջակուն բան մըն է : Վերի երկու կո-
ճակներուն վրայ կը կոխեմ, նախ ձախին ու յետոյ միւ-
սին վրայ, սրպէսդի անոնք որ ներսը կը գտնուին հառ-
կընան թէ երկու անձեր են որոնք աչդէն այդ սրահն
էին : Բայց եթէ երկուքէն մին նորեկ մըն է, քանի մը
բոպէ կը սպասեմ և յետոյ կը կոխեմ ձախ կոճակին վրայ :

ՉԱՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ ՆԵՐՔՆԱՏՈՒՆԸ

Մաք Կօնիկը չխտակ Նիք Քարթլերի եկաւ Կապեղային աէրը հակայ մէկն էր, պուրաօքի գէմքով և ժառանգական ռճիրի նշանները իր ցած ու ներս փախած հակաին վրայ կ'երեւային: Իր կապածոս ու կեղծ ակնարկը հանգչեցաւ նորեկին վրայ:

— Ո՞վ կոխեց կոճակին վրայ, հարցուց խոսրոս ձայնով մը:

— Ես, պատասխանեց Նիք Քաշթըր ատանց ամենափոքր վրդալում մը ցոյց տալու:

— Ահ, . . . ո՞վ ես և ինչպէ՞ս կը կոչուիս . . .

— Թօմի Արկօն եմ:

— «Տալօ» մը, հարցուց Մաք Կօնիկը այդ արհամարհական մակդիրը դործածելով որ շատ սովորական է Ամերիկայի մէջ, Իտալացիները մասնանշելու համար:

— Ո՛չ, պարօն, Քօրսիքայի եմ . . .

— Ահ, հոնկէ՞ ես, մրմնաց վարպետ որ իրուցնէ չէր զխտը թէ Քօրսիքա կղզին Ափրիկէի՞ կը պատկանէր թէ հարաւային Ամերիկայի: Ի՞նչ ընելու եկար հոս:

— Կ'ուզեմ աներեւոյթ ըլլալ . . . և որքան չուտ այնքան լաւագոյն է:

— Տակաւին ընաւ հոս եկած չե՞ս: Ո՞վ զրկեց քեզ:

— Պօպի և Ալ . . . գետին վերի կողմը օգտւիստութեան մէջ եմ:

— Կանչելու կոճակը ինքնիրեն դտաւ, մրմնեցեց ճիւմ մի վարպետին ականջին:

պանի եկայ: Հոն, ուղեցին ինծի սեղան և բնակարան տալ ու հաղուեցնել, տանընդ տարի... .

— Եւ ինչո՞ւ, հարցուց՝ լակոնաբար՝ կապերային տէրը:

Նիք Քարթրը արհամարհոտ կերպով ուսերը թօթուեց:

— Երեւակայէ որ, պատասխանեց, քիչ մը շատ դուրաւ դանակ կը շարժէի: Հարուստ Հրեայի մը պատկանող գրամարկդ մը բանալու վրայ էի, հարաշուք դադափարը ունեցաւ զալ դործիս մէջտեղը՝ դիս խանգարելու և հետը քիչ մը գէշ վարուեցայ... Պանդոկը և երկրորդական բաները սուղ չեն, բայց բնաւ իմ ճաշակիս չէին յարմարեր... ասոր համար կծիկը դրի: Ո՛հ, բայց տեսնելու բան էր պահապանները, ի՞նչ քաղաքավարութիւն: Իրենցմէ մին նոյնիսկ չէր ուղեր թողուլ որ մեկնիմ. ստիպուեցայ իրեն հասկցնել կղպանք քակելու դործիքովս թէ որոշած էի իսկոյն ճամբորդութիւնս ընել:

«Իրա՛ւ որ, հարկ եղաւ՝ հակառակ կամքիս՝ փոքրիկ փորձ մը ընել գիտնալու համար թէ ո՞րն էր աւելի կարծրը, դիս ձանձրացնողին գանկը թէ սրողատէ ձողս, ի վերջոյ սրողատար դիմագրեց, մինչդեռ պահապանը հապը կկեց... ահա՛ պատմութիւնը:

— Ուրեմն գիտե՞ս գրամարկոյնը խորտակել կամ բանալ, տինամիթով աշնայէս չէ... .

Կեղծ Քորսիքացին արհամարհոտ դէմք մը առաւ.

— Ոչինչ մարդ մը չեմ, ըսաւ, ևս չնորքով դործ կը տեսնեմ: Չկայ ո և է կղպանք մը զոր կէս ժամուան մէջ չկրնամ բանալ:

— Էաւ ուրեմն քու կարողութիւնդ կրնաս ցոյց տալ հիմա, եկուր հետս ներս մտիւր...

— Այս ցնցոտիներով, Մաք...

— Երբոր ներս մտնեք՝ քեզի կը հաղուեցնեմ... և կու՛ր թօնի:

Մաք Կօնիկօլ գլխովը հաստատեց :

— Իսկ յետոյ , հարցուց :

— Յետոյ . . . աջ կողմի կոճակին վրայ երեք անգամ կը կոխեմ , ծանուցանելու համար որ օտարական մըն եմ և թէ հրաման ունիմ ներս մտնելու :

— Կատարեալապէս ճիշտ է . . . բայց ենթադրենք որ օտարական մը չես և թէ արդէն ներսը գտնուած ես . . . այն ատեն ինչ կընես , շարունակեց վարպետը :

— Այդ պարագային , նախ աջ կողմի վտրի կոճակին վրայ կը կոխեմ և յետոյ յաջորդաբար միւս կոճակներուն վրայ կը ճնշեմ , ի բաց առեալ երկու վերի կոճակները որոնց արդէն նախապէս գտած էի :

— Հիմաալի կերպով գիտես կոր : Լաւ ուրեմն , կարծեմ կընամ վստահիլ քեզի . . . վտանգը աչքս պիտի տանեմ :

— Բնականաբար կընաք վստահիլ . . . :

— Պօպի և Ալ իմ աղէկ բարեկամներս են , ինչպէս գիտնալու ես :

— Պօպին այո՛ , բայց Ալ կ'ըսէ որ իրեն գէմ ակրայ ունիա . . .

— Ա՛հ , այդ բանը բռն : Շատոնց է որ ատիկա մտցած եմ : Բայց ըսէ՛ ինծի թէ երկուքէն ո՞րը աւելի մեծ է :

— Պօպին , ինծի չափ թուի է : Ալ՝ ընդհակառակը՝ ատեցոյն ու նիհար է :

— Թօնի Արկօ է անուշող , վերսկսաւ կապելային աէ՛րը միշտ կասկածոտ :

— Այո՛ , յանցանքը իմս չէ և թէ ծնողքս այդ անուշը ձգած են ինծի :

— Եւ ո՛ւր գտնուած ես ասկէ առաջ . . .

— Նախ Քօրսիքս , յետոյ Նիւ Եօրք , տապ առարի մը կայ : Յետոյ Շիկաքօ , ուր միայն երկու ամիս մնացի : Հոնիէ Սան Գրանչէսքօ , վերջապէս չորս տարի կայ , Ալ՝

— Ճէնթըմէններ, ըսաւ իր հարբխոտ ձայնովը որ
գամիտի մը ձայնին կը նմանէր: ձեզի նոր ծանօթ մը կը
բերեմ: Այս երկրորդն է որ կուգայ այս գիշեր և կը խոս-
տովանիմ որ արտաքին երևույթը չորհրով չէ: Բայց
ներքնապէս ազէկ մէկն է. Նին բարեկամներ զբիւրած են
զինքը: Կարգախօսը զիտէ, ինչպէս նաև ուրիշ շատ ման-
րամասնութիւններ: Թօնի Արկօ կը կոչուի: Միթէ իմ
հովանաւորութիւնս բաւական երաշխաւորութիւն մը կը
համարի՞ք...

— Բնականաբար, գոչեցին ամէն կողմէ:

— Թօնի կ'ըսէ թէ շատ վարպետ է գրամարկներու
կղզանքներ բանալու մէջ և այժմ իր տաղանդը պիտի
փորձէ: Այնպէս չէ, Թօնի..., ըսաւ Մաք Կօնիկըլ իր
քով ոտքի կեցող նոր յաճախորդին գառնալով:

— Փանի որ կ'ըսես՝ բնելու է, Մաք, պատասխանեց
այս վերջինը:

— Լաւ. կը տեսնաս հո՞ն անկիւնի գրամարկը:

— Անշուշտ կը տեսնամ... հոտը կ'առնեմ, վարպետ
... հետուէն կը զգամ ամէն գրամարկը որուն մէջ բան
մը կայ:

— Լաւ ուրեմն, գրամարկը գոցուած է... տեսնենք
որքան ժամանակ պէտք է քեզի զայն բանալու համար...

— Եւ մէջի եղածը ինծի՞ պիտի բլրայ, հարցուց Նիք,
ներկաներու ծիծաղներուն միջեւ:

— Ո՛չ բոլորովին: Բայց ամենուդ ալ երեքտկան գա-
ւաթ լաւագոյն ըմպելիէս կը հրամցնեմ, եթէ ամէն բան
քան վայրկեանի մէջ լիննայ:

— Ես երեսուն վայրկեան ըսի: Բայց այդ ամիսը առ
առուելն քառորդէ մը կը բանամ: Ուրեմն որոշուած է
որ եթէ արկը տառնըհինգ վայրկեանէն չբացուի՝ ևս
պիտի վճարեմ ըմպելիները: Ասանկ չէ, ըսաւ Նիք զը-
րամարկըն մօտենալով:

— Շատ լաւ, Մաք, բայց եթէ քեզի համար վնաս
չունի... :

— Ի՞նչ բան, Թօմի... :

— Լաւ ուրեմն, կը նախընտրեմ տակաւին մէկ երկու
օր այս հաղուսաներով մնալ. այս գիշեր, ժամը երեքէն
չորս, զործ մը ունիմ կատարելիք: Պէտք է որ դուրս ել-
լեմ և այս ցնցոտիներուն մէջ ինքզինքս աւելի ապահով
կը զգամ:

— Ի՞նչ գործ, հարցուց կապեղացին տէրը, որուն կառ-
կածները կ'արթննային:

— Պօպիի կնոջը հետ: Իր վերջին գործէն կարգ մը
ոսկի բաներ պահեր է տեղ մը: Ինծի պաշտօն չանձնեց
կինը մինչեւ այդ թաքստոցը տանիլ, որպէսզի ուրիշ մը
զանձը ձեռք չանցնէ... :

— Վա՛յ, վա՛յ, տաիկա յայնութիւնը կ'արժէ, Թօմի...
մոլորաց Մաք Կօնիկըլ աչքը քթթելով:

— Այո, կ'արժէ ծախ առնել, սրտատխանեց Նիք
Քարթըրը խոտամաղից ժպիտով մը:

— Եւ ուր է այդ, ընկեր, շարունակեց Մաք Կօնիկըլ:

— Շիշտ այն տեղը ուր Պօպի թաղած է, Մաք: Կը
ներեա, բայց Պօպիի խոտոացաց մարդու բան չրսել և ա-
զէկ աղաց մը իր խօսքը կը բռնէ... :

— Բնականաբար, հաւանութիւն տուաւ Մաք Կօնի-
կըլ ամենայն ըջութեամբ: Հիմա հետեւէ ինծի: Տառներ-
կու հողի մը կան ներսը, քեզ կը ներկայացնեմ:

Առանց խօսք մը աւելցնելու, կապեղացի տէրը մօտե-
ցաւ ձախ կողմի երկաթէ դրան: Պահապանին ականջին
քանի մը բառ փախաց և խկոյն դուռը բացուեցաւ ու
ճամբաց տուող տան ակրոջ որ Նիք Քարթըրը ետեւը ձգած
մտաւ «Մուկերու ծակ»ին մէջ:

Սեմէն անցնելուն պէս Մաք Կօնիկըլ կեցաւ:

ձեռքերուն չարժուածը կը տեսնուէր: Այնպէս թուեցաւ որ գաղանիքը գտած էր. քանզի իսկոյն սկսաւ արագօրէն կոճակները դարձնել հակառակ կողմը, «գործէն հասկցող» ներկաներուն քննադատող ակնարկներուն տակ:

Գործողութիւնը երեք անգամ կրկնեց ամէն մէկ անգամուն զրեթէ աննշմարելի զաղար մը ընկելով:

Երկու անգամ նորէն դէպի աջ և յետոյ կէս մը դէպի ձախ դարձնելէ ետքը, Նիք ըսաւ հանգարտութեամբ:

— Ահաւասիկ, արկղը բացուեցաւ: Տասը վայրկեան չկայ որ գործի սկսայ կարծեմ: Այլ ուրիշ ընելիք չմնաց եթէ ո՛չ կզպանքը դէպի ձախ դարձնել, մինչև որ ճոնչիւն մը լսուի... տեսէ՛ք, այսպէս... յետոյ դառտովը դէպի աջ կը դարձնենք, այսպէս — թեթեւ մը կը ջրնցենք — զրեթէ այս կերպով և գուռը կը բացուի...

Այս ըսելով ծանր դուռը բացաւ յանկարծական չարժուածով մը, որ ներկաներէն ողջունուեցաւ հաւանութիւն յայտնող մրմունջներով:

— Վա՛յ ստատանայ, ևս ալ այդ հնարքը գիտնալ կ'ուզէի, զոչեց խտառղէմ մարդուն մէկը զոր Նիք Քարթըր իսկոյն ձանչցաւ թէ սոսկալի չարապործ մըն էր որ կեանքին կէսը բանտին մէջ անցուցած էր: Քեզի հաղար տօլար կուտամ, Թօնի եթէ գաղանիքդ սորվեցնես...

Նիք Քարթըր քաշքաշ խնդալ սկսաւ:

— Բարեկամ, պատասխանեց, իմ հնարքս հաճոյքով ու ձրխաբար կը սորվեցնեմ քեզի, բայց ինչ ընեմ, առիկա բնականէն մատներուդ վրայ ըլլալու է, ի ծնէ յատկութիւն մըն է, ետքէն կարելի չէ սորվեցնել: Տասը անգամ փորձեցի ընկերներուս դաս տալ, բայց երբէք ինծի պէս չկրցան ընել: Այսօր վաղը, բարեկամ, թէ քեզի և թէ ամենուն նոր փորձ մը կ'ընեմ... բայց այնպիսի զը-

— Գործիչ նայէ՛ . . . և դուն , Սէնտի , ըմպելիները
հրամայուր այս սրարոններուն և տիկիներուն , մինչ Թօնի
իր վարպետութիւնը ցոյց կուտայ . . . :

Այսպէս խօսելով հանդերձ՝ Նիք Քարթլըր բոլոր ներ-
կաները մանրազնին քննութեան մը ենթարկած էր : Երեք
մանկամարդ կիներ նշմարած էր , պոռոտ արդուզարգով ,
և խոլոյն ճանչցած՝ որ գոլուհիներ էին , իր ուշադրու-
թիւնը կեդրոնացուցած էր այն մարդուն վրայ զոր Մաք
մասնանիչ ըրած էր իրրեւ այդ իրիկուն իրմէ առաջ ե-
կած նորեկ անձը :

Այս մարդը սեղան մը գրաւած էր երեք կիներուն
հետ : Գազանի ոտտիկանին ակնարկը անդադար այդ մար-
դուն վրայ կը յառէր , մինչ ինքնիրեն կը հարցնէր թէ
արդեօք իր սասողը զինքը ուղղակի Մօսկա Քարթլըրի
հետքերուն վրայ չէր բերած : Այսուհանդերձ միայն հա-
սակը և կազմուածքը անոր նման էին : Ասկէ զատ , ու-
րիշ ամենափոքր նմանութեան գիծ մը չի կար :

Բայց այն յստակատեւ ընտղը որ յատուկ է ակթէք-
թիւ (զաղանի ոտտիկան) ծնած մարդոց , իրեն կ'ըսէր թէ
Ոճիրի Թաղաւորը հոն էր :

Ուստի միտքը դրած էր զրամարկին հետ գործը լմն-
ցնելուն պէս երթալ՝ իրր թէ զիպուածով՝ նոտի այժ
օտարականին սեղանը և մօտէն քննել զայն :

Հիմակուհիմա , իր բոլոր ուշադրութիւնը կեդրոնա-
ցուց արկղին վրայ :

Տախտակամածին վրայ նստած էր , գէմքը արկղին
դարձուցած և սկսած էր անոր կոճակները խառնշտել
Ներկաները իր շարժումներուն կը հետեւէին խոր լռու-
թեամբ : Կոճակները ամէն կողմ դարձնելէ ետքը՝ մերթ
հաշուած դանդաղութեամբ մը և մերթ աճապարանքով , զա-
նոնք կստաց կամաց գէտի աջ դարձուց :

Այնքան փափկութեամբ կը գործէր որ հազիւ իր

Կ Ռ Փ Ա Մ Ա Ր Տ Մ Ր

Այն աստին Նիք Քարթլըր մօտեցաւ այն սեղանին ուր կը գտնուէր անծանօթը երեք կիներով միասին : Մարդուն քով պարտադ ինացած ակտով մը վրայ նստաւ ու զլիւի շարժումով մը մտերմարար բարեւեց :

— Ուրեմն , ըսաւ , իրրեւ թէ խօսակցութեան մոտեցաւ համար , երկուքս ալ օտարական ենք հոս : Քանզի կ'ենթադրեմ որ միւս նորակը դուն ես , որուն քիչ մը առաջ ակնարկեց մեր Մաք բարեւամը . . . :

Այն որուն կ'ուզէր խօսքը , զինքը չափչիեց ոտքէն մինչեւ գլուխը , կտակածուս գէմքով մը , ու յետոյ կըռնակը դարձուց ամենաարհամարհական ձեւով մը և իր քովը նստող կնոջ ծռելով , անոր ակտիւն քանի մը բառ փոխադրեց :

— Է՛ ինչ է այդ , մոլտաց Նիք , բնաւ քաղաքավարութիւն չունիս եղեր . . . :

Կրկին միւսը՝ լռութեամբ՝ իր աչքերովը չափչիեց զայն ու կռնակը դարձուց անգամուսն պէս : Նիք նշմարեց որ բոլոր ներկաները ուշադրութեամբ այս ակտարանը կը դիտէին : Որովհետեւ ուրիշ անգամներ այցելած էր «Մուկերու Մակ»ը , զիտէր այդ տեղի կանոններն ու սովորութիւնները : Կանոններէն առաջինն էր ընտանութիւնը : Անգամ մը «Մուկերու Մակ»ը մտնելէ ետքը՝ ամենէն անհաշտ թշնամիները պէտք էր որ իրենց հակառակութիւնները մոռնային և եղբոր պէս վարուէին իրարու հետ : Կատարայէն դուրս կրնային ուղաճնուել պէս զիւրար խողխողել , բայց երբ երկաթէ դռնէն կ'անցնէին՝

բամարկղի մը վրայ ուրիշ ըմպելիէն ուրիշ բան մը անցնի
ձեռքերնիս . . . կը հասկնամ :

Նիք նշանակալից կերպով աչքը քթիկից և չարունա-
կեց :

— Գուցէ այն ատեն կը սորվիս , եթէ յարմարութիւն
ունիս , առանց ասոր անօգուտ է , նոյնիսկ եթէ հազար
տարի ալ փորձես . . . ասոր վստահ եղիր :

— Ո՞վ է այս անբանը... —

— Ո՞ր անբանը, հարցուց Մաք Կօնիկը միւսներուն նշան մը ընկելով։

Ներկաները կը խնդային, կը հասկնային որ երկու նորեկներուն միջեւ կոխ մը պայթելու վրայ էր։

Բայց, տիրույ կոնտեններուն համեմատ, այս տեսակ կոխները պէտք էր որ կատարուէին հակառակորդները սրահէն չմեկնած։

Ո՞վ որ այս պայմանին չէր հպատակեր, խաղաղ կը վտարուէր «Մուկերու Ծակ»էն։

Կեղծ Թօնի վերսկսաւ խօսիլ նեղսիրտ չեչուով մը։

— Ո՞վ մի... բայց սա՛ մարդը, քովս նստողը, մատը տասը փարանոց մատնի մը դրած ու շտպիկի կեղծ ոսկիէ կոճակներով... —

Մաք պատասխան տալէ առաջ վարանեցաւ, որովհետեւ անկարելի կը թուէր որ անձանօթը անմիջապէս չպատասխանէր այդ նախաախնջներուն և վրէժ չլուծէր։

— Լաւ ուրեմն, իր անունն է... —

Մաք Կօնիկը չկրցաւ իր խօսքը աւարտել, քանզի նոյն վայրկեանին անձանօթը ընդմիջեց։

— Անունս քեզի պահէ, Մաք, գոչեց հրամայողական ձեւով. դոնէ մինչեւ որ հասկնանք թէ՛ դորձերնիս որո՞ւ հետ է։ Որովհետեւ ես շատ վատահ չեմ։

— Վա՛յ, վա՛յ, ողորմելի արարածը լեզու ելաւ, բռնազանչեց նիւթ ծաղրական խնդուքով մը։ Լաւ ուրեմն, վախկոտ նապաստակ, ինչո՞ւ այդպէս դող կ'ելլես...։

Անձանօթը դարձեալ չպատասխանեց։

Նիւթ վայրկեան մը սպասեց, աչքը սեւեռելով Մաք Կօնիկը վրայ որ կը ժպտէր։

Յանկարծ յամբ շարժումով մը ստրի ելաւ։

իրենց վրայ պարտք կը դրուէր իրարու հետ ընկերոջ պէս վարուիլ :

Ուրիշ միջոցներու գիմելէ առաջ՝ Նիք երրորդ անգամ մը փորձեց անձանօթը իրեն հետ խօսեցնել :

Եթէ թոյլ տար որ զինքը նորէն նախատէր այդ մարդը, ներկաներուն մէջ ձեռք բերած յարգանքը անմիջապէս պիտի կորանցնէր :

— Մտիկ ըրէ՛, վերսկսու գրգռուած ձայնով մը, եկայ այս աթոռին վրայ նստելու, որովհետեւ ես ալ գիտաւորութիւն ունիմ բան մը հրամցնելու, երբոր վարպետին հրամցուցածները լմնան : Բայց նախ և առաջ կ'ուզեմ քեզի հարցում մը ընել . ինչո՞ւ կոնակդ կը դարձնես՝ երբոր քեզի խօսք կ'ուզուի :

Երրորդ անգամ ըլլալով՝ անձանօթը դէպի իրեն դարձաւ, արհամարհոտ ակնարկով մը ոտքէն մինչեւ գլուխը չտիչփեց, և առանց խօսք մը ըսելու, սլաղ կերպով կրօնակը դարձուց :

— Մա՛ք, գոչեց Նիք, նշան ընելով կապելապետին որ սրահին միւս կողմը կը գտնուէր, հոս եկուք քիչ մը :

— Անմիջապէս, պատասխանեց միւսը յամբաքայլ մօտենալով : Ի՞նչ կայ . . .

— Արդեօք այստեղ խուլ համր ապուշներու համար ապառտանարան մը հաստատած ես . կրնանք ախմար խուլ համրներ ըսել, եթէ այդպէս աւելի հաճելի կը թուի քեզի . . .

— Չեմ կարծիր . . . :

— Կը կարծես որ հոս ընդունուող անձ մը իրաւունք ունի աղատօրէն իր մտածածը ըսել առանց բառերը ծամծրմելու . . .

— Քանի որ լեզու ունիս կրնաս խօսիլ : Ազատ երկրի մը մէջ կ'ապրինք՝ ու այս սրահը կը պատկանի ամէն ունեց որոնք ոտքերնին հոն դրած են անգամ մը :

— Ուրեմն, Մաք, ըսաւ, քննէ արատնութիւնն ունիմ
այս սղօտիկ հաշիւը իմ ձեռովս մաքրելու...

— Բայարձակապէս, Թօնի: Կ'ենդադրեմ որ Պօպի
քեզ հասկցուցած է մեր օրէնքները...

— Կատարեալ կերպով, Մաք: Միայն կ'ուզեմ վստահ
ըլլալ թէ ձեզի նեղութիւն չեմ պատճառեր, ոչ ալ հոս
գանուողներուն: Միայն ստոր համար է որ կը հարցնեմ:

Մաք Կօնիկըլ գլուխը օրօրեց:

— Ո՛չ ոք այստեղ քեզի դէմ պիտի գանայ ստոր
համար, Թօնի:

— Ասիկա գիտնալ կուղէի: Հիմա ուշադրութիւն...
պարտններ և անիկններ...

Նիք անձանթիին դարձաւ հեղեական ծիծաղով մը:

— Վախկոտ պարոն, որ իր անունը տալու չի հա-
մարձակիր, գոչեց: Քեզի միակ հարցում մը պիտի ընեմ.
և եթէ դարձեալ չպատասխանես, բերանդ պիտի չախ-
չախեմ այնպէս որ չարժիլ սկսի: Հասկցա՞ր: Բաւական
քաջութիւն ունի՞ս հետս չափուելու համար և քու բոունքդ
անպատկառութեանդ ծառայեցնելու, այո՞ կամ ո՛չ: Այս
էր քեզ ընելիք հարցումս և եթէ չպատասխանես՝ քու
միտք խմոր պիտի դարձնեմ:

Հաղիւ թէ գաղտնի ոստիկանը այս խօսքերը արտա-
սանած էր երբ կարծես կենդանութիւն տալ եկաւ իր լուռ
հակառակորդին զօրաւոր մարմնոյն մէջ: Ուստւումով մը ոտքի
եկաւ, արագ շարժումով մը ձեռքը իր տաքատին ևսեւի
գրպանը տանելով, ուր, ըստ երկրին սովորութեան, կը
գտնուէր բէվովէրը:

Բոլոր ներկաները վրան խուժեցին, արգիլելու համար
իրեն որ զէնք հանէ: Նոյնիսկ Մաք Կօնիկըլ ահռելի հայ-
հոյանք մը արձակելով՝ բազուկը բռնեց, քանզի ու է
պատրուակով չէր հանդուրժեր որ իր խանութին մէջ
հրազէն գործածեն: Նոյնիսկ ներելի չէր զայն ցոյց տալ:

Բայց Նիք Քարթլըր ամենէն առաջ վազեր էր։ Այն բոլորէին իսկ ուր անձանօթը բէվորվէրը դուրս կը հանէր, գաղանի ոտտիկանը անոր դաստակը քանեց ու դարցուց այնպիսի ուժով մը որ մարդը չկրցաւ ցաւի աղաղակ մը քանել ու բէվորվէրը գետին ինկաւ ձեռքէն։

— Մի գպչիր այդ զէնքին, զոչեց Նիք Քարթլըր սպառնալիսն ձայնով մը։ Թէեւ օտարական եմ հոս՝ բայց գիտեմ թէ Մաք Կօնիկըլ այդ տեսակ կատակներ չթողաղբէր «Մուկերու ծով»ին մէջ։

Խօսելով հանդերձ՝ գաղանի ոտտիկանը՝ կայծակի պէս արագ շարժումով մը, ոտքովը անոր ոտքերուն հարուած մը տուաւ և մարդը իր հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով անշուշտ գետին պիտի տապալէր եթէ մօտը գտնուած սեղանի մը չկոթնէր։

Զանազան աղաղակներ կ'ելլէին ներկաներու բերաններէն։

— Շրջանակը կաղմեցէք... սեղանները մէկ կողմ քաշեցէք... թող իրարու հետ կոփամարտին...

Բայց Նիք Քարթլըր արհամարհոտ շարժումով մը՝

— Բեճի, բաւա, անհանգիստ մի բլլաք, մեր բարեկամը չկոփամարտիր... չառ վատ է...

— Այո՛, անշուշտ, պիտի կոփամարտիմ, զոչեց յանկարծ անձանօթը իր լուծիւնը խղելով։ Եթէ ուղածդ այդ է, կարողութենէդ աւելին պիտի ընդունիս։

— Լաւ ուրեմն բազդ ունիս եղեր։ Եթէ չխօսէիր, բերանդ պիտի սլառուէի, զոչեց Նիք Քարթլըր որ առանց սպասելու հագուստները հանել սկսաւ։

Իր սպառառօտուն թիկնոցակը անխուժօրէն նետեց օթոռի մը վրայ, արագ շարժումով մը իր շապիկը հանեց և մէկ վայրկեանի մէջ մինչեւ մէջքը մերկացաւ, մինչ իր սղինձագոյն մարմինը կը փայլէր երեկտրական լամբարնութեւ լոյսին տակ։

— Օ՛հ, ըսէ՛ տեսնենք, ըսաւ Կօնիկըլ ուսերը թօթ-
ուելով: Քեզի կը սպասենք...:

— Լա՛ւ, կուզեմ ըսել միայն որ կսամովին այս կոխի
դրգոնցի: Ու է կերպով ձեր կանոններուն դէմ շարժիլ
չէի ուզեր, բայց միտքս գրած էի հասկնալ թէ ճշմար-
տապէս ո՛վ է այդ Թօնի Արկօն...:

— Լաւ ուրեմն, քիչ մը ետքը պիտի հասկնաս, գոչեց
Նիք Քարթըր անհամբեր:

— Դեռ խօսքս չաւարտեցի, շարունակեց անձանօթը
հանդարտ չեչաով մը: Ինծի անանկ կուզայ որ այս մարդը
բնաւ իր ըսածին պէս մէկը չէ, — մէկ խօսքով զինքը
այն գոխային խուզարկուին անգը դրի որ քիթը ամէն
կողմ կը թօթէ և որ Նիք Քարթըր կը կոչուի...:

— Խա՛չ որ տախկա պատիւ մըն է ինծի համար, գո-
չեց կեղծ Քորսիքացին խնդալով:

— Երբոր հանուեցաւ, շարունակեց անձանօթը, ինծի
ստորսամօթէն անանկ թուեցաւ թէ խորուած էի: Բայց
կոխը սկսելէ առաջ կ'ուզեմ որոշապէս յայտարարել թէ
սակաւին բնաւ համոզում չեմ գոյացուցած:

— Բայց վերջապէս, դուն չե՞ս արդեօք Նիք Քար-
թըրը, գոչեց զազանի տախկանը բարկանալով: Ինչո՞ւ
չես հանուիր կոր...:

— Ո՛հ, ո՛հ, շատ հեռուն կ'երթայ կոր գործը, գոչեց
Կօնիկըլ զրգուած չեչաով մը: Քանի որ այսպէս է՝ դուն
ալ ամբողջովին պիտի հանուիս, հակառակորդիդ պէս:
Այդ ըսածէդ ետքը՝ չկրնար քեզի համար բացատուլիւն
ըլլալ: Օ՛հ, շտպիկդ հանէ, սիրելի...:

— Անուշա մի՛ տրտաւաներ, ընդմիջեց անձանօթը:
Այդ միակ հաճոյքը ըրէ՛ ինծի: Մաք, անուշա մի՛ տար,
մինչեւ որ չզխանամ թէ ո՛վ է այս մարդը: Եթէ իր մօրթը
մնայ այնպէս ինչպէս որ է այս վայրկեանիս՝ իրեն վա-

Հիացուամբ մըմունջ մը թառ ներկաներու չթուռք-
ներէն: Նոյնիսկ անձանօթը չկրցաւ զսպել զարմանքի
շարժում մը, բայց կարելի չէր ըսել թէ այդ զարմանքը
իր հակառակորդին զօրաւոր մկանունքներէն թէ պղնձա-
դոյն մորթէն յառաջ կուգար:

Ինքն ալ իր կարգին թիկնոցակը և բաձկոնը հանեց
ու դիրք բռնեց:

— Ատիկէ աւելի հանուիլ չե՞ն ուղեր, հարցուց Մաք
Կօնիկըլ:

Անձանօթը ժպտական սրտասխա՛ն տուաւ:

— Անօգուտ է, ըսաւ, այսպէս աղէկ եմ...:

Նիք Քարթրը ծաղրածու կերպով խնդաց:

— Ինծի համար հոգ չէ, ըսաւ, իմ վրաս կ'առնեմ
այդ գէվղէկին հազած շտպիկը քսոտորդ մը չանցած կար-
մըրցնել:

— Մինչեւ քանի՞ անգամ պիտի վերսկսի՞ք մեր կըռ-
փամարտը, հարցուց գէպի իր հակառակորդը դառնալով:

— Մինչեւ ետքը պիտի կոուլնք, պատասխանեց այս
վերջինը հեգնական ծիծաղով մը:

— Շատ լաւ, եղբակացուց Մաք Կօնիկըլ: Ես եմ կըռ-
փելին անօրէնն ու գատաւորը: Եթէ ձեզի դադար հրա-
մայեմ երկուքդ ալ ամբջապէս պիտի հնազանդիք, — կը
հասկնա՞ք: Յետոյ, վայրկեան մը հանդիսատէ ետքը նորէն
կ'ըսեմ. «Ո՞ն. առաջ» և դարձեալ կը սկսիք... օ՛ն, մէջ-
տեղը կեցէք և իրարու ձեռք սեղմեցէք...: Եւ կը յուսամ
որ երբ անգամ մը այս խնդիրը վերջանայ՝ նորէն իրարու
ձեռք պիտի սեղմէք, բայց բարեկամարար, այդ անգամ
և տա՛նց յետին մտքերու: Ձենէ այն որ մերժէ այս բանը
խելոյն պիտի մեկնի այս տեղէն ու անգամ մըն ալ ոտքը
հոս չպիտի դնէ... պատրա՛ստ էք...:

— Վայրկեան մըն ալ, ընդամիջեց անձանօթը: Դեռ
ըսելիք մը ունիմ... միթէ ներկի՞ է:

ՈՃԻՐԻ ԹԱԳԱՌՈՒՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

— Օ՛հ յառաջ, հրամայեց նոյն վայրկեանին, Մաք
Կօնիկը որ մէկ կողմ կեցած էր, աթոռի մը վրայ կայ-
նած ու ձեռքը ժամացոյց մը:

Երկու հակառակորդները իրարու վրայ քաղցին, զի-
բար զիտելով ու սպասելով յարմար առիթին առաջին հար-
ուածը տալու համար:

Առաջին ակնարկէն հասկցան որ հաւասար զօրութիւն
ունէին և երկուքն ալ վարժ կռիամարտութեան:

Այս բանը չէր խուսափած հանդիսականներէն որոնց
անսամական զէմքերը ցոյց կուտային այն ուրախութիւնը
զոր ճշմարիտ Ամերիկացի մը կը ճաշակէ կռիամարտու-
թեան մրցումի մը ներկայ գտնուելով: Եւ որովհետեւ
Նանքին իր արիւնին մէջ ունի զրաւ բռնելու մոլութիւնը՝
ներկաները երկու կարգի բաժնուեցան, մէկին կամ միւ-
սին ի նպատակ զրաւ բռնելով: Գրեթէ այնքան մարդ կար
ի նպատակ Թօնի Արկոյի զրամ դնող որքան իր հակառա-
կորդին համար:

Ոստումով մը, և կայծակի պէս արագ, երկու հակա-
ռակորդները իրարու վրայ յարձակեցան, անձանոթը սոս-
կալի հարուած մը երկարեց զէպի իր թշնամին ծնօտը:
Բայց յովազի մը ճապուհութեամբ՝ Նիք Քարթըրը կրցաւ
հարուածին առաջը առնել, կէս շրջան մը բնելով՝ յար-
ձակողին մէջքէն բռնելու համար:

Այս վերջինը անպատրաստի չէր: Իրենց ոտքերու
ձայրերուն վրայ կռնած, հակառակորդները՝ հեւ ի հեւ՝

սաւոր ծեծ մը քաշելէս ետքը , յօրժարակամ պատուոյ
հատուցում կուտամ . . . : Բայց մինչեւ այն ատեն թո՛ղ որ
ուզածիս պէս բնեմ . . . :

— Բաւժդ ճիշտ է , որոշեց Մաք Կօնիկը : Բայց ինչ
որ ալ ըլլայ , պէտք է որ շապիկդ հանես . . . :

— Ամենայն հաճութեամբ :

Բոպէ մը ետքը՝ անծանօթը , իր շապիկը հանելով , ե-
րեւցաւ իր հակառակորդին պէս իրանը մերկ և անոր պէս
սիւլար մը առնական կազմուածքի և զօրութեան : Ան-
ծանօթը թերեւս կէս զլիւռ բարձրութեամբ աւելի եր-
կայն էր քան կեղծ Քորսիքացին . բայց այս վերջինը ա-
ւելի լայն ուսեր ունէր ու աւելի գէշ էր : Արագ ակնար-
կով մը Նիք Քարթըր զննեց իր հակառակորդին դաստակ-
ները : Անոնց վրայ որոշապէս նշմարեց սուղստէ ձեռնա-
կապներուն նշանները , բոլորովին նման անոնց զոր տա-
ներկու ժամ առաջ տեսած էր Օթէլ Լ'Օնտինի ճաշասրտ-
հին մէջ : Բայց , այժմ իր գործին վրայ վստահ ըլլալով
հանդերձ և գիտնալով որ իր մահացու թշնամին Մօոիս
Քարէթըզի զիմաց կը գտնուի , իր ընթացքին կամ գէմքի
արտայայտութեանը մէջ բան մը յայտնի չըրաւ :

Գաղտնի ոստիկանը չկրցաւ խուսափիլ մոտատանջութեան զգացումէ մը : Որովհետեւ զօրծը Քարէթըղի հետ էր և հարկ էր միշտ արթուն ըլլալ , քանզի սրիկան ամէն բանի մանտաւանդ ամէն ղէշութեան , կարող էր :

— Օ՛հ առա՛ջ , հրամայեց Մաք Կօնիկըլ :

Նիք Քարթըր այս անգամ որոշած էր , աչքը առնելով քանի մը վտանգաւոր հարուածներ , զործը ըմբօնել : Ուստի կատաղի կորովով մը խուժեց միւսին վրայ և յաջողեցաւ զայն ետ մղել : Բայց օձաձուկի մը ճապուկութեամբ , զոր գաղտնի ոստիկանը ինքն իրեն հիմնալի գտնելու էր , Մօսիա Քարէթըղ յաջողեցաւ գաղտնի ոստիկանին թեւերուն տակէն սահիլ և անոր ծոծրակին ձախ ձեւքով հարուած մը իջեցնել , հարուած մը՝ որ անշուշտ զինքը գետին պիտի տապալէր : Եթէ վերջին վայրկեանին կէս ոտտուժ մը չընէր ու անոր ազդեցութիւնը չմեղձագնէր :

Այսպէս Նիք իր կրունկներուն վրայ դարձաւ և մինչ իր շարժումին զօրութենէն տարուած՝ Քարէթըղ կ'երևար , այս վերջնային կղակին սոսկալի հարուած մի տուաւ , որ զայն ծունկի վրայ ձգեց : Բայց արդէն ոտքի ելած էր , տակաւին Նիք իր այս առաւելութենէն օգուտ չքաղած : Եւ դժբախտաբար այս վճռական վայրկեանին , գաղտնի լուպէն հնչած էր ու գոտաւորը նշանը տուաւ :

— Իրա՛ւ որ Թօնի , դուն իմ ուղած մարդս ես , զոչեց Կօնիկըլ բոլորովին խանդավառուած . հանդէ՛քի՛ մը պիտեմ որ հակառակորդդ ծեծած միս պիտի դարձնես . . . :

Դադարի ատենը շուտով անցաւ և երբ երրորդ անգամ ըլլալով դատաւորը կռուողները ասպարէզ կանչեց , երկուքն ալ միտքերնին զրած կ'երևային կռիւը վերջացընելու :

Դարձեալ Նիք սկսաւ յարձակումը , Մաք Կօնիկըլ կռիւի նշանը տալուն պէս : Իր հակառակորդը սոյնպէս մը նեղեց որ ստիպուեցաւ քաջ առ քաջ ետ երթալու : Յե-

վայրկեան մը լուռութեամբ իրարու նայեցան , ասելութեամբ վառուած աչքով մը իրարու ասպարէզ կարգալով :

Նիք հրաշալի ճկնութեամբ մը աջ ձեռքով շարժում մը րրաւ , ոտքը փոխեց ու ձախ ձեռքով իր հակառակորդին այնպիսի ուժգին հարուած մը տուաւ , որ վայրկենապէս սրայքարին վերջ պիտի տար եթէ տեղը հասնէր :

Բայց այդ հարուածը , այնքան ճարպիկութեամբ հաշուած , չափ վայելչօրէն ետ մղուեցաւ անձանօթին կողմէ դէպի հոսեւ ոտտում մը ըրած և ուժգնօրէն առաջ եկած էր ու ուղիղ հարուած մը տուած՝ որ սակայն միայն իր հակառակորդին բռունցքին հանդիպեցաւ :

— Հարիւրին իննուսուն գրաւ կը գնեմ որ Թօնի պիտի վաճառի , գոչեց խանդալտու հանդիսատեսներէն մէկը :

— Բէճ՛ն , ես ալ նոյն գումարը գրաւ կը գնեմ որ Թօնի պիտի յաղթէ , գոչեց Մաք Կօնիկըլ :

— Կ'ընդունիմ գրաւը . . . :

— Օն , տղաք , ո՛վ գրաւ կը բռնէ ինծի հետ , չարունակեց Մաք Կօնիկըլ : Գումարը կը կրկնապատկեմ . . . հինգ հարիւր Թօնի վրայ . . . երկու հարիւրչիսունի դէմ . . . :

— Կ'ընդունիմ , գոչեց երրորդ ձայն մը :

— Դազա՛ր , հրամայեց Մաք Կօնիկըլ , երբ ամէն մէկ կռիւմարաւի համար որոշուած երեք վայրկեանը լրացաւ :

Մինչդեռ կասարապետը աճապարանքով թուղթի մը վրայ կը նշանակէր դրաները , կռուողները մէկ կողմ քաշուեցան : Այն ատեն Նիք նշմարեց որ իր հակառակորդը ցած ձայնով կը խօսէր ներկաներէն մէկուն հետ : Բնականաբար չկրցաւ լսել թէ խոսէրը ինչ բանի վրայ էր . բայց բոլէ մը ետքը տեսաւ որ մարդը գլխովը նշան մը ըրաւ ու աճապարանքով մեկնեցաւ սրահէն , ճիշտ այն վայրկեանին ուր դատաւորին ձայնը կուռի կը հրաւիրէր կռիւմարաները :

տոյ, յանկարծ, մինչ Մոսկա Քարէթըդ յուսահատ ճիգեր
կը թափէր իր պիրքը պահելու համար, Նիք Քարթըր մէկ
կամ երկու քայլ ետ գնաց. բայց անմիջապէս իր հակա-
ռակորդին վրայ յարձակելու համար էր այս, ու մէկէն
ձախ ձեւքովը հարուած մը իջեցուց Քարէթըդի կզակին:

Այս վերջինը թողահար ցուլի մը պէս գետին. ինկաւ
ու իր խոշոր մարմինը փռեց:

Դատաւորը սկսաւ համբել. եթէ կարենար մինչև 10
համբել պետին ինկած կռիւամարտիկը ստը չկած ու կռիւի
չսկսած կրկին, միւսը յաղթող պիտի հռչակուէր:

Բայց Քարէթըդը պարտութեան մատնելը այնքան զիւ-
րին դժուար չէր: Ընդունած հարուածը թեթեւօրէն միայն
ազդած էր և Մաք Կօնիկըդ հաղիւ մինչև չորս համբած էր
երբ Քարէթըդ նոր կորովով մը ստքի կ'ելէր:

Այս անգամ ինք խոյացաւ իր ոտիսին վրայ ու յա-
ջողեցաւ ուժգին հարուած մը տալ անոր ատամքոյն:
Նիք Քարթըրի շունչը վայրկեանապէս կտրեցաւ: Ատիկա
սակայն արգելք մը չկաւ իրեն որ պատասխանէ հար-
ուածին անոր ծոծրակին տրուած երկու սոսկալի բռունցքի
հարուածներով, որ Քարէթըդը պարտաւորեց կենալու-
խուլ հեծեծումներ արձակելով:

— Դադար, հրամայեց կրկին գատաւորը:

Երբոր վայրկեան մը ետքը չորրորդ անգամ վերակաան՝
կռիւը տաքցաւ: Դադանի ոտիկանը թնդանօթի ունմբի
մը պէս նետուեցաւ իր հակառակորդին վրայ և իր յար-
ձակումներուն արագութեամբը և շարունակութեամբը
պարտաւորեց զայն միշտ պաշտպանողականի վրայ միա-
լու: Այս հնարքը իր ոտիսը յոգնեցնելու արդիւնքը ու-
նեցաւ: Երբ տեսաւ որ երեք վայրկեանները կ'աւարտէին
գայթեկու պէս ըրաւ և ինչ որ կը փափաքէր պատահեցաւ:
Մոսկա Քարէթըդ իր ուժը ժողովեց գանկին հարուած մը
իջեցնելու համար:

Նիք Քարթլըր ատոյ կը սպասէր։ Աջ բազուկը աղեղաձև բռնեց հարուածին ատաջքը առնելու՝ և ձախ ձեռքը վեր վերցուց զարնելու համար։ Քարէթըզ կարծեց թէ նախկին խազն էր որ կը խաղար և ձախին դէմ ինքզինք պաշտպանեց։ Բայց սոսկումով նշմարեց որ սխալած էր, կեղծ Քորսիքացին ձեռքը փոխած էր և այնպէս կը զարնէր։ Անյուր ուժգնութեամբ տրուած հարուածը անշուշտ վերջնականապէս կոխը պիտի աւարտէր, եթէ Քարթէթըզ ծնօտը ներս քաշած չըլլար, այնպէս որ հարուածը փոխանակ կղակին գալու՝ քիթին վրայ ինջաւ։

Հսկան գետին տապալեցաւ, մինչ քիթին ծակերէն արիւնը դուրս կը մայթքէր։

— Դադար, հրամայեց գառաւորը, քանզի երեք վայրկեանները սահած էին։

Յետոյ փութաց օգնութեան հասնելու Քարթէթըզի։

— Առաջին արիւնը, ըսաւ։

Մաք Կօնիկը իրեն քով գալէ տուաջ, Մօռիս Քարթէթըզ ոտքի ելած և իր տեղը դրաւած էր։

Երկու մարդիկը որ իրեն օգնութեան հասած էին դէմքին վրայի արիւնը անձեռոցով մը սրբեցին ու սրաղ ջուրով լաթ գրին քիթին վրայ։

Նիք նշմարեց որ իր ոտիւր մատատնջութեամբ շուրջը կը նայէր. կը թուէր թէ անհամբերութեամբ կը սպասէր այն մարդուն գալուն որ իրեն հետ կարճ խօսակցութիւն մը ունենալէ ետքը, առանց աղմուկի հետացած էր «Մուկերու Ծակ»էն։ Յաճ ձայնով կը խօսէր իր քովիներուն հետ որոնք նայնպէս դրան կը նայէին։ Այն վայրկեանին ուր Մաք Կօնիկը կոխը վերսկսելու նշանը պիտի տար, երկարական դրոշմներու հնչումը լսուեցաւ որ ծանօթ յաճախորդի մը գալուստը կը ծանուցանէր։

Երկաթէ դուռը բացուեցաւ, մարդը որուն ակներև Նիք ԲԱՐԹԸՐ (ՀԱՏՈՐ Բ.)

Փառաքանդին պէս յաջողեցաւ այս նոր կոխի միջոցին .
բայց ինքն ալ իր ծածրակին վրայ նախ հարուած մը ըն-
դունեց որ զինքը ծունկերուն վրայ ձգեց :

Բայց այս հարուածը աղետալի եղաւ . Քարէթըզի հա-
մար , քանզի տակաւին ինքզինքը չգտած՝ Նիք Քարթըր
որ կայծակի տրագուփեամբ ոտքի ելած էր , իր բռունցքը
իջեցուց անոր քթին վարի կողմին աշտախի սառակու-
թեամբ մը որ անտուկի մը պէս գետին ինկաւ . մինչ ա-
բիւնը կրկին կը հասէր իր քթէն բերնէն :

Թերեւս այս վայրկեանէն յաղթութիւնը որոշուած պի-
տի բլլար , եթէ երեք վայրկեանը լրացած չբլլար : Երկու
մարտիկները ստիպուեցան իրենց անկիւնը քաշուիլ :

Նիք Քարթըր իր օգնականներուն խնամքներուն պէտք
չունեցաւ : Բայց Մօսիս Քարէթըզ իր գուրս զրկած մար-
դէն փոքրիկ սրուակ մը բնդունեց որուն պարունակու-
թիւնը ձեռքերուն վրայ թափեց : Իսկոյն մասնաւոր հոտ
մը տարածուեցաւ սրահին մէջ : Կարծես թէ գոյներ վա-
ճառողի մը խանութին մէջ բլլային :

Տակաւին Նիք Քարթըր ժամանակ չէր ունեցած հաա-
կընարու աչք ստատիկ հոտին ինչ բլլալը , երբ Մաք Կօնիկըզ
իր ազգարարութիւնը բրաւ :

— Ժամանակ է , օ՛ն առաջ :

— Հօլա՛ : Թօնի , ըսաւ կապելապետը խօսքը քաջա-
ւերիչ ղէմքով մը իր ախոյեանին ուղղելով : Ահա վայր-
կեանը հասաւ : Յոյց առաւ գիտցածդ . . . սըւոր չունջը
կարէ . . .

— Անհոգ եղիր , ձեռքէս եկածը պիտի ընեմ , պա-
ստիսանեց Նիք . յետոյ , աչքերը շողշողուն , զարձաւ
Դէպի իր ոտխըր և ըսաւ . — Մինչև հիմա պարզապէս
լքօմնեցայ . հիմա ցոյց պիտի առամ թէ ինչ կ'ընեմ երբոր
լուրջ եմ :

կերպով յանձնարարութիւն մը բրած էր Քարէթըզ վե-
րերեւեցաւ, այն վայրկեանին ուր Մաք Կոնիկը կը դռէր:

— Օ՛հ, տաջ...:

Հինգերորդ պոչքորը սկսաւ:

Նիք Քարթըրը կռիւի միջոցին մօժ ուշադրութեամբ
քննած էր իր մահացու թշնամիին ծագումը:

Մահուանդ գէժքը նշանակելի կերպով չդարձած էր
թէկու շատ պարզութեամբ:

Մօտիս Քարէթըզ զոհած էր իր գեղեցիկ ու երկայն
պիսերը. գէժքը կատարելապէս ալլափօխած էր խիստ
հաւանօրէն այն քիմիական քաղաղութիւններով զորս
Նիք Քարթըրը կը գործածէր: Իր գէժքը որ կատարեալ
ձուռածիւ էր, խնձորի կտրութիւն մը տուած էր: Մաս-
նաւորապէս կրցած էր իր բերնի արտաշնչաութիւնը բո-
լորովին փոխել: Քարէթըզ անքննադատելի տիրաներ ու-
նէր: Մինչեւ այն ատեն Նիք Քարթըրը անոնց հարազա-
տութեան մասին կասկած ունեցած չէր: Ու հիմա կը
տեսնար որ իր թշնամին կեղծ ատամներ ունէր զորս
պէտքին համեմատ կը փոփոխէր:

Այժմ բերնին մէջ եղած ատամնաշարքը շատ մը պա-
րտադնէր կը ներկայացնէին. ասով բերնին ծալքերը շատ
փոխուած էին ու հետեւաբար գէժքին ընդհանուր արտա-
շնչաութիւնը: Եթէ աւազակին գտատակներուն վրայ
տեսնուած ձեռնակապներու հետքերուն անհրճելի փաս-
տը չըլլար, Նիք Քարթըրը իր ստիւթին լնքնութեանը մա-
սին պիտի կասկածէր:

Վերջապէս միանգամ ընդմիջաւ վստահ ըլլալու համար
թէ Քարէթըզի տկոտները կեղծ են թէ ո՛չ, գաղտնի ու-
տիկանը սրոշեց իր ըստը ճիշդ կեղբորնապէս գէպի իր
թշնամիին գէժքը, և կարելի եղածին չափ զօրաւոր հոր-
ուած մը տալ անոր բերնին:

Մաք Կօնիկըլ յառաջացաւ և սկսաւ համբել . մէկ , երկու , երեք , չորս , հինգ , վեց , եօթը , ութը , ինը . . .

Այս վերջին վայրկեանին Քարէթըղ արիւնտով ողողած ելաւ :

Կատաղութեան ազազակ Դը թուաւ իր կարկամած չրթունքներէն : Այս անդամ աւաղակը իր ձայնը չկեղծեց : Վիրաւոր կինճի մը պէս Ոճիրի թաղաւորը խոյացաւ իր ոտիսին վրայ որ դօտեպինդ իրեն կը սպասէր : Բայց իր շարժումները ա՛յլ հաստատ չէին . առջուան ճշտութեամբը չէր կարող գործել և միայն կատաղութեանը շորհիւ կեցած էր ոտքի վրայ : Խուլ մրմունջ մը ներկաներուն մէջ ցոյց կուտար թէ յաղթութիւնը այլեւս որոշուած կը թուէր : Հիմա միտկ հարուածի մը պէտք կար պայքարը վերջացնելու համար :

Այս վճռական հարուածը Նիք Քարթըր առաջին ատի-թէն օգուտ քաղել տարու համար :

Քաջուկեցաւ Քարէթըղի առջեւէն որ իր վրայ կը խռ-յանար ցուլի մը ուժգնութեամբը , և մէկէն դառնալով սոսկալի հարուած մը իջեցուց կզակին : Կոխը վերջացած էր , քանդի Մօսիս Քարէթըղ կրկին սախտակամածին վրայ փոռեցաւ , այս անգամ երկու ուսերն ալ դեմնին դպցնելով :

Մաք Կօնիկըլ սկսաւ համբել խոր լուծեան մէջ . . . եօթը , ութը , ինը , տասը . . .

— Վաստկեցար Թօնի , քսաւ դատաւորը : Օ՛հ , աղաք մօտեցէ՛ք և օգնեցէ՛ք Քարէթըղի — քանդի ալ իր անու-նը ծածկելու պէտք չի կայ — նամանաւանդ որ ինք լսելու կարողութիւն չունի , աւելցուց անողորձ հեգնութեամբ մը :

Օգուտ քաղելով այն ընդհանուր յուզումէն որ յառաջ եկած էր Ոճիրի թաղաւորին պարտութենէն , Նիք Քար-թըր , իբր թէ ուժասպառ ինկաւ այժոռի մը վրայ որուն քով կը դանուէր Քարէթըղի թիկնոցակը : Մարդերուն

— Օ՞հ, սկսեցէ՛ք, հրամայեց զատաւորը :

Այս անգամ Մօսիս Քարէթըլ առաջ անցաւ : Անանկ տարօրինակ վարմունք մը ունէր որ Նիք Քարթըրը չէր կրնար հասկնալ թէ միտքը ի՞նչ էր : Տափակ ձեռքով իրեն հարուածներ կուտար : Նիք զգաց որ անոր ձեռքերը խոնաւ էին և իր մորթին վրայ կը քսէր կարծես չորցնելու համար :

Միւսնոյն ատեն կծու հոտը զոր քիչ մը առաջ նշմարած էր աւելի զօրաւոր կերպով քթին դարկաւ : Այս անգամ կը հասկնար թէ ինչ էր, բեւեկների խէժի (թիրէմէնթի) հիւթն էր :

Գաղտնի ոստիկանը խելոյն մերձաւոր զմրախտութեան մը նախազգացումը ունեցաւ. բայց ժամանակ չունէր ատոր վրայ մտածելու :

Մօսիս Քարէթըլ զինքը հանգիստ չէր թողուր. իր ոտտումներով, յարձակումներով այնքան յարաշարժ էր որքան սնդիկը :

Այսուհանդերձ գաղտնի ոստիկանը ճաղուկութեան մասին զայն կը գերազանցէր : Ամէն անգամ որ Մօսիս Քարէթըլ ինքզինքը վստահ կը զգար թէ անոր զխուռն հարուած մը պիտի իջնցնէ՝ դառն յուսախարութեան կը մատնուէր բռունցքը պարապութեան մէջ գտնելով :

Առանց յողնելու՝ Մօսիս Քարէթըլ ուղղակի հարուածներ կը տեղացնէր որոնցմէ գաղտնի ոստիկանը վարպետութեամբ կը խուսափէր, ի փոխարէն ինքն ալ անոր կը ջանար հարուածներ առլ, սակայն Քարէթըլ ևս ոստիկանին չափ վարպետութեամբ ինքզինք կը պաշտպանէր :

Վերջապէս Նիք Քարթըրը յաջողեցաւ ուղղակի հարուած մը իջնցնել իր ոտիսի կղակին : Մօսիս Քարէթըլ ինքն իր վրայ վարձաւ շոնչանի մը պէս և տակաւին ինքզինք չգտած՝ գաղտնի ոստիկանը երկրորդ հարուածով մը զայն գետին տատրելոց :

միւսնայն տառն կը գտնէր ուրիշ մասչլ գաղանձիքի մը բանապին գոր ի գուր կը վնասէր երկար տառնէ ի վեր :

Հիմա գիտէր թէ ուսկից կուգային այն բաղմամբիւ գիտնեարը սրտնք չարունակարար ծով կը նետուէին մեծ կոյսնոցի ճամբով : Ատանք Մաք Կօնիկըլի կտակերային գոհերն էին :

Բոլոր ատանք Նիք Քարթըրը քանի մը բաղէի մէջ հառկըցաւ : Ատանց աղմուկի գուռը գոցեց : Հաղմարցիկն մէջէն ակնարկ մը նետեց սրահին վրայ : Ոչ ոք ուշադրութիւն կընէր իրեն . ամէն ոք շատ զբաղած էր Քարէթըզով ու չէր նշմարած Թօնի Արկոյի բացակայութիւնը :

Այն տառն գաղանի ոտականը բացաւ Քարէթըզի թղթապանակը սրարունակութիւնը քննելու համար : Բարեւէն տնայնապետ համակ մը գտաւ սրահարանի մը մէջ զրուած ու տակաւին չկնքուած և՛ ըստ երեւոյթին՝ Ոճիրի Թաղաւորին ձեռքով գրուած : Այս նամակը ուղղուած էր Նիւ Եորքի ամենէն աղքատեղեւտական մէկ թաղին մէջ բնակող կնոջ մը : Գաղանի ոտականին համար բնակահարար բաւ էր որ տնգամ մը հապէն կարգար որպէսզի քանդակուէր իր մարքին մէջ :

Փութայց նամակը սրահարանէն հանել ու աչքէ անցնել պարունակութիւնը որ հետեւեալն էր .

« Սիրելի Ինէզ . — Զեկուցումը այս ատու ատոցայ բնակարանս մտնելով , կընամ ըսել բոլոր կեանքիս մէջ ամենէն սարսափի տրկածին հանդիպելէ ետքը : Կը յիշես անուշա թէ յաճախ խօսած եմ քեզի Մէտօզի մասին և զիտես թէ որքան հօգ կրեցի իրեն համար , մեր հին բաւեկամութեանը պատճառաւ : Էաւ ուրեմն ատոր հետեւ անքը այն եղաւ որ ես ալ այժմ սոսկալի վիճակի մը մէջ կը գտնուեմ և թէ ոտականութեան խուզարկու չունելը ետեւէս ինկած են :

« Բայց ասիկա թող քեզ չտարտափեցնէ ու իմ մասին

մեծ մասը փութացած էր իրենց մարած բարեկամին մօտ : Ուրիշներ իրարու մէջ կը վիճէին կոփամարտին զանազան երևույթներուն վրայ և քննադատութիւններ կ'ընէին : Գաղանի ստաիկանը փստահ ըլլալով որ ոչ ոք իրեն ուշադրութիւն կ'ընէ ձեռքը իր թշնամիին թիկնոցակին մէջ խօթեց , ուրկէ զուրս հանեց թղթապանակ մը զոր փութաց իր զրպանին մէջ անյայտացնելու :

Զգուշական ակնարկով մը տպահով ըլլալէ ետքը թէ ոչ ոք իր չարժուանքը կը զիտէր , Նիք Քարթըր չուտով մը ելաւ և զնաց սրահին այն անկիւնը ուր լուացարանն մը դրուած էր : Լուացարանին ճիշտ քովը ծածուկ գուռ մը կար զոր մէկ քանի հոգի միայն զիտէին : Այդ գուռը սլատին հետ կը շփոթուէր : Գաղանի ստաիկանը ձեռքով կանանչ հողմարդկի մը հետ ուր հոն կը գտնուէր և զուռը բացաւ առանց մէկու մը ուշադրութիւնը արթնցնելու :

Նիք այն տանն խորին դարմանքով տեսաւ որ բերանարաց ծակ մը կը բացուէր իր սուրբերուն տակ և թէ այս ծակը կը տանէր դէպի կոյանոցը որուն աղաոտ ջուրերը կը թափէին վիշի մը մէջ :

Գլուխը վեր տանելով Նիք Քարթըր նշմարեց երկաթեայ սանդուխի մը աստիճանները , այս կախուած սանդուխը չղթանելով բռնուած էր և անշուշտ ուղածնուն պէս կրնային վեր հանել կամ իջեցնել ելեկտրական կոճակի մը վրայ կոխելով : Վայրկեանապէս կացութեան որոշ գիտակցութիւնը ունեցաւ :

Կ'երեւայ այդ տեղը կը բերէին ու կը նետէին անոնք որոնք յաւիտեան անյայտ ընել կ'ուզէին : Թշուառները , առանց կասկածելու , սուրբերնին կը գնէին սանդուխին վրայ որ իրենց մարմնոյն ծանրութեան տակ տեղի կուտար , զանոնք կը գահալիւթէր կոյանոցի աղաոտ ջուրերուն մէջ ուր խղճովի կերպով կը կորնչէին : Գաղանի ստաիկանը

— Իրա՛ւ որ, պատասխանեց Մաք Կօնիկըլ, աղէկ գիտեմ որ եթէ ես ըլլայի անոր տեղը տտանկ հարուածէ մը կաքը ա՛լ բերանս չէր բացուեր: Քու բուռնքներդ, ծերուկ թօնիս, ճշմարիտ սալի մուրճեր են: Օ՛ն խոստովանէ թէ կոխամարտի սիրահար հետեւող մըն ես...

— Ձէ՛, չէ՛, բնաւ երբեք, բողոքեց գաղանի ոտով-կանը խնդալով: Իմ անձնական գործերս զիս չափազանց կը զրոյցեցնեն ու ատեն չունիմ ուրիշ բանի վրայ մտածելու:

— Ինչ որ ալ ըլլայ, սիրելիս, լաւ կընես եթէ կոխամարտի չըջանակի մը անդամ արձանագրուիս... պէտք չի կայ ըսելու որ այդ արհեստով աւելի կը չահիս քան թէ դրամարկներ բանալու տաղանդովդ: Քեզի պէս կոխամարտիկ քիչ կը գտնուի:

— Լքջօրէ՛ն կը խօսիս, ըսաւ կեղծ թօնի գոհ ժպիտով մը:

Գաղանի ոտովկանը մտախառն ուշադրութեամբ զխոնց որ Մաք Կօնիկըլ խնամքով կը զրաղէր իր հակառակորդին արիւնհոսութիւնը դադրեցնել ու միեւնոյն ատեն, ընդհանուր ծիծաղներու մէջ, դուրս կը հանէր անոր տամաշարքը:

— Լաւ ուրեմն, մուտաց Մաք Կօնիկըլ... կեղծ ակոսներ... ու շատ վարնոց տեսակէն... միայն թէ գիւմամբ ասանկ բրած չըլլայ:

— Շատ հաւանական է, ըսաւ պաղ կերպով Նիք Քարթըրը, իր պատառատուն չապիկը հագնել սկսելով:

Բայց նոյն վայրկեանին տկար ձայն մը լսուեցաւ:

— Կեցի՛ր, ձգէ՛ ատիկա, սրիկայ... աղէկ գիտէի որ դուն Նիք Քարթըրն ես...:

հոգ մի՛ ընենք : Կրնամ ջուրին երեսը ելլել : Ուստի այժմ ծպտուեցայ այնպէս որ դուն իսկ գիտար պիտի ճանչնաս զիս երբ քեզի ներկայանամ : Յառաջիկայ գիշեր , ժամը ճիշտ տասներմէկին քու դրանդ առջեւ պիտի ըլլամ :

« Կը խնդրեմ որ դուն ալ հոն գտնուիս ու դուռը բանաս : Զիս չպիտի ճանչնաս , բայց « Պլու պէլս » երգին եղանակը պիտի սուլեմ՝ ասկէ կրնաս ճանչնալ :

« Ուրեմն՝ այսպէս՝ վաղը իրիկուն ճիշտ ժամը տասներմէկին :

« Քու միշտ հաւատարիմ

Մօսիս Քարէթըղդ »

— Դաս աղէկ , սիրելի Մօսիս , մրմնաց հաշակաւոր գաղտնի սատիկանք համակը կրկին պահարանին մէջ՝ զընելով ու թղթապանակին մէջ տեղաւորելով : Եթէ կը ներես , ճիշտ ատենին ցոյց տրուած տեղը պիտի գտնուիմ՝ վաղը իրիկուն : Եւ որովհետեւ չեմ կրնար քեզ այստեղ ձերբակալելու վտանգին ենթարկուիլ՝ ինձ կը վերապահեմ այնտեղ քեզի երկու խօսք ըսելու :

Նիք Քարթրըր թղթապանակը ձեռքին մէջ գնելով՝ հոգմարդերին հետեւէն ելաւ հաղուելու համար :

Այն վայրկեանին ուր վերերեւեցաւ որահին մէջ՝ Մօսիս Քարէթըղդ կը սկսէր կեանքի առաջին նշանները ցոյց տալ :

Գաղտնի սատիկանք յաջողեցաւ մօտենալու այն աթոռին ուր կը գտնուէր Ոճիրի Թաղաւորին հաղուստները եւ թղթապանակը իր հախկին տեղը դնելու , առանց մէկը ու եւ է բան մը նշմարելու :

Անխուժօրէն իր ցնցոտին ալ թեւին վրայ նկատեց ու մօտեցաւ իր ոտիին որուն խեղքը դեռ գլուխը չէր եկած :

— Կը յուսամ որ զինքը չեմ մնացուցած , բաւաւ անստարքեր կերպով մը :

ՀԻՆԳԵՐՈՐԳ ԱՍՏԻՃԱՆԻՆ ԳԱՂՏՆԻՓԷ

Մօտիս Քարէթըզն էր որ այս սպանակէս լեցուն
խօսքերը կ'արտասանէր :

Խղճալի վիճակի մը մէջ կը գտնուէր . ի դժուար կը ջա-
նար կանգնելու :

Հարկ եղաւ որ երկու հոգի թեւերէն մանեն ոտքի
հանելու համար : Արիւնը կը շարունակէր վազել իր քը-
թէն բերնէն :

— Թողունք տախիա , միմտայ նորէն՝ մինչ գողտճար
ձեռքով մը ցոյց կուտար իր հակառակորդը որուն տառ-
լութեան ակնարկ մը կ'ուզէր : Նայեցէ՛ք իր մարմինը ,
ատոր համար էր որ սրուակ մը բեւեկնի խէժ բերել տուի . . .
յաջողեցայ կտոր մը քսել իր մորթին . . . Նայեցէ՛ք . . .

Նիք Քարթըրը՝ չփոթած՝ արագ ակնարկ մը նետեց
իր մարմնոյն վրայ եւ սառ ձեռքի մը զգայնութիւնը ու-
նեցաւ որ իր ծոծրակէն կը բռնէր :

Պայքարի պահուն , իր մորթը , արուեստական կերպով
թխացած՝ ճերմակ ակօտաւոր գիծեր տակը էր այն ամէն
տեղուանքը ուր բեւեկնի խէժը բնական գոյնը մէջտեղ
հաներ էր :

— Հօլա՛ , ի՛նչ է այս , գոչեց Մաք Կօնիկըլ՝ ստակալի
ձայնով մը : Մորթիք բնական չէ : Ո՛վ ես դուն :

Ապառնական միմունջ մը տնցաւ որտէ՛ն մէջէն . Նիք
Քարթըրը հասկցաւ որ ներկաները , որոնք մինչեւ այն ա-
տեն իրեն շատ համակիր էին , թշնամի կը դառնային :

Բայց զիւրաւ չփոթող մարդ չէր :

Ուստու մով մը տնտեսական տնկիւնը գտնուած հողմար-
գելին ետեւ գնաց : Գիտին նեակց իր պատառատուն չա-
պիկը և տնտեսական աճապարանքով մը իր թիկնոցակը հա-
գաւ , որուն մէջ պահուած էին իր զէնքերը : Ատիկա մէկ
քանի բոսէ տեւեց : Յետոյ վերադարձաւ , կայծակի պէս
արագ , ու աւելի ազատօրէն շունչ տուաւ :

Իր հազուատին թեղանիքներուն մէջ կը գտնուէր բէ-
վորէրները , այնպէս մը տեղաւորուած որ բաւ էր բա-
զուկները վեր վերցնել որպէսզի անոնք ձեռքին մէջը սա-
նէին :

Այսպէս , երբ դարձաւ կապերայի յաճախորդներուն
քով որոնք կը մօտենային անէծքներ տեղադրով՝ իր ամէն
մէկ ձեռքին մէջ կրտսի ընելու պատրաստ մէկ մէկ բէվոր-
վէր կար :

— Վերջացուցէ՛ք կատակը , գոչեց ամենամեծ պա-
ղարիւնով : Ինչպէս կը տեսնէ՞ք՝ զինովմաի չեմ . . . Ինչ
կ'ուզէք ինչ . . . :

Ամենէն աւելի մօտեցողները որոնց վրայ ուզղուած
էին բէվորվէրի փողերը , զարմանքի ու ստահումի աղա-
ղակով մը ուժգնօրէն ետ նետուեցան :

— Մասնութիւն , գոչեցին :

— Կօսեմ , ինչ կը նշանակէ այս , ունայ Մաք Կօ-
նիկը յանկարծ մեռեալի մը պէս ամպուանաւ : Ո՞վ ետ
դուն Թօնի . . . մեզ խաբեցիր , Քորսիքայի չեմ . . . :

— Նիք Քարթլըրն է , հեւայ Մօսիա Քարէթըլ , զըմ-
ուարաւ ինքզինք բռնելով երկու օգնականներու թեւե-
րուն կախնաւ : Գիտէի որ ինքն էր . . . իր մօրթին գոյնը
զիս կը չփոթեցնէր . . . ասոր համար փորձեցի . . . միթէ
հիմա բէվորվէրով կը զինուէ՞ր եթէ չզգար որ զիմակա-
ղերծ եղած է . . . :

— Բէժօն , այդ ամէնքը ապուշ խօսքեր են , գոչեց

Ջապէս : Նիք Քարթրը սրահին ո՛ր կողմն ալ նայէր տտե-
լութեամբ լեցուած աչքերու կը հանդիպէր : Իր մահացու
թշնամին՝ Մօսիս Քարէթըլ՝ լսողմտապակուած կը թուէր :
Բոլոր ներկաները իրեն դէմ մարդասպանական զգացում-
ներով վառուած էին : Նոյնիսկ շուները , դժուարաւ թրու-
նուած իրենց պահապաններէն , կարծես իրեն մէջ տպա-
զայ զոհ մը կը անոնէին , որովհետեւ կը մոնչէին ու ակ-
տանին ցոյց կուտային :

— Թօնի , — կամ ով որ ես . . . խաբերայ մըն ես գոչեց
Մաք Կօնիկըլ : Մեր մէջը մտար կեղծ պատրուակներով ,
ուստի մահուան արժանի ես . . .

— Մահ . . . մահ ունացին կատաղութեամբ բոլոր
ներկաները :

— Ինքզինքդ արդարացուր , եթէ կրնաս , չարունակեց
Մաք Կօնիկըլ այդ ազմուկը քիչ մը իջեցնելուն պէս : Ո՛վ
եւ ե ի՞նչ կ'ուզես . . . :

Նիք Քարթրըի ուղեւը անդային գահալիւթութեամբ
մը կը գործէր : Հարկ էր միջոց մը հնարել տակէ՛ գուրս
եղելու եթէ չէր ուղեր ողորմելի կերպով կորսուել եւ —
ամենէն դէշ բանը — իր մահացու եւ յաղթական թշնա-
մին աչքերուն տակ :

— Վերջապէս , գոչեց պաղարիւն երեւոյթով , առանց
ներկաներուն վրայէն իր բէվովէրները վար առնելու ,
չեմ բեր թէ Նիք Քարթըլըն եմ , բայց հակառակն ալ
չեմ ըսեր . . . : Այսուհանդերձ եթէ Նիք Քարթըլը ըլլայի ,
զիտեմ որ «Մուկերու Ծակ»ին մէջ չպիտի մտնէի առանց
Նախապէս զգուշութիւններ ձեռք չառած . . . հոն վերը
Երեսուն , յիսուն , հարիւր մարդ պիտի գտնուէին որոնք
իմ մասիս հոգ պիտի տանէին եթէ որոշեալ ժամանակէ
մը ետքը երեւան չեղլայի . . . :

— Լո՛ւէ , եթէ լաւագոյն բան մը չունիս ըսելիք , որո-
տայ Մաք Կօնիկըլ , դէմքը աւրուած , արտայայտութիւնը

դադանի ոստիկանը իր ամբողջ պաշարիւնութիւնը ժողովելով: Միթէ քիչ մը առաջ կերած ծեծդ բաւական չէ, թէ լոյս աչքով ուրուականներ կը տեսնես: Ո՞վ կ'ըսէ թէ Նիք Քարթըրն եմ...

— Ե՛ս կ'ըսեմ ... և՛ա ... , գոչեց Մօսիա Քարէթըզ կատաղութենէ խեղդուած ձայնով մը: Իմ ետեւէս եկած ես ... քեզ կը ճանչնամ ... ղինքը ճանչցայ սաքը «Մուկերու Մակ»ին մէջ դրածին պէս ... թող մի տաք որ փախչի ... զգուշացէ՛ք, Մաք ... ա՛յ խնդիրը իմ վրաս չէ, ամենուս վրայ է ... :

Գաղանի ոստիկանը լաւ կը տեսներ որ կացութիւնը շատ վատնդաւոր կը դառնար:

Ներկաներէն շատեր խուժած էին գէպի օգնութեան կոչելու նշաններուն: Եւ գաղանի ոստիկանը տագնակով տեսաւ որ ծածուկ զուռները կը բացուէին, խանութի պաշտօնականներուն ճամբայ տալու համար, որոնց ամէն մէկը երկու ահաղին դամիւրներ բռնած էր: Հասկցաւ որ մարդ հալածելու համար կրթուած չունիւր էին:

Տասներկու հատ մը կային: Եթէ ամէնքը մէկէն իր վրայ թող տային՝ անխուսափելի կերպով կորսուած էր: Իր երկու բէվովէրներով կրնար մարդոցը երկիւղ ազդել: Բայց ի՞նչ կարելի էր ընել անասուններու դէմ որոնք վրտանդին վրայ ամենափոքր զաղափար մը չունէին: Կրքնար երեք կամ չորս հատը մեռած գետին փռել ... Բայց միւսները ... ղինքը պատառ բռնել պիտի ընէին ... ու ասիկա իր մահը պիտի ըլլար:

— Հանդարտութիւն, հրամայեց Մաք Կօնիկը:

Հարկ եղաւ որ իր թոքերուն բոլոր զօրութիւնը գործածէր աղմուկին իշխելու և իր ձայնը լսելի ընելու համար:

— Հանդարտութիւն կ'ըսեմ, կրկնեց: Ե՛ս եմ ատերը այստեղ և կ'ուզեմ քննութիւնս ընել:

Խուլ սպառնալիքներով լի լուսթիւն մը տիրեց վեր-

Մաք Կօնիկը . . . առաջին տատիկանը չեա որ անյայտ կը-
լայ և վերջինն ալ չգիտի ըլլաս . . .

Խօսելով հանդերձ , կապերապետը երկու խոշոր չուներր
բանեց իրենց վզի չղթաներէն և անոնց ընկերակցութեամբ
հաստատապէս քաղեց գէպի Նիք Քարթըր :

— Եթէ քաղ մըն ալ տանես՝ մեռած ես գոչեց գազա-
նի տատիկանը :

— Կ'ուզեմ ձեզ փրկել . . . փախէք գազանի գոնէն . . .
Ըսաւ կամայ մը Մաք Կօնիկը գէպի առաջ ծոկով որ-
պէտքի միտքն գազանի տատիկանը լսէ իր խօսքերը :

Յետոյ բարձր ձայնով պոսաց .

— Քու գնդակէզ չեմ վախնար , թշուառական լրտես
տատիկան , վա՛ր առ զէնքերդ . . . եթէ ոչ չուներս քեզ
կը բզկեանես . . . :

— Կրնայ ըլլալ , պատասխանեց Նիք Քարթըր . . .
այսուհանդերձ հրաղէնի պոչթիւնները այս որանէն անդին
կը բուին և չեմ ուզեր ձեռնէ ծածկել թէ Ապահովութեան
պէտ , քննիչ Մաք Քլաքքի գիտէ այս կապերային գազա-
նիքը ինծի չափ աղէկ . . . զգուշացիր , Մաք Կօնիկը . . .
առանձն աղաչաբուսած է . . . և եթէ դիտ սպաննեսս դուն և
բոլոր հոս գանուողները կախաղանի վրայ կը մեռնին :

Գերեզմանական լուսթիւն մը հետեւեցաւ այս խօս-
քերուն :

Մարդիկը և կիները իրարու նայեցան վարանոտ կերպով :
Իրարու կարծես կը հարցնէին թէ որքա՞ն հաւատապա-
էր Նիք Քարթըրի ըսածներուն :

Տանաէրն ալ շատ նեղուած էր , քանզի եթէ այն մարդը
որուն կեանքը իր ձեռքն էր իրաւցնէ Նիք Քարթըրն էր ,
առանձն ամբողջ գազանիքները գիտէր , քանի որ վարձով
հաստատաւ էր :

Եթէ ճշմարտութիւնը կը խօսէր և թէ Քննիչ Մաք
Քլաքքի իրեն չափ լաւ կերպով գիտէր ամէն բան , կա-
պերային ապագան շատ վարդապոյն չէր :

անառիւր , աչքերը կառաւորութեամբ և չարութեամբ լեց-
ուած :

Այս միջոցին կ'արդարացնէր պոլիսօֆ անունը զոր իր
յաճախորդները կուտային իրեն :

— Վերջին անգամ , ըստ ևր հարցնեմ քեզի , ո՞վ ես
դուն :

Նիք Քարթլըր վճռական չեշտով մը պատասխանեց .

— Ո՞վ եմ մի . . . մարդ մը որ թոյլ չի տար որ զինքը
ջարդեն . . . : Միթէ յիմար էք . . . ինչո՞ւ այս թշնամու-
թիւնը : Որովհետեւ մարթա ներկած եմ . . . յառ ուրեմն ,
բայց միթէ աչտակ կեցող սրկիան ալ իր գէմքը չէ ներ-
կած . . . զրաւ կը գնեմ Մաք Կօնիկըլ թէ չառ որոշ կեր-
պով գիտես թէ ինչ կերպով պատուելի Հայս աչս կեր-
պարանքը մտած է :

Հաղիւ թէ այս խօսքերը Նիք Քարթլըրի բերնէն փա-
խած էին որ զգջած ըսելուն : Իսկոյն հասկցաւ թէ իր
խաղը վերջնականապէս երեւան հանած էր :

— Ա՛հ , այնպէս է , մոռնաց Մաք Կօնիկըլ : Ինչէ՞ն
գիտես որ Մօռիա Քարէթըղ բազմական հովիւի մը կեր-
պարանքովը հոս եկաւ . . . գիմակաղերմ եղար Նիք
Քարթլըր . . . :

— Լինցնենք , խողխողենք զինքը , սոնացին բոլոր ներ-
կաները :

Եւ սակայն ոչ ոք համարձակեցաւ զէնք մը ուղղել
իրեն : Քանզի յայտնի էր որ ան որ տաղլին անգամ փոր-
ձէր այդպիսի բան մը նախ ինք մեռած էր :

— Լաւ ուրեմն , եթէ Նիք Քարթլըրն եմ . . . ինչ կ'ըլ-
լայ , գոչեց զաղանի ստիկանը հեղնաբար , չպիտի հա-
մարձակիք , Մաք Կօնիկըլ , թոյլատրել որ իմ մէկ մազիս
զոչին , քանզի լաւ գիտէք թէ ետքը ինչ կրնայ պատահիլ :

— Բէ՞օհ , մեռեալները չառախօս չեն , պատասխանեց

ձգէ երթայ . . . «Մուկերու Ծակ»ին գուները յաւիտեան
գոյց են իր տաճիւն : Ես եմ աւերը այստեղ և ոչ ուրիշ մէկը
և , կը կրկնեմ , այս մարդը ազատ պիտի թողուամ , զինքը
անցնելով այն գաղտնի գոնէն որ ներքնայարկի շահմա-
րանը կը տանի . . .

Այս բանով ցոյց կուտար այն գաղտնի գուռը որ որ-
մասպատին մէջ ծածկուած էր լուսադարանին մօտ և որուն
ահուկի գաղտնիքը քանի մը վայրկեան տառջ հասկցած
էր Նիք Քարթըր :

Նախ և առաջ Նիք Քարթըր չուզեց իր ականջներուն
հաւատալ : Բայց չուտով հասկցաւ կացութիւնը :

Թշուառական կապերապետը , կասկածով լեցուած ,
կուզէր պարզապէս որ այս պատմութիւնը «Մուկերու
Ծակ»էն դուրս չտարածուի և առոր համար մէջտեղէն
պիտի վերցնէր այն որ իրրեւ վտանգ մը կը նկատէր :

Նիք Քարթըրի աչքերու քթթում մը ըրաւ իրր թէ
բանիւ համար :

— Մի՛ վախճար քեզ պիտի ազատեմ :

Բայց միայն ներկաներուն բռնած զիրքը , որոնք յան-
կարծ խողաղած էին , բաւական էր որ Նիք Քարթըր չի
խարուէր :

Ասկէ զատ նշմարեց որ մէկ քանի անձեր Քարթըրի
չուրջը որ բռնն կերպով կը բողբէր , ցած ձայնով կը
խօսէին և յանկարծ իր մահացու թշնամին կը համակեր-
պէր ու բռն մը չէր ըսեր Մաք Կօնիկըրի ծրագրին դէմ :

— Գործը կզաւ Թօնի Արկօ կամ Նիք Քարթըր , գո-
չեց Մաք Կօնիկըր զուարթ գէմքով :

Եթէ միայն իր փախաքին ականջ կախէր՝ Նիք Քար-
թըր թշուառականին զլուխը պիտի ջախջախէր , բայց չէր
ուզեր շտենդէն քլկառիլ : Պէտք էր ուրեմն համակերպիլ :

Ուրիշ միջոց չուէր :

ՆԻՔ ՔԱՐԹԵՐ (ՀԱՏՈՐ Բ.)

Յանկարծ զգաց որ ձեռք մը կը զպչէր իր բազուկին :

Մօռիս Քարէթըզն էր որ մինչեւ իր քով եկած էր :

— Խաղի մի՛ դար , Մա՛ք , ըսաւ կրցածին չափ բարձր ձայնով : Տունը սլաշարող կապու մը անգամ չի կոյ ս՛ւր մնաց ոստիկաններ . . . այդ Նիք Քարթըրը աղէկ կը ճանչնամ . . . Միշտ առանձին կը գործէ ու իր ուժին կը վըստահի . . .

Մաք Կօնիկըլ սատանայական ժպիտ մը ունեցաւ :

— Ե՛ւ քաշուէ , գոչեց խստօրէն Մօռիսի կեղծ կոշտութեամբ մը : Ե՛ս միայն կը հրամայեմ այստեղ , և իմ որոշումս տրուած է : Եթէ այս մարդը ճշմարտապէս Նիք Քարթըրն է , ցոյց տուաւ թէ վարպետորդի մէկն է , և անկեղծօրէն կը ցաւիմ որ այդքան անարգ գործ մը կը կատարէ : Բայց կրնամ պարզապէս ըսել , աիկիններ և պարոններ , թէ առաջին անգամը չէ որ Նիք Քարթըր այս տեղերը կ'ուգայ :

«Գիտեմ որ մեր գաղանիքներուն տեղեակ է քիչ մը , այսուհանդերձ աչք զոցած եմ իր ներկայութեան : Մեր մէջէն ո՛չ մէկուն գէշութիւն մը ըրած է : Ընդհակառակը մեզ աղատած է կարգ մը «թուշուն»ներէ սրտնայ բացակայութիւնը հաճօքբով կը կրենք . . .

«Եւ սաոր համար է որ կ'ըսեմ — հոս կապելապետը ձայնը բարձրացուց իր բարեկամներուն գտնալով որոնք ետին կեցած էին — որ այս մարդը եթէ Թօնի Արկօ կամ Նիք Քարթըր կը կոչուի՝ մեզի երդում ընէ թէ մինչ ո՛չ մէկը պիտի ձերբակալէ , թէ տունը սլաշարել չպիտի տայ , մանաւանդ մեզ չպիտի նեղէ , կրնայ աղատօրէն քաշուիլ երթալ . . .

— Վշատօրէն քաշուիլ երթալ , կրկնեց իր բոլոր ձայնովը , տեսնելով որ բողոքի մրմունջներ կը բարձրանային ներկաներուն մէջ , ազատ դուրս պիտի ելլէ տակէ , ևս կը յայտարարեմ այս բանը : Եւ ով որ իմ կարծիքէս չէ թող

նին . այս վերջինը նշմարեց որ կապերային տէրը կոճակի մը վրայ կը կոխէր որուն գոցութեանը ինք տեղեակ չէր :

Մետաղի ձայն մը լսուեցաւ , կարծես չղթաներու շընկոցին պէս :

Նիք Քարթըրը հասկցաւ որ իր նշմարած երկաթէ սանդուխն էր որ վար կ'իջնար :

Կապերապետը յետոյ միւս կոճակներուն վրայ կոխեց յաջորդաբար ինչպէս քիչ մը առաջ բրած էր Նիք Քարթըր :

Գուռը լսին բացուեցաւ և ինչպէս ենթադրած էր գաղտնի ոստիկանը , հիմա սանդուխը սեմին քով հասած էր ու աչնպէս կը թուէր թէ շտեմարանը կ'առաջնորդէ :

— Օհ , աճապարենք , ինչի՛ր , հրամայեց Մաք Կոնիկը :

Եւ վստասարար զայն հրելով սեմէն անցուց և տակաւին Նիք Քարթըր իր հաւատարակչութիւնը չգտած գուռը ետուէն գոցուեցաւ և ինքզինքը գտաւ սանդուխի տուածին աստիճանին վրայ :

Միւսնոյն ատեն Մաք Կոնիկը իրեն կը պոռար ստանալական ծիծաղով մը .

— Մի մոռնար հինգերորդ աստիճանը . . . և մնաք բարով ըսէ միւսներուն . . . :

Նիք Քարթըրը հոն էր , խաւարին մէջ , արտաքին աշխարհէն բաժնուած : Բայց վայրկեան մը միայն մնաց մթութեան մէջ : Գրպանէն հանեց իր փոքրիկ ելեկտրական լամպարը որմէ երբեք չէր բաժնուեր ու անկէ զօրաւոր լոյս մը ցայտեցուց :

Քիչ մը առաջ գաղտնի ոստիկանը հզօրապէս զօրութեան մը առջեւ կը գտնուէր : Ստիպուեր էր ամէն բանի տեղի տալ շուներէն չարատառուելու համար :

Բայց այն վայրկեանին որ Նիք Քարթըր ինքզինք առանձին տեսաւ՝ զգաց թէ իր ամբողջ հինջկորովը կը վերածնէր ներսիզին :

Ուստի գլխու չարժումով մը հաւանութիւն յայտնեց :
— Ուրեմն , վար տոէ՛ք զէնքերը , հրամայեց Մաք
Կօնիկըլ :

— Այո՛ , որպէսզի վրաս իջնաք , երբե՛ք , երբե՛ք . . .

— Լաւ : Ինչպէս կը տեսնաս ես զինուած չեմ , ըստ
Կօնիկըլ անուշութեամբ : Հիմա ուշադրութիւն . . .

Եւ զէպի ներկաները դարձաւ :

— Դուք , շարունակեց , մինչեւ պատը ես պիտի
քաշուիք : Դուք ալ ձեր շուներովը . . . զեռ տւելի ետ . . .
բոլորովին պատին քով :

Ամէնքը , կի՛ն ու էրիկմարդ , հնազանդեցան : Նոյնիք
Մօսիս Քարէթըզ , այնպէս որ բոլոր ներկաները պատին
քով շարուած էին , մինչ Նիք Քարթըր անոնց զէմն էր
Կօնիկըլի հետ , պարտապ սրահին մէջտեղը :

— Լաւ ուրեմն , սիրելիս , շարունակեց Մաք Կօնիկըլ
վստահ դէմքով մը . կարծեմ թէ տառնձին մարդէ մը ա՛լ
վախ չունիս . . . ուրեմն զէնքերդ վար ա՛ս . . .

Ընդմիջեց խօսքը , դարմանքով անանկով թէ Նիք
Քարթըրի օգին մէջ բռնած զէնքերը անշաշտ եղած էին :

Բնականաբար չէր կրնար գուշակել թէ զազանի ոս-
տիկանին համար բաւ էր որ բազուկը վար ծուր որպէսզի
բէվորէրները թեղանիքին մէջ մտնէին :

— Լաւ , յայտարարեց Մաք Կօնիկըլ զո՛ն դէմքով մը
զէպի Նիք Քարթըր առաջ դալով : Քեզ պիտի անցնեմ
դռնէ մը որ կը բացուի սանդուխի մը վրայ ուրիշ շուն-
մարան կ'երթան : Հինգ աստիճան կայ իջնելիք . մի՛ մոռ-
նար հինգերորդ աստիճանը , բարեկամ : Հոս հասնելուդ
ուժով մը ոտքդ զարկ . զուռ մը կը բացուի զիմացդ
ու ալ ազատ ես :

Խօսելով հանդերձ , կապելապետը ուղղուած էր զէպի
դաշտուկ դուռը որ արդէն ծանօթ էր զազանի ոստիկա-

Այն ատեն անձկութեան տհուկի ճիշ մը արձակեց որ անշուշտ լսուեցաւ «Մուկերու Յակ»ին սրահին մէջ, ու միևնոյն ատենն ալ պատէն խոշոր քար մը քաշել հանել լոյ նետեց կոյուղիին մէջ։ Քարին տնկումը մարդկային մարմնի մը ջուրը իյնալուն ազմուկը հանեց ճիշտ։

Եւ Նիք սկսաւ մագլցիլ աստիճանները հրաշալի ճրկ-նութեամբ և արագութեամբ։ Եւ ճիշտ ժամանակն էր, որովհետեւ վայրկեան մը ետքը, երկաթէ սանդուխը, ներսէն շարժման մէջ գրուելով՝ վեր ելաւ և մեծ ազմուկով մը եկաւ տեղաւորուեցաւ պատին ճիշտ այն տեղը ուր Նիք կը գտնուէր բոլէ՝ մը առաջ։

Հազիւ թէ սանդուխը վեր առնուած էր՝ Նիք իր լամբարը մարեց ու պատին փակաւ այնպէս մը որ վարէն զինքը չտեսնեն։ Ասիկա լաւ զգուշութիւն մըն էր իրեն համար, քանզի յանկարծ գուռը բացուեցաւ, շողջողուն լոյս մը լուսաւորեց ծինելոյզին վարի մասը և գաղտնի ոտականը որոշապէս նշմարեց Մաք Կոնիկըլի և Մօսիս Քարէթըղի զուկները, սանդուխին ասկէ։

— Այս անգամ՝ վերջնապէս հապը կլլեց, իր անամէջ քիթովը, բսաւ Քարէթըղ ծաղրածու ձեւով մը... աղէկ մը վատա՞ն ես, Մաք, յաջողելուդ...

— Անշուշտ, բարեկամ, պատասխանեց կապելապեղը զուարթութեամբ. ինք հարիւր սասնըմէկերորդն է։ Կափուլը հիտնալի կերպով լաւ կը գործէ։ Մուկերը արդէն իր ետեւէն ինկած ըլլալու են։ Քիչ ապուշ հարուստներ չեն եղած որոնք հետաքրքրութեան համար հոս եկած և փորձած են հինգերորդ աստիճանին գաղտնիքը... հուրրա՛, ահա՛ միանգամ ընդմիշտ ազատեցանք ոչ ոք անիծեալ լրտեսէն...։

Այս խօսքերուն վրայ դուռը վերստին դոցուեցաւ մեծ ազմուկով։

— Խնդապէ՛ք միշտ, աւաղակներ, մրմապ գաղտնի ոտականը գտալուած կատաղութեամբ մը։ Վերջը խնդա-

«Մուկերու Մակ»ի ներսի կողմէ վայրագ ուրախութեան ձայներ կը հասնէին մինչեւ իրեն և որոշապէս ըսեց Մօսիս Քարէթըղի ձայնը որ ապահովաբար մօտեցած ըլլալու էր դրան, և կը սղուար:

— Բարի ճամբարդութիւն: Ահ, այս անգամ ա՛յ քեզի չալիտի հանդիպիմ ճամբուս վրայ, հա՛, հա՛, հա՛, հա՛, հինգերորդ աստիճանը մի՛ մոռնար:

Շրթուհքը սեղմած՝ սրազարիւնութեամբ և հաստատամտութեամբ լեցուն՝ գաղանի ոտաիկանը, իր լամբարին լոյսով, աչքերովը չափեց ծակին խորութիւնը և տեսաւ որ սանդուխը որուն վերը կը դանուէր իրապէս հինգ աստիճան չունէր:

Այն որ մութին մէջ Մաք Կօնիկըլի խարեւոյտական յանձնարարութեան կը հետեւէր, — Ու անշուշտ մինչև հիմա այնպէս բրած էին բոլոր իր զոհերը — կը կարծէր ոտքը հինգերորդ աստիճանին վրայ դնել ու կը գահավիժէր կոյսնոցին ահուկի վիճին մէջ, ա՛յ մէյմըն ա՛յ մէջտեղ չեկելու պայմանաւ:

Մահու և կենաց խնդիր մըն էր այս. պէտք էր անմիջապէս դործել, եթէ ո՛չ նոր զոհ մըն ա՛յ սլիտի աւելնոր հիներուն վրայ:

Իր գանուած տեղը դործարանի մը ծխնելոյզին կը նմանէր որ դէպի վեր կը բարձրանար ուղղահայեաց կերպով ու հետզհետէ նեղնալով:

Նոյն ակնարկով Նիք Քարթըր մանրամասնութիւն մը տեսաւ որ զինքը խօլ ուրախութեան մասնեց, ծխնելոյզին մէջը երկաթէ աստիճաններ կային որոնք ժամանակաւ կը ծառայէին գործաւորներուն այդ երկար խողովակը մաքրելու կամ նորոգելու համար:

Նիք Քարթըր խկոյն թողուց իր չարժական սանդուխին աստիճանը և ոտքը դրաւ հանդիպած առաջին երկաթին վրայ:

Յետոյ երկու մարդիկը վերադարձան և Նիք Քարթլերի քովէն անցան առանց զայն նշմարելու։ Քանի մը բռպէ ետքը աներեւոյթ եղան կապելային դիտաւոր մուտքին մէջ։

Նիք Քարթլեր ակ' պահուըտած չմտաց։

— Տուփին մէջ ձգած համակղ գիտեմ, Մօսիս Քարթլերը, միմտաց լնքնիրեն։ Վստահ եղիր որ յառաջիկայ գիշեր, ժամը տասներմէկին, պիտի տօնես մէկու մը վերադարձը զոր մեռած կը կարծես... և որ ողջ առողջ է...

Յետոյ արագ քալելով ուղղուեցաւ իր ամենէն մօտ գտնուող «միկերանոց»ը, իր բնական կերպարանքը վերստանալու հանար։

ցողը աղէկ պիտի խնդայ և քիչ տանենն տախկա պիտի յիշէր տիգրաներու կռճառումներով ու ողբերով :

Նիք Քարթըր կէս ժամ սպասեց այս նեղ զիրքին մէջ : Յետոյ արիաւար իր վերելքը շարունակեց գէպի ծինել-լոյզին ծակը :

Կէս ժամ ետքը զաղանի ոստիկանը հասած էր ծինել-լոյզին կատարը ուր յաջողեցաւ բարձրանալ ու անկէ տանիքին վրայ ոտք դնել :

Վար իջնելու համար ստիպուեցաւ շանթարպիւի մը չղթային վրայէն սահիլ , բայց ինք պողպատէ ջիզեր ունէր ու այդ մարզանքը շատ քիչ յայնութիւն տուաւ :

Չի կար աճալարար մը սրուն հետ Նիք Քարթըր կարող չըլլար մրցելու :

Նորէն արկած մը ունեցաւ ոտքը Մօպ Ալլէյի սալար-կին վրայ գնելուն պէս : Կը պատրաստուէր անցքէն անց-նելու փողոց երթալու համար , երբ արագ արագ քայլե-րու ձայն մը լսեց իր ետեւ : Խսկոյն անկիւն մը քաշուե-ցաւ և շունչը բռնեց :

Այս զգուշութիւնը լաւ վարձատրուեցաւ , քանզի զը-րեթէ անմիջապէս , Նիք Քարթըր , տեսաւ որ երկու հոգի անսովորէն խօսելով անցան ճիշտ իր մօտիկէն :

Մտք Կօնիկը և Մօսիս Քարէթըն էին :

Եթէ այս վերջինը առանձին ըլլար , զաղանի ոստի-կանը չպիտի վարանէր իսկոյն վրան խուժելու և ձեռքա-կալելու : Բայց ներկայ պարապային դո՛հ եղաւ միայն ըզ-զուշութեամբ իրենց հետեւելով :

Տասը քայլի չափ առին մինչեւ անցքին ծայրը , ուր նամակատուփ մը կար կապի սիւնակի մը կցուած :

Նիք Քարթըր զգուշութեամբ ծածկուելով՝ տեսաւ ո՛ր Մօսիս Քարէթըն նամակ մը ձգեց տուփին մէջ :

Ճիշտ ժամը առանձնակին իբրեւ չրջագույտդ պիտի անց-
նինք որոշեալ տունին առջեւէն, շարունակեց ոտա-
կանին թևը մանկերով: Գիտեմ Մօսկա Քարէթըղի ճշտու-
պահութիւնը: ժամը առանձնակի զարնելուն պէս վերնա-
գտնութեան վրայ պիտի գտնուի: Ու եւ է պատրուակ մը
պիտի գտնեմ քովը մօտենալու համար և այնպէս մը պիտի
կարգադրեմ որ միտին վեր ելլամ առանց զինքը խորա-
շնչեցնելու:

Այսուհանդերձ, շատ հաւանական է որ կտակածի,
քանզի խորամանկ ազուէս մըն է: Այս ծպտումը զատե-
ցի որովհետեւ մօտերը, վաղոցին նոյն կողմը, քիչ մը
փախուէ Անգղիայի մը կը բնակի որ կը ստիպէ իր բոլոր
սպասաւորները Հնդկի տարազ հագնելու: այս ծպտումը
իր Հնդկաստանը կը յիշեցնէ ուր շահած է իր միլիօնները
ու այսպէս ինքզինքին Բաճա մը բլլալու պատրանքը կու-
տայ...: Ինչ որ ալ բլլայ — Քարէթըղ մեզի բռնեցքի
հարուածներ տայ կամ վրանիս հրազէն պարպէ — պէտք
է զինքը նուաճել: Եթէ յաջողիմ իրեն մօտենալ ծնօտին
տակ ազուոր բռնեցքի հարուած մը կուտամ իրեն, և
յետոյ ձեր երեքին համար դժուար չըլլար զինքը զսպել:
Ամէն պարագային պէտք է զինքը բռնել, մենէ մէկը եթէ
նկղաի կամ չարչարուի ասոր համար փոյթ չէ: Հիմա
Մակիր, ամէն բան գիտես: Միւսը զրկէ որպէս զի անոր
ալ հրահանգներու հաղորդեմ:

Ժամը առանձնակին Նիք Քարէթըղի երեք աշխատա-
կիցները իրենց մեծաւորին պատուէրները ընդունած էին:

Փոքրիկ խումբը մօտեւ այն փողոցը ուր կը գտնուէր
տունը, իրենց արշաւանքին նպատակակէտը, և Նիք
Քարէթըր ամենատրոշ կերպով ցոյց տուաւ իր մարդոց ա-
նոր զիրքը:

— Ահա՛ Քարէթըղ որ կուգայ Բարք ծառուղիին կող-
մէ, ըսաւ Նիք ցած ձայնով: Իրեն պիտի հանդիպիմ
ճիշտ առանը գէմի:

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐԻ ՀՆՌԻԿԻ ԿԵՐՊԱՐԱՆՔՈՎ

Հետեւեալ գիշերը, ժամը տասնուկէսին միջոցները, երեք հնգիկներ վեր վար կը պտտէին չէնքի մը տաջեալ Մէտիաքն ծառուղիին և Պէրլ փողոցին անկիւնը կը կաղմէր: Չորրորդ Հնգիկ մըն ալ քիչ ետքը միացաւ անոնց, փաթթուած այն գեղեցիկ լաթերուն մէջ որ յատուկ է խորհրդաւոր ու հեռաւոր Հնգիկատանի թուխ զաւակներուն:

Առաջին երեքը անոր մօտենալը տեսնելով յարգական «Սէլամ»ով մը ողջունեցին, որուն պատասխանեց Արեւելքեցիներու ձեւով՝ շատ հանդիսաւոր և ակնածալից կերպով:

— Պատրաստ էք, տղաք, հարցուց վերջին եկողը միւս երեքին ձայնով մը որուն զուտ անողիտական հընչիւնը երեք չէր յարմարեր Հնգիկատանի բնակիչներուն լեզուին, բայց շատ կը յիշեցնէր Նիք Քարթրի լեզուն:

Ու արդարեւ նոյն ինքն էր:

— Միթէ ճիշտ կերպարանքը չունի՞նք, հարցուց մին խեղդուած ձայնով մը: Դիւրին չէ այս հագուստը կրել պատշաճ արժանաւորութեամբ: Կը զգամ որ ճշմարիտ Ասիացի մը կը դառնամ կոր վարպետ...:

Նիք Քարթրի ժամացոյցը հանեց և մատակոտ ասեղին ընթացքը գիտեց:

— Հետս պիտի գաս, Մակիր, հրամայեց: Վեր վար պիտի պտտինք և հրահանգներս քեզի պիտի հաղորդեմ: միւսներուն ալ կարգու նոյնը պիտի ընեմ, որպէսզի ամէնն ալ ծրագիրս ազէկ մը հասկնան:

— Վայրկեան մը Ինէզ, ըսաւ: Այս տխմար ծառաները կը կարծեն թէ իրենց տիրոջ տունը մտնել կ'ուզեմ . . . աղէկ գիտես, սա խենթ ծերուկ Բաճան . . . Անէճք ընդմիջեց յանկարծ:

Նիք Քարթըրը: ատանց յայտնի ընկրու ու միշտ չարունակելով իր այլանդակ անդդիներէն, աստիճաններէն վեր ելեր և Քարէթըղի քով հասեր էր: Հոն հասնելուն պէս, կայծակի արագութեամբ բռունցքի հարուած մը ինջեցուց այնքան սարսափելի որ Քարէթըղ ինքն իր վրայ դարձաւ, աստիճաններէն վար գլտորեցաւ և գնաց ինկաւ սանդուխին ոտքը սպասող գաղտնի ոստիկանին ընկերներուն թեւերուն մէջ:

Նիք Քարթըրը իմացաւ կնոջ ձայնէ մը արձակուած սոսկումի աղաղակ մը ու միեւնոյն րոպէին հրազէնի հարուած մը հնչեց ու գնդակ մը իր մազերը այրեց ու գլխէն վար նետեց ահաղին փաթթոյր:

Նիք Քարթըրի ընկերները որոնք նուազած Քարէթըղի քով փութացած էին, արամտած բարկութեան աղաղակ մը արձակեցին: Բայց գաղտնի ոստիկանը ձեռքի շարժումով մը լսութիւն հրամայեց:

— Ի՞նչ, ըսաւ ցած ձայնով, թողէ՛ք որ երթայ այդ կինը . . . ինծի չգտաւ գնդակը: Ուրիշ տանն կը գաղղիմ այդ գեղանի Ինէզով: Քարէթըղը բռնած էք, ուրեմն չո՛ւտ օգնութիւն ուղեցէք, ու բերել տուէք բանտակառքը որուն մէջէն արիկան այս անգամ չպիտի կրնայ փախչի:

Նիւ Եորքի մէջ ոստիկանները՝ փոխանակ սուրի՝ մէջը պարպուած ու կապար լեցուած դաւաղան մը կը գործածեն, խիստ կարծր փայտով շինուած: Ոստիկանները այդ դաւաղանը կը գործածեն իրենց ընկերները օգնութեան կանչելու՝ դանոնք մայթի սալարկներուն զարնելով, ինչ որ մասնաւոր աղմուկ մը յառաջ կը բերէ որ, մահաւանդ ղիշերը, չափ հեռուէն կը լսուի:

Մօռիս Քարէթըղ ասկէ աւելի ճշտապահ չէր կրնար ըլլալ : Առանց աճապարելու կը քաղէր : Բայց երբ նշմարեց չորս հնդիկները որոնք հակառակ կողմէն կուգային , քաշերը փութացուց , անոնցմէ առաջ իր տեղը հասնելու համար : Ոտքը վերնադաւթակին սանդուխին առաջին աստիճանին վրայ կը դնէր երբ կեղծ հնդիկները հոն հասան :

Մօռիս Քարէթըղ արագ ակնարկ մը միայն նետեց անոնց : Ապահովաբար գիտէր մօտերը բնակող ծեր Անգղիացիին մինամուրութիւնը , և այդ չորս մարդիկը անոր ծառաներուն առջ կը դնէր , որոնք գիշերուան մթութենէն օգուտ կը քաղէին փողոց կլկելու համար , որովհետեւ թաղին բոլոր պատանիներուն ծաղրանքին ու կատակներուն առարկայ կըլլային ցերեկ ատեն :

Նիք Քարթըր յոյսը արդէն ատոր վրայ դրած էր ու ներքնապէս կը յաղթանակէր տեսնելով այն կատարեալ անհոգութիւնը որով Ոճիրի Թագաւորը թոյլ կուտար որ կեղծ հնդիկները իրեն մօտենան :

Քարէթըղ հայնիակ գլուխը չդարցուց չուրջը նայելու համար , զրան զանգակը զարնելէ առաջ : Մեքենաբար զանգակը քաշեց և միեւնոյն ատեն իր ետեւը լսեց քաղցր ու տկար ձայն մը որ իրեն կ'ուղղուէր սխալ միտալ Անգղիերէնով մը :

Քարէթըղ չկրցաւ ծիղաղը զսպել : Հասկցաւ որ Հնդիկ ծառան այդ տունը կը չփութէր իր տիրոջ տանը հետ : Մեքենաբար քայլ մը ետ եկաւ , աստիճան մը վար իջաւ սխալը բացատրելու համար :

— Ո՛չ պարոն... այս Բաճային տունն է... ես իր ծառան եմ... ես ամէն օր տունն եմ , ըսաւ Հնդիկը :

Այս վայրկեանին տան դուռը կէս մը բացուեցաւ և հրաշալի գեղեցկութեամբ կին մը երեւցաւ սեմին վրայ :

Մօռիս Քարէթըղ կէս մը գլուխը դարցուց :

Մինչ գաւաղանները կը հնչէին սալարկներուն վրայ, Նիք Քարթըրը վերնադաւթակէն ինջաւ ու մօտեցաւ չարագործին որ զեալինը կը հանգչէր, հաստատ կերպով բռնուած գազանի ռոտիկաններու ուժեղ բազուկներովը: Կեանքի նշան չէր տար, այսուհանդերձ չորս բուռնցքներ զինքը կը բռնէին, անակնկալի մը չզգալու համար:

— Խեղքը գլուխը եկա՞ւ, հարցուց Նիք Քարթըրը, երբ արգէն կը լսուէր բանտակառքին թաւադումը որ փողոցին անկիւնէն կը դառնար:

— Խեղքը գլուխը դայ մի, ըսաւ Մակիր խնդալով: Ձէ՛, տակաւին մարած է: Կարծեմ իր վիզը ջախջախեցիք, սլարոն Քարթըրը: Խայտառակը անշուշտ հազիւ ժամէ մը պիտի արթննայ...

Մակիր ազէկ գուշակած էր: Երբոր Մօսիս Քարէթըզ ինքզինքին եկաւ, բանտին ամենէն տղահով խցիկին մէջ տրուած էր, այդ բանտը որ բոլոր սճրագործներու արհաւիրքն է և զոր «գերեզման» կը կոչեն: Հոն ոտքերը և ձեռքերը չլիճայուած էր այնպէս մը որ այլևս փախուստի ամէն յոյս ստիպուեցաւ կտրել:

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ

ԻՆԷՁ ՆԱՎԱՌԻՑ

ԿԱՄ

ԿԻՆ ՍՍՏԱՆԱՆ

Մինչ գուաղանները կը հնչէին սաղարկներուն վրայ, Նիք Քարթըրը վերնագաւթակէն ինջաւ ու մօտեցաւ չարագործին որ գետինը կը հանգչէր, հաստատ կերպով բռնուած գաղանի ոտտիկաններու ուժեղ բազուկներովը: Կեանքի նշան չէր տար, այսուհանդերձ չորս բառնոցներ զինքը կը բռնէին, անսկիւարի մը չգալու համար:

— Խեղքը գլուխը եկա՞ւ, հարցուց Նիք Քարթըրը, երբ արդէն կը լսուէր բանտակառքին թաւարումը որ փողոցին անկիւնէն կը գառնար:

— Խեղքը գլուխը գայ մի, ըսաւ Մակիր խնդարով: Ձէ՛, տակաւին մարած է: Կարծեմ իր վիզը ջախջախեցիք, սլարոն Քարթըրը: Խայտառակը անշուշտ հաղիւ ժամէ մը սկիտի արթննայ...

Մակիր ազէկ գուշակած էր: Երբոր Մօսիս Քարթըրը ինքզինքին եկաւ, բանտին ամենէն տգահով խցիկին մէջ սլառկած էր, այդ բանտը որ բոլոր ոճրագործներու արհաւիրքն է և զոր «գերեզման» կը կոչեն: Հոն ոտքերը և ձեռքերը չլիժայուած էր այնպէս մը որ այլեւս փախուստի ամէն յոյս ստիպուեցաւ կտրել:

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ

ԻՆԷՋ ՆԱՎԱՌՈ

ԿԱՄ

ԿԻՆ ՍԱՏԱՆԱՆ

Իր բեկորներն կոթովը Քարէթըլ անոր մահացու
հարուած մը տալու վրայ էր .

ԻՆԷՋ ՆԱՎԱՌՈ

ԿԱՄ

ԿԻՆ ՍԱՏԱՆԱՆ

ԱՆՀԱՃՈՅ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԷ

Անյուր իրողութիւն մը պատահած էր . Նիք Քարթըր
հոշակաւոր գաղտնի ոտտիկանը , ինքզինքին ամիս մը ար-
ձակուրդ չորհներ էր :

Ամբողջ դեկտեմբեր ամիսը անցուցած էր Ֆլորիաի
արեւով դաշտերուն մէջ , հեռու Վիւ Նորքի սառերէն ու
ձիւներէն : Երջանիկ օրեր անցուցած էր հոն , անձնատուր
Բլալով կախանկողնի «համաք» հեշտութիւններուն , յա-
ւիտենապէս կապոյտ երկինքի մը տակ , պերճաշուք կա-
նանչութեանց չրջանակի մը մէջ , ծովային զեփիւտի գրդ-
ուանքներուն , որ իրեն կը բերէր ծագկալից գաշտերու
բուրումնաւէտութիւնը :

Ասոր համար չի կար մեծ մայրաքաղաքին մէջ , Հիւտ-
սըն գետին վրայ , նոյնիսկ մայիս ամսուն : Իր մեկնումէն
անմիջապէս առաջ նշանաւոր գաղտնի ոտտիկանը տոբիթ
ունեցած էր լուծելու կարգ մը կնճռոտ խնդիրներ , որոնց

— Ահաւաստիկ վերադարձայ, ըստւ. Նիք ներս մանկ-
լով ճաշատրահէն ու բարեկամական ողջոյն մը տալով իր
հօրեղբորորդւոյն: Ի՞նչ կայ չի կայ, Զիք՝ աղաս...:

Զիք իր աթոռին վրայէն վեր ցատքեց և վազեց իր
հօրեղբորորդւոյն գիմաց, ձեռքը երկարած:

— Ասիկա սարգստէն անակնկալ մըն է, գոչեց գէմ-
քը շողջողուն: Քիչ մը կը կռակածէի, չիտակը ըսելով
կ'ուզէիր ամիս մը բացակայ մնալ և այսօր ամիսը կը
աւարտի: Որովհետեւ առջի գիշեր անկողինէս գուրս ան-
ցուցի. տուն գալուս պէս նախաճաշի սկսայ...:

Նիք միեւնոյն տատեն գանդակը զարկաւ:

Իր սպասուհին վազեց եկաւ և մտերմաբար բարի լոյս
մաղթեց: Յետոյ ինքն ալ սկսաւ նախաճաշել մեծ ախոր-
ժակով: Բայց առաջին սրտառներէն ետքը, պտտտա-
քալ ու գանակ սեղանին վրայ դրաւ և հօրեղբորորդւոյն
նայեցաւ հարցական գէմքով մը:

— Լաւ ուրեմն, Զիք, ի՞նչ կայ որ երէկ գիշեր չքը-
նացայ ըսիր:

— Կարելի չէ ասոր վրայ մտածել: Ստատանան նորէն
չլթացողերձ եղած է, Նիք...

— Զիս կը շահադրգուես, ի՞նչ բան կրկին տակնուվրայ
գարծուցած է մեր քաղաքը, հարցութորձեց գաղտնի ու-
տիկանն ի մի ումոյ պարպելով սուրճի զաւաթ մը ու
զայն իր սնակին քով քշելով: Օ՛հ, Զիք, պատմէ, ա-
կանջս քեզի է...:

— Ահաւաստիկ մէկ բառով. Մօսիս Քարէթըզ անգամ
մըն ալ կծիկը դրած է բանտէն...

— Ահա՛ կատակ մը, ըսաւ Նիք քահքահ խնդալով:
Զի՛, բայց կատակ կ'ընես...: Մօսիս Քարէթըզ... թէ
չէ ճշմարիտ կը խօսիս, չարունակեց տեսնելով որ իր
եղբորորդին ուժգնօրէն գլխովը կը հաստատէր ըսածը:

նմանը չստա քիչ անդամ ունեցած էր տեսնելու իր երկար ու վտանգալից ասպարէզին ընթացքին :

Բացարձակ հանդիստ մը վայելելու համար՝ բոլոր այս ամիսը անցուցած էր կատարեալ առանձնութեան մէջ, զգուշանալով թերթ կարդալէ, խուսափելով խօսակցութիւններէ, կարճ խօսքով՝ ամէն յարաբերութիւն խզելով արտաքին աշխարհի հետ :

Բայց վերջապէս Նիք Քարթըր թողուց ծաղկալից ու արեւոտ հարաւը և ինկաւ Նիւ Եօրք սր իր ձմեռնային ամբողջ չողջողուն զարդարանքին մէջն էր : Իր բաց կառքին մէջ քիչ մը դողահար, Նիք Քարթըր հասաւ քաղքին բարձունքը գտնուած իր տունը :

Իր վերադարձը հաճելի անակնկալ մը պիտի ըլլար նոյնիսկ իր ամենէն մտերիմ աշխատակիցներուն համար : Արդարեւ իր հասցէն մէկու մը չէր ըսած, նոյնիսկ իր հաւատարիմ օժանդակին և հօրեղբորորդուն Չիք Քարթըրի, այն աստիճան կուգէր ապահով ըլլալ թէ իր հանդիսարը չպիտի խռովի :

Գիշերուան վերջին քօղերը տակաւին կը ծածկէին մեծ քաղքին փողոցները, հազիւ ժամը եօթն էր : Յունվարի այս գորշագոյն ատաւօտը կարծես կը վարանէր իր մըշուշին մէջէն դուրս ելլելու, ձմեռուան կարճ ու սխտուր օր մը ըլլալու համար :

Երբոր Նիք Քարթըր մտաւ միջնայարկը գտնուած իր ճաշատանը, զայն լուսաւորեալ ու հաճելի կերպով տաքցած դտաւ : Աքանջելի խահուէի մը հոտը կը խառնուէր սրատուական սիկառի մը բոյրին հետ :

Հակառակ չստ կանուխ ըլլալուն՝ Չիք իր առաջին նախաճաշը աւարտած էր և սիկառ մը կը ծխէր իր մարսողութիւնը դիւրացնելու համար : Ասիկա հաճոյք մըն էր որ մեծ դաղանի ոստիկանը ինքն ալ ինքզինքին կը չհորհէր չստ սիրով, երբոր ժամանակ գտնար :

Լճուրջ է ուրեմն : Ոճիրի Թաղաւորը որուն ձերբակալման համար երկու անգամ կեանքս վատնուի դրի . . . կրկին կծիկը դրած է . . . վախած է «Վերեղման» կոչուած սյգ բանտէն որ աշխարհի ամէնէն ապահով բանտն է . . . :

Իր գրգռումէն՝ ձեռքերը իրարու զարկաւ :

— Ձէ՛ , իրա՛ւ որ , անհաւատալի բան է :

— Ափսո՛ս որ շատ ժշմարիտ է , մոլտաց Ձիք ընկ-
նում զէմքով :

Նիք Քարթըր հեղհեղաւ աւելի գրգռուած՝ ոտքի ելաւ և սկսաւ խոշոր քայլերով սենեակը չափել : Վայրկեան մը ետքը Ձիքի առջեւ անկուեցաւ ու կակոնտարար հարցուց .

— Ու այդ բանը երբ տեսի ունեցաւ . . .

— Առջի օր , Նիք :

— Բայց ինչպէ՞ս . . . ի՞նչ կերպով . . .

Ձիք ջգայնօրէն խնդաց :

— Իրա՛ւ որ , ամենապարզ և ամենազարմանալի կերպով , պատասխանեց ուսերը թօթուելով : Այս Քարէթըղը որ ոճրադատ ատեանին կը ներկայանար պատասխան տալու համար երեք սպաննութիւններու ամբաստանութեան , գատալարութեան միջոցին , գլխարկը գլուխը դըրաւ և սրահէն մեկնեցաւ , իրր թէ աշխարհ ամենէն ըր-
նական բանը ընէր . . . :

Նիք Քարթըր գիւրաւ չէր չփոթեր . այսուհանդերձ բերանը բաց ու աչքերը շմորած մնաց հօրեղբօրորդուոյն դիմաց : Եթէ Ձիք իրեն ըսեր թէ փախտաւանը անյայտ եղած էր մոգական գդակի մը տակ և թէ այս կերպով փախած էր , աւելի չպիտի զարմանար :

— Բայց զաւելտական բան մըն է ասիկա , գոչեց վիր-
ջապէս ըսնի ծիծաղով մը , իր շարժական թիկնաթուին վրայ նստուելով ափսոսի կոպտութեամբ մը որ նըս-
տարանը կռճատեց ամէն կողմէ : Այս Քարէթըղը անշուշտ

սասանայ մըն է. ինք առանձին աւելի վաանդաւոր է քան սասանակ մը նշանաւոր աւաղակներ միացած, բայց ճշմարիտ հանճար է այս մարդը և կը սխիւմ կոր վրան անկեղծօրէն հիանալ . . . :

Նիք Քարթըրը, մէկ սրունքը միւսին վրայ նետելով, տուփին մէջէն հանդարտօրէն սիկառ մը զատեց, վառեց և սկսաւ դէպի ձեզուն ղրկել փոքրիկ կապուտակ ամպեր :

— Եթէ սխալ չեմ հասկցած, Ձիք, բաւ կ'ըսես թէ այս Քարէթըղը պարզապէս իր գլխարկը առաւ և թէ, — հաւանօրէն առանց բարեւելու իր գատաւօրները, — Ելաւ դնաց, առանց ետին նայելու :

— Գրեթէ այսպէս տեղի ունեցաւ ամէն բան, Նիք . . . :

— Այո՛, բայց պէտք է որ քիչ մը աւելի մանրամասնօրէն պատմես, Ձիք . . . : Աղէկ միտքս ինկաւ, ընդմիջեց գաղտնի ստիկանը, Ապահովութեան պետ Քեննիչ Մաք Քլաքիի պատմեցիւր ամէն բան : Մեր հշօր բարեւկամը ինչ ընդունելութիւն ըրաւ այսնոր զժրախտութեան :

— Իրա՛ւ որ առաջին վայրկեանին այնպէս կարծեցի թէ կաթուածահար պիտի ըլլայ : Բայց հիմա կացութեան բարձրութեանը վրայ կը գտնուի : Անդարմանելին կ'ընդունի : Միայն թէ՛ ինչպէս տղայ մը իր մօրը ետեւէն՝ այնպէս ալ ինք կը հեծէ կուլայ անոր ետեւէն որ իրեն օգնած է հազար տեսակ գժուարութիւններու մէջ, — այսինքն իմ հոգակաւոր հորեղբորորդւոյս անրազգասելի Նիք Քարթըրի ետեւէն . . . :

— Եթէ միայն այս է իր բաղձանքը կատարուած է, պատասխանեց Նիք Քարթըր ակնարկին մէջ փայլակով մը : Ինծի համար պատուոյ խնդիր մըն է Մօսիս Քարէթըղի չուտախօյթ ձերբակալումը : Արդէն այնքան տատն որ վառ-շակին մէջ չըլլայ՝ իմ կեանքս գիշեր ցերեկ ապահովութեան մէջ չէ : Բայց չարունակէ՛, Ձիք :

օճիքին վրայ դնենք: Ինչպէս կրնաս երեւակայել, Քարէ-
թըղ ոճրապատ տառանին ամենէն հոշակաւոր և կրնանք
բոկ ամենէն վարպետորդի փաստարանները ընտրեց զինքը
պաշտպանելու համար: Այդ մարդիկը բնականաբար ա-
մէն կարելի գիտարութիւնները յարուցին: Ասոր հետե-
ւանքը այն եղաւ որ ամբողջ շարաթ մը անցաւ որպէսզի
կարելի ըլլար երգուեալները վերջնականապէս կազմել:

— Այո՛, մեր գատաւարութեան հին գրութիւնն է
այդ, մարտաց Նիք: Եւրոպայի մէջ այդքան տարտու-
թիւններ չեն ըներ այդ կարգի տաղակներու հետ: Մինչ-
դեռ հոս, շարաթներով կրնան գործը ձգձգել, եթէ մարդը
բաւական գրամ ունի վարպետ փաստարաններու վճա-
րելու համար: Ասիկա ամօթ մըն է մեզի համար, այն
չորագործները որոնք նիւթական միջոց չունին՝ իսկոյն
կը դատուին, բայց այն թշուառականները որոնք զքամ
ունին գրեթէ միշտ օճիքնին կ'ադատեն... շարունակէ՛ք...

— Վերջապէս երգուեալները կ'ամբողջացնեն և կը
դանեն տասներկու բարի ու պատուաւոր քաղաքացիներ
որոնք կը բազմին ոճրագործը դատելու համար: Առաջին
գատաւարութիւնը անդի ունեցաւ առջի առաւօտ: Ընդ-
հանուր գատախաղը իր ամբաստանադիրը կարգաց և ա-
ռաջին վիճն կանչելու կը պարտաւորուէր, երբոր դա-
տաւարութեան նախագահով գատաւորը, կէսօրին, տու-
եանը դադրեցուց, ճաշելու համար: Արահը կիսով պար-
պուեցաւ: Բնականաբար միայն ոճրացին դատելու սիրա-
հարները մնացին, իրենց հետ ուսուելիք բերած էին զոր
սկսան ուսել ստանց շարժելու նստած տեղերնէն, վախ-
նալով որ զանոնք կը կորսնցնեն ու բացը կը մնան:

— Կ'երեւակայեմ որ ամբողջ Նիւ Եորք հոն էր...

— Իրաւամբ անուր բան մըն էր Նիք: Իրարու հետ
կը կուէին ամբողջ մը ունենալու համար: Մօտիս Քարէ-
թըղ շատ չահեկան շարագործ մըն է և սակէ զատ ման-

Նիք Քարթլը կրկին երկնցաւ իր թիկնաթուին մէջ , քանի մը անգամ իր սիկստը քաշեց և սպասեց , աւերեւոյթ հանդարտութեամբ մը , իր հօրեղբորորդւոյն պատմութեան :

— Այդ դէպքը մեծ իրարանցում յառաջ բերած ըլլալու է :

— Կրնաս երեւակայել . Արդարութեան պալատի պահապանները տակնուլրայ եղան , մեղուներու երամի մը պէս որոնց փեթակը կը տապալի արջու մը խոշոր թաթէն :

Պատահածին յանցանքը փոխադարձաբար իրար կը նետէին , բայց ճշմարիտը այն է որ ամենքն ալ անմեղ էին նոր ծնող տղու մը պէս :

— Բայց ի՞նչպէս և ե՞րբ Քարէթը կրցաւ յաջողցնել այս վարդապետութիւնը :

— Իրա՛ւ որ Նիք՝ երեւակայելի ամենապարզ և խիստ դործնական յատակադժով մը գործ տեսաւ : Մեղ Նիւ Եորքցիներու համար ամօթ է որ ասանկ բան մը կարելի կ'ըլլայ յաջողցնել : Բայց մտիկ ըրէ՛ : Ինչպէս արդէն ըսի , Քարէթը գլխարկը առաւ , ոտքի ելաւ և հողիի հանդարտութեամբ մը , դատարանի սրահէն , որ բուռն ըզգայնութիւններու սիրահար բազմութեամբ մը լեցուն էր , դուրս ելաւ : Ո՛չ մէկուն մտքէն անցաւ զինքը բռնել : Նոյնիսկ հաստատապէս համոզուած եմ որ իր մեղսակիցներէն դուրս ո՛չ ոք նոյնիսկ նշմարեց իր փախուստը . . . :

— Սիրելի Ձեք , կը տեսնես որ հետաքրքրութենէս կ'այրիմ կը տոչորիմ : Լաւագոյն կատակները ամենէն կարճերն են : Ըսէ՛ վերջապէս թէ ի՞նչ կերպով Քարէթը կրցաւ փախչիլ :

Ձեք ահանջը քերեց :

— Շիտակը ըսելու համար Նիք , միայն Մօսկա Քարէթը կրնայ այս բանը պատմել , երբոր ձեռքերնիս իր

մարդ հանդիսաւ սրտով դիտել իր կախարդիչ գեղեցկութիւնը: Բայց ատեանի դադարում մը տեղի ունեցածին պէս՝ քողը երեսին կը քաշէր և նստած կը մնար, զլուխը ձեռքին մէջ, մինչեւ դատաւարութեան վերսկսումը:

— Հ'ը, հ'ը, ըսաւ գաղտնի ոստիկանը, ինձ այնպէս կը թուի որ արդէն բանի մը հոտը կ'առնեմ...:

— Ասոր վստահ եմ 'նիք: Բայց չարունակութիւնը մտիկ ըրէ: Դատաւարութիւնը պիտի սկսէր ժամը երկուքին քառորդ մնացած: Ժամը մէկին արդէն ամբողջ ունկընդիրները խմբովին եկած էին սրահին մէջ:

— Դուն ներկայ էիր, Չիք, ընդմիջեց կրկին 'նիք Բարթրը:

Հօրեղբորորդին ժխտական կերպով զուխը թօթուեց:

— Սախալուցայ հեռադրատուն վաղել ամէն կողմ հեհապրելու համար որպէսզի քեզ կանչել տամ, ընդհանուր դատախազը յայտարարած ըլլալով որ քու վկայութիւնդ անհրաժեշտ է, քանզի իրեն դէմ ղրխաւոր վկան դուն ես: Եթէ հոն դանուէիր, թերեւս նառինջի կեղեւ մը կարենայի դնել խորամանկ չարագործին ոտքերուն տակ...:

— Շատ հաւանական էր Չիք, գիտեմ այդպէս ըլլալիքը... իսկ յետոյ:

— Ինչպէս գիտեա, դատաւորը ամենէն ետքը ներս կը մտնէ միշտ: Կը սպասէ որ ամէն մարդ իր տեղը նստի սրահին մէջ: Նոյնն է ամբաստանեալին համար ալ: Մինչ դատաւորը սրահ կը մտնէ մէկ կողմէն և կ'ուզղուի դէպի կանանչ սեղանը, պահապանները ամբաստանեալը ներս կը մտցնեն ուրիշ դռնէ մը:

— Ըիչդ է. ինչպէս կ'ըսես, միշտ հին ճամբուն մէջ կը թաւալինք, մանաւանդ երբ խնդիրը ոճրային արդարութեան վրայ է... իսկ յետոյ...:

— Պարզ ձեւակերպութեան խնդիր է ատիկա, Ամբաստանեալը պաշտպան փաստաբաններու սեղանին քով

կամարդ կինը որուն դատաւորը արտօնեց դատաւարութեան միջոցին ամբաստանեալին քով նստիլ, այնքան գրգռիչ ու հազուադիւս գեղեցկութեամբ կին մըն էր որ...

— Ա՛հ, մանկամարդ ու գեղեցիկ կնոջ մը արտօնութիւն արուած էր իր քովը նստելու, ընդմիջեց Նիք Քարթըր յանկարծ ոտքի ելլելով խիստ հետաքրքրուած։ Ո՞վ էր...

— Չեմ գիտեր։ Բայց անշուշտ համոզած ըլլալու էր դատաւորը թէ ազգականական կապեր զինքը կը միացնէին Քարէթըղի, առանց ասոր երբեք այդպիսի արտօնութիւն մը չէր չնորհուէր իրեն։ Կ'ենթադրեմ որ նոյն անձն էր որ քու վրայ կրակ ըրաւ՝ տանը զոնէն՝ այն իրիկունն ուր Քարէթըղը ձերբակալեցիր...

— Ա՛հ, այդ Ինէզը... հը. արդէն գիտաւորութիւն ունէի լրջօրէն իրմով զբաղելու։

— Կրնաս դիւրաւ երեւակայել թէ, Նիք, այդ գեղեցիկ կնոջ ներկայութիւնը տատանին մէջ մեր զգայացունց մամուլին գործին կուգար։ Իր պատկերը հրատարակեցին սիւնակներով յօդուած նուիրեցին իրեն։ Ասկէ ետքը ալ ինչու զարմանալ որ Նիւ Եորքի կէսը տակնուվրայ եղած էր և ամէն օր դատաւարութեան կը փութար, զոնէ ակնհարկ մը նետելու համար կնոջ և ոչ նուազ չահեկան Ռճիրի Թագաւորին վրայ։ Բայց պատմութիւնս չարունակեմ... երբոր նախագահ դատաւորը տատանը դադարեցուց, բանաւարկեալը, ըստ սովորութեան, առաջնորդուեցաւ մինչև «Դերեղման» բանտը «Հասոաչանաց Կամուրջէն» անցուելով։

— Բնականաբար, ըսաւ Նիք Քարթըր, իսկ յետոյ

— Արդ, գեղանի Ինէզ հանդարտիկ իր տեղը մնաց, ինչպէս բոլոր նախընթաց օրերը ըրած էր։ Որչափ ատեն որ դատաւարութիւնը տեւէր՝ սովորութիւն ունէր երեսին քօղը դիտարկին վրայ դարձնելու այնպէս որ կրնար ամէն

Արահին բոլոր գեղեցիկ սեռի ներկայացուցիչները . — ու անոնք ներկայներուն մեծամասնութիւնը կը կազմէին . — տեսակ մը յիմարական կատաղութեան մատնուեցան : Ասկէց աննկարագրելի խառնաշփոթութիւն մը յառաջ եկաւ . մէկ կողմէն կիներ կը ջանար ելքի դրան մօտենալու առանց իր ոտտումները դադրեցնելու , միւս կողմէ սեղմուած ամբոխը տեղէն չարթիլ չէր ուզեր վախճալով որ այնքան զժուարութեամբ ձեռք անցուցած աթոռները կը կորսնցնէ : Անոնց միացէք կիներու պոռչուածքը և նախառական բողբոջները որոնք կուգէին օդնութեան փութալ իրենց հիւանդ բնկերունչոյն , էրիկմարդոց կոշտ բացազանչութիւնները , և ասոնց ամենուն վրայ պահապաններուն կոշտ ազդակները որոնք անդադար «կարգապահութիւն սրահին մէջ» կը պահանջէին , առանց տակաւին նշմարելու որ անսովոր բաներ մը կը դառնար բողմութեան մէջ : Ատիկա նշմարելնուն պէս վաղեցին յուզումը հանդարտեցնելու և հանդարտութիւնը վերահաստատելու համար : Ժամանակն էր արդէն , որովհետեւ սրահին մէջ երկու մասի բաժնուած էին և կը սկսէին իրարու հետ կուռիլ ու նախառնիքներէն հարուածներու անցնիլ . . . :

— Պզտիկ տղատամբութիւն մը , չքսեա , ըսաւ Նիք Բարթըր ծաղրական ժպիտով մը : Բնականաբար պատահած խաղ մը : Այո՛ , այո՛ , իրաւունք ունիս , Չիք , այդ միջոցը չաա գործածուած է . . . : Բայց ճիշտ բժշկութեան պէս է . . . : Նոր հնարուած բոլոր հրաշալի գեղերը բան մը չեն արժեր և դարձեալ մեր հին մամիկներուն գեղերովն է որ կը բժշկուինք :

Նիք կարճ խնդուք մը ունեցաւ :

— Խօսքդ շարունակէ՛ , Չիք , վերսկսաւ գաղտնի տատիկանը : Այդ միջոցը որ արդէն փորձուած էր , այս անգամ ալ , բնականաբար , յաջողեցաւ : Արահին մէջ ուրիշ բան չէին տեսնար այլ եթէ վիզեր որոնք դէպի կուռող-

իր տեղը գալուն պէս՝ դատաւորը կ'երեւայ իր բարձրա-
դիր ամթոռին վրայ: Նոյն բողէին բարապանները և պա-
լատի պահապանները որոնց կ'իյնայ սրահին կարգապա-
հութեան հողը, դժոխային աղմուկ մը կը յարուցանեն
իրենց դաւաղաններով և կը պոսան բամբ ձայնով մը:
«գլխարկնիդ վար առէք, լուսնին սրահին մէջ»:

— Կը շնորհաւորեմ քեզ, Չիք, նկարագրական ճշմարիտ
տաղանդ մը ունիս, բայց այդ բոլոր կանոնները դիտեմ...

— Պէտք է որ ամէն բան կարգով պատմեմ, Նիք,
բաւ իր հօրեղբորորդին փախստեայ ժպիտով մը: Լաւ
ուրեմն ամբաստանեալը իր տեղը նստաւ Ինէզի քով որ
կը թուէր թէ ոգեւորութեամբ հեռը կը խօսէր: Երեք պա-
հապաններ իր քովը կեցած էին: Իր փաստաբաններէն
երկուքը իրեն հետ միեւնոյն սեղանին քով նստած էին,
իրենցմէ ոչ շատ հեռու երկու ոտախկաններ կային...:
Արդ, այդ վայրկեանին ուր դատաւորը կը նստէր «գլխարկ-
ները վար առէք, լուսնին սրահին մէջ» խելացուցիչ
աղմուկներով, մուտքի դրան կողմէն ուրիշ սուր աղա-
ղակ մը՝ կնոջ մը կողմէ արձակուած՝ լսուեցաւ:

— Ա՛հ, ա՛հ, մոլտաց զաղանի ոտախկանը, ուրեմն
այդ կինը սկսաւ աղաղակել...:

— Ըսի՞ թէ աղաղակեց, հարցուց Չիք, կրնայի ըսել
թէ գերի բռնուած զաղանի մը պէս ոռնաց: Արահը լե-
ցուց սոսկալի ճիչերով որոնք բոլոր ներկաներուն
չիղերուն դպան: Միեւնոյն ատեն կինը ջղաձգօրէն ձեռ-
քերը կը շարժէր օդին մէջ և կը ջանար կարելի եղածին
չափ շուտ դրան քով հասնելու:

— Ասիկա բնականաբար սրահին մէջ մեծ յուզում
և տակնուվրայութիւն լսուած բերաւ...

— Ասկէ աւելի... ճշմարիտ կախարդական իրարան-
ցում մը: Այդ թշուառուհիին սրտածմբիկ ու խլացուցիչ
ողբերը կարծես տարափոխիկ զօրութիւն մը ունէին:

ուէր իր զիմադիծներուն վրայ, այնպէս որ իբր թէ արդարութեան անսովոր հանդիսավանութիւնը զինքը սարսափի մատնած էր. և երբ դէպի իրեն վաղեցին ամէնքը — պահապան, բարապետ, դատաւոր, ոստիկան, երզուհայ և փաստաբան — ի մեծ ապշութիւն իրենց՝ հաստատեցին թէ անծանօթի մը դէմ կը զանուէին, որ հետուէն կամ մօտէն յարարեցութիւն չունէր տեսնուելու վրայ եզոզ դատաւարութեան հետ . . .

— Այո՛, չատ տարօրինակ է, բոլոր զազանի ոստիկանը պաղութեամբ: Իսկ Ինէզ . . .

— Ահ, այդ կէտը պատմութեան ամէնէն ալանդակ մասն է, յայտարարեց Չիք Տղային խնդուքով մը: Կինը մէկ ոտու մօտ ոտքի կ'եղլէ, մէկ քանի բոպէ անծանօթին կը նայի շեշտակի՝ պակուցեալ դէմքով մը, սուր ճիւղ մը կ'արձակէ, թեւերը վեր կը բարձրացնէ և զեալին կ'իյնայ ուշակորոյս, մարած . . .

— Հիանալի կերպով կարգադրուած՝ փախստականին աւելի ժամանակ տալով համար, նկատեց Նիք Քարթըր: Պէտք է որ անպատճառ ծանօթանամ այդ Ինէզին հետ . . . Կը թուի թէ Մօռիս Քարէթըզէն վար չմնար . . . Իսկ այս պատմութեան բարոյականը ինչ է, աւելցուց ժպտելով:

— Բարոյականը, պատասխանեց Չիք յիշոց մը խեղդելով: Բարոյականը այն է որ Քարէթըղ անյայտ եղաւ. ահա ամէնը . . .

ները դարցած էին և ոչ իսկ կառու մը ուշադրութիւն կը դարձնէր ամբաստանեալին :

— Ժիշդ աղալէս եղաւ , ըսաւ Չիք կազը մարելով , որովհետեւ այլեւս լուսցած էր : Բայց միայն ախանջին տնկելով ու վիզերին երկարելով զո՞ն չեղան : Գիտես Նիւ Նորքցիներուն հետաքրքրութիւնը : Թո՛ղ ձի մը գետին իյնայ և ահա իսկոյն մէկ երկու հարիւր հոգի կը ժողովն եղածին վրայ երկար բարակ վիճարանելու համար , Լաւ Ուրեմն , սրահին մէջն ալ նոյն բանը տեղի ունեցաւ : Ներկաները աթոռներու և նստարաններու վրայ մաքրեցեան , ճշմարտապէս մարդկային պատենէ մը ձեռքնելով : Ի դուր դատաւորը իր արծաթէ մուրճովը սեղանին կը դարնէր , կարծես թէ քար կտարելու համար . ոչ ոք ախանջ կը կախէր իրեն , նոյնիսկ պահապանները , որովհետեւ կռուողները իրարմէ զատելու և ազմկարարները սրահէն դուրս հանելու դրաղած էին : Վերջապէս հինգ վայրկեան անցաւ մինչեւ որ կրկին բանտարկեալով զբաղիլ սկսան : Եւ այն ատեն , երբ փոքրիկ հանդարտութիւն մը տիրեց սրահին մէջ , հաստատեցին որ ամբաստանեալը , պո՛նէ առերեւոյթապէս , նստած էր Ինէզի քով մարմինը թեթեւօրէն դէպի առաջ ծռած , գլուխը երկու ձեռքերուն մէջ առած , այն գիրքով որով տեսած էին զինքը նախորդ օրերուն : Ասկէ վատ իր հագուստն ալ նոյնն էր , մազերուն գոյնը ճիշտ ու ճիշտ . մէկ խօսքով ամէն բան Մօսիս Փարէթըզը ցոյց կուտար :

— Եւ բնականաբար այլեւս ինք չէր աթոռին վրայ եղողը , հէ՞ . . . :

— Չէ , ինք չէր , շարունակեց Չիք , դժգոհ շարժումով մը ձեռքովը սեղանին զարնելով : Ինչ ըսեմ քեզի . . . այն որ ամբաստանեալին տեղ կը գնէին յանկարծական շարժումով մը ոտքի ելաւ , շուրջը շլմորած ակնարկ մը պտըտցնելով , մինչ բռնոյն մտատանջութիւն մը կը նկատ-

խառտի գործին մէջ։ Բռւռն կերպով յայտարարեց թէ երբեք նախապէս չէր տեսած այն մարդը որ Քարէթըզի տեղը բռնած էր, և մարդն ալ, իր կողմէ, հանդիսաւորապէս երթում ըրաւ թէ ոչ Ինէզը կը ճանչնար ոչ ալ Քարէթըզը։

— Ատիկա հասկնալի է, մուտաց Նիք Քարթըր երազկոտ գէմբով մը։ Անշուշտ այդ կիներ տմէն միջոց ձեռք տաւ էր իր վրայ կտակած չհրուիրելու համար։

— Ինչ որ ալ ըլլայ, հարկ եղաւ զայն ազատ թողուլ կզրահացուց Զիք, պերճախօս ակնարկ մը նետելով իր հօրեղբորորդւոյն վրայ։

— Կ'ենթադրեմ որ ետեւէն կը հետապնդեն զինքը...

— Սիրելի Նիք, ատ բանը ակներեւ է։ Ինէզ ոչ միայն սպառնալովեանն այլ նաեւ մեր կողմէ կը հետապնդուի։ Միայն թէ ոչ ստտիկանութեան պաշտօնեան և ոչ ալ մեր պաշտօնակիցը Փայի բան մը չեն գտած...

— Այդ մասին ետքը կրկին կը խօսինք։ Ինչ եղաւ Քարէթըզի յաջորդը, այն որ անոր տեղը նստած էր, հարցուց Նիք։

— Տակաւին ծակն է։ Բայց այդ կողմէն ալ քննութիւնը ու է հետք չգտնար։

— Կը կտակածիմացապէս ըլլալուն։ Ու է ապացոյց չի կայ ու մարդն ալ տմէն բան կ'ուրանայ ի հարկ է։

— Լաւ չեմ գիտեր, ըսաւ Զիք։ Ինքզինք արդարա-
ցրնելու համար մարդուն ըսածները անհաւատալէ բաներ չեն։ Կ'ըսէ թէ ասկէ առաջ Նիւ Եորքի մէջ չէ գտնուած և մանաւանդ ոճրագատ ատեանի սրահին մէջ։ Իր գիւղին մէջ Ոճիրի թաղաւորին վրայ զգայացունց մանրա-
մասնութիւններ կարգացեր է թերթերուն մէջ, և ասոր վրայ որոշեր է իր առաջին ճամբորդութիւնը ընել հոս, միեւնոյն ատեն այդ հետաքրքրական գտններ տեսնելու համար։ Միայն ունի եղեր երկու օր հոս մնալու և յետոյ

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐԻ ՊԱՅՔԱՐԸ ԿԸ ՄԻՍԻ

— Այսպէս, վերսկսաւ հոգակաւ որ դաղանի ոտտիկանը քանի մը երկվայրկեան ետքը՝ խորապէս մտածելով, բնականաբար շփոթութիւնը աւելցաւ սրահին մէջ...

— Գիտես որ այնտեղ չէի: Բայց լսածիս նայելով յիմարական խառնաշփոթութիւն մը եղած է:

— Ըսէ՛ ինծի, Ձիք, գեղանի Ինէզ իրապէ՛ս նուազած է թէ կեղծ կերպով...

Ձիք ուսերը թօթուեց մրմնջելով.

— Ո՛վ գիտէ: Կ'ուզէի պատասխանել այս հարցումին: Ասեանին պահապանները բնականաբար կ'երգնուն թէ...

— Թէ նուազումը բնական էր, հէ՞...:

— Պէտք չի կայ ըսելու, Նիք: Կը հաստատեն թէ ամենէն վարպետ գերասանուհին այդքան արուեստով չէր կրնար կեղծել: Եւ դաղանի ոտտիկան Մակիը մասնաւորաբար այդ բանին փորձառութիւնը ունի, քանզի իր կլինը կանոնաւորաբար նուազեալ կ'իյնայ ամէն անգամ որ նոր չրջադգեստի մը փափաքը ունի...: Ու այնքան լաւ կը յաջողի որ խեղճ մարդը միշտ կը կլլէր խաղը...: Երբ վերջապէս բժիշկ մը եկաւ դարմանելու Ինէզը, ճիշտ այդ միջոցին խեղքը զուխը եկաւ, այնպէս որ յայտնի չեղաւ զխոնալ թէ՛ բնական էր թէ կեղծ:

— Եւ միթէ ձերբակալեցին այդ Ինէզը...

— Անշուշտ, ըսաւ Ձիք: Բայց հարկ եղաւ խելոյն ազատ արձակել, քանզի կարելի չեղաւ իրեն զէմ ամենախուրդ տալացոյց մը գտնել թէ մաս ունեցած էր փա-

իր ըսածին՝ սրահին մէջ նստելու տեղ մը կը փնտռէր՝ երբ իրարանցումը սկսաւ։ Աջէն ձախէն հրմշտկուեցաւ և սարսափահար ինկաւ տեսած առաջին սպարազ ակթովին վրայ և անգամ մը նստելէն ետքը՝ աչքերը դոցեց․ քանզի անանկ կը կարծէր թէ զիրար պիտի սպաննէին և չէր ուզեր անանկ բանելու խառնուիլ, նոյնիսկ իրրեւ վրայ։

— Էաւ ուրեմն, բոլոր ատոնք շատ բնական կը թուին, կռակած չարուքանելու համար, ըսաւ Նիք Բարթըր։ Բայց ըսէ ինծի Ձիք, ի՞նչ եղաւ այն կինը որուն ճիչերը բոլոր այդ իրարանցումը յառաջ բերին։

— Ա՛հ, տհաւասիկ... շատ բան կը հարցնես, Նիք, պատասխանեց Ձիք դառնութեամբ։ Մեր կապոյտ լաթերը անգամ մըն ալ փառքով ծածկուեցան... բոլորովին զլխերնին կորսնցուցած էին։ Կ'ըսեն թէ կինը լուսնոտած էր։

— Ծշմարտապէ՞ս թէ կեղծ կերպով, հարցուց գաղանի ոտիկանը ծաղրաբար։

— Եթէ կեղծուած էր, ուրեմն հրաշալի կերպով խաղցած էր իր զերը։ Դիպուծով հոն ներկայ եղող բմիչկները հաստատեցին տակնապին խկութիւնը։ Կապուտակ վրդփուր մը եկաւ չրթուեքին վրայ և իր ձգտումները բոլորովին ջգտյին տաղնապի մը նկարագիրը ունէին։ Ահա պարանքով զինքը կառք մը փոխադրեցին...

— Լա՛ւ... իսկ իր հասցէ՞ն...

— Էաւ ուրեմն, տե՛ս դուն զարմանալին, դոցեց Ձիք, իր յիշատակներէն զրգուելով։ Կապոյտ զգեստով աւա-նակներուն մէջ որոնցմէ կաղմուած է Արդարութեան պալատի պահապանները, չդառնուեցաւ մէկը որ այդ հասցէն առնէր...։ Ամէնքն ալ երջանիկ էին այդ կնոջմէն այս կերպով աղատելով և ուրիշ բանի վրայ մտածելու ժամանակ չունէին։

— Հիանալի է ատիկա... մէկ խօսքով՝ արդէն պալատին մէջ այնպիսի ոտիկաններ կը գործածեն որոնք

կրկին իր ազտաւոր գառնալու : Գոնէ իր ըսածները առնոր
են . . . :

— Ուրեմն այդ մարդը բարի գեղջո՞ւկ մըն է :

— Բնականաբար , գեղացի կտպիտ մարդ մը , ինչպէս
գիրքերու մէջ նկարագրուած է , հաստատեց Ձիք գտնուած
ծիծաղով մը : Կրինտիորթի կողմերէն բնիկ Լճնի Այլանացի
է կարծեմ : Բայց զարմանալին այն է որ իր ըսածները
կէս առ կէս ճիշտ են , իր բնակած գիւղը ծնած է և միշտ
հոն ապրած , այնտեղ ամենէն յարգուած ու սիրուած է :
Եւ իր գրացիներ միտքերան կը յայտարարեն թէ Սիլաս
Լանտկրօվ , — այսպէս կը կոչուի մարդը — երբեք Նիւ-
Եորք գացած չէ :

Գաղտնի ոտտիկանը կը մատմէր :

— Հը , մուտաց , այդ ամէնը շատ տարօրինակ է :
Մարդուն պատմութիւնը ճիշտ ըլլալու է , քանցի գեղին
մէջ ամէն մարդ գիտէ զրացիին գրպանը կրածը : Այսու-
հանդերձ կրնայ ըլլալ որ պատմութիւնը ուռա ըլլայ :
Արդարեւ չեմ կրնար հաւատալ որ գիպուածը այնպէս
ճիշտ ժամանակին օգնութեան հասած ըլլայ Քարէթըղի :
Ըսէ՛ տեսնենք , Ձիք , այդ Լանտկրօվը տեսար . . . :

— Ոչ բաւական մօտէն վրան դատաստան մը ընելու
համար : Արդէն վատտաբան մը բռնեց և այս վերջինը
խնդրադիր մը մատուց երաշխաւորութեամբ ազատ ար-
ձակելու համար իր սրաշտպանեալը : Այսօր որոշուած պիտի
տրուի այդ մասին : Բնականաբար հարկ պիտի ըլլայ գինքը
ազատ թողուլ :

— Հը հը , ըրաւ գաղտնի ոտտիկանը : Եւ ինչպէս
այդ Սիլաս Լանտկրօվը իր ներկայութիւնը կը բացատրէ
ամբաստանեալին աթոռին վրայ :

— Բաւական պարզ կերպով : Կ'ըսէ որ անկէ առաջ
երբեք ոտքը դրած չէր գատարանի մը սրահէն ներս և
թէ այնպէս կ'երեւակայէր թէ ամէն աթոռ մէկ էր : Ըստ

— Այո՛, բայց տակաւին զինքը Քերովբէի մը տեղ չեմ դրած, նկատեց Նիք ժպտելով: Ամէն պարնաղային՝ ճիշտ այդ տեսակ մարդիկն են որոնք յաճախ վտանգաւոր կ'ըլլոն կիներու համար...

— Բացարձակապէս քու կարծիքէդ եմ, ըսաւ Չիք փուսկոտութեամբ: Այդ Ինէզը կը նկատեմ իրրեւ չնորհ-
քով կրթութիւն առած կին մը, ասկէ դատ հարուստ կը թուի: Կ'ըսուի թէ կիները կա՛մ հրեշտակ և կա՛մ սատա-
նայ են և թէ իրենց համար միջին եզր չի կայ, մանա-
ւանդ սիրոյ մէջ: Արդ, կարծեմ խենթի պէս սիրահարած է Ոճիրի Թադաւորին... այս լուսածս բաւ է քեզի:

— Գրեթէ: Եթէ միտքդ լաւ կը հասկնամ, կը կար-
ծեալ թէ...

— Թէ՛ սիրահար կին մը չվարանիր ոտնակոխ ընելու
ամէն խղճահարութիւն օգտակար ըլլալու համար սիրած
մարդուն: Եւ կատարելապէս կրնայ ըլլալ որ այս պարու-
թին ալ նոյնն է:

— Ես ալ այդպէս կը կարծեմ, Չիք...: Բայց ուրիշ
ինչ գիտեա այս Ինէզի մասին:

— Ուրիշ սա գիտեմ միայն որ Դէրդ փողոցը այն
տունը կը բնակի որուն առջեւ Քարէթըղը ձերբակալե-
ցիր: Փացի դայն կը հետապնդէ բայց մինչեւ հիմա կաս-
կածելի բան մը չէ գտած: Աւելցնեմ որ առջի գիշեր
յանձնարարեցի Թէնչիին որ Փացիին ըսէ նեկայ գտնուե-
լու տունին՝ ուր պիտի խորհրդակցին Սիլաս Լանտկրօլը
ազատ ձգելու մասին...

— Լաւ ուրեմն, Չիք, դուն ինքդ պիտի երթաս այդ
տաննին և այն պարնաղային ուր Սիլաս Լանտկրօլ ա-
զատ թողուի՝ պիտի ջանաս իրեն հետ ծանօթանալ և,
եթէ կարելի է, մինչեւ իր ազարակը ընկերանալ: Ու-
ղածիդ պէս գործդ կարգադրէ՛. միջոց մը կրնաս գտնել
անշուշտ: Մինչեւ բոլոր աղբիւրներուն ելելու է գտնելու

ծանօթ են իրենց ասուշութեամբ ու չեն կրնար օգտու-
կար ըլլալ փողոցը . . . բայց զսնէ աղմկարարներէն մէկը
չձերբակարգին :

— Եւ ոչ իսկ կատու մը : Պահապաններուն միակ ըզ-
բաղումը եղած է կարելի եղածին չափ շուտով կարգա-
պահութիւնը վերահաստատակ սրահին մէջ : Աղմկարար-
ները դուրս հանեցին , ահա ամբողջ բրածնին : Ապուշները
այնքան զլուխնին կտրնցուցած էին որ նոյնիսկ ուշադ-
րութիւն չէին ընկեր բժիշկներուն որոնք նրբացքին մէջ
լուսնոտ կիներ կը խնամէին :

— Բնականաբար բժիշկներ որոնք ատենը կը զբա-
նուէին և որոնք փութացին իրենց ծառայութիւնը մա-
տուցանել :

— Կատարեալապէս . կնոջը հետ միեւնոյն ատեն ա-
նոնք ալ անհրեւոյթ եղան . . . հաւանօրէն միեւնոյն կառ-
քով : Ուրիշ խօսքով՝ զուցէ այդ կնոջ մեղսակիցներն էին :

— Հոտառութիւն ունիս դուն Չիք , լուս ուրեմն ,
Մօսիս Քարէթըզ միայն Ոճիրի Թաղաւոր չանուանուիր՝
այլ իրօք ալ այնպէս է : Դաւադրութիւնը հիանալի կեր-
պով կազմակերպուած ու զործադրուած է :

Դաղանի ոստիկանը մտածկոտ գէմքով զլուսը երեքուց :

— Բայց Ոճիրի Թաղաւորին սիրուհին ալ ո՛չ նուազ
խորամանկ կը թուի ինծի :

— Ինչպի մասին կը խօսիս , ըսաւ իր հորեղբորորդին
ինդպալով հակառակ իրեն

— Ձայն մեղսակեց կը կարծես , կամ , որոշ կերպով
խօսելով , ըստ քեզի այդ կինն ալ ոճրագործ մըն է , Չիք :

Չիք անմիջապէս չպատանխտնեց :

— Ի՞նչ կ'ուզես որ ըսեմ , ըսաւ վայրկեան մը ետքը :
Ձինքը տեսնողը կը կարծէ թէ հրեշտակ մըն է . . . : Բայց
Քարէթըզ ալ միթէ գեղեցիկ երիտասարդ մը չէ . . . :

համար իմ պատուարժան մահացու թշնամիիս Մօսիս Բարեթըղի հետքը : Եւ շատ պիտի զարմանամ եթէ այդ դեղացիին քով բան մը չգտնենք :

— Ո՛հ, բա՛ւ է անգամ մը տեսնել զինքը . . . Եթէ ճշմարտապէս զիպուածով չէ գտնուած դատարանի սրահը . . .

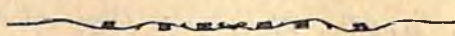
— Պարտապ խօսքեր են ասոնք, բնդմիջեց զաղանի ոտախկանը : Այդ մարդը կա՛մ ուղղակի մեղսակից մըն է և կամ վարձուած մէկը : Ամէն պարտապան՝ պէտք է որ զինքը խօսեցնես : Այս է քու պաշտօնդ Չիք . . . բայց ըզգոյ՜ կղի՛ր, քանզի բոլոր ըսածներուդ համեմատ, զոր՝ ծերնիս շատ վարպետորդի մէկուն հետ է . . . :

Նիք Գարթըրը ոտքի ելաւ :

— Երախտապարտ պիտի թողուս զիս, Չիք, եթէ ամէն լանէ ասաջ՝ երթաս ձայն տաս Թէնչիի և զինքը ինծի զրկես . . .

— Շատ լաւ, Նիք, հոն կ'երթամ ուղղակի . . . :

— Ես հոս Նիւ Եորք կը մնամ մասնաւորապէս զբաղելու համար Ոճիւրի Թագաւորին սիրուհիին հետ, չարուհակեց Նիք մտածկոտ : Եթէ քու պաշտօնիդ միջոցին օգնութեան պէտք ունենաս, բաւական է որ ինծի հետ ձայնես կամ հեռագիր մը զրկես : Կամ Փայլին կամ Թէնչին քեզի կը զրկեմ պարտապան համեմատ . . . ուրեմն ատ այժմ ցտեսութիւն :

ԱՊՈՆՈՎՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԻՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Իր եղբորորդին հեռանալուն պէս, Նիք Քարթերը իր զարդասենեակը գնաց հագուելու:

Միտքը դրած էր նախ և առաջ այցելութիւն տալու իր բարեկամին՝ Քինիչ Մաք Քլաքիի, Նիւ Եորքի Ապահովութեան պետին: Բայց որովհետեւ կ'ուզէր փախտաւիանին ծառայութեան մէջ եղող չրտեսներէն կարելի եղածին չափ խուսափիլ, որոչեց այնպէս մը ծպտուիլ որ իր լուսադէմ բարեկամներն ալ զինքը չկարենան ճանչնալ:

Երբ դուրս ելլելու վրայ էր տան ներքնայարկի դռնէն որպէս զի ուշադրութիւն չդրաւ, իր պատու սպասուհիին կողմէ կանչուեցաւ: Ետին դառնալով, ներքին դռնակովութեամբ մը հաստատեց թէ՛ պատաւը յայտնի վտակածանքով մը կը նայէր իրեն և կ'ուզէր համոզուիլ թէ ինչ բան ունէր իրենց տանը մէջ:

Երբ ինքզինքը ճանչցուց՝ պատու կիներ մաղ մնաց որ զարմանքէն կռնակի վրայ իյնար:

— Չէ՛, բայց, պարոն Քարթերն է... գոչեց ձեռքերուն մէջ դարձելով: Եթէ ձեր ձայնը չճանչնայի, ոտիկան մը պիտի կանչէի ձեզ ձերբակալել տալու համար... Կատարեկապէս դատարկագորտի մը կը նմանիք... բարձր կարգի դատարկագորտ մը բնականարար, աւելցուց իրրեւ չքմեղանք:

Նիք Քարթերը խնդալով մեկնեցաւ տունէն: Ուրախ էր այնքան լաւ ծպտուած ըլլալուն որ նոյնիսկ պատու սպասուհին կարող չէր ըլլար ճանչնալ: Պատաւը սուր աչքեր ունէր և Նիք կարեւորութիւն կուտար անոր դատաստանին:

— Լաւ : եթէ երբորդ անդամ նորէն գոյն ձեռք ան-
ցընեմ, զոնէ պիտի պահէք. սիրելի շորձ : Ի վերջոյ այդ
կատակը ձանձրանալի կը դառնայ կոր :

— Զիս ա՛լ աւելի մի՛ ճնշեր քու բողոքներովդ Նիք,
հանդիսաւոր կերպով կ'երդնում որ մեր ձեռքէն եկածը
պիտի ընենք . . . :

— Նոյնիսկ եթէ չառ գծուար է, ընդմիջեց գողանի
ստիկանը հեղնարար :

— Բայց պէտք է ընդունիս որ այս անգամ ո՛չ իմ և
ո՛չ ալ իմ մարդոցս է յանցանքը, քանզի բանտարկեալը
դատարանին կը պատկանէր :

— Ատոնք ամէնը աղէկ, շորձ, բայց և այնպէս թըռ-
չունը վանդակին մէջ չէ . . .

Փոքրիկ ժողիտ մը ունեցաւ և խօսակցութեան նիւթը
փոխելով՝ դիտել տուաւ :

— Ներկայ պարագային, ինչպէս ուրիշ չառ մը պա-
րագաներուն, պէտք է կրկնել. — «Փնտռէ՛ կինը» : Օ՛հ
ձորձ, բերանդ բաց, ի՞նչ գիտեր կնոջ մասին :

— Կինը, ըսաւ Ապահովութեան պետը գլուխը օրօ-
րելով : Ո՞ր կնոջ վրայ կը խօսիս :

— Է՛հ, այն հրաշալի գեղեցկութեան վրայ որ դա-
տավարութեան միջոցին Մօսկա Գարէթըղի քով կը նստէր
և որ այնքան պատեհ ատեն նուաղեցաւ, երբ մէկէն ի
մէկ նշմարեց ամբաստանեալին սեղը բռնող մարդը :

— Ա՛հ, այո՛, սա մանկամարդ կինը . . . այո՛, իր
անունը ծանօթ է ինծի :

— Ատիկա բան մըն է արդէն, ըսաւ Նիք Գարթըր
կատակաբանելով : Եւ ինչպէ՞ս կը կոչուի այս չքնաղ ա-
րարածը :

— Ինէզ Նալաոս :

եա... և սակայն տակաւին քեզ չեմ կրնար կոր ճանչնալ... բայց նստէ՛, Նիք: Զիք ամէն բան պատմած ըլլալու է արդէն...

— Այո՛, որչափ որ ինք գիտէր... ամուլ իրողութիւններ, ըսաւ Նիք ամուսի մը վրայ նստելով:

— Իրա՛ւ որ մեր վիացածն ալ աւելի բան մը չէ: Մարդ կը յաւատնասի այս Քարէթըզին հետ...

— Դուն գտտարանի սրահը չէիր, ձորձ, երբոր այս կատակերգութիւնը խաղցուեցաւ:

— Փա՛ռք Աստուծոյ որ հոն չէի: Գործերս արգելեցին:

— Բայց ի՞նչպէս կըլլայ որ քու մարդերէդ ո՛չ մէկը հոն չէր, հարցուց Նիք զուսեր օրօրելով:

— Բնականաբար հաս մը կար, զոնէ պէտք էր որ ըլլար: Բայց ապուշը ճաշելու գացեր է միւսներուն պէս և տակաւին չէ վերադառնալու եղեր երբ այնքա՛ն վարպետութեամբ կարգադրուած ծրագիրը գործադրուեր է...: Իրմէ ամսական մը կտրեցի և ամիս մըն ալ գործէ գաղթեցուցի... բայց ըստոր տոնը Քարէթըզը մեզի չեն վերադարձնէր...:

— Շատ աղէկ կը խօսիս, ըսաւ հոշակաւոր գաղտնի ոտախկանը խնդալով: Բայց վերջապէս կոխի յատակապիծ մը պտարաստած ես...

— Հանգիտա թո՛ղ զիս, պատասխանեց Ապահովու թեան պէտք սրտմտած ձայնով մը: Անգամ մըն ալ փութուլլաս կը կորսնցնեմ: Իմ կոխի ամբողջ ծրագիրս է խնդիրը քեզի յայտնել...:

Գաղտնի ոտախկանը չկրցաւ ծիծաղը գտակ:

— Շատ լաւ բայց, առարկեց, արդէն երկու անգամ դործը ցեխէն գուրս հանեցի և շատ մեծ հաճոյք մը չունեցայ... կրնամ ասիկա բացարձակ կերպով ըսել:

— Աղէկ բաները երեք երեք կ'երթան, Նիք, կատակաբանեց Սաք Քլասքի:

— Անուղղաց հեղինակ մըն եւ, Նիք, յայտարարեց Մաք Քրտաքի: Բայց այս անգամ կը սխալու, օրէորդ Նա-վառօ իրաւցնէ հազուադիւա եւ հմայիչ զեղեցկութիւն մըն է եւ զուն ալ իմ կարծիքէս պիտի բլլատ զայն տես-նելուց պէս:

— Կարելի է, Մարտայ Նիք: Բայց միայն իր զեղեց-կութեան մէջ ճառագայթելու սահմանուած չէ անշուշտ, ասուտեան տառալին պէս: Հարկ է որ ուրիշ բան մըն ալ ընէ...

— Քսան տարու է:

— Ի՞նչ կ'ըլլայ. եւ ալ անգամ մը եղած եմ քսա տարու, ըսաւ գաղանի տափկանը՝ խնդալով:

— Մաիկ բրէ ուրեմն: Իր հօրը եւ խորդ մօր մը հետ կ'ապրի քու գիտցած տանդ մէջ: Հօրը անկար է եւ սենեակէն դուրս չելլար, թէ եւ անկողնին մէջ գտնուած չէ: Իր խորդ մայրը ընդհակառակը աշխարհիկ կնոջ մը բոլոր վարմունքը ունի... տարւոյն լաւագոյն մասը կ'անցնէ բարձր դասու ընկերութեան այցելութիւններ տալով եւ շատ քիչ կ'երեւայ իր ամուսնոյն ընակարանը: Այժմ Եւրոպա է եղեր, ազնուական ընտանիքի մը մէջ:

— Իսկ մանկամարդ աղջիկը... Ինչդ:

— Ամէն կասկածանքէ վեր է, զոնէ որչափ որ կրցած եմ դասել, պատասխանեց Ապահովութեան պետը: Այս պատկերին մէջ սեւ կէտ մը կայ միայն, այն է իր բա-րեկամութիւնը Քարէթըղի հետ եւ դատաւարութեան ա-սեն իր ներկայութիւնը անոր քով...: Պէտք է որ խն-թի պէս սիրահարուած բլլայ այդ մարդուն: Խոսեցայ դատաւոր փոլի հետ որ Ասեանին կը նախագահէր: Ինչդ անոր ըսեր է որ ծածկաբար նշանուած է ամբաս-տանեալին հետ: Դատաւորը կ'ուզէր բացարձակապէս մերժել այդ աղջկան խնդրագիրը. բայց կրցաւ այն աս-տիճան ազէկ զայն չաղտապատել որ չկրցաւ. ընդդիմանալ

ՆԻՔ ՔԱՐԹՈՂԻ (ՀԱՍՏՈՐ Գ.)

— Աղւոր անուն մը... և այդ պարիկը կը ընակի Պէրդ փողոցը, Մէտիսըն ծառուղիին մօտ, այնպէս չէ... —

— Տատ ճիշտ է, պատասխանեց Ապահովութեան պետը :

— Իսու ուրեմն, կեղրոնական պաշտօնատան պարոններուն կարծիքը միթէ ասիթ ունեցաւ. աւելի մանրամասնօրէն լուսաբանուելու այս յուշակապարիկին մասին հարցուց Նիք Քարթըր, որ աթոռին երկու կողմերէն սրբունքները կախած սիկառ մը վառեր էր և շեշտակի ապահովութեան պետին կը նայէր :

— Նիք, կը խնդրեմ այդ ձեւով մի նայիր խնժի : Շատ ապուշ կերպարանք մը ունիս, ըսաւ Մաք Քլապփ, քահնա՜ խնդարով : Բու տեսակիդ մէջ մէկ հատիկ ևս... այդ ծոլտումդ... հոյակապ է : Ահա բաւական ժամանակ է որ կը խօսակցինք ու տակաւին արդի զինադիժերուդ մէջ ի զուր նմանութեան մէկ քանի կէտեր կը փնտրեմ քեզի հետ... :

— Երջանիկ պիտի ըլլայի եթէ նոյն տպաւորութիւնը ընէի ամէն մարդու վրայ՝ ըսաւ Նիք հանդարտիկ : Բայց կ'ուղէիր բան մը պատմել սինեօրիթա Ինէշ Նաովառօյի վրայ :

— Պատմել... երազ կը տեսնաս... ինչ որ կրնամ ըսել սա է թէ ամենէն կախարդիչ, ամենէն հմայիչ, ամենէն գեղեցիկ արարածն է որ... :

— Ո՛վ տէր, ընդմիջեց գաղտնի ոտիկմանը խնդարով : Ահա կը սկսիս դուն ալ ասիեղցիկը խօսիլ, ծեր խանդավառ... եթէ կնիկդ լսեր այդ ըսածներդ : Բայց լուրջ խօսելով, ճօրճ, եթէ այսպէս շարունակէ, ևս ալ ի վերջոյ պիտի հաւատամ այդ հրաշալի գեղեցկութեան... կրնայ ըլլալ նոյնիսկ որ իրեն սիրահարիմ տակաւին երեսը չտեսած... :

անոր աղաչանքներուն և արցունքներուն և ուզածը չբնորհեց :

— Իր տեսած գործերուն լաւագոյնը չէ ատիկա , մի-
ոքլտաց Նիք : Ուրեմն հետապնդել ատիկր այդ կնոջական
գեղեցկութեան և առաքինութեան օրինակո . . .

— Բնականաբար , Նիք :

— Եւ քու պոչածնեաղ ի՞նչ երեւան հանեց :

— Ոչինչ , խոստովանեցաւ Քննիչը ուսերը թօթուելով :

— Մեծ բան մը չէ այդ , ըսաւ Նիք խնդալով : Եւ
սակայն հարկ է որ տեղ մը գացած ըլլայ այս կինը , որ . . .

— Բնաւ երբէք : Այստա թողուելէն ի վեր , և ո՛չ իսկ
անգամ մը տունէն դուրս ելած է . . . այսինքն 40) Ժամէ
ի վեր քանզի առջի իրիկունը զինքը ազատ ձգեցին . . . :

— Կ'ենթադրեմ թէ կ'ընդունիս որ Քարէթըզը փախ-
ցընելու դաւադրութեան մէջ բաժին ունի . . .

Ապահովութեան պետը ժխտական կերպով գլուխը օ-
րօրեց :

— Առաջին անգամ ատոր հաւատացի , Նիք , բայց
անկեղծօրէն կ'ըսեմ ա՛յլ չեմ հաւատար : Օր . Նալատը
անմեղ է . . .

— Ուրեմն որո՞ւ տեղ կը գնես զինքը . . . :

— Սիրուն մանկատի աղջկան մը տեղ , վիսլամու ձրդ-
տուններով , երազկոտ ու զգայազրդիւ , որ Մօսիս Քա-
րէթըզի մէջ ուրիշ բան չէ տեսած այլ խռակական հե-
րոս մը և որուն խնթի նման սիրահարած է : Դատաւա-
րութեան միջոցին անոր քովը նստելու համար ըրած բռն
զիմուճը ցոյց կուտայ թէ որքա՛ն գերազրդիւ միտք մը
ունի և թէ որքա՛ն սրտայոյզ հաւատք մը իր սերած մար-
դուն անմեղութեանը վրայ . . . :

— Լա՛ւ , լա՛ւ , այդ ամէնքը աղէկ , բայց կը ցաւիմ
որ ես կարող չեմ հաւատալու , նկատեց Նիք չոր կեր-
պով , իր սիկառը նկատելով :

— Բայց ինչու համար Նիք... եւ ալ տղերք ունիմ
և կը վատահեցնեմ որ... :

— Այդ անմեղ զատուկը շատ աղուօր կերպով բէ-
վորվէր կը գործածէր, վերջին անգամ... :

— Ի՞նչ կ'ըսէս կոր, զոչեց Ապահովութեան պետը
զարմացած, ինչ բէվորվէրի մասին կը խօսիս :

— Ահ, այո՛, աղէկ միտքս ինկաւ, քեզի չպատմեցի
անգամ, պատասխանեց զաղանի ոստիկանը խնդալով :
Ահաւասիկ եղելովիւնը. դիտես որ անցած օր այդ Քա-
րէթըրը ձերբակալեցի ճիշտ Նաւատօյի վերնադասութակին
վրայ, իրիկուան ճիշտ ժամը տասներմէկին : Ատալուեցայ
բռնեցքի պատուական հարուած մը իջեցնել Քարէթըրի
ճնօտին տակ և նոյն բողբոջին վրաս կրակ ըրին կիսաբաց
դռնէն և գնդակը զլուխս քերելով անցաւ, հազիւ ժա-
մանակ ունեցայ կնոջ մը կիսադէմը ընդնմարելու, դուռը
ուժգնօրէն կրկին դոցուեցաւ և լսեցի որ ներսէն կը կըղ-
պէին : Այն տանն մեծ կտրեւորութիւն չընծայեցի այս
շէպքին, բայց հիմա որ այս կինը կ'երեւայ զատարանին
մէջ Մօսիս Քարէթըրի քով և որ այս սրտայոյլ հուածու-
թեան արդիւնքը այն կ'ըլլայ որ Քարէթըր կը փախչի,
իմ արկածս բոլորովին տարբեր գոյնով մը կ'երեւայ աչքիս :
Բննիչ Մօք Քլաքքի ափ ի բերան կը մնայ :

— Այդ ամէնը շատ տարօրինակ է, խառնովանեցաւ,
բայց բնաւ չհամաձայնիր իմ յստակ գիտողութիւններուս
հետ : Վստահ եւ չսխալելուդ, Նիք... Ինչդ Նաւատօ
իրաւցնէ վրագ կրակ ըրաւ, Քարէթըրը ձերբակալուած
սրահուն և միթէքիւ սպաննելու գիտաւորութեամբ պար-
պեց հրազէնը... :

— Ատոր մասին կեանքդ զրաւի կրնաս դնել, ըսաւ
Նիք իր չոր շնչաովը : Այդ իրիկունը հնգիկի պէս ծըպ-
տուած էինք և խոչոր փաթթոցներ կը կրէինք : Ա՛րդ,
գնդակը փաթթոցս տապալեց և մոզերս այրեց : Ասիկա
բաւական է կարծեմ... :

Վերջապէս, բոլոր այդ զէտքերուն ամբողջութիւնը կ'ապացուցանէ թէ խնդիրը գիպուածական է պատահարի մը վրայ չէ, որմէ բանաստեղծաբանը արթնամտութիւնը ունեցած է օգուտ քաղելու, այլ բնականապէս երկարօրէն խորհուած և խնամքով գործադրուած ծրագրի մը հանդէսը կը գտնուի որ հիմնադրի կերպով յաջողած է . . . :

Նիք Քարթըրը ոտքի ելաւ և ձեռքը երկարեց Ապահովութեան պետին :

— Ինչ, այսպէս մէկէն ի մէկ կը մեկնիս, ըսաւ միւսը զարմացած :

— Անշուշտ, ձորձ, քանզի ինքզինքս կ'ուսում և մեծ փափաք ունիմ աչքովս ծանօթանալու այս օրիորդ ինչդ Նալաուօյի հետ : Ինք և միմիայն ինքն է այս խառնուկութեան զրդիչը : Հիմա կը յիշեմ համակ մը զոր Մօռիս Քարէթըղի թղթապահակէն հանելու տոբիթը ունեցայ, այդ նամակը ինք պրծած էր և ուղղուած էր ինչդ Նալաուօյի : Եւ իր պարունակութիւնը այնքան մտերմական էր և այնքան անխուստիան տկնարկութիւններ կ'ընէր իր գործած ոճիրներուն, որ չստ հետուն չեմ երթար երբոր հաստատեմ թէ այդ գեղանի աղջիկը իր ըսածին պէս չէ, ո՛չ միայն Մօռիս Քարէթըղի սիրտէն՝ այլ նաեւ անոր մեղսակիցն է : Իր սճիրներուն գործադրութեանը մէջ, Անա՛ ինչ որ կ'ուզեմ և ինչ որ պարտական եմ երեւան հանելու՝ չստ ժամանակ չանցած :

Այսպէս խօսելով Նիք Քարթըրը աչքերուն մէջ բոց մը ունէր և ոտքը գետին կը դարնէր կարծես իր սրտունքը աւելի հաստատելու համար :

— Լաւ ուրեմն, Նիք, ինչ որ կ'ընամ ըսել սա է թէ նոյնէ որ դիտիլ փորձանք մը չըրերս, ըսաւ Մաք Քլաուքի կիսաձայն : Այդ մանկատի կինը ինձ կը թուի ըլլալ ո՛չ միայն կախարդիչ գեղունի մը, այլ նաեւ խիստ վտանգաւոր . . . :

— Ձի կայ բան մը որուն վրայ աւելի զիւրին ըլլայ խարուիլ քան մարդոց... կամ կիներուն վրայ, հառա-
ջեց Մաք Քլասքի, որ իր զրասնեակին մէջ վեր վար կը
շրջէր, մտածկոտ կերպարանքով: Բոլոր ասոնք, իրաւ է
որ ցոյց կուտան թէ բաժին ունի Քարէթըզի Արդարու-
թեան պալատէն փախչելուն մէջ:

— Իրա՛ւ: Ես մինչեւ խօս կ'ըսեմ որ այդ կինն է որ
յղացած ու պատրաստած է բոլոր ծրագիրը եւ թէ իր
բարձր անօրէնութեան նեւքիւ գործադրուած է...

— Լրջօրէ՛ն կը խօսիս, հարցուց Ապահովութեան
պետը, զիս կասկածոտ զէմքով մը:

Փաղտնի ոստիկանը նրբօրէն ժպտեցաւ:

— Մտիկ ըրէ՛, սիրելի ճորճս, ինձ կը թուի որ այդ
զեղուհին իր աչքերուն մէկ նայուածքովը յաջողած է քու-
միտքդ չփոթեցնել, ըսաւ հեղեակն ձեռով մը: Կարծեմ
իրողութիւնները բաւական յստակօրէն կը խօսին: Այն
մարդուկը որ Քարէթըզի տեղը առած էր ինչպէս որոշ
կերպով ապացուցեցածէ, պարզ ազատական մըն էր, որ
երբէք ասկէ առաջ Նիւ Եորք եկած չէր: Չայն տեսնե-
լով՝ այդ անմեղ ինչպէր աղաղակ մը արձակեց եւ մարե-
ցաւ: Առիկա շատ օգտակար եղաւ, քանզի սրահին մէջ
տիրող չփոթութիւնը աւելցաւ եւ Քարէթըզ կըլցաւ ա՛յլ
աւելի հեռանալ իր փախուստին մէջ: Բայց ասիկա պարզ
կատակերգութիւն մըն էր: Ասկէ զատ այն երեք բժիշկ-
ները որոնք այնքան բարեպաշտն կերպով հոն կը զըտ-
նուէին լուսնոտ կնոջ օգնութեան համակու համար եւ ո-
րոնք այնքան երկար ատեն զայն խնամեցին նրբաքնին
մէջ, ելան զայն եւ ոչ ոք մտածեց անոնց մասին հե-
տաքրքրուելու: Անոնք ալ մեղաւորիքներ էին որոնք իրենց
գործը կը տեսնէին: Նոյնիսկ առանց հեռք թողլու ան-
յայտ եղան սրահին մէջ աղմուկ յարուցանող մարդիկը:
Երբ ուղեցին զիրենք ձերբակալել արդէն հեռացած էին:

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐԻ ԵՒ ԴԵՂԵՅԻԿ ՍԱՏԱՆԱՆ

Կռնակը ոտտիկարանին զարձնելուն պէս զաղանի ուստիկանը քայլերը ուղղեց զէպի Արզարութեան պալատը, տեղեկութիւն տոնելու համար Սիլաս Լանտիրով ազարակապեալին մասին: Մեծ սանդուխին ստորոտը, Նիք Քարթըր հանդիպեցաւ Թէնչիի, իր պաշտօնակցին, զոր ճանչցաւ իսկոյն հակառակ ծպտուած ըլլալուն:

Թէնչի՝ ինք՝ այնքան սրտատես չեղաւ:

Արհամարտիան նայուածքով մը վերէն վար չափչփեց կոշտ մարդը որ ապուշ ժպիտով մը կը համարձակէր ձեռքը դնելու իր ուսին վրայ: Ազուոր զաս մը պիտի տար այդ անձանիօթին երբ Նիք Քարթըր ինքզինքը ճանչցուց:

— Կը շնորհաւորեմ, վարպետ, գոչեց Թէնչի, իր զարմանքը զսպելով, ձեր ծպտումը հրաշալի է: Երբեք այսքան բնականօրէն չէիք երեւցած:

— Իրաւ որ, աղաս, ես անգամ խաբուիլ կ'սկսիմ կտր: Մաք Քլաոքին ալ չճանչցաւ զիս, ինչպէս նաեւ մեր պառաւ սպասուհին Մէրրի: Բայց ստիկա անկարեւոր բան մըն է: Ի՞նչ ջուրի մէջ ենք Սիլաս Լանտիրովի հետ...

— Լուռթիւն... Ձիք անոր հետն է, մեր զիմացը, Ռիչար Միւլլըրի զինեռան մէջ. արդէն իրարու հետ ծառիօթութիւն հաստատեցին:

— Շատ սղէկ, ըսաւ գաղանի ոտտիկանը: Ես Ասթօր օթէլը կ'երթամ և հոն ընթերցման սրահին մէջ կը տեղաւորուիմ, հեռաձայնին քով: Դուն սիրելի Թէնչի, պիտի երթաս Դէրզ փողոցը և Փայքին տեղը բռնես: Ուրիշ գործ չունիս ընելիք՝ այլ եթէ ինչէլի տունը աչքէ

Նիք Քարթլըր գլուխը օրօրեց ջղալին խնդուքով մը :

— Գեղեցիկ կամ տղեղ, մարդ կամ կին, ինձի համար հաւատար է : Ըստ իս երկու տեսակ անձ գոյութիւն ունին, չարագործները և պարկեշտ մարդիկ : Եթէ իրապէս յանցաւոր է, ինչ որ շուտով պիտի հաստատեմ, իր բոլոր գեղեցկութիւնը բանի մը չպիտի ծառայէ և անողոր կերպով պիտի տապալեմ զինքը և ամենուն առջև զիմա կաղերժ ընեմ : Այլ բաւական է չարունակարար Քարթլթըղի հետ դրաղիլ ու կ'երթամ միանգամ ընդմիշտ դործս լմնցնելու իրեն հետ : Յսկեսութիւն ձորձ . . . :

Նիք Քարթլըրը գլուխը օրօրեց ջգտին խնդուքով մը :
— Գեղեցիկ կամ աղեղ, մարդ կամ կին, ինձի հա-
մար հաւատար է : Ըստ իս երկու տեսակ անձ գոյութիւն
ունին, չարագործները և պարկեշտ մարդիկ : Եթէ իրապէս
յանցաւոր է, ինչ որ չուտով պիտի հաստատեմ, իր բոլոր
գեղեցկութիւնը բանի մը չպիտի ծառայէ և անողոր կեր-
պով պիտի տապալեմ զինքը և ամենուն առջև զիմա-
կազերծ ընեմ : Այլ բաւական է շարունակարար Քարէ-
թըղի հետ զրազիլ ու կ'երթամ միանգամ բնգմիշտ դործս
լմնցնելու իրեն հետ : Յետաւթիւն ձորձ . . . :

Նիք ՔԱՐԹԼՐԻ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՍՏԱՆԵՐԸ

Կենակը ոտտկարանին դարձնելուն պէս դադարի
տիկանը քայքայեց ուղղեց գէտի Արդաւանի
տեղեկութիւն առնելու ծառայող Սիւրբ Ստեփան
բակապետին մասին : Մեծ տանգոյի մըն է այս,
Քարթլըր հանդիմանեցաւ Թէնչիի, որ ան մը չունինք
ճանչցաւ իր կոյն հակառակ : Երբ ըլլայ այնտեղ տի-
կանի հովիւին տալն է, չատ աղ-
բէսին ու Մարգարէներուն հետ

Այլ :

Խնդալով՝ դրամ համբելու ձեւը կ'ընէր : Միւսնոյն
մանրադնին կերտով աչքէ կ'անցնէր սրահին դիրքը
այ յայտնի ընելու կ'ուսումնասիրէր մանկամարդ
իրուհին՝ ամենամեծ ուշադրութեամբ :

Նիք Քարթլըրը ստիպուեցաւ ինքնիրեն խոստովանելու
է տակաւին իր կեանքին մէջ այսքան հրաշալի կին մը
չէր տեսած :

Սիրոյ հմայք մը, քաղցր ու անդիմադրելի քաղցա-
կանութիւն մը կը բխէր այս շնորհալի արարածէն, ինչ-
պէս որ, հիւներուն ըսածին պէս, զրդանքի ու հրայքի
արեւը՝ Աստղիկէն՝ կը ճառագայթէր :

Իր առջեւը ոտքի կեցած էր, աչքերը շողշողուն,
չթմունքը վարդերանդ, հիանալի սև մազերը ուսերն ի վար :

Ճապուկ մայրիկ, ուռիի ոտի մը նման հասակ մը
ունէր, բայց և այնպէս յաղթանդամ ու զօրաւոր էր ըմ-
բիշի մը պէս :

Այս հմայիչ կերպարանքին ազդեցութեանը տակ՝ Նիք

Եթէ չպիտի
հակադրութիւնը չէի խոս-
րաւ Թէնչի, Ինչք իր տունն է : Դ
կայ որ զինքը պատուհանը տեսայ :

— Հը, մօլտաց գաղտնի ոստիկանը՝ Օ'ն, լաւ, տեղի գարցիւր և աչքի բաց։ . .

Նիք Քարթըրը թողուց Օթէյ Ասթօրը մտատանջ դէմքով մը։

— Խորամանկ էդ մը, մտածեց կէս զուարթ կէս մտածկոտ դէմքով։ Կ'երեւայ որ Փացիի քթէն բռնած կը խաղցնէ. այս ժամուս աստիճանաբար այժմ ուրիշ կնոջ մը ետեւէն կը վազէ մեր գեղունիին կարծելով . . . ևս երթամ ամէն բան աչքովս տեսնեմ։

Քառորդ ժամ ետքը, Նիք Քարթըրը Դօրոգ փողոցը կը մտնար։ Թէնչին նշմարեց բայց զայն չտեսնելու զարկաւ. վերնագաւթակը ելաւ և զանգակը հնչեցուց։

Երկար չսպասեց։ Խառնածին մը, Քուպացիի ու սեւամորթի խառնուրդ, եկաւ դուռը բանալու, զինքը կասկածոտ ակնարկով մը չափաւորով։

Նիք Քարթըր, իր ստանձնած գերին հաւատարիմ, աչքերը խոշոր բացած, անոր նայեցաւ ասուջօրէն ժրպակով, ինչպէս կ'ընեն գեղջուկները օտարականի մը դիմաց։

— Լաւ ուրեմն, երիտասարդ, բոսաւ պոչտպանիչ գէմքով մը, անգղիերէն կը խօսուի՞ հոս . . .

— Այո՛ւ. տէր . . .

— Ուրեմն կ'ուզեմ որ իմաց տաք օրիորդ Ինէզ Նաւառօյի թէ կը փախաքիմ իրեն հետ խօսիլ, շարունակեց կեղծ գիւղացին։

— Եւ զո՞վ պէտք է ծանուցանեմ, պարոն . . .

— Բայց զիս յայտարարեց գաղտնի ոստիկանը, արժանայարգ դէմքով մը։

— Բայց օրիորդ Նաւառօ ձեր անունը պիտի հարցնէ։

— Իրաւ պիտի հարցնէ . . . բայց ի սէր Աստուծոյ, տղաս, Պետրոսը ըլլամ կամ Պօղոսը, ամէն մարդ զիս կը

չհեռացնել և եկող գացողները ամենամեծ ճշտութեամբ նշանակել, որպէսզի յետոյ կարենաւ մանրազնին նկարագրութիւնը ընել ինձ: Եթէ մանկամարդ կիներ դուրս ելլէ՝ բնականաբար զինքը կը հետապնդեաւ ուր որ ա երթայ, նոյնիսկ եթէ Սան Ֆրանչէսքօ և կամ լուսնին մէջ երթայ: Հասկցա՞ր...:

— Կատարելապէս, վարպետ:

— Կարծեմ քեզի համար դժուար չպիտի ըլլայ Փացին գտնել...:

Թէնչի դճացաւ խնդալով:

— Իաւ ուրեմն, բռէ՛ իրեն որ Նէյչընըլ Փարք Պանքի առջեւ երթայ ուր իրեն խօսելիք ունիմ: Բայց թո՛ղ աճապարէ՛ որովհետեւ ես ալ Դճրդ փողոցի առունը պիտի երթամ:

Նիք Բարթըր հազիւ թէ ոտքը դրած էր հին ու հռչակաւոր Օթէլ Ասթորի ընթերցման սրահին մէջ, որ «Նէյչընըլ Փարք Պանք»-ի զիմաց կը գտնուէր, երբոր հեռաձայնի կոչման զանգակը լսեց, այնպիսի ձեւով մը որ հասկցաւ թէ իրեն համար էր: Չէր սխալած, քանզի ընդունիչ գործիքը տոնելով լսեց, թելին միւս կողմը, Թէնչի ձայնը:

— Քանի մը բոպէի համար տան հսկողութիւնը թողուցի, վարպետ, ձեզ ծանուցանելու համար թէ ոչ մէկ տեղ Փացին հետքը գտայ: Հոս չէ. բոլոր նշանները բացակայ:

— Հը, կարելի է: Ինչէղ դուրս ելած ըլլալու և ինքն ալ անոր հետեւած:

— Եթէ չգիտնայի որ բոլորովին հսկառակն է, տան հսկողութիւնը չէի թողուր ձեզի հեռաձայնելու համար, ըսաւ Թէնչի, Ինչէղ իր սուշն է. դեռ տառը վայելեալն կայ որ զինքը սրատուհանը տեսայ:

— Ի՞նչ կ'ուզէք ինէ, ըսաւ մանկամարդ աղջիկը,
խօսքերու այս հեղեղը ընդմիջելով:

Միեւնոյն ատեն ան դատաւիլը կ'իջնէր:

— Լաւ ուրեմն, կը վախաքիմ ձեզի հետ քանի մը
վայրկեան խօսիլ, գեղանի օրիօրի, — գաղանի ոտախ-
կաններուն պետն է որ զիս ձեզի կը զրկէ... և ես...

— Լա՛ւ, լա՛ւ, ընդմիջեց Ինչդ Նալառօ: Հաճեցէք
զրատան օնեւակը մանկ...:

— Շտա չնորհակալ եմ, օրիորդ... վա՛յ չունշա...
ներում կը խնդրեմ... բայց սքանչելի սրահ մըն է այս,
խիստ ճաշակաւոր... ստանկ գեղեցիկ բան մը չունինք
Հալլօ Կրինի մէջ, որչափ ալ սքանչելի ըլլայ այնտեղ ակ-
կին Հօնէյքըմպի սալօնը: Մեր հովիւին սալն է, շատ աղ-
գեցիկ և հարուստ: Մովսէսին ու Մարգարէներուն հետ
զլուխ կրնայ ելլիլ:

Ու՛ խնդալով՝ զրամ համբերու ձեւը կ'ընէր: Միեւնոյն
ատեն մանրաղին կերպով աչքէ կ'անցնէր սրահին դիրքը
և առանց յայտնի ընելու կ'ուսուժնաւորէր մանկամարդ
ստանախրուհին՝ ամենամեծ ուշադրութեամբ:

Նիք Քարթըրը ստիպուեցաւ ինքնիրեն խոստովանելու
թէ տակաւին իր կեանքին մէջ այսքան հրաշալի կին մը
չէր տեսած:

Սիրոյ հմայք մը, քաղցր ու անդիմադրելի քաղցա-
կանութիւն մը կը բխէր այս չնորհալի արարածէն, ինչ-
պէս որ, հիններուն ըսածին պէս, զրգանքի ու հրայքի
արեւը՝ Աստղիկէն՝ կը ճառագայթէր:

Իր առջեւը ոտքի կեցած էր, աչքերը շողշողուն,
չրթունքը վարդերանոյ, հիանալի սև մազերը ուսերն ի վար:

Ճապուէկ մայրիկի, ուռիի ոտալ մը նման հասակ մը
ունէր, բայց և այնպէս յաղթանդամ ու զօրաւոր էր ըմ-
բիշի մը պէս:

Այս հմայիչ կերպարանքին ազդեցութեանը տակ՝ Նիք

ճանչնայ Հալլօ Կլինի մէջ, և հոն ոչ ոք անուան չհարցնեք և ամէն մարդ զլիարկը հանելով կը բարեւէ: Եւ զիս Նիւ Եորքի մէջ չսկիտի ճանչնան որովհետեւ հաւ քանի մը տուն աւելի կայ... բայց հոգ չէ, բռէք ձեր օրիորդին որ պարոն Ժօզուա Ճունիբէրն եմ: Մի մոռնաք, աղաս, բռէք իրեն...:

— Լա՛ւ: Բայց ի՞նչ կ'ուզէք իրմէ, այդ մանկամարդ կնոջմէն, հարցուց խառնածինը առանց իր լրջութիւնը կորսնցնելու:

— Այդ բանը ես ինքս պիտի ըսեմ իրեն: Բռէք իրեն որ ձեզի ըսի թէ ես ինքս պիտի ըսեմ ինչ որ պարոն Ժօզուա Ճունիբէր իրեն ունի ըսելիք...:

Ծառան տեղէն չհարժեցաւ և բաւաւ.

— Կը կասկածիմ որ օրիորդ Նաւաոօ ձեզ ընդունի:

— Ինչպէ՞ս... ի՞նչ... գոչեց Նիք խորին ցասում մը կնիծելով, չընդունի, ո՞վ... զիս չընդունիլ... մեր ժել ընդունիլ պարոն Ժօզուա Ճունիբէրը... բայց խեղճ կը կորսնցնես կոր, բարեկամ: Նոյնիսկ Անդրիոյ թագուհին զիս կ'ընդունէր եթէ տակաւին ողջ ըլլար...: Բռէ՛ք իրեն, աղաս, որ բարապան մը չեմ, ոչ ալ տուրքերու հաւաքիչ. պարոն Ժօզուա Ճունիբէրն եմ և որչաժ եմ այստեղ սպասել որչափ ատեն որ հարկ ըլլայ մինչեւ որ օրիորդ Նաւաոօ զիս ընդունի...:

— Ո՞վ է, Մանուէլ... ըսաւ սանդուխի զլխէն լուրջ ու տաք ձայն մը:

— Ես եմ, օրիորդ Նաւաոօ, ես, պարոն Ժօզուա Ճունիբէր, գոչեց Նիք Քարթըր, որ խալոյն հասկցաւ որ գործը մանկամարդ տան ակրունէիին հետն էր: Այո երբ տասարդը կ'ուզէ ամբողջ ճիւղագրութիւնս ճանչնալ, զիս ներս մտցնելու համար...:

յղանանք որոնք մեզ կը սառսրացնեն՝ բայց չենք կարող հասկնալ: Իսկ գալով սլարոն Քարէթըղի, չեմ վարանիր խոստովանելու որ զաշանաքար նշանուած եմ հետը և թէ իր անմեղութեանը մասին իմ հաւատքս միայն յայտարարել ուզեցի ամբողջ աշխարհի առջև և այս էր որ ինծի յիմարական ու ապուշ գաղափարը տուաւ երթալ իր քովը նստելու դատաւարութեան միջոցին:

— Այո՛, և կը կարծէիք նաեւ որ յաւելցուց գաղանի ոտսիկանը չարամտութեամբ, ձեր ներկայութեան հմայքը կրնար ազդել երդուեալներու սրտին վրայ:

— Կը հաւանիմ ձեր ըսածին, ըսաւ մանկամարտ կիներ առանց դժուարութեան:

— Այսպէս անցած շարժուման ամէն օրերուն դատաւարութեան սրահն էիք...

Ինէզ Նավասո զոհացաւ գլխովը այո՛ ըսելով:

Կրկին կեղծ դեղջուկը սկսաւ խնդալ կոչաւ մտերմութեամբ մը:

— Լաւ ուրեմն, գեղանի օրիորդ, ըսաւ, օհ, անկեղծ շարժում մը ըրէք, զիս ապուշի տեղ մի՛ գնէք... օհ, ձեռքերնիդ սրտերնուդ վրայ, իրաւցնէ բան մը չէի՞ք գիտեր Մօռիս Քարէթըղի փախուստի ծրագիրներուն մասին...:

Ինէզ լրջօրէն անոր նայեցաւ և յամբարար դուրսը շարժեց:

— Ծշմարտութիւնը պիտի ըսեմ: Այո՛, տարտամօրէն գիտէի որ Մօռիս Քարէթըղ փախուստի փորձ մը կը մըտածէր: Բայց թէ երբ կամ ի՞նչ պարագաներու մէջ, առիկա բոլորովին անծանօթ էր ինձ...:

— Հը՛. ըսաւ Նիք Քարթըր, ըսէք ինձ, օրիորդ Նավասո, անկէ ի վեր լուռ առի՞ք Մօռիս Քարէթըղէն... օհ, այսքան փոքր բանի մը համար կարմրելու պէտք

չունիք... աւելցուց անպատկառ ժպիտով մը : Սիրահարները սովորաբար կը գրեն իրարու , մանաւանդ հմանորինակ պարագաներուն :

— Շատ նշանակելի կերպով մը զիս կը հարձուփորձէր , սիրելի պարոն , և շատ իրաւունք ունիմ ձեր հարցումները անպատասխանի թողլու , անանկ չէ , պատասխանեց գեղանի մանկամարդունին իր բուստէ շուրթերուն վրայ սիրուն ու չորհալի ժպիտով մը : Բայց կ'ուզեմ անկեղծ ըլլալ : Այո՛ իր փախուստէն ի վեր երկու անգամ լուր ստացայ պարոն Քարէթըղէն : Ասիկէ զատ եթէ կուզէք իր տուած կենդանութեան երկու նշանները տեսնել , ձեր տրամադրութեան ներքեւ են , պարոն Ճուրիտի...

Նիւր Քարթըր ստիպուեցաւ իր ամբողջ արթնամտութիւնը ժողովել զարմացած չերեւալու համար իր հակառակորդին այս խօսքերէն : Բայց հանդարտ մնաց և գոհացաւ ժպտելով :

— Կրնանք հաւատալ , ըսաւ... ցոյց տուէք այդ սիրոյ նշանները... ներեցէ՛ք , կենդանութեան նշանները ըսել կ'ուզէի :

«Այլ չպիտի կրնան բռնել զիս : Հակառակ ամենախո-
րին կսկիծիս՝ պէտք է խնդրեմ քննէ որ սակէ ետքը մոռ-
նաս զիս , քանզի անարժան եմ քու բարեկամութեանդ
և սիրոյդ : Աւելի երկար ստեղծ մի հաւատար իմ անմե-
ղութեանս , քանզի արժանի չեմ ստոր :

«Քանի մը տարիէն , երբ իմ արարքներս մոռցուին ,
պիտի փորձեմ քեզի մօտենալ , այն պարագային ուր տա-
կաւին ուզես զիս տեսնել : Բայց առ այժմ , Սիրելի Ինէզ
Պանս զիս մոռնալու . պէտք է որ քեզի համար ըլլամ
ինչ որ անխուսափելիօրէն պիտի ըլլայի եթէ իմ փախուս-
տի յատակադիմն ջուրը իյնար , — այսինքն մեռած մարդ
մը : Պէտք չիկայ բռնել որ , այժմ , իրենց սովորութեան
համեմատ , դպրանի ոստիկանները քու ետեւէդ պիտի
իյնան , քանզի չեն կրնար երեւոյկայել թէ իմ փախուստ
չէիր գիտեր : Մասնաւորաբար մեծ խուզարկիչ Նիք Քար-
թըր մէջտեղ պիտի հանէ իր բոլոր տաղանդը : Ներքեւ-
պէս բաւական բարի աղայ մըն է , և կրնայի զինքը եղ-
բոր մը պէս սիրել , եթէ հակառակորդ մեզ մահացու
թշնամիներ չստեղծէր իրարու : Կրնաս , եթէ ուզես , հա-
մակն ցոյց տալ ոստիկանութեան մարդոց . բայց ասիկա
բնաւ ազդեցութիւն չպիտի ընէ այդ պարտններուն վրայ .
քանզի միայն իրենց վրայ հաւատք ունին : Ասկէ զատ
իրենց բան չեմ կրնար ըսել եթէ իմ խօսքերուս քիչ կա-
րեւորութիւն տան կամ բնաւ չի տան , քանզի զիրենք
չատ խաբած եմ :

«Այս օր բոլոր ըսելիքս այս է : Դեռ չատ բաներ ու-
նէի ըսելիք , քանզի սիրտս գեղուն է . . . հիմա Նիք Քար-
թըր պիտի խնդայ , որովհետեւ անսիրտ մէկը կը համարէ
զիս : Ահ , որքան քիչ կը հանձնանք մեր նմանները :

«Բայց միայն սաչափը ըսելով կը բաւականանամ :
Եթէ քեզի արժանի ըլլայի երկինք երկիր իրար կ'անցը-
նէի քեզի տիրանալու համար : Բայց կարելի եղածին չափ
ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ (Հասոք Գ.)

ՓԱՅԻԻ ԶԱՆՈՂԱՆՔՆԵՐԸ

Ինչդ նախառն հանգարտիկ ոտք կաւ և սրահէն հե-
ռացաւ : Վայրկեան մը ետքը կը վերադառնար ձեռքին
մէջ կրկու նամակներով :

Առանց ամենախոքը վարանուով , զանոնք գաղտնի
ոստիկանին տուաւ :

— Վրայի նամակը տաջ ստացայ , ըսաւ անվութօրէն :
Նիք Քարթըր նամակը պահարանէն հանեց և կարդաց :

«Սիրելի Ինչդ ,

«Այս քանի մը տողերը ուրիշ նպատակ չունին ոչ
քեզի իմացնել որ յաջողեցայ մինչեւ հիմա ինքզինքս ա-
զատել ոստիկանութեան հետապնդումներէն ու փնտառու ք-
ներէն և թէ յարաբերարար ապահով ապաստան մը գը-
տայ : Ներէ՛ ինձ եթէ քեզ իմ ծրագիրներս չյայտնեցի ,
ներէ՛ նաեւ այդ տոթիւ զգացած վախիդ ու մտաւորա-
ջութեանդ համար և ներէ՛ մանաւանդ այն նուաստացու-
ցիչ բանտարկութիւնը որ այս առթիւ կրեցիր : Բայց ան-
չուշտ քեզի շատ աւելի դէշ ապագայ մը պիտի պատ-
րաստած ըլլայի՝ եթէ դադանիքս յայտնած ըլլայի : Ասոր
համար էր որ լռեցի :

«Ողջ և առողջ եղիր . . . :

Մ . Ք .

Միւս նամակը , տուիլ երկար , այսպէս գրուած էր .

«Սիրելի Ինչդ ,

«Փախուստէս ի վեր քսանըջորս ժամեր անցած են :
բարեբաղդաբար կրնամ քեզ ծանուցանել թէ այլեւս ոչ
մէկ վտանգ կը սպառնայ ինձի , քանզի բացարձակ ա-
պահովութեան մէջ եմ իմ այժմու ապաստանարանս :

անորման եմ քեզի, — Ուրեմն, մնաս թարով, և մի
մտնար բոլորովին քու յաւիտենական հաւատարիմդ

Մ. Ք.

Նամակները մանկամարդ աղջկան տալէ առաջ Նիք
Քարթրը խնամքով քննեց պահարաններուն վրայ թղթա-
տան կնիքները: Իր հասկցածը առ եղաւ որ երկու նա-
մակներն ալ տուիր ձգուած էին կեդրոնական թղթա-
տունէն. առաջինը Մօսկա Քարէթըլի փախուստէն հա-
ղիւ քանի մը ժամ ետքը և երկրորդը հետևեալ իրիկուն
այսինքն կարդացած օրին նախորդ օրը:

— Շնորհակալ եմ, օրիորդ, բաւ չոր կերպով, նա-
մակները ետ տալով մանկամարդ կնոջ: Թանկագին նա-
մակներ ձեզի համար... , ինչ գեղեցիկ արդարացում, ինչ
խղճամտանքի լուացք... կարծես ապսպրուած դործ մընէ
որ ըրեր է...

— Իրաւունք ունիք, պարոն Հալէլիւճա... ձեր ա-
նունն ալ չեմ կրնար կոր արտասանել: Բայց ասոնք ձեզի
ցոյց չտուի ինքզինքս ձեր աչքին արդարացնելու համար:

— Ձե՞... ուրեմն ի՞նչ պատճառաւ ցոյց տուիք:

— Շատ պարզ է: Եթէ ձեզի ըսէի որ պարոն Քա-
րէթըլէն ասանց լուրի մնացած եմ, խօսքիս չսխալի հա-
ւատալիք: Ասոր համար նամակները մէջտեղ հանեցի: Ահա
իրողութիւնը...

Նիք Քարթըր ռաքի ելաւ: Մանկամարդ աղջկան ան-
հոգ վարմունքը որ կատարեալ անմեղութիւն մը կը յայտ-
նէր, հակառակ ամենուն, ղինքը չէր համուր: Իր ման-
կատի աղջկան հիանալի աչքերուն մէջ անչափելի ան-
դունդի պէս բան մը կար, որուն խորութեան մէջ մարդ
կը կորսուէր: Եւ այդ խորութենէն կարծես ձայներ կել-
լէին՝ որոնք այդ նուրբ մեծ մարդաղէտին ականջներուն
կը հնչէին, ձայներ որոնք ու է է կապ չունէին այս հրեշ-

ստակային էակին անմեղութեան բողոքներուն հետ. ձայներ որոնք կարծես զժողովին ներքութիւններ, սատառայի խորամանկութիւններ կը խօսէին և իրեն կ'ըսէին զգոյշ ըլլալ, ձայներ վերջապէս որոնք իրեն կը յայտնէին թէ սլաշտելի արարածին անփոյթ վարմունքը կատակերգութիւն մըն էր, և թէ ներքնապէս կը դուար ձախողանքի մը հաւանականութիւնէն. — և ալ աւելի, թէ կատարելապէս զիտէր փախտականին պահուըտած տեղը, քանզի ինք միայն պատրաստած էր այդ սպաստանարանը :

— Կ'ուզէք արդէն մեկնի՞լ, հարցուց Ինէզ Նաւասոյինքն ալ քաղաքավարօրէն սաքի ելլելով :

— Այո՛, ուրիշ լաւագոյն քան մը չունիմ ըսելիք : Եթէ ձեզի հաւատամ հարիւր տոլար դրօշա կորանցուցի :

— Բայց միթէ գաղտնի ոստիկանի գործ չտեսաք...

Նիք Քարթրը աշխոյժով ետին դարձաւ և մանկամարդ աղջկան տկնարկ մը նետեց որուն ներքե խնդոյն մարեցաւ այն հեղնական ժպտը որ Ինէզ իր դէմքին վրայ ցոյց տուած էր : Կարգը գաղտնի ոստիկանին եկաւ հեզնորար խնդարու, քանզի այդ անպատկառ հարցումը մանկամարդ կնոջ մինչեւ այդ ատեն հիանալի կերպով խողցած գերին մէջ առաջին սխալն էր, սխալ որ անշուշտ արդիւնքն էր իր կրակոտ խառնուածքին, բայց և այնպէս նուազ կոչաւ չէր, քանզի ցոյց կուտար թէ մանկամարդ կինը երեւնալ ուղածին չափ անմեղ չէր զգար ինքզինքը :

— Զէ՛, տիկին, բաւա, մինչեւ հիմա գաղտնի ոստիկանի գործ չտեսայ, բայց դուցէ յետոյ տեսնեմ : Յանդանքը ձեր գեղեցիկ աչքերունն է որոնց փայլն ու կրակը մարդուս միտքը կը խռովեն : Հարցում մըն ալ, օրիորդ, արդեօք ձեր տան բոլորտիքը չտեսա՞ք երիտասարդ կտրիճի մը ժուռ դալը, սլաղավաճառի կամ մսավաճառի աշկերտի պէմքով :

մելուն պէս, ³ կարծեմ համաձայն ենք Մօսիս Քարէթըղի մասին: Եթէ կարելի է ըսել՝ զերապանցօրէն օժտուած որեկայ մըն է . . . :

— Հարկաւ, ⁴ չէ՞ մի որ Ոճիրի Թագաւորն է. ասիկա ամէն բան կը պարունակէ իր մէջը: Բայց ասպանութարար, Նիք միայն այս զարմանալի լուրը տալու համար չէ որ եկար . . . :

— Չէ՛: Միայն սա ըսել կ'ուզեմ որ այսօր մանկա-մարդ կին մը դառայ շատ աւելի խորամանկ քան Մօսիս Քարէթըղը: Այո՛, և նոյն իսկ համեստութիւնը այն աստիճան առաջ կը տանիմ որ ինքզինքս ու քեզ ալ իր աստիճանէն վար կը դատեմ: Վերջապէս ստատնայէն աւելի խորամանկ ու խարերայ կին մը և որուն զիմաց հակառակ իր զեղեցիկութեան, պէտք է իրապէս երկխօզ զգալ:

— Ինչեղ Նավասոյի մասին կը խօսիս:

— Նոյնինքն իրեն մասին: Իր տունէն կուգամ, — այն տունը ուր այս պահուս ծածկուած է Մօսիս Քարէթըղ:

Ապահովութեան պետը տեղէն ցատկեց, ինքնիրեն հարցնելով թէ արդեօք լաւ ըսած էր:

— Ուր Մօսիս Քարէթըղ ծածկուած է, կրկնեց զըլուխը շարժելով:

Նիք Քարթըր հաստատական նշան մը քրաւ:

— Ինչպէս ըսի, այնքան ճիշտ է թէ Մօսիս Քարէթըղ այդ տան մէջն է որքան ճիշտ է թէ դուն քու մորթիդ մէջն ես: Յստակօրէն կը խօսիմ՝ այնպէս չէ՛:

— Ուրիշ խօսքով, կը կարծես թէ տունը կրնանք կոխել և խուզարկութիւն մը կատարել . . .

Նիք Քարթըր երկու ձեռքով բողբոջի չարժու՛մ մը քրաւ:

— Ո՞վ կ'ըսէ այդ բանը . . . ասիկա ամենամեծ տըխմարութիւն մը կ'ըլլայ: Քանզի իմ ապացոյցներս դատաւորին աչքին ապացոյցներ չեն: Հետեւութիւններ ևն,

— Անշուշտ, պատասխանեց Ինէզ, առանց դէմքին վրայ մկանունք մը խաղցնելու: Եթէ խօսքերնիդ այս տան վրայ հսկող երկտառարդին վրայ է՝ բնականաբար զինքը նշմարեցի: Ենթադրեցի որ դուրս ելած պարագայիս զիս պիտի հետապնդէր և իրեն հաճոյք պատճառելու համար արդարեւ դուրս ելայ: Դժբաղդաբար ճամբան զինքը կորսնցուցի, կամ մանաւանդ, ինք զիս կորսնցուց, ինչ որ անկեղծօրէն ինծի ցաւ կը պատճառէ: Յուսանք որ պզտիկը պիտի կրնայ ինքն իր գլխուն տանը ճամբան գտնել ու ալ չպիտի մոլորի:

— Յուսանք, ըսաւ Նիք այնպէս մը ցոյց տալով որ մանկամարդ կնոջ խօսքերուն մէջ եղած հեգնութեան թոյնը չէր հասկցած: Ասիկա լաւ դաս մը պիտի բլլայ իրեն համար. իր վրայ այնքա՛ն վստահութիւն չպիտի ունենայ, տեսնելով որ այնքա՛ն զիւրաւ ձեր օձիքը փրկած էք իր ձեռքէն:

— Այդ բանը չխտալը զժուար չեղաւ, պնդեց Ինէզ Նաւառօ խնդալով: Կարծեմ Սիկէլ Բուլիէրի կամ ուրիշ մեծ վաճառատան մը մէջ զինքը կորսնցուցի:

— Շատ չսորհակալ եմ ձեր տուած ծանօթութենէն, օրիորդ Նաւառօ: Կրնամ յուսալ որ լաւ ընդունելութիւն մը պիտի ընէք ինձ այն պարագային ուր կրկին ձեզի հետ խօսիլ ուզեմ:

— Ձեզ միշտ հաճոյքով պիտի ընդունիր: Իրաւամբ ձեզ չափ զբօսալի գտայ, ըսաւ մանկամարդ աղջիկը ծաղրածու կերպով:

Նիք Բարթըր մնաք բարով ըսաւ և փողոցին ամենէն մօտակայ անկիւնէն թռամկայ մը մտաւ որ զինքը արագօրէն փոխադրեց քաղքին միւս ծայրը: Քառորդ ժամ ետքը դարձեալ իր բարեկամին Մաք Բլասքիի՝ դրասենեակն էր:

— Քննիչ, ոկտաւ Նիք, Մաք Բլասքիիի դէմը բող-

ոստիկանը վստահօրէն այս ինէզ Նաւառօյի նրբամտութիւնը հիացման արժանի է: Բայց վերջնապէս այդ կիներ ամենազէտ չէ: Չկրնար կտակածիլ թէ Քարէթըղի կողմէ իրեն ուղղութեամբ նստակ մը կարգացի և որուն մէջ այդ մարդը կը խօսի ինչպէս պիտի խօսէր չարագործ մը իր մեղսակցին: Կը տեսնաս, սիրելի վարպետս, այդ նստակը կը հերքէ օրիորդին հրեշտակային դիւքը: Ինէզ կը յաւակնի ըսել թէ Մօսիս Քարէթըղի ոճրագործական կեանքին մասին բան մը չգիտէր: Բայց ես հակառակը գիտեմ: Ասկէ կը հետեւի որ — իր հաւատացնել ուղածին պէս, — միմիայն զուտ սիրոյ համար չէ որ դատաւարութեանց միջոցին դացած նստած է սիրուած էակի մը քովը, ցոյց տալու համար աշխարհի թէ հաւատք ունի իր խոնարհական հերոսին անմեղութեանը վրայ, այլ որպէսզի պատշաճօրէն անոր փախուստը: Ուրիշ բան մըն ալ: Քարէթըղի փախուստէն հազիւ մէկ քանի վայրկեան ետքը, ամէն կողմ արդէն հեռադիր տրուած էր: Ուրեմն ժամանակ չէր կրնար գտնել ըստ բախտի երթալ տեղ մը տպաստանելու, այլ Արդարութեան պալատէն մեկնած է ուղղակի երթալու համար իր արդի ապրտատանարանը: Եւ զլուստ պարսպ ընկոյզի մը փոխարէն զրաւ կը գնեմ որ այդ ապրտատանարանը ուրիշ տեղ չէ՝ այլ թէ ինէզ Նաւառօյի տունը: Արդէն այդ տունը կ'ուզէր երթալ Մօսիս Քարէթըղ, երբ կեդրոնական ոստիկանատունէն փախչելէ ետքը, ապրտատանած էր Մաք Կօնիկըղի կապիւլան, ուր առիթ ունեցայ զինքը տեսնելու:

Ապահովութեան պետը սկսաւ որահին մէջ ժուռ գալ ջղաձգօրէն:

— Բայց միայն ասոնց մէջ ենթադրութիւններ կան, ըսաւ, որոնք...

— ... որոնք տակէ մինչեւ վաղը առտու պիտի փոխուին անհերքելի փաստերու, բաւ է որ տակաւին սղջ

ճացարձակ ճշգրտութիւններ որոնց մասին վստահ եմ. բայց որոնց համար նոյնիսկ զփուար է քեզ համոզել :

— Պարզ ենթադրութիւններ հետեւաբար, ըստ Ապահովութեան պետը ուսերը թօթուելով :

— Թերեւս նուազ, թերեւս աւելի : Տակաւին շաճառի պղպջակներ են, որոնք մէկ վայրկեանէն միւսը կրնան թնդանօթի ուռմբերու փոխուիլ, դարձելու համար : Բայց ըսէ ինձի, ճորձ, ինչ գիտես Ինչգի անդամալոյձ հօրը մասին . . . :

— Ես : Ոչինչ, պատասխանեց Քենիչը զարմացած : Իմ մարդիկս գրայինները հարցութօրցած են : Անոնցմէ է գիտցածս . . .

— Լաւ ուրեմն, պէտք չունիս ատոր համար պարծե-
նալու, սիրելի ճորձ, ըսաւ հեղնաբար զաղանի ոստի-
կանը : Քու մարդիկդ, ինչպէս ըսեմ, վարպետ չեն, զի-
ւանապիտական լեզուով բացատրելու համար միտքս :

— Ինչ ըսել կ'ուզես ատով, հարցուց Ապահովու-
թեան պետը : Ծայրը ուր բերել կ'ուզես, Նիք :

— Պարզապէս հան որու մասին արդէն քեզի խօսեցայ, այսինքն թէ՛ Ինչգի նախառօ իր ցոյց տալ ուզած անձը չէ, թէ՛ բնաւ երբէք անմեղ աղջիկ մը չէ, լաւ և հարուստ ընտանիքի մը պատկանող : Այդ ենթադրական հայրը և միշտ բացակայ մայրը հոյակապ կեղծիքներ են իբրեւ ծածկոյթ կամ հողմարդել ծառայելու համար տան «հօգի»ին. և ներկայ պարտադային, կրնանք ըսել երկու «հօգեմներ»ուն : Ինչ հանճարեղ կարգադրութիւն : Նիւ Յորքի ամենէն ազնուապետական և սուղնոց թաղը կը բնակին ու այս կերպով այնպիսի չրջանակի մը մէջ են որ ազատ են անդադանապահ հետաքրքիրներէ և ու՛ր զիւրին է անյայտ ըլլալ առանց հասցէն թողլու :

— Բայց բոլոր ատները սպացոյց մը չեն . . .

— Եւ սակայն . . . ինձ մօտիկ ըրէ՛, վերսկսաւ գաղտնի

կուլթեան մը մէջ: Ուրուականի մը պէս կերթար մէկ խանութէն միւսը, առանց շունչ առնելու... հանգարտ եղիր, կը մտածէի, զիս չես կրնար խաբել... բայց ըստ յորովին հակառակը եղաւ: Խօսական վաղքով արչաւ մըն էր կարծես վաճառատուններու, օթէյներու, պապառնութեւ, սինէմաթօկրաֆներու մէջէն, յետոյ վերեկք մը դէպի օգային երկաթուղին, յետոյ վայրէջք մը դէպի ներքնուղին, հոնկէ թռամկէյ և ի վերջոյ, վաղք մը մինչև կեղրոնական մեծ կայարանը: Եւ ահա հոն անյայտ եղաւ միմիայն կիներու յաակացուած առանձնացի մը մէջ ուր կիները սովորութիւն ունին կենալու պէտք եղածին չափ:

— Կը հասկնամ, ըսաւ գաղանի ստիկանը ժպտելով: Բայց մեր զեզուհին հոն բաւական մնաց, հէ:

— Անշուշտ, վայկեան մը կարծեցի թէ այդտեղ բնակուլիւն հաստատած է, մոլտաց Փացի: Ամբողջ երկու ժամ աչքս չհեռացուցի այն դրան վրայէն ուրկէ ներս մտած էր և ուրկէ հարկ էր որ դուրս ելլէր. քանզի զուռ մը միտայն կայ: Եւ ինչ պատահեցաւ զիտէք... յանկարծ զգացի որ թեթեւ ձեռք մը ուսիս դպաւ և երբ դարձայ զինքը ետեւս տեսայ որ անուշ մը կը խնդար երեսիս... և բարեկամաբար հարցուց ինծի «այսքան երկար ստատումը ձանձրանալի չէ»:

— «Ո՛ր էք այսքան երկար ստենէ ի վեր, ըսի»:

— «Լաւ ուրեմն, պատասխանեց, անմիջապէս դուրս ելայ, տունս գացի և հոն յանկարծ ձեզի յիշեցի... խեղճ փոքրիկ մտածեցի, ոտքերը պիտի մսին եթէ յունւարի այս ցուրտ օգին դուրսը երկար ստեն չմնայ: Եւ սաոր համար, տեղի տալով սրտիս բարութեանը, վերագարացայ քեզի իմաց տալու համար...»

— Այո՛, չարունակեց Փացի, ահա ինչ որ ըսաւ ինծի այդ կինը: Կը նախընտրէի որ զիս կտոր կտոր ընէին, որովհետեւ իր ամէն խօսքերը չարութեամբ լեցուած էր:

ըլլամ, եղբակացուց Նիք Քարթլըր սպազ կերպով: Յետոյ
ոտքի ելաւ և մնաս թարով ըստ Ապահովութեան պետին:

— Օհ, քիչ ատենէն կը տեսնուինք, ձորճ...

Ի դ՛ուր Քենիչը զայն կանչեց: Նիք Քարթլըր զուլթը
օրօրեց և փութաց իր տունը դառնալու:

Հոն հասնելով գտաւ Փացին որ բաւական ժամա-
կէ ի վեր արդէն կտպատէր:

— Էս ուրեմն, Փացի, ի՞նչ կայ տեսնենք, հարցուց
գաղտնի ոտաթկանը ներս մտնելով:

— Ոչինչ... գոնէ ինծի համար, մուտոց հաւտտարիմ
աշխատակիցը, նեղուած կերպարանքով մը տկանջին
հասեւ քերելով: Միակ զիտցածս այն է թէ մեծ տխմար
մըն եմ, ամենէն սահմանափակ մաքով մարդը որ զոյու-
թիւն ունեցած է աշխարհիս երեսը և թէ ես այնքան իմ
պաշտօնիս մարդն եմ որքան անգամաւոյժ մը ձիարշաւի:
Ահա ինչ որ եմ... և հիմա ծանօթութիւն առիք իմ մասիս:

Գաղտնի ոտաթկանը չկրցաւ խնդուքը բռնել իր հաւա-
տարիմ և անձնուէր օգնականին չփութած դէմքը տեսնե-
լով: Նիք Քարթլըր Փացին կը նկատէր իբրեւ արհեստին
ամենէն փորձառու և ապահով մարդը:

— Հանդարտէ՛, խոտիկալ հոգի, կատակաբանեց Նիք:
Բայց ըսէ՛ տեսնենք՝ ի՞նչ կայ քեզի դէմ:

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, գոչեց Փացի ինքն իրմէ ելած,
Սատանան հասեւ ինկած է... կին մը, այո՛, սատա-
նորդի էգ մը քթիս խնդաց... ասիկա կրնաս ըսել ու
զրել... ահա եղածը:

— Հա՛, հա՛, ըստ Նիք ժպիտ մը դտկելով: Յետոյ
թիկնաթոռի մը մէջ ինկաւ, զուարթ դէմքով իր աշխա-
տակցին չարժումները ղիտելով:

— Սպիտակեցայ իր հասեւն վալսել ու դառնալ չը-
որնչակի մը պէս, շարունակեց Փացի, յարաճուն բար-

— Եւ ուրիշ ինչ ըսաւ, հարցուց Նիք Քարթըր ժըպտեկով :

— Լաւ ուրեմն ահա զեռ ինչ ըսաւ . « ինչօք մը տուն դարձիր մարդուկ : Մինչ դուն հոս կ'ստղասէիր՝ ես տանս մէջ կ'ընդունէի քու վարպետդ պարսն Նիք Քարթըր . . . ու հիմա խելօք մը մայրիկիդ գնա՛, աղատ, և մի մանցներ քթիդ ծայրը : Կը յուսամ որ տանդ ճամբան առանձին կը գտնաս և կամ կ'ուզես որ քեզի ոստիկանի մը հոգածութեան յանձնեմ . . . այո՛, այո՛, այո խօսքերը ըսաւ ինծի ու այնպիսի աներեւա ու անպատկառ ձեւով մը կը խնդար որ . . . չէ՛, ուրիշ բան չեմ ուզեր ըսել, խայտառակարար քթիւս խնդաց, գոչեց Փացի սրտմտութեամբ լի :

— Լաւ, զիս ճանչցեր է . իրմէ զատ ոչ ոք զիս ճանչցաւ . . . և զինքը իմ գիտցածս, առաջին անգամն էր որ կը տեսնէի, ըսաւ ինքնին դադանի ոտտիկանը մտածկոտ կերպարանքով մը . . . առիկա մէկ ուրիշ ապացոյցն է իր գերազանցութեանը . . . և իր ներկայացուցած վտանգին : Մօռիս Քարէթըզը չէ վախնալիք՝ այլ այս սատանայական գեղեցկութիւնը որուն Քարէթըզ միայն ծառայող ըլլալը կը թուի :

« Չպիտի սխալիմ զինքը Ոճիրի Թադուհին կոչելով : Եւ սական, հակառակ իր գերազանցութեանը, ինքզինքը շատ երեւան հանեց : Մենէ կը վախնայ . . . մենէ կը վախնայ, կրկնեց զադանի ոտտիկանը յանկարծ տեղէն ելլելով և ձեռքովը սեղանին զարնելով :

« Եւ ինչու պիտի վախնայ մենէ . . . միայն անոր համար որ Մօռիս Քարէթըզ իր տան մէջ պահուած է : Ասոր համար մեր յատակատեսութենէն կը վախնայ : Հոտ է իր միակ խոցիկի կէտը, յանուն տիրոջ, որը չճաղած իր տան ճշմարիտ կամ ենթադրեալ զադանիքը պիտի իմանամ :

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐՐ՝ ՏՈՒՆ ԿՈՂՈՎՏՈՂ.

Փայցիի պատմութեան մէջ մանաւանդ երկու կէտ կա-
յին որոնք մտածել տուին Նիք Քարթրրի:

Նախ՝ սա իրողութիւնը թէ Լինէզ Նաւատո կրցած էր
մոլորեցնել այս կարտիի ու միանգամայն խելացի երի-
տասարդը:

Յետոյ՝ սա իրողութիւնը թէ ճանչցած էր Նիք Քար-
թրրը: Թերեւս այդ անունը ըստ լախաւի արտասանած
էր, բան հասկնալու համար. — Բայց ո՛չ անկարելի էր:
Չէր կրնար գիտնալ թէ հաշակաւոր գաղանի ոստիկանը
Նիւ Եորք վերադարձած էր, մանաւանդ չէր կրնար գու-
շակել թէ Մօսիս Քարէթըղը հետապնդելու գործը ստանձ-
նած էր:

Ուրեմն զինքը ճանչցած էր: Կրնար ըլլալ նաեւ որ իր
մահացու թշնամին էր զինքը ճանչցողը: Որովհետեւ եթէ
կար մէկը որ կրնար Նիք Քարթրըը ճանչնալ իր ամէն
ծպտումներուն մէջ այն ալ Մօսիս Քարէթըղն էր:

Մանկամարդ կինը քանի մը բողբէ միայն հեռացեր էր
սալօնէն, երկու նամակները փնտռելու համար: Բայց
երբ վերադարձաւ՝ իր ընթացքը փոխուած էր, իր այցե-
լուին պաշտօնին մասին թափանցիկ տկնարկութիւններ
ըրած էր, ուղղակի յարձակողական դարձած էր:

Անշուշտ իր բացակայութեան կարճ միջոցին աչքերը
բացեր էին այցելուին ճշմարիտ բնութեանն ու նկարագը-
րին մասին: Եւ այդ բանը միայն Մօսիս Քարէթըղը կըր-
նար ընել: Հետեւաբար պէտք էր որ տանը մէջ պահուած
ըլլար:

հարներ յառաջ բերած էին Փայլի սխալմունքը : Գիտէր
կեղբորնտեղան կոչարանի կանանց լուսացորանը 42րդ փու-
ղոցին մէջ , և գիտէր թէ հոն ելլի միակ դուռ մը կար :

Բոլորովին անկարելի էր որ մանկամարդ կնոջ գուրս
եղելը Փայլին չնշմարէր : Նիք պիտի երգնուր որ զեղու-
հին իրաւցնէ երկու ժամ կեցած էր այդ տեղը : Եւ տա-
կոյն ո՛չ : Այդ ալ անկարելի էր : Ինչպէ՞ս պիտի կրնար
այն տանն անոր մօտենալ ետեւէն և մանաւանդ ինչպէ՞ս
պիտի կրնար այդ միջոցին ընդունիլ կեղծ պարոն ժողուա
նունիւրէրի այցելութիւնը . . . :

— Շիտակը , եթէ Փայլին չառ աղէկ չճանչնայի՝ եթէ
չգիտնայի որ չառ դժուար է զինքը խտրելը , պիտի ըսէի
որ այդ խորամանկ կինը ճիշդ իրեն պէս հազուած ուրիշ
կին մը գործածած է և այնպէս Փայլին մոտրեցնելով՝ հե-
տացուցած է տանը պիմաց իր գննութեան տեղէն : Բայց
Փայլի այդպէս գիւրաւ չխտրուիր . . . իրաւ է որ Մօսիո
Քարէթը չառ ճարպիկ է ծարումներու մասին : Թերեւ
կրցած է ճիշդ ու ճիշդ նմանցնել . . . բայց չէ՛ , չէ՛ . . .
կգրակացուց Նիք Քարթըրը զուկոր օրօրելով : Բոլոր տ-
անք բաւական չեն Փայլին խաղի բերելու համար . . .

Այս վայրկեանին՝ պատաւ սպասուհին սրահ մտաւ և
խմաց սուաւ որ ընթրիքը պատրաստ էր :

— Լաւ , անաւատիկ աղէկ լուր մը , ըսաւ Նիք Քար-
թըր ոտքի ելլելով : Ես ալ սարսափելի ախորժակ մը ու-
նիմ . . . ուրեմն օն առաջ . . .

Այդ իրիկունը առանձին կ'ընթրէր , իր երեք օգնա-
կանները ուրիշ տեղ էին : Բայց հազիւ անոնց բացա-
կայութիւնը նշմարեց , մտածումներու մէջ թաղուած ըլ-
լալով , քանզի հաստատ կերպով որոշած էր 75րդ փողո-
ցի զաղանիքը լուծել , հայնիսկ իր կեանքը վտանգելով :
Ինչ մը ետքը հանգստաւէտ կերպով նստած էր իր աշ-
խատութեան խուցը ու հեշտանքով ծխամորճ մը կը ծխէր ,

Եթէ մինչև հիմա Նէք Քարթլըր չէր կտա՛լածած իր
ենթադրութեանցը համարութեանը մասին՝ աչժամ ա՛լ բա-
ցարձակօրէն վտահ էր : Առանց վարանումի կարող էր երգ-
նուլ թէ Մօսիս Քարէթըզ իրապէս Ինէզի տան մէջ էր :

— Կառ ուրեմն Փացի, ըսաւ հաշտարար չեշտով մը,
պէտք չէ շատ կարեւորութիւն տալ քու ձախաղանքիդ,
քանզի անկեղծօրէն կը խոստովանիմ որ ինծի ալ տակէ
բաւազոյն բան մը չստատահեաւ : Բռն ինծի, սիրելիս,
Թէնչին նշմարեցի՛ր երբոր գեղունին ձեռքը ուսիդ վրայ
դրաւ :

— Չէ՛, ուրիշ բան հնշմարեցի՛ ալ եթէ աւանակ ըլ-
լալս :

— Չե՛ս ուղեր հետապնդումդ վերսկսիլ իր ետեւէն :

— Այո՛, կ'ուզեմ, գոչեց Փացի... բացի ա՛լ իմ վը-
րաս վտահութիւն չէք կրնար ունենալ, վարպէ՛տ... :

— Ատիկա մէկ կողմ թողունք, Փացի, ըսաւ զաղա-
նի ոստիկանը : Բնդհակառակը կը փափաքիմ որ ինձ օ-
ժանդակեա վրէժնիս լուծելու համար : Թէնչին ալ իր հեռ-
քերուն ետեւէն զրկեցի ե չիտակը շատ զարմանալի պիտի
ըլլար եթէ այն ալ մոլորէր քեզի պէս :

Երբոր Փացի հեռացաւ՝ զաղանի ոստիկանը խորին
մտածութեան մէջ ինկաւ :

Իր հաւատարիմ Փացին կը մեղքնար : Անոր յատկու-
թիւնները կը ճանչնար ե զիտէր թէ ան որ աչքաբացութե-
նէն բան մը չէր վերսկսի :

Եթէ Ինէզ Նավառօ կրցած էր զայն խարել ե ծաղրել,
ատիկա չէր կրնար երիտասարդին անհողութեան կամ մը-
տացիւր մէկ վայրկեանին վերադրել . յայտնապէս կ'երե-
ւար որ ուրիշ պատճառ մը կար զոր հարկ էր հաշիւի
առնել :

Նէք Քարթլըր ինքն ալ չէր գիտեր թէ ինչ պատա-

երբոր հեռաձայնին դանգակը հնչեց. Չիք Քարթլըն էր որ իր հօրեղբորորդւոյն հետ յարարերութեան մտած էր:

— Ամէն ինչ հանդարտ է այստեղ Սիլաս ուղղակի կայարան գնաց, գրեթէ ղինքը ազատ ձգեցուն պէս: Ա՛յ Նիւ Եորքէն զգուած է և միտքը դրած է անգամ մըն ալ ոտքը այս տեղ չգնել...:

— Այսպէս ուրեմն ճշմարիտ է որ Լօնկ Այլանտ հաստատուած է: Իսկ դուն սէւր կը դանուխ այս վայրկեանիս Չիք... , հարցուց գաղանի ոտականը:

— Սառլիժօլտ կը դանուխ: Սիլաս ասկէ հինգ մղոն հեռու է. ազարակ մը ունի հիւսիսի կողը, նեղուցին մօտիկ: Իր բնակարանը գողթականութեան առաջին ժամանակներու չէք մըն է, բլուրի մը վրայ կառուցուած է ուրիշ հոյակապ տեսարան մը կը սթարգուի ծովուն վրայ, ինչպէս նաև դաշտավայրին և Լօնկ Այլանտի անտառներուն վրայ...

— Շատ աղէկ: Հանդարտօրէն եղած տեղը կեցի՛ր և աչքդ բաց... նոյնիսկ ծովուն կողմը: Կրնայ բլլալ որ Սիլաս այցելութիւններ ընդունի: Ո՞վ գիտէ... Թերեւս վաղը կամ միւս օր հոգ դամ: Տակաւին որոշ բան մը չեմ կրնար ըսել, բայց աչքդ բաց բռնէ՛, Չիք, տոխիտ չառ կարեւոր է...:

Հեռաձայնը տեղը դնելէ ետքը՝ Նիք Քարթլըր սկսաւ իր սիրտիան ծխամորճը քաշել: Բայց հազիւ թէ քառօրդ մը անցեր էր երբ Թէնչի եկաւ ղինքը գտաւ:

— Փաղի իր տեղն է, ըսաւ նորեկը: Մտածեցի չուտով հոս դալ կաղութեան մասին անգլեկութիւններ տալու համար...:

— Շատ լաւ, կը յուսամ որ կ'արժէ քեզ լսել...:

— Չեմ կարծեր, պատասխանեց Թէնչի: Հաւանօրէն ամէն բան արդէն գիտցած բլլալու էք:

— Կեղերոնական կայարանի փոքրիկ արչաւանքին վը-
րայ կը խօսիս . . .

Եւ որովհետեւ Թէնչի հաստատական կերպով զրուի
կը շարժէր, դաշտնի ռատիկանը աւելցուց անտարրեր
դէմքով մը :

— Վհաս չունի գուն ալ այդ դործին մասին քու տը-
պաւորութիւնդ յայտնէ . . .

— Սհաւասիկ, Օրիորդ Նալաոս ձեր մեկնելէն քիչ
եաքը երեւցաւ. ես աւելի ժամ մը . . .

— Հաւանօրէն քեզի ալ խաղի բերելու համար . . .

— Չէ՛, պարոն բողոքեց Թէնչի ուժգնօրէն : Չէր
կրնար զիս տեսնել որովհետեւ մեծ զգուշութիւն կ'ընէի
տան պատուհաններէն չտեսնուելու համար . . .

— Եստ լաւ, . . . չարունակէ՛,

— Կեղերոնական մեծ կայարանը դնաց եւ չիտակ փա-
ցիւ վրայ քալեց որ մուտքի մեծ սրահին մէջ հսկողու-
թիւն կ'ընէր, ու անոր ուսին դաւաւ : Կարձ խօսակցու-
թիւն մը սկսաւ երկուքին միջեւ. յետոյ իրարմէ բաժ-
նուեցան եւ յայտնապէս կ'երեւար որ Փացի շատ վշտա-
հար կերպարանք մը առած էր : Հաւանօրէն հոս եկաւ իր
անդրեկատուութիւնը ընելու . . .

Նիք Քարթըր հաստատական կերպով պատասխանեց :

— Մանկամարդ կիներ ակնարկովը կը հետեւէր անոր
ժպտելով, յետոյ մտաւ այն տեղը որուն դրան վրայ տմ-
բողջ երկու ժամ հսկած էր Փացի. հոն տասը վայրկեանի
չափ մնաց, յետոյ դուրս ելաւ եւ չիտակ առնելու եկաւ :
Ու անկէ ետքը ա՛լ դուրս չեկաւ :

Նիք Քարթըր ոտքի ելաւ, իր օգնականին մօտեցաւ
եւ մեծ ուշադրութեամբ ակնարկը անոր վրայ սեւեռեց :

— Կը մնայ զխոնալ թէ, կայարանէն մինչեւ տուն.
նոյնն կի՞նն էր որուն ընկերացար Դօրդ փողոցէն մինչեւ

քառորդ ժամի վնասաւորէ մը ետքը հրաժարեցաւ . չէր կրցած զայն տեսնել :

— Հը , մրմնջեց գաղտնի ոստիկանը ինքնիրեն : Արդ-
ևօք խորհրդաւոր ինչքը զիչերանց տունէն դուրս ելած է
և Փացի կրկին զինքը հետապնդել սկսած է : Ինչ որ ալ
ըլլայ անշուշտ լաւ կ'ընեն եթէ ամէն զգուշական միջոց-
ներ ձեռք առնեն . . . : Եթէ Մօսիս Քարէթըզ իրաւցնէ
տանը մէջ պահուած է , մահու և կենաց պայքար մըն է
որ կսկսի , քանզի իրեն սպասած ճակատագիրը լաւ գիտէ
ու անկէ խուսափելու համար ամէն ծայրայեղութիւննե-
րու պիտի դիմէ . . . : Հը , այս միջոցիս իմ կեանքիս ամու-
նէն վտանգաւոր գործը սկսելու վրայ եմ . . .

Աւտորականէն աւելի խոհեմութեամբ մը մօտեցաւ
տունին : Բարեբախտաբար փողոցը տկար կերպով լուսա-
ւորուած էր : Ասկէ զատ նաւառօյի տունը կը գտնուէր
իրարմէ հեռու գտնուած երկու օգային կաղի լամբարնե-
րու մէջտեղը , այնպէս որ դրացի տուներէն նուազագոյն
կերպով լուսաւորուած էր :

— Կարծես թէ , մրմնջեց գաղտնի ոստիկանը , աւա-
ղակներու խումբը գիտմամբ այս տունը ընտրած է կըր-
ցածնուն չափ քիչ տեսնուելով հոն մտնել ելլել կարենա-
լու համար :

Գաղտնի ոստիկանը մէկ վերնագաւթակէն միւսը սա-
հեցաւ , ամէն մէկուն վրայ կենալով , վերջին աստիճանին
վրայ նստելով , մինչև որ չուրջը՝ աջ ու ձախ՝ լաւ մը
քննէ և վստահ ըլլայ թէ ո՛չ ոք զինքը կը տեսնէ :

Այս կերպով առտուան ժամը երկուքն էր երբոր վեր-
ջագէս Նիք Քարթըր ոտքը դրաւ կէս մը մուծին մէջ
պարուրուած վերնագաւթակին աստիճաններուն վրայ :

Ռոպէի մը մէջ աստիճաններէն վեր խոյացաւ , արտա-
քին դրան շուքին մէջ աներեւոյթ ըլլալու համար :

կայարան, բաւ յամբ ձայնով մը : Այս կէտին վրայ բարձակապէս վատահ ես . . .

Թէնչի իր մեծաւորին նայեցաւ չիտիմած դէմքով :

— Կը կարծէք որ կրկին անձեր կան դործին մէջ . . .
Լաւ ուրեմն, չէ՛, ես չեմ կարծեր, յայտարարեց զլսի
ուժգին շարժումով մը : Երբեք : Բոլորովին վատահ եմ
այս մասին : Անձը միեւնոյնն էր . . .

— Լա՛ւ, կարելի է : Այս հարցումը բրի որպէսզի երկ-
րորդ անգամ աչքդ աւելի բաւ բանաս և որպէսզի հաս-
կընաս թէ միշտ միեւնոյն անձը ունի՞ս աչքիդ գիմաց . . .
Ապահով կերպով գիտեմ թէ ճիշդ այդ կնոջ նմանող ու-
րիշ կին մըն ալ ըլլալու է և կը յուսամ քիչ առնէն բան
մը երեսան հանել այդ կողմէն : Բայց ատենք արտադայի
բաներ են ու զեւ հասունցած չեն վրանին խօսելու համար :
Հիմա կրնաս երթալ պառկիլ, Թէնչի : Երբ Փայլին տեղը
գլխի երթաս բռնելու . . .

— Արշալոյսին վարպետ . . . :

— Դատ ազէկ, գիշեր բարի . . . :

Նիք Բարթըր առանձին միաց իր աշխատութեան խու-
ցին մէջ, ծխելով ու մտածելով մինչեւ որ կէս գիշերը
հնչեց :

Այն ատեն ոտքի ելաւ կատարելու համար այդ գի-
շերուան համար իրեն սահմանած դործը :

Այս անգամ Նիք Բարթըր ու է ծպտումի պէտք չու-
նէր : Գոհացաւ ամենէն հին ու պատուաւ լաթերը հադ-
նելով : Ուստի զարմանալի չէ որ ճէնթլմէնի մը կերպա-
բանքը չունէր երբոր արագ քայլերով ուղղուեցաւ դէպի
Դճրդ փողոցը որ իր բնակարանէն շատ հեռու էր :

Երբոր Ինէզ Նալառոյի բնակած տան մօտերը հասաւ
ժամը մէկ կը հնչէր մօտակայ զանգակատունը : Ուշագ-
ուլթեամբ չուրջ նայեցաւ Փայլին առնելու համար : Բայց

Որովհետեւ քանի մը ժամ ստաջ նոյն նրբանցքին մէջ
գտնուած էր ու ամէն ինչ ճշգրտօրէն միաքը պահած,
իրեն զժուար չեղաւ ճամբայ գտնել ու չարժիլ, հակա-
ռակ մթութեան, առանց բանի մը զարնուելու կամ աղ-
մուկ յարուցանելու:

Առաւուսն ժամը երեքին ընդհանրապէս մարդոց մեծ
մասը խոր քունի մէջ կ'ըլլայ. հետեւաբար տուն կողոպ-
տողներու սիրելի ժամն է այդ սրտնք գիտեն թէ այդ ա-
տեն աւելի վտահօրէն կրնան գործ տեսնել:

Երբոր Նիք Քարթըրը նրբանցքին լոյսը մարեց, զրա-
տան սենեակի զրան մօտեցաւ և հոն կեցաւ, ականջ դը-
րած ու շունչը բռնած: Բայց բան մը չլսեց, սենեակին
մէջ մտաւ վարագոյրը վերցնելով: Հոն կրկին ականջ
զրաւ. բայց ո՛չ մէկ կատկածելի չճնկոց լսեց:

Կրկին նրբանցքը եկաւ և կը պատրաստուէր սան-
դուխէն ելլելու, երբ քայլերու ձայներ լսուեցան զրան:
Յայտնապէս կերեւար որ վերնադաւթակը կ'ելլէին: Գր-
եթէ միեւնոյն բողբէին ելեկտրական զանգակը հնչեց,
սան մէջ բոլոր քնացողները արթնցնելու չափ աղմուկ
յարուցանելով:

Հաւանօրէն մէկն էր որ ներս մտնել կ'ուզէր: Այս
զանգակահարութիւնը պաղ հուլի մը աղգեցութիւնը ը-
րաւ գազանի տատիկանին վրայ, քանզի կայծակի արա-
դութեամբ սա գազափարը մտքէն անցաւ թէ՛ այն անձը
որ պիտի դար գուռը բանալու անխուսափելիօրէն պիտի
տեսնար չլթային խզումը և պիտի հասկնար որ անծա-
նօթ մը գոնէն ներս մտած է:

Այդ բողբէին Նիք Քարթըրը լսեց որ վերի յարկը դուռ
մը կը բացուէր:

— Յուսանք թէ ապահովութեան չլիակայ չեն դրած դրան, բաւ ինքնին Նիք Քարթըր: Բայց, եթէ չլիակայ դրած են կը կտրուամ. . . Այսուհանդերձ կը նստինարեւմ տունէն դուրս ելլել առանց իմ անցքիս հետքը թողլու. . . :

Այս բնկով իր գրպանէն հանեց գուռ բանալու գործիքները և փութով վերի կղզանքին վրայ յարձակեցաւ: Շատ պարզ կղզանք մըն էր և դիւրին բացուեցաւ, բայց վարի կղզանքին մէջ բանալին դուռած էր ներսի կողմէն և հարկ եղաւ զայն դարձնել ու դուրս հանել, գուռը բանալ կարենալէ առաջ:

Բայց տախտակ գծուարութիւն մը չէր ներկայացներ Նիք Քարթըրի փորձ ձեռքերուն համար: Գրեթէ վայրկեանապէս յաջողեցաւ իր գործիքովը բանալիին գլուխը բռնել և դարձնել կամայ մը: Բայց երբոր Նիք ուզեց վերջնականապէս բանալ, գուռը շատ քիչ տեղի տուաւ: Ինչ բանէ որ կը վախնար պատահեցաւ. գուռը ներսէն գոցուած էր ապահովութեան չլիակայով մը:

Նիք հանդարտութեամբ գրպանէն հանեց պողպատե նրկար և սուր մկրատ մը, որով քանի մը վայրկեանը բաւական եղաւ չլիական կտրելու և ճամբան բանալու:

Բայց իր առաջին քայլերէն իսկ Նիք Քարթըր սովորուեցաւ կանգ առնել ապակեայ դրան մը առջեւ զոր հարկ եղաւ բանալ: Այս գործը դիւրին էր մանաւանդ որ փոխանակ գուռը ցուրտին աշխատելու, տաքցած անդաստակի մը մէջ պիտի գործէր:

Քանի մը վայրկեան ետքը՝ Նիք Քարթըր ինքզինք գտաւ ներքին նախասենեակը, իր ետեւէն երկու գուռները գոցելէ ետքը: Նրբաքթին ծայրը կարմիր ապակիով լամբար մը կը վառէր, որուն կտուցը վար առած էին հոն կը գանուէր վերի յարկերը տանող սանդուխը: Նիք Քարթըր մինչեւ լոյսին մօտ եկաւ արագ քայլերով և զայն մարեց:

զինք երջանիկ համարելու էր եթէ կարենար ողջ առողջ
դուրս ելլել այդ տունէն որ ծուղակի մը փոխուեր էր
իրեն համար :

Քանի Նիք Քարթըր իր կացութիւնը քննէր այնքան
կը համոզուեր որ ներկայութիւնը երեւան պիտի ելլէր :

Գրեթէ անկարելի էր որ չնշմարուէր , քանզի իր մարմ-
նոյն ստորին մասը բաց էր և ամենուն ակնարկին են-
թակայ : Այլևս ուր է հնարք անկարելի էր . դուռը բա-
նալու եկող անձը վար իջած էր և վազելով նրբացքէն
կ'անցնէր դէպի փողոցին դուռը երթալու համար :

Իր ներկայութիւնը երեւան պիտի ելլէր : Միայն ա-
պահովութեան շղթային երկու կտրուած ծայրերը բաւա-
կան էին բնակիչներուն կասկածները արթնցնելու : Նախ
նրբացքը պիտի խուզարկէին և մնացածը կարելի էր դու-
շակել . . . :

Դուռ մը բացուեցաւ , յետոյ միւսը և մէկը մտաւ
տունէն ներս :

Բացազանչութեան , զարմանքի ու բարկութեան ձայ-
ներ պիտի լսուէին անշուշտ . . . բայց ո՛չ . . . ի դժու-
ր դադանի ոտիկանը ականջ դրաւ շունչը բռնելով , վրդո-
վեցուցիչ բան մը չլսեց , և ո՛չ իսկ բառ մը որ կասկած
մը յայտնէր :

Նրբացքին մէջ երկու անձերուն միջեւ խօսք մը չփո-
խանակուեցաւ : Դուռները կրկին գոցուեցան . յետոյ աղ-
մուկ մը լսուեցաւ : Կարծես ծանր բեռ մը կը դնէին նա-
խասնեակի գորգին վրայ :

Գաղտնի ոտիկանին անստուգութիւնը որուն մէջ կը
գտնուէր ա՛յլ աւելի անձկութեան մը կը փոխուէր որով-
հետեւ երեսը բոլորովին ծածկուած էր զգեստով մը և
բացարձակապէս բան մը չէր տեսնար :

Անիծեց , բայց քիչ մը ուշ , իր արթնամտութեան պա-
կասը , որ այդ մասին խորհիլ չէր տուած :

ԱՌԻԻԾԻՆ ՔԱՐՈՆՁԱԻՆ ՄԷՋ

Երբոր, կէսօրէն կտրբ, Նիք Քարթըր առաջին անգամ այս նրբացքին մէջ գտնուած էր, նշմարած էր որ սանդուխին մօտերը խորշ մը կար ուր զգեստակալներ զըրուած էին և թէ հոն կախուած լաթերուն մէջ մութ գոյն խոշոր վերարկու մը կար, ձմեռ ժամանակ կստապաններու գործածած վերարկուին նման:

Սարսափելի կերպով նեղուած էր յարմար թաքստոց մը գտնելու համար երբ այդ մանրամասնութիւնը յիշեց շուտով մը խորշին մէջ սահնեցաւ այդ խոշոր վերարկուին ծալքերուն մէջ պահուըակու և այսպէս խուզարկիչ տէքերէ ազատելու համար:

Բայց ի՞նչ յուսախարութիւն: Նիք Քարթըր թէեւ զըտաւ խորշը, բայց ի զո՛ւր չորս կողմը չօշտիեց. վերաբերուն անյայտ եղած էր:

Մինչ դրան զանգակը կը շարունակուէր լսուիլ, գահավէժ քայլեր սկսան սանդուխէն վար իջնել և գաղտնի ոտտիկանին ուրիշ միջոց չմտաց՝ այլ եթէ նուազ մեծկակ լաթի մը մէջ փաթթուիլ, այնպէս մը որ գոնէ իր երեսը և մարմնոյն վերի մասը ծածկուած էին: Կը յուսար որ նոր եկողը և դուռը բանալու համար վար իջնող անձը նրբացքին մէջ շատ չպիտի մնային ու պիտի անցնէին առանց զինքը տեսնելու: Հակառակ պարագային՝ իր փրկութիւնը պիտի փնտռէր գահավէժ փախուստի մը մէջ:

Շատոնց հրաժարեր էր այն ծրագրէն որուն համար եկած էր, այսինքն՝ վերէն վար գաղտնաբար այցելել ինէզ Նալաուօի տունը: Բազմը իրեն գէ՛մ զարձած էր և ինք՝

Եթէ կարենար շուրջը ակնարկ մը նետել, արդէն բընաւ չպիտի ապահովուէր:

Որովհետեւ պիտի տեսնար երկու մարդիկ, որոնց մին ձեռքը վառուած լուցկի մը ունէր, որուն լոյսովը, դէմքի սատանայական ծամածռութեամբ մը, ցոյց կուտար գաղտնի ոստիկանին յայտնապէս տեսանելի ոտքերը, նաեւ պիտի տեսնար թէ ինչպէս նորեկը, իր ընկերոջ հետ ակնարկ մը փոխանակելէ ետքը, կը հանէր իր երկար վերարկուն, այն որուն վրայ յոյս դրած էր նիք խորշին մէջ ապաստանած պահուն, — և զայն կը կախէր գաղտնի ոստիկանին դէմը, զայն ամբողջովին ծածկելու ձևով:

Բայց բոլոր ասոնցմէ նիք Քարթըր դժբախտաբար չկրցաւ ամենափոքր բան մը նշմարել:

Իրեն համար սա միայն պայծառ էր թէ՛ ու է պատճառաւ այդ երկու անձերէն ո՛չ մին չէր նշմարած ապահովութեան շղթային կտրուած ըլլալը: Կամ գոնէ այդ յամբ անձերը — մարդ կամ կին, — ու է անկանոն բան մը չնշմարել կը կեղծէին, նոյնիսկ կարմիր լամբարին մարած ըլլալը:

Մեծ վերարկուն իր տեղը գալէն իլեր, նիք Քարթըր կրնար երեւան ելելէ ալեւս վախ չունենալ, այն պարագային որ արդէն զինքը նշմարած չէին երկար տանէ ի վեր:

Այս մասին իր բան մը չգիտնալը շատ կը նեղէր գաղտնի ոստիկանը և գրեթէ իրեն ֆիզիքական ցաւ մը կը պատճառէր: Ու ասոր հետ միւսին հարկ էր իրեն բացարձակ անչարժութեան մը մէջ մնալ, չունչը բռնել և համբերութեամբ սպասել պատահելիքին...

Այսուհանդերձ կարծես թէ գէշ հետեւանք մը չի կալ իրեն համար: Գորդին վրայ դրուած ծանր բեռը կրկին առնուեցաւ և մարդու ծանր քայլեր — որովհետեւ ամէն ինչ ցոյց կուտային թէ խնդիրը էրիկ մարդու մը վրայ էր

— գորգով ծածկուած սանդուխէն վեր ելան: Միւսը, այն որ գուռը բացած էր, իրեն կը հետեւէր, — ինքն ալ անշուշտ էրիկ մարդ մըն էր, թաղեայ մուճակ մը հագած, կամ թեթեոսն կին մը:

Քայլերը հնչեցին վերի նրբացքին մէջ: Կրկին գուռ մը բացուեցաւ, ու գոցուեցաւ աղմուկով: Յետոյ բանալի մը հոնչեց կղզանքին մէջ...

Բայց գաղանի ոստիկանը մինչև այդ ատեն չսպասեց: Հազիւ թէ լսեց երկու անձերուն սանդուխէն վեր ելլելը, փութաց զգուշութեամբ վրայէն հանել զինքը ծածկող զգեստը, ուշադրութեամբ շուրջը նայելու համար:

Ամէն ինչ մութ էր, միայն գորգին վրայ լուցկի մը մարելու վրայ էր: Ասիկա որոշ նշան մը եղաւ Նիք Քարթլըրի համար թէ երկու անձերը անպատճառ զինքը տեսած էին:

Պէտք էր որ կոյր ըլլային որպէսզի, ձեռքերնին վառուած լուցկիով մը, իր ներկայութիւնը չնշմարէին: Բայց նշմարած էին և: Ետէ գատ, նորեկը գէպի իրեն յառաջացեր էր և վերադրուէն կախեր սովորական տեղը, իր ոտքերուն վրայ կոխելու չափ մօտեցած էր, քանզի հագուստ կախելու սահմանուած այս խորշը նեղ ու քիչ խորունկ էր:

Նիք Քարթլըր իր թաքստոցէն ելլելով՝ վերի յարկի նուազուն լոյսովը կրցած էր նշմարել որ սանդուխէն վեր ելլող երկու անձերը երկու մարդիկ էին, կամ գոնէ տրական զգեստ հագած երկու անձեր: Նիք հասկցաւ որ անոնք չարաշուք ծրագիր մը կը պատրաստէին: Զինքը հանգստորէն թաքստոցին մէջ ձգելնին, ապահովութեան շղթային կտրուած և լամբարին մօրած ըլլալը չնշմարել կեղծելնին իրեն մտատանջութիւն կը պատճառեր: Կը տեսնար վտանգին իր գլխուն վրայ եղկելիօրէն կուտակուիլը և որոշեց անոր ընդ առաջ երթալ:

նար յանկարծ բացուիլ և նրբացքը լուսաւորելով իր ներկայութիւնը մասնեկ անխուսափելիօրէն :

Այդ վստանդաւոր կէտէն անցած էր և ոտքը դրած էր տան վերնայարկը առաջնորդող սանդուխին առաջին աստիճանին վրայ, երբ թեթեւ աղմուկ մը լսեց դրանը կողմը : Իսկոյն կեցաւ ու ծռեցաւ :

Կասկած չիկար, չարաշուք դուռը բացուած էր : Բանալին դարցուցած էին, բայց այնքա՛ն զգուշութեամբ, որ պէտքի աղմուկ չյարուցանեն, որ Նիք հասկեցաւ թէ անմիջական ո և է վստանդ չէր սպառնար իրեն՝ երկու մարդիկը կ'ուղէին լուռ կերպով զինքը յանկարծակիի բերել : Այս դիտաւորութեան մէջ բնականաբար չէին համարձակեր սենեակէն դուրս ելլել շողջողուն կերպով լուսաւորուած և ասոր համար նախապէս մարած էին կազի կտուցները :

Նիք Քարթլըր ճիշդ գուշակած էր :

Երրորդ դուռը բացուեցաւ, կրցաւ երկու մարդիկը լրտել՝ բայց ո՛չ տեսնալ. և իրենք ալ իրենց կողմէ չկրցան մտքերնէն անցնել թէ իրենց վնասուած անձը քանի մը քայլ անդին էր, սանդուխին առաջին աստիճանին վրայ կծկուած և թէ ձեռքերնին երկնցնելով կրնային զինքը բռնել :

Նիք Քարթլըր չէր համարձակեր շնչելու : Եթէ իր ենթադրութեան մէջ սխալած էր և եթէ երկու մարդիկը սենեակէն դուրս ելլելով՝ փոխանակ վար իջնելու՝ վեր ելլէին, կորսուած էր :

Բայց այդպիսի բան մը չսպասեցաւ : Մինչ Նիք Քարթլըր չէր համարձակեր շարժիլ, լսեց կամ մանաւանդ բնազդաբար զգաց որ անձ մը ծայրայեղ զգուշաւորութեամբ վար կ'իջնէր :

Երեք չորս վայրկեաններ անցան որոնք դարեւ երեւ-

Երկու անձերուն ռանաձայնը չառնելուն պէս, Նիք խուժեց զէպի երկու դուռները, զորս բացաւ ետեւէ ետեւ : Զանոնք կիսաբաց թողուց, այնպէս մը որ իրր թէ մէկը գահալիժօրէն տունէն մեկնած է :

Բայց փոխանակ հետանալու՝ շուտով վերադարձաւ և եկաւ նրբանցքին մէջ և զարմանալի ճապուկութեամբ մը, հակառակ խորին մթութեան, — քանզի վերի տկար լոյսը աներեւոյթ եղած էր երբոր առաջին յարկի դուռը գոցուեր էր, — սանդուխէն վեր վազեց և հասաւ առաջին յարկը :

Գաղանի ոստիկանը կատարելապէս գիտէր այն վտանգը ուր կ'առաջնորդէր զինքը իր յիմարական յաղպնութիւնը : Եթէ իր ենթադրութիւնները ճիշդ էին և եթէ երկու անձերը իր ներկայութիւնը տեսած էին, իրենց անյայտացումը առաջին յարկի սենեակին մէջ կեղծ պէտք էր ըլլալ, իրեն վստահութիւն ներշնչելու համար միայն :

Գրեթէ վտան էր որ վայրկեան մը չպիտի մնային սենեակին մէջ և թէ դուռը ինկոյն պիտի բանային նրբացքին մէջ սահելու և զինքը լրտեսելու համար :

Բայց Նիք Քարթըր որոշած էր ամէն բան վտանգել : Կը յուսար որ երկու անձերը վար պիտի իջնէին, երկու կիսաբաց դուռները պիտի անսնէին և պիտի կարծէին որ ինք թողուցած փախած էր :

Նիք Քարթըր յաջողած էր վերի յարկը հասնիլ երկու մարդոց աղմուկով սենեակին դուռը գոցելէն քանի մը րոպէ ետքը :

Բայց ակներեւարար չէր կրնար այնտեղ մնալ : Հարկ էր որ այդ զրան առջեւ անցնէր և միւս յարկը ապաստանէր, որ տան բարձրագոյն յարկն էր, եթէ չէր ուզեր տեսնուիլ իր թշնամիներէն :

Յովազի մը ճկնութեամբ, Նիք Քարթըր սահեցաւ վտանգաւոր զրան առջեւէն, վախճալով հանգերձ որ կըր-

Այն սենեակը ուր մտած էր խաւարի մէջ ընկղմած էր : Հակառակ ասոր , գաղտնի ոստիկանը որուն աչքերը մութին մէջ կենսական իմեր , սկսած էին տառապանքով զանազանել , կրցաւ որոշել երկու անձերը որոնք պատուհանին քով կեցած էին , ինչպէս նաեւ սենեակի կարասիներուն զիւրքը : Անոր շրջադիւր կը նշմարէր , թէեւ տարտամօրէն :

Կարելի եղածին չափ շուտով ծածկուելու զբաղած Նիք աչքովը կը խուզարկէր այդ մութ սենեակին անկիւնները : Չափ կողմը դրան մօտ ուրկէ ներս մտած էր , խոշոր կողով մը կար և քովը , անկիւնը պզտիկ սեղան մը , որուն վրայ մետաղեայ անոթ մը դրուած էր մէջը բոյսեր դնելու համար : Հոշակաւոր գաղտնի ոստիկանը չկրցաւ այս մանրամասնութիւնը որոշել : Բայց կատարելապէս նշմարեց բազմոցի մը ներկայութիւնը որ մինորմի մը յետոյ էր : Այդ նստարանը միակ յնարանով երկար ամիս մըն էր որ կրնար իբրեւ անկողին ծառայել :

Հազիւ թէ գաղտնի ոստիկանը նշմարած էր ասիկա , որ գետնին վրայ սողալով , առանց աղմուկի գնաց երկար ամիսին ետեւ , այնքան լաւ կերպով տեղաւորուելով պատին ու ամիսին միջեւ եղած անջրպետին մէջ որ հարկ էր յատկապէս երթալ հայիլ զինքը տեսնելու համար :

Իր Բարի աստղն էր որ Նիք Քարթլերի թեղադրած էր օգտուելու այդ թաքստոցէն , քանզի հազիւ թէ հոն տարածուած էր , երբ անձերէն մին մօտեցաւ կոծակին և մատի շարժումով մը վառեց բոլոր ելեկտրական լամպարները :

Սենեակը վայրկենապէս լոյսով ողողուեցաւ :

Այն ատեն Նիք Քարթլերը մեծ զարմանքով լսեց Ինէզ Նալաուոյի ձայնը :

— Ո՛վ որ ալ ըլլայ ապահովարար մեկնած է , որովհետեւ երկու զոհերն ալ կիսաբաց էին :

ցան իրենն : Վերջապէս խեղդուած ու խոհեմ քայլեր լսեց որոնք վեր կ'երկէին :

— Թերեւս զգաց կիսաբաց թողուած դռներէն փչող հովը և անկէ հետեցուց թէ վախած ըլլալու եմ, ըսաւ ինքնին Նիք Քաթթըր :

Բայց և այնպէս կռիւի կը պատրաստուէր, քանզի գործախտարար խնդիրը հեն պիտի յանդէր, եթէ ու եւ է զիպուածով մը իր բռնած ճամբան մէջսուղ ելլէր :

Բայց այս անգամ ալ այդ տեսակ բան մը չպատահեցաւ : Մարդը, միշտ անտեսանելի, սահեցաւ այն դռնէն ներս ուրիշ դուռս ելած էր և սենեակ մտաւ :

Նիք Քաթթըր միշտ չէր համարձակեր շարժիլ. այսուհանդերձ վիզը կ'երկնցնէր և բոլոր ուժովը մտիկ կ'ընէր :

Իրեն կը թուէր թէ հազիւ լսելի մրմունջ մը քականջին կը հասնէր : Բայց այս մասին վստահ չէր. թերեւ իր զրգուտած երեւակայութիւնն էր որ այս պատրանքը կուտար իրենն : Այն ատեն կամաց մը մօտեցաւ դրան և ականջ դրաւ :

Չէ՛, այժմ այլևս սխալմունք կարելի չէր : Ինչ որ կը լսէր իրաւցնէ ձայնի մրմունջ մըն էր : Ասկէ զատ երկու խօսակիցները սենեակին միւս ծայրը կեցած էին, փողոցին վրայ նայող պատուհանի մը քով :

Յիմարական զաղափար մը անցաւ զաղտնի ոտիկանին մտքէն. ասիկա ամենէն յանդուգն փորձն էր զոր կարելի էր երեւակայել իր գտնուած պայմաններուն մէջ :

— Իրենց սենեակին մէջ չէ որ զիս փնտռելու զաղափարը պիտի ունենան, մտածեց, դէպի առաջ ուրեմն նետուինք առիւծին քարանձաւին մէջ :

Ծրագրէն խկոյն դորձադրութեան անցնելով, առանց ամենափոքր աղմուկի, խոր մթութեան մը օգնութեամբ մտաւ սենեակէն ներս :

— Եթէ խնդիրը Նիք Քարթըրի վրան է, կարելի չէ հաստատապէս ըսել աստիկա, գոնէ տանը ամէն կողմը չի խուզարկած, ներքնայարկի շտեմարանէն մինչև ձեղունը, պատասխանեց արական ձայն մը որ անծանօթ էր զազա-
նի ուստիկանին:

— Իրաւ, ըսաւ Ինէզ խնդարով նոյն հեգնական չե-
տով որով ցերեկը Նիք Քարթըրի արիւնքը եռացուցած էր
երակներուն մէջ: Այդ պարագային լաւագոյնը այն է որ
այդ յոգնութիւնը իսկոյն յանձն տանենք ու բոլոր տունը
աչքէ անցնենք...: Ու հիմա, ո՛վ ալ ըլլայ, հաշակաւոր
գաղտնի ուստիկանը կամ հասարակ գող մը, — զինքը
նշմարելուդ պէս, զինքը գիտին տապալէ կը հասկնաս
ըսածս: Միայն մի՛ վիրաւորեր՝ այլ սպաննէ...:

— Ահ, առիթը չսխալեալ փախցնում... ահ ես ալ կ'ու-
զեմ որ այդպէս ըլլայ... եթէ Նիք Քարթըրն է... Ինչ
հեշտանքով գլխուն մէջ գնդակ մը սխալ տեսնում,
ըսաւ մարդը բամբ ձայնով մը:

ՓԱՅՈՒ ԾՈՒՂԱԿԸ ԻՆԿԱՍ

Գաղանի ոստիկանը շատ զարմացած էր Ինէզ Նալա-
ռօյի ձայնը լսելուն, քանզի կարծած էր որ սենեակին մէջ
եղողները երկու էրիկ մարդիկ են: Ասկէ հետեւցուց թէ
ինքն էր քիչ մը առաջ տունէն դուրս եղողը և որ զուոր
զարկած էր բանալ տալու համար:

Ասով բացատրեց Փաղի բացակայութիւնը որ իր
տեղը չէր երբ ինք եկած էր:

Փաղի երկրորդ անգամ խարուած չկրնար ըլլալ, մտա-
ծեց: Անշուշտ զայն ճանչցած է նոյնիսկ իր էրիկմարդու
հազուադէպով ու ետեւէն գացած է: Ինչ որ է, առտու
ըլլալու վրայ է և Թէնչի պիտի գայ անոր տեղը բռնելու:

Կրկին շուրջը խուզարկիչ ակնարկ մը նետեց: Հետըզ-
հետէ կը համոզուէր որ լաւագոյն թաքստոց մը չէր կըր-
նար ընտրել:

Բազմոցը որուն ետեւ պահոււրտած էր, մարմարեայ
վառարանի մը քով կը դանուէր. այս վառարանը ինչպէս
նաեւ աջ ու ձաւ միջնորմները ծածկուած էին հաստ ու
ճերմակ կերպասով մը որ սենեակի այդ պատին մասնա-
ւոր կերպարանք մը կուտար և զայն չէր գեղեցկացնէր
բնաւ: Ամէն պարագային՝ Նիքի համար սա առուելու-
թիւնը ունէր որ իրեն թոյլ կուտար բոլոր մարմինը ծած-
կելու անոր ծալքերուն տակ և միեւնոյն ատեն իրեն մի-
ջոց կուտար մօտէն ու առանց վտանգի դիտելու սենեա-
կին անցած դռնցածը:

— Դրեթէ վտան հմ որ, մտածեց գաղանի որտիկա-
նը, այս վարագոյրը գուռ մը կը ծածկէ: Եթէ այդպէս

լաւագոյն է... այդ տեսակ հանգիստմէ մը բան մը չեմ
կրնար բնել...

Երեք վայրկեան ետքը Ինէզ Նաւառո սենեակ վերա-
դարձաւ :

— Հոս մտնողը ո՛վ որ ալ ըլլայ , բաւ ներս մտնե-
լով , անշուշտ տակաւին տան մէջն է : Երկու զոները
կիսաբաց թողած է միմիայն հաւտացնելու համար որ մեկ-
նած է : Երկուքն ալ խնամով զոցեցի զաղանի կզպան-
քին միջոցաւ . այս կերպով , Փանչօ , այս տունէն ո՛չ ոք
կրնայ մեկնիլ առանց մեր արտօնութեան :

Եւ սկսաւ խնդալ :

— Պիտի տեսնէք որ ուրիշ մէկը չէ՝ այլ եթէ Նիք
Քարթրըր , — ո՛չ ոք ասանկ յանդգնութիւն մը պիտի
ունենար :

— Իրաւունք ունիս , Փանչօ : Նոյնիսկ կրնանք ըսել
որ ո՛չ մէկ զաղանի ոտիկան տեսնուած ըլլալը պիտի
հաւանար , երբոր վերարկուդ իր սովորական տեղը դրիք ,
անոր ոտքերը ամրոջջովին ծածկելով :

— Ահ , լաւ , բաւ ինքնին Նիք , ուրեմն Փանչօն էր
զուրքը զանտուղը...

— Քառասնկու՛ (սոցանիական հայհոյանք մը) , մարդ-
տաց մարդը : Կ'ուզէի որ զուք կամ ես գնդակ մը տե-
ղաւորէինք զիսուն մէջ , երբոր քիչ մը առաջ մեզի ե-
րեւցաւ , կէս մը հագուստներուն տակ ծածկուած : Ես իմ
մատիս անշուշտ այդ բանը պիտի բնէի եթէ ձեռքէս
չբռնէիք՝ լուծիւն հրամայելով :

— Վերջացուր անօղուտ շատախօսութիւններդ , ընդ-
միջեց Ինէզ ականաբար : Կ'ուզէի թողուլ որ ուղածդ ը-
նեւ , բայց հիմա շատ ուշ է : Ասկէ զատ , տակաւին չեմ
հաւատար որ Քարթրըրը ըլլայ... : Ես միայն հրաշքնի մը
պայթուէն առաջ զայիք աղմուկէն վախցայ : Եւ յետոյ
շատ դժուար է գիտէ մը ազատիլ այս փողոցին մէջ...

ըլլայ չպիտի դարմանամ: Բայց այն ատեն հարկ է որ այս դուռը քովի սուշը առաջնորդէ. քանզի սախկա փողոցի վրայ միայն երկու պատուհան ունի և այս սենեակին մէջն ալ ճիշտ երկու հատ կայ: Հը, այս Քարթթըղին ու իր խումբին հետ մարդ պէտք է ամէն անակնկալի սպասէ: Պիտի տեսնենք անշուշտ...

Բաղմոցին ետեւ պառկած՝ Նիք Քարթթըր սենեակին մէջ գանուող երկու անձերուն տոքերը միայն կրնար որոշել: Անոնց մէկ զոյգը փոքրիկ ու չնորհալի էր, միւս զոյգը խոշոր կօշիկներ հագած էր և մեծ տոքերով մարդ մը կ'ենթադրուէր:

Մեծ ու սղախիկ չորս տոքերը ղէպի դուռը չարժիլ սկսան:

— Սպասեցէ՛ք, ըսաւ բամբ ձայնը: Հոս կեցէ՛ք, ես վար կ'իջնամ ու կը հայլամ:

— Ինչ յիմարութիւն, ըսաւ Ինէզի տիրական ձայնը: Թերեւս կը կարծես որ կը վախնամ Նիք Քարթթըրէն և կամ ու է մէկէ մը...:

Պայծառ ծիծաղ մը ունեցաւը

— Չէ՛... լաւ գիտեմ թէ գործս որո՛ւ հետ է: Միայն կը խորհէի որ պէտք չկար ձեր անձը վտանգելու...

— Յիմարութիւն կ'րսեմ քեզի, կրկնեց Ինէզ, անհամբերութեամբ: Հոս կեցի՛ր, մինչեւ որ վերադառնամ...:

Այս բառերուն վրայ մանկամարդ կինը դուրս ելաւ: Կ'երեւայ որ կոճակի մը կամ նմանօրինակ բանի մը դըպած էր, որովհետեւ Նիք Քարթթըր իր թաքստոցէն նկատեց որ նրբանցքը և սանդուխը ցերեկուան պէս լուսաւորուեցաւ:

— Իրաւամբ գիպուածով էր որ այդ բանը քիչ մը առաջ չըրաւ, ըսաւ ինքնին Նիք Քարթթըր: Երկուքս իրարու քով քովի պիտի գանուէինք... հը... այսպէս

— Բէ՛հ, ես մասնաւոր հաճոյք մը պիտի զգայի իրեն արժանի գերեզման մը պատրաստելով Նիք Քարթթրի ու եւ է սարտեւայի տակաւի մը մէջ, ըսաւ Փանշօ իր ակաւաներուն մէջէն, մինչ ինէզ կը ծիծաղէր :

— Ո՞վ գիտէ, ըսաւ իր քաղցր ու ներդաշնակ ձայնովը, թերեւս այդ հաճոյքէն չպիտի զրկուիս :

— Ըսէ՛ք ինծի, ինէզ, երեկտրական հոսանքը հաստատեցի՞ր :

— Բայց բնականաբար, Փանշօ, ամբողջ տանը մէջ . . .
Իր կարգին՝ Փանշօ եւս սկսաւ խնդալ :

— Հոյակապ է ուրեմն . . . ա՛յ ուրիշ բան չունինք ընելիք այլ եթէ հանդարտ կենալ և սպասել որ խելօք աղբարը թեկերէն մէկուն զպչի և երեկոյրական հոսունքն տակ ոռնալ սկսի :

— Զգուշացի՛ր, ըսաւ ցած ձայնով դժոխային արարածը : Ազմուկով մը գուռը պիտի գոցեմ ու լոյսերը մարեմ : Յետոյ կամաց մը պիտի բանամ և մութին մէջ պիտի սպասենք : Ոստիկանութեան մարդը պիտի կարծէ թէ անկողին մտած ենք, թերեւս քառուրդ մըն ալ պիտի ըսպասէ, յետոյ իր խուզարկութեան պիտի սկսի : Երկար սպասելու պէտք չունինք, քանզի չի կրնար երկար տեն մանաւանդ գիշերը, տանը մէջ պտտիլ, առանց դըպչելու երեկտրական թեկերէն մէկուն :

Իսկոյն մութը տերեց սենեակին մէջ. դուռը աղմկաւից կերպով հրուեցաւ ու գոցուեցաւ բանալիով, անմիջապէս վերաբացուելու համար : Յետոյ խոր լռութիւն մը տիրեց :

— Մարդացած սատանաներ են ասոնք, մտածեց Նիք Քարթթրը, սիրտը կատաղութեամբ լեցուած : Ահա ասանդուխին բազրիքներուն երկայնքը երեկոյրական թեկերը դրած են ինչպէս նաեւ հաւանօրէն գրներու խնձորակներուն

ու վերջապէս բոլոր այն ամէնքը ելեկտրականացուցած են... հաճելի ըլլալու չէ սխալմամբ ատոնց դպչիլը...:

Վայրկեանները կ'անցնէին յուսահատեցուցիչ դանդաղութեամբ: Թերեւս քառորդ ժամ մը անցաւ ատանց առանափոքր աղմուկ մը լսուելու տանը մէջ: Բայց սենեակին երկու անձերը կ'երեւոյ թէ երկար ատենէ իվեր համբերութեան վարժուած էին Նիք Քարթլըրի պէս:

Կապարի պէս ծանր հինգ վայրկեաններէ ետքը՝ յանկարծ խեղդուած աղաղակ մը լսուեցաւ սանդուխին կողմէ, որուն յաջորդեց հայհոյանք մը և յուսաւորանք հեծեծանքներ:

Ո՛չ ոք այնքան զարմացաւ որքան Նիք Քարթլըր. քանզի բնականաբար մտածած էր թէ՝ ելեկտրական այս սպառաւորութիւնները միմիայն իրեն համար եղած էին ոճրագործ գոյգին կողմէ: Եւ ահա՛ ուրիշ մէկը կը դըտնուէր որ կ'իյնար չարագործներու շարած ծուղակին մէջ:

Ինչէլ մէկ օտարմով ելած ու բոլոր լոյսերը վառած էր: Յետոյ՝ գէպի գուռը խուժեց, ուրիշ կոճակի մը դըպաւ և նրբանցքն ու սանդուխը կրկին լոյսով ողողեցան:

— Կրակի ըրէ վրան... ներում չիկայ, կը կոչէր Փանչօ իր մանկամարդ ախրուհիին հետեւելով ատանց առապարկու:

Գաղանի օտարկանը յետին ծայր հետաքրքրուած էր: Հարկ էր որ անպատճառ անցած դարցածը տեսնար, նոյնիսկ երկու մեղաւիցներէն տեսնուելու վտանգը աչքը առնելով: Կէս մը երաւ բազմոցին ետեւէն և զբան միւս կողմը նայեցաւ:

Անակնկալէ վախ մը չունէր:

Տեսաւ Փանչօն որ բէվովէրով մը ղինուած՝ սանդուխին վարը գտնուող հակառակորդի մը նշան առնելու ձեռքներէ, բայց ինչէլ ձեռքէն ղէնքը խլեց և բարկութեամբ դռնէն անց:

Նիք ՔԱՐԹԼՐ (Հասար Գ.)

Գ Ա Ղ Տ Ն Ի Գ Յ Ի Ռ Ը

Նիք Քարթլըր որ իր առջի զիրքը առած էր իսկոյն րմբռնեց այս նոր միջադէպով յառաջ եկած կացութիւնը : Փացի որ մօտերը տեղ մը ծածկուած ըլլալու էր, տեսնելով որ տան զուտը կիսաբաց է, չէր կրցած դիմադրել կամաց մը ներս ապրդելու և առնել խուզարկելու փորձութեան : Եւ այսպէս ինկած էր իր մեծաւորին համար լարուած ծուղակին մէջ :

Ասիկա ձախողանք մըն էր Փացիի համար, բայց Նիք Քարթլըրի համար կէս երջանկութիւն մը կարելի էր համարել : Ինչէլ ու իր ընկերը պիտի կարծէին որ Փացի միայն ներս մտած էր և թէ Նիք Քարթլըր չէր վրդոված տան բնակիչներուն հանգստութիւնը :

Բայց զազանի ոստիկանը քիչ ետքը պիտի նշմարէր որ գեղանի կինը բոլորովին հաւասար էր իրեն՝ խորակումանթեան մասին :

Փանչօն, որ խոշոր ու հաստատուն կտրիճ մըն էր, իր ձերբակալեալին հետ սենեակին մէջ երեւցաւ և զայն դրաւ խոշոր թիկնաթուփ մը վրայ, քովի ամբողջ գէնքերը վրայէն առնելով : Այն ատեն ինչէլ գէպի անոր յառաջացաւ և հատու շեշտով մը հարցուց :

— Ո՞ւր կը գտնուի Նիք Քարթլըր ձեր տէրն ու մեծաւորը :

— Ես իմ տիրոջս պահապանն եմ, պատասխանեց Փացի ծաղրական ժպիտով մը :

Ինչէլ գէպի իր ընկերը դարձաւ .

— Այս անտառներ, ըսաւ, հազիւ ոտքը միւր առնել

— Խնայիմ ես : Չես տեսնար որ Նիք Բարթըրը չէ ,
այլ միայն անոր երիտասարդ օգնականը . . . այն պատա-
նին որ զիս հետապնդել կ'ուզէր . . . :

Եւ բաղրիքին վրայէն ծռեցաւ հեզնական չեչառով մը
պտտալով :

— Ահ իմ խեղճ փոքրիկ ճագարս , որքա՛ն կը մեղքը-
նամ վրայ : Շատ փնտջիրեցիր . . . մէկ տեղդ կը ցաւի :
Երբոր սղտօիկը տաւն երթայ ամէն բան խեղօքիկ մը պի-
տի պատմէ մայրիկին , անանկ չէ՞ ու ան ալ օծանակիք
մը պիտի քսէ ցաւած տեղը . . . :

— Սատանան տանի ձեզ , գոչեց փայի : Կեցուցէ՛ք
հոսանքը . . . :

— Տղա՛ս , պէտք է խեղօք կենալ եւ մանաւանդ խու-
ղարկութեան չեղել , ըսաւ գեղանի սատանան իր ան-
գութ ժպիտովը :

Յետոյ իր ընկերոջ գառնալով՝ աւելցուց .

— Օհ , փանշօ , վար ինձեր , բռնէ՛ զայն ու հոս ին-
ծի բեր : Զինքը սենեակին մէջ կը հարցաքննենք : Հո-
սանքը կը դադրեցնեմ երբոր զինքը բռնելու չափ մօտը
ըլլաս : Բայց ազէկ ուշադրութիւն բրէ՛ , փոքրիկ ի՞մ մըն
է , չըլլայ որ քեզ խայթէ :

— Ես վրաս կ'տունեմ իր ժանիքները բրցնել , պա-
տասխանեց փանշօ չարաչաւք գէմքով մը՝ սանդուխէն
իջնելով :

շրտւ խտրոյն ծուղակը ինկաւ : Ինք չէ այն մարդը որուն
ռաքերը տեսանք խորշին մէջ . . .

— Նիք Քարթըր տակաւին տանը մէջ ըլլալու է . . .

— Ինծի ալ այնպէս կը թուի :

— Գնա՛ դուռը բանալիով դոյց . . .

— Շատ աղէկ , Ինէզ , բայց Նիք Քարթըր ծուղակին
մէջ չպիտի իյնայ , մանաւանդ որ տնչուշտ լսեց անցած
զարձածը , նկատել տուաւ Փանջօ :

Մանկամարդ կիներ ուռքին գետին զարկաւ :

— Ինչ կ'ըլլայ ասկէ , ոչինչ , բացարձակապէս ոչինչ :
Այդ Նիք Քարթըրը կրնայ տունէն մեկնիլ ինչպէս որ ներս
մտած է : Կրնայ ստտանին ծակը երթալ , հոգս անդամ
չէ : Ես կ'ուզեմ միայն այս երիտասարդը հարցաքննել :
Ես ասկէ զատ , աւելցուց ձայնը բարձրացնելով այնպէս
մը որ իր խօսքերը ամբողջ տան մէջ լսուէին , բան մը
միայն կը մտալ թեմ . . . այն է թէ Նիք Քարթըր այս գրան
քով ըլլար ու լսեր ինչ որ կը խօսինք : Այն ստան ան-
պատճառ կենդանութեան նշան պիտի տար և պիտի փու-
թար մեզի հետ խաղաղութիւն կնքել , դոնէ իր այս մար-
դը ազատելու համար , քանզի այս սղան պիտի վճարէ
բրած յանդգնութիւնը և սարսափելի մահով մը պիտի
մեռնի եթէ իր տէրը մեզի հետ հաշտութիւն չկնքէ :

Յետոյ դարձաւ , երկու բռունցքը դիտներուն վրայ ,
դէպի ձերբակալեալը և իրեն հարցուց ատելութեամբ լի
չեչտով մը :

— Լաւ ուրեմն , տղաս , ինչ կըսես սառ՛ր . . .

— Բէ՛հ , բան մըն ալ չեմ ըսեր , ասկէց աղէկը չկը-
նար ըլլալ , պատտախանեց անպատկառօրէն Փացի որ իր
արթնամտութեան հետ վերստին արիւսցած էր իր սովոր-
ական անտարբերութեան և սպառնալիքներուն վրայ
կը խնդար :

— Քիչ մը սպասէ, տղաս, չչեց գեղանի ինէդ :
Քուռ ռզնդիդ թմրածութիւնը պիտի ցնցեմ ու լեզուդ
բանամ, մեր հաշիւները կարգադրելէ առաջ :

— Կարելի է, որովհետեւ մեր հաշիւները այն ստեղծ
պիտի կարգադրուին երբ ձեր սիրահարը ելակտրական
աթոսին վրայ գրուի... ու թերեւս դուք ալ իրեն պիտի
հետեւիք հոն, ըսաւ Փաղի :

— Վա՛յ, վա՛յ, պզտիկ ես բայց որտեղութիւն ալ
ունիս, ըսաւ գեղանի ինէդ հեղինարար : Եւ սակայն զիս
հետապնդելու համար չառ վարպետ չէիր, ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ :

— Սատանան տանի ձեզ, գոչեց Փաղի անկեղծ սրտ-
մրտութեամբ մը : Ինչ որ է, կ'ուզեմ գիտնալ թէ ի՞նչ-
պէս զիս խորեցիք : Շատ ամօթ է ինծի կնոջ մը կողմէ
խաղի դալ : Եթէ էրիկմարդ մը ըլլար ինչ որ է... բայց
կին մը... բո՛ւհ սատանան տանի :

— Շիտակը սքանչելի մանչուկ մըն ես : Արդեօք սի-
րելի պարօն Քարթըրը կը սորվեցնէ բոլոր ասոնք, ծաղ-
րեց ինէդ : Ըսէ՛ տեսնենք, ի՞նչ կ'ուզես գիտնալ... :

— Ինչպէ՞ս յաջողեցաք այս գիշեր ձեռքէս փախչիլ :
ա՛հա ինչ որ կ'ուզեմ գիտնալ, քանզի վստահ էի որ ձեզ
ճանկա անցուցած էի : Կը կարծէք որ ձեզ չճանչցայ ձեր
էրիկմարդու հագուստներով : Ո՛հ, դրաւ կը զննեմ որ
պարզապէս այս կարծիք սենեկաղդեառը վրայէդ տուիք... :
Եւ սակայն պէտք եղաւ յանկարծ հաստատել թէ դուք
չէիք, այլ սա կտրիճը... :

Եւ Փաղի զլիսովը ցոյց կուտար Փանշոն որ չտրաչուք
կերպով կը խնդար :

— Լաւ ուրեմն, ուղեցի դնէ կորուստս փոխարինել
ձեր տան ներսի կողմը այցելելով : Երբոր տեսայ թէ
դուրը կիսաբաց էր... :

— Ներս սպրդեցար, տղաս, եւ փոխանակ ծեծ մը

Եւ սակայն եթէ տուածինը քայլ մէն ալ առնէր դէպի
ստաջ անպատճառ սաքը պիտի դնէր իր հակառակորդին
մարմնոյն վրայ :

Անգամ մը կարծես սենեակ մանեկու վրայ թուեցաւ ,
բայց ետ կեցաւ իր խորհուրդէն և իրրեւ լուս վկայ ներ-
կայ գտնուեցաւ այդ տեսարանին որ կ'երեւար թէ զինքը
չստ կը շահադրուէր :

Քիչ մը ժամանակ ետքը միայն նայուածքը իր չուրջը
պառպուց . զիպուածը այնպէս ուղեց որ տկնարկը վար
ըրած առնն հանդիպեցաւ երկայն տխուրն յենարանին
ու անկէ ալ գեանին , ուր կծկաւ մարդկային մարմին
մը տեսաւ :

Ոճիրի թաղաւորը միայն մարդու մը ներկայութիւնը
նշմարեց , թէ ճանչցաւ իր ոտքերուն տակ կծկուած էա-
կին իր մահացու թշնամին ըլլալը :

Այդ խնդիր չէ : Միայն իր տկնարկը մատնեց այն
ստակալի անձկութիւնը որ յանկարծ իր վրայ տիրեց :

Իր դէմքը , ինչպէս նաեւ ձեռքը անյայտ եղան վա-
րապոյրին հաս և Մօսիս Քարէթըզ կարծես կրկին անե-
րեւոյթ եղաւ երկրիս երեսէն : Արդեօք դադնի ոտակա-
նին հետ նոր հանդիպումէ մը կը վախնար , թէ և այդ
վայրկեանին ինք առաւելութիւն մը ունէր և թէ բաւ էր
շարժում մը ընել նետուելու համար այդ ատեցեալ մար-
դուն վրայ և զայն խեղդել տակաւին այս վերջինը բան
մը չհասկցած ու պաշտպանողական զիրք չբռնած . . . :

Ուրեմն Մօսիս Քարէթըզի դէմքը կորսուեցաւ և սեն-
եակին մէջ գտնուող երեք անձերէն ո՛չ մին կարծես
ամենափոքր կասկած մը չունեցան այս փախստեայ երե-
ւումէն : Իրենք բոլորովին իրենց գործին զբաղած էին :
Ինչէլ , սպառնալիքը բերնին մէջ , կը ստիպէր ձերբա-
կալեալը յայտնելու թէ ո՛ւր կը գտնուէր այդ պահուն
նիք Քարթըր :

Բայց յանկարծ իր խօսքը ընդմիջեց : Իր տկնարկը
ուղղած էր վարապոյրին վրայ որ թեթեւօրէն կը շար-

ուսանելու եղեկարահան հարուստներ ընդունեցիր, ընդմիջեց ինէզ զուարթօրէն խնդալով:

— Դո՛նէ բացատրեցէք ինձի թէ երկրորդ անգամ ինչպէ՞ս յաջողեցաք զիս խարել... պնդեց Փացի:

— Բայց այն կերպով ինչպէ՞ս առաջին անգամ՝ կեղբոնական կայսրանը:

— Ուզածնուդ չափ կատակեցէ՛ք, վերջապէս ձեր խաղերը պիտի հասկնամ, զոչեց կատաղութեամբ Փացի որուն վրայ մանկամարդ կնոջ զեղեցկութիւնը ու է տպաւորութիւնն չէր դործեր:

Նիք Քարթըրը սենեակին մէջ անցած դարձածին այնքան ուշադրութիւն նուիրած էր որ հնչմարեց թէ պատը ծածկող արաստօտոր ձերմակ վարադոյրը կամաց կամաց կը հեռանար: Նախ կարծեա թէ վարադոյրին տակ ծածկուած զուռ մը առանց աղմուկի բացուեցաւ, և հովի հոսանք մը ծածանեց պատառը: Վայրկեան մը ետքը, եթէ իր վերև նայէր, պիտի տեսնէր որ մասներ կ'երևային և զբուշուրեամբ մէկ կողմ կ'ընէին վարադոյրը:

Բայց չարժուամբ այնքան փոքրիկ ու անձայն էր որ նոյնիսկ ինէզի ու Փանչոյի ուշադրութիւնը չգրաւեց, թէ և անոնք սենեակին մէջտեղը կը գտնուէին:

Վարադոյրը հետզհետէ բացուեցաւ և պէս մը երևեցաւ, յետոյ կորովի դէմք մը, դիւակա՛ն դիմադներով, վայրազ ու անպակթ նայուածքով, որուն մէջ Նիք Քարթըրը անչուշա վայրկենապէս պիտի ճանչնար իր մահացու թշնամին՝ Մօռիս Քարէթըրը:

Վայրկեան մը ամբողջ այդ դէմքը հոն մնաց, անշարժ և ուշադրութեամբ հետեւելով այն տեսարանին որ տեղի կ'ունենար Փացիի և իր երկու կեղեքիչներուն միջև: Մօռիս Քարէթըրը ընտա մտքէն չէր անցըներ իր ռաքերուն նայելու, ինչպէս նաև Նիք Քարթըրը չէր մտածեր զրոշմը վեր առնելու:

ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՄԱՐ ԿՈՒԻ

Մօռիս Քարէթըզ իր բէլօլլէրին կոթը վեր վերցուց-
անով մահացու հարուած մը տալու համար զաղանի ու-
տիկանին :

Եւ հարուածը ինջուաւ :

Նիթէ հարուածը իր նարստակին հասնէր հաշուածին պէս ,
Նիք Քարթըր մեռած էր . զոնէ խելոյն պիտի իյնար խո-
րին նուազումի մը մէջ որ զինքը անպաշտպան պիտի
լքէր իր մահացու թշնամիներուն ձեռքը : Այդ պարագա-
յին՝ պատահելիքը գիւրին էր գուշակել :

Բայց նախախնամութիւնը կը հսկէր պարտականու-
թեանը գերի եղող և մինչեւ դիւցադնութեան հասնող այս
մարդուն վրայ , որ իր կեանքը կը վտանգէր երբ ինչիւրը
մարդկութեան ծառայութիւն մատուցանելու և զայն իր
թշնամիներուն դէմ պաշտպանելու վրայ էր :

Մեքենաբար , առանց ամենափոքր կասկած մը ունե-
նալու սպառնացող վտանգէն , որ զլին վրայ կախուած
էր , Նիք Քարթըր գլուխը անմիջապէս կրթնցուցած էր
երկայն թիկնաթոռին առջևի ոտքին , հաստատ յենակէտ
մը ունենալու համար : Այս կերպով բազմոցին ծոպերը
ինկած էին զլիւնն վրայ և զայն կիսովին ծածկած : Միւս
կողմէ՝ Քարէթըզ ուղղակի ծռած էր զոհին վրայ , աջնպէս
որ ուղղաձիգ ու միակ հարուածով մը կրնար զարնել գլուխը :

Այս պատահական պարագային պարտական էր Նիք
Քարթըր իր կեանքը : Փոխանակ հարուածը ծոծրակին
գալու ուղղակի , զէնքը երկայն աթոռին վայտին վրայ
սահեցաւ , գաղանի ոտիկանին գլուխը քերելով ու գնաց
զարնուեցաւ մարմարեայ վառարանին :

ժէր . բայց ու է զտրմանք չղգաց , ինչ որ ակնյայտնի նշան մըն էր թէ կատարեկապէս գիտէր անոր հոռւ անցած դարձածը : Միայն սփնպէս մը կեցաւ որ Փայի , որ Փանչոյի բէվոլվէրի սպառնալիքին տակն էր , չկրնայ գիւրաւ վարագոյրին նայիլ :

Կրկին մասներ երեւցան ու վարադոյրը կամայ կամայ բացին : Յետոյ գլուխը յառաջացաւ , յետոյ ուսերը , յետոյ մարմնոյն վերի մասը :

Ուրախութեան ժպիտ մը երեւցաւ գեղանի Ինէզի չրթունքին վրայ , և խօսք մը ուղղելու վրայ էր անոր որ այդքան անսովոր մուտք մը կ'ընէր , երբոր Մօսիս Քարէթըղ զայն զգուշացուց մատին մէկը բերնին վրայ դնելով և աքովը ցոյց տալով այն անջրպետը որ գլինքը կը բաժնէր երկայն աթոռէն :

Մանկատի գեղունին արագ հասկացողութեան զօրութիւն մը ունէր որուն միացած էր նշանաւոր արթնամբտութիւն մը : Ուստի բան մը յայտնի չըրաւ իր դէմքին վրայ , թէ և Ոճիրի Թագաւորին ձեւերը բաւական վրդովեցուցիչ էին . բայց դէպի մէկ կողմ քանի մը քայլ առաւ , որպէս զի կարենայ , առանց յայտնի ընելու , աչք մը նետել երկայն թիկնաթոռին հոռւը :

Իրեն աւել ուրիշ մը ճիշ մը պիտի արձակէր . Ինէզ այդպէս բան չըրաւ : Միայն հասկցաւ թէ ինչո՞ւ համար Քարէթըղ աջ ձեռքին մէջ բէվոլվէր մը ունէր : Գեղունին զլիսովը հաւանութեան նշան մը ըրան , երբոր Քարէթըղ զէնքին փողը ձեռքը բռնած , անձայն ծոցագողանի ոտտիկանին գլուխը ջախջախելու համար :

Ինէզ երկայն թիկնաթոռին հոռւ միայն կծկուած մարդկային կերպարանք մը նշմարեց : Բայց իսկոյն հասկըցաւ որ անիկա Նիք Քարթըրը միայն կրնայ ըլլալ . . .

Անշուշտ գողանի ոտտիկանը օգուտ քաղած էր այն քանի մը վայրկեաններէն , որոնց միջոցին Ինէզ առանց լոյսի սննեակ մտած էր , իրեն հետեւելու համար :

փաթեթներ, Քարէթըղի սրունքներէն կախուելով կապարի կտորի մը պէս: Յուսահատ շարժումով մը այս վերջինը վերջին տալաւէն մը փնտուց վարագոյրին կառչելով, բայց ուրիշ բան չկրցաւ ընել այլ եթէ վարագոյրն ալ բրջնել պտտին վրայէն և իրեն հետ գետին ձգել:

Մօսիս Քարէթըղ տապալկեցաւ կտրուած ծառի մը պէս, զաղանի ոտակեանին մարմնոյն վրայ, զամերով լեցուն ծանր վարագոյրին հետ:

Իր վրայ բարձրացաւ փոշիի թանձր տմպ մը և սպասառին ծաղերուն տակ, որոնց ներքեւ ծածկուած էին, երկու հակառակորդները գիտնին վրայ կը գլտորէին բուն ու ջղածգային շարժումներով:

Անգմօրէն իրարու պլլուած՝ այնպիսի անբաժանելի խառնուրդ մը կը ձեւացնէին որ գեղանի ինչդ որ վաղած եկած էր իր մեղսակցին օգնելու համար, կը ստիպուէր այս կռիւին ներկայ գտնուիլ, անգործ ու չուարած, առանց կարենալ միջամտելու: Ո՛չ ինք, ո՛չ Փանջօ չէին կրնար զանազանել թէ ո՞րն էր իրենց բարեկամը և ո՞րը իրենց սոսկալի հակառակորդը:

Բայց չուտով պիտի որոշէին ստիկա:

Ընդունած հարուածէն առաջ եկած ցաւն ու ընդարմացումը բարեբախտաբար զաղանի ոտակեանին վրայէն տնցած էր:

Այն վայրկեանին ուր Քարէթըղը գէտի իրեն քաշած էր զայն իր սոսկալի գրկընդխառնումին մէջ սեղմելու համար, հասկցած էր որ իր մահացու թշնամին էր կեանքին գէմ գաւողը և որ հիմա իր ֆիզիքական ուժովը պիտի կրնար զայն զգետնիլ: Այս մտածումը իրեն վերադարձուցած էր բոլոր պաղարկւնութիւնը: Միակ նըպատակ մը կ'երեւար աչքին, այն նպատակը որուն համար իր կեանքը վտանգած էր արդէն... կրնար ձերբակալել Մօսիս Քարէթըղը ... և յանուն Աստուծոյ պիտի ընել այդ բանը:

Հակառակ ասոր հարուածը բաւական զօրաւոր էր
Նիք Քարթըրը կիսովին ընդարմացնելու համար :

Բայց իր զգայարանքներուն զործածութիւնը բոլորո-
վին չկորսնցուց : Տեսողութիւնը քիչ մը պղտորուած ,
բայց բոլոր իր արթնամտութիւնը պահելով , Նիք Քարթըր
ինքն իր վրայ դարձաւ , և միեւնոյն ատեն ուժով մը
փաթթուեցաւ իր ձեռքին տակ եզոյ զոյգ մը սրունքնե-
րուն :

Գիտէր թէ այդ սրունքները ուրիշ մէկու չէին պատ-
կաներ , այլ այն մարդուն որ վատաբար այդ հարուածը
տուած էր իրեն՝ մազ մնալով որ զինքը անդիի աշխարհ
գրկէ :

Այս բանը հասկնալ և բոլոր զօրութեամբը անձանո-
թին սրունքները բռնել , որուն զիմագիծները չէր կրնար
որոշել , Նիք Քարթըրի համար բոլեւի մը զործ եղաւ : Իր
կարողութեան բոլոր զօրութեամբը , որ ինքնապահպա-
նութեան բնազդովը տասնապատուած էր , Նիք Քար-
թըր ջանաց գետին առապելի իր հակառակորդը :

Չէր կրնար զայն ճանչնալ , բայց բնազդաբար կը ըզ-
գար որ ուրիշ մէկը չէր կրնար ըլլալ՝ այլ եթէ Մօսիս
Քարէթըղը , որուն հետ հիմա վճռական ու վերջնական
պայքարը կը սկսէր :

Իրենցմէ մէկը պէտք էր որ ճակատադրականօրէն իյ-
նար : Կամ ինք պիտի մեռնէր հոն և կամ Ոճիրի թա-
գաւորը վերջնականապէս պիտի պարտուէր , կապկպուէր ,
այնպէս մը որ այլեւս չկրնար փախչիլ իրեն սահմանուած
պատիժէն :

Քարէթըղ՝ զարմացած ու սարսափած՝ տեսնելով որ
այնքան սաստկութեամբ տրուած հարուածը բոլորովին
տարբեր արդիւնք տուած էր քան ինչ էր ինք կը սպա-
սէր , ի զո՛ւր կը ջանար ինքզինք ազատել Նիք Քարթըրի
գրկընդխառնումէն : Այս վերջինը յամառօրէն իրեն կը

Մօսկա Քարէթըղ ջախջախիչ կապարի հոտորի մը պէս
կը ճնշէր Նիքի կուրծքին վրայ և վարազոյրին ծանր կեր-
պարսը գլխէն կը սրտաւոր աչքաւն ձախող կերպով որ չունէր
կարուած էր: Բայց անխոնջ յարստահաւթեամբ մը Նիք
Քարթըրը ձեռքովը կը չօշափէր մինչև որ յաջողեցաւ
հակառակորդին կոկորդը գտնել ու սեղմել:

Այս ճնշումը իր ազդեցութիւնը ունեցաւ Ռճիրի Թա-
գաւոր կոչուող հսկային վրայ: Հակառակ իրեն՝ Քարէթըղ
թոյլ առաւ գաղտնի ստախկանին միւս ձեռքը և մարմնոյն
վրայէն գլորեցով՝ տախտակամածին վրայ տարածուե-
ցաւ, իրեն քով:

Բայց Մօսկա Քարէթըղ արդէն ուրիշ անգամներ չափ-
ուած էր գաղտնի ստախկանին հետ ու անոր արժանի ոտի
մըն էր և չափ գիտաւ տեղի չառաւ:

Մինչև աչն ստան աչնպէս կարծած էր որ կրնար խա-
ղալ Նիքի հետ, որովհետև առաւելութիւն ունէր անոր
վրայ: Բայց հիմա որ կը տեսնար թէ ուժերնին կը հա-
ւատարէր և նոյնիսկ կշիռը կը սղառնար ի նպաստ Նիք
Քարթըրի հակելու, մէկէն ի մէկ հին ըմբիշը դարձաւ և
ամբողջ զօրութիւնը դրաւ պաշտարի մը մէջ ուրկէ կեան-
քը կամ մահը կախուած էր:

Ինչն իր վրայ ժողովուեցաւ թշնամիին ստակալի գըր-
կընդխառնումէն ազատելու համար: Ոտքի ստակալի հար-
ուածով մը տապալեց երկայն թիկնաթոռը և զայն սնե-
եակին մէջտեղ զրկեց, որպէս զի տեղ բացուի այս վճա-
կան կոխին համար և միեւնոյն առան կարելի ըլլայ իր
մեղսակիցներուն մօտենալ և գաղտնի ստախկանը անշար-
ժութեան մասնել:

Այսպիսի կոխ մը բնականաբար երկար չէր կրնար
տևել:

Երբոր Փանչօ տեսաւ աչն վտանգը ուր կը գտնուէր
Ռճիրի Թագաւորը, երիտասարդ Փացին թողուց և խու-

մեց Նիք Քարթըրի վրայ: Ինէզ, իր կորդին, անգործ
չմնաց:

Դէպի սեղանը դատքեց և հոն գտնուող բէվովերով
մը զինուեցաւ: Քիչ մը առաջ Քարէթըրի գործածած
ղէնքէն աւելի փոքր ու թեթեւ զէնք մըն էր, բայց և
այնպէս մանկամարդ կնոջ ձեռքին մէջ նուազ վտանգա-
ւոր չէր:

Հակառակ իր երկու թշնամիներուն միացած ջանքե-
րուն, Նիք Քարթըր արդէն յաջողած էր ստիկ կելլ:
Կ'աշխատէր իր ստքերուն վրայէն թօթուկ երկու մար-
դիկը որոնք փաթթուած էին անոնց, երբոր Ինէզ, չրթուն-
քին վրայ ստատանդական ժողտով իր սմակուկ կերպով
իրեն մօտեցաւ ետեւի կողմէն: Զէնքը վեր վերցուց և...
մատածմը պէս արագ Փացի դատքեց անոր վրայ և չոր
հարուածով մը զէնքը մատներուն մէջէն վար ձգեց, միև-
նոյն ստան ջանալով զայն անշարժութեան մասնել իր
ձախ բազուկով: Բայց իմի մը պէս ձաղուկ, Ինէզ
կրցաւ անոր թեւին մէջէն աղտալի և միեւնոյն ստան
սոյցայտ եղաւ գաղտնի գտնէն:

Այն ստան Փացի Քաւպոյիին վրայ նետուեցաւ և
քունքին ստակալի բուռնցքի հարուածով մը զայն պար-
տաւորեց Նիք Քարթըրը թողու և ուշադիր վիճակի
մէջ գետին փռեց:

Փացի վազրի մը պէս՝ Ռճիրի Թագաւորին վրայ յար-
ձակեցաւ ետեւէն: Բայց Նիք Քարթըր չհշտով մը որ
պատասխան չէր վերցնէր, ըսաւ:

— Ինձի թող զայն, արդէն բռնած եմ: Կաւազոյն է
որ երթաւ լանտակառք մը բերես:

Փացի հովի մը պէս արագ սանդուխէն վար իջաւ:

Միեւնոյն վայրկեանին գաղտնի դուռը բացուեցաւ կա-
մաց մը: Ինէզն էր որ ակնարկով մը գտնեց կացութիւնը:
Սրտէ շարժումով մը գետնէն առաւ զէնքը և ուժով մը

մը ըսել չէ: Աստ ասիմ գրպանները նայինք և զինքը կապենք իր իսկ դործիքներով: Աղուոր կատակ մը կ'ըլլայ այս:

Եւ յաղթական քաջքան մը արձակեց:

Հանդարտիկ մը դադանի ոտիկանին գրպանները դարձուց և գրպանէն հանեց թուր ոտքերու և ձեռքերու համար սանձանուած սրղպատէ կապանքները:

— Այս Նիք Քարթըրը միշտ կատարեալ կերպով զինուած է, ըսաւ հեղնաբար: Լաւ ուրեմն՝ իր կարգին պիտի փորձէ կապանքները մարմնոյն վրայ, պիտի տեսնայ թէ որքան հաճելի է այս սիրուն զարդարանքները կրել:

Փութաց գաղանի ոտիկանին բաղուկները կռնակին ետեւ բերել ձեռնակապները անցընելու համար. յետոյն կերպով ոտքին պճեղները կապեց:

Ոտքի ելլելով, ղուարթօրէն իր անշարժ զոնին ոտքի հարուած մը տուաւ որ անազգեցիկ մնաց:

— Եւ հիմա, փոքրիկ բարեկամս, ծագրաբանեց զիւային ուրախութեամբ մը, միշտ կը յամառիս հետեւնիս չխօսելու: Օ՛հ, արթնցիր... շատ ուրախ պիտի ըլլամ քու զարմացական դէմքդ տեսնելով: Ասկէ դատ զանազան բաներու վրայ քեզի հետ խօսելիքներ ունիմ:

Պիտի շարունակէր այսպէս իր զոնը հեղնութեամբ ու նախաափնքներով ընկճել, եթէ չընդմիջուէր մանկամարդ կնոջ արձակած սոսկումի աղաղակէն:

— Ի՛նչ կայ, ... ինչո՞ւ կը պոռաս, թոթովեց գոյնը փոխելով և շուրջը արձակելով տանջուած խղճմտանքի ակնարկ մը:

Բայց ինչէ՞ղ, ձեռքերը միացուցած, իր առջև կեցած էր քար կտրած:

— Երիտասարդը, ... իր օգնականը... մեկներ է... մեկներ, ... զոչեց չրթունքը դողահար:

որ երբեք չէր սպասուէր կնոջմէ մը, զաղանի ոտտիկանին աջ քունքին հարուած մը իջեցուց:

Անդու խնդուք մը ունեցաւ տեսնելով իր նենդաւոր միջամտութեան ազդեցութիւնը:

Յաւի աղաղակ մը թուաւ իր դո՛շին չթուներէն: Զքաճկական սարսուռ մը ցնցեց զաղանի ոտտիկանին տանգամները: Իր աչքերը դոյուեցան, կարծես անդիմադրելի քունէ մը...: Խռպոտ հծծիւն մը ելաւ իր կոկորդէն և կայծակէ զարնուածի պէս, խնդճ մարդը տախտակամածին վրայ ինկաւ:

Մարած էր...:

Հեգնական շարժումով մը գլուային արարածը ցոյց տուաւ իր թշնամիին անշարժ մարմինը:

— Տկարամիտներ, չչեց հեգնօրէն, ի՞նչ կ'ուզէք որ ընէք, դուք ամէնքդ առանց ինծի...: Ա՛ն, ահա՛ քութշնամիդ, Մօռիս, կապէ՛ զինքը քանի որ տակաւին ժամանակ է, բայց հաստատ կապէ՛ որ չկրնայ լնքզինք ազատել. քանզի Նիք Քարթըրէն ամէն բան սպասելու է, նոյնիսկ ամենէն անհաւանական բանները: Յետոյ կ'որոշենք թէ ի՞նչ պիտի ընենք զինքը: Ես այն զաղախարէն եմ որ շատ վտանգաւոր է զինքը այստեղ սպաննել, աւելցուց կրկին խնդալով:

Մօռիս Քարէթըդ, վայրագ ուրախութեամբ մը լեցուած, գլխու նշանով մը միայն պատասխանեց. իր նուազած թշնամիին վրայ ծռեցաւ և չեշտակի նայեցաւ այս դաժան դէմքին որ կապարադոյն կը դառնար:

— Էս'ւ, ըսաւ, երկար չպիտի ապրի. որովհետեւ մեղի համար մշտնջենական վտանգ մը կը կազմէ, այնչափ աստեղ որ շունչ մը մնայ վրան...: Բայց իրաւունք ունիս, Ինէզ. շատ վտանգաւոր է իր գործը այստեղ լնցնել: Բայց յետաճգուած դործ մը՝ եւ ճշուած դործ

— Քառամպա, պոսաց Փանչօ, որուն խեղքը դուրսը
Վուդար և չուրջը կը պտտցնէր իր արիւնալի աչքերը :

— Ետեւէն վազեցէ՛ք, տակաւին շատ հեռացած ըլ-
լալու չէ, գոչեց Խնէդ որ յուսահատութենէն մազերը կը
փեթթէր :

— Վազենք ետեւէն, ոտնաց իր կարգին Փանչօ և ու-
զեց երկառասարդ գաղանի ոստիկանին հասնիլ :

— Կեցի՛ր, գոչեց Մօռիս Քարէթըղ, քայլ մըն ալ մի
առնէր : Այս վայրկեանէն սկսեալ ևս կը հրամայեմ : Պէտք
է Նիք Քարթըրը քովի տունը փոխադրել գաղանի դռնէն :
Եւ այն ատեն իր մարդիկը կրնան գալ : Հաղար տարիէն
անցքը չեն կրնար գտնել : Թողէ՛ք որ վազէ այդ ասպուշ
Փացին . . . մեզի չարիք չի կրնար հասցնել :

Ոտքի դօրաւոր հարուածով մը Մօռիս Քարէթըղ կրկին
երկայն թիկնաթողը, որ միշտ ճամբուն վրայ կը գտնուէր,
հրեց իր տեղը : Յետոյ նշան ըրաւ Փանչօյին իրեն օդնե-
լու որպէսզը գաղանի ոստիկանին միշտ անկենդան մար-
մինը քովի տունը փոխադրէ :

Բայց երբ Քարէթըղ վերջին անգամ մը ծռեցաւ իր
առեցեալ թշնամիին վրայ, տեսաւ որ այս վերջինը ին-
քըղինքին եկած էր : Իսկոյն թողուց որ դեռին լյնայ
Նիք Քարթըրի մարմինը դոբ կիսով չափ վեր վերցու-
ցած էր :

— Այլևս նուազած չէք, Նիք Քարթըր, ըսաւ հա-
մողիչ ձայնով մը . կատակերգութիւն մի՛ խաղաք : Ձեզի
բան մը չսկիտի ընենք, պատրաստ եմ ձեզի հետ համա-
ձայնելու :

Նիք Քարթըր արդարեւ աչքերը բացաւ և իր թշնա-
միին վրայ յառեց արհամարհանքով լի ակնարկ մը :

— Բանի մըն ալ չեմ հաւանիր, պատասխանեց զգալանի
ոստիկանը տկար ձայնով մը :

Սոսեկու համար գծուարութիւն կը կրէր և ընդունած սոսկալի հարուածին ազդեցութեան տակ, գլուխը կրակի պէս կ'այրէր:

Անդուծ ժայտ մը Ոճիրի Թաղաւորին դէմքը դաշարեց:

— Ըսածնուդ վրայ լա՛ւ խորհեցէք, Նիք Բարթըր, խորհուրդ տուաւ Բարէթըզ: Կատակի ժամանակը անցած է: Կա՛մ համաձայնութեան մը կը յանդիմք և կա՛մ ձեզ կը սպաննեմ...:

— Շատ աղէկ, մեռցուցէ՛ք զիս:

— Մա՛հ և անէծք, գոչեց աւազակը որուն դիմադրեանը կատաղութենէն կտրկամած էին: Պիտի սորվիք թէ ի՞նչ կարժեն իմ սպառնալիքներս:

Միւսնոյն աստին թիկնոցակին գրպանէն հանեց զէնք մը՝ նման անոր զոր քիչ առաջ գործածած էր:

Նիք Բարթըր անխռով մնաց երբոր չարագործը իր բէլովէրին փողը անոր գանկին դրաւ: Իր ակնարկը տարօրինակ սաստկութեամբ մը կը մխրճէր իր մահացու թշնամիին խուսափող աչքերուն մէջ:

Վայրկեան մը այնպէս թուեցաւ որ հոշակաւոր զաղանի ոտիկանը իր ասպարէզին ծայրը հասած էր: Բայց այն վայրկեանին իրեն օգնութիւն մը հասաւ ամենէն քիչ սպասած կողմէն:

Զսպուած բարկութեան բացադանչութեամբ մը, Ինէզ Նալաոս բռնեց Ոճիրի Թաղաւորին բազուկէն ու զէնքը ձեռքէն խլեց:

— Յիմա՞ր ևս... Եւ Փայի որ մէկ վայրկեանէն միւսը կրնայ վերադառնալ ոտիկաններով, գոչեց չչող ձայնով մը: Անշուշտ պէտք է որ մեռնի, բայց ո՛չ այստեղ... և ո՛չ առանց տառապանքի, աւելցուց վայրագ ու ցուրտ ծիծաղով մը:

ՆԻՔ ԲԱՐԹԸՐ (Հասո՛ր Գ.)

նր: Այս տանը մէջ բացարձակապէս ոչինչ պիտի գտնեն չաճեկան:

Ու այս ըսելով, գէպի իր բանտարկեալը ծոցաւ դաշն զլխէն վերցնելու համար, մինչ փանչօ նոյն չար-
ժու մը կ'ընէր ոտքերէն վերցնելու համար:

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐԻ ՅԱՂԹԱՆՁԿՐ

Այս միջոցին անապատելի բան մը պատահեցաւ: Ասի-
կա Ոճիրի Թաղաւորին համար ճակատագրային անակնկալ
մը եղաւ որ իր բազմը որոշեց:

Նիք Քարթըր չղթայուած էր իր մահացու թշնամիին
կողմէ այն ձեռնակապներով որոնք իր խիզ դրպանէն տու-
նուած էին: Հոս է այն միջադէսներու բանալին որոնք
խրարու պիտի յաջորդէին:

Առաջին անգամ չէր որ Նիք Քարթըր չարագործնե-
րու հետ իր չարունակական սրայքարներուն մէջ կը յաղ-
թուէր. և իր խիզ երկաթներով չղթայուելու զգայնու-
թիւնը նոր չէր իրեն համար: Արդարեւ զաղանի ոտի-
կանը իր գործիքներով կապելու փորձութիւնը ուրիշներն
ալ ունեցած էին:

Ասոր համար Նիք Քարթըր նախազգուշական միջոցներ
ձեռք առած էր այն պարագաներուն համար ուր անհա-
ճոյ միջադէպերը կրնային կրկնուիլ:

Իր կապանքներուն ամէն մէկ զոյգը, — թէ ոտքերու
և թէ ձեռքերու համար — զաղտուկ հնարք մը ունէր,

Մօռիս Քարէթը թեթեւացման հառաչանք մը արձա-
կեց: Կատաղութեան սաստկութիւնը որ ամբողջ իր բա-
նականութիւնը կորսնցնել առած էր, մարեցաւ:

— Լա՛ւ, ըսաւ, ինչպէս որ կ'ուզես, Ինէզ:

— Շնորհակալ եմ ձեզ, Ինէզ Նալաուօ, ըսաւ Նիք
Քարթըր որոշ և յստակ ձայնով մը, իբր թէ քաղաքա-
վարական խօսքերու փոխանակութեան վրայ ըլլար խըն-
դիրը: Ինչ որ ալ ըլլայ ձեր ապագայ դատաւորութիւնը,
տարակոյս չի կայ թէ կեանքս աղատեցիք ու այս բանը
չպիտի մոռնամ եթէ անկայուն բախտը դառնայ...

Մօռիս Քարէթը չարաչուք կերպով խնդաց:

— Շատ իրաւունք ունիք իրեն շնորհակալ ըլլալու,
Նիք Քարթըր, ըսաւ բառերուն վրայ շեշտելով: Բոպէ մը
եւս և դնդակա ձեր զլուխը պիտի պայթեցնէր: Հակա-
ռակ ձեր մասին իմ մեծ հիացումիս և այն յարգանքին
որ ունիմ ձեր ճարպիկութեան համար, պիտի գրկէի
Քիննիչ Մաք Քլասքին ձեր թանկագին աջակցութենէն:
Եւ այժմ ալ պիտի ընէի, և եթէ չգիտնայի որ Ինէզը
իրբե մեղսակից պիտի ձերբակալեն ձեր սպաննութեան
համար և դատաստանի պիտի ենթարկուի: Այս բանն է
որ ձեզ կ'ազատէ և ո՛չ ուրիշ բան...

Մօռիս Քարէթը անկուեցաւ:

— Բայց բաւական է որչափ խօսեցանք: Օ՛հ, փան-
շօ, օգնէ՛ ինձի, ժամանակ չունինք, ըսաւ: Այդ փայլին
կրնայ դալ ու Նիւ Եորքի ոստիկանութեան կէսն ալ միա-
սին բերել:

— Եւ այդ մասին իրաւունք ունիք, Քարէթը, գո՛-
չեց Նիք Քարթըր սպառնական դէմքով մը:

Բայց Ոճիրի Թագաւորը գոհացաւ խնդալով:

— Ատիկա մեզի չարիք մը չպիտի պատճառէ և ձեզի՛
օգուտ մը չպիտի ընէ, ո՛վ Մարլորի Սթրիթի իմաստու-

որուն զօրութիւնը բնականաբար ինք միայն զիտէր : Այնպէս մը շինուած էր որ զիտուածը չէր կրնար գիտցնել , այլ ընդհակառակը պէտք էր շատ որոշ կերպով ճանչնալ զայն զործածելու կերպը որպէս զիյաջողէր :

Այն վայրկեանին ուր Մօսիա Քարէթը վերցուց իր գոհին մարմինը որ անշարժութեան դատապարտուած կը կարծէր , Նիքի ձեռքերը , որոնք կոնակին կապուած էին , կարող եղան հարկաւոր շարժումը ընել գաղտնի հնարքը գործածելու համար : Խնդիրը կրկնուած ցնցումներու և շփումներու վրայ էր , որուն արդիւնքն էր գաղտնի զըստանալը շարժել :

Արագութեամբ և զօրութեամբ մը որուն այդ վայրէկանին կարող ըլլալը անկարելի չէր հաւատալ , և Մօսիա Քարէթըրը տակաւին բան մը հնչմարած , Նիք Քարթըր իր աջ ձեռքով որ յանկարծ ազատ եղեր էր , բռնեց յետեւի հարուած մը տուաւ անոր կզակի ներքեւին : Հարուածը այնքան սատիկ էր որ Ոճիրի Թաղաւորը , Նիք Քարթըրի վրայ ծռած , մէկ կողմ ինկաւ տռանց ազազակ մը արձակելու , ալիւրի սլարկի մը պէս որ գետին կը դատրի :

Եւ գրեթէ նոյն րոպէին , տակաւին Փանչօ անցած դարցածէն բան մը հասկցած ու ինքզինք չղաշտպանած Նիք Քարթըր կոնակին վրայ գետին նետուած էր և իր մկանունքին բոլոր զօրութեամբը Քուպացիին քիւն բերնին ահուկի ոտքի հարուած մը իջեցուցած էր , որ 'նոյնքան ազդեցիկ եղաւ :

Հարուածին ուժգնութեան տակ Փանչօ գլտորեցաւ և ամբողջ մարմնովը , անկենդան , փռուեցաւ գորգին վրայ :

Ակնթարթի մէջ Նիք Քարթըր ոտքի կանգնեցաւ :

Ոտքի կապանքին վրայ թեթեւ ճնշում մը բաւական եղաւ երկաթները վար ձգելու : Բայց արդէն Քարէթը գինքը մէջքէն կը բռնէր :

Հարուածը միայն քանի մը վայրկեան ընդարմացու-
ցած էր հսկան :

Կրկին ոտքի ելած էր և կատաղութենէ յիմարացած ,
ակոռները կճոտելով , գիմպիճները վրէժխնդրութեան
ծառուէն կարկամած իր մահացու թշնամբին վրայ խու-
ժած էր , զայն զգեանելու և միանգամ ընդմիշտ դործը
լնցնելու համար :

Այն ապահովութիւնը որ եթէ չկրնար իր հակառա-
կորդին յաղթել ինք կորսուած էր , կը կրկնապատկէր Ո-
ճիւրի Թաղաւորին սլօք :

Գաղանի ոստիկանին մարմինը իր ջղուա թեւերուն մէջ
կը սեղմէր սողալատէ մամուլի մը պէս : Նւ Նիք Քար-
թըր հասկցաւ թէ չպիտի կրնար ազատիլ այս սոսկալի
զրկընդիսառնումէն որուն մէջ կը պահէր գինքը իր հա-
կառակորդը և թէ հարկ էր կրկին մահացու պայքար մը
սկսիլ , պայքար մը անհաւատար թախտով , որուն արդիւն-
քը կասկածելի չէր կրնար ըլլալ , մանաւանդ եթէ Քարէ-
թըղի միւս մեղսակիցը օգնութեան հասնէր :

Գաղանի ոստիկանը իր հակառակորդին դէմ պայքա-
րելով հանգիւրձ՝ աչքովը չափած էր վտանգին մեծութիւ-
նը որ իրեն կը սպառնար : Ինչպէս միւս ձեռքին մէջ ըրո-
նած էր այն բէվոլվէրը որով գինքը գետին տապալած
էր : Անոր աչքերը դիւային չողչողումով մը կը փալլէին ,
կատուի չարժումով մը կռուողներուն մօտեցաւ Նիք
Քարթըրի կրկին ետեւէն հարուած մը տալու և զայն ան-
շուշտապէս յոյսով :

Այս անգամ եթէ յաջողէր ապահովաբար գաղանի ոս-
տիկանը պիտի մեռնէր :

Ասկէ զատ փանջօյի խեղճը զլուխը կուգար , ու , թէեւ
չատ դժուարաւ , ոտքի ելած էր և աչքերը խոշոր բացած
իւ շուրջը անարեկ ակնարկ մը կը պատցնէր , ինքն իրեն
հարցնելով թէ ի՞նչ տեղի ունեցած էր :

Նիք Քարթլըր հասկցաւ թէ կարեւորը թշնամիին տեղի չի տալն էր: Պէտք էր որ իրեն հետ պայքարողին մարմինը իրրեւ վահան ծառայէր: Ուստի գետին նետուեցաւ, ոտքի հարուածով մը ստիպելով Քարէթըղը որ իրեն հետ գետին իյնայ:

Ոճիրի թագաւորը որ չէր հասկնար իր ոսոխին զիտաւորութիւնը, գաղտնի ոստիկանին վրայ գտաւ ինքզինքը: Ասիկա զինքը գիւային ուրախութեամբ մը խընդացուց, մինչդեռ Ինէզ չկրցաւ զսպել գոգոհութեան աղաղակ մը, տեսնելով որ չէր կրնար իր թշնամիին վըհասել ու հարուածել:

Ո՛վ գիտէ թէ Նիք Քարթլըր հակառակ իր գիւցաղնութեան ի վերջոյ չպիտի յաղթուէր այս անհաւատար կռիւին մէջ եթէ վայրագ աղաղակներ յանկարծ չլեցնէին ամբողջ տունը:

— Փացի, Փացի... գոչեց Նիք Քարթլըր հիւ ի հիւ, ճանհնարով իր պաշտօնակցին ձայնը:

Փացի, Փացի, գոչեց նաեւ Ինէզ բայց սարսափի չեշտով մը:

— Անէ՛ծք, ոռնաց Մօռիս Քարէթըղ, ահա՛ ոստիկանները:

Մանկամարդ կիներ երկիւղէն կարծես անգամայոյ եղած էր: Իր արթնամտութիւնը զինքը լքած կը թուէր:

Բայց Փանչօ ձեռքէն բռնեց ու քաշեց տարաւ:

— Միթէ իրեն հետ պիտի կորսուինք, հարցուց շունչը կարած: Գաղտնի դռնէն անցնինք... օ՛հ, մեկնինք... մեկնինք...:

Ինէզ մինչեւ պատը քշքշուեցաւ: Յետոյ, մինչ Փանչօ գաղտնի դուռը բանալու վրայ էր, մանկամարդ աղջիկը իր ակնարկը ուղղեց երկու հակառակորդներուն վրայ ու բո՛ք սեղմօրէն իրարու պլլուած գետնին վրայ կը դատարէին: Խռպոտ աղաղակ մը թռաւ իր շրթունքէն: Աչքե-

բուն մէջէն յիմարական լոյս մը անցաւ : Տննդոտ ձեռքով
մը կուրծքէն դաշոյն մը հանեց , կարճ բայց շատ սուր և
չչող աղաղակով մը կռուողներուն վրայ խուժեց , զայն
մխելու համար այն մարդուն կուրծքը որ իր մահացու
թշնամին եղած էր հիմա . . . :

Դուրսը ձայները կը մօտենային :

Աճապարող քայլեր կը հնչէին սանդուխին վրայ , որուն
սասնիճանները կը հեծէին ծանր կօշիկներու ներքե :

— Բաբամալա՛ , տիրուհի , գոչեց Փանշօ , միթէ խն-
թեցա՞ք . . . :

Վազրի մը պէս՝ Բուսպային խուժեց ինչդի վրայ զոր
կողպօրէն մէջքէն գրկեց , հակառակ անոր ընդդիմութեան
և տակաւին իր խորհուրդը չգործադրած :

Կատաղութեան աղաղակով մը մանկամարդ աղջիկը
նեակեց դաշոյնը դաղտնի ոտիկանին վրայ , զայն վիրա-
ւորելու հաստատ մտադրութեամբ : Բայց յոռախաբու-
թեամբ տեսաւ զէնքին գետին խնայը , առանց յեաս մը
պատճառելու :

Փանշօ մանկամարդ աղջիկը հրեց դաղտնի դռնէն զոր
բացած էր :

Դուռը դոցուեցաւ այն վայրկեանին ուր Փացի Զիք
Բարթըրի հետ սենեակ կը հասնէր :

Շատ ուշ կը հասնէին դրան դոցուելը տեսնելու հա-
մար . բայց բարեբախտաբար ճիշդ ժամանակին՝ օգնու-
թեան հասնելու Նիք Բարթըրի որուն կացութիւնը շատ
ծանր էր :

— Այս պատին մէջէն փախած ըլլալու են , մարդն
ու կինը , գոչեց Փացի գրգռուած , ցոյց տալով պատը ո-
րուն վարագոյրը բրցուած էր :

Բայց Զիք զինք մտիկ էր ընելու : Անձկութեան աղա-
ղակով մը խուժեց կռուողներուն վրայ օգնութեան հաս-
նելու համար հօրեղբորորդեոյն :

մեղին: Յետոյ Ձիք դէպի Փայիին դարցաւ: որ շուարած,
դէմքով պատին կը դարնէր յուսահատաբար:

— Լաւ ուրեմն, Փայի, ի՞նչ կ'ուսումնասիրես,
հարցուց:

— Այս պատին մէջէն փախած ըլլալու են, մարդն ու
կինը, դոչեց երիտասարդ դաղանի ոստիկանը կատաղու-
թեամբ: Քարէթըն ալ պատին մէջէն եկած է: Վարա-
դոյրին ետեւէն յանկարծ երեւան ելլելը տեսայ: Բայց
ուր... ուր... միայն հաստ պատը կը տեսնուի, ուրիշ
բան կարելի չէ գտնել...:

Նիք յողնութեան շարժում մը ըրաւ:

— Թո՛ղ տո՛րկա, Փայի. մեր ժամանակը ատոր հա-
մար չկորսնցնենք: Վաղէ բանտակառքը շուտով բերելու
համար: Բայց չուտ ըրէ՛, որովհետեւ կ'ուզեմ Մօռիս
Քարէթըղի ընկերանալ մինչեւ իր բանտը և հանգիստ
չպիտի բլլամ մինչեւ որ չգիտնամ որ ապահով տեղ մը
դրուած է:

— Փըսթ, Նիք Քարթըր...:

Այս ձայնը լսեց դաղանի ոստիկանը:

Մօռիս Քարէթըն էր որ ինքզինք գտած, ղինքը կը
կանչէր կամայ մը:

Ետին դառնալով նշմարեց իր ձերբակալեալին խոռո-
կալ աչքերը որոնք իր վրայ ուղղուած էին տարօրինապէս
փայլուն ակնարկով մը:

— Մէկ միլիոն տոլար կանխիկ և իմ ապագայ շահե-
րուս կէսը, եթէ ինծի խնայէք, Քարթըր, մըմնջեց:

Նիք Քարթըր այնքան ընկճուած էր որ անմիջապէս
ջրմուռեց այս առաջարկութեան իմաստը: Բայց շուտով
կարճ խնդուք մը ունեցաւ:

— Ծախուող մարդ մը չեմ, Մօռիս Քարէթըղ, ըսաւ
չոր կերպով: Պէտք էր որ գիտնայիք այս բանը...: Եւ
եթէ նոյնիսկ անհամար միլիոններ ունենայիք տալիք...:

Տակաւին չմիջամտած՝ Նիք Բարթըր յաջողեր էր իր վիզը աղատելու հակառակորդին սեղմումէն։ Միևնոյն վայրկեանին՝ իր ամբողջ ոյժը ժողուելով՝ չարագործներու Թաղաւորին հերակիւան մարմինը վեր վերցուց եւ զայն պատին փակցուց այնպիսի ուժգնութեամբ մը որով մարդ մը երկու տարեկան աղու մը պիտի ընէր։

Մօսիս Բարէթըղի մարմանը գնաց զարնուեցաւ պատին ու իր մարմնոյն բոլոր անդամները կրճտացին, յետոյ գետին գլտորեցաւ ուր տարածուած մնաց, իբր թէ կտրած ըլլար։ Եթէ իր միանունընկերուն չարժուժը չըլլար պիտի կարծուեր թէ մեռած է։

Առանց վայրկեան մը կորսնցնելու՝ Նիք Բարթըր ծունկի եկաւ այս մարդկային բեկորին առջև, թէև ինքն ալ շատ մեծ դժուարութիւն կը կրէր չնչելու համար։ Իր խուզարկիչ ակնարկը շուտով նշմարեց այն երկաթները որոնցմէ ինք այնքան յաջողութեամբ աղատած էր։

Արագ շարժումով մը ժողվեց պողպատէ փայլուն օղակները եւ վայրկեան մը ետքը, Մօսիս Բարէթըղ այնքան հաստատուն կերպով կապկպուած էր օտքերէն ու ձեռքերէն որ աղատութեան ամէն յոյս ցնդած էր իրեն համար։

— Լաւ ուրեմն, իրա՛ւ որ մենք անօգուտ ենք այստեղ, ըսաւ Չիք խնդալով։ Իս՞ չնորհաւորութիւններն Նիք։ Ահաւասիկնորէն բռնուեցաւ կախաղանի այս որսը։ Յոռանք որ այս անգամ լաւ կը պահեն զինքը կեղբո՞ւնական բանտին մէջ։

— Յոռանք, պատասխանեց գաղտնի ոտտիկանը զժուարաւ ոտքի ելլելով։ Ա՛յ ուժասպառ եղայ, խոստովանեցաւ, խորունկ շունչ մը առնելով։ Կրնամ ըսել որ կեանքիս ամենէն սոսկալի պայքարը մղեցի, եւ եթէ ինձ չօգնէր եւ ճշմարիտ հրաշքով մը յաղթութիւնը ինձի չիտար, այս անգամ կեանքս չէի կրնար աղատել։

Երկու եղբորորդիները լռութեամբ իրարու ձեռք սեղ-

Ասկէ զատ պիտի վճարէք արդէն, բայց ոչ ինձի: Պարտական էք ձեր կեանքը վճարելու օրէնքին: Եւ այս անգամ պիտի վճարէք այնքան վստահօրէն՝ որքան ես վստահ եմ Նիք Քարթըրը կոչուելու:

Մօռիս Քարէթըզ լսեց. զաղտնի ոտտիկանին ուղղեց դիւային ատկութեամբ լեցուած նայուածք մը, քանզի շատ լաւ գիտէր թէ այս անգամ իր ճակատագիրը վերջացած էր:

Նիք Քարթըրը ոտքի կեցած, ձեռքը ճակատին՝ կը նայէր Չիքի հարցական դէմքով մը:

Կարծես անկէ տեղեկութիւն մը կը սպասէր. բայց պէտք ունեցաւ վայրկեան մը իր գաղտնիարները ժողովելու յիշելու համար թէ ինչ էր փափաքածը:

— Ահռելի բան էր, ըսաւ վերջապէս տկար կերպով ժպտելով: Գլուխս կը զարնէր սալի մը պէս: Բայց ինչ բան քեզ հոս կը բերէ, Չիք, ճիշտ վայրկեանին: Ուսան Լօնիկ Այլանտ էիր, հսկելու համար սա... սա...:

— Սիրաւ Լանտկրօյը, ըսաւ Չիք, մինչ իր եղբօրորդին չէր կրնար անունը յիշել: Լաւ ուրեմն, մարդը կէս գիշերին մեկնեցաւ ու Նիւ Եօրքը գործաւ: Բնականաբար ես ալ նոյն կառախուժը առի, առանց ինք նշմարելու դիւ: Ըստ ամէն երեւոյթին և ի մեծ դարմացում ինձ, դէպի այս տունը կ'ուղղուէր միամիտ գեղջուկը: Հակառակ ամէն զգուշութիւններուս՝ կ'երեւայ որ նշմարած է իմ ներկայութիւնս, որովհետեւ, այստեղի ամենէն մօտիկ փողոցին անկիւնը հասնելով, իսկոյն թռամվայ մը ցատքեց ու քաղաքը դարձաւ: Ասիկա այնքան արագ եղաւ որ, մինչ թռամվայը կը քայլէր չկրցայ ես ալ նոյն թռամվայը ցատքել: Ինչ որ ալ ըլլայ, բանը իր աղէկ կողմը ունեցաւ, քանզի, մինչ փոխադրութեան միջոց մը կը փնտռէի, մթութեան մէջ տեսայ Փացին որ վաղելով կ'ուղար և որ ուղղակի թեւերուս մէջ նետուեցաւ: Կրնաս

երևակայել որ խիոյն աճադարեցի քու քովդ դալ...

Նիք Քարթլը տկար կերպով ժպտեցաւ, բայց թեթեւացումի հտուչանք մը արձակեց Փայցին տեսնելով, որ կը վերադառնար մէկ քանի ոտտիկաններու ընկերակցութեամբ և խմաց կուտար թէ բանտակառքը կը սարսէր դրանք տռչել:

— Հիմա, Չիք, հրամայեց դադանի ոտտիկանը, տոանձին պիտի մնաս այստեղ, մինչ ևս պիտի ընկերանում իմ բարեկեամբիս Քարթլըզի մինչև «Գերեզմանք»ի բանտը, վերադառնալուս պէս, կը սկսինք տան ընդհանուր քննութեան և կը տեսնենք թէ չենք կրնար դադանիքնելը լուսարանել:

Ըսածին պէս եղաւ քանի մը ժամ ետքը, երբոր Մօոփս Քարթլըզ «Գերեզմանք» կոչուած ոճրագործներու բանտին մէջ գտաւ հիւրընկալութիւն մը զոր չէր փափաքէր:

Երեւան հանուեցաւ որ այն տունը որ դուրսէն քաղքենի պարկեշտ բնակարանի մը բոլոր երեւոյթները ունէր. իրականապէս ընդարձակ մթերանոց մըն էր ահագին թիւով գողցուած իրերու: Գիշերուան միջոցին Փանչօի բնած տոպրակը ռոկիէ ու արծաթէ առարկաներ կը պարունակէր որոնք քանի մը ժամ առաջ գողցուած էին Պրացի տունէ մը:

Իր սովորական հոտառութեամբ, Նիք Քարթլըզ գտաւ դադանի անցքը և հաստատեցին թէ դեղանի ինչպէս նաեւ իր մեղաակիցները, անյայտ եղած էին առանց հետք մը թողուլ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Քանի մը չարաթև կտրը, Մօսիս Քարէթըզ կրկիր ներկայացաւ երջուհայնեւ տուիւ :

Բայց այս անգամ Ինէզ Նաւառօ իր քովը չէր իր հրաշալի գեղեցկութեամբը ազգելու համար դատաւորներուն վրայ և զանոնք գթասրտութեան մղելու :

Նոյնպէս այս անգամ դատաւարութիւնները անկըջանալի կերպով չերկարաձգուեցան վարպետ փաստաբաններու շնորհիւ, որովհետեւ Մօսիս Քարէթըզ պարտաւորուեցաւ զոհանալով միակ փաստարանով մը զոր դատարանը որոշեց իրեն համար :

Տարակոյս չի կար թէ Շճրդ փողոցի տան մէջ մթերուած ու զրաւուած բոլոր զանձերուն երեւան կլկլը, որոնց արժէքը հարիւր հազարաւոր տոլարի կը հասնէր, յամբընցուցած էր Ոճիրի Թաղաւորին հարստութեանց աղբիւրը :

Բոլոր դատաւարութեան տեսողութեանը, Մօսիս Քարէթըզի քով նստած տեսան, շնորհալի ու գեղանի Ինէզի տեղ, հասարակութեան համար ոչ նուազ շահեկան անձնաւորութիւն մը, այսինքն հռչակաւոր զաղտնի ոստիկան Նիք Քարթըրը, որ երգում ըրած էր աչքէ չհեռացնել Մօսիս Քարէթըզը, մինչեւ որ իր յետին հանգրուանը

Հասնէր ու Հնառէր Սինկ-Սինկի բանտին մահապարտե-
րու ելեկարական ակնարկ :

Ինչպէս յայտնի էր գուշակել երգուեալները միաձայ-
նութեամբ յանցաւոր հռչակեցին Մօսիս Քարէթըղը . և
երբ ամատատանեալը դատաւորին առջեւ բերուեցաւ իր
վճիւր խելու համար , Նիք Քարթըրն էր այս անգամ ալ
որ զինքը առաջնորդեց :

Ճօսիս Քարէթըղ ըստ օրինի պիտի կրէր իր պատիժը
ամբողջովին , ինչպէս յայտարարեց սպիտակ մաշերով
ծերունի դատաւորը :

Մարտ Յին սկսող շարժումն մէջ պիտի բերուէր
եկեկարական ակնարկին վրայ , հոն պիտի նստեցնէին զինքը
և հոսանք մը պիտի անցնէր իր մարմնէն մինչեւ որ իր
մէջը կեանքի ամէն նշան մարէր և կենդանութենէ մահ-
ուան անցնէր :

Երբոր Մօսիս Քարէթըղ , սաքերն ու ձեռքերը չզլծալ-
ուած բերուեցաւ իր նեղ բանտը , Նիք Քարթըրը վերէն
ի վար չափչիկեց աստեղութեամբ լեցուած նայուածքով մը :

— Տակաւին ելեկարական ակնարկին վրայ չեմ , ըստ
իւր սեղմուած ակուններուն մէջէն :

— Հոն պիտի ըլլաք դատաւորին կողմէ որոշուած օր-
ուան արշալոյսին , պատասխանեց պաղտնի ոտովկանը ,
անոր նայուածքին զիմադրաւելով : Մի՛ վախնաք՝ ձեզ
աչքէ չպիտի հեռացնեմ :

— Էա՛ւ , կը տեսնենք . . . : Եւ ետքէն խնդացողը լաւ
պիտի խնդայ . . . , ըսաւ դատապարտեալը չչող ձայնով
մը : Բայց նախազգացում մը ունիմ թէ առաջ ուրիշ մէկն
ալ պիտի մեռնի իմ ձեռքովս :

Նիք Քարթըր ժպտեցաւ՝ ո՛չ առանց հպարտութեամբ :

— Ձեր սպառնալիքները զիս չվախեցուցին երբ տա-
կաւին Ոճիրի երկիւղալի Թադաւորն էիք , Մօսիս Քարէ-

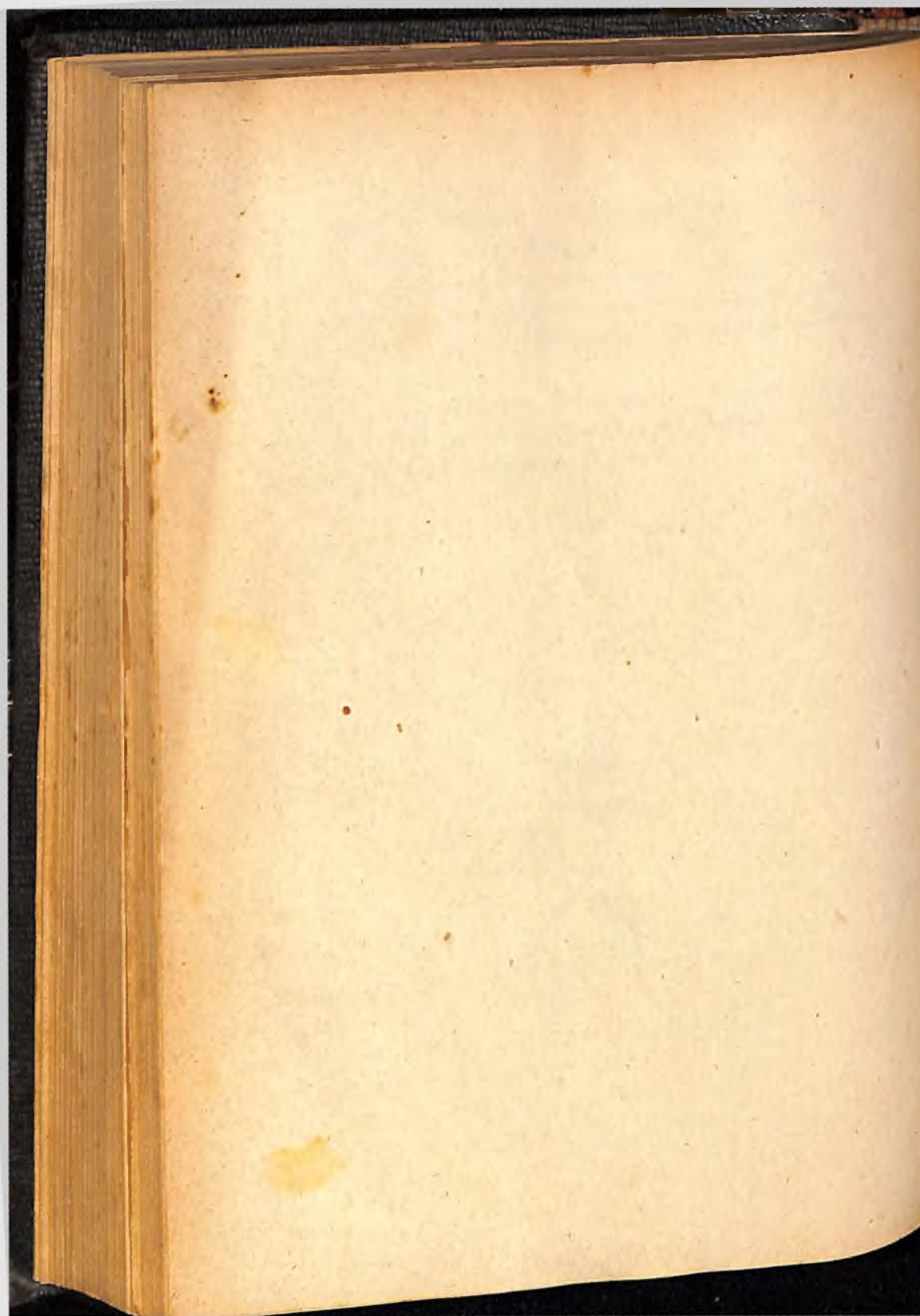
թըղ: Այսօր ա՛լ աւելի նուազ կարեւորութիւն կուտամ՝
ձեզի, ըսաւ կոնակը դարձնելով:

«Ջանացէք մամաւանդ հաշտուելու երկնքին հետ,
Մօռիա Քարէթըղ, և ինքզինքնիդ անձնատուր մի՛ ընէք
սնտախ յոյսերու, քանզի ձեր կեանքի ժամացոյցին ասեղը
կենալու վրայ է:

«Եւ ես Նիք Քարթըր, իմ պարկեշտ մարդու խօսքս
տուի թէ՛ ելեկորական աթոռին վրայ պիտի մեռնիք
Մարտ Յին սկսող չարթուան մէջ:»

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ

ԱՂԻՏԱԽՈՐ ԵՐԴՈՒՄԸ

Կ Ա Մ

ԵՐԿՈՒՔԻՆ ՄԻՋԵԻ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

« Ոստիկան , բառ Նիք Բարթըր , նայեցէ՛ք որ Ջրհանկիրներէն
և ոստիկաններէն զատ ո՛չ ոք մանէ այս տունը »

ԱՂԻՏԱԻՈՐ ԵՐԴՈՒՄԸ

Կ Ա Մ

ԵՐԿՈՒՔԻՆ ՄԻՋԵԻ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

«Դասցնի ուսիկան

Նիֆոլա Քարթր

«Պարոն

«Այն վայրկեանին ուր այս ատղերը պիտի կարդաք, ես այլեւս զացած պիտի ըլլամ այս աշխարհէն:

«Կրնաք աղատ չունչ առնել. որովհետեւ հպարտութեամբ և առանց լինքնագովութեան՝ կրնամ յայտարարել որ ինծի հետ աներեւոյթ կ'ըլլայ ձեր ամենէն մեծ ու ամենէն ճարպիկ հակառակորդը:

«Զիս զրկեցիք այն ամէն բաներէն որոնք սիրելի էին ինծի ու ապրելու փափաքը նուազեցաւ իմ մէջս:

«Դեռ երէկ կրնայի յուսալ թէ՛ վերջին վայրկեանին

«Յաջողելու համար ստիպուեալ էր իր մեղսակիցը և ոստիկան մը սպաննել» :

«Երկրորդ անգամ կրցաւ դատարանի սրահէն փախչիլ ուր մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր իր դատաւարութեան միջոցին» :

«Այս առթիւ , ի մեծ ցաւ ինծի , ստիպուեցայ հրապարակաւ երեւնալ . — և յետոյ թէև ուղեցի հեաքս կորսնցնել տալ ձեզի և ձեր մարդոց , բայց չկրցայ» :

«Հասկցաք որ Մօսիս Քարէթըզ իմ տունն պահուած ըլլալու էր . ձեր կեանքը վտանգելով՝ կրցաք տունս մտնել և հետեւանքը այն եղաւ որ Մօսիս Քարէթըզ վերստին բռնուեցաւ և մահուան դատապարտուեցաւ» :

«Չորս չարաթէն իր կեանքը պիտի կորսնցնէ Սինկ— Սինկի ելեկարական աղիտաւոր Թիկնաթոռին վրայ» :

«Իրաւ է որ կ'ըսեն թէ մարդ մը որչափ ատեն որ մտած չէ յոյս կայ» :

«Կ'ընդունիմ ասիկա» :

«Ասոր վրայ յոյս դրած էի . կը յուսայի վերջին անգամ մը իմ ճարպիկութիւնս ձերինին հետ չափել» :

«Պատրաստութիւններս տեսայ վերջին վայրկեաններ ձեր ձեռքէն խլելու համար այն գոհը որուն վրայ վստահ էիք , և որովհետեւ անկարելի է բանտարկեալ մը փախցնել «Գերեզմանք»էն , միջոցներ ձեռք առի ազատելու համար Մօսիս Քարէթըզը կեդրոնական բանտէն Սինկ— Սինկ փոխադրուած միջոցին» :

«Այս փոխադրութիւնը տեղի ունեցաւ այսօր ուր ատուն կանուխ այս տողերը կը գրեամ» :

«Այդ պատրաստութիւնները դժուարին դարցուցիք ինծի համար» :

«Մօսիսը իմ տանս մէջ ձերբակալելով՝ զիս պարտաւորեցիք դիւերէ փախչելու , այդ ձերբակալման ժամուն

իմ ընկերներովս յազմական դուրս պիտի ելլէի այս կատաղի պայքարէն . այսօր այն վստահութիւնը ունիմ թէ այլեւս յոյս չի կայ մեզի համար :

«Մօսիս Քարէթըղ, այն մարդը զոր Աստուծոյ մը հաւատար կը պաշտեմ, թէեւ կատարելապէս կ'ըմբռնեմ որ ըստ մարդոց կարծիքին՝ ինծի չափ թշուառական մըն է . — Մօսիս Քարէթըղ, կ'ըսեմ, պիտի մեռնի, որովհետեւ բարոյապէս ու ֆիզիքապէս ուժասպառ եղած եմ . ի դուր մաքս չարչարեցի փրկարար ելք մը փնտռելու, բան մը չի կրցայ գտնել :

«Մօսիս Քարէթըղ պիտի մեռնի :

«Քիչ ատենէն՝ այդ մարդէն որ աշխարհը իր փառքովը լեցուց, — թէեւ ատիկա դոյութիւն ունեցող ամենէն ոճրագործական փառքը եղաւ միայն — ափ մը փոշի պիտի մնայ :

«Ստիպուած եմ ընդունիլ, պարոն Քարթըր, որ յապթեցիք Մօսիս Քարէթըղի որովհետեւ երկուքէն լաւագոյնն էք դուք :

«Յաջողեցաք մեր լաւագոյն կերպով կարգադրուած ծրագիրները երեւան հանել :

«Իրաւ է որ բաւական ժամանակ պէտք եղաւ մինչեւ որ հասկցաք թէ Մօսիս Քարէթըղ, այդ այնքան ազնիւ ու այնքան ընկերական աշխարհիկ անձը, իրականապէս Նիւ Եորքի ամենէն վտանգաւոր չարագործներէն մէկն էր և թէ ոչ առանց իրաւունքի՝ կը կոչուէր բազաւոր . մինչ ես, ինչպէ՞ս Նախագահ, իր հաւատարիմ օժանդակը, գեղաճի սասանայ փաղաքչական անունը կը կրէի :

«Երկու անգամ Մօսիս Քարէթըղ կրցաւ փախչիլ :

«Առաջին անգամ զինքը ձերբակալելէդ անմիջապէս ետքը աներեւոյթ եղաւ :

«Ատիկա տեղի ունեցաւ ճիշտ ոստիկանութեան կեդրոնական պաշտօնատան բանտակառքէն վար իջած միջոցին :

«Երկաթուղին 42րդ փողոցի կեդրոնական բանտէն մինչև Աինկ-Աինկի բանտը հազիւ երեք ժամ կը տևէ կը յուսայի՝ փաստաթուղթեամբ՝ փորձ մը ընել այդ ճամբորդութեան միջոցին ազատելու համար այդ մարդը որ առանց առտր զո՛ն պիտի երթար :

«Բայց իմ ամէն գործերուս մէջ վերջին խօսքը կը թողում բանականութեան որ պաշարիւնով կը կշռէ ի նպատակն ու ընդդէմը :

«Այս անգամ ալ ստիպուեցայ ընդունիլ որ ձեզի գէտ ձեռնարկած մեր մեծ պայքարին մէջ, վերջնականապէս կորսնցուցած ենք :

«Այս հաստատումն է որ զիս գէպի մահ կը մղէ :

«Իմ մահս, կամ աւելի իմ մահուանս միջոցն ու ձեռ ձեզի համար նոր անեղծուած մը պիտի ըլլայ որուն լուծումը երբեք չպիտի գտնէք :

«Փիտէք այն փոքրիկ կառասուունը զոր հսկակաւոր ճարտարապէտ Մէնսալֆօ չինած է կեդրոնական ծառաստանի արևամտեան կողմը :

«Այդ փայտէ անակիւն մէջ պիտի գտնէք գիակս, եթէ յոյնութիւնը յանձն տոնէք անձամբ զալ իմ ըսած խոսուգութիւնը հաստատուելու համար :

«Մահը ինծի համար չառ դժուարին պիտի ըլլար եթէ չպիտայի որ ճակատագիրը պիտի հարուածէ նաև հոչակաւոր գաղանի օստիկան Նիք Քարթըրը և թէ իր փառքէն ալ բան մը չպիտի մնայ . . . այլ լոկ ալի մը փոշի որովհետև — լու ուշադրութիւն բրէք մեռնողի մը խօսքերուն — ձեզ կ'երգնում որ իմ մահուանս հետեւանքը պիտի ըլլայ ձեր մահը :

«Ձէք կրնար ձեռքէս ազատիլ՝ նոյնիսկ երբ գերեզմանին մէջ ըլլամ. քեզ հետ պիտի քաչեմ գէպի անգլանական անձանիօթը . . . գէպի յաւիտենական լուծիւնը :»

ԻՆԷՉ ՆԱՎԱՌՈ

խակ. հակառակ պարագային ես ալ իրեն վիճակակից պիտի ըլլայի իմ հաւատարիմ բարեկամներովս :

«Մեր փրկութիւնը պարտական ենք զազանի զրան մը որ քովի տունը կ'առաջնորդէ. բայց հարկ եղաւ թողուլ այն ամէն հարստութիւնները որոնք սանս մէջ ժողոված էինք, և մեր զիշերային աւարատութեանց ժամանակ ձեռք խնցուցած զողօններուն արժէքը միլիոնաւոր տոլարները կ'անցնէր :

«Բնականաբար անպատասպար չէինք մնար. բայց մեր աճապարանքին մէջ, մեզ անկարելի եղաւ շատ դրամ և գոհարեղէն միտսին տանիլ. և այսպէս կրկնակ ցաւիր ունեցանք. նախ՝ տեսնելու Մօօիս Քարէթըղի ձեր ձեռքը իյնալը և երկրորդ կորսնցնելու մեր շատ մը թանկագին բաները :

«Բայց ցաւալի կորուստներուն մէջ, գոնէ միտքիմարութիւնը ունեցայ մինչեւ ետքը ձեր քիթին խնդալու :

«Մինչեւ այսօր չէք գիտեր ու երբեք չպիտի գիտնաք թէ ինչպէս կրցայ ձեր մարդոց յստակատեսութիւնը խաբել, — ինչպէս միեւնոյն ատեն թէ տունը և թէ դուրսը կրնայի ըլլալ :

«Անշուշտ ասիկա ինծի համար մեծ գոհունակութիւն մըն էր հռչակաւոր Նիք Քարթըրի քիթին խնդալ այսքան խորհրդաւոր կերպով, և չարածծի ուրախութիւն մը կը զգամ զազանիքս հետս տանելով յաւիտեանականութեան մէջ. — բայց սա է ամէնքը — վերջապէս դուք յաղթող մնացիք ու խոյս կուտամ այս կեանքէն որ ալ ուրիշ բան չունի ինծի ընծայելիք :

«Գիտեմ ձեր համաձայնութիւնը Մաք Քլասքիի հետ և գիտեմ որ դուք իսկ պիտի առաջնորդէք Մօօիս Քարէթըղը Սինկ-Սինկի բանալը, այս առտու ժամը տասնին :

«Անշուշտ ամէն միջոց ձեռք առի Մօօիս Քարէթըղը աղատելու համար այս առտու :

— Վա՛յ զարմանալի, Նի՛ք, դռեց, Խնէղ Նաւառօ-
յէն նամակ մը, այդ գեղանի սատանան... որ մինչև
այսօր մեզի խաղի բերաւ... ահա՛ անակնկալ մը...
Իր նոր հասցէն չի՞ տար կոր, շարունակեց խնդալով...
Խնչեր չըրինք այդ աղջկան հետքը գտնելու համար...
Բայց կարծես գետնին տակը մտած էր... և հիմա այս
նամակը... մեր գեղանի հակառակորդին կենդանութեան
ստաջին նշանը:

— Նուե հաւանօրէն վերջինը, եթէ իր յայտարարու-
թիւնները ճիշդ են, նկատեց չոր կերպով զաւանի ոստի-
կանը: Կարգա՛ և պիտի տեսնաս որ Խնէղ Նաւառօ իր
հասցէն կուտայ շատ ճշգրիտ կերպով և նոյնիսկ անուղ-
ղակի կերպով այցելութիւն մը կ'ակնկալէ:

— Լուրջ եղե՛ք Նիք, ըսաւ Չիք խնդալով: Բայց քա-
նի առաջ կը տանէր նամակին ընթերցումը, մպխար ան-
յայտ կ'ըլլար երկաստարդին թարմ ու առնական դիմադիւ-
ներուն վրայէն, հետզհետէ խոր լրջութեան մը առջև տե-
ղի տալով: Վերջապէս, նամակը վար դրաւ թերահաւատ
զլխու շարժումով մը, ինչպէս վայրկեան մը առաջ ըրած
էր Նիք Քարթլըր:

— Ի՛նչ կը նշանակէ այս, ըսաւ Չիք կիսաձայն: Այդ
Խնէղը իբր թէ անձնասպան կ'ըլլայ և չփորձեր վերջին
ճիգ մը ազատելու համար այն մարդը որ Աստուծոյ մը
հաւատար կը սիրէ, ըստ իր գրածին... Թո՛ղ ուրիշները
խարէ, աւելցուց վճռական ձայնով մը սեղանին զարնե-
լով: Խնդղինքս կը կախեմ եթէ ասոր տակ դիւային խո-
րամանկութիւն մը չի կայ... Այդ Խնէղը յուսահատու-
թեամբ զէնքերը վար չէներ ու վատօրէն անձնասպան
չըլլա՞ց դորժը չվերջացած: Մեռնի՛ր, ինք որ իր ամբողջ
էութեամբը կեանքին փարած է...

Կարճ խնդուք մը ունեցաւ:

Նիք Քարթլըր իր տոտուան սուրհանդակին ընթեր-
նիք ՔԱՐԹԼՐ (ՀԱՏՈՐ Դ.) (37) 2

Նիք Քարթլըր դուրս ելլելու վրայ էր : Իր սանն հանգստւէտ կերպով կահաւորուած փոքրիկ ճաշատրահին մէջ ոտքի կեցած , կը վերջացնէր , երբեմն պլուխը շարժելով , այս համակը զոր իր պառաւ սպասուհին իրեն տուած էր իր համակներու ծրարին հետ :

Աստնն ատեն հնգնական կւմ թերահաւատ ժողիտ մը կը շրջէր իր կորովի ու մտացի դէմքին վրայ :

Այս միջոցին Չիք Քարթլըր ճաշատրահ մտաւ հախտաճաշիկ ընելու :

Իր առաջին աշխատակիցն էր , ամենէն խելացին ու ամենէն դործունեան :

Սովորականէն ուշ ելած էր , որովհետեւ այդ օրը ինք ու իր հոշակաւոր հօրեղբօրորդիին միւս օգնականները ուրիշ դործ չունէին՝ այլ պարզապէս հսկել բաղմաթիւ ոճիւրներու համար մահուան դատաւարատուած մարդուն փոխադրութեան :

Նոյնինքն Նիք Քարթլըր պիտի կատարէր այս փոխադրութիւնը և որովհետեւ կառախուժը ժամը տասնին պիտի մեկնէր և ամէնքը անով պիտի երթային , Չիք երկաթ ատեն կրցած էր պառկած մնալ :

— Կարգա՛ սըւիկա , ըսաւ գաղանի ոստիկանը՝ գլխարկը գլուխը վերստին հասկելով՝ մնացած համակները կարգալու համար :

Միևնոյն ատեն համակը , սեղանին վրայէն , իր հօրեղբօրորդիին կուտար .

— Կարգա՛ և յետոյ ըսէ՛ թէ ինչ կը մտածես ասոր մասին :

Չիք սկսաւ համակը կարգալ . բայց առաջին բառէն ընթերցումը ընդմիջեց և համակին սատրաղքութիւնը փնտռեց :

Ապշած դէմքով մը Նիքի հայեցաւ :

ցումը աւարտած էր , որ անկարեւոր նամակներէ կը բաղկանար :

Նամակները սեղանին ամենէն մօտիկ մէկ դարակին մէջ նետեց անխռիւթօրէն :

— Բոլորովին կրակ ու բոց կը թուիս , Զիք , ըսու հանդարտութեամբ : Ինչ որ կ'ըսես ճշմարիտ է . . . Լուսակայն Ինէզ Նառապօյի պէս դիւային կիները ամէն բանի կարող են : Գեանառիւծի պէս իրենց որոշումները կը փոխեն իրենց վայրկեանի տրամադրութեան համեմատ որուն գերին են ուրիշներէն աւելի : Ահա՛ օրինակի համար Մօսիս Քարէթըղ , հաստատ ու կորովի է ժայտի մը պէս . ո՛չ միայն քաջութիւն՝ այլ նաեւ յամառութիւն Լուսակայն աւելի համբերութիւն ունի ամենէն յիմարական յանդգնութիւններու մէջ ինքզինք վտանգելու , իսկ Ինէզ Նապատօ ընդհակառակը յանկարծական թափով կը գործէ :

— Լաւ ուրեմն , չարունակեց ոտքի ելլելով , կրնանք շուտով այս մասին տպահով բլրալ . . . իր նկարագրած կատառունը հաղիւ հինգ վայրկեան հետոս է ասկէ : Եթէ մեզ չէ խաբած՝ իր դիակը հոն բլրալու է հիմա . . . Կէս ժամ ատեն ունիմ և միշտ ժամանակին պիտի հասնիմ « Գերեզմանք »-ը Քարէթըղը իմ տպահանութեանս ներքեւ առնելու համար :

— Պարոն Քարթըր , հետաձայնը հնչեցուցին , ծանուց այդ վայրկեանին սպասուհին՝ սենեակը մտնելով :

— Ո՞վ է կանչողը , հարցուց գաղտնի օտարկանը անփութօրէն :

— Քննիչ Մաք Քլաքին , օտարկանութեան կեղրոնական պաշտօնատունէն , յայտարարեց բարի պառաւը որ երկար տարիներէ իվեր Նիք Քարթըրի ծառայութեան մէջն էր ու հետեւաբար բոլորովին ընտելացած էր անոր գորգի յարաբերութիւններուն և բարեկամներու շրջանաւիին հետ : Քննիչը շատ զոհ է որ տակաւին տունն էք ,

պարոն Քարթրը . ծանր բան մը պատահած ըլլալու է , որովհետեւ իր ձայնը չստ յուզուած կը թուի :

— Շատ լաւ , անմիջապէս կ'երթամ :

Եւ գաղտնի ոտակահար , Չիքը ետին ձգած , վաւթաց իր աշխատութեան սենեակը , որ վերնայարկը կը զանուէր :

Նիք Քարթրի սրբալայրն էր հոն . միայն իր աշխատակիցները եւ մտերիմները կ'ընդունէր այնտեղ :

Հոն կը զանուէր հաւ մասնաւոր հեռաձայնը որ իր գրասենեակը յարաբերութեան կը զնէր Նիւ Եորքի ոճ-րային ոտակահարութեան պետին գրասենեակին հետ : Այս կերպով այդ երկու ոտակահարական մեծ պաշտօնեաները կրնային տմէն ժամ իրարու հետ հաղորդակցիլ առանց գիմելու հանրային հեռաձայնի կեդրոնին :

— Այլ՞ , ահա Նիք Քարթրը . . . դո՛ւն ես , ձորձ :

Այսպէս գաղտնի ոտակահար , որ իր գրասենեակին առջեւ տեղաւորուած էր , սկսաւ խօսակցութիւնը , միեւնոյն ատեն նշան ընելով Չիքի երկրորդ ընդունիչ գործիք մը տանելու :

— Ի՞նչ նոր բան կայ :

— Ես եմ Նիք Քիննի Մաք Քլապի , որ Աստուած իր բարկութեան մէջ Նիւ Եորքի ոճրային քննիչ ըրած է . . . Եւ այս կայ որ Աստուծան չղթայազերծ եղած է , պատասխանեց Քիննիին ձայնը :

— Օ՛ , Օ՛ , ձորձ , կը չափազանցես . . . բայց ո՛ւր ես :

— Բնականաբար գրասենեակս : Մտիկ ըրէ՛ , Նիք , վայրկեան մը Մօրիս Քարէթըղ անձնատպանութիւն փորձեց :

— Կարելի բան չէ , պատասխանեց գաղտնի ոտակահարը զարմացած , ինչպէ՞ս . . . Ի՞նչ ձեռով . . . յաջողեցա՞ն :

— Մէկ անգամէն չստ հարցումներ կ'ընես Նիք . . . Կարգով երթանք :

Ճշմարտութիւնէ հետու ըլլալու չէ այն ենթադրութիւնը թէ այս նստակը միշտ է Մօսկա Քարէթըզը իր կեանքին վերջ տալու :

— Հը, կարելի է ձորձ, մոլտաց գաղանի ոտտիկանը : Բայց այդ կտրիճը ամենէն մեծ եսամոլը կը նկատեմ որ երբեք գոյութիւն ունեցած է և սիրելու ալ անկարող : Կարծեմ իրեն համար Ինէզ այնքան հաւատարիմ, այնքան անձնուէր ու այնքան օգտակար, պարզապէս միջոց մըն էր նպատակին հասնելու համար — գործիք մը զոր կը գործածես՝ առանց անոր կորուստին վրայ շատ ցաւելու — ենթադրելով սակայն որ ձեռքի տակ ուրիշ մը ունիս ա՜նոր տեղը բռնելու համար, — և այս մասին Քարէթըզ երբեք նեղութիւն կրած չէ. անանկ չէ :

— Անշուշտ ոչ, պատասխանեց Քենիչը : Բայց իրերու ներկայ կացութեան մէջ, այդ գեղանի Սատանային օգնութիւնը իր վերջին յոյսն էր . ուրիշ կողմէ մը ոչ մէկ օգնութիւն կրնայ սպասել և հիմա որ Ինէզ Նալառօ, որ ճշմարտապէս անձնառօյլան եղած է, պակսի իրեն . . . :

Գաղանի ոտտիկանը և Չիք միեւնոյն տառն զարմանքի աղաղակ մը արձակեցին :

— Ինէզ Նալառօ մեռած, իրաւցնէ մեռած է, զոչեց Նիք Քարթըր :

— Այնքան մեռած որքան կրնայ ըլլալ առանց կեանքի անձ մը, պատասխանեց Քենիչը : Բայց ինձ թուեցաւ որ ուրիշ ներդաշնակ բամբ ձայն մը լսեցի . . . հաւանօրէն Չիքն է, հէ՛ . . .

— Արդարեւ, ըսաւ գաղանի ոտտիկանը . զինքն ալ հրաւիրեցի մօտիկ ընելու, որպէսզի քու իմաստութեանդ խօսքերէդ հատ մը չկորսնցնէ :

— Կատակէ՛ միշտ ըսաւ Մաք Քլասքի խնդալով, բայց աւելի լաւ, որովհետեւ Չիք կրնայ խօսոյն Մէնասթօյի կատառուներ կրթալ խնդիրը ստուգելու :

« Զյաջողեցաւ որովհետեւ շապիկին կապիչները որոնցմով ուզած էր կախուիլ իր ծանրութեան տակ տեղի տուին—երկու հարիւր լիտրայէն աւելի կը կշռէ միշտ— և դետին ինկաւ: Այդ ծանր անկումը բնականաբար ազմուէկ յարուց տահապանները վազեցին և արդիւիցին նմանօրինակ նոր փորձ մը:

— Ուրեմն փոխադրելի է, ուզեց հասկնալ Նիք:

— Անշուշտ: Անկումէն մէկ քանի սկրոտքներ ունեցաւ. ասկէ զտա վիզը զինքը կը նեղէ, ինչ որ բաւական հասկնալի է. բայց ատիկա չկրնար ազդել մեր վրայ:

— Անկեղծօրէն կ'ըսեմ, ձորձ, եթէ զուն չըլլայիր հազորդորը թէ Մօռիս Քարէթըզ անձնատպանութիւն փորձած է, չալիտի հաւատայի...: Այդ մարդը անյադօրէն կեանքին կառչած է... միթէ անպատկառօրէն իր ամենէն հաւատարիմ բարեկամները չէ՞ զոհած ինքզինք ազատելու համար:

— Այդպէս է. բայց ամէն բան հասկնալը ամէն բան բացատրել է...: Գրպանէն նստակ մը դառնք որ երէկ իրիկուն իրեն հասած ըլլալու է չենք գիտեր ինչպէս... լուս. ուրեմն, այդ նստակը կուգայ Ինէզ Նալառօյէն:

— Գործը հետաքրքրական կը դառնայ, ընդմիջեց Նիք Քարթըր. ես ալ այս առտու նստակ մը ստացայ այդ գեղանի մանկամարդուհիէն, որուն մէջ չուշողուն բառերով կը ծանուցանէ իր անմիջական անձնատպանութիւնը:

— Զարմանալի բան, դուքնեց Քիննիչ Մաք Քլապըի՝ Ուրեմն կէս մը գիտես թէ խնդիրը ինչի վրայ է... Քառէթըզի ուղղած նամակին մէջն ալ, Ինէզ նոյնպէս իր անձնատպանութեան ծրագիրը կը պարզէ. — և ճշմարտապէս սրտայոյզ բառերով, որ իր հոգիին տմբաղջ յուսահատութիւնը կը բացատրէ, իր մնաս բարովը կ'ըսէ...:

— Ձիւ չատ չնորճապարտ պիտի թողուս, Նիք...
ուրեմն չուտով ցտեսութիւն: Գրատնեակէս չեմ մեկնիր
խոյն հեռաձայնով տեսակցութիւննիս վերսկսելու համար:

— Լա՛ւ, համաձայն ենք, ըստ Նիք Քարթլըր. կա-
րելի եղածին չափ չուտ լուր պիտի ունենաք:

Այս ըսելով գործիքը տեղը դրաւ.

— Լաւ ուրեմն, Ձիք, ըսաւ, լաւագոյնը այն է որ
հոս ինծի սպասեա, որպէսզի քեզ անմիջապէս ձեռքիս
տակ ունենամ եթէ պէտք ըլլայ... Իսկ ես կառատուն
կ'երթամ:

Արդէն հոչակաւոր գաղանի ոստիկանը գուռը վրայէն
կը գոցէր և կը փութար դէպի կեդրոնական ծառաստան
որ իր բնակարանէն հեռու չէր:

— Կեղըրտական ծառաստան, արեւմտեան կողմը, 76րդ և 77րդ փողոցներուն միջեւ, ընդմիջեց աշխոյժով Նիք Քարթըր: Դիտեմ...: Ուրեմն Ինէզ Նալաուո խօսքը բռնեց և իրաւամբ անձնատպան եղաւ:

— Այնպէս կ'երեւայ: Ինծի ալ համակ մը ուղղած է, որուն մէջ իր դիտաւորութիւնը կ'իմացնէր: Նոր խաղի մը հոտը սկսայ առնել այդ գեղանի տատանային կողմէ պատրաստուած...:

— Ճիշտ մեզի պէս, ընդմիջեց Նիք Քարթըր. և նոյն իսկ կը խոստովանիմ որ տակաւին այս ժամուս, հակառակին չեմ համոզուած բոլորովին:

— Լաւ ուրեմն այս անգամ ասիկա լուրջ ըլլալ կը թուի, քանզի ձեռնահաս պաշտօնատունէն, 68րդ փողոց արեւմուտք, լուր ստացայ թէ՝ արդարեւ կառատան մէջ մանկամարդ ու գեղանի կնիք մը դիակը կը գտնուի:

Նիք Քարթըր սուլում մը լսելի ըրաւ.

— Շատ տարօրինակ, ըսաւ յամբարար. բայց պէտք է ստուգել թէ իրաւցնէ մեռեալը Ինէզ Նալաուոն է:

— Եւ ինչպէ՞ս կրնային արդէն ըրած ըլլալ այդ տուգութիւնը, որքան ալ աճապարէինք, պատասխանեց Քիննիք: Մէկ անգամ մը միայն եկաւ հստաւ Մօսիս Քարթըրի քով, գատարանի սրահը սպաննութեան դատաւարութեան միջոցին... և գրեթէ միշտ քողարկուած էր:

— Անշուշտ, նոյնինքն Չիք իր դիմագլիծները չճանչնար, հաստատեց գաղտնի ոտիկանը: Միակ երկիւս անձերը որոնք կրնան պարծենալ այդ մենաշնորհով, — եթէ երբեք ատիկա մենաշնորհ մըն է — իմ երիտասարդ օգնական Փացին ու ես ենք... և որովհետեւ Փացի Կեղըրտական մեծ բանտը կը գտնուի արդէն և զբաղած է բանտարկեալին փոխադրութեան պատրաստութիւններովը ևս պիտի երթամ Մէնասթօյի կառատունը, մեռեալին ինքնութիւնը հաստատելու համար:

ՄԵՌԵԱԼԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Միւսնոյն օրուան արշալոյսին, Մաք Ալէյ, կեղրոնական² ծառաստանի պահականոցին յատուկ ոստիկանը, Մէնասթօյի կառատան առջեւէն անցած ստան, ակնարկ մը նետած էր դէպի ներսը վանդակապատ փոքրիկ պատուհանէն, ասիկա ըրած էր ճարտարապետին մասնաւոր խնդրանքին վրայ, որ յատակադիժներ և ուրիշ կարեւոր թուղթեր կը պահէր այնտեղ ունեցած փոքրիկ գրասեղանին մէջ և որոնց համար ծառաստանի ոստիկանին հըսկողութեան զիմուժ կ'ընէր:

Այս ժամուն զեռ որչափ որ մուտ էր անակը, ոստիկանը կարծեց տեսնել իդական մարմին մը որ թիկնաթոռի մը վրայ երկնցած, կէս մը տախտակամածին վրայ սահեր էր:

Նախ չուզեց հաւատալ իր աչքերուն, մասնաւոր որ գիտեր թէ մուտքի միակ դուռը ճարտարահնար կղզանքով մը դոցուած էր, որուն բանալին ճարտարապետը ունէր միայն, ասկէ զատ մէկ քանի պատուհանները կրկնակ վանդակներով պաշտպանուած էին:

Ուստի անկարելի էր հոնկէ ներս մտնել:

Բնականաբար ոստիկան Մաք Ալէյ իր նշմարածը իմացուց մեքենավարին որ պոշտօն ունէր ընդարձակ շխուրթեան կառուցմանը ծառայող չոգեշարժ մեքենան վաբելու և որուն համար հաստատուած էր այս անակը:

Այս վերջինը դնաց զիշերային պահապանը փնտուելու որուն հանդիպեցաւ կառուցման վրայ եղող չէնքին մէջ:

Այնպէս պատահեցաւ որ պահապանին քով ըլլայ բա-
նալին զոր ճարտարագետ Մէնտաթօ թողած էր անոր
ինք նախորդ օր Ալպանի մեկնելով, ուր պարտաւոր էր
երթալու Նիւ Եորքի նահանգին ամենաբարձր դատարա-
նին առջեւ խիստ կարեւոր դատի մը համար :

Երբ երեք մարդիկը մտան զրասենեակ , մեծ սարսա-
փով դտան մանկամարդ ու գեղեցիկ կնոջ մը մարմինը ,
խիստ վայելչօրէն հագուած : Դիակը որ առաջ թիկնա-
թողին մէջ նստած կը թուէր , աշխատութեան մեծ սեղա-
նին առջեւ , դետին սահած էր :

Սեզանին վրայ դրուած էր հեռաձայնը :

Ո՞վ էր այս անձանութունին :

Ինչպէ՞ս մտած էր գրասենեակ և ի՞նչպէս մեռած :

Երեք մարդերէն ո՛չ մին կրցաւ բացատրել ատիկա , ո՛չ
ալ թաղին ու կեդրոնական ոստիկանատան գաղտնի ոս-
տիկանները որոնք աճապարանքով հասնելով՝ չկրցան բան
մը երևան հանել :

Ինչ որ Նիք Քարթէր նախ եւ առաջ հաստատեց՝ սա
էր թէ Ժանկամարդ կինը առանձին չէր մտած անեակ ,
որովհետեւ սենեակին դուռը խնամով կղպուած էր և ա-
տիկա դուռէն միայն կրնար ելած ըլլալ :

Նիք Քարթէր կղպանքը աւելի մօտէն քննեց գլուխը
շարժելով :

Իր առաջին նկատողութիւնը ճիշտ էր , դուռը դուր-
սէն միայն կրնար բանալիով գոցուիլ . — Եւ պաշտօնեա-
ներուն միաձայն կարծիքին համեմատ՝ յայտնապէս այդ
կերպ եղած էր : Բայց ուրեմն ո՞վ առաջնորդած էր Ինէզ
Նալլաօն իր յետին կայանը և մանաւանդ ինչպէ՞ս ձեռք
անցուցած էր բանալին :

— Վստա՞հ էք որ միակ լանալի մը կայ հարցուց պա-
հապանին :

— Անշուշտ, պատասխանեց այս վերջինը. պարոն Սէնյասթօ յատկապէս յանձնարարեց ինձ ուշադրութիւն ընել այս բանալիին, որովհետեւ հառ մը միայն ունէր:

Հեազնեա՛տ աւելի շահագրգռուած՝ Նիք Փարթէր իր առջեւ կը նայէր:

Ինչպէս ինչդ նախաօ կրցած էր երկրորդ բանալի մը ունենալ և ո՞վ զինքը մղած էր այս տնակը ընտրելու՝ անձնասպանութիւն ի գործ գնելու համար:

Ինքնիրմէն գժգո՜հ՝ գազանի ոտովկանը գուռը հրեց և գրասենեակ մտաւ:

Ինչպէս աստնկ կը կենար կ'երազեր երբ ժամանակը կ'անցնէր:

Պիտէ՛ր որ զոնէ զիակը ոճիրի գեղեցիկ թաղուհի՝ Ինչդ Նալառօյինն էր:

Բայց հազիւ թէ մտեալին վրայ աչք մը նետեց, որուն զիմադիծերը, արեւուն առաջին ճառագայթներէն լուսաւորուած, հիանալիօրէն գեղեցիկ կը մնային, որ կատարելապէս համոզուեցաւ:

Այո՛, այս հրապուրիչ ու անմեղ դէմքը, նոյն իսկ մահուան մէջ, իրաւցնէ Ինչդ Նալառօյինն էր. — Իր ասպարէզին մէջ մինչեւ այդ օր պատահած ամենէն մեծ ու անբացատրելի առեղծուածներէն մին, կին մը հրեշտակի մը պէս չնորհալի, օժտուած բոլոր այն հրապոյրներով զոր բնութիւնը իր քմածին ձեւովը կուտայ կնոջ մը. և այս հրեշտակային սրահարանին տակ: Կժօխքէն փախած ստատանայի մը սիրտը... ո՛չ մէկ գթութիւն զիացող կորսուած հոգի մը և ամենէն նրբամիտ անգթութեան միացուցած՝ կշռաւոր ու թափանցող միտք մը:

Եւ Նիք քարթէր, հակառակ իր բոլոր փորձառութեան, զրնթէ յուսահատած էր զայն զիմակազերծ ընելու և վրէժխնդիր արդարութեան յանձնելու:

Հիմա մնում կը տարածուէր իր առջեւ...

Ինչդ Նախառն էր, կասկած չի կար ասոր... ինքն էր, իր զիմազիծերն էին... միայն թէ սովորաբար պատահածին հակառակ, մահը զանոնք աւելի մեղմացուցած էր՝ փոխանակ չհշտելու և դաժանցնելու :

Նիք Քարթըր մեռնալին հետ շատ մօտէն գործ ունեցած էր և կարելի չէր որ անոր ինքնութեան մասին կասկած մը ունենար...

Այնքան ապահով էր այն ըլլալուն որ, առանց վարանումի պիտի հաստատէր երգումով խակ :

Իր զարմացումը աւելի մեծցաւ երբոր պահապանը որ ներս մտած էր և որ մեռնալին վրայ կը հակէր սոսկումով գոչեց :

— Աստուած իմ. բայց տիկին Մէնասթօն է... :

— Ո՛վ երկինք, գոչեց մեքենավարը որ նոյն պէս մօտեցած էր, ո՛վ երկինք, միթէ կարելի է... իրաւցնէ տիկին Մէնասթօն է... :

Խիստ յուզուած, խօսքը գաղտնի ոտտիկանին ուղղեց որ երթալով գլուխը աւելի կը շարժէր :

— Գիտնալու էք որ մեր վարպետը, ըսաւ, Նիւ Նորքի ամենէն գեղեցիկ կինը ունէր... դուք ալ տեսէք : Նոյնիսկ մեռած վիճակի մէջ՝ հիանալի է և պարօն Մէնասթօ կը պաշտէ իր կինը. զայն իշխանուհիի մը պէս կ'ապրեցնէ... Էրիկը բառին բուն նշանակութեամբը կը պաշտէր... ու հիմա խելքը պիտի կորսնցնէ... Գէ, սուրբաբախտ մարդը չպիտի կրնայ ապրիլ այս հարուածին վրայ...

Կորովի կերպով «լուծիւն» պոռալով գաղտնի ոտտիկանը ընդմիջեց մեքենավարին խօսքերու այս հեղեղը :

Այս նոր յայտնութիւնը իր պողպատէ ջիղերը կը խախտէր :

Ինչ կը նշանակէր այս...

Ինք կը ճանչնար մեռեալին ինքնութիւնը . Ինչէլ Նա-
վառօն էր . Նիւ Եորքի ամենէն վտանգաւոր ռճրագոր-
ծունէին . . . Եւ այս մարդիկը կը հաւանիչէին այս գլխակին
մէջ ճանչնալ իրենց վարպետին կինը . . . և ապահով
կերպով :

— Ինչպէ՞ս կրնաք այդքան ապահով ըլլալ թէ մեռ-
եալը տիկին Մէնասթօն է , հարցուց Նիք տնտնաւարու-
րութեամբ խօսքը մեքինաւարին ուղղելով :

Այս վերջինը իրեն նայեցաւ ապուշ գէմքով մը :

— Բայց , պարոն , տիկինը կը տեսնէի գրեթէ ամէնօր
նոյնիսկ երբեմն խօսք ալ ուղղած է ինծի , թէ և շատ քիչ
անգամ . . . Ինչպէս չպիտի ճանչնամ իմ մեծաւորիս կինը :

— Կը հաւատամ ըսածիդ ըսաւ պահապանը : Ես շատ
յաճախ չեմ տեսած . . . բայց երբ մարդ ատանկ հրեշտա-
կային գէմք մը կը տեսնէ՝ աշխւս չմոռնար :

— Լաւ ուրեմն , պէտք է ամիջապէս բերել տալ Պ .
Մէնասթօն : Ամենէն աղէկ ինք կրնայ ճանչնալ իր կինը
և հարկաւոր լուսարանութիւնները ստալ , որոշեց Նիք
Քարթըր վայրկեան մը խորհելէ ետքը : Չէիք ըսեր թէ
Ալպանի գացած է՝ հարցուց պահապանին :

— Այո , պարոն , հոնտեղ ունեցած հոգերուն համար
դատի մէջ է , բացատրեց պահապանը : Քաղաքը յանկարծ
այդ հոգերուն եղբրքներէն անկ կը պահանջէ և . . .

— Կարեւորութիւն չունի ատոնք , ընդմիջեց գաղտնի
ստաիկանը : Քիչ մը առաջ կ'ըսէիք թէ պարոն Մէնասթօ
երէկ Ալպանի մեկնեցաւ . . . դատարանի վճիռը ուրեմն
հաւանութեն կէսօրէն առաջ պիտի արուի :

— Այո , ինքն ալ այդպէս ըսաւ , հաստատեց պահա-
պանը : Երէկ ցերեկունան ճեպընթացը նստաւ և կը յա-
ոար ալսօր նոյն ժամուան ճեպընթացով վերադառնալ ,
այնպէս որ իրիկունը հոս պիտի ըլլայ . . . Աստուած իմ ,
ինչ տխուր վերադարձ , տեղյուց մարդը յուզուածով :

— Ու եւ օգնութիւն կարելի չէ՞, հարցուց մեքենավարը որ խելքը կը կորսնցնէր։ Այսքան երիտասարդ, այսքան գեղանի և մեղմ... ինչպէս կրցաւ ինքզինը սպաննել։

Նիք Քարթըրը ուսերը թօթուեց ու լռեց։ Վայրկեան մը ետքը ըսաւ...

— Իբրեւ բմիշկ միայն Քօրօնըրը կայ, մահը հաստատող դատաւորը, որ կրնայ միջամտել հոս, որովհետեւ զիակը արդէն պաղած է, մահը հաւանօրէն կէսգիշերին պատահած է։

— Զինքը դռնէ բազմոցին վրայ գննէր, պարոն Քարթըրը առաջարկեց մեքենավարը։

Եւ արդէն ծունկի եկած էր մեռեալին գլուխը վերցընելու համար։

— Չէ՛, ընդգիմացաւ Նիք Քարթըրը. ամէն ինչ, նոյն իսկ մեռեալին զիրքը, պէտք է մնայ միեւնոյն վիճակին մէջ մինչեւ որ հասնի ոճրային քննիչ Մաք Քլաքի և Քօրօնըրը. անմիջապէս երկուքին ալ իմաց պիտի տամ... և սեղանին վրայ եղող հեռաձայնը եւ ինքս պիտի զործածեմ։

Բայց կեցաւ նշմարելով որ մեռեալին ձեռքը ընդունիչ դործիքին շուրջը եղած մետաքսէ թիւը բռնած էր։

— Տէսէ՛ք, պարոն Քարթըր, զիտեկ տուաւ այդ միջոցին մեքենավարը. տեսէ՛ք այս օղերը։

Յոյց կուտար հիւանալի ագամանդները որոնք մեռեալին ախանջները կը զարդարէին։

— Գիտէ՞ք որ պարոն Մէնտլիթօ շատ հարուստ մարդ մըն է և իր կինը միշտ ամենէն թանկագին լանները կը կրէր վրան... լսած եմ որ այս ագամանդները քսան հազար տոլարի գնած է... երբեք առանց այս օղերուն չէր երեւար և տակաւին մահուան մէջ ալ գանձուք կը կրէ։

Մկրտաւր զոր մեքենավարը թոյլօրէն գպցուցած էր այն տեղը ուր չէզոքացումը ընդմիջուած էր, կարծես թեկէն կրակի խուրձ մը կը քաշէր: Հրթիռի մը պէս ելեկարաւ կան կայծերը կ'արձակուէին հազորդիչ թեկերէն: Մեքենավարին մարմինը կը ցնցուէր՝ իբր թէ հոկայի մը ճանկին մէջ ըլլար և իր բոլոր մկանունքներու ոյժովը կը անկուէր, մինչ ցաւի երկարատեւ և սոսկալի աղաղակ մը կը թուէր իր մանիշակագոյն դարձած շրթունքներէն:

Բոպէ մը Նիք Քարթըր կեցաւ ինքն ալ չանթաճար եղածի պէս: Բայց չուտով հասկցան ինչ որ կը պատահէր: Հեռաձայնի թեյը կամ գիպոտածով և կամ գիտամօլ չիման մէջ գրուած էր խիստ զօրաւոր ելեկարական հոսանքի մը հետ և մեքենավարին անխոհեմ հպումը քաւական եղա՛ն էր սոսկալի ցնցում մը յատա՞ջ բերելու, — այնքան զօրաւոր որ սլիփ սպաննուէր եթէ տեղի երկար մնար անոր աղղեցութեան տակ:

Բայց չուրջը անշարկ մը արձակելով Նիք Քարթըր դեանին վրայ, անկիւն մը, թանձր քառչուէ ձեռնոց մը դաւաւ, այն ձեռնոցներուն նման զորս կը գործածեն ելեկարական զօրաւոր հոսանքներու մէջ ալիսատող գործաւորները:

Ձայն առնել, ձեռքը աննցել և չարչարուած մեքենավարը գործիքէն քաշել սոպին առնելը արթնամտութեամբ օժտուած այս մարդուն համար վայրկեանի մը գործ եղաւ:

Հազիւ թէ այդ բանը կատարուեցաւ, որ մեքենավարը բոլորովին սպառած ու մարելու մօտ, ծունկերուն վրայ ինկաւ:

Տաւր վայրկեան անցաւ մինչեւ որ ըստ բաւականի ինքզինքը գտաւ կարկնալ խօսելու համար:

— Ամենազօր Աստուած, միմիջեց սոսկումէն տոգուած չուրթերովը, ազէկ աղատեցայ: Բայց ինչպէս կա-
րելի է: Մեր Տիմաւօն չտեմարտին մէջ երեսուն ոտք հետուէ... ինչպէ՞ս թեկերը կրնան իրարու հետ հազոր-

— Ատրկայ ենթադրել կուտայ որ մեռեալը իրաւցնէ ճարտարապետին կինն է :

Նիք Քարթըր չկրցաւ դիմադրել մատանին պաղած ձեռքէն հանելու փորձութեան . ինչ որ առանց զժուարթութեան ըրաւ : Ներսի կողմը կարգաց փորագրուած արձանագրութիւնը ժխել Մէնասթօ , ինչպէս նաեւ ամուսնութեան թուականը : Մատանին մեռեալին մատը դրաւ :

— Մտիկ ըրէ՛ք , Միւլլըն , ըսաւ քաղքենի հաղուստով ոտտիկանի մը . վայրկեան մը պիտի հեռանամ : Թո՛ղ ամէն լան անշարժ մնայ այստեղ , ձեզ պատասխանատու պիտի լռենեմ . . . ձեր մեծաւորին պիտի հեռաձայնեմ իրողութիւնը :

Բայց մեկնելէ առաջ Նիք Քարթըր անպամ մըն ալ դարձաւ դէպի սեղանը որուն վրայ կը դառուէր հեռաձայնը :

— Կարծես թէ մեռեալը ուղած է հեռաձայնել , զիսկեց մտածկոտ դէմքով մը : Գործիքը արդէն վնասուած է , աւելցուց դէպի մեքենաւարը դառնալով :

— Ինչպէ՛ս , ինչու համար , հարցուց այս վերջինը զարմացած :

— Դուք ինքդ նայեցէ՛ք , թեկերուն չէզոքացումը լաւ չէ , կարծես դիտմամբ աւրած են շիւումով . . . հոն , ճիշտ ընդունիչ գործիքին ներքեւ , մտաղեայ թելը որ ելեկտրական հոսանքը կը փոխանցէ կանանչ մետաքսին մէջէն կ'երեւայ :

Արդարեւ ես ալ կը նշմարեմ , ըսաւ մեքենաւարը մկրատով մը թեթեւօրէն զարնելով աւրուած տեղը : Ատրկա անհասկնալի է . . . ամէն օր այս հեռաձայնը կը գործածեմ և կ'երգնում որ ստեղծելն երէկ ամէն ինչ լաւ վիճակի մէջ էր : Ա՛հ Աստուած հառաչեց յանկարծ :

Ներկաները մեծ օղաղակ մը արձակեցին . իրենց աչքին պարզուած տեսարանը այնքան անակնկալ էր որքան ստակալի :

դակցիլ: Եւ սակայն այսպէս բլլալու է... ուրիշ կերպ չէի կրնար ասանկ հարուած մը ընդունիլ:

Սարսռալով լռեց եւ իր շուրջը պտտցուց ահաբեկ նայ-
ուածք մը:

Նիք Քարթըրը միւսներուն թաղուց ստակաւին կէս մը
ինքզինք կորսնցուցած մարդը խնամելու հոգը...:

Գործիքին մօտեցած էր և զգուշութեամբ զայն կը
քննէր:

Երկու հազարդիշ թելերը, ըստ սովորութեան, ուղ-
ղուած էին գէպի պտտը: Բայց հո՛ն, ի մեծ զարմացումն
իրեն, Նիք Քարթըրը նշմարեց որ ուրիշ թել մը, առանց
չէզոքացուցչի, հոն կապուած էր, կառատան շտեմարանը
առաջնորդող:

— Ի՞նչ կը նշանակէ ասիկա, հարցուց մեքենա-
ւարին, որ այժմ ինքզինքին եկած էր լացատրութիւն
տալ կարենալու համար:

— Աստուած իմ... ի՞նչ ստակալի հարուած... մի/
դպչիք պարոն Քարթէր, աղաչեց ձեռքերը միացնելով:

— Կը զգուշանամ, պաշտասխանեց հանդարտօրէն Նիք
քարթէր: Հաւանօրէն մեծ զօրութեամբ հոսանք ունի,
հէ՛, հարցուց մեքենավարին:

— Բան մը չեմ հասկնար, ըսաւ այս վերջինը, աւելի
մօտէն քննելով քաշուէ ձեռնոցը զոր դադանի ոտակումը
տակաւին ձեռքը սնցուցած էր: Ներեցէ՛ք ինձ պարոն
Քարթէր... բայց իմա է այս, ըսաւ չափազանց զարմա-
ցած: Ինչպէ՞ս այս ձեռնոցը գրասենեակին մէջ կը գտնուի
... միշտ շտեմարանը ձեռքիս տակն է:

— Կ'ենթադրեմ որ ասոր հման ձեռնոցով մը կրցած
են այս թելը հեռաձայնի թելին կցել:

— Սնշուշտ: Մեր Տիքնամօն մեծ զօրութեամբ ելեկ-
տրական հոսանքներ կ'արտադրէ... կը զարմանամ միայն
որ վայրկենապէս չմեռայ:

— Վայրկեան մըն ալ եթէ անցնէր եղած էր անշուշտ ,
ըսաւ լրջօրէն Նիք քարթըր :

Փութացլին շտեմարանը իջնել և իրենց ենթադրու-
թիւնը ճիշտ կաւ :

Ոճրագործ ձեռքեր հոն գործած էին և Տիմաթոն հա-
ղորդակցութեան դրած էին հեռաձայնի գծին հետ :

Բնականաբար մեքենագործը փութաց կտրելու սպան-
նիչ հաղորդակցութիւնը և այսպէս ելեքտրական հոսանքը
կտրեց հեռաձայնի թելէն :

— Բայց սարսափելի բան է այս ըսաւ զրդոռելով :
Կարծես այս սատանայութիւնը նպատակ ունէր վայրկե-
նապէս սպաննելու ո՛վ որ ուզէր հեռաձայնը գործածել
գրասենեակին մէջ :

— Արդարեւ այդպէս կ'երեւայ , ըսաւ լակոնաբար
շաղտնի ոստիկանը :

Եւ ինքն իրեն աւելցուց :

— Հիմա գիտեմ որ մեռեալը իրապէս ինչդ Նաւառոն
է և կը հասկնամ իր աղետաւոր երդումին իմաստը :

«Կեանքին հրաժեշտ տուաւ զժողովային մահափորձով
մը զոր կարելի է հանճարեղ ոճիւր մը անուանել :

«Վստահ էր որ իր հրաւերին պիտի պատասխանէի
կառատունը երթալով . . . :

« Իմ սովորութիւններս գիտէր և կ'ենթադրէր որ իմ
առաջին շարժումս պիտի ըլլար հեռաձայնը գործածել . . .
բնականաբար վայրկենապէս շանթաւար ըլլալու համար :

«Այսպէսով կը յուսար մահուան մէջ ինծի յաղթել , և
այս յոյսով գեղանի սատանան երջանիկ մեռաւ . . . Բայց
ինչո՞վ մեռաւ ինչդ Նաւառո , . . ի՞նչ կերպով : Ո՞վ ինծի
պիտի բացատրէ բոլոր պէս առեղծուածները որոնք կը
վերարբերին ուղղակի կամ անուղղակի կերպով այս մահ-
ուան :

ՍՊԱՆՆԻՉ ՀԵՌԱԶԱՅՆՐ

— Այլո՛, հոս եմ, Նիք Բարթըր. ո՞վ կայ հագ:

— Քննիչ Մաք Բլասքի, պատասխան առաւ: Բայց կը տեսնեմ որ սիրուն կատակասէր մըն ես Նիք... արդ-
ևօք գիտես թէ ժամը քանին է:

— Այդ մասին բնաւ գաղտնիս չունիմ... Ինչու կը հարցնես ձորճ:

— Ինչու կը հարցնեմ, պոռաց քննիչը կրցածին չափ մեծ սրամտութեամբ: Թերեւս յիշողութիւնդ կորանցուցիր, Նիք, ժամը իննուկէսն է... հինգ վայրկեանէն ճամբայ պիտի ելլենք Մօռիս Բարէթըլի հետ, եթէ չենք ուզեր պարսաւանք մը լսել դատարանէն: Ո՛ւր ես...:

— Ճարտարապետ Մենասթօյի կառատունը: Պէտք է որ բացարձակապէս հոս գաս, ձորճ:

— Անկարելի է Նիք, պատասխանեց Քննիչը հեզնաբար: Այդ միջոցին ինչ պիտի՞ ըլլայ Մօռիս Բարէթըլը:

— Երկուքդ ալ Սատանին գացէ՛ք, պատասխանեց զաղանի ոստիկանը դժգոհանքով:

— Շնորհակալ եմ այս քրիտոնէավայել փափաքիդ համար, բայց կը նախընտրեմ որ այդ ըսած ճամբորդութիւնդ Ոճիրի Թաղաւորը առանձին կատարէ: Իսկ ես պիտի ստիպուիմ, ուզեմ չուզեմ, քու տեղդ հսկել տեղափոխութեան եթէ անմիջապէս չի գաս կեդրոնական մեծ բանտը, բանտարկեալը առնելու համար:

— Անկարելի է, գոչեց զաղանի ոստիկանը անհամբերութեամբ: Իմ ներկայութիւնս բացարձակապէս հար-

Երբ վայրկեան մը ետքը, Նիք Քարթըր հեռաձայնը գործածեց զրաանհետակին մէջ, կրցաւ առանց վտանգի ընել, բայց չստ զարմացաւ երբ հեռաձայնի կեդրոնին պաշտօնեան իրեն հարցուց։

— Լաւ ուրեմն ձեր գործիքը կը բանի։ Այս գիշեր ազէկ խառնաշփոթութիւն մը յառաջ բերաւ։

— Ինչպէս, հարցուց զազտնի ստիկանը հետաքրքրօք։

— Բայց նախ ձենէ մէկ քանի բացատրութիւններ կ'ուզեմ ունենալ, պատասխանեց պաշտօնեայ աղջիկը։ Կէս գիշերը տանդէորս վայրկեան անցած, ձեր կողմէ զանգակը հնչեց... Գիտէք որ ընդունիչ գործիքը ձեռք առնելուդ պէս աշտուղ փոքրիկ լամբար մը կը վառի և որ գործիքը տեղը դնէք։

— Լաւ ուրեմն, հարցուց Նիք Քարթըր, ինչ եղաւ այդ փոքրիկ լամբարը։

— Գրեթէ կէս ժամ մը վառեցաւ, յայտարարեց հեռաձայնի օրիորդը, բայց ի զո՛ւր կը հարցնէինք... ումէն ինչ անօգուտ էր... ո՛չ մէկ պատասխան կ'ստանալինք... ևւ յետոյ իմ պաշտօնակիցս, օրիորդ Սամիսոն զօրաւոր ցնցում մը կրեց որովհետեւ գիպուածով չփման մէջ մտան ընտանիչ գործիքին մետաղին հետ... անմիջապէս գործաւորներ զրկեցինք անակը... բայց նոյն միջոցին լամբարը մարեցաւ և մեր մարդիկը ամէն ինչ դոյ ու հանգարտ գտան։

— Փոքրիկ լամբարը երբ մարեցաւ, հարցուց Նիք հետաքրքրութեամբ։

— Ծիշտ ու ճիշտ չեմ կրնար ըսել, գրեթէ կէս գիշերը քառասուն վայրկեան անցած էր։

— Ուրեմն գործը այդ միջոցին եղած է, մտածեց Նիք և աւելցուց։

— Կը խնդրեմ օրիորդ, զիս հաղորդակցութեան գրէք քննիչ Մաք Քլաքիի հետ, ոստիկանութեան կեդրոնական պաշտօնատունը։

կաւոր է այստեղ... քուկինդ ալ նաև. և շատ նեղացուցիչ է որ Քարէթըղլի խնդիրն ալ արգելք կը հանդիսանայ:

— Քեզի հետ գործերնէս ի վեր առաջին անգամն է Նիք որ այսքան զարմանալի կերպով կարծիք կը փոխես ըսաւ քննիչը զարմացած շեշտով մը: Ինչ կ'անցնի կը դառնայ այդտեղ: Ինչը Նաւառօյի խնդիրը ճշմարտ է ուրեմն: Հաւանօրէն վարպետութեամբ պատրաստուած սուտ մը:.. անանկ չէ:

— Ընդհակառակը, պատասխանեց Նիք Քարթըր, շատ լրջօրէն. նոր եղեռնի մը առ երևոյթ անբացատրելի առեղծուածի մը հանդէպ կը դանդաղեցնէ... Ինչը Նաւառօ միայն ինչ չճանչցուեցաւ կառատան մէջ... հիմա երեւան հանեցի որ այդ կինը, իր բողբոջոյ կեանքին մէջ ուրիշ աւելի դեր մըն ալ կրցած է խաղալ... իր նոյնութիւնը հաստատեցի հարուստ ճարտարապետ Մէնաթօյի կնոջ հետ:

— Անկարելի բան, գոչեց Մաք Քլասքի հեռաձայնին մէջէն, .. ինչպէս կրցար այդ ամէնքը երեւան հանել այսքան շուտ: Այդ Ինչը Նաւառօն ճշմարտապէս մեռած է:

— Կէսգիշերէն ի վեր... նոյնիսկ շատ ճարտար միջոցներ ձեռք առած է, իր խոստման համեմատ զիս ալ կեանքէն դէպի մահ տանելու համար... բայց ասոնք ետքը կը պատմեմ, երբ Սինկ—Սինկէն վերադառնաս կէս օրէն ետքը:

— Այսպէս ուրեմն վերջին խօսքդ է այս, չես ուզեր Մօսկա Քարէթըղլը տեղափոխել: Կրնաս ուրեմն հաւանիլ որ ոճրագործներու այս գոհարը ինծի պէս հոսարակ օտարականական պաշտօնականներ փոխադրեն:

Սիրելի Ճորճ քու հեղինակութիւններդ զիս չեն վերաւորեր, որովհետեւ երկու անգամ ձեռքէդ փախցուցիր այդ

կարիճը և ևս միշտ յաջողեցայ կրկին ձեռք ձգել :

Քննիչը գործիքին մէջէն ըսաւ .

— Այո՛, Նիք, բայց իմ պաշտօնեաներս 'էին որոնք ձախող կերպով գործ տեսան : Այս անգամ անձամբ պիտի վարեմ Մօսկա Քարէթըղի փոխադրութեան գործը և պէտք է որ Սառանան մէջ մտնէ գործը անյաջողութեան մատնելու համար :

— Արդարեւ կը կարծեմ որ Ոճիրի Թաղաւորին ատուղը մարելու վրայ է, դիտել տուաւ Նիք Քարթըր : Քու գործդ շատ դժուար չպիտի ըլլայ . — Այս Ինէզի մահուամբը լռնի փախուստի ամէն յոյս մարած է և գրեթէ կրնամ ըսել որ այդ փոխադրութեան հոգը կրնաս յանձնել քու հաւատարիմ ոստիկաններէդ մէկուն . որովհետեւ . կը կրկնեմ, , Ինէզ Նալաուոյի մահուընէն ի վեր Քարէթըղ այլեւս վտանգաւոր չէ :

— Յուսանք որ այդպէս ըլլայ, Նիք, մուտաց Քննիչը : Ամէն պարագային՝ կը նախընտրեմ վստահ ըլլալ : Ատոր համար հսկողութիւնը ևս պիտի կատարեմ : Դիտցուր ինծի թէ ուր պիտի ըլլաս, Նիք, որովհետեւ ևս զառնալուս պէս պիտի գամ քեզ տեսնելու . . . մարդու պէտք ունիմ :

— Էնչուչա : Զիք անհամբեր ինծի սպասելու է . . . որչափ յուզում կրեր եմ որ ժամանակը անցուցեր եմ ատանց նշմարելու :

— Զիք իմ քօլս է, պատասխանեց Քննիչը : Որովհետեւ քենէ պատասխան չէր տոներ, կարծեր է որ լաւագոյնը հոս գալն է :

— Շատ լաւ . թող ուրեմն քեզի ընկերանայ մինչեւ ձեռքնաքցը, Քարէթըղի հետ . . . եթէ տեսնայ որ ամեն բան կարգին է, անօդուս է մինչեւ Սինկ—Սինկ կըթալը Այդ պարագային զինքը հոս կը սպասեմ, որովհետեւ իրեն պէտք ունիմ :

— Շատ լաւ, ծերուկա... այս ղէսօրէն կտքը: Ահա՛ Քարէթըզը կը բերեն... ուրեմն խօսակցութիւնը դադարեցնենք:

— Ճտեսութիւն, ըստ զաղտնի ոստիկանն ալ իր կողմէն ընդունիլ գործիքը տեղը դնելով սիտփանքի հառաչքով մը:

Նիք իր կեանքի այն հաղուադիւտ վայրկեաններէն մին կ'անցնէր ուր ձգըրտօրէն չէր զիտէր թէ ինչ բան ընելու էր և ինչ բան ընելու չէր:

Հաւանօրէն խոնթի տեղ պիտի դնէր այն մարդը որ այս առտու, իր արթնցած ատենը իրեն ըսեր թէ ո և է դէպք մը զինքը պիտի հրաժարեցնէր Մօսիս Քառէթըզը անձամբ երկարական թիկնաթոռին առաջնորդելէ:

Եւ հիմա այդ անաղասելի դէպքը կատարուած էր. այս այնքան խորհրդաւոր նոր «պարագայ»ին իրեն ներշնչած շահեկանութեան հանդէպ, Քարէթըզի մասին իր մտահոգութիւնները իրենց արժէքը կը կորսնցնէին:

Արդարեւ այդ Ոճիրի թաղաւորին ճակատադիրը այլ եւս կնքուած էր. հիմա որ իր հաւատարիմ օժանդակուհին մնաւ էր, ոչ մէկ մարդ իր կեանքը պիտի վտանգէր մահուան զատապարտուած այդ մեծ ոճրագործը ազատելու համար:

Մօսիս Քարէթըզ այժմ իսկ արդէն կարելի է մեռած համարել, նախօրդ զիչեր իր անձնապահութեան փորձը խղաճով երաշխաւորութիւն մըն էր թէ ինքն ալ յոյսը կտրած էր ազատելու հաւանականութենէ մը:

Փախուստի փորձ մը անպատճառ պիտի վիժէր, և այս բանին ստուգութիւնն էր որ Ոճիրի թաղաւորը մզած էր մահուան:

Իայց ինչո՞ւ մահուան:

Այս ալ հարցում մըն էր որուն Նիք Քարթըզը, գտնէ առ այժմ, պատասխան մը չէր գտներ:

Եթէ իր ներթադրութիւնը աստացուցուէր և եթէ միլիոնատէր Մէնասթոյի պաշտոնեակ կիներ և մեռեալ Ինէզ Նալաու միւսկոյն անձը ըլլային՝ այն ատեն ինչու համար այս վերջինը Մօռիս Քարէթըզը իր բախտին չպիտի թողուր :

Միթէ ամէն միջոց չունէ՞ր շարունակելու համար փառաւորապէս ասլիլ :

Քօրօնըրի և և իր օգնականներու մօտքը գաղտնի ոստիկանը խլեցին իր մտածումներէն, որուն միջոցին, առանց զիտնալու, աչքերը շարունակաբար ուղղած էր մեռեալին գեղեցիկ գէմքին վրայ :

— Լաւ ուրեմն, պարոն, ըսաւ Նիք Քարթըր առաջին բարեւներէն ետքը, ըսէք ինձ կարելի եղածին չափ շուտ ինչէն մեռած է այս կինը . . . :

Ինձ ուղղած մէկ նամակին մէջ կը բացատրէր թէ անձնասպան ըլլալու դիտաւորութիւն ունի . . . և կ'ուզեմ գիտնալ թէ իր ծրագիրը գործադրած է, թէ ուրիշ ձեռքեր կան գործին մէջ :

— Ձեր հետաքրքրութիւնը շուտով գոհացում պիտի գտնէ, պարոն Քարթըր, պատասխանեց Քօրօնըր. եթէ դիտաւորութեան դիմելու պէտք չունենանք :

Տնակին մէջ գանուողներուն, — որոնց թիւը աւելցած էր շինութեան աշխատող բանուորներով, բայց Նիք Քարթըր կորովի կերպով ստիպած էր ղրբենք դուրս ելլելու, — տնակին մէջ գանուողներուն եռանդուն ու շաղկապեալ աչքերուն ներքեւ, Քօրօնըրը և իր օգնականները դիակը զրին բազմոցին վրայ :

Իրենց ընկերացող բժիշկը հագուստները հանեց և ըսկան նմանօրինակ պարագաներուն մէջ սովորութիւն և ղած զգնդակ քննութեան :

Գաղտնի ոստիկանը Քօրօնըրին քով կեցած էր և ցած

ձայնով տեղեկութիւններ կուտար մինչեւ այդ ատեն երկւան հանածներուն մասին :

— Կինը մեռած է կեկարականութեամբ, յայտարարեց Քօրօնըրը լրջութեամբ, վայրկեան մը բժիշկին խորհրդակցելէ ետքը, և ասիկա պատահած է երբոր ուզած էր հեռացնելու տեղէ՛ք աջ ձեռքին ափը խորունկ կերպով այրած է . . . : Գործիքը ձեռք առնելով՝ շփման մէջ հտած է ծածկուած թեկին հետ : Հեռաձայններու համար գործածուած թեթեւ հոսանքով ասիկա մեծ հետեւանք մը չէր կրնար ունենալ . . . բայց, որովհետեւ ռճրային արարքով մը, Տիւնամօին զօրաւոր հոսանքը հեռաձայնին թեկերուն հաղորդուած էր, այդ թեկը լռնելով այնպիսի ցնցում մը զգացած է որ մահը վայրկեանական եղած է :

— Ներեցէ՛ք, պարոն, բնորոշեց գաղտնի ոստիկանը, մեռեալը սահած է այս թիկնաթոռէն, արգարեւ երկու թեկերը բազուկին վրայ էին, բայց ձեռքը գործիքը բռնած չէր . բնո՛հալառակը անիկա իր տեղը կախուած էր, ինչպէս հիմա :

— Կատարելապէս, պարոն Քարթըր :

— Ներեցէ՛ք, շարունակեց կրկին գաղտնի ոստիկանը. ասիկա բնաւ բնական չթուիր ինծի. որովհետեւ եթէ այդ անձը անձնասպան եղած է, կարելի էր իրեն որ կարենար գործիքը իր տեղը կախել :

— Անշուշտ ո՛չ, ասիկա բոլորովին անբնական է, գոչեց Քօրօնըրը, որ տակաւին նոր հասկցած էր գաղտնի ոստիկանին ուշիմ գիտողութեան կարեւորութիւնը : Բայց կրնայ ըլլալ որ ռերիշ մէկը գտած ըլլայ գործիքին . . .

— Անկարելի է . . . որովհետեւ ներս մտած ատենա, գործիքը տակաւին զօրաւոր կերպով կեկարականացած էր, նկատել տուաւ նիք Քարթըր : Ա՛յն որ համարձակէ՛ր գործիքին գոչելու՝ հաւանօրէն մահը պիտի գտնար :

— Շատ ճիշդ է, ըսաւ Քօրօնըրը, բայց որովհետեւ

գործիքը իր տեղն էր այս կնոջ մեռնելէն ետքը, կը հետեւի որ...

— Կը հետեւի որ, ընդմիջեց յանկարծ գազտնի ոտտիկանը, գործիքը երրորդ անձի մը միջոցաւ զրուած էր իր տեղը, անձ մը որ գրասենեակին մէջն էր այս կինը մեռած պահուն։ Մեքենավարին պատկանող և շտեմարանը գտնուող քառուստէ ձեռնոցով մը այդ անձը տեղը դրած է գործիքը. յետոյ մեկնած է սենեակէն, զայն խնամով կղզկղէ ետքը...։ Եթէ ճիշդ է այս, և այսպէս պէտք է եղած ըլլայ, ըստ բոլոր երեւոյթներուն այս կինը սպաննուած է... ուրեմն զոհ մըն է և ոչ թէ անձնատուան մը։

Քօբօնըրը վայրկեան մը զարմանքէն լուռ մնաց։

— Ուրեմն ամենացած կերպով խորամանկ ու պժգալի մահախորձ մըն է այս որուն երեքը հանդիպած եմ իմ ամբողջ կեանքիս մէջ, յայտարարեց գլուխը օրօրելով։ Չոհը յարաբերութեան մէջ ըլլալու է ոճրագործին հետ։ — Ասիկա կը հետեւի սա իրողութիւնէն որ հաւանած է անոր հետ հոս գալու կէսդիւերին...։ Դժբախտ կինը, այն ատեն, ատանց բանէ մը կտակածելու, ուր է պատճառով մը, ուղած է գործածել հեռաձայնը և միեւնոյն վայրկեանին ուր ձեռքը առած է՝ ընդունած է մահացու ցնցումը։

— Հաւանականաբար, ըստ Նիք Քարթըր։ Բայց հոս տեղի ունեղած ցուամբ տակաւին լուսաբանուած է բոլորովին, որովհետեւ կտակած չիկայ թէ երկրորդ մահախորձ մըն ալ ծրագրուած էր ուրիշի մը դէմ և ես պիտի ըլլայի զոհը։

Վայրկեան մը կեցաւ, ատանց աչքերը զարձնելու մեռնելին վրայէն. յետոյ կամաց մը հառաչեց։

— Եթէ իր մունջ չըթուէրը կարենային անգամ մըն ալ խօսիլ, որքան բաներ ունէի հարցնելիք և ինչ կա-

Յանկարծ կատկած մը ունեցաւ :

Մեռելին մօտեցաւ և անոր հայեցաւ երկարօրէն մեծ ուշադրութեամբ :

— Լաւ ուրեմն , եղբակացուց , եթէ այսպիսի ենթադրութիւն մը բոլորովին անբնականի չըլլար , պիտի ըսէի որ այս Ինէզ Նալաւոն ճիշտ իրեն համանոյ մէկը ունի և թէ այս դիակը անորն է :

— Բոլորովին անբնականի է ատիկա , պատասխանեց Քօրօնըրը : Այդ զիպուածները վերաբու մէջ կը պատահին , իրականութեան մէջ բնաւ ատանկ բան չի կայ :

Քաղտնի ռաիկանին դէմքը հետզհետէ կը լրջանար , առտուն ընդունած նամակը առաւ և ուշադրութեամբ աչքէ անցուց :

— Հէ՛ , հէ՛ , ինչ կը նշանակէ այս , մուտաց , ի՞նչ դեր է հոս . « Նոյնիսկ այսօր չալտի դիտնաք ու երբէք չալտի գիտնաք թէ ի՞նչպէս կարող եղայ խաբել ձեր մարդոց արթնամտութիւնը , — միեւնոյն ատեն թէ տունս և թէ դուքսը ըլլալ . . . » կը սկսիմ կատկածիլ որ այս հեղհական սողերուն մէջ կը գտնուի առեղծուածին բանալին , ըսաւ Նիք մտածկոտ՝ դէպի Քօրօնըրը դառնալով :

« Ի՞նչ կը նշանակէ միեւնոյն ատեն տունը և դուքսը ըլլալ . . . »

« Իր ակնարկած իրողութիւնը կարելի է ամփոփել երկու բառերու մէջ : Իմ օգնականս Փացի , չատ ճարպիկ ու խելացի երիտասարդ մը , պաշտօն ունէր Ինէզ Նալաւոն հետապնդելու և ամբողջ քաղքին մէջ ետեւէն գնաց , բայց միեւնոյն ատեն , իմ մէկ ուրիշ օգնականս Թէնչի , ո՛չ հուսալ վստահութեան արժանի , այլ կլինը կը նշմարէր իր հսկած տան պատահաններէն մէկուն տոջու . . . »

« Այն ատեն կարծեցինք թէ մեղսակից մը , խիստ ճարտարօրէն ծախուած , մեզ կը խաբէր , թէեւ հակառակ

րեւոր յայտնութիւններ պիտի ընէր մեզի, որոնք շատ մը
միտաւորներէ մեզ պիտի աղաւելին... :

«Ընելիք առաջին բանը, չարունակեց, զէպ ի Քօրօ-
նըրը դառնալով, կարելի եղածին չտփ շուտ ճարտարա-
պետ Մէնասթօյի սպասելն է :

«Մեռեալը իր կիներն է եղեր... ճարտարապետին պաշ-
տօնեաները այդպէս կ'ըսեն, ուստի հարկ է ընդունիլ... :

«Ես այ իմ կողմէս՝ նոյնքան ատահովութեամբ՝ այդ
կիսով մէջ կը դանեմ նիւ Եօրքի ամենէն վստահաւոր չա-
րադործ կիներէն մին :

«Ամենէն զարմանալին այն է որ այդ անձը, այս առ-
տու, նամակով մը ինծի ծանուցած էր իր անձնատպա-
նութեան զիտաւորութիւնը այս կառաւան մէջ : Այս-
պէս, իմ հոս ներկայութեանս պատճառն ինքն է :

«Ես իսկ եմ այն մարդը զոր Ինէզ Նաւառօ մահացու
ատելութեամբ մը կը հետապնդէր, և շատ պայծառ է որ
գործիքը երկարաւիճանացած թողած է այն յոյսով որ ևս
ձեռքս պիտի առնեմ և իմ կարգիս պիտի մեռնիմ այն
ձեւով որով մեռած է այս կինը : Կը կրկնեմ այսպիսի դը-
ժոխային մահափորձի մը դադափարը միայն Ինէզ Նա-
ւառօյի ուղեղին մէջ կրնար ծնիլ — բայց ինչպէ՞ս կըր-
ցած է գործադրել եթէ արդէն մեռած էր :

— Մեղսակից մը ունենալու է, նկատեց Քօրօնըրը :

— Մեղսակից մը, կրկնեց Նիք Քարթըր թերահա-
ւատ ժպիտով մը : Սիրելի պարոն, կանացի դէմքով այդ
վաղըրը չէք ճանչնար : Ասկէ զատ ո՛վ պիտի ըլլար իր
մեղսակիցը : Մէկը որ ներկայ դանուած է իր անձնատա-
պանութեան, յետոյ իր պատուէրները գործադրելու հա-
մար... Ինէզ Նաւառօ ինքզինք չմեռցնէր ուրիշին աչ-
քին տակ, իր վրէժինդրութիւնը ուրիշին չվստահիր...
հաղիւ ինքզինքին կը վստահի :

մեր մանրագին հակողութեան, չկրցանք տանը մէջ ուրիշ կնոջ ներկայութիւնը հաստատել...

«Այսօր ես ալ չեմ գիտեր թէ ի՞նչ պէտք է մտածել...»

«Այս մեռեալը ստուգապէս Նալբատն է, տախիւ կասկած չի վերցնէր: Զինքը շատ մօտէն տեսած եմ եւ կարելի չէ որ սխալիմ»:

— Ներեցէ՛ք, պարոն Քարթլըր, միջամտեց մեքենաւ վարը որ մինչեւ այն ատեն զրուիք շարժելով մտիկ ըրած էր: Միթէ այն վտանգաւոր կնոջ մօտին կը խօսէք որ Մօօլիա Քարթլըրի հետ դործակցած է: Օրերով թերթերը լեցուած էին այդ աւաղակին դատաւարութեամբը... ուրիշ բան կարելի չէր կարդալ: Կը պատմուէր թէ այդ կինը նոտած էր, դատարանի սրահը, Ոճիրի Թաղաւորին քովը, եւ թէ այդ միջոցին իրարանցում մը տեղի ունեցաւ... կարծեմ կին մը ջլալին տագնապ մը ունեցաւ: Կարճ խօսքով՝ ամբաստանեալը գլխարկը առաւ եւ հանդարտութեամբ դուրս ելաւ դատարանի սրահէն, այնպէս մը որ իբր թէ խնդիրը իր վրայ չէր:

— Ճիշտ այդպէս, ըսաւ Նիք Քարթլըր որ չէր գիտեր թէ միւսը խօսքը ո՛ւր պիտի բերէր:

— Լաւ ուրեմն այդ ատեն թերթերը հրատարակեցին նաեւ այդ անձին պատկերները եւ կը յիշեմ որ արիկին Մէնասթօ մեր մեծաւորին հետ շէնքերուն տօջեւն էր — կէսօրուան հանգիստի միջոցին... թերթը կը կարդայի եւ պատկերները կը նայէի... այն ատենն էր որ Քարթլըրի հոմանունին պատկերը տեսայ: Լաւ ուրեմն, նախ կարծեցի թէ արիկին Մէնասթօն էր, այնքան անոր կը նմանէր: Իրեն դադի եւ պատկերը դոյց սուի. բայց պարզապէս խնդաց եւ իր ամուսինն ալ եւ երկուքն ալ ըսին թէ դատ պիտի բանային թերթին գէմ՝ որովհետեւ սխալմամբ իր պատկերներէն մին արտատպած էր: Մինչ հոն խօսելու վրայ էինք, կառք մը անցաւ... եւ ո՛վ տեսնեմ

մէջը... տիկին Մէնասթօն անձամբ — չզանազանուելիք նմանութիւն մը... և սակայն տիկին Մէնասթօ իր ամուսնոյն քովն էր, այնքան մօտ ինծի որ ձեռքս երկարելով՝ կրնայի բռնել:

Նիք Քարթըր տփուռնեցաւ, առ երեսոյթ հանդարտ մնաց, բայց շրթուների տարտուռ մը կը մատնէր իր խորին յուզումը:

— Ատիկա շատ կարեւոր յայտարարութիւն մըն է, ըսաւ անսպասելիքով: Եւ ինչ ըսաւ տիկին Մէնասթօ երբոր իր ճիշտ նմանը տեսաւ:

Մեքենավարը ուսերը թօթուեց.

— Լաւ ուրեմն, պարոն Քարթըր, պատասխանեց, միակ անդամն էր որ այդ գեղանի կնոջ դէմքին վրայ մտայլ ու դէշ արտայայտութիւն մը նշմարեցի... և շատ բացատրելի խորին յուզումով մը իրեն ցոյց կուտայի կառքը և միայնգամայն դիտել տալով այն նմանութիւնը որ հոն գտնուող կինը ունէր իրեն հետ. տիկին Մէնասթօ կռնակը դարցուց առանց պատասխանելու...

— Իսկ պարոն Մէնասթօ ինչպէ՞ս վարուեցաւ, հարցուց գաղտնի ոտտիկանը:

— Ո՛չ կառքը ոչ կինը նշմարած էր: Քիչ ևսքը խնդալով ըսաւ որ սխալ գործ մը տեսած էի որովհետեւ տիկին Մէնասթօ չէր հանդուրժէր որ ուրիշ մը գեղեցկութեամբ հաւասարէր իրեն և մանաւանդ իրեն նմանէր:

— Կը յիշէ՞ք տակաւին այդ կառքին առած ուղղութիւնը:

— Անշուշտ, հաստատեց մեքենավարը: Մենք ճիշտ 77րդ փողոցին անկիւնը կը գտնուէինք, այդ փողոցը դարձաւ կառքը և Քօլօմպոս ծառուղիին մօտերը ստան մը առջև և կանգ առաւ: Հաւանօրէն հոն մտած ըլլալու է Քեղանի անծանօթունին որ այնքան զարմանալի կերպով

մեր մանրագնին հսկողութեան, չկրցանք տանը մէջ ուրիշ կնոջ ներկայութիւնը հաստատել...

«Այսօր ես ալ չեմ գիտեր թէ ի՞նչ պէտք է մտածել...»

«Այս մեռեալը ստուգապէս Նավառօն է, տախկա կասկած չի վերցնէր: Զինքը շատ մօտէն սևտած եմ և կարելի չէ որ սխալիմ:

— Ներեցէ՛ք, պարօն Քարթըր, միջամտեց մեքենաւորը որ մինչեւ այն տակն գլուխը շարժելով մտիկ ըրած էր: Միթէ այն վտանգաւոր կնոջ մասին կը խօսիք որ Մօսկա Քարէթըլի հետ դորժակցած է: Օրերով թերթերը լեցուած էին այդ աւազակին դատաւարութեամբը... ուրիշ բան կարելի չէր կարգալ: Կը պատմուէր թէ այդ կինը նստած էր, դատարանի սրահը, Ոճիրի Թապաւորին քովը, և թէ այդ միջոցին իրարանցում մը տեղի ունեցաւ... կարծեմ կին մը ջղային տագնապ մը ունեցաւ: Կարճ խօսքով՝ ամբաստանեալը գլխարկը առաւ և հանդարտութեամբ դուրս ելաւ դատարանի սրահէն, այնպէս մը որ իբր թէ խնդիրը իր վրայ չէր:

— Ճիշտ այդպէս, ըսաւ Նիք Քարթըր որ չէր գիտեր թէ միւսը խօսքը ո՛ւր պիտի բերէր:

— Լաւ ուրեմն այդ տակն թերթերը հրատարակեցին նաև այդ անձին պատկերները և կը յիշեմ որ տիկին Մէնտաթօ մեր մեծաւորին հետ չէնքերուն առջեւն էր — կէսօրուան հանդիստի միջոցին... թերթը կը կարդայի և պատկերները կը նայէի... այն տակնն էր որ Քարէթըլի համանուհիին պատկերը տեսայ: Լաւ ուրեմն. նախ կարծեցի թէ տիկին Մէնտաթօն էր, այնքան անոր կը նմանէր: Իրեն դադի և պատկերը ցոյց տուի. բայց պարզապէս խնդաց և իր ամուսինն ալ և երկուքն ալ ըսին թէ դատ պիտի բանային թերթին դէմ՝ որովհետեւ սխալմամբ իր պատկերներէն մին աբստատցած էր: Մինչ հոն խօսելու վրայ էինք, կառք մը անցաւ... և ո՛վ տեսնեմ

մէջը . . . տիկին Մէնասթօն անձամբ — չզանազանուելէք նմանութիւն մը . . . և սակայն տիկին Մէնասթօ իր ամուսնոյն քովն էր , այնքան մօտ ինծի որ ձեռքս երկարելով՝ կրնայի բռնել :

Նիք Բարթըր տփուկեցաւ , առ երեւոյթ հանդարտ մնաց , բայց չրթուների սարսուռ մը կը մասնէր իր խորին յուզումը :

— Ատիկա շատ կարեւոր յայտարարութիւն մըն է , բոլոր անպարսկանքով : Եւ ինչ ըսաւ տիկին Մէնասթօ երբոր իր ճիշտ նմանը տեսաւ :

Մեքենավարը ուսերը թօթուեց .

— Լաւ ուրեմն , սպրոն Բարթըր , պատասխանեց , միակ անգամն էր որ այդ գեղանի կնոջ գէմքին վրայ մտալ ու գէշ արատայտութիւն մը նշմարեցի . . . և շատ բացատրելի խորին յուզումով մը իրեն ցոյց կուտայի կառքը և միայնդամայն դիտել տալով այն նմանութիւնը որ հոն գտնուող կինը ունէր իրեն հետ . տիկին Մէնասթօ կանակը դարցուց առանց պատասխանելու . . .

— Իսկ սպրոն Մէնասթօ ինչպէ՞ս վարուեցաւ , հարցուց գաղտնի ոտտիկանը :

— Ո՛չ կառքը ոչ կինը նշմարած էր : Ինչ ետքը խնդալով ըսաւ որ սխալ գործ մը տեսած էի որովհետեւ տիկին Մէնասթօ չէր հանդուրժէր որ ուրիշ մը գեղեցկութեամբ հաւասարէր իրեն և մանաւանդ իրեն նմանէր :

— Կը յիշէ՞ք տակաւին այդ կառքին առած ուղղութիւնը :

— Անշուշտ , հաստատեց մեքենավարը : Մենք ճիշտ Դրոյ փողոցին անկիւնը կը գտնուէինք , այդ փողոցը դարձաւ կառքը և Քոլոմպոս ծառուղիին մօտերը աւան մը առջիւ կանդ առաւ : Հաւանօրէն հոն մտած ըլլալու է գեղանի անծանօթուհին որ այնքան դարմանալի կերպով

— Դուք ալ այս մեծած կնոջ մէջ ձեր մեծաւորին կիներ կը ճանչնա՞ք, հարցուց :

— Անշուշտ, կասկած չիկայ, հաստատեց այս մարդը, բոլորովին անխայցած և արցունքը աչքերուն մէջ : Տիկինն Ուէնտսթօն է :

— Ո՞ւր կը բնակի ճարտարապետը :

— Կեդրոնական ծառատանէն վեր ելլելով՝ տռաջին փողոցը դէպ ի արեւմուտք, բացատրեց հաշուակալը, անկիւնի տունէն ետքը՝ տռաջին տունը :

— Ձեր մեծաւորը Ալպանի՞ գնաց :

— Այո՛, որչափ որ գիտեմ, բայց այս իրիկուն վերադառնալու միտք ունի :

— Լաւ, ըսաւ Նիք Քարթրըր վճռական չեշտով մը : Տան մէջ սպասաւորներ կան անշուշտ և թերեւս կրնանք ծանօթութիւն մը ստանալ : Ձեր մեծաւորը իր Ալպանիի հասցէն չթողո՞ւց, հարցուց հաշուակալին :

— Ձէ՛, բայց ըսաւ որ ժամը տասնըմէկին պիտի հեռանայնէ :

— Ուրեմն, քառորդ ժամէ մը ետքը, ըսաւ Նիք Քարթրըր իր ժամացոյցը նայելով... հեռաձայնելուն պէս՝ իմաց տուէք ինծի և ո և է պատրուակով ձեր մեծաւորին չափով իմացնէք հոս պատահածը : Կ'ուզեմ ես ինքս հաղորդել եղածը... հասկցա՞ք... :

Հաշուակալը խոստացաւ կէտ առ կէտ հետեւելու պաղտնի ոստիկանին հրահանգներուն և Նիք Քարթրըր առանձին գնաց ճարտարապետին տունը : Բօրօնրբը և իր օգնականները ուղեցին դիակին քով մնալ :

կը նմանէր տարաբախտ տիկին Մէնամթօյի... բայց որոշապէս չեմ կրնար ըսել, որովհետեւ գործիս վերադարձած էի:

— Լաւ ուրեմն այն ատենն էր որ կը բնակէր Ինէզ Նաւլառօ... ու կտակած չի կայ, զինքը տեսած ըլլալու էիք, գոչեց Նիք Քարթըր:

Արիւնը իր այտերէն քաշուած էր և աչքերը կը շողային:

Ձեռքը ճակարկն երկար ատեն անշարժ մնաց, չնչառու-թիւնը հատկաւ, մոլորած մտածումներու մէջ որ՝ անկա-պակից ու հակասական՝ իր ուղեղին մէջ կը խուժէին:

Եթէ այդ Ինէզ Նաւլառօն ո՞ղջ էր...

Եթէ ամենուս քթին խնդացած էր...

Եթէ իրեն նմանող մէկը գործածած էր ամենքն ալ խտրելու... և միեւնոյն ատեն զինքը արդիւնելու համար որ իր սիրականը Սինկ—Սինկ չառաջնորդէ...

— Յանո՛ւն սատանային, գոչեց ազատ ասպարէզ թողլով իր սոսկալի յաւգումին և ոտքը ուժով մը գետին զարնելով: Ա՛հ չառ ողբալի բան կ'ըլլայ որ այդ ոճիւրի թափուհին որ կարենայ ամենուս քթին ծայրէն բռնելով խաղցնել և այժմ ալ իր իր պատրաստած խաղին յաջո-ղութեամբը հրճուիլ:

— Բայց, սիրելի պարոն Քարթըր, բոլոր այս եղած-ներէն բան մը չեմ հասկնար, ըսաւ Քօրօնըր զուլթը օ-րօրելով:

— Ուրեմն դուք ալ ճիշտ ինձի պէս էք, պարոն, ըսաւ հոգալաւոր դադանի ոստիկանը չոր կերպով: Հերիք պարապ խօսքեր ըրինք, պէտք է գործել... և կարելի ե-ղածին չափ շուտ:

Խօսքը հաշուակալին ուղղեց որ դրասնեակ մտած էր:

— Դուք ալ այս մեռած կնոջ մէջ ձեր մեծաւորին կինը կը ճանչնա՞ք, հարցուց :

— Անշուշտ, կասկած չիկայ, հաստատեց այս մարդը, բոլորովին անէացած և արցունքը աչքերուն մէջ : Տիկին Մէնսթոն է :

— Ո՞ւր կը բնակի ճարտարապետը :

— Կեդրոնական ծառաստանէն վեր ելլելով՝ առաջին փողոցը գէպ ի արեւմուտք, բացատրեց հաշուակալը, անկիւնի տունէն ետքը՝ առաջին տունը :

— Ձեր մեծաւորը Ալպանի՞ գնաց :

— Այո՛, որչափ որ գիտեմ, բայց այս իրիկուն վերադառնալու միայն ունի :

— Լաւ, ըսաւ Նիք Քարթըր վճռական շեշտով մը : Տան մէջ սպասաւորներ կան անշուշտ և թերեւս կրնանք ծանօթութիւն մը ստանալ : Ձեր մեծաւորը իր Ալպանիի հոսպէն չթողո՞ւց, հարցուց հաշուակալին :

— Ձէ՛, բայց ըսաւ որ ժամը տասներմէկին պիտի հեռաձայնէ :

— Ուրեմն, քառորդ ժամէ մը ետքը, ըսաւ Նիք Քարթըր իր ժամացոյցը հայելով... հեռաձայնելուն պէս՝ իմաց տուէք ինծի և ո և է պատրուակով ձեր մեծաւորին չպիտի իմացնէք հոս պատահածը : Կ'ուզեմ ես ինքս հաղորդել եղածը... հասկցա՞ք... :

Հաշուակալը խոստացաւ կէտ առ կէտ հետեւելու զաղանի ոստիկանին հրահանգներուն և Նիք Քարթըր առանձին գնաց ճարտարապետին տունը : Քօրօնըրը և իր օգնականները ուղեցին դիտկին քով մնալ :

կը նմանէր տարաբախտ տիկին Մէնասթոյի... բայց որոշապէս չեմ կրնար ըսել, որովհետեւ գործիս վերադարձած էի:

— Լաւ ուրեմն այն տունն էր որ կը բնակէր Ինէզ Նավառօ... ու կոսկած չի կայ, զինքը տեսած ըլլալու էիք, գոչեց Նիք Քարթըր:

Արիւնը իր այտերէն քաշուած էր և աչքերը կը շողային:

Ձեռքը հակաին երկար ատեն անշարժ մնաց, չնչառութիւնը հասկտեալ, մոլորած մտածութիւններու մէջ որ անկոսպակից ու հակասական իր ուղեղին մէջ կը խուժէին:

Եթէ այդ Ինէզ Նավառօն ո՞ղջ էր...

Եթէ ամենուս քթին խնդացած էր...

Եթէ իրեն նմանող մէկը գործածած էր ամենքն ալ խաբելու... և մինչևոյն ատեն զինքը արգիլելու համար որ իր սիրականը Սինկ—Սինկ չառաջնորդէ...

— Յանո՛ւն սատանային, գոչեց ազատ ասպարէզ թողլով իր սոսկալի յուզումին և ոտքը ուժով մը գետին զարնելով: Ա՛հ չառ ողբալի բան կ'ըլլայ որ այդ ոճիւրի թափուհին որ կարենայ ամենուս քթին ծայրէն բռնելով խաղցնել և այժմ ալ իր իր պատրաստած խաղին յաջողութեամբը հրճուիլ:

— Բայց, սիրելի պարոն Քարթըր, բոլոր այս եղածներէն բան մը չեմ հասկնար, ըսաւ Քօրօնըր գլուխը օրօրելով:

— Ուրեմն դուք ալ ճիշտ լինծի պէս էք, պարոն, ըսաւ հռչակաւոր դադտնի ոստիկանը չոր կերպով: Հերիք պարապ խօսքեր ըրինք, պէտք է գործել... և կարելի եղածին չափ չուտ:

Սոսքը հաշուակալին ուղղեց որ դրասնեակ մտած էր:

ԱՆԱԿՆԻՍ, ՀԱՆԳԻՊՈՒՄ ՄԵ

Շինութեանց աշխատանոցներուն մէջ տիրող իրա-
քանցումն և մանաւանդ կառատան մէջ տեղի ունեցած
Շփոթութեանց պատճառաւ, տակաւին ո՛չ ոք խորհած էր
սոսկալի լուրը ճարտարապետին բնակարանը հաղորդելու
Ուստի Նիք Քարթըր եղաւ այս աղետաւոր լուրին առա-
ջին բամբերը :

Աղախին մը պատասխանեց դրան զանդակին :

Ակնարկով զայն հարցովորձեց ըսելով .

— Պարոն Մէնասթօ ճամբորդութեան մէջ է :

Որովհետեւ կը խորհէր իէ այցելուն տան տիրոջ հետ
տեսնուիլ կ'ուզէր անշուշտ ,

— Խնդիրը աւելի տիկին Մէնասթօյի վրան է , ըսաւ
դադտնի ոստիկանը ձայնը ցածցնելով :

— Ա՛հ դեռ նոր ելաւ անկողնէն , պատասխանեց
մանկամարդ աղախինը , : կ'ուզէ՞ք ինձ տալ ձեր այցա-
քարդը երթամ տեսնեմ թէ տիկինը կրնա՞յ ձեզ ընդունիլ :

Նիք Քարթըր զիւրաւ զարմացող մարդ չէր , բայց
այդ խօսքերը , կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով ,
ղինքը բոլորովին խռովեցին :

— Ինչպէ՛ս , ըսաւ . . . տիկին Մէնասթօ տունն է . . .
անկողնէն ելա՛ծ է . . .

Իր չփոթած դէմքը կարծես կը զբօսցնէր աղախինը :

— Բայց ասոր մէջ տարօրինակ բան մը չի կայ ,
ըսաւ անպատկառ կերպով : Ամէն օր , ամէն մարդ ան-
կողնէն կելլէ , ինչու համար տիկին Մէնասթօ բացառու-
թիւն պիտի կազմէ :

— Շաւ ճշմարիտ է, մուտաց Նիք Քարթըր չոր կերպով, որ ատկէ լաւագոյն բան մը չգտաւ ըսելիք այդ վայրկեանին: Ուրեմն, սիրուն աղջիկս, հաճեցէք լուր տալ ձեր տիկինին... տհաւասիկ այցաքարտս:

— Ո՛հ, հոշակաւոր դադանի ոստիկանն էք, հարցուց մանկամարդ աղջիկը որ հետաքրքիր ակնարկ մը նետած էր թուղթի կաորին վրայ:

Կը փափաքէր երկարել խօսակցութիւն մը որ յանկարծ մեծ շահեկանութիւն կը ստանար իրեն համար, բայց Նիք բնաւ տրամադիր չէր իր թանկագին ժամանակը պարտաւ խօսքերով անոյնելու... Ինքզինքը կ'ուտէր ժամ առաջ տիկին Մէնսթրօյի առջեւ զտնուելու համար, որ նոր արթնցած էր և որուն դիակը կը հանգչէր իր ամուսնոյն դրասենեակին մէջ:

— Սիրելի աղջիկս, ըսաւ, սիրուն աղախինին ծնօտը բռնելով, սէտք է որ չուտով տեսնեմ ձեր տիրուհին... հաճեցէք ուրեմն դալուստս ծանուցանել:

Միեւնոյն ատեն, աղախինին ետեւէն, առաջին յարկը կ'ելլէր: Այնպէս մը ըրաւ որ դուռը կ'իսաքաց մնաց մանկամարդ աղջկան սենեակը մտած և յանձնարարութիւնը կատարած միջոցին:

Անսահման զարմանքով՝ դրան բացուածքէն տեսաւ կին մը որ կռնակը իրեն դարցուծած էր:

Տիկինը սեղան նստած էր և նախաճաշ կ'ընէր:

Հանդարտիկ մը առաւ այցաքարտը զոր աղախինը իրեն կը ներկայացնէր, յետոյ խօսեցաւ և իր ձայնը խոր յուզումով մը լեցուց դադանի ոստիկանը, որովհետեւ հազար ձայնի մէջ սլիտի ճանհար այդ ձայնը որ իրեն շատ ընտանի էր:

Ուստի աւելի երկար չկրցաւ սպասել և առանց հրաւերի սենեակ մտաւ:

ԱՆԱԿՆԿԱՆ, ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄԸ

Շինութեանց աշխատանոցներուն մէջ տիրող իրա-
քանցումին և մանաւանդ կառատան մէջ տեղի ունեցած
Շփոթութեանց պատճառաւ, տակաւին ո՛չ ոք խորհած էր
սոսկալի լուրը ճարտարապետին բնակարանը հազորդելու
Ուստի Նիք Քարթըր եղաւ այս աղետաւոր լուրին առա-
ջին բամբերը :

Աղախին մը պատասխանեց դրան զանգակին :

Ակնարկով զայն հարցուփորձեց բռնելով .

— Պարոն Մէնասթօ ճամբորդութեան մէջ է :

Որովհետեւ կը խորհէր իէ այցելուն տան տիրոջ հետ
սեանուիլ կ'ուզեր անշուշտ ,

— Խնդիրը աւելի տիկին Մէնասթօյի վրան է , ըսաւ
դադանի ոստիկանը ձայնը ցածցնելով :

— Ա՛հ դեռ նոր ելաւ անկողնէն , պատասխանեց
մանկամարդ աղախինը , Կ'ուզէ՞ք ինձ տալ ձեր այցա-
քարդը երթամ սեանեմթէ տիկինը կրնա՞յ ձեզ ընդունիլ :

Նիք Քարթըր ղիւրաւ դարմացող մարդ չէր , բայց
այդ խօսքերը , կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով ,
զինքը բոլորովին խռովեցին :

— Ինչպէ՛ս , ըսաւ . . . տիկին Մէնասթօ տունն է . . .
անկողնէն ելա՛ծ է . . .

Իր չփոթած դէմքը կարծես կը զբօսցնէր աղախինը :

— Բայց ատոր մէջ տարօրինակ բան մը չի կայ ,
ըսաւ անպատկառ կերպով : Ամէն օր , ամէն մարդ ան-
կողնէն կելլէ , ինչու համար տիկին Մէնասթօ բացառու-
թիւն պիտի կադմէ :

— Շաւ ճշմարիտ է , մոլորաց Նիք Քարթըրը չոր կերպով , որ ատկէ լաւագոյն լաւն մը չգտաւ ըսելիք այդ վայրկեանին : Ուրիմն , սիրուն աղջիկս , հաճեցէք լուր տալ ձեր տիկինին . . . սհաւասիկ այցաքարտս :

— Ո՛հ , հոգակաւոր դաղտնի ոստիկանն էք , հարցուց մանկամարդ աղջիկը որ հետաքրքիր ակնարկ մը նետած էր թուղթի կտորին վրայ :

Կը փափաքէր երկարել խօսակցութիւն մը որ յանկարծ մեծ շահեկանութիւն կը ստանար իրեն համար , բայց Նիք բնաւ տրամադիր չէր իր թանկագին ժամանակը պարապ խօսքերով անցնելու . . . Ինքզինքը կ'ուտէր ժամ առաջ տիկին Մէնսթրօյի առջեւ դտնուելու համար , որ նոր արթնցած էր և որուն գիակը կը հանգչէր իր ամուսնոյն դրասնեակին մէջ :

— Սիրելի աղջիկս , ըսաւ , սիրուն աղախինն ծնօտը բռնելով , սէտք է որ շուտով տեսնեմ ձեր տիրուհին . . . հաճեցէք ուրիմն դալուստս ծանուցանել :

Միեւնոյն ատեն , աղախինին ետեւէն , առաջին յարկը կ'ելլէր : Այնպէս մը ըրաւ որ դուռը կիսաբաց մնաց մանկամարդ աղջկան սենեակը մտած և յանձնարարութիւնը կատարած միջոցին :

Անսահման զարմանքով՝ դրան բացուածքէն տեսաւ կին մը որ կռնակը իրեն դարցուծած էր :

Տիկինը սեղան նստած էր և նախաճաշ կ'ընէր :

Հանդարտիկ մը առաւ այցաքարտը դոր աղախինը իրեն կը ներկայացնէր , յետոյ խօսեցաւ և իր ձայնը խոր յուզումով մը լեցուց դաղտնի ոստիկանը , որովհետեւ հազար ձայնի մէջ պիտի ճանչնար այդ ձայնը որ իրեն շատ ընտանի էր :

Ուստի աւելի երկար չկրցաւ սպասել և առանց հրաւերի սենեակ մտաւ :

Զօհին հետ իրապէս տարօրինակ իր նմանութեան վրաստանելով, ամօր դերը ստանձնած էր . . . :

Ինչպէ՞ս ծանօթացած էր ճարտարապետին կնոջը հետ, ինչ ծածուկ յարաբերութիւն կար միլիոնատէր կնոջ և այլասերած ոճրագործուհիին միջեւ. ասիկա իր զաղտնիքն էր յորմէ հետէ մահը յաւիտեան դոցած էր տարաբախտ կնոջ չրթուհիքը :

Բայց զարմանալի նմանութիւնը ենթադրել կ'ուտար թէ երկու կիներուն միջեւ ազդակաճական կապ մը կար, որովհետեւ այսպիսի երեւոյթ մը չէր կրնար բնութեան մէկ պարզ քմահաճոյքը ըլլալ . . . : Ասիկա կարելի էր բացատրել ենթադրելով որ խնդիրը երկուորեակ քոյրեւու վրայ էր :

Այս մտածումը զաղտնի ոտտիկանին համար յանկարծական յայտնութիւն մը եղաւ :

Այո, այսպէս էր . . . այդ ինէզն ու տիկին Մէնտութօ երկուորեակ քոյրեր ըլլալու էին :

Իր տիրուհիին մէկ նշանին վրայ, որուն հրապուրիչ ու շղարհայ կէս մերկութիւնը նշմարեց, աղախինը հեռացած էր գուռը իր ետեւէն զոցելով : Գեղանի կինը և զաղտնի ոտտիկանը գէժ գէժի մնացին :

— Կը չնորհաւորեմ ձեզ, ինէզ Նաւառօ. վարպետի գործ մըն է ձեր բրածը . . . խորամանկութիւն մը այսփան հանճարեղ կերպով կարգադրուած ու այսքան ալ անողոք անզթութեամբ գործադրուած որ մարդս կը չստարեցնէ :

Այն որուն կ'ուզուէին այս խօսքերը իրեն նայեցաւ, ղէմքը երկիւղէն քայքայուած, ետ ետ գնաց իբր թէ յիմարի մը գէժը ըլլար և կրցաւ սեղանը իր և այցելուին մէջտեղը դնել :

— Աստուած իմ, այս մարդը խենթ ըլլալու է, գոչեց :

— Ո՞վ է այս պարոն Նիք Քարթըրը, կ'ըսէր տիկինը: Իրեն չըսի՞ր որ ամուսինս ճամբորդութիան մէջ է: Անշուշտ անոր խօսիլ կուզէ և ո՛չ թէ ինծի:

Այս վայրկեանին Նիք Քարթըր խօսակցութեան խառնուեցաւ:

— Բնաւ երբեք, ըսաւ, կոչելով իր բոլոր զօրութիւնը, բո՛ւն հասցէին եկած եմ և այնքան ճշմարիտ է որ կ'ապրիմ, որքան ճշմարիտ է թէ Խնէզ Նաւառօյի առջեւ կը գտուիմ:

Հպարտ զարմանքով մը լի՝ տիկինը գէպի նորեկը դարձաւ և զայն չափչփեց հարցական ու զժգո՛հ նայուածքով մը, ինչպէս մարդ կը նայի տաղակաւորցիչ օտարականի մը:

Հիմա դէմքը զազանի օտարականին կը դարձնէր:

Եւ Նիք Քարթըր ինքզինք գտաւ անակի մեռեալին դէմ:

Կարծես յարութիւն առած ու իրմէ առաջ՝ վազած էր զինքը ընդունելու համար: Ուրիշ կերպ կարելի չէր: Նմանութիւն մը չէր որ կը պարզուէր իր չփոխած աչքերուն դիմաց, այլ կէտ առ կէտ միեւնոյն անձն էր:

Եթէ Նիք Քարթըրի պաշտօն յանձնուէր զանազանելու իր գիմաց եղող կիներ անակին մէջ գանուողէն, բացարձակապէս անկարելի պիտի ըլլար այդ բանը իրեն համար:

Բայց գիտէր այն զժխային նկարագիրը որ բանի մը առջեւ չէր ընկրկեր, գիտէր Խնէզ Նաւառօյի ինչ ստատանայ ըլլալը:

Գիտէր թէ ինք միայն կարող էր անակին ոճիրը գործել և գիտէր նոյնպէս որ այն միայն կարող էր փորձել բնաջինջ ընկուլ իր մահացու թշնամիին՝ Նիք Քարթըրի կեանքը:

Ատոր համար հասկցած էր որ մեռեալը ճարտարապետին կիներ էր և թէ իր գէմը զանուողը Խնէզ Նաւառօն էր:

Զօհին հետ իրապէս տարօրինակ իր նմանութեան վրաստանելով, անոր զերը ստանձնած էր . . . :

Ինչպէս ծանօթացած էր ճարտարապետին կնոջը հետ, ինչ ծածուկ յարաբերութիւն կար միլիոնատէր կնոջ և այլասերած ոճրազործունիին միջեւ. ասիկա իր զաղտնիքն էր յորմէնեւէ մահը յաւիտեան զոցած էր ստարաբախտ կնոջ չրթունքը :

Բայց զսրմանալի նմանութիւնը կնթաղրել կ'ուտար թէ երկու կիներուն միջեւ ազգականական կապ մը կար, որովհետեւ այսպիսի երեւոյթ մը չէր կրնար բնութեան մէկ պարզ քմահաճոյքը բլլալ . . . : Ասիկա կարելի էր բացատրել ենթադրելով որ խնդիրը երկուորեակ քոյրեւու վրայ էր :

Այս մտածումը զաղտնի ոտտիկանին համար յանկարծական յայտնութիւն մը եղաւ :

Այո, այսպէս էր . . . այդ ինչզն ու արիկին Մէնտութօ երկուորեակ քոյրեր ըլլալու էին :

Իր արրունիին մէկ նշանին վրայ, որուն հրապուրիչ ու շղարհայ կէս մերկութիւնը նշմարեց, ազախներ հեռացած էր զուար իր ետեւէն զոցելով : Գեղանի կիներ և զաղտնի ոտտիկանը դէմ դէմի մնացին :

— Կը չնորհաւորեմ ձեզ, ինչէզ Նաւլաօ . . . վարպետի գործ մըն է ձեր ըրածը . . . խորամանկութիւն մը այսֆան հանճարեղ կերպով կարգադրուած ու այսքան ալ անողոք անզթութեամբ գործադրուած որ մարդս կը չուարեցնէ :

Այն որուն կ'ուղղուէին այս խօսքերը իրեն նայեցաւ, դէմքը երկիւղէն քայքայուած, ետ ետ դնաց իբր թէ յիմարի մը դէմը ըլլար և կրցաւ սեղանը իր և այցելուին մէջտեղը դնել :

— Աստուած իմ, այս մարդը խենթ ըլլալու է, զոչեց :

— Ո՞վ է այս պարոն Նիք Քարթլըրը, կ'ըսէր արկիներ: Իրեն չըսի՞ր որ ամուսինս ճամբորդութիան մէջ է: Անշուշտ անոր խօսիլ կուզէ և ո՛չ թէ ինծի:

Այս վայրկեանին Նիք Քարթլըր խօսակցութեան խառնուեցաւ:

— Բնաւ երբեք, ըսաւ, կոչելով իր բոլոր զօրութիւնը, բո՛ւն հասցէին եկած եւ և այնքան ճշմարիտ է որ կ'ապրիմ, որքան ճշմարիտ է թէ Ինէզ Նալաուոյի առջեւ կը գտուիմ:

Հպարտ վարմանքով մը լի՝ արկիներ գէպի նորեկը դարձաւ և զայն չափիկեց հարցական ու դժգոհ նայուածքով մը, ինչպէս մարդ կը նայի սաղսկազուցիչ օտարականի մը:

Հիմա դէմքը զաւանի սատիկանին կը դարձնէր:

Եւ Նիք Քարթլըր ինքզինք զտաւ անակի մեռեալին դէմ:

Կտրծեալ յարութիւն առած ու իրմէ առաջ վազած էր զինքը ընդունելու համար: Ուրիշ կերպ կարելի չէր: Նմանութիւն մը չէր որ կը պարզուէր իր շփոթած աչքերուն զիմաց, այլ կէտ առ կէտ միեւնոյն անձն էր:

Եթէ Նիք Քարթլըրի պաշտօն յանձնուէր զանազանելու իր զիմաց եղող կիներ անակին մէջ զանուագէն, բացարձակապէս անկարելի պիտի ըլլար այդ բանը իրեն համար:

Բայց գիտէր այն դժոխացին նկարագրիւր որ բանի մը առջեւ չէր ընկրկեր, գիտէր Ինէզ Նալաուոյի ինչ ստատոնայ ըլլալը:

Գիտէր թէ ինք միայն կարող էր անակին ոճիրը զործել և գիտէր նոյնպէս որ այն միայն կարող էր վործել բնաջինջ ընկու իր մահացու թշնամիին՝ Նիք Քարթլըրի կեանքը:

Ատոր համար հասկցած էր որ մեռեալը ճարտարապետին կիներն էր և թէ իր գէմը զանուագը Ինէզ Նալաուոն էր:

ղանի կինը անկեղծ երկիւղի մը բոլոր նշարներովը, ձեռքերը իրարու զարնելով: Գոնէ ամուսինս հոս ըլլար:

Երկու սպասուհիները իրար կը նայէիր առանց հասկընալու:

— Բայց, ըսաւ խոհարարուհին զլուխը թօթուելով համոզուած դէմքով մը. այս պարոնը իր ողջ մատթիւնը կորսնցուցած կը թուի... Երէկ ամբողջ օրը անհանգիստ էիք ու տունէն դուրս չերաք, տիկին Մէրասթօ:

— Տիկինին համար տեղ պատրաստեցի մինչեւ գիշերը, ըսաւ սիրուն աղախինը որ ամբողջ գործը իբրեւ կատակ մը կը համարէր կարծես: Եւ հիմա մեր տիրուհին իբրեւ թէ սպաննուած պիտի ըլլայ... Ինձ կը թուի թէ մեր դէմն է ողջ առողջ վիճակի մէջ:

— Պէցի, վազէ՛ ոստիկան մը կանչէ... չո՛ւտ... Բայց շուտ, պնդեց տիրուհին, որ տերեւի մը պէս կը դողար:

— Կեցէ՛ք, գոչեց գաղտնի ոստիկանը հզօր ձայնով մը:

Գաղտնի ոստիկանին կը թուէր թէ հաղարաւոր աղօթիքի քարեր կ'իյնար զլիսուն: Տեսած էր որ իր առջեւ կեցող կինը նոյն աղամանդէ օղերը կը կրէր որոնք մեռեալին վրայ կ'երևային:

— Մէկ քանի հարցումներ պիտի ընեմ: անկէ ետքը եւ ինքս պիտի կանչեմ ոստիկանութիւնը:

Դէպի աղախինը դարձաւ:

— Կ'ըսէք թէ զեղեք դրամ էք այս կնոջ, հարցուց:

— Բայց բնականաբար որ դրի, մինչեւ կէս գիշեր, եթէ անպատճառ կ'ուզէք գիտնալ, պատասխանեց մանկատի աղջիկը անպատկառ դէմքով մը: Այդ միջոցին այնքան յոգնած էի որ տիկին Մէրասթօ ինծի թոյլ տուաւ երթալ քնանալու:

— Սոսկալի սխալանքի մը զոհը ըլլալու էք, գոչեց տան տիրուհին:

— Կարծեմ լաւագոյն է մէկ կողմ թողուլ ամէն կեղծիք, դիտել տուաւ դադարնի ոստիկանը չոր կերպով, որ իր տեղը անշարժ կեցած էր և իր աչքերը չէր զատեր այդ գեղանի արարածին վրայէն: Այդքան մի՛ յոգնիք, Ինէզ. զիս չէք խաբեր... զիս այնքան լաւ կը ճանչնաք որքան եւ ձեզի... Գիտէք որ այդ թշուառ կիներ որուն տեղը բռնած էք հոս, և որ ձեր դո՞ն է, տնակին մէջ անկեպան կը հանգչի... և դիպուածը միայն զիս փրկեց այն մահացու թակարգէն որ ինծի գէ՛մ լարուած էր:

Երկիւղով լեցուած եւս ետ գացեր էր գեղանի կինը մինչեւ քովի սենեակին դուռը:

Նիք Քարթըր տեսաւ որ բոլոր ուժովը եղեկարական դանդակի մը կը կոխէ. երկար սուլում մը անցաւ տան լուսեան մէջէն և վայրկեան մը ետքը, տակաւին Նիք Քարթըր խօսք մը չարտասանած, գուռները բացուեցան և աղախինն ու խոհարարուհին սենեակին մէջ խուժեցին սարսափահար գեմքով:

— Ստտւած իմ, թոթովեց կինը, չո՛ւտ ոստիկանութեան իմաց տուէք... Այս խեղճ մարդը հիւանդ ըլլալու է... չեմ գիտեր ի՛նչ կ'ուզէ... Կ'ըսէ թէ սպաննուած փռուած եմ ամուսնոյս գրասենեակին մէջ և թէ ուղած էի զինքն ալ սպաննել... բան մը չեմ հասկնար իր չը՝ փոթ խօսքերէն:

Նիք Քարթըր ձեռքը վեր վերցուց լուսեան հրամայելու համար:

— Աղմուկ չընենք, չբարկանանք, գոչեց զօրաւոր ձայնով մը...: Անօգուտ է ոստիկան փնտռելը, որովհետեւ ոստիկանութիւնը այստեղ ես եմ: Թողէ՛ք այդ անկարելի դերը Ինէզ Նալատո...: Կը կրկնեմ, այս տան ճշմարիտ ախրուհին սպանուած կը հանգչի ճարտարապետ Մէնասթօյի տնակը:

— Բայց կատարեալ յիմարութիւն է այս, գոչեց դե-

— Է՛ն լաւ, իմ անունս է: Գիտեմ, ըսաւ բարկութեամբ գեղանի կինը: Ասիկա ըսելո՞ւ համար հոս եկաք . . . և ծաղիկները ապսպրեցիք ինչպէս երէկ ակունսոյս ներկայութեան հրաման ըրի, առատուն կանուխ: Ժամը տառնին հոս ըլլալու էին, մամ մը անցած է ու տակաւին չեն եկած:

— Ծաղիկները. . . ծաղիկները. . . թոթովեց տակաւին տարտախէն քար կտրած:

— Լա՛ւ, ինչ կայ ծաղիկներուն մասին, հարցոց տիկինը: Չէք կրնար ըսել որ յանձնարարութիւնս մոռցաք:

Հաշուակալը միայն գլխով նշան մը կրցաւ ընել:

— Բայց ի՛նչ ունիք, Ֆէրկիւսըն, հարցոց կրկին տան տիրուհին բարկութեամբ: Եթէ այս քանը ամուսնոյս ըսեմ կրնայ անհաճոյ բաներ պատահիլ ձեզի:

— Ո՛հ, տիկին Մէնտաթօ, կակաղեց խեղճ մարդը ջանալով իր գաղափարները ժողովել կարենալ պատասխան մը տալու համար: Կ'ուզէի այսօր ապսպրել ծաղիկները ինչպէս միշտ կ'ընեմ, որպէսզի ամէնքն ալ թարմ ըլլան. . . լայց. . . լայց. . . երբ այս առտու գրտսենեակ մտայ և ձեզ տեսայ գետին փռուած. . .

Կինը ջգայնօրէն ձեռքերը իրարու զարկաւ, մինչ ապստուհները կը սկսէին ծածկաբար հեղնել, այնքան զուարճալի կը թուէր իրենց բոլոր այս միջագէտները:

— Աստուած իմ, հառաչեց կինը: Միթէ ամէն մարդ խելքը կորսնցուցեր է այսօր. — Նախ այս մարդը. . .

Եւ գեղանի կինը արհամարհող դէմքով մը ցոյց կուտար գաղանի ստիկանը որուն զարմացումը անասման էր:

— Անկապակից խօսքեր կրնէ, շարունակեց կինը, չեմ գիտեր ինչ համառութեան մը մասին. . . իբր թէ Ինէզ անուն մէկն եմ. . . և թէ ոչ միայն անձնասպան եղած եմ, այլ նաեւ ուզեր եմ զինքն ալ սպաննել. . . : Եւ հիմա

Յեւոյ գէպի խոհարարունին դարձաւ :

— Դուն երէկ հօս էիր երբոր էրիկս մեկնեցաւ : Ի՞նչ նշաւ իր վերջին խօսքերը և ինձի ի՞նչ տուաւ :

— Ազամօրդէ Նիւնալի մասնի մը . . . բայց մասերնիդ է , տիկին Մէնասթօ — և ձեզի ըսաւ ինքզինքնիդ աղէկ խնամակ և ջանալ բոլորովին ասողջ ըլլալու իր վերադարձին :

Այս խօսքերուն վրայ՝ դեղանի կինը իր նուրբ ձեռքերը վեր վերցուց և զողանի ոտականը տեսաւ արդարեւ որ չաղչողուն ու շատ թանկագին ազամանդեայ մասնի մը կը կ'ըէր :

— Չեմ հասկնար ձեր բաժները , պարոն , զոչեց յարձուն որոմոտթեամբ մը : Ի՞նչպէս կը համարձակիք այս տունէն ներս մտնել և զիս տաղակայնել :

Այս միջոցին մուտքի գրան զանդակը հնչեց և տիտփանքի հասաչքով մը կինը շարունակեց .

— Փա՛ռք Աստուծոյ , տհաւասիկ մէկը . . . Ո՛վ որ ալ ըլլայ , Պէցի , իսկոյն հօս բեր զինքը :

Ազախինը փութաց հնազանդելու այս հրամանին : Վայրկեան մը ետքը ներս մտցուց այն հաչուակալը զոր Նիք Բարթըր գրասենեակը թողած էր :

Ի տես տան տիրունին՝ երիտասարդը սարսուռայ ուսմզունեցաւ ուրուական մը տեսածին պէս :

— Ամենազօր Աստուած . . .

Այս խօսքերը միայն կրցաւ թոթովել , այնքան շփոթած էր սարսափէն :

— Ի՞նչ ունիք , Ֆէրկիււրն , հարցուց տան տիրունին զրգոռած ձայնով մը : Ի՞նչու աչքերնիդ խոշոր խոշոր բացած ինձի կը նայիք , իբր թէ զիս բնաւ տեսած չըլլայիք : Միթէ այսօր ամէն մարդ ինչքը կորսնցուցած է :

— Տիկին Մէնասթօ . . . տիկին Մէնասթօ . . .

— Ե՛հ լաւ, իմ անունս է: Գիտեմ, ըսաւ բարկութեամբ գեղանի կինը: Ասիկա ըսելո՞ւ համար հոս եկաք... և ծաղիկները ապսպրեցիք ինչպէս երէկ ահուանոյս ներկայութեան հրաման ըրի, առտուն կանուխ: Ժամը տառնին հոս ըլլալու էին, ժամ մը անցած է ու տակաւին չեն եկած:

— Ծաղիկները... ծաղիկները... թոթովեց տակաւին սարսափէն քար կտրած:

— Լա՛ւ, ինչ կայ ծաղիկներուն մասին, հարցոց տիկինը: Չէք կրնար ըսել որ յանձնարարութիւն մոռցաք:

Հաշուակալը միայն գլխով նշան մը կրցաւ ընել:

— Բայց ի՛նչ ունիք, Ֆերկլւսըն, հարցոց կրկին տան տիրուհին բարկութեամբ: Եթէ այս բանը ահուանոյս ըսեմ կրնայ անհաճոյ բաներ պատահիլ ձեզի:

— Ո՛հ, տիկին Մէնտաթօ, կակազեց խեղճ մարդը ջանալով իր պաղտախարները ժողվել կարենալ պատասխան մը տալու համար: Կ'ուզէի այսօր ապսպրել ծաղիկները ինչպէս միշտ կ'ընեմ, որպէսզի ամէնքն ալ թարմ ըլլան... բայց... բայց... երբ այս առտու գրասենեակ մտայ և ձեզ տեսայ պետին փռուած...

Կինը ջլախորէն ձեռքերը իրարու զարկաւ, մինչ սպասուհիները կը սկսէին ծածկաբար հեգնել, այնքան զուարճալի կը թուէր իրենց բոլոր այս միջադէպերը:

— Աստուած իմ, հառաչեց կինը: Միթէ ամէն մարդ խելքը կորսնցուցեր է այսօր — Նախ այս մարդը...

Եւ գեղանի կինը արհամարհոտ գէմքով մը ցոյց կուտար գաղանի ստաիկանը որուն զարմացումը անսահման էր:

— Անկապակից խօսքեր կրնէ, շարունակեց կինը, չեմ գիտեր ինչ նմանութեան մը մասին... իբր թէ Ինէզ անուն մէկն եմ... և թէ ոչ միայն անձնասպան եղած եմ, այլ նաեւ ուզեր եմ զինքն ալ սպաննել...: Եւ հիմա

Յետոյ գէպի խոհարարունին դարձաւ :

— Դուն երէկ հոս էիր երբոր երիկս մեկնեցաւ : Ի՞նչ նշան իր վերջին խօսքերը և ինձի ի՞նչ տուաւ :

— Ազամարդէ հիանալի մասնի մը . . . բայց մասերնիդ է, տիկին Մէնասթօ — և ձեզի բտաւ ինքզինքնիդ աղէկ խնամել և ջանալ բոլորովին առողջ բլլալու իր վերադարձին :

Այս խօսքերուն վրայ՝ զեղանի կինը իր նուրբ ձեռքերը վեր վերցուց և զաղանի ոտականը սկսեալ արդարեւ որ չաղչոյուն ու շատ թանկագին ազամանեայ մասնի մը կը կ'ըէր :

— Ձեմ հասկնար ձեր բտածները, պարոն, զոչեց յարածուն սրտմտութեամբ մը : Ի՞նչպէս կը համարձակիք այս տունէն ներս մանել և դիտ տալակացնել :

Այս միջոցին մուտքի դռան զանաւը հնչեց և փոփանքի հասաչքով մը կինը չարունակեց .

— Փա՛ռք Աստուծոյ, ահաւասիկ մէկը . . . Ո՛վ որ ալ բլլայ, Պէյի, խեղճն հոս բեր զինքը :

Աղախինը փութաց հնազանդելու այս հրամանին : Վայրկեան մը ետքը ներս մտցուց այն հաշուակալը զոր Նիք Քարթրր գրասենեակը թողած էր :

Ի տես տան տիրունին՝ երիտասարդը սարսուռ ու ամբուռնեցաւ ուրուական մը տեսածին պէս :

— Ամենազօ՛ր Աստուած . . .

Այս խօսքերը միայն կրցաւ թոթովել, անքան շփոթած էր սարսուռին :

— Ի՞նչ ունիք, Ֆէրիկսըն, հարցուց տան տիրունին զրգռեալ ձայնով մը : Ի՞նչու աչքերնիդ խոշոր խոշոր բացած ինձի կը նայիք, իբր թէ զիս բնաւ տեսած չըլլալիք : Միթէ այսօր ամէն մարդ խեղքը կորսնցուցած է :

— Տիկին Մէնասթօ . . . տիկին Մէնասթօ . . .

դուք ալ կ'ըսէք թէ զիս մնում տեսած էք զրասնեակին մէջ... ալ ջիզերս չեն կրնար տոկալ ասոր... Աստուած իմ, գոնէ ամուսինս հոս ըլլար:

Սկսաւ հեծկտալ և ամենէն մօտիկ աթոռին վրայ ինկաւ:

Սպասուհիները սկսան նախատինքներ տեղալ օդնու-
թեան փութալով իրենց տիրուհիին, երկու մարդիկը հար-
ցական նայուածքներ կը փոխանակէին:

Հաշուակալին զարմացումը տակաւին չէր անցած և Նիք
Քարթըր շուարած էր ու կասկածով լեցուած, ինչ որ
երբեք չէր պատահած կեանքին մէջ:

— Ի՞նչ մտածել այս գործին վրայ: Ինչպէ՞ս վարուիլ:

Նւ պէտք էր գործել եթէ չէր ուզեր վտանգել ինչ որ
շահած էր մինչև հիմա:

Ներքին ձայն մը իրեն կ'ըսէր թէ այն որ այնքան
բուռն կերպով կը հեծկտար՝ խաբւոյս զերտաւանութի
մըն էր... աւելի գէշ քան նոյնինքն Ինէզ Նաւաստ:

Բայց ինչպէս հաստատել այս բանը:

Սպասուհիներն ու հաշուակալը, անձեր որ ամէն օր
յարաքերութիւն ունէին անոր հետ, որոնց հրամաններ
կուտար, անոր մէջ կը ճանչնային, առանց վարանումի
իրենց տիրուհին: Ասկէ զատ, ըսած քիչ մը խօսքերը կը
հաստատէին թէ՛ արդէն երէկուրնէ այդ տան մէջ կը հրա-
մայէր, հետեւաբար հոն էր:

Նոյնիսկ թանկազին մատանի մը ընդունած էր այն
ամուսինէն որ իր կինը կը պաշտէր:

Ուրեմն զայն իր հարազատ կինը կը նկատէր:

Գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար, այս կինը որ
այնքան լաւ կերպով կը ձեւացնէր սրտմոտութիւնը, լա-
ւազայն ալիքին կրցած էր ստեղծել առջի գիշերուան հա-
մար: Նախորդ օրը՝ անհանդիստ էր և աղախինն գեղեր

պատրաստել տուած էր մինչեւ այն վայրկեանը ուր ոճիրը
գործուած էր ճարտարագետին դրասենեակին մէջ :

— Լաւ ուրեմն , հարցուց նիք հաշուակալին , ինչ
առթիւ հոս կուգայիք :

— Ձեզ փնտուելու հանար , պարոն Քարթըր . . . Մե-
ծաւորը հեռաձայնին քովն է , Ալպանիէն կը խօսի . . .
Ասկէ զատ պարոն մը կայ որ ձեզ կը փնտուէ . քիչ մը
ձեզի կը նմանի . . . վարը դրան քով կը սպասէ կոր :

Նիք Քարթըր չուռչ առաւ :

Կը հասկնար թէ մինչեւ որ ձեռքին մէջ չունենար
աւելի հաստատուն ամբաստանութիւններ , բան մը չէր
կրնար ընել անոր գէմ զոր կը կարծէր թէ Ինէզ Նալա-
ռօն է . և մանաւանդ բնաւ կարելի չէր այս պայմաննե-
րուն մէջ գինքը ձերբակալել :

Միւս կողմէ կատարեալապէս որոշած էր աչքէ չհեռա-
ցընել այլեւս այդ կասկածելի անձը , պէտք էր իր բոլոր
գործերն ու շարժումները հսկել , որովհետեւ եթէ իրապէս
Ոճիրի Թագուհին էր , չպիտի վարանէր իր վատնդաւոր
խաղը խաղալ մինչեւ ծայրը :

Հաշուակալին տեղեկութիւններէն հասկցաւ որ Չիքն
էր դրան առջեւ իրեն սպասողը . . . և ճիշտ ատենին
կուգար :

Արագ կերպով ողջունեց , բայց քաղաքավարութեան
կանոնին համեմատ , տան տիրուհին որ դրեթէ ուշադ-
րութիւն չբրաւ իր ըսածներուն և զլիսու հպարտ շար-
ժումով մը զայն ճամբեց :

Վար իջնելով արդարեւ Չիքը գտաւ հոն և հարցուց .

— Լաւ ուրեմն , ինչ եղաւ Քարէթըղը :

— Քննիչը զայն իր հսկողութեան տակ առաւ . ժամէ
մը Սինկ—Սինկ հասած պիտի ըլլան . . . մարդը Բոլորովին
ընկճուած երեւոյթ մը ունի . . . իր ճակատագրին համա-

ՉԱՐՄԱՆԱԼԻ ԳԻՒՏ ՄԸ

Արդէն կատաւան մօտեցած էր, երբ կեցաւ և ձեռքը ճակտին զարկաւ:

— Աստուած իմ, ինչպէս մօռցայ ասիկա. ըստ ցած ձայնով, գիտիլը ամուսնական մատանին կը կրէ... աչքովս տեսայ...: Ահա՛ վճռական փաստ մը: Այդ Ոճիրի Թազուշին ամէն բանի մտածած է, ի բայ տուեալ այդ մատանին, — և հոտ է այն ճակատագրային տիմարութիւնը որ տախտաքար կը կորսնցնէ ամենէն նորամիտ ոճ-բաղործները...: Նիկէ ճարտարապետին տունը եղող անձը իրաւցնէ իր կիներն էր, ինչպէս իր ամուսնական մատանին մեռելային մատը կ'ըլլայ:

Արդէն դադանի ոտիկանը կը մտածէր ետ դառնալ Չիքը գտնելու և յանձնարարելու որ հսկողութիւնը կըրկ-նապատկէ, բայց չուտ մը միտքը փոխեց:

— Պահ, պէտք չի կայ, միմայ, Չիք գիտէ պէտք եղածը և զգայ պիտի ըլլայ — ճարտարապետին հետ խօսակցութիւնը հազիւ քանի մը վայրկեան պիտի տևէ: Անկէ ետքը խօսոյն կը վերադառնամ գեղանի Ինէզի քով և իրեն կը խօսիմ բոլորովին տարբեր շնչառով մը:

Ինչպէս միշտ նմանօրինակ պարադաներուն՝ տնակին առջիւ բազմութիւն մը հաւաքուած էր զոր ոտիկանները դժուարաւ կը զսպէին:

Բայց Նիք Քարթըր իրեն յատուկ միջոց մը ունէր տանէն խիտ ամբոխին մէջէն իրեն ճամբայ բանալու: Ու-

կերպած կը թուի — Չէի կարծիր որ այդ Ինէզի մահը զինքը այգքան պիտի յուզէր :

Նիք Քարթըր թողուց որ հաշուակալը քանի մը քայլ հեռանայ դէպի իր օդնականը դարձաւ ու խնդրեալ ձայնով մը ըսաւ .

— Ահաւասիկ գործը , Չիք . . . ես չեմ հաւատար այդ Ինէզի մահուան . . . աւելի կը կարծեմ որ նոր ոճիր մը գործած է և թէ սպաննած է ճարտարապետ Մէնտաթօյի կիներ :

Շուտով մը իրեն բացատրեց իրերու վիճակը , իր տեսածին պէս և աւելցուց .

— Ահա՛ ներկայ պարագաներուն մէջ՝ այդ Ինէզը յաղթով է , — յուսանք որ երկար ատենի համար չէ : Բայց շատ կարեւոր է որ ճարտարապետին հետ խօսիմ : Հոս կենցիկը և հսկէ տանը վրայ : Եթէ Ինէզ գուրու ելլէ ամէն տեղ իրեն կը հետեւիս , բնականաբար , ուր որ ալ երթայ . . . արդէն կը յուսամ որ շուտով կը վերադառնամ :

— Շատ լաւ , պատասխանեց Չիք : Մի սրբողիբ եթէ ես քու կարծիքէդ չեմ . . . շատ մօտէն քննեց զիակը . . .

— Ո՛ւր է Փացին , բնդմիջեց դադանի ոտտիկանը :

— Սինկ — Սինկ դնաց , Թէնչին ալ միասին :

Նիք Քարթըր սիտիանք մը զգաց :

— Աւելի լաւ պատասխանեց : Այդ պարագային , Քինսիքը ձեռքին տակ կարող մարդիկ ունի գոնէ , որովհետեւ կեղբոնականն ոտտիկանատան մարդոց վրայ պէտք չէ շատ յոյս դնել և չեմ կրնար վրայէս հեռացնել սա նախազգացումը թէ սատանութիւն մը պատրաստուած է ճամբան փախցնել փորձելու համար Քարթըրը . . . այդ Ինէզը ուղեց զիս հեռու պահել և յաջողեցաւ : Եթէ չեմ սխալի՞ր ամենքս ալ կ'նոջ մը խորամանկութեան զոհերն ենք . . . և այժմ ցտեսութիւն :

Այս ըսելով՝ դադանի ոտտիկանը , ղէմքը մտածկոտ քայլերը արագեց դէպի տնակը :

սերովը այնպիսի հարուածներ կուտար խկոյն կը վռվռա-
յին մէկ կողմ քաշուելէ :

Իրաւ է որ իր ետեւէն մարդիկը ամէն կերպ հայհո-
յանքներ կ'արձակէին , բայց խկոյն կը հանդարտէին երբ
կը հասկնային այդ մարդուն ո՛վ ըլլալը :

Գիտէին որ հռչակաւոր դադանի ոստիկանը շատ քա-
ղաքավար չէր վարուեր մանաւանդ երբ ածապարտնքի
մէջ էր . — Եւ հմանօրինակ պարագաներուն մէջ ամենէն
հետաքրքիր պանդոյրները բնաւ փափաք չունէին իրեն
հետ շատ մօտէն ծանօթանալու :

Գրասենեակին մէջ Քօրօնըրը և իր օգնականը մօտե-
ցան դադանի ոստիկանին : Երկուքն ալ շատ յուզուած
կ'երեւային :

— Պարոն Քարթըր , ձեր բացակայութեան միջոցին
չատ տարօրինակ դիւտ մը ըրինք , սկսաւ Քօրօնըրը :

— Վայրկեանէ մը ձեր քոյն ևս , պարոն , ըստ Նիք
Քարթըր , ճարտարապետ Մէնասթօ հեռաձայնին զուլթը
ինձի կը սպասէ :

— Նախ ըսելիքս մտիկ ըրէք , պնդեց Քօրօնըրը : Ըս-
կըսանք հարեւանցի կերպով քննել զիակը , ինչպէս կա-
րելի է ընել այս դրասենեակին պէս տեղ մը . . . և այդ
քննութիւնը ինձ որոշել տուաւ որ մեռեալը խկոյն Պէլ-
վիւի հիւանդանոցին զիազննութեան սրահը փոխադրենք :

— Ահ , գիտէր հոս չէ :

Եւ ակնարկով մը դադանի ոստիկանը հաստատեց որ
արդարեւ անյայտ եղած էր :

— Անմիջապէս զիազննութեան սկսիլ պիտի տամ և
արդիւնքը ձեզի պիտի իմացնեմ . . . որովհետեւ , մէկ խօս-
քով , պարոն Քարթըր . . . գիտէր խորտակուած է :

— Ինչպէ՞ս հարցուց դադանի ոստիկանը զարմացած և
կարծելով որ լաւ չէր հասկնար : Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք :

— Տակաւին որոշ բան մը ըսել չեմ ուզեր: Ամէն պարագային, բժիշկը հաստատեց որ մահը բնաւ այս գիշեր չէ պատահած, այլ շատ առաջ թերեւս չարաթ մը առաջ:

— Պաղ կատակներ մի՛ ընէք, ըսաւ Նիք Քարթըր խնդալով: Շարաթէ մը ի վեր... գէշ չէ այդ ըսածդ:

— Ես դրասենեակէն հեռացայ երէկ իրիկուն ժամը վեցին, ըսաւ խնդալով հաշուակալը քործրամիտ դէմքով մը: Պատմութիւնը ճշմարտապէս հետաքրքրական է. որովհետեւ տիկին Մէնսաթօ ողջ է, կ'ուզէի գիտնալ թէ ո՞վ է իրեն նմանող մեռեալը և ի՞նչ կերպով մտած է հոս:

Այս բառերը բնականաբար ու է տպաւորութիւն չըրին ներկաներուն վրայ. այսուհանդերձ Նիք Քարթըր դէսլ ի անոր դարձաւ և հեգնական շնչաւով մը՝

— Երիտասարդ, ըսաւ, հանգարտօրէն մեծ խօսք մը կ'արտասանէք. որովհետեւ ամէնքս ալ որ այստեղ կը տեսնէք զիտնայու նոյն փափաքովը վառուած ենք...: Եւ սակայն կը վախնամ որ ճշմարտութեան հետքին վըրայ ըլլալէ առաջ, այս դործը մեզի շատ գլխու ցու պիտի տայ:

— Ամէն պարագային արդէն հաստատուած է որ զիտալը հոս բերուած է գիտիլի վիճակին մէջ, յայտարարեց Քորօնըրը, որովհետեւ զմտուած է և ասիկա, բնականաբար այս դրասենեակին մէջ կատարուած չէ:

Նիք Քարթըր երկու բաղուէները երկինք բարձրացուց և վայրկեան մը զարմանքէն լուռ մնաց:

— Զմռսուած, գոչեց վերջապէս: Գործը երթալով կը կնճռոտի... ուրեմն, իրաւցնէ, զիտը քանի մը օրուան ըլլալու է:

— Վերքին շուրթերէն դատելով մահը առաջ եկած է ձախ ծիծին տակ դրուած դանակի հարուածէ մը: Դիակը

ըստ բժիշկին առ նուազն ութը օրուան է, բացարեկ
Քօրօնըրը: Բայց պէտք է որ աճապարեմ:

Նիք Քարթրըրի մօտեցաւ ըստովին:

— Լաւ կ'ընէք որ խելոյն ինծի ընկերանաք, մըմնջեց
միայն անկէ լսուելու ձեռով: Դիակը ուրիշ խարդաւա-
հանքներ ալ կրած է:

— Ինչպէս, հարցուց գաղանի ոտիկանը նոյնպէս
ցած ձայնով:

— Լաւ ուրեմն, մեզ այնպէս թուեցաւ որ գէմքը
չարարուած էր... կարելի չէ հաստատել, մանաւանդ որ
հոս չկրցանք մանրագին քնուծիւն մը ընել: Բայց կ'ե-
րեւայ որ արուեստական միջոցներով գիտկին՝ իրենց ու-
ղած գէմքին արտայայտութիւնը առած են:

Նիք Քարթըրը երկար սուլում մը արձակեց, գէմքը
ձեռքին մէջ, ոտքի կեցած. կը նայէր առանց տեսնելու,
խորին մտածումի մը մէջ կորսուած:

— Ասիկա Ինչդ նախաւոյի գործն է, ըստ վերջա-
պէս. աւելի ինքն իրեն խօսելով: Բայց ի՞նչու բոլոր այս
բեմական յարգարումները որոնք կարծես հեռքեր ձգելու
համար եղած են...: Եթէ այնպէս մը կարգադրէր որ
գիտկը ուրիշ տեղ մը դանուէր, նոյն արգիւնքը կրնար
ձեռք բերել, բայց ոչ ոք պիտի կասկածէր թէ Ինչդ Նա-
վառօ, Ոճիրի Թաղաւորը և միլիոնատէր Մէնասթօյի կինը
միեւնոյն անձն էին:

Հեռաձայնի զօրաւոր զանգակահարութիւն մը զինքը
խեց այս կիսաձայն խորհրդածութիւններէն:

— Ա՛հ, այո՛, Ալլօանի գանուղ ճարտարագետը...:

Զինքը մտայ, ըստ գաղանի ոտիկանը աշխոյժով
գէպի գործիքը երթալով: Զեղի կը հետեւիմ, ճէնթլմէն-
ներ, գոչեց Քօրօնըրին որ բժիշկին ու իր օգնականին հետ
կը հեռանար: Հաւատացէք ո՞ր չափ կը հետաքրքրուիմ
այդ զարմանալի գիւտով:

Այս խօսքերը ըսելով՝ նստած էր սեղանին առջեւ և
ընդունիչ գործիքը ականջին դրած:

— Ալլօ, Նիք Քարթըրն և՛... ո՞վ կայ հոգ:

— Ճարտարագետ Մէնասթօ, այժմ Ալլօանի, պա-
տասխանեց որոշապէս գործիքը: Ինձ ըսին որ կը փա-
փաքէիք հետս խօսիլ... կէս ժամէ ի վեր կը սպասեմ և
փուշերու վրայ եմ...:

— Ներեցէ՛ք, պարոն Մէնասթօ, չկրցայ աւելի կա-
նուխ դալ:

Եւ խօսակցութիւնը այսպէս սկսելէ ետքը՝ Նիք Քար-
թըր շարունակեց:

— Մայրապոյն աստիճան տարօրինակ խնդրի մը վրա
է գործը զոր ստիպուած եմ հեռաձայնով ձեզ հաղորդել
... բայց նախ և առաջ հարցում մը: Զեր տիկինը ճիշտ
իրեն նման մը ունի... քոյր մը կամ աղջակամուհի մը
որ զարմանալի կերպով իրեն կը նմանի:

— Ինչ իրաւունքով ասանկ հարցում մը կ'ուղղէք
ինծի, պարոն Քարթըր, պատասխանեց ճարտարագետը
խտորէն: Իմ կնոջն ընտանեկան խնդիրները ինչպէ՞ս
կրնան ձեզ շահագրգռել... իմ գիտցածիս համեմատ
դուք գաղանի ոտիկան մըն էք և այդ հանգամանքով
ոճքագործները կը հետապնդէք...: Կը յուսամ որ ձեր
պաշտօնին բերմամբ չէ որ կը համարձակիք կնոջն անունը
արտասանել:

— Աստուած իմ, պարոն Մէնասթօ, այդքան չուտ
մի՛ բորբոքիք, ըստ Նիք Նուրբ ժպիտով մը զոր միւտը
բնականաբար չկրցաւ տեսնել: Ես չեմ որ ձեր բնտանե-
կան խնդիրներուն կը խառնուիմ, այլ անոնք են որ իմ
ճամբուս վրայ կուգան գործիս մէջ...

— Իրողութեան գանք, եթէ կը հաճիք, որովհետեւ
ժամանակս սահմանափակ է, պատասխանեց ճարտարա-
պետը:

հեր վստանդի մէջ են . ինչպէս նաեւ շատ հաւանօրէն ձեր ամուսնական երջանկութիւնը : Կորովի եղէ՛ք ու կշռեցէ՛ք ձեր խօսքերը . . . ըստ ասպատարման ողբերն ու քարկուծիւնները չեն կրնար մեզ մեր նպատակին հասցնել :

Այնքան համոզիչ զօրութիւն մը կար գաղտնի ոստիկանին լուրջ խօսակերպին մէջ որ իր հանգարտութիւնը կարծես , միջոցին մէջէն , փոխանցուեցաւ իր խօսակցին :

— Անշուշտ , պարոն Քարթըր , հանգարտ պիտի ըլլամ վստանցուց ճարտարապետը : Բայց դուք ալ ըսէ՛ք , որ մարդը կրնայ իր պաղարկւնութիւնը պահել այս տեսակ լուրի մը հանդէս :

— Կ'ընդունիմ որ իրաւունք ունիք : Բայց գանք իրողութեան , պարոն Մէնասթօ : Ստիպուած եմ ձեզի հարցումս կրկնելու և խառնուելու ձեր կնոջ ընտանեկան խնդիրներուն :

— Բայց Քառմէնը կ'ապրի՞ , ողջ առողջ է , պնդեց կրկին ճարտարապետը :

— Պարոն Մէնասթօ , ըսել կրցածէս աւելին կը հարցընէք ինծի , պատասխանեց Նիք Քարթըր հանգարտութեամբ : Զեղ ըսի որ ձեր բնակարանը կին մը կայ որուն գիմագիծները նման են ձեր գրասենեակը գտնուած գիւղին գիմագիծներուն . ինչպէս ցօղի կաթիլ մը կը նմանի ուրիշի մը : Այդ կինն ալ իր սպասուհիներուն կողմէ տան ախրուհին . կը նկատուի :

— Լաւ ուրեմն ի՞նչ կ'ուզէք ինէ , ըսաւ ճարտարապետը բարկութեամբ : Իմ գրասենեակիս մէջ գտնուող մեռեալը հաւանօրէն տարաբախտ Ինէզն է , իմ խեղճ կնոջս մէկ երկուօրեակ քոյրը :

Կարգը գաղտնի ոստիկանին եկած էր զարմանքի թեթեւ աղաղակ մը արձակելու :

— Ահա խնդիրը կը լուսաբանուի , գոչեց : Կը խնդրեմ Նիք Քարթըր (Հասոն Դ.) (40) 5

— Ամենայն հաճութեամբ, ձեզ կը տեղեկացնեմ որ այս առտու ձեր այն զրասենեակին մէջ ուրիշ կը խօսեմ, կ'ընջ մը դիակը գտնուեցաւ:

— Դիակ մը զրասենեակիս մէջ, գոչեց պարոն Մէնասթօ ամենաբուռն յուզմունքի չեչտով մը:

— Կատարելապէս, ճիշդ ըռածիս պէս, պարոն Մէնասթօ . . . և այդ դիակին մէջ ձեր պաշտօնէութիւնը կարծեց ճանչնալ, մեծ վստահութեամբ, ձեր կիներ:

— Ամենազօր Աստուած . . .:

Այս աղաղակը այնքան ուժգին հնչեց գործիքին մէջ որ հոն գտնուողները կրցան լսել:

— Յանուն երկնից, պարոն Գարթըր . . . կաղաչեմ, ըսէ՛ք ամէն բան . . . սիրեցեալ կլինա մեռած . . . չէ, կարելի չէ . . . երէկ թողուցի Գարմէնը, . . . անհանգիստ էր իրա՛ւ, փոխուել կաղմուածք մը ունի և յաճախ խնամքի կարօտ . . . բայց մեռած . . . և սպաննուած:

Նիք Գաթըր որոշապէս կրնար լսել թիկին միւս ծայրը ճարտարապետին հեծկլտալը, ցաւին սատուկութենէն յաղթահարուած:

— Անօգուտ է յուսահաւիլս, պատասխանեց գաղտնի ոտիկանը: Չըսի թէ մեռեալը իրապէս ձեր կինն էր . . . մանաւանդ որ չեմ կրնար հաստատել այս բանը քանի որ ձեր բնակարանը կը գտնուի կին մը որ ինքզինք իրրեւ ձեր կինը կը ներկայացնէ:

— Կը ներկայացնէ, գոչեց ճարտարապետը, ինչ կը նշանակէ ասիկա, պարոն, միթէ ամենէն նուիրական ըլ՛ղ գացումներուն հետ կատակ կ'ընէ՞ք:

— Հանդարտեցէ՛ք, հանդարտեցէ՛ք, ըսաւ Նիք Գարթըր: Ո՞վ ըսաւ թէ կատակ կ'ընեմ: Պէտք է ինքզինք նիդ զսպէք, որովհետեւ զբօսնելու համար չէ որ ձեզի հետ կը խօսիմ: Բայց, ինչպէս կ'ըսէք, նուիրական շա՛

պարոն Մէնասթօ, ըսէք ինձ ինչ որ զիտէք այդ Ինէզի մասին... Ինէզ Նավատօ կը կոչուի այնպէս չէ՞ :

— Արդարեւ, պատասխանեց ճարտարապետը : Անկեղծօրին խօսելով՝ ինծի համար անհաճոյ բան մըն է տեսնել որ քենիիս անունը խնդրի առարկայ կ'ըլլայ, որուն իր հոյակապ գեղեցկութիւնը բախտ չէ բերած... : Ասկէ զատ կնոջս և Ինէզի խօսք տուած եմ այս վերջնոյն Նիւ Եորք ըլլալը մարդու չյայտնել... ստիպուած է զգուշութեամբ պահուիլ խուսարեւու համար անարժան ամուսնի մը մահուան սպառնալիքներէն, որ մինչև ոճրագործ մը ըլլալու աստիճան սպակոսնած մէկն է... : Ինձ համար սոսկալի բան է խօսիլ կնոջս քրոջը բնատանիքին մէջ պատահած այս տխուր դէպքերուն վրայ, մանաւանդ ոչ իմ կինս ոչ ալ խեղճ օրելի Ինէզը մեղադրուելու բան մը ունին... : Բայց ինչ որ կ'ըսէք զիտի մը վանուելուն մասին որ այնքան ճիշտ կերպով կնոջս կը նմանի, զիս գրեթէ կը հաստատէ սա համոզմանս մէջ՝ որ Ինէզ զո՞հացած է իր ոճրագործ ամուսնոյն հետապնդումներուն... : Բայց ինչպէս կրցած է մանկ իմ գրասենեակի... աստիկա չեմ հասկնար... միայն թէ գիշերային պահապանը բանալիս իրեն տուած չըլլայ... բայց չափ փտտանի մարդ մըն է որ երկար տարիներէ ի վեր ծառայութեանս մէջ կը դառուի... ինքնիրենս կը հարցնեմ նաեւ թէ Ինէզ ինչ գործ ունէր գրասենեակիս մէջ :

— Ատիկա մանրամասնօրէն ձեզ կը բացատրեմ երբոր Նիւ Եորք վերադառնաք, պարոն Մէնասթօ, բնագիծեց դադանի ոտակմանը : Նիւթէն չլեզինք... : Հակառակ ջիտիկն ձեր կնոջ և այդ Ինէզ Նավատօյի հետ ունեցած նմանութեան, այդ Ինէզին՝ զոր անձնապէս կը ճանչնամ և որ զիտեմ թէ իր երկուսերեակ քրոջ կը նմանի, ինչպէս ջուրի երկու կաթիլ իրարու կը նմանին, հաստատուած չէ թէ զիտը երկուսերեակներէն մին ըլլայ :

— Աստուած իմ, զիս խենթ կը դարձնէք, զոչե

ճարտարապետը . . . դու խո կը դառնայ . . . ինչպէս կրնամ հասկնալ այդ ամէնը , ատանկ նմանութիւն մը երկու անգամ չի դաժնուիր :

— Կ'ընդունիմ ձեր ըսածը , բայց չեմ կրնար կասկածներս ձեզի հաղորդել , անոնց ստուգութիւնը ձեռք չբերած , — ասիկա դուցէ ժամուան մը խնդիր է , պատասխանեց պալանի ոստիկանը : Ինչ որ կ'ըսէք ինէզ Նալառօյի մասին՝ բոլորովին նոր է ինծի համար . . . Ես զիներ կը ճանչնամ իրրեւ վաճառորդ եւ հաստատամիտ ոճրագործ մը :

— Պարոն , ինչպէս կը համարձակէք , ընդմիջեց ճարտարապետը սրամտութեամբ , ինէզ սրբունի մըն է :

— Լաւ , պարոն Մէնասթօ , զարդացած մարդ մըն էք եւ կարծեմ թերթերը կը կարդաք , հէ , հարցուց գաղանի ոստիկանը լակոնաբար :

— Անշուշտ , բայց . . .

— Բայց մայց չի կայ , կ'ազաչեմ : Հանդարտութեամբ զիս մօտիկ ըրէք , չարունակեց Նիք Քարթըր : Քանի մը շտրաթ առաջ , բոլոր Նիւ Եորքի մէջ , ամբողջ խօսակցութեան նիւթը այն հնարքն էր որով , ծոնօթ ոճրագործ մը կը յաջողէր փախչիլ , դատարանի սրահին մէջ վարպետութեամբ յառաջ բերուած իրարանցումի մը շնորհիւ :

— Ա՛հ . . . ա՛հ . . . միտքէս անցաւ . . . Քարէթըղի գործին կ'ակնարկէք :

Ճարտարապետը բարձրամիտ խնդուք մը ունեցաւ :

— Լաւ ուրեմն , սիրելի պարոն Քարթըր , ներեցէք որ ձեզի ըսեմ որ քննիս՝ ինէզ եւ այդ պարոն Քարէթըղը , զոր անձնապէս կը ճանչնամ եւ որ միշտ յարգած եմ իբրեւ կատարեալ ճէնթլմէն մը եւ մինչեւ այսօր չեմ կրնար հաւատալ իր ոճիրին . . . :

— Անշուշտ , համաձայն եմ որ Մօռիս Քարէթըղ միշտ

ճարտարապետը... գլուխս կը դառնայ... ինչպէս կրնամ հասկնալ այդ ամէնը, ատանկ հմանութիւն մը երկու անգամ չի գտնուիր:

— Կ'ընդունիմ ձեր ըսածը, բայց չեմ կրնար կասկածներս ձեզի հաղորդել, անոնց ստուգութիւնը ձեռք չըրած, — ասիկա գուցէ ժամուան մը խնդիր է, պատահանեց պաղանխ ոտականը: Ինչ որ կ'ըսէք ինչեղ Նալառօյի մասին՝ բոլորովին նոր է ինծի համար... ես զիչքը կը ճանչնամ իրրու վաճառատոր և հաստատամիտ ոճրագործ մը:

— Պարոն, ինչպէս կը համարձակիք, ընդմիջեց ճարտարապետը սրտմոռութեամբ, ինչեղ սրբունի մըն է:

— Լաւ, պարոն Մէնասթօ, զարգացած մարդ մըն էք և կարծեմ թերթերը կը կարդաք, հէ, հարցուց պաղանխ ոտականը լակոնաբար:

— Անշուշտ, բայց...

— Բայց մայց չի կայ, կ'աղաչեմ: Հանդարտութեամբ զիս մտիկ ըրէք, շարունակեց Նիք Քարթըր: Քանի մը շարաթ տառջ, բոլոր Նիւ Եորքի մէջ, ամբողջ խօսակցութեան նիւթը այն հնարքն էր որով, ծոնօթ ոճրագործ մը կը յաջողէր փախչիլ, զատարանի սրահին մէջ վարպետութեամբ յատաջ բերուած իրարանցումի մը շնորհիւ:

— Ահ... ահ... միտքէս անցաւ... Քարէթըլի Գործին կ'ականարկէք:

Ճարտարապետը թարծրամիտ խնդուք մը ունեցաւ:

— Լաւ ուրեմն, սիրելի պարոն Քարթըր, ներեցէք որ ձեզի ըսեմ որ քննիմ ինչեղ և այդ պարոն Քարէթըլը, զոր անձնապէս կը ճանչնամ և որ միշտ յարգած եմ իբրեւ կատարեալ ճէնթլմէն մը և մինչև այսօր չեմ կրնար հաւատալ իր ոճիրին...:

— Անշուշտ, համաձայն եմ որ Մօռիս Քարէթըլ միշտ

պարոն Մէնասթօ, ըսէ՛ք ինձ ինչ որ զիտէք այդ Ինէզի մասին... Ինէզ Նովաոօ կը կոչուի այնպէս չէ՛ :

— Սրգարեւ, պատասխանեց ճարտարապետը : Մնկեղ-ծօրին խօսելով՝ ինծի համար անհաճօյ բան մըն է տեսնել որ քննիիս անունը խնդրի առարկայ կ'ըլլայ, որուն իր հոյակապ գեղեցկութիւնը բախտ չէ բերած... : Ասկէ զատ կնոջս և Ինէզի խօսք տուած եմ այս վերջնոյն Նիւ Նորք ըլլալը մարդու չյայտնել... ստիպուած է զգուշութեամբ պահուիլ խոսարելու համար անարժան տմուանի մը մահուան սպառնալիքներէն, որ մինչև և ոճրագործ մը ըլլալու աստիճան ապականած մէկն է... : Ինձ համար սոսկալի բան է խօսիլ կնոջս քրոջը բնատնիքին մէջ պատահած այս տխուր դէպքերուն վրայ, մանաւանդ ոչ իմ կէնս ոչ ալ խեղճ ուրեկի Ինէզը մեղադրուելու բան մը ունին... : Բայց ինչ որ կ'ըսէք զիսկի մը գտնուելուն մասին որ այնքան ճիշտ կերպով կնոջս կը նմանի, զիս զրեթէ կը հաստատէ սա համոզմանս մէջ՝ որ Ինէզ զո՛հ գացած է իր ոճրագործ ամուսնոյն հետապնդումներուն... : Բայց ինչպէս կրցած է մանկ իմ զրասնեակի... ատիկա չեմ հասկնար... միայն թէ զիչերային պահապանը բանալիս իրեն տուած չըլլայ... բայց չառ վտանգի մարդ մըն է որ երկար տարիներէ ի վեր ծառայութեանս մէջ կը գտնուի... Ընքնիբենս կը հարցնեմ նաև թէ Ինէզ ինչ գործ ունէր զրասնեակիս մէջ :

— Ատիկա մանրամասնօրէն ձեզ կը բացատրեմ երբոր Նիւ Նորք վերադառնաք, պարոն Մէնասթօ, ընդմիջեց դադանի ոստիկանը : Նիւթէն չլեզինք... : Հակառակ լիակիին ձեր կնոջ և այդ Ինէզ Նովաոօյի հետ ունեցած նմանութեան, այդ Ինէզին՝ զոր անձնապէս կը ճանչնամ և որ զիտեմ թէ իր երկուսրեակ քրոջ կը նմանի, ինչպէս ջուրի երկու կաթիլ իրարու կը նմանին, հաստատուած չէ թէ զիսկը երկուսրեակներէն մին ըլլայ :

— Աստուած իմ, զիս խենթ կը դարձնէք, գոչե

գիացած է փոշի նետել ուրիշներու աչքը իր իրական նըկարագրին մասին, ըսաւ հեղինաբար դաղտնի ոստիկանը։ Դուք մինակը չէք, պարոն Մէնասթօ, որ Մօռիա Գարէթը կը նկատէք իբրեւ դատական սխալմունքի մը զոհը... Բայց ներեցէ՛ք ինծի — ինծի որ խնդիրը դիտէ իր բոլոր մանրամասնութիւններով — ըսելու ձեզ թէ Բարէթը ամբողջ նիւ եօրքի ամենէն վտանգաւոր ոճրագործն ու սրիկան է և հրեշտակային ինչչն ալ իրեն չափ կ'արժէ ու գողէ աւելի։

— Շատ հեղուն կ'երթաք... չեմ ներէր որ, Նոյնիսկ ձեր կողմէ, իմ քննիս այդքան զրպարտուի, պատասխանեց զիւրաբորբոք ճարտարապետը։ Կ'ընդունիմ որ անխորհուրդ կերպով վարուեցաւ և թէ ինքզինք վտանգեց հրապարակաւ երեւնալով Քարէթըղի քովը, դատարանի սրահին մէջ... Կինս և ինք խնդիր մը ունեցան այս առթիւ... Բայց խեղճը աղէկ քաւեց իր սրտին այս աղնութիւնը։ Թերթերը իր պատկերը հրատարակեցին, ինչ որ կրկին շատ անհաճոյ եղաւ կնոջս։ Այդ պատկերը Ինչղի վրայ հրուիրեց իր թշուառական ամուսնոյն ու չաղրութիւնը որուն հետ ամուսնալուծուած էր... և այդ սրիկային ոճրափորձութիւններէն խուսափելու համար, անկէ ի վեր, ստիպուած էր ծածկուիլ։ Նոյնիսկ զրեթէ չարունակաբար թաքստողը փոխել և շատ նեղութիւն կը բեցի իրեն ապահով ապաստանարաններ ճարելու համար։

— Զարմանալի ցան, ըսաւ դաղտնի ոստիկանը չըկրնալով ինքզինք զսպել և որ զարմանքէն մաղ մնաց որ գործիքը ձեռքէն վար ձգէր։ Այսպէս ուրեմն դուք էք պարոն Մէնասթօ որ անդադար միջոցներ կը հայթայթէիք այդ Ոճիրի Թաղուհիին մեր փնտռուքներէն խուսափելու համար։

— Բայց կը խնդրեմ, պարոն Գարթըր։

— Մի՛ խնդրէք, պարոն Մէնասթօ, ըսէ՛ք մանաւանդ

թէ անձամբ կը ճանչնա՞ք ձեր քենին արիւնարբու ա-
մուսինը :

— Չէ՛ , բայց Խնէզ . . . :

— Միշտ խօսած է այդ ճիւղին գոյութեանը վրայ և
դուք ալ հաւատացած , ամբողջացուց խօսքը դադանի ու-
տիկանը հեղնարար : Լաւ ուրեմն , սարսն Մէնասթօ , այս
պարագային ձեր զիւրահաւանութիւնը բացատրելի կը
գտնեմ . . . : Վայրկեան մը չնոր՝ ըրէ՛ք , կը խնդրեմ , ը-
սաւ տեսնելով որ ճարտարապետը կրկին կը բորբոքէր :
Մինչև և ծայրը մտիկ ըրէք զիս . . . : Ծշմարտութիւնը այն
է որ ես ու իմ մարդիկս էինք որ կը հետապնդէինք Ի-
նէզ Նաւառօն , և չէինք հասկնար թէ այդ ահարեկ թըռ-
չունը ինչպէ՞ս կը թռէր այն վայրկեանին ուր կը կարծէ-
ինք թէ ձեռք անցնելու վրայ էինք : Ուրիշ իրողութիւն-
ներու հետ պիտի խմանանք թէ Մօսիս Քարէթըզ ձերբա-
կալուած է այն տան մէջ ուր ձեր քենին կը բնակէր 77
ըդ վողոցին մէջ : Այս սուենը կը հաղորդակցէր ուրիշ տան
մը հետ ուր դասնք Նիւ Եօրքի ամենէն հարուստ աւա-
ղակին որջը : Իրողութիւնը այն է որ ձեր պեղանի քե-
նին սուենը կողոպտող վտանգաւոր խուճի մը պետն է :

— Պարոն Քարթըր , թշնամանք թշնամանքի վրայ կը
կուտակէք , . . . և վերադառնալուս պէս հասուցում պիտի
տաք ինծի , եթէ ո՛չ , յանուն Աստուծոյ , ես . . .

— Ապառնալիք մի՛ ընէք , եթէ զիս մտիկ ընել կ'ու-
ղէք , ըսաւ Նիք Քարթըր կտրուկ չեշտով մը , ստոնք
Վրաս ազգեցութիւն չեն ըներ որոյհետեւ մարդ մըն եմ
որ ըսածներս կրնամ ապացուցանել : Ձեր վերադարձին
ձեզի պիտի կարդացնեմ համակ մը զոր Խնէզ Նաւառօ
ուղղած է ինծի և որուն մէջ անպատկառ կերպով կը խոս-
տովանի իր բոլոր ոճիրները . . . Բայց մինչև և ձեր վերա-
դարձը , տակաւին չատ երկար և թանկազին ժամեր պիտի
անցնին , որոնցմէ պէտք է օգուտ քողենք եթէ չենք ու-

գէր որ Ոճիրի Թագուհին անգամ մըն ալ յաղթանակէ :
Կը կրկնեմ, ձեր տան մէջ կը գտնուի կին մը որ իբրեւ-
ձեր կինը կը ներկայանայ, բայց չաօ գորաւոր պատճառ-
ներ ունիմ հաւատարմութիւն որ այդ անձը Ինէզ Նալաուօն է :

— Կը կրկնեմ որ կը սխալիք, պատասխանեց ճար-
տարապետը բարկացած շեշտով մը : Կարծեմ հինգ տար-
ուան ամուսնութենէ մը ետքը կը ճանչնամ իմ կինս :

— Կը հաւատամ ձեր ըսածին, ըսաւ Նիք Փարթըր :
Բայց Ալլանիէն, ուր կը գտնուիք, չէք կրնար գտնել
թէ ներկայիս մէջ ձեր ամուսնոյն գերը կատարող կինը
նոյնիքն ակիկն Մէնասթօն է զոր երէկ թողուցիք :

— Մտիկ ըրէք, պարոն Փարթըր, խելքս կորսնցնել
կ'ուտաք կոր, ըսաւ ճարտարապետը արանջալով : Կ'ու-
զէի Նիւ Եորք փոխադրուիլ հեռագրով . . . :

— Ես ալ այդ բանը կը բաղձայի, որովհետեւ այն
ատեն ամէն ինչ իսկոյն պայծառ պիտի տեսնէիք, պա-
տասխանեց գաղտնի ոտախկանը : Իրերու այս կացութեան
մէջ ոտխալուած եմ ատանց ձեր ներկայութեան լուսարա-
նել կացութիւնը . . . : Բնականաբար ձեր կնոջ ձերբա-
կալման չպիտի ձեռնարկեմ, անիկա կեղծ կամ իրաւցնէ
ըլլայ, մինչեւ որ իր ինքնութեան մասին կատարելապէս
ապահով չըլլամ :

— Այդ բանը կ'արդիլեմ ձեզ արդէն, ըսաւ ճարտա-
քապետը սպառնական շեշտով մը : Անձնապէս ձեզ պա-
տասխանատու կը բռնեմ այն ամէն վարկաբեկութեանց
որոնց կինս ստարկայ ըլլայ, կը համկնա՞ք պարոն Փարթըր :

— Ապառնալիքները զիս չեն վախցնէր, կը կրկնեմ
ձեզի, պատասխանեց գաղտնի ոտախկանը պաղ կերպով :
Բանաւոր եղէ՞ք, պարոն Մէնասթօ, մեր չահերը նոյնն
են : Իրարու հակառակ չեն . . . Ըսէ՞ք ինծի, ձեր և ձեր
տիկնոջ միջեւ գաղտնիք մը չի՞ կայ որ ո՛չ ոք զիտցած ըլ-
լայ, նոյն իսկ Ինէզ Նալաուօն :

— Ինչու էլը հարցնէք այս բանը :

— Պարզապէս անոր համար որ այս գաղանիքը կըրկ-
նել պիտի տամ ձեր կնոջը և կամ այն կնոջ որ իր տեղը
անցած է , բացատրեց Նիք Քարթըրը հանդարտութեամբ :
Բայց պէտք է որ իրաւցնէ գաղանի բան մը ըլլայ . . . :
Եթէ այն որուն վրայ կը կատկածիմ , դիտէ այդ գաղա-
նիքը , ես կը սխալիմ և այս փորձը զիս կը ստիպէ իմ
փնտոտութենեա ուրիշ կողմ ուղղելու : Հակառակ պա-
րագային , Ինէզ Նաւլաոօն է որ ձեր տան մէջ հարազատ
տան տիրուհիին տեղը զուտ է . և այն ատեն ժամանակն
է փնտռելու թէ ո՛ւր է ձեր ճշմարիտ կինը , որովհետեւ ,
կը կրկնեմ , պատճառներ ունիմ հաւատալու թէ ձեր զը-
րասնեակին մէջ գտնուած զիակը ո՛չ տիկին Մէնասթօն
է և ո՛չ Ինէզ Նաւլաոօն :

— Բոլորովին չիոթեմ եմ , հառաչեց ճարտարապետը :

— Ինքզինքնուր եկէ՛ք և խորհեցէ՛ք թէ չէ՛ք կրնար
ինծի՛ նշան մը տալ ուղիղ ճամբան գտնելու հա-
մար , այդեղ գաղանի ոտակեանք :

Ի զո՛ւր վայրկեան մը պատասխանի սպասեց . վեր-
ջապէս ճարտարապետին ձայնը կրկին լսուեցաւ :

— Կ'ուզէ՛ք ձեր պատուոյ խօսքը տալ , պարոն Քար-
թըր , թէ ու ե կերպով չպիտի գործածէք , ո՛չ հիմա , ո՛չ
ապագային , ձեզի վստահելիք գաղանիքս , զոր ո՛չ ոքի
պիտի մատնէք : Եթէ ինձ երգնուք , ձեզի պիտի յայտնեմ
գաղանիք մը որ միայն և միմիայն ես ու կինս դիտենք :

— Շիտակը ըսելու համար իմ սովորութիւններուս
հակառակ է այս անտակ խոստումներ ընել , պատասխա-
նեց գաղանի ոտակեանը վայրկեան մը խորհելէ ետքը ,
բայց որովհետեւ հարկը օրէնքը կը լուծէ և թէ հպատակը
միջոցը կ'արդարացնէ . . . լա՛ւ , պարոն Մէնասթօ , պատ-
ուոյ խօսքս կուտամ որ ձեր գաղանիքը միայն պիտի յայտ-

նեմ այն կնոջ որ այս վայրկեանիս ձեր տիկնոջ տեղը անցած է:

— Լաւ, ըսաւ ճարտարապետը, դիտեմ որ պատուաւ որ մարդ մըն էք, պարոն Քարթըր, և կրնամ ձեր խօսքին վստահիլ: Ուրեմն մտիկ ըրէք:

«Խնչպէս անուէս կ'երեւայ՝ Իտալացի ծնողքէ կը սերլիմ: Միլիոնատէր եղայ իմ անձնական ջանքովս. բայց ասով իմ նախկին հայրենակիցներուս նախանձը զրգռեցի ինծի դէմ: Ասոր պէտք է աւելցնել ուրիշ պատճառներ ալ որոնք շահեկանութիւն չունին ձեզի համար: Կարճ խօսքով՝ Մափիսայի մահացու թշնամութիւնը հրաւիրեցի իմ վրաս:

— Ահ խօսքերնիդ այն վատանուն դադունի ընկերութեան վրայ է որ ամբողջ երկրին վրայ կը տարածուի և որ «Սեւ ձեռք» անունին տակ ալ կը գործէ, գոչեց զաղանի ոստիկանը:

— Կատարեալպէս, հառատաւեց: Նախ և առաջ պատասխանեցի սպառնական նամակներուն. բայց յետոյ տեսայ որ վերջը դպիք չունի: Երբ մերժեցի դրամ վճարել մահուան վճիռ ստացայ: Անկէ ի վեր զրահադատ չապիկ մը կը կրեմ որուն վրայէն շատ գնդակներ և շատ գանակի հարուածներ անցած են առանց ինծի վրաս մը հասցնելու:

«Բայց ոճրագործները կրցած են մինչև տունս մտնել և մազ մնաց որ սպանուէի: Ասոր վրայ, իմ տանս մէջ ուր միայն ես կը բնակիմ՝ մասնաւոր տեղ մը չիւնել տուի որուն գոյութիւնը միայն կ'իյնա գիտէ:

«Հիմա ի վիճակի եմ՝ ուղածիս պէս՝ ամիսամիթ մը պայթեցնել որուն չնորհիւ կրնամ օգը հանել այն ոճեագործները որոնք տունս կրնան մտնել և որոնք դուրս հանելու ուրիշ միջոց չունին:

«Այս ամիսամիթները զանազան տեղեր գրուած են զորս

կինս և ևս միայն զիտենք: Մտաւները չեն գիտեր այն-
պէս որ անխոհեմութեամբ արկած մը չկրնար պատահիլ:

— Այո՛, ըսաւ Նիք Քարթըր զլուսը թօթուելով,
Նիւ Եորքի պէս բազմամարդ քաղաքի մը մէջ ատիկա
շատ վտանգաւոր պաշտպանողական միջոց մըն է:

— Բնաւ. երկիւղ մի ունենաք, պարոն Քարթըր, ևս
շատ փորձառութիւն ունիմ այդ մասին և ամէն հաւանա-
կանութիւն հաշուած եմ. չէղըքացած տենամիթները ճիշտ
մէկ մարդ մը սպաննելու չափ զօրութիւն ունին — առ
առաւելն կրնան տունը կրակի տալ:

«Բայց չեն կրնար վեասել դրացի տուներուն... կինս
և ևս բառ մը ընտրած ենք, այդ բառն է Մէնքառ, կնոջս
անունին խառնուրդը: Մենէ մէկը որ վտանգ մը նշմա-
րէ այս բառը միայն պիտի արտասանէ և միւսը ամենա-
մօտիկ տինամիթին պայթումը յառաջ պիտի բերէ պար-
զապէս ելեկտրական կոճակի մը վրայ կոխելով:

— Ուրեմն վտանգը այնքան մեծ է որ ներելի ըլլան
այս տեսակ պաշտպանողական ծայրայեղ միջոցներ, հար-
ցուց Նիք Քարթըր կասկածոտ չեշտով մը:

— Սիրելի պարոն, չէք ճանչնար Մաֆիան, պատաս-
խանեց ճարտարապետը: Արդէն իմ տունս ներկայացան
վեց հատը միասին: Կնոջս ըսէք որ այդ բառը ըսէ ձեզի:

«Հոնդիսաւոր կերպով երգում ըրաւ որ մէկու մը չպի-
տի ըսէ և կինս կը չանհնամ: Սուրբ մըն է և իր խօս-
տումը պահած է:

— Ձեր ըսածը իսկոյն պիտի ընեմ:

Եւ այս խօսքին վրայ զաղտնի ոտիկանը խօսակցու-
թիւնը վերջացուց՝ խնդրելով ճարտարապետէն որ իրեն-
հեռաձայնէ Նիւ Եորք հասնելուն պէս:

Նիք Քարթըր գործիքին առջեւ կեցաւ և բաւական
երկար ատեն սպասեց որպէսզի ուրիշ տեղի մը հետ հա-
ղորդակցի. և ուղեց յարաբերութեան մօտեկ Պէլլիւ-
հիւանդանոցի ղրաղնութեան սրահին հետ:

կինս և ես միայն գիտենք: Մտաւները չեն գիտեր այն-
պէս որ անխոհեմութեամբ արկած մը չկրնար պատահիլ:

— Այո՛, ըսաւ Նիք Քարթըրը զլուսը թօթուելով,
Նիւ Եորքի պէս բազմամարդ քաղաքի մը մէջ ատիկա
չափ վտանգաւոր պաշտպանողական միջոց մըն է:

— Բնաւ երկիւղ մի ունենաք, պարոն Քարթըր, եւ
չափ փորձառութիւն ունիմ այդ մասին և ամէն հաւանա-
կանութիւն հաշուած եմ. չէզոքացած տենամիթները ճիշտ
մէկ մարդ մը սպաննելու չափ զօրութիւն ունին — առ
առաւելն կրնան տունը կրակի տալ:

«Բայց չեն կրնար վնասել դրացի տուներուն... կինս
և ես բառ մը ընտրած ենք, այդ բառն է Մէնքառ, կնոջս
անունին խառնուրդը: Մենէ մէկը որ վտանգ մը նշմա-
րէ այս բառը միայն պիտի արտասանէ և միւսը ամենա-
մօտիկ տխրամիթին պայթումը յառաջ պիտի բերէ պար-
զապէս ելեկտրական կոճակի մը վրայ կոխելով:

— Ուրեմն վտանգը այնքան մեծ է որ ներքեի ըլլան
այս տեսակ պաշտպանողական ծայրայեղ միջոցներ, հար-
ցուց Նիք Քարթըրը կասկածոտ չեչտով մը:

— Սիրելի պարոն, չէք ճանչնար Մաֆիան, պատաս-
խանեց ճարտարապետը: Արդէն իմ տունս ներկայացան
վեց հառը միասին: Կնոջս ըսէք որ այդ բառը ըսէ ձեզի:

«Հանդիսաւոր կերպով երգում բրաւ որ մէկու մը չպի-
տի ըսէ և կինս կը չանչնամ: Սուրբ մըն է և իր խօս-
տումը պահած է:

— Զեր ըսածը իսկոյն պիտի ընեմ:

Եւ այս խօսքին վրայ գաղտնի ոստիկանը խօսակցու-
թիւնը վերջացուց՝ խնդրելով ճարտարապետէն որ իրեն
հեռաձայնէ Նիւ Եորք հասնելուն պէս:

Նիք Քարթըրը գործիքին առջեւ կեցաւ և բուռական
երկար ատեն սպասեց որպէսզի ուրիշ տեղի մը հետ հա-
ղորդակցի. և ուղեց յարաբերութեան մօտեկ Պէրլիւ-
հիւսնդանոցի ղիպնետութեան սրահին հետ:

Նեմ այն կնոջ որ այս վայրկեանիս ձեր տիկնոջ տեղը անցած է :

— Լաւ , ըսաւ ճարտարապետը , զիտեմ որ պատուաւ որ մարդ մըն էք , պարոն Քարթլըր , և կրնամ ձեր խօսքին վստահիլ : Ուրեմն մտիկ ըրէք :

«Ինչպէս անունէս կ'երեւայ՝ Իտալացի ծնողքէ կը սերիմ : Միլիոնատէր եղայ իմ անձնակալան ջանքովս . բայց ասով իմ նախկին հայրենակիցներուս նախանձը զրգոնցի ինծի դէմ : Ասոր պէտք է աւելցնել ուրիշ պատճառներ ալ որոնք շահեկանութիւն չունին ձեզի համար : Կարճ խօսքով՝ Մաֆիայի մահացու թշնամութիւնը հրաւիրեցի իմ վրաս :

— Ա՜հ խօսքերնիդ այն վատանուն զաղտնի ընկերութեան վրայ է որ ամբողջ երկրին վրայ կը տարածուի և որ «Սեւ ձեռք» անունին տակ ալ կը գործէ , դոչեց զաղտնի ոստիկանը :

— Կատարեալպէս , հաստատեց : Նախ և առաջ պատասխանեցի սպառնական նամակներուն . բայց յետոյ տեսայ որ վերջը գալիք չունի : Երբ մերժեցի զրամ վճարել մահուան վճիռ ստացայ : Անկէ ի վեր զրահապատ չապիկ մը կը կրեմ որուն վրայէն շատ գնդակներ և շատ գտնակի հարուածներ անցած են առանց ինծի վնաս մը հասցնելու :

«Բայց ոճրագործները կրցած են մինչևս տունս մտնել և մազ մնաց որ սպանուէի : Ասոր վրայ , իմ տանս մէջ ուր միայն ես կը բնակիմ՝ մասնաւոր տեղ մը չինել տուի որուն գոյութիւնը միայն կ'ինս գիտէ .

«Հիմա ի վիճակի եմ՝ ուղածիս պէս՝ տինամիթ մը պայթեցնել որուն շնորհիւ կրնամ օդը հանել այն ոճեագործները որոնք տունս կրնան մտնել և որոնք զուրս հանելու ուրիշ միջոց չունին :

«Այս տինամիթները զանազան տեղեր գրուած են զորս

Իսկոյն Սիւլէրման Գօրծնըր որ զիազնութեան կը նախագահէր ներկայացաւ գործիքին առջեւ :

— Դալ չէք ուղեր , պարոն Գարթըր , հարցուց :

— Եթէ անպատճառ հարկաւոր չէ՝ ուրիշ թերեւս աւելի կարեւոր աեղ մը ունիմ երթալիք , պատասխանեց Նիք : Այս բանը ձեզ ըսելու և ձեր կարծիքը առնելու համար ձեզ կանչեցի :

— Սմէն պարագային պէտք է դալ տեսնել ասիկա , պարոն Գարթըր , իմ երկար ասպարէզիս մէջ ամենէն հազուադիւս պարագաներէն մէկն է որ կը ներկայանայ : Բայց որովհետեւ մեռեալը չպիտի փախչի և թէ նոյնութիւն մը չի կայ իր և ձեր ենթադրած ու վնասած անձին միջեւ . . .

— Ուրեմն ճշմարիտ է , նոյնութիւն չի կայ , հարցուց զաղտնի ոստիկանը շատ դարմացած :

— Ոչ մէկ կերպով , ըսաւ քննիչ բժիշկին ձայնը : Դիակը առնուազն մէկ չարաթուան է և կուրծքին ձախ կողմին արուած դանակի հարուածէ մը մեռած է : Մազերը ներկուած են , իրենց նախկին գոյնը մուծ խարտեաշ ըլլալու է . այժմ սեփ սեւ են : Երեսն ու վիզը չը պարուած են . . . կարծեմ թէ կը հասկնաք թէ ինչ ըսել է :

— Կարծեմ այո՛ , պատասխանեց զաղտնի ոստիկանը : Պրանտայի և Անպղիտյ մէջ մարդկային դէմքերու շարքում մը ճշմարիտ արուեստ մը եղած է : Տգեղ կիներ կրնան ճշմարիտ գեղեցկութեան զիցուհիներ դառնալ , իրաւ է որ երկայն ու ցաւատանջ միջոցներով՝ որ կը կայանայ դէմքը դեփի պէս նիւթով մը ծեփելու մէջ որ յետոյ փափաքուած գոյնը կ'առնէ :

— Այո՛ , ճիշտ այդ է : Այսպէսով երիտասարդութեան բոլոր գեղեցկութիւնը կը վերստանան : Անպատեհութիւնը այն է որ պէտք չէ խնդալ և ո՛չ ալ դէմքի չարժուած մը ընել և մանաւանդ չպարուամը խոնաւութենէ պահել , ա-

աւնց որոյ կ'աւրուի ու այն տունն արդիւնքը չատ ագեղ է: Բայց եթէ արկածներէ պահպանուի՝ տարիներ կրնալ տեսել աւանց նորոգուելու պէտք ունենալու:

— Այսպէս, պարոն, կը կարծէք թէ զիաակին գէմքը ներկուած է, հարցունց գաղանի ոստիկանը:

— Ոչ միայն կը կարծեմ, այլ վատահ ենք, յայտարարեց պարոն Սիլվէրման: Թեփի խաւը որ տակաւին չատ նոր է, քառորդ ըմամատի թանձրութիւն ունի: Դիակը զմասուած է, ինչպէս ըսի արդէն: Երեսին մէկ կողմէն ներկը հանեցի եւ տեսայ որ մտնալը բաւական հասարակ գէմք մը ունէր, իրլանտական ախպար, մինչ չտարու մը զինքը ցոյց կուտար իրապէս հրաշալի գեղեցկութեամբ մը:

Նիք Քարթըր պէտք եղածին չափ լսած էր:

— Իսկ, վայրկեան մը ազատ ըլլալուն պէս պիտի գամ այդ խորդախուած զիակին վրայ զմայելու: Յետեւ
սուրբիւն:

աւանց որոյ կ'աւարուի ու այն ատեն արդիւնքը շատ տգեղ է : Բայց եթէ արկածներէ պահպանուի՝ տարիներ կրնալ աւելել աւանց նորոգուելու պէտք ունենալու :

— Այսպէս, պարոն, կը կարծէք թէ զիսակին գէմքը ներկուած է, հարցուց գաղանի ոստիկանը :

— Ոչ միայն կը կարծեմ, այլ վստահ եմք, յայտաբարեց պարոն Սիլվէրման : Թեւիկ խաւը որ տակաւին շատ նոր է, քառորդ բթամատի թանձրութիւն ունի : Դիտելը զմոտուած է, ինչպէս ըսի արդէն : Երեւին մէկ կողմէն ներկը հանեցի և աեսայ որ մուտալը բաւական հասարակ գէմք մը ունէր, իրլանտական տիպար, մինչ չպարուժը զինքը ցոյց կուտար իրապէս հրաշալի գեղեցկութեամբ մը :

Նիք Բարթըր պէտք եղածին չափ լսած էր :

— Լաւ, վայրկեան մը ազատ ըլլալուս պէս պիտի դամ այդ խորհրդալուծած զիսակին վրայ զմայլելու : Յետեւսութիւն :

Իսկոյն Սիւլէրման Քօլօնըր որ զխաղնութեան կը նա-
խագահէր ներկայացու գործիքին առջեւ :

— Դալ չէք ուզեր , պարոն Քարթըր , հարցուց :

— Եթէ անպատճառ հարկաւոր չէ՝ ուրիշ թերեւս ա-
ւելի կարեւոր տեղ մը ունիմ երթալիք , պատասխանեց
Նիք : Այս բանը ձեզ ըսելու և ձեր կարծիքը առնելու
համար ձեզ կանչեցի :

— Սմէն պարագային պէտք է գալ տեսնել ասիկա ,
պարոն Քարթըր , իմ երկար առաջարկիս մէջ ամենէն
հաղուաղիւտ պարագաներէն մէկն է որ կը ներկայանայ :
Բայց որովհետեւ մեռեալը չալիսի վախճի և թէ նոյնու-
թիւն մը չի կայ իր և ձեր ենթադրած ու փնտռած ան-
ձին միջեւ . . .

— Ուրեմն ճշմարիտ է , նոյնութիւն չի կայ , հար-
ցուց դադանի ոտախկանը շատ զարմացած :

— Ոչ մէկ կերպով , ըսաւ քննիչ ըմբիկին ձայնը :
Դիակը անուագին մէկ շարաթուան է և կուրծքին ձախ
կողմին արուած դանակի հարուածէ մը մեռած է : Մա-
ղերը ներկուած են , իրենց նախկին գոյնը մուր խաղտ-
եաշ ըլլալու է . այժմ սեւի սեւ են : Երեսն ու վիղը չը-
պարուած են . . . կարծեմ թէ կը հասկնաք թէ ինչ ըսել է :

— Կարծեմ այո՛ , պատասխանեց դադանի ոտախկանը :
Ֆրանսայի և Անգլիոյ մէջ մարդկային զէմքերու չարաու-
մը ճշմարիտ արուեստ մը եղած է : Տգեղ կլիներ կրնան
ճշմարիտ գեղեցկութեան գիցունիներ դառնալ , իրաւ է որ
երկայն ու ցաւատանջ միջոցներով՝ որ կը կայանայ զէմ-
քը դեփի պէս նիւթով մը ծեփելու մէջ որ յետոյ վա-
րաքուած գոյնը կ'առնէ :

— Այո՛ , ճիշտ այդ է : Այսպէսով երիտասարդութեան
բոլոր գեղեցկութիւնը կը վերադառնան : Անպատեհութիւնը
այն է որ պէտք չէ խնդալ և ո՛չ ալ զէմքի շարժում մը
ընել և մանաւանդ չպարուամը խոնաւութենէ պահել , ա-

ՆՈՐ ՀԵՏՔ ՄՐ.

Իր արկածալից կեանքին մէջ հռչակաւոր դադանի ուտիկանը երբեք այս առաիճան չփոթած չէր :

Քօրօնրրի երեւան հանած իրողութիւնը մէկ անդամէն կը ջնջէր իր նախկին ենթադրութիւնները :

Դործելէ առաջ հաշիւ էր որ կացութեան իրական վիճակը մէջտեղ հանէր :

Նիք իր քովէն հեռացուց կեղբոնական պաշտօնատան դադանի ոտիկանները որոնք կ'ուզէին իրեն հետ վիճաբանիլ այս նոր ու շահեկան պարագային վրայ :

Իրեն քանի մը վայրկեան ինքնամիտփութման առանձին խորհրդածութիւն պէտք էր :

Ուստի ծառաստանը մտաւ առանձին նստարան մը գտնելու : համար :

Կամքի զօրութեանը շնորհիւ որ իրեն յատուկ էր , կրցաւ անմիջապէս թաղուիլ առկախ խնդիրներու լուծման խորհրդածութեան մէջ , մտքին մէջէն գէպքերը քննելով իրենց տրամաբանական հետեւութիւններովը :

Նախ Մօսկա Քարէթըզը Սինկ - Սինկի մահապարտներու խցիկը պիտի առաջնորդէր : Ինչպէս կ'երեւար Ինէզ Նովոուոյի նամակէն՝ իր թաքստոցին մէջ այս բանը իմացած էր գեղանի Սատանանյէն :

Այդ նամակին մէջ իր անճնատական ըլլալուն որոշումը կը յայտնէր : Յետոյ կրցած էր իր նշանակած տեղը փոխադրել զիակ մը որուն երեսը աչնքան արուեստով շրջապարուած էր որ նոյն իսկ դադանի ոտիկանը չէր կասկածած խարդաւանանքին վրայ եւ մեռեալը Ինէզ Նովառօն կարծած էր :

Իրեն համար ակներեւ էր թէ՛ Ոճիրի Թաղուհին այս քանին մղուած էր երկու պատճառներով, նախ՝ արդիւնելու համար Մօրիս Քարէթըղի փոխադրութիւնը Նիք Քարթըրի ձեռքով։ Ասոր մէջ յաջողած էր։

Յետոյ՝ մէջտեղէն վերցնելու համար զաղանի ոտտիկանը։ Այս նպատակով հաղորդակցութեան մէջ զրեւ էր Կառատան հեռաձայնը շտեմարանի Տիգրանօյին հետ։

Թեւերու այդ վարսեա կապակցութիւնը իրեն սահմանուած էր. քանի որ դիակին համար չէր ինչպէս նախապէս խորհրդէր էր և որուն մահը ութը օրուան էր արդէն և որուն երկկորական հոսանքը այլևս փասս մը չէր կրընար տալ։

Եւ շնորհիւ զիպուածին էր որ այդ դժոխային ծրագիրը վիժեր էր։

Եթէ թեւը մեռեալին թեւը պատած չըլլար՝ Նիք Քարթըր չպիտի վարանէր հեռաձայնը գործածելու, մինչ ու է պատճառաւ, չէր ուղած փոխել դիակին դիրքը Քօրօնըրին գալէն առաջ։ Մէկ խօսքով՝ ներկայ ժամուս արդէն չատոնց մեռած մարդ մը պիտի ըլլար։

Ինչու. Ինչից այսքան նուրբ չարութեամբ գործեր էր։ պարզապէս իր վրէժխնդրութեան պատկալը յաղեցնելու համար։ Դաղանի ոտտիկանը այս մասին ալ կասկածեցաւ։ Չէ, Ինչից Նալաուո երեւակայած ու գործադրած էր այս բանը որ, ըստ իրեն, իրրեւ անլրիպելի արդիւնք պիտի ունենար իր ամենէն վտանգաւոր և անողոր թշնամին մէջտեղէն վերցնելու։

Պէտք էր որ Նիք Քարթըր մեռնէր որպէս զի ինք ու իր սիրահարը Մօրիս Քարէթըղ կարենային հանդիստ ապրիլ

Մօրիս Քարէթըղի մասին Նիք Քարթըր պիտի կրնար լուր առնել, ժամէ մը, քննիչ Մաք Քլասքիէն եթէ այս վերջինը առանց արկածի յաջողած էր այդ վտանգաւոր

Իրեն համար ակներեւ էր թէ՛ Ոճիրի Թաղունին այս քանին մղուած էր երկու պատճառներով, նախ՝ արդիւնելու համար Մօրիս Քարէթըղի փոխադրութիւնը Նիք Քարթըրի ձեռքով։ Ասոր մէջ յաջողած էր։

Յետոյ՝ մէջտեղէն վերցնելու համար գաղտնի ոստիկանը։ Այս նպատակով հաղորդակցութեան մէջ զրեր էր Կառատան հեռաձայնը չաւմարանի Տիմաւոյից հետ։

Թեւերու այդ վարպետ կապակցութիւնը իրեն սահմանուած էր. քանի որ զիտիւն համար չէր ինչպէս նախապէս խորհեր էր և որուն մահը ութը օրուան էր արդէն և որուն երկկորական հոսանքը այլեւս փնաս մը չէր կրնար տալ։

Եւ չնորհիւ զիպուածին էր որ այդ գծովային ծրագիրը վիժեր էր։

Եթէ թեւը մեռեալին թեւը պատած չըլլար՝ Նիք Քարթըր չպիտի վարանէր հեռաձայնը գործածելու, մինչ ու և է պատճառաւ, չէր ուղած փոխել զիտիւն զիրքը Քօրօնըրին գաղէն առաջ։ Մէկ խօսքով՝ ներկայ ժամուս արդէն չառոնց մեռած մարդ մը պիտի ըլլար։

Ինչու ինչպէս այսքան նուրբ չարութեամբ գործեր էր։ Վարդապէս իր վրէժխնդրութեան պատպալը յագեցնելու համար։ Դաղտնի ոստիկանը այս մասին ալ կասկածեցաւ։ Չէ, ինչպէս Նաւասո երեւակայած ու գործադրած էր այս բանը որ, ըստ իրեն, իրրեւ անլրիպելի արդիւնք պիտի սեննար իր ամենէն վտանգաւոր և անողոր թշնամին մէջտեղէն վերցնելու։

Պէտք էր որ Նիք Քարթըր մեռնէր որպէս զի ինք ու իր սիրահարը Մօրիս Քարէթըղ կարենային հանգիստ ապրիլ

Մօրիս Քարէթըղի մասին Նիք Քարթըր պիտի կրնար լսել առնել, ժամէ մը, քննիչ Մաք Քլաքքիէն եթէ այս վերջինը առանց արկածի յաջողած էր այդ վտանգաւոր

ՆՈՐ ՀԵՏՔ ՄԸ

Իր արկածալից կեանքին մէջ հռչակաւոր գաղտնի ուտիկանը երբեք այս աստիճան չլիթած չէր :

Քօրօնըրի երեւան հանած իրողութիւնը մէկ անդամէն կը ջնջէր իր նախկին ենթադրութիւնները :

Գործուէ առաջ հաշիւ էր որ կացութեան իրական վիճակը մէջտեղ հանէր :

Նիք իր քովէն հետացուց կեղրոնական պաշտօնատան գաղտնի ոստիկանները որոնք կ'ուզէին իրեն հետ վիճաբանիլ այս նոր ու շահեկան պարագային վրայ :

Իրեն քանի մը վայրկեան խնդրամիտօրում և առանձին խորհրդածութիւն պէտք էր :

Ուստի ծառաստանը մտաւ առանձին նստարան մը գտնելու : համար :

Կամքի զօրութեանը շնորհիւ որ իրեն յատուկ էր , կրցաւ անմիջապէս թողուիլ առկախ խնդիրներու լուծման խորհրդածութեան մէջ , մտքին մէջէն զէպքերը քննելով իրենց տրամաբանական հետեւութիւններովը :

Նախ Մօսիս Քարէթըը Սինկ - Սինկի մահապարտներու խցիկը պիտի առաջնորդէր : Ինչպէս կ'երեւար Ինէզ Նալաուօյի նամակէն՝ իր թաքստոցին մէջ այս բանը իմացած էր զեղանի Սատանանչէն :

Այդ նամակին մէջ իր անձնապահ ըլլալուն որոշումը կը յայտնէր : Յետոյ կրցած էր իր նշանակած տեղը փոխադրել զիակ մը որուն երեսը աչքան արուեստով չը պարուած էր որ նոյն իսկ գաղտնի ոստիկանը չէր կասկածած խարդաւանանքին վրայ եւ մեռեալը Ինէզ Նալաուօն կարծած էր :

մարդը տանիլ Սինկ • Սինկի բանար : Մինչև այն ատեն հարկ էր սպասել :

Ինչու Ինչդ իր զժողային մահախորձին համար քեռայրին կառատունը ընտրած էր :

Այս կէտը կը շփոթէր դադանի ոստիկանին բոլոր ենթագրութիւնները , որովհետև դադափարը բոլորովին յիմարական կը թուէր իրեն :

Ձէր կրնար ընդունիլ որ Ինչդի պէս խորամանկ կին մը տասնի ձախաւերութիւն մը գործէր : Բայց ուրիշ առեղծուածներ ալ անուշձ կը փնային :

Եթէ այժմ Ինչդ ճարտարապետին կնոջ գերը կը խաղար . — և Նիք Քարթըր պատրաստ էր երգում ընկու ալապէս ըլլալուն . — Ինչ կղած էր այն ատեն իր երկուորակ քոյրը , բնն տիկին Մէնասթօն :

Ինչդ զայն մէջտեղէն վերցուցած էր : Բնաւ ընդունելի չէր այդ , որովհետև շատ զիւրին չէր անձ մը մէջտեղէն վերցնիլ . . . մահաւանդ որ Ինչդ իր քեռայրին պաշտպանութենէն կախուած էր :

Ուրիշ պարագայ մըն ալ դադանի ոստիկանին ամբողջ ուշիմութիւնը փորձութեան կ'ենթարկէր :

Այդ ենթադրեալ տիկին Մէնասթօն նախորդ օրը և աւելի առաջ արդէն տան տիրուհիի գերը խաղացած ըլլալու էր , որովհետև բաներ զիտէր որոնք ցոյց կուտային ճարտարապետին տան մէջ իր երկար ընակութիւնը : Ուրեմն պէտք էր որ խաբած ըլլար պարոն Մէնասթօն ալ և անոր հաւատացուցած ըլլար թէ իր կինն էր , որովհետև ճարտարապետը նախորդ օր , ցերեկէն ետքը մեկնած էր տունէն :

Չէ' , այդ բանը կարելի չէր : Մէնասթօն ապուշ ըլլալու էր այսպիսի խաբերայութիւն մը չկարենալ հասկնալու համար : Ինքն իսկ կ'ըսէր թէ հինգ տարիէ ի վեր ամուսնացած էր և այդ ամուսնութիւնը երջանիկ ըլլալու բոլոր

երեւոյթները ունէր : Որչափ ալ երկուորեակ քոյրը իր կնոջ նման ըլլար չէր կրնար էրիկը անոր ինքնութեան մասին խաբուիլ : Ենթադրութիւնը չէր արժեք նոյնիսկ որ նկատի առնուէր . ստրգապէս ծիծաղելի էր :

Ուրիշ մեկնութիւն մըն ալ կար : Թերեւս այդ անսամօթ ու ամէն խաբերայութեանց մէջ վարպետ Ինէզը կրկնակ կեանք մը կը վարէր :

Թերեւս միւսնոյն ատեն Ոճիրի Թադուհի Ինէզ Նաւառօն էր և միլիոնաւորին սրտէնցեալ կինը , աիկին Մէնասթօն : Բայց Նիք Քարթըր այս գաղտնիքէն ալ հըրաժարեցաւ որ աւելի անընդունելի երեւցաւ իրեն քան նախորդ ենթադրութիւնը :

Ճարտարապետին խօսքերէն յստակօրէն կը հասկցուէր թէ մտերմաբար կը ձանձնար իր կնոջ երկուորեակ քոյրը և թէ երբեմն երեքը միասին կը գտնուէին : Ինէզ Նաւառօ չէր կրնար անշուշտ նիւթականապէս երկուքի բաժնուիլ :

Միւս կողմէ գաղտնի ոտտիկանը դիտէր թէ՝ Մէնասթօն րացարձակ ճշմարտութիւնը կը խօսէր : Նիւ Եորքի ամենէն յարգելի գործի մարդիկներէն մէկն էր և հին Սիկիւնան ազնուականութեան սրտականող ընտանիքէ մը կը սերէր : Տարիներէ իջիկ իր անունը նոյապատուր կերպով ծանօթ էր գաղտնի ոտտիկանին : Մէնասթօ յաջորդաբար կառուցած էր մայրաքաղաքին բազմաթիւ եկեղեցիները և հանրային շէնքերը : Ամէն տարի՝ վրայ վրայ՝ հարիւր հազարաւոր տղարներ կը շահէր . իր առջեւը խիստ փայլուն ապագայ մը ունէր :

Այսպիսի մարդ մը սուտ խօսելու չգիջանիր և ոճրադործի մը մեղսակիցը չըլլար :

Նիք Քարթըր կը յիշէր որ ժամանակին շատ քննադատած էին իր ամուսնութիւնը մեծ գեղեցկութեան տէր կնոջ մը հետ : Անոր ծանօթացեր էր աշխարհիկ ծովազեր-

գաղափարը թէ ինէզ օգտուելով այդ նմանութենէն , ճարտարապետին կտեղը առած էր՝ զայն մէջտեղէն վեր-
ցընելէն ետքը :

Ան այդ ինէզը հանձարի տէր կին մըն էր , կրցած էր
իր ձեռքէն բոլոր աթուները առնել , ինք որ վարպետ
խաղացող մըն էր : Իրեն ինչ փոյթ ուրիշներուն ենթադ-
րածը . . . ուրիշներուն ամբաստանութիւնները . . . իրեն
դէմ ապացոյցի ստուերը խկ չի կար : Յաղթական դուրս
պիտի ելլէր իրապէս դիւային նրբամտութեամբ պատրաս-
տուած այս խաղէն . . . պիտի կրնար պահել իր գիրքը և
հերքել ինչ օրէնքը որուն համեմատ ամէն ոճիւր իր պա-
տիժը կը գտնէ այս տեղ :

Ինքն իրմէ դժգոհ՝ Նիք Քարթըր ոտքի ելաւ ջգայնո-
ւէն , բռնեցքը սեղմած և դէպի առջեւը սեւեռելով մը-
ռայ տկնարկ մը :

Ոճիւրի Թադուհին վերջնականապէս պիտի յաղթէր ի-
րեն . . . Այս էգ սատարն իր փաշուն առաքելէն մէջ ա-
ռաջին պարտութիւնը կրնէ պիտի տար : Զէ՛ հազար ան-
գամ չէ՛ : Այդ բանը պէտք չէր որ ըլլար ու չպիտի ըլլար :

Շիտակ ինէզ Նալաուոյի քով պիտի վերադառնար և
վերջնական կռիւը պիտի մղէր :

Շատ անդամներ Նիք Քարթըր կատակելով հաստա-
տած էր թէ պաշտօնակից մը միայն ունէր որուն հետ չէր
անմարձուիկ չափուիլ և անիկա գաղտնի ոտախկան Դիպ-
ուածն էր : Բայց կ'աւելցնէր թէ , ի բաց առեալ սակա-
ւաթիւ պարագաներ իր հաշակաւոր պաշտօնակիցը միշտ բա-
րեաղակամ եղած էր իրեն ու իր գաշնակիցը դարձած :

Այս անգամ ալ գաղտնի ոտախկան Դիպուածը իրեն
օգնող բարիկամ մը եղաւ :

Նիք Քարթըր ծառաստանին ամենէն մօտիկ ելքին կը
մօտենար , երբ յանկարծ մարդ մը տեսաւ որ մեծ աճա-

եայ քաղաքի մը մէջ, խենթի պէս սիրահարեր էր և՛ առանց շատ մտածելու՝ ձեռքը խնդրեր էր :

Բայց ամենուէն սրտմտութիւնը շուտով ինջեր էր երբոր տուեր էին ճարտարապետին հիսնալի ամուսինը և ամուսնութեան առաջին տարիէն Քառմէն Մէնասթօ Նիւ Եորքի բարձր դատուն մէջ ամենէն աւելի չըջաղատուած ու հռչակաւոր գեղունիներու կարգը անցեր էր :

Ուր էր ուրեմն ճշմարտութիւնը :

Ըստ ամէն երեւոյթներուն, այն կինը որ այժմ կը գտնուէր ճարտարապետին տան մէջ իր կինը՝ Քառմէնըն էր . . . :

Եւ սակայն Նիք Քարթըր չէր կրնար սխալիլ իր ենթադրութեան մէջ. դիմագիծներու մասին իր յիշողութիւնը սքանչելի և շատ ապահով էր, այն ատիկան որ տարիներ ետքը կը ճանչնար այն անձերը որոնց հետ միայն քանի խօսք փոխանակած էր և կրնար անոնց անունը տալ . . . ու չպիտի կրնար ճանչնալ Ինէզ Նաւառօն, Ոճիրի Թագունին : Մասնաւոր ուսումնասիրութիւն մը ըրած էր անոր արտաքին երեւոյթին վրայ, անոր շարժումներուն, ժպիտին, խօսելու ձևին, խրոխտ ու յանդուգն նայուածքին վրայ և եթէ իրեն նմանող հազար կին ըլլար Նիք Քարթըր կրնար զանիկա որոշել առանց վարանելու :

Չէ՛, հազար անգամ չէ . չէր խաբուեր, չէր կրնար խաբուիլ : Այդ ենթադրեալ տիկին Մէնասթօն նոյնինքն Ինէզ Նաւառօն էր, Ոճիրի Թագունին :

Բայց ինչպէ՞ս հաստատել : Ատիկա անկարելի կ'երեւար : Բաղմաթիւ վկաներ ունէր ձեռքին տակ որոնք ղինքը իբրեւ տիկին Մէնասթօ կը ճանչնային : Այն մասնաւոր ամուսնութիւնը թէ իր նմանին դիակը գտնուած էր ամուսնոյն կառատան մէջ ի նպաստ իրեն վկայութիւն մըն էր . . . որովհետեւ ո՛չ ոք պիտի ընդունէր Նիթ Քարթըրի

Առանց ժամանակ կորսնցնելու, Նիք Քարթըր սկսաւ հետեւել մարդուն որ խոշոր ու արագ քայլերով զլխաւոր ծառուղիէն մար կ'իջնար: Բայց հետադնդումը բնականաբար հաշակաւոր զազանի ոտտիկանին վարպետութեամբը կատարուեցաւ: Նոյնիակ եթէ Փանշօ կասկածէր և ետին դառնար, կարող չէր տեսնել զայն որ զինը կը հետապընդէր, որովհետև Նիք Քարթըր միշտ ծածկուած կը մնար, առանց ստոր համար կորսնցնելու իր հետադնդած մարդուն ամենափոքր շարժումները:

Փանշօյի առած ուղղութենէն զազանի ոտտիկանը կարծեց կարենալ վստահութեամբ եզրակացնել թէ չիտակ կ'երթար հոն ուր գիտէր թէ կը գտնուի Ինէզ Նալաու:

Շեղակի կերպով անցաւ Արեւմտեան կեդրոնական ծառատանէն և մտաւ թիւ 86րդ փողոցը: Քօլօմպոս ծառուղիին ամենէն մերձաւոր մասին հասաւ ուրիկէ կըրնար տեսնել իր հետադնդած մարդուն շարժումները:

Առանց վարանելու՝ Փանշօ մտաւ Քօլօմպոս ծառուղին:

Նիք Քարթըր հետզհետէ աւելի ապահով էր թէ Փանշօ կ'ուզէր արգարեւ այցելել Ոճիրի Թագուհիին: Ապահովարար փողոցէն չպիտի մանայ ճարտարապետին տունը: Ուրիշ կողմնակի ճամբաներ գիանալու էր որոնք սարքեր տունէ մը հոն կ'առաջնորդէին:

Ազէկ գաղափար մը ինկաւ միտքը, այն է՝ թէ իրեն համար լաւագոյն պիտի ըլլար եթէ տառջ անցնէր ու ետին թողաւ Փանշօն:

Անմիջապէս Նիք Քարթըր հետի մը պէս անցաւ Արեւմտեան կեդրոնական ծառատանէն դէպի Հարաւ, ի մեծ ապշութիւն բազմաթիւ շրջագայողներու որոնք անպատճառ այդ վայելչօրէն հազուած ճէնթլմէնը յիմարտանցէն վախած մէկը կարծեցին:

Ոտտիկան մը տան մը անկիւնը կեցած էր հոյն խկ

սրարանքի սէջ կը թուէր : Քաղքին Արեւելեան կողմէն
կուգար և մեծ ծառուղիէն վար կ'իջնէր :

Այնքան կ'աճաղարէր որ աջ ու ձախ չէր նայեր , և
բոլոր արագութեամբը կը վազէր :

Մէկ ակնարկով Նիք Քարթլըր ճանչցաւ մարդը որ քանի
մը քաջ հեռաւորութեամբ իր ճամբան կարեց արագորէն
առանց ամենափոքր կասկած մը ունենալու զազանի ու-
տիկանին ներկայութեանը մասին որ թանձր մաշտով մը
հաին պահուած էր :

— Փանշօ . . . :

Կայծակի պէս այս մտածումը անցաւ Նիք Քարթլըրի
ուղեղէն :

— Փանշօ գեղանի Ինէզին աջ բազուկն ու օժան-
դակը :

Վատնդաւոր մանկամարդ կիներ կրցած էր ինքզինք
չբջապատել պահապան զուեզով մը որուն անդամները ,
տաններկու մարդու չափ , իրեն հաւատարիմ շան մը անձ-
նութիւնութիւնը ուխտած էին և որոնք իր սճիրներուն հա-
ճոյակատար գործադրիչներն էին : Անոնք չէին ընկրկեր ,
նոյնիսկ ամենէն յերուզակային , գործերու դիմաց :

Կրցած էին , ի մեծ ցաւ Նիք Քարթլըրի , Ինէզ Նա-
վառօյի հետ անցայտ ըլլալ Մօսիս Քարէթըղի ձերբակա-
լումէն ետքը և , իրենց գեղանի տիրուհիին պէս , ո և է
հետք չէին թողած :

Կարծես գետնին տակը անցած էին :

Եւ հիմա Նիք Քարթլըր յանկարծ կը տեսնար այդ հա-
րաւային Ամերիկացին որ Փանշօ կը կոչուի :

Իր արտաքին կերպարանքը փոխած էր . այլևս պէկ
չունէր և իր սիւռ ու սուր աչքերը կը ծածկէր կապոյտ
ակնոցի մը տակ : Բայց այս հնարքը չէր կրնար իր ինք-
նութեան մասին խարել հռչակաւոր զազանի ոտտիկանին
հատու և խուզարկիչ ակնարկը :

ւար, որովհետեւ հիմա աւելի դանդաղ կ'ընթանար քան քիչ մը առաջ:

Նիք Քարթլըր հանդարտիկ սպասեց տեսնելու համար թէ իր հետապնդած մարդը ի՞նչ պիտի ընէր:

Քոլումպոս ծառուղիին այդ կողմը ուր կը գտնուէր Մէնասքոյի տունը, վարձու համեստ բնակարաններ կը գտնուէին որոնց գետնայարկը խամութներու շարք մը կը ձևաւորէր:

Անիրաւ տեղը չէ որ կ'ըսէին թէ Նիք Քարթլըր Նիւ Եորքը իր գրպաններուն պէս կը ճանչնար:

Գիտէր թէ իրեն անկիւնադծօրէն հակակողմը եղող տուներու զանգուածը միեւնոյն յատակադծի վրայ կառուցուած էին մէկ ճարտարապետի մը ձեռքով: Երկրորդէն մինչեւ վեցերորդ յարկը, նոյնանման բնակարաններ ունէին մէկ յարկի վրայ երկու հատ փողոցին վրայ երկու պատուհանով սայօնը, յետոյ երկու ննջառնետակ և լողարանի սրահը ետեւի կողմը լուսաւորուած և մէկ կողմն ալ խոհանոցը, երկու պատուհանով ու սրարտէզին վրայ նայող:

Նիւ Եորքի սովորութեան համեմատ՝ վարձու տուններուն տանիքը տափակ էր և կը ծառայէր ձերմակեղէն չորցնելու և ուրիշ անական պէտքերու համար:

Այդ տուններէն մէկուն մէջ Փանչոյի աներեւոյթ ըլլալը տեսնելով՝ Նիք Քարթլըր խեղոյն հասկցաւ որ անոր գիտաւորութիւնը հոն մնալ չէր: Այլ կ'ուզէր առանց նշմարուելու հասնիլ ետեւի շէնքերէն և հոնկէ ալ ճարտարապետին տունը:

Այդ պարագային՝ Փանչօ պիտի ուղղուէր դէպի շտեմարանը անոր ետեւի դռնէն բակը մտնելու համար: Հոնկէ կրնար անցնիլ, առանց մեծ յոգնութեան և տեսնուելու վտանգի, փայտէ չրջապատներէն ու սրարտէզներու ցանկերէն:

ուղեց միջամտել և ձերբակալել այդ ենթադրեալ փախըստականը . բայց զէմքով կր ճանչնար Նիք Քարթըրը և բերանը բաց մնաց հուշակաւոր գաղտնի ոստիկանին ուրուականի պէս անցնելը տեսնելով :

— Լաւ ուրեմն , մոլտաց գլուխը թօթուելով , ահաւասիկ մէկն ալ որ օձիքը ձեռք պիտի տայ . . . որոն մորթին մէջ կը նախընտրեմ չըլլալ . . . որովհետեւ Նիք Քարթըր իրեն բնակարան մը պիտի հայթայթէ . . . և ս'չհէկ գիշերուան համար :

Նիք այս խելայեղ վաղքով գնաց մինչեւ ճարտարապետին տունէն երկու տուն վար : Այդ կողմի փողոցը բաւական ամալի էր և գաղտնի ոստիկանը անմիջապէս մտածեց իր օգնական Չիքը որ հակառակ կողմէ կեցած էր և որ իր գալը տեսնելով փողոցէն պիտի անցնէր մօտենալու համար . . . :

Բայց Նիք չկրցաւ և նոյն իսկ իր վաղքին արտոգութիւնը չմեղմեց : Միայն թէ միմիայն իրենց համար հասկնալի նշան մը ըրաւ Չիքին և արագօրէն անկիւնը դարձաւ նոյն գնացքով մինչեւ Քօլօմպոս ծառուղին հասնելու համար :

Հոն Նիք Քարթըր յանդգնօրէն անցաւ երկաթուղւոյն թրամվայի ճամբան որ յուսահատօրէն իր փողը կը հընչեցնէր և յաջողեցաւ այս կերպով ծառուղին մանել անտեսանելի մնալով :

Բոպէ մը ետքը ասպաստան մը գտած էր Քօլօմպոս ծառուղիի Արեւմտեան շարքի տուներէն մէկուն կառանցիկ դրան տակ :

Ամենամեծ ուշադրութեամբ զիտեց զէսի Հիւսիս իր հետապնդած մարդուն գալուստը :

Փանշօ չուտով երեւցաւ այն կողմէն : Տակաւին քանի մը տուն հեռու էր և իր առաջ գնացքէն յոգնած կ'երե-

ւար, որովհետեւ հիմա աւելի դանդաղ կ'ընթանար քան քիչ մը առաջ:

Նիք Քարթըրը հանդարտիկ սպասեց տեսնելու համար թէ իր հետապնդած մարդը ի՞նչ պիտի ըներ:

Քօլօմպոս ծառուղիին այդ կողմը ուր կը գտնուէր Մէնասթօյի տունը, վարձու համեստ բնակարաններ կը գտնուէին որոնց գետնայարկը խանութներու շարք մը կը ձևացնէր:

Անիրաւ տեղը չէ որ կ'ըսէին թէ Նիք Քարթըրը Նիւ Եորքը իր գրպաններուն պէս կը ճանչնար:

Գիտէր թէ իրեն անկիւնագծօրէն հակակողմը եզոյ տուններու զանգուածը միեւնոյն յատակագծի վրայ կառուցուած էին մէկ ճարտարապետի մը ձեռքով: Երկրորդէն մինչեւ վեցերորդ յարկը, նոյնանման բնակարաններ ունէին մէկ յարկի վրայ երկու հատ. փողոցին վրայ երկու պատուհանով սալօնը, յետոյ երկու ննջասննակ և լողարանի սրահը ետեւի կողմը լուսաւորուած և մէկ կողմն ալ խոհանոցը, երկու պատուհանով ու պարտէզին վրայ նայող:

Նիւ Եորքի սովորութեան համեմատ՝ վարձու տուններուն տանիքը տափակ էր և կը ծառայէր ճերմակեղէն չորցնելու և ուրիշ տնական պէտքերու համար:

Այդ տուններէն մէկուն մէջ Փանջօյի աներեւոյթ ըլլալը տեսնելով՝ Նիք Քարթըրը խփոյն հասկցաւ որ անոր դիտաւորութիւնը հոն մնալ չէր: Այլ կ'ուզէր առանց նշմարուելու հասնիլ ետեւի չէնքերէն և հոնկէ ալ ճարտարապետին տունը:

Այդ պարագային՝ Փանջօ պիտի ուզուէր դէպի չտեմարանը անոր ետեւի դռնէն բակը մտնելու համար: Հոնկէ կրնար անցնիլ, առանց մեծ յոգնութեան և տեսնուելու վտանգի, փայտէ չրջապատներէն ու պարտէզներու ցանկերէն:

ուղեց միջամտել և ձերբակալել այդ ենթադրեալ վախճա-
տականը . բայց զէմքով կը ճանչնար Նիք Քարթըրը և
բերանը բաց մնաց հռչակաւոր գաղտնի ոտտիկանին ուր-
ուականի պէս անցնելը տեսնելով :

— Կաւ ուրեմն , մոլտաց զլուսը թօթուելով , ահա-
ւասիկ մէկն ալ որ օձիքը ձեռք պիտի տայ . . . որո՞ն
մորթին մէջ կը նախընտրեմ չըլլալ . . . որովհետեւ Նիք
Քարթըրը իրեն բնակարան մը պիտի հայթայթէ . . . և մէ-
կէկ գիշերուան համար :

Նիք այս խելայեղ վաղքով գնաց մինչեւ ճարտարա-
պետին տունէն երկու տուն վար : Այդ կողմի փողոցը
բաւական ամայի էր և գաղտնի ոտտիկանը անմիջապէս մատ-
ծեց իր օգնական Չիքը որ հակառակ կողմէ կեցած էր և որ
իր գալը տեսնելով փողոցէն պիտի անցնէր մօտենալու
համար . . . :

Բայց Նիք չկրցաւ և նոյն իսկ իր վաղքին արագու-
թիւնը չմոզմեց : Միայն թէ միմիայն իրենց համար հաս-
կնալի նշան մը ըրաւ Չիքին և արագօրէն անկիւնը դար-
ձաւ նոյն գնացքով մինչեւ Քօլօմպոս ծառուղին հասնելու
համար :

Հո՞ն Նիք Քարթըրը յանդգնօրէն անցաւ երկաթուղան
թրամվայի ճամբան որ յուսահատօրէն իր փողը կը հըն-
չեցնէր և յաջողեցաւ այս կերպով ծառուղին մտնել տն-
տեսանելի միտով :

Բոպէ մը ետքը ասպատան մը դատած էր Քօլօմպոս
ծառուղիի Արեւմտեան շարքի տուներէն մէկուն կառան-
ցիկ զբան տակ :

Ամենամեծ ուշադրութեամբ զիտեց զէպ ի Հիւսիս իր
հետապնդած մարդուն դալուստը :

Փանշօ չուտով երեւցաւ այն կողմէն : Տակաւին քանի
մը տուն հեռու էր և իր աւագ գնացքէն յոգնած կ'երե-

Վայրկեան մը ետքը՝ գաղանի ոստիկանն ալ աներեւոյթ կ'ըլլար զիմացի տան մէջ :

Բայց փոխանակ շտեմարանը ուղղուելու , զէպի տանդուխտը խուժեց և աստիճանները չորս չորս ելլելով հասաւ մինչև տանիքը :

Տանիքին վրայ կը դանուէր այն խոշոր կողովներէն մին որոնք կը ծառայեն զեանայարկէն մինչև տանիք ածուխ , ճերմակեղէն , կերակրեղէն և այլն փոխադրելու : Տանիքը տանող դուռը կղարւած չէր և ամբողջ տարածութիւնը ծածկուած էր չորցուելիք ճերմակեղէններով , ինչ որ գաղանի ոստիկանին համար մասնաւորաբար հաճելի եղաւ : որովհետև հովէն օրօրուած խոշոր կտաւները զինքը կը ծածկէին ամէն անհաճոյ ակնարկներէ :

Ակնթարթի մը մէջ Նիք Քարթըր բակի կողմի տանիքին եղբը հասաւ :

Իր բոլոր երկայնութեամբը փորին վրայ տարածուեցաւ , ուշադրութեամբ վար նայելու համար :

Ճիշտ իր մաքէն անցածն էր :

Փանջօ երեւցաւ բակին մէջ և կը պարտաւորուէր պարտէզի ցանկէն ամցնիլ : Նիք Քարթըր կեցու հանդարտօրէն դիտելու իր մարդուն չարժումները որ իր աչքին տակ կը դործէր :

Տեսաւ որ ճարպիկութեամբ ցանկին վրայ եղաւ , բայց փոխանակ միւս կողմէ ցատքնլու այդ լայն ու սկզմուած ցանկին վրայ կեցաւ և հաւասարակշիւութիւնը պահելու համար՝ ճօճուելով՝ այդ ճամբով յառաջացաւ :

— Կտրիճը առաջին անգամ չէ որ այս փորձը կ'ընէ մալապ գաղանի ոստիկանը : Այդ ձևով կը մօտենայ անշուշտ իր կողոպտելիք տուններուն :

Բնադրաբար , գաղանի ոստիկանը ակնարկը դարցուց Արեւմտեան կեդրոնական ծառաստանին երկայնքը զբա-

նուսդ տուններուն և ասանց յողնութեան դասու ճարտարապետին տունը: Վայրկեան մը ետքը կին մը նշմարեց երկրորդ յարկի պատուհանի մը առջեւ:

Ինչդ նախածոն էր:

Նիքի փորձ աչքերը խփոյն ճանչցան զայն: Վարազդոյրներէն մին մէկ կողմ առած էր և յայտնապէս կը գիտէր Փանչօյի մօտենալը պարտէզի ցանկին վրայէն:

Այս վերջինն ալ իր կողմէն՝ նշմարած ըլլալու էր պատուհանը կեցող անձը: Յանկարծ կեցաւ և իր բազումներովը երեք անգամներ ետեւէ ետեւ օդին մէջ շարժում մը ձեւացուց, որմէ ետքը սպասեց ու ականջ դրաւ:

Այն ատեն Նիք Քարթըր տեսաւ որ պատուհանին առջեւ կեցող կինը պատուհանը կէս մը բացաւ և ուժով մը դռնեց մէկ քանի անգամներ, ալմուկ մը հանելով որ մինչեւ գաղտնի ոտտիկանին ականջին հասաւ:

Ասիկա անշուշտ իրենց մէջը սրտչուած նշան մըն էր, ինչպէս Փանչօյին թեւի շարժումները. որովհետեւ այս վերջինը մէկէն դարձաւ և նոյն դժուարին ճամբով ետ գնաց:

Նիք Քարթըր աբադ կերպով ընկերքին վրայ խորհեցաւ:

Իրեն համար դժուար էր Փանչօն ձեռք անցնել: Բայց ինչ բանի պիտի ծառայէր ասիկա: Շատ լաւ կը ճանչնար այդ մարդը և գիտէր թէ յուսահատ ընդդիմութիւն մը պիտի ընէր: Եւ նոյնիսկ բռնուելէն ետքը՝ լուսադոյն պիտի համարէր կտոր կտոր ըլլալ քան թէ բառով մը իր տիրուէին մատնել: Իրաւ է որ գաղտնի ոտտիկանին համար՝ արդէն այդ մատնութիւնը կատարուած էր, որովհետեւ այժմ գիտէր թէ իրաւցնէ Ինչդ նախածոն էր որ երբեւ ճարտարապետին կինը կը ներկայանար, բայց յաբաբերութեան մէջ էր իր ամենէն խորամանկ ու հաւատարիմ մեղսակցին հետ:

ՏԻՆԱՄԻԹԻ ՊԱՅՓՈՒՄԷ

Երբ Նիք Քարթլըր փողոց հասաւ՝ տեսաւ Փանշոն դէպի հարաւ գաղող Պրօսվէյի թոամվայի մը վրայ։ Նիք շատ բան կուտար այդ վայրկեանին ձեռքին տակը ունենալու իր օղեսկաններէն մէկը և զայն չարապործին հետքերուն վրայ դնելու համար։

Այս վերջինը անշուշտ կերթար այն թաքստոցը ուր ոստիկանութենէն կը պահուէր իր ընկերներովը։ Բայց որովհետեւ Նիք Քարթլըր ձեռքին տակ մէկը չունէր, ուղէր չուզէր, թող տուաւ որ Փանշօ փախչէր երթար, — ի մեծ վնաս իրեն՝ ինչպէս յետոյ գողտնի ոստիկանը պիտի հասկնար։

Երբ Նիք Քարթլըր հասաւ Արեւմտեան Կեդրոնական ծառաստանը տեսաւ որ Չիք միշտ իր տեղն էր. աննշմարելիօրէն իրեն նշան ըրաւ տեղէն չջարժելու և խօսքն ճարտարապետին տունը գնաց։

Չանդակը զարնելուն երեւցաւ նոյն աղախներ որ առջին այցելութեան ատեն գուռը բացած էր։

— Ահ, պարոն Քարթլըր, տիկինը շատ անհանգիստ է ձեզ ընդունելու համար, պատասխանեց մանկամարդ աղջիկը։ Պէտք է պարոն Մէնասթօյի վերադարձին սպասէք։

— Ընկիւքս որոշել ինձ կը վերաբերի, յայտարարեց գողտնի ոստիկանը, մէկ կողմ հրելով սպասուհին և ատեն մանկելով։ Արդէն քիչ մը առաջ հեռաձայնով տեսակցեցայ պարոն Մէնասթօյի հետ և իր հաւանութեամբն է որ կը խնդրեմ տիկին Մէնասթօյէն ընդունուիլ։

Փանշօ անշուշտ վտանգաւոր ոճրագործ մըն էր որ պէտք էր ձերբակալել . բայց դադանի ուտիկանին համար աւելի կարեւոր էր զեղանի Սատանան ձեռք ձգել :

Փանշօյի ձերբակալումը ժամանակ պիտի վտանէր . . .
և ժամանակը թանկագին էր , մահաւանդ այն վայրկեանին ուր Ինէզ տեղեկութիւն մը առած էր որուն ինչ ըլլալը դադանի ուտիկանը բնականաբար չէր կրցած հասկնալ բայց և կրնար Ոճիրի Թագուհին անմիջական գործողութեան մը մղել : Ձէ' , թող Փանշօ քիչ մըն ալ վայելէր իր ազատութիւնը :

Գաղտնի ոստիկանը չուտով մը ինքզինք դառաւ սայօ-
նին մէջ, գեղանի օրինով դէմը, որ աան օրրուհին էր
կամ չէր: Պարզ կարմրագոյն զգեստ մը հագած էր որ
Նիքի թուեցաւ թէ կը ճանչնար:

Վայրկենապէս յիշեց որ արդէն ինչոր տեսած էր այդ
զգեստով, այն գիշերն ուր իր կեանքը վտանգելով մտած
էր Միգ փողոցի տունը և Մօսկո Քարէթըը ձերբակալած:

Ենթադրեալ օրինին Մէնասթօ զինքը չափեց զարմա-
ցած ակնարկով մը: Հաղիւ սպասեց որ սպասուհին գուրս
կլլէ ու զուռը զոյէ սուր ձայնով մը ըսելու համար:

— Իրաւ որ, պարտն Քարթըր, ձեր ընթացքը զիս
չատ կը վշտացնէ... կրնայ ըլլալ որ ձեր պաշտօնին պա-
հանջքը ըլլայ, բայց նոյնիսկ գաղտնի ոստիկան մը պէտք
է յարգէ կնոջ մը փափաքը: Երկանս կը թողում այս մու-
սին ձեզի հետ ինդիրը կարգադրելու հոգը:

Իր չեղար այնքան անձնաւստահ էր, իր սրտմտու-
թիւնը այնքան ճշմարիտ կ'երեւար և իր ընթացքը այն-
քան բնական որ ուրիշ պարագաներու մէջ, Նիք Քարթըրը
ինքն ալ պիտի խարուէր: Բայց հիմա որ ականատես եղած
էր խորհրդաւոր նշաններու փոխանակութեան գեղանի
ոճրագործուհին ու իր հաւատարիմ մեղսակից Փանշօյի
միջեւ, իր դործին վրայ շատ վստահ էր որպէսզի ինչզի
խաղցած սրտմտութեան տեսարանը իր վրայ փոքրիկ
սպաւորութիւն մը ընէր:

Ինքն իրեն կը հիանար այդ կնոջ ծածկամտութեան
վրայ:

Անշուշտ ո և է յարգանքի արժանի չէր, բայց վեր-
ջապէս կին մըն էր և նոյնիսկ այդ սպականած կնոջ մէջ,
ինք ասպետարարոյ մարդ մը, կը յարգէր իր մօրը սեռը,
դոր շատ շուտ կորսնցուցած էր և որ որբուհի մը պէս
կը մեծնար:

Բայց տկար հոգիով մը վարանելու ատենը չէր և ո՛չ

ալ անհարկի զգայականութեան նը անձնատուր ըլլալու :
Ինէզ Նալառօ աւելի վտանգաւոր էր քան թէ տասը հաւ
սովորական չարագործ : Նիք պէտք էր որ ընկերութեան
իր ծառայութիւնը մատուցանէր և առանց սեղմումի :

— Օհ, Ինէզ Նալառօ, կարծեմ պէտք է զազրեց-
նենք որհուրտուք խաղալը, սկսաւ խօսիլ թեթեւ շեշ-
տով մը :

Գեղանի կիներ խելոյն զայրացաւ և գրգռուած նայ-
ուածքով մը անոր նայելով,

— Տակաւին կը համարձակի՞ք զիս թշնամանել իմ
աւանս մէջ, ըսաւ աչքերը բոցաւառ :

Նւ արդէն իր ձեռքը կը հանգչէր զանգակի կոճակին
վրայ :

— Օգնութիւն պիտի կոչեմ . . . ձեզ բռնի դուրս նե-
սել պիտի տամ առնէն :

— Ապուշ բաներով ժամանակ մի անցնէք, Ինէզ Նա-
վառօ, ըսաւ գաղտնի ոտաիկանը պաղութեամբ : Առանձին
ենք, ուրեմն ինչ հարկ կատակերգութեան : Որչափ չուտ
համաձայնութեան մը զանք այնքան լաւագոյն է թէ ձե-
ղի և թէ ինծի համար :

— Բայց չեմ ուզեր ձեզ լսել . ձեր ամէն մէկ խօսքը
անլուր թշնամանք մըն է, ըսաւ գեղանի ամիկներ իր ա-
կանջները զոյգելու ձեւ մը ընելով :

— Լաւ ուրեմն, ինքզինքս պարտաւոր կը զգամ ձեզ
ձերբակալելու խելոյն, յայտարարեց զաղանի ոտաիկանը
որոշապէս :

Գեղանին անոր նայեցաւ նախ արհամարհանքով, յե-
տոյ զարմանքով, վերջապէս զուարթ գէմք մը առաւ :

— Իրա՛ւ որ զուարճալի էք ձեր չափազանց եռան-
դովը, սիրելի պարօն Քարթըր, ըսաւ :

«Զիս ձերբակալել կ'ուզէք որովհետեւ գժբախտու-

թիւնը ունիմ երկուորեակ քրոջս նմանելու այնքան զարմանալի կերպով որ նոյն իսկ դուք՝ որուն կը վերագրեն անսխալ թափանցկութեամբ աչքեր, կը խաբուիք... Սիրելի սրարոն, օրէնքներու մասին տեղեկութիւն չունիմ և ասկէ զատ ակար կնիկ մըն եմ, այն պարագային որ լըջօրէն ըսածնիդ ընէք ձեզի ո և է ընդգիմութիւն չեմ կրնար ընել: Բայց էրիկս պիտի կրնայ վրէժ լուծել ինծի եղած մահացու թշնամանքէն... և ձեր վայելած բոլոր համբաւը ու յարգանքը չպիտի արգիլեն ձեզ որ քաւէք կնոջ մը հանդէս ձեր ցոյց տուած անօրինակ կոշտութիւնը:

— Ահաւասիկ դարձեալ վարպետութեամբ կատարուած խաղ մը, գեղանի ինէզ, գիտել տուաւ Նիք Քարթըր լակոնաբար, որ սյս խօսքերուն միջոցին հանդարտօրէն նստած էր:

Շիտակը ըսելու համար ներքնապէս չստ մտաւանջ էր, որովհետեւ ամէն մարդ աղէկ գիտեր թէ իր բոլոր կասկածները բաւական չէին ձերբակալուած մը յառաջ բերելու համար:

Այդ ինէզը իրեն չափ ճարպիկ էր: Իր ձերբակալութիւնը մեծ գայթակղութիւն մը յառաջ պիտի բերէր և, ինչ որ ամենէն գէշն էր, պիտի վերջանար անոր ազատ ձգուելովը: Արդարեւ Ոճիրի Թադուհին ամէն բան պատրաստած էր այնքան ճարպիկութեամբ որ դատաւորն ու երգուեալները իրեն պիտի հաւատային ու իր ձերբակալութիւնը պիտի նկատէին իրաւամբ կոշտութիւն մը որ իր գլխուն պիտի իյնար արտաքին մը պէս:

Նիք Քարթըր ասոր յանգիլ չէր ուզեր, կ'ուզէր ձերբակալել գեղանի Սատանը անոր գատապնարութիւնը տեսնելու համար: Ուստի կ'ուզէր զայն սահեցուցիչ գետնի մը վրայ բերել, կարելի եղածին չափ խոհեմ ու ճարպիկ ձեւով մը բերնէն խոստովանութիւններ քաղել ու

րոնք իրեն իրբեւ յենակէս մը պիտի ծառայէին աւելի առաջ երթալու համար :

— Լա՛ւ ուրեմն , ըսաւ ասերեւոյթ հանդարտութեամբ մը , Ինէզ Նալաուոյի մը գոյութիւնը չէք ուրանար , նոյն խոկ կ'ընդունիք որ այս միջոցիս խնդիրը երկուորեակ քըրոջ մը վրայ է որ զարմանալի կերպով ձեզի կը նմանի : Ենթադրենք որ անով կը զբաղինք , թէեւ անձնապէս ձեզ Ինէզ Նալաուօն կը համարեմ : Ամէն պարագային՝ ձեր շահը կը պահանջէ յուսարանել այս խնդիրը , ամէն զայն թակդութեան տառջքը առնել և զիս համոզել թէ . . . կը սխալիմ :

Գեղանի կինը նստած էր իրմէ քիչ մը հեռու կնոջական գեղեցիկ զրասեղանի մը առջեւ . յոյժօրէն կը թաղուէր կակուզ թիկնաթոռին մէջ ու գաղտնի ոտիկանին վրայ կը սեւեռէր առեղծուածալին ակնարկ մը :

— Կարծեմ , պարոն Դարթըր որ ձեր պարտականութիւնն է ինձ ապացուցանել թէ անիկա ճշմարտապէս ձեր ըսած սոսկալի ոճրագործուհին է , որովհետեւ այդպէս կը նկատէք քոյրս . թէեւ իմ դիպցածս մինչեւ այսօր , այն է թէ միմիայն խորապէս թշուառ կ'իմ մըն է . . . վերջին ժամանակներս պատահած մէկ քանի զէտքեր արդարեւ ինձ կասկածներ յարուցին քրոջ մասին , այդ բանը անկեղծօրէն կ'ընդունիմ :

Գաղտնի ոտիկանը հաւանութեան նշան մը ըրաւ :

— Մի՛ մոռնաք որ ձեր տեսակէտը ոճրագործին տեսակէան է որ կ'ըսէ . « ամէն ինչ կ'ուրանում , և կը ըսպասեմ հակառակը ապացուցանող փաստերուն » : Անշուշտ երաւունք ունիք , որովհետեւ երգուեալներէն ձեր զատապարտութիւնն ձեռք բերելու համար , հարկ անհրաժեշտ է ձեր նոյնութիւնը Ինէզ Նալաուոյի հետ հաստատել , ինչպէս նաեւ ցոյց տալ թէ այս վերջինը իրապէս գործած է իրեն վերագրուած ոճիրները :

— Եւ ներելի է ինձ հարցնել թէ ի՞նչ սարտափելի ու ճիրներով կ'ամբաստանեն իմ թշուառ քոյրս, հարցուց հեղինական դէմքով մը գեղանի կինը :

— Ձէ՛ք կրնար մանաւանդ պարզապէս ինծի ապացոյցը տալ թէ դուք իրապէս ճարտարապետ Մէնաութօյի կինն էք, պատասխանեց գաղտնի ոտտիկանը :

— Զարմանալի էք, պարօն Քարթըր, հեղինեց իր հաւկառակորդը : Այս առնել կը մոռնէք որուն տիրուհին եմ հինգ տարիէ ի վեր և ինչ ապացոյցներ կը պահանջէք իմ գոյութեան համար . . . : Բայց ծառաները հարցութիորձեցէ՛ք : Պէցի իմ ծառայութեանս մէջ է երեք տարիէ ի վեր, խոհարարուհին մէկ տարիէն աւելի, ամէն պարագային զիս լաւ ճանչնալու և իմ իդքնութեանս մասին երկուսմ ընելու համար պէտք եղած ժամանակէն աւելի . . . կամ լաւագոյնն է . . . ամուսնոյս հարցուցէ՛ք . . . Ժամը երկուքն է ու արդէն վերադառնալու համար ճամբան ըլլալու է : Կարծեմ իր կինը կրնայ ճանչնալ :

— Անշուշտ, ըսաւ Նիք : Նոյնիսկ քիչ մը առաջ հեռաձայնով ըսաւ թէ իր կինը տեսակ մը կարգախօս գիտէ, որուն գաղտնիքը իրմէ և կնոջմէն զատ գիտցող չի կայ . . . և թէ իր կինը ուխտած է կաստարեյապէս գաղտնի պահել զայն :

— Եւ անշուշտ իր գաղտնիքը պահած է, ըսաւ Ինէզ աշխոյժով, այսուհանդերձ կարծեմ ուխտս զրժամ չեմ ըլլար եթէ յստակատես պարօն Քարթըրի ըսեմ որ իմ առունա Քարմէն երկու վանկէ կը բաղկանայ : Եթէ վերջինը առաջինէն առաջ արտասանուի Մեքսիկոյ բառը կ'արտասանուի :

Զինջ կերպով ժպտեցաւ :

Հակառակ իր ներքին յուզումին՝ գաղտնի ոտտիկանին՝ դէմքին վրայ ո՛չ մէկ մկանունք չարժեցաւ :

իր հիացումը Ոճիրի Թագուհին վրայ կ'աւելնար որքան ալ ստեղծմի արժանի ըլլար անիկա :

Յայտնի էր որ ճարտարապետին հարազատ կինն էր : Աիիպի մը ստեղծած էր որ ամէն վիստառութէ կը խուսափէր և անյազմելի կը թուէր :

— Կը տեսնամ որ լաւ տեղեակ էք պարոն Մէնտաթօյի գաղտնիքին , գիտե՛լ տուաւ չոր կերպով գաղտնի ոտտիկանը քանի մը բոսկէ լուսթնէ մը ետքը :

— Անշուշտ , քանի որ իր կինն եմ և թէ չատ երջանիկ կ'ապրինք միասին :

Նիք Քարթըր չրթունքը խածաւ , կը զգար որ Ոճիրի Թագուհին գաղտնապէս իր վրայ կը խնդար : Կատուին ու մուկին խաղն էր , միայն թէ այս անգամ ինքն էր որ մուկին անտուր ու անհաճոյ գերը կը կատարէր ու կատուին ճանկը խնկած էր :

— Լաւ ուրեմն , ըսաւ անփութօրէն , բոլոր իմ շնորհաւորութիւններս , չատ ճարպիկութեամբ հիւսած էք այս պատմութիւնը , և ինքզինքս խղճալի կերպով յաղթուած պիտի խոստովանէի , եթէ փոքրիկ անխոհմտութիւն մը գործած չըլլայիք՝ որ անխուսափելի կերպով ձեր կորուստը պիտի պատճառէ :

Մանկամարդ կինը սկսաւ խնդալ :

— Զուարճալի էք , պարոն Քարթըր , պատասխանեց , կարելի չէ ձեզի գէ՛մ ռի պահել . այնքան զուարճալի էք : Եթէ իրաւցնէ Ինէզ Նազառօն ըլլայի , ախր միայն իր երկուորեակ քոյրն եմ , հարտա պիտի ըլլայի այնքան յրատակասեւ ու ճարպիկ հակառակորդ մը ունենալուս :

Եւ կրկին քահքահ խնդաց :

Եթէ գաղտնի ոտտիկանը տակաւին կոսկած մը ունէր , գնդասեղի այս խայթոցները , թունաւոր ու անգութ հեղնութեամբ արուած՝ այդ կոսկածը պիտի փարատէին :

— Եւ ներելի է ինձ հարցնել թէ ի՞նչ սարտախելի ո՞՛ժիրներով կ'ամբաստանեն իմ թշուառ քոյրս, հարցուց հեզնական զէմքով մը գեղանի կիներ :

— Ձէք կրնար մանաւանդ պարզապէս ինծի ապացոյցր առ թէ դուք իրապէս ճարտարապետ Մէնաթօյի կիներն էք, պատասխանեց գաղտնի ոտտիկանը :

— Զարմոնալի էք, պարոն Քարթըր, հեզնեց իր հակառակորդը : Այս սուենը կը մանէք որուն տիրուհին եմ հինգ տարիէ ի վեր և ինէ ապացոյցներ կը պահանջէք իմ գոյութեան համար . . . : Բայց ծառաները հարցուփորձեցէք : Պէցի իմ ծառայութեանս մէջ է երեք տարիէ ի վեր, խոհարարուհին մէկ տարիէն աւելի, ամէն պարագային զիս լաւ ճանչնալու և իմ իդքնութեանս մասին երզում ընելու համար պէտք եղած ժամանակէն աւելի . . . կամ լաւագոյնն է . . . ամուսնոյս հարցուցէք . . . ժամը երկուքն է ու արդէն վերադառնալու համար ճամբան բլլալու է : Կարծեմ իր կիներ կրնայ ճանչնալ :

— Անշուշտ, ըսաւ Նիք : Նոյնիակ քիչ մը տուջ հեռաձայնով ըսաւ թէ իր կիներ տեսակ մը կարգախօս գիտէ, որուն գաղտնիքը իրմէ և կնոջմէն զատ գիտցող չի կայ . . . և թէ իր կիներ ուխտած է կատարելապէս գաղտնի պահել զայն :

— Եւ անշուշտ իր գաղտնիքը պահած է, ըսաւ Ինէզ աշխոյժով, այսուհանդերձ կարծեմ ուխտս գրծած չեմ ըլլար եթէ յստակատես պարոն Քարթըրի ըսեմ որ իմ առունս Քարմէն երկու վանկէ կը բաղկանայ : Եթէ վերջինը առաջինէն առաջ արտասանուի Մեքսիկա լատը կ'արտասանուի :

Զինչ կերպով ժպտեցաւ :

Հակառակ իր ներքին յուզումին՝ գաղտնի ոտտիկանին զէմքին վրայ ո՛չ մէկ մկանունը չարժեցաւ :

Ստանցմով Երեւան կ'ելլէր ճշմարիտ Ինէզ Նալաւոն , այս ձեւով արդէն խօսած էր իրեն ուրիշ պարագաներու մէջ և իր գործին վրայ շատ վտառ ըլլալու էր որպէսզի այսպէս տեղի տար իր բնական խառնուածքին :

— Ենթադրենք վայրկեան մը որ Ինէզ Նալաւոն ըլլաք , ըսաւ Նիք հանգարտութեամբ : Այս պարագային՝ պէտք է ըսեմ ձեզ թէ հակառակ ձեր ճարտիկութեան , շատ ծանր սխալ մը գործեցիք ձեր մահափորձը պատրաստելով ձեր ամուսնոյն կառատանը մէջ :

— Եւ ինչպէ՞ս , եթէ կարելի է այսպէս հարցնել , ըսաւ գեղանի կինը հիանալի ժպիտով մը :

— Լաւ ուրեմն , մէկ թուղթի վրայ շատ դրամ վըտանդեցիր : Ձեր ծրագիրը կամ կը յաջողէր կամ չէր յաջողէր իմ ընկիւքիս համեմատ : Եթէ զպէ՛ի երեկարակահոլութեամբ լեցուած գործիքին՝ կը յաղթէիք , մնում հակառակորդը երկիւղալի չէ : Բայց հիմա որ կենդանի եմ , գործերը ձեզի համար գէշի կը դառնան :

— Միթէ ձեր անձնական կատարելութեան մասին շատ չէ՞ք չափազանցեր , պարոն Քարթըր հարցուց Ինէզ հեղնաբար :

— Թող տուէք որ խօսիմ , պատասխանեց Նիք Քարթըր նոյն շեշտով :

Ինքնիրեն կը հրճուէր տեսնելով որ խօսակցութեան ջերմութեանը մէջ իր հակառակորդուհին չէր նշմարած որ այն նիւթը որուն վրայ կը խօսէին պէտք էր որ իրեն անծանօթ ըլլար , մինչդեռ ընդհակառակը ինքզինք ծանօթ ցոյց կուտար բաներու որոնք միայն Ինէզ Նալաւոն կրնար գիտնալ :

— Պարագան շատ գէշ է ձեզի համար , չարունակեց՝ սա պատճառով որ խարդախուող գիտիին ընծայուած ուշադրութիւնը շատ աւելի մեծ է որչափ չափի ըլլար

նոյնիակ եթէ ես մեռնէի : Այսպէս , տեսնաք որ դիակը
զմոտուած էր արուեստով և թէ մահը առաջ եկած էր
ձախ ծիծին արուած զանալի հարուածէ մը որ շարաթ մը
առաջ տեղի ունեցած է : Բոլորովին անօգուտ է ձեզի ը-
սել թէ՛ ձեզի հետ հմանութիւնը — և ձեր երկուորեակ
քրոջ պատմութիւնը , — շարունակեց խնդալով , նոյնպէս
չինծու էր , քանզի զէմքը պարզապէս չինուած էր և ո՛չ
ուրիշ բան :

Գաղանի ոտիկանը եթէ կ'երեւակայէր թէ իր այս
խօսքերէն զէմինը պիտի յուզուէր , իր յոյսը պարապ
կլաւ : Բաւականացաւ մեղքնալու ձեւով մը ուսերը թօթ-
ուելով :

— Այդ ըսածնիւ չինորէն է ինծի համար , պատաս-
խանեց կատարեալ հանդարտութեան երեւոյթով մը : Ան-
շուշտ անհելի բան մը անցած ըլլալու է , ոճիր մը որուն
համար քոյրս կ'ամբաստանէք . . . :

— Ասոնք բան մը չեն , շարունակեց գաղանի ոտի-
կանը , ձեզի ուրիշ տեղեկութիւն մը պիտի տամ որ ան-
շուշտ չափազանց պիտի յուզէ . . . : Փառչօն այս առաւօտ
ձերբակալեցի . . .

Այս անգամ գեղանի տիկինը թեթեւ ցնցում մը ու-
նեցաւ , յետոյ յանկարծ ըսաւ , կարծես ինքնիրեն վճռա-
կան որոշում մը տալէ ետքը :

— Փառչօ չկրնար ձեր կողմէ ձերբակալուած ըլլալ :
Եւ այս խօսքերը արատասանեց յաղթականօրէն՝ ձայնը
բարձրացուցած , յետոյ շարունակեց :

— Որովհետեւ ձեր դալէն քառորդ մը առաջ անոր
ժողոցէն անցնիլը տեսայ պատուհանէս . . .

Իր բարձրալոյս և հեղնական խնդուքը ուրախութեամբ
լիցուց գաղանի ոտիկանը :

Հիմա կարգը իրն էր խնդալու :

Վերջապէս այդ խորամանկ կիներ զիմակը վար տոտծէր :

Գաղանի ոստիկանին ակնարկութենէն խարուելով կարծած էր թէ Փանշօ ձերբակալուած էր նախորդ գիշեր կառատան մէջ տեղի ունեցած ոճրագործութեան մասնակցելուն համար :

Նիք Քարթըր քթին խնդալու ուրախութեանը մէջ, իր խառնուածքին հպատակելով՝ շատ առաջ գացած էր իր միտքը եղածը բոսած աւելի քան ինչ որ պէտք էր :

Բնագոյարար Նիք Քարթըր հասկցաւ որ արդարեւ Փանշօ, մասնակցութիւն ունէր ոճրին և հաւանօրէն զըլխաւոր հեղինակն էր :

Ինէզ Նալատօ անձամբ չէր մասնակցած :

Հանդարտօրէն պատկած էր և իր հաւատարիմ մեղսակիցներուն ձեռքով գործադրել տուած էր իր գեւային ծրագիրը : Ծարտարապետին կիներ ըլլալով՝ իրեն համար գիւրին էր կառատան բանալին ձեռք ձգել և գայն իր մեղսակիցներուն տալ :

— Կը սխալիք, Ինէզ Նալատօ, բաւ պաղ կերպով : Փանշօ այս առաւել չձերբակալուեցաւ : Իմ երկու օգնականներս զինքը հետապնդեցին այս գիշեր այն վայրկեանին ուր խարզասեալ գիակը ճարտարապետին դրասենեակը կը տանէր... Տակաւին չկրցան իրենց տեղեկագիրը մատուցանել ինծի, բայց հետաձայնով իմացուցին թէ արդէն ամբողջ գաղանիքը երեւան հանած են... : Նոյնպէս Փանշօյի հետեւեցան մինչեւ հոս և տեսան որ ձեզի նշաններ կ'ընէր ուժգին կերպով թեւերը շարժելով մինչ դուք իրեն կը պատասխանէիք արագօրէն ու արմկալից պատուհանը գոցելով բանալով :

Իր արագ վճռականութեամբ Նիք Քարթըր մեծ հարուած մը տուած էր :

Ոչ մէկ միանունք շարժեցաւ մանկատի կնոջ գէմքին

վրայ, բայց ահա երբ կերպով տագունեցաւ և իր սե աշ-
քերը չարաշուք կրակով մը վառեցան:

— Ասկէ տւելին կայ, դեղանի տիկին, աւելցուց Նիք
Քարթըր իր խօսքերը շեշտելով: Այդ երկու օգնականները
այս վայրկեանին Փանջօյի գտնուած թոսովային մէջն
են... և կրնաք վստահ ըլլալ անշուշտ որ իմ երկու գոր-
ծակիցներս պիտի յաջողին Փանջօն և իր մեղսակիցները
բռնել:

Այս խօսքերը արտասանելով և անոնց ազդեցութիւնը
աւելցնելու համար, դրպանէն դոյզ մը ձեռնակապ հանեց
և քայլ մը առաւ դէպի Ինէզ Նալաուօ որ անշարժ ոտքի
կեցած էր դէմը:

Բայց ձեռքի շարժումով մը կեցուց զինքը:

Իր յայտարարութիւնները յայտնապէս զինքը չփոթած
էին այն աստիճան որ վարկենապէս անկարող էր արագ
ու որոշ կերպով մտածելու:

— Սյսպէս ուրեմն ձերբակալուած է... իրաւ ձեր-
բակալուած, գոչեց սարսափէն յաղթալարեալ:

— Կը խոստովանիք... Ինէզ Նալաուօն էք. գոչեց
դադանի ոստիկանը յաղթական:

Նւ քայլ մը առաւ դէպի մանկամարդ կիներ:

Բայց ոտիպուեցաւ կենալ:

Մտածումի պէս արագ՝ Ոճիրի Թագուհին՝ սեղանին
վրայէն շողջողուն փոքրիկ բէվովէր մը առած էր և
սպառնալից՝ կը զիմադրէր զադանի ոստիկանին:

— Մի յառաջանաք, Նիք Քարթըր, իմէ ոչ ձեզ կը
սպաննեմ: Կարծեմ ինծի կը ձանձնաք, ըսաւ յուզումէն
խեղճուկ ձայնով մը: Այո՛, Ինէզ Նալաուօն եմ, անօ-
ղուս է ուրանալը քանի որ նախորդ գիշերուան զաղա-
նիքը ձեզի ծանօթ է: Նոյնիսկ աւելին ըսել կուզեմ ձեզի,
աւելցուց խաթիւ հեգնութեամբ մը, ձեզ խնայելու հա-

մար խորին մտածումէ առաջ եկած գլխու ցաւերը . . . :
Մէկ ինչդ Նալաո մը կայ և երկուսրեակ քոյր չունի .
իրբեւ այդ համարուողը և զոր պարոն Մէնասթօ այնպէս
կը նկատէր , Մէրին էր , իմ հաւատարիմ ազախինս . . .
ինչպէս կատարեալ կերպով հասկցած էք՝ գէմքը շինուած
էր . . . և ինքն էր որ դատարանի սրահը իմ տեղս նստած
էր Մօռիս Քարէթըղի քով . . . նոյն այն Մօռիս Քարէթըղը
ուր այս ժամուս ազատ է . որովհետեւ այդ էր Փանշօյին
բերած լուրը :

Իր հեղնական ու խիստ խնդուքը ինքն իրմէն հանեց
դադանի ոտտիկանը : Այլեւս ուշադրութիւն չըրաւ իր
կուրծքին ուղղուած սպառնական զէնքին :

Բայց տակաւին քայլ մը չըրաւ՝ յանկարծ զգաց որ
գետինը խոյս կուտար իր ոտքերուն ներքեւէն . . . մինչ
կարծես յանկարծօրէն ելած մշուշի մը մէջէն՝ կը տեսնար
որ գեղանի սատանը գրասեղանին մէջ ծածկուած կոճակի
մը վրայ կը կոխէր :

Յետոյ բոցեր կրան գետնէն . . .

Տախտակամածը տեղի տուաւ Նիք Քարթըրի ներքեւ
որ հսկաներու ձեռքով բռնուելու և անդունդի մը մէջ
հետուելու ապաւորութիւնը ունեցաւ , մինչ Ոճրի Թա-
ղուհին , զիւային ժպիտով մը , գիմացի գունդը կը վազէր
և աներեւոյթ կ'ըլլար :

ԱՄԷՆ ԻՆՉ Ի ԶՈՒՐ

— Աստուծոյ սիրոյն, Նիք... դեռ ո՞ղջ ես: Ի՞նչ պատահեցաւ քեզի...

Առաջին խօսքերը եզան ասոնք որոնք զաղտնի ուստիկանին ականջին զարկին երբոր աչքերը բացաւ: Տեսաւ հաւատարիմ Զիքը, որ իր վրայ ծռած անձկութեան արտայայտութիւն մը ունէր:

— Տիեմմիթը... Ստահակունին տան մէջ պահուած տիեմմիթներէն մին պայթեցուց, հեւաց Նիք Քարթըր... սփռ, ո՞ւր է այդ կիներ:

— Ինչէլ Նալտուօ, հարցուց Զիք, որ կ'օգնէր անոր ռաբի հանելու համար: Ես ի՞նչ գիտնամ... վայրկեան մը չի կայ՝ ճարձատիւն մը կը լսեմ, ... կայծակի պէս կը մանեմ... և կը տեսնեմ անդատտակը բացուած և դռն շտեմարանին մէջ փռուած... ներս կը խուժեմ, կը սկսիմ քեզի օգնել... և ահա ողջ ես, և ինձ կ'երեւայ որ, լարեքախտարար, անմեա...

— Փա՛ռք Աստուծոյ, այո՛, պատասխանեց Նիք Քարթըր, վրան զլուխը չօչալեղով: Միշտ գէշ խտալն պատմութիւնը որ չմտնիր... Սոսկալի բան, աւելցուց արագ տխարիկ մը նետելով, տիեմմիթը տունին կէսը աւերած կ'երեւայ... հրաշքով ազատեցայ:

— Յառաջ, Նիք, բնաւ իր օգնականը շտապող չեւտով մը: Տունը կ'այրի և կրնայ ուրիշ պայթուումներ տեղի ունենալ:

— Ի՞նչ կը մտածես... Ինչէլ Նալտուօ տան մէջն է...:

մար խորին մտածումէ առաջ եկած գլխու ցաւերը... :
Մէկ ինէզ Նալառօ մը կայ և երկուօրեակ քույր չունի .
իրբեւ այդ համարուողը և զոր սարսն Մէնաթօ աշնպէս
կը նկատէր , Մէրին էր , իմ հաւատարիմ աղախինս...
ինչպէս կատարեալ կերպով հասկցած էք՝ դէմքը չինուած
էր... և ինքն էր որ դատարանի սրահը իմ տեղս նստած
էր Մօսիս Քարէթըղի քով... նոյն աշն Մօսիս Քարէթըղը
ուր այս ժամուս աղատ է . որովհետեւ այդ էր Փանչոյին
բերած լուրը :

Իր հեգնական ու խիստ խնդուքը ինքն իրմէն հանեց
գողանի ոտիկանը : Այլեւս ուշացրութիւն չըրաւ իր
կուրծքին ուղղուած սպառնական զէնքին :

Բայց սակաւին քայլ մը չըրաւ՝ յանկարծ զգաց որ
գետինը խոյս կուտար իր ոտքերուն ներքեւէն... մինչ
կարծես յանկարծօրէն ելած մշուշի մը մէջէն՝ կը տեսնար
որ գեղանի սատանը դրասեղանին մէջ ծածկուած կոճակի
մը վրայ կը կոխէր :

Յետոյ բոցեր ելան դեանէն...

Տախտակամածը տեղի տուաւ Նիք Քարթըրի ներքեւ
որ հսկաներու ձեռքով բռնուելու և անդունդի մը մէջ
հետուելու ասպարոթիւնը ունեցաւ . մինչ Ոճիրի Թա-
գունին , գիւային ժպիտով մը , գիմացի դուռը կը վազէր
և աներեւոյթ կ'ըլլար :

— Ի՛նչ, զինքը կը վնասուի... բայց դուն փողոց ելիր... կ'ուզես այստեղ մարիլ, Նիք, պնդեց Զիք մըստատանջ գէմքով մը:

Իրաւունք ունէր:

Թէեւ ողջ առողջ, Նիք Քարթըրը այնքա՛ն ցնցուած էր որ նոյնիսկ այժմ ինքզինքին տէրը չէր:

— Սալօնին խորէն անյայտ եղաւ... կարմիր չրջադղետով... հեռու ըլլալու չէ, թո՛թովեց գաղանի ստտիկանը:

«Բախէն փախած ըլլալու է... փողոց կը վազեմ եւ տուններուն շրջանը կ'ընեմ... այսպէս չենք կրնար զինքը փախցնել...»

Հսածին պէս ըրաւ խկոյն:

Մինչ Զիք շտեմարանին խորը կը վազէր, որ անվնաս մնացած էր, ետեւի կողմի սանդուխէն բակը ելլելու համար, Նիք Քարթըրը փողոց կը խուժէր կրցածին չափ արագ:

Իր ականարիւր ինկաւ երկու սպասուհիներուն վրայ, պայթումին ձայնէն սոսկումէ յիմարացած, դուրս փախած էին, բաց օդին:

— Ո՞ւր է տիկինը:

— Տիկին Մէնասթօ... կարծեմ Մէրֆ փողոցին թիւ 3ը գնաց բակին կողմը. այդ տունը այս տունին մաս կը կազմէ, ըսաւ աղախներ:

— Վա՛յ շանորդի, գոչեց գաղանի ստտիկանը կրցածին չափ վաղելով փողոցին անկիւնը:

Ճիշտ այդտեղ ստտիկանի մը հանդիպեցաւ որ պայթումին ձայնը առնելով եկած էր եւ որ սարսափած կեցած էր բոցերուն առջեւ որոնք արդէն պատուհաններէն դուրս կը խուժէին:

— Ոստիկա՛ն, պոռաց իրեն Նիք Քարթըր, հսկէ՛ որ

պէսդի մէկը չմանէ այս տունը ի բայ առեալ ջրհանկիր-
ները :

«Պայթիւնը ոճիրի մը արդիւնքն է... Նիք Քարթըրն
եւս եւ քննիչ պարոն Քլաքիի կողմէ կը դորձեմ...
յանձաւորը տակաւին տան մէջն է, կարմիր շրջազգե-
տով կլին մըն է :

— Լա՛ւ, պարոն Քարթըր, պիտի հսկեմ, ըսաւ ու-
տիկանը եւ այնքան արագ որքան կը ներէր իր գիրու-
թիւնը, դէպի այրած տունը ուղղուեցաւ. հետաքրքիրներու
համախմբումը ցրուեցու համար, որոնք հետզհետէ կը
շտանային :

Նիք Քարթըր չուտ մը դառձաւ անկիւնը : Բայց քայլ
մը միայն բրաւ :

Մէկէն կանգ առաւ, որովհերեւ յանկարծ իր տոջեւ
տեսաւ Ինէզ Նալաոն :

Քիչ մը առաջ հոն ըլլալու էր, ոտտիկանին լայն ու-
սերուն ետին ծածկուած եւ լսած ըլլալու էր Նիք Քար-
թըրի խօսքերը :

Անշուշտ կարծած էր թէ պայթումէն մնած էր. բայց
կ'ուզէր հիմա կրցածին չափ չուտ փախչիլ :

Յաղթութեան կարճ ազադակով մը՝ Նիք Քարթըր ա-
նոր թեւէն բռնեց :

— Իմ բանտարկեալս էք, Ինէզ Նալաոն եւս... :

Բայց աւելի անդին չկրցաւ երթալ, որովհետեւ կրկին,
ինչպէս քիչ մը առաջ սենեակին մէջ, կայծակ մը անցաւ
իր աչքերուն տոջեւէն եւ կարճ պայթիւն մը եկաւ ա-
կանջին :

Սուր ցաւ մը իր շնչառութիւնը կտրեց : Ձգաց որ իր
զօրութիւնն ու գիտակցութիւնը զինք արագօրէն կը լը-
քէին :

Իսկէ մը ծայրայեղօրէն նուաւագոյնիչ աշխարհու-

թիւնը ունեցաւ իր առջեւ տեսնելու Ինէզ Նալառոյի հնգնոտ գէմքը որ իրապէս գիււային ծիծաղով մը կը չոր-
ղար . — յետոյ մթնութիւնը կատարեալ եղաւ :

Հրազէնին պայթիւնի ոստիկանին ուշադրութիւնը զը-
րաւած էր որ տակաւին հազիւ տասը քայլ հեռուն կը
գտնուէր : Ետին դարձաւ և տակնուլրաց եղաւ տեսնելով
հոչակաւոր գաղանի ոստիկանը որ մայթին երկայնքը տա-
րածուած էր :

Այս տեսարանը զինքը այնքան չփոթեցուց որ չնմա-
րեց բնաւ թէ նոյն վայրկեանին կ'ին մը , ըստ երևույթին
մանկամարդ և խիստ գեղեցիկ , պարզ կարմիր չրջադ-
ղեստ մը հագած : հանդարտօրէն կառք մը կ'կցնել կուտա՞ր
որ ութերորդ ծառուղիէն գէպի հարաւ կ'երթար :

Կամայ մը կառք կը մտնէր և չուտով աներևոյթ
կ'ըլլար անկենդան գետին փռուած դաղանի ոստիկանին
չուրջ հաւաքուած բազմութեան աչքերէն :

Նոյն օրուան իրիկունը , Նիւ Եորք և իր չրջակաները
թերթերու իրարու յաջորդող յաւելուածներով ողողւեցան
և որոնց ամէն մէկն զգայացունց լուրեր կը հաղորդէր :
Նախ իմացան քաղմաթիւ ոճիրներու համար դատա-
պարտուած Մօսիս Քարէթըղի յանցուէն ու գրեթէ ան-
հաւատարի փախուստը Սինկ-Սինկի մահապարտներու խը-
ցիկը փոխադրուած միջոցին :

Ըստ իրարու համաձայն պատմութեանց , քննիչ Մօք
Քլաքի ընկերացած էր բանտարկեալին և իր իրկու ա-
մենէն աւելի փորձուած գաղանի ոստիկանները իր հետն
էին :

Այդ պաշտօնեաները բանտարկեալին հետ կը գտնու-
էին ծխողներու յատուկ վակօնը որուն դռները պահպան-
ուած էին Նիք Քարթըրի երկու օգնականներուն կողմէ :

Յանկարծ և միևնոյն ժամանակ երկու հոգի կոխ-
փնտուեցին երկու դադառնի ոտտիկաններուն հետ: Ատկա-
նչան մը եղաւ ծխողներու վակօնին մէջ գտնուող և վա-
յելչօրէն հագուած ութը տնձերու, որոնք մինչև այն ա-
տեն լրացիր կը կարգային կամ թուղթ կը խաղային,
յարձակելու քննիչ Մաք Քլասքիի և իր երկու մարդոց
վրայ:

Երկիրկու հոգի կոշտաբար նետուեցան երեք մարդոց
վրայ որոնք, այսպիսի յանկարծական ու ծածուկ յարձա-
կումի մը պատրաստուած չըլլալով՝ չկրցան ինքզինքնին
սղալապանել. յարձակողները տնոնց երեսին վրայ բռնե-
ցին քլօրօֆօրմով թրջուած թաշկինակներ, միևնոյն ա-
տեն օղնելով Մօռլս Քարէթըլի իր կապանքներէն ազա-
տելու համար:

Միւս երկու դաւադիրները բէվովէրը ձեռքերնին, կը
սպասնային միւս ուղեւորներու և կ'արդիւլէին միջամտելու:

Տակաւին անցած դարձածը լաւ մը չհասկցուած՝ խուժ-
բը և իրեն հետ բանտարկեալը, կը խուժէին խելայեղ
փախուստով մը դէպի ելքերէն մէկը:

Մէկիկ մէկիկ կառախումբէն զուրս ցատքեցին, որ մեծ
արագութեամբ կ'ընթանար: Յատքողները այնպիսի ճար-
պիկութեամբ մը զուրս կը նետուէին որ ցոյց կուտար թէ
երկար վարժութիւններ ըրած էին այդ մասին:

Միայն այն մարդը որ Նիք Քարթըրի ամէնէն երիտա-
սարդ Փացիի հետ կոխի բռնուած էր, յամառ կերպով
մը բռնուած միտց այս վերջնոյն կողմէ և չուտով չզլծայի
զարնուեցաւ:

Բաւական ժամանակ պէտք եղաւ Քննիչ Մաք Քլաս-
քիի և իր ոտտիկաններուն որդէսղի ինքզինքին գտնեն
քլօրօֆօրմի ազդեցութենէն ետքը: Այն ատեն կեցուցին
կառախումբը և մանրազնին խուզարկեցին ճամբաները
բայց առանց ո և է արդիւնքի:

Միայն քանի մը որ հաքը խնայան որ այդ դործողու ,
թիւնը կատարուած ամայի վայրէն ոչ հեռու օթօմօպիլ
մը կեցած էր որ Քարէթըղ և իր ազատարարները փո-
խադրած է :

Իրաւ է որ յաջողեցան խօսեցնել ձերբակալուած մար-
դը , բայց իր ըսածները կը համապատասխանէին գաղտնի
ոստիկաններուն արդէն գիտցած բաներուն և այդ մարդը
որ կ'երևար որ պարզ դործիք մըն էր ուրիշներուն ձեռքը
չուզեց կամ չկրցաւ ուրիշ բան մը ըսել :

Այսուհանդերձ հոչակաւոր գաղտնի ոստիկան Նիք
Քարթըրի ծանրապէս վիրաւորուելուն լուրը աւելի յու-
ղում առաջ բերաւ քան Քննիչ Մաք Քլաքքիի ձախողան-
քը ոճրագործին փոխադրութեանը մէջ : Ամբողջ չաբաթ
մը Նիւ Նորքի մէջ ուրիշ բանի վրայ չխօսուեցաւ :

Կը պատմուէր թէ գաղտնի ոստիկանը սպաննուած էր
չառ հարուստ և յարգուած ճարտարապետի մը կնոջ կող-
մէ . — Շատ գեղեցիկ կին մը որ երկու տարի կրկնակ
դեր մը խաղցած էր , որ ոչ միայն իբրեւ աստղ մը փայ-
լած էր Նիւ Նորքի ամենէն շողշողուն ընկերութեանց մէջ
այլ նաև ողին եղած էր չարագործներու վտանգաւոր
խումբի մը ու միեւնոյն ատեն Մօսիս Քարէթըղի ալ
հոմանունին :

Այսուհանդերձ Ոճիրի Թագունին Մօսիս Քարէթըղի
պէս անդտանելի մնաց :

Երկուքն ալ կարծես երկրիս երեսէն անյայտ եղած
էին :

Կարելի չէր ուրանալ թէ՛ առաջին անգամ ըլլալով՝ իր
փալլուն ասպարէզին մէջ , Նիք Քարթըր զգալի պար-
տութիւն մը կրած էր :

Այսուհանդերձ միտթարութիւն մը եղաւ որ հոչակա-
ւոր գաղտնի ոստիկանը իր ծանր վէրքին հետեւանքովը
չմոռու , ինչպէս առաջին վայրկեանին կարծած էին :

Իրաւ է թէ կամաց կամաց՝ բայց կատարեկապէս տ-
պաքինեցաւ :

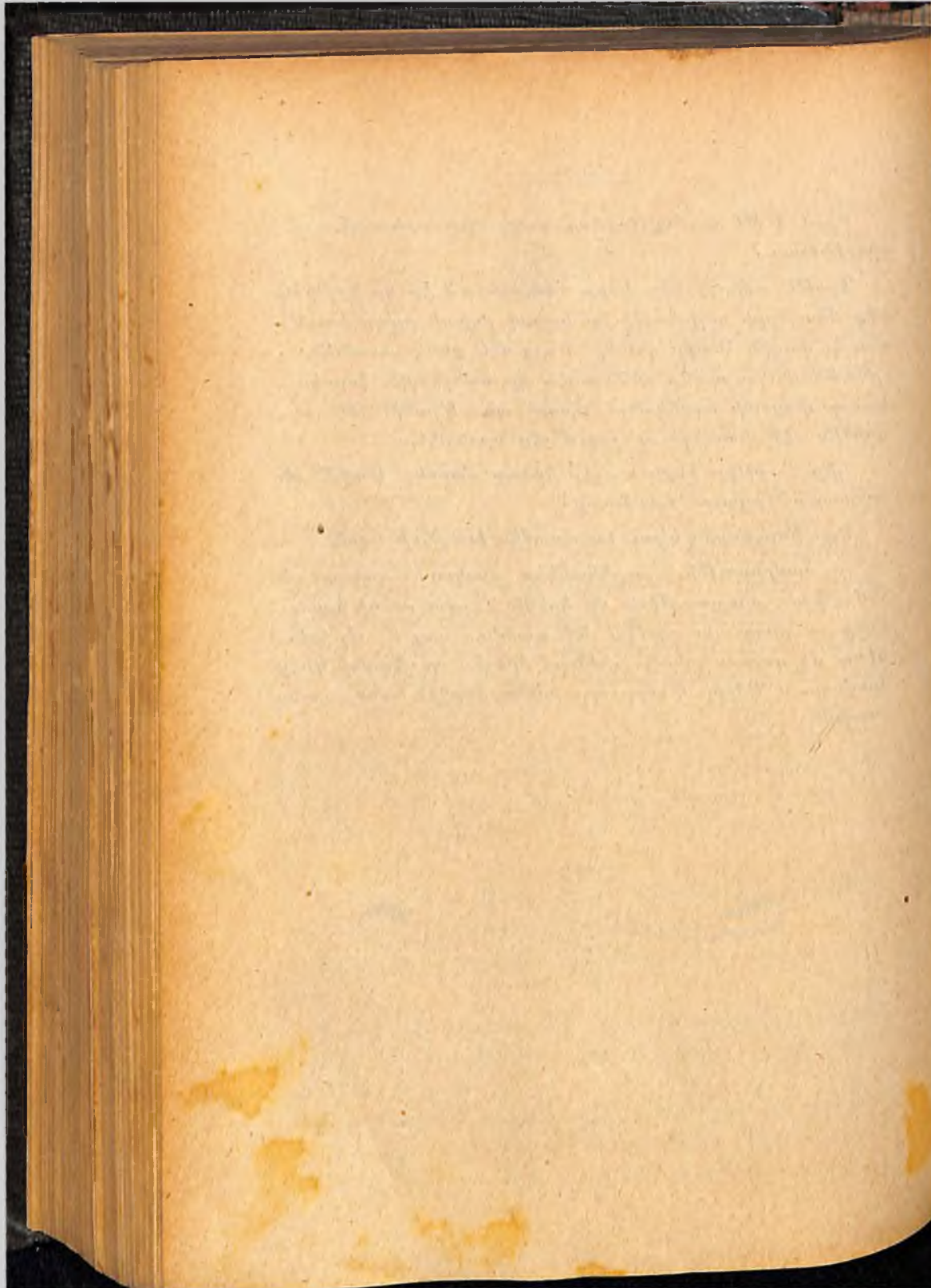
Դրեթէ ամբողջ Նիւ Եորք համադուած էր որ նոյնիսկ
Նիք Բարթրրի ուշիմութիւնը կարող չպիտի ըլլար վտան-
գաւոր զոյգին հետքը դանել : Բայց մէկ քանի առանձնա-
շընորհեալները որոնք անձնապէս կը ճանչնային հռչակա-
կաւոր պաղանի ոստիկանը միտքերան կ'ըսէին թէ այս
գործին մէջ յետաձգումը լքում չէր հշտնակեր :

Նիք Բարթրր ինքն ալ չէր կրնար մարսել կնոջմէ մը
պարտուած ըլլալու մտածումը :

Երբ ինքզինքին եկաւ իր առաջին խօսքերը եղան ,

— Համբերութիւն բարեկամներ , տակաւին պարտուած
չեմ : Այո՛ , պարտութիւն մը կրեցի և շատ սուղի նստաւ
ինծի . . . բայց այս գործին մէջ պատիւս կայ և ո՛չ հան-
գիտա ո՛չ դադար պիտի ունենամ մինչեւ որ գեղանի Ինէզ
Նալատո և Ոճիրի Թագաւորը իրենց վերջին հանգրուանը
չտանխմ :

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ

Ե

ԴԱՇՈՅՆԻՆ ԾԱՅՐԸ

Կ Ա Մ

ԿՆՈՋ ՄԸ ՅԻՄԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՇՈՅՆԻՆ ԾԱՅՐԸ

Կ Ա Մ

ԿՆՈՋ ՄԸ ՅԻՄԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽԱՂԱՐԱՆԻ ԶՈՀԵՐԸ

Սարսափելի ցուրտ մը կար :

Փետրուարի դիշերը դժուարաւ տեղի կուտար նորածին արշալոյսին առջեւ :

Զուարթատեալ բնակարանի մը առջեւ որ Աանթրալ Բարքի Արեւմտեան կողմնակի փողոցներէն մէկուն մէջ կը գտնուէր , կառք մը կանգ կ'առնէր :

Կառապանը , հակառակ իր հաստ վերարկուն , ձեռքերը իրարու կը զարնէր տաքնալու համար , մինչ իր յաճախորդը արագօրէն վեր կ'ելլէր վերնադաւիթակի սաստիճաններէն և ուժգին կը կոխէր դրան զանգակի կոճակին վրայ :

— Պարոն Քարթըր արթնցած է , հարցուց այս ուղեւուն դուռը բացուելուն պէս :

Հոչակաւոր գաղտնի ոստիկանին պառաւ սպասուհին զլուխը օրօրեց :

Նիք Քարթերը կը ծռէր երբ ծանր հասցում մը գլխուն վրայ իջաւ:

Նիք Բարիբըր կը ծռէր երբ ծանր ճաշոտ մը զխառն վրայ իջաւ:

— Ձեռ կարծեր, պարոն քննիչ, պատասխանեց ճանկ
նալով Մաք Քլաքքին, Նիւ Եորքի ոճրային ոստիկանու
թեան պետը:

— Իր նոր վէրքը ստանալէն ի վեր, պարոն Քարթըր
ժամը ութին ատենները կ'ելլէ անկողինէն...: Տակաւի
չստ կանուխ է, պարոն Քննիչ, հազիւ ժամը վեցն է...
տաւը վայրկեան ատաջ զիս ալ տակաւին անկողինը պիտո
զանէիք:

Պառաւ մէկ կողմ քաշուած էր և հիւրը ներս մտնե-
լէ ետքը՝ չուտ մը դուռը գոցեց:

— Պըռ քրաւ բւեռուային ցուրտ մը կայ...: Ուրեմն
կարեւոր դէպք մը պատահած է նորէն: Խեղճ պարոն
Քարթըր, ահա՛ իրեն ապաքինումը:

— Կը ցուխմ գինըը անհանգիստ ընելուս, պատաս-
խանեց Քննիչը ուսերը թօթուելով և իր ծանր վերար-
կուն կախելով ու բարձր ու վայելուչ հասակը բարօրու-
թեան զգացումով մը ձգտելով:

« Գոնէ այսանդ տաք է, չիտակը չի կայ լաւագոյն
բան մը քան աղէկ չիտուած չոգիով վառարան մը: Օ՛հ,
կը խնդրեմ, հաճեցէ՛ք արթնցնել պարոն Քարթըրը և ը-
սէ՛ք իրեն որ անպատճառ պէտք է գինըը տեսնեմ խիտ
կարեւոր գործի մը համար:

Այս ըսելով՝ Քննիչը դադանի ոստիկանին գրասենեակը
գնաց. հանգստաւէտ կերպով կահաւորուած սենեակ մը
որուն երկու պատուհանները բակին վրայ կը նայէին:

Պառաւ սպասուհին լոյսերը վառեց և քովի սենեակը
անցաւ որ Նիք Քարթըրի ննջատենեակն էր, զայն ար-
թնցնելու համար:

Մաք Քլաքքի երկար չսպասեց իր բարեկամին գալուն:

Տաւը վայրկեանէն Նիք Քարթըր ներս մտաւ հազոր
զակցութեան սուռնէն:

Իր կորսովի գէմքին վրայ կը կարգացուէր այն տհաճութիւնը զոր զգացած էր այսքան կանուխ անհանդիստ ըլլալուն :

— Է՛հ ի՞նչ է այս, ձորճ, քիչ սասնէն գիշերաչրջիկ պիտի բլլաս, ըսաւ իր բարեկամին ձեռքը սեղմելով ուժղին : Արդեօք Նիւ Եորքը կը բռնկի կամ մեր ոստիկանները գործադուլ ըրին... Ի՞նչ նոր բան կրնայ պատահած ըլլալ :

Միւսնոյն ատեն հրաւիրած էր իր բարեկամը ճօճաթոռի մը մէջ բազմելու, յետոյ իրեն սիկառ մը հրամցուց և սպասուէիին հրաման ըրաւ որ շատ զօրաւոր սուրճ մը պատրաստէ :

— Լաւ է, շատ լաւ է, ըսաւ Քիննիչին՝ թէեւ այս վերջինը ո և է գիտողութիւն չէր ըրած և կը գոհանար՝ փատական կերպով գլուխը շարժելով : Գիտեմ որ սեւ ու զօրաւոր սուրճը թոյն մըն է և այդ բանը կը քարոզեն բոլոր բժիշկները... Բայց կարծեմ որ իմ արհեստս ալ չեն կրնար յիշատակել իրրեւ մասնաւորապէս առողջապահիկ արհեստ մը և սակայն միշտ բաւական առողջ եղած եմ պէտք եղած ատեն գործ մը տեսնելու համար... Բայց Աստուած գիտէ, տւեցուց հառաչելով մինչ իր գէմքը կը մթազնէր, որ Գարէթըղը անգամ մըն ալ ասանկ կծիկը դնելէն ի վեր ջղայնոտ եղած եմ : Չեմ կրնար վրայէս թօթալիկ այս մատտանջութիւնը : Եւ, խա՛չ որ, դարձեալ գտաթ մը սուրճն է լաւագոյն գեղը... Բայց, ընդմիջեց քահրան խնդալով, հաւանօրէն այս իմաստուն պատուիրանքները լսելու համար չեկար հոս, այնպէս չէ ձորճ :

Քիննիչին գէմքն ալ նմանապէս մթազնած էր :

— Լաւ ուրեմն, Նիք, ըսաւ, ձայնը ցածցնելով : Քեզի համակրելու պատճառներ ունիմ. չէ՞ մի որ ես ալ նոյն վիճակին մէջն եմ : Ասկէ դատ իմ ձեռքերուս մէջէն սա-

հեցաւ այդ Ոճիրի Թաղաւորը . — մահուան դատապարտուած ոճրագործ մը , և երեք անգամ ետեւէ ետեւ դատապարտուած , որ յաջողեցաւ փախչիլ ամենէն անուր միջոցովը . . . մինչեւ իսկ իրեն հետ միեւնոյն շղթայով կապուեցայ որպէսզի սպառնով կերպով Սինկ Սինկ տանիմ ուր երկկարական թիկնաթոռին մէջ մահը իրեն կը սպասէր . . . : Եւ ի՞նչ պատահեցաւ : Սրիկան կրցաւ քթիս խնդալ , խնծի՝ ծերուկ խորամանկին . . . փախաւ և անկէ ի վեր չարաթնեքով կարծես անյայտ եղաւ աշխարհիս և բնակէն :

Սեղանին զարկաւ բռնեցքի աղմկալից հարուածով մը :

— Պարզասկէս զլուսկի է , աւելցուց կատղած գրեթէ մարդ ամօթ կը զգայ կոր երկատասարդ ոստիկաններուն երեսը նայելու՝ վախնալով որ անոնք գաղտնարար քթիդ պիտի խնդան :

Փաղանի ոստիկանը մտածկոտ կերպով զլուսը օրօրեց :

— Սիրելի ճորճ այս գործին մէջ պղտիկ միացողը մինակ դուն չես , հառաչեց սուրճի ամանը ամենեւով պատաւ սպասուէիին ձեռքէն որ սեղանը դնելու զսաղած էր կը խոստովանիմ որ ասիկա իմ կեանքիս ամենէն արտառոց ու անհաւատալի դէպքն էր : Այն վայրկեանին ուր Բարէթըզ ձեռքէդ կը փախչի , ևս ալ ճիշտ այդ Ժաման խաղի կուգամ իր մեղսակցին կողմէ , այդ գեղանի սատանայէն ինչեղ Նալառօի կողմէ : Եթէ մօտեւս տխմարութեան համար մրցանակ տրուի՝ ևս ինքն պիտի ներկայանամ , մրցանակը խլելու շատ հաւանականութիւն ունիմ :

— Օ՛ն Նիք , պէտք չէ չափադանցել , ըսաւ Մաք Բլասքի : Իրաւ է որ տխմարութիւնը ձիրք մըն է . . .

— Աստուծոմէ արուած , բայց պէտք չէ՛ զայն չարաչար գործածել , աւելցուց գաղտնի ոստիկանը խնդալով , որուն զուարթութիւնը յայտնասկէս կ'երեւար որ եկած էր սուրճի դաւաթէն :

«Արեմն, ծորճ, խօսէ ականներ ինչ կայ... լեզուիդ
ձայրը :

Ծածկարար կը խնդար լարեկամին նայելով :

— Մեծ բան մը չէ չիտակը . այսուհանգերձ պարտ-
զան ինծի բաւական չափեկան կը թուի քու աշխատակ-
ցութիւնդ խնդրելու համար : Կարճ խօսքով, այս առտու
ժամը չորսէն քիչ հալը, Սանդրալ Բարքի մէջ չըջող
մասնաւոր ոտտիկաններէն մէկը արիւնալի մարմինը գտած
է երեսուն տարեկանի մօտ և յայտնապէս բարձր դատու
պատկանող մարդու մը : Արդէն ճանչցանք այդ երիտա-
սարգը որ Նիւ Եորքի ձիարշաւներու սիրահար մըն է և
Մաք Ինթիր կը կոչուի : Ոճիրին չարժատիթը ապահովա-
բար գոզութիւնն է, որովհետեւ հին ժամացոյցէ մը զատ
ո և է արժէքաւոր բան չէ գանուած տարաբախտ երի-
տասարդին վրայ զոր անմիջապէս Պէլլիւ հիւանդանոցը
փոխադրել տուինք :

«Ոճիրին վայրին մօտ պարապ թղթապանակ մը դրա-
նուած է որ անշուշտ զո՞նէն գողցուած է : Պէլլիւ հիւան-
դանոցին բժշկապետը իսկոյն Քօրօնըրը կանչել տուած է,
որպէս զի մահամերձ երիտասարդին վիպայութիւնը լսէ,
կը կարծէ որ մեռնելէ առաջ Մաք Ինթիրի խելքը կրնայ
պահ մը վրան գալ : Ահա ամէնքը :

Նիք թեթեւ մը սուրեց :

— Կարճ միջոցի մը մէջ այս երրորդ ոճիրն է որ կը
գործուի Սանթրալ Բարքի մէջ անձերու վրայ որոնք լու-
ւադոյն դասակարգին պատկանելու երեւոյթը ունին ըսաւ
երազկոտ կերպարանքով :

Մաք Քլաոքի հաւանութեան նշան մը ըրաւ :

— Նախորդ երկու մահափորձները այսչափ ազեւտալի
արդիւնք մը չունեցան, ըսաւ : Ըջմարիտը այս է միայն
լանազանութիւնը այդ ոճիրներուն միջեւ որոնք յայտ-
նապէս կ'երեւայ թէ միեւնոյն մարդոց ձեռքով գործուած

կէս ժամ ետքը, երբ ձմեռուան աժգոյն արշալոյսի մը արևը կը սկսէր տեսանալի ըլլալ փողոցներուն մէջ երկու հոգաբարձր զազմանի ոստիկանները կը ներկայանային Պէլ-վիւ հիւանդանոցը:

Իրենց հարցումներուն ի պատասխան բժիշկը ուսերը թօթուեց:

— Այդ մարդուն կեանքը վտանգի մէջ է, ըսաւ մտա-տանջ գէմբով: Երկար դաշոյնով տրուած հարուած մը անցած է ձախ ուսուկրէն... Թոքերէն մին ծակած է...: Այսուհանդերձ իր հսկայի կազմուածքով Մաք Ինթիւր կրնայ մինչեւ վաղը ապրիլ:

— Լա՛ւ, երթանք մարդը տեսելու, որսչեց Նիք Քարթըր: Խելքը գլո՞ւխն է:

— Քառորդ ժամ մը առաջ տակաւին չէ, պատաս-խանեց բժիշկը... այս կողմէն, ճէնթլմէններ... ձեզ իր տաղաւարը պիտի առաջնորդեմ:

Փախաթով ծածկուած նրբանցքին մէջ հիւանդապահ մը ղէպի իրենց եկաւ:

— Թիւ 1412ին խելքը դուխը եկած կը թուի, առք-թոր, ծանուց, ձեզի իմաց տալու կուգայի:

— Քօրօնըրը հո՞ն է, հարցուց Մաք Քլասքի:

— Շատ լաւ, աւելցուց հիւանդապահին մէկ հաս-տատական նշանին վրայ:

Այս ըսելով՝ երկու զազմանի ոստիկանները նեղ խցիկի մը մէջ մտան: Լուս կերպով ձեռք տուին Քօրօնըրի որ իր պաշտօնեաներովը չըջապատուած էր, յետոյ իրենց ակնարկը ուղղուեցաւ անոր որ անկողնին մէջ տարածուած էր, — երեսուն տարեկանի մօտ նիհար մարդ մը — որուն մեղրամոմի գոյն և ցաւէ գալարուած գէմբը արդէն յայտ-նապէս ցոյց կուտար մահուան գրոշմը:

Իր աչքերը գոց էին, մատները ջղաձգօրէն կը շար-

են : Ամենքն ալ ուրբաթէն շաբաթ գիշեր կատարուած են : Տաճարէնդ օր առաջ երկուստարդ Մեքսիքացի մըն էր , Ռաֆայէլէ Տիլ Ռիօ որ ծնունդսու և կողոպտուեցաւ . . . իրմէ աւելի քան քսան հազար տոլար գողցած էին :

— Շատ լաւ կը յիշեմ , ընդմիջեց Նիք Քարթըր : Ինծի պատմեցիր : Այդ մարդը ետեւէն զարնուեցաւ և երբեք չկրցաւ ճանչնալ ո՞՞րքին հեղինակը կամ հեղինակները :

— Ութը օր կայ կարգը Քանաուայի մըն էր , պարոն Ապպոթ , չարունակեց Քենիլը : Այդ երկուստարդ զրօսաւ-աէրը երեսուն հազար տոլար գողցուց , ինչ որ դեղեցիկ դումար մըն է : Ինքն ալ չգիտեր կամ չգիտնալ կը ձեւացնէ թէ ով է գողը : Փամացոյցները , մատանիները և ուրիշ արժէքաւոր առարկաները որոնք ընդհանրապէս հասարակ գողերը կ'առնեն նախ և առաջ , այս երկու պարագաներուն մէջն ալ զոհերուն քով թողուած էին : Միայն թղթապանակները պարպուած են :

— Այո՛ , տախտակները կուտայ թէ գողը կամ գողերը ծանօթութիւն ունէին պահքնութով լեցուած այդ թղթապանակներուն վրայ , մոլտաց Նիք Քարթըր յանկարծ ոտքի ելլելով և ըստ իր սովորութեան սենեակին չըջանը ընկելով :

Յետոյ նոյնպէս մէկէն ի մէկ կեցաւ և դէպի իր բարեկամը դառնալով՝

— Կը ճանչնամ այդ Մաք Ինթիրը , դիտել տուաւ , ձխարչաւով ու բախտախաղով դրաւող մէկն է և պարտ-դան ներկայացած տառն գողութիւն ալ կ'ընէ թուղթի մէջ և մեր բոլոր վատահամբաւ խաղարաններու յաճախորդն է : Իրաւ որ այդ կարիճը ուրիշներուն դրամը այն-քան առած է որ այս իրեն պատահած դժբախտութիւնը շատ ցաւալի չէ : Բայց երթանք հիւանդանոց : Վարը կառք մը ունիս . . . այո՛ , լաւ ուրեմն , երթամ կօշիկներս ու վերարկուս հագնիմ : Երկու վայրկեանէն պատրաստ կ'ըլլամ :

ճանաչողութիւնը և հիւանդանոցի բժիշկին հետ համա-
ձայն՝ Բօրօնըրը յայտարարեց թէ հոգեւորքը կը սկսէր
տրդէն ու ալիւս չէին կրնար յուսալ որ խեղքը զուտը
գար :

Քանի մը վայրկեանէն ամէն բան կրնար վերջանալ ,
բայց մտահմերձին յաղթ կազմուածքը թերեւս տակաւին
երկարէր հոգեւորքը :

— Կօլաթվարդ . . . Բօրօնիացի կոմսուհի , — Ինէզ
Նաւառօ , կը մըմնջէր Նիք Բարթըր երբոր կրկին նրբաց-
քին մէջ առանձին մնաց իր բարեկամ Քինիչին հետ . . .
Եւ ասիէ զատ խաղարան մը . . . բնականաբար շիֆ խա-
ղարան մը , վայելուչ մտանաւոր տան մը մէջ . . . պատ-
ուական գինիներ , առատօրէն հրամցուած . . . լա՛ւ , որո-
շեց , եթէ չեմ սխալիր մեր այս առատուան արշաւանքը
արդիւնաբեր սխալի ըլլայ :

Գոհ դէմքով իր բարեկամին ուսին զարկաւ :

— Փոքրիկ Քինիչս , ըսաւ , ինչ որ այդ մարդը թո-
թովեց ոսկիով ալ կարելի չէ վճարել . . . զրաւ կը դնեմ
ոչ օրը չանցած տակաւին շատ բան պիտի իմանանք Ինէզ
Նաւառօյի վրայ ու բնականաբար Մօռիս Բարէթըղի վը-
րան ալ , որովհետեւ այդ երկուքը անբաժանելի են իրարմէ :

— Ամէն պարագային պէտք է այդ վայելուչ խաղա-
րանը գտնել , ըսաւ Քինիչը : Նիւ Եորքի մէջ շատ կան ,
բայց անշուշտ նոր բացուած սրահ մըն է , մենք . . . :

— Չէ՛ , սիրելիս , կը սխալիս , ընդմիջեց զազանի ոս-
տիկանը զուտը օրօրելով : Այդ գեղանի սատանուհին
թերեւս աւելի երկար առնէ ի վեր Բօրօնիացի կոմսու-
հիի դերը կը խաղայ քան Ինէզ Նաւառօյի և ինչպէս այդ
առաքարին Մեքսիքացին՝ լոլորն ալ այդ զոյգ ոճրագործ-
ներուն ետեւէն ինկած են . բայց շատ մը ծածուկ տու-
ներ ունին որոնցմէ միշտ կրցած են միջոցը գտնել փախ-

ժէին բրդէ ծածկոցին վրայ և իր շրթունքէն ցաւատանջ
ու շարունակական հեծեծանք մը դուրս կը թռչէր :

Քննիչ Մաք Քլաքքի երկաթէ անկողնին քով նստած էր :

— Լաւ ուրեմն Մաք Ինթիր վրանիդ յարձակեցան ,
հարցուց : Ո՞վ էր . . . ո՞վ :

Ամէն մէկ բառին վրայ շեշտելով կը խօսէր :

Հոգեվարքը ճշմարտապէս կը թուէր թէ կը հասկնար :

— Նէս . . . մրմնջեց . անէ՛ծք . . . այդ Կոլաթվարդը . . .
անխճեմալ ըլլայ : Այդ Կոլաթվարդը . . .

Այս վերջին խօսքերը արդէն խի աւելի ակար կ'իյ-
նային իր շրթունքներէն :

Բայց Քօրօնրըրը էթէր դրաւ իր քիմին տակ :

— Ո՞վ ձեր վրայ յարձակեցաւ , Մաք Ինթիր , հարցուց :

Բայց մահացու կերպով վիրաւորուած մարդը չհասկը-
ցաւ : Իր դէմքին վրայ խորին փոփոխութիւն մը յառաջ
եկած էր . իր միտքը չփոթած էր , ինչպէս ցոյց կուտար
իր անկապակից խօսքերը :

— Նէս . . . խաղացի . . . վատակեցայ . . . տոտը հաղար
տուար : Անէ՛ծք . . . Կոլաթվարդ , ո՞ւր է . . . դրամը . . .
ինչո՞ւ խմեցի . . . զինին . . . և կինը . . . Բօլօնիացի կռմ-
սունին . . . հօ , հօ , հօ . . . կը ճանչնամ զինքը . . . գե-
ղանի սաստանան . . . Ինէղ Նաւաուօ . . . խմայ կուտամ
քեզի . . . մի՛ հեռանար . . . վրէժս պիտի լուծեմ . . . ես . . .
ո՛հ զլուխս . . . կ'այրի . . . դժոխքին պէս :

Երկդ գաղտնի ոստիկանները ելեկտրական ցնցում մը
զգացածի պէս եղան լսելով որ մահամերձին շրթունքը
կ'արտատանէին գեղանի ոճրագործին անունը , որ այս
երկրէն բոլորովին անյայտացած կը թուէր :

Մաքի ամենամեծ ձգտումի մը մէջ Նիք Քարթլըր զէպ
առաջ ծոկեցաւ ուրիշ հարցումներ ընելու համար :

Բայց ի զո՞ւր . մահամերձը կրկին կորսնցուցած էր իր

չկուլ... : Ինձ նայէ՛ , ընդմիջեց , բնականաբար երբեք
չես լսած Կօլաթվարդ անուն մարդ մը :

— Իրա՛ւ որ այդ անունը սովորական չէ : Այսուհան-
դերձ վեց եօթը անձեր կը ճանչնամ որոնք այդ անունը
կը կրեն առանց բնաւ իրարու ազգական ըլլալու ... :
Չեմ կրնար ըսել թէ զանոնք կը ճանչնամ , իմ պաշտօնիս
մէջ , բացառեց տեսնելով որ Նիք Քարթըր հետաքրքիր
կերպով աչքերը իր վրայ կ'ուղղէր : Չեմ կրնար յիշել
պարագայ մը որուն մէջ Կօլաթվարդի անունը խառնուած
ըլլայ :

— Ինչ կարեւորութիւն ունի անուն մը , ըսաւ ար-
համարհոտ կերպով դադանի ոստիկանը : Այդ Կօլաթվարդը
որ յայնապէս կ'երեւայ որ իրրեւ կոմսուհիին մարդը կը
դործէ , թերեւս երէկ շօնէս կը կոչուէր :

— Կամ Մօռիս Քարէթըղ ... ըսաւ Մաք Քլասքի
ժպտելով :

Բայց Նիք Քարթըր գլուխը օրօրեց :

— Չեմ կարծեր , ըսաւ , Քարէթըղ նոյնիսկ լաւագոյն
ծպտումով մը չկրնար համարձակիլ իր այժմու թաքստոցը
թողուլ... : Իրեն սպառնացող վտանգը շատ մեծ է : Չէ՛ ,
չէ՛ , Մօռիս Քարէթըղ և իր գեղանի հոմանունին , մա-
մուկի պէս ծածկուած իրենց ոտաւոյնին մէջ , կը սպասեն
դո՛հերու՝ զորս մեղսակիցներ կը բերեն իրենց , կողոպտե-
լու համար... և և այդ դո՛հերէն երկուքը հաւանօրէն տա-
կաւին հոս , հիւանդանոցը կը գտնուին , շարունակեց
յանկարծական մտածումի մը ազդեցութեան տակ :

Այդ միջոցին հիւանդանոցի բժիշկը կ'անցնէր :

— Է՛ , տոքթոր , դօչեց Նիք խօսքը անոր ուղղելով ,
Քանաաաաղի պարոն Ապպօթը տակաւին հո՛ս է :

Բժիշկը հաստատական նշան ըրաւ :

— Տակաւին բողբոլիին չէ ապաքինած և դրամի կը

սպասէ իր տեղը վերադառնալու համար, բացատրեց՝
Կ'ուզէ՞ք իրեն հետ խօսիլ, պարոն Քարթըր:

— Ամենայն հաճութեամբ, ըսաւ այս վերջինը աշ-
խոյժով: Երիտասարդ Մեքսիքային արդէն գացած է ան-
շուշտ:

— Կ'աճապարէր մեկնելու: Կարծեմ այդ անհաճոյ ար-
կածներէն ետքը Նիւ Եորքի սալայատակները կ'այրէին իր
ոտքերուն ներքեւ... բայց ահա հասանք, ընդմիջեց բը-
ժիշկը դուռ մը բանալով և երկու գաղտնի ոստիկանները
ներս մտցնելով:

— Ներեցէք, պարոն Ապպօթ, ըսաւ նիհար երիտա-
սարդի մը, ահա երկու ձէնթմէններ որոնք կը փափաքին
ձեզի հետ տեսակցիլ:

Եւ դուռը դոցեց՝ երկու գաղտնի ոստիկանները թող-
լով այդ հիւանդի սենեակին մէջ գտնուող անձին հետ:

Այս վերջինը՝ գլուխը կապած, թիկնաթոռի մը մէջ
երկնցած էր: Զարմանքով իր այցելուներուն կը նայէր:

— Բայց ձեզ արդէն կը ճանչնամ, ըսաւ վերջապէս
խօսքը քննիչին ուղղելով: Պարոն Մաք Քլապքին էք,
այնպէս չէ: Այո՛, հոս մտած օրս զիս հարցուփորձեցիք:

— Աղէկ աղատեցաք, պարոն Ապպօթ, ութը օր առաջ
չառ դէշ վիճակի մէջ էիք:

— Անշուշտ, բաւական սոսկալի արկած մըն էր ան-
ցուցածս, ըսաւ հիւանդը հառաչանքով մը: Առանց դէշ
մտքի մը Սանթրալ Բարքէն կ'անցնէի Նէթրլանտ օթել
երթալու համար ուր իջած էի...: Սեւամորթի երդ մը
կը սուէի, որովհետեւ շատ զուարթ էի, շատ դրամ վաս-
տկած էի խաղէն...: Յանկարծ ինձ այնպէս թուեցաւ
թէ երկինքը գլխուս կ'իյնար և թէ գլուխս կը ջախջախէր:
Եւ... երբ ինքզինքիս եկայ այս սենեակին մէջ սպռկած
էի և բոլոր դրամս կորսնցուցած:

— Միշտ միեւնոյն ծրագիրն է Պ. Ապոօթ, շարունակեց Նիք Գարթըր ժպտելով։ Այդ մարդիկը կը գործեն միշտ փորձուած հնարքին համեմատ... ոմանց բացէ ի բաց, կոչտ կերպով, ուրիշներ վայելչութեան և աղնութեան աշխարհի նրբութեամբ մը որ խուզուած ոչխարն իսկ չհամարձակիր կոտորածելու այդ քրտակահաւաներու քարձք պատուաւորութեանը վրայ...։ Իրեն պատուոյ խօսք տալ կուգան գաղտնապահ ըլլալու... և գեղանի տան տիրուհին չխնայէր իր քաջախիբիչ հմայքները հէ՛, այնպէս չէ՛։

Քանաւորացին յայտնապէս խոտլած էր։

— Արդարեւ, ստիպուեցայ պատուոյ խօսք տալ Լօրտ Տօնէստապի խիստ դաղանապահ ըլլալ, խօթովեց։

— Գեղեցիկ անուն, ըսաւ գաղանի ռոտիկանք աչքերու քթթուամով մը... դիպուածով ծանօթացա՞ք այդ ճէնթլմէնին, պարտն Ապոթ...

— Անշուշտ... Նաթէրլանտ օթէլը սրահին մէջ... Ինքն ալ կարծեմ հոն կը բնակէր։

Գաղանի ռոտիկանք սկսաւ խնդալ։

— Միշտ հին ու փորձուած հնարքը. զիտել տուաւ խնդալով։ Մեծածօխ զրօտառէր մը... որ կը նեղանայ... ամէն բան պարագայ է... փոխախտութիւն չի կայ, արկած չի կայ... վերջապէս նոր ընկերը կամացուկ մը ակնարկութիւն կ'ընէ թէ՛ թերեւս ինք տեղ մը գիտէ... աղնուական կին մը շատ գեղեցիկ... շատ մտերմական սալմն մը, ուր կարելի է թղթախաղ ալ խաղալ... բայց ներս բնդունելը շատ դժուար է։ Յետոյ ստիպողական պայմանն է պատուոյ խոսք տալ գաղանի պահելու... շատ անվաւր գործողութիւն մը որ կը կրկնուի նաեւ տանտիկնոջ քով... աղուոր կը գրօնուեն... կը ծխեն... կը խմեն... յետոյ, իբրեւ թէ պատահաբար սեղանին շուրջ կը հաւաքուին ու այն տունն է որ հաւերը կը փթթեն։

— Բայց անցած օր կը մերժէիր ու է բացառու-
թիւն տալ, պարոն Ապրօթ :

Այս վերջինը շարցումով մը քննիչին խօսքը բնդմիջեց :

— Մի՛ յողնիր, պարոն Քննիչ, իմ այդ ընթացքիւ
մէջ հաստատ կը մնամ :

— Նոյնիսկ եթէ ըսենք որ այս իրիկուն ուրիշ մըն ալ
ձեր փորձանքին հանդիպած է և որ ասկէ քանի մը սեն-
եակ անդին հոգի կուտայ, ըսաւ Նիք Քարթըր :

Հիւանդը հարցական տկնարկ մը ուղղեց իրեն, մինչ
թեթեւ զարմանք մը կը նկատուէր իր զիմադիծներուն
վրայ :

— Ա՛հ, իրա՛ւ է, ըսաւ Մաք Քրասքի, մոռցայ ձեզի
ներկայացնելու պարոնը. — Պարոն Ապրօթ. — Պարոն
Քարթըր, իմ բարեկամն :

— Այսինքն հոչակաւոր գաղանի ոտտիկանը, գոչեց
Քանաուային զարմացած :

— Նիք Քարթըրն եմ, գաղանի ոտտիկանը, պատասխա-
նեց սրազ կերպով այս վերջինը, և այս միջոցիւ փնտռե-
լու վրայ եմ այնքան գեղանի որդան վառնաւոր ոճրագոր-
ծուհի մը... հանած վարած կին մը որուն նմանը գիրքե-
րու մէջ կարելի է գտնել, որ իր վրայ կը միացնէ գա-
նազան անձնաւորութիւններ... մերթ աղնուական Մեք-
սիկուհի մը, մերթ Բօյժնիացի կոմսուհի մը... որ Արև-
մուտան Սանթրալ Բարքի մէկ վայելուչ տան մէջ չիք
խաղարան մը կը բանեցնէ : Կ'ենթադնեմ որ իր մեղսա-
կիցները ունի որոնք մեծ օթէյներու սրահներուն մէջ
օտարական հարուսաներու հետ կը ծանօթանան և գա-
նոնք այդ խաղարանը կը ձգեն... հոն կամ թուղթերը
կը խարդախեն, կամ իրենց զբոմը կը շորթեն և կամ
թոյլ կուտան որ նախ վաստկին ու յետոյ կը կողոպտեն :

— Բայց ուրկէ՞ գիտէք...

Կարճ խնդուք մը ունեցաւ :

— Իրաւ որ շթոված եմ, պարոն Քարթըր, պատասխանեց Քանատացին զարմացած : Ամէն բան այնքան ճիշտ կը նկարագրէր որ կարծես թէ դուք ալ հոն էիք :

Նիք Քարթըր աննշմարելի կերպով ժպտեցաւ :

Գիտէր որ այժմ մարդը լաւ ուղղութեան մէջ մտած էր :

— Սիրելի պարոն Ապպօթ, Նիւ Եորքի մէջ տանուադն հարիւր հատի չափ շատ չիք խաղարաններ ունինք, ճիշդ կոմսուէրին սրահին պէս ... կոմսուէրի ... ինչպէ՞ս կը կոչուի, ըսաւ ձեռքը ճակտին տանելով :

— Շափաքա ... կոմսուէրի Շափաքա, ամբողջացուց Քանատացին ամենայն հաճոյակատարութեամբ առան լարուած ծուղակէն կասկածելու : Իր հանգուցեալ ամուսինը Բօլօնիացի էր, բայց ինք Մեքսիքացի է և ...

— Այո՛, ճիշդ այդ է, ընդմիջեց գաղտնի ուստիկանը միշտ ժպտուն : Արեւմտեան Սանթրալ Բարքի կողմերը կը բնակի :

— Պէտք փողոցը, անկիւնի մեծ տունը բացատրեց Քանատացին :

Յետոյ աւելցուց գլուխը շարժելով .

— Բայց կը սխալիք պարոն Քարթըր, — ձեր յատկատեսութեան և փորձառութեան մասին ունեցած իմ բոլոր յարգանքովս հանդերձ — կոմսուէրի Շափաքա հրեշտակային գեղեցկութեամբ և ճշմարիտ աղիւսակաշնութեամբ կին մըն է :

— Ատիկա արհեստին մաս կը կաղմէ, սիրելի պարոն Ապպօթ, ըսաւ գաղտնի ուստիկանը խնդալով : Թերեւս աղիւսակաշն կոմսուէրին սալօններուն մէջ ճանչցաք նաեւ պարոն Կօլաթվարդ անուն անձ մը :

Քանատացին անոր նայեցաւ յարածուն զարմանքով մը :

— Ինձ անհաճոյ է այս խնդրին խառնուիլ, ըսաւ մտաւորանջ դէմքով մը, պատուոյ խօսք տուի և ...

— Բնաւ երբեք չեմ ուզեր ձեր պատուոյ խօսքը բռնաբարել, պարոն Ապպօթ, բողոքեց նիք Քարթըր: Ամեն պարագային՝ ճէնթրմէնի մը համար աւելի պատահելի է ստիկանութիւնը խաբերայ կնոջ մը հեաքին վրայ զնել՝ քան թէ բախտախնդրի մը արուած խօսքը յարգել:

— Պարոն Քարթըր, չառ հեռուն կ'երթաք, ըսաւ Ապպօթ: Կնոջ մը մասին կր խօսիք որ...

— Ձեր յարգանքը կը վայելէ, բնթմիջեց գաղանի ոստիկանը ժպտելով: Պարզապէս կ'ուզէի ըսել թէ՝ արդեօք գիպուածով ծանօթացաք պարոն Կօլթմվարդ անուն անձի մը... տոսկա չառ պարզ հարցում մըն է:

Քանատացին քանի մը բռնէ մտածեց:

— Անունը ծանօթ կը թուի ինծի, ըսաւ յետոյ վարանումով: Ինձ կը թուի նաեւ յիշել սուեր հագած մարդ մը, ճիւղն ու հանդիսաւոր չարժուձեւերով... բայց այդ բոլորը ստուերի մը պէս անյայտացաւ...: Այսու հանդերձ Կօլթմվարդի անունը... չէ՛, կ'երգնում որ լսած եմ կոմսուհիին սրահներուն մէջ... բայց պատուոյ խօսք առած եմ և...

— Կը փափաքիք գոյն պահել... լաւ ուրեմն պարոն Ապպօթ, տոսկա ձեր գիտնալիք բանն է, ըսաւ նիք Քարթըր ոտքի ելլելով և Քննիչին ալ նշան ընելով որ ինքն ալ ոտքի ելլէ:

Երբ Քանատացին հրաժեշտ առին և Պէլլիէի հիւանդանոցէն մեկնեցան, գաղանի ոստիկանը ինքնիրեն կամայ մը սուլեց:

— Լաւ ուրեմն, ձորձ, ըսաւ յետոյ, երազկոտ դէմքով մը: Կարծեմ գո՛հ կրնանք ըլլալ: Այդ բարի Քանատացին մեզի թանկագին հեաքեր ցոյց տուաւ ասպնցուցիչ Վիամտութեամբ մը: Պիտի երթամ յարմար ծպտում մը գտնեմ և 78 րդ փողոցի տունը զգուշաւոր այցելութիւն մը տամ... կարծեմ զուն զբաղումներ ունիս գրասեն-

հակդ, է՛հ, այնպէս մը կարգադրէ որ ամէն ժամ կարենամ հետդ հաղորդակցելի հետաձայնով:

— Լա՛ւ, Նիք... Բայց նախ ի՞նչ ընելու միտք ունիս:

— Միթէ գիտե՞մ, պատասխանեց գաղտնի ուստիկանը լուսերը թօթուելով: Մեզի հետ միեւնոյն կրթութիւնը ունեցող հակառակորդներու հետ է գործերնիս, որոնք իրենց կեանքը ազատելու համար ամէն ապուր պիտի ուտեն: Ասոր համար պէտք է խոհեմութեամբ վարուիլ: Մանաւանդ պէտք է երեւակայել որ Սանթրալ Բարքի բնակարանը հսկողութեան տակ պիտի առնեմ: Նախագահացում մը ինձ կ'ըսէ որ կրկին ինչդ Նալառայի և Քարէթըզի հետքերուն վրայ ենք...: Եթէ այդպէս է, ի վերջոյ զիրենք պիտի բռնենք: Բայց պէտք է աճապարեմ ծործ: Ատիկա կրնայ ամէն բան վտանգել: Գործը ինձի յանձնեցիր... արդ, պէտք է որ կորսուած համբաւս տեղը բերեմ... ու պիտի ընեմ և կամ պիտի կորսուիմ:

Ասոր վրայ շուտով հրաժեշտ առաւ Քինսլէյն ամենէն կարճ ճամբով իր տունը երթալու համար:

ԴԱՇՆԱԿԻ ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵ

Արևմտեան Սանթրալ Բարքի և ԴՅրդ փողոցի անկիւնը կազմող տունը մին էր այն հաստեթաբեր նոր կալուածներէն, որոնք ճշմարիտ պայտաններ են ու որոնց մէջ կը բնակին հարուստ անձեր որոնք կարող են չափազանց վարձքեր վճարելու:

Կէսօր էր երրորդ Նիւ Եորքի մեծ վաճառատուններէն մէկուն բնական կառքը կանգ տուաւ այդ տան առջեւ:

Երիտասարդ պաշտօնեայ մը, թուխ լաթեր հագած ու զլուխը մոմլաթէ քաաքէթով՝ մը որուն վրայ ոսկիտառ զիւրերով վաճառատան անունը կը կարդացուէր, մտաւ, արագ քայլերով, տունէն ներս, ձեռքերուն մէջ ծրար մը բռնած:

Դոնապանին խցիկին մէջ ակնարկ մը նետեց, բայց տեսաւ որ պարապ էր: Ենարանը նոյն միջոցին տան վերի յարկերն էր:

Կարճ խորհրդածութենէ մը ետքը, ճերմակ մարմարէ սանդուխէն վեր ելաւ, որ ծածկուած էր լայն կարմիր զորդով մը և որ մինչեւ վերի յարկերը կ'առաջնորդէր:

Երկրորդ յարկը հասնելով՝ պաշտօնեան կեցաւ, նորէն վարանոս գէմքով մը քննեց երեք մուտքի դռները ուսնք զատ զատ բնակարաններու վրայ կը բացուէին:

Ճիշտ նոյն վայրկեանին ենարանը կամաց կամաց վար կ'իջնար:

Սեւամորթ ծառան որ հոն կը գտնուէր. կեցուց ելնարանը ահաւելով որ պաշտօնեան նեղուած գէմքով մը չորս կողմը կը նայէր:

— Լաւ ուրեմն, պարոն, զո՞վ կը փնտռէք, հարցուց:

— Երար մըն է տիկին փօշիփաքայի համար, իրա՛ւ որ, անունը չեմ կրնար կոր կարգալ... Այս տունին մէջ ընակելու է: Այս ծրարին համար 75 տոլար պիտի դանձեմ:

Երնարանի ծառան զուրս ելաւ և ծոկցաւ ծրարին գրուած հասցէին վրայ:

— Այդ կինը հոս չընտկիր, ըսաւ նախ, բայց յետոյ չարունակեց:

— Միայն թէ կոմսուհի Շափաքան չըլլայ... հո՛ն ա՛յ կողմի դուռը:

— Միշտ այդ անիծեալ օտարականները, զոչեց պաշտօնեան... ամէն տունն տաղտուկ կը պատճառեն:

Յոյց տրուած գրան մօտեցաւ և զանդակը հնչեցուց, մինչ ծառան չարունակեց երնարանով վար իջնել:

Պաշտօնեան ստիպուեցաւ երկար սպասել, վերջապէս թեթեւ քայլեր լսեց. դուռը զգուշութեամբ բացին և քան որքան կը ներէր ապահովութեան շղթան և սենեկապանուհիի մը թարմ գէմքը երեւցաւ:

— Չեմ գիտեր թէ չիտակ է...

Կ«արեւոր ծրար մը «Պիկ Սթօր»էն 75 տոլար պիտի վճարուի, օրիորդ:

Աղախներ հետաքրքիր նայուածք մը նետեց հասցէին վրայ որ իրեն կը ներկայացուէր:

— Չեմ կարծեր որ իմ տիրուհիին համար ըլլայ, ըսաւ անպատկառ գէմքով մը: Վայրկեան մը կեցէք որպէս Ղի հարցնեմ:

Ասոր վրայ դուռը գոցեց: Քանի մը վայրկեան անցաւ, յետոյ աղախներ ներսէն պոռայ, առանց նոյնիսկ դուռը բանալու:

— Չէ՛ , հոսկէ բան մը չեն ապրապրած :

— Բայց թերեւս գիտէք թէ այս կիներ ո՛ւր կը բնակի՞
տան մէջ , հարցուց պաշտօնեան կղպանքին ծակէն :

Բայց ի դժուր պատասխանի սպասեց ու հեռացաւ
ձեռնունայն :

Գեանայարկը վերադառնալով դժնապանք իր խցիկին
մէջ դառաւ :

Այս վերջինը ծրարը ատաւ և հասցէին նայեցաւ զու-
թը չարմելով .

— Եթէ կոմսուհի Ծախաբան չէ , ևս ալ չեմ գիտեր
թէ ո՛վ է , բայտ ուսերը թօթուելով ու ծրարը ետ-
տուաւ :

Պաշտօնեան վրան մատիտով գիտողութիւն մը գրեց :

— Ահա՛ անհաճոյ պատմութիւն մը , գիտել տուաւ
հառաչելով : Այո՛ , պարօն , երանի՛ ձեզի . . . ասանկ կու-
րենալ գեղեցիկ ու տաքուկ անդատտակի մը մէջ հան-
դարտօրէն նստիլ . . . բայց մենք միշտ կը վազվզենք
մինչեւ որ հոգինիս բերաննիս գայ :

Դժնապանը գովամակութեան նշան մը բրաւ .

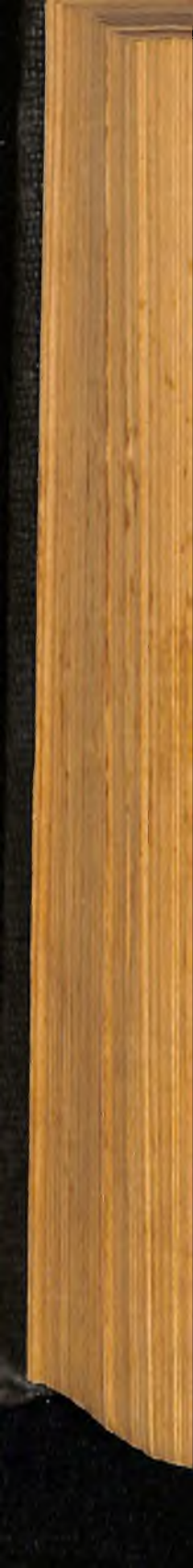
— Կը շատախօսէք անոնց գիտնալու , մոլտաց : Այդ
կոմսուհիին հիւրերը դարձեալ զիս արթուն պահեցին
մինչեւ ատուան ժամը չորսը . . . Եւ ժամը եօթին դու-
ծիս զուխը գանուելու է :

Պաշտօնեան հետաքրքրութեամբ շուրջը կը նայէր :

— Գեղեցիկ տուն . . . մէջն ալ չհորճով բնակիչներ ,
հէ՛ . . . աղուոր նուէրներ առնելու էք :

Դժնապանը դառն կերպով խնդաց :

— Ինչ որ կրնամ բնկ սա է որ եթէ շատ վարձա-
կալներ ունենայինք Բօլժնիական անունով կնոջ պէս ,
կծիկը կը գնէի . Հանգիստ չի կայ ո՛չ ցերեկը ո՛չ գիշերը :
Բայց ատեն ատեն թերեւս նուէր մը . . . Այս գիշերը վերը

քսան ճէնթլմէն կար, ամէնքն ալ չնորհրով: Բայց Կօլաթ-
վարդ, անուշահոտ ու հանդիսաւոր սպասաւորը, կը
փութայ խկոյն ու բոլոր նուէրները կը ժողվէ... Արի-
կան յիսուն տօլար մը հաւաքեց երէկ գիշեր:

Պաշտօնեային պղնձեայ դէմքին վրայ մկանսնք մը
չերերաց:

— Շատ լաւ, բոտ, եթէ մենք ալ իր տեղը ըլլա-
ցինք՝ ուրիշ կերպ չպիտի վարուէինք:

Դոնապանին մէկ նշանին վրայ խօսքը ընդմիջեց:

Այս վերջինը աչքերու լքթթումով մը իրենց ցոյց կու-
տար մեծ անգաստակին ապակեայ դռներէն մէկը:

Պաշտօնեան տեսաւ որ մարդ մը կը մտնար մուտքին
տեղը: Ածիրուած էր և սեւեր հագած: Հօտարօրէն թե-
թե բարեւ մը տուաւ դոնապանին ու մտաւ երնարանին
մէջ որ վեր բարձրացաւ:

— Լաւ ուրեմն, չունը յիշէ՝ փայտը քաշէ, ըսաւ
դոնապանը: Սատանան տանի, ըսաւ, այս Կօլաթվարդը...
անտանելի մարդ մը և շատ հպարտ... Լաւ ուրեմն ինչ
կայ, ընդմիջեց խօսքը երնարանի ծառային ուղղելով որ
այժմ վերադարձած ու իրեն մօտեցած էր:

— Լաւ ուրեմն, պարոն, ըսաւ սեւամորթը, գաջնակ
մը պիտի գայ, ըսաւ պարոն Կօլաթվարդ, գուցէ ժամէ
մը: Պէտք է իմաց ստղ իրեն երբոր գայ: Կ'ուզէ փո-
խադրութեան հսկել:

— Մաքէս անցաւ... ծեր ազա՛նը հաւանօրէն կ'ուզէ
կրկին նուէր մը փրցնել, ըսաւ դոնապանը գէպի պաշ-
տօնեան դռնաւով:

Բայց այս վերջինը արդէն դռնէն դուրս կ'ելլէր և տե-
սան որ կառքին վրայ կը ցատքէր ու կառքն ալ արա-
ջօրէն կը մեկնէր:

Դոնապանը աթոռին վրայ ինկաւ մոլորալով:

Թերեւս չափաքիցուէր եթէ կարենար լսել նոյն վայ-
կեանին պաշտօնեային ու կատարանին միջեւ տեղի ու-
նեցած խօսակցութիւնը որոնց երկուքն ալ բեռնակառ-
քին դաճաւորակին վրայ քով քովի բազմած էին :

— Շուտ Ձիք , տէտք է կարելի եղածին չափ չուտ
բեռնակառք մը ճարենք մէջը դաշնակով մը , փափաղ
պաշտօնեան , որ ուրիշ մէկը չէր այլ եթէ Նիք Քարթըրը
յաւ մը ծաղուած , մինչ իր կատարանի երեւոյթին տակ
կը ծածկուէր ճարպիկ օգնականն ու հօրեղբորորդին Ձի-
քերինէլ Քարթըր :

— Ինձ կը թուի թէ կարելի պիտի ըլլայ բռնել այդ
Կօլաթվարդը ասանց ուշադրութիւն հրաւիրելու . . . այդ
կարիճը անցած ատենը միայն նշմարեցի , բայց կարծեցի
ճանչնալ . . . կը յիշես երբ Մօսիս Քարթթըրը ձերբակա-
լեցինք Ինէզ Նալաուօյի տունը , Մօրդ փողոցը . . . հոն
չուտիկ մը կար որ Փացիի կը սպառնար իր բէվօրէրով :
Անկէ ի վեր ամիլուեր է , բայց չկրնար իր մեքսիկեան
տիպարը ուրանալ . . . կարճ խօսքով հիմակուան Կօլաթ-
վարդը և այդ մարդը նոյն անձն է :

— Լաւ , ուրեմն դիտենք նաեւ թէ ով կայ այդ Բօլօ-
նիացի կոմսուհիին ետեւ , դիտել տուաւ Ձիք ձիերը մա-
րակելով : Պարզապէս Ինէզ Նալաուօն և ոչ ուրիշ մէկը :

— Ապահովաբար :

— Ինչու անմիջապէս չես ձերբակալեր , հարցուց
Ձիք զուգար օրօրելով :

— Անշուշտ լուրջ կերպով չես խօսիր , պատասխանեց
զաղանի ոտիկանը մէկէն : Տակաւին բան մը չեմ գիտեր .
մեր թշնամիները խորամանկ են . . . տակաւին զգուշու-
թիւններ ձեռք առած են . . . և պէտք է որ միասին ձեռք
ձգենք այս ոճրագործ զոյցը : Իրենց բնակարանը մանելը
իրենց իմաց տալ է և ոչ ուրիշ բան . որովհետեւ անշուշտ
վստահ ես որ այդ տեսակ դէպքի մը համար պատրաս-

տուած են և պիտի կրնան խաղ մը խաղալ մեկի։ Այդ կողմէն ընկիւք մը չի կայ, պէտք է ուրիշ կերպով գիւրենք ծուղակը ձգել։

Մինչ արագ կերպով իր տեղը կը դարձնէին վարձուած բռնակառքը, Նիք Քարթըր իր ընկերոջը կը բացատրէր իր ծրագիրը որ պիտի վերջանար Կոլաթմարդի ձերբաւկալումովը։

ժամ մը անցած չէր տակաւին երբ դաշնակ փոխադրելու մեծ կառք մը կեցաւ հոյակապ տան առջեւ։

Անմիջապէս ետքը ուրիշ զոց կառք մը եկաւ և փողոցին միւս անկիւնը կեցաւ, այնպէս մը որ տան պատուհաններէն շտեմնուի։

Գործաւորի հագուստով չորս մարդ կառքէն վար իջան մեծաքայլ լայն դանդաղ կերպով մտան անդամատակը։

Կառապանը անորոշ գէմքով մը դարձաւ գէպի գոնապանին խցիկը։

Այս վերջինը. գէշ տրամադրութեան մէջ, աչքերը վեր առաւ։ Չէր կասկածէր թէ կապոյտ տառատուկով մարդը քիչ մը սոսաճ իրրեւ վաճառատան պաշտօնեայ հետք խօսած էր։

— Դաշնակ մը տիկին կոմսուհի... չեմ կրնար կոր կարդալ այդ այլանդակ անուընդ, մուտաց կառապանը ձախաւեր կերպով նայելով ձեռքը բռնած նօթագրութեան մը վրայ։

— Հաւանութեն կոմսուհի Շափաքա, ըսաւ դռնապանը՝ երկրորդ յարկ։ Հոնկէ՛, կնարանը նստեցէք։

— Հօլա՛, գոչեց իր ակնոցն ելլելով երբ չորս կեղծ գործաւորները միասին գէպի կնարան ուղղուեցան։ Մէկ հատը բաւ է, միւսները թող վարը մնան։

— Ոչ, պարոն, պատասխանեց կառապանը. մարդիկս պէտք է տեսնեն թէ գոչնակը ուր պիտի տեղաւորուի...։ Աղէկ դաշնակ մըն է և պէտք է զգուշութեամբ շարժիլ։

Գոնապանը ուրիշ գիտողութիւն չըրաւ և չորս մարդիկը վերի յարկը եկան :

Հաղիւ թէ Նիք Քարթըր — որովհետեւ կառապանը բնականաբար ինքն էր — զրան զանգուկը հնչեցուց . քիչ մը առաջուան աղախինը եկաւ բացաւ :

Չորս մարդերը աննոյով չզարմացաւ :

Ապահովութեան չլիման տեղէն հանեց և թոյլ տուաւ որ կառապանն ու իր ընկերները բնակարանին նրբանցքը մտնեն :

— Գաշնակը կը բերէք , հարցուց կարծ կերպով :

— Կոմսուհի Շափաքայի համար գաշնակ մը : Բայց գիւ վճարելիք բան մը կայ :

— Ես չեմ գիտեր : Հոս վայրկեան մը սպասեցէք որ պէտզի Կոլտիվարը գայ : Ճաշատրան է , աիկիլինին քովը , կերակուրի վրայ են :

Այս միջոցին ձախ կողմէն դուռ մը բացուեցաւ և գաղանի ոտտիկանին արդէն լաւ ծանօթ Կոլտիվարդի կիսադէմքը երևեցաւ նրբանցքին մէջ : Ապամենքով լեցուն արծաթեայ ափսէ մը բռնած էր : Սուր ակնարկ մը նետեց չորս զործաւորներուն վրայ և անշարժ մնաց :

— Ահա գաշնակը բերող անձերն են , ըսաւ իրեն աղախինը :

Եւ ուրիշ գոնէ մը հեռացաւ , մարդիկը առանձին թողլով :

Իսկոյն տեսարանը փոխուեցաւ :

Ոստումով մը Նիք Քարթըր Կոլտիվարդի քով գնաց և մինչ Չիք անոր զողահար ձեռքերէն ափսէն կ'առնէր , գաղանի ոտտիկանը բէշովէրին պողպատը զրաւ սպասաւորին քունքին որ գունաթափ եղած էր :

— Ազմուկ պէտք չէ , եթէ ոչ չան պէս քեզ գետինը փռեմ փափաղ գաղանի ոտտիկանը : Իրար կը ճանչնանք պարոն փանչօ , այնպէս չէ :

հկաափ ատնելով է որ կը մեկնինք ատանց աւելի աղմուկ
յարուցանելու :

Ձիք կառքէն ետ կը վերադառնար, դաղտնի ոտափ-
կանը զայն գոնադանին ցոյց տուաւ :

— Ահաւասիկ բարեկամս որ լոյսը մանրամասնու-
թիւնները պիտի բացատրէ ձեզի և ձեզ հետ պիտի մնայ
մինչև և իմ վերադարձս : Ոճրային ոտափկանութեան կեղ-
րոնական սլաշածնառան հրամանով կը գործենք . . . ասի-
կա ձեզի բաւական ըլլալու է :

Երբ Նիք Քարթըրը կառքին քով հասաւ, իր երկու
օգնականները և իրենց ձերբակալեալը հոն էին արդէն :
Կառապանը հրաման ստացաւ ղիրենք տանիլ Մըրլորի
Սթրիթի ոտափկանատունը, Բայց Նիք Քարթըրը յանկար-
ծական մտածում մը ունեցաւ և կառապանին ախանջին
փախաց :

— Պէլլիւ հիւանդանոցը . . . բայց արագ վաղցուր :

Յետոյ ինքն ալ կառքը ցատկեց և դռնակը գոցեց,
մինչ ձին արագօրէն ճամբայ կ'եկէր :

Ինչ մը առաջուան տեսարանը որքան որ արագ ու
լուռ կերպով անցած էր, սակայն ատանց ախանառնի
էնք մնացած :

Նիք Քարթըրէն և իր օգնականներէն անտես մնացած
հոյակապ տան երկրորդ յարկի պատուհաններէն մին բաց-
ուած էր : Գեղեցիկ ու երիտասարդ կնոջ մը զլուխը,
նուրբ ու կորովի դիմագիծներով, բոլէ մը երեւցաւ իս-
կայն անցաւ ըլլալով :

Նիք Քարթըր իր սովորական եղող կայծակի պէս ա-
րագ որոշումներէն մին տուած էր որոնք իր արտակարգ
յաջողութեանց զլխաւոր պատճառներն էին :

Թեքեւս այն վիրաւորը որուն հաղիւ հասկնալի մըր-
մունքը Նիք Քարթըրի առաջին կոսկածները արթնցու-

Այս վերջինը տեսնելով որ զիմակաղերծ եղած է, ուզեց սրտաւ, հակառակ իր զխուռն ուզողուած հրազէնին :

Բայց այն վայրկեանին ուր բերանը կը բանար նախապէս սրտարատուած բերնակապ մը իր չրթունքներէն ներս խօթեց Փայցի շատ ճարտարութեամբ. զազմնի նստիկանին երկրորդ օգնականը ձերբակալեալին թեւերը կոնակին կապեց :

— Յառաջ, հրամայեց Նիք Քարթըր :

Միեւնոյն ատեն երկաթէ ձեռքով մը բռնեց բոլորովին ապուշ կտրած ձերբակալեալին բազուկը և զայն վեր վերցուց : Չիք և Թէնչի որ երկար տարիներէ ի վեր նմանապէս Նիք Քարթըրի աշխատակիցն էր, անոր օրինակին հետեւեցան ոտքերէն բռնեցին, մինչ ձերբակալեալը ի դուր կը տապալակէր : Այնպէս նրբանցքէն դուրս հանեցին և դուռը ետեւնուն գոցեցին :

Ամբողջ տեսարանը հազիւ մէկ վայրկեան տեսած էր և ձերբակալու մը այնքան լուծեամբ կատարուած էր որ տան բնակիչներէն ո՛չ ոք բան մը նշմարած էր այս միջադէպէն :

Վարը, անդաստակին մէջ, եյնարանին ծառան և զոնապանը բերանին բաց միացին երբ տեսան չորս գործաւորներուն անցնիլը իրենց կոլաթվարա ձերբակալեալին հետ :

— Ի՞նչ կայ, բան մը չեմ հասկնար կոր, թո՛թովեց գոնապանը :

— Բան մը չէ, փախաց Նիք Քարթըր որ վայրկեան մը ետեւ միաց, մինչ իր օգնականները ձերբակալեալը կը տանէին դուրսը կեցած կառքին մէջ :

— Ամէն բան կարգին է, սիրելիս, բերաննիդ մի՛ բանաք բնաւ ու մարդու բան մը մի՛ բռէք... հակացա՞ք : Յետոյ պաշտօնէդ կ'ըլլաք : Այս տունին բարի համբաւը

ԻՐ ԶՈՂԻՆ ՄԱՀՈՒՄՆ ՍՆԿՈՂՆԻՆ ՔՈՎ

Պէրլին հիւանդանոցին բժիշկը ուսերը թոթուեց կառ-
կածոս գեմքով մը, երբ Նիք Քարթրը իրեն յայտնեց թէ
կը փափաքէր ձերբակալուելու և Մաքքինթիրը իրարու և-
րեայնելու :

— Ասիկա կրնայ չստ կարեւոր արդիւնքներ տալ,
տոբթօր, միթէ կարելի՞ չէ որ բնենք . . .

— Է՛հ, փորձեցէ՛ք և յաջողեցէ՛ք, պարոն Քարթրը,
թէեւ չեմ կարծեր որ այդ մարդը անգամ մըն ալ ինք-
զինք գտնէ . . . Քօրօնըրը միշտ հոն է, բայց մինչեւ հիմա
պարսառ տեղը կեցած է :

Ձերբակալուելու անպատկառ ու զրգուած երեսօթով,
սմեկուով նայուածքը գետին յատած, Նիքի երկու օգնու-
կաններուն կը հետեւէր շղթայուած :

Անշուշտ լաւ գիտեր թէ ո՛ւր կ'ուղէին առաջնորդել
զինքը, սրտհետեւ քանի մը անգամ փորձեց կանգ առնել :

Բայց փայի որ իրեն հետ հինուց պղտիկ հաշիւ մը
ունէր կարգադրելիք, ամէն անգամ միջոցը կը զանար,
ստանց քաղցրութեան, զինքը քայլեցնելու : Զայն բռնի
կը քաշփէր և ո՛չ ոք ուշադրութիւն կ'ընէր իր վայրագ
անէծքներուն :

Փոքրիկ սենեակին գրան տաջեւ ուր վիրասորը կը
զանուէր, զաղտնի ոտակածները հիւանդապահին հանդի-
պեցան :

— Լաւ ուրեմն, ինչպէ՞ս է, հարցուց Նիք Քարթրը :

Հիւանդապահը բազուկները վերցուց :

ցած էին, տակաւին կ'ապրէր, թերեւ նոյն իսկ պիտի
կրնար ձերբակալեալ մարդուն մէջ ճանչնալ իր սպաննիչը :

Նիք Փարթըր ճամբան գացած միջոցնուն ծայրայեղ
ուշադրութեամբ նկատեց այս վերջինը :

Բերնէն հանած էր կապանքը :

Բայց ի զո՛ւր փորձեց ստիպիչ հարցումներով ունէ տու-
ղեկութիւն քաղել իրմէ :

Բաւական երկար գնացքէ մը հաքը, կտուքը կեցաւ և
զաղտնի ոտտիկանը ստիպեց բանտարկեալը վար իջնելու :

— Բայց այստեղ ոտտիկանատունը չէ, մոլտաց այս
վերջինը, մինչ վայրագ մտատանջութիւն մը կը նկար-
ուէր իր ածիրուած գէմքին վրայ :

— Լա՛ւ ուրեմն պարտն փանշօ — կամ ե՛լէ ուրիշ
անուն մը թէ որ կ'ուզէք . . . ասիկա իմ արհեստիս պա-
հանջքն է և ձեր պարտականութիւնն է հազանդիլ .
հատկեա՛ք, պատասխանեց Նըք Փարթըր ժպտելով ու թե-
ւէն բռնած զուրս քաշելով վարանոտ ձերբակալեալը :

Իրենց մեծաւորին մէկ նշանին վրայ Փաղի և Թէնչի
զայն բռնեցին և զաղտնի ոտտիկանը առջեւէն գնած իր
խորհուրդը բացատրելու համար գրասենեակը զանաւոր
սլահնորդ բժիշկին :

— Բօրօնըրը քիչ մը առաջ կը կարծէր թէ մեռած է, պատասխանեց մէկէն ի մէկ: Այլևս չունէ ատենը չէր խուեր... այնպէս մնացած է առանց չարժեքու և անգամները արդէն քարացած:

— Ի՞նչ ձախող խնդիր... դեռ ողջ ըլլալու է. մըռլաաց զաւանի ոստիկանը ո՛չ սիրալիր չեղաւ մը:

Իր ուշադրութենէն չի վրիպեցաւ որ Փանջօ կամ այլ անունով Կօլտիվարդ իրենց խօսակցութենէն քանի մը բառ խմացած էր և թեթեւցածի երեւոյթով շունչ կ'առնէր:

Նիք Բարթըրի մէկ նշանին վրայ, որ դուռը բացած էր, իր երկու օղակաւորները մարդը ներս հրեցին, թէև ինք բոլոր ուժովը կ'ընդդիմանար:

Սենեակը բաւական մութ էր:

Տարաբախտ վիրաւորը մեռեալի մը պէս տարածուած էր իր տառապանքի անկողնին վրայ:

Բօրօնըրը, իր քովը նստած, ուսերը թոյթուելով միայն պատասխանեց զաւանի ոստիկանին հարցական ակնարկին:

Կասկածոտ շարժումով մը դժբախտ մարդը ցոյց տուաւ, որուն աչքերը արդէն ապակիացած՝ կիսովին բաց էին:

Մէկէն ի մէկ կեանքը վերեւցաւ այս վիրաւոր մարմնոյն մէջ:

Ձերբակալեալին յարուցած աղմուկը որ յառաջ կուգար զինքը ետեւ առաջ հրմշակելէն, ալ աւելի կը սաստկանար այդ նեղ միջոցին մէջ՝ այնպէս որ մինչև մահա՝ մերձին ականջը կը հասնէր:

Իր աչքերը խոշոր մը բացաւ և իր մարած ակնարկը ուղղուեցաւ այն մարդուն վրայ զոր պահապանները բռնի կը կեցունէին:

Ջղային դողդացում մը յանկարծ տիրեց վրան:

Ջղաձգօրէն չրթուէքը շարժեցան հոնդիւնի նման հեծկըլտանք մը արձակելով:

Կուրծքը դժուարաւ ելեւէջ կ'ընէր:

Վերջին ու սոսկալի ջանքով մը՝ քիչ մը բարձրացաւ իր բարձին վրայ:

— Հո՛ն, հո՛ն... Կօլտիվարդ, հեռեւաց գրեթէ անորոշ ձայնով մը... հո՛ն, այս մարդը... ինք է... իմ սպանիչս...:

Որչափ որ ցած ձայնով այս բառերը դուրս ելան մահաձայնէրին աժդոյն չրթուէքէն, ահաւրդ յոգաւորութիւն մը դորձեցին ձերբակալեալին վրայ:

Իր հայուածքը կարծես կ'ուզէր թափանցել մահա՝ մերձին ներսիցին, որ ինքն ալ իր կողմէ, իր ապակեայ աչքերուն սոսկալի ակնարկը անոր վրայ կը սեւեռէր. կէս մը սպառնական, կէս մը սարսափաւոր:

— Ոճրադո՛ւժ, ոճրադո՛ւժ, կրկնեց Մաք Ինթիր Ջալջախուած ձայնով մը:

Այն ատեն արիւնալի փրփուր մը երեւցաւ իր չրթութեան վրայ, որուն հետեւեցաւ կարճ ու տկար հոլն-դիւն մը:

Երկնցած մատները անգամ մըն ալ անցան բրդէ վերմակին վրայէն: Յետոյ թշուառ արարածը անշարժ մնաց:

Ծեռած էր:

Բօրօնըրը վրան ծռեցաւ, ուրիշ բան չկրցաւ հաստատել՝ այլ թէ մահը, որուն երկար ատենէ ի վեր կը սպասէին, վերջապէս հասած էր:

Նիք Բարթըր ստիպեց ձերբակալեալը որ իր աչքերուն մէջ նայի:

— Լաւ ուրիմն, պարոն Փանջօ, ըսաւ կարուկ չեչ-

ստի մը, մեռնողին վկայութիւնը քեզ երկարական թիկնաթուղ պիտի առաջնորդէ: Նոյնիսկ հարկ չկայ խօսելու հին ամբաստանութիւններուն վրայ: Պատասխանէ՛ ինծի, որո՞ք են քու մեղսակիցներդ... Ինչո՞ւ նախա՞ռ ե. Մօսիս Քարէթըղ, հէ՛... այո՛, այո՛, սիրելիս, ա՛յ պէտք չկայ բերանդ կղզելու, պէտք է խօսիլ... երկար ատեն է որ քթիս կը խնդաք: Այս անգամ ձեր օձկըն բռնած ենք: Խելօք վարուեցէ՛ք: Բան մը չեմ խոստանար, բայց լաւ գիտեա որ խոստովանող ռճրագործները կրնան վկայ ըլլալու հաւանականութիւն ունենալ... նոյն իսկ թերեւս զլուխնին ալ ազատել:

Ուժգին գող մը արեւոյ ձերբակալեալին վրայ:

— Բան մը չեմ գիտեր... ոչինչ... ամենքն ալ ստու-թիւններ են, բաւ խեղդուած ձախով մը: Ձեր յիշած անունները չեմ գիտեր... Եւրոպէի մարդ մըն եմ ե. չեմ գիտեր թէ այս խնթիւնը ինչ կ'ուզեն ինչ:

— Շատ աղէկ:

Ձերբակալեալին յամառութիւնը չվրդովեց զազանի ստախկանին հանդարտութիւնը:

Նշան մը ըրաւ իր օգնականներուն որոնք Փանչօն դուրս հանեցին սենեակէն, տանելու համար Քանաւաղի պարոն Ապպօթի սենեակը:

Այս վերջինս դժուարաւ կրաւ իր թիկնաթուղին վրայէն:

Իր գարմացումը կարծեալ դժգոհութեան փոխուեցաւ երբ ներս մտնողներուն մէջ ճանչցաւ Նիք Քարթըրը:

— Ուժգնապէս կը բողբոքեմ, գոչեց յայտնի դժկամաւ կուլթեամբ մը. Աստուած իմ, գեա սողողացած չեմ, բաւական չէ որ այդքան զրամ կորսնցնեմ... հիմա թող չեն ծար նոյնիսկ որ հանդիսա նստիմ տեղս:

— Ներում կը խնդրեմ, պարոն Ապպօթ... ձեզ երկար ատեն չափաի զբաղեցնեք, բաւ քաղաքաւարութեամբ գաղտնի ստախկանը ձերբակալեալը ցոյց տալով: Խնդիրը այս մարդուն վրայ է: Իրեն նայեցէ՛ք ուշադրութեամբ ե տեսէք թէ արդեօք չէ՞ք ճանչնար զինքը:

— Այս մարդը . . . , կրկնեց Ապոլօթ յամբարար, կարճ ակնարկի մը նետնելով ձերբակալեալին ատելութենէ տարբարեցնուած դիմագիծներուն վրայ:

Մէկէն սարսուռաց և ակամայ քայլ մը մօտեցաւ ձեռքը ձակալին տանելով:

— Թող տուէք որ նայիմ, պարոն Բարթըր . . . այո՛, ինձ կը թուի թէ արդէն տեսած եմ այս մարդը, բնաւ յամբ ձայնով մը՝ որ չուտով ողբերգեցաւ: Անշուշտ, տեսած եմ այս մարդը կոմսուէի Շափաքայի սրահներուն մէջ Արեւմտեան Սանթրալ Բարք . . . : Հիմա լաւ մը կը լիչեմ . . . Կօլտիվարդն է, — այս անունը կուտայիք այս ատու, այնպէս չէ՛, — տեսակ մը ուղասաւոր . . . գոնէ տեսած եմ որ իրիկունները կը ծառայէր միշտ:

— Լա՛ւ, հիմա ճիշդ մը քէք, պարոն Ապոլօթ, բնաւ նիք Բարթըր պնդելով: Անշուշտ ուրիշ պարտղաներ կը լիչէք այս մարդուն վերաբերեալ . . .

— Միայն մտածեցէք, աւելցուց տեսնելով որ Քա-նատացին զուլար կը սկսէր թօթուել: Չէք կրնար մեր-ձեցում մը յառաջ բերել այս մարդուն և ձեր վրայ ի գործ գրուած մահափորձին միջեւ:

Ապոլօթ չարունակեց իր ժխտական չարժումը:

— Չեղի արդէն ըսի ամէն ինչ մտքիս մէջ չիփթ է երազի մը պէս: Այսուհանդերձ ինձ կը թուի թէ սկիզբը մէկը ինծի հետեւեցաւ: Բայց իմ մեծագումար շահա ա-րեւնա ետուղեւ ըրած էր: Սովորականէն աւելի սնտար-բեր էի սնցած զարձածին. յանկարծ սոսկալի ցաւ մը զգացի և անզգայ դետին ինկայ . . . իրաւ է որ զգացի թէ գէմք մը վրաս կը ծռէր, և կրնայ ըլլալ որ այս մար-դուն նմանէր . . . բայց բոլոր ասոնք չատ չիփթ են, թանձր մշուշի մը կտուէն տեսնուածի պէս . . . այս սեռ-հակին մէջ արթննալէ ետքը բոլորովին ինքզինքս գտայ:

Նիք Բարթըր յուսահատած չթուեցաւ:

Ն.Ի.Բ. ԲԱՐԹԵՐ (ՀԱՏՈՐ Ն.)

(51)

3

տով մը, մեռնողին վկայութիւնը քեզ երկտրական թիկ-
նաթաղը պիտի առաջնորդէ: Նոյնիակ հարկ չկայ խօսելու
հին ամբաստանութիւններուն վրայ: Պատասխանէ՛ ին-
ծի, որո՞ք են քու մեղսակիցներդ... Ինչո՞ւ Նախաօ և
Մօսիս Քարէթըղ, հէ՞... այո՛, այո՛, սիրելիս, ա՛յ պէտք
չկայ բերանդ կղզեկու, պէտք է խօսիլ... երկար ատեն
է որ քթիս կը խնդար: Այս անգամ ձեր օձիքէն բռնած
ենք: Խելօք վարուեցէ՛ք: Բան մը չեմ խոստանար, բայց
յաւ գիտես որ խոստովանող ոճբագործները կրնան վկայ
ըլլալու հաւանականութիւն ունենալ... նոյն իսկ թերեւ
դու խնդիրն ալ ազատել:

Ուժգին գող մը ամբողջ ձերբակալեալին վրայ:

— Բան մը չեմ գիտեր... ոչինչ... ամենքն ալ ստու-
թիւններ են, բաւ խեղդուած ձայնով մը: Չեր յիշած
անունները չեմ գիտեր... յարգելի մարդ մըն եմ և չեմ
գիտեր թէ այս խենթերը ի՞նչ կ'ուզեն ինէ:

— Շատ աղէկ:

Չերբակալեալին յամառութիւնը չլրդովեց զաղտնի
ստախկանին հանդարտութիւնը:

Նշան մը ըրաւ իր օգնականներուն որոնք Փանչօն
դուրս հանեցին սենեակէն, տանելու համար Քանաւաղի
պարոն Ապագոթի սենեակը:

Այս վերջինս դժուարաւ ելաւ իր թիկնաթոփին վրայէն:

Իր զարմացումը կարծես դժգոհութեան փոխուեցաւ
երբ ներս մտնողներուն մէջ ճանչցաւ Նիք Քարթըրը:

— Ուժգնապէս կը բողբոքեմ, գոչեց յայտնի դժկամա-
կութեամբ մը. Աստուած իմ, գեռ ատողջացած չեմ, բա-
ւական չէ որ այդքան դրամ կորսնցնեմ... հիմա թող
չեն ծար նոյնիակ որ հանգիստ նստիմ տեղս:

— Ներում կը խնդրեմ, պարոն Ապագոթ... ձեզ եր-
կար ատեն չպիտի զբաղցնենք, բաւ քաղաքավարու-
թեամբ զաղտնի ստախկանը ձերբակալեալը յոյց տալով
Խնդիրը այս մարդուն վրայ է: Իրեն նալեցէ՛ք ուշադրու-
թեամբ և տեսէք թէ արդեօք չէ՞ք ճանչնար զինքը:

— Լա՛ւ, կը կասկածէի այդպէս ըլլալուն... ինձ բա-
ւական է որ այս մարդը, խիստ պատուարժան պարոն
Փանջօն կամ Կօյտթվարդը տեսած էք համբաւաւոր Բօլօ-
նիացի կոմսուհիին տունը... ներեցէ՛ք, կը խնդրեմ,
ձեզ անհանգիստ բնկուս:

Գաղտնի ոտտիկանը հեռացաւ, ընկերակցութեամբ իր
երկու օգնականներուն որոնք ձերբակալեալը կը փոխադ-
րէին:

Դրան առջեւ, Նիք Բարթըրը դարձաւ զէպի Թէնչին:

— Դուն և Փացի մեր այս բարեկամը տարէ՛ք կեդ-
րոնական բանար: Ձերբակալեալը յանձնեցէ՛ք Քենիչ Մաք
Քլասքիի անձնական հսկողութեան և իրեն ըսէ՛ք ինչ որ
լսեցիք...: Ասկէ զատ, չատ գո՛հ պիտի ըլլայի եթէ Քըն-
նիչը իր գաղտնի ոտտիկաններէն մէկ քանին զրկէր Արեւ-
մբտեան Սանթրալ Բարքի և Պիք փողոցի անկիւնի:
Կրնայ ըլլալ որ այդ պարոնները իմ ենթադրածէս լաւա-
գոյն կերպով պատրաստութիւն տեսած ըլլան, ուստի լաւ
է որ փորձուած օգնականներ ունենանք ձեռքի տակ:

— Բօլօնիացի կոմսուհիին բնակարանը կը վերադառ-
նա՞ք, վարպե՛տ, հարցուց Փացի:

— Բնականաբար, աղաս, պատասխանեց գաղտնի
ոտտիկանը:

— Կ'ուզէք ձեզի հետ գալու թոյլտուութիւն ունե-
նալ, վարպե՛տ, ... չեմ գիտեր ի՛նչու, մտաւտանջու-
թեան մէջ եմ, ըսաւ երիտասարդը:

Նիք Բարթըրը ժպտելով գոհացաւ:

— Միշտ վտանգաւոր է վայրի գաղաններու վանդա-
կին մէջ մտնել, ըսաւ զուարթօրէն: Բայց երկար ատենէ
ի վեր կը ճանչնամ այդ պատուական բարեկամները: Ո՛վ
զիտէ թերեւս տակաւին կասկած չունին այս պատուաւոր
անձին աներեւոյթ ըլլալէն, ու դեռ ու եւ է պատրաստու-
թիւն չեն տեսած: Ամէն պարագային՝ Ձեր ձեռքիս տակ:

է... : Կրնա՞ք այս մարդը պէտք եղած տեղը յանձնել և չուտով մը տուն դալ , հասկցա՞ք :

Ասոր վրայ գազանի ոտտիկանը հանդարտօրէն համբայ ելաւ :

Յօրդ փողոցին և առաջին ծառուղիին մօտ Նիք Քարթըր «մթերանոց» մը ունէր , այսինքն մին այն ծածուկ ու փոքրիկ ընակարաններէն որոնց մէջ կը պահէր ծըպսաւմի համար հարկաւոր եղող բոլոր առարկաները : Հոն մտաւ :

Երբ կէս ժամ ետքը փողոցին մէջ վերերեւցաւ , Նիք Քարթըր եղած էր , այսինքն առած էր այն կերպարանքը որուն ներքեւ գինքը կը ճանչնային իր օգնականները և մտերիմ բարեկամները : Իսկ թէ ատիկա իր ճշմարիտ կերպարանքն էր , նոյն իսկ իր հօրեղբորօրցին Չիք չէր կրնար հաստատել :

Գազանի ոտտիկանը ոտքով մինչև 34րդ փողոցը դնաց :

Հոնկէ թռամվէյ մտաւ , ութերորդ ծառուղին թռամվէյը փոխեց և դնաց մինչև Արեւմտեան Սանթրալ Բարրի և 78րդ փողոցի անկիւնը կազմող տան առջև :

Իր առաջին ակնարկը ուղղեց Չիքի վրայ որ քնացած կը թուէր , մուտքին մէկ հետաւոր անկիւնը կծկտած՝ և որուն ներկայութիւնը չատ հաճելի չէր դռնապանին :

— Լաւ ուրեմն , ահա՛ կրկին եկայ , ըսաւ Նիք այս վերջնոյն , կարճ բարեւ մը տալով :

Դռնապանը հայեցաւ այս վայելչօրէն հազուած մարդուն՝ քաղաքավար բայց զարմամկոտ ժպիտով մը :

— Ձեմ գիտեր , ձեզ ճանչնալու պատիւը չունիմ :

— Ո՛հ , գոչեց գազանի ոտտիկանը խնդալով , բայց այսօր երրորդ անգամն է որ զիրար կը տեսնենք :

Դռնապանը հետզհետէ սպուշ դէմք մը առած էր :

— Իրա՛ւ որ , պարոն , ըսաւ , զէմքերու մասին մեծ

սպասաւորները և որոնք ծառաները . . . այսուհանգերձ համոզուած եմ որ Քարէթըդ տան մէջ կը գտնուի :

— Եւ տան բնակիչներէն ոչ ոք ամենափոքր փորձ մը չըրաւ գուրս կլկու, հարցուց Նիք Քարթըր, յայտնապէս զարմայած :

Չիք զրուիք թօթուեց :

— Ո՛չ ոք, չարունակեց : Նոյնիսկ կարճ միջոցի մէջ առանձին կամ զոյգ պարոններ կեան, ութը հատ համբեցի :

— Եւ ինչ ըրին այդ ճէնթիմէները :

— Տակաւին տան մէջ կը գտնուին, շարունակեց Չիք :

— Նշանաւոր բան, մարտաց գաղանի ոտախկանը, այնպէս չէ՞, Չիք :

— Բնաւ երբեք : Դռնապանին խօսքին նայելով այդ պարոնները ամէն օր կուգան նոյնք : Ինք այնպէս կը կարծէ որ վերը թուղթ կը խաղան :

— Ի՛նչ, մենք ալ նոյնը կը կարծենք, ընդմիջեց գաղանի ոտախկանը խնդալով : Բայց կատակը մէկդի : Կամ այն է որ այդ պարոնները բան մը չեն նշմարած Փանչօյի բռնի առեւանդումէն և կամ աւելի գէշին պատրաստուած են : Այս վերջին պարագային, բնականաբար չեն համարձակիր տունէն դուրս ելլել, որովհետեւ գիտեն որ մեր ձեռքը պիտի իյնան . . . օ՛հ կ'ուզեմ տեսնել :

Կրկին ոտքի կ'աւա :

— Վեր պիտի ելլեմ և փորձեմ բնակարանը մտնելու և է պատրուակով մը :

— Առանձին, հարցուց Չիք, որ ինքն ալ ոտքի ելած էր :

— Սնշուշտ, Չիք, պատասխանեց գաղանի ոտախկանը : Գիտես որ կարելի է ըսել թէ երբեք առանձին չեմ, միշտ չորս բէվոլէրներով ընկերացած ըլլալուս, որոնք ի հարկին զխաւմ գործածել, բայց տակաւին ո եւ է իրաւունք :

յիշողութիւն ունիմ, բայց մէկ տոյարի դէմ հաղար տոյար
դրաւ կը դնեմ որ ինծի ծանօթ չէք:

— Կորսնցուցիք, սիրելիս, ըսաւ գաղանի ոստիկանը
խնդալով բոլոր սրտովը: Այսօր այս տան մէջն էի նախ
իրրեւ «Պիկ Աթօր» վաճառատուն պաշտօնեայ, և ժամ մը
ետքը իրրեւ կառապան:

— Ուրեմն պարոն Քարթրըն էք, հռչակաւոր գաղանի
ոստիկանը, ըսաւ մարդը զարմացմամբ, որուն Ձիք ար-
դէն փոքրիկ բացատրութիւն մը տուած էր:

— Այո՛, Նիք Քարթրըն եմ, յայտարարեց այս վեր-
ջինը: Բայց մեր զործին նայինք, որովհետեւ ստիպողա-
կան է խնդիրը: Որքան աստիճանի ի վեր կոմսուհի Շափաքս
այս տան մէջ կը բնակի:

Դռնապանը Ձիքը ցոյց տուաւ:

— Այս պարոնը բոլոր ատենք արդէն հարցուց:

— Աւելի լաւ, ուրեմն կրնաս քու տեղեկադիրդ մա-
տուցանել ինծի:

— Նախ, ամենէն կարեւորը այն է որ կոմսուհի Շա-
փաքս, ինչպէս կը կոչուի Ինէզ Նափաօ, հոս վերը իր
բնակարանն է: Բնակարանը շէնքին մէջտեղը կը գտնուի:
Ուստի կարելիութիւն չիկայ որ գեղանի Ինէզ ծածուկ
դռներէ սահելով անցնի քովի տունը ու այս կերպով
փախչի:

— Իսկ Մօռիս Քարթթըրը, հարցուց գաղանի ոստի-
կանը ցած ձայնով:

— Իրեն մասին բան մը չեմ կրնար ըսել, որովհետեւ
դռնապանը որ, խօսքը մէջերնիս, խեղացի մէկը չէ, ինքն
ալ չգիտեր թէ ո՛վ կը բնակի տանը մէջ . . . աղաւնոցի
պէս բան մըն է. մարդիկ — ամէնքն ալ կենցաղատէր
չիք ճէնթրմէններ — կը մտնեն կ'ելնեն առանց քննու-
թեան . . . նոյնիսկ կարելի չէ զանազանել թէ որո՞նք են

չունինք բոնութիւն ի դորձ գնելու այս Բօլօնիացի կոմսունին հանդէս: Ի՞նչ գիտենք վերջապէս: Ոչինչ որ կարենայ, ըստ օրինի, մեր ենթադրութիւններուն իրիւս ապացոյց ծառայել...: Այս կոմսունին կրնայ ըլլալ Ինէզ Նալաթօն և հաւանօրէն այն է, բայց պէտք է որ աչքովս համոզուիմ գործելէ առաջ: Ասոր համար ուշադրութիւն ըրէ՝ Չիք...: Դիպուածով յաջողեցայ այս խաղաբանի զոհերէն Քանատացի սլարոն Ապպօթի բերնէն առնել այն կարգախօսը որով կարելի է բնակարանէն ներս մտնել: Ասոր օգնութեամբը սլաթի մտնեմ գաղանին որջը:

— Բայց խոհեմ եղիր, Նիք, մեր հակառակորդները լաւ կը ճանչնաս:

Գաղտնի ոտտիկանը ժպտելով դո՛ւսցաւ:

— Հոգ մի՛ ըներ, սիրելի Չիք: Բնաւ միտք չունիմ ինքզինքս ջարդել տալու. այդ վերի սլարոններուն, մահաւանդ այդ բանը վիս պիտի արդիլէ տեսնելէ Քարէթըղի երկարական թիկնաթուփին վրայ մեռնիլը: Դիտեմ թէ այդ ճէնթիմէնները որ տատիճան վտանգաւոր են և պիտի գիտնամ իրենց հետ պէտք եղածին պէս վարուիլ...: Գալով քեզի, սիրելի Չիք, լաւ կ'ընես եթէ ուշի ուշով մտիկ ընես և ամենափոքր անսովոր աղմուկ մը ձնլսելի չանցնես: Իմ առաջին հոգս պիտի ըլլայ հրազենի պայթեմտով մը վտանգը ազդարարել՝ եթէ վտանգ մը զգամ... այս պարագային կը փութաս դալ ինծի միանալու:

Անդատտակին սլատէն կախուած ժամացոյցին վրայ ակնարկ մը նետեց և զաջն բաղդատեց իր ծոցի ժամացոյցին հետ:

— Դուրսը արդէն մուկ է, ժամը հինգը անցած է: Թէնչի և Փացի պիտի դան կեղրոնական ոտտիկանատան մէկ բանի գաղանի ոտտիկաններու հետ: Դուրսէ կէս ժամէն կը հասնին: Այդ մարդերէն մաս մը փողոցը կը սպասցընես, որպէս զի սլատուճաններէն փախչիլ չփորձեն, ինչ-

պէս յաճախ տեսնուած է նմանօրինակ պարադաներու
մէջ: Մնացածներուն հետ բնակարան կուգաս և զուոր
կը զարնես: Այն ատեն մնացածը կը կարգադրենք:

Ասոր վրայ գաղանխի ոստիկանը զէսի եղնարանը գնաց
և երկրորդ յարկը ելաւ:

Բօլօնիացի կոմսուհիին բնակարանի դրան առջև կե-
ցաւ, սառուղեց որ իր պէնքերը ամէնքն ալ պատրաստ էին
և վճռաբար ելեկտրական զանգակին կոճակին դպաւ:

Հազիւ բոլոյէ մը անցաւ և ... զուոր բացին:

ՆԻՔ ՔԱՐԹՈՐԻ ԶՈՅԳԸ

Վայելչօրէն հագուած սեւ մօրուքով մարդ մըն էր զուռը բացողը :

Նիք Քարթըրը չէր յիշեր թէ այդ զէմքը ուրիշ ատեն տեսած էր , բայց իր անսխալական բնազդը իրեն կ'ըսէր , որ այդ մարդը հակառակ իր վայելուչ ձեւին , ճէնթրմէն մը չէր ինչպէս կ'ուզէր երեւնալ :

— Պարոն , ինչ կը փափաքիք , հարցուց մարդը քաղաքավար շեշտով մը , դադանի ոտտիկանին նայելով անսարքեր ձեւով մը :

Դրան բացուածքին մէջ կեցած էր այս կերպով զայն խցելով :

— Կին՝ խաղ և գինի , պատասխանեց Նիք Քարթըր , գործածելով այն կարգախօսը զոր Դանատացին անդիտակցաբար իրեն յայտնած էր :

Այս խօսքը մոզական ազդեցութիւն մը գործեց :

— Տիկին կոմսուհին ձեզ պիտի ընդունի , ըսաւ զուռը բացողը , քաղաքավարութեամբ խոնարհելով որպէսզի թոյլ տայ ներս մտնելու , յետոյ զադանի ոտտիկանին օգնեց զիսարկը և վերարկուն կախելու համար :

Նիքի փափաքը այդ չէր բոլորովին , բայց չէր կրնար մերժիլ սուանց կասկածներ յարուցանելու տակաւին բնական կարանը չմտած ու հոն բնակող ոճրագործները չտեսած :

Կիտաբաց դռնէ մը փախանքներ և զուարթ խնդուքներ կը հասնէին մինչեւ նորանցքը , ատեն ատեն դաւաթներու բաղխումի և ոսկի դրամներու ձայնին իրաւունքով — թըղ-

թախաղի տկումբները այցելողներու ծանօթ ազմուէրը վերջապէս

Սեւ մօրուքով մարդը իրեն ընկերացաւ մինչդեռ վաղ-
ջելչօրէն կահաւորուած սենեակ մը :

— Կոմսուհի Շափսքա, ըսաւ Նիք Քարթըր, հանդի-
սաւոր բարեւոյթով մը :

Զարմանքով կը հայէր մանկամարդ ու գեղանի կնոջ,
որ խիստ վայելչօրէն հագուած էր և որ զինքը կ'ընդունէր
սիրտի կերպով ձեռքը երկարած, թէեւ բոլորովին օտա-
րական մըն էր կնոջ համար :

Սայօնին՝ ինչպէս նաեւ ամբողջ բնակարանին վարա-
գոյրները գոցուած էին արդէն և երկարական լամպա-
րները չողջողուն փայլով մը կը շուտաւորէին շորսզին :

Նիք Քարթըր զրեթէ երկչոտութեամբ ձեռք տուաւ
մանկամարդ կոմսուհիին որ բոլորովին անծանօթ էր իրեն
և որ այժմ շնորհալի շարժումով մը ցոյց կուտար քովի
սենեակը սանդղ գուռը որ կռնակի վրայ բացուած էր :

— Կը խնդրեմ ներս հրամմեցէք, պարոն, ըսաւ հմա-
յիչ ժպիտով մը :

Սրահին մէջտեղը մեծ կլորակ սեղան մը կար, կարմիր
թաւիչէ ճոխ գորգով մը ծածկուած :

Սեւազգեստ իօթը պարոններ հատած էին սեղանին
չուրջը, յայտնապէս իրենց թզթախաղով խորատուգում
Միւլենոյն աստեղ կը խմէին ալ, որովհետեւ սեւ մօրուքով
մարդը ճիշդ այդ միջոցին շամբանիայի երկու չիւ կը դնէր
ոսկեղօծ դոյլի մը մէջ :

Դրան ամենէն մօտիկ տեղը պարապ էր և տիկինը
ազնուօրէն այդ աթոռը ցոյց տուաւ իրեն :

Նիք Քարթըր կամայ ակամայ ստիպուեցաւ հատիկ : Իր
աւինարկը արագօրէն սահեցաւ ներկայ պարոններուն վրա-
յէն, որոնք հագին ուշադրութիւն ըրին իրեն, զվսու-

բացած աչքերուն առջեւէն . խառնակ ու սոսկալի ազմուկ մը իր ականջներուն զարկաւ . զլուխը կարծես պիտի պայթէր :

Ուղեց մէկ ոտառւմով ելլել այդ տեղէն բայց աղետալէր կրնար , անդիմադրելի զօրութիւն մը զինքը գէպի գետին կը քաշէր :

Ինքզինքը կորսուց և վերջին ապաւորութիւնը զոր սակաւին իր նայուածքը կրցաւ ընդունիլ՝ մանկամարդ ու սատանի պէս դեղանի կնո՞ջ մը մերձեցումը եղաւ որ կողմնակի գոնէ մը սննեակին մէջ կը նայէր , իր վարդադոյն չրթունքին վրայ հեղեական ժպիտով մը :

Չկրցաւ տեսնել թէ սեւ մօրուքով մարդը որ իրեն շամբանիայի գաւաթը կը հրամցնէր , իր միւս ձեռքին մէջ պահած էր երկաթ թելէ զոյգ մը ձեռնակապ . ոչ ալ տեսաւ ձեռքը լախտ մը բռնած մարդ մը որ միւսնոյն ատեն կամաց մը եկած կեցած էր ճիշտ իր նստած աթոռին ետեւ :

Սոսկալի զօրութեամբ մը քառուչուով լեցուած լախտը սուլելով իջած էր Նիք Բարթըրի մերկ գլխուն վրայ և զայն վայրկենապէս գետին փռած առանց ճանաչողութեան :

— Յետաւորութիւն , բարեկամներ . . . մի՛ մոռնաք , թիւ 17 օթեակը . . . սեւ տօմինօյով , կուրծքին ձախ կողմը՝ դեղին վարդով մը :

Կնոջական քաղցր , ձայն մը կարտատանէր այս խօսքերը . . . Ասօնք եղան տարաբախտ գաղտնի ոտախկանին լսած վերջին բառերը :

Բնաւ չլսեց սեղանին շուրջը նստող օրիկաներուն ոտքի ելլելը , առանց ամենափոքր ուշադրութիւն մը ընծայելու այն ոճրագործական յարձակումին որուն զո՞հ եղած էր :

Այդ մարդիկը քաշուեցան քովի սալօնը ուր ցած ձայնով խօսեցան , քով քովի եկած , ժամացոյցը ձեռքերնին , որպէս զի պէտք եղածին չափ միջոց տան իրարու զատ զատ մեկնելու համար :

արտոյ շարժումով մը միայն բարեկեղծ : Բոլորովին ան-
ժանօթ գէմքեր տեսաւ շուրջը : Այսուհանդերձ ամենքն
ալ ոճրագործի յատկանշական տիպարներ էին , որոնց դի-
մադիծները որոշապէս կը յայտնէին հարաւային ծագուիմին :

Այն վայրկեանին ուր Նիք Քարթըր իր ակողք առաւ ,
անորոշութեան մատնուած և չզխտնալով որ իր ենթադ-
րութիւնները ուղիղ էին թէ կը խաբուէր , գաղափար մը
յղապաւ որ զինքը հանգարակեցուց :

Իրեն անպատկառ ու կոշտ խաղ մը ըրած էին : Այն
կէնը որ զինքը դիմաւորած էր իրբեւ Շափաքա կոմսուհի
առաւուն ևրկու անգամ իրեն դուռ բացած էր իրբեւ ա-
ղախին :

— Խաղերնից խաղացէք , պարոններ , ըսաւ պանքա
բացողը հնչուն ձայնով մը , ճիշդ Նիք Քարթըրի գիմաց
հասած : Հազար ներողութիւն , աւելցուց գէշ անդիներէ-
նով մը խօսքը ուղղակի գաղտնի ոստիկանին ուղղելով . . .
Ճէնթլմէնն ալ կը խաղայ . . . պարզ պաքքարա մըն է . . .
հինգ տղարի :

Սեւ մօրուքով մարդը որ դուռը բացած էր ևկաւ ,
Նիքի առջեւ շամբանիայի գաւաթ մը դրաւ լուրջ ու ծանր
շարժումով մը : Նիքի այնպէս թուեցաւ որ սպասուորը
առանձին չէր իր ակողքին ետեւ և թէ բնազդաբար կը
դժար կատուի քայլեր որոնք կամաց մը կը մօտենային :
Միեւնոյն ատեն սեղանին շուրջը հասող մարդոց գէմքին
վրայ մտաւորանջ սպասումի արտայայտութիւն մը հշմարեց :

Շարժում մը ըրաւ ոտքի ելլելու և միեւնոյն ատեն
ետին հայելու :

— Ներեցէք վայրկեան մը , կը խնդրեմ : Թղթապա-
հակա վերարկուիս գրպանը ձգած եմ , ըսաւ :

Բայց միեւնոյն ատեն իր շրթունքը սեղմուեցաւ , իրեն
այնպէս թուեցաւ որ տունը կը փլչէր և զինքը իր աւե-
րակներուն տակ կը թաղէր : Բոցեր ժայթքեցին իր տկա-

ձայն մը որուն հնչումը բարկութեան հեծեծանք մը խեղ
դաղանի օտարկանէն որ տակաւին կը կռուէր ընդարձա-
ցումին գէմ: Իմ շահս կը պահանջէ որ աճապարեմ...
բայց Նիք Քարթրրի գէմքը օրինակել չստ գիւրին չէ...
և եթէ կ'ուզենք ասկէ ազատիլ՝ ուրիշ միջոց չի կայ...
պէտք է որ իբրեւ Նիք Քարթրր համարուիմ այդ ապուշ
Ձիքի աչքին...

— Բայց միթէ չատ վտանգաւոր խաղ մը չէ՞ այդ,
միջամտեց կնոջական ձայնը:

— Մեր կացութեան մէջ ամէն ինչ վտանգաւոր է և
հանգիստ չունչ չենք կրնար ստնել մինչև որ այս Նիք
Քարթրրը դադրի ապրելէ... ինչ որ չուտով պիտի ըլլայ
արդէն... այսուհանդերձ չեմ կարծեր որ այդ Ձիքը զիս
ձանջնայ. գլուխս կատարեալ կերպով պիտի չինեմ. լա-
թերս նոյն գոյնն են... մինչև կարմիր վզնոցը... ասկէ
դատ դուրսը մուտ է արդէն...: Ենթադրանքն իջնելուս
խելոյն նշան պիտի ընեմ Ձիքի կտուք մը փնտռելու... և
քեզ ատաջ պիտի քչեմ, այնպէս որ մաքէն չպիտի անցնի
զիս գննել տեսնելու համար թէ Նիք Քարթրըն եմ թէ ոչ:
Պարզապէս բերանը բաց պիտի մնայ տեսնելով որ իր մե-
ծաւորը քեզ ձերբակալած է:

Ընդարմացած դաղանի օտարկանին ուղեղը ծանր ու
անկանոն կերպով կը գործէր, բայց կը հասկնար որ իր
փնտաւած ոճրագործ զոյգը իր սովորէն էր և թէ առանց
վախի իր քով կը խօսէին իրենց ընկերքներուն վրայ...:
Ասիկա յայտնի նշան մըն էր թէ այլևս իրմէ երկուզ չու-
նենալ կը կարծէին:

Այս մտածումը վայրագ կորով մը ներշնչեց գաղանի
օտարկանին:

Ձանաց աչքերը բանալ և զանոնք դարձնել գէպի սեն-
եակին մէջ խօսող երկու անձերը:

Տեսաւ այն կինը որուն երեսումը նշմարած էր:

Այսպէս, դուրս ելան մին միւսին ետեւէն ընտկարանին սովորական դռնէն:

Երեք անձ միայն մնացած էր խաղի սրահը, հերակրեան կաղմուածքով մարդը որ նենդարար լախտի հարուածը իջեցուցած էր անսպաշտօնի գաղտնի ոստիկանին գլխին, մանկամարդ կինը, արձանի մը պէս գեւեցիկ, որ կողմնակի դռնէ մը երեւան ելած էր այն վայրկեանին ուր դադանի ոստիկանը վատարար զարնուած նուազեալ զետին կ'իջնար — և Նիք Քարթըրը նոյն ինքն, որ իսկոյն կապկպուած էր ոտքէն մինչև գլուխը երկաթ թելովը որ զինքը կը գամէր աթոռին յնարանին ու սաքերոօն, այնպէս որ եթէ խեղքը կատարեկապէս գլուխն ըլլար խկ, չէր կրնար մէկ անգամը չարմել:

Երբոր գաղտնի ոստիկանը մեքենադար աչքերը բացաւ իր միտքը, սովորաբար այնքան վառվռուն, ծանր ու շփոթած էր:

— Չի՞ք, ինչ եղան... մօտեցիր, թոթովեց, թէնչի և Փայլի... դեռ հոս չեն: Իսկ կեդրոնական ոստիկանատան գաղտնի ոստիկանները...: Տեսայ... Ինչէ՞ղ Նաւառօն և...:

Խօսքը ընդմիջեց և աչքերը վերստին դոցեց: Անհետ կին յորդ լոյսը իրեն շատ դէշ կ'ազդէր ու գանկէն կը տանջուէր որ իրեն կը թուէր թէ կտոր կտոր եղած է:

Ճաղրածու խնդուք մը հասաւ մինչև իր ականջին:

— Հիմայ դիտենք կացութիւնը, Մօսիս, դոչեց կնոջ Զական ձայն մը անխոյթ չեշտով մը: Նիք Քարթըրի կրնկերանայ միայն իր հօրեղբորորդին, այն մարդը որ արդէն ցերեկէն ի վեր կը հսկէ անդաստակին մէջ... բայց իր միւս օգնականները արդէն ճամբան են և ոստիկանատունէն ալ օժանդակներ կը բերին: Պէտք է որ անապարենք:

— Ակնեբեւ է, Ինչէ՞ղ, պատասխանեց սրական լամպ

ձայն մը որուն հնչումը բարկութեան հեծեմանը մը խից
զաղանի ոտտիկանէն որ տակաւին կը կռուէր ընդարմա-
ցումին դէմ: Իմ շահս կը պահանջէ որ աճապարեմ...
բայց Նիք Քարթըրի գէմքը օրինակել չատ դիւրին չէ...
և եթէ կ'ուզենք ասկէ ազատիլ՝ ուրիշ միջոց չի կայ...
պէտք է որ իրրեւ Նիք Քարթըր համարուիմ այդ աղուշ
Չիքի աչքին...

— Բայց միթէ չատ վտանգաւոր խաղ մը չէ՞ այդ,
միջամտեց կնոջական ձայնը:

— Մեր կացութեան մէջ աճէն ինչ վտանգաւոր է և
հանգիստ չունչ չենք կրնար ստնել մինչեւ որ այս Նիք
Քարթըրը դադրի ապրելէ... ինչ որ չուտով պիտի լլկայ
արդէն... այսուհանդերձ չեմ կարծեր որ այդ Չիքը զիս
ձանջնայ. գլուխս կատարեալ կերպով պիտի չինեմ. լա-
թերս նոյն գոյնն են... մինչեւ կարծիր վզնոցը... ասկէ
դատ դուրսը մուտ է արդէն...: Ենթադրանքն իջնելուս
խիղիւր նշան պիտի ընեմ Չիքի կառք մը փնտռելու... և
քեզ ատաջ պիտի քչեմ, այնպէս որ մաքէն չպիտի անցնի
զիս գննել տեսնելու համար թէ Նիք Քարթըրն եմ թէ ոչ:
Պարզապէս բերանը բաց պիտի մնայ տեսնելով որ իր մե-
ծաւորը քեզ ձերբակալած է:

Ընդարմացած զաղանի ոտտիկանին ուղեղը ծանր ու
անկտանոն կերպով կը դործէր, բայց կը հասկնար որ իր
փնտռած ոճրագործ գոյգը իր տոջեւն էր և թէ առանց
Վալտի իր քով կը խօսէին իրենց ընկիւքներուն վրայ...:
Ատիկա յայտնի նշան մըն էր թէ այլեւս իրմէ երկիւղ չու-
նենայ կը կարծէին:

Այս մտածումը վայրաղ կորով մը ներհնչեց զաղանի
ոտտիկանին:

Ձանաց աչքերը բանալ և զանոնք դարձնել գէպի սեն-
եակին մէջ խօսող երկու անձերը:

Տեսաւ այն կինը որուն երեւումը նշմարած էր:

Այսպէս դուրս ելան մին միւսին ետեւէն ընտկարանին սովորական դռնէն :

Երեք անձ միայն մնացած էր խաղի սրահը , հերակրեան կազմուածքով մարդը որ նենդարար թխտի հարուածը իջեցուցած էր անդաշտի վանդակի ոտտիկանին զլխին , մանկամարդ կինը , արձանի մը պէս գեղեցիկ , որ կողմնակէ դռնէ մը երեւան երած էր այն վայրկեանին ուր դաշտի ոտտիկայնը վատարար զարնուած նուազեալ զեւաթին կ'իյնար — և Նիք Քարթրըր նոյն ինքն , որ իսկոյն կապիկուած էր ոտքէն մինչեւ գլուխը երկաթ թելովը որ զինքը կը գամէր ակթոին յենարանին ու ոտքերուն , այնպէս որ եթէ խելքը կատարեկապէս զուլան ըլլար իսկ , չէր կրնար մէկ անգամը շարժել :

Երբոր գաղտնի ոտտիկանը մեքենաբար աչքերը բացաւ իր միտքը , սովորաբար այնքան վառվռուն , ծանր ու չփոթած էր :

— Զի՛ք , ինչ եղան... մօտեցիր , թոթովեց , թէնչի և Փայի... գեւ հոս չեն : Իսկ կեդրոնական ոտտիկանաւոր գաղտնի ոտտիկանները... : Տեսայ... Ինչդ նաւաւուն և... :

Խօսքը ընդմիջեց և աչքերը վերադարձան դոցեց : Սենեակին յորդ լոյսը իրեն շատ պէշ կ'ազդէր ու գանկէն կը տանջուէր որ իրեն կը թուէր թէ կտոր կտոր եղած է :

Մաղրածու խնդուք մը հասաւ մինչեւ իր ականջին :

— Հիմայ դիտենք կացութիւնը , Մօիս , գոչեց կնոջական ձայն մը անիոյթ չեշտով մը : Նիք Քարթրըր կրնա կերանայ միայն իր հօրեղբորդին , այն մարդը որ արդէն ցերեկէն ի վեր կը հսկէ անդաստակին մէջ... բայց իր միւս օգնականները արդէն ճամբան են և ոտտիկանաւոր տունէն ալ օժանդակներ կը բերեն : Պէտք է որ աճապարենք :

— Ակնեւրե է , Ինչդ , պատասխանեց արական բամբ

Այն տանն կարմիր թաւիչէ տան չըջաղգեստ մը հա-
զած էր . հիմա ընդհակառակը դուրսի զգեստ մը կը կրէր ,
վայելուչ մուշտակով մը և թեւերը կոնակին ետեւ կապ-
ուած էին սրղպատէ ձեռնակապներով :

Այս միջոցին բարձրահասակ ու լայն ուսերով մարդ
մը մօտեցաւ անոր և զգուանքով համբուրեց :

Ի տես այդ մարդուն զազանի ոտտիկանը կրկին կար-
ծեց թէ երազի մը խաղալիքն էր :

Այն որ այսպէս Ինէզ նաւագօծն կը համբուրէր զէմքը
ճիշտ իրենն դարձուցած էր . . . և ինքն իսկ էր . . . իր
զոյգը , իր նմանը որ բացարձակ կերպով զազանի ոտտի-
կանին կը նմանէր :

Այսուհանդերձ անդօրութեան մատնուած բանտարկ-
եալը հասկցաւ որ երազ մը չէր , այլ սոսկալի իրականու-
թիւն մը , այն վայրկեանին ուր իր զոյգը իր իսկ վե-
րարկուն և զլիարկը դնելու վրայ էր , ետին դարձաւ և
նշմարեց որ զազանի ոտտիկանը իր երկարատեւ նուա-
զումէն կը սթափէր :

— Գեղեցիկ հոգիները ծովու ու ցամաքի վրայ իրա-
րու կը հանդիպին , ըսաւ այն որ այնքան կատարեալ
կերպով զազանի ոտտիկանին կը նմանէր :

Դիւային ծիծաղ մը արձակեց և ծոկեցաւ բանտարկ-
եալին վրայ :

— Ինչպէ՞ս էք , սիրելի սրարոն Քարթլըր . . . քիչ մը
զլուխնիդ կը ցաւի՞ , հէ՛ . . . ասոր կ'ըսեն ծուղակը իշխով ,
այնպէս չէ՞ . . . :

Գազանի ոտտիկանը զժուարաւ զսպեց իր զարմանքը ,
որչափ որ կրցաւ գտնել՝ իր զոյգը կատարեալ կերպով
իր ձայնն ալ կը նմանցնէր : Իր զէմքը ապշեցուցիչ ճիշ-
գութիւն մը ունէր . . . միայն թէ Քարթլըր քիչ մը աւելի
մեծ էր . . . նոյնինքն Նիք Քարթլըր պիտի երգէր թէ
հայելիի մը մէջ իր զէմքը կը տեսնէր :

— Մօօրիս Բարէթըդ . . . :

Այս աղաղակը թռաւ իր շրթունքէն :

Բիւսը զարմացած չթուեցաւ :

— Պատրաստ ձեզ ծառայելու , պարոն զաղանի ոտական անօդակաւան աչքերով , ըսաւ հեղեարար : Այո՛ , Մօօրիս Բարէթըդն եմ :

Գաղտնի ոտտիկանը իսկոյն չստատախաճեց . մտածումը չատ դժուարաւ կուգար , և իր բոլոր ուշադրութիւնը ուղղուած էր գէպի գեղանի մանկամարդունին որուն ձեռքերը կոնակին ետեւ չղթայուած էին :

— Ինչդ Նալաուօ , մրմնջեց , աչքերը սեւեռած այս կնոջ վրայ որ Ոճիրի Թաղաւորին մօտեցած էր :

— Այո՛ , բարեկամս . չարունակեց իր գոյգը խալթիչ հեգնութեամբ մը . նոյնինքն Ինչդ Նալաուօն է որ տակաւին ժամանակ մը իրրեւ Կոմսուհի Տափուքա պիտի տպրէր , եթէ Նիք Բարթըր , իր անձին իսկ կորուստին համար , իր քիթը դարձեալ չխօթեր մեր անձնական գործերուն մէջ :

Մանկամարդ կիներ բարկութեամբ ոտքը գետին զարկաւ իր ատելութեամբ լեցուն ակնարկը կեցնելով զաղտնի ոտականին վրայ :

— Մեղոյ՛ւր զինքը , Մօօրիս , գոչեց կատաղութեամբ : Ինքզինքս այն ստոն ապահովութեան մէջ պիտի զգամ երբ զիսնամ որ Նիք Բարթըր իր վերջին շունջը տուած է :

Մօօրիս Բարէթըդ անուրի խնդուք մը ունեցաւ :

— Ատիկա կը հատկնամ , սիրելիս , ըսաւ , մինչ սըմսեղուկ նշոյլ մը կ'անցնէր իր աչքերէն : Նիք Բարթըր պէտք է մեռնի . այդ միայն կրնայ մեզ հանգստացնել . . .

— Լաւ ուրեմն , զանակ մը ա՛ռ ու միտէ՛ սրտին . պնդեց վայրագօրէն գեղանի սատանուհին :

Բայց Մօսիս Քարէթըղ բարձրայօն ծիծաղ մը ունեցաւ :

— Հոգ մի ըներ , աղուոր Ինէզս , դոչեց : Այս անգամ բոլոր պատրաստութիւնները տեսնուած են այն կերպով որ մեր բարեկամ Նիք Քարթըրը պէտք է իրաւցնէ մեռնի . . . կը տեսնաս այս ելեկտրական թելը իր ծայրերէն մին պօմպային կցուած է . . . և միւսն ալ նրբանցքի դրան պիտի կապուի : Այն է յնակարանին միակ մուտքը և հոգակաւոր զաղանի ոտտիկանին բարեկամները ստիպուած են հոնկէ դալ եթէ կուզեն ներս մտնել :

« Հիմա կը հասկնաս : Բնականաբար թելը հաղորդակցութեան պիտի դնեմ մեր ելեկտրական հոսանքին հետ . . . և երբ դուռը մեր ետեւէն դոցենք , չկրնար բացուիլ առանց մահացու կայծը հաղորդելու թելին . . . հոգ չէ թէ բանալիով կամ բռնի բռնտն . . . բաւական է որ մազի չոփ բացուի , ատիկա կ'օգտէ պօմպան պայթեցնելու . . . այսպէս ուրեմն փախուստի ճամբայ չի կայ Նիք Քարթըրի համար , եղբակացուց դիւային ծիծաղով մը :

— Երկաթներս վայրկեան մը քակէ , աղաչեց Ինէզ զէմքը ալայլած : Եթէ չես ուզեր զայն մոռցնել . . . ինձի համար հաճոյք մը պիտի ըլլայ սրտին դաշոյն մը մխել : Մօսիս մեր կացութիւնը շատ անորոշ է . պէտք չէ զիպուածին թողուլ որոշում տալ . . . :

Բայց Մօսիս Քարէթըղ զլուխը օրօրեց վճռական դէմքով մը :

— Չէ' , աղայ , չես գիտեր թէ ասպանով մահուան մը սպասումը ինչ սոսկալի չարչարանք է , ըսաւ : Եւ նոյնիսկ կեանքս վտանգի մէջ ըլլայ , դարձեալ ոչ մէկ գնով կը շոհեմ այն ուրախութիւնը որ կը զգամ մտածելով որ այս անգամ արհաւիրքովը պիտի չարչարուի :

Յետոյ վայրագօրէն սառած ժպիտով մը դարձաւ զէմի զազանի ոտտիկանը :

— Թող ժամանակը երկար չթուի քեզի , սիրելի Նիք ,

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՂ (ՀԱՏՈՐ Ե.)

(52)

4

Բայց ոճրագործը որուն ընկերուհին էր, հեգնական խնդուք մը զսպեց ու՝

— Այո՛, խենթ ըլլալու էի այդպէս ընկու համար, զոչեց կոպտաբար... Երբեք չպիտի կրնամ Նիք Քարթըրը մէջտեղէն վերցնել այդպիսի արագ ու անցաւ միջոցով մը... չէ՛, չէ՛, աւելցուց զեւային ծամածռութեամբ մը։ Միթէ այս մարդը մեզ հազար տեսակ տանջանքներէ չանցուց այս վերջին ժամանակներս... Քու հաւանութեամբ, սիրելիս ու ազուոր Ինէզս, զիւրին մահուամբ չպիտի մեռցնենք... պէտք է որ իր անձին վրայ զգայ ինչ որ կը զոչեն «մահուան բոլոր ցաւերը ճաշակել» պէտք է զանոնք ըմպէ մինչեւ մրուրը։

Այս ըսելով իր գրպանէն հանեց բոքրիկ կլոր առարկայ մը, որուն մէջ բանաւարկեալին փորձառու աչքը խոյն ճանչցաւ մին աչն սոսկալի տխրամիթէ պոմպաններէն որոնց զօրութիւնը բաւական է տուն մը կործանելու համար։

— Սիրուն խաղալիք մը, Քարթըր բարեկամ, շարունակեց Մօսիս նոյն հեգնական շեշտով։ Այս պոմպան աթոռին ոտքին պիտի կապեմ, ճիշտ մեծ գաղտնի ոտափականին ներքեւը... ասիկա տրդէն ըրած ըլլալու էի, ըսաւ խսկոյն խօսքէն գործի անցնելով։

Յետոյ աշտանակ մը բերաւ որուն վրայ վառուած մոմ մը կար և զայն պոմպային քով գորդի մը վրայ դրաւ։

— Տես, սիրելի Ինէզ, պատրոյքը մոմին չուրջ կը պլորեմ... գրեթէ ժամէ մը բաւական պիտի վառի պոմպան պայթեցնելու համար... և հոչակաւոր Նիք Քարթըրէն մեծ բան մը չպիտի մնայ մէջտեղ։

— Իսկոյն սպաննէ՛... Մօսիս, հառաջեց դեղանի սառնաւունին։ Լաւագոյն է որ առանց չարչարանքի, սակայն խսկոյն մեռցնես... այդ մարդուն կեանքը հմայքով մը պաշտպանուած է... կրնայ վերջին բոպէին ազատիլ և այն ատեն...

Բայց Մօսիս Քարէթըդ բարձրացոյն ծիծաղ մը ունեցաւ :

— Հոգ մի ընկեր, աղուոր Ինէզս, դոչեց : Այս անգամ որոշոր պատրաստութիւնները տեսնուած են այն կերպով որ մեր բարեկամ Նիք Քարթըրը պէտք է իրաւցնէ մնունի... կը տեսնաս այս ելեկտրական թելը իր ծայրերէն մին պոմպային կցուած է... և միւսն ալ նրբանցքի դրան պիտի կապուի : Այն է ընտկարանին միակ մուտքը և հոգակաւոր գաղտնի ոստիկանին բարեկամները ստիպուած են հոնէ դալ եթէ կուզեն ներս մտնել :

«Հիմա կը հասկնաս : Բնականաբար թելը հաղորդակցութեան պիտի դնեմ մեր ելեկտրական հոսանքին հետ... և երբ գուռը մեր ետեւէն գոցենք, չկրնար բացուիլ առանց մահացու կայծը հաղորդելու թելին... հոգ չէ թէ բանալիով կամ բռնի բանտն... բաւական է որ մազի չոփ բացուի, ատիկա կ'օգտէ պոմպան պայթեցնելու... այսպէս ուրեմն փախուստի ճամբայ չի կայ Նիք Քարթըրի համար, եզրակացուց դիւային ծիծաղով մը :

— Երկաթներս վայրկեան մը քակէ, աղաչեց Ինէզ զէմքը այլապա՝ Եթէ չես ուզեր զայն մոռցնել... ինծի համար հաճոյք մը պիտի ըլլայ սրտին դաշոյն մը մխել : Մօսիս մեր կացութիւնը չափ անորոշ է. պէտք չէ զիպուածին թողուլ որոշում տալը... :

Բայց Մօսիս Քարէթըդ զլուխը օրօրեց վճռական զէմքով մը :

— Ձէ', աղայ, չես դիտեր թէ ապահով մահուան մը սպասումը ինչ սոսկալի չարչարանք է, ըսաւ : Եւ նոյնիսկ կեանքս վտանգի մէջ ըլլայ, դարձեալ ոչ մէկ գնով կը զոհեմ այն ուրախութիւնը որ կը դգամ մտածելով որ այս ասուելի արհաւիրքովը պիտի չարչարուի :

Յետոյ վայրադօրէն սառած ժպիտով մը դարձաւ զէպի դադանի ոստիկանը :

— Թող ժամանակը երկար չթուի քեզի, սիրելի Նիք, Նիք Քարթըր (Հասնր Ե.) (52) 4

Բայց ոճրագործը որուն ընկերունին էր, հեղնական խնդուք մը գտայն ու՝

— Այո՛, խենթ ըլլալու էի այդպէս ընկու համար, գոչեց կողտարար... Երբեք չալիտի կրնամ Նիք Քարթըրը մէջտեղէն վերցնել այդպիսի արագ ու անցաւ միջոցով մը... չէ՛, չէ՛, աւելցուց զեւային ծամածռութեամբ մը։ Միթէ այս մարդը մեզ հազար տեսակ տանջանքներէ չանցուց այս վերջին ժամանակներս... Բու հաւանութեամբդ, սիրելիս ու աղուոր Ինէզս, զիւրին մահուամբ չալիտի մնայնունք... պէտք է որ իր անձին վրայ զգայ ինչ որ կը գոչեն «մահուան բոլոր ցաւերը ճաշակել» պէտք է զանոնք ըմպէ մինչեւ մրուրը։

Այս ըսելով իր գրպանէն հանեց բոքորիկ կլոր առարկայ մը, որուն մէջ բանտարկեալին փորձառու աչքը իսկոյն ճանչցաւ մին այն սոսկալի տինամիթէ պօմպաններէն որոնց զօրութիւնը բաւական է սուսն մը կործանելու համար։

— Սիրուն խաղալիք մը, Քարթըր բարեկամ, չարունակեց Մօռիս նոյն հեղնական շեշտով։ Այս պօմպան աթոռին ոտքին պիտի կապեմ, ճիշտ մեծ գաղտնի ոտափկանին ներքեւը... ասիկա արդէն ըրած ըլլալու էի, բաւ իսկոյն խօսքէն զործի անցնելով։

Յետոյ աշտանակ մը բերաւ որուն վրայ վառուած մօմ մը կար և զայն պօմպային քով դորդի մը վրայ դրաւ։

— Տես, սիրելի Ինէզ, պատրոյքը մոմին շուրջ կը պլորեմ... գրեթէ ժամէ մը բաւական պիտի վառի պօմպան պայթեցնելու համար... և հոչակաւոր Նիք Քարթըրէն մեծ բան մը չալիտի միայ մէջտեղ։

— Իսկոյն սպաննէ՛... Մօռիս, հառաջեց գեղտնի սատանունին։ Լաւազոյն է որ առանց չարչարանքի, սակայն իսկոյն մնայնու... այդ մարդուն կեանքը հմայքով մը պաշտպանուած է... կրնայ վերջին բոպէին ազատիլ և այն ատեն...

ԴԵՒԱՅԻՆ ՁԱՐՁԱՐԱՆՔ ՄԲ

Փաղի և Թէնչի իրենց դործը կէտ առ կէտ կատարած էին և ձերբակալուելը յանձնած էին կեղբոնական ոստիկանատունը, ուր Քեննիչ Մաք Քլաքի զայն խփոյն հարցաքննութեան ենթարկած էր:

Երկու երիտասարդ գաղտնի ոստիկանները կրցածնուն չափ շուտ վերադարձան, ոստիկանատան մէկ քանի պաշտօնակիցներու հետ, Արեւմտեան Սանթրալ Բարքի և Մօրք փողոցի անկիւնը կազմող տունը:

— Բնակարանը լոյսերու մէջ էր չողայ, ըսաւ Փաղի երբ փողոցի այդ անկիւնին մօտեցան: Հետաքրքիր եմ իմանալու որ մեծաւորը ինչ նոր դործ տեսած է:

Դէպի միւս գաղտնի ոստիկանները դարձաւ:

— Կարծեմ լաւագոյն է որ դուքը կենաք և ուշադրութեամբ հսկէք երկրորդ յարկին երեսի մէջտեղի պատուհաններուն: Ես Թէնչիի հետ ներս կը մտնեմ և կը տեսնենք թէ մեծաւորին հրամանները ինչ պիտի բլանսալն մէկերնուս համար:

Մինչ կեղբոնական պաշտօնատան գաղտնի ոստիկանները ճարտիկութեամբ և ստանց ցոյց տալու փողոցին մէջ կը ցրուէին, Նիք Քարթրի երկու օդնականները մտան տանք լուսաշող անդատակին մէջ:

— Լաւ ուրեմն, հարցուց զոնապանը որ սովորութեանը համեմատ խցիկին առջեւ նստած էր երբոր երկու երիտասարդները ներս մտան, եթէ չեմ սխալիր, ցերեկէն ետքը հոս էիք պարտն Քարթրի հետ, հէ՛: Ինչ կը թուի որ ձեզ կը ճանչնամ:

ըսաւ չարութեամբ : Թող այն ազաճովութիւնը թէ քու սիրելի Չիքիդ հեռ միեւնոյն կառքով պիտի մեկնինք՝ քեզ մխիթարէ . . . : Ինծի համար դժուար չպիտի ըլլայ այդ բարի աղուն դործը վերջացնել , իր մեծաւորը ծուգակին մէջ ձգել յաջողելէս ետքը : Քու թափանցող միտքդ այս քանը հասկնալու է , առանց աւելորդ լուսաբանութիւններու . . . եւ հիմայ յաւիտեան միաս բարով Նիք Քարթըր որովհետեւ Մօսիս Քարէթըզ երկտրական ակոռէն փախչելով՝ կ'երթայ իր դեղանի բարեկամուհիին հեռ՝ ազատ աշխարհ , ու Նիք Քարթըր ալ կը մեռնի . . . :

— Իրար պիտի տեսնենք , Մօսիս Քարէթըզ . . . տա-կաւին չեմ մեռած :

Այս անխոհմ բառերը բախան դաղանի ոտտիկանին բերնէն :

Բայց Մօսիս Քարէթըզ շատ ազաճով էր իր յաջողութեան մասին ու իր հակառակորդին անդօր սպառնալիքին կարեւորութիւն չտեսաւ բնաւ :

— Եկէք , Ինէզ Նալաոօ , հրամայեց կրկին նմանցընելով դաղանի ոտտիկանին խօսուածքը , կը մեկնինք :

Ոճրադործ զոյգը իր ակոռին կապուած Նիքի ակնարկին տակ աննեակէն դուրս կ'ան :

Վայկեան մը ետքը մուտքի դուռը դոյրեցաւ . եւ այն որ ազաճով ժահուան մը դատապարտուած էր առանձին մնաց բնակարանին մէջ .

Նիք Քարթըր քանի մը ընդմեջ անէացած մնաց :

Իր չրթունքին զողզողութիւնը եւ իր անհանդարտ ակնարկին թափառումը միայն կը ծանուցանէին թէ տակաւին կեանք կար իր մէջը :

Բայց յանկարծ սկսաւ արհամարհանքով խնդալ :

— Չէ , տակաւին չեմ մեռած , ըսաւ : Մեծ ակամարութիւն մը գործեցիր , Մօսիս Քարէթըզ , պէտք էր որ բերանս կապէիր . . . զիս համար չդարցողցիր ու այս պարագան , թէեւ շատ ոչինչ բան , բայց իմ փրկութիւնս պիտի ըլլայ :

ըլլալու էք, բարեկամ... այդ ինչը նախատն կամ Շա-
փըքա կամառնին ինչպէս այս ամէն ինքզինք կոչել
կուտար, իրաւ մեծ ոճրագործ լին է... բայց իմ մե-
ծաւորին աչքին միշտ կին մը կը մնայ և երբեք կնոջ մը
ձեռնակապ գնելու համար տոսջ չերթար:

— Ուրիշին ըսէ՛ք այդ խօսքերը, մաշտայ գանապանը
բորբոքելով: Գլխուս վրայ աչք ունիմ, որոշապէս տեսայ
պոպոպառէ ձեռնակապներուն փալկիլը: Ձեր մեծաւորը
կամառնին թեւէն բռնած էր և այնպէս մը որ վերաբերուն
մէկ կողմ դացած էր և ձեռնակապները կ'երեւային: Կը
հասկնա՞ք:

— Պարոն Բարթէր ատանկ բան չըներ, պատասխա-
նեց փայլի բարկաւթեամբ:

— Չէ՛, մեծաւորը ատանկ բան չըներ, երկրորդեց
Թէնչի: Պարոն Բարթէր տաքէն գլուխը ճէնթլմէն մըն
է... կին մը չի կապեր:

— Ոորեմն ինչ լատագոյն ծանօթութիւն ունի՞ք, գո-
չեց գանապանը, Զարմանալի բան: Ես հոս էի սկիզբէն
մինչև և ետքը և հիմա պէտք է որ ձեզի հետ վիճաբանիմ:

Հեզնօրէն սկսաւ խնդալ:

— Թերեւս ո՛չ ալ իր օգնականին գոչեց, եհարանէն
Իջնելով, «չո՛ւս, Չիք, կառք մը բեր, փնտառմիս ձեռք
անցուցինք»:

— Ահ, Չիք կառք փնտառելու գնաց, ըսաւ փայլի:
Իսկ յետոյ ինչ պատահեցաւ:

— Երկուքն ալ կառք մտան իրենց բանտարկեալին
հետ ու մեկնեցան: Ալ ինչ կ'ուզէք որ պատահէր:

— Բայց պարոն Բարթէր մեզի համար հրահանգ մը
ձգած ըլլալու է ձեզի:

— Ատոր չմտածեց... միւս գաղանի ստիկանին
քանի մը խօսք ուզգեց բոլոր խմացածս այս է... ամբողջ
Գործը երկու վայրկեան տեսեց... անկէ ի վեր ժամ մը
կայ, աւելցուց ժամացոյցին նայելով:

— Անշուշտ, պարտք Քարթրը մարդիկն ենք, հաս-
տատեց Փայի: Մեր վարպետը մեզի այստեղ ժամադրու-
թիւն տուաւ:

— Պարոն Քարթըրը այլեւս հոս չէ, պատասխանեց
դռնապանը:

— Գնաց, հարցուց Փայի:

— Անշուշտ այն պարոնին հետ որ այստեղ նստած էր
ամբողջ օրը... կարծեմ իր աղգակիանն է:

— Այո՛, Չիք Քարթըրը... չորհրդով սղայ մը...
Եթէ Նիք Քարթըր գոյութիւն չունենար՝ Նիւ Եորքցիները
կրնային երջանիկ ըլլալ Չիք Քարթըրը ունենալով:

— Ինծի գալով, ես երկուքն ալ ստատինք կը զրկեմ,
մուտաց դռնապանը որ շատ գէշ տրամադրութեան մէջ
էր: Միթէ ասանկ բան մը տեսնուած է աշտպիսի չորհ-
քով տան մը մէջ... երկու ձերբակալութիւն միեւնոյն
օրը...:

— Երկուք, հարցուց Փայի: Ես երեք կը կարծէի:

— Ինչու համար ասանքերկու ըլլայ, գոչեց դռնա-
պանը կատղած: Կրնայ ըլլալ որ այդ Բօլմիտցի կոմսու-
հին ազատտ կին մը ըլլայ... տառջին օրէն ինծի կաս-
կածելի թուեցաւ... բայց որովհետեւ իր վարձքը կանո-
նաւորապէս ու կանխիկ կը վճարէր, ես ալ հոգ չէի ընել:

— Պարոն Քարթըրը զայն ձերբակալեց, հարցուց Փայի:

— Անշուշտ, յայտարարեց դռնապանը: Վար իջաւ և
կնոջ ձեռքերը կոնակին կապուած էին: Որոշապէս տե-
սայ, թէ եւ երկար վերաբիւրի մը մէջ փաթթուած էր:
Տխուր տեսարան մըն էր... կին մը կապկպեւ... լուսա-
դոյն կարծիք ունէի պարոն Քարթըրի վրայ:

— Այդ բանը զիս ալ կը զարմացնէ, մուտաց Փայի,
արագ տկնարկ մը փոխանակելով Թէնչիի հետ որ, իր
սովորութեան համեմատ, լուս մտիկ կ'ընէր: Ախարած

— Հասկցողը թո՛ղ հասկնայ, ըսաւ Փաղի գլուխը օրօրելով: Մեծաւորը բաւ մը, խօսք մը չէ՛ ըսած թէ ո՞ւր կը դանուի այժմ, և ո՛չ ալ ուրիշ բան մը:

— Ոչինչ, կրկնեց դո՛նապանը անհամբեր: Ձեզի բսի... և այժմ, ճէնթրմէններ, ներեցէ՛ք, բայց ես ուրիշ ուրիշ գործ ունիմ:

— Բան մը չեմ հասկնար, ըսաւ Փաղի: զարձեալ գլուխը օրօրելով:

— Արդարեւ անհասկնալի է, ըսաւ Թէնչի եւս: Մեծաւորը այնքան ճշգրտա՛ն է... դո՛նէ չըսա՞ւ թէ իր տունը իրեն պէտք է սպասենք, հարցուց դո՛նապանին անոր ճամբան կտրելով:

Այս վերջինը ի դո՛ւր կը փորձէր օձիքը աղատել:

— Ձէ՛, չէ՛, հազար անգամ չէ՛, գոչեց բարկութեան գողաթնակէտը հասած: Բանի՞ անգամ պէտք է որ կրկնեմ... Պարոն Բարթըր բան մը չըսաւ, բացարձակապէս ոչինչ: Միայն կառք մը փնտուկ տուաւ իր օգնականին և անոր հետ մեկնեցաւ հետը տանելով ձերբակալեալ կոմսուհին... ասկէ աւելի բան մը չեմ գիտեր:

— Ուրեմն պարոն Բարթըրը չէր... բնակարանը տակաւին լուսաւորուած է արդէն, պատառխանեց Փաղի, անխօսով դէմքով մը:

— Բնակարանին մէջ ա՛լ մարդ չիկայ, յայտարարեց դո՛նապանը սրտմտած: Ահաւասիկ աղախինն ալ:

Յոյց տուաւ խարտեաչ աղջիկ մը որ անդատտակը կը մանէր:

Երկու գողանի ոստիկանները խելոյն ճանչցան մանկամարդ աղջիկը որ իրենց դուռ բացած էր երդոր դաշնակը տանելու համար զանգակը զարկած էին:

— Ո՛ւր կ'երթաք, հարցուց անպատկառ չեչտով մը բարկացած դո՛նապանը մանկամարդ աղջկան որ արագօրէն իր խցիկին առջևէն կ'անցնէր: Վերը մարդ չիկայ... ձեր գեղանի տիրուհին ձերբակալուեցաւ:

Մանկամարդ աղջիկը կեցու գողահար :

— Անկարելի բան , թոթովեց : Ինձ յանձնարարեց ջանի մը հրաւիրողիւնք տանելու : Հազիւ ժամ մը կայ որ մեկնեցայ տունէն . . . և վերը լոյսերը տակաւին կը վառին . . . ձերբակալուած , կ'ըսէք , թոթովեց կրկին զուարթարկով . . . ատիկա չկրնար ըլլալ . . . ատիկին կոմսուհին շատ աղնուական կին մըն է :

— Բայց և այնպէս ասանկ է , ըսաւ Փացի , խօսքի խառնուելով : Օգուտ չունի այդքան արհամարհանքով ինծի նայիլը , օրիորդ , թէեւ գործաւորի աղտոտ աստատակ մը հագած եմ . . . գաղտնի ոտտիկան մըն եմ և լաւ կ'ընէք եթէ ճշմարտութեան համաձայն տեղեկութիւններ տաք ինծի ու իմ պաշտօնակցիս :

Մանկամարդ աղջիկը աւելի գող եղաւ և ամբողջեցաւ :

Փախչելու երեւոյթ մը ունէր , բայց Փացի ճարպիկութեամբ իր ճամբան գոցեց :

— Տխմարութիւն մը ընէք , օրիորդ : Խնդրը շատ լուրջ է , ըսաւ : Երբէն ի վեր կոմսուհիին քովն էք :

— Ամիսէ մը ի վեր , ըսաւ , պարտն Պրիմէր կրնայ լիկայել :

Յոյց կուտար զոնապանը որ զխտովը հաստատական նշան մը կ'ընէր :

— Շէնթլմէն , աղաչեց զոնապանը , կը խնդրեմ որ նոր ձերբակալութիւն մը չընէք հոս անդատատեղին մէջ :

— Աստուած իմ , թոթովեց մանկամարդ աղջիկը , ո՛վ կ'ուզէ զիս ձերբակալել և ինչու համար :

— Ապահով եղիք , ըսաւ Փացի , ձեզ ձերբակալելու միտք չունինք : Միայն կատարեալ և ճշմարտութեան համաձայն վկայութիւն մը կ'ուզենք ձեռնէ : Ձեր կոմսուհին մեծ ոճրագործ մըն է որ երկար ատենէ ի վեր կը փնտռուի ոտտիկանութեան կողմէ . . . լաւ ուրեմն , ասոր հա-

մար բան մը չէք կրնար ընել, աւելցուց երիտասարդ գաղտնի ոտտիկանը հաշտարար չեշտով մը, նայելով դռը հար աղախինին:

— Բայց, տիկին Կոմսուհին և իր ամուսինը այնքան ազնիւ են որ և... Կոմսն ալ բռնուած է, հարցուց մանկամարդ աղջիկը:

— Բայց ո՛չ. ապահովարար տակաւին տունը ըլլալու է:

— Որո՞ւ վրայ կը խօսիք, հարցուց դռնապանը զարմացած: Ի՞նչ կոմս:

— Կոմս Շափաքի մասին, Կոմսուհին ամուսինը, պատասխանեց անպատկառ աղախինը:

— Զարմանալի բան, բոլոր դռնապանը ապշութեամբ: Ահա՛ հիմա ամուսնացած ըլլալը կ'իմանամ... ևս լուր չունէի: Տարօրինակ պատմութիւն, բոլոր գաղտնի ոտտիկաններուն զաւնալով. ո՛չ որ կրնայ բան մը հասկնալ: Կոմսուհին բնակարանը վարձած է վեց ամիսէ ի վեր... բայց շատ քիչ անգամ երեւցած է հոս: Միայն ամիսէ մը ի վեր է որ կը բնակի այս տեղ և հիմա ուշադրութիւն կ'ընեմ որ այս ամսուան միջոցին բնաւ դուրս ելած չէ:

— Ասոր դիւրաւ կը հաւատամ, բոլոր փայի: Զորս շարախ... ճիշդ այդքան ատեն է որ աներեւոյթ եղած է 78րդ փողոցէն... ուր կը բնակէր Ինէզ Նափառօ անունով... Ասիկա չիտակը մեծ անպատկառութիւն մըն է, որովհետեւ միւս տունը հազիւ տակէ երեք վայրկեան հեռու է: Բայց ի՞նչ գիտէք այդ ամուսնոյն վրայ, հարցուց խօսքը ընդմիջելով:

— Ի՞նչ գիտեմ, մոլտաց դռնապանը: Ըսի արդէն որ տասնեակներով աշխարհիկ պարոններ կ'այցելէին տունը... յիշեմ է ամուսինը...

Ուսերը թոթուեց:

— Բայց պարոն Պըթլըր, Կոմսը հիւանդ է և որով-

հետեւ տունէն դուրս չէր կրնար ելլել, աիկին կոմսու-
նին ալ հոն կը մնար, բացառեց աղախինը: Շատ գե-
ղեցիկ մարդ մըն է...

— Մօսիա Քարէթըլ արդարեւ գեղեցիկ է, բերնէն
փախուց փացի տկամայ:

— Մօսիա... այո՛, այդ է... աիկին կոմսունին այդ-
պէս կը կոչէ իր ամուսինը երբոր առանձին են, ըսաւ
մանկամարդ աղջիկը:

Երկու զաւանի ոստիկանները զարմացած իրարու նա-
յեցան. յետոյ փացի աշխոյժով դէպի աղախինը դարձաւ:

— Ըսել չէիք ուղեր թէ այդ կոմս Մօսիա քանի մը
վայրկեան տառջ վերը, բնակարանին մէջ կը գտնուէր,
հարցուց:

— Բայց անշուշտ, հաստատեց մանկամարդ աղջիկը:
Հին բարեկամի մը կը սպասէր, որուն կատակ մը ընել
կ'ուզէր... շատ զուարճալի էր, ըսաւ ծաղրածու դէմ-
քով մը:

— Ի՞նչ բան զուարճալի էր, պնդեց Թէնչի՝ որուն
դիմադիմներուն վրայ շարաշուք դէպքի մը մօայլ նա-
խադրացումը կը կարգացուէր:

— Ահ, ստիպուեցայ կոմսունին գեղեցիկ զգեստները
հագնիլ և անոր տեղը անցնիլ: Միւս բոլոր պարոնները
խաղին տեղեակ էին: Խնդալէ մտրեկիք բան էր: Այն
ատեն խնդրոյ առարկայ պարոնը եկաւ: Կոմսունին տեղ
զինքը ընդունեցի, յետոյ հաղիւ ժամանակ ունեցայ լա-
թերս փոխելու և աիկին կոմսունին հրաւիրադիրները
տանելու... և պէտք եղաւ աճապարել:

— Այդ բանը երբ տեղի ունեցաւ, հարցուց փացի
մտատանջ, որովհետեւ իրեն ալ աղէտքի մը կասկածը
կ'արթննար մտքին մէջ:

— Կրնամ ճշգրտօրէն ըսել, յայտարարեց երիտասարդ

տել առաւ զոնապանը որ չատ քիչ կը հետաքրքրուէր բոլոր այս պատմութիւններէն :

— Այդ բանը չէ ըրած տալահաբար , զոնէ այնքան տունն որ Մօսիս Քարէթըզ բնակարանին մէջ մնացած է , առարկեց թէնչի՝ խօսքը իր ընկերոջ ուղղելով :

— Բոլոր ասոնք բաներն են որ չեմ հասկնար , զոչեց թէնչի մեծ յուզման մատնուած վիճակի մը մէջ : Վարպետը միայն ինչեղը բռնէ՝ ու հանդիստ թողու իր մեղատկէցը . . . ուղղորթ թո՛ղ հաւատայ ասոր . . . ես չեմ հաւատար : Պարոն Քարթըր ասոր անգամ պիտի նախընտրէր ազատ թողուլ կրնը . բայց պիտեալ որ իր ամենէն կատարի հակառակորդը տան մէջն է ու չձերբակալե՛ր զայն . . . միթէ հրազէնի յայթիւններ կամ ուրիշ ազ-լ մուկներ չիմացաք տան կողմը , ըսաւ աշխոյժով դէպի զոնապանին դառնալով :

— Աս էր սրակաս , մելտաց այս վերջինը : Թերեւս կ'ուզէք որ ամբողջ ոտներ տակնուլքայ ըլլայ . . . իրա՛ւ որ այսօրը մտքէս չպիտի ելլէ . . . միայն թէ պաշտօնս ալ վրայ չի տամ . . . փառք պիտի տամ եթէ փորձանք մը չպատահի գլխուս :

— Օ՛հ , պէտք է բնակարանը մտնել , որոչեց փացի : Բանալի մը ունի՞ք , օրիորդ : Զեմ կարծեր որ մեր զարնելովը բանան :

Մանկամարդ աղջիկը ժպտական կերպով պատասխանեց :

— Տիկին կոմսուհին չատ տարօրինակ էր իր բանալիներուն մասին , յայտարարեց : Զեռքէն չէր հաներ զանոնք և նոյնիսկ կը նախընտրէր ինք երթալ դուռը բանալ :

— Կը համարեմ ասիկա , ըսաւ հեղինարար երիտաւարդ գաղտնի ոտիկանը , միշտ զգուշութեան մէջ էր ձեր այդ նշանաւոր կեղծ կոմսուհին :

Պղտիկ մը խնդաց :

աղջկան անդ դռնապանը , ժամացոյցին վրայ աչք մը նե-
սկում : Պարոն Բարթըր ժամ մը կայ վեր ելաւ , և ան-
միջապէս կարքը , հազիւ հինգ վայրկեան անցած , նամակ-
ներով միտաին վար կ'իջնայիք և մեր առջեւէն կ'անցնե-
իք . . . Պարտաւորուեցայ ձեր անձին մասին տեղեկու-
թիւններ տալ պարոն Զիքին , բացատրեց մարդը մանկա-
մարդ աղջկան դառնալով :

Փացի գծուարաւ զսպեց սոսկումի աղաղակ մը :

— Աստուած իմ , ուրեմն մեծաւորն էր որ դուք ըն-
դունած էիք իրրեւ կոմսուհի ծպտուած :

— Հաւանօրէն ծուղակ մըն էր , ըսաւ Թէնչի . . . այդ
Ինէզ Նալառն գիտէր թէ վարպետին սուր աչքերը զին-
քը գիւրաւ պիտի ճանչնային : Ասոր համար իր սպասու-
հին առաջ քշեր է վատահումիւն ներշնչելու պարոն
Բարթըրի :

— Եւ ձեր ենթադրեալ Կոմս Մօռիւը բնակարանին
մէջն էր երբ ձեզ ստիպեցին այս կատակերդութիւնը խա-
ղալու պարոն Բարթըրի , հարցուց Փացի շնչասպառ :

— Բայց բնականաբար , յայտարարեց մանկամարդ
աղջիկը : Տիկին կոմսուհիին հետ վարագոյրներէն մէկուն
ետեւ կեցած էր և ինդակէն կը մարէր , որովհետեւ դերս
չատ լաւ կը խաղայի և յաջողեցայ անծանօթ պարոնը
նստեցնել այն աթոռին վրայ որ իրեն սահմանուած էր
թղթախաղի սրահը . . .

— Իրեն սահմանուած աթոռ մը . . . թղթախաղի սը-
րահը . . . կրկնեց Փացի առանց հասկնալու : Ինչ կը նը-
շանակէ այս ամէնը . . . ես ա՛յլ բան մը չեմ գիտեր . . .
բայց տակը սատանայութիւն մը ըլլալու է , տարակոյս
չիկայ :

— Ամէն պարագային՝ պարոն Բարթըր ձերբակալեալ
կնոջ հետ երկար ատենէ ի վեր տունէն մեկնած է , զի-

— Հօրա՛, պարոն, գոչեց ցոնապանը որ ձայնընկալ
գործիքը բռնած էր, ձեզ կը կանչեն, եկէ՛ք վայրկեան մը :

-- Ալլօ՛, ո՛վ կայ հող :

— Ո՛վ է խօսողը, թեպէս ձայն մը որ փայլի խակոյն
կարծեց ճանչնալ Չիքի ձայնը :

— Հոս փայլի Մըրֆէյ... դո՛ւն ես, Չի՛ք, հարցուց
երիտասարդը :

— Ես եմ, պատասխանեցին, Աստուծոյ սիրուն՝ ո՛ւր
է վարպետը :

Փայլի ամզունեցաւ :

— Բայց քեզի ու Ինէզ Նավասթի հետ, որ ձերբա-
կալուած ու կապուած է եղեր, կտոք մտեր է :

— Չի՛, խարուեցայ... Մօռիս Քարէթըզը ըլլալու էր
աշնքա՛ն լաւ ծառուած որ ես ալ կլկեցի :

— Վա՛յ սոսկալի, գոչեց Փայլի : Բացարձակապէս ան-
հաւատալի է... բայց չարունակէ՛, ո՛ւր է վարպետը :

— Եթէ գիտնայի՛ն, պատասխանեց Չիք : Ծիշտ ես ալ
այդ կը հարցնեմ... սոսկալի կացութեան մը մէջ կը
գտնուիմ եւ աշնքա՛ն տկար եմ որ ոտքի վրայ չեմ կրնար
կենալ :

— Յանուհի Աստուծոյ, խեղքս կը կորսնցնեմ կոր,
պատասխանեց Փայլի : Ինչ կը նշանակէ սոսկիա :

— Չեմ գիտեր... կեանքիս մէջ տոաջին անգամ
ըլլալով չուարած եմ, հասաչեց Չիք, որ սովորաբար աշն-
քան քաջասիրտ ու վճռական էր : Բայց մտիկ ըրէ, մըտ-
քէս չէր անցնէր ասանկ խաղ մը, կտոք մտած էինք եւ
ես Նիքի եւ ձերբակալեալ կնոջ դէմը նստած էի : Կ'ուզէի
հարցում մը ուղղիլ վարպետին, երբ յանկարծ Նիք, կամ
մանաւանդ անոր տեղ անցնող թշուառականը, վրաս ին-
կաւ : Հրէջը դիւ մարեցուց քուրջով մը զոր քլորօֆօրմով
թըջած էր : Այն ստեղծ կտոքը կեցուց եւ չուտ մը լծաւ

— Լաւ ուրեմն, չուտով պիտի բանանք զուսը :

Այս ըսելով՝ զրպանէն հանեց կեղծ բանալիի նմանող առարկայ մը :

— Այս ազոտուելով նիւ Ետրքի բոլոր սովորական զուսները կը բանամ, ըսաւ թոյլօրէն :

— Բայց կը խնդրեմ, սպարոն, առն մը մէջ ուր այնքան չնորհրով վարձակալներ կան...

— Լաւ ուրեմն, հոգս անգամ չէ, ընդմիջեց Փայի խնդրով :

Բայց խելոյն լուրջ՝ զէմք մը առաւ :

— Մտիկ ըրէ՛, բարեկամ, աւելցուց, հոս խնդիրը սովորական մարդու մը վրայ չէ՝ այլ հաշակաւոր զաւանի տախկան նէք Քարթլոսի վրայ, որ իմ աչքիս աւելի կարեւոր անձ մըն է քան՝ օրինակի համար՝ մեր հանրապետութեան նախագահը կամ սպարը : Իրաւյնէ սեռաք մեր մեծաւորին առնէն մեկնիլը ձերբակալուած ու կապուած կամսուհիին հետ :

— Աստուած իմ քա՛նի անգամ կրկնելու է, զոչեց զանապոսներ : Ձեր սպարոն Ձիքը կառքը փնտտեց զուս, ինչպէս սպարոն Քարթլըր հրամայեց իրեն... և սակայն երեքը մէկ մեկնեցան :

— Անհամկնալի բան, ըսաւ Փայի : Եւ սակայն մեր վարպետը կը ճանչնամ... եթէ կրցած է կոմսուհին ձերբակալել, ինչո՞ւ նոյն բանը չընէ նաեւ Մօսիս Քարէթլըղի... : Եւ սակայն բնակարանին բացարձակ տէրն էր և այդ Քարէթլըղը չաա զիւրաւ ընկրկէր կը զօրծածէ... : Գոյժը վրդովեցուցիչ կը դառնայ, աւելցուց հառաչելով : Լաւ ուրեմն երթանք բնակարանը :

Եւ վճռական զէմքով մը զէպի ելնարանը ուղղուեցաւ :

Արդէն վայրկեան մը առաջ հետաձայնը հնչած էր :

իր ընկերուհիին հետ : Կառապանը ճամբան չարունակեց ,
և ետ փռուած մնացեր եւ , ինչպէս հաստատուեցաւ ,
Կառքին մէջ , կէս ժամէն աւելի : Ի վերջոյ խելքս գլուխս
եկաւ և զիս առաջնորդել սուր Զրգ պահականոցը . . .
այս է բոլոր պիտցածս : Վարպետին զժախառնութիւն մը
պատահած ըլլալու է ու տակաւին բնակարանը զանուե-
լու է , որովհետեւ իմ ներկայութեանս հոն գնաց :

— Ուրեմն վերն է , պատասխանեց Փացի ահարեկ ու
լաթի պէս ճէփ ճերմակ եղած : Հեռաձայնին քով կեցիր ,
Զիք . . . անմիջապէս վեր կեկեմ ու բնակարանը կը բա-
նամ . . . ուր ամէն ինչ լուսաւորուած է տակաւին և ուր
կարծես բնաւ մարդ չի կայ :

Դռնապանը զժուարաւ կրցաւ մեղմացնել երիտասարդ
զաւանի ոտիկանին յուզումը որ ամբողջ սունը իրաւ
անցնելու չափ ձայնը բարձրացուցած էր :

Երկու զաւանի ոտիկանները իսկոյն ուղղուեցան
երկրորդ յարկը իրենց միացան նաեւ սպասուհին ու զըն-
նապանը :

Վայկեան մը ետքը , Փացի ուժով մը զանգակը կը
հնչեցնէր մուտքի դրան : Ամէնքը մտիկ կընէին շունչերին
բռնած :

— Դրան կոճակին մի գպչիք . . . դրան բան մը մի
ընէք :

Այս բառերը , իրենց վարպետին քաջածանօթ ձայնովը
արտասանուած հասան երկու զաւանի ոտիկաններուն
ականջին :

Տաք երկաթի մը զպածի պէս՝ Փացի դրան կոճակէն
հեռացաւ :

— Ինչ պատահեցաւ , վարպետ : Զէք կրնար զուրբ
բանալ , գոչեց , ականջ զնկով , որովհետեւ զաւանի ոտ-

տիկանին ձայնը հետուէն դալ կը թուէր և դժուարաւ կը հասկցուէր :

— Ձէ՛ , կապկպուած եմ և ամթոռիս տակ ամենամի-
թով պօմպայ մը կայ որ մէկ վայրկեանէն միւսը կրնայ
պայթիլ , լսուեցաւ Նիք Գարթըրի հեւ ի հեւ ձայնը : Մո-
մը գրեթէ ամբողջովին սպառած է . . . դուռը ելեկտրական
թելերով կցուած է պօմպային . . . բացուելուն կամ միայն
կղպանքին մէջ բանալի մը մտցուելուն պէս ելեկտրական
հոսանքը պօմպան պիտի պայթեցնէ . . .

— Բոպէ մը . . . վարպետ . . . ձեզի օգնութեան կու-
գամ , պատասխանեց երիտասարդը հաղուադիւտ մտքի
արթնութեամբ մը :

Դարձաւ դէպի դռնապանը և աշխիւնը որոնք սար-
սափէն անշարժ մնացած էին և բոլոր մարմնով կը դո-
ղային :

— Բնակարանին բոլոր պատուհանները փողոցին վրայ
են . . . թէ բակէն ալ կարելի է մտնել :

— Միայն խոհանոցի պատուհանը կայ , թոթովեց զըս-
նապանը , բայց բարձր է և սանդուխ ալ չունինք :

— Հոգ չէ . . . բաւը երթանք գոչեց Փացի :

Մեծաքայլ վար իջաւ՝ միւսներուն առջեւէն վազելով :

Վայրկեան մը ետքը ամէնքն ալ նեղ բակին մէջն էին
և տան ետեւի պատին կը նայէին որ Նիւ Եորքի բոլոր
տուներուն ետեւի պատերուն պէս միահարթ ու մերկ
էր , որովհետեւ եթէ տուներու երեսները արդէն միօրի-
նակ են՝ բակերու վրայ նայող պատերը բոլորովին լերկ
են ու նոյնիսկ ներկուած անգամ չեն , ոչ ալ ուրիշ կերպով
լեցուած :

Բայց այս պարագան նպաստաւոր եղաւ Փացիի վս-
կենապէս յղացած ծրագրին :

Հոն գանուողները ճշմարիտ ստեղծումով մը տեսան որ այդ յանդուգն երիտասարդը պատն ի վեր կը չուլուէր, մասներովը կառչելով գէշ ծեփուած քարերու ծակափքներուն և իր ճկուն մարմինը վեր կը վերցնէր մինչև որ ստքերուն յենարան մը գտնէր :

Իսկոյն ձեռքերը կը շօշափէին ուրիշ յենակէտ մը գլուխու համար աւելի բարձրը և այս կերպով ծիծեռնակի մը պէս պատին վրայէն աղաղով՝ հասաւ երկրորդ յարկը և պատուհանը ձեռք ձգեց :

Վայրկեան մը տեսան որ պատուհանին երկայնքը կը գլուխէր, յետոյ վճռաբար ապակին կտարեց, ինչ որ բաւական վախ պատճառեց գոնապանին :

Վայրկեան մը ետքը Փացի անյայտ եղաւ ներկաներուն աչքերէն և կատուի մը ճաղկութեամբ բնակարանն էն ներս մտաւ :

Այդ միջոցին Նիք Քարթըրը դժոխային չարչարանք մը կը կրէր :

Իր ակնոյն կապուած՝ մետաղեայ թելերով որ գինքը կը սեղմէին արեան չըջանոր կեցնելու ստախճան, և մարմնոյն անդամները գրեթէ անզգայ կը դարձնէին, իրեն ուրիշ բան չէր մտար ընելիք այլ անխուսափելիին սպասել :

Նախ իրաւ է որ յուսացած էր օգնութեան աղաղակներով մէկը կանչել : Բայց տունը հաստատուն կերպով կառուցուած էր, պատերը հաստ էին և իր գանուած սննեակը բնակարանին մէջտեղն էր : Ստանդարտ գրեթէ բնաւ չէր գործածուէր և բոլոր մոնող ելլողները ելնաբանը կը գործածէին որ անդադար կ'ըլլէր կ'իջնէր :

Մեքենային հանած աղմուկը նուզ օթեակին մէջ բաւական էր իր բոլոր կոչերը խեղդելու :

Ասկէ զատ տունը ամէն տեսակ աղմուկներով լեցուած էր, մէկ յարկին մէջ կ'երգէինք ուրիշ յարկ մը գաջնակ կ'ածէին... և նոյնիսկ եթէ մէկը լսէր այդ աղաղակները չաղիտի կատկածէր թէ օգնութեան կը կոչէին :

Այսպէս Նիք Քարթլըրի ձայնը մարեցաւ առանց ու եւ է արդիւնքի : Վերջապէս ձայնը բոլորովին կտրեցաւ և կէս անդգայ վիճակի մը մէջ ինկաւ , որ զինքը անտարբեր թողուց :

Ասիկայ վայրկեան մը միայն տեսցի :

Յետոյ իսկոյն զխաւցութիւնը վրան դալով՝ փորձեց զինքը կապող թելերը կտրել , լայց մամին լոյսին երերում մը շուտով զինքը հրաժարեցուց այդ ջանքերէն : Հասկեցաւ որ իր ճիգերը կրնային ցնցում մը յառաջ բերել որ կրնար մոմը վար ձգել և աւելի շուտով պայթեցնել պոմպան :

Այն տանն ալ բնաւ չհամարձակեցաւ շարժիլ անշարժ կեցաւ և մտածեց : Մտածեց մինչև որ ուղեղը զինքը տանջել սկսաւ և կատարեալ անզգայութեան մը մէջ ինկաւ :

Յանկարծ , Նիք Քարթլըր իմացաւ որ դուռը կը դարնեն երկարօրէն : Ապրելու տենչանքը արթնցաւ ներսիդին : Իր բոլոր կորովը ժողվելով՝ կրցաւ իր ուղեղին տէր դառնալ և զայն ստիպել մտածելու և հասկնալու : Յաջողեցաւ կարճ քատերով կացութիւնը պարզել իր երիտասարդ աշխատակցին և ցոյց տալ իրեն սպառնացող վիճակը :

— Համբերութիւն , վարպետ , կը վազեմ կոր ձեր օգնութեան . . .

Անշուշտ կարելի էր վստահիլ Փացիի , պիտի կրնար ճամբայ մը գտնել ընտկարան մտնելու , լայց ժամանակին պիտի հասնէր :

Այս սոսկալի անորոշութիւնը չպիտի դադրեր . . . ահ հազար անգամ լաւաւոյն էր առանց անձկութեան վերջ մը քան թէ անլիւրջ անձկութիւն մը . . . : Այդ Քարթլըրը կոչուած գեւը . . . ո՛հ , հոյակապ կերպով վրէժը լուծած էր . . . նուրբ հոգեբան մըն էր . զիտէր թէ հոգին մարմինէն հազար անգամ աւելի կրնար չարչարուիլ :

Սրգէն Նիք կը կարծէր զգալ պոմպոյին կցուած պատ-
րոյզին այրելուն հոտը... այո՛ւ պատրոյզը կրակ տաած
էր... բոպէ մըն ալ... զուցէ կէս բոպէ... և տմէն ինչ
պիտի վերջանար:

Իր խոյս տուող զգայնութիւններու մշուշին մէջէն
զազանի ոտախկանը մտայլ երեւոյթի մը տեսիլքը ունեցաւ
յետոյ ալ գիտակցութիւնը կորսնցուց...: Երբ իր աչքերը
բացաւ, շուրջը նայեցաւ իբր թէ երազի մը մէջ ըլլար:

Տեսաւ որ հանգիստ անկողնի մը մէջ երկնցած էր.
իր հաւատարիմ Փայցին ու Թէնչին իրեն խնամքներ կը
չուայէին քունքերը կաղզուերիչ հեղուկով մը չփակով,

— Ո՛ւր եմ, հարցուց զազանի ոտախկանը, միտքը
տակաւին բացակայ:

— Ազատած ես, վարպետ... փառք Աստուծոյ, թո-
թովեց Փայցի որուն աչքերուն մէջ ուրախութեան ար-
ցունքներ կը վայէին:

— Բայց ճիշտ տանն էր... բոպէ մըն ալ եթէ անց-
նէր ամէնքս^ս ալ օդը ելած էիք:

Վայրկեան մըն ալ Նիք Գարթըր անշարժ մնաց, կար-
ծես չկրնալով հասկնալ անցած դարձածը:

Բայց յանկարծ ինքզինք ժողվեց:

— Ո՛ւր է Ձիք, հարցուց, ձեռքը ճակտին վրայ: Այդ
Գարէթըղը իրաւցնէ կրցաւ զինքը խաբել:

— Ձիքը հոս է, պատասխանեց այս վերջինը որ նոյն
վայրկեանին ներս կը մտնէր, և այդ ոտառնայ տառա-
կէն խաբուեցայ, ինչպէս ամուսնութեան տենչացող պա-
ռաւ աղջիկ մը միջնորդէ մը կը խաբուի:

— Ես ալ քենէ լաւագոյն բան մը չըրի, յայտարարեց
զազանի ոտախկանը: Վերջապէս մարդ ենք և հետեւաբար
ամէն տեսակ մոլորանքներու ենթակայ... եւ յետոյ ինչէ
Նաւառոյի և Մօսիս Գարէթըղի պէս չարագործներէ պար-

տուիրը ամօթ չէ... Գլխաւոր խնդիրը այն է որ վերջ-
նական յաղթութիւնը մնալի մնայ:

Կրկին ձեռքը ճակատին դրաւ և շուրջը նայեցաւ, խոր
մտածումներու մէջ կորսուած:

Երեք օգնականները ցած ձայնով իրենց արկածները
կը պատմէին իրարու:

Պօմպոյին վրայ պէտք կ'գտնէին ալէս հիացան: Փացի
զգուշութեան համար, զայն ջուրով լեցուն պնակի մը մէջ
դրած էր, այսպէս անշնորհ դարձնելով պայթուցիկը:

— Եթէ միայն գիտնայի թէ այդ Ինէզն ու Մօսիս
Քարէթըրը ուր կրցած են պահուելու, քսաւ Չիք հառա-
չելով: Նիւ Եորքէն զմուսար զուշս կրնան կլկլ, որով-
հետեւ ամէն կողմ լուր արուած է Չիք պահականոցէն:

— Այդ երկուքը ուր կ'տնային վար իջան: Կրցար
հասկնալ, Չիք, հարցուց գաղտնի ոտախկանը որ ուշադիր
կը հետեւէր խօսքերուն:

— Ախո՛ս, չեմ կրնար ըսել: Քլօրօֆօրմի աղղկեցու-
թեամբ ինքզինքս կորսնցուցած էի: Իսկոյն կ'առնէի վար
իջան կառապանին հրամայելով որ զիս վեցերորդ ծա-
ռուղին ու Չիք փողոցին անկիւնը տանի: Ինչ որ ըրած
էր կ'առաւարտէր: Եւ որովհետեւ վար չէի իջնար՝ ինք գա-
հաւորակէն ինձաւ տեսնելու համար թէ ինչ պատահած
էր: Երբ գոնակը քացաւ՝ գիշերուան զով օդը ներս թա-
փանցեց և քիչ մը վերակենդանացուց զիս:

— Եւ այն ատեն քեզ առաջնորդել տուիր մերձաւորա-
դոյն պահականոցը, ինչ որ չաա բանաւոր էր, ընդմիջեց
Գաղտնի ոտախկանը: Եւ սակայն այդ Ինէզը մեծ արդու-
շարդ մը ըրած էր, իբր թէ չքեղ երեկոյթի մը և կամ
այդ տեսակ տեղ մը երթալիք ըլլար... Քարէթըր ալ ե-
րեկոյթի սեղ զգեստներով էր: Անոնց վրայէն հագաւ իմ
վերարկուս:

— Հօլլա՛, ընդմիջեց ճակատին զարնելով, Ինէզ նա-

Վառօ բան մը ըսաւ 17 թիւ օթեակի մը մասին, և գեղին վարդի մը համար որ իրրեւ ճանչնալու նշան պիտի գործածուէր . . . :

— Թերեւս կրնամ ձեզի տեղեկութիւններ տալ, միջամտեց սպասուհին որ հետաքրքրութեամբ մտիկ ըրած էր խօսակցութիւնը :

— Գիտէ՞ք թէ ուր է ձեր կեղծ կոմսուհին, հարցուց գաղանի ոստիկանը անձկութենէ հեւալով :

Մանկամարդ աղջիկը զխտվը այո՛ ըսաւ :

— Կօլտթվարդ երէկ պատուէր ոտաքած էր Օփէրա Մէթրօփօլիթէնի համար տոմսակներ աննկու, ըսաւ աղջիկը, տիկին Կոմսուհին շատ խորհրդաւոր էր և Սպաներէն խօսեցաւ Կօլտթվարդի հետ . . . բնականաւորաբար ես ցոյց չէի տար թէ քիչ մը կը հասկնամ այդ լեզուն :

— Եւ այդ տոմսակները, հարցուց գաղանի ոստիկանը անձկութեամբ, մինչ իր օգնականներն ալ մեծ հետաքրքրութեամբ մանկամարդ աղջկան կը նայէին :

— Լաւ ուրեմն, այս գիշերուան համար են և 17 թիւ օթեակն է, երկրորդ կարգը . . . հարիւր տոլար արժեք և ատոր համար տիկին Կոմսուհին զիտողութիւն կընէր :

Նիք Քարթըր ժամացոյցը նայեցաւ :

— Լաւ, ժամը տասնըմէկն է . . . Թերեւս ժամանակին կը հասնիմ օփէրային տւարտման համար :

— Եթէ Ինէզ Նալաօ տակաւին հոն է, զիտել տուաւ Չիք ուսերը թոթուելով : Գիտեմ երկրորդ կարգի օգեակները . . . ամէնքն ալ տեսակ մը ստոն ունին բուն օթեակէն մէտաքսէ վարագոյրով մը զատուած, մեր կենցաղասէրները սովորութիւն ունին մեծ ներկայացումներու օրեր այդ սալոններու մէջ ճաշելու . . . : Ես կը կարծեմ որ Ինէզ այդ օթեակը վարձած է ինչ ինչ անձերու հետ տեսակցելու համար : Հաւանական չէ որ Օփէրա Մէթրօ-

բօլիթէն զայցած ըլլայ երբեմն թեան կամ երգ մտիկ ընեն-
լու համար :

— Զաւ ուրեմն պիտի տեսնենք, որոշեց Նիք Քարթըր
հիմա պէտք է աճապարել... դուն թէնչի կեդրոնական
պաշտօնատան մէկ քանի գաղանի ոստիկաններովը հոս
պիտի մնաս, ուր պիտի սպասես իմ հրահանգներուն : Ես
Չիքի ու Փացիի հետ Օփէրա կ'երթամ : Փացի, դնա-
կառք մը բեր :

— Պէտք չի կայ, ընդմիջեն Չիք, զիս բերող կառքը
կը սպասէ կոր տան առջեւ :

— Աւելի լաւ... ուրեմն այ հոս կենալու պատճառ
չունինք, թերեւս թատրոն կրնանք հասնիլ ներկայացումը
չաւարտած :

Այս ըզելով գաղանի ոստիկանը՝ իր երկու օգնական-
ներով՝ այնպիսի ձկուն քայլերով որ իբր թէ քանի մը
վայրկեան տուա՞յ անխուսափելի մահուան մը առջեւ գըտ-
նուած չըլլար, փութաց բնակարանէն դուրս ելլելու :

Ոճրագործներու հետքին վրայ գտնուելու և անոնց
հետ իր վերջնական հաշիւը կարգադրելու մտածումը ամ-
բողջ իր սովորական կորովը տուած էր իրեն :

Նիք Քարթըր, հակառակ օրուան սոսկալի զէպքերուն
ինքզինք գտած էր և պատրաստ էր կրկին չափուելու
Մօսկա Քարէթըլի հետ :

ԻՆԷՉ ՆԱՎԱՌՈՒ ՍՊԱՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վախները մեծ օփէրան «Լահէնկրին» վերջանալու վը-
րայ էր: Վերջին երգերը կը խուէին:

Յողնած երամիշտները կը գոցէին իրենց տետրակները
և աճապարանքով կոնակին կը դարձնէին իրենց գրա-
կաններուն որոնց առջև ամբողջ չորս ժամ քրտինք թա-
փած էին:

Հոյակապ շէնքը աղմուկով և իրարանցումով լեցուե-
ցու ինչ որ միշտ կը պատահի երբ հանդիսականները մեկ-
նիլ սկսին:

Յետոյ աղմուկը կեդրոնացաւ զգեստադահներուն շուր-
ջը, ուր քիչ մը շարունակեց՝ հետզհետէ հեռանալու հա-
մար, մինչև որ ամենէն վերջը միացողներուն քայլերը
թնդացին անցքերու և նրբանցքներու պարապութեան մէջ,
ուրուականներու քայլերուն պէս:

Պաշտօնեաները դուրս ելլելէ առաջ խմբուեցան. ա-
նոնք որ վերի յարկերուն օթեակները կը գոցէին՝ կէս մը
քնացած վար իջան ճոխ դորդերով զարդարուած լաշն սան-
դուխներէն:

— Լաւ ուրեմն, Հէրրիաքն, ըսաւ իրենցմէ մին, որ
երրորդ կարգի օթեակները կը գոցէր, իր երկրորդ կարգի
պաշտօնակցին՝ որ հակառակ իրեն՝ հիւսակներով զար-
դարուած համազգեստ մը կը կրէր. ինչ կը սպասես սա-
կաւին: Սրահին մէջ միւս լամպարը արդէն կը մարեն,
վայրկեան մը ետքը նոր տետրան մը պիտի ունենանք
այն է եզիպտական խաւարը:

Միւսնայն ատեն սկսաւ խնդալ իր կատակարանութեան վրայ և իր պաշտօնակցին քթախոտ հրամցուց :

— Ասանց ձեռակերպութեան պուա մը քաշէ՛ :

— Ամենայն հաճութեամբ Ռիտարը . . . կրնաս կատակ ընել : պատասխանեց երկրորդ կարգի պաշտօնեան , զուն տունդ կ'երթաս , քեզի ներելի է : Բայց ես , պէտք է հոս մնամ ու թերեւս կէս ժամ մըն ալ պիտի սպասեմ :

« Տակաւին կին մը կայ թիւ 17 օթեակին մէջ : »

— Եւ սակայն ներկայացումը երկար ատենէ ի վեր լնացած է : Կինը զիչերը հոս չպիտի անցնէ . . . հէ՛ :

— Ես ալ անանկ կ'ենթադրեմ , մուտաց Հէրբիսըն : Օտարական մըն է . . . ճշմարիտ կոմսուհի մը կամ անոր մօտ բան մը . . . ըսաւ որ ո և է պատճառով չուզէր որ զինքը անհանգիստ ընեն իր օթեակը :

— Ուրեմն պէտք չէր որ դար Վակնէրի մէկ օփէրային , մուտաց Ռիտարը , որովհետեւ տրուած դրամին փոխարէն աղմուկ լսէ մարդ :

— Իրա՛ւ որ , ամբողջ կեանքիս մէջ ամենէն տարօրինակ պատմութիւնն է որ պատահեցաւ , ըսաւ Հէրբիսըն երազկոտ զէմքով մը : Ամբողջ օթեակը առանձին իրեն համար վարձեց . . . հարիւր տոլար վճարելով . . . և երբ ժամը իննին եկաւ՝ ներկայացումը արդէն երկար ատենէ ի վեր սկսած էր . . . ինծի տասը տոլար նուէր տուաւ :

— Խնդիրը լաւ կը սկսի , ըսաւ Ռիտարը խնդալով և մատներովը դրամ համրելու ձեւը ընելով . կը յուսամ որ դոնէ մէկ հասը ետքը պիտի ծախսես հէ՛ :

— Անշուշտ , երեք չորս դաւաթ պիտի խմցնեմ ծերուկս : Բայց ամենքը այս չէ . տակաւին տասը տոլար ալ պիտի առնեմ՝ եթէ կէտ առ կէտ իր հրահանգներուն հետեւիմ :

Ռիտարը հետաքրքրուեցաւ :

— Վա՛յ սատանայ, ինձ կը թուի թէ գաղտնիք մը կայ, Հէրրիսըն, ըսաւ աչքը քթթկելով:

— Գաղտնիք մը կայ, այո՛... Մտանաւորապէս ըսաւ որ պէտք չէ ո՛չ ոքի թելլ տալ իր օթեակը մտնելու, եթէ իրրեւ նշան ձախ կուրծքերնուն վրայ դեղին վարդ մը չեն կրեր:

— Այսպէս ուրեմն ժամադրութիւն մըն է, ըսաւ Ռիտտըր յամբարար: Եյնդճ մեծ Վակնէր...:

— Տխմարութիւններ, մոլտաց պաշտօնակիցը: Միթէ մեր զխնալիք բա՛նն է: Երեք ճէնթիմէնները շատ վաճելուչ էին... սեւ լաթ, ճերմակ բաճկոն, փայլուն կօշիկ... բոլորովին չիք, Ռիտտըր... և ամէն մէկը լաւ նուէրներ տուաւ ինծի... մինչև և այդտեղ դործը աղէկ կ'երթար... գալով կնոջը... կամուհին կամ ո՛վ կ'ուզէ ըլլայ... Նրեշտալտյին կին մըն է... և դեղեցիկ, գեղեցիկ... իրա՛ւ որ մարդ կրնայ իրեն սիրահարիլ:

— Մտիկ ըրէ՛ք սա ձեր ցոփասէրը, ըսաւ Ռիտտըր խնդալով: Արդէն մեծ հայր եղած ես...:

— Յանցանքը իմն չէ, ըսաւ Հէրրիսըն վիրաւորուած: Սրտանց, այո՛, տակաւին սիրահարած եմ... ամենամաքուր և երիտառարդական սիրով... և քաղցրանոյշ կոմսուհին հո՛ն օթեակին մէջ...:

Զգայուն ձեւով մը աչքերը բարձրացուց:

— Լաւ, բայց նոյնիսկ եթէ այդ աստիճան հմայիչ ըլլայ, ընդմիջեց երրորդ կարգի իր պաշտօնակիցը, որ բոլորովին դուրի էր խանդակաթմ զգացումներէ, ոտեն է որ օթեակէն դուրս ելլէ:

Ասոր վրայ քովի դուռը բացաւ սրահին մէջ ակնարկ մը նետելու համար:

— Վա՛յ սատանայ, լամբարը մարած է արդէն և քո՛ւ վընտի լոյսերն ալ... մեկնելու ատեն է:

— Բայց Ռիտարը չեմ կրնար սակայն տասը տողարը կորսնցնել, ըստ Հէրրիսըն, միւսին փէշէն բռնելով: Բացարձակապէս արգիլեց ինծի որ ոչ ոք ձգեմ օթեակը մշտնկու, ի բայց առեալ դեղին վարդով երեք ճէնթլմշնեքը... ևս ալ պէտք չէ որ օթեակը մտնեմ:

— Ինչ կը նշանակէ այս դատարկաշրջութիւնը, ընդմիջեց այս վայրկեանին բամբ ձայն մը:

Առանց երկու պաշտօնեաներէն լսուելու՝ Քննիչը արագօրէն վեր ելեր էր կարմիր գորգով ծածկուած սանդուխէն:

— Պարոն Քննիչը ահա՛, փափսայ Հէրրիսըն:

— Գրաւ կը գնեմ որ քովի մարդը Նիք Քարթըրն է, ըստ Ռիտարը նոյնպէս ցած ձայնով: Ինծի անանկ կուգայ որ կոմսուհին համար եկած է:

— Ինչ է այս, կողը և ելեկտրական լոյսը տակաւին կը վառի, գոչեց Քննիչը:

— Ներեցէ՛ք, պարոն Քննիչ, թոթովեց Հէրրիսըն, բայց սակաւին տիկին մը կայ թիւ 17 օթեակը:

— Աւելի լաւ, ըստ Նիք Քարթըր, որուն ետեւ այժմ կ'երեւային Չիք ու Փաղի: Տիկինը ասպնոյթաբար քնացած է... և ձեր հրամանովը զինքը պիտի արթնցնեմ... Բացէ՛ք ուրիմն դուռը:

Հէրրիսըն հնազանդեցաւ տրանջալով:

Դադանի ոտտիկանը տեսնելով նախազգացած էր թէ իր տասը տողարը կորսուած էր:

Դուռը բացաւ և ամէնքը նայեցան նախօթեակին մէջ՝ որուն ձեւը ճիշդ այդ կարգի օթեակներուն նման էր:

Ելեկտրական լամպարի մը մնայլ լոյսին տակ մարդիկը նշմարեցին իդական կերպարանք մը, երեկոյթի արդու-վարդով և անշարժ տարածուած հոն գտնուող բազմոցին վրայ: Իր գէմքը գէպի պատը դարձած էր և քնացած կը թուէր:

Նիք Բարթըր ոտքի մատներուն վրայ կոխելով մօտեցած էր. ննջողին գլուխը շարժեց:

— Յանուն Արամազդայ, Ինէզ Նաւառօն է, մրմընջեց: Կեանքիս մեծագոյն անակնկալն է այս ... ղինքը քնացած գտնել այս օթեակին մէջ:

— Է՛հ, իր դարձումը կրնայ զուարթ չըլլալ, ղիտել տուաւ Ձիք: Արթնց՝ւր ղինքը, Նի՛ք:

— Ելէ՛ք, տիկին Ինէզ Նաւառօ, պոռայ դադանի ոտախկանը զօրաւոր ձայնով մը: Ծպտումներու ժամանակը անցած է: Բացէ՛ք ձեր աչքերը և ձեր անխուսափելի ճակատագրին հաւանականեցէ՛ք ...: Աստուած իմ, ընդմիջեց շատ յուզուած, նայելով անոր որ անշարժ տարածուած էր իր առջև: Քուն մը չէ այս՝ այլ մահ ...: Անձնասպանութեան մը կամ սպաննութեան մը առջև կը գտնուինք:

Միեւնոյն տոհմն ցոյց տուաւ մեռեալին կուրծքը: Փայլուն մետաքսը տեղ մը պատուաւ էր. թանձրացած տրիւն մը հոն ժողովուած և թեթիւ զգեստը արատած էր:

Ձիք ծռեցաւ: Գլուխը օրօրելով քննեց սիրուն դաշոյն մը որ գետին ինկած էր: Յետոյ ղիտեց մեռեալին հրաշալիօրէն զեղեցիկ կաղմուածքը: Տարօրինակ կերպով ազդուեցաւ ձախ կուրծքին վրայ տեսնելով ղեղին վարդ մը. արիւնի կաթիլներ կ'երեւային վարդին մէջտեղը սուտակներու պէս:

— Շո՛ւտ բժիշկ մը, ըսաւ Քենիլը իր ոտորագասեալներուն:

— Շատ ուշ պիտի հասնի, ինչպէս մենք շատ ուշ հասանք, ղիտել տուաւ Նիք Բարթըր կամայ մը: Մեռած է ... և խնդրը այն է թէ անձնասպան եղած է եթէ ո՛չ...

Խօսքը չաւարտեց, որովհետեւ Փացի որ պաշտօնեային հետ խօսքի բռնուած էր, ղէպի իր վարպետը դարձաւ:

— Երեք հիւր ընդունած է, ծանուց: Վերջինը թատ-
րոնը գոցուելէն քիչ մը առաջ եկած է, ուրեմն ճիշդ կէս
ժամ է... և իրենցմէ ամէն մէկը զեղին վարդ մը ունէր
կուրծքին ձախ կողմը:

— Անշուշտ ճանչցուելու նշան մըն էր... ինքն իսկ
այդպէս հրամայած էր, զիտեկ տուտ գաղտնի ոստիկա-
նը, որ զէսի պաշտօնեան դարձաւ, որուն ընկերը մեկ-
նած էր շուտով թատրոնի բմիչը կանչելու համար, որ
հաւանօրէն տակաւին բամբակ մը վրայ ըլլալու էր:

— Կրցածնուգ չափ կատարեալ կերպով նկարագրե-
ցէք ինձ երեք այցելուները, ըստ: որովհետեւ ատկէ
շատ բան կախուած է:

Մերունի օթեակ բացողը այնքան խռոված էր այս և-
ղերական զէպքէն որ գաղտնի ոստիկանը ստիպուեցաւ իր
հարցումները մէկ քանի անգամներ կրկնել:

Պաշտօնեային ըրած նկարագրութենէն այնպէս հետե-
ցուց թէ առաջին երկու այցելուները այն պարտններէն
երկուքն էին որոնց ծանօթացած էր կեղծ կոմսուհիին
բնակարանը և որոնք անշուշտ իր մեղսակիցներն էին:

Դալով երրորդ այցելուին՝ Հէրրիսընի տուած տեղե-
կութիւնները որ և է լուսարանութիւն մը յառաջ չբերին:

Երկար սեւ մօրուք մը ունէր և պաշտօնեան նշմարած
էր որ վերարկուն չէր հանած:

Հաղիւ հինգ վայրկեան կեցած էր, յետոյ օթեակէն
կլկելով իր գլխարկը ուզած էր, առատ պարգեւ մը տուած
էր պաշտօնեային ու հանդարտութեամբ հեռացած էր:

— Ուրեմն ո եւ է կասկածելի ձայն մը չլսեցիք, հար-
ցուց գաղտնի ոստիկանը:

— Չէ՛, պարոն, և ո՛չ իսկ ամենափոքրիկ չշնկոց մը:

— Այսպէս ուրեմն փոխանակուած խօսք, աղաղակ,
ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ:

— Ոչինչ, հաստատեց պաշտօնեան :

Նիք դէպի իր օգնական Չիքը դարձաւ, որ զիսկին զգած էր և կը յայտարարէր թէ տակաւին տաք էր :

— Ապահովարար դեռ կենդանի էր կէս ժամ առաջ, ըսաւ իր մտածումներուն մէջ թաղուելով :

Յանկարծ դէպի պաշտօնեան դարձաւ :

— Մարդուն աչքերուն մէջ բան մը ձեռք ուշադրութիւնը չգրաւեց, հարցուց :

— Իրա՛ւ որ, կապոյտ ակնոցներ կը կրէր, ըսաւ Հէրրիսըն խոհուն կերպարանքով մը : Ինձ թուեցաւ որ սուր աչքեր ունէր, թուիւ կամ սեւ :

— Ի՞նչ կ'ըսէք, գոչեց Նիք աշխոյժով : Քարէթըզի այդ աչքերը միշտ կը նշմարուին . . . և սակայն, ընդմիջեց ուսերը թօթուելով, մեր պատճառարանութիւնները միայն կ'ըսեն թէ օթեակին մէջ ըլլալու էր . . . : Բայց ինչպէ՞ս մնաւ է այս կինը որ այնքան բուռն կերպով կը սիրէր :

— Երկու կարելի բացատրութիւն կայ, զիտեղ տուաւ Քարթըր մտածկոտ. կա՛մ կասկածած է թէ փախուստի ամէն միջոց անկարելի է ու ինքզինք սպաննած է . . . և կամ Մօսիս Քարթթըզ մեղացած է զայն, ինչպէս ըրաւ վերջերս իր բարեկամը, պանքայի նախագահը . . . :

— Ըսել կ'ուզեա՞ որ այդ ինչքը զինքը կը նեղէր իր փախուստին մէջ :

— Ի՞նչ գիտնամ, պատասխանեց Նիք Քարթըր ուսերը բարձրացնելով : Այդ Քարթթըզը զիսկներու վրայէն կը քալէ երբ խնդրու իր կեանքը ազատելու վրայ է :

Ընդմիջեց խօսքը, որովհետեւ նորասեղին մէջ ոտքի ձայներ կը լսուէին : Բժիշկը զոր Ռիտտըր վնասուելու գացած էր օթեակին մէջ մտաւ :

Արագ կերպով իրարու ներկայացուելէ ետքը, մօտեցաւ զիսկին և քննութեան սխաւ :

— Մահը առ առաւելն մէկ ժամ ոտաջ պատահած է ,
ըսաւ :

Յետոյ գորզին վրայ գտնուած դէնքը առաւ . և ուշա-
ղբութեամբ քնեց :

— Այս գաշոյնով կինը ինքզինք սպաննած է , հար-
ցուց զարմացած դէմքով մը զազանի ստիկանին որ քովը
կեցած էր :

— Անշուշտ , հաստատեց Նիք : Դիակին ճիշտ քովը
դեանին վրայ գտանք :

Բժիշկը լեկնու մը սուրկեց և հրամայեց մեռեալին մար-
մինը դարձնել , ախպէս մը որ դէմքը լոյսին մէջ ըլլայ
ըսորովին :

Ներկաները ստեղծմով նշմարեցին որ անիծեալ կնոջ
խրոխտ ու վեզկեցիկ դիմագիծները այլևս ճանաչելի չէին :

Ազտառ թուխ արաաններ կը ծածկէին դիակին . երեսը
և չրթունքը ուժով մը իրարու սեղմուած , սեւ դոյն մը
առած էին :

Բժիշկը յարաճուն հոտնդով մը իր քննութիւնը առաջ
կը տանէր :

Կուրծքին վրայ չրջադիտար բացած էր և վէրքին կը
նայէր ուշաբրութեամբ :

— Լաւ ուրեմն , ըսաւ , այս կինը այնքան դաշոյնի
հարուածէ մը չէ մեռած որքան սոսկալի թուեալորու-
թեամբ . . . այս գաշոյնին ծայրը թուեալոր է , պարսն
Քարթըր , ըսաւ զազանի ստիկանին լուրջ չեղտով մը :
Չգոյշ եղէ՛ք , . . . սկզբուք մը բուսական է ձեզի մեռցնե-
լու համար :

— Շատ լաւ , տոբթոր , պատասխանեց Նիք : Բայց
ըսէ՛ք ինձի , միթէ կինը ինքզինքին ստուած է հարուածո
. . . կրնա՞ք այս կէտը ճշտել :

— Անշուշտ . . . չէ՛ , անձնատոյտնութիւն չէ եղած ,

— Ոչինչ, հաստատուց պաշտօնեան:

Նիք դէպի իր օգնական Չիքը դարձաւ, որ գիակին գտած էր և կը յայտարարէր թէ տակաւին տաք էր:

— Ապահովարար դեռ կենդանի էր կէս ժամ առաջ, ըսաւ իր մտածումներուն մէջ թաղուելով:

Յանկարծ դէպի պաշտօնեան դարձաւ:

— Մարդուն աչքերուն մէջ բան մը ձեր ուշադրութիւնը չգրաւեց, հարցուց:

— Իրա՛ւ որ, կապոյտ ակնոցներ կը կրէր, ըսաւ Հէրրիսըն խոհուն կնրոյարանքով մը: Ինձ թուեցաւ որ սուր աչքեր ունէր, թուիս կամ սեւ:

— Ի՛նչ կ'ըսէք, գոչեց Նիք աշխոյժով: Քարէթըղի այդ աչքերը միշտ կը նշմարուին... և սակայն, ընդմիջեց ուսերը թօթուելով, մեր պատճառաբանութիւնները միայն կ'ըսեն թէ օթեակին մէջ ըլլալու էր...: Բայց ինչպէ՞ս մտած է այս կինը որ այնքա՛ն բուռն կերպով կը սիրէր:

— Նրկու կարելի բացատրութիւն կայ, գիտե՛լ տուաւ Քարթըրը մտածելոտ: Կա՛մ կասկածած է թէ փախուստի ամէն միջոց անկարելի է ու ինքզինք սպաննած է... և կամ Մօսիս Քարէթըղ մոռցուցած է զայն, ինչպէս ըրաւ վերջերս իր բարեկամը, պանքայի նախագահը...

— Ըսե՛լ կ'ուզես որ այդ Ինէզը զինքը կը նեղէր իր փախուստին մէջ:

— Ի՛նչ գիտնամ, պատասխանեց Նիք Քարթըր ուսերը բարձրացնելով: Այդ Քարէթըղը գիակներու վրայէն կը քայլէ երբ խնդիրը իր կեանքը աղատելու վրայ է:

Ընդմիջեց խօսքը, որովհետեւ նրբանցքին մէջ ոտքի ձայներ կը լսուէին: Բժիշկը զոր Ռիտտըր փնտռելու դա՛ցած էր օթեակին մէջ մտաւ:

Արագ կերպով իրարու ներկայացուելէ հոգը, մօտեցաւ գիակին և քննութեան սկսաւ:

— Մահը առ առաւելն մէկ ժամ առաջ պատահած է ,
բաւա :

Յետոյ գորզին վրայ գտնուած դէնքը առաւ . և ուշա-
ղըրութեամբ քննեց :

— Այս գաշոյնով կլինը ինքզինք սպաննւած է , հար-
ցուց գարմացած դէմքով մը դադանի ոտտիկանին որ քովը
կեցած էր :

— Անշուշտ , հաստատեց Նիք : Դիակին ճիշտ քովը
դեանին վրայ գտանք :

Բժիշկը թեթեւ մը սուրեց և հրամայեց միտուային մար-
մինը գարձեակ , աջնօղէս մը որ դէմքը լոյսին մէջ ըլլայ
բարորդին :

Ներկաները ստակուծով նշմարեցին որ անիծուող կնոջ
խորխտ ու զեղեցիկ դիմագիծները ալիւս ճանաչելի չէին :

Ազատա թուխ արտաներ կը ծածկէին գիտկին երեսը
և չլիթուէնքը ուժով մը իրարու սեղմուած , սեւ գոյն մը
առած էին :

Բժիշկը յարաճուն եռանդով մը իր քննութիւնը առաջ
կը տանէր :

Կուրծքին վրայ շրջադգետը բացած էր և վէրքին կը
նայէր ուշաբրութեամբ :

— Լաւ ուրեմն , բաւա , այս կլինը այնքան դաշոյնի
հարուածէ մը չէ մեռած որքան ստակալի թունաւորու-
թեամբ . . . այս գաշոյնին ծայրը թունաւոր է , պարան
Քարթըր , բաւա . դադանի ոտտիկանին լուրջ չնշտով մը ,
Զգուշ եղէք , . . . սկսողք մը բաւական է ձեզի մեռցնե-
լու համար :

— Շատ լաւ , առքթոր , պատասխանեց Նիք : Բայց
բա՛շք ինչի , միթէ կլինը ինքզինքին առւած է հարուածս
. . . կրնա՞ք այս կէտը ճշտել :

— Անշուշտ . . . չէ , անձնատուտութիւն չէ եղած ,

պատճառներով զգուշացած է ու է ազմուկ յարուցանելու... ճիշդ հինգ վայրկեանս կեցած է այս տեղ... շատ քիչ ժամանակ է այսպիսի ոճիր մը գործելու համար. բայց ատիկա բաւական է խուզարկելու համար մնում գտնուած մէկու մը գրպաններու և չուտով հեռանալու:

Այդ միջեցին Փացի օթեակին ներսը քննած էր, անկիւն մը գտնուած առարկայով մը վերադարձաւ: Բանկազին հովանար մըն էր ջայլամ մը ճշմարիտ փետուրներով ու ազամանդներով զարդարուած:

— Ինչեղ Նավասոյի հովանարը... կը յիշեմ, այս երկուսն ճիշտ տոտր նման մը ունէր չղթայով մը իր շոր-ջազեկտին կցուած, բոսա զազանի ոստիկանը թոյլօրէն զայն առնելով:

Ինչ կրդմ գնելու միջոցին՝ կեցաւ և աւելի մօտէն ըննեց:

— Հովանարը կոթ չունի, բոսա, այլ անոր տեղ պատեան մը:

Յետոյ շարունակեց.

— Ա՛հ, ա՛հ, զիտենք թէ ուրկէ կուգայ գեղեցիկ զաշտին:

Ծայրայր զգուշութեամբ մը զէնքը առաւ և այդ պատեանին մէջ դրաւ: Զօսպանակ մը շարժեցաւ և պողպատը մէջը հաստատուեցաւ. իր կոթը հովանարին կոթը եղաւ:

— Ատիկա լաւ կը յարմարի ինչ որ զիտենք գեղանի սատանուէին մասին, զիտեց Նիք Քարթըր մօտակոտ ձեւով: Այս թունաւոր զէնքը ձեռքին մէջ, Ոճիրի Թագուհին՝ յուսահատած ատեն՝ մեր ամենուս գէմ պիտի կոտէր...: Բայց հովանարը ուրիշ գազանիքներ ալ ունի ընդմիջեց, ներսի կողմի սատափէ ձողիկներուն նայելով և անոնց վրայ կոխելով, իրը թէ զսպանակ մը գտնելու համար:

վերքը ուսին ծայրէն դէպի կուրծքը կ'երթայ: Մարդ ինք-
զինքին այսպիսի վերք մը չկրնար տալ, զոնէ պատկած
դիրքի մէջ: Արդ, եթէ կինը ինք իրեն զարկած է, պէտք
էր որ նախապէս պատկած ըլլար բազմոցին վրայ, որով-
հետեւ այս թոյնին ազդեցութիւնը վայրկեանական է:
Թոյնը բարաւ ըստածն է, հնդիկ ցեղերու նեոտերուն
սարսափելի թոյնը, թոյն մը որ ամբողջ կազմուածքը
կ'անդամալուծէ մարմնոյն մէջ թափանցելուն պէս...
Եթէ կինը ինք տուած ըլլար հարուածը, այլեւս չէր կրը-
նար գաշտնը ձեռքէն թողուլ. որովհետեւ միանուէր իս-
կոյն պիտի կծկուէին ու զայն ձեռքին մէջ ուժով մը սեղ-
մէին:

— Այդ ակներեւ է, հաստատեց Նիք Քարթըր որ շատ
լուրջ կերպարանք մը առած էր: Ոճրագործութեան մը
հանդէպ կը զանուխնք:

— Եւ ճիշտը ըսելով, նոյնիսկ գողութեան համար
ոճրագործութիւն մը, գոչեց Չիք, որ այդ միջոցին Փա-
ցիի հետ խուզարկած էր մետեալին հաղուստները: Նոյն
իսկ գրողները զարձուած են՝ իբր թէ լու մը պրպըտ-
ուած ըլլային... ո՛չ քսակ ո՛չ թղթապանակ կայ:

— Եւ սակայն ապահովարար տիկինը զրամ ունէր,
ըսաւ Հէրրիսըն, որ զլուխը հետաքրքրութեամբ կ'ստարաց
դռնէն ներս խօթած էր: Նոյնիսկ քսակէն տաար տողաբ
հանեց և ինծի տուաւ:

— Ասիկա կը հաստատէ թէ Ինէզ Նալաոս կողոպ-
տուած է: Հիմա կը մնայ դիտնալ թէ ո՞վ է ոճրագործը
դիտել տուաւ Նիք Քարթըր դիակին քովէն հեռանալով:

— Ապահովարար Քարէթըզ, գոչեց Չիք:

— Ապացուցուած չէ պատասխանեց զաղտնի ոստի-
կանը: Կրնայ նաև երկրորդ այցելուն ըլլալ...: Ո՞վ դի-
տէ: Եթէ երրորդ այցելուն Քարէթըզն էր և ներս մտած
աւան իր լ'իկեռէին խեղիւղուած գասծ է, հաւելի մը

— Մտքէս կ'աճցնէր կոր, աւելցուց իսկոյն յաղթան-
դան ժողատով մը: Շատ ճարտարութեամբ զինուած ար-
դարեւ, բացատրեց ներկաներուն որ իր մօտ կը փութա-
յին: Տեսէք այս սատափէ ցողիկները անսովոր խոշորու-
թիւն մը ունին, բայց խոտոջաւոր են: Ամէն մէկը կը
քայուի երբ սրոշկալ անդ մը կախուի:

— Ի՞նչ կայ հոս, ընդմիջեց, զգուշութեամբ ծաղիկ-
ներէն մէկէն հանելով ծալուած թուղթ մը: Նիւ Եորքէն
Շիքսօ զացող մահճարարձ կառախումբին համար տոմ-
սակ մը... իսկ հոս քովի կողիկին մէջ, ուրիշ մըն ալ
կայ...

Մեքենաբար տոմսակները լոյսին առջեւ կը բերէր քն-
նելու համար ծակուած թուականը:

— Երկու տոմսակները տակաւին չեն գործածուած,
դիտել տուաւ վայրկեան մը ետքը: Նոյնիսկ կարծնեքը
չեն բրցուած և քօնտիւքթէօրին գործիքը վրայէն չէ ան-
ցած: Այս իրիկուն տրուած են... կը խնդրեմ որ ըս-
տուդեա, Չիք, ըսաւ դէպի իր օգնականը զառնալով որ
քովը կեցած էր:

— Անշուշտ, իրաւունք ունիս, ըսաւ այս վերջինը,
ուշադրութեամբ թուականը քննելէ ետքը, նոյնիսկ ժամը
ցոյց տուած է... ութը և երեսուն վայրկեան:

— Հիմա կէսդիշեր է, հաստատեց Նիք Քարթլըր, ժա-
մացոյցը նայելով: Չիքսօյի սահմանուած տոմսակները
չորս ժամ միայն հինգած են:

— Ուրեմն ասոնք ինչդ նաւառօ գնած է գործածե-
լու համար, դիտել տուաւ Չիք, և որովհետեւ երկու
տոմսակ կայ, մին Մօսիս Քարէթըղի սահմանուած ընթաց-
լու է... արդէն Նիք, ըսաւ յուզումով, տեղին թիւն ալ
նշանակուած է, հոս, կարդա, 79 թիւ կառախումբ, թիւ
4859 վակօն, վերի և վարի անկողիններ N°. 17 և 18.

Նիք Քարթրը երկու տոմակները առաւ դաժան խըն-
դուքով մը և ուշադրութեամբ անոնց հայեցաւ : Յետոյ
գրպանէն թղթադանակ և հանեց , երկաթուղիներու ժա-
մանակացոյց մը առաւ և վայրկեան մը ուսումնասիրեց :

— Էտա , ահա տախի խնդիրը : Ճեպընթացը կը մեկնի
կեդրոնական մեծ կայարանէն կէս գիշերը 39 վայրկեան
անցած . . . ուստի 39 վայրկեանէն թիւ 79 կառախուժին
է . . . և որովհետեւ մահճաբարձ կառախուժիի Փիւլման
ընկերութիւնը օրը օրին կուտայ տոմակը , ուրեմն . . .

— Եթէ այս երկուքը գիտաւորութիւն ունէին կէս
ժամէն Չիքակո երթալու , ըսաւ Չիք պաղ արիւնով , կոմ-
սուշի Շափաքայի կամ Ինէզ Նախառոյի մահը կ'արգիլէ
այդ ծրագրին գործադրութիւնը :

— Բայց միայն մեռեալին հոմար , գոչեց Նիք Քար-
թըր : Ո՞վ կ'արգիլէ Մօսիս Քարէթըզը գործադրելէ ծրա-
գիր մը որ տղահոլաբար խնամքով պատրաստուած է :

Յաղթութեան նշոյ մը անցաւ իր աչքերուն մէջէն :

— Էտա ուրեմն , ըսաւ , վայրկեան մը մտածելէ ետ-
քը , դաւն , Չիք , պէտք եղած հրամանները կուտաս գի-
տիկ վերցնելու համար , Քենիչ Մաք Քլաքիի լուր կը
դրկեա և ամէն բան կը կարգադրես . . . Ես Չիքակո պիտի
երթամ , որովհետեւ դրաւ կը գնեմ որ մեր վնասած
մարդը կառախուժին մէջն է :

— Եւ եթէ այնպէս է , գոչեց Չիք , Մտածէ՛ որ գործդ
Մօսիս Քարէթըզի հետ է և որ ձեզ պիտի ճանչնայ ու և է
ծաղուծի տակ . . .

— Նայինք տոմակ պիտի ըլլայ , ըսաւ Նիք Քարթըր
հանդարտութեամբ : Բայց պարտաւ չատախօսութիւններու
տակն չի կայ . . . Ղմբողգաբար չատ ուշ հառայ այստեղ . . .
չեմ ուղիւր ճեպընթացն ալ փախցնել . . . բոլոր թիկերը
ձեռք ա՛ռ ուրեմն , Չիք . . . Եթէ չեմ սխալիր , Մօսիս

— Մտքէս կ'անցնէր կոր, աւելցուց խնայն յաղթան
կան ժպիտով մը: Շատ ճարտարութեամբ զինուած ար-
դարեւ, բացատրեց ներկաներուն որ իր մօտ կը փութա-
յին: Տեսէ՞ք այս սատափէ ցողիկները անսովոր խոշորու-
թիւն մը ունին, բայց խոտոշաւոր են: Ամէն մէկը կը
բացուի երբ որոշեալ տեղ մը կախուի:

— Ինչ կայ հոս, ընդմիջեց, զգուշութեամբ ծաղիկ-
ներէն մէկէն հանելով ծալուած թուղթ մը: Նիւ Նորքէն
Շէքակօ դացող մահճարարձ կառախումբին համար տոմ-
սակ մը...: Իսկ հոս քովի կողիկին մէջ, ուրիշ մըն ալ
կայ...

Մեքենաբար տոմսակները լոյսին առջեւ կը բերէր քն-
նելու համար ծալուած թուականը:

— Երկու տոմսակները տակաւին չեն գործածուած,
դիտել տուաւ վայրկեան մը ետքը: Նոյնիսկ կարծնները
չեն բրդուած և քօնտիւթթէօրին գործիքը վրայէն չէ ան-
ցած: Այս իրիկուն արուած են...: Կը խնդրեմ որ ըս-
տուգես, Ձիք, ըսաւ գէպի իր օգնականը դառնալով որ
քովը կեցած էր:

— Անշուշտ, իրաւունք ունիս, ըսաւ այս վերջինը,
ուշադրութեամբ թուականը քննելէ ետքը, նոյնիսկ ժամը
ցոյց տուած է... ութը և երեսուն վայրկեան:

— Հիմա կէսդիշեր է, հաստատեց Նիք Քարթըրը, ժա-
մացոյցը նայելով: Չիքակօյի սահմանուած տոմսակները
չորս ժամ միայն հինցած են:

— Ուրեմն ասոնք Ինէզ Նավասօ գնած է գործածե-
լու համար, դիտել տուաւ Ձիք, և որովհետեւ երկու
տոմսակ կայ, մին Մօսիս Քարէթըղի սահմանուած ըլլա-
լու է... արդէն Նիք, ըսաւ յուզումով, տեղին թիւն ալ
նշանակուած է, հոս, կարդա, 79 թիւ կառախումբ, թիւ
4859 վաւոն, վերի և վարի անկողիններ N°. 17 և 18.

Նիք Քարթրը երկու տոմսակները առաւ դաժան խնդուրով, մը և ուշադրութեամբ անոնց նայեցաւ: Յետոյ դրպանէն լվլթադանակը հանեց, երկաթուղիներու ժամանակացոյց մը առաւ և վայրկեանք մը ուսումնասիրեց:

— Լաւ, ահաւասիկ խնդիրը: Ճեպընթացը կը մեկնի Կեղրոնական մեծ կայարանէն կէս դիշերը ՅՍ վայրկեան անցած... ուստի ՅՍ վայրկեանէն թիւ 79 կառաչուածքն է... և որովհետեւ մահճարարձ կառախուածքի փութման ընկերութիւնը օրը օրին կուտայ տոմսակը, ուրեմն...:

— Եթէ այս երկուքը դիտաւորութիւն ունէին կէս ժամէն Չիքակօ երթալու, ըսաւ Չիք պաղ արիւնով, կոմսուհի Շափաքալի կոմ Ինէզ Նալատօյի մահը կ'արգիլէ այդ ծրագրին գործադրութիւնը:

— Բայց միայն մեռեալին հոմար, գոչեց Նիք Քարթրը: Ո՛վ կ'արգիլէ Մօսիս Քարէթըզը գործադրելէ ծրագիր մը որ տպահովարար ինտամքով պատրաստուած է:

Յաղթութեան նշոյ մը անցաւ իր աչքերուն մէջէն:

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ, վայրկեան մը մտածելէ ետքը, զաւն, Չիք, տէտք եղած հրամանները կուտաւ զիսկը վերցնելու համար, Բենիչ Մաք Քլաքքի յուր կը զրկեաւ և ամէն բան կը կարգադրեաւ... Ես Չիքակօ պիտի երթամ, որովհետեւ դրաւ կը գնեմ որ մեր վնասած մարդը կառախուծրին մէջն է:

— Եւ եթէ այնպէս է, գոչեց Չիք, Մտածէ՛ որ դործդ Մօսիս Քարէթըզի հետ է և որ ձեզ պիտի ճանչնայ ու և է ծպտումի տակ...:

— Նայինք տոտանկ պիտի ըլլայ, ըսաւ Նիք Քարթրը հանդարտութեամբ: Բայց պարտաւ շատախօսութիւններու տուն չի կայ... զժբաղդարար շատ ուշ հասայ այստեղ... չեմ ուզեր ճեպընթացն ալ փախցնել... բոլոր թիւերը ձեռք ա՛ռ ուրեմն, Չիք... Եթէ չեմ սխալիր, Մօսիս

Քարէթըլ չէ սպաննած իր ընկերուհին, այլ զայն մեռած գտած է... թերեւս դրպանները հալած է տոմոսկները գտնելու համար և այդ առթիւ թղթապանակն ալ տոած է, և թէ քսէն ոճրագործը այդ բանը չէ ըրած: Բայց ա՛մէն բանէ առաջ այդ Քարէթըլի հետքը չինտէ՛... Չեմ գիտեր թէ պիտի յաջողի՞մ: Ուրեմն գուն քեզի գործել բոլորովին և այնպէս ըրէ՛ իբր թէ ես մեռած ու թաղուած ըլլամ... ցտեսութիւն:

— Ա՛հ, Նիք, սպասէ՛, գոչից Չիք բոլորովին ապուշ կարած և որուն վրայ մեծ տղգեցութիւն ըրած էր ի՞նչ հօրեղբորորդիին ու վարպետին յանկարծական որոշումը:

Բայց զաղանի սատիկանը արդէն չէր բեր իրեն: Սանդուխներէն չորս առ չորս վար կ'իջնէր կարելի եղածին չափ շուտ հասնելու թաարոնի ելքի դրան ու ժամանաւ կին կեդրոնական կայարանը գտնուելու համար:

ՎԱՅՐԱՇԱՐԻ ՄԸ ՎՐԱՅ ԿՈՒԻ

Կառապանը որ գտլանի ոստիկանը Օփերա Մէթրօօ-
լիթէնէն մինչեւ կեդրոնական կայարանը տարաւ քիչ
չգարմացաւ, երբոր վերջին ծայր վայելչութեամբ հագ-
ուած իր յաճախորդին տեղ կաթուղի քահանայի մը վար
իջնելը տեսաւ։ Ակնարկով հետեւեցաւ գլուխը չարժելով
հոգեւոր հովիւին որ երկար պարեգօտի մը մէջ, ոտի
ակնոցներ գրած կ'երթար աղնուական գնացքով մը և կը
մտնէր կայարանին ընդարձակ սրահը։

Կառապանին ասլահար դէմքը ուշադրութիւնը գրուեց
այն մարդերէն մէկուն որոնք իրենց ապրուստը կը ճարեն
կառքերու դռները բանալի գոցելով կոմ մանուսանդ տոտր
փոխարէն նուէրներ ստանալով։

— Էսա ուրեմն, ըսաւ գոնակը գոցելով։ Ահա աղան
մարդ մը որ և ոչ իսկ տաանոց մը տուաւ ինծի։

— Ինծի ալ աղար մը տուաւ, մոլտաց կառապանը։
Սատանան գիտէ թէ ով է... Օփերային առջեւ կառք
մտած ասունը վայելուչ կենցաղասէր մըն էր և ահա իրրեւ
քահանայ վար իջաւ... երբեք չէի կարծեր որ իմ կառքիս
մէջ մարդ այսքան շուտ եկեղեցականի կրնայ փոխուիլ։

— Մի՛ կենաք, գոչեց ոստիկան մը բարկացած չեչ-
տով մը, խօսակցութիւնը կարճ կապելով։

Մարդը կարծես հրաժարեցաւ ուրիշ դռնակներ բանա-
լու բաղձանքէն, մտաւ կայարանի սրահը և տեսաւ որ
քահանան աներեւոյթ կըլլար մեկնումի քարտիր առաջ-
նորդող մեծ դռներէն մէկուն մէջ։

Կայծակի արագութեամբ դէպի կիշէն վազեց։

— Ներեցէ՛ք, կ'աղաչեմ, հարցուց տոմասկ սուռով տարիքս օրիորդին. վերապատուելի քահանայն բռնեմ թողուց կառքին մէջ... ո՛ւր տեղի համար տոմասկ առած է:

— Մահճարարձ Չիքսկոյի համար... խօսքերնիդ կաթոլիկ քահանային համար չէ՞:

Մարդը զլիսովը այդ ըսաւ և զէպի քարափը վազեց:

Բայց թէև նշմարեց կեղծ քահանայն որ արագօրէն կ'անցնէր վակօններուն առջեւէն, բայց հալիւ ակնարկ մը ուղղեց անոր, ոչ ալ ետեւէն դնաց:

Բայց այսուհանդերձ կրցաւ հաստատել թէ վերապատուելին սեւամորթի մը օգնութեամբ առաջին մահճարարձ վակօնը մտած էր: Այն տունն արագօրէն անցաւ այդ մասնաւորապէս երկայն վակօնին առջեւէն, յետոյ բռնաբարձ վակօնին առջեւէն և մօտեցաւ ֆշացող ու մեկնելու վրայ եղող վայրաչարժին:

Մարդը զգուշութեամբ շուրջը նայեցաւ տեանելու համար թէ մէկը կը զիտէ՞ր զինքը: Յետոյ երբ իր շուրջանակի ակնարկը զինքը ապահովեց, վայրաչարժին առջեւ տահեցաւ, ճամբէն անցաւ և մեքենային միւս կողմը հասաւ, ճիշտ այն վայրկեանին ուր սուրով ու ֆշացող հրէշը չարժիկ կը սկսէր:

Անխնեքը յամբարար կը դառնային: Ապակեպատ վանդակը որուն մէջ մեքենավարը կը դանդաղէր անցաւ այդ տարօրինակ մարդուն առջեւէն. յետոյ ամխարարձ կառքը եկաւ իր հնոցապանովը: Այս վերջինը նշմարած բլլալու էր ճամբուն մէկ կողմը կծկած մարդը, որովհետեւ երկաթէ բազրիքին վրայ ծռեցաւ և մեքենային սուրումնէն բռն և ցնցուցեց որուն մէջէն հետեւեալ բառերը որոշապէս իր ականջին հասան.

— Նիք Բարթըր կառախումբին մէջն է... մահճարարձ վակօնը... կաթոլիկ քահանայի կերպարանքով:

Յետոյ վայրաշարժը ժամբան շարունակեց աւելի արագ բռնաբարձ վակօնն ալ անցաւ մարդուն գիմացէն : Հիմա մահճաբարձ վակօնին տամալին կը գտնուէր իր առջեւ : Քահանան հոն ստքի կեցած էր, կարծես օդ առնելու կամ յետին ակնարկ մը նետելու համար կայարանի ընդարձակ սրահին վրայ : Զայն տեսնելով մարդը աւելի ծուցաւ լաւագոյն կերպով զինքը ծածկելու համար :

Բայց այդ արագ շարժումը ճիշտ Նիք Քարթլըրի կասկածը արթնցուց :

Հոշակաւոր դազանի ոտիկանը միեւնոյն ատեն իր ակնարկը ամէն կողմ ուղղելու կարողութիւնը ունէր : Մէկ նայուածքով ճանչցաւ մարդը որ իր կառքին դռնակը բացած էր :

Հակառակ սրիկային հաղած ազտօտ լաթերուն՝ իր զէմքը նոյնը մնացած էր և Նիք Քարթլըր իսկոյն ճանչցաւ որ այդ մարդը մօտ կը կազմէր այն թշուառականներու խմբին սրտեք Ինէզի սրահին մէջ թուղթ խաղացողի դեր կը կատարէին վայելուչ զգեստներով :

Բնականաբար Նիք բան մը յայտնի չըրաւ, բայց կըրկնակի ուշադրութեամբ գիտեց իրեն հետեւող մարդը, և կատարելապէս նշմարեց որ այս վերջինը կարճ հարցում մը ուղղած էր տոմսակները բաժնելու պաշտօն ունեցող մարդուն :

Այլ անկէ ետքը ապահով եղաւ որ Մօսիս Քարէթըզ կառախումբին մէջն էր :

Այդ դուռ բացողը իր մեղսակիցն էր և պաշտօն ունէր զինքը լրտեսելու և իմաց տալու : Որովհետեւ պաւլադան տեղի ունեցած էր, կրցած էր վերջին վայրկեանին նշան ընել Ոճիրի Թաղաւորին :

Ուրեմն Մօսիս Քարէթըզ կառախումբին մէջ կը զբոսնուէր. ասոր մասին կասկած չի կար : Բայց ո՞ր պահուրտած էր : Գազանի ոտիկանը գիտէր թէ ինքն ալ ու-

դային աճապարանքով մը կ'աշխատէին, ինչպէս նաեւ այդ երկար վակօնին ներքին մասը :

Մնառակները և կողովները, ծրարներն ու պարիերը թղթատարի համար մինչև վեր կը բարձրանային իրարու վրայ գիզուած : Նիք ի զո՛ւր իր փնտուած որոնեց հոն : Բնականաբար ինք զայն պիտի ճանչնար նոյնիսկ լաւագոյն ծագումնի մը տակ և կամ զայն պիտի տեսնէր սնառակներու հետև տահուլըտած :

Բայց ո՛չ, հարկ էր հրաժարիլ այդ ենթադրութիւնէն :

Իր մեղսակիցը իրեն լուր մը պոռացած էր, այդ բանը բնականաբար բրած էր Բարէթըլէն լսուելու տպահո-վութեամբ :

Ամէն կողմ բռններով լեցուն էր և պաշտօնականները քիչ մը կարգ կանոն դնելու վրայ էին այդ քառասն մէջ : Ասկէ զատ, բարձր պաշտօնայ մը՝ հսկելու համար՝ վա-կօնին մէջ կը գտնուէր : Անշուշտ քննչական չրջան մը կընէր, բայց իր ներկայութիւնը ապահով նշան մըն էր թէ սճրագործը չէր կրնար հոն ըլլալ :

Վայրաշարժը կը մնար :

Փազանի ոտովիանը որքա՛ն կը մտածէր իրեն այնքա՛ն հաւանական կը թուէր թէ Բարէթըլ, որ ո՛չ մէկ բանի առջև կ'ընկրկէր, վայրաշարժին վրայ տպաստանած էր :

Այո միջոցին վայրաշարժը կարճ ու սուր սուլում մը արձակեց : Ճեպընթացը անցած էր Բարք ծառուղիէն և արագօրէն կ'անցնէր 123րդ փողոցի կայարանին առջևէն :

Շմշմոլիկ հուրերու պէս՝ ելեկտրական լամպարները պարելով անցան, մինչ կառախումբը շարունակեց վա-զել դէպի առաջին կայարանը՝ Սլսլանի՝ որ տակաւին քանի մը հարիւր մղոն հեռու կը գտնուէր :

Նիք Բարթըրը ոտքի ելաւ զգուշութեամբ, զլխէն հա-նեց կեղծամը որ ղինքը կը նեղէր և շօշափելով ստուգեց

ղեւորներու առաջին վակօնին մէջ կը գտնուէր որ վայրաշարժէն բաժնուած էր բերնաբարձ վակօնուիլը :

Մարդուն դործեակերպը ցոյց կուտար թէ իր վնասուած մարդը կամ բերնաբարձ վակօնին մէջ և կտամ վայրաշարժին վրայ էր :

Իր լուսաշող վակօնին ներսի կողմը ակնարկ մը նետելով տեսաւ որ սեւամորթ քօնտիւքթէօրը տակաւին խիստ դբաղեալ էր վերջին վայրկեանին համառոտ ուղեւորներուն իրենց անկողինները ցոյց առլու , հաւանօրէն չէր նշմարած որ գաղանի ոստիկանը տամայիին վրայ ելած էր :

Նիք Բարթըր իսկոյն դործելու յոտակագիծ մը յղացաւ :

Պէտք էր որոշապէս զիտնալ թէ ո՛ւր էր Մօուիս Բարէթըղ կառախուսքը ներքնուղիէն դուրս չեկած , որովհետեւ կրնար ըլլալ որ Չարադործը , լուր առնելով իր մեղակցէն , փորձէր վար ցատքել կառախմբէն երբ տակաւին չափաւոր արագութեամբ մը կ'ընթանար :

Ամէն գնով հարկ էր այս բանը արդիւիւ :

Գաղտնի ոստիկանը շուտով մը իր պարեգօտը հանեց չափիկով առաջ նետուելու համար , յովազի մը ճկնութեամբ , տամայիին վրայէն բերնաբարձ վակօնը և անոր տանիքին վրայ շուլուելու : Պէտք էր չտա զգուշութեամբ դործել , որովհետեւ ներքնուղին վակօններէն շատ բարձր չէր : Բայց մարմնամարդի վարժութիւն մը չի կար որ կատարելապէս ծանօթ չըլլար Նիք Բարթըրի :

Վայրկեան մը ետքը փորի վրայ պառկած էր բռնաբարձ վակօնին տանիքին վրայ : Այս տանիքը երկու կողմէն դէպի վար կը հակէր յանկարծ կլորնալով և երկու կողմերուն վրայ լուսամուտներ կը գտնուէին որոնք օդ առնելու կը ծառայէին :

Ասիկա թոյլ տուաւ Նիք Բարթըրի ուշադրութեամբ գննելու՝ առանց երեւնալու , պաշտօնեաները որոնք տեն-

Թէ գէշքերը իրենց տեղն էին և թէ պէտք եղածին պէս կրնար ձեռքերուն մէջ ունենալ :

Յետոյ զգուշութեամբ դէպի առաջ սողաց մինչև վա-
հօնին ծայրագոյն կզրը ուր ստիպուեցաւ կենալ :

Այս վայրկեանին կառախումբը մեծ արագութեամբ
կ'անցնէր Հրտարնի մետաղեայ ցոյացումով ջուրերուն ե-
զերքէն :

Մտնի գիշեր մըն էր , առանց աստղի : Վայրաշարժին
առջև գրուած մեծ լամբարին լոյսը , հակառակէ մը պէս ,
կը սահէր երերուն ջուրին մակերևոյթին վրայ , փրփ-
ւումներով պսակուած ալեակներուն վրայ լուսաւոր ա-
կօսներ զծնկով :

Վայրաշարժը մթութեան մէջ կորսուած էր : Ածխա-
բարձ կառքը որ լեցուած էր , տեսողութիւնը կ'արգիլէր
մեքենավարին լացիկին ու հնոցպանին տեղւոյն վրայ :

Նիք Քարթըր չառ սուր աչքեր ունէր : Վայրկեան մը
նշմարեց որ մեքենային վրայ միայն երկու հոգի կար
զոյն վարելու համար և թէ մեքենավարը այդ միջոցին
խիւ ածխաբարձ վախօնին վրայ շուրջուելու վտանգաւոր
գործողութիւնը կը կատարէր հնոցպանին քով գալու հա-
մար :

Նիք Քարթըր իսկոյն հասկցաւ թէ արտաքոյ կարգի
բան մը կ'անցնէր , քանզի մեքենավարը ս և է պտտըր-
ուակով պէտք չէ իր տեղը թողու և ինչ որ կ'ընէր կա-
նօնի հակառակ , ինչպէս այդ վայրկեանին , կրնար իր
պաշտօնը կորսնցնել տալ իթէ նշմարուէր :

Ինչպէս որ ցածախ կը պտտահէր իրեն , հոշակաւոր
զազոնի ոտիկանը այս պարագային ալ ներքին բնազ-
դական զօրութենէ մը մղուած գործեց , առանց խորհելու
իր աւելի քան վտանգաւոր արարքին հետեւանքներուն
վրայ : Ակիւռի մը ճկնութեամբ վախօնին տանիքէն վա-
ր ինջաւ : Վայրկեան մը ետքը այդ վախօնը վայրաշարժին
կցող շղթաներուն վրայ էր :

Գաղանի ոստիկանին արատաւօր զօրութիւնը ունե-
նալու էր կենալու համար այդ շղթաներուն վրայ որոնք
չարունակարար կը չարժէին և յանկարծական կերպով
մէկ կողմ կը նետուէին : Սխալ չարժում մը կրնար աղի-
տարեր ըլլալ , որովհետեւ ճամբուն վրայ անկում մը ա-
պահովարար մահ պիտի պատճառէր :

Ստեփանի վայրկեան մը եղաւ երբոր այդ յիմարական
յանդգնութեամբ մարդը վայրաչարժին պատուանդանին
վրայ անկուեցաւ որուն հասեր էր սողալով , նոյնիսկ մե-
քենային կառչելու համար :

Գոհունակութեան հառաչանք մը և Նիք Քարթըր սուրաց
սանդուխին վրայ :

Լաւ տեսած էր . . . խորչը պարապ էր և մեքենավարը
կրաքնէ ամիսարարձ վախօնին վրայէն հնոցապանին տեղը
գացած էր :

Աչքի տկնարկով մը , Նիք Քարթըր տեսաւ որ մեքե-
նավարը ուղիւ գործիքը կտպած էր ձող մը անցնելով
մէջէն :

Ասոնք ալ նշաններ էին որ մեքենավարը , իր պար-
տականութեան մէջ թերանալով և վատահելով ճամբուն
վրայ որ համեմատաբար շիտակ ու ոլորի էր , միտք ու-
նէր միջոց մը բացակայելու :

Այս վայրկեանին վայրաչարժը երկարօրէն սուլեց և
գաղանի ոստիկանին սուր տկնարկը նշմարեց որ մեքե-
նավարը սուլիչը երկար չուանի մը կտպած էր զոր հետը
ստորած էր , միևնոյն րոպէին երկրորդական կայարանի
մը սուղեւէն կ'անցնէին :

Զգուշութեամբ Նիք Քարթըր սկսաւ վայրաժարժին
մետաղեայ տանիքին վրայ շուլուիլ :

Առանց մեծ գծուարութեան յաջողեցաւ քանդի
իր անցուցած վտանգներուն հետ բազմատեսիլ ասիկա
պարզ խաղ մըն էր իրեն համար :

Գաղտնի ոստիկանը շարունակեց մեծ զգուշութեամբ շուրջով վայրաշարժին վրայ։ Երբ հոն հասաւ զգաց այն կրկնակ վտանգը որուն ենթարկուած էր . մէկ կողմէն միշտ ծածկուած ըլլալու ջանքով՝ պէտք էր ընտրել ամենէն մութ կէտերը առանց դիտնալու թէ արդեօք ածուխները չպիտի փչէին իր քայլերուն տակ . միւս կողմէ՝ կրնար ամէն վայրկեան տեսնուիլ մեքենավարէն՝ եթէ այս վերջինը իր տեղը դառնար , ինչ որ շատ հաւանական էր :

Գաղտնի ոստիկանը անկէ խուսափելու միջոց մը չէր տեսներ և ինքն իրեն հը հարցնէր . թէ այդ մարդը ի՞նչ պէս պիտի ընդունէր իր անբացադրելի ներկայութիւնը վայրաշարժին վրայ , եթէ զինքը նշմարէր :

Հակառակ իր քաջութեան , Նիք Քարթըր սոսկումով մը մտածեց արագօրէն ընթացող վայրաշարժին վրայ սլայքարի մը հաւանականութեան :

Բայց չէր կասկածէր թէ իրականութիւնը իր յուսկոյն ենթադրութիւններն իսկ պիտի անցնէր :

Վերջապէս Նիք Քարթըր տեղաւորուեցաւ վայրաշարժին մէկ բարձրագոյն կատարը ուր բազմաաբար ապահովութեան մէջ էր և ուր բաւական մօտ կը գտնուէր երկու մարդերուն որոնք հնոցի խցիկին մէջ հաւաքուած էին և կրնար զանոնք դիտել և նպաստաւոր հով մը կրնար մինչեւ իրեն բերել անոնց խօսքերն ալ :

Այս վայրկեանին իրենցմէ մին հնոցին դուռը բացաւ : Այրող տաքութիւն մը դուրս ցայտեց և կրակին ցոլացումը լուսաւորեց խցիկը :

Նիք Քարթըր իր թաքստոցէն տեսաւ երկու մարդիկ՝ քով քովի : Երկու հերակլեան կազմուածքներ էին , մին գեր ու կարճ , միւսը աւելի երկայն ու նուրբ :

Այս վերջինը շատ լաւ կը ճանչնար Նիք Քարթըր՝ արդէն յաճախ կատաղօրէն կռուած էր հետը :

— Նոյնիսկ եթէ ինծի լաւ վճարէք, լսեց որ կ'ըսէր ցած ձայնով երկու մարդիկներէն մին, բոլոր ատոնն աղէկ ըայց մէկը նշմարէ որ տեղս թողած եմ, պաշտօնս կը կորսնցնեմ:

— Բայց արդէն հազար տուար վճարեցի ձեզի և նոյն քան ալ ձեր հնոցատպանին, պատասխանեց միւսը:

Այժմ Նիք Գարթըր իր մարդը ձայնէն ալ ճանչցաւ:

— Այս այսպէս կրնայ երթալ մինչև Ալպանի:

— Բայց ասպահովարար ոչ աւելի հեռուն, մալտայ մերենաւորը:

— Երբ հոս եկաք կառախումբին մեկնումէն քիչ մը առաջ և ինծի հազար տուարնոց պանքնօթ մը տուիք, իրաւ որ, դրամէն փորձուեցայ և ինքնին ըսի. ինչ կ'ելլէ ասկէ. մանաւանդ որ դուք ալ կ'ըսէիք թէ հնոցէն կը հասկնայիք... շատ խորհելու ժամանակ չունեցայ և չի մտածեցի թէ ինչ բան ձեզ կը մղէր իմ հնոցապանիս տեղը բռնելու: Եւ որովհետեւ Ճիմմի եւս համաձայն էր դէշ բան մը չանցաւ մտքէս: Բայց հիմա կը նախընտրեմ հազար տուարէն հրաժարիլ: Ամուսնացած եմ պարոն և տղաքներ ունիմ... և իմ պաշտօնս տարեկան 2500 տուար կը բերէ ինծի... և յետոյ չեմ ուզեր գէշ գործի մը օժանդակել:

Հաղաց, խօսքը ընդմիջեց և կրկին զբաղեցաւ ածուխ դնել հնոցը:

— Բարեբախդաբար Ճիմմին ալ եկաւ, չարունակեց սրտնեղութեամբ: Ալպանի հասնելուն պէտք է որ իր գործին գլուխը անցնի՝ ուրիշ միջոց չի կայ:

— Ասիկա ինծի ալ կը յարմարի, ըսաւ Մօսիս Գա-
րթըրը: Ժամը քանիին հոն պիտի ըլլանք:

— Ժամը հինգին:

— Ահ, ասկաւին բոլորովին լուսցած չպիտի ըլլայ,

չեղնուդ պէս կը սուլէ... ստիկա գոնէ կրնաք ընել, պա-
րոն, հէ՞ :

— Կ'ուզէ՞ք որ վաղօնին վրայ շուլուխմ, հարցուց
յամբարար Քարէթըղ :

— Ո՛չ թէ կ'ուզեմ, այլ պէտք է, գոչեց մեքենա-
վարը կատաղած : Ճիմմի շուտով պիտի գայ, որովհետեւ
մարտիի մը պէս ճկուն է... իրեն կ'ըսէք որ զանգակը
կեցնէ : Հնոցին քով գալուն պէս ես կը դառնամ գործիս
գլուխը և գուք հոս կը ծածկուիք մինչեւ որ Ալպանի
հասնիք... : Հո՛ն պէտք է որ մեկնիք մեքենայէն, որով-
հետեւ եթէ Ալպանիի կայարանապետը երեք հողի տես-
նայ հոս խելոս անիծուած է :

Նիք Քարթըրը զգաց որ իր չնջառութիւնը կը վազրէր :
Պայքար մը, իր կեանքին սամնէն սարսափելի ու վտան-
գաւոր պայքարը անմիջական էր, ո՛չ թէ միայն հակա-
ռակորդի մը հետ որ իրեն չափ զօրաւոր ու ճարպիկ էր,
այլ մարդու հետ որ գիտէր թէ կորսուած էր եթէ յաղ-
թող չըլլար... յուսահատի մը հետ որ իր բոլոր կորովը
օգնութեան պիտի կանչէր :

Երկար ատենէ ի վեր, Նիք Քարթըրը հասկցած էր թէ
ի՛նչ քան Ոճիրի Թագաւորը վայրաշարժին վրայ առաջ-
նորդած էր :

Անշուշտ Մօսիս Քարէթըղ իր հոմանունիին Ինէզի հետ
առած էր 17 թիւ աղիտաւոր օթեակը, որպէսզի միա-
նալու տեղ մը ունենան այն սպառազային ուր իրենց
դործած ոճիրը վիժէր : Բայց երբ զաղանի ոտափկանը կըր-
կին իրենց ճամբուն վրայ եկեր էր, զոյգը որոշեւ էր նախ
իրենց մահացու թշնամին կտրանցնել ու յետոյ փախչիլ :

Երբ յաջողեցան Չիքը բնդարմացնել կառքին մէջ
Ղինքը հոն թողուցին և Ինէզ ուղղակի Օլիէրա գնաց :

Հաւանաբար Մօսիս Քարէթըղ օթեակին առաջին այ-
ցելուն եղած էր. յետոյ իրենց մեղսակիցներէն մին եկած

ըստ Քարէթըզ: Միթէ չողենաւ մը չի Էկա՞յ Նիւ Եորք վերադարձող, հէ՞:

— Անշուշտ մեր համակէն կէս ժամ ետքը... կեցէք պարոն... այսօր նաւապետ Ֆուլըրի չողենաւն է... թեւ ըստ ձեր ուղած մարդն է, քանզի զրամի համար չտուքան կ'ընէ... իմ զխոնարիք բանս չէ... ես չեմ խառնուիր:

«Բանի որ այրը ըսի, բէնն ալ կ'ըսեմ և բերանս կը գոցեմ... արդէն ստիպուած եմ եթէ տեղս կորսնցնել չեմ ուզեր...: Բայց ինչ որ լսեցի կայարանէն մեկնած տաննիս... ինչ որ այդ ստահակը պոռաց Նիք Քարթըրի և կաթողիկ քահանայի մը մասին... լաւ ուրեմն, պարոն, Նիք Քարթըրի հետ զորք ունենալ չեմ ուզեր, մանաւանդ իրեն դէմ...»

— Բաւական է, լսեցէք ու ես կ'իջնեմ Ալպանի, պատասխանեց Քարէթըզ չոր կերպով: Բայց աւելի երկար ատեն չեմ կրնար ծառայել այս զժոխային մեքենային մէջ... արդէն ուրիշ բաներ ունիմ գլխուս մէջ:

Մեքենավարը հայհոյեց:

— Ահա մարդ ինչ կը շահի երբ տասնիկ բաներու ահանջ կը կախէ, մոլտաց բաւական բարձր որով զազանի ոտականը կրցաւ լսել: Չեղ տաք վայրկեան ատանձին չեմ կրնար թողուլ... մեքենան պիտի պայթեցնէք... կամ չողին պիտի պակսեցնէք... երկար ատեն պիտի չ'ուռնամ այս ճամբորդութիւնը:

Ահա խնդալ առանց ուրախութեան միշտ հնոցը տնոխ դնելով:

— Գոնէ կրնա՞ք բան մը ընել, հարցուց: Զիմմիին հետ որոշեցինք որ վախճաններուն երկայնքէն տնոխարձ վախճանը պիտի գայ այն պարագային ուր դուք չկրնաք զորք տեսնել...: Եթէ մեքենային զանգակը լսէ պիտի գայ...: Սուրիչին չուան մը կապեցի որ ձեռքս է, քա-

շերտուղ պէս կը սուլէ... ասիկա դոնէ կրնաք ընել, պա-
րոն, հէ՛ :

— Կ'ուզէ՞ք որ վաղօնին վրայ շուլլուիմ, հարցուց
յամբարար Քարէթըզ :

— Ո՛չ թէ կ'ուզեմ, այլ պէտք է, դուչեց մեքենա-
վարը կառուած : Ճիմմի շուտով պիտի դայ, որովհետեւ
մարտիս մը պէս ճկուն է... Իրեն կ'ըսէք որ զանգակը
կեցնէ : Հնոցին քով գալուն պէս ես կը դառնամ դործիս
զուխը և դուք հոս կը ծածկուիք մինչեւ որ Ալպանի
հասնիք... : Հոն պէտք է որ մեկնիք մեքենայէն, որով-
հետեւ եթէ Ալպանիի կոյարանապետը երեք հոգի տես-
նայ հոս խերս անխժուած է :

Նիք Քարթըրը զգաց որ իր շնջառութիւնը կը զաղբէր :
Պայքար մը, իր կեանքին ամենէն սարսափելի ու վառ-
գաւոր պայքարը անմիջական էր, ո՛չ թէ միայն հակա-
ռակորդի մը հետ որ իրեն չափ զօրաւոր ու ճարպիկ էր,
այլ մարդու հետ որ գիտէր թէ կորսուած էր եթէ յաղ-
թող չըլլար... յուսահատի մը հետ որ իր բոլոր կորովը
օդնութեան պիտի կանչէր :

Երկար ատենէ ի վեր, Նիք Քարթըրը հասկցած էր թէ
ինչ բան Ոճիրի Թագաւորը վայրաշարժին վրայ առաջ-
նորդած էր :

Անշուշտ Մօսիս Քարէթըզ իր հոմանունին Ինէզի հետ
առած էր 17 թիւ աղիտաւոր օթեակը, որպէսզի միա-
նալու տեղ մը ունենան այն պարագային ուր իրենց
Գործած ոճիրը վիժէր : Բաց երբ զազանի սասիկանը կըր-
կին իրենց ճամբուն վրայ եկեր էր, զոյգը որոշեր էր նախ
իրենց մահացու թշնամին կորսնցնել ու յետոյ փախչիլ :

Երբ յաջողեցան Ձիքը բնդարմացնել կառքին մէջ
զինքը հոն թողուցին և Ինէզ ուղղակի Օփէրա գնաց :

Հաւանաբար Մօսիս Քարէթըզ օթեակին առաջին այ-
գիւուն եղած էր. յետոյ իրենց մեղսակիցներէն մին եկած

ըստ Քարէթըղ: Միթէ չողենաւ մը չի կայ Նիւ Եորք վերադարձող, հէ՞:

— Անշուշտ մեր հասնելէն կէս ժամ ետքը... կեցէք պարոն... այսօր նաւապետ Ֆուլքըրի չողենաւն է... թեւեւ ձեր ուղած մարդն է, քանզի դրամի համար չտա բան կ'ընէ... իմ գիտնալիք բանս չէ... ես չեմ խտուշուիր:

«Բանի որ այքը ըսի, բէնն ալ կ'ըսեմ և բերանս կը գոցեմ... արդէն ստիպուած եմ եթէ տեղս կորսնցնել չեմ ուզեր... Բայց ինչ որ լսեցի կայարանէն մեկնած տաննիս... ինչ որ այդ ստանալը պուսայ Նիք Քարթըրի և կաթողիկ քահանայի մը մասին... լաւ ուրեմն, պարոն, Նիք Քարթըրի հետ գործ ունենալ չեմ ուզեր, մանաւանդ իրեն դէմ...»

— Բաւական է, լսեցէք ու ես կ'իջնեմ Ալպանի, պատասխանեց Քարէթըղ չոր կերպով: Բայց աւելի երկար ատեն չեմ կրնար ծառայել այս դժոխային մեքենային մէջ... արդէն ուրիշ բաներ ունիմ գլխուս մէջ:

Մեքենավարը հայհոյեց:

— Ահա մարդ ինչ կը շահի երբ ասանկ բաներու ահանջ կը կախէ, մոլտուց բաւական բարձր որով գաղտնի ոտականը կրցաւ լսել: Ջեզ տտար վայրկեան տառնձին չեմ կրնար թողուլ... մեքենան պիտի պայթեցնէք... կամ չողին պիտի պակսեցնէք... երկար ատեն պիտի չ'ուռնամ այս ճամբորդութիւնը:

Սկսաւ խնդալ առանց ուրախութեան միշտ հնոցը ածուխ գնելով:

— Գոնէ կրնա՞ք բան մը ընել, հարցուց: Ճիմմիին հետ որոշեցինք որ վաճօններուն երկայնքէն տմխարարձ վաճօնը պիտի զայ այն պարագային ուր գուք չկրնաք գործ տեսնել...: Եթէ մեքենային զանգակը լսէ պիտի զայ...: Սուրիչին չուան մը կոպեցի որ ձեռքս է, քա-

է... այդ երկրորդ այցելուն թէ Մօսիս Քարէթըզ եղած է Ինէզ Նալառօյի սպաննիչը... այս կէտը անորոշ կը մնար և իր կարեւորութիւնն ալ բոլորովին երկրորդական էր... Ապահովաբար Մօսիս չէր գտած նախապէս առնուած տոմսակները, արդէն նոյնիսկ չպիտի համարձակէր զանոնք գործածել: Հիմա որ Ինէզ մեռած էր, այլեւս չէր կրնար Նիւ Եորքի մէջ մնալ, որովհետեւ ալ չէր կրնար յոյս գնել այդ աշխոյժ իմացականութեան վրայ որ միշտ գիտցած էր նոր միջոցներ գտնել ոստիկանութեան քիթին խնդալու համար:

Հաւանօրէն, միեւնոյն ատեն Ռճիբի Թագաւորին մեղսակիցները իրեն իմացուցած էին Ինէզի տան մէջ անցած դարձածները: Ուրեմն Քարէթըզ գիտէր թէ Նիք Քարթըրի գէմ մահափորձը վիժած էր չնորհիւ Նախախնամութեան:

Յայտնի էր որ իր մեղսակիցները նշմարած էին Նիք Քարթըրի և իր մարդոց Օփերա Մէթրօքօյիթէն զայերնին և թէ անկէ դորձնական հետեւանքներ հանած էին իրենց համար: Ասոր համար նաև Քարէթըզ յուսահատական գաղափարը ունեցած էր կաշառելու մեքենավարը և հնոցապանը և այս վերջնոյն տեղը առնելու, յուսալով այս կերպով Նիւ Եորքէն հեռանալ առանց ուշադրութիւն գրաւելու:

Այսպէս հասնելով՝ կը յուսար անշուշտ գետապնաց շոգենաւը նստիլ և ջանալ կաշառելու այն նաւապետը զոր իրենց ցոյց տուած էին իրրեւ կաշառատէր: Եթէ յաջողէր, դժուար չպիտի ըլլար նաւապետին գաղափարաբար Քարէթըզը մայնելի Հարաւային Ամերիկայ մեկնող շոգենաւի յը մէջ — և անգամ մը որ այդ հեռաւոր տեղերը իյնար ալ ազատած էր:

Բայց այդպէս չպիտի ըլլար:

Ստիպուած ըլլալով անցնիլ այն տեղէն ուրկէ կուգէ

մեքենայարը՝ Մօսիս Քարէթըզ պաարաստուեցաւ հնո-
ցապանին խցիկէն վայրաշարժին վրայ ելլել, դարնելու
համար զանդակը որ հնոցապանը պիտի կանչէր :

Նիք Քարթըր հասկցաւ որ ոճրագործին դալէն առաջ
լուսադոյն զիրքը բռնել :

Անըմբռնելի արագութեամբ մը գաղտնի ոտսիկանը
եւ դարձաւ : Գլուխը ծռած առաջ կերթար առանց ու-
շադրութիւն դարձնելու վտանգին : Ամէն նկատում ան-
յայտ կրկար սա գերագոյն նպատակին առջեւ որ էր միւ-
սէն առաջ հասնիլ որոշեալ տեղը :

Հազիւ թէ Նիք Քարթըր հասած էր երբ նշմարեց որ
չարագործը մօտէն իրեն կը հետեւէր : Այս վերջինը վը-
տանդաւոր վերեկքովը այնքան զբաղած էր որ շուրջը նա-
յելու չէր համարձակէր : Կիսամայն կը հայհոյէր և քովե-
տի կը սողար :

Վարժ ձեռքով մը Նիք Քարթըր խփոյն ուղեց երկա-
թուղին կեցնել, Բոլոր զօրութեամբը նետուեցաւ սանձի
լծակին վրայ շողին եւ դարձնելու համար :

Վայրաշարժը որ մեծ արագութեամբ կ'ընթանար իր
ընթացքը յանկարծ մեղմացուց :

Միեւնոյն ատեն Նիք Քարթըր տեսաւ, ճիշտ իր զըլ-
խուէ վերեւը զիշատիչ գաղանի երկու բոցավառ աչքեր
իր վրայ ուղղուած որ կատաղութեամբ վառուած :

Մօսիս Քարէթըզն էր :

Շոգիին խրացուցիչ պլումը որ կախարիչէն դուրս կը
խուսափէր, խեղդեց Ոճիրի Թագաւորին կատաղութեան
աղաղակը :

Բոլորովին մեքենական շարժումով մը Նիք Քարթըր
իր բէվովէրը քաշեց և ուղղեց իր վրայ գտնուող մար-
մինին որ ինքն իր վրայ ամփոփուած էր ցատքելու
պատրաստ վագրի մը պէս :

Բայց Մօռիա Քարէթըդ աշնայիսի վայրկեանի մը մէջ էր որ այլեւս չէր վախնար մահացու զէնքէն:

Ոստումով մը վայրաշարժի տանիքէն ցառքեց իր թշնամիին վրայ: Իրա՛ւ է որ գաղտնի ոստիկանին ձեռքին մէջ ըէվրովէրը պայթեցաւ, բայց գնդակը վրիպեցաւ: Եւ Նիք Քարթըր երկրորդ գնդակ մըն ալ չքաշած՝ զգաց որ գերմարդկային զօրութիամբ մը իր կոկորդէն բռնած էր սրիկան կատաղութենէն, ատելութենէն ու սարսափէն յիմար դարձած:

Րոպէ մը գաղտնի ոստիկանը փորձեց բռնն ջանքերով ինքզինք ազատել իր հակառակորդին ձեռքերէն, բայց ի դժուր: Յուսահատութիւնը կը տասնապատէր աւազակին ուժը և իր անկումին ծանրութիւնը աւելցնելով մարմնոյն ծանրութիւնը, Նիք Քարթըր աշնքան գէշ կերպով վար ինկաւ որ իր դուլին ու ծոծրակը երկաթէ պատուռ, սուռնէն դուրս անցան, մինչ Քարէթըդ իր կուրծքին վրայ ծանրացած էր և իր մահացու մատներով կոկորդը կը սեխմէր:

Սոսկալի պայքարը շարունակուելիս, մինչ վայրաշարժին սեղմուած լծակները միշտ աւելի զօրաւոր կը դուրս և կառահեղութիւն աշնայիսի ցնցումներ ու շարաշուք ոստումներ կը սպառնառէին որ կը սպառնային զայն զծէն դուրս հանելու:

Սրիկային դիտաւորութիւնը յայտնի էր. նոյնիսկ ի դին իր կեանքին կ'ուզէր գաղտնի ոստիկանը դուրս նետել վայրաշարժէն...: Ո՛չ միայն իր զիրքը խաւադոյն չէր, այլ իր մահացու բազուկը կը սպառնար կարելու տարաբաղո գաղտնի ոստիկանին շունչը և անոր խելքը կորսնցնելու:

Բայց Նիք Քարթըր հասկցաւ իր խաղը և յուսահատութիւնը իր ալ ուժերը կը տասնապատէր:

Ոչ մէկ բառ փոխանակեցին երկու մարդիկը, միայն փրենց հեւալու ձայնը կը լսուէր:

Յանկարծ գաղտնի ոստիկանը յաջողեցաւ աղատել իր ձեռքերէն մին և դարբինի մը մուրճին զօրութեամբ սոսկալի հարուածներ տեղաց զինքը գետին տապալողին քունքերուն:

Բայց ի զուր: Կարծես Ոճիրի Թագաւորը չէր զգա՞մ անգամ բռնեցքի սոսկալի հարուածները:

Անոնց արդիւնքը այն էր միայն որ իր կատաղութիւնը կը կրկնապատկէր և իր հակառակորդը կամաց կամաց կը սահէր պատուանդանի աստիճանէն և վրայ:

Այն ատեն անուշի բանը պատահեցաւ:

Քարէթըղի մարմնոյն ճնշումին տակ և անոր կատաղի հրմշտուքներէն, գաղտնի ոստիկանը հշտեցաւ ու գահավիժեցաւ ճամբուն վրայ, հետը քաշքշելով վայրագ թըշնամին:

Բայց միեւնոյն ատեն կառախումբը կեցաւ:

Մահուան սլէս տօգոյն մեքենավարին գէմքը ծռեցաւ շէպի վար:

Վտանգի մը հոտը առաջ էր լսանքերու առաջին ճանչիւնը խելով և խկոյն իր տեղը եկած էր ածուխներուն վրայէն:

Մէկնոյն ատեն դռնակները կը բացուէին և ամէն վակցներէ կառախումբի պաշտօնեաներ ածուպարանքով շուրս կ'ելլէին, գուշակելով սոսկալի կռիւը որ կը շարունակուէր ճամբուն վրայ մեքենային ահագին անիւններուն քով:

Նպաստաւոր զիպուած մը ուղած էր որ Նիք Քարթըր Նոյնիսկ իր անկումի շարժումին մէջ, կրցած էր սլացքով մը մէկ կողմ նետուէր ու աղատէր անիւններու ներքեւ լաւջախուելու վտանգէն:

Նոյն ճիգով, Նիք Քարթրը իր հակառակորդին վրա-
դարցած էր որուն զլուխը երկաթէ աստիճաննորուն եզեր-
քին վրայ բերած էր, այնպէս որ հիմա գաղտնի ոստի-
կանն էր որ ծունկի եկած էր կէս մը ընդարմացած ոճյ
րագործին վրայ:

— Ետ քաշուեցէք, գոչեց որոտացող ձայնով մը, երբ
պաշտօնեաները մեքենավարին առաջնորդութեամբ ուղի-
ցին իր վրայ նետուիլ Մօսիս Քարէթըղը ազատելու հա-
մար:

Ետ քաշուեցէք, գաղտնի ոստիկան Նիք Քարթրըն եւ
և այս մարդը իմ բանտարկեալս է... մարդասպան մը
քանի մը անգամ մահուան դատապարտուած և որ երկու
օրէն պէտք է Սինկ—Սինկի ելեկտրական թիկնաթոսին
վրայ բաղմի:

Այս խօսքերը հրաշք գործեցին. եթէ արդէն մեքենա-
վարը, իր պաշտօնը կորսնցնելու երկիւղին մատուցած,
բան մը չէր համարձակէր ընել գաղտնի ոստիկանին դէմ,
միւս պաշտօնեաները ամէնքը իր կողմը եղան:

Մօսիս Քարէթըղի գործը լմացած էր:

Նիք Քարթրը ոճրագործը, ձեռքերը ոտքերը կտալած,
Այսպանի բերաւ և հետեւեալ օր առաջնորդէց, առաջին
կառախումբով Նիւ Եօրք ու անկէ Սինկ—Սինկ:

Մօսիս Քարէթըղ այլեւս ջախջախուած մարդ մըն էր,
կը զգար որ ոչ մէկ ընդդիմութիւն զինքը փրկել և ոչ
մէկ ջանք ըրաւ փախչելու համար:

Բայց անկարելի եղաւ իրեն խօսք մը արտասանել տալ:
Միայն երբ աղէտաւոր թիկնաթոսը առաջնորդէցին զինքը
լռութիւնը խղեց. բռնի և զրգոյիչ ծիծաղ մը արձակեց.
միեւնոյն ատեն շանթահարիչ ակնարկով մը կը չափչփէր
իր յաղթական հակառակորդը որ երգում ըրած էր քովէն
չբաժնուելու մինչև որ Արդարութիւնը գործադրուի:

— Լաւ ուրեմն, Նիք Քարթըր, թատերախաղը ներկայացուեցաւ... և դուն ես յաղթականը, գոչեց խստորէն: Խեղճ Խնէղը իմ վերջին զոհս եղաւ: Պէտք էր զինքը մնասելու անկարող վիճակի մը վերածել, որովհետեւ շատ բան գիտէր: Մեղք, կրնար ապրիլ՝ եթէ այսպէս վերջանալը զխոնայի նախապէս:

Բոպէ մը ետքը, իր յաղթանդամ մարմինը կը տապալէր ու կը կարկամէր ելեկտրական հոսանքի ազդեցութեան տակ: . . . Ատելութեան յետին ակնարկ մը ուղղեց Նիք Քարթրրի որ իր առջեւ կեցած էր թեւերը ծալած և Ոճիրի Թագաւորը կ'երեւար Յաւիտենական Դատաւարին առջեւ:

Քարթըրի խնդիրը վերջացած էր:

ՓԱՆԱ ՌՈՒԱՅԱԼԻ ՄԷՋ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԵ

Գոհարավաճառներու շուկան, Փարիզի մէջ, Փալա Ռուայալ կոչուած մեծ սրահաւոր ստորնայարկն է ուր քովէ քով շարուած են գոհարավաճառներու խանութները :

Հոն գտնուող խանութպանները՝ յաճախ գոհ դացած ըլլալով ճարպիկ խարերաներու, շատ մեծ զգուշութեամբ կը վարուին իրենց խանութը այցելող անձանօթ յաճախորդներու հետ, այսուհանդերձ երբեմն դարձեալ իրենց սպրանքը կը գողցնեն հանճարեղ խարերաներու :

Վերջերս պատահած է խիստ հետաքրքրական դէպք մը որ մեր այս քսածը կը հաստատէ :

Առտու մը, ցերեկուան մօտ, կառքի մը մէջ թաղմամբ, խիստ վաշելուհ կրկու պարոններ կը ներկայանան ծանօթ գոհարավաճառի մը խանութը :

Կ'ուզենք կարեւոր գնումներ ընել Ռուս իշխանուհի Օրլոֆի համար որ Պրիսթօլ պանդոկը իջած է, կ'ըսէ պարոններէն մին, ես իշխանուհիին քրօջ որդին եմ, իսկ ընկերս իր տագրն է : Դժբախտաբար ֆրանսերէն չգիտեր...

Գոհարավաճառը երկու ազնուական պարոնները կը նստեցնէ և կը հարցնէ թէ ի՞նչ տեսակ գոհարեղէններ կ'ուզեն :

— Իշխանուհին կը փափաքի թանկագին մանեակներ մը գնել մարդարտէ, 80էն 100 հազար ֆրանքնոց բան մը :

— Շատ լաւ, կը պատասխանէ գոհարաւաճառը :

Եւ կը փութայ իր արկղը բանալ որուն մէջ պահուած էին թանկագին գոհարեղէնները և 4-5 հատ իրարմէ գեղեցիկ մարգարտէ մանեակներ կը տարածէ յաճախորդներուն աչքին :

Երկու պարտոնները կը սկսին իրարու հետ ուղտերէն տեսնուիլ, մանեակները քննել, անոնց վրայ հիանալ և ի վերջոյ ֆրանսերէն զիտցող պարտը կ'ըսէ .

— Ամէնքն ալ գեղեցիկ են, միայն թէ մենք ասոնց մէջ ընտրութիւն մը չենք կրնար ընել և պիտի խնդրէնք ձենէ որ հաճէիք զանոնք մեզի յանձնել որպէսզի անգամ մը իշխանուհիին ցոյց տայինք . թէեւ իշխանուհին կը փափաքէր ինք անձամբ դալ և նայիլ բայց թեթեւ անհանգստութիւն մը ունենալուն չուզեց դուրս ելլել, մանաւանդ որ վաղն ալ կը մեկնէինք Բարիզէն և Ռուսիա կը վերադառնանք :

Գոհարաւաճառ կատկածելով որ թերեւս գործը խաբերաներու հետ է, զժկամակութիւն կը յայտնէ մանեակները յանձնելու :

— Շատ կը ցաւիմ, բայց, կ'ըսէ, որովհետեւ առաջին անգամն է որ ձեզ ճանչնալու պատիւն ունիմ՝ չեմ կրնար այսքան թանկագին գոհարեղէններ յանձնել . . .

— Շատ իրաւունք ունիք, կը գոչէ միւսը, իրաւ միմարութիւն պիտի բլլար անձանօթ մարդերու առաջին անգամ այսպիսի գոհարեղէններ վստահիլ . . . բայց ուրիշ բան մը կրնաք ընել եթէ կ'ուզէք :

— Ի՞նչ, կը հարցնէ գոհարաւաճառը :

— Իմ ընկերս, այսինքն իշխանուհիին տապըրը թող հոս մնայ և ես իսկոյն մանեակները ցոյց տամ ու պատասխանը բերեմ, նոյնիսկ բոլորը միասին առնելու պէտք չիկայ, գեղեցկագոյներէն երկուքը կը տանիմ և վստահ

եւ որ իշխանուէին անոնց մէջէն հաստ մը պիտի կրնայ ընտրել :

Այս կարգադրութիւնը կը յարմարի գոհարաւաճառին որ երկու մանեակ կը յանձնէ օտարականին ձր կը մեկնի իր ընկերը խանութը թողլով :

Կէս ժամ ետքը ոստիկանութեան քովսէր մը և երկու ոստիկան կը ներկայանան խանութ և քովսէրը իր մարդոց դառնալով կը գոչէ ուս աղնուակները ցոյց տալով .

— Բռնեցէ՛ք սա աւաղակը , ձեռքերը կապեցէ՛ք ու տարէք :

Գոհարաւաճառը ապուշ ապուշ կը զիտէ եղածը :

— Ի՞նչ , կը գոչէ յանկարծ , այս մարդը աւաղակ է , հասլա ընկերը՝ որ երկու մանեակներս տարաւ :

— Հոգ մի՛ ընել , կը պատասխանէ քովսէրը իր ընկերը գողծնելովը միասին արդէն ձերբակալուած ու բանտ առաջնորդուած է , քիչ մը ետքը եկէ՛ք ոստիկանատուն և առէ՛ք ձեր ապրանքները որոնք խնամով պահուած են : Առ այժմ ցտեսութիւն :

Եւ երեք ոստիկանները իրենց կալանաւորին հետ կը մեկնին , մինչ գոհարաւաճառը փառք կուտայ որ այսքան աժան աղատած է փորձանքէն :

Հազիւ թէ անոնք գուրս ելած՝ իսկոյն խանութը կը գոցէ և կը փութայ ոստիկանատուն և կը ներկայանայ ոստիկանապետին :

— Ես այնինչ գոհարաւաճառն եմ , որմէ երկու մանեակ գողցած էին քիչ մը առաջ և որ ձեր քովը կը գրանուի եղեր , կը խնդրեմ որ հաճիք ինձ տալ զանոնք :

— Ի՞նչ մանեակ , կը հարցնէ ոստիկանապետը զարմացած :

Գոհարաւաճառը կը ոտիպուի մանրամասնաբար պատմել իրողութիւնը :

Այն ատեն կը հասկցուի թէ խեղճը զո՞հ գացած էր վարպետ խաբեքաներու և թէ իբրեւ ոստիկան ներկայացող մարդիկն ալ կրկու գողնորուն ընկերներն էին որոնք այդ կերպով յաջողած էին իբրեւ պատանդ գոհարաւաճառին խանութը թողուած մարդն ալ ազատել և անյայտանալ :

Անկէ ի վեր գոհարաւաճառը աւելի կասկածոտ դարձած է, մանաւանդ իբրեւ ուրս ազնուական ներկայացող յաճախորդներու նկատմամբ :

ԱՐԱՄ ԳՈՅՈՒՄՅԱՆ

Մ Ո Ւ Շ Տ Մ Կ Ի

ՄԵԾ ՎԱՃԱԻԱՏՈՒՆ

Մանմուտ Բաբա, Քիւրքի խան, քիւ 1—5

Ազանց և Կանանց համար առաջին կարգի
և աւելն տեսակ Մուշտաֆներ, Մանչոն և Պօա,
վերջին նորաձեւութեանց համաձայն ։

և յցելութիւն մը կը բաւէ ապրանքներու
ազնուութեան և տեսալիներու զնազանութեան
մասին համոզուելու չափար ։

ՓՈՎՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ո Ր Ո Շ Գ Ի Ն

ՆԻՔ ԲԱՆԹԸՐ

Զ

ՄՇՈՒՇԻՆ ՄԷՋ

Կ Ա Մ

ՆՁԱՆԱԾԻ ՄԸ ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ՓԱԽՈՒՄՏԸ

~լին ինտերս ժմաց լին հոգան հասարակատ
~դիւմ աղսկողոր պրմաթկ լսմհոծողոր մուզս, դժխամով

ՀԱՅԿԱՆ ՀԱՅ

ՀԱՅԿԱՆ ՀԱՅ

ՆՇԱՆԱԾԻ ՄԸ

SURORI-NAGH PHAKHUSOR

Համայնքի անդամները համաձայնեցին հանձնարարել և օգնել Կոմիտեին իրենց հնարավոր շնորհներով և օգնություններով:

ԱՍՏՈՒՆԻ ԱՊՈՍՏՈՒՆԻ ԿԱՆՈՆԱՆԻ ՆԱԽԳԻՐ
 զաղանի զստիկան Ներ Բարձր, իր թղթաբեղին թէ
 առիշ զրուժիւններու հետ սնտորագրելու համակ մարտ
 տաւ հետեւեալ տարուեալութեամբ.
 «Մանկութեան համար զի զայն յարմար
 «Սահմանի բարեկամն էր. ձեզի տղաքեալ իրեն մեծ
 պիտի տամ. իր աղջիկը ամուսնանալու վրայ էր Բաղ-
 մաթիւ ու մեծարժէք նուէրներ պիտի ստանար. Սմազա
 նուժեան օրը իր տունը աւարի պիտի տրուէր. հասկցո-
 ղին շատ բարեւ:»

Նիք ուշադրութեամբ կարդաց նորմալը և խոյնիակ խնամքով քննեց՝ ինչպէս նաեւ թուղթը որուն վրայ գրուած էր, բայց այս քննութիւնը իրեն չափական քան մը չխալտեց։

Պահարանին մանրադէնին քննութիւնը շուտ կ'ուտար թէ նամակը կեղծո՞ւսկան թղթատան տուփը ձգուած էր նախորդ իրիկունը՝ ժամը վեցին։

Նիք տեսաւ Տրիսթօլը որ բակին դուռը կը բանալ
խորհրդաւոր մտեղակաւութիւն տուաւ .

դո չգործնել չեմ գտայ զի սխալագոյ պիտեամ անկող
միմապատող տղամէքստե չեմ ի զի լաղի փնտրումն
խոճումն քնն անար ճան պիտեմ որ իմպար զի
մտեղում զեմն իմն անար չեմ իմն անար զի
մտեղում զեմն իմն անար չեմ իմն անար զի

ՄՇՈՒՇԻՆ ՄԷԶ

— իմն փնտրում փնտր իմն անար չեմ իմն անար չեմ
— զի լաճ տղաները զգնումն լաճաները մտեղ , զի լաճան
: զի ճառ

ՆՇԱՆԱԾԻ ՄԸ

— ամենքն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
— անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
— ման զիմ , մէջ ճառն ճառն անկողն անկողն անկողն
մտեղում , զի անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
զի զգնումն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
: զի մտեղն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն

SAPORIՆԱԿ ՓԱՆՈՒՍԵԸ

— անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
— ճառն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
— ճառն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
անկողն , զի ճառն անկողն անկողն անկողն անկողն

ԽԱՐՉԵՂԱԾԻ ԶԵՆՈՒԹՈՒՄ ԵՐ

Առտուան առաջին անգամ իմն անկողն անկողն անկողն
զաղանի զաղանի ներք Քարթը , իմն անկողն անկողն
աւրիչ գրութիւններու հետ , անկողն անկողն անկողն
տաւ հետեւեալ պարունակութեամբ .
— ման մտեղում անկողն անկողն անկողն անկողն
« Սանտոնի քարեկանն էր . ճեղքի պիտեմն իմն անկողն
պիտեմ տամ . իմն անկողն անկողն անկողն անկողն
ման իմն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
նութեան օրը իմն անկողն անկողն անկողն անկողն
դին ճառ քարեւ : »

Ներք ուշադրութեամբ կարդաց նամակը և խոյնիակ
խնամքով քննեց ինչպէս նաեւ թուղթը որուն վրայ գրու-
ածն էր . թայց այս քննութիւնը իրեն չաճեկան թան մը
չայլանայ . իմն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն անկողն
նամակը կեղծապիտեմն թուղթն անկողն անկողն անկողն
խորդ իրիկունը ժամը վեցին :

Թէեւ նամակը որոչապէս չէր ըսեր թէ խնդիրը որ Սանպօռնի վրայ էր՝ և թէ հասցէներու բառարանին մէջ կարելի էր թերեւս հարկւր անձ գտնել այդ անունով։ Նիք կասկած չունեցաւ թէ մասնաւորաւ անձը Հարմօն Սանպօռն էր։

Շատ հարուստ մարդ մըն էր, մէկ քանի պատիկ միլիոնաւէր, որուն զօրծունեայ կեանքը զօրծերու նուիրուած էր։

Սերտ յարաբերութիւններ դոյութիւն ունէին միլոնատէրին և գաղտնի ոստիկանին միջեւ. այդ յարաբերութիւնները շատ տարիներ առաջ սկսած էին, երբ Սանպօռն Նիք Քարթլըրի օժանդակութեան դիմեր էր, երեւան հանելու համար կարգ մը զեղծութեան հեղինակները՝ իր բազմաթիւ ձեռնարկութիւններէն մէկուն մէջ։

Նիք զիտեր թէ պարոն Սանպօռն մէկէ աւելի չամուսնացած աղջիկներ ունէր, բայց չէր լսած որ անոնցմէ մէկուն ամուսնութիւնը կատարուելու վրայ էր, ինչպէս այդ անտարադիր նամակը կը յայտնէր։

Չիք քովը նստած էր, ս.ստուան թերթը կարդալու զբաղած. ի վերջոյ Նիք հարցուց իրեն.

— Չիք, ապահովաբար կը ճանչնաս Հարմօն Սանպօռնը։ Իմացա՞ր որ իր աղջիկներէն մին կ'ամուսնանայ։

— Բայց այո՞, պատասխանեց Նիքի զլիսաւոր օգնականը։ Թերթերը ուրիշ քանի վրայ խօսած չունին։

— Իր աղջիկներէն ո՞րը։

— Անդրանիկը։

— Ո՞րու հետ կ'ամուսնանայ։

— Երիտասարդ Անգլիացիի մը հետ որ քանի մը տարիէ ի վեր հոս կը գտնուի և որ կ'ըսուի թէ խնամի է Ասպանտեան Ուկլիանոսի միւս կողմը գտնուող մէկ քանի ազնուական ընտանիքներու։

— Նուէրներու մասին չատ կը խօսուի :

— Այո՛ , միլիոնատէրներուն կէսը աղամանդներ , զրմ-
բուխաներ և ամէն տեսակ առարկաներ կը նուիրեն հար-
սին :

Նիք Չիքի երկարեց անստորագիր նամակը զոր առ-
տուան թղթարերով ստացած էր և հարցուց .

— Ի՞նչ է կարծիքդ ասոր վրայ . Չիք :

Չիք ուշադրութեամբ կարդաց նամակը և ըսաւ .

— Անուն չի կայ , զարմանալի բան . . . չեմ գիտեր
թէ ինչ ըսեմ : Այսուհանդերձ կարծեմ որ արուած տեղե-
կութեան համեմատ պէտք է շարժիլ :

— Խոհեմութեան համար , հարցուց Նիք : Ե՞րբ պիտի
կատարուի հարմարքը :

— Այսօր , կէսօրին :

Նիք ժամացոյցը նայեցաւ :

— Ժամը ինն է , ըսաւ , չատ ատեն ունինք միջոց-
ներ ձեռք ասնելու , եթէ հարկաւոր է : Արդեօք այս մի-
ջոցիս ո՞ւր է Սանպօնն :

— Ասանկ օր մը հաւանօրէն իր տունը ըլլալու է ,
պատասխանեց Չիք :

— Հաւանական է :

Նիք հեռաձայնին գնաց և պարոն Սանպօնի տան
հասցէն տալով հաղորդակցութեան մտաւ հետը :

Հարցուց պարոն Սանպօնի թէ տունը պիտի մնա՞ր :

Պատասխանեց որ մինչեւ կէսօր տունն էր , յետոյ պի-
տի մեկնէր եկեղեցին ներկայ գտնուելու համար իր աղ-
ջրկան ամուսնութեան արարողութեան :

Նիք ըսաւ որ ինդիրը գործի մը վրայ է որ կրնայ
չհաղորդուի պարոն Սանպօնը , բայց որուն վրայ չէր
ուղեր խօսիլ հեռաձայնի հանրային թելին միջոցաւ ու

— Ըսել կ'ուզէք որ, հարցուց պարոն Սանսոն, գողերը տեղեւոյ կ'են ամէն բանի:

— Ապահովաբար, ըսաւ Զիք:

Նիք կորովի կերպով դուխը ծոց իր ստորադասին խօսքերը հաստատելու համար:

Պարոն Սանսոն յայտնապէս նեղացած ու չիփած կ'երեւար:

Վերջապէս աշխոյժով դէպի Նիք դարձաւ.

— Ըսէ՛ք, Քարթըր, ինչո՞ւ համար այս գործը դուք վրանիդ չառնէք: Պէտք եղածը կրնաք ընել:

Նիք թեթեւ մը ժպտեցաւ և պատասխանեց.

— Կրնանք ընել, բայց բնաւ մեր իրաւասութեան չվերաբերիր: Այս գործը ընդհանրապէս գաղտնի ոստիկաններու կեղծոնական պաշտօնատան խնամքովը կ'ըլլայ: Կը զարմանամ որ ձեր հրաւերին կը սպասեն իրենց ծառայութիւնը մատուցանելու համար: Սովորաբար, այսպիսի պարագաներուն, կուգան կը հարցնեն թէ ի՞նչ միջոցներ կը փափաքիք որ ձեռք առնուին:

Պարոն Սանսոն յօքերը պռտեց, իր դէմքը աւելի լուրջ արտայայտութիւն մը առաւ և պատասխանեց.

— Ձեզի պատճառը կրնայի ըսել թէ ինչո՞ւ հետեւեալին, պարոն Քարթըր, եթէ յարմար դատէի խօսիլ: Թէ և ձեր մասնաւոր զբաղումը չէ ասիկա՝ բայց կը խնդրեմ որ այսօր այդ խնամքը դուք ձեր վրայ առնէք:

— Ձեր խնդրածը, պարոն Սանսոն. մեր բարեկամական յարաբերութիւնները նկատի առնելով, մեծ բան մը չէ, թէ և ուրիշներու համար այս բանը չեմ ընէր: Այս պարագաներուն մէջ, եթէ կը փափաքիք, այսօր այդ գործը վրանիս կ'առնենք բոլորովին:

— Ըրէ՛ք, պատասխանեց պարոն Սանսոն, որուն մտահոգ դէմքը պայծառացաւ. զիս մեծ բեռէ մը կ'ազատէք:

— Ուրեմն, ըստ Նիք, առանց ժամանակ կորսնցնելու կը սկսինք :

Պարոն Սանպօռնի սենեակը գտնուող հեռաձայնին քով գնաց և Փացին կանչեց :

Ըստ իրեն որ հաղուի այնպէս որպէս թէ բարձր դասակարգի ամուսնութեան մը կ'երթայ և անմիջապէս Պ. Սանպօռնի բնակարանը դայ իր հրահանգները ոտանալու ուր պիտի գտնէ նաև Չիքը կամ զինքը և կամ երկուքն ալ միասին :

Յետոյ, միշտ հեռաձայնով, Իտան փնտռեց և զայն ալ գտնելով, իրենց կրկնեց ինչ որ ըսած էր Փացին :

Հեռաձայնի գործիքը թողլով՝ Նիք ըսաւ Չիքի .

— Կարծեմ, Չիք, լաւ կ'ընես եթէ երթաս հարսնիքի արարողութեան համար զարգարուիս : Շատ չնորհքով հաղուէ, որովհետեւ հրաւիրեալներուն պիտի խառնուիս իբրեւ իրենցմէ մէկը :

Չիք հեռացաւ խոստանալով ժամէ մը վերադառնալ :

Հինգ վայրկեան չի կար որ մեկնած էր, երբ պարոն Սանպօռնի տունին մէկու մը այցաքարդը որ գաղտնի ոստիկաններու պաշտօնատան կողմէ կուգար :

— Թերեւս քիչ մը ուշ մնացին, ըսաւ պարոն Սանպօռն, բայց ահա կուգան իրենց պաշտպանութիւնը նըստիբելու :

Դէպի սպասաւորը դառնալու վրայ էր ըսելու համար թէ զդուշութեան բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են և թէ գաղտնի ոստիկաններու պաշտօնատան աջակցութեան պէտք չէ մնացած՝ երբոր Նիք զինքը կեցուց :

— Սպասեցէք վայրկեան մը, պարոն Սանպօռն, ըսաւ թողէք որ այդ մարդը ներս մտնէ ու իր դէմքը տեսնենք : Այդ սրիկաներուն վարպետութիւնները բաղմաթիւ են :

Պարոն Սանպօռն այս մտքով իր հրահանգները պիտի տար, երբ Նիք երկրորդ անգամ զինքը կեցուց :

— Այդքան մի աճապարէք, ըսաւ Նիք: Կը վաժա-
քիմ որ չթշնամանէք զազանի ոստիկաններու պաշտօնա-
տունը, եթէ իրաւցնէ այս այցելութիւնը անոնց կողմէ է:
Եթէ անոնցմէ չէ, կը վաժաքիմ որ այդ մարդը զիս
չճանչնայ: Ո՞ւր կրնամ պահուըտիլ և միեւնոյն ժամանակ
անցած դարձածը տեսնել:

Պարոն Սանսոնն սենեակին մէկ անկիւնը ուղղուե-
ցաւ ու հոնկէ մեծ ու թանկագին հողմարկել մը առաւ-
զոր ափսլէս մը զրաւ որ պատուհաններէն մին ծածկեց:

— Այս հողմարկելով կրնամ պատուհանը բանալ և
զով ոգ վայելել առանց անհանգիստ ըլլալու: Դուք ետին
նստեցէ՛ք ու բոլորովին ծածկուած մնալով հանդերձ, ա-
մէն բան պիտի լսէք. տեսնելու համար՝ ծակ մը բացէ՛ք
վրան.

— Ծառ թանկագին առարկայ մըն է այդպէս ծակե-
լու համար, ըսաւ Նիք, ակնարկ մը նետելով հողմարգե-
լին ետեւ:

Ո՛հ, Ֆլաստ չունի, պտտասխանեց Սանսոնն... կար-
ծեմ սուրիշ մը կրնամ գնել:

— Լաւ ուրեմն, չարունակեց Նիք, մտիկ ըրէ՛ք ինչ
որ այս մարդը պիտի լսէ և եթէ լսէք որ այս հողմարգե-
լին ետեւէն երեք հարուածներ կը զարնուին, ինչ որ
պիտի ընեմ զմեկիս յինարանին զարնելով, կը պատասխա-
նէք որ շատ երջանիկ պիտի ըլլաք եթէ գազանի ոստի-
կաններու պաշտօնատունը երեք մարդ զրկէ ձեզի՝ քաղ-
քենիի հաղուստով:

Նիք ակնարկ մը նետեց սենեակին չուրջը և նշմարե-
լով որ կրնար պատուհանէն ուրիշ սենեակ մը անցնիլ՝
ըսաւ.

— Բայց եթէ լսէք որ քովի սենեակէն եղանակ մը
սուլեմ, բացարձակ կերպով լսէ՛ք մարդուն թէ բոլոր ըզ-
գուշութիւնները ձեռք առնուած են և թէ պէտք չունի՞ք
իրենց ծառայութեան:

Նիք հողմարգելին հասեւ տեղաւորուեցաւ և վայրկեան մը հաքը այցաքարաբը տուող մարդը ներս մտաւ ապաստաւորին առաջնորդութեամբ :

Անոյշ ձայնով մը բացատրեց իր այցելութեան պատճառը և հազիւ թէ խօսքը աւարտած էր երբ քովի սենեակէն ժողովրդական երգի մը սուլումը չտուեցաւ :

Ասոր վրայ պարոն Սանպօնն իրեն խիստ որոշ կերպով ըսաւ թէ պաշտօնական ծառայութիւններուն պէտք չունի և թէ չէր կարծէր թէ իր հրաւիրեալներէն մին իրմէ բան մը պիտի դողնար նմանօրինակ պարագայի մը մէջ :

Մարդը ջանաց համոզել պարոն Սանպօնը թէ մենք վրտանդի մը կ'ենթարկէ ինչիւնքը : բայց պարոն Սանպօնն բան մը մտիկ ընել չուզեց և տեսակ մը կոշտութեամբ վերջ տուաւ խօսակցութեան :

Մարդուն մեկնելէ ուրիշ բան չէր մնար , ուստի գուրտ կ'աւ տունէն :

Նիք վերերեւեցաւ սենեակին մէջ :

— Կ'ենթադրէի որ , ըսաւ , պիտի ճանչնայի դադանի ռատիկաններու պաշտօնատան կողմէ եկող ո և է անձ , բայց առաջին տկնարկով հասկցայ որ հիմա այս տեղէն մեկնող մարդը մեծ քաղաքներու մէջ դործող ամենալարպետ գողերէն մէկն է : Որչափ իֆիայէն է և վտան հմ որ ինք կը վարէր անգամ ձմեռ Վաշինկթօնի մեծ ընդունելութեան միջոցին կատարուած գողութիւնները :

— Ուրեմն , ըսաւ պարոն Սանպօնն , կը կարծէք որ այս առտու ընդունած տոմսակնիդ լուրջ զեկուցում մը կը պարունակէ :

— Պէտք է որ այդպէս հաւատամ , պատասխանեց Նիք , ներկայ պարագաներուն մէջ , և այնպէս մը պիտի ընեմ որ կարենանք առաջը առնել այն ամէն բաններուն որ պիտի փորձեն այսօր :

— Ֆիլատէլֆիայի բարձր դատակարգի վայելուչ զողին
կողմէ, հարցուց Փացի փութկոտութեամբ :

— Նոյնինքն, պատասխանեց Նիք. զինքը ճամբու
ղրին. բայց նորէն պիտի փորձեն տունը մանկու : Պէտք
է այդ բանը արգիլել :

Անցած դարձածը մտնրամասնաբար Փացիին պատ-
մեց և աւելցուց որ եթէ գաղանի ոստիկաններու պաշ-
տօնատունը ճշմարիտ գործակալ մը զրկէ, պէտք չէ թոյլ
տալ պարոն Սանպօռնի որ զայն ճամբելով գտնուի թողու-
ոստիկանական իշխանութիւնը :

Նիք տունէն մեկնելու վրայ էր երբ Չիք և Խա-
ղրեթէ միեւնոյն տասն եկան և անոնց պէտք եղած հրա-
հանդները տուաւ ու իրենց տեղերը կեցուց :

Վերնագաւթակէն իջաւ և դէպի փողոցին անկիւնը
ուղղուեցաւ :

Հո՛ն տեսաւ Լաննիկանը որ քիչ մը հեռուն մարդու
մը հետ կը խօսէր :

Մարդը իր խօսակիցը թողուց, կառքի մը մէջ ցատ-
քեց և արագօրէն հեռացաւ :

— Ո՞ւր տեսած եմ արդէն այս մարդը որ կոտոր մտաւ :
Իր դէմքը ընտանի կը թուի ինծի : Կ'ենթադրեմ որ Լան-
նիկանի խումբէն մէկն է :

Առ այժմ այդ նիւթը իր մտքէն հեռացնելով փութաց
տունը երթալու, որպէսզի պատրաստուի իբրեւ հրաւիր-
եալ պարոն Սանպօռնի ներկայ գտնուելու հարսնիքի ա-
րորողութեան :

Պարոն Սանդոն սիկառի տուփ մը հրամցնելէ ետքը՝
ըսաւ Նիքին :

— Պէտք է երթամ արարողութեան համար պատրաս-
տուիմ : Ձեզ հոս կը թողում որ ուզածնուդ պէս դործէք :
Եթէ ու եւ է վայրկեան մը զիս տեսնել ուզէք՝ ծառայ մը
կանչեցէ՛ք ու զրկեցէք զիս փնտռելու :

Սենեակէն դուրս ելաւ : Նիք գիրք մը տուաւ և նստաւ
իր օգնականներուն գալուն սպասելու համար :

Առաջին անգամ ներկայացաւ Փացի որ , երբ երեցաւ
մուտքի դռան առջեւ խփոյն առաջնորդուեցաւ այն սեն-
եակը ուր Նիք կը սպասէր :

Երբ ներս մտաւ Նիք իր աչքերը անոր վրայ վերցուց
անկեղծ զարմացումով մը :

Փացի ամէն ճիշդ թափած էր ու այնպիսի խնամքով
ու ճաշակով հագուած՝ որ կարելի էր զինքը գտնել Նի-
քորքի ամենէն վայելչաւորներուն մէջ :

— Հպարտ եմ քեզմով, ըսաւ Նիք : Ես ալ պիտի եր-
թայի այդ ճաշակով քիչ մը արդուզարդ ընելու , բայց քեզ
տեսնելէս ետքը կը վախնամ որ երբէք այդ կատարելու-
թեան չօլիտի հասնիմ :

— Ո՛հ , պատասխանեց Փացի , իր մեծուորին կա-
տակներէն քիչ մը նեղացած , դուք կրնաք զիս գերա-
զանցել ամէն անգամ որ ուզէք : Այս կերպ հագուելով պար-
զապէս ձեր հրամանին կը հնազանդիմ :

— Ինչպէս միշտ կ'ընէք , Փացի , պատասխանեց Նիք ,
կէտառկէս հնազանդած էք :

Այն ատեն Նիք ոտքի ելաւ ու զլիարկը առնելով՝

— Պիտի երթամ փորձել մրցելու ձեր վայելչութեան
հետ , ըսաւ : Հիմա , Փացի ձեզ կը թողում պատասխա-
նատուութիւնը . պէտք է խիստ հակողութիւն մը կատա-
րէք տան ամէն կողմը : Արդէն փորձ մը եղաւ քիչ մը
առաջ Լանրիկանի կողմէ :

ՆՈՐ ՓԵՍԱՅԻ ՄԸ ԱՆՅԱՅՏԱՅՈՒՄԸ

Երբ Նիք վերադարձաւ՝ պարոն Սանպօնի տունը արդէն տօնական երևույթ մը տեսած էր :

Զարդարիչները իրենց դործը վերջացուցած էին , ու ծաղկազարդիչներն ալ հեռացած :

Նիքին հասնելէն քիչ ետքը , հարսանեկան թափօրը ճամբայ ելաւ եկեղեցի երթալու համար :

Վանի մը վայրկեան ետքը՝ երեք մարդիկ երեւցան , ըսելով որ գաղանի ոստիկաններու պաշտօնատունէն կուգային իշխանութեանց հրահանգովը հսկելու և պահպանելու համար տունը պարոն Սանպօնի և իր ընտանիքին բացակայութեանը միջոցին :

Նիք ծառային կողմէ զուարկանշուեցաւ :

Մարդերէն մին լսելէ ետքը՝ գաղանի ոստիկանը անոր ըսաւ .

— Գաղանի ոստիկաններու ջոկատին չէք վերադարձիր : Գացէ՛ք այս տեղէն , և եթէ անդամ մըն ալ փորձէք ներս մտնել , ձեզ բանտարկել կուտամ :

Մարդիկը , յայտնապէս յանկարծակիի եկած , հեռացան աջնախի ածապարանքով մը որ ցոյց կուտար թէ այս անակնկալ ընդունելութիւնը որքան անապահովիչ կը թուէր իրենց :

Երբ մոկնեցան Նիք ըսաւ Զիքի .

— Ահա՛ւասիկ տունը մտնելու երկրորդ փորձը միևնոյն միջոցաւ , այսինքն իբրեւ ոստիկանական պաշտօնեայ ներկայանալով :

— Ուրիշ փորձ մըն ալ պիտի ընեն, ըսաւ Չիք:

— Այո՛, պատասխանեց Նիք, բայց տարրեր կերպով: Շատ հաւանական չէ որ երեք անգամ միեւնոյն ձեւը փորձեն:

— Բաւական յոմառ կ'երեւան, ըսաւ Չիք:

— Եթէ յաջողին՝ յոգնութիւնը կ'արժէ, պատասխանեց Նիք: Պէտք է որ Փացի այս գրան առջեւ կենայ և ծառաներուն հրահանգ պիտի տամ որ ոչ ոքի թոյլ տան սեէ պատրուակով, սեմէն ներս անցնելու հարսանեկան թափօրին վերադարձէն առաջ, առանց նախապէս մենէ մէկու խնայ տալու:

— Շատ մարդիկ կան որոնք տան ետեւի գետնայարկի դռնէն կը մտնեն կ'ելլեն, ըսաւ Չիք: Կարծեմ լաւ կըլլայ որ ես առ այժմ հոն երթամ:

— Լաւ պաղափար մըն է տափկա, ըսաւ Նիք: Նուէր-ները ո՛ւր ցուցադրուած են:

— Երկրորդ յարկը, ետեւի կողմը դռնուող սենեակի մը մէջ, պատասխանեց Չիք: Ձեր քացակայութեան միջոցին նշմարեցի և հոն տեղաւորեցի Խաան, խիստ հակուղութիւն մը ընելու համար:

— Ատկէ լաւագոյն բան մը չէիր կրնար ընել, պատասխանեց Նիք:

Այսպէս սպասեցին. բայց ուրիշ գէպք մը պատահեցաւ քիչ ետքը:

Ծաղկաւաճառի կառք մը եկաւ գրան առջեւ. հազիւ թէ կեցած էր մէջը դռնուող երկու անձերը վար ցատքեցին, մինչ երրորդ մը արագօրէն կը վազէր:

Երեք մարդիկը կառքին ետեւի դռնակը երկու թեւերուն վրայ բանալով, անկէջ զանազան ծաղիկներ գուրս հանեցին, վերնագաւթակին աստիճաններէն ելան և ուժգին գրան զանգակը հնչեցուցին:

Փացիի դուրս նետած մարդիկներէն մին ներսէն եկող այս ձայնը լսելով՝ ետին դարձաւ և նշմարեց Նիքը որ այդ միջոցին զրան քով հասեր էր :

Ծաղիկները ձգեց վերնադաւթակին վրայ և աճապարանքով սանդուխէն վար խուժեց դռնէն :

— Նիք Քարթըրն է . . . :

Այս անունը լսելով՝ միւս երկուքն ալ իրենց ծաղիկները թողուցին , դէպի կոռքը վազեցին , մէջը ցատքեցին ու հեռացան , այնպէս որ իբր թէ Սատանան զիրենք կը հալածէր :

— Երբորդ անգամն է , Փացի , ըսաւ Նիք : Չեմ կարծեր որ դարձեալ դան : Թերեւս անգամ մըն ալ փորձեն երբոր տունը հրաւիրեալներով լեցուի :

Նիք իրաւունք ունէր :

Նոր դէպք մը չպատահեցաւ հարսանեկան թափօրին բացակայութեանը :

Փամը մէկը անցած էր երբոր նորաստանները և ճաշի հրաւիրեալները տուն վերադարձան :

Ընդունելութեան հրաւիրեալները երկու ժամ ետքը սկսան զալ :

Ուշադրութեամբ բոլոր ներս մտնողները զննելով հանդերձ , Նիք Քարթըր և իր աշխատակիցները կարելի եղածին չափ հեռու կը մնային :

Նիք երկրորդ յարկի այն սրահը կեցած էր որ նուէրներու սենեակը կ'առաջնորդէր :

Այդ յարկի տոջուի կողմը գտնուած սենեակ մը պահուած էր փեսային համար և երբ ճաշը աւարտեցաւ այն միջոցին ուր ընդունելութիւնը պիտի սկսէր , փեսան որ կը կոչուէր , ինչպէս Նիք իմացաւ , պարոն Նոոման Էլիսըն , վայելեան մը այդ սենեակը մտաւ :

Երբ դուրս կ'ելլէր զրան առջեւ դէմ դիմաց եկաւ Նիքի հետ :

Սպասաւորը դուռը բացաւ։ Մարդերէն մին փութաց սեմէն անցնիլ բազուկները ծաղիկներով լեցուած և ըստւ․

— Երկրորդ յարկի խորքի սենեակին համար է։ Եկէք, հետեւեցէք ինծի, շարունակէց իր մարդոց դառնալով, չուտով միւս ծաղիկներն ալ բերէք։

Փացի առաջ անցաւ և ըստւ․

— Ի՞նչ է, ի՞նչ կայ...

— Շատ ուշ մնացինք, գիտենք, պատասխանեց մարդը բայց պարոն Սանպօռն այս առտու միայն ապսպրեց այս ծաղիկները։

— Պարոն Սանպօռն երբեք չէ ապսպրած զանոնք, գոչեց Փացի։

— Պարոն Սանպօռնի ամէն ըրածները գիտէ՞ք, պատասխանեց միւսը չեղտով մը որ կ'ուզէր սրտմտած ցոյց տալ։

Նոյն միջոցին երկուքը առաջ անցար էին և երեքը միասին կը փորձէին Փացիի առջևէն անցնիլ։

Ե՛տ գացէ՛ք, գոչեց Փացի, չալիտի անցնիք օ՛ն դուրս ելէք։

— Պիտի կատարենք այն գործը որուն համար մեզի դրամ արուած է, ըստւ երեք մարդոց զլխաւորը, և իրաւունք չունիք մեզ կեցնելու։

Նիք, վերէն, խելով իրարանցումը փութաց վազել դալու։

Սանպօռնին կէսը իջած էր երբ տեսաւ որ Փացի ծաղկակիրներու զլխաւորին կոկորդէն երկու ձեռքով բռնած դէպի միւսներուն վրայ կը կրէր և զանոնք կը քչէր․ երեքը միասին, գոնէն դուրս։

— Պահականոց տարէք ղերենք, գոչեց Նիք, երրորդ փորձն է որ կ'ընեն։

Փեսային զէմքին վրայ Նիքի համար, տարօրինակ
կերպով ընտանի բան մը կար:

Վայրկեան մը խորհեցաւ թէ պարոն Էլիսընէն տար-
քեր մարդ մըն էր:

Լոնտոնեան յիշատակներ իր մտքին մէջ այդ զէմքը
կը պատկերացնէին:

Էլիսըն ալ իր կողմէ, Նիք Քարթըրի հետ քիթ քիթի
գալով, չկրցաւ յայտնի սարսուռ մը զսպել և զարմանքի
արտայայտութիւն մը նկարուեցաւ իր գիմագիծներուն
վրայ:

Այսուհանդերձ երկուստարզը իսկոյն պաղարհւնութիւնը
գտաւ և սիրտը զէմքով մը զէպի Նիք յառաջանալով
ձեռքը անոր երկարեց ըսելով.

— Կարծեմ հոչակաւոր Նիք Քարթըրն էք:

Նիք զլուխը խոնարհեցուց առանց պատասխանելու:

— Քիչ մը զարմացալ ձեզ հոս տեսնելով, բայց յիշեցի
որ պարոն Սանպօռն ըսած էր ինձ որ այս առտու ձեր օ-
ժանդակութեան դիմում ըրած էր:

Քիչ մը խնդաց և շարունակեց:

— Բոլոր այս քաները հարկաւոր կը թուին ալժմու ա-
մուսնութիւններուն: Տիկին Էլիսըն ինձ ըսաւ որ իր
հայրը այս առտուքնէ առաջ չէր խորհած զգուշական ու և
է միջոցներ ձեռք առնելու:

Ասիկա այնքա՛ն ճշմարիտ էր որ Նիք մասնակցեցաւ
փեսային զուարթութեան և պատասխանեց որ պարոն
Սանպօռն փոյթ չէր տարած անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք
առնել մինչև այն վայրկեանը ուր ինք, Նիք Քարթըր,
իրեն իմաց տուած էր թէ պիտի փորձէին գոհարեղէն-
ները գողնալ: Ինչպէս իրեն իմացուցած էին:

Փեսան իր սուր աչքերը սևեւեւած էր Քարթըրի աչ-
քերուն մէջ մինչ այս փերջինը այդ բաները կը պատմէր.
բայց գոհացաւ ըսելով.

— Շատ լուրջ է խնդիրը :

Յեառոյ յանկարծ աւելցուց :

— Բայց չեմ կրնար հոս մնալ ու հարսը սպասցնել :

Եւ փութաց վար իջնալու :

Նիք ետին գարձաւ, միտքը կօնտօնի յիշատակներով
զլաղամ :

Այդ երիտասարդին գէմքը սպահովարար անձանօթ չէր
իրեն :

Ուր տեսած էր :

— Կատկածելու սովորութիւնը շատ ազէկ բան մըն
է, բայց զիս պէտք եղածէն հեռու կը տանի, մրմնջեց :
Որովհետեւ արդէն այս երիտասարդին գէմքը տեսած եմ,
սակիտ պատճառ մը չէ որ իր վրայ կատկածիմ :

Ուղղուեցաւ գէպի այն սենեակը որուն վրայ Իսա կը
հսկէր :

Նոյն միջոցին Էլիսըն սանդուխէն իջած էր, որուն
ստորոտը ծառայ մը զինքը զիմաւորելու եկաւ, կեցուց և
գրած ձայնով խօսեցաւ :

Այս միջադէպը Փացիի ուշադրութենէն չխուսափեցաւ
որ դրան քով կեցող սպասաւորին մօտ դանդաղելով, հար-
ցուց թէ ո՞վ էր այդ միւս ծառան զոր սակաւին նշմա-
րած չէր :

Իրեն պատասխանեցին թէ՛ պարոն Էլիսընի մասնա-
ւոր ծառան էր, իր սենեկապանը :

Այսուհանդերձ ծառային ըսածները երիտասարդին ա-
նոր մեծ մտաւորանջութիւն կը պատճառէին :

Յօդերը պոտուց, չրթուքը խածաւ և աչքերը գէպի
դեպին խոնարհեց, մտածելու զիրքով :

Յեառոյ ծառային ըսաւ :

— Զայն սենեակ մը առաջնորդէցէք ուր կարող ըլլամ

դինքը առանձին տեսնելու։ Երթամ պիտի հարսէն մէկ
երկու վայրկեան բացակայելուս մասին ներում խնդրել։

Երկուքն ալ հեռացան, ծառան վազելով ներքնայարկը
երթալու համար և երիտասարդը բաղմուժիւնը ճեղքե-
լով առաջին յարկի խորը գանուած սենեակ մը ուղ-
ղուելով։

Այդ միջոցին հրաւիրեալները խռմբ խռմբ կը հաս-
նէին ընդունելութեան փութալու, բայց հարսն ու փե-
սան տակաւին իրենց տեղը չէին գրաւած մեծ սրահին
մէջ, ուր արդէն իրենց տեղը կեցած էին պարոն և տի-
կին Սանաօնն։

Փացի, աչքը բացած, տեսաւ Էլիսընի ծառան որ
ներքնայարկէն վեր կ'ելլէր, մարդ մը առաջնորդելով՝ որ
դիտարկը ձեռքը բռնած էր և որ երկար վերարկու մը
հագած էր։

Այն մարդը ծառային կողմէ անդաստակին ծայրը
դռնուած փոքրիկ սենեակ մը առաջնորդուեցաւ։

Յետոյ ծառան գնաց իր տէրը գանելու։

Երկուքն ալ այս փոքրիկ սենեակը մտան, ինչպէս
Փացի կատարելապէս տեսաւ։

Քանի մը վայրկեան ևս չըր, օտարականը որ այսքան
անպատեհ ժամու մը եկեր է, փեսան տեսնելու, սենե-
ակէն դուրս ելաւ ծառային ընկերակցութեամբ, որ զայն
առաջնորդեց ներքնայարկը և բնականաբար Փացիի աչ-
քէն հեռու։

Գաղտնի ոստիկանին ուշադրութիւնը, նոյն վայրկեա-
նին, գրաւեցաւ միջադէպով մը որ յառաջ եկաւ դրան
առջև, այնպէս որ պարոն Էլիսընի դուրս ելլելը չտեսաւ։

Տունը աստիճանաբար կը լեցուէր, սանդուխը և ան-
դաստակը խռնուած էր բաղմուժեամբ։

Փաղի իսկոյն հասկցաւ որ արաաքոյ կարդի բան մը պատահած էր :

Կը տեսնէր Նիք Քարթըրը որ զահալիւթօրէն սանդու-
խէն վար կ'իջնայ և իրեն ճամբայ էլը բանայ անդաստա-
կէն մինչև սրահ հասնելու համար :

Մինչ ինքնիրեն կը հարցնէր թէ ինչ անցած էր , տե-
սաւ որ Ձիք անգաստակէն կ'անցնէր իրեն զարու համար :

Երբ հասաւ Ձիք ծոկցաւ դէպի Փաղի և ըսաւ .

— Սատանան դործին մէջ կը մանէ , Փաղի : Մալի՛ր
աջ կողմի երրորդ սենեակը :

— Գոհարեղեններէն բան մը չգողցան , հէ՛ , հարցոյց
Փաղի աշխոյժով :

— Ո՛հ ո՛չ , ըսաւ Ձիք հեռանալով . . . , առիէ՛ աւելի
դէ՛լ բան մը եղաւ :

Փաղի տմիտիւմն մէջ սարգեցաւ և մտաւ այն սենե-
ակը զոր Ձիք իրեն ցոյց տուած էր :

Հոն գտաւ հարսը որ ջղային տաքնապի մը մատնուած
էր և իր սրտուակայ օրիորդները որոնք կը փութային
զինքը խնամել , ինչպէս նաեւ պառաւ կին մը զոր ճանչ-
ցաւ թէ տիկին Սանդօնն էր :

Նիք հոն էր արդէն խօսակցութեան բռնուած պարոն
Սամպօնի հետ և վայրկեան մը ետքը Ձիք ալ իր կար-
դին ներս մտաւ :

Փաղի իր շուրջը նայեցաւ այդ սարօրինակ տեսարա-
նին բացատրութիւնը փնտռելու համար , բայց ո՛չ մէկ
բացատրութիւն կրցաւ գտնել :

Քիչ ետքը , Նիքի մէկ նշանին վրայ , մօտեցաւ ու այս
վերջինը ըսաւ իրեն :

— Փաղի թերեւս կրնայ մեզի բան մը պատմել , պա-
րոն Սամպօն , տհաւասիկ Փաղի Մըրֆի , իմ ամենէն
յարգելի դործակատարներէս մէկը :

վերաբերուով մարդը դուրս ելաւ և ծառային կողմէ վար-
առաջնորդուեցաւ :

— Պարոն էլիսընի այդ սենեակէն դուրս ելլելը տե-
սար, հարցուց Նիք :

— Չէ՛, պատասխանեց Փացի, չտեսայ :

Ձիք որ մօտը ըլլալով զիրենք կը լսէր՝ ըսաւ այն
ատեն :

— Այդպիսի մարդու մը վարի գոնէն դուրս ելլելը
տեսայ :

— Պարոն էլիսըն, ընդմիջեց պարոն Սանպօռն, երբ
վերջին անգամ այս սենեակը մտաւ աղջկանս աղաչելու
համար որ վայրկեան մը սպասէ, մեզի ըսաւ թէ անձ-
նական չափ մեծ կարեւորութիւն ունեցող խնդրի մը հա-
մար զինքը տեսնել կ'ուզէին :

Այս վայրկեանին, տիկին Սանպօռն իր ամուսինը կան-
չեց և Փացի Նիքի թեւը բռնելով հարցուց .

— Ի՞նչ բան է այս եղածները :

— Պարոն էլիսըն տարօրինակ կերպով անցայտ եղած
է, ըսաւ Նիք, և զինքը ալ կարելի չէ գտնել :

— Կը կարծեն թէ փախած է :

— Այդ բանը չեն ըսեր, պատասխանեց Նիք, բայց
այդպէս կ'երեւայ :

— Բայց, ըսաւ Ձիք, ո՛չ ոք տունեն մեկնիլը տե-
սաւ և կը կարծեն թէ հոս տեղ մը պահուրտած է :

— Լա՛ւ, զիս մօիկ ըրէ՛ք, ըսաւ Նիք, դադափար մը
յղացայ, փնտռեցէ՛ք այն մարդը զոր ծառան ներս մըտ-
ցուց և քանացէ՛ք ծառան ալ գտնել :

— Ի՞նչ կ'ուզես ըսել, հարցուց Նիք :

— Լաւ ուրեմն, հիմա տսոր վրայ կը մտածեմ միայն,
բացատրեց Փացի. բայց երբ այդ երկար վերաբերուով

Պարոն Սանգուն ձեռքը փացիի երկարեց և երիտա-
սարդ գաղտնի ոտտիկանը զգաց որ կը զողզվար :

— Փացի, ըսաւ Նիք, փետան անյայտացաւ խորհրդաւոր կերպով : Տան ամէն կողմը խուզարկեցին առանց զայն գտնելու : Արդեօք իր անցնիլը տեսա՞ք այն դռնէն որուն հսկողութիւնը ձեզի յանձնուած էր :

— Չէ՛, պատասխանեց փացի, այդ դռնէն չելաւ :

— Չիքի հսկած դռնէն ալ չելա՞ւ, ըսաւ Նիք :

— Ըսէք ինձ, հարցուց փացի, ո՞վ փնտռեց տանը մէջ :

— Պարոն Սանգունի մարդիկը և իր եղբորորդիներէն մին :

— Ինձ նայէ՛, Չիք, ըսաւ փացի, բան մը տեսայ, ո՞ւր է պարոն Էլիսընի ծառան :

— Ի՞նչ տեսար :

— Տեսայ պարոն Էլիսընի վար իջնելը : Իր ծառան իրեն կը սպասէր և ակամջին բան մը ըսաւ : Այն ատեն պարոն Էլիսըն իրեն հրամայեց մարդ մը առաջնորդել սենեակ մը ուր կրնար զայն առանձին տեսնել, մինչ ինքն ալ այս սենեակը կ'երթար հարսէն ներսում խրնդրելու համար :

— Այո՛, ըսաւ պարոն Սանգուն, ինչ որ ըրաւ, ըսելով որ հաղիւ վայրկեան մը պիտի սպասցնէր հարսը :

— Այն ատեն, շարունակեց փացի, տեսայ որ ծառան եկաւ զայն դասաւ այս սենեակի դրան սուշեւ զայն օտարականին քով տանելու համար :

— Օտարական մը, ըսաւ Նիք յանկարծ :

— Ամէն պարագային հրաւիրեալի մը կերպարանքը չունէր, ըսաւ փացի, որովհետեւ պարագային համեմատ հաջուած չէր : Երկար վերարկաւ մը ունէր : Ինչ որ ալ ըլլայ, հաղիւ վայրկեան մը կար որ ներս մտած էր, երբ

մարդը տունէն դուրս ելաւ, միւսնոյն մարդը չէր ծածկեր երբ ներս մտաւ:

— Ատով ըսել կ'ուզես թէ ... պնդեց Նիք:

— Ըսել կ'ուզեմ որ պարոն Էլիսըն տունէն դուրս ելաւ երկար վերարկուով մը: Հիմա կը յիշեմ որ նշմարեցի թէ մարդը դուրս ելած ասունը աւելի դեր կ'երեւար քան ներս մտած պահուն:

— Լաւ տղայ մըն ես, Փացի, ըսաւ Նիք: Հարցումներէն մէկուն կատարեալ պատասխան տուիր:

Դէպի Չիքը դարձաւ և ըսաւ.

— Հիմա, Չիք, տանը ամէն կողմը խուզարկեցէ՛ք ծառան դանկու համար:

Վայրկեան մը կեցաւ, յետոյ ըսաւ Փացի:

— Փացի, դացէ՛ք այն սենեակը ուր վերարկուով մարդը մտաւ և տեսէ՛ք թէ ի՞նչ կայ: Ամէն պարագային վնասուեցէ՛ք մարդը որ դուրս չէ՛ ելած:

Երկու օգնականները սենեակէն դուրս ելած ընդունած հրամանին դորձադրելու համար:

Չիք շուտով համոզում գոյացուց թէ պարոն Էլիսընի ծառան ալ անցայտ եղած էր իր տիրոջ հետ:

Գալով Փացիին՝ սենեակէն ներս մտնելուն պէս իր ուշադրութիւնը գրաւող առաջին բանը բաց պատուհան մը եղաւ:

Դէպի պատուհանը դնաց և դուրս նայեցաւ. տեսաւ որ փողոց ցատքելու համար ոստումը չատ դժուար չէր և թէ մարդ մը կրնար դիւրաւ փախչիլ հոնկէ:

Դուրս ծռելով նշմարեց մեծ դուռ մը քովի փողոցին վրայ կը բացուէր, որովհետեւ պարոն Սանայոնի տունը երկու փողոցներու անկիւնը կառուցուած էր:

Ձայն մը լսեց և աչքերը վեր ուղղելով մարդ մը տեսաւ քովի փողոցին վրայ նայող տան մը բաց պատուհանին առջեւ. այդ տանը միւս կողմը պարոն Սանտոնի տան ետեւի բակին վրայ կը նայէր :

Այս մարդը շատ երիտասարդ . դրեթէ պատանի մըն էր . փայտի հարցուց թէ մէկը կը փնտռէր :

— Այո՛ , պատասխանեց Փայտի , տեսա՞ք զայն :

— Մարդ մը տեսայ որ այս պատուհանէն վար սահեցաւ , ըսաւ պատանին , ու յետոյ սա մեծ դռնէն փողոց ելաւ :

— Ի՞նչ տեսակ մարդ էր :

— Շատ գէր չէր , պատասխանեց պատանին , սեւ շրջանակաձեւ մօրուք և երկար սեւ մազեր ունէր :

— Ի՞մ փնտռած մարդս է , պատասխանեց Փայտի : Իրեն հետ մէկը կա՞ր :

— Մարդ չտեսայ , պատասխանեց : Սա գռնէն փողոց ելաւ , գլխարկ չունէր : Բան մը գողցած է :

— Ոչ , ըսաւ Փայտի , պարզ կատակ մըն է ըրածը :

Փայտի պատուհանին քովէն հեռացաւ , որովհետեւ ինչ որ կը յուսար իմացած էր :

Իրեն համար այլեւս տարակոյս չի կար թէ պարոն Էլիսըն մարդուն վերարկուն և գլխարկը տեսած էր և իր ծառային մեղսակցութեամբը տունէն հեռացած :

Պարոն Էլիսըն անարգել տունէն դուրս ելլէն ևսքը զինքը տեսնելու եկող մարդը աւելի յանդուգն ու վստահաւոր ձեւով մը փախած էր :

Փայտի եկաւ Նիքը դտաւ և անոր ըսաւ խնայածները :

— Կատկած չի կայ թէ մասդ վրան զրած ևս , ըսաւ Նիք : Չիքի տեղեկութեան համեմատ՝ ծառան ալ անյայտացած է : Հիմա խնդիրը այն է՝ թէ ինչո՞ւ այս երկու մարդիկը փախան : Ասոր տակ մեծ զաղտնիք մը ծածկուած է :

Խեղճ հարսը շատ հեռի էր սրտի ու մտքի խաղաղութիւնը գտնալէ երբոր իմացաւ որ իր ամուսինը, խորհրդակցութենէ մը ետքը, տունէն փախած էր, իրենց ամուսնութենէն ժամ մը ետքը ու անմիջապէս յետոյ ճաշէն ուր բաժակաճառ մըն ալ արտաստնած էր որուն մէջ իր երջանկութիւնը կը յայանէր սիրոյ այնքան արժանաւոր ընկերուհի մը գտած ըլլալուն համար:

Այս փախուստի լուրը իմանալով մանկամարդուհին մարեցաւ ու այնքան երկար ստեղծ անպզայ մնաց որ գացին բժիշկ փնտռելու:

Նոյն միջոցին հրաւիրեալները, որոնցմով տունը լեցած էր, կը զարմանային այս տարօրինակ յապաղումէն:

Շշուկներ տարածուեցան, որուն զլխաւորը այն էր թէ նոր հանսը յանկարծ հիւանդացած էր:

Պարոն Սանտոնի եղբորորդին՝ Նոյն անունը կրող երիտասարդ մը, որ ընտանիքին մէջ միակը կը թուէր պաղարիւնութիւնը պահող, այդ շշուկը տարածեց և անկէ օգտուեցաւ ներում խնդրելով հիւրերը ճամբու գնելու համար:

Ասիկա շատ գիւրին չեղաւ, բայց ժամ մը ետքը ամէն մարդ հեռացած էր և տանը մէջ Նիք ու իր օգնականները մնացած էին:

Իստ իմանալուն պէս թէ՛ հարսը հիւանդ էր և թէ՛ հրաւիրեալները ճամբու կը գնէին՝ թողուց այն սենեակը ուր նուէրները ցուցադրուած էին ու դուռը կըպելով՝ հոն նստաւ իր հակողոթիւնը շարունակելու համար:

Երբ հիւրերը տունէն պարպուեցան՝ պարոն Սանտոնը ըսաւ Քարթըրի:

— Ասիկա շատ խորհրդաւոր գործ մըն է: Շատ պզտիկութիւն կը զգամ այս մարդուն արարքէն որուն ազդիկս կնութեան տուի: Կ'ուզեմ իր մասին իմ դատաստանս առկախ թողուլ մինչև այն վայրկեանը ուր պիտի

զիսնամ թէ իրաւցնէ յանցաւոր է։ Այս պարագան ձեր ձեռքերուն մէջ կը դնեմ եւ կը խնդրեմ որ այս զաղտնիքը լուսարանէք, ասոր հասնելու համար ու եւ է ծախք մի խնայէք։

— Անմիջապէս ստով պիտի զբաղիմ, պատասխանեց Նիք։ Նախ եւ առաջ կը փափաքիմ ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրելու սա իրողութեան վրայ թէ՛ իմ օգնականներէս մին վերը նուէրները պահպանելու վրայ է։ Այդ անձին պէտք ունիմ՝ ուստի հարկ ն զինքը հանել այդ պահնորդութենէն։ Հոս տեղ մը չի կա՛յ այդ նուէրները ապահովութեան մէջ դնելու համար։

— Այո՛, պատասխանեց պարոն Սամպօն, գրամարկիւններ կան ուր կարելի է դնել թանկագին առարկաները։

Նիք ու իր օգնականները հսկեցին գոհարեղէններուն սենեակէն մինչեւ Սանպօնի ցոյց տուած դրամարկիւր փոխադրուելուն։

Այս գործը կատարուելէ ետքը Նիք ըսաւ միլիոնատէրին.

— Առաջին ակնաշկիով՝ կ'ենթադրեմ որ այս գոհարեղէններն ու արծաթեղէնները առնուազն մէկ միլիոն տօլար կ'արժեն։ Ձեր դրամարկիւններ բաւական չեն այս տեսակ արժէք մը պահելու։ Ներեցէք ինձ եթէ պնդեմ զանոնք անմիջապէս ապահովութեան մէջ դնելու մասին։

Այս յանձնարարութենէն ետքը, Նիք խորհրդակցեցաւ Ջիքի, Փացիի թ իտայի հետ անոնց հետ համաձայնութեամբ որոշելու համար այն լաւագոյն միջոցները որով պիտի կրնային լուսարանել զաղտնիք մը որ երկար առեւնէ ի վեր նմանը չտեսնուած տարօրինակութիւն մը ունէր։

ՊԱՐՈՆ ԷԼԻՍԲԵՆԻ ԱՆՅԵԱԼԸ

Նիք ու իր օգնականները վերադարձան Նիքի սուներ որ շատ հեռու էր պարոն Սանպոնի տունէն :

Հոն երբ սկսան քննել այս նոր խնդիրը որ ստանձնած էին՝ առաջին բանը որ իրենց ուշադրութիւնը դրաւ այն անդիտութիւնն էր զոր ունէին այնքան խորհրդաւոր կերպով անյայտացող Նոման Էլիսընի անցեալին մասին :

— Թէեւ պարոն Սանպոն բոլոր այս գործը մեզի յանձնեց, ըսաւ Նիք, սակայն երբ այնքան յուզուած ու մտաւտանջ էր իր աղջկան վիճակին նկատմամբ, ժամանակը էր իրեն հարցումներ ընելու որոնք խելոյն մաքիս ներկայացան : Բայց յայտնի է որ բան մը չենք կրնար սկսիլ մինչեւ որ Նոման Էլիսընի մասին լիակատար տեղեկութիւններ չունենանք :

Ոտքի ելաւ և սենեակին մէջ վեր վար քալեց քիչ մը առնն . վերջապէս սեղանին քով կենսայով ըսաւ .

— Իր դէմքը միշտ աչքիս տռջեւն է : Տեղ մը արդէն տեսած եմ ղինքը, բայց ո՛ւր : Չեմ կրնար ըսել . բայց ատրիկա կապուած է Լոնտոնի յիշատակներուն հետ և ո՛չ միայն Լոնտոնի՝ այլ Փիքասարկիի Գրիթէրիօն ճաշարանին հետ : Սակայն այս ամէնքը այնքան տարտամ է որ բան մը չեմ կրնար որոշել :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Չիք, Էլիսըն Անդղիացի մը և Լոնտոնցի մըն է : Գրիթէրիօնը Լոնտոնի գլխաւոր ճաշարաններէն մէկն է և իր ըմպարանը բարձր դասու երկտասարդներու զիչերային ժամադրաւայրն է :

— Այո՛, շարունակեց Նիք, շատ անգամներ գտնուած

եւ հոն : Հոն ձերբակալեցի Սօմերովիլը որ իր կեղծարարական շահատակութիւններէն ետքը Անգղիա փախած էր : Հոն թերեւս հազարէ աւելի զէմբեր տեսայ շատ անդամներ . և ինչո՞ւ համար էլիսընի զէմբը աւելի յոտակ մնացած է քան միւսները , յիշողութեանս մէջ , եթէ հարազարծութեան մը հետ կապ չէ ունեցած :

Խոտակցութեան այս նիւթը թողուցին երբ միլիոնավէրին եղբորորդին՝ երիտասարդ պարոն Սանպօնը եկաւ :

Իսկոյն ներս մտցուցին և Նիքի ըստ. որ իր ազգականունին՝ նոր հարսը՝ ինքզինքին եկած էր . թէև տար և չստ յուղուած վիճակի մէջ՝ այսուհանդերձ շատ կը փափաքէր Քարթըրը տեսնել :

— Պարոն Քարթըր , ըստ երիտասարդը , ազգականունիւս ու էլիսընի ամուսնութիւնը սիրային ամուսնութիւն մըն էր : Ամէն պարագային՝ էյսի կը սիրէր էլիսընը :

— Կ'ուզէք մեղ հասկցնել թէ , հարցուց Նիք , էլիսընի կողմէ սէր չի կոր :

— Ո՛հ , ո՛չ , պատասխանեց երիտասարդը աշխոյժով , այդ տպաւորութիւնը տալ չէի ուզեր : Միշտ կարծած եմ որ էլիսըն ըստն կերպով կը տենչար այս ամուսնութեան էյսին տեսած առաջին օրէն , այսինքն երկու տարիէ ի վեր : Բայց բանէ մը չխանդավառուող Անգղիացիի տիպար մըն է և որ եթէ ոտքին հտեւ լիզրա մը տինամիթ պայթի՝ հաղիւ կամայ մը կը դառնայ տեսնելու համար թէ ի՞նչ պատահած է :

— Այս միութիւնը առաջին օրէն ծնողքին հաւանութեան արժանացաւ :

— Տիկին Սանպօն միշտ համամիտ էր , պատասխանեց երիտասարդը . բայց հօրեղբայրս կողմնակից չէր : Իր միակ առարկութիւնը այն էր թէ էլիսըն Անգլիացի էր և թէ ծննդեամբ թէև աղետական չէր , մօտէն խնամի

էր աղնուականութեան և բոլոր անոնց որոնք բարձր շըրջանակի մէջ կ'ապրին :

— Իրողութիւնը այն է որ . աւելցուց երիտասարդ Սանպօն , եթէ երեք չորս հոգի մեռնէին , էլիսըն տիտղոս մը և կալուածք մը պիտի ժառանգէր : Այժմ մեծ բան մը չունի . բայց այդ նկատողութիւնը այնքան արժէք չունէր հօրեղբօրս աչքին որքան այն մտածումը թէ էլիսի Անդղիա պիտի տարուէր ու պիտի խառնուէր կեանքի մը և ընկերութեան մը որուն սահմանուած չէր : Թեթեւ մը խնդաց և շարունակեց .

— Բայց այդ առարկութիւնը լուրջ չէր , որովհետեւ հօրեղբայրս երբեք չէ մերժած էլիսի ամենափոքր փափաքները գոհացնել և էլիսի ամէն գնով էլիսընը կուգէր . այնպէս որ ամուսնութիւնը կատարուեցաւ :

— Բնականաբար եթէ տիկին էլիսըն կ'ուզէ զիս տեսնել , ըսաւ Նիք , իր մօտ պիտի երթամ , բայց նախ և առաջ կ'ուզեմ ձեզի հարցումներ ընել . այն բաներու մասին զորս պէտք է զիտնամ եթէ այս փնտռութիւնները պիտի ընեմ :

— Պիտի պատասխանեմ բոլոր այն հարցումներուն որոնց պարտական եմ պատասխանելու , ըսաւ երիտասարդը :

— Նախ և առաջ , ինչ զիտէք էլիսընի մասին :

— Լաւ ուրեմն , պատասխանեց Սանպօն քիչ մը վարանոտ չեղաով մը , իր մասին բաւական բաներ գիտեմ ու այսուհանդերձ ոչինչ գիտեմ : Առաջին անգամ , չորս տարի կայ , իրեն հանդիպեցայ Լոնտոնի մէջ : Բարեկամի մը միջոցաւ իրարու ներկայացուեցանք , իրեն նման երիտասարդ Անդղիացի բարեկամ մը որ ժամանակ մը Ամերիկա անցուցած էր և զոր չառ լաւ կը ճանչնայի : Այդ ժամանակ շատ տեսնուեցայ էլիսընի հետ , Լոնտոնի մէջ : Շատ աղնիւ եղաւ իմ մասին ու զիս ամէն

անկ առաջնորդեց : Պէտք է ըսեմ նաև որ միասին Բարիզ
դպցինք և թէ վերադարձնուա զիս տարաւ իր ազգակա-
նին Կոմս տը Բէրլէնի բնակարանը : Կը տեսնէք որ չիլ
բան մը չի կայ իր ընկերային ղիրքին մէջ . բայց այն
ինքնամիտութի ու հանդարտ մարդերէն մէկն է որոնք եր-
բեք կարելի չէ կատարելապէս ձանձնալ : Այսուհանդերձ
կ'ըսեմ որ չառ պարկեշտ ու պատուաւոր է :

— Անկէ ետքը երբ տեսաք զինքը :

— Երկու տարի առաջ , պատասխանեց երիտասարդը
աշխոյժով : Այստեղ եկած էր որսորդութեան համար : Ինձ
զրեց որ քանի մը ընկերներով , որոնց մեծ մասը կը
ձանձնայի , պիտի դար Արեւմուտքի կողմը որսորդութեան
երթալու : Իմ ազգեցութիւնս բանեցուցի հօրեղբորս մօտ
որպէսզի մասնաւոր վախճն մը պատրաստել տամ որ զի-
րենք բարձր անձնաւորութիւններու պէս պիտի փոխադ-
րէր : Երբ եկան ու տեսան իրենց համար ըրածներս ըս-
տիւրեցին որ ես ալ իրենց ընկերանամ : Երբ նիւ Եօրք
վերադարձանք ձեռքէս եկածը ըրի զիրենք զբօսցնելու
համար և այն ատենն էր որ Ելսի Ելիսընը ձանձնաւ : Երբ
իր ընկերները Անգղիա դառնալու եղան Ելիսըն յայտա-
բարեց թէ հոս պիտի մնար :

— Ի՞նչպէս իր ծախքերը կը հոգար , հարցուց Նիք ,

— Ոհ , անձնական եկամուտ մը ունի , պատասխանեց
Սանպօռն անտարբեր դէմքով մը :

Յետոյ չարուհակեց .

— Իրեն անգլեիութիւններ կուտայի , երբ իմանայի ու
այսպէս քիչ մը զրամ չահեցաւ պորսային մէջ : Բայց ոչ
չառ , որովհետեւ մեծ գործողութիւններ չըրաւ : Չէր
կրնար ընել , քանզի զրամ չունէր :

— Ի՞նչ կերպ կեանք կը վարէր այստեղ , հարցուց Նիք

— Շատ կանոնաւոր , պատասխանեց երիտասարդը ,
որչափ որ զխոսեմ : Մէկ երկու քիւլպներու անդամ էր ,

«Օն, ըսէք տեսնեմ, գիտէ՞ք պարտն էլիսընի կեանքին մէջ անկանոն, խորհրդաւոր կամ կնճառտ բան մը, որքան ալ աննշան ըլլայ:

— Պարտն Քարթըր, ըսաւ պարտն Սամպսոն, այս հարցումը ես ինքզինքիս ըրի այսօր, ոչ թէ մէկ՝ այլ քսան անգամ: Եւ ուրիշ պատասխան չի կրցայ գտնել այլ թէ՛ իր կեանքը լոաց զրքի մը պէս էր, պատուաւոր և անկեղծ:

Քանի մը բոսի գլուխը ծակց խորհելու պէս և շաբունակեց:

— Ձեր կացութիւնն ու նպատակը կը տեսնեմ: Խօսքերու մէջ լուրջ ու անկեղծ եմ: Եթէ այլ մասին կարենամ աւելի հանգարտօրէն մտածել՝ քան մինչևս հիմա մտածածս, եթէ յիշեմ բաներ որոնք այս վայրկեանիս միտքս չեն գար, կը խոստանամ խելոյն գալ ձեզի խմացնել:

— Ծառ լաւ, ըսաւ Նիք: Քանի որ առ այժմ այս մասին խօսելիքիս չմտայ, ձեզ կ'ընկերանամ տիկին Լիսընի քով երթալու համար:

Նիք պատուիրելով Չիքի, Փացիի և Իտայի որ մինչև իր վերադարձը սպասեն, ինկնեցաւ երիտասարդ Սանդօնի հետ միջիտնաակերին տունը երթալու համար:

Հոն հասնելուն պէս՝ խելոյն տուճնորդուեցաւ մանկամարդ կնոջ սենեակը ուր նոր հարսը տարածուած էր «քանափէ»ի վրան:

Իսկոյն սուրի ելաւ և սենեակէն անցնելով եկաւ դադտնի ստտիկանը զիմաւօրեց և ըսաւ.

— Պարտն Քարթըր, նախ և առաջ կ'ուզեմ որ գիտնաք թէ կատարեալ հաւատք ունիմ ամուսնոյս վրայ: Թող աշխարհի վրայ ոչ ոք ձեզի ըսէ թէ պարտն էլիսընը պատուաւոր մարդ մը չէ: Խօսքս կը սկսիմ այս յայտաբարութիւնը ընելով: Ինչ որ անցաւ, ինչու համար այսպէս վարուեցաւ, բնականաբար չեմ գիտեր: Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, այս բանը պատահեցաւ որովհետեւ ինք չէր կրնար

ընկերութեանց մէջ կը յաճախէր ուր լաւ կ'ընդունէին զինքը և աշխարհիկ երիտասարդի մը կենցաղը կը վարէր:

— Իր վարմունքին մէջ ու է ծայրայեղութիւն չունէր հարցուց Նիք:

— Ո՛հ, ոչ, ոչ մէկ բանի համար կը բորբոքէր:

— Բոլոր այդ միջոցին պատուասիրական խնամքներ ցոյց կուտա՞ր օրիորդ Սանպօռնի հանդէպ, հարցուց դարձեալ դադանի ոստիկանը:

— Առաջին օրէն: Հոս հաստատուելուն առաջին տարին իր ձեռքը խնդրեց: Ըսի ձեզի թէ Հարմօն հօրեղբայրս այս ամուսնութեամբ չէր շահադրդուէր, բայց երիտասարդ Անդրկոպիին հետ անսակցութիւն մը ունեցաւ որ նպատաւոր սպաւորութիւն գործեց միան, ինչպէս յետոյ ինծի պատմեց: Բայց հօրեղբայրս կ'ուզէր որ ինքզինքնին իրարու հետ նշանուած նկատելով հանդերձ, դեռ տարի մը սպասեն ու յետոյ ամուսնանան: Այնպէս որ Էլիսըն Նիւ Եորք հաստատուեցաւ:

— Ձեր պատմութեան մէջ մեծ բան մը չի կայ որ կարենայ զիս լուտարանիդ, ըսաւ Նիք: Հիմա թոյլ տուէ՛ք որ ձեզի գլխաւոր հարցում մը ընեմ: Կը խնդրեմ որ խուսափողական պատասխան չի տաք Էլիսընի մասին ձեր ունեցած բարեկամութեան և կամ ձեր ազգականութիւն հանդէպ տածած զգացումներնուդ պատճառաւ: Հոս խորհրդաւոր դադանիքի մը դէմ կը գտնուինք ուր մարդ մը այնպիսի արարք մը կը գործէ զոր երեսք չսպասուիր. ու ձիւզ այն վայրկեանին ուր կ'ենթադրէինք թէ ի՞ր կեանքի նպատակին հասած է, զայն մէկ հարուածով կը կործանէ: Եթէ պարտաւոր եմ բացատրելու այս դադանիքը, պէտք է որ ատոր շարժառիթը գտնեմ երիտասարդին ամուսնութենէ առաջ ունեցած ընթացքին մէջ: Ուստի պարապ հետաքրքրութիւն մը չէ որ զիս կը մղէ ձեզ հարձուփործելու:

զայն արդիւել և ոչ թէ զիս լքելու զիտաւորութեամբ: Ձիս
կը սիրէ գիտեմ և ասոր այնքան վատահ եմ որքան իմ
իր վրայ ունեցած սիրոյս մասին: Ձեր խուզարկութիւն-
ները զիւրացնելու համար բան մը չեմ կրնար ըսել, բայց
կ'ուզեմ իր վրայ իմ հաւատքս գիտցնել... կ'ուզէի ձեզ
տեսնել, խօսիլ այն մարդուն հետ որ իր ձեռքին մէջ ու-
նի սիրտս ու ապագաս: Այդ մարդը զուք էք: Եթէ
կեանքը ինծի համար արժէք մը պիտի ունենայ՝ ասիկա
կախուած է ձեր ընկիւքէն ու ձեր երեւան հանելիքէն:
Բայց հիմա որ քեզ տեսայ, գիտեմ որ կրնամ վատահիլ
ձեզի և թէ ինչ որ կարելի է ընել պիտի ընէք:

Մանկամարդ կինը այնքան հոգի դրաւ այս խօսքերուն
մէջ և այնքան յուզուեցաւ որ խօսքը լմցնելուն՝ կրկին
մարեցաւ:

Բայց անմիջապէս ինքզինքին եկաւ և նիք տեսնելով
որ նուազումը անցած է իջաւ սլարոն Սանսոնի քով
անոր հետ տեսակցութիւն մը ունենալու համար:

ՊՕՊԻԼԻ ԶԱՇԱՐԱՆԻՆ ՄԷՍ

Ձիք և Փայցի ոճրագործներու և գողերու յաճախած վայրերուն մասին իրենց ունեցած ծանօթութեան ապու-
ւինած էին Լաննիկանի հետքը գտնելու համար :

Փամը գրեթէ հօթը կար երբ Նիքի տունէն մեկնեցան :

— Քեզի հետ գրաւ կը դնեմ, Փայցի, ըսաւ Ձիք, որ
այն խումբը որ այս առտու փորձեց Սանսոնի բնակա-
նը մտնել ֆիլատէլֆիացի խումբ մըն է :

— Իմ ալ կարծիքս այդ է, պատասխանեց Փայցի :

— Եթէ այդպէս է և եթէ տակաւին քաղքին մէջն են
զիրենք պիտի գտնենք այս իրիկուն « Թանտէրուան »
կամ « Պօ-Պիլէի ճաշարանը, ուր պիտի երթան քիչ մը
շրջանելու :

— Եթէ վճարուած են, պատասխանեց Փայցի, իրենց
փոքրիկ ներկայացումը ազգարարագրին չհամապատաս-
խանեց : Թերեւս դրամ չունին :

— Ո՛հ, պատասխանեց Ձիք, միշտ ճաշ մը ընելու
չափ դրամ կ'ունենան : Գալով Լաննիկանի՝ կարծեմ զինքը
գտնելու լաւագոյն վայրը, լսածիս համեմատ, երգեցիկ
սրճարաններն են :

— Քիչ մը շատ կանուխ է, ըսաւ Փայցի, այդ որ-
սորդութեան սկսելու համար :

— Այո՛, ըսաւ Ձիք, բայց ասիկա առիթ մը պիտի
ըլլայ քիչ մը բան դնելու բերաննիս, որովհետեւ ցերեկ-
ուրէն է ի վեր բան մը կերած չեմ :

— Ես ալ նոյնպէս, ըսաւ Փայցի :

Հեռեւաբար 30րդ փողոցի մօտերը Պրէտիուէյի մէկ ծանօթ ճաշարանը մտան :

Երկար ատենէ ի վեր սեղանը հստած չէին երբ տեսան մարդու մը ներս մանելը որ զազանի ոստիկանութեան կարեւոր անձնաւորութիւններէն մին էր :

Մէրթօն կը կոչուէր . Զիք և Փացի լաւ յարաբերութիւն ունէին հետը : Զինքը իրենց սեղանը հրաւիրեցին և խնդրեցին որ միասին ճաշեն :

Երբ հասեցաւ հարցուցին թէ մասնաւոր զործով մը եկած էր :

— Շատ դիւրին գործ մը , պատասխանեց Մէրթօն : Արեւելեան քաղաքէ երիտասարդ մը որ աւելի դրամ ունի քան խեղք , այս միջոցիս հոս է գրօնակու համար : Իր ընտանիքը , որ չկրնար զայն խտրազանով կրթել , գիմում ըրած է մեր վարչութեան որպէս զի վրան հսկողութիւն կատարենք ու ցաւալի բան մը չպատահի : Այս է գործս : Մեծաւորը բտաւ որ տօնիկ տեսակ մը արձակուրդ է ինծի համար :

— Մէրթօն , ձեր մարդիկը այս առտու Սանպօնի հարմնիքին վրայ ուշադրութիւն դարձուցին :

— Կերպով մը դարձուցին , բտա Մէրթօն : Երբ թերթերը այդքան աղմուկ հանեցին հարսին արուած նուէրներուն մեծ արժէքին վրայ՝ մեծաւորը հսկողութիւն մը հաստատեց այն գողերուն վրայ որ այդ կողմերը կը գործեն , տեսնելու համար որ բան մը պիտի փորձէին :

— Ու այդպիսի ծրագիր մը չունէին , հարցուց Փացի :

— Զի , մարդիկը կը կարծէին որ անօգուտ էր այդ տեսակ փորձ մը ընել , որովհետեւ չառ խիստ հսկողութիւն պիտի ըլլար . միւս կողմէ՝ իմացան որ մեծաւորը աչքերը բացած էր իրենց վրայ և հետու կեցան :

— Ուրեմն, բաւա Ձիք, եթէ այդ տեսակ փորձ մը կըսաւ քաղըին գողերուն կողմէ չէ:

— Բայցարձակօրէն ապահով եմ, ըսաւ Մէրթօն: Եթէ կայ ատանկ փորձ մը՝ դուրսէն է — բայց ուրեմն փորձեցին:

— Կը կարծենք, ըսաւ Ձիք խոհեմարար:

— Իրա՛ւ որ, եթէ մէկը բան մը գիտէ, ըսաւ Մէրթօն, այն ալ դուք ըլլալու էք: Այնտեղ պահպանութիւն կ'ընէիք:

— Ո՛հ, ըսաւ Ձիք: Դիտէ՛ք այդպէս ըլլալը:

— Այո՛, պատասխանեց Մէրթօն: Մեծաւորը վստահ էր թէ Սանդօնն պիտի կանչէր Նիք Բարթրօրը, որովհետեւ երբեք զանց չառնէր երբ զործ մը կայ կատարուելիք: Ահաւասիկ ինչու համար մեծաւորը յարզ չգրկեց հոն:

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Ձիք, Սանդօնն մեր վարպետը չկանչեց, այլ մեր վարպետը գնկուցում մը ստացու թէ փորձ մը պիտի ըլլար նուէրները գողնալու և այս առաւ Սանդօնի լուր տուաւ: Ահա՛ թէ ինչպէս կըսաւ որ հոն գտնուեցանք:

— Ինձ նայեցէ՛ք, հարցուց Մէրթօն յանկարծ, ի՞նչ է փեւսին էլիսինի անյայտացիման մասին լսուած պատմութիւնը: Ծշմարի՛տ է այդ իրողութիւնը:

Ձիք այս ուղղակի հարցումին պատասխան տալու համար քիչ մը կը նեղուէր:

Նիք և Սանդօնն ընտանիքը կը յուսալին որ հրաւիրեալներու մեկնումը հարսին յանկարծական հիւանդութեան պիտի վերադրուէր և թէ, դոնէ քիչ մը ատեն, պիտի կրնային ծածուկ պահել նոր փեսային անյայտացումը: Հետեւեալը հարցուց.

— Ի՞նչ իմացար այդ մասին:

— Բան մը չեմ գիտեր, ըսաւ Մէրթօն: Միայն բա-

Հետեւաբար 30րդ փաղոցի մօտերը Պրէտօլուէյի մէկ ծանօթ ճաչարանը մօտն ։

Երկար տտենէ ի վեր սեղանը նստած չէին երբ տեսան մարդու մը ներս մտնելը որ դադանի ոտախկանութեան կարեւոր անձնաւորութիւններէն մին էր ։

Մէրթօն կը կոչուէր . Զիք և Փայի լաւ յարարերութիւն ունէին հետը ։ Զինքը իրենց սեղանը հրաւիրեցին և խնդրեցին որ միասին ճաչեն ։

Երբ նստեցաւ հարցուցին թէ մօտաւոր գործով մը եկած էր ։

— Շատ զիւրկն գործ մը , պատասխանեց Մէրթօն ։ Արեւելեան քաղաքէ երիտասարդ մը որ աւելի զրամ ունի քան խելք , այս միջոցիս հոս է գթօնեկաւ համար ։ Իր ընտանիքը , որ չկրնար զայն խորազանով կրթել , գիմուժ ըրած է մեր վարչութեան որպէս զի վրան հսկողութիւն կատարենք ու ցաւալի բան մը չդատարնի ։ Այս է գործն ։ Մեծաւորը ըստ որ տախտակ տեսակ մը արձակուրդ է ինծի համար ։

— Մէրթօն , ձեր մարդիկը այս առտու Սանդօնի հարսնիքին վրայ ուշադրութիւն դարձուցին ։

— Կերպով մը դարձուցին , ըսաւ Մէրթօն ։ Երբ թերթերը այդքան ազմուկ հանեցին հարսին տրուած նուէրներուն մեծ արժէքին վրայ՝ մեծաւորը հսկողութիւն մը հաստատեց այն գողերուն վրայ որ այդ կողմերը կը գործեն , տեսնելու համար որ բան մը պիտի փորձէին ։

— Ու այդպիսի ծրագիր մը չունէին , հարցուց Փայի ։

— Զի , մարդիկը կը կարծէին որ անօգուտ էր այդ տեսակ փորձ մը ընել , որովհետեւ չատ խիստ հսկողութիւն պիտի ըլլար . միւս կողմէ՝ իմացան որ մեծաւորը աչքերը բացած էր իրենց վրայ և հետու կեցան ։

— Ուրեմն, ըստ Զիք, եթէ այդ տեսակ փորձ մը եղաւ քաղերին գողերուն կողմէ չէ:

— Բացարձակօրէն ապահով եմ, ըսաւ Մէրթօն: Եթէ կայ ատանկ փորձ մը՝ գուրտէն է — բայց ուրեմն փորձեցին:

— Կը կարծենք, ըսաւ Զիք խոհմարտար:

— Իրաւ որ, եթէ մէկը բան մը գիտէ, ըսաւ Մէրթօն, այն ալ գուք ըլլալու էք: Այնտեղ պահպանութիւն կ'ընէիք:

— Ո՛հ, ըսաւ Զիք: Գիտէի՞ք այդպէս ըլլալը:

— Այո՛, պատասխանեց Մէրթօն: Մեծաւորը վստահ էր թէ Սանպօռն պիտի կանչէր Նիք Բարթրըրը, որովհետեւ երբեք զանց չառնէր երբ գործ մը կայ կատարուելիք: Ահաւասիկ ինչու համար մեծաւորը յարդ չըրկեց հօն:

— Իաւ ուրեմն, ըսաւ Զիք, Սանպօռն մեր վարպետը չկանչեց, այլ մեր վարպետը զեկուցում մը ստացաւ թէ փորձ մը պիտի ըլլար հուէրները գողնալու և այս առտու Սանպօռնի լուր տուաւ: Ահա՛ թէ ինչպէս եղաւ որ հօն գտնուեցանք:

— Ինչ հոսկե՛ք, հարցուց Մէրթօն յանկարծ, ինչ է փեպին Էլիարնի անյայտացման մասին լսուած պատմութիւնը: Ծշմարիտ է այդ իրողութիւնը:

Զիք այս ուղղակի հարցումին պատասխան տալու համար քիչ մը կը նեղուէր:

Նիք և Սանպօռն ընտանիքը կը յուսային որ հրաւիրեալներու մեկնումը հարսին յանկարծական հիւանդութեան պիտի վերագրուէր և թէ, գոնէ քիչ մը ատեն, պիտի կրնային ծածուկ պահել նոր փեսային անյայտացումը: Հետեւաբար հարցուց.

— Ի՞նչ խմացար այդ մասին:

— Բան մը չեմ գիտեր, ըսաւ Մէրթօն: Միայն ըս-

րեկամներէս մէկը որ իրրեւ հրաւիրեալ հոն կը գտնուէր ,
ինձ ըսաւ որ լսեր է թէ Սանսօնն իր եղբորորդիին բան
մը կ'ըսէր որմէ իմացեր է որ Էլիսընի փախուստը հի-
ւանդացուցեր է նոր հարսը : Ուրիշ խօսքով , բարեկամս
մտածեց թէ բունն Վէճ մը պատահած է և Էլիսըն դա-
ցած է տունէն , ընդունելութենէն առաջ , բարկութեան
ազդեցութեան տակ :

Ասիկա բաւական էր որպէսզի Չիք հերքում մը տար
և չվարանեցաւ ընելու :

— Լաւ ուրեմն , ըսաւ Մէրթօն , եթէ տանը դէմ
փորձ մը եղաւ ո՞ր խումբին կողմէն էր :

— Մեր վարպետը կը կարծէ թէ , ըսաւ Չիք , Լաննի-
կան փորձեց տանը մէջ մանկ , ինքզինք ձեր մարդոցմէ
մին ներկայացնելով :

— Լաննիկան , Ֆիլատէլֆիայի բարձր գաղութիւնը . . .

— Վարպետին կարծիքը այդ է :

— Լաւ ուրեմն , Լաննիկան երկու օրէ ի վեր հոս կը
պտտի . բայց այստեղացի գողի մը ըսած է որ այս մի-
ջոցիս բան մը չընէր ու պարզապէս Ֆիլատէլֆիայէն հե-
ռու կը կենայ մինչեւ որ փոքրիկ խնդիր մը մոռցուի . . .

— Տակաւին հոս է :

— Ո՛հ , այո՛ , պատասխանեց Մէրթօն , ժամ մը ա-
ռաջ փողոցը տեսայ , Գրեթէ միշտ Թանտէրլուան անկիւն
մը նստած է : Երկու գիշերներու միջոցին որ այդ տեղ-
ուանքը սնցուց հետը կին մը ունէր իրեն չափ վայելուչ :
Չիք դէպի Փացի զարձաւ :

— Կը տեսնես , Փացի , ըսաւ , իմ ենթադրութիւնս
ճիշտ էր : Պէտք է ղինքը Թանտէրլուանի մէջ փնտռել :

— Ո՞վ է այդ կինը որուն հետ կը ճամբորդէ , հար-
ցուց Փացի :

— Հրաշալի կին մըն է , պատասխանեց Մէրթօն :

Մեծ, նորամարմին, շատ գեղեցիկ, գէմքը մարմարի պէս սպիտակ, աչքերը խոշոր ու կապոյտ, մազերը վէտվէտուն և բարակ: Շատ չիք կերպով հագուած է: Ինձ կը թուի թէ անիկին մըն է որ Նիւ-Եորքի ազատու կողմերը կուգէ տեսնել ստանց անոնց խառնուելու:

Ձիք և Փացի իսկոյն իրարու հետ ակնարկ փոխանակեցին:

— Ատանկ մէկը կը փնտռէք, ըսաւ Մէրթօն:

— Վարպետը կ'ուզէ կատարեալ ծանօթութիւն մը տանել այդ տեսակ կնոջ մը մասին, ըսաւ Ձիք: Խորհեցաւ թէ Լաննիկսնի հետ ըլլալու էր և կը գուշակեմ որ ապացոյցներ կ'ուզեն ձեռք ձգել ամուսնալուծութեան դատի մը համար:

— Կը կարծէի որ Նիք Քարթըր այդ տեսակ խնդիրներով չէր զբաղէր, ըսաւ Մէրթօն:

— Ո՛հ, պատասխանեց Ձիք անփութօրէն, իմ կողմէս պարզ ենթադրութիւն մըն է, բայց Փացի և ես, պաշտօն ունինք այդ զոյգը գտնելու և վրանին հսկելու:

— Ուրեմն, ըսաւ Մէրթօն, լաւագոյն բանը զոր կրնաք ընել այս իշխիւուն ինծի ընկերանալնիդ է, որովհետեւ եթէ հոս քաղաքն են, երբ կազերը վառուին ապահովաբար իրենց պիտի հանդիպինք:

Իրենց ճաշը աւարտելով՝ երեք մարդիկը գուրս ելան իրենց փնտռողները կատարելու համար:

Մէրթօն առանց դժուարութեան գտաւ այն մարդը որուն հսկողութիւնը իրեն յանձնուած էր: Բայց այդ թաւին ո՛չ մէկ կողմը հանդիպեցան այն երկու անձերուն զորս Ձիք ու Փացի կը փափաքէին տեսնել:

Բոլոր կարելի ու անկարելի, բաց կամ դոյ տեղերը կարգաւ այցելեցին, բայց Ֆիլատէլֆիացի վեյելուչ գողին հետքը չգտան:

ժամերը կ'անցնէին ու կէսգիշերը կը մօտենար երբ
Փացի յայտարարեց .

— Շատ կը վախճամ որ, Ձիւք, մեր մարդը զինքը
հոս բերող ձեռնարկին մէջ անյաջող ելլելէ ետքը, ֆիլա-
տէիֆիա դարձած է :

— Սանսոնի հարսնիքին նուէրներուն մասին կը
խօսին, հարցուց Ձիւք :

— Այո՛, ըստ Փացի, ատոր համար Նիւ եօրք եկած
է, և որովհետեւ անյաջող ելաւ, ետ դարձած ըլլալու է :

Այս խօսքերը կը փոխանակէին Ձիւք և Փացի երբ
Պրէտիւռէյ փողոցէն կ'անցնէին՝ Յօրդ փողոցին վրայէն :

Յանկարծ Մէրթօն զիրենք կեցուց և ըստ փողոցին
միւս կողմը ցոյց տալով :

— Ահաւասիկ ձեր փնտումը զոյգը, հոն . . . :

Արդարեւ տեսն մարդ մը և կին մը երկուքն ալ
վերջնադոյն նորոյթին համեմատ հազուադէպ որոնք իրենց
դռնուած անկիւնէն պիտի անցնէին :

Անանկ ակնարկէն խուսափելու համար մէկ կողմ քաշ-
ուելով՝ երեք մարդիկը տեսն անոնց փողոցէն անցնիլը :

Պահ մը կեցան խճուղիին անկիւնը կարծես տաաամ-
սելով իրենց լանդիք ուղղութեան մասին, յետոյ Պրէտ-
իւռայէն վեր ելան :

Գաղտնի ոտտիկանները հսկանունը գացին և այսպէս
հասկցան թէ ճաշարան մը կ'երթան որ ընդհանրապէս
կէս գիշերէն ետքը կը բանի :

Ասիկա տեղ մըն էր ուր կը յաճախէին քաղքին կեն-
ցադասէրները և քանի ուրիշ տեղեր կ'ամայանար՝ այս
տեղը կը չողողար լոյսերով ու աղմկալից զուարգու-
թեամբ :

Բաւական ատեն զուրար կեցան որպէս զի կարծել չի
տան թէ զոյգին կը հետեւին :

— Կ'արժէ որ ստատենք, ըսաւ Չիք, անշուշտ պիտի կրնանք հասկնալ թէ ինչ պիտի ընենք իրենց մատին, գործերնիս իրենց հետ վերջացնելէ առաջ:

Ի վերջոյ Մէրթօնի ըսաւ,

— Հիմա կրնանք մենք ալ ներս մտնել:

Շարժում մը կ'ընէր ճամբան ցոյց տալու համար, երբ մանկամարդ կին մը առաջ եկաւ և խօսքը Մէրթօնի ուղղելով:

— Ինծի համար այս գիշեր բան մը չի կա՞յ ընելիք, պարոն Մէրթօն, ըսաւ:

— Չէ՛, Պէս, չեմ կարծեր: Այս իրիկուն կարեւոր բան մը չունիմ:

Մանկամարդ աղջիկը հեռացաւ և Չիք հարցուց թէ ո՞վ էր:

— Աղջիկ մըն է որ յաճախ կը գործածեմ: Կանոնաւոր վարք մը չունի, ճշմարիտը ըսելու համար, բայց պարկեշտ պիտի ըլլար եթէ կէս առիթ մը ներկայանար: Յաճախ մեղի հետ կ'աշխատի և երբեք մեր վստահութիւնը չարաչար չգործածեց:

— Այսպէս ուրեմն ձեր գործին մէջ կ'աշխատցնէք:

— Այո, հասցէներու ճշմարիտ բառարան մըն է: Ամէն մարդ կը ճանչնայ, զիտէ թէ ով է և ինչ կ'ընէ:

— Ձինքը կանչեցէք, ըսաւ Չիք: Անոր հետ ներս^ս կը մտնենք և կրնայ մեղի օգտակար ըլլալ:

Մէրթօն անոր ետեւէն վազեց և զայն բերաւ: Չորսը միասին ճաշարան մտան:

Սրահը արդէն կէսէն աւելի լեցուած^ս էր և բաւական զժուարութիւն կրեցին սեղան մը գտնելու համար որ մօտ ըլլար Լաննիկանի և անոր ընկերացող կնոջ սեղանին, որպէս զի կարենան զանոնք^ս զիտել առանց ուշադրութիւն գրաւելու:

Բայց վերջապէս կրցան դանկ սեղան մը որուն զիրքը իրենց նպատակին կը յարմարէր :

Ոչ միայն կատարելապէս կը տեսնէին Լաննիկանին ու իր ընկերուհւոյն զրաւած սեղանը , այլ միեւնոյն ատեն ամբողջ սրահը աչքի տակ ունէին :

— Ձիք , ըսաւ Փայի , Լաննիկան զրամական նեղութեան մէջ է : Հովարայութիւն կ'ընէ : Շամբանեա և Պուրկոններ զինի կը խմէ : Տես զինիները իրար կը խառնէ :

— Իր գաւաթին մէջ Կոթնուկէս մորարի բան կայ , ըսաւ Մէրթօն :

— Ամբողջ գումարը ասոր ատարի պիտի հասնի , ըսաւ Փայի :

— Գիտ՞ք ով է , հարցուց աղջիկը որուն Մէրթօն Պէս անունը կուտար :

— Մարդը կը ճանչնամ , պատասխանեց Ձիք , Լաննիկան կը կոչուի :

— Ճիշտ այդ է , ըսաւ Պէս . Ֆիլատէլֆիայի բարձր կարգի դոդ մըն է . շատ յաճախ կուգայ այս տեղ :

— Ինչպէս կ'ըլլայ որ զինքը կը ճանչնաք , հարցուց Մէրթօն :

— Ֆիլատէլֆիա ծանօթացած եմ իրեն : Ես ալ անտեղացի եմ ու երկար ատենէ ի վեր զինքը կը ճանչնամ :

— Ինքն ալ ձեզ կը ճանչնայ :

— Ձեմ կարծեր պատասխանեց աղջիկը :

— Իրեն հետ եղող կինը կը ճանչնա՞ք , հարցուց Ձիք :

— Չէ : Բաղբին մէջ նոր է տակաւին : Հաղիւ երեք ամիս կայ որ զինքը առաջին անգամ նշմարեցինք այստեղ և արդէն այդ մարդուն հետ է :

— Արդեօք Ֆիլատէլֆիայէն միասին բերած է :

— Եթէ այդպէս է , ըսաւ Փայի , կարծեմ սխալ ճամբու մէջ ենք :

— Շատ կը վաժառքիք գիտնալ, հարցուց Պէս :

— Մտիկ ըրէք, Պէս, ըսաւ Մէրթօն, իմ այս ներկու բարեկամներս իմ պաշտօնս ունին : Պէտք ունին ամէն բան գիտնալու կնոջ մը մասին որ Լաննիկանի հետ կը ճամբորդէ : Չեմ գիտեր ինչու համար ու չեմ ալ հարցնէր : Դուք ալ հարցնելու պէտք չունիք : Բայց եթէ իրենց օգնէք միեւնոյն ատեն ինծի օգնած կ'ըլլաք :

— Եւ միեւնոյն դինը կը վճարեմ ինչ որ Մէրթօն կը վճարէ երբ իրեն համար կ'աշխատէք :

— Դինը մեծ բան մը չէ, ըսաւ Պէս խնդալով : Մէկ գիշերուան համար տասը տոլար է : Կարծեմ ձեզի օգտուկար կրնամ ըլլալ, բայց վստահ չեմ : Տիմս պիտի փորձեմ :

— Ուրեմն այժմ պիտի վճարեմ ձեզի և բախտիս պիտի ապաւենիմ, ըսաւ Չիք աղջկան ձեռքը տասը տոլարնոց թուղթ մը թխմելով :

— Թերեւս յաջողիմ, եթէ կինը որ Լաննիկանի հետ կը գտնուի ծանօթ է Ֆիլատէլֆիայի մէջ : Այս գիշեր մէկ վայրկեանէն միւսը աղջիկ մը պիտի գայ հոս որ ղինքը կրնայ ճանչնալ եթէ այդ քաղքէն է : և այդ պարագային ինծի պիտի ըսէ :

Չորս հոգինոց փոքրիկ խումբը այն ատեն ինքզինք ուտել խմելու հաճոյքին տուաւ :

Չիք ընթերիքը ապսպրեց :

Նոյն միջոցին սրահը աստիճանադար լեցուեցաւ : Հաշարանին միջնորդարը հառաւելաւ ծխախոտի մուխով ապականոծ էր ու խօսակցութեանց և ծիծաղի աղմուկներով կը թնդար :

Մինչ միւս սեղանը կը զիտէին՝ տեսան որ մարդ մը սրահէն անցաւ, Լաննիկանի մօտեցաւ ու ծնեցաւ անոր ականջին բան մը ըսելու համար :

Լաննիկան չափ նեղացած թուեցաւ. այսուհանդերձ

գրպանէն թղթադրամ մը հանեց և մարդուն երկարեց որ աներևոյթ եղաւ :

Փացի ըսաւ Չիքի :

— Այս այն մարդն էր որ այս առաւու Սանսոնի զոնէն դուրս նետեցի :

— Այն որ ծաղիկներով եկաւ :

— Այո՛ : Այն մարդը որ աղաղակեց Նիք Բարթըրը տեսնելով :

— Նիւ Նորքցի դող մըն է , ըսաւ Մէրթօն :

— Մարդ մը որ երկրորդ յարկի դողութիւններ կ'ընէ ըսաւ Պէս :

Այս ըսելով՝ աղջիկը ոտքի կեցաւ և սկսաւ նշաններ ընել մէկու մը որ ներս կը մտնար :

Այն անձը որուն այդ նշանները կ'ուղղէր մանկամարդ կին մըն էր պոռոտ արդուզարդով , որ երկու ուրիշ կիներու և երկու երիտասարդներու կ'ընկերոսնար :

— Օհ , դուք Մէրթօն , ահա՛ իմ մարդս և քանի որ հոս կուգայ , իմ պարտականութեանս մէջ չեմ թերանար :

Նոր խումբը սրահին միւս կողմը սեղան մը դտաւ :

Աղջիկը որուն Պէս նշաններ կ'ընէր ի վերջոյ նշմարեց և դէպի անոր եկաւ :

— Այդ ընկերութիւնը հաճելի՞ է ձեզի , հարցուց Պէս :

— Ո՛հ , ո՛չ , ըսաւ աղջիկը : Միայն թէ կը փորձեմ շատ սուղի նստեցնել երիտասարդներուն :

— Ձեր բարեկամներն են , հարցուց Պէս :

— Չէ՛ , միւս երկու աղջիկներուն բարեկամներն են : Ճամբան ինծի հանդիպեցան :

— Զիրենք անոյշ տեղը կապէ ու մեր քովը եկուր , ըսաւ Պէս , քեզի հարցնելիք ունիմ :

Աղջիկը գնաց ներսոմ խնդրելու միւսներէն և եկաւ

հատեցաւ Պէտի՝ սեղանը ինչպէր որ այս վերջինը խնդրած էր :

— Ալիս, ըսաւ Պէս, սա մարդուն ու կնոջ հայէ՛ :

Պէս ցոյց տուաւ այն զոյգը որուն հակողութիւնը կ'ընէին :

— Ճիմմի Լաննիկան, ըսաւ աղջիկը որուն Ալիս առնունը տրուած էր : Ահա՛ երեք զիւեր է որ խնճողը կ'ընէ թանաթըլուանի մէջ, բայց միայն իր հիւրը եղող կնոջ համար գրամ կը ծախսէ :

— Գիտես թէ ո՛վ է :

— Այո՛, պատասխանեց Ալիս խնդալով : Մեր հինքազքէն կուգայ Պէտի և իմէ քիչ մըն ալ այս կեանքը շարունակէ՝ կարծեմ ամբասնալուծում մը տեղի պիտի ունենայ :

— Ինչո՞ւ այդպէս կ'ըսէք, հարցուց Չիք :

— Ինձ համար զարմանալին այն է թէ, ըսաւ Ալիս, ինչպէ՛ս կ'ըլլայ որ տակաւին այդ բանը չեղաւ : Ֆիլաւելիֆիացի շատ հարուստ երիտասարդի մը կինն է : Ինքն ալ լաւ ընտանիքէ է և լաւագոյն ընկերութեան հետ հաղորդակցութիւն ունի : Երբիկը դործով զբաղած է և զինքը ազատ թողած, մինչ ինք զիւեր ցերեկ հարստանալու հուսէ է : Այս մանկամարդ կինը երկու երեք տարիէ ի վեր շատ թեթեւ կեանք մը կ'անցնէ և ո՛չ ոք կը նշմարէ :

— Ինչպէ՛ս կ'ըլլայ որ, հարցուց Չիք, ինքզինք չվտանգէր Լաննիկանի պէս մարդու մը հետ :

— Չեմ գիտեր ի՞նչ պատասխանեմ ասոր, ըսաւ Ալիս : Չեմ գիտեր թէ ո՛ր ատիճան կը ճանչնայ Լաննիկանի կեանքը : Բայց գիտէք որ շատ չիք է : Աղուոր աղայ մըն է և կարծեմ սէր տանի վրան :

— Այդ կինը ինքզինք մեծ վտանգներու կ'ենթարկէ, ըսաւ Փացի, ամէն տեղ երեւալով այդպիսի ծանօթ մարդու մը հետ :

զրպանէն թղթադրամ մը հանեց և մարդուն երկարեց որ աներեւոյթ եղաւ :

Փացի ըսաւ Չիքի :

— Այս այն մարդն էր որ այս առաւ Սանդոնի զոնէն դուրս նետեցի :

— Այն որ ծաղիկներով եկաւ :

— Այո՛ : Այն մարդը որ աղաղակեց Նիք Քարթըրը տեսնելով :

— Նիւ Եորքի գող մըն է, ըսաւ Մէրթօն :

— Մարդ մը որ երկրորդ յարկի գողութիւններ կ'ընէ ըսաւ Պէս :

Այս ըսելով՝ աղջիկը տաքի կեցաւ և սկսաւ նշաններ ընել մէկու մը որ ներս կը մտնար :

Այն անձը որուն այդ նշանները կ'ուղղէր մանկամարդ կին մըն էր պուտա արգուղարգով, որ երկու ուրիշ կիներու և երկու երիտասարդներու կ'ընկերանար :

— Օ՛հ, գոչեց Մէրթօն, ահա՛ իմ մարդս և քանի որ հոս կուգայ, իմ պարտականութեանս մէջ չեմ թերանար :

Նոր խումբը սրահին միւս կողմը սեղան մը գտաւ :

Աղջիկը որուն Պէս նշաններ կ'ընէր ի վերջոյ նշմարեց և գէպի անոր եկաւ :

— Այդ ընկերութիւնը հաճելի՞ է ձեզի, հարցուց Պէս :

— Ո՛հ, ո՛չ, ըսաւ աղջիկը : Միայն թէ կը փորձեմ շատ սուղի նստեցնել երիտասարդներուն :

— Ձեր բարեկամներն են, հարցուց Պէս :

— Չէ՛, միւս երկու աղջիկներուն բարեկամներն են : Ճամբան ինծի հանդիպեցան :

— Ձերենք անոյշ տեղը կապէ ու մեր քովը եկու՛ր, ըսաւ Պէս, քեզի հարցնելիք ունիմ :

Աղջիկը գնաց ներսում խնդրելու միւսներէն և եկաւ

նստեցաւ Պէսի՝ սեղանը ինչպէս որ այս վերջինը խնդրած էր :

— Այլիս, ըսաւ Պէս, սա մարդուն ու կնոջ նայէ՛ :

Պէս ցոյց տուաւ այն զոյգը որուն հակողութիւնը կ'ընէին :

— Ճիմմի Լաննիկան, ըսաւ աղջիկը որուն Ալիս առնունք տրուած էր : Ահա՛ երեք գիշեր է որ խնճոյք կ'ընէ թանաէրուանի մէջ, բայց միայն իր հիւրը եղող կնոջ համար գրամ կը ծախսէ :

— Գիտե՛ս թէ ո՛վ է :

— Այո՛, պատասխանեց Ալիս խնդալով : Մեր հին քաղքէն կուգայ Պէսի և եթէ քիչ մըն ալ այս կեանքը շարունակէ՝ կարծեմ տեղանալու ծով մը տեղի պիտի ունենայ :

— Ինչո՞ւ այդպէս կ'ըսէք, հարցուց Չիք :

— Ինձ համար զարմանալին այն է թէ, ըսաւ Ալիս, ինչպէս կ'ըլլայ որ տակաւին այդ բանը չեղաւ : Ֆիլա-տելփիացի շատ հարուստ երիտասարդի մը կինն է : Ինքն ալ լաւ ընտանիքէ է և լաւագոյն ընկերութեան հետ հաղորդակցութիւն ունի : Երկը գործով զբաղած է և գին-քը ազատ թողած, մինչ ինք գիշեր ցերեկ հարստանալու հտեւէ է : Այս մանկամարդ կինը երկու երեք տարիէ ի վեր շատ թեթեւ կեանք մը կ'անցնէ և ո՛չ ոք կը նշմարէ :

— Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ, հարցուց Չիք, ինքզինք չ'ը-տանդէր Լաննիկանի պէս մարդու մը հետ :

— Ձեմ գիտեր ինչ պատասխանեմ ատոր, ըսաւ Ալիս : Ձեմ գիտեր թէ ո՛ր ատախճան կը ճանչնայ Լաննիկանի կեանքը : Բայց գիտէք որ շատ չիք է : Աղուոր տղայ մըն է և կարծեմ սէր ունի վրան :

— Այդ կինը ինքզինք մեծ վտանգներու կ'ենթարկէ, ըսաւ Փացի, ամէն տեղ երեւոյթով այգալիսի ծանօթ մարդու մը հետ :

— Ամէն վայրկեան մեծ վտանգներու ենթարկուած է, ըսաւ Ալիս: Զարմանալին այն է որ ասկաւին զինքը չեն բռնած: Ասկէ երկու երեք ամիս առաջ երիտասարդ Անգղիացիի մը հետ ամէն տեղ կ'երթար: Բայց վերջապէս իր գտնաւորագէն մէկն էր:

— Բայց կ'ուզէք թէ աշխարհիկ մարդոց ընկերութիւնը կը յաճախէին, ըսաւ Մէրթօն:

— Այո՛, ըսաւ Ալիս: Իր վրայ չատ խօսեցան այն ատեն: Բարեկամ մը ունէի որ այդ կենցաղաւէրներուն զտաակարդին կը պատկանէր և որ իր մասին տեղեկութիւններ տուաւ: Երիտասարդ Անգղիացին այդ կ'ինը չաբաթ մը իր զբօսանաւը տարաւ և էրիկը բան մը չիմացաւ:

— Ոչ առանձին, հարցուց Մէրթօն:

— Ո՛հ, ո՛չ, ըսաւ Ալիս, ամբողջ խումբ մըն էին:

— Ո՞ր թուականին, հարցուց Փայլի:

— Օ՛հ, պատասխանեց Ալիս, կրնամ ճիշդ թուականը գտնել: Անցած սեպտեմբերին էր:

— Գիտէ՞ք երիտասարդ Անգղիացիին անունը:

— Չէ՛, մոռցայ, եթէ երբեք գիտէի: Ամէն պարագային, հոս Նիւ Եորք կը նստէր և յաճախ մինչև Ֆիլատէրֆիա կուգար զայն տեսնելու համար:

— Ինչպէ՞ս կը կոչուի այդ կ'ինը:

— Լատիւ: Իր էրկանը անունը թո՛մատ է: Երկար ատեն այդ անունը չսկսի կրէ, չարունակեց Ալիս իրնգալով, եթէ այսպէս թողու որ ձիմա՛ր Լաննիկանի հետ յաճախ Նիւ Եորքի մէջ զինքը տեսնան: Այնպիսի վտանգներու կ'ենթարկուի որոնց ես չսկսի ուզէի ենթարկուիլ իր տեղը:

Չիքի ու Փայլի թուեցաւ թէ առ այժմ իրենց պէտք եղած բոլոր ծանօթութիւնները առած էին:

Պէս Չիբի նշանակալից ակնարկ մը ուղղեց հարցնելու
համար որ ուղածը իմացած էր և Չիբ իրեն պատասխա-
նեց զլիտ և անտատախան նշանով մը :

Այն ատեն խօսակցութիւնը փոխեցին և Չիբ նշան
ըրաւ Մէրթմոնի թէ կ'ուզէր մեկնել :

Մէրթմոն ոտքի ելաւ և միւսները ամօր հետեւեցան :

— Ամէն վայրկեան մեծ վտանգներու ենթարկուած է, ըսաւ Ալիս: Չարմանալին այն է որ ստակաւին զինքը չեն բռնած: Ասկէ երկու երեք ամիս առաջ երիտասարդ Անգղիացիի մը հետ ամէն տեղ կ'երթար: Բայց վերջապէս իր գոտակարգէն մէկն էր:

— Ըսել կ'ուզէք թէ աշխարհիկ մարդոց ընկերութիւնը կը յաճախէին, ըսաւ Մէրթօն:

— Այո՛, ըսաւ Ալիս: Իր վրայ չատ խօսեցան այն ատեն: Բարեկամ մը ունէի որ այդ կենցաղատէրներուն գոտակարգին կը պատկանէր և որ իր մասին տեղեկութիւններ տուաւ: Երիտասարդ Անգղիացին այդ կիներ շաբաթ մը իր զբօսանաւը տարաւ և երկիր բան մը չիմացաւ:

— Ոչ ատանձիւն, հարցուց Մէրթօն:

— Ո՛հ, ո՛չ, ըսաւ Ալիս, ամբողջ խումբ մըն էին:

— Ո՛ր թուականին, հարցուց Փացի:

— Օ՛հ, պատասխանեց Ալիս, կրնամ ճիշդ թուականը գտնել: Անցած սեպտեմբերին էր:

— Գիտէ՞ք երիտասարդ Անգղիացիին անունը:

— Չէ՛, մոտցայ, եթէ երբեք գիտէի: Ամէն պարագային, հոս Նիւ Եորք կը նստէր և յաճախ մինչև Թիւաթէլֆիա կուգար զայն տեսնելու համար:

— Ինչպէ՞ս կը կոչուի այդ կինը:

— Լատիու: Իր երկանք անունը Թոմաս է: Երկար ատեն այդ անունը չպիտի կրէ, շարունակեց Ալիս խորհողով, եթէ այսպէս թուու որ Ճիմմի Լաննիկանի հետ յաճախ Նիւ Եորքի մէջ զինքը տեսնան: Այնպիսի վտանգներու կ'ենթարկուի որոնց ես չպիտի ուզէի ենթարկուիլ իր տեղը:

Չիքի ու Փացիի թուեցաւ թէ առ այժմ իրենց պէտք եղած բոլոր ծանօթութիւնները առած էին:

Պէս Չիբի նշանակալից ակնարկ մը ուզվեց հարցնելու
համար որ ուզածը իմացած էր և Չիբ իրեն պատասխա-
նեց զիսու հաստատական նշանով մը :

Այն ատեն խօսակցութիւնը փոխեցին և Չիբ նշան
ըրաւ Մէրթօնի թէ կ'ուզէր մեկնել :

Մէրթօն օտքի ելաւ և միւսները ածուր հետեւեցան :

Առաջ խարտուաչ էր և հիմա անւ մաղեր ունենալ կը
թուէր :

— Կեղծամ մը ունէր , ըսաւ ինքնին Փաօցի : Ի՞նչ կը
նշանակէ չայս :

Չոյզը քիչ մըն ալ կեցաւ փողոցի անկիւնը :

Մանկամարդ կինը կը թուէր զիմադրել երիտասարդին
ստիպումներուն . բայց ի վերջոյ մայթին ծայրը յառաջա-
ցան և կառք մը նստելով հեռացան :

Փաօցի գէտի Չիք ու Մէրթօն եկաւ որոնք շարունա-
կած էին իրենց խօսակցութիւնը մինչ ինք երիտասարդ-
ոյզը կը լրտեսէր մտածելով այն տարօրինակ տեսարան-
ներուն վրայ որոնց մարդ կը հանդիպի գիշերը թանտէր-
լուանի մէջ :

Չիք իր թեւը սահեցուց բարեկամին բաղուկին տակ
և գէտի մայթը տարաւ ուրկէ երկուքը միասին սկսան
վար իջնել Պրէտովուէյէն :

— Լաւ ուրեմն , Փաօցի , ըսաւ Չիք , որոշապէս չեմ
զիտեր թէ ինչ շահեցանք այս գիշեր , բայց կարծեմ պա-
րապ չեկանք :

— Կը կարծե՞ս որ , հարցուց Փաօցի մինչ միասին կը
քալէին , երիտասարդ Անդլիացին որուն վրայ խօսեցաւ
Ալիս մեր էլիսընն է :

— Այդ գաղափարը ծագեցաւ մտքիս մէջ , ըսաւ Չիք :
Եթէ այդպէս է , մեզի համար շատ նշանաւոր գիւտ մըն
է : Այս մտքին կրնանք ապահովութիւն մը ձեռք բերել
Վնտուկով թէ էլիսըն անցած սեպտեմբերին պոյսոյ մը
Բրա՞ժ է զբօսանաւով :

— Եւ թէ , աւելցուց Փաօցի , սովորութիւն ունէ՞ր յա-
ճախ ֆիլատէլֆիա ճամբորդելու :

— Այդպէս է , ըսաւ Չիք : Կարծեմ օգուտ մը չի կայ
Հաննիկանը և տիկին Լատիուն լրտեսելու . . .

ԶԻՔԻ ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ՀԱՆԳԻՊՈՒՄԸ

Երեք գաղտնի ոստիկանները դէպի դուռը ուղղուեցան՝
բայց գոնէն անցնելէ առաջ Մէրթօն ըսաւ .

— Կարծեմ պիտի ստիպուիմ ձեզ թողուլ հոս : Գործս
կը պահանջէ որ այստեղ մնամ, որովհետեւ կը նշմարեմ
որ իմ մարդուս խելքը գլուխը չէ, և պէտք է որ աչքս
վրան ըլլայ :

Ուստի Զիք և Փացի իր ձեռքը սեղմեցին՝ շնորհակալ
ըլլալով իրենց ըրած օգնութեանը համար :

Մինչ զրան առջեւ կը խօսէին, երիտասարդ մարդ մը
և կին մը, դուրսէն դալով, սրահ մտան, բաւական ա-
ռաջ դացին և յանկարծ կեցան : Վայրկեան մը առջեւնին
նայեցան և աշխոյժով ետ դառնալով՝ փութացին փողոց
ելել :

Այս արարքը չիտւածախեցաւ Փացիի ուշադրութենէն
որ սա համոզումը գոյացուց թէ այդ երկու անձերը մէկը
տեսած էին որմէ խոյս տալ կ'ուզէին :

Չանոնք լրտեսեց և տեսաւ որ մինչեւ փողոցին ան-
կիւնը դացին և ողեւորուած խօսակցութիւն մը սկսան,
որուն մէջ երիտասարդը յայտնապէս կը ստիպէր ման-
կամարդ աղջիկը բան մը ընելու և այս վերջինը կը մերժէր :

Վայրկեան մը ետքը, ըտրորովին փողոցի անկիւնի շու-
քին մէջ ապաստանեցան և Փացի տեսաւ որ կինը զԸՒ-
խարկը կը հանէր :

Քիչ ետքը լոյսին տակ եկան և ի մեծ դարմացում
Փացիի, այլեւս նոյն անձը չէր :

Առաջ խաբառեալ էր և հիմա ա՛ւլ մաղեր ունենալ կը թուէր :

— Կեղծամ մը ունէր, ըսաւ ինքնին Փաօյն : Ի՞նչ կը նշանակէ Նայս :

Չոյզը քիչ մըն ալ կեցաւ փողոցի անկիւնը :

Մանկամարդ կիներ կը թուէր գիմաղրել երիտասարդին ստիպումներուն . բայց ի վերջոյ մայթին ծայրը յառաջացան և կառք մը նստելով հեռացան :

Փաօյի դէպի Չիք ու Մէրթօն եկաւ որոնք չարունակած էին իրենց խօսակցութիւնը մինչ ինք երիտասարդ Չոյզը կը լրտեսէր մտածելով այն տարօրինակ տեսարաններուն վրայ որոնց մարդ կը հանդիսի գիշերը թանաքելուանի մէջ :

Չիք իր թիւը սահեցուց բարեկամին բազուկին տակ և դէպի մայթը տարաւ ուրկէ երկուքը միասին սկսան վար իջնել Պրէտովուէյէն :

— Լաւ ուրեմն, Փաօյի, ըսաւ Չիք, որոշապէս չեմ գիտեր թէ ինչ շահեցանք այս գիշեր, բայց կարծեմ պարտաւ չեկանք :

— Կը կարծե՞ս որ, հարցուց Փաօյի մինչ միասին կը քալէին, երիտասարդ Անդլիացին որուն վրայ խօսեցաւ Ալիս մեր էլիսընն է :

— Այդ դադախարը ծագեցաւ մտքիս մէջ, ըսաւ Չիք : Եթէ այդպէս է, մեզի համար շատ նշանաւոր գիւտ մըն է : Այս մասին կրնանք ապահովութիւն մը ձեռք բերել փնտռելով թէ էլիսըն անցած անպատեմբերին պտոյտ մը բրած է զրօսանաւով :

— Եւ թէ, աւելցուց Փաօյի, սովորութիւն ունէ՞ր յաճախ ֆիլատէլֆիա ճամբորդելու :

— Այդպէս է, ըսաւ Չիք : Կարծեմ օգուտ մը չի կայ Լաննիկանը և տիկին Լատիուն լրտեսելու...

ՉԻՔԻ ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ՀԱՆԳԻՊՈՒՄԸ

Երեք զաղանի ոտտիկանները գէպի դուռը ուղղուեցան՝
բայց զոնէն անցնելէ առաջ Մէրթօն ըսաւ .

— Կարծեմ պիտի ստիպուիմ ձեզ թողուլ հոս : Գործս
կը պահանջէ որ այստեղ մնամ, որովհետեւ կը նշմարեմ
որ իմ մարդուս խելքը զուլսը չէ, և պէտք է որ աչքս
վրան ըլլայ :

Ուստի Չիք և Փացի իր ձեռքը սեղմեցին՝ հնորհակալ
ըլլալով իրենց ըրած օգնութեանը համար :

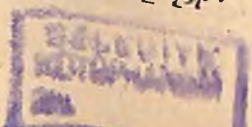
Մինչ զրան առջեւ կը խօսէին, երկուստարդ մարդ մը
և կին մը, դուրսէն գալով, սրահ մտան, բաւական ա-
ռաջ դացին և յանկարծ կեցան : Վայրկեան մը առջեւնին
նայեցան և աշխոյժով ետ դառնալով՝ փութացին փողոց
կլել :

Այս արարքը չխուսափեցաւ Փացիի ուշադրութենէն
որ սա համոզումը գոյացուց թէ այդ երկու անձերը մէկը
տեսած էին որմէ խոյս տալ կ'ուզէին :

Ձանոնք լրտեսեց և տեսաւ որ՝ մինչեւ փողոցին ան-
կիւնը դացին և ողեւորուած խօսակցութիւն մը սկսան,
որուն մէջ երկուստարդը յայտնապէս կը ստիպէր ման-
կամարդ աղջիկը բան մը ընելու և այս վերջինը կը մերժէր :

Վայրկեան մը ետքը, բոլորովին փողոցի անկիւնի շու-
քին մէջ ապաստանեցան և Փացի տեսաւ որ կինը զըլ-
խարկը կը հանէր :

Քիչ ետքը լոյսին տակ եկան և ի մեծ զարմացում
Փացիի, այլեւս նոյն անձը չէր :

— Ես այդքան սպառնով չեմ, ըստ փացի, թերեւս կընանք իրենց մեղսակիցները ձեռք անցնել :

— Ամէն պարագային, ըստ Չիք, լաւագոյն է որ մեր եկած տեղը դառնանք և ճաշարանին մուտքին վրայ հսկել անոնց դուրս ելլելը տեսնելու համար :

Աճապարեցին վերադառնալ մինչեւ այն անկիւնը ուր փացի նշմարեր էր այն զոյղը որ իր ուշադրութիւնը դըրաւած էր :

Հոն լսեցին որ մէկը կը կանչէին և ետեւ դառնալով նշմարեցին կին մը որ մայթին քով կեցող կառքէ մը իրենց նշան կ'ընէր մօտենալու :

Թէեւ կինը կառքին շուքին մէջն էր, փացի կարծեց թէ այն կինն էր զոր լրտեսած էր ճաշարանին դրան տալեւ եղած միջոցին և որուն կեղծամ մը դնելը տեսած էր :

Կառքին մօտեցան և կինը խօսքը Չիքի ուղղելով ըստ .

— Կ'ուզեմ վայրկեան մը առանձին ձեզի խօսել :

Այս խօսքերուն վրայ՝ փացի հեռացաւ քիչ մը և Չիք աւելի մօտեցաւ :

— Գիտեմ թէ ո՛վ էք, ըստ կինը :

— Բայց ես չեմ գիտեր թէ ո՛վ էք, պատասխանեց Չիք :

— Պէտք չի կայ որ գիտնաք, պատասխանեց կինը, և չխտակը ըսելու համար չեմ ալ ուզեր :

Չիք արագ ահնարկ մը նետեց և տեսաւ որ կինը կատակ չէր ընել և թէ բախտ վնասող պէտքերի մը կերպարանքը չունէր :

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք ինձի, հարցուց :

— Գիտեմ որ Նիք Գարթըրի օգնականներէն մէկն էք, ըստ կինը. Չիք կը կոչուէր և գիտեմ թէ պարոն Էլիսանը կը վնասուէր որ այսօր մէկէն ի մէկ անցայտացաւ Սանպոսնի տունէն :

Չիք արագօրէն մտածեց և եղբակացուց թէ աւելի
լաւ էր այս իրողութիւնը հաստատել քան թէ ուրանալ :

— Չէ՞ք ուզեր այս կառքին մէջ մտնել և հետս խօսիլ , հարցուց մանկամարդ կիներ :

Նշան մը ընելով Փաղիի հասկցնելու համար թէ ուր
որ երթայ իրեն հետեւի , Չիք բարձր ձայնով ըսաւ .

— Գիշեր բարի բարեկամ , Վաղը քեզ վերստին կը
տեսնեմ :

Կառքին մէջ մտաւ ուր մանկամարդ կիներ իրեն տեղ
բացաւ :

Փաղի «գիշեր բարի» ըսելէ ետքը դնաց և արագօրէն
փողոցէն վեր կրաւ մինչեւ մութ դրան մը տակ ուր կըծ-
կուեցաւ , իրրեւ տեղէ մը ուրիշ կրնար հսկել կառքին վրայ :

— Ըսէ՞ք կառապանին որ մեզ ուրիշ տեղ մը տանի ,
ըսաւ մանկամարդ կիներ :

— Ո՞ւր հարցուց Չիք :

— Ուր որ ըլլայ , որպէս զի աչքի տակ չըլլանք :

Չիք կառապանին ըսաւ որ Պրէտվուէյէն տնցնի վե-
ցերօրդ ծառուղիին ուղղութեամբ և հոնկէ վար իջնայ
մինչեւ Հէտալտի գրասենեակը :

Այս ըսելով , մանկամարդ կնոջ հարցուց իր վարմուն-
քին չարժառիթը :

— Կ'ուզեմ որ ինծի ըսէ՞ք թէ պատասխանեց կիներ ,
պարտն էլ իտլիի գոնուած տեղին վրայ բան մը երեւան ,
հանեցի՞ք :

— Չէ՞ , պատասխանեց Չիք , տակաւին նոր կը սկսինք
մեր փնտռատուքները :

— Գիտէ՞ք իր յանկարծական անյայտացումին պատ-
ճառը :

— Չէ՞ , ըսաւ . եթէ գիտնայինք՝ իր եղած տեղը գրո-
նելու համար ժամանակ չէինք վատներ :

— Շատ պիտի յոգնիք: Ասոր համար է որ Լատիու կնոջ ետեւէն կը հետապնդէք:

Ձիք չարժուժ մը բրաւ իր խօսակցին հայելու համար բայց զուլսը դարձուցած էր և կը թուէր մտածել: Կինը չարունակեց:

— Կարծեմ մեծ բան մը չէք չափիք զինքը հետապնդելով: Էլիսըն խզուած է հետը:

— Ուրեմն զայն ճանչցած է և հետը յարաներութիւն ունեցած, հարցուց Չնք:

— Իր կողմէ ծիծաղելէ սիրաբանութիւն մըն էր, ըսաւ մանկամարդ կինը և Ձիք նշմարեց այս խօսքերուն գտնն չեշտը:

Կինը պահ մը կեցաւ և չարունակեց:

— Լատիուի կինը անամօթ արարած մըն է, այնքան ետեւէն ինկաւ որ ձեռքէն չկրցաւ ազատիլ: Բայց ստիպուեցաւ խզուիլ երբ օրիորդ Սանպօտնի հետ ամուսնութեան ատենը մօտեցաւ, բուն վէճ մը տեղի ունեցաւ:

Այս վայրկեանին Ձիք շատ շահագրգռուած էր, ինքնիբն կը մտածէր թէ ինչ յարաբերութիւն կար այս կնոջ և էլիսընի միջեւ և այս գործին մէջ ինչ չափ ունէր:

Մտքին մէջ սա հարցումը ներկայացաւ թէ արդեօք ասիկա այն կինը չէր որ Նիք Բարթըրի գրած էր այն երկու համակները որոնք այնքան զրգուած էին իրենց հետաքրքրութիւնը:

Նախ և առաջ կնոջ յայտարարութենէն զիտէր թէ անօգուտ էր անոր հարցնել թէ ո՞վ էր և թէ ինչպէս կը կոչուէր: Բայց որոշեց յանկարծական ու յանդուգն փորձ մը փորձել:

— Ձօ՛վ հարուածելու հպատակ ունէիք, հարցուց, այսօր այդ երկու համակները գրելով իմ վարպետիս Նիք Բարթըրի:

Մանկամարդ կիներ բռնոն կերպով սարսուռաց և գէպի
Զիբը դարձաւ ահարեկ գէմքով մը :

— Ինչ բաւ կուգէր . ինչ նամակներ :

— Այն նամակները որոնք խմայ կուտային վարդափա
թէ Սանգոսնները կողոպտելու փորձ պիտի ըլլար ևւ թէ
Ֆլիսընի անյայտացման մէջ կին մը մատ ունէր :

— Ինչպէ՞ս պիտէք թէ ևս գրած եմ զանոնք :

Այս հարցումը խեղդուած ձայնով մը ըրաւ :

— Ձեմ պիտեք , պատասխանեց Զիբ . բայց պիտեմ թէ
վարպետը գիտէ թէ ով գրած է :

— Զիս կը ճանչնայ :

— Վարպետը ամէն բան պիտէ , պատասխանեց Զիբ .
հաղիւ թէ այդ նամակները ընդունած էր փնտռողքի
սկսաւ գրողը գտնելու համար :

-- Եւ դա՞ւ :

— Բնականաբար :

— Եւ ե՞ս էի :

Կինը յանկարծ հեղնական խնդուք մը լսելի ըրաւ :

Զիբ նշմարեց որ կինը նամակը գրած ըլլար կամ ոչ
իր հնարքը չէր յաջողած :

— Եթէ այդքան մանրամասնօրէն պիտէք ամէն բան ,
ըսաւ կինը . պիտի գիտնայիք թէ ով եմ և ահա այդ
բանը չէք գիտէր :

Ասոր Զիբ ըսն մը չկրցու ապաստանել :

Կը տեսնար որ իրաւ էր թէ իր առաջին վայրկեանի
վրդովումը ցոյց կուտար թէ ճշմարտապէս ինքն էր նա-
մակները գրող կինը , բայց հիմա ինքզինքին տէր իղիւր
էր և թէ անօգուտ էր փորձել գինքը խոտտովանցնել յան-
կարծակի բերելով :

Հնարքը փոխեց :

— Վարպետ էք: Ձիա գրեթէ ծուղակը նետեցիք: Կ'ուզեմ ձեզ խոստովանիլ որ ես գրեցի այդ երկու նամակները: Դիպուածով իմացայ թէ պիտի փորձէին դռնարեղէնները դողնալ և ջանացի արգիլել պարոն Գարթըրի նախապէս իմաց տալով:

— Եւ ինչ որ յաջողեցաք ընել, ըստ Ձիք, որովհետեւ արգիլեցիք:

— Այդ մարդոց մասին բան մը չեմ գիտեր, ըստ կիւնը, միայն սաշափը գիտեմ որ շնորհիւ իրենց յարաբերութիւններուն, կը փորձէին պարոն Էլիսընը դործածել այդ դողուցեալ մէջ:

— Կը փախաքիք որ պարոն Էլիսընը գտնուի, հարցուց Ձիք յանկարծ:

— Այո՛, անշուշտ, ես...:

Կեցաւ և աչքերը Ձիքի աչքերուն մէջ յառելով ըստ.

— Այո իրիկուն աւելի չպիտի խօսիմ: Շատ կը փափաքէի գիտնալ ինչ որ ըսիք ինծի: Ես ձեզի ըսելիք աւելի բան մը չունիմ: Կրնայ ըլլալ որ բան մը իմանամ և այդ պարագային իմաց կուտամ պարոն Գարթըրի: Հիմա վար իջէք և թողէք որ հեռանամ:

Հաւատալով որ աւելի բան մը չպիտի կրնար խմանալ և վստահ ըլլալով որ Փացի հոն մօտերն էր, Ձիք կառքէն իջաւ գլխարկը հանելով:

Մանկամարդ կնոջ կառքը Պրէտիւտէյ փողոցը մտաւ և արագօրէն հեռացաւ այդ լայն պողոտայէն:

Տուները առաջին շարքը չէր անցած երբ ուրիշ կառք մը այդ կառքին հետեւեցաւ և Ձիք տեսաւ որ դռնակէն ձեռք մը կը շարժէր:

Մէկ ոտսուծով փողոցին միւս կողմը անցաւ Ձիք ու կառք մը կանչելով՝ աշխոյժով ըստ կառապանին.

— Սա կառքին հետեւեցէք ու աչքէ մի հեռացնէք թէ ձերնիդ սպաննէք՝ փոխարժէքը կը վճարեմ:

Վայրկեան մը ետքը, մինչ Հէրալտի գրասենեակներուն վրայ գտնուած ժամացոյցը ժամը երկուք կը հնչէր կառապանը վաղն ի վաղ կը հետեւէր Փացիի կառքին որ ինքն ալ կը հետեւէր մանկամարդ կնոջ կառքին:

ՓԱՅԻ ԵՒ ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ ԿԻՆՐ

Կառքերը Պրէտօլուէյէն վեր ելան մինչեւ քառասուն երկու երրորդ փողոցը, յետոյ առջեւէն զացող կառքին ուղղութեամբ դարձան որ մինչեւ Նինդերորդ ծառուղին դնաց:

Մանկամարդ կնոջ կառքը այդ ծառուղիին անկիւնը զառնալով՝ կեցաւ:

Ստուերին մէջէն երիտասարդ մը ելաւ ու կառքը մտաւ:

Փացիի կառքը հասեւէն կուգար ու բաւական հեռուն էր, այսուհանդերձ Փացի կարծեց թէ այդ երիտասարդը այն մարդն էր որ քիչ մը առաջ տեսած էր Պրէտօլուէյի մէջ, մանկամարդ կնոջ ընկերակցութեամբ երբ կինը իր մազերը կը փոխէր:

Այն ատեն կառքը ելաւ Նինդերորդ ծառուղիէն վեր աւելի դանդաղ գնացքով մը:

Այսպէս մինչեւ վաթսուներութերորդ փողոցը հասան, կառքը երբ այդ փողոցին անկիւնին մօտ հասաւ, մայթին երկայքը կեցաւ և երկու ուղեւորները վար իջան և ոտքով չարունակեցին իրենց ճամբան:

Փացի իսկոյն կիսքէն դուրս ցաարեց:

Որովհետեւ երկու ուղեւորները անյայտ կ'ըլլային փողոցին անկիւնը՝ սկսաւ բոլոր ուժովը վազել:

Զիք իրմէ քիչ մը հեռուէն՝ կը հետեւէր անոր, քայլերը արագելով:

Բայց երբոր Փացի իր կարգին փողոցը դարձաւ զոյգը բոլորովին աներեւոյթ եղած էր :

Վայկեան մը , երիտասարդ գաղտնի ոստիկանը կեցաւ առանց ընկելը գիտնալու :

Ինքնիրեն ըսելով որ եթէ երկու անձերը առններէն մին մտած են , այդ առնը ծառուղիին մօտ ըլլալու է , և թէ հազիւ ժամանակ ունեցած են սեմէն անցնելու , փողոցէն վար իջաւ վազելով զանոնք գտնելու յոյսով :

Ձիք կտուէն կուգար :

Փողոցին անկիւնը երկու անձեր . անկուեցան Փացիի առջեւ :

Իր հետապնդած զոյգն էր :

Երիտասարդը կոպտարար Փացիի վրայ յարձակեցաւ յանկարծ դռնելով .

— Ինչո՞ւ մեղի կը հետեւիք :

Թէև մէկէն ի մէկ յարձակում կրած՝ այսուհանդերձ ինքզինք պաշտպանեց և առաջքը առաւ երիտասարդին բռնեցքի հարուածին :

Իսկոյն նշմարեց որ իր վրայ յարձակողը կոխամարտութեան մէջ անվարժ մէկը չէր :

Ընդհակառակը վարպետ մըն էր և բնական տանը Փացի դժուարութիւն կրեց ինքզինք պաշտպանելու :

Նոյն միջոցին մանկամարդ կինը այս պայքարը կը գիտէր իբրեւ լուռ ու անգործ վկայ մը :

Առաջին վայրկեանի յանկարծակիէն կտքը , Փացի իր հակառակորդին ուժը չափելէ ու վարպետութիւնը կշռելէ ետքը , բռնն կերպով յարձակողականի սկսաւ :

Շուտով իր գերազանցութիւնը ցոյց տուաւ և երիտասարդը սլափ ընկճէր , երբ , ի մեծ զարմացումն իրեն , մանկամարդ կինը իր վրայ յարձակեցաւ , ըմբշուլթեալ լաւագոյն սկզբունքներուն համեմատ և քթին բերնին արսափելի բռնեցք մը իջեցուց :

Երիտասարդ գաղտնի ոստիկանը զարմացաւ հարուածին ուժգնութեան վրայ :

Իր հակառակորդին հետ կռիւի զրադած ըլլալով հանգերձ նկատեց որ այդ մանկամարդ կինը , որ հարուստ ընտանիքէ մը ըլլալ կը թուէր , նշանաւոր կոխամարտիկ մըն էր :

— Օ՛հ , ըսաւ ինքնին Փացի , լսած էի թէ բարձր դասակարգի կիները ըմբշական խաղերու կը հետեւին , բայց առաջին անգամն է որ կը պատահիմ իրենցմէ մէկուն :

Նոյն միջոցին մանկամարդ կինը իր շուրջը կը ցատկընտէր , հարուածներ տալով , ոտուռներ ընելով , ու իր վրայ յարձակելով :

Իր բռնեցքը մէյ մը Փացիի ուսին՝ մէյ մը կուրծքին կ'իջնար , բայց գաղտնի ոստիկանը ուշադրութիւն չէր ընէր . այսուհանդերձ իր աչքերուն և բերնին քանի մը անախորժ հարուածներ ընդունեց :

Ձէր գիտէր թէ ինչպէս վարուելու էր այդ կին մարտիկին հետ :

Մարդուն հետ կոխամարտելով հանդերձ մանկամարդ կնոջ հարուածներէն խուսափէր էր ու թէև առիթը ներկայացած էր անոր հարուածները փոխարինելու՝ բայց Փացի երբեք փորձած չէր կնոջ վրայ ձեռք վերցնելու :

Ձէր կրնար որոշում տալ կնոջ մը հետ կռուելու որչափ ալ նեղացուցիչ ըլլար անիկա :

Այդ միջոցին Ձիք փողոցին միւս կողմը սահներ էր , ուրկէ այդ պայքարին իբրեւ հետաքրքիր վկայ , կը ինչպար կողերը բռնելով :

Մէկ ակնարկով հասկեցր էր թէ Փացի օգնութեան պէտք չունի երիտասարդին յաղթելու համար , և կը մտածէր որ հակառակ կնոջ կորովին Փացի միջոցը պիտի գտնար անոր հարուած երբ չէզոքացնուէր :

— Ոտքի ելէ՛ք, վա՛տ, ըսաւ: Թոյլ պիտի տաք որ զիս
այսպէս նախատե՛ն:

Բայց երիտասարդը չպատասխանեց և Փացի ըսաւ.

— Կարձեմ չատ ուժով զարկի:

Առանց այլևս մանկամարդ կնոջ ուշադրութիւն ընե-
լու, իր հակառակորդին վրայ ծռեցաւ:

Մարդը ինքզինք կտրանցուցած էր:

Ձայն ոտքի հանել փորձելէ ետքը՝ Փացի ըսաւ. անոր
ընկերուհւոյն:

— Իր զլուխը կարծածէս աւելի ճեղքեր եմ, կամ
զլուխը ստալգատակին եկած է: Ձինքը մօտակայ դեղա-
բանը պիտի տանիմ:

Մանկամարդ կինը իր բարկութիւնը մոռնալով՝ խու-
ժեց երիտասարդին վրայ, ծռեցաւ, բաղկերակը քննեց,
յետոյ գոչեց.

— Ձինքը մեռցուցիք...

Բայց վայրկեան մը ետքը անձկութեամբ նայեցաւ
երիտասարդին աչքերուն և ըսաւ.

— Ձէ՛, խեղքը զլուխը կուգայ:

Անոր ճակատը չփեց ու ձեռքերուն մէջ զարկաւ:

— Ո՞վ է, հարցուց Փացի:

— Եղբայրս է, պատասխանեց աշխոյժով:

Վայրկեան մը ետքը երիտասարդը բաւական ինքզինք
դրաւ ու Փացիի օգնութեամբ ոտքի ելաւ:

— Բաւական չարիք պատճառեցիք, ըսաւ մանկամարդ
կինը, հիմա կրնաք երթալ:

— Կ'ուզեմ ձեզի օգնել զինքը իր տունը առաջնոր-
դելու համար, ըսաւ Փացի:

— Ձէ՛, չեմ ուզեր:

Փացիի աչքերուն մէջ նայեցաւ շեշտակի:

Ճշմարիտը այն էր որ կռւղէր ազատ ըլլալ մանկա-
մարդ կնոջ հետեւելու, եթէ զոյգը յաջողէր Փացիի ձեռ-
քէն ճաշարկելու:

Այս տարօրինակ պայքարը խառնական ժամանակ շա-
րունակուեցաւ այդ հանդարտ փողոցին մէջ լուս կերպով,
քանի որ հակառակորդները չէին խօսեր:

Վերջապէս Փացի խաղէն յոգնած, իր ուժը կեզրոնա-
ցուց մարդուն վրայ՝ առանց կնոջ հետ զրազելու և ի
վերջոյ անոր աջնայիս հարուած մի առաւ որ գետին
փռուեցաւ:

Մանկամարդ կնոջ դառնարով՝ այն վայրկեանին ուր իր
վրայ կռւար, անոր դաստակներէն բռնեց և ուժով մը
սեղմելով՝

— Ժամանակ է ալ վերջացնելու, ըսաւ:

Մանկամարդ կինը պայքարեցաւ ինքզինք ազատելու
համար և սոսաւ որ ինք պարզապէս տղայ մըն էր երի-
տասարդ դաղանի օտոխկանին ըմբշական թաղուկներուն
մէջ:

Այս բանը զինքը չափազանց դրդուեց:

— Թողէ՛ք զիս, ըսաւ, ձեզի կը հրամայեմ: Ձեզ
պատժել կուտամ:

Փացի գոհացաւ անոր քիթին խնդարով և անոր ցոյց
տալէ ետքը իր անդօրութիւնը ձեռքերը թողուց ըսելով.

— Լաւ կուտիլ զիտէք, գեղանի տիկին, մանաւանդ
եւրո ոչ ոք ձեր հարուածները կը փոխանակէ: Բայց ալ
մի՛ վորձէք, եթէ կը հաճիք:

Մանկամարդ կինը շատ կտաղած էր և չէր կրնար
խօսիլ:

Յանկարծ դորձաւ գէպի՝ երկուտասարդը որ միշտ տա-
րածուած էր սալայատակին վրայ հոն ուր ինկած էր և
կատաղութենէ չհացող ձայնով մը՝

զինձէ պխտակ մը տեսնելով զրան վրայ, մինչեւ վեր
բարձրացաւ և լուցիկի լոյսով անուշը կարգաց :

Այդ անուշն էր Ռէնֆօրթ :

Իր նպատակին հասած էր :

Մանկամարդ կնոջ հետեւած էին մինչեւ իր տունը :

Վերադարձաւ Հինգերօրդ ծառուղին և դառնալով հան-
գելակցաւ Փացիի որ կը սպասէր իրեն :

Երիտասարդ գաղտնի ոտաթկանը տեսնելուն պէս՝
սկսաւ խնդալ :

— Նոր տեսակ կոփամարտիկ մը գտար հէ՞, Փացի՛,
ըսաւ իրեն :

— Իրա՛ւ է, ըսաւ Փացի : Նոյնիսկ շատ լաւ կը զարնէ
կոր : Կարծեմ եղբօրմէն աւելի ուժով է :

— Եղբայրը, կրկնեց Չիք :

— Այդպէս ըսաւ :

— Խաղ մը չէ՞ :

— Միասին նոյն տունը չմտա՞ն :

— Թերեւս, ըսաւ Չիք : Այսուհանդերձ ընդհանրա-
պէս եղբայրները սովորութիւն չունին իրենց քոյրերուն
հետ զիչերուան այս ժամերուն փողոցները թափառելու :

— Լաւ ուրեմն, չեմ գիտեր, ըսաւ Փացի : Ամէն պա-
րագային՝ յատ զարմանալի քոյր և եղբայրներ են և ու-
րոնց նմանը երբեք չեմ տեսած : Բսէ՛, Չիք, արդեօք կի-
նե՞րու կոփամարտիլը նարո՞յթ մըն է :

— Այդպէս լսեցի, պատասխանեց Չիք :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Փացի, այդ փոքրիկը վարպետ
է խաղին մէջ և ստատանի կորով մը ունի :

— Իրենց բնակած տան վրայի պխտակէն իրենց ա-
նունը նշանակեցի : Ռէնֆօրթ կը կոչուին :

— Այս գիշեր իմ տունս երթալս չպիտի տեսնէք : Եթէ չհետանաք հոս պիտի մնամ կամ այնպիսի տեղ մը պիտի երթամ ուր չպիտի կրնաք զիս գտնել : Ձեզ կը ճանչնամ : Ներք Քարթլըրի մարդերէն մին էք : Գացէ՛ք այս տեղէն : Այս գիշեր բան մը չէք կրնար ընել ու իմ մասիս բան մը չէք կրնար գտնել :

Փացի չուրջը ակնարկ մը նետելով՝ ժստահեցաւ թէ Ձիք փողոցին միւս կողմն էր :

Արդէն եզրօր ու քրօջ հարուածներուն զէմ ինքզինք պաշտպանած միջոցին զգացան էր որ Ձիք փողոցին միւս կողմն էր :

Կարծեց թէ անոնք չէին գիտեր որ Ձիք պատրաստ էր գիրենք հետապնդելու և թէ լաւաբայն էր միջագետքին վերջ տալու :

— Լա՛ւ, եթէ այդպէս կ'ուզէք, ըսաւ. միայն թէ առաջ կրնայիք ըսել տաիկա և գէմքիս այնքան հարուածներ չտալ :

Ու գնաց թոյլ քայլերով՝ գէպի փողոցէն վեր : Երբ անկիւնը հասաւ, ետին դարձաւ և տեսաւ որ մանկամարդ կիներն ու երիտասարդը զինքը կը գիտէին :

Անկիւնէն դարձաւ ու ա՛լ զինքը չտեսան :

Հաղիւ թէ անկրեւոյթ եղած էր երբ կ'ինն ու երիտասարդը սկսան վազելով փողոցէն վար իջնել, մինչեւ մէջտեղի տուները և անցան վերնագաւթակէ մը և բաւական ճորճքով տան մը դրան ետեւ անցայտ եղան :

Եթէ կը կարծէին որ նշմարուած չէին՝ չարաչար կը սխալէին, որովհետեւ իր տեղէն Ձիք տեսած էր զանոնք և ուշադրութեամբ նօթադրած էր իրենց մտած տունը :

Խոհեմաբար և ծածկաբար Ձիք սահեցաւ անոնց ետեւէն և տան առջեւ հասնելով վերնագաւթակին աստիճաններէն ելաւ տանը թիւը տեսնելու համար : յետոյ պը-

— Իրեն հետ տանը մէջ ու վ կը ընտկի :

— Իր տղան ու աղջիկը :

Ոստիկանը սկսաւ խնդալ և վերջապէս ըսաւ .

— Տարօրինակ զոյգ մըն է , այդ մանչն ու աղջիկը : Միասին ամէն տեղ կ'երթան , գիշերը ուշ ատեն և շատ ուշ ատեն կը դառնան : Չեմ գիտեր քանի անգամներ տեսայ որ առտուան երկուքին կամ երեքին տուն կը մըտնէին :

— Կ'ենթադրեմ որ երեկոյթներէ , ընդունելութիւններէ , պարահանդէսներէ կը վերադառնան :

— Կարելի է , բայց վստահութիւն չունիմ : Կարծեմ ղեկստութիւններէ կը վերադառնան . . . աղջիկը շատ տարօրինակ է , գրեթէ էրիկմարդու ամէն ըրածները կ'ընէ : Ձի կը հեծնէ , կը թիաւարէ , մարմնամարզարանի մը մէջ կ'աշխատի և լաւ գիտեմ որ կռիւմարտի դասեր ալ առած է : Կ'ըսուի թէ բռնեցքները շատ զօրաւոր են :

— Ընթացքը լաւ է , հարցուց Ձիք :

— Հակառակը ըսող մէկը չլսեցի : Միայն արտառոյ բնութիւն մը ունի , ահա՛ ամէնը :

Ոստիկանը ուրիշ բան մը չունէր ըսելիք : Անոնց հետ քանի մը խօսք եւս փոխանակելէ ետքը հանդարտօրէն հեռացաւ :

Երկու երիտասարդները քիչ մըն ալ կեցան խօսակցելու համար :

Իրենք ալ պիտի հեռանային երբ երիտասարդ պարոն Սանպօնը թեթեւ ու արագ քայլերով անցաւ մայթին վրայէն :

Ձիք գինքը կանչեց :

— Պարոն Սանպօն , կ'ուզէ՞ք վայրկեան մը կանգ առնել :

Երիտասարդը հասկնալով որ զործը որոնց հետ է անոնց անունը տուաւ և խնդալով ըսաւ .

— Այսպէս ուրեմն որոշապէս գիտեա թէ ո՞ր տունը մտան, հարցուց Փայրի:

— Այո՛, ու տան թիւն ալ, պատասխանեց Չիք: Այժմ պէտք է որ հոն բնակող անձերուն վրայ տեղեկութիւն քաղենք:

— Շատ յոյս չի կայ այս գիշեր կամ մանաւանդ այս առտու բան մը խմանալու, ըսաւ Փայրի: Վաղուան թողունք:

Փայրի հաղիւ այս խօսքը արտասանած էր երբ ոստիկան մը դարձաւ փողոցին անկիւնէն: Երկու երիտասարդները տեսնելով՝ կանգ առաւ և կասկածոտ նայուածքներ նետեց իրենց:

— Ինչո՞ւ այս կողմերը կը սլքտկաք, հարցուց:

Փոխանակ պատասխանելու՝ Չիք իրեն ըսաւ.

— Ոստիկան, վաթսուներութերորդ փողոցը ձեր չրջանակին մէջն է:

— Այո՛, ինչո՞ւ կը հարցնէք:

— Վաթսուներութերորդ փողոցին մէջ բնակող բոլոր ընտանիքները կը ճանչնա՞ք:

— Մեծ մասը այո՛ կը ճանչնամ:

— Կը ճանչնա՞ք Ռէնֆօրթ անուն ընտանիք մը:

— Այո՛, գիտեմ որ այդ անունով ընտանիք մը կայ՝ Բայց ձեզի ի՞նչ այդ ամէնը:

— Նիք Բարթլըրի երկու օգնականներն ենք, ըսաւ Չիք:

Ինքզինք ճանչցուց ոստիկանին որ իսկայն ընթացքը փոխեց և փոխանակ կասկածանքով վերաբերուելու փութկոտութիւն ցոյց տալ սկսաւ:

— Այո՛, կը ճանչնամ այդ Ռէնֆօրթ ընտանիքը ըսաւ Ռէնֆօրթը զնդապեա Ռէնֆօրթին է: Հարուստ մարդ մըն է որ իր եկամուտներովը կ'ապրի: Այրի է բաւական տարիքոտ:

— Այդ մասին կատկած չի կայ բնաւ, ըսաւ երիտա-
սարդ Սանգունը: Բոլորովին ընկերներու պէս կ'ապրին,
միասին չատ կը ճամբորդէր:

Երիտասարդ Սանգուն մէկէն Չիքի դարձաւ և շնչ-
տակի անոր աչքերուն մէջ նայելով՝ ըսաւ.

— Ո՛հ, խաչ որ... իրաւցնէ, այո՛, մոռցայ:

Պահ մը մտածկոտ մնաց և շարունակեց.

— Կը տեսնեմ որ պղտիկ բանի մը վրայ ինկած էք
որ խոյս տուած էր իմ յիշողութենէս: Տարի մը կայ թե-
րեւս քիչ մը աւելի կայ ձուլիա Ռէնֆորթ ամէն ջանք
թափեց Էլիսընը հրապուրելու համար: Անոր աչք կ'ընէր
անպաղար կտեւէն կը պտտէր, անոր ճամբուն վրայ կը
կննար, այնպէս որ սկսան այդ մասին բամբասանքներ
ընել: Բայց բոլորովին վերջացած բան մըն է, և ստոնք
վերջ դտան երբոր ազգականուհիս ու Էլիսընի նշանու-
թը ծանուցուեցաւ:

— Այս մասին վստահ էք, հարցուց Չիք

— Բնաւ տարակոյս չի կայ, հաստատեց Սանգուն
վճռաբար:

Չիք ալ հարցնելիք բան մը չունէր և քանի մը բոպէ
հաքը երիտասարդ Սանգուն իր ճամբան կը շարունակէր:

Դէպի Փացին դառնալով Չիք ըսաւ.

— Լաւ ուրեմն, Փացի, վերջապէս մեր վարդեալին
հաղորդելիք բան մը ունինք:

Եւ իրենք ալ տուն վերադարձան:

— Քիչ մը շատ ուշ է երկար խօսակցութեան մը համար, այնպէս չէ՞ :

— Թերեւս, ըսաւ Զիք. բայց փոքրիկ տեղեկութիւն մը կ'ուզենք ունենալ զոր կրնաք տալ մեզի, կարծենք, և չենք ուզեր որ մեզի հարցնեն թէ ինչո՞ւ համար այդպէս կը կարծենք :

— Ո՛հ, ըսաւ երիտասարդ Սանտօնը, եթէ դործի վրայ հարցում մըն է, եթէ կրնամ տեղեկութիւն կուտամ և ինչո՞ւ համարը չեմ հարցնէր :

— Կ'ուզէ՞ք մեզի ըսել թէ արդեօք Ռէնֆօրթ անուն ընտանիք մը կը ճանչնա՞ք :

— Այդ անունով ընտանիք մը կը ճանչնամ որ հո՞ն 68րդ փողոցը կը բնակի :

— Գնդապետ Ռէնֆօրթ, այրի, աղջկան մը և մանչո՞ւ մը հետ, ըսաւ Զիք :

— Այո՞ :

— Կրնա՞ք մեզի քիչ մը տեղեկութիւն տալ աղջկան վրայ :

— Զինքը շատ լաւ կը ճանչնամ, ըսաւ երիտասարդ Սանտօնը, տարիներէ ի վեր կը ճանչնամ և երբեք իրեն զէմ բան մը լսած չեմ :

— Քիչ մը տարօրինակ չէ՞ :

— Ա՛հ, չեմ ըսեր թէ իր մէկ քանի տարաքներուն մէջ տարօրինակ չէ : Ծաշակներ ունի զորս կիներուն մեծ մասը չունին : Զի կը հեծնէ, զինավարժութիւն կ'ընէ, կառք կը վարէ չորս ձիով, հրայտամագլուխ կ'ընէ, մարմնամաղութիւն և կուփամարտութիւն կ'ընէ. — բացօդեայ բոլոր մարզանքները կը կատարէ : Այս տեսակէտով մեր «նոր ոճ» կիներէն մէկն է :

— Ինք ու եղբայրը իրարու շատ մտերիմ են, այնպէս չէ, հարցուց Զիք :

— Ուրեմն կտակած չ'ունիք թէ, հարցուց Ձիք, Անգղիացին որու մասին Ալիս կը խօսէր, Էլիսընն է:

— Կտակած չունիմ, ըսաւ Նիք, սա պատճառաւ որ մինչ զուք գիշերը հետքով մը զբաղած էիք, եւ այ ուրիշ հետքի մը վրայ կ'ուզդէի իմ փնտառութեանս: Իմացայ որ Էլիսըն զբօսանաւ մը վարձած էր անցած ամառ և թէ շատ առան Նիւ Եորքէն Ֆիլատէլֆիա գտցած եկած էր:

Աթոռէն ելաւ և սենեակին մէջ վեր վար քաղկով, բտաւ կրկին:

— Չեմ գիտեր թէ ինչ գաղափար պէտք է կազմեմ Էրիտտաարդ Սանդօսնի վրայ: Կ'ըսէ թէ շատ մանրմօրէն կապուած է Էլիսընի հետ և տարօրինակ կերպով անձառնօթ է անոր մասին: Եւ կամ իր բոլոր գիտցածը բռնի չուզեր: Երէկ իր խօսակցութեան մէջ անփութօրէն մարդաւ մը անուէր տաւ որուն հետ Էլիսըն իր ժամանակին մեծ մասը կ'անցնէ եղեր և այդ մարդը եւ շատ բաւ կը ճանչնամ:

«Թէեւ Կ'ըսէ թէ շատ մտերմը չէ Էլիսընի, այսուհանդերձ զայն բաւական ճանչցած է գիտնալու համար որ իր կեանքը այնքան կ'անոնաւոր չէր որքան Սանդօսն կուզէր մեղի հաւատացնել:

«Իրմէն է որ իմացայ զբօսանաւին ու Ֆիլատէլֆիա երթիւն եկութեանց պատմութիւնը, ինչպէս նաեւ Էլիսընի մէկ քանի աղաւալ գործերու մէջ գտնուիր, որոնք մինչեւ հանրութեան ահանջին չեն հասած: Իմ կարծիքս այն է որ երիտասարդ Սանդօսն այլեւս կարեւորութիւն չունի մեղի համար:

— Ալիս կը յայտարարէ թէ, բտաւ Ձիք, ինքն է Էրիտտաարդ Անգղիացին որ սիրարանած է Էրիկին Լատիուի հետ: Աղջիկը այդ մասին ճշմարիտ խօսեցաւ, որովհետեւ օրերդ Ռէնֆօրթ ինձ ըսաւ որ Էլիսըն ծաղրելի սիրաբանութիւն մը բրած է այդ կնոջ:

ԻՏԱՅԻ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՕՐԻՈՐԴ ՈՒՆՅՈՐԹԻ

Հետեւեալ առաւ, նիք Քարթըրը դարմանքով ու խորին չահադրդուութեամբ լսեց իր երկու օժանդակներուն պատմութիւնը:

— Երեկ իրիկուն երբ իրօրմէ բաժնուեցանք, ըսաւ, տակաւին կէտ մը շունէինք այս գործը սկսելու համար: Միակ կէտը Փայլին թերադրեց Լաննիկանի մօտին: Հիմա մէկ զիշերուան աշխատութենէ նաքը շատ մը հետքեր ձեռք անցուցինք:

— Այո՛, ըսաւ Չիք: ասիկա չիփ չիտակ երթալ կը թուէր, երբ Փայլի թերադրեց թէ կրնալինք նամակները գրող կինը գտնել Լաննիկանը հետապնդելով: Լաւ ուրեմն այժմ՝ երկուսն հանեցինք նամակները գրող կինը, բայց յարաբերութեան մէջ է այդ կինը, մինչ Լաննիկանի հետ հետ կոտորակցութիւն ունենալ չիտար թէն նիքէ մեր ձեռք անցուցած թելը խաբուարիկ չէ՝ այդ կինը յարաբերութեան մէջ էր Էլիսաբէի հետ:

— Ասոր համար ինձ կը թուի թէ այդ զանազան կէտերուն մէջ խառնաշփոթութիւն կայ, ըսաւ նիք:

— Լաւ ուրեմն, աղաք, շարունակեց, այսօր Լաննիկանի թելը տանելու և զայն հետապնդելու է: Ասիկա ձեզ Զիւտտէլֆիտ պիտի ստաջնորդէ, որովհետեւ Լաննիկան այդ քաղաքը դարձած է այս առաւ: Ասիկա գիտեմ: Երբ հոն ըլլաք, հասկցէք թէ Էլիսաբէ հոն ինչպէս կ'անցնէր իր ժամանակը, որո՞նք էին իր սովորական ընկերները և որոնց այցելութիւն կաւտար:

որ շինչեւ հիմա կատարած դործերէդ զժուարագոյնը պիտի բլլայ :

Անոր իմացուց ինչ որ պատահած էր Զիքի ու Փացիի օրիորդ Ռէնֆօրթի հետ . իմացուց նաեւ որ երեւան ելած էր թէ այդ օրիորդն էր երկու անատորագիր նամակերուն հեղինակը :

— Այդ մանկամարդ կիներ զիս կը շահագորդէ , ըսաւ Նիք : Մէկ քանի ծանօթութիւններ ունիմ իր վրայ : Իր հայրը բանակի նախկին սպայ մըն է , շատ հարուստ և երկար ատենէ ի վեր գործէ քաշուած : Մանկամարդ աղջիկն ու եղբայրը մեծցած են Արեւմուտքի սահմանապահ դռնդերուն մէջ , հնդիկներու հետ կառաղի կոխներուն ժամանակ և աղջիկը հոն սորված է կարգ մը բաներ որոնք ընդհանրապէս չեն գտնուիր աշխարհիկ աղջկան մը կրթութեան ծրագրին մէջ :

«Գիտէ անկիրթ ձիերու վրայ հեծնել և հրաղէն դործածել , Հիւնալի կերպով նշան կ'առնէ քարապինայով ու բէշովէրով : Սուրը ղինուորի մը չափ լաւ կը գործածէ :

Ո՛ւր սորված է կոփամարտելու արուեստը որուն փորձը տուաւ Փացիի հետ հանդիպումին ատեն , ասիկա չեմ պիտեր : Հաւանօրէն իր վերադարձէն ետքը , իրրիւ հերոսութիւն պատկոււմ իր տրդէն ունեցած ուրիշ ասնուկան տաղանդներուն :

Մարմնամարդի ամէն ճիւղերուն մէջ զօրաւոր է , ինչպէս նաեւ լաւն-թէնիսի նաւավարութեան , և ին ի մէջ :

Բոլոր ասոնք թէև իր վրայ շատ խօսեցուցած են ըայց իրեն թեթեւ կնոջ մը համբաւը չեն տուած : Բայց Ղարմանալի պատմութիւն մըն է զոր Փացի կը պատմէ անոր մասին , և որ կը համաձայնի Զիքի այդ աղջկան հետ կառքին մէջ ունեցած տեսակցութեան :

Իրողութիւնը որ այդ պատմութեան մէջ մեղի կը վերաբերի սա է թէ այդ աղջիկը զիտէր Սանսոնի տունը

— Վերջացաւ, գոչեց Փացի, խնդիրը կարգադրուեցաւ:

— Ի՞նչ բան կարգադրուեցաւ, հարցուց Չիք:

— Լաւ ուրեմն, երիտառարդ Անգլիացին Էլիսընն է:

— Շատ ճիշտ է, Փացի, ըսաւ Նիք:

Քանի մը վայրկեան մտածեց և աւելցուց.

— Պէտք է որ Ֆիլատէլֆիայի մէջ ձեր փնտռողները կատարէք, մէկ երկու օր: Աչքերնիդ բացէ՛ք Էլիսընի ծառային հետքը գտնելու համար, ինչպէս նաեւ այն մարդուն հետքը որ եկաւ Էլիսընը տեսնելու և որուն վերաբերուն տակ այս վերջինը փախաւ: Փացի երկուքն ալ տեսած է և ասիկա առաւելութիւն մըն է:

Ան այստեղ պիտի հետապնդեմ Ռէնֆօրթի դործը. բայց ասոր մէջ, ըստ իս ամենէն աւելի Խոսա գործ պիտի տեսնէ: Պէտք է շտառով մեկնիր:

— Կ'ենթադրեմ որ, ըսաւ Չիք, հոն պէտք է նաեւ հասնիանք թէ Լաննիկոն ինչպէ՞ս Սանպոսնելու ամուսնական ընծաները գողնալու գաղափարը ունեցած է:

Բնականաբար, ըսաւ Նիք: Ասոր մէջ բան մը կայ որ ո և է կերպով կապ ունի Էլիսընի հետ: Էլիսընի գիտակցութեամբը կամ անգիտակցութեամբը ըլլայ, ասիկա խնդիր մըն է: Բայց Ֆիլատէլֆիայի մէջ Էլիսընի ըրածները փնտռելով՝ ու միեւնոյն ատեն քննելով թէ ինչպէ՞ս Լաննիկոն հարսանեկան նուէրներով շահագորգուած է, շատ բան կրնանք գտնել որոնք մեզի համար արժեքաւոր կրնան ըլլալ և ծառայել լուստրանելու Էլիսընի անյայտացեալն գաղտնիքը:

Երկու երիտառարդ ոստիկանները գացին պատրաստութիւն տեսնելու Ֆիլատէլֆիա ուղեւորուելու համար:

Երթալնուն պէս՝ Նիք ֆիտան կանչել տուաւ:

Աղջիկը շտառով եկաւ ու Նիք իրեն ըսաւ:

— Ի՞նչ, ձեզի դործ մը պիտի յանձնեմ կատարել/

կողոպտելու ծրագիրը և թէ աւելի մանրամասն ծանօթութիւններ ունի Էլիսընի ներքին կեանքին վրայ քան անոնք որ իրեն հետ յարաբերութիւն ունին:

Ձեր բռնածներէն սա կը հետեւցնեմ որ, ըսաւ Իտա, այդ աղջիկը ինքն ալ յարաբերութիւն ունէր Էլիսընի հետ և թէ այդ յարաբերութեան շնորհիւ իմացած է ամէն բան:

— Կարելի է, ըսաւ Նիք, բայց ես աւելի կը կարծեմ որ աղջկան յարաբերութիւնը ուրիշ նպատակ չունէր այլ Էլիսընի տիրանալ:

Իտա սկսաւ խնդալ և ըսաւ.

— Մեր սետը այդ տեսակ ալլանդալուէիներն ունի: Այս օրիորդ Ռէնֆօրթը յանդուգն, կորովի ու քաջասիրտ կին մը ըլլալ կը թուի: Եթէ չէք սկսալիր, եթէ Էլիսըն զինքը արհամարած է, կարելի չէ գիտնալ թէ իր սրտմտութիւնը զինքը մինչև ուր մղած է:

Էաւ ուրեմն, ըսաւ Նիք պէտք է իրեն հետ յարաբերութեան մանեղ և իրմէ քաղել ինչ որ կրնաք: Այդ բանը զիւրին չէ: Ինչպէս պիտի ընէք:

— Ատիկա աշնջան կարեւոր չէ որքան գիտնալը թէ ինչ ընթացք պիտի բռնեմ իրեն հանդէպ երբ քովը մօտենամ, պատասխանեց Իտա:

Մինչև իրեն մօտ երթալը պզտիկ գործ մը չէ, Իտա շարունակեց Նիք: Օրիորթ Ռէնֆօրթ աշխարհիկ մանկամարդ աղջիկ մըն է որ ընդհանրապէս չափ ընտրեալ և սահմանափակ միջավայրի մը մէջ կ'ապրի: Իր նախորդ գիշերուան անատակութիւնը անտուր բան մըն է, և զուք չէք կրնար յուսալ իրեն մօտենալու՝ իր չրջանակէն դուրս տեղ մը:

— Վստահութիւն ունեցէք իմ վրաս թէ մինչև իրեն պիտի հասնիմ, ըսաւ Իտա: Իմ միտք մտազբաղումս այն է որ, ինչպէս քիչ մը առաջ ըսի, ինչ ընթացք պիտի բռնեմ իրեն հետ երբ միասին ըլլանք:

Մէկ քանի ուրիշ խօսքեր փոխանակելէ հաջը, Իտա թողուց Նիքը, տակաւին անորոշութեան մէջ մնալով թէ ինչ ընթացք պիտի բռնէր երբոր այդ տարօրինակ ազնկան քով երթար:

Մինչ այս մասին կը խորհէր քակելով՝ իր քայլերը զինքը՝ զրեթէ ակամայ՝ փախստունութեան փողոցը առաջնորդեցին: Պահ մը կեցաւ Հինգերորդ Մառուլին անկիւնը, յետոյ, յանկարծ իր որոշումը տալով, արագօրէն փողոցէն վար ինջաւ մինչեւ Ռէնֆօրթներու առունը և զանգակը զարկաւ:

Երբ զուռը բացուեցաւ Իտա ըսաւ ծառային.

— Օրիորդ Շուրիա Ռէնֆօրթ առնէ:

— Ինչ է ձեր անունը, հարցուց ծառան:

— Իմ անունս բան մը չկրնար հասկցնել օրիորդ Ռէնֆօրթի, պատասխանեց Իտա. ըսէք իրեն որ տիկին մը կը փախաքի իրեն հետ տեսակցիլ խիստ կարեւոր բանի մը համար:

Ծառան Իտան մտցուց անպատասխան մէկ կողմը դռնուած ընդունելութեան սղախի սալօն մը և աներեւոյթ եղաւ:

Իտան մը լոսպէ հաջը վերագարձաւ, ըսելով որ օրիորդ Ռէնֆօրթ կը փախաքէր գիտնալ այցելութեան նպատակը:

— Իմաց տուէք օրիորդ Ռէնֆօրթի, ըսաւ Իտա, որ զիս հոս բերող գործը այնպէս բան մըն է որ օրիորդ Ռէնֆօրթ չպիտի ուզեր զայն իմանալ իր ծառաներէն:

Ծառան կրկին հեռացաւ և եկաւ թուղթ, մատիտ և պահարան մը բերելով:

— Օրիորդ Ռէնֆօրթ, ըսաւ, ինձ հրամայեց ըսելու որ եթէ այդ գործը բերանացի կարելի չէ ըսել, կրնաք դնել:

Իտա թուղթը ետ զրկելու վրայ էր ըսելով որ միայն ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ (Հասոք Զ.) (66) 6

ԻՏԱՅԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Ծառան Իտան երկրորդ յարկը առաջնորդեց և մտցուց տանը երեսի հողմը դանուած սենեակ մը, շատ ճոխ կերպով կահաւորուած :

Մանկամարդ կին մը, միջակէն քիչ մը վար հասակով ու բաւական գեղեցիկ՝ սենեակին մէջտեղ ոտքի կեցած էր :

Իտա ուշադրութեամբ դիտեց մանկամարդ կինը, տեսաւ որ եթէ իր գիւմաղիծները խիստ չէին՝ և եթէ իր դէմքը կատարելապէս հաճելի չէր, այսուհանդերձ մին էր այն դէմքերէն որոնք էրիկմարդոց ուշադրութիւնը կը զրաւեն :

Սե աչքեր ունէր ու անոնց մէջէն պողպատի նշոյլ մը անցաւ երբոր թափանցիկ ակնարկը Իտայի վրայ ուղղեց .

Ձայն բարեւեց սա բառերով .

— Ձեզ չեմ ճանչնար :

Իտա սենեակին շուրջը նայելով՝ նշմարեց որ երկու դուռները բաց մնացած էին :

Առանց պատասխանելու մանկամարդ կնոջ այս յանկարծական և ոչ չնորհալի ընդունելութեան՝ Իտա ուղղուեցաւ դէպի այն դուռը որ կը թուէր առաջնորդել ներքին յարկաբաժին մը, զայն դոցեց և նիզը դրաւ :

— Շատ անպատկառ էք, ըսաւ օրիորդ Ռէնֆօրթ :

Իտա չպատասխանեց այս զիտոդութեան, այլ գնաց անդատակին վրայ բացուող դրան, զայն ալ դոցեց ու կղպեց :

անձնական տեսակցութեան մը մէջ պիտի պարզէր խնդիրը, երբ միաքը մտածում մը կ'նկատ:

Թուղթը և մատիտը առաւ և աճապարանքով գրեց.
«Էլիսըն: Խորհրդաւոր անյայտացում: Էլսի Սանսոնի Տիկին Կատիու:»

Մինչ այս վերջին բառը կը գրէր, անդատակէն մէկը անցաւ զոր Իտա չկրցաւ նշմարել գրան բացումը:

Այստե՛սանդերձ այս սրագ աւտիկը զինքը մտածել տուաւ այն մարդուն որ եկած էր Էլիսընը տեսնելու իր ամուսնութեան օրը, այնպէս ինչպէս նկարագրած էր Փայի:

Ոչ թէ կարծեց որ նոյնինքն մարդն էր, բայց նմանութիւն մը որ թերեւս կ'երեւակայէր, այդ գաղափարը թելադրեց իրեն:

Արագօրէն իր զրածներուն վրայ հետեւեալը աւելցուց.
«Խորհրդաւոր անձանթը որ եկաւ Էլիսընը տեսնելու իր ամուսնութեան օրը:»

Թուղթը ծալեց, պահարանին մէջ դրաւ, կնքեց ու ծառային տուաւ:

Քիչ ժամանակ ետքը ծառան վերադարձաւ և ըսաւ թէ օրիորդ Ռէնֆօրթ զինքը պիտի ընդունէր իր մասնաւոր յարկաբաժնին մէջ:

— Ի՞նչ ընելու միտք ունիք, հարցուց օրիորդ Ռէնֆօրթ, այնքան ապշահար որ չէր խորհէր միջամտելու այս եղածին :

Իսա աթոռ մը տուաւ և նստաւ այն ձեւով որ կըռնակը լոյսին դարձուցած էր, այսպէս ստիպելով օրիորդ Ռէնֆօրթը ոտքի կենալու կամ նստելու, ինչպէս ինք կուզէր, այսինքն գէմքը լոյսին մէջ :

— Ինչ չէք խնդրեր նստելու, օրիորդ Ռէնֆօրթ, ըսաւ Իսա : Բայց նախ և առաջ կը փախաբիւժ ձեզի ըսելու որ դիտեմ նշանաւորութեան մէջ ձեր հարստիկութիւնը և կուզեմ որ դիտնաք թէ ես ալ այդ մասին չափ զօրաւոր եմ : Կրնաք ձեր բէվօրլէրները առնել՝ եթէ կը փախաբիւժ : Կանաւասիկ խմիւններս ծունկերուս վրայ կը դնեմ պատրաստ ձերիններուն պատասխանելու :

Այսպէս խօսելով՝ Իսա իր բէվօրլէրները հանեց զըրպանէն և ծունկերուն վրայ դրաւ :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Ռէնֆօրթ չնչահեղձ, կեանքիս մէջ պատահած բոլոր անպատկառ արարածներէն ամենէն անպատկառն էք :

— Ո՛հ, ո՛չ պատասխանեց Իսա, ես անձ մըն եմ որ վճռաբար միտքս դրած եմ ասկէ չերթալ մինչեւ որ պատասխան չստանամ այն մասին որուն համար եկած եմ հարցում ընելու :

— Դուրս ելէ՛ք ասկէ, ըսաւ օրիորդ Ռէնֆօրթ, յոնկարձ իր բարեկամութեան տեղի տալով :

— Չսխալ ելլամ, ըսաւ Իսա :

Օրիորդ Ռէնֆօրթ չարժում մը ըրաւ գէպի դուռը վազելու, բայց Իսա իրեն խտուրթեամբ հրամայեց կենալու : Այսպիսի չեչափ մը վարժուած չլլալով՝ օրիորդ Ռէնֆօրթ կեցաւ ու նախ դարձաւ աւելի զարմացած քան թէ հըպատակելու համար :

— Օրիորդ Ռէնֆորթ, ըսաւ Իտա, պիտի հաճի՞ք վերադառնալ և ձեր տեղը նստիլ:

Մանկամարդ աղջիկը կը շարունակէր, աչքերը խոշոր բացած, նայիլ իր տարօրինակ այցելուին որ շարունակեց.

— Անօգուտ է մէկը կանչել. ասկէ ձեզի համար կործանում ու շնորհանկում յառաջ պիտի գայ: Ինչպէս ըսի՝ անձի մը դէմը կը զանուի՞ք որ աւելի վճռական է քան զուք իսկ: Պէտք է հնազանդիք:

— Ո՞վ էք դուք, հարցուց մանկամարդ աղջիկը յանկարծ:

— Իմ անունս կարեւորութիւն չունի, ըսաւ Իտա: Դիտցէք միայն որ Նիք Քարթրի մարդերէն եմ: Ձենէ բան մը պիտի խմանամ զոր պարտաւոր էք ըսելու:

— Պարտաւոր, պարտաւոր, պարտաւոր, կրկնեց մանկամարդ աղջիկը զրեթէ կատաղութենէն ինքն իրմէ ելած: Բոլոր կեանքիս մէջ մէկու մը չեմ ներած որ ինծի ըսէ «պարտաւոր էք ընել»: Ինչպէս դուք կը համարձակիք ըսելու, զուք, երբ իմ հայրս անդամ երբեք չէ համարձակած...

— Պարզապէս, որովհետեւ, ըսաւ Իտա շատ հանդարտութեամբ, որոչա՞մ եմ ձեզ ըսել տալու ինչ որ զիտէք էջիւրնի մասին:

Իտայի գիրքը, այնքան հանդարտ ու վճռական ու այնքան ինքզինքին տէր, յայտնի տպաւորութիւն մը դործեց մանկամարդ աղջկան վրայ:

Փոքրիկ սալօնին մէջէն անցաւ, եկաւ ոտքի կեցաւ Իտայի դէմը և հանդարտօրէն իր այցելուին դէմքը քննեց կարծես թէ իրեն համար նոր փորձի մը առարկան ըլլար:

— Դիտե՛մ որ յանդուգն ու քաջասիրտ մանկամարդուն մը կը համարուիք, ըսաւ Իտա: Դիտե՛մ որ կը պատմուի ձեր մասին թէ՛ վտանգաւոր կացութիւններու մասին վարժութիւն ունիք: Բայց հոս ու եւ է վտանգ չի

— Ինչ ընկրու միտք ունիք, հարցուց օրիորդ Ռէնֆօրթ, այնքան ասլահար որ չէր խորհէր միջամտելու այս եղածին :

Իտա աթոռ մը առաւ և նստաւ այն ձեւով որ կը նախը լոյսին դարձուցած էր, այսպէս ստիպելով օրիորդ Ռէնֆօրթը ոտքի կենալու կամ նստելու, ինչպէս ինք կուզէր, այսինքն դէմքը լոյսին մէջ :

— Ինչ չէք խնդրեր նստելու, օրիորդ Ռէնֆօրթ, ըսաւ Իտա : Բայց նախ և առաջ կը փափաքիմ ձեզի ըսելու որ դիտեմ նշանաւորութեան մէջ ձեր ճարպիկութիւնը և կուզեմ որ դիտնաք թէ ևս ալ այդ մասին չափ զօրաւոր եմ : Կրնաք ձեր բեւոյժները առնել՝ եթէ կը փափաքիք անաւասիկ խմիններս ծունկերուս վրայ կը դնեմ պատրաստ ձերիններուն պատասխանելու :

Այսպէս խօսելով՝ Իտա իր բեւոյժները հանեց զըրպանէն և ծունկերուն վրայ դրաւ :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Ռէնֆօրթ չնչահեղձ, կեանքիս մէջ պատահած բոլոր անպատկառ արարածներէն ամենէն անպատկառն էք :

— Ո՛հ, ո՛չ պատասխանեց Իտա, ևս անձ մըն եմ որ զճոռար միտքս դրած եմ ասկէ չերթալ մինչև որ պատասխան չստանամ այն մասին որուն համար եկած եմ հարցում ընելու :

— Դուրս ելէ՛ք ասկէ, ըսաւ օրիորդ Ռէնֆօրթ, յանկարծ իր բարեկամութեան տեղի տալով :

— Չպիտի ելլամ, ըսաւ Իտա :

Օրիորդ Ռէնֆօրթ չարժու՞մ մը ըրաւ դէպի դուռը վազելու, բայց Իտա իրեն խտուրթեամբ հրամայեց կենալու : Այսպիսի չեչտի մը վարժուած չլլալով՝ օրիորդ Ռէնֆօրթ կեցաւ ու նստին դարձաւ աւելի զարմացած քան թէ հըպտակնլու համար :

— Օրիորդ Ռէնֆորթ, ըսաւ իտա, պիտի հաճի՞ք վերադառնալ և ձեր տեղը նստիլ:

Մանկամարդ աղջիկը կը շարունակէր, աչքերը խոշոր բացած, նայիլ իր տարօրինակ այցելուին որ շարունակեց.

— Անօգուտ է մէկը կանչել. ասկէ ձեզի համար կործանում ու չորհանկում յառաջ պիտի դայ: Ինչպէս ըսի՝ անձի մը դէմը կը գտնուիք որ աւելի վճռական է քան դուք իսկ: Պէտք է հնազանդիք:

— Ո՞վ էք դուք, հարցուց մանկամարդ աղջիկը յանկարծ:

— Իմ անունս կարեւորութիւն չունի, ըսաւ իտա: Դիտե՛ք միայն որ Նիք Քարթըրի մարդերէն եմ: Ձեռնէ քան մը պիտի իմանամ զոր պարտաւոր էք ըսելու:

— Պարտաւոր, պարտաւոր, պարտաւոր, կրկնեց մանկամարդ աղջիկը գրեթէ կատաղութենէն ինքն իրմէ ելած: Բոլոր կեանքիս մէջ մէկու մը չեմ ներած որ ինծի ըսէ «պարտաւոր էք ընել»: Ինչպէս դուք կը համարձակիք ըսելու, դուք, երբ իմ հայրս անդամ երբեք չէ համարձակած...

— Պարզապէս, որովհետեւ, ըսաւ իտա շատ հանդարտութեամբ, որոշած եմ ձեզ ըսել տալու ինչ որ գիտէք Էլիսընի մասին:

Իտայի դիրքը, այնքան հանդարտ ու վճռական ու այնքան ինքզինքին տէր, յայտնի տպաւորութիւն մը գործեց մանկամարդ աղջկան վրայ:

Փոքրիկ սայօնին մէջէն անցաւ, եկաւ ոտքի կեցաւ Իտայի դէմը և հանդարտօրէն իր այցելուին դէմքը քննեց կարծես թէ իրեն համար նոր փորձի մը առարկան ըլլար:

— Գիտեմ որ յանդուգն ու քաջասիրտ մանկամարդուն մը կը կը համարուիք, ըսաւ իտա: Գիտեմ որ կը պատմուի ձեր մասին թէ՛ վտանգաւոր կացութիւններու մասին վարժութիւն ունիք: Բայց հոս ու է վտանգ չի

զեանի մը վրայ էր՝ քանի որ չէր գիտեր մանկամարդ
կնոջ յուզմունքին պատճառը :

— Բնաւ չէք ճանչնար Նիք Քարթըրը և իր դրու-
թեան կատարելութիւնը, պատասխանեց, ինք ծանօթ է
ամէն անոնց շարժումներուն զորս կը հետապնդէ :

Օրիորդ Ռէնֆօրթ իր աթոռին վրայ ինկաւ, մըմնջե-
լով աւելի իրեն՝ քան թէ Իտայի համար :

— Լսած եմ այդպէս ըլլալը : Ինձ զգացուցին : Բայց
չէի հաւատար :

Այն ատեն զէպի Իտան գտնաւորով՝

— Յատակօրէն խօսեցէ՛ք, ըսաւ : Ի՞նչ ունիք ըսելիք :
Ի՞նչ կ'ուզէք ինէ :

Իտա ոտքի ելաւ, բէվերլէրները հանդարտութեամբ
զրոյանը զրաւ և նոյնքան հանդարտութեամբ իր տեղը
նստաւ :

Կը զգար որ յաղթութիւնը իրն էր կթէ խօսակցու-
թեան մնացորդ մասն ալ վարպետութեամբ յառաջ տա-
նէր, — թէ յանդուգն, քաջասիրտ ու բարկացող ման-
կամարդ աղջիկը արդէն յաղթուած էր :

Նոյն միջոցին օրիորդ Ռէնֆօրթ իր աթոռի յենարանին
կռթնած, իր խօսակիցը կը զննէր մտահոգութեամբ :

— Պարոն Քարթըր ո՛չ վաւերօք ո՛չ ալ նպատակ ունի,
ըսաւ Իտա, ո եւ է կերպով ձեզի միասելու : Դուք իրեն
համար կարեւորութիւն ունիք անոր համար միայն որ
« եւ է կապակցութիւն մը ունիք պարոն Էլիսընի խոր-
հրդաւոր անյայտացման հետ և թէ զիտէք այն դէպքերը
որոնք այս անյայտացումը յառաջ բերին :

— Շիտակը չառ երախտապարտ եմ պարոն Քարթըրի,
պատասխանեց օրիորդ Ռէնֆօրթ հեգնական դէմքով մը,
ինձի այսպիսի կարեւորութիւն մը ընծայելուն համար :

Իտա հեգնութեան չպատասխանեց, այլ շարունակեց .

կայ ձեզի համար, ի բաց առեալ եթէ մերմէք ըսել ինչ որ արդարութիւնը կը պահանջէ որ ըսէք: Հիմա նստեցէք եթէ կը հաճիր, ու քննենք այս խնդիրը:

Մանկամարդ աղջկան տրամադրութիւնը փոխուեցաւ. սկսաւ բարձրաձայն ու հեղնարար խնդալ և երբ իր գուարթութիւնը հանդարտեցաւ՝ ըսաւ.

— Լաւ ուրեմն, ահա նոր բան մը: Իրաւցնէ զբօսեցուցիչ է: Կարծեմ պիտի զբօսնուծ:

Աթոռ մը տաւ և նստաւ:

— Հիմա օրիորդ «Նիր Քարթլըրի մարդ», ինչ գործ ունիր ինծի հետ:

— Օրիորդ, իմ մնձաւորիս իմաց տուէք թէ երէկ գողութիւն մը պիտի փորձուէր պարոն Սանդօսնի տան մէջ: Յետոյ և գրեթէ պարոն Էլիսընի տարօրինակ անյայտացումէն անմիջապէս ետքը, ուրիշ նամակ մը գրեցիք պարոն Քարթլըրի իրեն իմացնելու համար թէ այս անյայտացումին մէջ կ'ըն մը կար: Յետոյ իրիկունը, ծպտեալ երեւցած զանազան տեղեր, Թանտէրլուանի մէջ, պարագաներու տակ օրոնք եթէ իմացուին՝ ամենէն յարգելի օրիորդի մը համբաւը կրնան կործանել:

Օրիորդ Ռէնֆօրթ ուստումով մը ոտքի ելաւ, այս անգամ անկեղծօրէն դող ելած:

— Ինչպէ՞ս գիտէք այդ բանը, գոչեց: Ի՞նչ գիտէք, մինչեւ ո՞ր աստիճան...

Իոտ տեսաւ որ իր ենթագրածէն աւելի հեռու գացած էր:

Յայտնի էր որ մանկամարդ աղջիկը նախորդ գիշեր բաներ մը ըրած էր, թէ տեղ մը գացած էր, թէ բանի մը խառնուած էր դոր կ'ուզէր ծածկել:

Իոտ խելոյն ուղեց օգուտ քաղել ձեռք բերած յաջողութիւնէն, ինքնիրեն ըսելով հանդերձ որ վտանգաւոր

— Նախ՝ սէտք ունիմ գիտնալու որ հարսանեկան նուէրներու գողութեան ծրագիրը ինչպէս ձեր ականջը հասած է :

— Իրաւ կ'ըսէք, ըսաւ օրիորդ Ռէնֆօրթ ծաղրածու կերպով :

Իսաա նշմարեց որ մանկամարդ աղջկան յուզմունքը որուն մէջ ինկած էր, կը հանդարտէր և ինքզինքին տէր կը դառնար :

Փորձեց կրկին դաշն դող հանել :

— Կ'ենթադրեմ որ, օրիորդ Ռէնֆօրթ, ըսաւ, բաւական խելացի էք հասկնալու համար որ այս միջոցիս խաբեքայի մը և հանրաժանօթ գողի մը, Լաննիկան տնուն մէկու մը հետ յարաբերութեան մէջ գտնուող անձի մը կացութեան մէջն էք :

Մանկամարդ աղջիկը տեղէն գրեթէ ցատքեց .

— Լաննիկան, կրկնեց :

— Լաննիկան երէկ առտու պարոն Սանպօռնի տունը մտնելու համար փորձ մը ըրաւ, ըսաւ Իսաա : Նոյնիսկ մտաւ և ճանչցուեցաւ պարոն Քարթըրէն : Այդ վայրկեանին վռնտուեցաւ, բայց իր մարդիկը յետոյ երկու անգամ փորձեցին կրկին մտնել ու դարձեալ դուրս նետուեցան :

— Ուրեմն փորձը կատարուեցա՞ւ, ըսաւ օրիորդ Ռէնֆօրթ, կը կարծէի թէ՛չէր կատարուած :

Իսաա յանդգնութիւն մը փորձեց .

— Ո՛հ, իրենց սակարկութեան պայմանները կատարեցին, ըսաւ :

Բայց Իսաա սխալած էր, որովհետեւ մանկամարդ կինը աչքերը անոր վրայ դարձուց զարմացած ձեռով մը :

Իսաա իսկոյն նշմարեց և ջանաց ձեռք ձգել կորսնցուցած գետինը :

— Իմ հարցումիս չէք պատասխաներ, ըսաւ, ինչպէ՞ս
իմացաք ծրագրուած գողութիւնը :

— Դուք պարոն Էլիսընը փնտռելու վրայ էք, ըսաւ
օրիորդ Ռէնֆօրթ : Այդ փնտռութիւն համար ինչի կը
ծառայէ այս տեղեկութիւնը :

— Սկսելու համար քայլ մըն է, պատասխանեց Իտա :
Դիտեցէք, օրիորդ Ռէնֆօրթ, որ դուք ալ կապակցութիւն
ունիք այս փնտռութիւնն և Էլիսընի խորհրդաւոր անյայ-
տացման հետ, կա՛մ հեռաւոր կերպով, կա՛մ սերտ կեր-
պով և թէ ձեր կողմէն փախուստի ամէն միջոց ուրիշ
բանի չսլիտի ծառայէ՝ այլ ձեզի նեղութիւններն ստեղծել,
բոլոր այն ամօթի ու անպատուութիւններուն հետ որոնք
յառաջ պիտի դանն երբ այս զգայացունց խնդիրը հրապա-
րակ ելլէ :

Մանկամարդ կիներ սարսռաց. դէմքին վրայ անձկու-
թեան արտայայտութիւն մը տարածուեցաւ և Իտա հաս-
կըցաւ որ զայն դող հանող զգայուն թեյը հանրային դայ-
թակղութիւնն էր :

— Պէտք է պնդեմ այս հարցումին պատասխան մը
ստանալու համար, ըսաւ : Շատ միջոցներ ունինք դործ
մը առաջ վարելու համար : Ընդհանրապէս դադանի կ'աշ-
խատինք, բայց պարագաներ կան ուր ստիպուած ենք
հանրութիւնը մեր գաղտնիքներուն հաղորդակից ընելու և
մեր փնտռութիւններուն մէկ մասը թերթերու միջոցաւ կա-
տարել : Այս կերպ դործելը մեր փախաքը չէ բնաւ : Բայց
կը սկսինք կարծել որ պիտի պարտաւորուինք այդպէս
ընել այս պարագային և կը տեսնէք թէ ի՛նչ կացութեան
պիտի մատնուիք, — դո՛ւք, աշխարհիկ մանկամարդ աղ-
ջիկ մը, հանրութեան ներկայացուած իրրեւ գողերու մեղ-
սակից մը ու վատահամբաւ վայրերու գիշերային յաճա-
խորդ մը :

Մանկամարդ աղջիկը մէկ ոստումով ոտքի ելաւ և
գոչեց .

— Չպիտի համարձակիք այդպիսի բան մը ընելու :
Իտա արհամարհական ժպիտ մը ունեցաւ :

— Համարձակի՛լ... կրկնեց : Մեր կեանքը համարձա-
կելով կ'անցնենք :

— Ի՞մ ընտանիքիս մարդիկը ձեզ պիտի սպաննեն եթէ
ատիկա ընէք :

Իտա կրկին խնդաց :

— Փողերու և շրջասէրներու կէսը , աղքատ բլան-
թէ հարուստ , միշտ այդ սպառնալիքը կ'ընեն մեղի ու
մենք վարժուած ենք ատոր :

Մանկամարդ կինը արագ քայլերով սենեակէն անցաւ
և յանկարծ Իտայի առջեւ կենալով՝ ըսաւ .

— Դիպուածով է :

— Ըսել կ'ուզէք թէ՛ դիպուածով իմացաք ծրագրուած
գողութիւնը :

— Այո՛ , պատասխանեց օրիորդ Ռէնֆօրթ :

— Ի՞նչ պարագաներու մէջ , հարցուց Իտա :

— Ձեռն կրնար ձեզ բռնել , պատասխանեց մանկամարդ
աղջիկը , ասիկա խոստովանանքի չատ կը նմանի :

Իտա հնարքը փոխեց :

— Օրիորդ Ռէնֆօրթ , ըսաւ , ձեզի արդէն ըսի որ
պարոն Քարթըրը բնաւ փափաք չունի ձեզի վստահելու :
Մասնաւոր ու ձեզի համար վտանգաւոր կացութեան մը
մէջ կը գտնուիք : Արտաքոյ կարգի գործի մը մէջ հրա-
պարակնախառ ըլլալու գոտապարստուած էք , ինչ որ
ձեզի պէս անձի մը համար կործանում բռնել է : Ձեր համ-
բաւը պաշտպանելու համար , ձեր բռնկիւք դիրքը պէտք
չէ ըլլայ մենէ ծածկել այս գործին մէջ ձեր ունեցած բա-
ժինը , այլ մանաւանդ մեղի զիմեզ որպէս զի ձեզ օգնենք
դժնդակ գայթակղութենէ մը հեռու պահելու համար ձեր
անունը :

Մանկամարդ աղջիկը փորձեց բան մը ըսել, բայց խառ-
շարունակեց։

— Ապասեցէ՛ք ու մինչեւ ծայրը զիս մտիկ ըրէ՛ք։
Ձեր խօսիլ չուզել ու մեզի չհաղորդելը այն ծանօթու-
թեան զոր ձեր քով ունիք և որ մեզի հարկաւոր է, մեզ
բնաւ չսկիտի արգիլէ մինչեւ մեր քննութեան խօրը եր-
թալու։ Եթէ մէկ միջոցով բան մը չգտնենք ուրիշ միջո-
ցով սկիտի գտնենք։ Ամէն պարտադային՝ անպատճառ սկի-
տի յաջողենք։

Այս խօսքերը կարծես տպաւորութիւն գործեցին ման-
կամարդ աղջկան վրայ. վայրկեան մը լուռ մնաց, զուլսը
ծռած։ Յետոյ բռաւ։

— Պարոն Էլիսընի տունը գացի իր ամուսնութեան
առջի օրը զինքը տեսնելու համար։ Երբ ներս մտայ իր
սենեակը չէր։ Յետոյ երկու մարդ մօցուցին սենեակ և
որովհետեւ տեսնուիլ չէի ուզեր՝ պահուելուցայ և սպա-
սած միջոցուն իրենց խօսակցութիւնը լսեցի։

«Եւտով հօսկցայ որ իրենց խօսքի առարկան էր ստի-
պել պարոն Էլիսընը իրենց օգնելու որպէս զի պարոն
Սանդոսի տունը մօտէն։ Հետեւեալ օրը իմացայ նաեւ
որ պարոն Էլիսընէն, քիչ ժամանակ առաջ, հասկցած էին
նուէրներու տեսակն ու արժէքը որոնք հրաւիրեալներու
աջքին սկիտի ցուցադրուէին ընդունելութեան տան։

«Վերջապէս իմացայ որ այդ մարդոց գիտաւորութիւնն
էր գողութիւնը կատարել ընդունելութեան պահուն, և
թէ այդ էր պատճառը որ կ'ուզէին ստիպել պարոն Էլի-
սընը զիրենք տուն մօցնելու։

— Ատով ըսել կ'ուզէք թէ, ըսաւ խառ մեծապէս
Պարմացած, պարոն Էլիսըն մեղսակից էր գողութեան։

— Այդպէս բան մը ըսել չեմ ուզիր բնաւ, ըսաւ
մանկամարդ կինը։ Վստահ եմ որ ատոր հակառակն է։

— Եւ սակայն անկէ իմացած էին նուէրներու մասին
իրենց տեղեկութիւնները, պնդեց խառ։

— Ապահով եմ որ, պատասխանեց մանկամարդ աղջիկը, բոլորովին դիպուածակտան կերպով խօսած է նուէր-ներուն վրայ այդ մարդոց որոնց հետ յարաբերութիւն ունէր:

— Պարոն Էլիսըն գողերու հետ յարաբերութիւն ունէր հարցունց Իտա:

— Վստահ եմ որ իրրեւ գող չէր ճանչնար զանոնք, ըսաւ օրիորդ Ռէնֆօրթ, այլ իրրեւ խաղացող:

— Իրրեւ խաղացող, հարցումփորձեց Իտա:

— Այո՛, պատասխանեց օրիորդ Ռէնֆօրթ: Թղթախաղը սրտոն Էլիսընի տկարութիւնն է: Ասկէ շատ նեղութիւններ կրած է անցեալին մէջ և չգիտի զարմանամ եթէ երեւան ելլէ թէ այժմու նեղութիւններն ալ խաղի արդիւնք են:

— Բացատրեցէք ձեր միտքը, ըսաւ Իտա կարծելով որ նոր յայտնութեան մը հետքերուն վրայ է:

— Պարոն Էլիսընի տկար կողմը թղթախաղի սէրն է ու թէև Նիւ Նորքի իր բարեկամները այդ բանը չէին գիտեր կամ չատ քիչ գիտէին, այսուհանդերձ սովորութիւն ունէր յաճախ ֆիլատէլֆիա երթալու խաղալու համար: Հոն մեծ դումարներով կը խաղար Բօքէրի սիրահար խումբի մը հետ, որուն կը պատկանէր այդ Լանդի-կանը: Այդ ընկերութեան մէկ քանի անդամներուն կարեւոր դումարներ պարտական է:

— Դեռ հո՞ն էիք երբ պարոն Էլիսըն ներս մտաւ և այդ մարդիկը տեսաւ:

— Այո՛:

— Իրենց խօսակցութիւնը լսեցի՞ք:

— Այո՛, չէի կրնար չլսել, իմ գտնուած դիրքիս մէջ:

— Պարոն Էլիսըն իմացաւ Սանդօնի տունը կողոպտելու ծրագիրը:

— Չէ՛:

— Ի՞նչ պատճառ ցոյց տաւին տաւն մտնելու իրենց
փախաքը արդ՝ բացնելու համար :

— Պարզապէս ընդունելութեան ներկայ դաճուելու
փախաքը :

— Պարոն Էլիսըն մարմեց իրենց խնդիրքը :

— Այո՛ , չառ որոշ կերպով :

— Ի՞նչ պատահեցաւ այն ատեն :

— Փորձեցին զայն ստիպել սպառնալով որ եթէ ըսած-
նին չընէ իմաց պիտի տան պարոն Սանդոսնի իր սովո-
րութիւններն ու թղթախաղի պարտքերը :

— Ի՞նչ ըրաւ պարոն Էլիսըն :

— Պարոն Էլիսըն քաջատիրտ է : Ըսաւ թէ ոչ ոք կըր-
նայ զինքը ստիպել իր չուզածը ընելու . թէ՛ եթէ պնդեն
իրենց սպառնացածին պէս վարուելու , ազատ են ուզած-
նին ընելու , բայց ինք չկրնար հաւանիլ որ ամուսնու-
թեանէ ետքը ընդունելութեան ներկայ դաճուելն և թէ մե-
ծամտութիւն էր թղթախաղի յարաբերութիւնները աշ-
խարհիկ յարաբերութեանց բարձրացնել :

— Այն ատեն ի՞նչ ըրին մարդիկը :

— Սեկնեցան սպառնալեքներ ընելով :

— Կր կարծէ՞ք որ պարոն Էլիսըն իրենց զխառարու-
թեան մասին կասկածած էր :

— Չեմ գիտեր :

— Հիմա , օրիորդ Ռէնֆօրթ , ի՞նչ նպատակով պարոն
Էլիսընի գացիք այդպիսի ասորթինակ ժամու մը :

Օրիորդ Ռէնֆօրթ Իտայի վրայ ահաբեկ նայուածք մը
նետեց , մէկ երկու անգամ սենեակին շրջանը ըրաւ , դէ-
պի անոր եկաւ և ըսաւ .

— Ատանձին չէի , եղբայրս հետուները չէր և դիտէր
թէ հոն կ'երթայի :

փախած է։ Եթէ ինք խնդրին մէջը չէր՝ ինչպէ՞ս գիտեք
այդ բանը, երբ տակաւին ո՛չ ոք բան մը գիտէր։

Իտա այլեւս համոզուած էր թէ ի՛նչ էր օրիորդ Ռէն-
ֆօրթի կապակցութիւնը այս գործին հետ։

— Շատ խելացի վարուեցաք, ըսաւ Իտա, ինծի հետ
անկեղծ ըլլալով։ Պիտի կրնաք ձեր անունն ու համբաւը
սլաշտպանել ու այդպէս ալ պիտի ընէք։

Իտա ոտքի ելաւ և օրիորդ Ռէնֆօրթ իրեն ըսաւ .

— Առջի գիշեր ըրածներս որոնք ձեր ուշադրութիւնը
գրաւեցին, հասկնալու համար էր թէ ո՛ւր տարած էին
սլարոն էլիսընը։

— Տարած, կրկնեց Իտա։

— Այո՛, տարած, շարունակեց օրիորդ Ռէնֆօրթ։
Համոզուած եմ որ սլարոն էլիսընը վատարար դուրս հան-
ուած է տունէն քոնելու և տանելու համար։

Որքան շահեկան ըլլար այս ենթադրութիւնը, Իտա
մինչեւ ծայրը հարցութիւններով տեսաւ որ օրիորդ Ռէն-
ֆօրթի ըսածները սարդ կասկածներէ ուրիշ հիմ չունէին։

Հետեւաբար ելաւ գնաց, բայց խօսք առնելով օրիորդ
Ռէնֆօրթէն որ եթէ նոր բան մը պատահի կամ տեղե-
կութիւն մը ստանայ, մէկ բառով մը իմաց տայ Նիք
Քարթըրի։

Բայց Իտա, իը կրկնենք, համոզուած էր որ այլեւս
այս գործին մէջ իրեն ու Նիք Քարթըրի համար օրիորդ
Ռէնֆօրթ կարեւորութիւնը կորսնցուցած էր։

— Հակառակ ասոր, ըստ *Իտա*, մանկամարդ աղջկան մը համար արտաքոյ կարգի բան մըն է երխտասարգի մը բնակարանը երթալ, իր ամուսնութեան տոջի օրը և դրեթէ կէտղիչերին:

Մանկամարդ կնոջ աչքերը բոցալառուեցան:

— Հոն դացի ամուսնութիւնը արգիլելու համար վերջին ճիւղ մը ընելու:

— Իր ամուսնութիւնը արգիլելու համար, ըստ *Իտա*:

— Այո՛, պատասխանեց օրիորդ Ռէնֆօրթ: Ինծի խօսք տուած էր, բոլոր նուիրական իրաւունքներով. և հարկ էր որ ինծի հետ ամուսնանար:

— Ըսել կ'ուզէք թէ նշանուած էիք:

— Այո՛, եթէ խօստուած նշանաւոր մը կ'արժէ:

Մանկամարդ կինը վայրկեան մը կեցաւ, յետոյ դռնը կրքոտ կերպով:

— Այդ թշուառական կինը, այդ Լատիուն մեր երկուքին մէջ մտաւ: Բայց էլիսըն երբեք սիրած չէր զայն:

— Օրիորդ Ռէնֆօրթ, ըստ *Իտա* կը վախճամ որ տարօրինակ պատրանքի մը զոհ չըլլաք: Յայտնապէս չէք գիտեր թէ, Նիւ Եորք հասնելէն ի վեր պարոն Էլիսըն թիկնածու մըն էր օրիորդ Սանպօռնի:

— Ճիշտ չէ, ըստ օրիորդ Ռէնֆօրթ: Իր բնտանիքը շատ չէր ուղեր և նոյնիսկ Էլիսի Սանպօռն զայն ճամբած է:

— Ձեր վերջին նամակին մէջ, պարոն Քարթըրի ուղղուած, ըստ *Իտա*, հասկեցած էիք թէ կին մը կար պարոն Էլիսընի անյայտացման մէջ:

— Ապահով եմ, ըստ օրիորդ Ռէնֆօրթ, տիկին Լատիուն է: Ընդունելութեան ներկայ էր, և տակաւին տան մէջ էր երբոր Էլիսըն մեկնեցաւ հոնկէ:

— Դուք ալ հոն էիք, ըստ *Իտա*:

— Հոն էի և տիկին Լատիունէն իմացայ որ Էլիսըն

Ձիքի ու Փացիի այնքան մօտէն անցաւ որ իրենց հագուստին քսուեցաւ . բայց ոչ մին ոչ միւսը ճանչցաւ :

Ձիք ու Փացի չարունակեցին ուշադրութեամբ դիտել տիկինն Լատիուն և տեսան , իր ձեւերէն , որ բանի մը կը պատրաստուէր , անշուշտ Լաննիկանի տուած տեղեկութիւններուն վրայ :

Երբ կառախուամբը կեցաւ և երբ տիկինն Լատիուն վար ինջաւ , իրեն հետեւեցան քարափին վրայ մինչեւ երկաթէ դուռը ուր ժողվուած էին ուղեւորներուն սպասող անձերը :

Բաւական մօտ կեցան տիկինն Լատիուն որպէս զի բան մը չսուսափի իրենց աչքերէն , տեսան որ ամբոխին մէջէն ճէնթլմէն մը դուրս ելաւ այն վայրկեանին ուր տիկինը դռնէն կ'անցնէր , մարդը զայն խանդաղատանքով համբուրելէ ետքը հարցուց .

— Հաճելի ճամբորդութիւն մը բրի՞ք :

— Շատ հաճելի , շիտալը , պատասխանեց տիկինն Լատիուն : Բայց , Թօմ , շատ զարմացած ու միայնդամայն դռնէմ որ զիս դիմաւորելու եկաք : Ձէի ենթադրէր որ ձեր առաւուսն մէկ մասը ինծի պիտի դռնէիք :

— Ո՛հ , պատասխանեց Թօմ կոշուող ճէնթլմէնը , այս առաւուս շատ գործ չունէի և երջանիկ եմ ձեր վերադարձը տեսնելով :

Քիչ մը խնդաց և ըսաւ .

— Դիտէ՞ք , չէի դիտէր որ արդեօք էլիսըն ձեզի հետ չպիտի ամուսնանար փոխանակ օրիորդ Սանպօռնի հետ :

— Ո՛հ , Թօմ , պատասխանեց տիկինն Լատիուն . սարափելի բան մը պատահեցաւ : Էլիսըն անյայտացաւ աբարողութենէն անմիջապէս ետքը և ստիպուեցան հրաշիրեալները ճամբու դնել :

Այս միջոցին ամբոխը այնքան խռնուած էր որ Փացի ու Ձիք ուրիշ բան չկրցան լսել :

ԼԱՆՆԻԿԱՆԻ ՀԵՏՔԻՆ ՎՐԱՅ

Մինչ Իսա օրիորդ Ռէնթօրթի հետ կ'ուսնենար այն տեսակցութիւնը զոր բռնի պարտադրած էր, Զիք և Փացի մեկնած էին դէպի Ֆլատէլֆիա:

Կառախումբին մէջ նշմարեցին որ տիկին Լատիու ուղեւորներուն մէջն էր:

Առանձին էր, առանց ծառայի:

Զիք ըսաւ Փացիի.

— Չեմ գիտեր թէ ինչ բանի պիտի ծառայէ մեզ տիկին Լատիուն հետապնդել: Հաւանօրէն չիտակ իր տունը պիտի երթայ: Հակառակ ասոր կարծեմ մինչ մէկը պէտք է որ ետեւէն երթայ տեսնելու համար թէ յարաբերութիւններ ունի՞ մեր փնտռած անձերուն հետ:

Փացի ըսաւ թէ այս գործը վրան կ'առնէր և կարգադրութիւններ ըրին որպէս զի իր հետապնդումը լինցընելէ ետքը զիրար դռնեն:

Երբ կառախումբը Պրօտ Սթրսթի կայարանը կը մտնէր Փացի, որ պատահանէն կը նայէր, անցողակի տեսաւ որ մարդ մը կը փորձէր վակօն մը մտնել կառախումբը տակաւին բոլորովին չկեցած:

Իրեն այնպէս թուեցաւ որ այդ մարդը Լաննիկանն էր:

Իսկոյն Զիքի իմաց տուաւ և երկու գաղտնի ոտով կաննները փութացին զիմել այն վակօնը ուր կը գտնուէր տիկին Լատիու: Կրցան տեսնել Լաննիկանը որ վակօնէն կ'անցնէր և որ բոպէ մը կանգ առաւ ցած ձայնով բան մը ըսելու համար տիկին Լատիուի ականջին և աճապարանքով անյայտ եղաւ:

Այսուհանդերձ հետեւեցան էրկանն ու կնոջը մինչեւ փողոց և տեսան որ զոյգը անձնական զեղեցիկ կառք մը կը մտնար :

— Անօգուտ է զիրենք հետապնդել, ըսաւ Չիք, որովհետեւ հետը եղողը պարօն Լատիուն է և չիտակ տուներնին պիտի երթան :

Երթալու համար ետեւ դարձան և այն տունն տեսնելու Լաննիկանը որ աչքովը կը հետեւէր կառքին՝ մէկ կողմ քաշուած :

— Սուս, ըսաւ Չիք, ահա Լաննիկանը : Ապահովաբար իմաց տուաւ տիկին Լատիուն թէ ամուսինը իրեն կը սպասէր : Պէտք է զինքը հետապնդել :

— Շատ դո՛ւ եմ, ըսաւ Փացի, կը խորհէի թէ պէտք չէր զինքը աչքէ հեռացնել :

Սիւնակի մը տալ՝ ապաստանելով՝ լրտեսեցին Լաննիկանը զիսնալու համար թէ ինչ ճամբայ պիտի բռնէր :

Կարծես մէկու մը կը սպասէր, որովհետեւ տեղէն չի շարժեցաւ և արդէն բազմաշնչեան մեծ մասը կառախուժմին հասնելովը՝ ցրուած էր :

Քիչ ետքը մարդ մը աշխոյժով մօտեցաւ Լաննիկանի և հետը խօսեցաւ :

Լաննիկան ջերմ ընդունելութիւն մը ըրաւ իրեն, զայն թեւը առաւ և մէկ կողմ քարաւ մեծ ուղեւորութեամբ հետը խօսելով :

Այդ ըսուած խօսքերը ինչ որ ալ ըլլային՝ միւսին կողմէ հաճոյքով չընդունուեցան : Բայց ի վերջոյ միասին դացին, մինչ Չիք ու Փացի ետեւնուէն կը հետապնդէին :

Ֆիլպէրթ Սթրիթ հասան ուր կեցան կրկին խօսելու համար, այն ատեն մալ դը թողուց Լաննիկանը սա զիստողութիւնը ընելով :

— Կ'ենթադրեմ որ ուրիշ կերպ կարելի չէր ընել բայց յառաջիկայ անգամ լաւագոյն բախտ մը ջանքեր ունենալ :

Մարդը տարրեր ուղղութիւն առաւ և Լաննիկան տարրեր :

Այս վերջնոյն առած ճամբան զինքը տարաւ քաղաքապետարանի՝ Սիթի Հօլի՝ զիմաց, վերնագաւթակին ստորին աստիճանին վրայ կեցաւ, յետոյ միտքը փոխելով ետ դարձաւ փողոցէն վեր ելաւ :

Մինչեւ ըմպարան մը քալեց, ըմպարան մը որ Սիթի Սթրիթ վերարեկալ մարդոց կը պատկանէր :

Հոն մտաւ իրբեւ ծանօթ յաճախորդ մը :

Չիք և Փացի թէեւ ծպտուած չէին, բայց իրեն հետեւեցան :

Լաննիկան ներս մտնելով՝ պահ մը անշարժ մնաց աչքովը սրահին չըջանը ընելով : Սրահին մէկ կողմը, ոտքի վրայ, երկու մարդիկ նշմարեց, անոնց դնաց և երեքը միասին սկսան խօսակցել :

Շատ հեռու էին և Չիք ու Փացի չէին կրնար զանոնք լսել :

Բայց, վայրկեան մը ետքը, միւս երեք մարդիկը մօտեցան ըմպելարանի մեծ սեղանին ուր կը գտնուէին երկու դադանի ստիկանները :

Ըմպելիք ապսպրեցին :

Երկու դադանի ոտիկանները լսեցին որ Լաննիկան կ'ըսէր իրբեւ եղբայրացութիւն սկսուած խօսակցութեան :

— Այս գիշեր անոր հետ հոս պիտի ըլլան, և պէտք է որ այժմէն ամէն բան լաւ կարգադրուի : Անմիջապէս ձեզի հետ կ'երթամ :

Իրենց ըմպելիքը խմեցին և զուրս ելան առանց Չիքի ու Փացիին նշմարելու :

Երբ կ'երթային՝ Չիք ըսաւ .

— Իրենց հետեւէ՛ Փացի, և հետքդ ձգէ ետեւէդ : Քիչ մը պիտի կենամ ինքզինքս փոխելու համար, յետոյ

կուգամ քիչ կը գտնեմ, տեղի կը բռնեմ ու գուն ալ նոյն բանը կ'ընեմ :

Փայլի ճամբայ ելաւ և Չիք յարմար վայր մը գտնելով քիչ ժամանակի մէջ իր կերպարանքը փոխեց և առանց զգուարութեան հասաւ Փայլի ետեւէն :

Արդէն երեք մարդիկը չէին տեսարարներ և իրենց յաճախակի դադարումները գինեառներու մէջ գաղտնի ոտտիկարներուն համար մեծ օժանդակութիւն մը եղան :

Երբ Փայլի քով հասաւ, այնքան երկար տաւն ճամբային գինեառն մը մէջ որ Փայլի կրցաւ հեռանալ, ծպտուիլ ու դալ Չիքի միտնալ :

Յետոյ աւելի տրադ քայլով մը առաջ գտայն. իրենց առած ճամբան ղիթներ առաջնորդեց քաղքին լճաւերը և ի վերջոյ հասան փոքրիկ հրապարակի մը վրայ, զրեթէ առանձնացած տուն մը :

— Լաւ ուրեմն, ահա՛ հասանք, բոսւ Փայլի : Ի՞նչ սլիտի ընենք հիմա :

— Իրա՛ւ որ ես ալ չեմ գիտեր, բոսւ Չիք : Կ'ուզէի գիտնալ թէ ի՞նչ է այս տունը և ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ անոր մէջ :

— Դուրսէն երեւոյթը շատ պատուաւոր է, բոսւ Փայլի : ճշմարիտ միջատէլֆիայի տուն մըն է, իր կարմիր աղիւններով ու սպիտակ քարէ զարդարանքներով :

«Չներք կրնար այդ տունը մանկել, բայց գոյն գտանք ու թերեւս պիտի կրնանք հոն բան մը երեւան հանել յետոյ :

Այս խօսակցութիւնը տեղի կ'ունենար փողոցին միւս կողմը, զրան մը ներքեւ ուր սլանուած էին :

Քանի մը վայրկեան ետքը նոր ծպտում մը առած էին և բոլորովին անճանաչելի էին երբոր Լաննիկան և իրեն հետ ներս մտնող երկու անձերը ուրիշ չորրորդ մարդու հետ դուրս ելան ու փողոցն ի վեր գային :

— Ինձ հայէ՛, Չի՛ք, ըսաւ Փաղի. նշմարեցի՛ր թէ ի՛նչպէս Լսննիկան տունէն դուրս ելլելով իր չուրջը նա-
յեցաւ տնտնկու համար թէ չրջակաները մարդ կա՛ր :

— Նշմարեցի, ըսաւ Չի՛ք, կ'երևւայ որ կաակածներ
ունի :

Չորս անձերը քաղքին ամենէն բազմամարդ կողմերը
ուզողուեցան :

Վերջապէս հասան անկիւնի տուն մը որուն ներքնա-
յարկը կապելայ մըն էր :

Շէնքը նորանցան ձև մը ունէր. վերի յարկերը կ'եր-
թըցուէր արտաքին սանդուխով մը : Նստելը կը զանուէր
ուրիշ չէնք մը որ առաջինէն բաժնուած էր չորս յարկե-
րուն վրայ երկաթի կամուրջներով :

Այս ետեւի չէնքը այնքան լայն չէր որքան փողոցին
վրայ դնուածը, այնպէս որ քանի մը ոտք միջոց մը կար
այս չէնքին ու խոտորնակ փողոցին միջև :

Այդ միջոցը ծածկուած էր բարձր փայտորմով մը, որ
երկու երկտասարդ գաղտնի ոստիկաններուն համար աւելի
սան մը մէկ կողմին կը նմանէին քան թէ փայտորմի մը :

Այդ որմածքին մէջ մեծ դուռներ կար, բայց գոցուած
էին :

Չորրորդ մարդը իր երեք ընկերները կեցուց փողոցին
անկիւնը և իրենց ուշադրութիւնը գէպի այդ դուռները
հրաւիրեց :

Լսննիկան քանի մը քայլ յառաջացաւ, աւելի մօտէն
քննեց դուռները, յետոյ գէպի միւս երեք անձերը վերա-
դարձաւ և անոնց բան մը ըսաւ :

Քիչ մը ետքը չորս մարդիկը կապելան մտան :

Երկու գաղտնի ոստիկանները անշարժ կեցած իրենց
թաքստոցին մէջ, իրարու կը հարցնէին թէ ի՛նչ կը նշա-
կէր այս ամէնը :

— Պէտք է ներս մտնել ու տեսնել, ըսաւ Չիք:

Վստահ ըլլալով որ նշմարուած չեն՝ մայիթին վրայ յառաջացան և մանրաղնին կերպով տունը քննեցին:

Մարդ մը երեւան կաւ և իրենց քովը կեցաւ:

Երկու գաղտնի ոստիկանները կասկածով նայեցան այդ մարդուն բայց ապահով եղան որ ո եւ է կասկածելի նըպատակ մը չունէր և թէ դիպուածով կը պտըտէր այդ կողմերը:

— Շրջականները կը բնակիք, հարցուց Փացի մարդուն:

— Այո՛, ամբողջ կեանքս հոս բնակած եմ, պատասխանեց:

— Արտաոտց չէնք մըն է սա...

— Ոստիկան էք, հարցուց մարդը իր կարգին:

— Ինչո՞ւ այդ հարցումը կ'ընէք: Ոստիկանի կերպարանք ունի՞նք:

— Չէ՛, ատանկ բան չեմ տեսնար կոր, բայց դուքէ ատիկա լաւ պատճառ մըն է այդպէս ըլլալուդ, ըսաւ մարդը կարճ խնդումով մը. յետոյ աւելցուց.

— Ես ալ տեսն մը ոստիկան էի. բայց դորձէս հանեցին որովհետեւ թոյլ տուի որ բանտարկեալ մը փախչի. յանցանքը իմն չէր և տակաւին ամիս մըն էր որ ջովաւին մէջ մտած էի: Բայց և այնպէս զիս ճամբեցին ու բաւական դրամ չունէի որպէս զի խնդիրը կարենայի կարգադրել:

— Բայց ի՞նչ բան ձեզ հարցնել կուտայ թէ մննք ոստիկան ենք, պնդեց Փացի:

— Ո՛հ, պարզապէս անոր համար որ այս տան մասին խօսեցար: Այդ տունը շինուելէն ի վեր վայրկեան մը չէ եղած որ ոստիկանները շուրջը չդառնան: Տասներկնդ տարի է որ շինուած է:

— Վատահամբա՞ւ տեղ մըն է, հարցուց Փացի:

— Իրա՞ն որ, պատասխանեց մարդը վարանելով, միշտ քիչ մը կատկածկի եղած է: Տունը չիմուած է մարդու մը ձեռքով որ Սթամբիլի Հէնրիք կը կոչուի և որ տակաւին տան աէրն է: Կ'ըսուի թէ զբամանենդ մըն էր և թէ տունը չինած է կեղծ պանքնօթներէն չահած գումար-ներովը:

— Միթէ կապիլան ալ տն կը բանեցնէ, հարցուց Ձիք:

— Ո՛հ, ո՛չ, անոր անունը Տըմբաէյ է, պատասխա-նեց մարդը: Եղբայրս երէկ կ'ըսէր թէ ալք մարդը քանի մը տարի առաջ քաղքին մէջ բաւական աղտոտ խաղա-տուն մը կը բանեցնէր, բայց ես տեղեկութիւն չունիմ:

— Տունը չահեկան պատմութիւն մը ունի, ըսաւ Ձիք: Կ'ուզեմ զայն տեսնել: Կը հաճի՞ք մեզի հետ գալ բոն մը խմել:

— Ամենայն հաճութեամբ, ըսաւ մարդը:

Երեք մարդիկը փողոցէն անցան և կապելան մտան:

Սովորական աղտոտ կասկա մըն էր, տախտակամա-ծին վրայ փայտի փռի ցանուած էր: Խորը շատ մը սե-ղաներ կար որոնց մին զբան մը մօտ:

Այս սեղանը նստած էին Ձիքի ու Փաղիի կողմ: հե-տապնդուած չորս անձերը, ժաֆէքը հանած մէկու մը հետ որ կապելային աէրը ըլլալ կը թուէր:

Էաննիկան ու Ժաքէթը հանած մարդը ոգեւորութեամբ կը խօսէին:

— Այս Ժաքէթը հանած մարդը, ըսաւ նախկին ոս-տիկանը որ Ձիքի ու Փաղիի հետ եկած էր, Տըմբաէյն է: Մարդը որուն կը խօսի շատ ծանօթ է քաղքին մէջ, մեծ խաղացող մըն է: Ձեռ գիտեր ինչպէս կը կոչուի:

Մինչ ոտքի կեցած՝ սեղանին առջեւ՝ երեքն ալ կը խմէին, Էաննիկան և Տըմբաէյ ոտքի ելան և միւսները սեղանին ըով թողլով, իրենց ետեւ գտնուած դռնէն ան-ցան և գուռը գոցեցին:

Քանի մը վայրկեան ետքը, խումբէն մէկն ալ ելաւ ու նոյն դռնէն անցաւ: Այս անգամ դուռը կիսաբաց մնաց:

Զիք ու Փացի ակնարկ մը փոխանակեցին, ու առանց յայտնի ընելու տեղերէն փոխեցին ու սրահին խորքին մօտեցան:

Իր ճարտար հնարքներովը կապելային մինչեւ ծայրը հասնելով՝ կրկին ըմպելի ապստրեցին՝ և երբ ըմպելին ելաւ, դուրսէն մտնող շատ մը անձեր ծառան կանչեցին:

Զիք առիթէն օգտուեցաւ դուռը բանալու համար և տեսաւ որ դէպի բակ մը կ'առաջնորդէ որուն խորքը ետեւի շէնքը կը բարձրանար և թէ այդ շէնքին ստորնայարկը մասնաւոր ախոռ մը ըլլալ կը թուէր:

Նշմարեց նաեւ որ երկաթէ կլոր սանդուխ սը կար բակէն պատշգամը կամ երկու շէնքերը միացնող կամուրջը տանող, այնպէս որ այդ բակէն կարելի էր ետեւի շէնքին զանազան յարկերը երթալ:

Ետ դարձաւ և Փացիի ըսաւ:

— Փացի, կարծեմ պէտք է որ մասնենք այդ ետեւի շէնքը: Լաննիկան ու իր մարդիկը հոն գացին:

Իրենց հետ եզող մարդը լսեց այդ խօսքերը և աղ-
դարար շեշտով մը ըսաւ:

— Դիւրին չէ հոն մտնելը:

Ո՛չ Զիք ո՛չ Փացի չհասկցան իր դիտաւորութիւնը, բայց համոզուեցան որ իր ըսել ուզածէն շատ աւելի բան դիտէր այդ տեղին վրայ, թէև տան մէկ բարեկամը ըլլալ չէր թուէր:

Առանց իր ազդարարութեան ականջ կախելու՝ անոր նշանակութիւնը ինչ որ ալ ըլլար, դռնէն անցան:

Հաղիւ թէ բակը մտած էին երբ տեսան Տըմիսէյը՝ Լաննիկանը և ուրիշներ իրենց ետեւ, որոնք իրենց դը-
խտն վրայ եզող կամուրջին վրայ էին:

Միևնոյն ատեն ետեւի տան ստորնայարկի մեծ դռները բացւեցան ու մարդ մը երեւցաւ երկու դռվանի ոտովկաններուն առջեւ և ըսաւ .

— Ի՞նչ կ'ընէք հոս :

— Պարզապէս կը նայինք , ըսաւ Փացի :

— Էաւ ուրեմն , դացէ՛ք ուրիշ տեղ նայելու , ըսաւ մարդը :

— Ի՞նչ կայ , Թօ՛մ , հարցուց Տըմփսէյ կամուրջին վրայէն :

— Ո՛հ , ըսաւ Ձիք , կը մոլտայ որովհետեւ հոս եկանք :

— Է՛հ լաւ , ըսաւ Տըմփսէյ , ինչ կ'ընէք հոտ :

— Ոչինչ , պատասխանից Ձիք , սխալ դռնէ մտանք , կը վերադառնանք :

Փացիի հետ դարձաւ խմողներու սրահը : Ներս մըտնելուն պէս Ձիք կամաց մը ըսաւ Փացիի .

— Ճանչցա՞ր ախոռէն գուրս ելող մարդը :

— Չէ՛ , պատասխանեց Փացի :

— Թօմ Տրիսքօյն է , Նիւ Եօրքցի հին գող մը : Երկար ատեն չի կայ որ Սինկ-Սինկէն ելած է :

Վերադարձան ըմպարանի սեղանին առջեւ ուր կը գտնուէր տակաւին իրենց նոր ծանօթը և ուրիշ խմելիք ապսպրեցին :

Տըմփսէյ Լաննիկան ներս մտան :

— Այս գիշեր ժամը տասնին ըսի՞ք , հարցուց Տըմփսէյ :

— Գոց կառքի մը մէջ , պատասխանեց Լաննիկան :

Ձիք նշան մը ըրաւ Փացիի ու փողոց ելան :

ՆԻՔ ՔՍՐԹՐԻ ԵՐԵՒԱՆ ԿՈՒԴԱՅ

Երբ փողոց կրան Չիք ըսաւ Փացիւ :

— Այս գիշեր բան մը անդի պիտի ունենայ այստեղ :

— Ու բան մը պիտի բերուի դոց կառքով , աւելցուց Փացի :

— Եւ հարկ է որ մօտը դռնուինք սենեկու համար թէ ինչ է , ըսաւ Չիք :

Մարդը որուն հետ խմած էին քիչ մը ետեւ մնացած էր , այս վայրկեանին կապկոյտէն կ'աւելցուցէր ,

— Ինչ նայեցէք , հարցուց , չըսիք թէ ոտսիկան էք թէ ոչ : Ով որ ալ ըլլաք փոյթա չէ , բայց ձեզի անկեղծօրէն կ'ըսեմ որ Տըմիրսէյ զիս կեցուց հարցունելու համար թէ ով էիք :

— Ինչ ըսիք իրեն , հարցուց Փացի :

— Բսի թէ իմ բարեկամներս էիք :

Չիք եւ Փացի պատճառ մը չունէին այդ մարդուն չհաւատարու . այսուհանդերձ զգացին որ նոյնիսկ եթէ իրենց ճշմարտութիւնը ըսած չէր , Լաննիկան իրենցմէ կը կասկածէր :

Այսուհանդերձ համոզուած ըլլալով որ մարդը բան մը ըրած չէր զիրենք կասկածելի դարձնելու համար , իրմէ խնդրեցին որ միասին իջնէ փողոցն ի վար ե հոնկէ կապկոյտին առջեւ մինչ իրենք զբան մը կամարին ներքեւ կը մտնային :

Այդ կամարին առկ շուտով ալրափոխուեցան , այս-

պիտով խոստովանելով մարդուն թէ արդարեւ գողանի
ոստիկաններ էին :

— Ահաւասիկ հինգ տոլարնոց թուղթ մը ձեզի համար
ըսաւ Չիք, եթէ ուզէք մեզի օժանդակել :

— Կ'օժանդակեմ ձեզի, ըսաւ մարդոյ :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Չիք, դիտենք թէ ով է ձեր
ցոյց տուած խաղամուր. ճիշտ այն մարդն է զոր կը հե-
տապնդենք :

Այս վայրկեանին Լաննիկան երեւցաւ առանձին՝ կա-
պելային դուռը :

— Փացէ՛ք փողոցին մէջ կողմը, ըսաւ Չիք մարդուն
և հետևեցէք իրեն, մենք ալ կուգանք :

Մարդը յօժարակամ բրաւ իրմէ խնդրուածը, մինչ իր
ետեւէն կ'երթային Չիք ու Փացի :

— Այդ մաքդուն գործ մը յանձնեցի, ըսաւ Չիք, որ-
պէսզի կապելյան չվերադառնայ շատախօսելու :

Լաննիկան արագ կը քայլէր և դժուարութիւն կրեցին
դինքը աչքէ չհեռացնելու համար : Քաղքին վարի կողմը
դանուած նորոյթի մեծ վաճառատուն մը կ'երթար . արա-
գօրէն ներս մտաւ և խկոյն ելաւ այն փոքրիկ սալօնը որ
կիներու յատկացուած է :

Փացի վաճառատան մէջ անոր հետևեցաւ, մինչ Չիք
դուռը կնցաւ մարդուն հետ :

Փացի զարմացաւ տեսնելով որ Լաննիկան հոն եկած
էր տեսնուելու համար տիկին Լատիուի հետ :

Անոր քով նստաւ կըոր բազմոցի մը վրայ որ սիւնա-
կի մը շուրջը բոլորուած էր և իրարու հետ լուրջ ու ո-
ղևորուած խօսակցութեան մը սկսան :

Այս բազմոցին միւս կողմը ծերունի պարոն մը զբա-
ղած էր իր թերթը կարդալու :

Լաննիկանի ու տիկին Լատիուի միջեւ տեսակցութիւ-

ՆԻՒ ՔՍՐԹՐԻ ԵՐԵՒԱՆ ԿՈՒԴԱՅ

Երբ փողոց ելան Ձիք ըսաւ Փացիի .

— Այս զիշեր բան մը տեղի պիտի ունենայ այստեղ :

— Աւ բան մը պիտի բերուի դոց կառքով , աւելցուց Փացի :

— Եւ հարկ է որ մօտը զտնուինք տնանկու համար թէ ինչ է , ըսաւ Ձիք :

Մարդը սրուն հետ խմած էին քիչ մը ետեւ մնացած էր , այս վայրկեանին կապկալէն ելաւ ու իրենց միացաւ :

— Ինձ հայեցէ՛ք , հարցուց , չըսիք թէ ոտսիկան էք թէ ոչ : Ով որ ալ բլաք փոյթս չէ , բայց ձեզի անկեղծօրէն կ'ըսեմ որ Տըմիսէյ զիւ կեցուց հարցունելու համար թէ ո՞վ էիք :

— Ի՜նչ ըսիք իրեն , հարցուց Փացի :

— Ըսի թէ իմ բարեկամներս էիք :

Ձիք եւ Փացի պատճառ մը չունէին այդ մարդուն չհաւատալու . այսուհանդերձ զգացին որ հոյնիսկ եթէ իրենց ճշմարտութիւնը ըսած չէր , Լաննիկան իրենցմէ կը կոտորածէր :

Այսուհանդերձ համոզուած ըլլալով որ մարդը բան մը ըրած չէր զիրենք կասկածելի գարձնելու համար , իրմէ խնդրեցին որ միասին իջնէ փողոցն ի վար եւ հոնկէ կապելոցին առջև մինչ իրենք զրան մը կամարին ներքեւ կը մանային :

Այդ կամարին տակ շուտով ալլափոխուեցան , այս-

սխառով խոստովանելով մարդուն թէ արդարեւ գաղտնի
ոստիկաններ էին :

— Ահաւասիկ հինգ տղարնոց թուղթ մը ձեզի համար
ըսաւ Չիք, եթէ ուղէք մեզի օժանդակել :

— Կ'օժանդակեմ ձեզի, ըսաւ մարդս :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Չիք, դիտենք թէ ով է ձեր
ցոյց տուած խաղամուրը. ճիշտ այն մարդն է զոր կը հե-
տապնդենք :

Այս վայրկեանին Լաննիկան երեւցաւ առանձին՝ կա-
պելային դուռը :

— Գաղէ՛ք փողոցին միւս կողմը, ըսաւ Չիք մարդուն
և հետեւեցէք իրեն, մենք ալ կուգանք :

Մարդը յօժարակամ բրաւ իրմէ խնդրուածը, մինչ իր
ետեւէն կ'երթային Չիք ու Փաղի :

— Այլ մարդուն գործ մը յանձնեցի, ըսաւ Չիք, որ-
պէսդ կապելյան չվերադառնայ շատախօսելու :

Լաննիկան արագ կը քայլէր և դժուարութիւն կրեցին
դինքը աչքէ չհեռացնելու համար : Քաղքին վարի կողմը
դանուած նորոյթի մեծ վաճառատուն մը կ'երթար. արա-
դորէն ներս մտաւ և իսկոյն ելաւ այն փոքրիկ սալօնը որ
կիներու յատկացուած է :

Փաղի վաճառատան մէջ անոր հետեւեցաւ, մինչ Չիք
դուռը կնցաւ մարդուն հետ :

Փաղի զարմացաւ անանկով որ Լաննիկան հոն եկած
էր տեսնուելու համար աիկին Լատիուի հետ :

Անոր քով նստաւ կլոր բաղմոցի մը վրայ որ սիւնա-
կի մը շուրջը բոլորուած էր և իրարու հետ լուրջ ու ո-
գեւորուած խօսակցութեան մը սկսան :

Այս բաղմոցին միւս կողմը ծերունի պարոն մը զբա-
ղած էր իր թերթը կարդալու :

Լաննիկանի ու տիկին Լատիուի միջեւ տեսակցութիւն

մի հանէք, այլ հարստակեցէք իմ խնդիրքիս: Ասիկա ի վերջոյ ձեզի համար աւելի նարստաւոր պիտի ըլլայ:

Տիկին Լատիւ իր շուրջը յուսահատ անհարկներ կը նետէր, կարծես ընկերքը չկարենալով գիանալ, բայց նիք անոր միտքը հասկցաւ:

— Անողութեան օգնութիւնն կանչել, բոտ: Ասիկա ուրիշ բանի չպիտի ծառայէ այլ առգառակներ պատճառելու ձեզի: Ինծի հետ եկէք այս սրահին միւս կողմը:

Տիկին Լատիւ տեսնելով որ ուրիշ ընկերք մը չունի՝ անոր հետեւեցաւ ցոյց տրուած տեղը:

Նիք ամբողջ մը հրամցուց. կինը նստաւ խիստ ահաբեկած:

— Տիկին Լատիւ, բոտ նիք, անոր առջիւ նստելով, ծպտուած եմ և ոչ ոք կրնայ գիանալ թէ նիք Քարթրի կը խօսիք, բոտ գաղտնի ոտարկանք: Կ'ուզեմ ձեզ ըսել որ յիմարտդէս անխոհեմ: Ենթադրեմ որ չառ լուրջ և վատնորաւոր կացոյ թեան մը մէջ: Կը ճանչնա՞ք այն մարդը որուն հետ քիչ մը առաջ կը խօսէիք այս սրահին մէջ:

Տիկին Լատիւ հասարատական նշան մը բրաւ առանց խօսելու:

— Ընկերութեան մէջ գեղեցիկ գիրք մը ունիք, անձնուէր ամուսին մը, ինչ որ հարստութիւնը կրնայ առաւել ալ տմէնքը կորուստի կը մասնէր այդ մարդուն հետ յարաբերութիւններ ընելով: Կը կապուածիմ որ զինքը իրաւցնէ կը ճանչնաք և գիտէք ինչ ըլլալը: Ոչ միտք ոչ ալ փախաք ունիմ ձեզ ձեր ամուսնոյն կամ հանրութեան մասնակու:

— Ձեր խօսքերը չառ եղական են, պարոն, որոնք ինծի կ'ուղղուին: Ձիս մասնեմ... պարկեշտ կին մըն ըլն եմ և լուս ընկերութեան կը պատկանիմ, պարոն:

Նիք զայն կեցուց խիստ զեմքով մը և բոտ:

նը կարճ տեւեց: Ինչ որ իրարու ըսին, և որմէ բնականաբար բառ մը չհասաւ Փաղիի ականջին, անշուշտ շատ անհաճոյ էր տիկինն Լատիուի: Բայց Լաննիկանի ոտի-պոռմներուն տեղի տալ կը թուէր:

Անոր հաւանութիւնը ստանալով, այս վերջինը սոքի կ'աւ մեկնելու համար:

Շերունի պարոնը սոքի կ'աւ, իր թերթը ծալեց, առանց աճապարելու դէպի դուռը ուղղուեցաւ և Փաղիի առջեւէն անցնելով ըսաւ.

— Ձերը Լաննիկանի կտուէն դիր և դուն հոս վերադարձիր զիս զանելու:

Փաղիի շունչը կտրեցաւ:

— Աստուած իմ, մեր մեծաւորը, ըսաւ:

Բայց ասկէ աւելի ժամանակ չկորսնցուց մենախօսելու համար և Լաննիկանի կտուէն վազեց որ դուրս ելած էր: Տիկինն Լատիու բաւական ժամանակ սպասելէ ետքը, ինքն ալ սարկէն մեկնելու կը պատրաստուէր երբ ծեր պարոնը քաղաքավարութեամբ մօտեցաւ և ըսաւ.

— Նի՞ք չեմ սխալիւ, տիկինն Լատիուն էք: Կը հաճի՞ք քանի մը վայրկեանի տեսակցութիւն մը չնորհել:

— Ճշմարիտը, պարոն, պատասխանեց կինը, իմ վրաս առաւելութիւն մը ունի՞ք՝ ես ձեզ տեսած ըլլալս երբեք չեմ յիշեր:

— Արդարեւ պատասխանեց Նիք:

— Ուրիմն չեմ կրնար խօսիլ ձեզի հետ... կը սխալիք:

— Ներեցէք՝ ըսաւ Նիք, պէտք է որ խօսիմ ձեզի հետ: Իմ անունս է Նիք Քարթլըր:

Տիկինն Լատիու գեղեւեց ու վար պիտի իյնար եթէ ավիտ մը չըլլար ձեռքին տակ, որուն կոթնեցաւ:

— Ձեր շահուն համար, ըսաւ Նիք արագօրէն, խնդիր

մի հանէք, այլ հղատակեցէք իմ խնդրեքիս: Ասիկա ի վերջոյ ձեզի համար աւելի նպատաւոր պիտի ըլլայ:

Տիկին Լատիու իր չուրջը յուսահատ ականքիներ կը նետէր, կտրծես բնեկիքը չկարենալով գիտնալ, բայց Նիք անոր միտքը հասկցաւ:

— Անոցուս է օգնութիւնն կանչել, ըսաւ: Ասիկա ուրիշ բանի չպիտի ծառայէ այլ տաղանդներ պատճառելու ձեզի: Ինծի հետ եկէ՛ք այս սրահին միւս կողմը:

Տիկին Լատիու տեսնելով որ ուրիշ բնեկիք մը չունի՝ անոր հետեւեցաւ ցոյց տրուած տեղը:

Նիք ակնոյ մը հրամցուց. կիներ նստաւ խիստ ահաբեկած:

— Տիկին Լատիու, ըսաւ Նիք, անոր օռնշիւ նստելով, ծղարուած եմ եւ ոչ ոք կրնայ գիտնալ թէ Նիք Քարթրի կը խօսէր, ըսաւ գաղտնի տախիկանը: Կ'ուզեմ ձեզ ըսել որ յիմարտպէս անխոհեմ: Ենթ մըն էք ու շատ լուրջ եւ վատնեցաւ որ կացոյ թեան մը մէջ: Կր ճանչնա՞ք այն մարդը որուն հետ քիչ մը առաջ կը խօսէիք այս սրահին մէջ:

Տիկին Լատիու հաստատական նշան մը բրուս առանց խօսելու:

— Ընկերութեան մէջ զեղեցիկ գիրք մը ունիք, անձնուէր ամուսին մը, ինչ որ հարստութիւնը կրնայ տալ եւ այդ ամէնքը կորուստի կը մատնէք այդ մարդուն հետ յարաբերութիւններ բնեկով: Կը կասկածիմ որ զինքը իրաւունք կը ճանչնար եւ գիտէր ինչ ըլլալը: Ոչ միայն ոչ ալ փափարք ունիմ ձեզ ձեր ամուսնոյն կամ հանրութեան մատնելու:

— Ձեր խօսքերը շատ եղական են, պարոն, որոնք ինծի կ'ուզուին: Ձիւ մասնել . . . պարկեշտ կին մըն մըն եմ եւ լաւ ընկերութեան կը պատկանիմ, պարոն:

Նիք զայն կեցուց խիստ զեմքով մը եւ ըսաւ.

նը կարճ տեւեց։ Ինչ որ իրարու ըսին, և որմէ բնականաբար բառ մը չհասաւ Փաղիի տկանջին, անշուշտ շատ անհաճոյ էր տիկին Լատիուի։ Բայց Լաննիկանի ստիպումներուն տեղի տալ կը թուէր։

Անոր հաւանութիւնը ստանալով, այս վերջինը սոքի ելաւ մեկնելու համար։

Ծերունի պարոնը սոքի ելաւ, իր թերթը ծալեց, առանց աճապարելու դէպի դուռը ուղղուեցաւ և Փաղիի առջեւէն անցնելով ըսաւ.

— Ձերը Լաննիկանի ետեւէն գիր և դուն հոս վերադարձիր զիս դանկու։

Փաղիի շունչը կտրեցաւ։

— Աստուած իմ, մեր մեծաւորը, ըսաւ։

Բայց ասիէ աւելի ժամանակ չկորսնցուց մենախօսելու համար և Լաննիկանի ետեւէն վազեց որ դուրս ելած էր։ Տիկին Լատիու բաւական ժամանակ սպասելէ ետքը, ինքն ալ սուրենէն մեկնելու կը պատրաստուէր երբ ծեր պարոնը քաղաքաւարութեամբ մօտեցաւ և ըսաւ.

— Եթէ չեմ սխալիւ, տիկին Լատիուն էք։ Կը հաճիք քանի մը վայրկեանի տեսակցութիւն մը չնորհել։

— Ըշմարիտը, պարոն, պատասխանեց կինը, իմ վրաս առաւելութիւն մը ունիք՝ ես ձեզ տեսած ըլլալս երբեք չեմ յիշեր։

— Արգարեւ պատասխանեց Նիք։

— Ուրեմն չեմ կրնար խօսիլ ձեզի հետ... կը սխալիք։

— Ներեցէք՝ ըսաւ Նիք, պէտք է որ խօսիմ ձեզի հետ։ Իմ անունս է Նիք Քարթլըր։

Տիկին Լատիու ղեղեւեց ու վար պիտի իյնար եթէ ամթոս մը չըլլար ձեռքին տակ, որուն կոթնեցաւ։

— Ձեր շահուն համար, ըսաւ Նիք արագօրէն, խնդիր

— Տիկին Լատիու գիտեմ ձեր երեք օրէ ի վեր վարած կեանքը: Նիւ Նորք դացիք ներկայ գտնուելու համար պարոն Էլիսընի ամուսնութեան օրիորդ Սանայօնի հետ, բայց անկէ օգտուեցաք ճամբորդելու համար Ճիմմի Լաննիկանի հետ, խաղամու, խաբեբայ ու գող մարդ մը:

— Խաբեբայ, գող, գողաց: Ծշմարիտ չէք խօսիր:

— Նստեցէ՛ք, տիկին Լատիու, ըսաւ Նիք: Լաննիկան ճիշդ ըսածիս պէս է: Խաբեբայ մը և վտանգաւոր գող մըն է, ոստիկանութիւնէն ճանչցուած իրրու Ֆիլատելիֆիայի վայելուչ գողը: Բաւական ժամանակ պետութեան բանտը կեցած է: Ազատուած թիապարտ մըն է:

Կեցաւ այս խօսքերուն ազդեցութիւնը տեսնելու համար գեղանի աշխարհիկ կնոջ վրայ:

— Կ'երեւակայէք որ, շարունակեց, Լաննիկան Նիւ Նորք դացած է հոն ձեզի հանդիպելու և սիրային պտոյտներ ընելու համար: Այդ չէր բո՛ւն շարժալիթը: Իր ծրագիրն էր օրիորդ Սանայօնի հարսանեկան նուէրները գողնալ: Իրեն հետ զուարճացաք և կրնամ ժամով ու վայրկեանով ձեզի ըսել այն ժամանակը որ իրեն հետ անցուցիք Թանտէրլուանի մէջ:

Տիկին Լատիու ինկաւ իր բազմոցին վրայ, դէմքը մոխրի գոյն տաւ լսելով Նիք Քարթըրի այս ըսածները:

Գաղտնի ոստիկանը շարունակեց.

— Կրնամ ձեզի ըսել թէ կարող եմ ձեզ իրմէ ազատել, բայց անկեղծօրէն կ'ըսեմ որ այս դիտաւորութիւնը չունիմ: Այս բաները ըսի ձեզի ցոյց տալու համար թէ ձեր կեանքը կը ճանչնամ և թէ որքան վտանգաւոր է ձեր կացութիւնը: Ձեր քովը տեղեկութիւններ կան որոնց պէտք ունիմ և հիմա ձեզի կ'ըսեմ, տիկին Լատիու, որ գիտցածներս ձեզի դէմ պիտի գործածեմ եթէ այլ տեղեկութիւնները ինծի չ'ազդորդէք:

— Ի՞նչ կրնամ ըսել ձեզի :

— Դիտէ՛ք որ պարոն Էլիսըն խորհրդաւոր կերպով անյայտացաւ Ստնպօռնի տունէն , հարսանեկան սեղանէն ետքը :

— Այո՛ :

— Դիտէ՛ք , շարունակեց Նիք , թէ մարդ մը եկաւ տուն զինքը տեսնելու և թէ պարոն Էլիսըն այդ տունէն մեկնեցաւ ծպտուածով մը որ այդ մարդը միասին բերած էր : Ո՞վ էր այդ մարդը :

— Մարդ մըն էր որ Անդղիայէն կուգար , ըսաւ տիկին Լատիու :

— Ի՞նչ կրնար ըսել պարոն Էլիսընի որ յառաջ բերէր այդքան յանկարծական ազդեցութիւն մը այս ճէնթլմէնին վրայ :

Տիկին Լատիու վայրկեան մը վարանեցաւ և վերջապէս ըսաւ :

— Ի՞նչու այս հարցումները կընէք ինծի :

— Որովհետեւ կը կարծեմ որ կրնաք անոնց պատասխանել :

— Ծշմարիտ է , ճշմարիտ է , բայց այդ բաները դադարաբար ըսուած են ինձ : Ա՛հ , հիմա կը դռամ թէ ինքզինքս ինչ նեղութեանց մէջ դրած եմ :

Ոտքի ելաւ , դէպի սրատուհանը գնաց և դուրս նայեցաւ վայրկեան մը . յետոյ վերադարձաւ , յայտնի ճիւղ մը ընկելով ինքզինքին իջնելու համար : Մէկէն Նիքի դարձաւ և ըսաւ .

— Իմ բարեկամս չէք . պատճառ մը չի կայ որ ձեզի վստահիմ : Մեծ նեղութեան մը մատնուած եմ , հիմա կը տեսնեմ այդ բանը և ոչ մէկ կողմ կրնամ դառնալ :

— Սրդէն ձեզի ըսի , տիկին Լատիու , ընաւ փափաք :

— Տիկին Լատիու գիտեմ ձեր երեք օրէ ի վեր վարած կեանքը: Նիւ Եորք գացիք ներկայ գտնուելու համար պարոն Էլիսընի ամուսնութեան օրիորդ Սանպօռնի հետ, բայց անկէ օգտուեցաք ճամբորդելու համար Ճիմմի Լաննիկանի հետ, խաղամու, խաբեբայ ու զող մարդ մը:

— Խաբեբայ, գո՛ղ, գոչեց: Ծշմարիտ չէք խօսիր:

— Նստեցէ՛ք, տիկին Լատիու, ըսաւ Նիք: Լաննիկան ճիշդ ըսածիս պէս է: Խաբեբայ մը և վտանգաւոր գող մըն է, ոստիկանութիւնէն ճանչցուած իրրեւ Ֆիլատէլֆիացի վայելուչ գողը: Բաւական ժամանակ պետութեան բանտը կեցած է: Աղատուած թիապարտ մըն է:

Կեցաւ. այս խօսքերուն աղդեցութիւնը տեսնելու համար գեղանի աշխարհիկ կնոջ վրայ:

— Կ'երեւակայէք որ, շարունակեց, Լաննիկան Նիւ Եորք գացած է հո՞ն ձեզի հանդիպելու և սիրային պտոյտներ ընելու համար: Այդ չէր բո՛ւն շարժառիթը: Իր ծրագիրն էր օրիորդ Սանպօռնի հարսանեկան նուէրները գողնալ: Իրեն հետ զուարճացաք և կրնամ ժամով ու վայրկեանով ձեզի ըսել այն ժամանակը որ իրեն հետ անցուցիք Թանտէրլուանի մէջ:

Տիկին Լատիու ինկաւ իր բազմոցին վրայ, դէմքը մոխրի գոյն առաւ լսելով Նիք Քարթըրի այս ըսածները: Գաղտնի ոստիկանը շարունակեց.

— Կրնամ ձեզի ըսել թէ կարող եմ ձեզ իրմէ ազատել, բայց անկեղծօրէն կ'ըսեմ որ այս գիտաւորութիւնը չունիմ: Այս բաները ըսի ձեզի ցոյց տալու համար թէ ձեր կեանքը կը ճանչնամ և թէ որքան վտանգաւոր է ձեր կացութիւնը: Զիր քովը տեղեկութիւններ կան որոնց պէտք ունիմ և հիմա ձեզի կ'ըսեմ, տիկին Լատիու, որ գիտցածներս ձեզի դէմ պիտի գործածեմ եթէ այժմ տեղեկութիւնները ինծի չհաղորդէք:

— Ի՞նչ կրնամ ըսել ձեզի :

— Գիտէ՞ք որ պարոն Էլիսըն խորհրդաւոր կերպով անյայտացաւ Սանպօռնի տունէն , հարսանեկան սեղանէն հաքը :

— Այո՛ :

— Գիտէ՞ք , շարունակեց Նիք , թէ մարդ մը եկաւ տուն զինքը տեսնելու և թէ պարոն Էլիսըն այդ տունէն մեկնեցաւ ծպտուամով մը որ այդ մարդը միասին բերած էր : Ո՞վ էր այդ մարդը :

— Մարդ մըն էր որ Անգղիայէն կուգար , ըսաւ տիկին Լատիու :

— Ի՞նչ կրնար ըսել պարոն Էլիսընի որ յառաջ բերէր այդքան յանկարծական ազդեցութիւն մը այս ճէնթլմէնին վրայ :

Տիկին Լատիու վայրկեան մը վարանեցաւ և վերջապէս ըսաւ :

— Ի՞նչու այս հարցումները կընէք ինծի :

— Որովհետեւ կը կարծեմ որ կրնաք անոնց պատասխանել :

— Չձմարիտ է , ճշմարիտ է , բայց այդ բաները դադարաբար ըսուած են ինձ : Ա՛հ , հիմա կը զգամ թէ ինքզինքս ինչ նեղութեանց մէջ դրած եմ :

Ոտքի ելաւ , գէպի պատուհանը դնաց և դուրս նայեցաւ վայրկեան մը . յետոյ վերադարձաւ , յայտնի ճիւղ մը ընկելով ինքզինքին իշխելու համար : Մէկէն Նիքի դարձաւ և ըսաւ .

— Իմ բարեկամս չէք . պատճառ մը չի կայ որ ձեզի վստահիմ : Մեծ նեղութեան մը մատնուած եմ , հիմա կը տեսնեմ այդ բանը և ոչ մէկ կողմ կրնամ դառնալ :

— Արդէն ձեզի ըսի , տիկին Լատիու , ընաւ վաւաք

չունիմ՝ ձեզի վրասեղու կամ ձեզ գայթակղութեան մատ-
նելու: Այժմ կ'ըսեմ որ եթէ ձեր բոլոր զխոցածները ին-
ծի յայտնէք, ձեզ պիտի պաշտպանեմ ու ձեզի օգնեմ:

— Բայց ի՞նչպէս կրնամ վստահիլ ձեզի, ի՞նչպէս կըր-
նաք զիս ապահովցնել:

— Եթէ իմ Հասիա լսած էք զիտնայու էք որ, ըստ-
Շիք Քարթլեր, խօսքիս տէր մարդ մըն եմ: Սովորութիւն
ունիմ, պաշտօնիս բերուածովը, շատ մը անձերու գաղտ-
նիքներու զիտակ բլլալու և ոչ ոք երբեք լսած է որ Նիք
Քարթլեր դանոնք խտրած է:

Տիկին Լատիու վայրկեան մը խորհեցաւ և ի վերջոյ
ըսաւ.

Պէտք է որ ձեզի վստահիմ: Ուրիշ մէկը չունիմ որու
վրայ կարենամ յոյս դնել և բացարձակապէս հարկ է որ
ազատիմ այն սոսկալի կացութենէն որուն մէջ կը գըտ-
նուիմ: Բայց չեմ կրնար հոս խօսիլ: Ինծի հեա իմ կառքս
եկէք: Հոն կրնանք խօսիլ:

Նիք ոտքի ելաւ և երկուքը մէկէն սրահէն մեկնեցան:

Վաճառատունէն անցած ատենին Նիք տեսաւ Փաջին
և անոր նշան ըրաւ որ իրենց հետեւի:

Յետոյ տիկին Լատիուի հեա վար իջաւ ու անոր կառ-
քը մտաւ միասին:

ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՃՇԴՈՒՄԸ

Մինչ Ձիք, Փայցի և Իտա զանազան ձեւերով կ'աշխատէին միեւնոյն պորձին, Նիք զլրազած էր օգուտ քաղել իրեն հասած մէկ քանի ծանօթութիւններէն ու նըշաններէն :

Այս կերպով կըցած էր, շնորհիւ իր օգնականներու երեւան հանած ու իրեն հաղորդած տեղեկութիւններուն, կատարելապէս ճանչնալ պարոն Էլիսընի ու տիկին Լատիու և տիկին Լատիուի ու Ճիմմի Լաննիկանի յարաբերութեանց պատմութիւնը :

Երբ Իտա իրեն պատմեց օրիորդ Ռէնֆօրթի հետ իր տեսակցութեան արդիւնքը, Նիք հասկցաւ որ տիկին Լատիու կրնայ լրացնել այս պատմութեան պարզաւ մնացած մասը, եթէ կարենար զայն համոզել խօսելու :

Ուստի առանց ժամանակ կորսնցնելու Ֆիլատէլֆիա գացած էր ու տիկին Լատիուի հետեւած մինչեւ վաճառատունը ուր տիկինը տեսակցած էր Լաննիկանի հետ :

— Ձեզի ամէն բան պիտի ըսեմ, պարոն Դարթըր, ըսաւ տիկին Լատիու, երբոր կառքը փողօցնէրէն կ'անցնէր, բայց եթէ այդ բանը ընեմ կրնամ յոյս դնել ձեր վրայ որպէս զի յիմարութեանցս հետեւանքներէն զիս աշատէք :

— Կրնաք բացարձակ կերպով ինձ վստահիլ : Ես ուրիշ գործ չունիմ այլ թէ պարոն Էլիսընը գտնել ու երեւան հանել իր անյայտացման գաղտնիքը : Իմ պարտականութիւնս ո՛չ ոք պատժել է : Բայց իմ կամքս պիտի ըլլայ ձեզ սլաշապանել և ձեզ ազատել բոլոր այն նեղու-

թիւններէն որոնք յառաջ կուգան Լաննիկանի կամ պարոն Էլիսընի հետ ձեր յարաբերութիւններէն :

Տիկին Լատիու զարմացած անոր դարձաւ :

— Այդ ալ դիտէք, ըսաւ :

Նիք զլուսը ծոց և ըսաւ .

— Այո՛ դիտեմ : Այժմ, կը խնդրեմ, պատասխանեցէ՛ք ձեզի ըրած հարցումիս : Այդ մարդը ի՞նչ կըցած էր ըսել պարոն Էլիսընի որ այդքան յանկարծական ազդեցութիւն գործէր այդ ճէնթլմէնին վրայ :

— Այդ մարդը իրեն ըսած է որ եթէ պարոն Էլիսըն իսկոյն չերթար տեսնելու այն կիներ որուն հետ Անդրիոյ մէջ, վեց տարի առաջ, ամուսնացած էր և որ մօտ տեղ մը կը սպասէր, պիտի գար ընդունելութեան ու հրապարակաւ յայտնէր ամէն բան :

— Այս ստաշին ամուսնութիւնը ծանօթ էր ձեզի :

— Նոյն օրը իմացայ :

— Ի՞նչ իմացաք :

— Իմացայ որ պարոն Էլիսըն Անդրիոյ մէջ զաղտնաբար ամուսնացած էր շատ գեղեցիկ մանկամարդ կնոջ մը հետ որ սրճարանի մը մէջ սպասուհի էր, բայց որմէ գրեթէ իսկոյն բաժնուած էր . թէ կինը մեծ դուստրի մը փոխարէն հաւանած էր իր ամուսնութիւնը չեղեալ համարել և որ տարիներէ ի վեր կենդանութեան նշան ցոյց տուած չէր :

« Պարոն Էլիսընը այս երկիրը հասնելէն քիչ հազար ճանչցայ և սկսաւ յաճախակի ուղևորութիւններ ընել Ֆիլատէլֆիա ղիս տեսնելու համար : Մեր յարաբերութիւնները շատ մտերմական եղան . իմ տունս կ'այցելէր յաճախ ու ամուսնոյս հետ շատ աղէկ էր : Կ'երեւայ որ այդ մանկամարդ աղջկան մէկ եղբայրը Ֆիլատէլֆիա է եղեր և օր մը փողոցը անոր կը հանդիպի և կը ճանչնայ որ իր քրոջ հետ ամուսնացող երիտասարդն է : Աղէկ մը չեմ դիտեր թէ Էլիսըն ինչպէ՞ս ծանօթացաւ այն մարդոց խումբին որուն կը պատկանի պարոն Լաննիկան . բայց իրողութիւն մըն է, և որովհետեւ շատ կը սիրէ թղթա-

խաղը, սկսաւ անոնց հետ խաղալ: Ինձ ըսին որ մեծ գումարներ կ'որսնցուցած է և մուրհակներ ստորագրած է օրիորդ Սանայօռնի հետ իր ամուսնութենէն յետոյ վճարելի: Այդ մարդը, առաջին կնոջ եղբայրը, թէեւ խաղաղօղներու խմբէն չէր, բայց սերտ յարաբերութիւն ունէր Լաննիկանի հետ, որուն պատմած է ամէն բան:

Դէպի Նիք դարձաւ և հարցուց.

— Արդեօք անհրաժեշտ է որ նուաստանամ ձեր առջեւ ըսելով թէ իմ յարաբերութիւններս ինչպէս սկսան պարոն Լաննիկանի հետ:

— Ո՛չ, պատասխանեց Նիք, պէտք չունիք մանրամասնութիւններու մէջ մտնելու: Կ'ուզեմ միայն գիտնալ թէ ատիկա ու եւ է կապ ունի՞ պարոն Էլիսընի հետ:

— Չէ՛, ո՛չ մէկ կապ: Բուռն կռիւ մը ունեցած եմ պարոն Էլիսընի հետ, պարոն Լաննիկանի հանդիպելէս առաջ, երբ տակաւին իր գոյութիւնն անգամ չէի գիտեր: Քիչ ժամանակ ետքը միայն իմացայ որ պարոն Լաննիկան կը ճանչար պարոն Էլիսընը: Բայց յետոյ իմացայ որ պարոն Լաննիկան գիտէ եղբւր իմ յարաբերութիւններս պարոն Էլիսընի հետ: Ինչ որ ապահովաբար գիտեմ սա է թէ այդ եղբայրը որ Քլաուէս կը կոչուի կ'ուզէր սպառնալիքով դրամ չորթել պարոն Էլիսընէն, բայց պարոն Լաննիկան պարզապէս ըսաւ Քլաուէսի որ եթէ գայթակղութիւն յարուցանէ պարոն Էլիսընը մատնելով, ձեռք բերելիք արդիւնքը դրամ չսլիտի ըլլայ՝ այլ օրիորդ Սանայօռնի հետ նշանտուքի խցումը: Իմ լսածիս համեմատ, իրենց գիտաւորութիւնը այն էր որ ժամանակէն մէկ երկու օր առաջ, մանկամարդ աղջիկը հոս ըլլայ: Բայց ամուսնութեան առտուն հասաւ: Քլաուէս ծածկաբար տուն մտցուեցաւ ծառային օդնութեամբ որ պարոն Էլիսընը տարաւ այն սենեակը ուր կը գտնուէր Քլաուէս: Հոն Քլաուէս պարոն Էլիսընի ցոյց տուաւ իր կնոջ մէկ նամակը և յայտարարեց որ եթէ անմիջապէս չի գար դայն

եղածը, հարկաւոր եղաւ պարոն էլիսընի բռնած ընթաց-
քին պատճառաւ: Մարդ մըն է որ դժուար կը լսարկանայ,
բայց անգամ որ գրգռուի, գրեթէ կատաղի խենթ մը կը
դառնայ: Այդ տեսակ վայրկեաններու մէջ՝ խոհեմութեան
ամէն դադափար մէկ կողմ կը թողու և ծայրայեղ յան-
դրդնութեան անձնատուր կ'ըլլայ: Պարոն Լաննիկան ինձ
ըսաւ որ դաւադրութիւնը երեւան ելաւ և տեսնուեցաւ
որ դիտաւորութիւն ունէին զայն ստիպելու որ թուղթ
մը ստորագրէ որով յանձն կ'առնէր մեծկակ գումար մը
վճարել անոնց լուծեան փոխարէն, պարոն էլիսըն կա-
տաղի բարկութեան մը մատնուեցաւ այն սատիճան որ
ուրիշ ճար չի կար այլ եթէ զինք քօրօֆօրմով քնացնել:
Ատկէ յառաջ եկաւ իր այդքան կատարեալ ու խորհրդա-
ւոր անյայտացումը:

— Պարոն Լաննիկան դաւադրութեան մէջն էր, ը-
սաւ Նիք:

— Մէջն էր:

— Դուք գիտէի՞ք:

— Այդ օրուան իրիկունը գիտցայ, այսինքն երէկ ի-
րիկուն:

— Այն ատեն չհասկեցա՞ք որ պարոն Լաննիկան պա-
րապ մարդ մը չէր, հարցուց Նիք:

— Այն ատեն անշուշտ չէի կրնար չհասկնալ արդա-
րեւ, պատասխանեց Թիկին Լատիու: Արդէն գիտէի որ
խաղամու էր. այն ատեն հասկեցայ նաեւ որ պատուաւոր
չէր. բայց զեռ չէի գիտեր որ խաբերայ ու գող մըն ալ
էր, ինչպէս դուք կը հաստատէք և սակայն այդպէս ըլ-
լալու է:

— Ի՞նչ է այժմ իրենց նպատակը:

Տիկին Լատիու սարսուաց:

— Ինձի համար հո՞ն է վտանգը, ըսաւ: Զինքը քը-
նացնելէ ու տանելէ ետքը, չէին գիտեր թէ ի՞նչ պիտի
ընէին: Իրենց բոլոր ծրագիրները մէջ խաղացած էր: Բայց
հիմա օրոշեցին զինքը պահել մինչեւ որ փրկանք մը վճարէ:

տեսնելու կառքի մը մէջ որ մօտակայ փողոց մը կը սպասէր, ինք երեւան պիտի ելլէ և պարօն Էլիսընի հետ իր ամուսնութեան ապացոյցները պիտի տայ: Պարօն Էլիսըն համազումած որ կինը իրաւցնէ հոն է, ա'լ չընդդիմացաւ. դրաւ վերարկուն, կեղծամը և կեղծ մօրուքը զոր Քլաուէս բերած էր և տունէն դուրս ելաւ, յուսալով չուտով վերադառնալ:

« Կառքին մէջ մտաւ և որովհետեւ բարկասիրտ մարդ մըն էր, բուն կռիւ մը սկսաւ մէջերնին անմիջապէս, որուն միջոցին յայտարարեց որ զիրենք բանտարկել պիտի տայ իրրեւ դրամաչորթ ու դաւադիր: Այն տունն եղբայրը, տեսնելով որ պարօն Էլիսըն տեղի չի տար, քլօթփօրմի կը դիմէ, զայն կը քնացնէ ու կառքով կը տանի: Ծառան՝ ահարեկած իր մեղսակցութեան հաւանական արդիւնքներէն, կը փախչի ու քաղքէն կը հեռանայ:

Նիք վերջին ծայր դարմացած՝ մտիկ կ'ընէր այս պատմութեան:

Իրողութիւնը այնպէս ինչպէս իրեն կը յայտարարուէր բոլորովին տարբեր էր իր երեւակայածէն:

Ճշմարիտ էր որ, ինչպէս օրիորդ Ռէնֆօրթ իր երկրորդ նամակին մէջ կը գրէր, այս անյայտացման մէջ կին մը կար:

Բայց այդ կինը իր ենթադրածը չէր:

Օրիորդ Ռէնֆօրթ կարծած էր թէ տիկին Լատիու խառնուած էր այս դործին և այս կարծիքը իրեն ներշնչած էր այդ կնոջ հանդէպ ունեցած նախանձը:

Ըստ տիկին Լատիուի պատմութեան, յայտնի կ'երեւար որ ո եւ է մասնակցութիւն չէր ունեցած անյայտացման, բայց իմացած էր և դատապարտելի էր սա տեսակէտով որ իմաց չէր տուած արդարութեան:

— Ի՞նչ չա՛հ կար սպասելու պարօն Էլիսընի առեւանդման, հարցունց Նիք:

— Ո՛չ մէկ չա՛հ, պատասխանեց տիկին Լատիու: Առեւանդումը, եթէ կարելի է առեւանդում կոչել այս

ՏԱՐՈՐԻՆԱԿԻ ԴԻԱԿ ՄԵ

Երբ Փացի Չիքի հանդիպեցաւ նորոյթի վաճառատան մէջ առիթ չունեցաւ իրեն պատմելու ինչ որ ինք ու Չիք մինչեւ այն ատեն ըրած էին Ֆիլատէլֆիայի մէջ :

Նիք այժմ իրեն պատմեց ինչ որ տիկին Լատիս ըսած էր իրեն :

Երբ պատմութիւնը աւարտեցաւ Փացի դռնէն .

— Հիմա հասկցայ, վարպետ հիմա հասկցայ : Ինձ մոիկ ըրէք, այն բանը որ այս իրիկուն գոց կառքով պիտի դայ այնտեղ, ժամը տասնին՝ Անգղիացին է :

— Այդպէս է, ըսաւ Նիք :

— Եւ, վարպետ, իրենց գանձը պիտի տեղաւորեն ներսի շէնքը : Ահա իրենց խաղը :

— Կարծեմ իրաւունք ունիս :

— Լաւ ուրեմն, վարպետ, այդ տեղը ազատու վայր մըն է կին մը տանելու համար, և շատ դժուար պիտի ըլլայ մարդը այդ տեղէն դուրս քաշելը :

— Շատ դժուար կամ ոչ, ըսաւ Նիք հանգարտութեամբ, պէտք է որ մինչեւ ծայրը կոուրիք :

Վայրկեան մը ետքը չարունակեց .

— Կը մտածեմ թէ ո՛ր կրնանք գտնել Չիքը :

— Դժուար է ըսելը, պտտասխանեց Փացի : Վերջին անգամ երբ զինքը տեսայ Լաննիկանի կտուէն կ'երթար մարդուն օձիքը չձգելով :

— Պէտք եղած ատենը մէջտեղ պիտի ելլէ, ըսաւ Նիք միշտ յարմար վայրկեանին ձեռքի տակ կը գտնուի : Բայց ինձի հետ եկուր, Փացի, պէտք է որ Խտան տեսնեմ :

— Ուրեմն Խտա հո՞ս է :

— Եւ ասոր մէջ գո՛ւք ալ դեր մը պիտի խաղաք,
հարցուց Նիք, դէպի եղբակացութիւնը փութալով:

— Այո՛:

Տիկին Լատիու բունն յուսահատութեան նոպա մը ունեցաւ որուն Նիք անկարող կը կարծէր, որովհետեւ զայն տկար ու անհոգ կին մը կը նկատէր:

— Ո՛հ, ամօթ, նուաստացում, անկում ... Լան-նիկան այսօր ինքզինքը յայտնեց ամբողջ դարչեկութեամբը և զիս իրեն հետ անդունդը պիտի գլորէր եթէ դուք չմիջամտէիք:

— Ի՞նչ կ'առաջարկէ, հարցուց Նիք:

— Իմ վրաս ունեցած իշխանութիւնը գործածելով, ինծի ժամադրութիւն տուաւ այն տեղն ուր զիս տեսաք և ինձ ստիպեց որ պարոն Էլիսընը տեսնեմ այս իրիկուն և ջանամ իրենց ուղած դրամը առնել:

— Զինքը այս իրիկուն տեսնել, հարցուց Նիք: Ուր կրնաք զինքը տեսնել:

— Հոս, Ֆիլատէլֆիա: Այստեղ պիտի ըլլայ:

— Ու՞ր այստեղ:

— Չեմ գիտեր, բայց պ. Լաննիկան ինծի պիտի գիացնէ և հոն առաջնորդէ: Թերեւս արդէն այն տեղ է, բայց ես բան մը չեմ գիտեր:

Նիք պահ մը մտածեց և ըսաւ.

— Կրնա՞ք իրեն, հետ երթալ, առանց երեւան ելլելու վախ ունենալու:

— Շատ զիւրաւ:

— Ուրեմն այնպէս ըրէք, ըսաւ Նիք: Ես մօտերը կը սպասեմ ձեզ պաշտպանելու և աղատելու համար: Ձեզ կը խոստանամ որ նոյնիսկ պարտաւոր չպիտի ըլլաք պահոն Էլիսընը տեսնելու: Ձեզ պիտի հետեւինք մինչեւ այն տեղը ուր իրեն պիտի հանդիպիք և վստահ եղիք որ մին-հաճը ձեզ պիտի պաշտպանեմ:

— Այո՛, ինձի ընկերացաւ, քանզի կ'ենթադրէի որ տիկին Լատիուով հարկ պիտի ըլլար որ զրադէր: Այս կէտին հասանք՝ պէտք է որ երթայ զինքը գտնէ:

Աճապարեցին երթալ այն օթէլը ուր Նիք թողած էր Իտան և հոն տիկին Լատիուի տոմսակ մը գրելէ ետքը, զայն իր աշխատակցուհիին տուաւ և ըսաւ որ պէտք էր ընկերանար տիկին Լատիուի եբբ Լաննիկան զայն կոչէր:

Արդէն գրեթէ զիշեր էր: Ժամ մը թափառեցան առանց Չիքի հետքը գտնելու: Իրենց դատարկապորտ քնացքին մէջ վերջապէս ինքզինքնին Պրօա Սթրիթի կայարանը գտան, և որովհետեւ չէնքին դէմն էին, տեսան որ Լաննիկան մօտեցաւ ու ներս մտաւ:

— Չիք այստեղուանքը ըլլալու է զիտեղ տուաւ Փացի:

— Եթէ Լաննիկանը կորսնցուցած չէ ըսաւ Նիք:

— Չիք եբբեք մարդ չկորսնցնէր, ըսաւ Փացի:

Եւ կարծես այս ըսածը հաստատելու համար՝ Չիք դէպի անոնց առաջացաւ:

— Կրնաս Լաննիկանի օձիքը թողուլ, ըսաւ Նիք, որովհետեւ իր շարժումներուն տեղեակ ենք և զիտենք որ այս իրիկաւն պիտի ըլլայ հոն ուր կ'ուզենք որ ըլլայ:

Երեք գաղտնի ոստիկանները ընթերելու զացին և Լաննիկանի այս վերջին արարքներուն վրայ խօսեցան առանց կարենալ բանաւոր բացատրութիւն մը տալու:

Որովհետեւ ժամը կը մօտենար, Նիք Փացին զրկեց փողոցին այն անկիւնը ուր Լաննիկան կառքով մը տիկին Լատիուի պիտի հանդիպէր, մինչ ինք ու Չիք պիտի երթային այն տունը ուր առտուն այցելած էին Փացիի հետ:

Այդ միջոցին ժամը ինը անցած էր. երկու մարդիկը նստան սպասելու համար ժամը տասնին, ինչպէս Լաննիկան ու Տրմիսէյ ըսած էին դոյ կառքին գալուն մասին:

Ժամը տասնէն քանի մը վայրկեան առաջ, դուռները բացուեցան մէկու մը ձեռքով որուն ով ըլլալը իսկիցն ճանչցաւ Չիք:

Թօմ Տրխաքօլն էր :

Որոշեալ ժամուն տեսան որ մեռեալատը մը կը յա-
ռաջանար : Երբ անկիւնը կը դառնար, ձիերը սւժով մը
մարտկուած՝ բակը մտան՝ որուն դուռները իսկոյն գոց-
ուեցան մեռեալատըը դրան սեմէն անցնելուն պէս :

— Ո՛հ, ո՛հ, գոչեց Չիք : Ի՞նչ կը նշանակէ այս :

— Ահաւատիկ մեռեալթաղի գործ մը, ըսաւ Նիք :
Բայց ինչո՞ւ համար, ինչ խաղ պատրաստած են :

— Նիք, ըսաւ Չիք, կը կարծէ՞ք որ էլիսընը մեռցու-
ցած են :

— Եւ իր մարմինը մինչեւ Թիւատէլֆիա՞ բերած ըսաւ
Նիք : Երբեք կարելի չէ :

Ծածկարար փողոցէն վեր ելան մինչեւ դուռներուն
առջեւ :

Հոնկէ բան մը չէին կրնար տեսնել : Բայց իրենց զըտ-
նուած փողոցին կողմը, ճիշտ բակին դէմ, ծառ մը կը
բարձրանար :

— Կռնակդ ծռէ եւ սանդուխ մը ձեւացուր, ըսաւ Չիք
ցած ձայնով : Ծառին վրայ պիտի չուլլուիմ եւ ջանամ
որմածքէն ներս նայելու :

Նիք ողնայարը ծռեց եւ վայրկեանէ մը Չիք ճիւղերուն
մէջ բարձրացաւ :

Մինչ հոն կը գտնուէր, յանկարծ դուռները բացուե-
ցան եւ լոյսի հեղեղ մը ողողեց սալաշատակը :

Մեռեալատըը բակէն ելաւ ու արագօրէն հեռացաւ :

Դուռները անմիջապէս դոցուեցան

Քանի մը բոլոյէ ետքը Չիք ծառէն վար սահեցաւ ու
Նիքի ըսաւ .

— Միտուէ՛ք մը նման անոնց որոնց մէջ զապաղ կը
դնեն՝ բերուեցաւ այս մեռեալատըը : Միտուէ՛ք ծանր
էր . վեց հոգիի պէտք եղաւ տեղէն վերցնելու համար,
որպէս զի բակէն մինչեւ վերի կամուրջը բարձրացնեն :
Այն ատեն զայն փոխադրեցին խորը գտնուած սենեակը
պուն լոյսերը կրնաս տեսնել :

— Այո՛, ինձի ընկերացաւ, քանզի կ'ենթադրէի որ տիկին Լատիուով հարկ պիտի ըլլար որ զըսողէր: Այս կէտին հասանք՝ պէտք է որ երթայ զինքը գտնէ:

Աճապարեցին երթալ այն օթէլը ուր Նիք թողած էր Իտան և հոն տիկին Լատիուի տոմսակ մը գրելէ ետքը, զայն իր աշխատակցուհիին տուաւ և ըսաւ որ պէտք էր ընկերանար տիկին Լատիուի երբ Լաննիկան զայն կոչէր:

Արդէն գրեթէ գիշեր էր: Ժամ մը թափառեցան առանց Ձիքի հետքը գտնելու: Իրենց դատարկապորտ քնացքին մէջ վերջապէս ինքզինքնին Պրօս Սթրիթի կայարանը գտան, և որովհետեւ չէնքին գէշն էին, տեսան որ Լաննիկան մօտեցաւ ու ներս մտաւ:

— Ձիք այստեղուակքը ըլլալու է դիտել տուաւ փացի:

— Եթէ Լաննիկանը կորսնցուցած չէ ըսաւ Նիք:

— Ձիք երբեք մարդ չկորսնցնէր, ըսաւ փացի:

Եւ կարծես այս ըսածը հաստատուելու համար՝ Ձիք դէպի անոնց առաջացաւ:

— Կրնաս Լաննիկանի օձիքը թողուլ, ըսաւ Նիք, որովհետեւ իր շարժումներուն տեղեակ ենք և գիտենք որ այս իրիկուն պիտի ըլլայ հոն ուր կ'ուզենք որ ըլլայ:

Երեք գազանի ոտիկանները ընթրելու դացին և Լաննիկանի այս վերջին արարքներուն վրայ խօսեցան առանց կարենալ բանաւոր բացատրութիւն մը տալու:

Որովհետեւ ժամը կը մօտենար, Նիք փացին զրկեց փողոցին այն անկիւնը ուր Լաննիկան կառքով մը տիկին Լատիուի պիտի հանդիպէր, մինչ ինք ու Ձիք պիտի երթային այն տունը ուր առտուն այցելած էին փացիի հետ:

Այդ միջոցին ժամը ինը անցած էր. երկու մարդիկը նոտան սպասելու համար ժամը տասնին, ինչպէս Լաննիկան ու Տըմփսէյ ըսած էին դոց կառքին գալուն մասին:

Ժամը տասնէն քանի մը վայրկեան առաջ, դուռները բացուեցան մէկու մը ձեւքով որուն ով ըլլալը խորհրդաւ ճանչցաւ Ձիք:

Թօմ Տրիսթօյն էր :

Որոշակ ժամուն տեսան որ մեռելակառք մը կը յառաջանար : Երբ անկիւնը կը դառնար , ձիերը սւժով մը մարակուսած՝ բակը մտան՝ որուն դուռները խկոյն գոցուեցան մեռելակառքը դրան սեմէն անցնելուն պէս :

— Ո՛հ , ո՛հ , գոչեց Զիք : Ի՞նչ կը նշանակէ այս :

— Ահաւասիկ մեռելաթաղի գործ մը , ըսաւ Նիք : Բայց ինչո՞ւ համար , ի՞նչ խաղ պատրաստած են :

— Նիք , ըսաւ Զիք , կը կարծէ՞ք որ էլիսընը մեռցուցած են :

— Եւ իր մարմինը մինչեւ ներստէլֆիա՞ բերած ըսաւ Նիք : Երբեք կարելի չէ :

Ծածկաբար փողոցէն վեր ելան մինչեւ դուռներուն առջեւ :

Հոնկէ բան մը չէին կրնար տեսնել . բայց իրենց զրտնուած փողոցին կողմը , ճիշտ բակին դէմ , ծառ մը կը բարձրանար :

— Կանակդ ծոէ՛ւ . սանդուխ մը ձեւացուր , ըսաւ Զիք ցած ձայնով : Ծառին վրայ պիտի չուլլուիմ եւ ջանամ որմածքէն ներս նայելու :

Նիք ողնայարը ծոեց եւ վայրկեանէ մը Զիք ճիւղերուն մէջ բարձրացաւ :

Մինչ հոն կը գտնուէր , յանկարծ դուռները բացուեցան եւ լոյսի հեղեղ մը ողողեց սալաքատակը :

Մեռելակառքը բակէն ելաւ ու արագօրէն հեռացաւ :

Դուռները անմիջապէս գոցուեցան :

Բանի մը բոլոյէ ետքը Զիք ծառէն վար սահեցաւ ու Նիքի ըսաւ .

— Միտուէ՛ք մը նման անոնց որոնց մէջ դադաղ կը դնեն՝ բերուեցաւ այս մեռելակառքով : Միտուէ՛ք ծանր էր . վեց հոգիի պէտք եղաւ տեղէն վերցնելու համար , որպէս զի բակէն մինչեւ վերի կամուրջը բարձրացնեն : Այն ատեն զայն փոխադրեցին խորը գտնուած սենեակը որուն լոյսերը կրնաս տեսնել :

«Յետոյ անառկը վերստին բերին և պարաւ էր, ուրովնետեւ առանց զժուարութեան իջեցուցին և ասուին մէջ դրին :

— Խորհրդաւոր բան մը կայ, ըսաւ Նիք : Միթէ կարելի է որ էլիսընը բերին Նիւ Շորքէն այս անտուկին մէջ :

— Դեղով մը քնացնելով ու զինքը անգիտակից դարձնելով կրնան ընել, ըսաւ Չիք :

— Ատանկ կ'երեւայ, ըսաւ Նիք : Կրնան ասիկա ընել դադարը ծակելելով ու օդ առնելիք միջոց տալով :

— Այդպէս ըլլալու է, ըսաւ Չիք : Էլիսըն այդ սընտուկին մէջն էր : Հոնկէ հանեցին ու տարին այն սենեակը ուր լոյս կայ :

— Ուրեմն մարդը այստեղ տեղաւորեցին :

— Նւ այդ մասին վստահ պիտի ըլլանք երբոր Լաննիկան հոս գոյ տիկին Լատիուի հետ :

— Կ'ենթադրեմ որ, ըսաւ Նիք, եթէ մեր կարծիքը ճիշտ է, այս միջոցիս կ'աշխատին էլիսընի խելքը զլուխը բերելու :

— Մեզ ուրիշ բան չ'մար ընելիք այլ սպասել այստեղ ըսաւ Չիք, ու լրտեսել Լաննիկանի ու տիկին Լատիուե զալուստը :

Իրենց ենթադրած ժամուն իսկ տեսան որ կառք մը դառնար անկիւնէն :

Որմաձքին դուռները կրկին բացուեցան և երբ կառքը բակը կը մտնէր, Նիք ու Չիք մէկ ոտաուժով կառքին հասան ու անոր խուրը կաշեցան :

Անիւնները տակաւին մայթին վրայ էին, երբ փացիկ կաւ վազելով ու իր ընկերներուն միացաւ :

Երբ կառքը դուռներէն անցաւ առաջուան պէս դուռները գոցուեցան, բայց ոչ բաւական չուտ՝ երեք դադարի ոտտիկանները դուրս ձգելու համար :

Կառքը կեցած վայրկեանին՝ դռնակը բացուեցաւ և Լաննիկան դուրս ելաւ :

Նիք մինչև իրեն ցատքեց, իր բեվոյլէրին կոթովը գլխուն զարկաւ սւժով մը և զայն գետին տապալեց:

Միեւնոյն առան կը պոռար Խտային արկին Լատիուն կառքին մէջ պահել:

Տրխքօլ որ բակին մէջն էր կառքը ընդունելու համար տեսնելով Լաննիկանի յարձակում կրելը, իրեն օգնութեան փութաց ու Փացիի գէմը դատաւ ինքզինքը որ գէմքին բռունցքի զօրաւոր հարուած մը իջեցուց. բայց Տրխքօլ ժամանակ ունեցած էր Նիք Բարթըրը ճանչնալու և իր անունը տալու:

Թէեւ Փացիի տուած հարուածին սաստկութեան տակ գետին տապալած էր, ոտքի ելաւ և փախաւ առանց ետին նայելու:

Նիքի ուղղութեան ներքեւ Չիք ու Փացի խուժեցին գէպի կըոր սանդուխը և կամուրջին գլուխը հասան՝ միւս աւազակները տակաւին բան մը չիմացած:

Երբ կամուրջին ետեւի չէնքը անցան մարդու մը գէմը գտնուեցան զոր Նիք ենթադրեց թէ Քլաուէս կոչուած անձը ըլլալու է:

Առանց յառաջաբանի՝ առաջ նետուեցաւ և քթին բեր- նին սոսկալի հարուած մը իջեցուց որ զայն գլուխէն քա- նի մը քայլ հեռուն:

— Այդ մարդուն վրայ հսկէ, Փացի, գոչեց Նիք:

Եւ նորագլին մէջ խուժեց Չիքի հետ:

Փացի կեցաւ մարդուն նայելու համար և մէկ ակ- նարկով տեսաւ որ մարած էր:

Նիքի ետեւէն պոռաց:

— Դուք պէտք եղածը ըրեր էք՝ հսկողութեան հարկ չի կայ. եթէ դարբինի մուրճով մը գլխուն զարնէի ասկէ աւելի լաւ բան մը չէի կրնար ընել:

Եւ վազեց միւս երկու գաղտնի ոստիկաններուն ետեւէն:

Այն գրան առջեւ ուր կ'ենթադրէին որ Էլիսըն փո-

խաղրուած է, երկու երեք մարդիկ զտան որոնք աղմուկը լսելով եկած էին:

Նիք յարձակեցաւ անոնց վրայ երկու ձեռքով զարնելով: Չիք իր քովը կեցած կ'օգնէր անոր:

Իրենց խուժումին թափը զիրենք մինչև սենեակին մէջ տարած էր:

Արագ ահնարկ մը իրենց ցոյց առաւ անկողնին վրայ կապուած մարդ մը որուն վրայ մէկը ծռած էր:

Առանց ուշանալու, երեք գաղտնի ոտախկաններէն ամէն մէկը իր հակառակորդը ընտրեց, զայն գետին տապալեց ու հարուածեց: Յարձակումը այնքան արագ ու այնքան անակնկալ եղած էր որ մարդիկը հազիւ կրցան թեթեւ ընդդիմութիւն մը ընել:

Նիք այն ատեն զէպի անկողինը վազեց և հոն դռնուող մարդը ինքն իր վրայ դարձնելով և որ բխիշկ մըն էր, ինչպէս յետոյ խմացան, ըսաւ անկողնին վրայ տաքածուած մարդուն:

— Ձեր բարեկամներն ենք, պարօն Էլիսըն:

Տեսաւ որ մարդուն աչքերը խմացականութեան վայրակներ կ'արձակէին: Շուտով մը զանազ մը հանեց զըրպանէն, կապերը կտրեց և ձեռքը բէվովէր մը տալով ըսաւ.

— Ահա զէնք մը ձեզ պաշտպանելու համար:

Էլիսըն անկողնէն վար ցատքեց ոտքերը քաղուելուն պէս, մինչ Նիք կը վերադառնար օդնելու համար Չիքի ու Փացիի, որոնց վրայ մարդիկը կը միացնէին իրենց ոյժը:

Այդ միջոցին Տըմիսէյ ալ եկած միացած էր անոնց: Չիք զայն խօսյն ճանչցաւ, զէպի իրեն վազեց, տեսնելով որ արդէն բէվովէրը քաշած էր և անոր երեսին զարկաւ իր բէվովէրին կոթովը:

Էլիսըն վազեց անոնց միմեանց և հակառակ տակաւին տկար ըլլալուն՝ շուտով ցոյց տուաւ իր մարտական

զօրութիւնը : Թէեւ եօթը հոգի կար սննեակին մէջ՝ բայց
չորս ընկերները շուտով զանոնք յաղթահարեցին ու դուրս
վտարեցին սննեակէն ու նրբանցքէն :

Հոն զիրենք հալածող չորս քաջերուն ձեռքը մնացին ,
որովհետեւ անցքը նեղ էր և փախչելու մասին իրենց
ըրած ջանքերուն մէջ՝ զիտար կը հրմշտկէին և պատին
դէմ զիրար կը սեղմէին :

Մէկ քանի գլուխներ ճաթեցան , բայց կրցան կա-
մուրջին հասնիլ . մէկ քանիները փախան վրայէն ցատքե-
լով , ուրիշներ սանդուխէն վար գլտորեցան , որոնց մէջ
կը գտնուէր Քլաուէսը որ ինքզինքին գալով՝ իր սրունք-
ներուն բոլոր ուժովը կը փախչէր :

Չորս զաղտնի ոստիկանները բակը իջան , բայց երբ
հոն հասան բոլոր սրիկաները խոյս տուած էին :

Կառքը միշտ հոն էր , կառապանը իր դահաւորակին
վրայ նստած գոհ գէմքով , մինչ Լաննիկան սալայատակին
վրայ նստած էր :

Նախ և առաջ Նիք չկրցաւ նշմարել թէ ինչ կ'ընէր
հոն և մտածեց թէ տակաւին ընդարմացած էր իրեն
տուած հարուածէն :

Բայց ձիերու գլխուն առջևէն անցնելով , հասկցաւ
Լաննիկանի գիրքին շարժումը : Իստա ինքն ալ կառքին
աստիճանին վրայ նստած բէվոլվէրը անոր դէմքին ուղ-
ղած էր . ոպառնացած էր հրադէնը պարպել եթէ տեղէն
շարժէր :

— Ուրքի ելէք , Լաննիկան , ըսաւ Նիք : Դուք իստա
կրնաք այդ բէվոլվէրը վար առնել :

Դէպի էլիսըն դառնալով Նիք ըսաւ :

— Պարոն էլիսըն իմ պաշտօնս կը կայանար միմիայն
ձեր անյայաացման զաղտնիքը լուսաբանելու և ձեզ դրտ-
նելու մէջ : Ուստի այդ սրիկաներուն դէմ բան մը չպիտի
փորձեմ :

« Զեղի ի՛րնայ որոշել թէ կ'ուղէ՞ք զիրենք ամբաս-

տանել ու բռնել տալ: Կը փութամ ձեզ ըսելու որ եթ
նկատի առնել ուղէք պարոն Սանայօնի եւ այն կնոջ փա
փաքը որուն հետ կրէի ամուսնացաք, բան մը չէք ըներ
Ձեզի մնայ զիտնալ թէ կրնաք ձեր բարեկամներուն
քովը դառնալ մաքուր ձեռքերով:

— Կարծեմ ձեր ըսածը կը հասկնամ, ըսաւ Էլիսըն. քանի
մը տարի առաջ Անգղիոյ մէջ իմ ամուսնութեանս կ'ակ-
նարկէք:

— Արդարեւ այդպէս է, պատասխանեց Նիք:

— Իրաւ է որ այն ատեն ամուսնացայ շատ դժուար-
տեղար: Ամիսներ կայ, դուքէ երկու տարի կամ տւելի,
որ լուր ստի թէ կինս մեռած էր:

— Իմացայ որ, պատասխանեց Նիք, ձեր կինը երե-
ւան ելած է հոս ձեր օրիորդ Սանայօնի հետ ամուսնու-
թեան օրը:

— Ծիշտ այդ բանը եկան ինծի իմացնելու եւ հոս գըտ-
նուելուն կասկածն էր որ զիս ստիպեց առնէն մեկնիլ
բայց իրողութիւնը այն է որ, պարոն Քարթըր, կառքին
մէջ դնուած կինը իմ կինս չէր: Եւ խաբերայութիւնը
նշմարած ըլլալուս համար էր որ զիս քլօրօֆօրմով քնա-
ցուցին ու արգելափակեցին: Իմ կինս ճշմարտապէս մե-
ռած է:

— Հետեւաբար օրինաւորապէս ամուսնացած էք օ-
րիորդ Սանայօնի հետ, ըսաւ Նիք: Ձեզի խորհուրդ տա-
լու պէտք չունիմ, պարոն Էլիսըն, բայց իմ պարտակա-
նութիւնս հանդէպ պարոն Սանայօնի զիս չը ս
ըսելու որ զիտնմ թէ իր ու ձեր կնոջ փափաքը այն է որ
բոլոր այս բաները ծածուկ միան, նոյնիսկ ասոր համար
եթէ այդ սրիկաները իրենց արժանի եղող պատիժէն
խուսափին:

— Ատիկա կը համաձայնի իմ փափաքներուս հետ,
ըսաւ Էլիսըն, թէ եւ իմ առաջին շարժումս եղաւ իրենցմէ
վրէժ լուծել:

Նիք այն ատեն մօտեցաւ կառքի դռնակին և բաւ տիկին. Լատիուի:

— Իմ աշխատակցունս, իտա, ձեզ ձեր տունը պիտի տանի, տիկին Լատիու, կրնաք բացարձակապէս ապահով ըլլալ որ Լաննիկան ու է նեղութիւն չսխալտ պատճառէ ձեզի:

Յետոյ բաւ Դտայի:

— Տիկին Լատիու թողեցնուդ պէս օթէ՛, վերադարձէք: Նիւ Եորք պիտի վերադառնա՞ք կարելի եղածին չափ ուտա՛: Ուրիշ գործ մը մեզ հոն կը սպասէ:

Այն ատեն հրաման ըրաւ կառապանին երկու կիները տանելու: Երբ կառքը բակէն մեկնեցաւ, դարձաւ դէպի Լաննիկան և բաւ անոր:

— Ըիմօի Լաննիկան, միշտ լսած եմ որ շատ բախշաւոր էք: Այս անգամ ալ բախշը ձեզ երես չդարձներ. այս դէ՛շ կաշուեթնէն շատ դիւրան ազատեցաք: Բայց բան մը կ'ուզեի ըսել ձեզի. ձեզի դէմ ձերբակալման հրամանագիր մը ունիմ որուն դօրութեամբը կրնամ ձեզ ձերբակալել ամէն վայրկեան: Այսպէս օձիքնիդ ձեռքս է Նթէ երբեք լսեմ որ տիկին Լատիու խօսք ուղղած էք, թէ բարեւած կամ անոր նայած էք, ձեզ բանտ նստել կուտամ որպէս զի պատասխանէք ձեր դէմ եղած ամբաստանութեանց: Նթէ համարձակիք ու եւ մէկու մը խօսք մը ըսել ձեր միջեւ անցած դարձածին վրայ, ծակը կ'երթաք: Հիմա, կ'որոտեցէ՛ք:

Լաննիկան սկսաւ վազել, այնքա՛ն անհամբեր էր հեռանալու:

Այն ատեն երեք գաղտնի ոստիկանները և պարոն Էլիսարն բակէն հեռացան մեծ դուռնէն անցնելով:

Գործը աւարտած էր:

Պարոն Էլիսարնի խորհրդաւոր անյայտացումը բացատրուած էր: Հետեւեալ առտու Նիւ Եորք վերադարձան ուր Նիք իրողութիւնը ճիշտ ու ճիշտ պարոն Սանպօռնի ներկայացնելէ ետքը, իր ուշադրութիւնը դարձուց նոր ղէպքի մը որուն վրայ իր ուշադրութիւնը հրաւիրած էին:

ԱՐԱՄ ԳՈՒԶՈՒՄՃԵԱՆ

Մ Ո Ւ Շ Տ Ս Կ Ի

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԻԱՏՈՒՆ

(Մանման Բառա, Քիւրճի Խան, թիւ 1—5)

Արամից և Կանանց համար առաջին կարգի
և ամեն տեսակ Մուշտակներ, Մանչօն և Պօա,
վերջին նորաձեւութեանց համաձայն :

Ի յեկեղեցիւն մը կը բաւէ ապրանքներու
ապօրոյթեան և տեսակներու զանազանութեան
մասին համոզուելու յառաջ :

ՓՈԿԻՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ո Ր Ո Շ Գ Ի Ն

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ

Է

ԽՈՐՀՐԴԱԽՈՐ ԴՐԱՑԻ ՄԸ

Կ Ա Մ

ԵՐՐՈՐԴ ՅԱՐԿԻ ԲՆԱԿԻԶԸ

Տպագր. Յ. Ասատուրեան Էւ Որդիք

ԽՈՐՀՐԴԱՌՈՐ ԴՐԱՑԻ ՄԸ

Կ Ա Մ

ԵՐՐՈՐԴ ՅԱՐԿԻ ԲՆԱԿԻՉԸ

Պ Ա Ջ Պ Օ Լ Ի Խ Ա Ղ Ը

Ինչպէս մէկ միլիոն ու տւելի Ամերիկացիներ՝ հռչա-
կաւոր դադանի ոստիկան Նիք Քարթըր տկարութիւն մը
ունի: Մոլեռանդ մըն է ամերիկեան աղջային խաղին համար:

Երբ իր բազմադարձ կեանքը իրեն թոյլ կուտայ, ղինքը
կը տեսնեն իրրեւ ուշադիր հանդիսատես այն տեսակ մը
գնտախաղին որուն Պաղարօլ անունը կուտան:

Առտուն շատ կանուխ, օր մը, նստած էր մեծ հան-
դիսարեմը, աչքովը գիտելով մրցարանը, ամէն բան մոռ-
ցած, ի բաց առեալ խաղացողներուն շարժումները:

Իր քովը կեցած էր իր հաւատարիմ ու փորձուած օգ-
նականը՝ Ջիք, որ ինքն ալ կ'օգտուէր յետ միջօրէ մը
հանդիսատ անցնելու հազուադիւս առիթէն:

Ինքն ալ բոլորն կերպով կը շահագրգռուէր այդ խաղէն:

Դադարի մը ատեն, մինչ ինը մրցակիցները իրենց
տեղերը կը փոխէին, Նիքի ուշադրութիւնը զրաւեց ճիշդ
իւ առջեւ նստած մարդ մը...:

Փացի ճիշդ նշան առած էր և տփփօթը ինկաւ սրիկային ձեռքէն՝

յեղել ինչ որ հոս տեսնելու եկած եմ, այսինքն՝ գնա-
խաղի գեղեցիկ մրցում մը :

Այսուհանդերձ հարկ եղաւ որ ճիշ մը ընէ իր միտքը
այդ մարդուն վրայէն հետաքննելու համար և նոյնիսկ,
հակառակ խաղին խիստ շահագրգիռ հանգամանքին, իր
նայուածքը ակամայ կուգար կը կենար անոր վրայ զոր
ղիպուածք իրեն նշմարել տուած էր :

Խաղը թերեւս կէս եղած էր, երբ յանկարծ մարդ մը
եկաւ. ոտքի կեցաւ, ջանալով Նիքի առջև նստող ան-
ձին ուշադրութիւնը հրաւիրելու :

Երբ վերջապէս յաջողեցաւ՝ օգին մէջ բարձրացուց
թուղթի կտոր մը, յետոյ իր քովինէն խնդրեց այդ թուղ-
թը անցնել :

Որովհետեւ երկու տեղերուն միջեւ հեռաւորութիւն
մը կար, թուղթը ու պարզ տոմսակ մըն էր չորսի ծալ-
լուած, պէտք եղաւ շատ մը ձեռքերէ անցնել իր տեղը
հասցնելու համար :

Մարդը եղակաւ զգուշութեամբ ձեռքի շարժումով մը
թուղթը բացաւ, ինչ որ չսուսափեցաւ Նիքի և Ջիքի
աչքերէն :

Ասիկա շարժում մըն էր որ հարիւր գիտողի վրայ
իննսունքինը հառը չպիտի նշմարէին, բայց երկու դաղա-
նի ոտակիւններուն մէջ վորձ մարդոց համար՝ կը մատնէր
զաղտնիքի, խորամանկութեան և զգուշաւորութեան սո-
վորութիւններ, արդիւնք երկարատեւ կրթութեան մը :

Երբոր թուղթին վրայ գրուածը հասկեալ, մարդը,
առանց տեղէն շարժելու, սկսաւ տոմսակը պլորել ու
ձմոթկել ձեռքին մէջ, շարունակելով հանդերձ ուշադ-
րութեամբ խաղին հետեւիլ :

Այս միջադէպը, ինքնին աննշան, այսուհանդերձ պատ-
ճառ եղաւ որ Նիք Գարթրը հարցնէ Ջիքի թէ այդ մարդը
ուրիշ անգամ տեսած է :

Եւ ինչ որ իր ուշադրութիւնը կը գրաւէր այն վայելում չառնող ու գէշ յարմարուած կեղծումն էր զոր իրեն կը թուէր թէ այդ մարդը կը կրէր զխուռն վրայ :

Մութ թուխ զոյնով էր , և ետին՝ անմիջապէս ներքեւը , կ'երևար կտոր մը բնական մազ , գրեթէ նուրբ խարտեաշ գոյնով :

Նիք արագ ակնարկ մը նետած էր միայն և որոշապէս չէր գիտէր թէ արդեօք մոխրագոյն մազերու խառնուրդը չէր որ իրեն կուտար այդ մասնաւոր պայծառութիւնը :

Ասիէ գուրո , մարդուն մէջ ոչինչ կար մասնայատուկ ուշադրութիւն գրաւելու համար :

Իր բոլոր ուշադրութեամբը խաղի մրցարանը կը զիտէր , ուսերը քիչ մը կտրացուցած և հաստատօրէն նստած ու կարծես ջախջախուած՝ նստարանի մը վրայ և կը թուէր թէ ճշմարիտ հաճոյք մը կը զգար այս շարժումով ու կեանքով լի խաղը զխտելով :

Այսուհանդերձ , իր անձին , ընթացքին և ընդհանուր կերպարանքին մէջ բան մը կար որ Նիք Քարթլերի տարտամօրէն ընտանի կը թուէր :

Այն գաղափարը թէ արդէն այդ մարդուն հանդիպած էր և այն իրողութիւնը թէ կեղծում մը կը կրէր որ իր բնական մազերուն գոյնը չունէր , արթնացուն հասիկանին կասկածոտ բնազդները :

Բայց վայրկեան մը խորհրդածելէ ետքը և մինչ պիտի հարցնէր Զիքի թէ իրենց առջիւ նստող մարդը կը ճանչնա՞ր , Նիք ինքզինք թօթուեց անհամբերութեան շարժումով մը , ինքնիրեն ըսելով ցած ձայնով :

— Կասկածանքի այդ սովորութիւնը մենամոլութիւն մը եղաւ մէջս : Երկրորդ բնութիւն մըն է , կ'ուզեմ ա՛լ չմտածել բնաւ այս մարդուն վրայ և անկեղծօրէն վա-

Չիք իսկոյն պատասխանեց թէ չէր կարծեր որ երբեք տեսած ըլլար ու նոյն վայրկեանին այդ նիւթը մոռցուեցաւ խաղին ստիժած շահեկանութեան պատճառաւ :

Բայց դադարի մը միջոցին՝ Չիք ըսաւ Նիքի :

— Բաւական ուշադրութեամբ այս մարդուն նայեցայ • չեմ յիշեր իրեն հանդիպած ըլլալս : Այսուհանդերձ իր կոնակին վրայ բան մը կայ որ սարօրինապէս ընտանի է ինծի :

Նիք սկսաւ խնդալ և Չիք փութաց աւելցնելու :

— Դիտեմ որ անհեթեթ բան է ըսել թէ մարդ մը կը ճանանք իր կոնակէն, այսուհանդերձ այդ բանը յաճախ կը պատահի ինծի :

— Բնաւ անհեթեթ չէ, Չիք, պատասխանեց Նիք : Համբերող և խնամոտ դիտողի մը համար մարդկային է- ա՛կի մը կոնակը այնքան արտայայտիչ է որքան դէմքը : Հո՛ն ցոյց կուտայ իր նկարագրին ու սովորութիւններուն մէկ մասը, եթէ յոգնութիւն յանձն առնենք նայելու :

Չիք այս գիտողութեան գլխի նշանով մը պատաս- խանեց և Նիք շարունակեց խօսքը :

— Պարզապէս խնդացի որովհետեւ ճիշդ նոյն դադա- փարը ունեցայ ճիշդ նոյն պատճառով : Բայց, Չիք, նայէ՛ իր կեղծամը • իր մազերուն գոյնին հետ չհամաձայնիր :

Չիք նայեցաւ ու զարմանքի շարժում մը ըրաւ, յետոյ հարցուց •

— Կեղծ գլուխ մը չի՞նտ է իրեն :

— Դժուար է ըսելը, պատասխանեց Նիք : Եթէ ծըպ- տուելու համար գլուխ մը չի՞նտ է • շատ վարպետու- թեամբ կատարած է : Բայց չեմ կարծեր : Կ'երեւակայեմ որ մարդը այնքան ճաղատ է որ կտոր մը մազ ունի մի- այն և թէ իր կեղծամը լաւ տեղաւորուած չէ : Արդէն ա՛յ իրմով չեմ զրադիր : Ես հոս եկայ գնտակի խաղ մը տեսնելու համար :

Այս վայրկեանին և կարծեա Նիքի դիտողութեան պատասխանելու համար, իր ծուռ դրուած կեղծամին տու թիւ: Մարդը իր գլխարկը հանեց, տեղաւորեց իր կեղծամը ձեռքովը զայն թեթեւօրէն ետին հրելով ու ասանկով ծածկեց լնական մազերը որոնց ակնարկած էր Նիք:

Երկու դաղտնի ոտիկաններու համար միջադէպը փակուած էր և կրկին խորասուզուեցան մրցարանի ընծայած տեսարանին մէջ:

Կէս ժամ ետքը, տեղափոխութեան մը միջոցին, իրենց խօսակցութեան առարկայ եղող մարդը յանկարծ իր աթոռին վրայ դարձաւ և ըսաւ Նիքի.

— Կարծեմ չեմ սխալիր՝ պարոն Նիքօլա Փարթըրի նշանաւոր դաղտնի ոտականին է որ խօսք ուղղելու պատիւ ունիմ:

Նիք՝ քիչ մը զարմացած՝ այսուհանդերձ քաղաքավարութեամբ խոնարհեցաւ:

— Ներեցէ՛ք որ ինքզինքս ներկայացնեմ, ըսաւ մարդը: Զէյմա Ավրրի կը կոչուիմ: Ինքզինքս ներկայացնելու միակ չքմեղանքս այն է որ այս առտու իմացայ թէ իրարու զրացի ենք:

— Ո՛հ, պատասխանեց Նիք, ուրեմն երրորդ յարկի վարձակա՞ն էք որ երէկ եկաւ:

— Նոյն ինքն, պատասխանեց պարոն Ավրրի:

Տարօրինակ կերպով մը ժպտեցաւ և շարունակեց:

— Սնահաւատ մարդիկ պիտի ըսէին որ գէշ սկզբնաւորութիւն մը ըրի: Ուրբաթ օր մըն էր ու ամսուն տասնեւերեքը և հայելի մը զոր սանդուխէն կը փոխադրէին, վար ինկաւ և կտոր կտոր եղաւ:

— Այս հայելիի անկումէն էր որ ձեր գալը իմացայ, հօրեղբորս աղջիկը այդ մասին խօսեցաւ երէկ իրիկուն:

— Կը յուսամ որ, պատասխանեց պարոն Ավրրի,

չպիտի մտածէք որ ձախորդութիւնը ետեւէս՝ պիտի իյնայ
և չպիտի արգիլէք զիս ձեզի հետ աւելի սերտ յարաբե-
րութիւններ հաստատելու իրրեւ գրացի :

Նիք խնդաց ու պատասխանեց .

— Ձեմ կարծեր որ սնահաւատ ըլլամ :

— Լսեցի որ ճարտարակ կը խաղաք , պարոն Քար-
թըր , շարունակեց պարոն Ալըրի : Ես ալ շատ կը սիրեմ
ճարտարակը (սանքրանն) և կը յուսամ որ կրնանք միասին
խաղալ փոխադարձաբար զրօսնելու համար :

— Ճարտարակ կը խաղամ երբ ժամանակ գտնեմ , պա-
տասխանեց Նիք : Բայց շատ քիչ ատեն ունիմ այս միջո-
ցիս , թէև ճարտարակը երկար տեւող խաղ մըն է զոր
կարելի է մէկ կողմ գնել երբ ուրիշ զրօսանքներ մեզ
կոչեն :

— Ուրեմն կը յուսամ որ պիտի խաղանք , ըսաւ պա-
տոն Ալըրի իր ակթօփին՝ վրայ դառնալով :

Նիք խոնարհեցաւ և իր բոլոր ուշադրութիւնը նուե-
րեց գնդակապի վերջաւորութեան :

Աւարտումէն քանի մը վայրկեան ատաջ , մարդ մը
ճամբայ բացաւ մեծ հանդիսարեւմին վրայ , ո՛չ շատ հեռու
Նիքէն ու Չիքէն :

Մանաւանդ սուրում մը արձակեց որուն սուր ձայնը
շուրջը գտնաւորներուն , ինչպէս նաեւ Նիքի ու Չիքի ,
ուշադրութիւնը գրաւեց :

Երկու գաղտնի ոստիկանները խկոյն ճանչցան թէ
օստիկանութեան գաղտնի ոստիկաններու պաշտօնատան
պետն էր՝ քաղքենի տարադով :

— Ձեզ տեսնելու պէտք ունիմ . ձեզի պիտի սպասեմ
այստեղ , մինչեւ որ խաղը վերջանանայ :

Նիք հաւանութեան նշան մը ըրաւ: Դիտեց որ պաշտօնատարը մատնաւոր զիտումով իր անունը չէր արտասանուած:

— Ի՞նչ կայ, հարցուց Չիք:

— Չեմ գիտեր, ըսաւ Նիք, բայց այս առտու լսեցի որ զիս տեսնել կուզէ:

Այս պզտիկ միջադէպը տեղի ունեցած էր երբ պարոն Ալբրի ռաքի կըլլով, ըսաւ իրեն.

— Ես ծեր եմ, ու քիչ մըն ալ անկար, և առիթէն օգտուելով պիտի մեկնիմ, որպէսզի խուսափիմ ամբոխին շուրս ելած ատեն ըլլալիք հրմշտուքներէն:

Շատ օրինաւոր էր ըսածը:

Ու երաւ դնաց:

Հազիւ թէ աներեւոյթ եղած էր երբ Չիք նստարանին վրայ՝ ուր նստած էր՝ նշմարեց ճմովկուած թուղթի կտոր մը:

Ծոնցաւ, զայն առաւ, բացաւ և ձեռքովը շահեց:

Մէկ կողմը մատիտով գիր մը կար, քիչ մը անորոշ, թուղթը ճմովկուած ըլլալուն պատճառաւ:

Այսուհանդերձ Չիք զժուարութիւն չկրեց կարդալու:

«Ձգոյ՛. Նիք Քարթըր ճիշտ ձեր ետեւ նստած է:»

Չիք թուղթի կտորը տուաւ Նիքի որ զայն կարդաց քիչ մը զարմացած և վերադարձուց Չիքին:

Վայրկեան մը ետքը ըսաւ.

— Բաւական կասկածելի է. բայց այսպէս չպիտի ըլլար եթէ բառ մը պակաս ըլլար:

— Ի՞նչ բառ, հարցուց Չիք:

— «Ձգոյ՛» բառը: Մնացածը բան մը չէ: Կրնանք ենթադրել որ մեր ատենը փոխադրուած մարդը փափաքող էր հետս ծանօթանալու և թէ իր բարեկամներէն մին զիս

ճանչնալով ու տեսնելով որ քոյր նստած եմ իրեն անմեղ կերպով կը գիտցնէր թէ ձեռքին տակ առիթը ներկայացած է իր փափաքը գոհացնելու. բայց «Զգոյշ» բառը չարաշուք նշանակութիւն մը կուտայ մնացածին:

— Ես ալ այդ կարծիքէն եմ, ըսաւ Զիք. բայց կը ճանչնամ զրող մարդը:

— Իրաւ, հարցուց Նիք: Բայց ո՞վ է:

— Պորսայի միջնորդ մըն է և Ալպէրթ Գըմմինկս կը կոչուի:

— Ի՞նչ գիտես անոր մասին:

— Ծանրակշիռ բան մը չեմ գիտեր. քիչ շատ անկարգ կեանք մը կը վարէ, շատ կը ծախսէ և երբ սակարանի մէջ չահի՝ շուայտութենէ չքաշուիր:

«Մէկ քննադատութիւն լսած եմ իր մասին և այն ալ սա է թէ՛ ցերեկը սլորսան կը խաղայ և գիշերն ալ թըղձ թախաղէն չբամնուիր:

— Ատոր մէջ գէշ բան մը չի կայ, ըսաւ Նիք Այդ բացատրութիւններդ հիմա ուրիշ նշանակութիւն մը կուտան այս թուղթին: Ալ բնաւ կասկածելի չերեւար անիկա ինծի:

Նորէն թուղթը ձեռք առաւ, դարձեալ քննեց և ըսաւ.

— Իրաւցնէ, Զիք, շատ մտածելու պէտք չի կայ «Զգոյշ» նշանակող բառը վարի՝ Ալբրիխ փոխելու համար:

Զիք իր կարգին թուղթին վրայ նայեցաւ ու պատահաբար խանեց.

— Արդարեւ շատ իրաւ է:

Բայց թուղթը գրպանը սահեցուց:

Երբ խաղերը վերջացան, երկու գաղտնի ոստիկանները ուղղուեցան դէպի անցքին ծայրը ուր Ապահովութեան պետը իրենց կը սպասէր:

— Նիք, ըսաւ այդ պաշտօնեան, պէտք ունիմ կարեւոր նիւթի մը վրայ ձեզի հետ խօսելու: Տասը վայրկեանէն ձեզ՝ վերը՝ զրասնենակը՝ պիտի տեսնեմ: Եթէ չկրնանք հոն աղատօրէն խօսիլ, ուրիշ տեղ մը կը փնտրուինք ուր կախանաք հանգիստ ըլլալ:

Արագօրէն հեռացաւ և Չիք ըսաւ.

— Ահաւասիկ նորէն մեզի գործ բացուեցաւ, հասկըցածիս նայելով:

— Կը յուսամ որ ոչ, պատասխանեց Նիք: Նոր խնդիր մը ստանձնած եմ արդէն. այսուհանդերձ չեմ ուզեր նեծաւորին խնդիրքը մերժել, եթէ կարուոր գործ մըն է:

ԵԶԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ապահովութեան պետը երկու գաղանի ոստիկանները տարաւ մեծ հանդիսարեւմը որ այդ ժամուն բոլորովին ամայի էր :

Խնդրելէ ետքը որ նստին՝ իրենց ըսաւ .

— Գաղանի ոստիկաններու պաշտօնատունը շատ ծանր ու փշալից դուրծ մը ունի այս միջոցիս՝ որուն նմանը երկար տարիներէ ի վեր չէ պատահած :

— Ի՞նչ է, հարցուց Նիք :

— Խնդիրը շատ մասնաւոր բան մըն է, ըսաւ պետը, ո՛չ թէ այնքան ոճրին համար որքան այն ընթացքին որով կը վարուին անոր զո՛ն հզօղ անձերը :

« Աւելի կ'օգնեն սճրագործներուն և ոճիրը լուսաբանելու աշխատող ոստիկաններուն դժուարութիւններ կը յարուցանեն : Յետոյ արգելքի մը կը հանդիպինք որուն երբեք չենք հանդիպած ասկէ առաջ . մեր բոլոր շարժումները որքան ալ աղէկ ծածկուած ըլլան՝ կարծես իսկոյն կ'մացուին դաւաղիրներու խմբին կողմէ : Ասկէ զատ կարծես հնար չի կայ այդ խմբին տարրերը գտնելու :

« Անոր կազմակերպութիւնը հիանալի է :

« Ուստի վայրկեան մը մեր փնտռողները գաղութներու դիտաւորութիւն չունենալով հանդերձ, կ'ուզենք ձեզ մեր քով ունենալ, որպէս զի դուք ալ՝ մենէ անկախ աշխատիք : Արտօնուած եմ այս առաջարկութիւնը ընելու ձեզի :

— Խնդիրը սկիզբէն պատմեցէ՛ք, ըսաւ Նիք :

— Լաւ ուրեմն, տախկա մնալի վեց ամիսի չափ ետ պիտի տանի, ըսաւ պետը: Կը յիշէք անշուտ որ վեց ամիս առաջ թերթերը լեցուն էին տղաքներու ատեւանդութեանց պատմութիւններով:

— Այո՛, ըսաւ Նիք, կը յիշեմ և թէ այդ տղայ գողցողներու գործունէութեան գաշար կը տարածուէր գրեթէ Վաթսունըհինգերորդ փողոցէն մինչեւ Հարկերորդ փողոցին երկու կողմերը:

— Այսինքն, բացատրեց պետը, Բարքին ամէն մէկ կողմը գտնուած երեք տուններու զանգուածին վրայ:

— Կը կարծէի որ, ըսաւ Չիք, այդ միջոցին ձեզ գովեստներով կ'ողողէին տղաքը գտած ըլլալնուդ համար:

— Արդարեւ, չարունակեց պետը, որովհետեւ անհետեւ թեթ բան մըն է. յաճախ մեզ անիրաւ տեղը կը քարկոծեն և չափ քիչ անգամ կը գովեն: Բայց այս պարագային գովեստներ ընդունեցինք որոնց արժանի չէինք, հը՛րապարակային խոտովանութիւն մը չէ որ կ'ընեմ:

— Չեր ըսածը չեմ հասկնար, ըսաւ Նիք:

— Լաւ ուրեմն, չարունակեց պետը: Ծշմարտութիւնը այն է որ տղաքը գտնելու համար մեզի կ'օգնէր նոյնիսկ զանոնք գողցող խումբը:

— Կախաղան ելլեմ եթէ բան մը կը հասկնամ, ըսաւ Չիք:

— Հասկնալը դժուար է, ըսաւ պետը, երբ մարդ չգիտեր իրենց գործելակերպը: Իրենց ծրագիրը այնքան տղաք գողնալ չէ՝ որքան ամբողջ թաղ մը սարսափի մատնել և ծնողքներուն վճարել տալ ամսական որոշ գումար մը որպէս զի իրենց զաւակները չառնեն:

— Ահ, սեւ դաւաղութիւն մըն է ատիկա, գոչեց Նիք, որ առաջին բառէն հասկցած էր:

Այո՛, սեւ դաւաղութիւն մը, ըսաւ պետը, և ի Պրուած է մեծ վարպետութեամբ: Նախ և առաջ երկու

կամ երեք տղաք առեւանդեցին՝ զորս պահեցին մինչեւ որ ծնողքները կորիկ գումար մը տուին զանոնք վերստանալու համար :

«Այս ամէն պարազաներուն մէջ ծնողքներք հարուստ էին կրնային պահանջուած գումարը զիւրութեամբ վըճարել :

«Երկրորդ գործողութիւնն եղաւ կարգ մը սղաք առեւանդել . շատ մը օրեր յաջորդաբար այն թաղին զանազան մասերուն մէջ զոր կ'ուզէին շահագործել . և սըղաքը ծնողքներուն վերադարձունել առանց զրամ պահանջելու , երբեմն ուղղակի , բայց ընդհանրապէս մեր պաշտօնատան մէջոցաւ :

— Ինչպէ՞ս ետ կը դարձնէին ձեր պաշտօնատան միջոցաւ , հարցուց Նիք :

— Գրեթէ անմիջապէս ետքը ուր ծնողքները մեզի իմաց կուտային տղուն անյայտացումը , զեկուցում կը ստանայինք որ տղուն կամ այնինչ ամայի հողին վրայ , կամ Բարբին մէկ որոշեալ տեղը , կամ պարապ տուն մը և կամ անբնակ արարթըմանի մը մէջ կը դառնուէր :

— Երբեք չկրցա՞ք հասկնալ թէ ուրիշ կուգային այդ զեկուցումները :

— Եւ ոչ մէկ անգամ , պատասխանեց պետը . երբեք չկրցանք հասկնալ թէ ուրիշ կուգար զեկուցումը , ոչ ալ թէ ինչպէս կը հասնէր մեզի :

— Ինչ ձեւի տակ կը հասնէր :

— Ընդհանրապէս տպուած ծանօթութիւն մըն էր , առանց ստորադրութեան , թղթատարով զրկուած , ինծի կամ ու է պաշտօնեայի մը . երբեմն նամակը կը գտնէինք տախտակամածին վրայ , կարծես թէ դրան ներքեւէն սահեցուցած ըլլային , երբեմն ալ կամ իմ դարակիւս և կամ ուրիշ պաշտօնեայի մը դարակին վրայ :

— Շատ խորհրդաւոր բան է, պատասխանեց Չիք :

— Եւ մարդս չսփառանց գրգռող, շարունակեց պետը .
ասոր հետ մէկտեղ մեզի այնքան բանի տեղ դնելու երեւոյթ չունէին որ սովորական զգուշութիւններն ալ ձեռք չէին առներ այդ զեկուցումները մեզի տալու համար :

— Ձեզ երբէք չխաբեցին, հարցուց Չիք :

— Երբէք, պատասխանեց պետը : Ամէն ատեն տղան գտանք ձիշտ այն տեղն ուր զեկուցումը կը ծանուցանէր, և ամէն անգամ տղան մեզ կ'ըսէր թէ զինքը բռնող անձերը նոր քովէն գացած էին :

— Ուրեմն որոշ կերպով տեղեկութիւն ունէին ձեր մօտենալէն, ըստու Նիք :

— Ամէն ինչ կանոնաւոր կերպով կը քալէ իրենց մէջ, ըսաւ պետը : Պէտք է որ վարիչ ու հաստատուն գլուխ մը ունենան որ ամէնքը կը կառավարէ և ուրիշները իրեն կը հնազանդեցնէ կուրօրէն .

— Իս'ւ, բայց ի՞նչ էր իրենց նպատակը, այդպիսով անդիմադրելի ու յետոյ զանոնք վերադարձնել պարզապէս, հարցուց Նիք :

— Միմիայն ծնողքներուն ցոյց տալու համար թէ ո՞րքան զիւրութեամբ կրնան իրենց տղաքը բռնել ու տանիլ : Այս առեւանդութիւնները տեղի ունեցած են ամէն վայրկեաններուն մէջ, առտուն շատ կանուխէն սկսեալ մինչև իրիկուան ժամերուն : Բանի մը պարտպաներու մէջ նոյնպէս նախապէս ծանուցած են ծնողքներուն թէ ո՞ր ժամուն պիտի գողնան իրենց տղաքը :

«Եւ հակառակ ձեռք առնուած ամէն զգուշութիւններուն, տղաքը ըստած ժամուն անյայտ կ'ըլլային :

«Պարապայի մը մէջ ուր ծնողքը խնամով արգիլած էին սպառնացուած տղուն սունէն դուրս ելլելու, այդ սունը մտան ու տղան առեւանդեցին :

«Ուրիշ անգամ մը, իրենց ստացած զեկուցումը խփոյն ինծի բերին. մեր Զոհատին լաւագոյն գաղանի ոտախկաններէն մին տանը մէջ կեցուցի իւրեւ պահապան և հակառակ ասոր, նշմարեցին որ տղան անյայտ եղած էր զրիթէ ճիշտ նշանակեալ ժամուն։

Այդ տղան առեւանգած էին տան վերնայարկէն զայն անցնելով տանիքի լուսամուտէն։ Յետոյ, ինչպէս ետքէն ստուգեցինք, բնտանիքի բարեկամ տան մը մէջէն վար իջեցուցած էին, մինչև փողոց, ուր իրեն հետ եղող մարդը կառք մը կը ցատքէ ու արագօրէն կը հեռանայ տղուն հետ։

«Երբ այսպէս ամբողջ թաղին մէջ սարսափ ձգեցին, փոքրիկ ծերուկ մը, ցերեկ ժամանակ, ներկայացաւ զաւակի տէր հայրերուն տունները երբ անոնք իրենց դրասենեակը դացած էին և ուղեց մայրերը տեսնել, պահանջելով անոնցմէ որ յանձնառու ըլլան կանոնաւորապէս որոշեալ դումար մը վճարելու, ի փոխարէն վատահեցնելով որ իրենց զաւակներուն գոյնող չսիրտի ըլլայ։

«Չարմանալի է որ շատ մը ծնողքներ այս սակարկութեան հաւանեցան։ Մայրական երկիւղը եղաւ ասոր պատճառը։ Շատ պարագաներուն մէջ հայրերը ուղեցին զիմադրել ու մերժել այդ տուրքին ենթարկուիլ, բայց մայրերուն աղաչանքն ու պաղատանքը յաճախ յաղթող ելան և հայրերը տեղի տուին իրենց կիներուն սիրտը հանդարտեցնելու համար։

— Կ'ենթադրեմ որ պայման կը դնէին նաև որ ոտախկանական իշխանութեան լուր չսիրտի տրուէր այդ բռնի տուրքին վճարումը։

— Այո՛, պատասխանեց պեալը, ամէն անգամ այդ պայմանը դրած են և դժբախտութիւնը այն է որ տակաւին մինչև հիմա կը յարգուի։ Մայրերը կը լսեն որովհետեւ փորձը իրենց ապացուցած է որ սրիկաները իրենց խօսքը կէտ առ կէտ կը յարգեն. հայրերը կը լսեն որովհետեւ զիտեն թէ այդ դրամը վճարելով ապօրէն գործ մը կ'ընեն։

— Քանի որ դիտէք թէ այդ բանը անգլի կ'ունենայ ,
ըսաւ Նիք , պէտք է ձեզի երբեմն իմաց տուած ըլլան :

— Արդարեւ պատասխանեց պետը , երեք անձեր մեզի
յայտնեցին այդ պահանջումը և ամէն պարագային իրենց
յայտնութեան անմիջական հետեւանքը եղաւ ընտանիքի
սղոց մէկուն տնտեսագումը . և թոյր միւս ծնողքներուն
խսկոյն լուր արուեցաւ թէ աղաքը գողցուած էին որով-
հետեւ ծնողքը գաւաճանարար ոտտիկանութեան զիմած
էին :

— Որմէ կը հետեւի թէ , ըսաւ Նիք , անոնք որ տուրք
կը վճարեն՝ երբ լսեն :

— Այդպէս է , չարունակեց պետը : Իմ գէմս կը հա-
ւաստեն թէ առանկ լան չեն ըներ , երբ ես վստահ եմ
որ ամէն ամիս գումար մը կը վճարեն :

— Կը կարծէ՞ք որ այդ աւաղակները կարեւոր գու-
մար մը կը հաւաքեն , հարցուց Չիք :

— Ենթադրութիւններ միայն կրնամ ընել , ըսաւ պե-
տը . բայց շատ մեծ ըլլալու է գումարը :

— Դրամաշորթութեան ամենէն յանդուգն ու անպատ-
կառ միջոցն է այդ զոր երբեք լսած եմ , ըսաւ Նիք :

— Այո՛ , ու ամենէն ընդարձակներէն , ըսաւ պետը :
Երբ այսպէս թաղ մը խոնարհիլ կուտան իրենց պահան-
ջումներուն առջեւ , իրենց գործողութիւնները կը սկսին
ուրիշ թաղի մը մէջ , հոն ալ կարգի դնելէ ետքը իրենց
գործը կ'անցնեն երրորդի մը ու այսպէս յաջորդաբար :

— Երբեք այդ լամբի մարդոց մէկուն հետ չփում չու-
նեցա՞ք , հարցուց Նիք :

— Այո՛ , պատասխանեց պետը . ես իսկ ձեռք զրի
մարդու մը վրայոր տղայ մը գողցած էր , բայց ատիկա
բանի մը չծառայեց :

— Ինչպէս , ըսաւ Չիք :

— Որովհետեւ մարդը չուզեր խօսիլ, պատասխանեց պետը :

— Ո՞ւր է այս միջոցիս, հարցուց Նիք :

— Ո՞հ, կղպանքի տակ պահած ենք, ու պիտի պահենք մինչեւ որ կարենանք ուրիշ ձերբակալութիւններ ալ ընել :

— Հիմա, հարցուց Նիք, արդեօք այդ փոքրիկ ծերուկը ինք անձամբ կը ներկայանայ տունները :

— Միշտ, պատասխանեց պետը :

— Բանակցութիւնները թղթակցութեամբ չկատարուի՞ր :

— Շատ անգամներ ինք կը ներկայանայ և կ'ուզէ տան տիկինը տեսնել : Այս այցելութեանց մէջ բան մը ձգուած չէ դիպումին : Երբեք տան մը մէջ չի մասներ երբ ապահով չէ թէ հոն բնաւ էրիկմարդ չգտնուիր այդ ժամուն : Բոլոր անձերուն անունները, իրենց ընկերական վիճակը, սոցց թիւը և ինչ որ իրենց կը վերաբերի գիտէ :

— Ինչպէ՞ս բանակցութեան կը սկսի, հարցուց Նիք :

— Շատ կարճ կերպով, շարունակեց պետը : Կ'ըսէ իր մեծաւորներուն պաշտօնեան է կանոնները դորձագրելու համար : Յոյց կուտայ պահանջուած գումարը : Կը յայտարարէ որ եթէ վճարելու հաւանքին ուշ կամ կանուխ տղայ մը անյայտ պիտի ըլլայ և — ինչ որ ամենէն աւելի անամօթութիւն է — իրենց մասնաւոր պահարան մը կը յանձնէ դրամը անոր մէջ դնելու համար, երբոր գան պահանջելու :

«Քոքրիկ ծերուկը ալ չերեւար. այլ վից եօթը դահադան անձեր, մարդ կամ կին, ծեր կամ երիտասարդ, կը ներկայանան դրամը գանձելու համար և ապացուցանելու համար թէ դրամը իրենց պիտի տրուի՝ միւս պահարաններուն նման պահարան մը ցոյց կուտան ու կ'ը

յանձնեն՝ որուն մէջ պէտք է դրուի յաջորդ ամսուան վճարումը :

— Իսկ ուրեմն, ըստ Զիք, ահա դորձ տեսնելու վայելուչ ձև մը :

Եւ, ըստ Նիք, ինչ կ'ուզէք որ ընենք :

— Թէեւ այս գործով կը զբաղինք ատենէ մը ի վեր, ըստ պետք, մեծ յառաջդիմութիւն մը չըրինք : ոչ կեցուցինք ոչ ալ խանդարեցինք իրենց արհեստը : Կը կրկնենք որ երբեք միայն չունինք այս գործը լքելու, բայց մեզ կը թուի թէ դուք կարող էք ընել ինչ որ մենք չենք կրնար :

— Ինչ կերպով, հարցուց Նիք :

— Ձաւակներու տէրերուն այս կերպ գնած պաշտպանութեան պայմաններէն մին այն է որ երբեք ոստիկանութեան բան մը իմաց չպիտի արտաբերուի :

«Իրենց տղոց տուեանդումէն խառն ըլլալու համար, ծնողքները յօժարեալամ կ'ընդունին այս պայմանը և բացարձակ կեկոյով կը մերժեն մեր ոստիկաններու խօսելու այդ մասին :

«Ուրեմն մեզ այնպէս թուեցաւ թէ դուք որ վարձութեան չէք պատկանի», կրնաք զիրենք խօսեցնել իրենց ապացուցանելով թէ պայմաննուն դրժած չեն ըլլար :

Նիք գլուխը օրօրեց, վայրկեան մը ետքը ըսաւ .

— Ատիկա չատ նուրբ զանազանութիւն մըն է : այսուհանդերձ կ'ենթադրեմ որ մէկը և կամ մէկ քանիները պիտի զանուրն որոնք ատոր պիտի համոզուին : Բայց ներեցէ՛ք որ հարցում մը ընեմ : Երբէք այդ փոքրիկ ծնուկը չհետապնդեցի՞ք :

— Մէկէ աւելի անգամներ հետապնդեցինք, ըսաւ պետք, բայց մեր ամենէն նուրբ ոստիկանները պարապը հանեց, յանկարծ կ'աներեւութանար, կարծես սաղահատակին ներքեւ անցած ըլլար :

«Ես և Հակոն գինքը հետապնդեցինք մինչև Կապելա մը՝ կրնայի երգնուլ թէ իրմէ տասը քայլ հեռու չէր երբ այդ գինեատունը մտաւ, այսուհանդերձ երբ արադօրէն անցանք, իրմէ ետեւ, անոր դռնէն, ալ իր հետքը չի կար։ Եւ որահին մէջ ո՛չ ոք կրցաւ մեզի ըսել թէ իրեն նմանող մարդ մը ներս մտած էր թէ ո՛չ։

— Ըստ ձեր ենթադրութեան՝ այդ Կապելան իրեն ընտանի կատկածելի վաճի մըն էր, հարցուց Չիք։

— Չէ՛, պատասխանեց պետը, քաղքին լաւագոյն գինեատուններէն մէկն է ուր շատ հնորէքով մարդիկ կը յաճախեն և իր երկու պետերը իմ անձնական բարեկամներս են։

— Ներքը տեղ մը կա՞ր ուր կրնար սահիլ ու անտես ըլլալ, դռնէն մտածին զիս հարցուց Չիք։

— Հոտ է ամենէն տարօրինակը, պատասխանեց պետը։ Այս դուռը ուրիշ մտած էր, ետեւի դուռն էր որ կողմնակի փողոցի մը վրայ կը բացուի։ Փոքրիկ անդաստակի մը վրայ կը նայի որ սրահէն զատուած է երկթիւ գոնով մը։

Այդ անդաստակը ուրիշ մուտք չունի։ Այս դռներուն միւս կողմը, աջ գին ուրիշ գինեատուն մը կայ և ձախ կողմն ալ հարկաւորը։

Մանրադնին փնտռութեանքներ ըրինք և բացարձակապէս ոչինչ գտանք։

Չիք ա՛լ ուրիշ հարցում չունէր ընելիք. իր մտածումներուն մէջ խորասուզուած էր։

Ի վերջոյ Պետը հարցուց Նիքի թէ կը հաւանէ՞ր այս գործին մէջ մասնակու։

— Այո՛, պատասխանեց Նիք, կը մտնենք այդ գործին մէջ։

— Գիտենք որ, ըսաւ պետը, երբեք հրահանգ չէք

ընդունիր մարդէ ձեր գործերուն համար և թէ՛ որո՞ գործով մը զբաղիք՝ կ'ուզէք ձեր մասնաւոր մէթոսները գործածել: Բայց այս պարագային առաւել քան երբէք կը փախաքինք մենէ անկախաբար գործէք և ձեր ուզած կերպովը:

— Արդէն ամէն պարագային այդպէս կ'ընեմ, պատասխանեց Նիք:

— Լաւ ուրեմն, որոշուած է որ ձեր աջակցութիւնը կ'ընծայէք մեզի: Նիքէ բանի մը պէտք ունիք զիտցուցէ՞ք ինծի և պիտի ունենաք, եթէ իմ կարողութեանս սահմանին մէջն է:

— Նախ, պատասխանեց Նիք, Ձիքի ըսէ՛ք այն մարդուն անունը զոր բանտարկած էք, իր գանուած տեղը և միւսնոյն տանն արտօնեցէ՛ք որ զայն տեսնէ ու հետը խօսի:

Պետր իր մատիար և թղթապանակը հանեց, թուղթի կտորի մը վրայ Պատ Վէսթօն անունը զրնց և զայն Ձիքի երկարեց ըսելով.

— Մարդը պիտի գտնէք «գերեզմանք» կոչուած բանտը և մինչեւ իրեն քով երթալու համար ու և է գոնարուութիւն չունիք: Բայց առկէց օգուտ չսլիտի քաղէք: Չուզեր կոր բան մը խօսիլ:

— Կարելի է, ըսաւ Նիք, հանգարտ կերպով, բայց երբեմն անուղղակի միջոցներ ունինք այդ մարդիկը խօսեցնելու համար: Ամէն պարագային՝ Ձիք, Փացի կամ ես, զինքը պիտի տեսնենք մինչեւ քսանըջորս ժամ չանցած...:

«Հիմա բան մը կայ որ ձեզի պիտի հարցնեմ:

— Ի՞նչ բան, հարցուց պետը:

— Այդ մարդը Պատ Վէսթօն հանդիսաւ թողուցէ՛ք երթալու վաղը, կէսօրէ ետքը, ժամը չորսին:

— Առտուած իմ, ինչո՞ւ համար, գոչեց պետը :

Այն վայրկեանին ուր «Գերեզմանք»ի գոնէն դուրս պիտի ելլէ՝ իրեն պիտի հետեւի աշխարհի մէջ գոյութիւն ունեցող ամենէն հրաւիրտ ու ճարպիկ մարդը, ըսաւ Նիք հանգարտութեամբ :

— Եւ ս'ի՛ է այդ, հարցուց պետը :

— Փաղի Մըրֆի, պատասխանեց Նիք : Մէկ օրուան մէջ Պատ Վէսթօնի մտերիմ բարեկամը, սրտակիցը պիտի ըլլայ :

Պետը ջղաջիտ ձեռքով մը պիտի քաշեց և ըսաւ .

— Ես ինչո՞ւ չմտածեցի այդ բանը :

Զիք խնդաց և ըսաւ .

— Սա պատճառաւ որ, աշխարհի մէջ միակ անձ մը կայ զոր երբեք տեսած ենք, ևս կամ գուր, կարող այդ գործը ամենայն կատարելութեամբ տեսնելու և այդ փոքրիկ հրաշալիքը կը կոչուի Փաղի :

— Կ'ենթադրեմ որ իրաւունք ունիք, ըսաւ պետը : Լաւ ուրեմն, եթէ կ'ուզէք որ մարդը ազատ թողուի՝ թող պիտի տանք որ դուրս ելլէ :

— Հարկաւոր է որ դուրս ելլէ, ըսաւ Նիք սնդեկով : Ձեր ըրած պատմութենէն կը տեսնեմ որ, այսքան լաւ կառավարուած խմբակ մը երեւան հանելու համար պէտք է սովորականէն դուրս միջոցներու գիմել :

— Այո՛, իրաւունք ունիք, ըսաւ պետը : Պիտի հսկեմ որ ըսածնուդ պէս ըլլայ : Հիմա, եթէ խնժի հարցնելիք ուրիշ բան չունիք՝ ևս կ'երթամ :

Նիք ըսաւ թէ արդարեւ ուրիշ հարցնելիք բան մը չունէր իրեն առ այժմ, բայց, հաւանօրէն հետեւեալ օրը պիտի երթար զինքը տեսնելու :

Ուստի Պետը հեռացաւ. ձգելով որ Նիք ու Զիք ալ իրենց կարգին՝ միասին երթան :

Քաղկեդոն հանդերձ՝ Չիք ըսաւ .

— Բաւական ծանր ձեռնարկ մը , վարպետ , այնպէս չէ :

— Առաջին ակնարկով , ըսաւ Նիք , ամենէն դժուարին դործն է որով երբեք զրազած ըլլաք : Բայց կարծեմ այն յանդգնութեան , մէթոտին ու կանոնաւորութեան պատճառաւ որով այս սրիկաները կը գործեն , պիտի կըրնանք քիչ ժամանակէն հետք մը գտնել գործին մէջ մըտնելու համար : Այժմ , Չիք , այս գործը քեզի պիտի յանձնեմ : Ես վրաս կ'տունեմ այն գործը որու մասին խօսեցայ . տակաւին չեմ գիտեր թէ ի՞նչ է , բայց կը յուսամ այս իրիկուն իմանալ :

« Բու ընելիք առաջին գործք պիտի ըլլայ երթալ տեսնել այդ Պատ Վէսթօնը , զինքը ուսումնասիրել և տեսնել թէ ի՞նչ կրնանք քաղել իրմէ : Երկրորդ գործք պիտի ըլլայ Փացլին գտնել և զինքը պատրաստել այն գործին որուն պիտի յատկացուի :

— Մէկէ դէժ՝ տասը գրաւ կը դնեմ որ Փացի պիտի կարենայ գիտնալ Պատ Վէսթօնի ի՞նչ ըլլալը :

Այս բառերուն վրայ՝ երկու գաղտնի ոստիկանները քամնուեցան իրենց ճամբուն հետեւելու համար :

— Աստուած իմ, ինչո՞ւ համար, գոչեց պետը :

Այն վայրկեանին ուր «Գերեզմանք»ի գոնէն գուրս պիտի ելլէ՝ իրեն պիտի հետեւի աշխարհի մէջ գոյութիւն ունեցող ամենէն նրբամիտ ու ճարպիկ մարդը, ըստ Նիք հանգարտութեամբ :

— Եւ ո՞վ է այդ, հարցուց պետը :

— Փայի Մըրֆի, պատասխանեց Նիք : Մէկ օրուան մէջ Պատ Վէսթօնի մտերիմ լսարեկամը, սրտակիցը պիտի ըլլայ :

Պետը ջղախոտ ձեռքով մը պիտի քաշեց և ըսաւ .

— Ես ինչո՞ւ չմտածեցի այդ լսանք :

Չիք խնդաց և ըսաւ .

— Սա պատճառաւ որ, աշխարհի մէջ միակ անձ մը կայ զոր երբեք տեսած ենք, ես կամ գուրս, կարող այդ գործը ամենայն կատարելութեամբ տեսնելու և այդ վաճառքը հրաշալիքը կը կոչուի Փայի :

— Կ'ենթադրեմ որ իրաւունք ունիք, ըսաւ պետը : Ի՞նչ ուրեմն, եթէ կ'ուզէք որ մարդը ազատ թողուի՝ թող պիտի տանք որ գուրս ելլէ :

— Հարկաւոր է որ գուրս ելլէ, ըսաւ Նիք սնդելով : Չեր ըրած պատմութենէն կը տեսնեմ որ, այսքան լաւ կառավարուած խմբակ մը երեւան հանելու համար պէտք է սովորականէն գուրս միջոցներու գիմել :

— Այո՛, իրաւունք ունիք, ըսաւ պետը : Պիտի հակեմ որ ըսածնուդ պէս ըլլայ : Հիմա, եթէ ինծի հարցնելիք ուրիշ բան չունիք՝ ես կ'երթամ :

Նիք ըսաւ թէ արդարեւ ուրիշ հարցնելիք բան մը չունէր իրեն առ այժմ, բայց, հաւանօրէն հետեւեալ օրը պիտի երթար զինքը տեսնելու :

Ուստի Պետը հեռացաւ. ձգելով որ Նիք ու Չիք ալ՝ իրենց կարգին՝ միասին երթան :

Քաղկով հանդերձ՝ Չիք ըսաւ .

— Բաւական ծանր ձեռնարկ մը , վարպետ , այնպէս չէ :

— Առաջին ակնարկով , ըսաւ Նիք , ամենէն գոռա-
ջին գործն է որով երբեք զրազած ըլլաք : Բայց կարծեմ
այն յանդգնութեան , մէթոտին ու կանոնաւորութեան
սրտածառաւ որով այս սրիկաները կը գործեն , պիտի կըր-
նանք քիչ ժամանակէն հետք մը գտնել գործին մէջ մըտ-
նելու համար : Այժմ , Չիք , այս գործը քեզի պիտի յանձ-
նեմ : Ես վրասս կ'տոնեմ այն գործը որու մասին խօսե-
ցայ . ստիպուին չեմ գիտեր թէ ի՞նչ է , բայց կը յուսամ
այս իրիկուն իմանալ :

« Բու ընելիք տաղին գործդ պիտի ըլլայ երթալ տես-
նել այդ Պատ Վէսթօնը , զինքը ուսումնասիրել և տեսնել
թէ ի՞նչ կրնանք քաղել իրմէ : Երկրորդ գործդ պիտի ըլ-
լայ Փացին գտնել և զինքը սրաարաստել այն գործին ու-
րուն պիտի յատկացուի :

— Մէկի գէժ տասը դրաւ կը դնեմ որ Փացի պիտի
կարենայ գիտնալ Պատ Վէսթօնի ի՞նչ ըլլալը :

Այս բառերուն վրայ՝ երկու դադանի ոտականները
լաւնուեցան իրենց ճամբուն հետեւելու համար :

Ասաջին տկնարկով Նիք տատր մէջ սովորական չեմ մը տեսաւ. ետին դարձնելով նշմարեց որ պէտք եղածին պէս ճիւղ եղած էր և թէ վճարուած էր արդէն:

Կրկին միւս կողմը նայեցաւ տեսնելու համար գումարը, ենթացելով որ կեղծ չեմ մըն էր. բայց նշմարեց որ ուր է գումար չէր նշանակուած այս չեմին վրայ:

Այն գիծը որուն վրայ սովորաբար գումարը կը գրուի ճերմակ մնացած էր, և ծայրը ուր յատուկ նշաններով տղարները կը գրուին նոյնպէս ճերմակ էր:

Երեսին վրայ յատկօրէն կ'երեւար հաշուակալին հաւկալին նշանը:

Բացատրութիւն մը ուղղելու համար գլուխը վեր տռնելով՝ տեսաւ որ այդ ելմաագէտներուն բոլորին աչքերը եռանդով իր վրայ ուղղուած էին:

— Լաւ ուրեմն հարցովորձեց պարոն Պարթըն, ինչ կ'ըսէք տատր:

— Մեծ բան մը չեմ կրնար ըսել, պատասխանեց Նիք, ուրիշ մէկ քանի բացատրութիւններ ունենալէ առաջ: Կը տեսնեմ որ այս չեմը որ հակակշռուած է, որ կը թուի կանոնաւորապէս ճիւղ եղած, որ «վճարեալ» նշանակուած է, իր գումարին յիշատակութիւնը չկրեր: Ասկէ կը հետեւցնեմ որ կեղծ չէ:

— Չէ՛, ըսաւ պարոն Պարթըն, կեղծի պարագայ մը չէ՛: Ստորագրութիւնը, ճիւղն, հակակշիռը, ընդունելութիւնը, բոլոր ատոնք կանոնաւոր և ուղիղ են:

«Այս չեքը երբոր քաշուած էր 115 տղարի համար էր և սակայն երբ վճարուեցաւ 10082 տղար և 56 սէնթ կը պահանջէր:

«Այդ գումարը վճարուած է հաշուակալին ձեռքով և «փրկ նէյլընը պանք»ն է որ այս կորուստը կը կրէ:

— Բայց, ըսաւ Նիք, այստեղ գումարին քանակութիւնը չի կայ:

Հաշակաւոր զազանի ոստիկանին հետեւած ճամբան զինքը առաջնորդեց Հինգերորդ ծառուղին, պարօն Ուիլյամ Պարթընի տունը, քաղքին ամենէն պատուաւոր և ամենէն հարուստ պանքաներէն մէկուն վարչական խորհրդի նախագահը:

Տուն հասնելով՝ իր անունը տուաւ և փսիոյն առաջնորդուեցաւ զբառան սենեակը ուր դտաւ ո՛չ միայն պարօն Պարթընը, այլ նաեւ պանքայի արկղակալը և երկու տնօրէնները:

— Շատ երջանիկ եմ ձեզ տեսնելով, պարօն Փարթըր, ըսաւ պարօն Պարթըն: Թերեւս կրնաք քիչ մը լուսաբանել պարագայ մը որ մեզ կը զբաղեցնէ և եթէ յաջողիք՝ վերջ պիտի դնէք եզևնապարծութեան մը որուն չափ վնասակար երբեք չեմ հանդիպած մինչև հիմա:

— Պատմեցէ՛ք ինձ ինչիւրը, ըսաւ Նիք լակոնաբար՝ առնելով այն աթոռը զոր պարօն Պարթըն իրեն կ'ընծայէր:

Պարօն Պարթըն իր զբասկանիին քով դնաց ու թուղթ մը քաշելով թղթակալին տակէն զայն Նիքի տուաւ:

Նիք զայն առնելով նշմարեց թէ չէ՛ մըն էր այն պանքային վրայ որուն նախագահն էր պարօն Պարթըն այսօրինքն «Փիրլ Նէյշընըլ Պանք»-ի վրայ, և որ կանոնաւորապէս կը կրէր ընկերութեան ստորագրութիւնը որ էր «Վիլյամս, Տըվլէյ և ընկ.»:

Այս առեւտրական տան անունը հասցէին հետ տալագրուած էր չէ՛ին մէկ ծայրը և պարտաւորիչ եզոդ զրոյ՝ մաթուղթն ալ մէջտեղը փակցուած:

— Այդ է որ խնդիրը կարեւոր՝ կը դարձնէ, շարունակեց պարոն Պարթըն: Գումարը կար չէքին վրայ՝ վըճարուած պահուն և հոն մնաց քսանը չորս ժամ... բայց անկէ՛ հաքը բոլորովին անյայտ եղաւ ինչպէս կը տեսնեք:

— Նաժուկ միւսն ուրեմն, ըստու:

— Ուրեմն զիտէ՞ք թէ ծածուկ միւսներն կան, հարցուց անօրէններէն մին:

— Շատ տեսակներ կան, պատասխանեց Նիք: Կան ժամէ մը աներեւոյթ կ'ըլլան տաքութեան ազդեցութեան տակ, ուրիշ տեսակ մը մէկ քանի օրէն կը ջնջուի, ժամանակի ազդեցութեամբ:

Նիք չէք տարաւ գրասեղանէն վրայ կախուած զօրաւոր ելեկարական լոյսին տակ և գրպանէն խոշորացոյց մը հանելով, դայն նորէն քննեց:

Դէպի մարդոցը եկաւ ըսելով.

— Խոշորացոյցը բաւական զօրաւոր չէ վստահօրէն ըսելու համար, բայց ինձ կը թուի թէ չարագործութեան մասին նոյր քանի մը վրայ ինկած ենք: Ինձ կը թուի թէ այս չէք քիմիական բաղադրութեամբ մը խնամով լուացուած է, որով միւսնը ելած է, առանց թուղթին մակերեսը ջնջելու ո՛չ ալ առաջին գրութիւնը կը ծածկուի:

— Նա ալ նոյն բանը ենթադրեցի, զիտել տուաւ պարոն Պարթըն:

— Եթէ այդպէս է, շարունակեց Նիք, առաջին անգամն է որ կը ներկայանայ պարագայ մը ուր քիմիական բաղադրութիւն մը գործածելով թուղթին երեսը անաղարտ կը մնայ:

— Ուրեմն սա կարծիքը ունի՞ք, հարցուց պարոն Պարթըն, թէ կը գտնուիք պարագայի մը առջեւ ուր գործածուած է քիմիական բաղադրութիւն մը զոր դուք ասկալին չէք ճանչնար:

— Այդ է կարծիքս, պատասխանեց Նիք: Ինչ որ ալ ըլլայ, կրնայ ըլլալ որ այդ քիմիական բաղադրութեան հետքը գտնուի երբոր չէքը մանրադէտի մը ներքեւ դրուի: Ո՞րն է առեւտրական այն սոււնը որուն ստորագրութիւնը կայ չէքին վրայ:

— Շատ պատուաւոր սոււն մը որ մեծ գործեր կ'ընէ չուանի վրայ:

— Ինչպէս կ'ըլլայ որ, հարցուց Նիք, կարեւոր տան մը բաղմաթիւ չէքեր կը քաշէ, չունի այն գրոշմներէն որոնք գումարը կը նշանակեն թուղթը ծակծկելով:

— Այս միջոցին գործին ամենէն խորհրդաւոր կէտին կը դիմէիք, պատասխանեց պարոն Պարթըն, և այն մէակ բանը դոր կրնանք մեղադրել հաշուակալին որ գանձած է Ձեքը այդ բանն է: Վիլմօթ, Տըվէյ և Բնի. այդ ձեր բաժնի գրոշմը ունին և անխփփօս կերպով կը գործածեն զայն:

«Ասկէ առկին կայ, այս չէքին համար ալ զայն գործածած են և այսուհանդերձ գրոշմը տեսանելի չէր երբոր հաշուակալին ներկայացուցին: Դիտնալով որ այդ տան անխփփօսելի սովորութիւնն էր գումարները այդ կերպ գրոշմել՝ պէտք չէր որ վճարեր քանի որ ծակծկուած թուանշան չի կար:

— Կ'ըսէք թէ, հարցուց Նիք, այս չէքը երբ հարիւր տասներհինգ սոլարի քաշուած էր ծակ թուանշաններով գրոշմուած էր:

— Անշուշտ:

Նիք կրկին չէքը լոյսին տակ տարաւ և իր խոշորացոյցով քննեց: Վերադառնալով՝ ըսաւ.

— Քանի մը նշաններ կան, պարզ աչքով անտեսանելի որոնք ցոյց կուտան թէ այս չէքին ձեռք դպցուցած են: Եթէ այդքան յայտնի նշանները կրնան կոր ջնջել, կեանքիս մէջ անսած ամենէն վտանգաւոր բանն է այս:

— Մեր բոլոր երեւակայած զգուշական միջոցներուն չնչունն է պարզապէս. ըսաւ պարոն Պարթըն:

Նիք չէք զրասեղանին վրայ դրու իր ամսոին քով եկաւ և հարցուց:

— Պատմեցէք ինձ այն պարագաները որոնց մէջ այս չէք արուած է:

— Չէք վիւմոն, Տըվէյ և ընկ-ի կողմէ արուած է կապարագործ արհեստաւորի մը որ մէկ քանի աշխատութիւններ կատարած էր իրենց վաճառանոցին մէջ:

«Կապարագործը պանքային հետ հաշիւ չունի: Այդ դրամին պէտք ունենալով՝ մօտակայ կապելա մը կերթայ ու գինեւան տիրոջմէն կը խնդրէ որ չէք աւրէ ու դրամ ստայ տեղը:

«Մարդ մը կը դանուի այնտեղ, ձերուկ ու պզտիկ մարդ մը, ուր կ'ուզէ չէք տեսնել, երբ խանութին տէրը կը յայտարարէ թէ բաւական դրամ չունի չէք փոխելու համար:

«Երբ ձեռքերուն մէջ կ'աննէ, մարդը կ'ըսէ թէ թուղթը շատ օրինաւոր է և թէ ինք կը ճանչնայ այդ առեւտրական տունը ու զրպանէն զրամը կը հանէ կուտայ կապարագործին ու չէք կը պահէ:

«Մեր գիտցածին համեմատ պատմութեան մնացելով այն է որ չէք մեր պանքան կը ներկայացուի՝ զուժարը, ինչպէս ըսի, 10082 տոլար 56 սէնթի բարձրացած:

«Այս պարագային միայն չէքին հարադատութեան կը նային առանց զուժարը նկատի առնելու:

«Տեսնելով որ չէք հարադատ է՝ կը վաւերացնեն ու մարդը կը հեռանայ զայն առնելով:

Արդ, մեր յետագոյ վնասաւնքները մեզ ցոյց տուին թէ՛ այդ ձեւակերպութենէն ժամ մը ետքը, ձէյմա Տըվէյօ անունով ճանչցուած անձ մը կը ներկայանայ պարոն

Շարլ Անտէյի խնդրելով իրմէ որ վաւերացուցած չէքին
գանձու մը գիւրացնէ :

«Պարոն Անտէյի յարարերութիւնները այդ Տըվէրօյի
հետ աւելի աշխարհիկ էին քան առեւարտկան :

«Գումարին մեծութեան տոջեւ քիչ մը կը վարանի ,
Տըվէրօ իրեն կ'ըսէ թէ ստիպողական պէտք ունի , թէ
նոյն առտուն իսկ Եւրոպա պիտի երթայ , թէ ինք գրեթէ
օտարական մըն է Նիւ Եորքի մէջ , ի վերջոյ պարոն Ան-
տէյ Չէքը կ'աւանդէ իր հաբազատութիւնը վաւերացուցած
Ըլլալուն և իր անձնական պանքային վրայ նոյն զուժա-
ւորով ուրիշ չէք մը կուտայ :

«Նոյնիսկ անոր կ'ընկերանայ մինչեւ պանքան ու կը
օգնէ զրամը գանձելու :

«Յետոյ , քիչ մը կտակածելով՝ ներկայացու մեր պան-
քան վաւերացուցած չէքովը և որովհետեւ ճանչցուած էր
դրամը վճարուեցաւ իրեն :

«Այդ զրամը իր պանքան տարաւ և հոն դրաւ անկէ
առած չէքին իրեն փոխարէն :

«Իսկ զալով Տվէրօյի՝ ըստըտվին անյայտացաւ :

— Միթէ Տըվէրօն է որ ներկայացած է ձեր պանքան
չէքին հաբազատութիւնը վաւերացնելու հաւար , հար-
ցուց Նիք :

— Այդ բանը լաւ չենք գիտեր , ըստ պարոն Պար-
թըն : Հաշուակալը համոզուած է որ պարոն Անտէյի նկա-
րագրած մարդը չհամապատասխաներ այն մարդուն որ
եկած է չէքը վաւերացնելու :

— Ի՞նչպէս մարդ է այդ Տըվէրօն :

— Սովորական հատակով մարդ մըն է . թերեւս մի-
ջակէն քիչ մը վար , քառասուն տարեկանի մօտ . մաղ-
ու . պիտերը սև , աչքերը սև , վայելչօրէն հագուած :

— Եւ ի՞նչպէս մարդ է այն որ եկած է չէքը վաւե-
րացնելու :

— Փոքրիկ ծերուկ մըն է, աղստոտ լաթերով, ոչ թէ աղքատութեան, այլ անփութութեանը համար. կրանդ կարելի է զիւրաւ նշմարել:

Նիք սարսուտ այս նկարագրութիւնը խմանալով:

Իր միտքը իսկոյն զնայց Ապահովութեան պետին հետ ունեցած խօսակցութեան և այն փոքրիկ ծերուկին որ անոր պատմութեան մէջ կ'երեւար իբրեւ տղայ գողցող զրամահաւաքը:

Ներկայ անձերը ուրիշ բան մը չկրցան աւելցնել այս նկարագրութեանց վրայ:

Նիք ինդրեց և ստացաւ պարոն Անսէլի ու պանքայի հաշուակալին հաղցները. յետոյ հարցուց.

— Ուրիշ մանրամասնութիւն մը ունի՞ք աւելցնելի՞ք ինծի ըսած ձեր պատմութեան:

— Զէ՛, ըսաւ պարոն Պարթըն, միայն թէ սա կէտը թէ պատճառներ ունինք կարծելու որ քաղքին ուրիշ երկու պանքաներուն ալ նմանօրինակ խաբեւայութիւններ եղած են:

Բայց նուազ կարեւոր գումարներու համար:

Նիք այդ պանքաներուն և իրենց վարիչներուն առնունքները առաւ և ըսաւ.

— Դննութիւն մը պիտի կատարեմ, բայց իբրեւ առաջին քայլ, կ'ուզէմ այս չէքը առնել և մանրադիտական քննութեան մը ենթարկել:

Պարոն Պարթըն չէքը առաւ գաղտնի ոստիկանին որ արագ քայլով մը հեռացաւ:

Իմացաւ որ կրնար իրիկունը պարոն Անսէլը գտնել քլիւտ մը որուն անդամ էր և որ մօտերը կը գտնուէր:

Ուստի հոն գնաց:

Պարոն Անսէլ շատ տրամադիր էր խօսելու, բայց կարեւոր աւելցնելութիւն մը չունէր տալիք:

Պարոն Տըվէրօյի մասին ինչ որ կրցաւ ըսել սա էր թէ՝
Իրբեւ Նիւ Եորքէն անցնող օտարական մը, կրցած էր իր
Քլիւպը ընդունիլ և կ'ենթադրէր թէ՝ ըստ օրինի ներկա-
յայտուած էր պատուաւոր անձերու յանձնարարութեամբ:

Բլիւպին մէջ լաւ ապաւորութիւն մը յառաջ բերաւ,
կ'ըսէին թէ՝ դրամատէր մըն էր որ Խաղաղական Ուիկիա-
նոսի կողմերը մեծ ձեռնարկութիւններու մէջ մասնակ-
ցութիւն ունէր, թէ՝ Յնդլիա երթալու համար քիչ մը ա-
տեն Նիւ Եորք կեցած էր իր գործերուն պատճառաւ:

Պարոն Անտէլ զայն ընդունած էր այնպէս ինչպէս քը-
վիւպին մէջ կը նկատուէր:

Երբեք պատճառ մը չէր ունեցած կատկածելու թէ՛ այն
չէր ինչ որ կը կարծուէր՝ մինչև այդ չէքին խնդիրը:

Իրբեւ հետեւանք այդ խնդրին իմացան թէ՛ ինչ մի-
ջոցներով Տըվէրօ կրցած էր մտնել քլիւպը:

Մէկ քանի կատկածներ յարուցուեցան այդ միջոցներու
կանոնաւորութեան մասին և այժմ ճիշդ այդ կէտը քննե-
լու վրայ էին:

Երբոր պարոն Անտէլ մանրամասնօրէն նկարագրեց Տէ-
վէրօն Նիքին, գաղանի ոտտիկանը զարմացած մնաց յի-
շխով որ մեծ նմանութիւն մը կար ըստաձևերուն յան-
դուին ու վտանգաւոր չարագործի մի միջև որ թէ՛ Նու
վէլ Օրլէանի և թէ՛ Չիքակօյի մէջ լաւ ճանչցուած էր և
Ալէքսանդր Տէվէրօ կը կոչուէր:

Այնպէս պատահեաւ որ Նիք գիտէր թէ՛ վեց ամիս մը
առաջ Տըվէրօ անյայտ եղեր էր Արեւելեան և Հարաւային
այդ երկու քաղաքներու մէջ յաճախած վայրերէն:

Բայց կ'ենթադրէին թէ՛ Չինաստան մտնած էր:

Իրեն վստահուած չարագործութիւնը անոնցմէ էր որ
կը յարմարէր Տըվէրօյի, մտածեց ինքնին, քանզի միայն
յանդուէր բախտախնդիր մը չէր՝ այլ շատ վտանգաւոր
խաբեքայ մը:

Պարոն Անաէլի քովէն մեկնելով՝ Նիք աճապարեց սրանքայի հաշուակալին քով երթալու, միայն սա նպատակով որ իրեն նկարագրել տայ այն մարդը որ եկած էր չէրը վաւերացնելու :

Այդ նկարագրութիւնը իրեն արուեստաւ անոնց ու է վարանումի :

Հաշուակալը մանրադնին քննութիւն մը ըրած էր մարդուն մասին չէջին կարեւորութեան պատճառաւ, ու նոյնպէս բերողին արտառոյ երեւոյթին պատճառաւ :

Ըստ հաշուակալին՝ թէեւ առաջին ակնարկով մարդը պզտիկ, ծեր ու աղափու կը թուէր, բայց ուշադիր քննութիւն մը երեւան կը հանէր թէ հասակը սովորական էր, թէ ծեր կ'երեւար որովհետեւ իր տնձը չէր խնամեր և գէշ հագուած՝ որովհետեւ մաքուր չէր. քանզի իր լաթերը արժէքաւոր կերպանէ էին ու շատ լաւ ձեւուած : Ասիկա այնքան մօտէն կը նմանէր այն նկարագրութեան զոր Ապահովութեան պետ ըրած էր սոցալ գողցողներու խմբին փոքրիկ ծերուկին մասին Նիք այս անգամ գրեթէ պարտաւոր զգաց ինքզինքը հաւատալու թէ այդ երկու անձերը միակ մարդ մը կը ներկայացնէին :

Իրեն դժուար կուգար այսուհանդերձ ընդունիլ թէ նոյն անձերը երեւոյին այսքան իրարմէ տարբեր պարագաներու մէջ. բայց երբ այցելեց այն երկու պահպաններու նախագահներուն որոնք ինչպէս իրեն ըսած էր Պ. Պարթըն, նմանօրինակ խաբէրայութեան զոհ դացած էին, ոկտու հաւատալ թէ միւսնոյն անձերն էին այդ սրանքայի գայթակղութիւնները գործողները, եթէ միւսնոյն ատեն առեւանգումի և զրամաշորթութեան դործն ալ անոնք չէին ըներ :

Թէեւ գիշերը շատ յառաջացած էր՝ Նիք վութաց երթալ դանկ կասարագործը որ ընդունած էր հարկւր տանընթինդ տուարի չէքը զոր յետոյ աւելցուցած ու կեղծած էին :

Կատարագործը իրեն կարեւոր տեղեկութիւն մը չստաւ փոքրիկ ծերուկին վրայ որ երբեք չէր տեսած այն իրիկուընէ առաջ ուր չէքը աւրած էր :

Անկէ ետքն ալ բնաւ չէր հանդիպած անոր :

Կատարագործը գտնելու համար իր ըրած փոքրիկ ճամբորդութիւնը Նիքը բերած էր մինչեւ Գոլոմպոս ծառուղին , ճերգ փողոցին մօտերը . և նշմարեց որ կատարագործը կը բնակէր այն թաղը ուր առաջին անգամ բնտանիքի հայրերէն սուրբ առնուած էր զրամաշորթ խմբակին կողմէ :

Կատարագործը քիչ մը յուզուած՝ լսելով իր չէքին գլխուն եկածը ձեռքէն ելլելէն ետքը , առաջարկեց Նիքի իրեն հետ երթալ այն կապելան ուր ինք զիմած էր չէքը փոխելու համար և ուր հանդիպած էր փոքրիկ ծերուկը :

Նիք հաճոյքով ընդունեց այս առաջարկը և երկու մարդիկը ուղղուեցան դէպի կապելան :

Կապելայի աէրը կտտարեղապէս յիշեց չէքին միջադէպը և փոքրիկ ծերուկը որ առաջարկած էր չէքը առնել հնչուն Դրամի փոխարէն :

Նիքի խնդրանքին վրայ՝ այդ մարդուն նկարագրութիւնը ըրաւ որ կը համապատասխանէր այն նկարագրութեանց զորս նշանաւոր գաղտնի ոստիկանը լսած էր ուրիշ անձերէ . բայց հոս չսահմանափակուեցան իր ծանօթութիւնները :

Կրցաւ ըսել փոքրիկ ծերուկին անունը , որ էր անուրէն Թիկէրթ :

Աւելցուց թէ իր խանութին մէկ շտապանկանոն յաճախորդն էր :

Ասկէ զատ՝ համոյուած էր թէ մօտերը կը բնակէր և թէ եթէ ժամ մը առաջ եկած ըլլային գինեւորն իրեն պիտի հանդիպէին , որովհետեւ քանի մը վայրկեան անշուշտ էր հոն :

ՆԻՔ ՔԱՐԹԸՐ

(Հասոք է.)

(77)

3

Նիք աւելի բան մը չկրցաւ իմանալ :

Համոզուած թէ հետքը հետապնդած էր այնքան հեռու որ կարելի էր այդ վայրկեանին , Նիք զնաց գտաւ իր բարեկամներէն մին որ մանրագիտական ուսումնասիրութեամբ իւրենց կը զբաղէր և չէքը մանրագին քննութեան մը ենթարկուեցաւ :

Խոշորցնող ասպակիին տակ՝ չէքը կեղծելու համար գործուած միջոցը երևան կուգար յայտնապէս :

Գումարը ցոյց տուող գիրը հանուած էր քիմիական բաղադրութեամբ և մակերեսը վերստին չտրուած փայլեցուցիչ գործիքով մը . ծածկուած մասը կտրուած էր և նման կտոր մը ակզը զրուած՝ Նիքի անձանօթ միջոցաւ մը :

Քիմիագետի մը հետ տեսակցութիւն մը զինքը համոզեց թէ կեղծարարը գործածած էր քիմիական բաղադրութիւն մը որ անձանօթ էր վաճառականութեան մէջ :

Գիշերը կը յառաջանար . Նիք ի զուր փորձելէ հտքը յարաբերութեան մասնէ Չիքի հետ , որոշեց այդ գիշերը այսչափով գոհանալ :

Իր բնակարանը ուղղուելով , ինքնիրեն կ'ըսէր .

— Իմ երկու գործերս չուտով մէկի կը ձուլուին :

ՓՈՒՐԻԿ ԾԵՐՈՒԿԸ

Նիքէն բաժնուելէ հտքը , Չիք փութով զնաց «Գերեզմանք» կոչուած բանտը և հրաման ստացաւ տեսնելու այն մարդը որ Պատ Վէսթօն անունով ճանչցուած էր :

Պետին ըսածներէն հտքը շատ քիչ յոյս ունէր անկէ բան մը քաղելու , քանի որ բացարձակօրէն կը մերժէր խօսիլ :

Մինչ տակաւին «Գերեզմանք»-ի բանտին պահապանին զրասննեակն էր , Չիք հարցուց թէ արդեօք մէկը կը ճանչնայ այս Պատ Վէսթօն իր բանտարկութենէն առաջ :

Բայց կատարելապէս անձանօթ էր և ամէնքը համաձայն էին թէ՝ իրենց գիտցածին համեմատ՝ այս մարդը ասկէ առաջ երբեք արդարութեան ձեռքը ինկած չէր :

Այսուհանդերձ բանտէն ներս մտնելով Չիք իսկոյն ճանչցաւ հինաւուրց սրիկային տիպարը :

Գրեթէ իսկոյն հաստատեց թէ այդ մարդը ճանչցած էր բայց ոչ Պատ Վէսթօնի անունով :

— Էհ , Անտի , ըսաւ , ինչ կ'ընէք այստեղ : Ի՞նչու ձեզ ձերբակալեցին :

Սրիկան յառաջացաւ մինչեւ վանդակապատ դուռը . հոն մխրճեց վարանոտ նայուածքներ և ըսաւ վերջապէս :

— Չիքն է :

— Այո՛ , Չիքն է , ըսաւ գաղտնի ոստիկանը : Ի՞նչ կ'ընէք այստեղ Անտի կրակօն :

— Լուսթիւն ըսաւ սրիկան . զիս այս անունով չեն ճանչնար այստեղ :

— Բայց ի՞նչու այստեղ կը դանուիր :

— Ինծի նայեցէք, հարցուց սրիկան մտառանջութեամբ: Նէք Քարթըր այս գործով կը զբաղի՞ կոր :

— Այս գործով, հարցուց Չիք. ի՞նչ ըսել կ'ուզէք :

— Տեսէք զիս բռնեցին աղայ գողնալու գործի մը համար և կ'ուզեմ գիտնալ թէ Նէք Քարթըր այդ հետքին վրայ է :

— Ձեմ կարծեր, ըսաւ Չիք առանց կարմրելու :

— Ուրեմն եթէ ինք չզբաղիր՝ դուք ալ չէք զբաղիր :

— Չէ՛, ըսաւ Չիք, եթէ ինք չի կայ ես ալ չի կամ :

— Լաւ ուրեմն, այս անգամ ալ զիս չղիտի կրնան կորսնցնել, ըսաւ սրիկան. զիս հոս վար կը դնեն իբրեւ կասկածելի և պէտք եղածին պէս չեն վարուիր հետս :

— Ի՞նչ բանի մէջ, Անտի, հարցուց Չիք :

— Լաւ ուրեմն, կը տեսնէ՞ք, զիս զատարան չեն կանչեր. եթէ ներկայանամ ամբաստանութեան մը պատասխանելու համար պիտի ստիպուին զիս թողուլ ապացոյց չըլլալուն : Ասիկա աղէկ գիտեն և զիս հոս վար կը դնեն խօսեցնելու համար :

— Լաւ բան չէ տարիկա, ըսաւ Չիք :

— Բնականաբար լաւ բան չէ, ըսաւ սրիկան, բայց չեն կրնար զիս խօսեցնել, նոյնիսկ այնքա՛ն ատեն որ հաւերուն ահռայ բռննի : Ասիկա չէ զիս խօսեցնելու միջոց :

— Բայց ըսելիք բան մը ուի՞ք, հարցուց Չիք :

— Մեծ բան մը չունիմ ըսելիք, տարիկա իրա՛ւ է, ըսաւ թշուառականը : Բան մը չեմ գիտեր : Տեսէ՞ք 63րդ փողոցին անկիւնը թափառելու վրայ էի, երբ վաղելով մարդ մը կ'ուգայ թեւերուն մէջ մանուկ մը բռնած և ձեռքս կ'ուտայ բռնելով. «Մըկսիին տո՛ւր տարիկա» : Արդ՛

բնաւ չէի ճանչնար Մըկսին և հազիւ թէ մանուկը թեւեւ
րեւս մէջն էր լրտես մը վրաս կը խուժէ, աղուն հետ հոս
կը բերէ և ահա՛ հոս կը բանտարկուիմ:

Գիտնալով որ Նիք Դարթըրի ծրագիրը այս թշուա-
ռականը ազատ թողնել էր որպէսզի զինքը հետապնդեն
ու յարաբերութիւնները հասկնան, Չիք մտածեց թէ հարկ
էր օգուտ քաղել ասիէ և իր վստահութիւնը չահիլ:

— Ըսէ՛ք ինձի, անկեղծօրէն ճշմարտութիւնը կը պատ-
մէք երբ կ'ըսէք թէ մանուկը բոնի ձեր թեւերուն մէջ
դրին:

— Ձուտ ճշմարտութիւն է՝ Մանուկը թեւերուն մէջ
խօթեցին և ես բնաւ ասոր չէի սպասեր:

— Լաւ ուրեմն, եթէ անկեղծօրէն կը խօսիք՝ ձեզի
պիտի օգնեմ ասիէ ելլելու:

— Ինձ հայեցէ՛ք, գոչեց թշուառաւանդ, փութկո-
տութեամբ, եթէ ուղէք այդ բանը ընել, չիլի չիտակ ճշ-
մարտութիւնը ձեզի պիտի ըսեմ մինչեւ ծայրը:

— Օ՛հ խօսեցէ՛ք անանեմ, ըսաւ Չիք, բայց մասալ
չպատմէք:

— Երբ ձեզի կ'ըսեմ որ, շարունակեց մարդը ջեր-
մութեամբ, մանուկը թեւերուն մեջ խօթելէն վայրկեան
մը առաջ բանէ մը կասկած չունէի՝ ձեզի կատակ չեմ ը-
նէր:

«Եւ երբ թեւերուն մէջ նկատող մարդը ինձ ըսաւ «Մըկ-
սին տո՛ւր» չէի գիտեր թէ ի՞նչ ըսել կ'ուղէր և ապուշի
մը պէս կեցած էի մանուկը թեւերուն մէջ մինչ փոքրիկ
կը պոռար իբր թէ զինք խողխողէին:

«Լաւ ուրեմն, Չիք, բոլոր ասոնք զուտ ճշմարտու-
թիւններ են:

«Բայց ամէն բան պիտի պատմեմ ձեզի: Մարդ մը կայ
որուն համար կ'աշխատիմ՝ որ այդ օրը եկաւ զիս գտաւ
և ըսաւ:

«— Անտի՛, ճՅրդ փողոցը պիտի երթաս և անկէ Գո-
լումպոս Մատուղին և յաճախ ինդինքդ ցոյց պիտի տաս
այս փողոցներուն անկիւնը: Հո՛ն բան մը տեղի պիտի
ունենայ որ քեզի չինոյ տոլար պիտի վաստկցնէ:»

«— Ի՞նչ բան, ըսի:»

«— Պարզապէս քեզի ըսուածը պիտի ընես», պա-
տախտանայ, ահա՛ իրողութիւնը:

«Լաւ ուրեմն, մինչև և հոն գացի, ժամէ մը և աւելի
հոն կը թափառէի, երբ գէպքը պատահեցաւ: Իմ հինգ
տոլարս՝ և քիչ մըն ալ աւելի՝ ունեցայ, բայց ահա՛ ծակը
մտայ, ու ասիկա չի կար սակարկութեան մէջ:»

«Ատոր համար էր, կ'ենթադրեմ, որ զիս հոն բերին,
բայց առաջուրնէ բան մը չըսին և եթէ ըսէին՝ երբեք չը-
պիտի ուզէի խառնուիլ տղայ գողնալու դործի մը:»

«Այս է բո՛ւն ճշմարտութիւնը:»

Զիք զգամուեցաւ պատմութեանը անկողի չեշտէն ան-
շուշտ կարեւորութիւն չտալով այն առաքինական յայ-
տարարութեան որով սրիկան կ'ըսէր թէ երբեք չպիտի
մասնակցէր տղայ գողնալու դործի մը, եթէ նախապէս
գիտնար:

Բայց ինչ որ Զիք ամենէն աւելի հաւատաց՝ սա էր թէ
Անտիի պատմութիւնը շատ ազէկ կը յարմարէր Ապահո-
վութեան պետին պատմութեան հետ զոր պատմած էր
Նիք Բարթըլի և իրեն:»

Մտածեց թէ՛ չափողանց ծայրահեղութեամբ՝ դուռ-
դիրները չէին ըսած իրենց գործածած մարդուն իր խաղա-
լիք գերը. որովհետև եթէ նախապէս տեղեկութիւն ու-
նենար՝ գողցուած տղան իսկոյն ուրիշ մէկու մը ձեռք
կ'ուտար և ինք կը փախչէր:

Լաւ, Անտի, ըսաւ, արդէն տեսած էիր այն մարդը
որ տղան քեզի բերաւ:

— Զէի տեսած, պատասխանեց, բայց որովհետեւ ծիշտ պայմանադրուած նշանը ըրաւ ինծի մօտեցած ատեն՝ չկատկածեցայ :

— Ի՞նչու տղան ատիր .

— Ուրիշ բան ընելու ատեն չունեցայ : Նետի մը պէս եկաւ, նշան ըրաւ, մանուկը թեւերուս մէջ նետեց և զնաց տակաւին բան մը չհասկցած :

— Ի՞նչու Մըկսիին չտուիր, ինչպէս քեզի ըսած էր ընելու :

— Ատիկա այնքան յանկարծական կերպով եղաւ որ չուարեցայ : Այսուհանդերձ լաւ լսեցի նշանը՝ իմ ետեւ : Ամէն կողմ կը նայէի տեսնելու համար թէ ուրկէ՞ կ'ուգար, երբ լրտեսը վրաս ինկաւ ու զիս ձերբակալեց,

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Զիք, պատմութիւնդ ճշմարիտ կը թուի ինծի և կ'ուզեմ ատոր հաւատալ : Դեռ այս տեղէն հանել պիտի տամ վաղը կէսօրէն ետքը :

— Իրո՞ւ, ըսաւ սրիկան ուրախութեան կատարը հասած : Լաւ ուրեմն, ասկէ ետքը բարեկամ մը աւելի պիտի ունենար :

— Ինչ որ կարելի է պիտի ընեմ և կը կարծեմ որ պիտի յաջողինք, պատասխանեց Զիք հեռանալով :

Զիք միտքը դրած էր, եթէ կտոր մը երախտագիտութիւն ունենար այդ կոշտ սրիկան, հետեւիլ, Անտի Կրօկանէն մեկնելով, այն թելին որ կ'ելլէր մինչեւ այս ոճրային չահադործման պետերը :

Կը ճանչնար Կրօկանի յաճախած վայրերը և որոշեց այնպէս մը կարգադրել որ անոր հանգիստի այդ տեղերը, հետեւեալ օր աղատ ձգուելուն պէս :

Ուստի ճամբայ ելաւ Փացին վնտռելու և անոր ըսելու համար այն դերը որ պիտի խաղար այս խնդրին մէջ : Նիքի ծրագրին համեմատ :

«Գերեզմանք»էն մեկնելով՝ Ձիք ուղղուեցաւ դէպի Պօլլըրի և այդ լայն փողոցէն վեր ելած ատենն էր որ նշմարեց Փաղին որ մէկու մը ետեւէն կը հետապնդէր :

Չուզելով Փաղին նեղել իր դործին մէջ, Ձիք սկսաւ հանդարտօրէն հետապնդել հետապնդողը :

Շուտով հասկցաւ որ Փաղիի հետապնդած մարդը փոքրիկ ծերունի մըն էր, որ քալերը քաշքշելով կը յառաջանար, բնաւ փայթ ընել չթուելով թէ կը հետապնդուի թէ ոչ :

Ձիք երբեք չհաւատաց վայրկեան մը թէ Ապահովութեան պետին նկարագրած մարդը և Փաղիի հետապնդած մարդը միեւնոյն անձն են :

Չափազանց արտակարգ բախտ մը պիտի ըլլար որ Փաղի զիպուածով այդ մարդուն վրայ իյնար, առանց զիտնալու նոյնիսկ թէ այնքա՛ն պէտք ունէին իրեն :

Փոքրիկ ծերունի Պօլլըրիէն վեր ելաւ մինչև Չորբորդ փողոցը, հոն յանկարծ դէպի աջ դարձաւ և մէկ քանի տուներու առջեւէն անցնելէ ետքը, գոհիկ դարեւ ջրատուն մը մտաւ :

Փաղի մայթին վրայ կեցաւ և Ձիք իրեն մօտեցաւ :

— Ի՞նչ դործի համար հոս եկած ես :

— Բան մը չեմ գիտեր : Այս փոքրիկ ծերունի տեսայ որ Մըկսի Կրաունի հետ հո՛ն անկիւնը կը խօսէր և պարզապէս ետեւէն կ'երթայի հասկնալու համար թէ ո՛վ է և ի՞նչ կ'ընէ :

Ձիք չկրցաւ ժպիտը արգիլել հաստատելով թէ ոտա՛կ հանական բնազդը որքա՛ն զարգացած է Փաղիի մէջ :

Յետոյ իրեն հարցուց .

— Ո՞վ է այդ Մըկսի Կրաուն :

— Ո՛վ, ըսաւ Փաղի, այս տեղուանքի ազալ մըն է, Արեւելեան թաղերէն, որուն հետ մեծցած եմ : Կարծեմ

դէշի պարձած է։ Գոնէ գիտեմ թէ գողերու հետ յարա-
բերութիւն ունի։

— Բայց ի՞նչ ըրաւ այս ծերուկը որպէս զի քեզ պար-
տաւորէ իրեն հետեւելու։

Լաւ ուրեմն, Չիք, ըսաւ Փայի ժպտելով, զժուա-
րութիւն պիտի կրեմ քեզի ըսելու համար։ Ինչ այնպէս
թուեցաւ որ Մըկսին կանչեց անոր բան մը ըսելու հա-
մար։ Եթէ զիս հոգնիսկ պատին գամեա, չեմ կրնար ճըշ-
տօրէն ըսել թէ ինչո՞ւ համար այդ ծերուկին ետեւէն ին-
կայ։ Կարծեմ պարզապէս իրեն հետ ծանօթանալ ուզեցի։

Չիք սկսաւ խնդալ և մտածեց թէ գտած էր սրտոճա-
ռը թէ ինչո՞ւ համար Փայի այնքա՞ն բաղձաթիւ և ապա-
հալ ծանօթութիւններ ունէր քաղքին խաբերաներուն և
գողերուն մէջ։

— Լաւ ուրեմն, Փայի, ըսաւ, մօտենանք քու մար-
դուդ և երբ լաւ մը զինքը գիտեա ու քննեա, ինծի հետ
կուգա, որովհետեւ քեզի խօսելիք ունիմ բանի մը վրայ։

Դարեջրատուն մտան և սևտան որ ծերուկը սրահին
մէկ անիկունը նստած էր, սեղանին վրայ իր առջեւը գա-
րեջուրի գաւաթով մը, և իր թերթին ընթերցումին մէջ
խորասուզուած կը թուէր։

Չիք և Փայի սրահին մէկ ուրիշ կողմը սեղանի մը
առջեւ նստած՝ ուրկէ ծերուկը կրնային գիտել առանց
յայտնի ընելու։

Վայրկեան մը ետքը Չիք ըսաւ Փայիի։

— Երիտասարդ, քու ծերուկդ այնքան ծեր չէ որքան
կ'երեւայ։

— Ի՞նչ, դոչեց Փայի, չպարուամ՞ծ է։

— Հազար տղար զրաւ կը դնեմ, Փայի, որ ծերուկը
չպարուած է։ Լաւագոյն ծպտումն է զոր մինչեւ հիմա
տեսած եմ։ Եւ միշտ իր դերը կը խաղայ։

Փացի դեռ քանի մը վայրկեան ալ ուսումնասիրեց զիրենք շահագրգռող մարդը և ըսաւ .

— Իրա՛ւ որ , Ձիք , չեմ կրնար կոր դիմնալ թէ ինչի՞ պէս կը կայանայ իր ծպտումը :

— Ես ալ չեմ տեսնար կոր , պատասխանեց Ձիք . բայց ինչ որ կը տեսնեմ ասկանովար , այն է թէ իր ձեռքերէն ու ոտքերը այնքան ծեր չեն որքան իր գէմքն ու ուսերը :

— Ո՛հ , ըսածդ շատ նուրբ է , Ձիք :

— Թերեւս , աղաս , եթէ մարդ մը իր ձեռքերով շատ չաշխատիր , ձեռքերը գէմքին չափ շուտ չեն ծերանար և ձեռքերուն համար նշաններ կան որոնք ցոյց կուտան մարդուն տարիքը , ձեռքը որ այդ դարեջրի գաւաթը կը վերցնէ քառասուն տարիէն աւելի չէ , մինչդեռ գէմքը որուն բերնին մէջ կը սրարպէ գաւաթը առ նուազն եօթանասուն տարեկան կ'երևայ :

Փացի այս դիտողութենէն զարմացաւ և քննեց իր զիտած մարդուն ձեռքերը :

Իրենց զննութիւնը ընդհատուեցաւ սրիկայի մը դալուստովը որ դարեջրատուն մտաւ , կարծես թէ որոշ բան մը ունենար ընկիւք , առանց շուրջը նայելու շիփ շիտակ գնաց սրահին անկիւնը , ծերուկին գանուած տեղը :

Փացի տեղէն ցատքեց խուժելու համար գէսլի սեղան մը որ թերթերով ծածկուած էր և որուն վրայ ծռեցաւ այնպիսի ձեւով մը որ կ'ոնակը զարցուց ներս մտնող մարդուն :

Ձիք հասկեցաւ որ Փացի չէր ուզեր նշմարուիլ նորեկին կողմէ և թէ զայն կը ճանչնար :

Ատկէ խօսոյն հետեւցուց թէ երիտասարդ սրիկան Մըկսիկրաուն էր որուն մասին վայրկեան մը առաջ խօսած էր :

Այսուհանդերձ երիտասարդը ծերուկին մէկ քանի խօսք

ընկէ և իրմէ անշուշտ հրաման մը ընդունելէ ետքը ,
արադօրէն գարեջրատունէն դուրս խուժեց :

Փացի վերադարձաւ իր տեղը : Ձիքի քով :

— Ո՞վ էր Փացի , հարցուց Ձիք :

— Մըկսի կրառ , ըսաւ Փացի . այն մարդը որուն
վրայ խօսեցայ : Պէտք չէր որ զիս հոս տեսներ : Չեմ
կարծեր որ մեր վարպետին հետ ըլլալս գիտէ և չեմ ուզեր
որ գիտնայ :

Ձիք տակաւին չարտասխանած , սրիկայի ուրիշ տիպար
մը ներս մտաւ և ուղղուեցաւ դէպի սրահին խորը : Փոք-
րիկ ձերուկին առջեւ ոտքի կեցաւ , սպասելով որ իրեն
խօսք ուղղէ :

Ծերուկը իր լրագրին տակէն աչքերը վեր վերցուց
վայրկեան մը զանոնք մարդուն վրայ յառելու համար ,
որուն վերջապէս նշան ըրաւ քովը նստելու :

Իրարու հետ խորհրդաւոր խօսակցութեան մը սկսան
որուն միջոցին կը թուէր թէ փոքրիկ ձերուկը հարցում-
ներ կ'ընէր ու պատասխաններ կը ստանար :

— Երկտասարդին տուն կողոպտելու դատընթացք մը
կ'ընէ ըսաւ Փացի :

— Կը ճանչնաս մարդը :

— Այո՛ , տուն կողոպտող մըն է :

— Ի՞նչ է մասնագիտութիւնը :

— Երկրորդ յարկերը կը կողոպտէ . բայց ներքնայար-
կի համար ալ կ'աշխատի :

— Իր անունը գիտե՞ս :

— Գիտեմ միայն որ ճէք կը կոչուի :

Քանի մը վայրկեան ետքը , սրիկան ոտքի ելաւ , հա-
ւանօրէն քանի մը յաւելուածական յանձնարարութիւններ
ընդունեց և դարեջրատունէն դուրս ելաւ :

Փացի դեռ քանի մը վայրկեան ալ ուսումնասիրեց զիրենք չափազրգուղ մարդը և ըստւ.

— Իրա՛ւ որ, Ձիք, չեմ կրնար կոր դիտնալ թէ ինչի՞ պէս կը կայանայ իր ծախումը:

— Ես ալ չեմ տեսնար կոր, պատասխանեց Ձիք. բայց ինչ որ կը տեսնեմ ասպնովար, այն է թէ իր ձեռքերդ, ու ոտքերը այնքան ծեր չեն որքան իր դէմքն ու ուսերը:

— Ո՛հ, ըսածդ շատ նուրբ է, Ձիք:

— Թերեւս, աղաս, եթէ մարդ մը իր ձեռքերով շատ չաշխատիր, ձեռքերը դէմքին չափ չուտ չեն ծերանար և ձեռքերուն համար նշաններ կան որոնք ցոյց կուտան մարդուն տարիքը, ձեռքը որ այդ գարեջրի գաւաթը կը վերցնէ քառասուն տարիէն աւելի չէ, մինչդեռ դէմքը որուն բերնին մէջ կը պարսպէ գաւաթը առ նուազն եօթանասուն տարեկան կ'երևայ:

Փացի այս դիտողութենէն զարմացաւ և քննեց իր դիտած մարդուն ձեռքերը:

Իրենց զննութիւնը ընդհատուեցաւ սրիկայի մը դաշուստովը որ դարեջրատուն մտաւ, կարծես թէ որոշ բան մը ունենար ընելիք, առանց չուրջը նայելու շիւի շիտակ գնաց սրահին անկիւնը, ծերուկին դանուած տեղը:

Փացի տեղէն ցատքեց խոժեկու համար դէպի սեղան մը որ թերթերով ծածկուած էր և որուն վրայ ծռեցաւ այնպիսի ձեւով մը որ կոնակը դարցուց ներս մտնող մարդուն:

Ձիք հասկեցաւ որ Փացի չէր ուզեր նշմարուիլ նորեկին կողմէ և թէ զայն կը ճանչնար:

Ասկէ խօլոյն հետեցուց թէ երիտասարդ սրիկան Մըկսիկրաուն էր որուն մասին վայրկեան մը առաջ խօսած էր:

Այսուհանդերձ երիտասարդը ծերուկին մէկ քանի խօսք

ընելէ և իրմէ անշուշտ հրաման մը ընդունելէ ետքը ,
արագօրէն գարեջրատունէն դուրս խուժեց :

Փացի վերադարձաւ իր տեղը : Չիքի քով :

— Ո՞վ էր Փացի , հարցուց Չիք :

— Մըկսի կրառ , ըսաւ Փացի . այն մարդը որուն
վրայ խօսեցայ : Պէտք չէր որ զիս հոս տեսներ : Չեմ
կարծեր որ մեր վարպետին հետ ըլլալս գիտէ և չեմ ուզեր
որ գիտնայ :

Չիք տակաւին Հպատասխանած , սրիկայի ուրիշ տիպար
մը ներս մտաւ և ուղղուեցաւ զէպի սրահին խորը : Փոք-
րիկ ծերուկին առջեւ ոտքի կեցաւ , սպասելով որ իրեն
խօսք ուղղէ :

Ծերուկը իր լրագրին տակէն աչքերը վեր վերցուց
վայրկեան մը զսնոնք մարդուն վրայ յտեկու համար ,
որուն վերջապէս նշան ըրաւ քովը նստելու :

Իրարու հետ խորհրդաւոր խօսակցութեան մը սկսան
որուն միջոցին կը թուէր թէ փոքրիկ ծերուկը հարցում-
ներ կ'ընէր ու պատասխաններ կը ստանար :

— Երիտասարդին տուն կողոպտելու զատընթացք մը
կ'ընէ ըսաւ Փացի :

— Կը ճանչնաս մարդը :

— Այո՛ , տուն կողոպտող մըն է :

— Ի՞նչ է մասնագիտութիւնը :

— Երկրորդ յարկերը կը կողոպտէ . բայց ներքնայար-
կի համար ալ կ'աշխատի :

— Իր անունը գիտե՞ս :

— Գիտեմ միայն որ ծէք կը կոչուի :

Քանի մը վայրկեան ետքը , սրիկան ոտքի կ'ելաւ , հա-
ւանօրէն քանի մը յաւելուածական յանձնարարութիւններ
ընդունեց և գարեջրատունէն դուրս ելաւ :

— Լաւ ուրեմն, չիտակը, յոգնած ըլլալու էք... մի՛
բարկանաք, ըսաւ Փացի Արեւելեան թաղերու բնակիչնե-
րուն չեշտը առնելով: Ձիւ բաւական կը ճանչնաք: Ի՞նչ
է այդ ձեր ըրածը... միթէ այնքա՞ն մտերիմ էք Վանաէր-
պիւններու և այդ տեսակ միլիոնաաւերներու հետ որ ա՛յ
չէք ճանչնար հին բարեկամները:

Սրիկան պատասխան մը պիտի տար, երբ կեցաւ գո-
չելով:

— Սատանի թո՛ղ զիս տանի եթէ Փացի Մըրֆին չէ...:

— Նոյնինքն, փառահ էի որ զիս պիտի ճանչնայիք
եւրոյր արթննայիք:

— Իրա՛ւ որ, այնքա՞ն երկար ատեն է ձեզ չտեսնալու
որ ձեր գոյութիւնը մոռցայ: Ի՞նչ կ'ընէք հոս:

— Ո՛հ, միւս կողմերը կ'աշխատիմ, ըսաւ Փացի:
Եկայ այս կողմերը դրօսնելու իմ հին թաղիս շրջակայքը.
և առաջին սղան որ կը տեսնեմ զուք էք: Եւ զուք ի՞նչ
կ'ընէք այստեղ Մըկսի:

— Ինչ որ կրնամ, և լաւ չէ:

— Ուրեմն չէ՞ք աշխատիր:

— Չէ՛, ատեն ատեն բաներ մի կ'ընեմ, բայց կանո-
նաւոր աշխատութիւն մը չունիմ: Ի՞նչ ընենք ա՛յտք է որ...

Մըկսի կեցաւ յանկարծ, և սկսաւ փողոցին միւս կողմը
նայիլ, կարծես մեծապէս շահագրգռուելով իր տեսածէն:

Փացի անոր ակնարկին հետեւեցաւ և տեսաւ որ ինչ
որ Մըկսիի ուշադրութիւնը կը գրաւէր՝ գարեջրատան
փոքրիկ ծերուկն էր որ յամբաբար Պօլլըրի փողոցէն վեր
կ'ելլէր:

Երբ ծերունին քիչ մը հեռացաւ, Փացի հարցուց.

— Ի՞նչ է այդ ծերուկ մարդը:

— Ձեզի կ'ըսէի՝ եթէ ևս գիտնայի, պատասխանեց
Մըկսի:

Փոքրիկ ձերուկը իր ընթերցումը չարունակեց :

— Բոլոր իրիկունը հոս տեղաւորուած է , ըսաւ Ձիք :

— Չորժեր աւելի երկար ատեն իրեն փակչիլ , ըսաւ Փացի : Հոս իր տանը պէս է , ասանկ կ'երեւայ : Սմէն պարագային՝ պէտք չունինք իր օձիքին կտուցելու :

Ձիք սաքի երաւ և ծախքերը վճարեց և երկուքը միասին մայթին վրայ եկան :

Հազիւ թէ հոն էին երբ փողոցին միւս կողմը Մըկսի Կրաուն և միւս սրիկան նշմարեցին որոնք դու քիչ մը առաջ բամբուած էին ձերուկէն :

Երկու երիտասարդ գաղտնի ուստիանները դրան մը շուքին տակ քաշուեցան և լրտեսեցին այդ երկու մարդիկը . բայց այս դուռնիները երկար չտուեց , որովհետեւ այն դուռ ճէք կը կոչուէին ետին դարձաւ և արագօրէն դէպի Պօլըրիի ուղղութեամբ քալեց , թողլով Մըկսի Կըրաուն խանութի մը ցուցափեղկին կրթնած :

— Ինչ նայէ , Ձիք , ըսաւ Փացի , թոյլ տուր ինծի երթալ խօսիլ վայրկեան մը այդ Մըկսիին հետ : Դուն Պօլըրիին վերէն վեր ելիր ու ինծի սպասէ :

Փացի երկրորդ Ծառուղիին ուղղութեամբ իջաւ , բաւական հեռուէն որպէսզի չնշմարուի անկէ որուն միանալէ կ'ուղէր :

Ձիք պտտողի մը քայլերովը դնաց Պօլըրիի անկիւնը : Երիտասարդ սրիկային քով հասնելով՝ Փացի՝ իրրեւ ողջոյն՝ ըսաւ անոր .

Է՛յ , ինծի նայէ Մըկսի :

Երիտասարդը մէկէն ետին դակձաւ և քանի մը վայրկեան դիտեց իրեն խօսք ուղղողը , իբր թէ զայն չճանչնար :

Վերջապէս ըսաւ .

— Ծամբանիդ դացէ՛ք , զիս չէք ճանչնար :

Վայրկեան մը վարանկէ ետքը՝ շարունակեց .

— Ըսել չեմ ուզեր որ չեմ ճանչնար : Իրեն հետ կը խօսիմ, բայց ո՛վ ըլլալը և ի՞նչ ընելը չեմ գիտեր : Կը ջա-
նամ գուշակելու, բայց գիւրին չէ այդ մտաուկին կըզ-
պանքը դանկ :

Փացի խնդալ սկսաւ և ըսաւ .

— Ամէն բան կ'առնէ՝ ու բան մը չի՞ տար :

— Զիշտ : Կարծեմ «սնկոզ» մըն է :

— Տնկո՞ղ մը :

Այդ ատացուածքը նոր էր Փացիի համար որ սակայն
կը յաւակնէր դողերուն բառառը գիտնալ :

— Այո՛, տնկոզ մը : Գողերու համար գործ կը պատ-
րաստէ, իրենց կ'ըսէ թէ ինչպէս ընելու է, իր բաժինը
կ'առնէ և անցայտ կ'ըլլայ :

— Լաւ է ասանկ մարդու մը հետ ըլլալը :

— Դո՞ւք ալ մննէ էք, հէ՞ . . .

— Չէ՛, ըսաւ Փացի, ատիկա իմ գործս չէ . բայց ա-
նոնք որ այդ գործը կ'ընէն, լաւ է որ այդ մարդը իրենց
հետ ունենան :

— Լաւ ուրեմն, ես իրեն հետ այդ տեսակ յարաբե-
րութիւններ չունիմ, ըսաւ Մրկսի : Իրեն բան մը չեմ
պարտիր, նոյն իսկ եթէ երբեմն ինծի դրամ ալ տայ :

— Բայց ուրեմն ինչո՞ւ քեզի դրամ կուտայ . . . :

— Այս իրիկուն հինգ տոլար տուաւ ինծի որպէսզի
ձէքը իրեն բերեմ : Իրեն հանդիպեցայ, դիպուածով, կը-
րէնտ Սթրիթի անկիւնը և ինծի ըսաւ . «Հինգ տոլարնոց
թուղթ մը կայ քեզի եթէ կէս ժամէն ձէքը ինծի բերես :
Ես ալ պատեցայ մինչեւ որ այդ գողը գտայ ու իրեն տարի» .

— Ո՞ւր տարիր :

— Ո՛հ, հոս այս փողոցին մէջ կապելա մը ուր ձե-

բուհը կը սպասէր։ Այս տեղուանքը թափառեցայ Չէքի
դուրս ելլելը տեսնելու համար, բայց երբ դուրս ելաւ
բերանը կղզած էր, կարելի չէր բան մը խմանալ իրմէ։
Զիս թողուց այնպէս ինչպէս որ էի տռաջ, այսինքն ա-
ռանց բան մը գիտնալու։ Բայց գրաւ կը գնեմ որ այս
շիշեր բաներ մը պիտի ըլլայ ու եւ տեղ մը։

Մէկը մօտեցած ըլլալով Մըկսիի՝ երիտասարդ զազանի
ոստիկանը առիթէն օգտուեցաւ հեռանալու համար և վա-
զեց միանալու Չիքի որ զիմացի փողոցին անկիւնը իրեն
կը սպասէր։

Փացի մանրամասնօրէն նկարագրեց և խօսքը աւարտելով ըսաւ.

— Բայց Ձիք կը կարծէ որ մարդը չտարուած էր : Կ'ըսէ որ այդ մարդուն ձեռքերը այնքան ծեր չեն որքան զէմբը :

Նիք զէպի Ձիք դարձաւ և խնդրեց որ բացատրութիւն տայ :

Երբ Ձիք միտքը բացատրեց՝ եղբակացուց .

— Ասիկա ջնշանակեր որ Փացի մարդուն ճիշտ նկարագրութիւնը չտուաւ : Ձէի կրնար անոր վրայ բառ մը աւելցնել :

Նիք ոտքի ելաւ, վայրկեան մը սենեակին մէջ չրջեցաւ, յետոյ ըսաւ .

— Փարլ Նէյշընըլ Պանքի հաշուակալը շատ խելացի դիտող մըն է : Շատ խնամեալ նկարագրութիւն մը ըրաւ այն անձին վրայ որ 10000 տոլարնոց չէքը ներկայացուցած էր վաւերացնել տալու համար :

«Այդ նկարագրութիւնը զոր նօթագրեցի կը տեսնեմ որ զրեթէ ճիշդ ու ճիշտ կը համաձայնի Փացիի տուած նկարագրութեան :

«Թէեւ Ապահովութեան պետը այնքան ինամքով չը նկարագրեց, այսուհանդերձ հաշուակալը խօսած ատեն ինծի այնպէս թուեցաւ որ այդ երկու ծերուկները միեւնոյնը ըլլալու էին :

Վայրկեան մը լուռ ու մտածկոտ մնաց, յետոյ հարցուց .

— Տղաք, միթէ ձեզի չի թուիր որ այդ զուգահիշութիւնները բաւական են արդարացնելու համար մեր կարծիքը թէ այդ երեք ծերուկները միեւնոյնն են :

Երկու երիտասարդ դաղանի ոտիկանները միաձայնութեամբ «Այո՛» պատասխանեցին :

— Ուրեմն, ըսաւ Նիք, ասիկա մեզ ուր կը տանի . . . :

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐ

(Հատար է.) (78) 4

ԳՈՂԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հետեւեալ առաու միայն Ձիք ու Փացի իրեն տեղեւորութիւնը ըրին Նիք Քարթըրի:

Երբ Փացի պատմեց ինչ որ ըրած էր Մըկաի Կրաու, Նիք ըսաւ իր տեսակցութիւնը պարոն Պարթընի հետ կեղծուած չէքին նկատմամբ և ինչ որ տեղի ունեցած էր այդ տեսակցութենէն ետքը:

— Հիմա, ըսաւ, կ'ուզեմ ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրել սա իրողութեան վրայ թէ՛ այդ երեք դործերուն մէջն ալ փոքրիկ ծերուկ մը կ'երեւայ: Ապահովութեան պետը ըսաւ թէ ինք և ուրիշ գաղտնի ոստիկան մը հետապնդած են փոքրիկ ծերուկը որ խորհրդաւոր կերպով ակնթարթի մը մէջ անյայտ եղած է, անդաստակէ մը անցած միջոցնուն:

«Կապարագործը որ ընդունած է Վիլմօթ, Տըվէյ և Բնկ.ի 115 տոլարի չէկը. զայն հնչուն գրամի հետ փոխած է փոքրիկ ծերուկի մը որ յետոյ Փիրլ Նէյշընըլ պանք գացած է չէքը վաւերացնելու, զայն 10000 տոլար աւելցնելէ ետքը:

«Փացի ալ, իր կողմէ, կասկածելով փոքրիկ ծերուկի մը վրայ որ չիլ ընթացք մը ունէր, անոր ետեւէն կ'երթայ և կ'իմանայ որ իր մասնաւոր արհեստն է գողութիւններ պատրաստել և զանոնք դործադրել տալ:

«Վայրկեան մը ենթադրենք որ այդ երեք փոքրիկ ծերուկները միեւնոյն անձը ըլլան: Փացի կարելի եղածին չափ ճշգրտօրէն ինձ նկարագրէ այդ քու փոքրիկ ծերուկը:

— Աւազակութեան բաւական խոշոր ձեռնարկութեան մը հանդէպ որուն պետը պղտիկ ծերուկն է, ըսաւ Չիք:

— Ձեռնարկութիւն որ երեք տարբեր ճիւղերու կը բաժնուի, ըսաւ Նիք. — Նախ գրամաշորթութեան գործողութիւններ, յետոյ չէքերու կեղծում՝ և երրորդ տուներու կողոպտում:

— Բան մը աչքիս կը զարնէ շարունակեց Չիք, այն է թէ այդ երեք տեսակ գողութիւններու մէջ գործածուած մէթոսները իրարու շատ կը նմանին: Եւ ասիկա աւելի սրտաճառ մըն է ննթագրելու որ փոքրիկ ծերուկը որ այդ գործողութիւններուն մէջ կ'երեւայ միեւնոյն անձն է:

— Ուրիշն, ըսաւ Չիք, փոխանակ երկու խնդիր ունենալու ձեռքերնիս, ինչպէս երեկ կը կարծէիր, միակ որս մը ունինք հալածելիք:

— Իրաւ է, ըսաւ Նիք: Մեր ջանքը պիտի ըլլայ միայն այդ փոքրիկ ծերուկը ջոխջտել:

— Բայց, կրկնեց դարձեալ Փայի. Չիք կը կարծէ, որ փոքրիկ ծերուկը ծագուած է:

Հոչակաւոր զաղտնի, ոտակաւոր յանկարծօրէն դէպի իր երիտասարդ օգնականը դարձաւ, աչքերը փալլակնաւ յայտ:

— Մեզ լաւագոյն հետքին վրայ կը դնես, ըսաւ, որովհետեւ այդ փոքրիկ ծերուկը իսկոյն Տըվէրօյի փոխուած է զանձելու համար չէքին գրամը որ իրրեւ փոքրիկ ծերուկ վաւերացնել տուած էր: Չիք, կը յիշէս Տըվէրօն:

— Նուէլ Օրլէանի ու Չիքակօյի խաղաբաժն:

— Այո՛, պատասխանեց Նիք. եթէ չեմ սխալիր, ինձ ըսիր որ այդ մարդը անդամ մը տեսար առանց ծագումի, իր բնական վիճակին մէջ,

— Արդարեւ պատասխանեց Չիք: Միսիօրիի շողունաւի մը վրան էր. Արհեստով խաղամուս մը զոր վտանգէ

մը աղատած էի ուր իր կեանքը վրայ տալու մէջ էր, մատովը ինձ ցուցուց այդ մարդը և իր վրայ բան մը պատմեց:

— Ինչ էր պատմածը:

— Ինձ ըսաւ որ Տըվէրօ լաւ ընտանիքէ մըն էր որ փայլուն կրթութիւն մը ստացած էր, բայց իր երկտասարգութիւնը խառնուած էր զեղծարարութեան գործի մը որ պատճառ եղաւ իր ու իր ընտանիքին կործանման:

«Շատ տարիներ Միսիսիփի շոգենաւնեղուն մէջ, թղթախաղով ապրեցաւ. բայց այդ կեանքը վերջ գտաւ երբոր պատերազմը ծագեցաւ:

«Ըսաւ նաև որ յետոյ անկարգ կեանքի մը մէջ ինկաւ ու անպրտախ մէկը եղաւ. թէ Չիքսիօյի մէջ խարդախութիւններ ըրաւ և դրամաշորթութիւններ գործեց բռնու խռովեամբ կամ սպառնալիքներով, թէ բոլոր այդ տարիներու ընթացքին ուր ճանչցուած էր իրեն արհեստով թուղթ խաղացող մը, երբեք այնքան լաւագոյն կերպով ծառուած չէր որքան իբր իր բնական կերպարանքովը կը ներկայանար:

— Այսինքն, ըսաւ Նիք:

— Այսինքն լաւ գիտցիր որ Տըվէրօ ծաղտուելու մասին շատ ճարտար մարդ մըն էր, այդ մասին յատուկ ուսումնասիրութիւն ըրած էր և միշտ ծաղտուած դուրս կ'ելլէր: Միակ ծաղտում՝ ի՞նչ չունէր բայց երբեմն չաքաթներով ու ամիսներով միևնույն ծաղտումով կ'երեւար: Ձինքը չէին ճանչնար իր ճշմարիտ կերպարանքովը, այնպէս որ էր այն ատեն շոգենաւին վրայ:

— Բայց ուրեմն ի՞նչպէս այդ հին խաղացողը կրցաւ զինքը ճանչնալ, հարցուց Նիք:

— Ատիկա ինձի համար իր ըրած պատմութեան շահեկան կէտն էր: Ինձ ըսաւ որ երբոր Տըվէրօ գետի շոգենաւնեղուն մէջ կը խաղար իրեն հետ շատ անգամներ

և ինք ոչ միայն անոր խաղալու կերպը սորված էր այլ նաև նշմարած էր իր ձախ ձևերին մէկ թիւքը (խույ) :

«Նախ ևնխադրած էր որ այդ մենամարտութիւնը թուզ-թերը խառնելէն՝ ու ծրարելէն յառաջ եկած էր , բայց երկար ատեն դիտելով ի վերջոյ ապահով եղեր է որ թիւք մըն էր որուն մասին մարդը գիտակցութիւն չունէր : Շարժումը ու է յարարելութիւն չունէր թուզթ խառնելու հետ :

«Երբ ալ շողենաւներուն մէջ թղթախաղը դադրեցուցին , իմ բարեկամ խաղամոլս Ջիբակո գնաց ուր անդամակցեցաւ քիւլպի մը որուն անդամներէն մէկն ալ այդ Տըվէրօն էր , որ այն ատեն քառասուն տարեկան մը կ'երեւար և որ ընտել տաջուան մարդուն դէմքը չունէր իր սև մաղերովն ու սև պիտերովը : Բայց կրցաւ զայն ճանչնալ ձախ ձևերին շարժումէն :

«Անկէ ետքը մինչևոյն անձին հետ դաժնուեցաւ Սան Թրանչիսքօ տարբեր կերպով ծագուած . և ամեն անդամուն զայն ճանչցած է իր ձախ ձևերի շարժումէն :

«Հոն է որ իմ խաղամոլ բարեկամս իմացած է որ Ռօզ Տըվէրօ կամ Մէլսօզ , անուններ որոնցմով զինքը կը ճանչնային Սան Թրանչիսքոյի մէջ , խաբեկայութեամբ ու զեղծարարութեամբ կը զբաղէր :

— Գիտե՞ս թէ ի՞նչ է այդ ձախ ձևերի թիւքը կամ շարժումը .

— Ո՛չ այնքան լաւ որքան կը փափաքէի գիտնալ : Պէտք էր որ այդ մասին աւելի հետաքրքիր ըլլայի , այնուհանդերձ , ըստ բարեկամիս ըսածին , կարծեմ ձախ ձևերով թուզթերը կը խառնէր սպասելով որ թուզթ նեւ տելու կարգը իրեն գայ :

— Ի՞նչ էր այդ մարդուն կերպարանքը երբոր զինքը տեսար , հարցուց Նիք :

— Մօտաւորապէս հինգ ոտք եօթը կամ ութը մաս

երկայնութեամբ մէկն էր, մազերը մոխրագոյն, ինչպէս
նաեւ սրիսերը, գէմքը նիհար. գալով գոյնին՝ լաւագոյն
կերպով չեմ կրնար նկարագրել այլ ըսելով որ. կաղնիի
կեղեւի գոյն էր, այնպէս ինչպէս միշտ կը տեսնենք ա-
նոնք որոնք գեղին տենդ ունեցած են: Ինչ որ հետա-
քըրքրական ու նկատելի էր իր գէմքին վրայ սա էր թէ
այդ գոյնով իր աչքերը շատ սեւ էին: Իր զգեստները
շատ խնամուած էին՝ նոյն թուականին հարաւի կողմէ
տիրող նորոյթին համեմատ:

«Այն ատեն ձեր բտրեկամն ըսաւ որ կրնայի իրեն
հանդիպիլ հարիւր անգամ առանց զինքը տեսնելու. այն-
պէս ինչպէս որ էր այդ օրը:

— Վարպետորդի մըն է, ըսաւ Նիք: Իր լաւագոյն
ծպտումը բուն իսկ իր անձն է: Ոճիրը իրեն համար զիպ-
ուածական միջոց մը չէ զրպանները լեցնելու, այլ իր
կեանքին միակ զօրծը: Եթէ, ինչպէս կը կարծեմ,
մեր վնասած մարդն է, որս մըն է որ դժուարաւ ձեռք
պիտի ձգենք ու նեղը խօթենք:

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Փաջի, ահա ասիկ ինդիրը,
պէտք է բուսական արագ վազել զինքը բռնելու. համար
իր ձերուկի ծպտումովը, երբ տակաւին ատենն է:

— Ի՞նչ կը հասկնաս այդ ըսածովդ, հարցուց Նիք:

— Մտքէս չեմ կրնար հանել սա գաղափարը թէ այդ
մարդը տակաւին չլիտեր որ իր հետքերուն վրայ ենք:
Որչափ ատեն որ չլիտնայ, մենք բախտ պիտի ունենանք
զինքը հետապնդելու իր ձերուկի ծպտումին տակ, զիտ-
նալու թէ ո՛ւր կ'երթայ և ո՛ւր կը պառկի:

— Լաւ գաղափար մըն է այդ, ըսաւ Նիք, և ըստ
այնմ պիտի գործենք: Թու բարեկամ Մըկսիի մէջ չուկէտ
մը ունիս, Փաջի, և կրնաս ձերուկին հետքէն չհեռանալ
Մըկսիի մօտենալով, առաջին անգամ որ պէտք ունենանք:
Գալով քեզի, Չիք, քու չուկէտդ ունիս Անտի Կրօկանի:

մէջ: Երկուքն ալ եթէ ծերուկին խմբէն չեն, ապահովա-
բար կը գործածուին:

«Դիւրին գործ մը չէ մեր ընելիքը: Բայց, Փացի,
չուտով յարրերութեան մտիր Մըկաթի հետ. ես քու տեղդ
խօսոյն պիտի երթայի դէնք փնտուելու:

Փացի անմիջապէս մեկնեցաւ:

Իր մեկնումէն ետք Նիք դարձաւ դէպի Զիք:

— Զիք, ըսաւ պետք, պիտի երթամ Ապահովութեան
պետք տեսնելու որպէսզի, առկի մանրամասն նկարագը-
րութիւն մը ընէ այն ծերուկին մասին որ հետապնդած
է և իրմէ պիտի խնդրեմ որ այնպէս մը կարգադրէ որ
Անտի Կրօկան կամ Պատ Վէսթօն միայն քեզի պարտա-
կան ըլլայ իր ազատ թողուիլը: Եթէ «Կերեղմանք»էն Ան-
տիի հետ դուրս ելես և եթէ իրեն այնպէս թուի որ դուն
միայն զինքը հոնկէ ազատեցիր, հաւանական է որ ազա-
տութեան առաջին ժամուն՝ սրտազեղ կերպով պիտի խօսի
հետդ:

«Բանի ազատութիւնը երկարի՝ այնքան քիչ պիտի
չատախօսէ: Կառադոյն տեղեկութիւնները իրմէ պիտի
կրնաս քաղել ազատութեանը առաջին ժամուն:

— Ես ալ այդ դադափարը ունիմ, ըսաւ Զիք, Բայց
Անտի Կրօկան կարիճ մըն է որ իրերը իրենց լաւ կողմէն
կ'առնէ ու զիւրաւ չլիճատիր: Զինքը ձերքակալողներուն
ու բանտարկողներուն դէմ ոյս չտահներ: Չեմ գիտեր ինչ
կերպով իրեն հետ հաղորդակցած են և իրեն գիտցուցած
են որ զինքը պիտի պաշտպանեն և կրնամ քեզի ըսել,
վարպետ, որ քիչ մը կը վախճամ թէ իմ միջամտութիւնս
զինքը ազատելու համար թերեւս կասկածներ յարուցանէ
անոնց միտքին մէջ որոնք իր վրայ կը հակեն:

— Այդ ամենուն վրայ մտածեցի, ըսաւ Նիք, և ատկէ
յառաջ գալիք վտանգներէն մին այն է թէ այդ միջամը-

տութիւնը չեղէ սա գաղափարը ներչնչէ այդ մարդոց, ու
փոքրիկ ծերուկին ալ, թէ իրմով կը ղրաղինք մենք:

Այո՛, ըսաւ Չիք, ես ալ առոր մտածեցի և պէտք է
որ խնամով վարուիմ՝ Կրօկանի հետ զայն շփոթեցնելու
համար, պէտք է իրմէ ծառայութիւն մը խնդրելու բան
մը հնարեմ՝ որպէս զի իմ միջամտութեանս արդարացում
մը ըլլայ:

— Շատ լաւ, ըսաւ Նիք: Ուրեմն ադէկ կ'ըլլայ որ
ինծի հետ Ադահոլութեան պետին գրասենեակը գաւ,
որովհետեւ ընկիւք օգտակար բան մը չունիս մինչև ժա-
մը չորս, կէսօրէն ետքը:

Նիք պատշաճաբանեցաւ դուրս ելլելու համար և երկու
մարդիկը բնակարանէն մեկնեցան ու սանդուխէն վար ի-
ջան:

Տակաւին վերջին ատիճաններուն չէին հասած երբ
տան դուռը բացուեցաւ և նախորդ օրը ինքզինք Նիքին
ներկայացուցած մարդը, գնդախաղի միջոցին և որ պա-
րօն Ալլըրի կը կոչուէր, անդաստակը մտաւ:

Իսկոյն Նիքը նշմարեց, իրեն ջերմ ընդունելութիւն մը
ըրաւ և ըսաւ.

— Առաջին անգամն է որ իբրեւ գրացի իրարու կը
հանդիպինք, պարոն Քարթըր, չէք ուզեր իմ բնակարա-
նըս ելլել:

— Այս անգամուն համար հարկ է որ ներողամիտ ըլ-
լաք պարոն Ալլըրի, ըսաւ Նիք, ստիպողական գործի մը
համար դուրս կ'ելլեմ:

— Շատ լաւ. ուրեմն ուրիշ անգամ մը, ըսաւ պարոն
Ալլըրի. բայց կը յուսամ որ մեր ճատրակի խաղը սկսելու
չենք յապաղիր: Առաջուց մեծ հաճոյք կը զգամ ձեզ հետ
խաղալիքիս համար, վասն զի նշմարեցի որ ճատրակ խա-
ղացողի մը գլուխը ունիք:

— Շատ կասկածոտ կը դառնաս, ըսաւ նիք խնդալով, բայց կը խոստովանիմ որ ես ալ ստանկ բան մը նշմարեցի ինծի հետ վարմունքին մէջը: Կարճ խօսքով, այդ մարդուն ձեւերը ինծի վստահութիւն չեն ներշնչեր ընաւ:

« Բայց կարծեմ բոլորովին կը սխալինք. և կ'երեւայ որ ծեր բարեմիտ մարդ մըն է, անսխալեմ և ինքզինքը բոլորովին ճատրակի տուած:

— Եթէ զլուսը ունիմ, ըսաւ Նիք խնդալով, սովորութիւնը չունիմ:

— Քիչ մը հեղնութիւն կայ ձեր ըսածին մէջ, ըստ պարոն Ալլըրի ինքն ալ խնդալով: Կը խոստովանիմ որ ես ունիմ այդ սովորութիւնը և երբ մարդու մը վրայ տիրէ՝ այնքան տիրական կը դառնայ որքան հաշիւի կամ ալքոլի սովորութիւնը:

Այս խօսքերու փոխանակումէն ետքը, երկու մարդիկը իրարմէ բաժնուեցան:

Երբ Նիք ու Չիք փողոց ելան, Չիք որ զիրենք լսած էր, ըսաւ իր վարպետին.

— Ի՞նչ դիտես այս մարդուն վրայ, վարպետ:

— Քիչ մը բան կամ ոչինչ, պատասխանեց Նիք: Երէկ իրէկուն տանը տնօրէնը տեսայ և հարցուցի թէ զայն կը ճանչնա՞ր: Պատասխանեց թէ պարոն Ալլըրի եկած էր իրեն լաւագոյն յանձնարարականներով, թէ սալահով էր որ տնկախ հարստութեան տէր և արտակարգ սովորութիւններով մարդ մըն էր որ առաւօտներուն մեծ մասը իր բնակարանը կ'անցնէր, ցերեկէն ետքը Ասթորի դրատունը և զիշերն ալ ճաարակ խաղացողներու քլիւպ մը:

— Բայց ի՞նչ կ'ընէ, հարցուց Չիք:

— Իր եկամուտներովը կ'ապրի, ըսաւ Նիք: Գոնէ այդպէս ըսաւ տնօրէնը:

— Կ'ենթադրեմ որ բոլոր ատոնք շատ ուղիղ են, ըսաւ Չիք, բայց իր աչքերուն արտայայտութիւնը չեմ տիրեր:

Նիք սկսաւ խնդալ և ըսաւ.

— Ինչպէ՞ս, Չիք:

— Ծիշդը՜ չեմ կրնար ըսել, պատասխանեց Չիք, բայց երբ կըսի խօսի, կարծես բան մը կայ որ կը պահէ: Երէկ ալ այդ բանը նշմարեցի:

և որ թէ հակառակ պիտի ըլլար, Փացի մտատանջութեամբ
ասիկա կը հարցնէր ինքնիրեն :

Ըստ բախտի ընդունեց սրիկային հրաւերը և միացաւ
երեք անձերուն :

Մըկսիի ընկերուհիները իրմէ լաւագոյն պայմաններու
մէջ չէին երեւնար :

Կ'երեւայ թէ պարահանդէս մը տեղի ունեցած էր հա-
խորդ զիշեր այդ տեղումնքը, թէ այդ պարահանդէսը
տեւած էր մինչեւ արեւուն ծագումը և թէ Մըկսի արդէն
դիմելով՝ առաջարկած էր այդ երկու աղջիկներուն տանիլ
ճաշ մը հրամցնել :

Ճաշարանէն դինետունը, ուր ըմպելիք մը պիտի առ-
նէին օրը սկսելու համար, դուրս առնեց ինքն :

Եւ ինչպէս ամէն ըմպելիք՝ իրենց խմածն ալ աւելի
դիւրեւքառաջ մղած էր գինովութեան ճամբուն մէջ :

Փացիի գալուստը աղջիկներուն կողմէ ողջունուած էր
էրբեւ զրամի հոս աղբիւր մը որ ճիշտ առնին կը հառ-
նէր Մըկսիի չորցած քսակին տեղ բռնելու համար :

Փացի կացութիւնը ըմբռնելով՝ հաշիւները մաքրեց :

— «Ասիկա աղէկ նշան մըն էր» աղջիկներէն մէկուն
շիտովութեան համեմատ :

Իր առատաձեռնութիւնը արժանիքը բարձրացուց Մըկ-
սի բարեկամին աչքին որ յայտարարեց թէ իր քսակը այն-
քան տափակ դարձած էր որ կարծես թէ փիղ մը
քալած էր վրայէն :

Բայց անգամ մը հասելէ ետքը՝ Փացի սկսու վախնալ
թէ չպիտի կրնար Մըկսիէն մեծ բան մը քաղել իր այդ
վիճակին մէջ :

Երկու աղջիկները սոսկալի վախի մէջ էին թէ իրենց
աշխատանոցներէն պիտի վճատուէին առտուն որոշեալ
ժամուն աշխատութեան դացած չըլլալուն համար և թէ

ՓԱՅԻ ՏԱԴՆԱՊԻ ՄԷՉ

Նիքն ու Չիքը թողլով՝ Փացի Պօլըրի փողոցին ուղ-
ղութիւնը առած էր ջանալու համար գտնել իր Մըկսի
կրաուն բարեկամը :

Ժամը առտուան տառն էր եփը այդ լայն ու հանրա-
ծանօթ փողոցը հասաւ և սկսաւ փնտռել Արեւելեան թա-
ղի այդ երիտասարդ սրիկան :

Արեւելեան թաղը Նիւ Եորքի խիստ բաղմամտորդ սա-
կայն ո՛չ շատ վայելուչ թաղերէն մէկն է :

Իր ջանքերը տնմիջապէս չվարձատրուեցան . երկու
ժամ անցաւ որուն միջոցին ո՛չ միայն այցելեց այդ փո-
ղոցին բոլոր կապելաներն ու պառերը այլ կողմնակի փո-
ղոցներն ու այն վայրերն ալ աչքէ անցուց ուր կը խոր-
հէր թէ կը յաճախէր երիտասարդ ստահակը :

Գրեթէ կէսօր էր երբ դարձաւ Ռիվինկթօն Սթրիթ :

Այս փողոցը բռնեց գնաց մինչեւ տեղ մը որ կը գըտ-
նուէր Երկրորդ Ծառուղիին միւս կողմը և ուր կը մտա-
ծէր թէ անոր հանդիպելու հաւանականութիւնն ունէր :

Ներս մտնելով նշմարեց Մըկսի կրաուն որ սրահին
խորը նստած էր երկու աղջիկներու հետ :

Մըկսիի տեսողութեան շրջանակին մօտենալով՝ շու-
տով ճանչցուեցաւ և բարի գալուստի աղաղակով մը ըն-
դունուեցաւ :

Բայց Փացի խիղճն նշմարեց որ Մըկսի շատ գինով էր :
Գինովութեան այդ վիճակը իր նպատակին նպաստա-

օձիքնին ձեռք պիտի տային ծնողքներնուն գիշերը տունը
զացած չըլլալնուն :

Դառով Մըկսիի չէր կրնար կամ գոնէ չէր ուզեր ուրիշ
բանի վրայ խօսիլ, այլ այն ստահակին վրայ դարձաւ պարտա-
հանդէսին մէջ ծեծած էր, որովհետեւ փորձած էր աղ-
ջիկներէն մին ձեռքէն առնելու :

Իր դրամի պակասութեան մասին Մըկսիի ըրած երկ-
րորդ ակնարկութիւն մը փայտի առիթ ընծայեց խօսքը
փոքրիկ ծերուկին վրայ բերելու :

— Ես ծերուկ Սմայթը չեմ, ըսաւ փայտի : Թէեւ կըր-
նամ կտոր մը լսան ծախսել, բայց քեզ վարձելու չափ
զրամ չունիմ : Լաւ կ'ընես իթէ ծերուկ Սմայթին դիմի :

Մըկսի այս առաջարկութեան մօտիկ ըրաւ գինովի մը
ըջութեամբ : Նկատեց որ գէշ գաղափար մը չէր և թէ
ճիշտ այն ժամն էր ուր ծերուկը մէջտեղ կ'ելլէր :

Ատիկա իր մաքին մէջ սեւեռուն գաղափար մը եղաւ :
Ատոր մասին խօսեցաւ շատ մը, ուզեց հասկնալ թէ ժամը
քանին էր և բազում ջանքեր ըրաւ իր աթոռէն ելլելու
և զայն զիմաւորել երթալու, բայց ամէն անգամ աղջիկ-
ները միջամտեցին ու զինք արգիլեցին և փայտի շտապ
կը զգար զանոնք բռնել դուրս նետելու :

Մինչ միջոց մը կը փնտռէր Մըկսին կապերայէն դուրս
հանելու, երիտասարդ մը, գրեթէ անոր տարիքը, սրահը
մտաւ և ստահակը տեսնելով սեղանին քով՝ մօտեցաւ և
կամաց մը ականջին քանի մը բառեր ըսաւ :

— Չափազանց գինով եմ, պատասխանեց Մըկսի միւ-
սին ըսածին :

Երիտասարդը կրկին բաներ մը մօլտաց և Մըկսի նո-
րէն պատասխանեց :

— Չափազանց գինով եմ կըսեմ քեզի : Չեմ կրնար
երթալ զինքը տեսնել :

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ միւսը, հինգ տղաքնոց թուղթ մը կը կտրտնցնես :

Փացի կէս մը գուշակելով թէ խնդիրը ինչի վրայ էր, ըսաւ Մըկսի :

— Ինչ կայ, Մըկսի, արդեօք քեզի համար կրնամ բան մը ընել,

Մըկսի գէշ աղէկ հասկցուց Փացիին թէ ծերուկ Սմայթ զինքը կը վնասէր և իրեն կը սպասէր կրէնտ Սթրիթի և Պօլըրիի անկիւնը. թէ ինք Մըկսի գիտէր թէ չափազանց զինով էր կարենալ ներկայանալու համար և թէ չէր համարձակեր այս վիճակին մէջ ծերուկին երեւնալ :

— Ձեր տեղը ես կ'երթամ, Մըկսի, ըսաւ Փացի, ես ձեզի չափ չեմ խմած այս առտու և իրեն կ'ըսեմ թէ դուք զիս զրկեցիք իրեն :

— Հիտնալի՛ կ'ըլլայ, գոչեց Մըկսի դո՛ս դէմքով : Ահա՛ գործին մէջէն ելելու միջոցը : Ինծի նայէ՛, քեզի կ'ուտայ հինգ տղաքնոց թուղթը... դուն ալ կ'առնես... և ինծի կր յանձնես :

— Շատ աղէկ, ըսաւ Փացի, ըսածիդ պէս կ'ըսեմ, հանգիստ եղիր :

— Ինչ նայէ՛, պիտի ուզէ որ երթաս մէկը դանես : Այդ է ամէնը, կրնաս ընել :

Փացի շտապաւ հեռացաւ, երջանիկ ըլլալով որ առիթ՝ Վր կը ներկայանար իր հետապնդած մարդուն հետ ուղղակի չիտմի մանկու :

Հասնելով կրէնտ Սթրիթ, ցոյց տրուած տեղը, Փացի տեսաւ նոյն ծերուկը զոր նախորդ օր տեսած էր Չորրորդ Ծառուղիի դարեջրատան մէջ :

Անոր մօտենալու համար ամենէն սրիկայական չեղտը տուաւ և ըսաւ .

— Ինչ նայեցէ՛ք, Էնկերս Մըկսի, դոր կանչած էիք,

ճաթերու աստիճան գինով է և ինծի դրկեց ձեր գործը տեսնելու համար :

Մերուկը իր ակնարկը ուղղեց երկաթափող գաղտնի ոտաթիկանին աչքերուն մէջ և դայն վերէն վար չափեց յետոյ ըսաւ .

— Ես Կրտուն վնասեցի եւ ո՛չ թէ քեզ :

— Այդպէս է , վարպետ , նպատախաճեց Փացի , զի տեմ ասանկ ըլլալը , ճիշտ է , բայց խեղճը գինով է , կը հասկնա՞ք : Ինք գիտէ այդպէս ըլլալը , բայց չկրնար գինովութիւնը թօթափել վրայէն : Ամբողջ գիշերը դրօնելով անցուցած է և մինչեւ կոկորդը խմած է : Իմ հօրեղբորորդիս է և վորձեցի գինքը տուն տանիլ , երբ ձեր դրկած տղան իրեն մօտեցաւ ըսելով որ իրեն պէտք ունէիք ու այն ատեն ես եկայ իրեն տեղը :

Այս պատմութեան միջոցին մարդը Փացին քննած էր ամենամեծ ուշադրութեամբ . որովհետեւ իր պատմութեան մէջ ու է կասկածելի բան չէր գտնար , ըսաւ .

— Ա՛հ , կարծեմ գործը դուք ալ կրնաք ընել : Պէտք ունիմ տեսնելու մարդ մը որ Կրտուն գիտէ թէ ուր կը գտնուի : Դո՛ւք կրնաք զինքը գտնել :

— Մրկսիի ճանչցած բոլոր մարդիկը ես ալ կը ճանչընամ . որն է ուղածնիդ :

— Ձինքը միայն Ձէք անունով կը ճանչնամ , ըսաւ ծերուկը . դուք զինքը կը ճանչնա՞ք :

— Այո՛ , ըսաւ Փացի :

— Ուրեմն , դացէք իրեն ըսէք որ պէտք ունիմ զինքը կարելի եղածին չափ շուտ տեսնելու այն տեղն ուր երէկ իրեն հանգրիպեցայ :

Մերուկը դրամ չտուաւ Փացիի և երկաթափող գաղտնի ոտաթիկանը տակէ հետեւցուց թէ մինչեւ մէկ աստիճան ծերուկը թերեւս կը կասկածէր իրմէ :

Բայց փութով մեկնեցաւ և եկաւ Ռիվինկիթօն Մթրիթի կապելան ուր գտաւ Մըկսին ու երկու աղջիկները :

Դրպանէն հինգ տարւոց թուզթ մը հանեց և Մըկսիի տուաւ որ զայն ուրախութեամբ առաւ :

— Բայց Մըկսի, ըսաւ Փացի, տալաւին պէտք է որ այդ դրամը չահիս հիմա :

— Թող սատանան տանի, ըսաւ Մըկսի, այս թուղթին մէջ քիչ մը խմելիք կայ, պէտք է զանոնք նախ դուրս հանել մէջէն :

— Նախ պէտք է դրամը չահիլ ըսաւ Փացի, եթէ ոչ ալ ուրիշ անդամ դրամ չեն տար քեզի :

Այս խօսքը թափանցեց զինովին ուղեղին մէջ և հարցուց թէ ինչ պէտք էր ընել ատոր համար :

— Կ'ուզէ Ձիք որ երթայ զինքը գտնէ հոն ուր երէկ գացած էր :

— Գնա զինքը վնասելու, ըսաւ Մըկսի :

— Բայց չեմ գիտեր թէ ուր է, ըսաւ Փացի, ըսէ՛ թէ ուր է և կ'երթամ :

Հարկ եղաւ որ երկու աղջիկները, Մըկսիին լուր բերող երիտասարդը և Փացի իրենց ջանքերը միացնեն որպէս զի զինովին խելքը քիչ մը գլուխը բերեն իրմէ բան մը քաղելու համար :

Արդիւնքը այն եղաւ որ Մըկսիի տուած հրահանգներուն վրայ երիտասարդ ստահալը քիչ մը հեռուն գտնուած տեղ մը զրկուեցաւ ծէքի ըսելու համար որ Մըկսի պէտք ունէր զինքը տեսնելու այն կապելային մէջ ուր կը գլուխէր նոյն նոյն միջոցին կարեւոր գործի մը համար :

Երիտասարդը վաղելով մեկնեցաւ ու շուտով մը վերադարեցաւ ծանուցանելով որ ծէք անմիջապէս դուգար :

Գնալի մը վայրկեան ետքը մարդ մը ներս մտաւ, այնքան կոշտ կերպով ծպտուած որ Փացի դուռը բանալուն պէս հեռուէն նշմարեց :

Մըկսի, երիտասարդին թեւին յենած՝ գնաց նորեկը
գիմաւորելու որուն հետ քանի մը խօսք փոխանակեց,
յետոյ դժուարաւ իր տեղը եկաւ:

Մարդը գուրս եկաւ:

Փացի սկսաւ չքմեղանք մը պատրաստել մեկնելու հա-
մար, որովհետեւ մեծ փափաք ունէր Չորրորդ փողոցի
գարնջրատունը երթալու, որպէս զի կարող ըլլայ ծերու-
կին հետեւելու երբ անկէ գուրս ելլէ:

Կրկին ըմպելիք ապսպրեց և ըսաւ թէ ասիկա իր
վերջին գաւաթը պիտի ըլլայ, որովհետեւ պէտք է որ
իր գործին երթայ:

Միւսները չէին ուզեր թողուլ որ մեկնի ու խիստ
կերպով կը բողբէին:

Ըմպելիքները բերուելէն ու խմուելէն ետքը ինք կը
սնդէր մեկնելու՝ երբ երկու կամ երեք ստահակներ ներս
մտան որոնց երեւուածը դժգոհ թողուց աղջիկները:

— Ի՞նչ է, ի՞նչ կայ, հարցուց Փացի:

— Ծիմմի Թըլլին է, ըսաւ աղջիկներէն մին, Մըկսին
կը փնտռէ:

— Լաւ ուրեմն, ի՞նչ կ'ըլլայ, հարցուց Փացի:

— Այն մարդն է որուն հետ պարահանդէսին մէջ առջի
գիշեր կուռեցաւ ու ծեծեց, ըսաւ միւս աղջիկը:

— Իրարանցում պիտի ըլլայ, ըսաւ այն աղջիկը որ
առջի անգամ խօսած էր, ևս կծիկը կը դնեմ:

— Մըկսի ըստ բաւականի արթնցած էր հարցնելու
համար թէ ի՞նչ ունէին. իրեն ըսին որ Ծիմմի Թըլլին
մտած էր:

Շարժելու համար շատ գինով էր:

Երեք մարդիկը մինչեւ սեղանը եկան և իրենցմէ մին
սկսաւ Մըկսին նախատել, որ այլեւս բոլորովին անզգայ էր:

— Եթէ այս մարդուն հետ կօխ կը մնտուէք, ըսաւ Փացի, հիմա առնել չէ՝ իր տնոնէք որ դիմադրելու կարողութիւն չունի. աղայ մը կրնայ զինքը գետին նետել:

Ճիմմի Թըլլիի ընկերացող մարդերէն մէկը պատասխանելու համար կը դառնար, բայց զարմանքով ետ ետ քաշուեցաւ և գոչեց.

— Խա՛ն որ, Նիք Բարթըրի Փացին է:

Բարձր ձայնով նետուած այս բացագանչութիւնը սրահին մէջ գտնուողներուն ուշադրութիւնը արթնցուց:

Երկու աղջիկները իրենց ոտքերուն վրայ անկուեցան՝ յայտնապէս ահաբեկած:

Սեղաններուն շուրջը նստող մարդիկը ոտքի ելան և յառաջացան:

Փացի սկսաւ հաւատալ թէ գէշ վիճակի մը մէջ էր. կը ցաւէր՝ որովհետեւ կը վախնար թէ ժամանակին չպիտի կրնար հասնիլ Չորրորդ վտղոցի կայսկան:

Իր բոլոր մտահոգութիւնը այս էր և ո՛չ ուրիշ բան:

Իր նայուածքը որ կողմ որ դարձուց սպառնական գէմքեր տեսաւ:

Սրահին խորէն ձայն մը ըսաւ.

— Իր մտածէի որ այդ մարդուն գէմքը պիտի ճանչնայի՝ բայց անունը միտքս չէր դար:

— Սատանին զրկեցէ՛ք զինքը. այն էր որ Թիմմի Հալէյը բռնեց:

Խուլ մոլուաք մը անցաւ սրահէն և յարձակողական շարժում մը ծրագրուեցաւ գէպի Փացի:

Մէկ ոտուածով Փացի սրունքներուն վրայ կանգնեցաւ, ոտքի հարուածով մը ակօսող իր ներքեւ տապալեց և բէլովէրը քաշելով՝ սեղանին վրայ ցատքեց:

— Եթէ կռուիլ կ'ուզէք, գոչեց, ահա՛ վայրկեանը:

Եւ մեղցնելու համար է որ կը կռուիմ:

ՆԻՔ ԲԱՐԹԵՐԻ (ՀԱՏՈՐ Է.) (79) 5

— Պէտք է պաշարել այդ անպիտան չուներ :

Փայցի չտրտեց որ չրջանակը կաղմուէր, սկսաւ այն-
քան ուժգին աջ ու ձախ դարնել որ վայրկեան մը ճամ-
բայ բացաւ խմբին մէջէն և ինքզինքը դատւ իր թշնա-
միներուն և մուտքի դրան միջեւ :

Յանկարծ դարձաւ և իր երկու բէվորներնրը ուղղեց
իրար անցած խմբին վրայ :

— Զեռքերնիդ վա՛ր, չուներ, դուչեց, ձեռքերնիդ
վա՛ր, ապա թէ ոչ կրակ կ'ընեմ :

Իսկոյն տեսնուեցաւ որ թէեւ յսանի դէմ առանձին
էր, սակայն զանոնք վախցուցած էր :

Իրենցմէ կէտը ինկաւ ակուններու կամ տախտակա-
մածին վրայ իրենց եղած տեղը, մինչդեռ միւսները վա-
խերնուն ետ ետ կ'երթային :

Խուշոր կապկատէրը կը փորձէր ծածկաբար իր սեղա-
նին քով երթալ. բայց Փայցի աշխոյժ աչքերը տեսան առ
չարժումը. իր բէվորներէն մին անոր դէմ դարձուց և
դուչեց :

— Եղած տեղդ կեցիր, եթէ ո՛չ ծակ մը կը բանամ
մորթիդ վրայ :

Այն առնն, տեսնելով որ երկու աղջիկները զողահար
կծկտած էին անկիւն մը, դրեթէ վախերէնէն յիմարացած
Փայցի դուչեց իրենց :

— Է՛հ, երկու աղջիկներ, կ'ուզէ՞ք հոսկէ դուրս ել-
լի, եթէ այո՛, եկէ՛ք, ժամանակն է :

Երկու աղջիկները խուժեցին խմբին մէջէն ու եկան
Փայցիի ետեւը :

— Օ՛հ, դուրս ելէ՛ք ու տեղերնիդ դարձէ՛ք, ըսաւ
Փայցի :

— Սատանան պիտի զէնքը քաշէ, ըսաւ ձայն մը ետեւէն:

— Գաշե՛լ, գոչեց Փացի, կրնաք զբաւ լոռնել ձեր թանկագին կեանքը թէ պիտի քաշե՛մ առաջին մարդուն վրայ որ մատը կը բարձրացնէ ինծի դէմ:

Մրմունջ մը, կէս մը ակռաներու կռճուտումէն ու կէս մը ծիծաղներէ կազմուած, անցաւ իր զիմացը կեցող խմբին մէջէն:

— Եւ, չարունակեց Փացի, միայն կեռ մասներ կըրնաք վերցնել, որովհետեւ ամէնքդ ալ գողեր էք այստեղ:

— Լեզուն չատ երկայն է, ըսաւ խմբին մէջէն ձայն մը:

Այդ միջոցին Փացի ահաւ որ կտալեային տէրը կը մօտենար. ձեռքը թակ մը (թօքմաք) բռնած էր որով տակառներու ծակերը կը բանան և երկտասորդ գազանի ոտափականը բնաղդարար զղաց որ իրեն դէմ յարձակումը այդ խոշոր թշուառականին կողմէ պիտի առաջնորդուէր:

Չսպասեց՝ այլ նշան առաւ ու կրակ ըրաւ թակին կոթին:

Ծիւղդ նշան առած էր. և տակաւին ո՛չ ոք հասկցան թէ ի՞նչ ընել կ'ուզէր, թակը որուն կոթը կտոր կտոր եղած էր՝ ինկաւ սրիկային ձեռքէն՝ ի մեծ գարմացումն իրեն:

Նշանառութեան ճշգրտութիւնը գարմացուց թշուառականներու այս խումբը:

Փացի օգուտ քաղելով իր ձեռք բերած առաւելութենէն, սեղանէն վար ցաւաքեց և իր բէշովէրին, կոթովը զարկաւ իր առջեւը գտնուողներուն՝ ոտքը տախտակա՝ մածին վրայ դնելուն պէս:

Յարձակումը այնքան ուժղին ու յանկարծական եղաւ որ նահանջի չարժու՛մ մը յառաջ եկաւ խմբին մէջ. բայց իսկոյն ձայն մը պոռաց:

Երբ սրահէն դուրս ելան, Փայի սկսաւ ետ ետ երթալ գէպի դուռը, միշտ սրիկաներուն ղիմադրելով որոնց վրայ ուղղած էր իր բէվովէրները :

Այս կերպով մինչեւ հասաւ մուտքի դուռը. հոն շուտ մը դարձաւ և ոտսուժով մը մայթին վրայ նետուեցաւ :

Բէվովէրները գրպանը դրաւ խնդիրքն ըսելով .

— Կարծեմ շատ ուշ չէ փոքրիկ ծերուկը տեսնելու համար :

ԽՕԼԱԿԱՆ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄ ՄԵ

Փայի սրունքներուն բոլոր ուժովը սկսաւ վազել Պօ-
վրբի եւ Չորրորդ փողոցի ուղղութեամբ :

Երբ անկիւնին մօտեցաւ՝ մտածեց որ եթէ տոբիթը
ներկայանար ծերուկը հետապնդելու՝ լաւագոյն կ'ըլլար որ
հախապէս իր կերպարանքը քիչ մը փոխէր :

Յետոյ խորհելով ինքնիրեն ըսաւ որ Ռիվինկիթօն Սթ-
րիթի կապելային մէջ իր միջադէպովը եթէ ուշ մնացած
է եւ եթէ ծերուկը այլեւս Չորրորդ փողոցի դարեջրատան
մէջ չէ, ծպտում մը աւելորդ է :

Այս մտածումը զինքը առաջնորդեց հախ ստուգելու
թէ ծերուկը հոն էր թէ ոչ :

Ուստի գարեջրատուն վազեց եւ մօտեցաւ դրան որ
երկթեւ ու շարժուն դուռ մըն էր :

Զանոնք կամայ մը իրարմէ հեռացուց եւ տեսաւ որ
ծերուկը տակաւին հոն էր ու ձէքի հետ խօսելու վրայ
էր . այս վերջինը վրայէն հանած էր այն ծպտումը որով
ներկայացած էր Ռիվինկիթօն Սթրիթի զինեալուն :

Փայի արագօրէն հեռացաւ եւ կառանցիկ դուռ մը
փնտռեց որուն տակ կարենար քիչ մը խնամքով կերպա-
րանափոխ ըլլալ :

Երբ անկէ զուրս ելաւ, հարկ էր շատ սուր աչքեր
ունենալ հասկնալու համար թէ քիչ մը առաջ հոն մանող
անձն էր :

Նպառաւիճատի խանութի մը առաջը կեցաւ, ուրիշ
կրնար հսկել գարեջրատան դրան վրայ եւ համբերութեամբ
սպասեց փոքրիկ ծերուկին երեւնալուն :

Մերուկը անյայտ եղած էր :

Փացի փողոց հետուեցաւ ինքնիրեն ըսելով՝ բարձր ձայնով .

— Ապուշ աւանակ մըն եմ, պէտք էր գուշակէի թէ աւ մարդը ծերուէն էր :

Կրցածին չափ արտօք փողոցէն վեր ելաւ առանց նըշմարուելու, հակառակ կողմի մայթին հետեւելով :

Երբ անկիւնին կը մօտենար տեսաւ որ երիտասարդը միշտ հոն էր մօտէն զննելով ըստը անցորդները :

Փացի կեցու այգ պահակէն տակաւին չնշմարուած, որպէսզի ընկիւթին վրայ խորհի :

— Երիտասարդ ստահակը դարձեալ կը սպասէ, ըսաւ ինքնին, ինչո՞ւ համար. որպէս զի զիս տեսածին պէս իմաց տայ :

«Եւ որո՞ւ իմաց պիտի տայ եթէ ոչ այն մարդուն որ այնքան կատարեալ կերպով կերպարանաւորիս եղաւ իր փոքրիկ ծերուկի ծպտումը փոխելով : Ասկէ կը հետեւի որ այդ մարդը շատ հեռուները ըլլալու չէ :

Դրան մը տակ քաշուեցաւ, որոշելով սպասել որ երիտասարդը ելլէ երթայ անոր հետեւելու համար :

Երկար տանն ուղասեց. երիտասարդ ստահակը հաւատարմարար իր տեղը կը կենար :

Վերջապէս հեռացաւ անցաւ Չորրորդ Ծառուղիէն Պօլլերի փողոցէն վեր ելլելով և Երրորդին մէջ մտաւ :

Փացի անոր ետեւէն սահեցաւ, ջանալով օգտուիլ այն ամէն բաներէն որոնք փողոցին մէջ իրեն կ'օգնէին ծածկուելու :

Երիտասարդը կապելա մը հասաւ Ութերորդ փողոցին մօտերը և հոն մտաւ :

Փացի ետեւէն ներս պիտի մտնար եթէ չնշմարեր որ

Իր սրահնորդութեան միջոցին անսաւ այն երիտասարդը որ եկած իմաց տուած էր Մրկսիի թէ ծերունին զինքը անանկ կուզէր։ Այդ մարդը վաղելով դարձաւ փողոցին անկիւնը և սրահին մէջ խուժեց։

Փացի սկսաւ խնդալ։

— Պիտի երթայ ծերունին ըսէ թէ Նիք Քարթըրի մարդերէն մին զիրենք կը լրտեսէ, ըսաւ ինքնիրեն։

Վայրկեան մը ետքը ճէք աճապարանքով ելաւ դարձրատունէն և Չորրորդ փողոցին մէջ դառնալով՝ խկոյն անյայտացաւ երիտասարդ զաւանի ոտակիւնին աչքերէն։

Փացի ինքնիրեն կ'ուրախանար։

— Այս բանը զիրենք կը ցրուէ, ըսաւ իւրովի։

Վայրկեան մը ետքը երիտասարդը զուրս ելաւ շուրջը ահաբեկ նայուածքներ նետելով, իր ճամբան շարունակեց Պոլլըրի ուղղութեամբ, յետոյ անկիւնը կեցաւ և Փացի կրցաւ տեսնել որ հոն հսկողութեան կեցած էր ամէն կողմը զննելով։

Նորէն դո՛ւ գէմքով մը ըսաւ ինքնին։

— Այս բանը իրենց սիրտը կը ջախջախէ։

Վերջապէս կարճ սպասումէ մը ետքը, սեւ մազերով ու պեխերով շարք մը, լաւ մը կոճկուած մաքէթ մը հագած՝ դարեջրատունէն ելաւ և թոյլ քայլերով փողոցէն վեր ելաւ։

Փացի զայն քննեց և գտաւ թէ տարօրինակ բան մըն էր որ այդ գէմքով անձնաւորութիւն մը ատանկ տեղէ մը զուրս ելլէր։

Աչքովը հետեւեցաւ մինչեւ անկիւնը և անսաւ որ երիտասարդ ստահակը անոր խօսք կ'ուզէր։

Փացի վեր ցատքեց գնդակ մը ընդունածի պէս։

— Աստուած իմ, դու՛ն ես։

Մէկէն փողոցէն անցաւ ու դարեջրատուն մտաւ։

դուռը գոցելէն առաջ զլխարկը հանած էր և տարօրինակ չարժուժ մը բրած էր անով զլխուն վրայ:

Գաղտնի ոտտիկանը ատկէ հետեւցուց թէ ներսը դուռնուող մէկու մը ուղղուած նշան մըն էր իրեն հասկցնելու համար թէ չըջակաները աղտաւ էին, հետեւաբար դուռնու կըլեկէ մարդը այն պիտի ըլլար զոր հետապնդել հարկ էր:

Մայթին մօտ կառք մը կեցած էր. կառապանը դուռնու վար ու ատեն ատեն ջղային ցնցումով մը չարժելով կը քնանար իր կառքին բաց դռնակին առջև նստած:

Փայի կառքին ետեւ սահեցաւ և սպասեց տեսնելու համար կառքերէն ելողները:

Բանի մը վայրկեան կառք մարդ մը երեւցաւ որուն մազերը, կիսամօրուսը և պիտերը մոխրագոյն՝ գրեթէ ձերմակ էին:

Փայի պիտի թողուր որ այդ մարդը անցնի երթալ եթէ չտեսնար որ դարձած էր կառքերէն դրան քով ներսը մնացող մէկու մը հետ խօսելու համար: Այդ ներսի մարդը Փայի կրցաւ տեսնել, երիտասարդ ստանալն էր:

— Ահա երկու լաւ ծառայողներ արագօրէն կատարուած, ըսաւ ինքնին:

Մարդը մինչև անկիւնը դնաց, յետոյ դառնալով քնացող կառապանին զիմեց:

Փայի դժուարութեամբ կրցաւ ինքզինք ծածկել կառքին շուրջը դառնալով:

Բայց որովհետեւ մօխրագոյն մօրուքով մարդը կառքին մէջ կը մտնար և կառապանը դաճաւորակին վրայ կ'ելլէր, կրցաւ մայթին վրայ երթալ առանց տեսնուելու պահուրտեցաւ նպատակաձառի մը կառքին ետեւ որ բարեալաբար եկաւ այնտեղ կեցաւ:

Երբ կառքը դարձաւ և ձիերը ուժգին ճորակելով ճամբայ ելան, Փայի ետեւէն վազեց:

Միւսնայն վայրկեանին սուր ու երկայն սուղիչի ձայն մը լսուեցաւ որ սարսափացուց գաղտնի ոտտիկանը:

— Նշան մըն է ստիկա, ըսաւ ինքնին, կառքին մէջ գանուողին խմաց տալու համար թէ կը հետապնդուի:

Յայտնի կ'երևար որ կառապանը հրահանգ ուղարկած էր շուտ երթալու՝ որովհետեւ ձիերը մտրակեց, որոնք շատ դժուար ձիեր էին, այնպէս որ Փայի սկսաւ վախնալ որ կառքը պիտի կորսնցնէ, թէև կրցածին չափ կը վազէր:

Կառքը Չորրորդ Ծառուղիէն վեր եկաւ, բայց երբ կը հասնէր տասներեքերորդ և տասներորդ փողոցներուն միջև՝ ոտտիկան մը մայթին վրայէն վազեց և իր գաւազանը բարձրացուց կառապանին հրաման տալով որ կենայ:

Փայի մէկ ակնարկով կացութիւնը կ'ընեց:

Ոտտիկանը աղանջալարար այնպէս կը գատէր թէ կառքին ընթացքը կանոնական արագութեամբ սահմանէն կ'անցնէր:

Փայի որ գրեթէ չնշատալաւ եղած էր, օգուտ քաղեց այս յտադրումէն հոնկէ անցնող պարագ կառք մը նստելով. կառապանին ձեռքը հինգ ատարնոց թուղթ մը թրխմեց ըսելով:

— Ամենքն ալ ձեզի՝ եթէ աչքէ չկորսնցնէք ձեր դիմացը եղող կառքը:

Հազիւ մէջը մտած էր երբ միւս կառքը մէջտեղ եկաւ, բայց աւելի մեղմ գնացքով մը:

Տասներորդ փողոցէն անցաւ, յամբարար մենչեւ Տանդուկեցերօրը եկաւ, յետոյ աջ կողմը դարձաւ և ինչաւ մինչև Իրվիկ հրապարակը:

Հոն ձիերը մտրակուեցան և կառքը տարին մինչև Բաներօրդ փողոցը, յետոյ դարձաւ դէպի աջ դարձաւ և Կրամէրի փարքի շրջանը բրաւ:

Փացի միշտ լրտեսելով՝ տեսաւ կառապանը որ կը թուէր զլուսը ծուկ բան մը մտիկ ընելու համար :

Համազուեցաւ որ ներսի ուղեւորը կառապանին կը խօսէր առջևի պատուհանէն :

Կրամէրսի Փարքէն ետքը՝ կառքը ամենաաղանդակ շարժումներ ըրաւ :

Տուներու խումբի մը առջև հասնելով՝ կառքը կը ըսէր կամաց կամաց քալել մինչև ծայրը , բայց անկիւնը հասնելուն՝ կառապանը կը մարտկէր ու կառքը կը դառնար խօլական զնացքով մը :

Ամէն անկիւնէ այսպէս կը դառնար ինչ որ ալ ըլլար փողոցին ուղղութիւնը :

Գրեթէ բոլոր այդ դարձումներուն Փացի կառքը իր աչքերէն կը կորսնցնէր քանի մը վայրկեան :

Այդ միջոցներէն մէկուն մէջ Փացիի կառքը ճիշտ ատենին հասաւ թոյլ տալու համար երկտասարդ գաղտնի ոստիկանին իր հետեւած կառքին զոնակին գոցուելուն ձայնը լսելու համար :

Վայրկեան մը ետքը , մարդ մը նշմարեց , որ ո՛չ մոխրագոյն ո՛չ սև մօրուք ունէր , որ վաղելով փողոցէն անցաւ բոլոր ուժովը և զնաց մայթին վրայ :

Ակնթարթի մը մէջ Փացի ցատքեց իր կառքէն ու ետեւէն վազեց , որովհետև գիտէր թէ հակառակ իր նոր կերպարանքին , հետապնդած մարդն էր :

Արշաւանքը երկար չտեսցաւ : Անկիւն մը գտնուող կապելայի դրան առջև փախտականը ներս խուժեց ու աներևոյթ եղաւ :

Փացի քանի մը մէզր միայն հեռու էր :

Ոստիկան մը որ դէմը կը գտնուէր , տեսնելով այդ իրանցումը , ճամբուն կէսը յառաջացաւ . Փացի անոր քով գնաց :

— Ոստիկան, մուտքի դրան վրայ հսկեցէք, գոչեց
երկտասարդ գաղանի ոստիկանը և ասլահար ոստիկանը
տակաւին բերանը չբացած ու հարցում մը չըրած, Փացի
կ'անցնէր այն դռնէն ուր մարդը մտած էր:

Ինքզինք պզտիկ նրբանցքի մը մէջ գտաւ. իր առջեւ
դուռ մը կար որ տակաւին կը թրթուար կարծես թէ քիչ
մը առաջ ուժղին բացուած ըլլար:

Այս դռնէն անցաւ և մտաւ զինեռան սրահ մը յա-
ճախորդներով լեցուած:

Այս բազմութիւնը նպաստաւոր էր փախուստի մը
համար:

Փացի շուտով հաստատեց թէ իր հետապնդած մարդը
հոն չէր և խօսքն մտածեց թէ անիկա փախած ըլլալու էր
կարուած անկիւնի դռնէն:

Արդարեւ ներկաներու զարմացական նայուածքները ո-
րոնք այդ դռան յոռած էին, իրեն խօսքն հասկցողին
անցած գառցածը:

Դէպի այդ դուռը վաղեց.

Եթէ ոստիկանը կատարած էր ինչ որ իրեն ըսուած էր,
մարդը օձիբէն բռնուած ըլլալու էր դուռն ելած ատենը:

Դուռը բացաւ և իր աչքերուն պարզուած տեսարանը
յստակօրէն իրեն ասպացուց թէ մարդը անկէ գացած էր:

Ոստիկանը մայթին վրայէն կ'ելլէր որ յայտնի կ'երե-
ւար տարածուած էր բոռնցքի հարուածով մը:

Շուէջը կտրած էր և երբ Փացի իրեն հարցուց թէ
ինչ եղած էր մարդը հաղիւ կրցաւ մատովը ցոյց տալ օ-
ղային երկաթուղիի սանդուխը որ փողոցին անկիւնը կը
դանուէր:

Ճիշտ այդ վայրկեանին կառախումբ մը կ'լկնար հոն:
Փացի սանդուխէն վեր կ'ելլէր աստիճաններէն երեք

ԿԵՆՈՅ ԿԱՄ ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նոյն միջոցին Ձիք ներկայացած էր «Գիրեզմանք»ի քանոնը հետը աղատ թողուելու արտօնագիր մը տաած ի նպատակ Պատ Վէսթօնի կամ բուն աշուհով՝ Կրօկանի:

Երբ փողոց կ'ան Կրօկան բտաւ.

— Խօսքերնուդ աւերն էք, բարեբախտարար: Կարծեցի որ զիս մոռցած էիք. այդ պատճառաւ չխտակը չպիտի բարկանայի:

— Ձե', բտաւ Ձիք, երբ խօսք կուտամ՝ ընդհանրապէս անանկ մը կ'ընեմ որ զայն կատարեմ:

— Լաւ ուրեմն ի՞նչ կ'ուզէք ինչ, բտաւ Կրօկան, ապոր համար բան մը կ'ուզէք անշուշտ. պարապ տեղը զիս չաղտանցիք:

— Շատ լաւ կը խօսիք, բտաւ Ձիք: Ձեր ըսածին մէջ շատ խմատ կայ: Պէտք է որ քանի մը հարցումներու պատասխանէք և եթէ չհասկնաք թէ այդ հարցումները ո՞ր կը ձգտին՝ աւելի լաւ ձեզի համար:

— Շատ աղէկ, բտաւ Կրօկան. օն ուրեմն՝ հարցուցէ՛ք:

— Առաջին հարցումը սա է. ինծի ճշմարտութիւնը բոլր հաստատելով որ չէիք զիտեր թէ ինչու համար ձեզ 73րդ փողոցին ու Գոլտմպոս ծառուղիին անկիւնը կ'անչեցին:

— Այո՛, ճշմարտութիւնը բոլի:

— Ուրեմն աղայ գողնալու ձեռնարկութեան մէջ չէիք:

— Ձե', այդ մասին ինծի բան մը չէր ըսուած. բայց մտածեցի թէ ճիշտ հոտ կը գտնուէի ընելու համար այն քաները որոնց համար կ'անչուած էի:

երեք ցառքելով, երբ ճարճատիւն մը և ցնցում մը իրեն
խմացուցին թէ կառախումբը կը մեկնէր :

Ուղեց անցնիլ, առանց կանգ առնելու, պաշտօնա-
յին առջեւէն որ տոմսակները կը ծակէ և վազել ու ցատ-
քել ճամբայ ելած կառախումբին մէջ :

Բայց կարծելով թէ կը փորձէր ձրի ճամբորդել՝ տոմ-
սակներու պաշտօնեան անոր ուսէն բռնեց պոռալով .

— Երիտանարդ, ո՛ւր է ձեր տոմսակը :

Փացի կտտաղութեան աղաղակ մը արձակեց և ջանաց
օձիքը աղատել :

Բայց կառախմբին վերջին կառքը անցած էր :

Այն մարդը որուն կտեւէն Փացի այնքան ջերմօրէն
հետապնդած էր երեւցաւ վերջին կառքին զոնակէն :

Իր բերնին վրայ հեգնական ժպիտ մը կը փթթէր :

Փացի չփոխած՝ չրթունքը խածաւ և այդ գայրացուցիչ
տեսարանէն գլուխը անդին դարցուց :

— Ըսել կ'ուզէ՞ք, չարունակեց Չիք, թէ իրենց դիտաւորութիւնն էր ձեզ հոն ունենալ որպէս զի գործերնուն օգնէք, բայց տրամադիր չէին նախապէս իմաց տալու ամէն բան :

— Գրեթէ այդ է ըսել ուզածս, ըսաւ Կրօկան : Իմ ընթացքս շատ օրինակելի չէ՝ դուք ալ լաւ դիտէք, այնպէս որ լաւագոյն է բացէ ի բաց ձեզի խոստովանիլ որ անմեղադրելի մէկը չեմ : Բայց գալով աղաքներու առեւանդման այս գործին՝ ես մէջը մատ չունիմ. այդ բանը չեմ սիրեր, ասկէ լաւ բան մը չկրնար առաջ դալ և շատ ալ վտանգաւոր է :

— Կը կարծէ՞ք որ այդ մարդիկը այս մասին ձեր զգացումները գիտէին :

— Ձեմ կարծեր, ըսաւ Կրակօն լուրջ չեչտով մը : Ինձ նայեցէք, զարմանալի գործի մը մէջ եմ որուն մասին տակաւին որոշ պաշտօնար չունիմ : Վաստակելիք դրամ կայ և վաստակեցայ առանց բոլորովին անպարկէշտ բաներ ընելու, ի բաց ասեալ երկու երեք օր առաջուան խնդիրը :

— Ո՞վ ձեզ պահնորդ գրկեց այդ անկիւնը :

— Ծէքը :

— Գիտեմ թէ ով է :

Չիք որ կը յիշէր Փայրի պատմութիւնը ծէք անուանով մէկու մը և փոքրիկ ծերուկին հանդիպումին մասին Չորրորդ փողոցի զարեջրատան մէջ, իսկոյն եզրակացուց թէ Կրօկան փոքրիկ ծերուկին հետ այդ ծէքի միջացաւ յարաբերութիւն ունեցած էր միայն :

Այսուհանդերձ իրեն սա հարցումը ըրաւ :

— Անտի քիչ շատ աշխատեցաք մէկու մը համար որ ծէքի հետեւն է :

— Ծշմարիտ է :

— Երբեք այդ մարդը տեսա՞ք :

— Ապահով չեմ: Բայց անգամ մը ձէքը և փոքրիկ ծերուկ մը տեսայ որ իրարու հետ կը խօսակցէին և ենթադրեցի որ այդ փոքրիկ ծերուկը մուկին մէջ դործող տնձն էր, բայց վստահ չեմ: Երբ ձէքի հարցուցի ըսաւ. «Քեզի պէս խեղճ արարած մը աւելին գիտնալու պէտք չունի»:

Զիք համոզուեցաւ թէ կրօնանէն քաղած էր այն բոլոր անգեղեցիկութիւնները զորս այս վերջինը կրնար տալ: Ատենք մեծ բան մը չէին, բայց այնպէս ինչպէս որ էին՝ կը հառատառէին Նիքի ու Փացիի անգեղեցիկութիւնները:

Չուզելով այդ մարդուն հետ ժամանակն կորսնցնել, մնաս բարով ըսաւ խոյն, ընդունելով զողին սրտարուխ չնորհաւորութիւնները և բարեկամական հաւաստիքը:

Աճապարանքով Նիքի գնաց ուր դտաւ Փացին որ իր մեծաւորին օրուան դէպքերու պատմութիւնը կ'ընէր:

Զիք այդ ամիսուն վրայ աւելցուց կրօնանէն տուած անգեղեցիկութիւնները:

— Իրենց ամբողջութեան մէջ, ըսաւ Նեք, այս անգեղեցիկութիւնները կարեւոր չեն բնաւ:

«Իմ տնձնատան խուզարկութիւններս ալ մեծ բան մը չիմացուցին ինծի մեր ձեռքին տակ եղող դործին նկատմամբ»:

«Կարծեմ, Փացի, ինքզինքիդ չառ բուռն մեղադրանքներ պէտք չէ որ ուղղեալ այդ մարդը փախցուցած ըլլաւուդ համար»:

«Յայտնապէս կ'երեւայ որ չառ վարպետորդի մարդ մըն է և չառ ալ ճարպիկ, որ իր ինքնութիւնը կը պահէ նոյնիսկ անոնցմէ որոնց հետ կը դործէ»:

Անոնց վրայ իր իշխանութիւնը կը պահէ իրենց ծառայութիւնները առատաձեռն կերպով վարձատրելով, բայց ո՛չ մէկին իր զազանիքը կուտայ:

«Հիմա, այս ըսելէ ետքը, կրնամ ըսել որ ես առաւելութիւն մը ձեռք բերի զոր դուք կորսնցուցած էիք, բայց ասիկա ո՛չ իմ վարպետութեանս ո՛չ ալ դատողութեանս չնորհիւ է, այլ առւելել բախտիս չնորհիւ:

«Ձեր երկուքէն ալ խուսափող մարդուն հետքին մէկ մասը գտայ:

— Այոպէս պիտի ըլլար, դուք հետքը պիտի գիտնայիք, ըսաւ Փայի:

Փայիի չեղած այնքան յուսախաբութիւն կ'արտայայտէր որ մեծաւորն ու Ձիք չկրցան իրենց ծիծաղը զսպել:

— Մի՛ մեղադրեր, Փայի, ըսաւ Նիք: Դիպումս օգային երկաթուղիի կայարանը կը գտնուէի, վարը փողոցը նայելով, երբ քեզ տեսայ որ վազելով եկար ու տափկանին հետ խօսեցար: Նայեցայ թէ որո՞ւ հետեւէ ինչպէս էր և տեսայ մարդը որ բռնօրէն գինեատուն խուժեց հետեւի դռնէն, յետոյ գրեթէ իսկոյն դուրս ելաւ, ոտով կանը բոռնցքի հարուածով մը սապալեց և երկաթուղիի սանդուխը խուժեց:

Բնականաբար չէի գիտեր թէ ո՞վ էր և ինչու համար կ'ուղէիր բռնել: Բայց որովհետեւ տեսայ թէ ի՞նչ ճարպիկութեանը ազատեցաւ ոտափկանին ձեռքէն՝ զինքը աչքէ չհեռացուցի և իրեն հետ միեւնոյն վախօնը մտայ:

Կ'ենթադրէի թէ քանի որ զայն կը հետապնդէս ըսել է պատճառ մը կայ: Ուստի իրեն հետեւեցայ երբոր կառքէն ելաւ Ութերորդ փողոցը:

Թող առի որ իմ առջեւէս սանդուխէն վար իջնէ և իրեն հետեւեցայ մինչեւ Սէնթ Մարքս հրապարտիլը և նշանակեցի այն տունը ուր մտաւ:

— Էսա՛ւ, դուք Փայի, Կ'ենթադրեմ որ փոքրիկ ձերուկը ժամանակին քաշուեցաւ դնաց և թէ այլեւս զինքը չպիտի տեսնենք Չորրորդ փողոցի օրահը, թէ իրեւ չփոքրիկ ձեր և թէ ուրիշ կերպարանքի մը տակ:

— Կատարելապէս իրաւունք ունիս, Փաղի, ըսաւ Նիք: Այս մարդը շատ աւելի յոգնութիւն յանձն կ'առնէ իր հետքը կորսնցնել տալու համար քան ու է չարագործ մը:

«Հիմա ամերիկեանք: Բայց նախ թող տուէք որ ձեզի ըսեմ կարգ մը բաներ զորս օրուան մէջ իմացայ:

«Միակ նշանակալից իրողութիւնը որ մեզի ծանօթ է գործին սկզբնաւորութիւնէն ի վեր՝ սա է որ՝ պարոն Անսէլի միջնորդութեամբ՝ Տրվէրօ անուն մարդ մը տասը հազար տոլարի չէք մը գանձած է: Նորերս Նիւ Եորք հասած այս Տրվէրօյի նկարագրութիւնը կը համաձայնի չարագործի մը հետ զոր կը ճանչնանք և որ այդ անունին տակ, իր արհեստը ի գործ դրած է Նոր Օրլէանի և Չիքախօյի մէջ: Սա գաղափարէն մեկնեցայ թէ միեւնոյն անձն էր և իմ քննութիւնս կատարեցի հետաձայնով ու հետագործ և այդ թշուառական խաբերային մասին բաւական զեղեցիկ պատմութիւն մը ձեռք ձգեցի:

«Որովհետեւ գիտեմ թէ այս մարդը զոր Տրվէրօ կը կոչենք, ծագուելու մասին արտագոյ կարգի վարպետ մըն է և թէ երկուք ալ այսօր ապացոյցը ունեցաք որ ձեր հետապնդած մարդն ալ խիստ վարպետ է այդ արհեստին մէջ, կարծեմ կրնանք, առանց սխալելէ վախնալու, ընդունիլ որ մեր փնտռած մարդը նոյն Տրվէրօն է որ այնքան նեղութիւններ պատճառեց Չիքախօյի իշխանութեանց որոնք կարող չեղան իր շահատակութիւնները արգիլել:

Այո՛, ըսաւ Չիք, բնաւ կասկած չի կայ և մեզի համար առաւելութիւն մըն է տախկա գիտնալ. բայց բան մը կայ որ ուշադրութիւնս կը գրաւէ:

— Ի՞նչ բան, հարցուց Նիք:

— Ինձ կը թուի թէ, պատասխանեց Չիք, այս ամենուն հետ մէկտեղ, այդ մարդը իր ծագումները շատ չի փոխեր, Ինչպէս ըսի, այս Տրվէրօն տեսած եմ իր բուն Կերպարանքովը և ըստ իմ խաղամու բարեկամիս՝ մին եմ

առաջին գործերէն մին է ուր քու հարսիլութիւնդ տե-
սայ : Մարդուն ոճիրը հաստատեցիր և կասեռեցաւ :

— Այդ վիշտը Բէյէսը բռնած Նիքոս Երզնկոյն ըն-
կերներէն մէկն էր և եթէ աղէկ տեղեկութիւնը ունիս՝
միակ մարդը որուն Տրվէքոսի ամբողջ վստահութիւնը
նստեցած է : Անոր համար շատ բուռն էր մը տեսէր :

— Եւ Նիքոս, վարպետ, հարցուց Փաղի շատ շահագրգի-
ռեամ, Տրվէքոս Բէյէսի գործին մէջ մատ ունէր :

— Ոչ ուղղակի կերպով, սխալման հետք չկար : Անոր
նստեցածը պահանջողութեան մը համար չեղած պատգ-
րութեան մը արդիւնքն էր, որու արդեւթիւն որ կ'են-
թադրուի թէ Տրվէքոս պատրաստած է, ըսաց Նիքոս
գործուեցաւ հոն էր :

Հոգալատը գաղտնի ոստիկանը լսեց և իր երկու օգ-
նակները արհեստին անոր վրայ ուղղելով, պարմացան
դէմքին ծանր ու լուրջ արտայայտութենէն :

— Դեռ ըսելիք մը ունիս, ըսաւ Չիքոս : Ես ուրիշ
չեմ տես :

— Այո՛, ըսաւ Նիքոս ծանրութեամբ : Այո՛ զերբին
բնակարանի փոփոխութիւն մէջ խնայայ որ Տրվէքոս Երզնկոյն
ըրած է որ բան մը կայ գոր, պէտք է ընէ մեռնել ա-
ռաջ, այն է զիս մեռնելի չարարելէ հոգը ինչպէս կս
չարարեցի վէշերն Բէյէսը : Չիքոսի ինքնութեանց
մէջ ունեցած բարեկամներն կը մտածեն որ եթէ Տրվէքոս
այժմ հոս կը գործէ՝ Նիքոսը գալով իր ճամբան նպա-
տակն է իր վրէժը գործադրել ինձի դէմ :

Երբ չարակամը գաղտնի ոստիկանը լսեց և իր երկու օգ-
նակները արհեստին անոր վրայ ուղղելով, պարմացան
դէմքին ծանր ու լուրջ արտայայտութենէն :

Իր կեանքին դէմ սպառնալիք մը առաջարկ վարդի
բան մը էր Նիքոս Բարթելի աստիճանէն մէջ փնջի
Չիքոս կրնային հարկը անձ համբել որոնք սպառնացած

այն հաղուագիւտ մարդերէն որ զինքը անտաժ են այնպէս ինչպէս որ է իրօք: Արդ, մեղի հասած անգիւլութեանց համեմատ չորս ծպտում ունի միայն և այդ չորսէն մէկուն հերքեւ կ'ապրի սովորաբար:

«Բան մը որ ցոյց կուտայ նաեւ թէ քեզի պէս մէկ վայրկեանէն միւսը չկրնար ու է ծպտումի մը մէջ մտնել:

— Անշուշտ ըսել կ'ուզես թէ, ըսաւ Նիք, իր ամէն մէկ ծպտումը իտր ուսումնասիրութեան մը արդիւնքն է և թէ չկրնար զանոնք զոտմածելն ակադէմիա և երկար ժամանակ չհորձամ:

— Ինչ որ ըսել կ'ուզեմ, ըսաւ Չիք, սա է թէ չպիտի համարձակի վայրկեանի մը մէջ ծպտում մը յօրինել:

— Այդ ամէնքը ըսել կ'ուզեն թէ, նկատեց Նիք, այս պործին մէջ վնասուիւ եւք մարդ մը: որ իրեն հատուկ ծպտումները ունի:

— Ճիշտ այդ ըսել կ'ուզէի, ըսաւ Չիք. բայց զուն կ'ըսէիր որ ուրիշ բաներ ունէիր հաղորդելիք այս խնդրին վրայ:

— Այո՛, ըսաւ Նիք, նախ պէտք է ըսեմ որ այդ մարդը շատ վտանգաւոր և վրէժխնդիր մէկն է, որ շատ մը ոճիրներ զործած է և որ անողոք է իր վրէժխնդրութեանց մէջ: Տարօրինակ խորհուրդ մըն է, ըստ իրեն վրայ հաւաքած անգիւլութիւններու, ամեղուկ, խոհեմ, միշտեւ վախկոտութեան համոզ, իր ծրագիրներու դրժագրութեան մէջ յանդուգն, ծայրահեղ իր ատելութիւններուն յագուրդ տալու համար և շատ հաւատարիմ իր սիրած անձերուն հանդէպ:

«Հիմա, այս ըսելէս ետքը, կը յիշէք Կլիստի Բէյէսի գործը, այն մարդը որ Չիքաիցի մէջ ձերբակալեցի Քուօֆուլթիւնդ ինձ ընծայելէ քիչ ժամանակ ետքը Չիք:

— Կատարելապէս կը յիշեմ, պատասխանեց Չիք: Այն

այն հաղուազիւտ մարդերէն որ զինքը տեսած են այնպէս
ինչպէս որ է իրօք: Արդ, մեղի հասած տեղեկութեանց
համեմատ չորս ծպտում ունի միայն և այդ չորսէն մե-
կունն ներքեւ կ'ապրի սովորաբար:

«Բան մը որ ցոյց կուտայ նաեւ թէ քեզի պէս մէկ
վայրկեանէն միւսը չկրնար ու է ծպտումը մը մէջ մտնել:

— Անշուշտ բոկ կ'ուզեա թէ, բոաւ Նիք, իր ամէն
մէկ ծպտումը խոր ուսումնասիրութեան մը արդիւնքն է
և թէ չկրնար զանոնք դոժմածեկն ակառպէս և երկար ժա-
մանակ չփորձած:

— Ինչ որ բոկ կ'ուզեմ, բոաւ Չիք, առ է թէ չփո-
տի համարձակի վայրկեանի մը մէջ ծպտում մը յօրինել:

— Այդ ամէնքը բոկ կ'ուզեն թէ, նկատեց Նիք, այս
դործին մէջ փնտռելու ենք մարդ մը, որ իրեն հասուն
ծպտումները ունի:

— Ճիշտ այդ բոկ կ'ուզէի, բոաւ Չիք. բայց դուն
կ'ըսէիր որ ուրիշ բաներ ունէիր հաղորդելիք այս խնդրին
վրայ:

— Այո, բոաւ Նիք, նախ պէտք է բռնմ որ պզդ
մարդը շատ վտանգաւոր և վրէժխնդիր մէկն է, որ շատ
մը ոճիրներ դործած է և որ անողօք է իր վրէժխնդրու-
թեանց մէջ: Տարօրինակ խորհուրդ մըն է, բոա իրեն
վրայ հաւաքած տեղեկութիւններուս, ամեղունկ, խոհեմ,
մինչեւ վախկոտութեան համոզ, իր ծրագիրներու դոր-
ծադրութեան մէջ յանդուգն, ծայրահեղ իր ատելութիւն-
ներուն յազուրդ տալու համար և շատ հաւատարիմ իր
սիրած անձերուն հանդէպ:

«Հիմա, այս բանէն ետքը, կը մեռէ Դիւն Բէյէտի
դործը, այն մարդը որ Չիքակոյի մէջ ձերբակալեցի քո
օգնութիւնդ ինձ ընծայելէ քիչ ժամանակ ետքը Չիք:

— Կատարեալապէս կը յիշեմ, պատասխանեց Չիք: Այն

առաջին գործերէն մին է ուր քու ճարպիկութիւնդ տեսայ: Սարգսն ոճիրը հաստատեցիր և կատուեցաւ:

Այդ վիշտն Բէյէսը ըրած էիք: Տրդէթոյի ընկերներէն մէկն էր և եթէ աղէկ տեղեկութիւն ունիւ՞միտի՛ մարդը որուն Տրվէթոյի ամբողջ վստահութիւնը հոգւրած է: Անոր համար շատ բուռն պէր մը տեսէք:

— Էսէք, վարպետ, հարցոց Փացի շատ շահագրգռուած, Տրվէթո Բէյէսի գործին մէջ մասն ունէ՞ր:

— Ոչ ուղղակի կերպով, պատահականց նիւ: Ապաննութիւնը դրամադորութեան մը համար եղած գաւազութեան մը արդիւնքն էր, որ առդրութիւն որ կ'ենթադրուէ՛ր թէ Տրվէթո պատրաստած է, բայց երբ ոճիրը գործուեցաւ հոն էր:

Հռչակաւոր գաղանի ոստիկանը յետ և իր երկու օգնականները աքերնին անոր վրայ ուղղելով, զարմարանդէմբին ծանր ու յուրյ արտայայտութիւնէն:

— Ի՞նչ բնիկք մը ունիւ՞մ: Ըսաւ Չիք: ոգ մտ ովք որ

— Այո՛, ըրած էիք ծանրութեամբ: Այս վերջին քսանըւորս ժամերուն մէջ խնցալ որ Տրվէթո երդումըրած է որ բան մը կայ գոր պէտք է ընէ մեռնել առաջ, այն է զիս մեռցնել չարչարելէ ետքը՝ ինչպէս կա չարչարեցի վիշտն Բէյէսը: Չիքակոյի իշխանութեանց մէջ ունեցած բարեկամներս կը մտածեն որ եթէ Տրվէթո այժմ հոս կը գործէ՛ նիւ ետքը գայով իր ճշմարիտ նպատակն է իր վրէժը գործագրել ինծի դէմ:

Հռչակաւոր գաղանի ոստիկանը չէր երկու օգնականները լոկաւորներ փոխաւորեցին որոնց մէջ պարմանքը միաժամանակեան հետ կը խճառուէր ունեւա չի

Իր կեանքին դէմ սպամնալիք մը արտաքին վտարի բան մը էր Նիք Բարթըրի աստարեզին մէջ Փացի և Չիք կրնային հարիւր անձ համբել որոնք սպառնացած

էին Նիք Բարթըրի գլուխը ուսել, բայց այս վերջինը բոլոր այդ սպառնալիքները իբրեւ գովեստ ընդունած էր, առանց կարեւորութիւն տալու:

Եւ հիմա իրենց այնպէս կը թուէր թէ այս մարդը որ որ չէր գիտեր, ինչպէս իրենք կը հաւատային, վախ բառին իմաստը, ճշմարիտ մտատանջութիւն մը կը կրէր:

Չէին գիտեր ինչ պատասխաններին և որովհետեւ հռչակաւոր գաղտնի ոստիկանը թաղուած կը մնար իր մտածումներուն մէջ, քանի մը վայրկեան ծանր լուծութիւն մը տիրեց:

Վերջապէս Նիք թօթուեցաւ և ըստ:

— Բայց պէտք է մեր գործը շարունակել:

— Վարպետ, ըստ Ձեր, Տըվէրօյի այս մահուան սպառնալիքը աւելի լուրջ կը նկատես քան անոնք որ սովորաբար քեզի կ'ուղղուին:

— Այո՛, ըստ Նիք ձայնին մէջ նոյն լրջութեամբ: Գիտեմ որ այս մարդը անսովոր կերպով վարպետ է, իր խորամանկութիւնը շատ մեծ է և յուսահատութեան քաջութիւնը ունի երբ նեղը մնայ: Չեմ կարծեր որ դուք, որ զիս այնքան լաւ կը ճանչնաք, պիտի երեւակայէք թէ երկիւղ ունիմ երբ կ'ըսեմ որ այս գործը կը նկատեմ պարագայ մը ուր իմ կամ մեր փնտտած մարդուն կեանքը խնդրոյ առարկայ է:

Մօտ Լանտօնի գործէն ի վեր ուր անկարողութեան մատնուեցայ սոսկալի խառնուրդէ մը որ կը պարունակէր իմ վրաս ջախջախուած սրուակը, սա մտածումը ունիմ թէ այնքան անխոցելի չեմ որքան կը հաւատայի Բայց...

Հռչակաւոր գաղտնի ոստիկանը բոլոր բարձրութեամբը անկուեցաւ և իր ձեռքով աղմկալից զարնելով սեղանին

— Այդ մարդը կամ ես, ըստ: Վայրկեան մը զինքը չպիտի թողում: Այս սպառնալիքը ինձ ուղղուածներուն մէջ ամենէն լուրջն է, բայց կանոնը նոյնն է. ինձ սպառնացող մարդը պէտք է պատժուի: Պիտի պատժուի նոյն իսկ եթէ հարկ ըլլայ ասոր համար կեանքս վրայ տալ:

ԽՈՐՀՐԴԱԽՈՐ ԴՐԱՅԻՆ

Ձիքի ու փացի մեկնումէն ի վեր հազիւ քառորդ ժամ անցած էր երբոր աղախինը եկաւ Նիքի ըսելու որ պարոն Ավրրի դուռը կեցած էր և կը փափաքէր ղինքը տեսնել :

Նիք հրամայեց աղախինին ճէնթլմէնը մտցնել փոքրիկ Սայօնը ուր խկոյն ինքն ալ գնաց :

Ներս մտնելուն՝ պարոն Ավրրի ոտքի ելաւ և ըսաւ .

— Շատ կը վախճամ, պարոն Քարթըր, որ զիս չափազանց յամառ մէկը պիտի նկատէք : Եկայ յուսալով որ բախտ կ'ունենամ հանդիպելու ձեր այնքան զբաղուած կեանքին մէկ պարապ ժամուն և թէ չնորհ կ'ընէք քանի մը վայրկեան սկսելու համար ճատրակի խաղը զոր այնքան կը փափաքիմ խաղալ ձեզի հետ :

— Ո՛րտքս զբաղած է կարեւոր գործով մը որուն այս զիչեր պէտք է զոհեմ բոլոր մտածումս, ըսաւ Նիք Քարթըր, բայց ձեզի ժամ մը կը չնորհեմ, պարոն Ավրրի, և կարելի այս փոփոխութիւնը օգտակար կ'ըլլայ ինծի :

Պարոն Ավրրի ոտքի ելաւ խիստ զուարթ, իր դէմքը յայտնի գոհացում մը ցոյց կ'ուտար :

— Պարոն, ըսաւ, աշխարհի բոլոր ճատրակ խաղացողներուն զօրութիւնն ու շահատակութիւնները գիտեմ, ծանօթ թէ անծանօթ, թէ՛ հռչակաւորները և թէ անոնք որոնք այս խաղը իրենց կեանքի միակ նպատակը չեն ըրած : Այս կերպով է որ գիտցայ թէ ճատրակի լաւագոյն խաղացողները երկար ատենէ ի վեր համոզուած են որ եթէ զուք, պարոն Քարթըր, այս խաղով զբաղէիք շու-

տով առաջնակարգ խաղացող մը կ'ըլլայիք: Հանձար ու-
նիք և շիտակը անձկութեան մէջ եմ իմ տկար ոյժերս
չափելու ձեցի հետ:

Խոնարհեցաւ Նիքի առջեւ և բնակարանէն միասին
դուրս ելան ըսելով.

— Լաւ ուրեմն՝ երթանք:

Նիք առաջին յարկէն ուր կը բնակէր անոր հետեւե-
ցաւ մինչեւ երրորդ յարկը, ուր մտաւ փոքրիկ սալոն մը
որ թերեւս քիչ մը տարօրինակ՝ բայց վայելուչ կերպով
կահաւորուած էր:

Հատարակի բաղմամբիւ սեղանները և ճափարակները ոչ
ընդ սենեակին մէջ կը դասուէին, ամէն կողմ զբաղեց-
նուած էր մէկ քանիս շատ գեղեցիկ էին, յատկապէս զոյգ
կուսակիցներ թէ խաղացողի մը բնակարանն էր:

Բնակարանի տնօրէնը գտնուէր անոր պարտն Ալլերի Ը-
նաւ իր հարկէն:

— Բրոդուէրներ այն է որ, պարտն Բարթըր, գրեթէ
մոլեռանդ մըն եմ ամէն անակ բախտախաղերու, նոյնիսկ
կը խօստովանիմ որ ատենուք անսահման խաղացող մըն էի,
բայց այս վերջին տարիներս թղթախաղ չխաղացի դրա-
մով, թէեւ մեծ եռանդով կ'ուսումնասիրեմ հաւանական
նութեան գիտութիւնը:

Սենեակէն անցաւ երթալու համար նեղ ու երկար սե-
ղանի մը քով որուն վրան փայլուն կերպով յղկուած էր
կողանքին մէջ եղած բանալին դարձուց, կապարիչը վեր-
ցուց և Բարթըրի թուղթերը զոյգ առաւ, մտցաւ —

Դայրկեան մը Նիք երթալուց որ զինքը այդ սենեակը
բերած էր Բարթըր խաղալու համար և ծգտեցաւ հար-
ջին պարզութեանը վրայ:

Բայց չուտով նշարեց որ կը սխալէր:

Տաշիւր վերջնական պարտն Ալլերի սխալ շահու կրած

կորուստի հաւանականութեանց վրայ խօսել, իր ցուցմունքները հաստատելով թուղթերու միջոցաւ զորս ճարտիւթեանը կը զործածէր :

Նիք այն ատեն խորհեցաւ թէ անոյշ մեղաւորութեան ենթակայ մարդ մըն էր զէմինը : Անուշաղիր հետեւեցաւ անոր ասպնջներուն և ի վերջոյ պարտն Ավրրի խօսքը յանկարծ ընդմիջեց ըսելով .

— Բայց բոլոր ասոնք մեր խաղը կը յապաղեն :

ՅԱՐԱՑՈՅԻ սեղանը զոցեց, բանալին գրպանը գրաւ և ուղղուեցաւ զէպի սենեակին այն մասը որ տունին երեսի կողմը կը նայէր . անկիւնէ մը ճատրակի սեղան մը քաշեց և անոր երկու կողմերը մէյմէկ ամոռ դրաւ :

Քարերը նախապէս իրենց տեղերը շարուած էին խաղը սկսելու համար, Ավրրի նշան ըրաւ Նիքի իր գոյնը ընտրելու համար և զէպի դադանի ռոտիկանին հընց փոքրիկ սեղան մը որուն վրայ սիկատներ և լուցկի դրաւ :

Յետոյ նստաւ ըսելով .

— Վիճակ ձգենք տեսնելու համար թէ ո՞վ նախ պիտի խաղայ . . . ատոր շատ կարեւորութիւն կուտամ ևս :

Դրպանէն բէնի մը (մանր դրամ) հանեց, ձեռքին մէջ ծածկեց սեղանին վրայ և հարցական ակնարկ մը ուղղեց Նիքի :

Նիք ըսաւ .

— Երես :

Պարտն Ավրրի ձեռքը քաշելով ըսաւ .

— Երես է . դուք պիտի խաղաք առաջին անգամ :

Խաղը, ճատրակի համար, շուտ անգաւ և կէս ժամ կաքը, պարտն Ավրրի նշմարեց որ հեղ կաշութեան մասնաւորապէս է :

Հինգ վայրկեան ուսումնասիրեց կաշութիւնը տառնց յիշողութիւնն ընելու . վերջապէս ըսաւ .

— Թագուհին արդէն վտանգի մէջ է. եօթը հարուածով պիտի յաղթէք ու մաթ ընէք: Խուսափի՛ր կարելի չէ: Այժմ ինքզինքս յաղթուած կը խոստովանիմ որովհետեւ ու եւ է յոյս չի կայ: Պարոն Բարթըր փայլուն և յանդուգն կերպով կը խաղաք որուն մէջ, դոնէ այս պարագային, ծայրայեղ համարձակութիւն մը ցոյց կուտաք. ձեր հինգերորդ և վեցերորդ հարուածներուն, օրինակի համար, այն վայրկեանին իսկ պէտք էր որ գնահատէի. բայց չըրի:

Աթոռէն ելաւ և մտածկոտ դէմքով մը վայրկեան մը իր ակնարկը Նիքի վրայ խոնարհեցնելով՝ շարունակեց.

— Պարոն Բարթըր, ճիշտ այն մարդն էք որ կրնայ ինձ հայթայթել այն փոխարինութիւնը զոր երկար ատենէ ի վեր կը փնտռեմ և չեմ կրնար ստանալ:

Նիք այս խօսքերէն քիչ մը զարմացած գլուխը վեր առաւ և հարցուց.

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, պարոն Ավերի:

— Տարիէ մը ի վեր, առհուռազն շաբաթը երեք անգամ, ճատրակ կը խաղամ փորձ խաղացողի մը հետ որ կարծեմ սխալ տեսութիւններ ունի այս խաղին վրայ: Այսուանդերձ շատ քիչ անգամ կը յաջողւմ յաղթել իրեն: Այս իրիկուն ձեր խաղին մէջ յատկութիւններ տեսայ որոնք ցոյց կուտան փորձով ու գործնականապէս իմ Թիլման բարեկամիս տեսութիւններուն սխալները: Թոյ տուէք ինձ որ իսկոյն ձեզ իրեն տանիմ:

Նիքի առաջին շարժումը եղաւ մերժել, բայց երկար ժամանակէ ի վեր իր մէջը քնացող ճատրակի սէրը բոլոր ուժովը արթնցած էր խաղի սեղանին քով նստելով, և մանաւանդ այս ուրազ յաղթութիւնը տանելով:

— Պատճառ մը չեմ տեսնար դիշերը խաղալով չանցընելու, ըսաւ խնդալով: Որչա՞փ հեռուն և ո՞ւր կ'երթանք:

— Հեռու չէ բնականաբար, ըսաւ պաշտօն Ավերի: Իմ

բարեկամս չին ձեռով մարդ մըն է և այս խաղը այնքան
կը սիրէ որքան ես : Սէնթ Մառքս հրապարակը կը բնակի :
Նիք սարսուռաց :

Եթէ վարանած էր պս՛ մը երթալու , իր վարանումը
դադրեցաւ երբ իմացաւ որ խնդիրը Սէնթ Մառքս հրա-
պարակին վրայ է :

Սա գաղափարը անցաւ անմիջապէս մտքէն թէ իրեն
համար առիթ մըն էր այս թերեւս բան մը գիտնալու այն
մարդուն վրայ որուն հետեւած էր մինչեւ այդ փողոցը
գտնուող տուն մը :

Ուստի ընդունեց հրաւերը ըսելով թէ վար պիտի իջ-
նար իր մեկնումը իմացնելու և թէ խսկոյն պարոն Ալլըրի
պիտի միանար անդատակին մէջ :

Իր բնակարանը համեմելով՝ Զիքը կանչեց հեռաձայնով .
բարեկախտաբար այս վերջինը իր սենեակը կը գտնուէր :

Զիքի ըսաւ թէ ուր կ'երթար և անոր յանձնարարեց
Փացիի իմաց տալ որպէս զի երկուքը միասին գան հոն
մօտերը , որովհետեւ կրնար ընելիք ցործ մը ըլլալ իր
սեանդիւքներուն հետեւանքով :

Դուրս ելաւ և գտաւ պարոն Ալլըրին որ անդատա-
կին մէջ իրեն կը սպասէր :

Երկու մարդիկը տունէն մեկնեցան և ուղղուեցան
դէպի Սէնթ Մառքս հրապարակը ամենէն կարճ ճամբով :

Նիք խոր դարմանք մը զգաց տեսնելով որ այն տունը
ուր կ'առաջնորդէր պարոն Ալլըրի նոյնն էր ուր մտեր էր
իր հետապնդած մարդը և որ խուսափեր էր Փացիի հե-
տապնդումէն նոյն օրուն միջօրէէն ետքը :

Տունը անդղիական տուներու ոճով կառուցուած էր ,
ներքնայարկով . սալօճները երկրորդ յարկը կը գտնուէին :

Նիք իր ընկերոջ բան մը չըսաւ . բայց երբ ծառայ մը
դուռը բացաւ , այնքան մօտէն հետեւեցաւ պարոն Ալլը-
րիի և լսեց թէ կ'ըսէր .

մըն էր, այսինքն ապականայ փոքրիկ զուռներուն պէս բացուող :

Թեւեթէն մէկը բացաւ և բան մը նստեց դուրս զոր դրականէն հանած էր :

Պատուհանը գոցեց, վարագոյրները առաջուան պէս անդերնին դրաւ, իր աթոռը դարձաւ և նստելով՝ սկսաւ իր առջեւ եղած խաղին քարերը ուսումնասիրել :

Մինչ այսպէս ղրաղած էր, երկու անձեր որոնք պատուհաններուն ներքեւ էին, փողոյէն անցան և հակառակ կողմը հասնելով՝ գլուխնին վերցուցին դէպի այն բնակարանը ուր կը գտնուէր Նիք :

Իրենցմէ մին ըսաւ միւսին :

— Մեծաւորը այդ սենեակն է :

— Այո՛, պատասխանեց միւսը : Այս թղթէ փոքրիկ գնդակը նշան մըն է մեզի իմացնելու համար թէ վերն է :

Այդ երկու մարդիկը, ինչպէս գուշակեցիք, Չիքն ու Փաղին էին, աշխոյժ և հաւատարիմ պահապանները, հրակելով այնտեղ ուր Նիք զիրենք կոչած էր :

Նիք երկար ատենէ ի վեր թաղուած էր ճատրակի տախտակին վրայ, երբ իր մօտը թեթեւ աղմուկ մը լսեց աչքերը վերցուց և սարսուռաց :

Իր առջեւ կեցած էր սեւ մազերով, սեւ աչքերով, սեւ պեխերով մարդ մը, վայելչօրէն ձեւուած սեւ զգեստ մը հագած՝ մինչեւ վիզը կոճկուած :

Տըվէրօն էր :

— Այ այս իրիկուն այս խաղը չպիտի խաղաք, պարոն Բարթըր, ըսաւ մարդը :

— Չէ՛, բայց աւելի ուշադիր ու աւելի վարպետ կերպով պիտի խաղամ, Տըվէրօ :

— Ահ, ըսաւ Տըվէրօ, զիս կը ճանչնաք :

— Այո՛, պատասխանեց Նիք: Ձեզ կը ճանչնամ այս ծպտումին ներքե: Ձեզ չկրցայ ճանչնալ Աւլըրիի ծպտումին տակ:

«Հիմա քաղուածք մը ընենք: Իբրեւ բնական անձ ծանօթ էք Ռօզ անունով. փոքրիկ ծերուկի կերպարանքով՝ կը կոչուիք Մէլրօզ և այս ծպտումին տակ՝ Տըվէրօ անունով: Ձեմ խօսիր ձեր մոխրադոյն մազերով ու մոխրադոյն մորուքով կերպարանափոխութեան վրայ, որուն համար անուն մը կ'առնէք ուր դարձեալ Րօզ կայ: Ամէնը այս է:

Նիք ստիպուին ակոտէն կրած չէր, բայց իր ձեռքը բռնած էր բէվովէրին կոթը:

— Շատ քաջ էք, պարոն Քարթըր, ըսաւ Տըվէրօ: Ինձ ըսին որ ոչ մէկ բան կրնայ ձեր ջիղերը թունդ հանել: Այս միջոցիս ձեզի կը նայիմ և ոչ մէկ գող, ոչ մէկ սարսուռ կը տեսնեմ վրանիդ, այսուհանդերձ մահուան այնքան մօտ էք որքան երբեք չէք եղած ձեր կանքին մէջ:

— Ուրեմն իրաւոյնէ մօտ ըլլալու եմ, ըսաւ Նիք, որովհետեւ մէկէ աւելի անգամներ հազիւ պրծած եմ մահէն:

— Այնքան մօտ որքան երբեք չէք եղած ձեր կեանքին մէջ կրկնեց Տըվէրօ:

Իր դած, հանդարտ ու հաստատ ձայնը անողոք որսչում մը կը յայտնէր:

— Ապահով հողի եւ յուսարից հողի մը ունիք, պարոն Քարթըր, շարունակեց Տըվէրօ. բայց անօգուտ է հաւատալ թէ տակաւին յոյս մը կը մնայ ձեզ:

Աչքերը յառած էր Նիքի աչքերուն որոնք կրնային տեսնել անոնց մէջ ստեղծութեան բոցերուն շողալը:

Տըվէրօ շարունակեց.

— Պէտք է ընդունիք որ այն մարդը որ համբերու-

թիւնն ու հարակիւթիւնը ունեցաւ ձեզ այստեղ բերելու, ինչպէս եւ ըրի Ավրրի անունին տակ, ձեր վերջը բերելու համար վարդեա կարգադրութիւն մը ըրած է:

— Այո, ըսաւ Նիք, առանց թողլու իր դիրքը սեղանին տակը, շատ մեծ վարկաւորութիւն մը ցոյց տուիք: Եւ եթէ այս բանը գրեալ ձեր հայտաւորութիւնը գրգռել կը խորտոխանիմ որ զիս կատարելապէս խաբեցիք: Այսուհանդերձ, պարոն Տըվէրօ, որովհետեւ այսօր ջանամ ձեր ամէն մէկ ծարուղին յարմար անունը տալ, կրնաք վրաստան ըլլալ որ այն վայրկեանէն ուր ձեզի հանդիպեցանք, գնդակապի թաղանթը պարոն Ավրրիի կերպարանքին տակ, երբեք չդադրեցայ ձեր վրայ կտակածելէ:

— Եթէ այնքան զիւրաւ հաւանեցաք, հոս գալու, կտակածներ ունենալով հանդերձ, ամենէն անբաժնեկի յանդգնութեամբ վարուած էք:

— Երբեք վտանգը հաշուի չեմ առնել, պատասխատեց Նիք:

— Լաւ կ'ընէք եթէ հիմա հաշուի առնէք, ըսաւ Տըվէրօ, որովհետեւ ձեզ մեռցնելու միտք ունիմ:

— Ինչու համար, հարցուց Նիք:

— Բնական է որ ձեզի ըսեմ թէ զիս կը նեղէք իմ արհեստիս մէջ, բայց այդ չէ պատճառը, իմ արհեստս պարզ միջադէպ մըն է որ յառաջ կուգայ այս քաղքին մէջ իմ ներկայութենէս: Ես եկած եմ ձեզ ազգանկելու համար. ձեզ սպաննելու պաղարհնութեամբ: Ասիկա ծրագիր մըն է որ տարիներէ ի վեր կը մշակեմ, արմէնաւէ հալածեցիք եւ մահուան դատապարտել տուիք բոլորեկամս, միակ վստահիկ խորհրդակալս զոր երբեք ունեցած եմ, այսինքն Վիլյէն Բէյէր:

— Ահ, այո, ըսաւ Նիք, գերազոյս անտարբերութեան շեշտով մը. կարծեմ կախել տուի այդ սուհոգի թշուառականը:

Ինքզինք բոլորովին կորսնցնելէ առաջ, Նիք զրպանէն հանած էր բռն մը կտրուած մետաքսէ թուղթի կտորներ այն թուղթէն որմէ զնդակ մը նետած էր, քիչ մը առաջ պատուհանէն վար:

Կրցաւ մասնակրովը այդ թուղթի կտորներէն նետել դե-
տին, առանց զինքը տանող երկու մարդերէն նշմար-
ուելու, մինչև այն վայրկեանն ուր, սանդուխին վրայ հասնելով՝ ինքզինք բոլորովին կորսնցուց:

Ատրճանակի հարուածը, զոր Նիք նետած էր քանի
վայրկեան առաջ, պէտք եղածին պէս հասկցուեցաւ Չիքի
ու Փայցիի կողմէ, իրրեւ օշնութեան կող մը:

— Մեծաւորը վտանգի մէջ, գոչեց Փայցի, մէկ ոս-
տումով փազոցէն անցնելով:

Չիք խօսոյն հոն փութաց, երկու գաղանի ոստիկանները
վազելով ելան այն քանի մը աստիճաններէն որոնք մուտ-
քի դրան կ'առաջնորդէին:

Պատասխան չառն իրենց զանգակահարութեան և
բռնեցքի ու ոտքի հարուածներուն. դուռը բաւական
հաստատուն էր զայն խորտակելու իրենց ըրած ջանքե-
րուն զիմադրելու համար:

Փայցի վերնադասիակին երկաթէ վանդակապատին
Վրայէն ցատքեց և ինքզինք դտաւ պզտիկ բակի մը առ-
ջեւ, պատուհանի մը քով: Բայց տեսաւ որ պատուհանը
երկաթապատ էր:

Իր սուր աչքերը շուտով տեսան որ, վերը, երկաթ
ձողերէն մին, այն տեղ ուր պատին մէջ մտնած էր,
քիչ մը տեղէն խախտած էր:

Բոլոր ուժովը ցնցեց, բայց չկրցաւ հանել, թէեւ քիչ
մը տեղի տուաւ:

— Չիք, գոչեց:

Չիք մէկ ակնարկով տեսաւ ինչ որ Փայցի կը ճգնէրջ
ընել, ինքն ալ վանդակապատէն անցաւ և իր ընկերո
քով գնաց:

ՃԱՏՐԱԿԻՆ ՎԵՐՋԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հարուածը որ Նիք Բարթըրը տախտակամածին վրայ տապալեց, զինքը մասամբ ընդարմացնելով հանդերձ՝ բոլորովին չէր հարուածած գիտակցութիւնը կորսնցնելու աստիճան :

Հասկցաւ որ գլխուն զարնուած էր Տըվէրօյի կողմէ գործածուած զէնքով մը, բայց չէր կրնար հասկնալ ո՛չ գործիքին ինչ ըլլալը, ո՛չ ալ ընդունած հարուածը :

Վար ինկած միջոցին չիտթ մտածումը ունեցած էր թէ նոր տեսակ զէնք մըն էր որ ընտանի չէր իրեն : Իրողութիւնն այն էր որ հրացան մըն էր որ չսպաններ՝ բայց կ'ընդարմացնէ :

Պիտի կարենար կլել ու կանգնիլ, եթէ անկումին միջոցին ներսէն մարդ մը չվաղէր քթին ծակերուն քլօրօֆօրմով թրջած լաթ մը դնելու համար :

Տըվէրօ այս գործին մէջ ինք անձամբ կ'օգնէր մարդուն զոր Նիք տակաւին չէր տեսած :

Դադանի ոտիկանը իր այդ վիճակին մէջ ամէն վարպետութիւն բանեցուց, զգուշանալու համար չնչիւէ այդ քնացուցիչ դեղը :

Ասոր համար բոլորովին ինքզինք չկորսնցուց, թէեւ ինքզինք անզօր զգայ զիմադրելու երկու յարձակողներու ջանքերուն :

Զինք անզգայ կարծելով՝ ասոնք զայն գետնէն վերցուցին եւ աճապարանքով փոխադրեցին բնակարանին ներսը, հոնկէ երկու յարկ վար իջեցուցին տան ետեւի կողմը եւ ներքին բակ մը հասան, ինչպէս Նիք տարտամօրէն հասկցաւ :

Իրենց ջանքերը միացնելով, հանեցին երկաթ ձողը ու կրցան պատուհանին ապակիներուն հասնիլ :

Առանց այլևս ժամանակ կորսնցնելու՝ Փաղի ոտքի հարուածով մը ապակին ջախջախեց, միեւնոյն ատեն հըրելով փայտէ ծանր փեղկերը որոնք պատուհանը ներսէն կը պաշտպանէին :

Առանց փոյթ ընելու թէ իրենց զգեստները պիտի ազտոտին կամ պատտին, երկու բարեկամները սահեցան այն բացուածքէն զոր Փաղի այսպէս ձեւացուցած էր և ինքզինքնին գտան կահաւորուած սննեակի մը մէջ :

Անդատաակ ստաջնորդող դուռը բաց էր. հոն խուժեցին մաքրելու համար խանութը որ վերի յարկը կը տանէր :

Մարդ մը անկէ վար կ'իջնար զիրենք կեցնելու յայտնի գիտաւորութեամբ. Բայց Չիք անոր մէջքէն բռնեց և իր հզօր միանունքներուն ամբողջ ոյժը զօրծածելով՝ զայն բազրիքէն վար նետեց այնքան ուժգնօրէն որ մարդը զըլխուն վրայ ինչպիսի՝ հոն մնաց, ինքզինք կորսնցուցած :

Սանդուխէն չորս չորս վեր ելան, փնտռել գտնելու համար այն սննեակը ուր գիտէին թէ իրենց վարպետը կը գտնուէր :

Փորձեցին բանալ այն դուռը զոր կ'ենթադրէին թէ այդ սննեակը կ'առաջնորդէ :

Դուռը բանալիով զօցուած էր, բայց երկուքը միասին իրենց ուսերովը խորտակեցին զայն :

Սննեակէն ներս խուժեցին ուր իրենց ուշադրութիւնը գրաւող առաջին բանը եղաւ տախտակամածին վրայ գտնուող Նիքի դիւարիկը և քիչ մը անդին ալ իր բէվովէրը :

— Հոս է, ըսաւ Չիք :

Շուրջներին անձկալից ակնարկներ նետեցին ու մտի

չաւսան . քովի սննեակը գացին , յետոյ միւսը , բայց առանց արդիւնքի մը հասնելու :

Կրկին առաջին սննեակը դարձան . հոն փացի նշմարեց գետին նետուած մետաքսեայ թղթին կտորները . առանց վրայ նետուեցաւ և զանոնք քննելով բացադանչութիւն մը արձակեց :

Այն ատեն , չուշի մը սլէս որ իր որսին հետքը գտած է , հետեւեցաւ թուղթի կտորներուն որ զինքը առաջնորդեցին ճաշասրահ :

— Զիք , գոչեց , մեծաւորը մեղի ուղղութիւն տուած է :

Զիք ածադարեց վազելու և մէկ ակնարկով հասկցաւ փացիի գիւտը :

Թուղթի կտորներուն հետեւեցան մինչև սանդուխը , ուր յանկարծ կը դադրէին :

— Այս սանդուխէն իջած է , ըսաւ փացի :

Մինչև վար գացին և ինքզինքնին գտան մութ ու փոքրիկ անոցի մը մէջ , առանց լոյսի . բայց ուր դուռ մը կար զոր խարխաւելով գտան :

Փացի փորձեց բանալու , բայց բանալիով դոցուած էր :

Զիք գրպանէն լամբար մը հանեց որուն լոյսը սոյս դրան վրայ ուղղեց . տեսաւ որ վերէն ու վարէն զսպանակով մը դոցուած էր զոր դիւրին էր բանալ :

Յետոյ առաջին բանը որ Զիքի սւշադրութիւնը գրաւեց կտաւի կտոր մը եղաւ որ գամէ մը կախուած էր :

Առաւ այդ կտաւի կտորը , լոյսին խնամով քննեց և ըսաւ .

— Վարպետին հագուստէն կտոր մըն է :

— Այդպէս է , ըսաւ փացի որ ինքն ալ ծռած էր քննելու համար :

Զիք դրան վրայ մխուած գամին նայեցաւ և դիտել տուաւ .

— Այս դամբ շատ վար միտւած է :

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես, հարցուց փայլ :

— Երբ մարդ մը քալելով դռնէ մը կ'անցնի, եթէ դրան բունին զարնուի, բնդհանրապէս բազուկովը կամ ուսովը կը զարնուի, պատասխանեց Զիք :

— Ուրեմն զայն կրելով կը տանէին, ըսաւ փայլ աշխոյժով :

— Զինքը գեղերով քնացոսեցած են, եղբակացուց Զիք :

Երկուքը միասին խուժեցին բակին մէջ որուն վրայ այս դուռը կը բացուեր և նշմարեցին որ յատկապէս պատին կատարը դրուած և որթնառնկներով և ուրիշ տունկերով ծածկուած արիչ մը բոլորովին կը զոցէր այս բակին ներսի մասը չըջակայ տուններէն :

— Հոս չեն կեցած, ըսաւ Զիք :

— Կրկին տո՞ւն տարած են, հարցուց փայլ, ցատքելով պատուհանն մը զոր նշմարած էր :

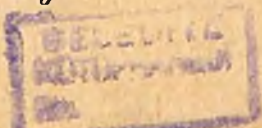
Մէկ ակնարկով ապահով եղաւ թէ անկէ չեն անցած և Զիքի քով վերադարձաւ որ ուշադրութեամբ կը քննէր որմածքին մէկ կողմը :

Զիքի զիտաւորութիւնը հասկնալով՝ փայլ վաղեց միւս կողմը և նմանօրինակ քննութեան մը ձեռնարկեց :

Այսպէս երկուքն ալ մօտեցան բակի խորքին, անկիւնները դառնալով և խորի միջնորմին հետեւելով մինչև որ անոր մէջտեղը իրարու հանդիպեցան :

— Բացուածք մը չեմ տեսնար, ըսաւ Զիք, և հաւանական չէ որ վարպետին ծանրութիւնը ունեցող մարդ մը կրցած են վերցնել ու պատին ակիւշին վրայէն միւս կողմը անցնիլ :

Եւ պիտի դառնար և իր վնասաւորները ուրիշ կողմ շարունակէր, երբ որմածքին վրայ տարօրինակ ղիժ մը իր ուշադրութիւնը դրաւ :

Իր լամբարին լոյսը դէպի հոն դարձուց և տեսաւ որ ո՛չ թէ միայն մէկ այլ բազմաթիւ գիծեր կային որոնք զանազան կէտերէ մեկնելով՝ կուղղուէին դէպի կեղրոնը մէկ կէտի մը վրայ իրարու միանալու համար :

— Օ՞հ, դոչեց Փացի, կարծես թէ կափուլ մը կայ :

— Ի՞նչ կըլլասիր, երիտասարդ, դոչեց Նիք նեղ-սրբաութեամբ :

— Կափուլ մը, ինչպէս թատրոններու մէջ կը զըտ-նուի, չարունակեց Փացի, ձեռքը դնելով այն կէտին վը-րայ ուր գիծերը միացած կը թուէին, և ուժով մը հրե-լով նշմարեց որ որմածքին մէկ մասը տեղի կուտար :

Իր բոլոր ծանրութեամբը կոխեց և կարծես թէ որ-մածքին մէջ մխուեցաւ, բացուածք մը ձեւացաւ որ իր հետեւ գոցուեցաւ, Ձիքը դուրսը ձգելով :

Բայց այդ վերջինը, անսնելով թէ ինչպէս Փացի ան-ցած էր, ուժով մը նետուեցաւ միեւնոյն տեղին դէմ և անցաւ ինչպէս Փացի անցեր էր :

— Վարպետ հնարք մըն է, ըսաւ Փացի :

— Բայց թատրոններու մէջ չառ ծանօթ, ըսաւ Փացի : Երբ «Սեւ խաբերայ» խաղին մէջ սառանայի դեր կը կա-տարէի, այսպիսի կափուլներէ կ'անցնէի :

— Լաւ ուրեմն, հիմա ի՞նչ պիտի ընենք, ըսաւ Ձիք :

— Խա՛չ որ, մեր վարպետը այս կափուլին մէջէն տարած են, ըսաւ Փացի, ահաւասիկ իրողութիւնը :

— Սա դիմացի տունը, աւելցուց Ձիք :

Երիտասարդ զաղտնի ոտիկանները իրենց աչքերը վեր առին դէպի իրենց առջեւ դանուած տունը :

Իրենց եղած տեղէն չորս յարկով տուն մը կը թուէր-որովհետեւ երեսին վրայ չորս շարք պատուհաններ կային :

Ո՛չ մէկ պատուհանէն ամենադոյզն լոյս մը կ'երե-ւար, ո՛չ ալ բան մը որ ցոյց տար թէ տանը մէջ ի՞նչ կար :

Երկրորդ յարկէն քիչ մը վեր, դէպի դուրս ցցուած մաս մը կար որ մինչեւ երրորդ յարկը կը հասնէր :

— Տան երեսը Արեւելքի Խնկերորդ փողոցին վրայ կը նայի, ըսաւ Փացի :

— Հրասարակին դէմը, աւելցուց Չիք :

— Հոս կենալով բան մը չենք կրնար ընել, ըսաւ Փացի :

— Պէտք է ու է կերպով այդ տունը մանկ, ըսաւ Չիք, օ՛հ, եկուր տեսնենք :

Փացին դէպի դուռը որ աղահովաբար ստորնայարկը կ'առաջնորդէր և ջանացին զայն բանալ :

Կրկնակ ձողերով ու կղզանքներով ցցուած էր :

Պատուհանները փորձեցին, ամենքն ալ պաշտպանուած էին երկաթ ձողերով որոնք տեղերնէն խախտել կարելի չէր, որովհետեւ շատ հաստատուն էին :

— Ասկէ հնար չի կայ ներս մտնելու, ըսաւ Չիք :

Քանի մը քայլ ետ գացին նայելու համար որ միջոց մը կա՞ր դուրս ցցուած մասին կատարը ելլելու :

Մինչ կը խորհէին, վար իյնող բանի մը խուշ աղմուկը հասաւ ականջնուն :

— Մէկը կայ մէջը, ըսաւ Փացի :

Բակին շուրջը նայելով՝ Փացի տեսաւ որ որմածքին երկայնքը ձող մը կար որ զրօշակի ձողի մը կը նմանէր :

Չիքը կանչեց և երկուքը միասին զայն վերցուցին և իր ծայրերէն մէկուն վրայ կանգնեցուցին և կամաց մը կոթնցուցին դուրս ցցուած շինուածքին :

Փացի, կատուի մը պէս, ձողին վրայէն շուլուեցաւ և հասաւ շինուածքին կատարը ուր Չիք անմիջապէս իրեն միացաւ :

Այդ կատարին վրայ բացուող պատուհանները փեղկերով պաշտպանուած էին որոնք առաջին ջանքով մը դիւրաւ բացուեցան, բայց երբ բացուեցան՝ գաղտնի ոտախ-

կանները տեսան որ պատուհանները հաստատուեն կերպով
պաշտպանուած էին երկաթ ձաղերով :

Չիք աչքերը վերի յարկը բարձրացուց և ըսաւ .

— Չեմ կարծեր որ այդ պատուհանները վանդակա-
պատ ըլլան , կրնանք անոնց հասնիլ այս ձողով :

— Փորձենք ուրեմն , ըսաւ Փացի , ձողը վեր քաշելով :

Բայց վեր վերցնելու վրայ էր երբ իր ներքեւ բան մը
ուշադրութիւնը դրաւնց . փորին վրայ ինկաւ և եղերքէն
նայիլ սկսաւ :

Չեոքը վար իջեցուց և բռնեց խոշոր փեղկերէն մէ-
կուն վերի մասը :

Այն ատեն կանչեց Չիքը որ խփոյն եկաւ և ըսաւ անոր :

— Այս փեղկը կցուած չէ :

Չիք Փացիի հետ միեւնոյն ատեն բռնեց զայն և եր-
կուքը միասին քիչ մը բացին , յետոյ զայն ծխնիին վրայ
վեր առնելով կատարը բարձրացուցին :

Այն ատեն փեղկին միւս կէսը պատին հրեցին :

— Սրունքներս լաւ մը բռնէ , ըսաւ Փացի :

Չիք զանոնք բռնեց և այնքան դէպի յառաջ ծռեցաւ
որ վար պիտի իյնար եթէ լաւ բռնուած չըլլար :

— Հիմա զիս ետեւ քաշէ , Չիք , դուչեց Փացի :

Կատարին վրայ բերուելուն պէս , դէպի Չիք դարձաւ
և երկու ձեռքերը անոր երկարեց ըսելով .

— Չիք , դաստակներէս բռնէ , այդ կողմէն վար պիտի
իջնեմ ոտքերս առջիւէն :

Չիք զայն հարցուփորձելու համար ժամանակ չկորսն-
ցուց , այլ ըսածը ըրաւ :

Փացի խողովակին վրայ ծունկի եկաւ , կոնակը բակին
դարձուցած և Չիք զինքը բռնած հաստատուեն կերպով ,
ոտքին մէկը դուրս երկարեց :

Ձիք խակոյն լսեց պատուհանի մը ավմուկը որուն վրայ
կը կոթնէին :

Փացի միւս ոտքն ալ դուրս երկարեց և Ձիք չի գիտ-
նալով հանդերձ իր ընկերոջ ըրածը , հասկցաւ որ Փացի
ո կ է կերպով մը , ոտքը հաստատ յենարանի մը վրայ
դրած էր :

— Բացուածք մը դտայ , Ձիք , ըսաւ Փացի վայրկեան
մը թո՛ղ տուր ձեռքերս :

Ձիք կրբ թող տուաւ , Փացի բռնեց բաց փեղկը և
վար սահեցաւ :

— Նոյն ճամբով կրնաս իջնել Ձիք :

Եւ Փացի աներեւոյթ եղաւ :

Ձիք անոր հետեւեցաւ և որովհետեւ իր ոտքերը կա-
տարին եղերքին վերեւ կը ճօճէին , զգաց որ Փացի զա-
նոնք կը բռնէր և դէպի յենակէտ մը կը տանէր :

Նշմարեց չուտով որ Փացի իր ոտքերովը վար ըրած
էր պատուհաններէն մէկուն վերի մասը և բացուածքէ մը
ներս սահած :

Ինքն ալ նոյն բանը ըրաւ :

Ներսը , իրենց չուրջ , մթու թիւնը կատարեալ էր :

Ձայն մը որ հաւանօրէն քովի սենեակէն կուգար ի-
րենց ուշադրութիւնը գրաւեց :

Բայց չկրցան որոշել թէ ի՛նչ կ'ըսէր :

Քայլեր լսեցին որոնք կը հեռանային :

Ձիք այս միջոցին իր լամբարին լոյսը ցայտեցուց :

Յ Ա Ղ Թ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Փոքրիկ սենեակի մը մէջ կը գտնուէին որ յայտնապէս իբրեւ զրատուն ծառայած էր, որովհետեւ զարակներ կային՝ բայց զիրք չի կար:

Պատուհան զոներ կային որոնցմէ կարելի էր անցնիլ զիմացի սենեակը, բայց այդ սենեակին կողմէ խոշոր վարագոյրներով ծածկուած էին:

Եթէ այն սենեակը, որ ձայներ լսած էին, լուսաւորուած էր, ո եւ է լոյս չէր կրնար անցնիլ այդ վարագոյրներու թանձրութեան մէջէն:

Իր գտնուած սենեակին ծայրը, պատուհաններուն կողմը, դուռ մը կար:

Երկու երիտասարդ գաղտնի ոստիկանները կամաց մը անոր մօտեցան և տեսան որ տկար կերպով լուսաւորուած անդաստակի մը վրայ կը նայէր:

Փորձելով զգուշութեամբ բանալ այս դուռը, Զիք վայրկեանէ մը հաստատեց որ ծխնիներուն վրայ զրուած չէր այլ ծակի մը մէջ կը սահէր:

Զայն հրեց և առանց աղմուկի անմիջապէս անյայտ եղաւ ակօսի մը մէջ:

Բարձրահասակ և ուժեղ մարդ մը կեցած էր ներքնայարկը տանող սանդուխին զլուխը, կռնակը իրենց դարձուցած էր և յայտնապէս կ'երեւար որ իբրեւ պահապան կեցած էր հոն:

Վայրկեան մը վարանելէ ետքը, որովհետեւ կը զգային որ արհամարհելիք ոսոխ մը չէր, և իրարու մէջ նը-

Չիք խփոյն լսեց պատուհանի մը աղմուկը որուն վրայ
կը կռթնէին :

Փացի միւս ոտքն ալ դուրս երկարեց և Չիք չի գիտ-
նալով հանդերձ իր ընկերոջ ըրածը , հասկցաւ որ Փացի
ո եւ է կերպով մը , ոտքը հաստատ յենարանի մը վրայ
դրած էր :

— Բացուածք մը գտայ , Չիք , ըսաւ Փացի վայրկեան
մը թո՛ղ տուր ձեռքերս :

Չիք երբ թող տուաւ , Փացի բռնեց բաց փեղկը և
վար սահեցաւ :

— Նոյն ճամբով կրնաս իջնել Չիք :

Եւ Փացի աներեւոյթ եղաւ :

Չիք անոր հետեւեցաւ և որովհետեւ իր ոտքերը կա-
տարին եղերքին վերեւ կը ճօճէին , զգաց որ Փացի զա-
նոնք կը բռնէր և դէպի յննակէտ մը կը տանէր :

Նշմարեց չուտով որ Փացի իր ոտքերովը վար ըրած
էր պատուհաններէն մէկուն վերի մասը և բացուածքէ մը
ներս սահած :

Ինքն ալ նոյն բանը ըրաւ :

Ներսը , իրենց շուրջ , մթու թիւնը կատարեալ էր :

Ձայն մը որ հաւանօրէն քովի սննեակէն կուգար ի-
րենց ուշադրութիւնը գրաւեց :

Բայց չկրցան որոշել թէ ի՛նչ կ'ըսէր :

Քայլեր լսելին սրոնք կը հեռանային :

Չիք այս միջոցին իր լամպարին լոյսը ցայտեցուց :

Յ Ա Ղ Թ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Փոքրիկ սենեակի մը մէջ կը գտնուէին որ յայտնապէս իրրեւ դրատուն ծառայած էր , որովհետեւ դարակներ կային՝ բայց գիրք չի կար :

Պատուհան դռներ կային որոնցմէ կարելի էր անցնիլ զխմացի սենեակը , բայց այդ սենեակին կողմէ խոշոր վարադոյրներով ծածկուած էին :

Եթէ այն սենեակը , որ ձայներ լսած էին , լուսաւորուած էր , ո եւ է լոյս չէր կրնար անցնիլ այդ վարադոյրներու թանձրութեան մէջէն :

Իր գտնուած սենեակին ծայրը , պատուհաններուն կողմը , դուռ մը կար :

Երկու երիտասարդ դաղտնի ոստիկանները կամաց մը անոր մօտեցան և տեսան որ տկար կերպով լուսաւորուած անդաստակի մը վրայ կը նայէր :

Փորձելով զգուշութեամբ բանալ այս դուռը , Զիք վայրկեանէ մը հաստատեց որ ծխնիններուն վրայ դրուած չէր այլ ծակի մը մէջ կը սահէր :

Զայն հրեց և առանց աղմուկի անմիջապէս անյայտ եղաւ ակօսի մը մէջ :

Բարձրահասակ և ուժեղ մարդ մը կեցած էր ներքնայարկը տանող սանդուխին գլուխը , կռնակը իրենց դարեցուցած էր և յայտնապէս կ'երեւար որ իբրեւ պահապան կեցած էր հոն :

Վայրկեան մը վարանելէ ետքը , որովհետեւ կը զգային որ արհամարհելիք ոստի մը չէր , և իրտրու մէջ նը-

շաններ փոխանակելէ յետոյ, որոնց նշանակութիւնը իրենք կը հասկնային, խուժեցին մարդուն վրայ:

Փացի ծռելով ուժգին հարուած մը տուաւ հակային սրբունքներուն որոնք կը եցան, մինչ Չիք իր հուժկու ձեռքովը անոր կոկորդէն կը բռնէր:

Բնաւ այս յարձակումին չսպասելով՝ հսկան, որովհետեւ իրաւցնէ հսկայ մըն էր մարդը, կռնակին վրայ ինկաւ, և հակառակ Չիքի ջանքերուն՝ տախտակամածին վրայ գլտորեցաւ սոսկալի աղմուկով մը:

Իսկոյն երկու ձայներ խուճեցան, մին վերի յարկէն և միւսը այն դռնէն որ տան երեսի փոքրիկ սալոնը կը տանէր. երկու ձայներն ալ միեւնոյց կերպով կ'ըսէին.

— Ինչ կայ, Ռօքի:

Փացի աւելի բան մը չլսեց, ատրճառակը փողէն բռնեց և կրցածին չափ ուժով հարուած մը իջեցուց գետին տապալած մարդուն գլխին:

Այս վերջինը տարածուեցաւ անդգայ ու անշարժ. երկու դադանի ոստիկանները մեռած կարծելով զայն բաց դռնէն խուժեցին ետեւի փոքրիկ սալոնը:

Անկէ անցած ատեն Փացի ալթուի մը զարնուեցաւ որ աղմկալից գետին ինկաւ:

Մարդը որ առջևի փոքրիկ սալոնին դռնէն խօսած էր, փութաց միասին մէջ վազել և Չիք անոր դէմը գտաւ ինքզինքը, երկու սենեակները հաղորդակցութիւն դնող անցքին մէջ:

— Անէ՛ծք, գոչեց մարդը, Չիքն է:

Ու վրան նետուեցաւ:

Չիք չփորձեց իր յարձակումէն խուսափիլ, բայց քիֆին քերհին ամբողջ բազուկին զօրութեամբը բռնեցքի հարուած մը իջեցուց:

— Ինչ կայ, հարցուց վերէն եկող ձայնը: Ինչո՞ւ չէք սպառախաներ:

Մարդը հարուածին տակ գողգոջներ էր, բայց նորէն յարձակեցաւ Զիքի վրան՝ գոչելով.

— Սատանան տանի քեզ :

Զիք դարձեալ զարկաւ :

Հարուածին առաջքը մասամբ առաւ մարդը, ու այն ատեն լսուեցաւ վերէն վար իջնող մէկու մը աղմուկը :

Փացի անոր առջև վաղեց և դրան հասաւ վար իջնող մարդուն հետ նոյն բոսէին :

Մէկ ակնարկով Փացի նորեկին մէջ ճանչցաւ այն մարդը զոր հետապնդած էր Զորրորդ փողոցի կապելայէն ելած միջոցին :

Տըվէրօն էր :

Առանց սպասելու որ իր վրայ յարձակի՝ Փացի ցատքեց անոր վրայ : Այս արագ շարժումը ղինքը փրկեց հարուածէ մը զոր իր ոտիւր տալու կը պատրաստուէր արօրինակ գործիքով մը :

Բան մը սուկեց Փացիի ակունջին. պիտի կարծեր թէ զնդակ մըն էր, եթէ բէվովէրի մը պայթիւնը լսէր :

Իսկոյն մտածեց թէ անձայն հրացան մըն էր :

Այ կարեւորութիւն չառաւ ատոր, ամբողջ ջանքն ու ուշադրութիւնը նուիրած ըլլալով այս նոր ոտիսին որուն կուղէր յաղթել :

Ստամոքսին տրուած հարուածով մը զոր մարդը երկուքի ծուկ, Փացի դայն գետին տապալեց :

Բայց յաղթութիւնը այնքան զիւրին չեղաւ :

Մարդը վազրի մը պէս ճապուկ ու զիւրաշարժ էր :

Կը գլորվէր. կը սահէր, կ'ոլորուէր իր գրկընդլսառնումէն ազատելու համար և կը ստիպէր Փացին իր բոլոր ուժն ու ճարպիկութիւնը գործածելու :

Վերջապէս Փացի կարծեց նշմարել որ մարդը կը ջա-

նար գրպանէն դանակ մը հանելու, վայրկեան մը թողուց զայն ճիշդ այդ բանը ընելու չափ ժամանակ տալով:

Բայց հազիւ թէ դանակը աւաղակին ձեռքն էր՝ երբ Փացի անոր դաստակը բռնելով՝ այնպէս մը ուրեք որ ղէնքը ինկաւ Տըվէրոյի ձեռքէն, որ զգացած ցաւէն հայհոյանք մը արձակեց:

Այսուհանդերձ նորէն ջանք ըրաւ դանակը առնելու, բայց Փացի, այս յամառութեան հանդէպ համբերութիւնը կորսնցնելով, ջանքերը կրկնապատկեց և իր ամբողջ ջանքով հասնելուն ու ամբողջ հասակովը կռիւնելով Տըվէրոյի վրան, զայն կոկորդէն բռնեց և անցթորէն դուրսը զարկաւ տախտակամածին:

Բայց Փացիի բարի դիտաւորութիւնները ջուրը ինկան գորգին հաստութեան պատճառաւ և չուտով նշմարեց որ չպիտի կրնար Տըվէրոյի գլուխը իր ուղած վիճակին վերածել:

Այն ատեն թշուառականին կոկորդը կրկին սեղմելով իր ձախ ձեռքով, գլուխը քիչ մը վեր վերցուց և հակառակ անոր արգելիչ ջանքերուն՝ հինգ վեց հատ բռունցքի հարուած իջեցուց, արագ ու զօրեղ կերպով՝ որոնք արբւնը հեղեղի պէս հոսեցուցին:

Վերջապէս կղակին սոսկալի հարուած մը անոր ընդդիմութեան վերջ տալ թուեցաւ:

Այդ միջոցին Չիք ալ աւելի լուրջ կռիւ մը ընելու ստիպուած էր, որովհետեւ իր ղէմը գանուող մարդը ոչ միայն ուժեղ էր այլ ճարպիկ կռիւամարտիկ մը:

Նստելի փոքրիկ սալօնին մէջ կռուած էին, տապալելով աթոռներն ու սեղանները և սենեակը տակնուվրայ եղած էր, երբ Չիք փնտռած առիթը գտաւ և հարուած մը իջեցուց որ իր ոտիւր գետին տապալեց:

Երկու կռիւները զրեթէ միեւնոյն ատեն տեւած էին:

Այս միջոցին աղաղակ մը խուռնցաւ վերի յարկէն :

Չիք և Փացի իրենց վարպետին ձայնը ճանչցան որ կ'ըսէր .

— Թող մի տաք որ փախչին : Նս կապուած եմ՝ բայց ողջ առողջ :

Փացի կարծելով որ իր ոտիսը ինքզինք կորսնցուցած է , վազեց դէպի սանդուխը , մէկ ոտտուժով հասաւ ետևի կողմը սենեակի մը որուն բաց դուռը տեսաւ և գտաւ Նիք Քարթըրը աախտակամային վրայ տարածուած՝ անդամները կապկպուած :

Բերնակապ մը դրած էին իրեն , բայց յաջողած էր շան բերնէն վար սահնցնել , մինչ Չիք ու Փացի վերնաթոռիկը զրազած էին ինչպէս տեսանք :

— Փոկերը կտրէ՝ , ըսաւ Նիք : Կ'ուզեմ ես ալ դործին մասնակցիլ և ձեզի օգնել ,

Փացի խնդաց կապերը կտրելով և իր վարպետը աշատելով :

Յետոյ ըսաւ .

— Կարծեմ թէ , վարպետ , ամէն բան ընկաւ :

Բայց վայրկեան մը ետքը վարի յարկէն Չիքի մէկ աղաղակը լսեցին . երկուքն ալ սանդուխը խուռնցին , զինուած բէվովվէրով մը զոր Փացի առաւ անոր :

Իրենց աճառարանքին մէջ իրարու զարնուեցան և անցքը խափանեցին , այն ատեն Փացի բազրիքին վրայ դատրելով՝ վար սահնցաւ :

Հակառակ իր իջնելու արագութեան , Նիքէն առաջ հասաւ սանդուխին գլուխը :

Ժամանակ էր . Չիք յարձակում կրած էր երեք մարդերէ , որոնք ինքզինքնին գտած էին Փացիի վեր ժամանակ անցուցած կարճ միջոցին :

Փոքրիկ սալօնին անկիւնը քաշուած էր , կրցածին չափ

նար դրօշմանէն դանակ մը հանելու, վայրկեան մը թողուց
զայն ճիշդ այդ բանը ընելու հօտի ժամանակ տալով:

Բայց հազիւ թէ դանակը աւազակին ձեռքն էր՝ երբ
Փացի անոր դաստակը բռնելով՝ այնպէս մը ոլորեց որ
զէնքը ինկաւ Տըվէրօյի ձեռքէն, որ զգացած ցաւէն հայհո-
յանք մը արձակեց:

Այսուհանդերձ նորէն ջանք ըրաւ դանակը առնելու,
բայց Փացի, այս յամառութեան հանդէպ համբերու-
թիւնը կորսնցնելով, ջանքերը կրկնապատակեց և իր ամ-
բողջ ծանրութեամբն ու ամբողջ հասակովը կռիւնելով
Տըվէրօյի վրան, զայն կոկորդէն բռնեց և անցթօրէն գը-
լուխը դարկաւ տախտակամածին:

Բայց Փացիի բարի դիտաւորութիւնները ջուրը ինկան
գորդին հաստութեան պատճառաւ և չուտով նշմարեց որ
չպիտի կրնար Տըվէրօյի գլուխը իր ուղած վիճակին վի-
րածել:

Այն ատեն թշուառականին կոկորդը կրկին սեղմելով
իր ձախ ձեռքով, գլուխը քիչ մը վեր վերցուց և հա-
կառակ անոր արգելիչ ջանքերուն՝ հինգ վեց հատ բռունց-
քի հարուած իջեցուց, արագ ու գօրեղ կերպով՝ որոնք
արիւնը հեղեղի պէս հոսեցուցին:

Վերջապէս կզակին սոսկալի հարուած մը անոր ընդ-
դիմութեան վերջ տալ թուեցաւ:

Այդ միջոցին Ձիք ալ աւելի լուրջ կռիւ մը ընելու
տախտուած էր, որովհետեւ իր դէմը գանուող մարդը ոչ
միայն ուժեղ էր այլ ճարպիկ կռիւամարտիկ մը:

Նտեւի փոքրիկ սալօնին մէջ կռուած էին, տապալելով
աթոռներն ու սեղանները և սենեակը տակնուվրայ եղած
էր, երբ Ձիք վնասուած առիթը գտաւ և հարուած մը իջե-
ցուց որ իր ոտիսը գետին տապալեց:

Երկու կռիւները գրեթէ միեւնոյն ատեն տեւած էին:

Այս միջոցին աղաղակ մը լսուեցաւ վերի յարկէն :

Չիք և Փացի իրենց վարպետին ձայնը ճանչցան որ կ'ըսէր .

— Թոյլ մի տաք որ փախչին : Ես կ'ապուամ եմ՝ բայց ողջ առողջ :

Փացի կարծելով որ իր ոտիսը ինքզինք կ'որոնցուցած է , վազեց գէպի սանդուխը , մէկ ոտառմով հասաւ ետեւի կողմը սենեակ մը որուն բաց դուռը տեսաւ և դտաւ Նիք Դարթըրը տախտակամածին վրայ տարածուած՝ անդամները կ'ապկայուած :

Բերնակապ մը դրած էին իրեն , բայց յաջողած էր շաշն բերնէն վար սահեցնել , մինչ Չիք ու Փացի վերնա-յարկը զբաղած էին ինչպէս տեսանք :

— Փակերը կտրէ՝ , ըսաւ Նիք : Կ'ուղեմ ես ալ գործին մասնակցիլ և ձեզի օգնել ,

Փացի խնդաց կ'ապերը կտրելով և իր վարպետը աշատելով :

Յետոյ ըսաւ .

— Կարծեմ թէ , վարպետ , ամէն բան լմնցաւ :

Բայց վայրկեան մը ետքը վարի յարկէն Չիքի մէկ աղաղակը լսեցին . երկուքն ալ սանդուխը խուժեցին , շինուած բէվովէրով մը գոր Փացի առաւ անոր :

Իրենց ածապարանքին մէջ իրարու զարնուեցան և անցքը խախտեցին , այն ատեն Փացի բաղբիթին վրայ ցատկելով՝ վար սահեցաւ :

Հակառակ իր իջնելու արագութեան , Նիքէն առաջ հասաւ սանդուխին գլուխը :

Ժամանակ էր . Չիք յարձակոււմ կրած էր Երեք մարդերէ , որոնք ինքզինքնին գտած էին Փացիի վեր ժամա-շակ անցուցած կարճ միջոցին :

Փոքրիկ սալօսին անկիւնը քաշուած էր , կրցածին հափ

նպաստուոր զիրք մը առնելով, երեք մարդոց զէմ գնելով՝ որոնց հարուածները վրան կ'իյնային :

— Այս սատանայ Տըվլըօն ինծի կը պատկանի, դռնեց Նիք :

Այս բառերը լսելով Տըվլըօս ետին դարձաւ և դանակը բարձրացուցած՝ խոյապաւ հռչակաւոր դադանի ոստիկանին վրայ, աչքերը սպաննիչ կատաղութեամբ մը շողշողուն :

Վայրագ շարժումով մը դանակը իջեցուց, բայց Նիք սոսկալի հարուած մը իջեցուց դաստակին և դանակը օղին մէջ թռաւ այնպիսի ուժով մը որ իր ծայրը ձեղունին մէջ մտաւ և հոն դամուած մնաց :

Իր զէնքէն զրկուելով՝ Տըվլըօս ուղեց Նիքը բռնել կորդէն :

Նիք թոյլ տուաւ որ մօտենայ, իր ձախ բազուկով աւոր մէջքէն բռնեց և աջ ձեռքովը կորկորդէն բռնելով, զայն իրմէ հեռացուց, մինչ իր աջ ոտքովը իր սրունքներուն շարժումը կը զսպէր :

Այսպէս Տըվլըօս անկարողութեան մասնուած էր դադանի ոստիկանին ըմբշական զիրկընդխառնումին ներքե :

Իր կոկորդը սեղմող ձեռքէն ետեւ քշուելով՝ և միեւնոյն ատեն Նիքի ձախ բազուկին մէջ մնացած, իր ողնայարի ոսկորը կտրծեա պիտի ջախջախուէր և սոսկալի կերպով կը տառապէր :

Իր դէմքը զարհուրելի էր : Անշուշտ կ'երեւակայէր որ Փացիի տուած հարուածները զինքը չէին զեղեցկացուցած : Բայց իր աչքերը ցոյց կուտային որ եթէ մարմինը պարտուած էր, կորովն ու ատելութիւնը չէին յաղթահարուած :

Այս միջոցին Փացի նորէն յարձակած էր հսկային վրայ զոր արդէն կռիւին սկիզբը դետին տապալած էր ըէվոլվէրին կոթովը տրուած հարուածով մը :

Անհաւատար կռիւ մըն էր, որովհետեւ մարդուն ահապին ծանրութիւնը յաղթութիւնը անկարելի կը դարձրէր, չափ ծանր էր գետին ձգելու և անկարողութեան մատնելու համար:

Անշուշտ Փացի իրեն կը զարնէր այնքա՛ն յաճախ որքան կ'ուզէր, ինք փախչելով զիւրաւ այդ հոկայ ոտխին տուած հարուածներէն: Բայց այս վերջինը այնքա՛ն մեծ ու գէր էր որ ճաղուկ Փացին չէր կրնար հետը գլուխ կլկել:

— Ոյժս կը սպառեմ քեզի գէմ կռուելով, անպիտան փիղ, գոչեց: Շուտ ծունկի եկուր, եթէ ոչ գնդակ մը կը զրկեմ մորթիդ մէջ:

Հսկան ապահովաբար կարծեց որ պատանին, որովհետեւ իրեն համար Փացի ուրիշ բան մը չէր, իր սպառնալիքը չպիտի դործադրէր և աւելի կարողութեամբ վրան յարձակեցաւ:

Փացի կրակ ըրաւ և բազուկէն վիրաւորեց:

Հրապէնի հարուածը և մահն մէջ միտուած գնդակը բաւական եղան զինքը պայքարէ հրաժարեցնելու, թէեւ ծանրապէս չէր վիրաւորուած:

Ձիք միւս երկուքէն ազատած՝ բուռն կերպով յարձակեցաւ իր հակառակորդին վրայ զոր գետին տապալեց և վնասելու անկարող վիճակի մէջ դրաւ:

— Այս մարդուն հետ պիտի վարուիմ, ինչպէս որ ինք ինձի հետ վարուեցաւ, ըսաւ նիք:

Յանկարծական թափով մը Տըվէրօն ինքն իր վրայ դարձուց, այն ատեն բազուկները կռնակին ետեւ խաչածեւեց և զանոնք չուաններով հաստատ մը կտպեց. յետոյ զայն գետին նետելով, ոտքերը իրարու կտպեց և հետուն հրեց ըսելով:

— Հոս պիտի մնաս մինչեւ որ միւսներուն հետ գործըս լմնցնեմ:

— Ո՞վ էք դուք, հարցուց գէպի հսկան երթալով:
Մարդը գլուխը վերցուց և ըսաւ.

— Տէր ողորմեա... Նիք Քարթլերն է:

— Վա՛յ Հրեայ Իսահակը, ըսաւ Նիք: Ինչպէ՞ս այս-
տեղ կը գտնուիք:

— Լաւ ուրեմն, պիտի բռնմ, ըսաւ Հրեան: Ծէք և-
կաւ զիս գտաւ այս իրիկուն և ըսաւ.

«— Կ'ուզե՞ս քսան տղար չահիլ:

«Այո՛, պատասխանեցի:

«Այն տաւն ինծի ըսաւ.

«— Այս տունը գտցէ՛ք և քսան տղարը պիտի ու-
նենաք:

«Ես ալ եկայ:

«Այն տաւն սա գէմքը ճմուռ ճմուռ եղած մարդը ին-
ծի ըսաւ.

«— Այս սանդուխին գլուխը պահպանութիւն պիտի
ընես և երբոր մէկը վեր կլէ կամ մուտքի դռնէն գայ
դուրս պիտի նետես:

— «Լաւ, պատասխանեցի:

«Այն տաւն գլուխիս հարուած մը ընդունեցայ ու անկէ
ետքն աւելի բան մը չեմ գիտեր:

Նիք գէպի Զիք ու Փացի դարձաւ ու իրենց ըսաւ.

— Տըվէրօ այսպէս կը գործէ սովորաբար: Քաջ մէկու
մը պէտք ունէր պահպանութիւն ընելու և պէտք եղած
տաւն օղնութեան հասնելու համար, բայց չէ ուզած եր-
բեք իր գաղտնիքը անոր հաղորդել:

Կրկին գէպի հսկան դառնալով ըսաւ:

— Քսան տղարդ ստացա՞ր:

— Այո՛, գրպանս է:

— Ուրեմն, ըսաւ Նիք, դնա՛ւ անոր մէկ մասը ծախսէ՛ թուղ կապել տալու համար ու ա՛լ հոս մի՛ վերադառնար :

Մարդը սպուշ գէմքով մը անոր նայեցաւ, կարծես չիրնալով հաւատալ թէ զինքը ազատ կը թողէին երթալու :

— Այո՛, ըջօրէն կը խօսիմ, Իսահակ, ըսաւ Նիք : Այս իրիկուն հոս բան մը չբրիր որ ուղղութեան հակառակ ըլլայ քու տեսակէտովդ : Ձեմ կրնար քեզ ձերբակալել եթէ ուզեմ և չեմ ալ ուղեր . ե՛լ, գնա՛ :

Հսկան զլիարկը առաւ ու մեկնեցաւ :

Այն ատեն Նիք դարձաւ զէպի անոր զոր Չիք երկու անգամ գետին նետած էր և զոր բաւական ինքզինքին եկած գտաւ զինքը լսելու համար :

— Տակաւին ձեզ բնաւ չեմ տեսած, ըսաւ գաղտնի ոտիկանը, ո՛վ էք դուք :

Բայց մարդը չուղեց պատասխանել :

Այն ատեն Նիք զէպի Չիք դարձաւ և իրեն ըսաւ .

— Կապէ՛ զինքը, Չիք : Ձեմ զիտեր ո՛վ է, բայց կարծեմ որ եթէ այս կողմերը քննութիւն մը ընենք պիտի տեսնենք որ արդարութիւնը զինքը կը վնտռէ :

Մարդը թոյլ տուաւ որ կապեն, յայտնապէս համոզուած որ ամէն ընդդիմութիւն անօգուտ էր :

Հաղիւ թէ զինքը կապած էին, երբ զանգակի ուժ-զին հնչիւն մը լսուեցաւ դռնէն :

Նիք Փացիի ըսաւ երթալ դուռը բանալ և պատասխան տալ :

Փացի հնազանդեցաւ և դուռը բացաւ :

Անտի Կրօկանը և Մըկսի Քրառն էին :

Չանոնք տեսնելով խնդալ սկսաւ և ըսաւ .

— Գինովութիւնդ անցա՛ւ, Մըկսի :

ՆԻՔ ՔԱՐԹՐԻ

(Հասնր է.)

(82) 8

Մըկաի սրտնեղած նայուածք մը ուղղեց իրեն և դուռը
նկելու ձեւ մը բրաւ . բայց փայլի դուռը ետեւէն դոյցած էր :

— Տունէն չսլիտի մեկնիք՝ ձեր բարեկամները չտե-
սած , ըսաւ :

Ջանոնք պզտիկ սպօնը հրեց :

Անտի Կրօկան սարսուղ երբ՝ ներս մտնելով՝ Չիքը
նշմարեց :

— Երկար ատեն չես սպասեր դորձ գտնելու համար
Անտի , ըսաւ Չիք :

— Ինծի նայէ՛ , բարեկամ , տակաւին չեմ գիտեր թէ
ի՛նչ գործի համար գիս հոս բերին , պատասխանեց Անտի :

— Ես կրնամ քեզի ըսել , ըսաւ Չիք : Ծէք ձեզի ը-
սաւ որ կրնայիք քսան տոլար շահիլ այս իրիկուն հոս
գալով :

— Ծշմարիտ է , ըսաւ Կրօկան զարմացած :

— Չէիք գիտէր թէ ի՛նչ ընելու համար էր . բայց ես
ձեզի պիտի ըսեմ . կապկպուած նիք Քարթլըրի վրայ հըս-
կելու և թերեւս զայն չլուսցած տեղ մը փոխադրելու
համար էր :

— Այդ ամենէն ալ լուր չունիմ , ըսաւ Կրօկան : Ծէք
գիս հոս զրկեց և ըսաւ որ գէշ բան մը չի կար ընելիք և
թէ գիւրաւ կրնայի շահիլ իմ տասը տոլարնոց երկու
թուղթերս : Բայց , բարեկամ , նիք Քարթլըր կապուած չէ ,
քանի որ ահաւասիկ հոս է :

— Չէ՛ , բայց նոյն բանը չէք կրնար ըսել անոր մա-
սին որ ձեզի քսան տոլար պիտի տար , ըսաւ Չիք :

Եւ մատովը ցոյց կուտար Տըվէրօն՝ վառարանին քով
տարածուած :

Կրօկան զարմանքէն ետ ետ գնաց :

— Աստուած իմ , գոչեց , փոքրիկ ձերուկն է իր մէկ
ուրիշ կերպարանքին տակ :

— Ճամբէ՛, զիրենք, Ձիք, ըսաւ Նիք. իրենց զէմ
բան մը չունինք :

Երկու արիկաները փութացին կծիկը դնել, դո՛ւ ըլլա-
յով այսքան աժան ազատելուն :

Այն ատեն Նիք դնաց զէպի Տըվէրօն, զայն գետնէն
վերցուց և ակօսի մը վրայ նստեցուց :

— Կը տեսնես, Տըվէրօ, զիս չսպաննելիք ու բնաւ
չպիտի սպաննես : Գիտեմ որ երկար ատենէ ի վեր կը
սպառնաս այդ բանը ընելու : Երբեք թող չեմ ստոր որ
այդ տեսակ սպառնալիք ընող մէկը ձեռքէս փախչի : Տա-
կաւին Նիք Քարթլըրը միտցնող չարագործը չէ ծնած, ո՛չ
ալ ծնելու մօտ է :

— Ո՞վ գիտէ, ըսաւ Տըվէրօ : Կրնաք զիս մէկ կամ
երկու տարուան դատապարտել տալ այս գիշեր ըրածիս
համար. բայց անգամ մը որ բանտէն ելլեմ, պիտի ա-
ւարտեմ այս իրիկուան սկսած դործս :

— Քու կեանքդ բաւական երկար չէ՝ քեզ սպասող
պատիժը լրացնելու համար, ըսաւ Նիք :

— Այս գործին համար առ առաւելն երկու տարի,
ըսաւ Տըվէրօ :

— Այս գործին համար օր մը իսկ չպիտի բանտար-
կուիս, սրտասխանեց Նիք հանդարտութեամբ : Բռան
տարուան պիտի դատապարտուիս սպաներու առեւանդ-
ման և զրամաշորդութեան համար. ուրիշ քսան տարի-
ներու ալ պիտի դատապարտուիս Ձէքերու զեղծարարու-
թեան համար : Այս քառասուն տարիներուն վրայ պիտի
աւելնան ուրիշ տասը տարիներ գողութիւններու համար
որոնք ես գիտեմ :

« Այս ամէնը յիսուն տարի բանտարկութիւն կ'ընէ
եթէ այդչափ երկար կարենաս ապրիլ :

Տըվէրօ աշխոյժով անոր դարձաւ և ըսաւ .

— Այդ ամենուն վրայ ինչ գիտեք :

— Քսանըչորս ժամէ ի վեր գրեթէ բոլոր հարկաւոր վկայութիւնները ժողովեցի, ըստ Նիք: Քեզի համար փախուստի միջոց չի կայ: Որքան ալ խորամանկ ու խելացի բլլաս՝ օձիքդ լաւ կերպով ձեռք առած ես :

— Քեզի խմաց տուի, Տրվերօ, ըստ այն մարդը որուն ինքնութիւնը տակաւին չէին գիտեր, թէ հարկ էր Նիք Քարթըրը գուրս թողալ մեր ճամբէն: Իր վրայ յարձակեցար և այն ալ քեզ պարտութեան մասնեց, ինչպէս ես նախատեսած էի և ինչպէս որ պարտութեան պիտի մասնէ բոլոր անոնք որ իր գէմ կ'ելլեն :

— Եւ հիմա, Ձիք ու Փացի, ըստ Նիք այս կրտսրիճները ոտախանաւորուն պիտի տանինք, իրենց մասին մեր ամբաստանութիւնները պիտի բնենք ու այսպէսով պիտի վերջացնենք մեր երրորդ յարկի պատուական բարեկամին դործը :

Մէնթ Մառքս հրապարակէն մինչև ոտախանութիւնը չափ երկար չէր և երկու մարդիկը չուտով բանաւ դըրուեցան :

Տրվերօ դատուեցաւ և, ինչպէս Նիք գուշակած էր, դատապարտուեցաւ իր կեանքին մնացորդը պետական բանար անցնելու :

Նիք Քարթըրի վկայութեան վրայ էր որ դատապարտուեցաւ :

Ընդհանուր դատախազը ստիպեց Նիք Քարթըրը որպէս զի գատ վարէ իր անձին գէմ եղած մահափորձին համար, բայց Նիք չուզեց ատար մասին խօսք ընել, առարկելով որ այդ արկածները անբաժան էին այն արհեստէն զոր ի դործ կը գնէր հալածելով գողերն ու սնրադործները :

Հասկցուեցաւ որ Տրվերօյի հետ ձերբակալուած մարդը Արեւմտեան նահանգներու ամենէն վտանգաւոր չա-

բազործներէն մէկն էր որ Տըվէրօյի հետ յարաբերութեան մէջ էր այդ նահանգներուն մէջ, բայց բնաւ չէր մասնակցած անոր Արեւելեան քաղաքներուն մէջ ըրած արարքներուն :

Զինքը Զիքաիօյի մէջ կը փնտռէին . այդ քաղքին ոտտիկանական իշխանութիւնը զայն հանչցաւ ու ձեռքը սաքը կապուած անոր յանձնուեցաւ :

Առանց ասոր պատիժէ պիտի ազատէր, որովհետեւ Նիք հոյնպէս մերժեց անոր դէմ բողոք ընելու իրրեւ իր անձին վրայ մահափորձ կատարողներէն մէկը :

Այն մարդը որ Թիլմանի գերը կատարած էր այդ գիշերը անյայտացաւ մէջտեղէն ու ա՛լ զինքը չտեսան :

— Լաւ ուրեմն, ազաքս, բնած էր Նիք, երբ երեք գաղտնի ոտտիկանները երկնց սուտը վերադարձան ձերբակալման գիշերը : Հեմ փափաքիւր յաճախ այս տեսակ զրայիներ ունենալ : Ասկէ ետքը ա՛լ աւելի կտակածոտ պիտի ըլլամ :

Եւ երեք մարդիկը գացին լաւ շահուած հանգիստ մը վայելելու, նոր գործի մը սպասելով :

ՆԻՔ ՔԱՐԹԵՐ

Ը

ԹՈՒՆԱԻՈՐԻՉԻ ՄԸ ԶՈՂԸ

Կ Ա Մ

ՄԻԼԻՈՆԱՏԵՐԻ ՄԸ ՈՋԻՐՆԵՐԸ

Տպագր. Յ. Առաստուրեան և Որդիք

Չիք և Փայի վանդակորմըն կըթնելով՝ բէլովէրները քաշեցին:

ԹՈՒՆԱԻՈՐԻԶԻ ՄԸ ԶՈՀԸ

Կ Ա Մ

ՄԻԼԻՈՆԱՏԵՐԻ ՄԸ ՈՃԻՐՆԵՐԸ

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱՆ ԷՐ

Հոգակաւոր գաղանի տափկան Նիք Քարթըր իրիկուն
մը իր աղգականութիւնն Իտա Քարթըրի հետ կը պարտէր
Մէտիսըն Սքուէյրի շրջակայքը :

Օրիորդ Քարթըր վաճառատան մը ցուցափեղկին մէջ ,
ստուներու խմբակի մը անկիւնը , նշմարելով արգուզարդի
առարկայ մը որ ուշադրութեան արժանի թուեցաւ իրեն ,
ներս մտած էր զայն աւելի մօտէն քննելու համար :

Նիք սիկտըր կը ծխէր ու վաճառատան առջեւ վեր
վար կը քայլէր աղգականութիւնն սպասելով :

Մինչ այս մարդանքով զրաղած էր իր հետաքրքրու-
թիւնը արթնցաւ փողոցին միւս կողմը գտնուող տուն մը
նշմարելով :

Ո՛չ թէ անոր համար որ այդ տունը արտակարգ երե-
ւոյթ մը կը ներկայացնէր , այլ սա պատճառաւ որ մինչ
աչքերը մեքենաբար այդ կողմը դարձուցած էր , կին մը
երբորդ յարկի պատուհանէն վար կախուած՝ զգուշու-
թեամբ փողոցին աջ ու ձախը զիտած էր , յետոյ ա՛յ ա-

Այս անգամ՝ գաղտնի ոտտիկանը չկրցաւ այդ կնոջ
զխմագիծը որոշել, որովհետեւ լոյսը ետեւէն էր ու գէմքը
մութին մէջ կը մնար :

Բայց Նիք Գարթըր վայրկեան մը չկատկածեցաւ թէ
այդ կինը նոյն կինն էր որ տեսած էր զանազան յարկե-
րու պատուհաններէն և որ ինչպէս ենթադրած էր ման-
կաժարդուհի մը, նոյնիսկ զրեթէ մանկուհի մըն էր :

Փողոցին երկու կողմը մտաւտանջ ակնարկներ նետելէ
ետքը, կինը յատաճացաւ դէպի վերնադաւթակին մեծ ու
լայն տափճանները, յետոյ կրկին վարանեցաւ և սկսու
չուրջը նայիլ :

Իր քննութիւնէն ըստ լաւակաւորի ապահովուած սկսաւ
խոհմտութեամբ տափճաններէն վար իջնել :

Երկու կամ երեք տափճան իջած էր, երբ մեծ աղա-
ղակ մը արձակեց և կեցաւ :

Իսկոյն մարդ մը, գլուխը բաց, դռնէն դուրս խուժեց
և փախստականին նոսաւ :

Իր ետեւ, սեմին վրայ, տարիքոտ կին մը կեցած էր :

Մարդը իր ձեռքը դրաւ աղջկան ուտին վրայ, որ ու
է ընդգիծութիւն չբռաւ, այլ կարծեա խսկոյն գլուխ ծոկեց
իրեն եղած պահանջումին :

Հոչակաւոր գաղտնի ոտտիկանը, հիմա մեծապէս շա-
հադրդուած, մայթին մինչեւ եզրը յառաջացաւ և կրցաւ
դիւրաւ լսել այն խօսքերը զորս մարդը կ'ուղղէր ման-
կամարդ աղջկան : Աննշան խօսքեր էին ու քաղցրութեամբ
արտասանուած :

Պարզապէս կ'ըսէր :

— Տուն մտիւ ինծի հետ, սիրելիս :

Շեշտած էր «ինծի» բառին վրայ. այնպիսի ուժով մը
որ ենթադրել կուտար թէ եթէ ուրիշ ու է անձ աղղե-
ցութիւն չունէր աղջկան վրայ՝ դռնէ ինք եւնէր : Ջայնը
արդէն համոզիչ էր և ոչ չարախոս :

ւելի կախուած էր, վար ինտուտ տատիճան, այնպէս մը որ կտրնար աչքովը չափել իրմէ վեր ու վար եղած միջոցը:

Այս շարժումները բաւական չափով բլլային վարդապետի գաղանի ոտականին ուշադրութիւնը դրաւելու, եթէ տեսած չրկար միեւնոյն անձը որ նոյն յարկին մէկ ուրիշ պատուհանէն այդ շարժումները կը կրկնէր:

Մինչ ինքն իրեն կը հարցնէր թէ այդ կինը ինչ կը ջանար անտեղ մթաթեան մէջ և տունն ու չրջակայքը կը զննէր, կինը երեւցաւ չորրորդ յարկի մէկ պատուհանը և նոյն բանը վերսկսաւ:

Քանի մը վայրկեան անցան և նոյն խաղը կրկնուեցաւ երկրորդ յարկի պատուհաններէն:

Չափազանց մութ գիշերը թոյլ չէր տար գաղանի ոտականին այդ կնոջ գիմագիծները որոշելու, բայց իբր տուեւրագիծին թողած տպաւորութիւնը այն եղաւ որ պատու չէր, այլ ընդհակառակը շատ երիտասարդ:

Նշմարած էր որ կինը ճերմակ զգեստ մը հագած էր, որ իրեն թուեցաւ ըլլալ վայելուչ և ճիս սննեկաղղեստ մը. և մինչ երկրորդ յարկէն կը նայէր, լոյս ճառագայթ մը ցայտելով բնակարանին ներսէն, լուսաւորած էր զլուխը և ցոյց տուած էր որ իր մտղերը անվիճելիօրէն խարաւեալ էին:

Երեւոյթը ի վերջոյ քաշուեցաւ երկրորդ յարկի պատուհանէն և գաղանի ոտականը ըսաւ ինքնին.

— Շատ տարօրինակ բան՝ աւելին չըսելու համար:

Հաղիւ թէ այս բառերը արտասանած էր՝ մեծ տան գուռը յանկարծ բացուեցաւ, լոյսի հեղեղ մը տարածուեցաւ երեսի վերնագաւթակին վրայ և ճերմակներ հագած անձ մը, երկար խարտեալ մազերով երեւցաւ դրան մէջ որ կարծես զինքը կը չրջանակէր:

Մանկատի աղջիկը դարձաւ , աստիճաններէն վեր ելաւ
և մարդուն հետ տուն մտաւ . բայց Նիք , խորաթափանց
զիտող մը , համոզում գոյացուց թէ աղջկան ընթացքը
մեծ յուսախաբութիւն մը ցոյց կուտար խորին վստահու-
թեան մը խառնուած :

Դուռը իրենց վրայ դոցուեցաւ և տունը կրկին թաղ-
ուեցաւ մթութեան մէջ :

Դադանի ոտսիկանը անշարժ կեցած էր , ջանալով բա-
ցարեկ թէ ինչ կը նշանակէին այս բոլորը , երբ տան
դուռը կրկին բացուեցաւ , մարդը յառաջացաւ , թուրը
բաց թողլով իր ետեւ . առաջին աստիճանին վրայ ոտքի
կեցած , փողոցին երկու կողմը նայուածքներ ուղղեց :

Վերջապէս կարծես նշմարեց Նիքը որ ստահատակին
միւս կողմը կեցած էր . այն ատեն յամբարար վար իջաւ
վերնադաւթակի աստիճաններէն , փողոցէն անցաւ և ուղ-
ղակի Նիքի վրայ դնաց :

Մայթին եզրը հոսնելով , վրան ելաւ և խօսքը հռչա-
կաւոր դադանի ոտսիկանին ուղղելով .

— Բարի իրիկուն , պարոն , բաւ . նշմարեցիք այն
միջադէպը որ փողոցին միւս կողմը ակելի ունեցաւ վայր-
կեան մը առաջ :

— Այո՛ , պատասխանեց Նիք :

— Թերեւս ձեզի շատ տարօրինակ թուեցաւ :

— Իրաւ որ , բաւ Նիք , սովորական գէպք մը չէր :

— Չէ՛ , իրաւունք ունիք : Կրնա՞մ ձեզ հարցնել որ
այդ անձին տունէն դուրս ելլելէն առաջ , ուրիշ բան ալ
տեսա՞ք :

— Այո՛ , պատասխանեց Նիք . նոյնիսկ ատիկա իմ
ուշադրութիւնս դրաւեց :

— Ի՞նչ էր , եթէ ներքի է հարցնել :

— Տեսայ մանկամարդ օրիորդին տան զանազան յար-

կերու գրեթէ բոլոր պատուհաններէն տարօրինակ ձևով մը դուրս նայիր :

— Այն ատեն բնականաբար սա դադարը ունեցաք ըսաւ մարդը քաղաքավար չեշտով մը , թէ մանկամարդ աղջիկը կը ջանար տունէն փախչիլ :

— Կը խոստովանիմ որ այդ դադարը մտքէս անցաւ , պատասխանեց գաղտնի ոտիկանը :

— Կերպով մը ճիշտ է և նոյնիսկ իրողութիւն է , ըսաւ մարդը :

Գլուխը ծոկեց . աջ ձեռքովը պէտերը ոլորեց վայրկեան մը մտածկոտ դէմքով յետոյ ըսաւ .

— Այո , կը փորձէր փախչիլ և կը վը վախճամ որ աւելի դէշ բան մըն ալ ընէ :

Վայրկեան մը վարանեցաւ , մինչ նիք կը սպասէր որ պատմութիւնը շարունակէր : Ի վերջոյ ըսաւ .

— Աղջիկը իմ քոյրս է , և գրեթէ կրնամ ըսել որ իմ միակ ազգականն է : Ամէն պորադային միակ մօտիկ ազգականս որ ունիմ այս աշխարհին մէջ : Միտքը քիչ մը խանգարուած է այն մեծ ցնցումին հետեւանդով զոր կրեց երբ ներկայ եղաւ իր մօրը մահուան . այս ցնցումը ուղեղային տենդ մը թողուց իր վրայ :

Մարդը դարձեալ վարանեցաւ , և շարունակեց քիչ մը աւելի արագ կերպով .

— Այս դժբախդութիւնը շատ կ'ազդէ վրաս և օտարականի մը չափաի խօսէի ասոր վրայ . եթէ այդ օտարականը վայրկեան մը առաջ վկայ չըլլար այդ միջադէպին որ իրեն անհեթեթ երեւցած է :

«Ամէն պարադային» մինչեւ հիմա պէտք չզգացի իրեն հանդէպ ուրիշ միջոցներ ձեռք առնելու քան ամենէն տարրական գոռչութիւնները վրան հսկելու և զինքը պահելու համար : Թէև քիչոտ և թերեւս քիչ մըն ա

Մանկատի աղջիկը դարձաւ, աստիճաններէն վեր ելաւ
և մարդուն հետ տուն մտաւ. բայց Նիք, խորաթափանց
զիտող մը, համոզում գոյացուց թէ աղջկան ընթացքը
մեծ յուսախարութիւն մը ցոյց կուտար խորին վստահու-
թեան մը խառնուած :

Դուռը իրենց վրայ գոցուեցաւ և տունը կրկին թաղ-
ուեցաւ մթութեան մէջ :

Դազանի ոստիկանը անշարժ կեցած էր, ջանալով բա-
ցարել թէ ինչ կը նշանակէին այս բոլորը, երբ տան
դուռը կրկին բացուեցաւ, մարդը յառաջացաւ, թուռը
բաց թողլով իր ետեւ. առաջին աստիճանին վրայ ոտքի
կեցած, փողոցին երկու կողմը նայուածքներ ուղղեց :

Վերջապէս կարծես նշմարեց Նիքը որ ստահատակին
միւս կողմը կեցած էր. այն ատեն յամբարար վար իջաւ
վերնագտնակի աստիճաններէն, փողոցէն անցաւ և ուղ-
ղակի Նիքի վրայ դնաց :

Մայթին եզրը հասնելով, վրան ելաւ և խօսքը հռչա-
կաւոր դադրոնի ոստիկանին ուղղելով՝

— Բարի իրիկուն, պարոն, ըսաւ. նշմարեցիք այն
միջադէպը որ փողոցին միւս կողմը տեղի ունեցաւ վայր-
կեան մը առաջ :

— Այո՛, պատասխանեց Նիք :

— Թերեւս ձեզի շատ տարօրինակ թուեցաւ :

— Իրաւ որ, ըսաւ Նիք, սովորական դէպք մը չէր :

— Չէ՛, իրաւունք ունիք : Կրնամ ձեզ հարցնել որ
այդ անձին տունէն դուրս ելլելէն առաջ, ուրիշ բան ալ
տեսա՞ք :

— Այո՛, պատասխանեց Նիք. նոյնիսկ ատիկա իմ
աւշադրութիւնս գրաւեց :

— Ինչ էր, եթէ ներքի է հարցնել :

— Տեսայ մանկամարդ օրիորդին տան զանազան յար-

կերու գրեթէ բոլոր պատուհաններէն տարօրինակ ձևով մը դուրս նայիլը :

— Այն ատեն ընականաբար սա դադարը ունեցաք ըսաւ մարդը քաղաքավար շնչտով մը, թէ մանկամարդ աղջիկը կը ջանար տունէն փախչիլ :

— Կը խոստովանիմ որ այդ դադարը մտքէս անցաւ, պատասխանեց դադարնի ոստիկանը :

— Կերպով մը ճիշտ է և նոյնիսկ իրողութիւն է, ըսաւ մարդը :

Գլուխը ծոկեց. աջ ձեռքովը պէսերը ոլորեց վայրկեան մը մտածկոտ դէմքով յետոյ ըսաւ .

— Այո, կը փորձէր փախչիլ և կը վը վախնամ որ աւելի գէշ բան մըն ալ ընէ :

Վայրկեան մը վարանեցաւ, մինչ Նիք կը սպասէր որ պատմութիւնը շարունակէր : Ի վերջոյ ըսաւ .

— Աղջիկը իմ քոյրս է, և գրեթէ կրնամ ըսել որ իմ միակ ազգականս է : Ամէն պարագային միակ մօտիկ ազգականս որ ունիմ այս աշխարհին մէջ, Միտքը քիչ մը խանգարուած է այն մեծ ցնցումին հետեւանգով զոր կրեց երբ ներկայ եղաւ իր մօրը մահուան. այս ցնցումը ուղեղային տենդ մը թողուց իր վրայ :

Մարդը դարձեալ վարանեցաւ, և շարունակեց քիչ մը աւելի արագ կերպով .

— Այս դժբախտութիւնը շատ կ'ազդէ վրաս և օտարականի մը չպիտի խօսէի ասոր վրայ. եթէ այդ օտարականը վայրկեան մը առաջ վկայ չըլլար այդ միջադէպին որ իրեն անհեթեթ երեւցած է :

«Ամէն պարագային՝ մինչեւ հիմա պէտք չզգացի իրեն հանդէպ ուրիշ միջոցներ ձեռք առնելու քան ամենէն տարրական զրուշութիւնները վրան հսկելու և զինքը պահելու համար : Թէև քմշոտ և թերեւս քիչ մըն ա

մատային հաւատարակչութիւնը կորսնցուցած միայն տառն
տառն բանաւորութիւնը կը կորսնցնէ :

«Չուզեցի զինքը հիւանդանոց մը գնել և իբրեւ հակող
պառկատելի խաթմուն մը գտայ որ հիւանդապահութիւն
ալ կ'ընէ և սրու վրայ կրնամ վստահ ըլլալ :

«Քոյրս երկրորդ յարկը կը նստի, տան բակին վրայ
սուր ևս կը բնակիմ :

«Մինչև և հիմա . այսինքն մինչև և այս իրիկուն , զինքը
չըջապատողներէն գոհ երեւցաւ : Բայց այս իրիկուն իր
սենեակին դուռը բաց թողուած ըլլալով , տան միւս մա-
սերուն մէջ վախած է , խոյս տալու տրամադրութիւններ
ցուցունելով , ինչպէս որ գուք ալ տեսաք :

«Խնդիրը այն է որ ևս յոռեզոյն բանէ մը կը վախնամ
և կը կասկածիմ որ անձնապահութեան միջամտութիւնէն
բռնուած չըլլայ :

«Դժբախտաբար զինքը խնամող բժիշկը այս միջոցիս
բացակայ է քաղաքէն :

Այս վայրկեանին օրիորդ Քարթըր վաճառատունէն
եկած և իր հօրեղորորդւոյն մօտեցած ըլլալով՝ մարդը
քաղաքաւոր բարեւ մը տուաւ անոր ինչպէս նաև Նիք
Քարթըրի , ետին դարձաւ և տուն գնաց հաստատ քալ-
ուածքով մը : Ներս մտնելէ ետքը դուռը ետեւէն դոցեց :

— Ի՞նչ է Նիք , հարցուց Իսա :

Նօք անոր պատմեց ինչ որ գիտած էր և ինչ որ տու-
նէն դուրս ելող մարդը ըսած էր . խօսքը լմացուց սա
քառերով .

— Կ'ենթադրեմ որ ինչ որ ըսաւ ճշմարիտ է , որով-
հետեւ ամենքն ալ կը համաձայնին ըսածիս հետ : Իր պատ-
մութեան մէջ ու է հակասութիւն չտեսայ :

Թեւեւ ազդականութիւն ընծայեց և հեռացան Մէտի-
սըն Սքուէյրի ուղղութիւնով :

Ճամբան անոր ըստւ .

— Այո՛ , կ'ենթադրեմ որ բոլոր ասոնք ուղիղ են ,
քայց գծնդակ տալաւորութիւն մը պահնցի այս գէտքին :

— Մանկամարդ աղջկան հանգէտ քու համակրութեանդ
պատճառաւ , պատասխանեց Իսա :

Վայրկեան մը ետքը Իսա խնդաց և ըստւ .

— Շատ կը վախնամ , Նիք , որ քու արհեստդ և մարդ-
կային բնութեան յոռի կողմերը , զորս միշտ աչրի տակ
ունիս , քեզ ամէն անգ կ'ամակածի նիւթեր տեսնել կուտան :

— Թերեւս , պատասխանեց Նիք , քու խորհրդածու-
թեանդ մէջ ճշմարտութիւն կայ :

Թողուց այս նիւթը ուրիշ բանի վրայ խօսելու համար :

Սքուէյրէն անցնելով և Պրէտվէյ հասնելով , Նիք և
իր ազգականուհին զեղարան մը մտան , ուր զիրենք կը
ճանչնային , դնում մը ընկու համար :

Մինչ կը սպասէին որ ուղածին պատրաստեն , ման-
կամարդ աղջկան մասին լիովոյը Նիքի խօսք ուղղած
մարդը ինքն ալ իր կարգին զեղարան մտաւ և զեղա-
ղիր մը տուաւ աշկերաններէն մէկուն :

Ետին դառնալով նշմարեց Նիքը և գլխարկը հանեց
դայն ճանչնալուն պէս :

Երեք յաճախորներ , խանութին մէջ աջ ու ձախ քա-
լելով իրարու մօտեցան այնպէս որ երբ աշկերտը ծրարեց
այն առարկան զոր օրհորդ Բարթըր դնած էր , այս վեր-
ջինը ինքզինք գտաւ այդ մարդուն և Նիքի մէջտեղ :

Աշկերտը ծրարը Նիքի երկարեց ըսելով ,

— Երկու տարբ է , պարոն Բարթըր :

Նիք աշկերտին հետ զբաղած ըլլալով , ճշմարեց մար-
դուն զարմացական բուն չարժուամբ , որ յանկարծ ետին
դարձաւ տեսնելու համար այն անձը որուն պարոն Բար-
թըր անունը տուած էին :

ՆԻՔ ՓԱԽԹԸՐ (Հասոք Ը.) (89)

Բայց այս շարժումը չխուսափեցաւ Խաչէն որ նըշմարեց նաեւ որ այդ մարդը կը մօտենար աշկերտին և կարծես հարցունքներ կ'ընէր անոր :

Վայրկեան մը ետք Նիք իր ազգականուհիին հետ գուրս ելաւ խանութէն :

Յանկարծ նոյն մարդն ալ իր կարգին գուրս ելաւ զեղարանէն , փողոցէն անցաւ և Նիքի մօտեցաւ գլխարկը հանելով խիստ քաղաքավարական ձևով մը :

— Ներեցէք ինձ որ ձեզի խօսք մը ուզղեմ , պարոն , ըսաւ , երբոր հո՛ն փողոցը ձեզի խօսք կ'ուզղէի չէի գիտեր որ պարոն Նիքօլա Քարթրըի պէս հոշակաւոր մարդու մը հետ կը խօսէի : Թէեւ նախապէս ձեզ տեսնելու հաճոյքը չէի ունեցած երբեք , բայց լսած էի ձեր բազմաթիւ շահատակութիւնները և զարմանալի վարպետութիւնները : Մեծ հիացում մը ունիմ պարոն Քարթրըի համար , և հետեւաբար օգուտ կը քաղեմ այս առիթէն ձեզի հետ ծանօթանալու համար :

«Կ'ուզէ՞ք որ ինքզինքս ներկայացնեմ — Հէնրի Աթէրթէն կը կոչուիմ ,— և կը յուսամ որ ապագան մեզ աւելի սերտ յարաբերութեան մէջ պիտի դնէ :

Թէեւ քիչ մը նեղացած ու գէշ ասպարուսթիւն մը կըրած այս խօսքերէն , Նիք քաղաքավարութեամբ պատասխանեց :

Պարոն Աթէրթէն վայրկեան մը կեցաւ , յուսալով որ Նիք զինքը Խաչի պիտի ներկայացնէր , բայց որովհետեւ գաղտնի ոտիկանը ատիկա չըրաւ , կրկին գլխարկը հանեց և հեռացաւ :

Անմիջապէս ետքը , Նիք և Խաչ իրենց տունը մտան և մոռցան իրիկուան դէպքը :

Բայց քանի մը ժամ ետքը , Նիք վերադառնալով խօսեցաւ այս դէպքին վրայ և նոր գլխոգութիւն մը ըրաւ որով Խաչ հետեւեցուց թէ այս խնդիրը կը զբաղեցնէր իր հօրեկոթորդւոյն միտքը :

— Կարծածէ՞ք շատ աւելի կը մտածեա կոր, Նիք, ըսաւ, այս իրիկուսն պատահարին վրայ:

— Կը խոստովանիմ որ ճիշտ է, ըսաւ Նիք: Քանի մտածեմ այս բանին վրայ այնքան նուազ ինձ հաճելի կը թուի:

«Կ'ենթադրեմ ըր զէշ բան մը չի կայ իր եղբօր կողմէ հակողութեան ենթակուած մտային տկարութիւն ունեցող քրոջ մը այս պոտմութեան մէջ. իրաւցնէ պատճառ մը չունիմ հակառակը մտածելու:

«Խնդիրը այն է որ այս Աթէրթընը ամենատնհանոյ, տպաւորութիւն մը գործեց վրաս:

ՈՃԻՐԻ ՄԵ ՊՕՏՄԱՌԹԻՆԸ

Նախորդ գլխուն մէջ պատմուած գէպերը ամբողջովին անհետացած էին զործունեայ դադանի ոտտիկանին մաքէն, երբ երկու կամ երեք օր ետքը, անձ մը ներկայացաւ իրեն։

Նիք Քարթթրի բարեկամներըն մէկէն յանձնարարական մը ունէր որով այդ անձին համար ունկնդրութեան մը շնորհը կը խնդրէր և որ զայն կը ներկայացնէր իրրու աքժանահաւատ ու յարգելի անձ մը։

Սպասուէին զայն փոքրիկ սալօնը մտցուցած էր, մինչ Նիք, իր գրասենեակը, յանձնարական նամակը կը կտրգար։

Այն ատեն ըսաւ որ այդ անձը մտցունեն իր աշխատութեան խուցը ուր կը գտնուէր. բայց աղախներ տուէաւին այս հրամանը չգործադրած իր աղագականութիւն ու աշխատակիցը Իսա սրահէն ներս մտաւ։

— Այցելութիւն մը պիտի ընդունիս, վարպետ, ըսաւ Իսա. կը սպասեմ որմննայ։

— Չէ՛, ըսաւ Նիք. կեցի՛ր աթոռ մը նստէ՛. գործի համար է և միշտ դո՛ւ կ'ըլլամ որ ձեռնէ մէկը քովս ըլլայ, երբ գործ մը կը ներկայացնեն ինձ։

Իսա աթոռ մը առաւ և հարցուց.

— Ինչ բանի վրայ է խնդիրը։

— Տակաւին չեմ գիտեր, պատասխանեց Նիք. Ինձի ըսուելիքէն բաւ մը չեմ գիտեր։ Անձ մըն է որ մէկ բաշտակամիս կողմէ չատ լատ. յանձնարարականով մը կուգայ։

Այդ միջոցին աղախներ ներս մտցուց տիկին մը զոր Նիք ողջունեց տիկին Պառլթըն անունով, անոր զոր յանձնարարական նամակին մէջ յիշուած էր։

— Պարոն Նիքօրա Քարթթրին էք, հարցուց տիկինը։

— Ես եմ. և այս նամակին պատճառաւ, — սեղանին վրայ դրուած յանձնարարականը ցոյց տուաւ, — պատրաստ եմ ձեզի ծառայելու։

Այս քաղաքավարութեանց փախանալութեան միջոցին Իսա ուշադրութեամբ գննած էր կինը և սա եղբակացութեան հասած որ լաւագոյն պատակարգի մը կը պատկանէր։

Թէև քառասունըջինգ տարեկանէն պակաս չէր՝ բայց իր տարիքը չէր ցուցունէր իր զօրաւոր առողջութեամբը, թարմ գոյնեովը փառփռուն աչքերովը և ուզիղ ու պտուկաւոր հասակովը։ Այն արդուգորդ մը կը կրէր, որ ցոյց կուտար մեծ հարստութիւն մը։

Նիքի վերջին խօսքերուն՝ տիկին Պառլթըն վարանումի շարժում մը ունեցաւ և նեղուածի նշաններ ցոյց տուաւ ի տես Իսայի։

Վերջապէս ըսաւ.

— Կը նախընտրէի ձեզ առանձին տեսնել, պարոն Քարթթր, որովհետև գործը որու մասին պիտի խօսիմ ընտանեկան խնդիր մըն է։ Իմ այսօրուան այցելութեան նըպատակս է նեղութիւններս ձեզի ներկայացնել և խորհուրդ խնդրել։

— Ներեցէ՛ք որ ձեզի ներկայացնեմ օրիորդ Քարթթըր, տիկին Պառլթըն։ Իմ ամենէն թանկագին օժանդակներէս մին է, ըսաւ Նիք։

— Գազանի ոտտիկանութիւն մը, հարցուց տիկին Պառլթըն չափ զարմացած։

— Այո՛, գազանի ոտտիկանութիւն մը և ամենէն նշանաւորներէն մին նախնիս։ Որովհետև իմ ստանձնած զը-

րկթէ ամէն գործերու մէջ դեւ մը կը կատարէ և որովհետեւ բարձր համարում մը ունիմ իր գատողութեան վրայ, կը փախաքիմ որ ներկայ գտնուի մեր տեսակցութեան: Չեզ կը վստահացնեմ որ ինծի չափ արժանի է վստահութեան:

— Ձեմ կասկածիր ատոր, քանի որ գուք կը հաստատէք, պարոն Քարթըր, ըսաւ ամիկին Պաուլթըն, ժպտով մը դէպի իտան դառնալով:

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ Նիք, ասիկա հասկնալէ ետքը՝ հաճեցէ՛ք ձեր այցելութեան նպատակը բացատրել:

Տիկին Պաուլթըն վայրկեան մը լուռ կեցաւ իր գաղափարները ժողովելով: Վերջապէս ըսաւ.

— Պարոն Հէնրի Պաուլթընի էլինն եմ, որուն անունը լաւ ծանօթ է երկաթուղիի վերաբերեալ գործերու մէջ: Ֆիլատէլֆիա կը բնակինք: Եկայ ձեզ գտնելու ոչ թէ հակառակ իր հրամաններուն, այլ հաւատակ իր կարծիքին: Եւրք մը դէպքեր իրարու յաջորդեցին սրտը ինծի ծանր հոգեր կը պատճառեն: Աւելի փոքր քոյր մը ունէի որ Քօփլանտ անուն շատ հարուստ մէկու մը հետ ամուսնացաւ: Մարդը այրի էր տասնութեց տարեկան զաւակով մը: Այն ատեն պարոն Քօփլանտ քառասուն տարեկան էր և քոյրս քսանըվեց: Անկէ ի վեր քսան տարի անցած է: Իրենց ամուսնութենէն երկու տարի ետքը, աղայ մը, աղջիկ, աշխարհ եկաւ: Հինգ տարի ետքը պարոն Քօփլանտ մեռաւ:

— Վայրկեան մը կեցէ՛ք, կը խնդրեմ, ընդմիջեց Նիք: Թոյլ տուէք որ այդ իրողութիւնները ճշդեմ: Ներք պարոն Քօփլանտ մեռաւ քառասունը եօթը տարեկան էր:

— Այո՛:

— Փոքրիկ աղջիկը հինգ տարեկան:

— Այո՛:

— Հիմա դրկթէ տասնեւեօթը տարեկան է:

— Այո՛ պարոն :

— Ուրեմն մանչ զաւակը երեսունըվեց տարեկան :

— Այո՛ :

— Եւ պարոն Քօփլանտի այրին քառասունըվեց տարեկան :

— Մեռած է հիմա : Եթէր տարի ետքը այն ալ մեռաւ :

— Կը հասկնամ, ըստ Նիք : Շարունակեցէ՛ք կը խնդրեմ :

— Պարոն Քօփլանտ անհուն հարստութիւն մը թողուց խնամակալներու ձեռքը որոնք ի շահ ժառանգորդներու պիտի մատակարարէին զայն : Այրին կարեւոր գումար մը ստացաւ և իր աղջկան ու անոր ունեցածին խնամակալ կարգուեցաւ : Մանչուն կէս միլիոն տոլար սրուեցաւ իսկոյն :

— Ինչպէ՞ս կը կոչուի, հարցուց Նիք :

— Ալֆրէտ Քօփլանտ : Բայց եզր քսանըհինգ տարեկան եղաւ կալուածքը հարկ եղաւ հաւասար բաժնել, որբեւայրիին պէտքերուն առատօրէն հոգ տարուելով : Կէսը իսկոյն արուեցաւ տղուն և միւս կէսը, աղջկան բաժինը պահուեցաւ մինչեւ որ քսանըհինգ տարեկան ըլլայ :

— Ժառանգութիւնը շա՞տ մեծ է,

— Ըսած բաժանու միս՝ Ալֆրէտ երեք միլիոն տոլար ստացաւ, պատասխանեց աիկին Պառլթըն :

— Ուրեմն աղջկան համար երեք միլիոն պահ գրուեցաւ :

— Այո՛ :

— Այդ պարագային Ալֆրէտ Քօփլանտ կէս միլիոն տոլար աւելի ընդունած է քան աղջիկը, քանի որ նախ և առաջ այդ գումարը ստացած է :

— Չէ՛ : Ջանացին հաւասար բաժանում մը ընել : Կէս միլիոն տոլար որբեւայրիին համար մէկ կողմ դրին, գու-

— Սխարմամբ թոյն առած էր, հարցուց Նիք :

— Այն ատեն այդպէս ըսին և զրեթէ ամէն մարդ այդպէս կը կարծէ մինչև հիմա : Միրթիլ ատկէ սոսկալիցնցում մը կրեց որուն հետեւանքը ևզաւ ըզեղային դօրաւոր տենդ մը :

— Թոյնը ինչպէ՞ս առած էր :

— Պարոն Քօփլանտ քիմիական ուսումնասիրութիւններով կը չափադրուէր և սովորութիւն ունէր փորձեր ընելու Միրթիլը գրօսցնելու համար : Օր մը գաւաթ մը բերաւ՝ մէջը հեղուկ մը պարւած՝ այն պատան սենեակը ուր աիկին Քօփլանտ և Միրթիլ հանքային ջուր խմելու վրայ էին : Այդ հեղուկը դօրաւոր թոյն մըն էր :

— Ահ, գոչեց Նիք :

— Չգիտցուիր ինչպէս թոյն պարունակող գաւաթը և այն գաւաթը ուր հանքային ջուր կար իրարու տեղ կ'անցնին : Երբքս թոյն պարունակող գաւաթը խմեց և մեռաւ :

Հռչակաւոր զազանի ոտաիկանը թողուց որ աիկին Պատիժբնի յուզումը հանդարտի և յետոյ հարցուց :

— Դեռատի Միրթիլ իր հիւանդութենէն բուժուեցա՞ւ :

— Երբեք : Ըսին որ կա՛մ իր մօր մահուան առթիւ զգացած ցնցումէն և կամ ըզեղային տենդի հետեւանքով խենթեցած էր և ատկէ ի վեր զինքը ծածուկ կը պահեն :

— Ո՞վ է պահողը, պարոն Քօփլանտը :

— Այո՛ : Հիմա կը հասնինք իմ այցելութեանս առարկային : Երբ տենդը անցաւ և երբ Միրթիլի ոյժերը ներեցին, Ալֆրէտ Քօփլանտ զայն հիւսիսային Քարօյին տաւրաւ ուր տարի մը մնաց : Անկէ ի վեր իր ազգականներէն ո՛չ մէկը տեսած է զինքը :

— Որովհետեւ պարոն Քօփլանտ զայն արգելափակ կը պահէ :

մար մը որ աղջկան պիտի ըլլար եթէ մայրը իրմէ առաջ մեռնէր :

— Կը հասկնամ : Շարունակեցէ՛ք , խնդրեմ :

— Ասիկէ զատ պայման զրուեցաւ որ եթէ մայրը մեռնէր աղջիկը քսանըմէկ տարեկան չեղած , Ալֆրէտ Բօփլանտ անոր խնամակալը պիտի ըլլար և ինչքը մատակարար :

— Որքեւայրին մեռաւ և Ալֆրէտ Բօթլանտ հետեւարար իր քրոջ խնամակալն ու ինչքերուն մատակարարն է , հարցուց Նիք :

— Այո՛ , խնամակալ եղաւ երբ իր քոյրը տառներկտ տարեկան էր :

— Այսինքն զրեթէ վեց տարիէ ի վեր : Ի՞նչ է խընդրեմ մանկամարդ աղջկան անունը :

— Միրթիլ Բօփլանտ : Հիմա պէտք էձեզի ըսեմ որ հայրը մեռած տառնը Ալֆրէտ Եւրոպա էր և թէ երկու տարի ետքը Ֆիլատէլֆիա եկաւ : Հոն քիչ մը կեցաւ մինչեւ որ հինգ հարիւր հազար սոլարր առաւ և վերադարձաւ Եւրոպա , ուր դարձեալ հինգ տարի կեցաւ . այն տառն երեսուն տարեկան էր :

— Անկէ ետքը Ֆիլատէլֆիա հաստատուեցաւ :

— Այո՛ , ընտանեկան հին տունը , իր հօրը այրիին հետ : Վեց ամիս ետքը որքեւայրին յանկարծակի մեռաւ և շատ եղերական պարագաներու մէջ :

— Այն տառն Ալֆրէտ Բօփլանտ իր քրոջ Միրթիլի խնամակալ և անոր ինչքերուն մատակարար եղաւ , հարցուց Նիք :

— Այո՛ :

— Ի՞նչ պարագաներու մէջ մեռաւ տիկին Բօփլանտը հարցուց զաղանի ոտիկանը :

— Թունաւորուած մեռաւ և սարսափելի չարչարանք մէջ , ի ներկայութեան Ալֆրէտի ու իր Միրթիլ աղջկան :

— Այո՛ : Այն տարուան միջոցին ուր աղջիկը հիւսիսային Քարօլին անցուց , պարոն Ալֆրէտ Քօլիանտ յաճախ եկաւ ֆիլատէլֆիա և սկսաւ բռնն կռիւներ յարուցանել իր հօր ինչքերուն հին վարիչներուն հետ , որոնց մէջն էր նաեւ ամուսինս , ինչպէս նաեւ իր աղջականներուն հետ : Կը հաւաստէր թէ Միրթիլ երբեք չպիտի կրնար բուժուիլ և թէ ուղեղը անդարմանելի կերպով վնասուած էր :

— Այս պարադաններուն մէջ ինչ կ'ուզէք որ ընեմ , հարցուց հոչակաւոր գաղանի ոստիկանը :

— Իմացանք որ պարոն Ալֆրէտ Քօլիանը Նիւ Եօրք է : Հինգ տարիէ ի վեր չատ անգամներ զինքը հոս տեսած են :

— Եւ կ'ուզէք որ այս մասին փնտռու՞նք մը ընեմ :

— Այո՛ :

Տիկին Պաուլըն լռեց , կարծեա ուզելով մտամբիով տիլ մեծ որոշում մը տալէ առաջ : Յետոյ ճիգ մը ընելով ըսաւ :

— Պարոն Քարթէր , հաստատապէս կը հաւատամ որ Ալֆրէտ Քօլիանտ քրոջս մահուան պատճառ եղած է , թէ անանկ մը ըրած է որ թոյնը խմէ : համոզուած եմ նաեւ որ Միրթիլը ամէն աչքերէ ծածուկ կը պահէ որպէսզի անոր ունեցածը ինք վալելէ :

— Ե՛մեր ամբաստանութիւն մըն է այդ , ըսաւ Նիք :

— Եւ գրեթէ միշտակ ես եմ այս ամբաստանութիւնը ընողը : Այս համոզումս կեանքիս զժրախտութեան պատճառ եղաւ և հետզհետէ կ'աւելնալ այն աստիճան որ աւելի երկար տտեն չեմ կրնար լռել :

— Ինչ ունիք այդքան լուրջ բանի մը մասին ձեր համոզումը արդարացնելու համար , հարցուց Նիք :

Գրեթէ ոչինչ : Հիւանդապահ կինը որ Միրթիլը կը խնամէր ինծի պատմեց որ , իր զստանցանքին միջոցին ,

Միրթիկ մէկէ աւելի անգամներ ըսած է որ Ալֆրէտ ինք իսկ յիշած է զաւաթները : Երբ Ալֆրէտ իմացաւ այս խօսքերը հիւանդապահ կինը յանկարծ անյայտացաւ :

— Հէ՛ . . . գիտէ՞ք այդ հիւանդապահին անունը :

— Այո՛, Աննի Մոսսան Մոսան . . . զեռ ուրիշ ըսելիք մըն ալ ունիմ : Երկու լատարի կայ սա անստորագիր տոմսակը ստացայ . Նիւ Եօքսի դրոշմաթուղթը կը կրէր վրան :

Տիկինը Նիք Քարթրիի երկարեց թուղթի կտոր մը սրուն վրայ մատիտով գրուած էին սա բառերը :

« Եթէ տիկին Պատլթէն քիչ մը կը չահագրգռուի իր քրոջ աղջկոյնի և կ'ուզէ զայն ազատել , պէտք է որ երկար սպասէ : »

Նիք թուղթը տիկին Պատլթէնի տուաւ ու թաղուեցաւ իր մտածումներուն մէջ :

Իր լսածին վրայ մտածելով հանգերձ՝ իր միտքը զնայ զէպ ի այն իրիկուան զէպքերը ուր ազգականուհիին հետ պտոյտ մը ըրած էր :

Յանկարծ հարցուց .

— Միրթիկ թուխ մազեր չունի՞ :

— Չէ՛ , իր ոսկեգոյն խարտեաչ գեղեցիկ մազերը ունի :

Վայրկեան մըն ալ խորհելէ ետքը՝ Նիք ըսաւ .

— Հարկ է ձեր կասկածները լուսաբանել :

— Ո՛հ , երջանիկ եմ ձեր այդ խօսքերը լսելով :

— Նոյնիսկ եթէ կը սխալիք՝ հարկ է լուսաբանել խնդիրը : Ձեր միտքը այն տառն պիտի հանդարտի երբ ա՛յլ ձեր կասկածները գոյութիւն չունենան . . . հիմա պէտք է որ ձեզի մէկ քանի հարցումներ ընեմ նիւթերու մասին որոնց տկնարկութիւն չըլլաք ձեր պատմութեան մէջ :

Կէս ժամու չափ արագ հարցումներ ըրաւ Թիկին Պառլեմէնի որոնց չաար աննշան երեւցաւ Թիկինոջ, բայց որոնք իրենց կարեւորութիւնը ունէին հոչակաւոր գաղտնի տախտակներն նուրբ մաքին համար :

Յետոյ Թիկին Պառլեմէն գնաց :

Իրարու հետ որոշեցին որ Նիք զայն պիտի տեսնէր Ֆիլատէլֆիա և պիտի ներկայանար իր ամուսնոյն որ իրեն ուրիշ տեղեկութիւններ պիտի տար :

Երբ տունէն դուրս ելաւ Նիք զէպի Իտա դարձաւ և անոր հարցուց .

— Ի՞նչ կը մտածես ասոր վրայ :

— Չեմ գիտեր թէ ի՞նչ պատասխանեմ, բաւ Իտա : Շատ հետաքրքրական ու տարօրինակ պատմութիւն մըն է, նկատի առնելով որ խնդիրը Ալֆրէա Քօփլանտի գիրքն ու կրթութիւնը ունեցող մարդու մը վրայ է, գոնէ այնպէս ինչպէս որ մեզի ներկայացուեցաւ :

— Ասոր գալով, Իտա, պատասխանեց Նիք, գիտես որ բնկերութեան ամէն գասակարգներուն մէջ ոճրագործներ գտած ենք :

— Գիտեմ որ այդպէս է, պատասխանեց Իտա . բայց կրնամ երեւակայել նաև ո՞ր Թիկին Պառլեմէնի պէս կին մը, խտտամիտ ու արմատացած նախապաշարութեանքով, կրնայ անձնական հակառակութիւններէ տարուելով՝ անհաւատալի ոճիրով մը մարդ մը ամբաստանել :

— Ըսածիդ մէջ ճշմարտութիւն մը կայ, բաւ Նիք, բայց քեզի բան մը պիտի ըսեմ որ զիս կը քաջալերէ այս գործով զրազելու :

Այն տունն Իտալի կրկնեց այն իրիկուան զէպքերը, ուր միասին դուրս ելած էին և աւելցուց .

— Չեմ կրնար մտքէս վանել սա զաղափարը թէ այդ գործն ու Թիկին Պառլեմէնի այցելութիւնը իրարու անձանօթ չեն :

— Եւ թէ մանկատի աղջիկը զոր տեսար Միրթիւն
է, հարցուց Իտա աշխոյժով:

— Այնպէս կը կարծեմ:

— Բայց այս մարդը կ'ըսէ թէ Աթէրթըն կը կոչ-
ուի:

— Դիւրին է Նիւ Նորքի մէջ անուն փոխելը:

— Այո՛, պատասխանեց Իտա, և դիւրին է քաղքին
մէկ թաղին մէջ անուն մը անել և ուրիշ թաղի մը
մէջն ալ տարբեր անուն:

— Շատ չիտակ է, բայց Նիք: Բոս իս ընկերք ա-
ռաջին դործերնիս այն պիտի ըլլայ որ պիտի երթաս այդ
տան չրջակայքը կրցածից չափ տեղեկութիւն հաւաքես
այդ Աթէրթընի վրայ:

Թուղթի մը վրայ հանգէն և ուրիշ օգտակար բաներ
գրեց. Իտա տաւ զայն ու մեկնեցաւ իր պաշտօնը կա-
տարելու համար:

ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ ԴԻՄՈՒՄ

Իտայի մեկնելէն քանի մը վայրկեան ետքը, աղախինը՝ խմացուց թէ մէկը կը խնդրէր պարոն Նիք Քարթըրը տեսնել առանց վայրկեան մը կորսնցնելու

— Ի՞նչ անուն տուաւ, հարցուց Նիք:

— Անունը չըսաւ, պատասխանեց աղախինը:

— Ընթերցէ՛նք իր անունը հարցուցէք և ըսէք թէ որու կողմէ կը ներկայանայ հոս:

Վայկեան մը ետքը աղախինը վերադարձաւ և ըսաւ որ ճէնթրմէնը ծանօթ էր Նիք Քարթըրի պարոն Աթէրթըն անունով:

Նիք աթոռին վրայ տատում մը ըրաւ գոչելով.

— Աթէրթըն... ահա նշանաւոր կերպով տարօրինակ բան մը:

— Ընթերցէ՛նք զրեթէ խնթեցած է արդէն ձեր քով չմտցուելուն: Իսաւ աղախինը:

— Ներս մտցուցէք, հրամայեց Նիք:

Նիք որ զարմանքով ոտքի ելած էր, հաղիւ ժամանակ ունեցած էր նստելու, երբ ժարգը սենեակէն ներս՝ խուփեց գոչելով.

— Փախա՛ւ, խոյս տուա՛ւ, պարոն Քարթըր:

— Այո՛... հարցուց Նիք հանդարտութեամբ: Մանկամարդ կի՞նը զոր անցած գիշեր քեզի հետ տեսայ:

— Այո՛ քոյրս:

— Ա՛հ: Դիտէ՞ք ինչպէս փախած է:

— Շատ խորհրդաւոր է: Կ'երեւայ որ բանալի մը ձեռք ձգած է իր դուռը ներսէն բանալու համար:

— Կ'ենթադրեմ որ անուշադրութեամբ բանալին կըդպանքին մէջ թողած են. պատասխանեց Նիք:

— Չէ՛, նոր բանալի մըն էր դոր տանը մէջ բնաւ բնառ տեսած չէինք:

— Հանդարտեցէ՛ք, պարոն Աթէրթըն, ըսաւ Նիք և ըսէք ինչ որ ունիք ինծի բանիք:

— Բայց, գուցե պարոն Աթէրթըն, պէտք է զինքը հետապնդել, պէտք է գտնել և կ'ուզեմ որ դուք ատով զբաղիք:

— Քիչ մը շուտ առաջ կ'երթաք, պարոն Աթէրթըն, պատասխանեց Նիք չոր չեշտով մը: Ինծի ներկայացուած բոլոր գործերը չեմ ընդունիր և սովորութիւն չունիմ առաջին դէմս ելլողէն հրամաններ ստանալու:

— Բայց, գուցե պարոն Աթէրթըն, անհեակին մէջ քայելով ու ծայր աստիճան զրգոտած, ասիկա շատ պարեւոր բան մըն է:

— Կարեւոր ձեղի համար անշուշտ, ըսաւ Նիք: Ատիկա չնշանակեր թէ ինծի համար ալ կարեւոր է:

Իրեն այս ձև ընդունելութիւն մը ընելով հռչակաւոր դադտնի ոտտիկանը երկու նստատակ ունէր:

Նախ այդ գերադրգոտմի վիճակով պարոն Աթէրթըն տրամադիր չէր բանաւոր կերպով խօսելու մանկատի աղջկան խախուստի մասին և Նիք կը փափաքէր որ հանդարտի:

Երկրորդ՝ համոզուած էր որ այս մարդը որուն արդէն հանդիպած էր աթէրթըն անունով և այն մարդը որ տիկին Պատթըն Արֆրէտ Քօփլանտ կ'անուանուէր միեւնոյն մարդն էին: Ուստի կ'ուզէր իր մտքին մէջ համաձայնեցնել երկու բաներ որոնք առաջին տեսիլքով իրարու անհամաձայն կը թուէին:

Բայց Պարոն Աթէրթըն շատ գիւրաւ տեղի չէր տար :
Շարունակեց սենեակին մէջ երթեւեկել զրեթէ ու-
նալով :

— Ամէն մէկ վայրկեանի յապաղում փնտռութենքը
աւելի կը զօւարացնեն : Ժամանակ կը կորսնցնենք :
Դուք միակ մարդն էք սրուն կրնամ վտահիկ այս գործը :
Ես վարժուած չեմ որ ինծի զիմագրեն : Պէտք է ինծի
հնազանդիկ : Հարկ է որ հնազանդիկը :

— Հօրիկ է , պէտք է , ահա բառեր , պարոն Աթէր-
թըն , որոնք ոչ սքի կը ներեմ որ ինծի ուղղեն ու ե
պարտաւայի մէջ : Ոչ մեկուն կը հնազանդիմ ե ոչ ոք ինք-
զինքին ներելու է ինծի հրամաններ տալու : Հիմա նըս-
տեցէք :

Պարոն Աթէրթըն կեցաւ ե կատաղի նայուածք մը
նետեց հաշակաւոր դազանի տափկանին որ շեշտակի ա-
նոր նայեցաւ ցուրտ ու հաստատուն գէմքով մը :

— Նստեցէք , կրկնեց Նիք : աւելի չոր ու հրամայո-
ղական շեշտով մը :

Պարոն Աթէրթըն տեղի տուաւ ե նստաւ Նիքի գէմը ,
տեղ մը ուրկէ ամբողջ լոյսը գէմքին վրայ կ'իյնար :

— Հիմա ինքզինքնիդ զսպեցէք , հանդարտեցէք , Ը-
տաւ Նիք : Նթէ այդ մանկատի ազջիկը փախած է տու-
նէն՝ կարելի չէ զինքը գտնել յախուռն կերպով իր ետե-
ւէն վաղեկով , կուրօրէն , առանց յատակադիծի ու մէ-
թոտի : Ատիկա ապուշի ե տղու պէս դործել պիտի Ը-
լայ : Որչափ ժամանակէ ի վեր փախած է :

— Գրեթէ երեք ժամէ ի վեր :

— Հիմա , պարոն Աթէրթըն , ըտաւ Նիք Քարթըր , Ը-
սէք ինծի իր փախուստին պարադաները :

— Ինչպէս ըսի , իր սենեակին դուռը ներսէն բացած
է բանալիով մը որ ձեռք անցուցած է շատ խորհրդաւոր
կերպով : Այդ բանալին կղզանքին մէջ մնացած է ներսի
կողմէն , այնպէս ինչպէս որ գրուած է դուռը բանալու
համար :

Բանալի մըն է որ յօտակալէս իրեն համար չինուած է և զեռ նոր :

— Ե՛րբ նշմարեցիք իր փախուստը :

— Ժամ մը առաջ :

— Փախուստէն առաջ ե՛րբ զինքը տեսաք վերջին անգամ :

— Գրեթէ երկու ժամ առաջ, պատասխանեց պարոն Աթէրթըն : Սովորական ժամուն քրոջս ճաշը տուին, որ երկար ատենէ ի վեր չէ փոխուած . այսինքը ճաշը ժամը ութին իր սենեակը տարուած է : Ժամը ութուկէսին ևս ալ ճաշս լմնցնելով, իր սենեակը դացի ըստ իմ ամէն օրուան սովորութեանս, իրեն հետ մնալու կէս ժամի չափ կամ աւելի :

— Այդ պարագաներուն իրեն հետ առանձին էք, հարցուց Նիք :

— Չէ՛, աղախինը, այսինքն զինքը խնամող հիւանդապահը և ճաշը տանող ծառան կը մտնեն կ'ելլեն սղախաւորութեան պէտքերուն համեմատ :

— Ուրեմն այդ միջոցին դուռը կ'զգուած չէ :

— Ո՛չ, սովորաբար բաց է և պատուհանները վեր տոնուած՝ սենեակին օդը փոխելու համար :

— Այս առտու ալ այդպէս էր :

— Այո՛, այս առտու ալ ինչպէս միւս օրերը :

— Լաւ ուրեմն իրեն հետ մնացիք կէս ժամի չափ : Ի՞նչ պատահեցաւ այդ միջոցին :

— Ինչ որ կը պատահի ամէն օր . ծառան սեղանը ժողվելէն ետքը կ'երթայ : Այն ատեն հիւանդապահը և ևս դուրս կ'ելլենք և հիւանդապահը դուռը դուրսէն կը կ'զգէ :

— Չկրնա՞ր ըլլալ որ հիւանդապահը այս առտու դուռը կ'զգելու մոոցած ըլլայ :

— Չէ՛, որովհետեւ իրեն հետ էի և նշմարեցի որ ո՛չ միայն դուռը բանալիով կ'զգեց, այլ նիւթերն ալ զրաւ :

ՆԻՔ ՔԱՐԹԵՐ (Հասո՛ր Ը.) (90) 3

Բանալի մըն է որ յատկապէս իրեն համար շնորհած է և զեռ նոր :

— Երբ նշմարեցիր իր վախճաւորը :

— Ժամ մը առաջ :

— Փախուստէն առաջ երբ զինքը տեսաք վերջին անգամ :

— Գրեթէ երկու ժամ առաջ , պատասխանեց պարոն Աթէրթըն : Սովորական ժամուն քրոջս ճաշը տուին , որ երկար ատենէ ի վեր չէ փոխուած . այսինքը ճաշը ժամը ութին իր սենեակը տարուած է : Ժամը ութուկէսին ես ալ ճաշս լմացեկով , իր սենեակը դացի քստ իմ ամէն օրուան սովորութեանս , իրեն հետ մնալու կէս ժամի չափ կամ աւելի :

— Այդ պարագաներուն իրեն հետ առանձին էք , հարցուց Նիք :

— Ձէ' , սղախինը , այսինքն զինքը խնամող հիւանդապահը և ճաշը տանող ծառան կը մտնեն կ'ելլեն սղախաւորութեան պէտքերուն համեմատ :

— Ուրեմն այդ միջոցին դուրը կըլսուած չէ :

— Ո'չ , սովորաբար բաց է և պատուհանները վեր տոնուած՝ սենեակին օդը փոխելու համար :

— Այս առտու ալ այդպէս էր :

— Այո' , այս առտու ալ ինչպէս միւս օրերը :

— Լաւ ուրեմն իրեն հետ մնացիք կէս ժամի չափ : Ի՞նչ պատահեցաւ այդ միջոցին :

— Ինչ որ կը պատահի ամէն օր . ծառան սեղանը ժողկելէն ետքը կ'երթայ : Այն ատեն հիւանդապահը և ես դուրս կ'ելլենք և հիւանդապահը դուրը դուրսէն կը կղպէ :

— Չկրնաք ըլլալ որ հիւանդապահը այս առտու դուրը կըլսելու մոռցած ըլլայ :

— Ձէ' , որովհետեւ իրեն հետ էի և նշմարեցի որ ո'չ միայն դուրը բանալիով կըլսեց , այլ նիզերն ալ դրաւ :

Բայց Պարոն Աթէրթըն շատ գիւրաւ տեղի չէր տար :
Շարունակեց սենեակին մէջ երթնուելեկ դրեթէ ու-
նալով :

— Ամէն մէկ վայրկեանի յապաղում փնտաւորները
աւելի կը պծւարացնեն : Ժամանակ կը կորսնցնենք :
Դուք միակ մարդն էք որուն կրնամ փոխանիկ այս գործը :
Ես վարժուած չեմ որ ինծի պիտագրեն : Պէտք է ինծի
հնազանդի : Հարկ է որ հնազանդիր :

— Հորկ է, պէտք է, ահա բառեր, պարոն Աթէր-
թըն, որոնք ոչ սքի կը ներեմ որ ինծի ուղղեն ու է
պարտադայի մէջ : Ոչ մէկուն կը հնազանդիմ եւ ոչ սք ինք-
զինքին ներելու է ինծի հրամաններ տալու : Հիմա նըս-
տեցէք :

Պարոն Աթէրթըն կեցաւ եւ կատաղի նայուածք մը
նետեց հոչակաւոր գաղանի ոտտիկանին որ շեշտակի ա-
նոր նայեցաւ ցուրտ ու հաստատուն գէմբով մը :

— Նստեցէք, կրկնեց Նիք : աւելի չոր ու հրամայո-
ղական շեշտով մը :

Պարոն Աթէրթըն տեղի առաւ եւ նստաւ Նիքի գէմը,
տեղ մը ուրիշ ամբողջ լոյսը գէմբին վրայ կ'իյնար :

— Հիմա ինքզինքնիդ զսպեցէք, հանգարեցէք, Ը-
տաւ Նիք : Եթէ այդ մանկատի աղջիկը փախած է տու-
նէն՝ կարելի չէ զինքը գտնել յախուռն կերպով իր ետե-
ւէն վազելով, կուրօրէն, առանց յատակադիծի ու մէ-
թոտի : Ատիկա անպուշի եւ աղու պէս դործել պիտի ըլ-
լայ : Որչափ ժամանակէ ի վեր՝ փախած է :

— Գրեթէ երեք ժամէ ի վեր :

— Հիմա, պարոն Աթէրթըն, ըտաւ Նիք Քարթըր, Ը-
սէք ինծի իր փախուստին պարտաւաները :

— Ինչպէս ըսի, իր սենեակին դուռը ներսէն բացած
է բանալիով մը որ ձեռք անցուցած է շատ խորհրդաւոր
կերպով : Այդ բանալին կղպանքին մէջ մնացած է ներսի
կողմէն, այնպէս ինչպէս որ դուռած է դուռը բանալու
համար :

— Սովորաբար նիդերը կը դնէ՞ք :

— Ընդհանրապէս ո՛չ : Բայց այս պարագային՝ տիկինն թոմիսըն, հիւանդապահը, երկու երեք ժամ պիտի բացակայէր զնումներ կատարելու համար և ղուռը նիզով դոցելու նախազգուշութիւնը ունեցաւ : Ինծի ալ նկատել տուաւ այդ բանը :

— Հիւանդապահը միակ բանալի մը ունի՞ ձեր քրոջ սենեակին :

— Ձե՛, ինք ունի բանալի մը և ուրիշ մըն ալ կը դանուի գրատունը, իմ դարակիս մէջ : Երկուքս մէկէն երբեք տունէն դուրս չենք գտնուիր :

— Այս առտու տիկինն թոմիսըն բանալին միասին տարաւ :

— Այո՛ :

— Եւ ձեր բանալին իր տեղն էր :

— Այո՛, դեռ հոն է :

— Հիմա ժամը քանիին կը կարծէք որ ձեր քոյրը փախած է սենեակէն :

— Դրեթէ տիկինն թոմիսընի տունէն դուրս ելլելէն անմիջապէս ետքը : Իր սենեակէն ելլելով ես գրատունը գացի :

— Ինչպէ՞ս կրնաք այդ կէտը ճշգորէն որոշել :

— Որովհետեւ քրոջս անցնիլը չեն տեսած տան մէջ երբ դուրս ելած է : Քառորդ ժամ կար որ գրատուն մը տած էի և տիկինն թոմիսըն տունէն մեկնած էր, երբ ծառաները նրբացքները և սանդուխները մաքրել սկսան : Այդ վայրկեանէն մինչեւ քրոջս բացակայութիւնը նշմարելնիս անդաստակին ու սանդուխին վրայ միշտ երկու երեք հոյի կար :

— Ինչպէ՞ս փախուստը նշմարեցիք :

— Աղախիններէն մին ստորնայարկի տնդաստակէն վեր կ'ելլէ երկրորդ յարկի սանդուխը մաքրելու համար և

քրոջս սենեակին դուռը կռնակի վրայ բաց կը գտնէ։ Ատիկա այնքան տարօրինակ բան մըն էր որ սենեակէն ներս կը մտնէ և կը տեսնէ թէ պարապ է։

«Ի՞ր զարմանքին և սարսափին մէջ, սանդուխին վրայ վազեց միծ աղաղակներ արձակելով. ևս լսեցի և դուրս վազեցի. անմիջապէս հաստատեցի որ քոյրս այլեւս տանը մէջ չէր։

— Ինչպէ՞ս կը կոչուի այն աղախներ որ դուռը բաց գտած է։

— Աննի կալակըր։

— Ձեր քոյրը որ գտնէն դուրս ելած է տունէն։

— Ատիկա իր փախուստին վայրկեանը ճշդելու ուրիշ միջոց մըն է։ Երբ ծառաները ստորնայարկի անդամատակը պահին զայն մաքրելու, երեսի դուռը կռնակի վրայ բաց գտան։ Բան մը որ երբեք չպատահիր։

— Լաւ ուրեմն, պարոն Աթէրթըն, հարցուց Նիք, ըսէք ինծի թէ ո՞վ է այդ տիկին Թօմփսընը և ի՞նչ կ'ընէ։

— Իրեն վրայ կատարեալ վստահութիւն ունիմ պատասխանեց պարոն Աթէրթըն։

— Ի՞մ հարցուցածս այդ չէ, պարոն, ըսաւ Նիք։ Այն իրողութիւնը թէ փափուկ պաշտօն մը տուած էք իրեն կ'ապացուցանէ թէ վստահութիւն ունիք վրայ։ Ինչ որ կ'ուզեմ զիտնալ սա է թէ. ո՞վ է և ի՞նչ է։

— Բաւական է որ գիտնաք թէ, շարունակեց պարոն Աթէրթըն, անձ մըն է որ կատարեալ վստահութեան արժանի է։

— Ընդհակառակը ասիկա բաւական չէ ինծի, պատասխանեց Նիք աչխոյժով։ Եթէ այս գործը ձեռք պիտի առնեմ, պէտք է գիտնամ ինչ որ կը փափաքիմ գիտնալ։

— Շատ լաւ, պատասխանեց պարոն Աթէրթըն հակառակ իրեն վեհերտած՝ Նիք Քարթըրի իշխանական դէմքէն ու հրամայական շեշտէն։ Տիկին Թօմփսըն այրի

— Այս վայրկեանիս իսկ ատով կը զբաղիմ, պատասխանեց Նիք հանգարտութեամբ։

Պարոն Աթէրթըն թէեւ քիչ մը չփոթած Նիքի ձեւերէն, բայց չպատասխանեց։

Գաղտնի ոտսկանը սեղանին վրայէն թուղթի կտոր մը առաւ, զայն մասներուն մէջ ճմռթկեց քանի մը վայրկեան և յանկարծ հարցուց.

— Որու վրայ կը կասկածիք թէ գրան նիւերը քաշած է։

— Ինչ նիւ, հարցուց պարոն Աթէրթըն զարմացած։

— Ինծի չըսի՞ք որ զուր ներսէն բացուած էր նոր բանալիով մը, զոր առաջ երբեք տեսած չէիք և զոր տան մէջ մէջ ոք տեսած էր։

— Այո՛, և այդ միջոցաւ է որ քոյրս սննեակէն զուրս ելած էր։

— Եւ ինծի չըսի՞ք որ երբ զուք և տիկին Թօմփսըն սննեակէն զուրս ելաք միասին, տիկին Թօմփսըն զուրը բանալիով կղզեց զուրսէն՝ բանալին միասին տանելով։

— Այո՛, բաի։

— Չաւրցուցի՞ք թէ՛ որովհետեւ տիկին Թօմփսըն երկու երեք ժամ ելաւ բացակայէր, բրաւ ինչ որ սովորաբար չէր ըներ։ Եթեքն զուրսի կողմէն զուրը գոցող նիւր հրեց։

Պարոն Աթէրթըն մէկ ոտտումով ոտքի ելաւ և հռչակաւոր դադանի ոտսկանին վրայ մուրհալ ակնարկներ նետեց։

— Եւ, չարունակեց Նիք, եթէ զուրը զուրսէն նիւով գոցուած էր, ինչպէ՞ս կարելի էր ներսէն բանալ պարզ բանալիով մը...։ Հիմա սա հարցը կը ներկայանայ. ինչպէ՞ս նիւը բացուած էր և որո՞ւ կողմէ։

— Աստուած իմ, գոչեց պարոն Աթէրթըն, երբեք ատոր վրայ չմտածեցի։

մըն է զոր իմ ծառայութեանս մէջ առի, հինգ վեց տարի մը կայ, Այքընի մէջ, ի հարստային Քարօլին, քոյրս խընամելու համար, երբ նշմարեցի որ խելքը կորսնցուցած է: Պատուաւոր կին մըն է, լուրջ նկարագրով և ուղիւղ դատումով:

— Իր պաշտօնին կիրառութեան մէջ բարեացակամ է:

— Իմ տունն չպիտի մնար եթէ այդպէս չըլլար: Իրողութիւնը այն է որ շատ խանդակալի և քրոջս շատ կապուած կին մըն է:

— Բնութեամբ քաղցր է ձեր քրոջը տուած խնամք-ներուն մէջ և ընդհանրապէս բարեացակամ:

— Կին մըն է որ կամբի մեծ զօրութիւն ունի, բայց երբեք չէ պարտաւորուած դմնական միջոցներու գիւմկու: Քրոջս մասին երբեք պէտք չէ եղած, որովհետեւ հլու և սիրալիր բնութիւն մը ունի:

— Տիկին Թօմիսըն բնիկ Այքընցի է:

— Հոն ծնած է և բոլոր կեանքը հոն անցուցած մինչեւ այն վայրկեանը ուր հոս եկաւ քոյրս խնամելու համար: անկէ ի վեր այստեղ կը բնակի:

— Ուրիշ ո՞վ կրնայ մասնել ձեր տունը:

— Միայն մէկ անձ մը. աղախինը որ սննեակը կը մաքրէ:

— Եւ ինչպէ՞ս կը կոչուի:

— Մէրի Պրիան:

— Շատոնց ձեր ծառայութեան մէջն է:

— Գրեթէ երկու տարիէ ի վեր:

— Ուրեմն այստեղ զինքը քովերնիդ առիք:

— Այո՛, Բայց պարսն Քարթըր, թանկադին ժամանակ մը կը կորսնցնենք: Ասիկայ մեր վնասաւորները կը յաղաղէ և կրնայ անոնց համար աղէտալի ըլլալ:

— Կը տեսնէք, ըսաւ Նիք հեղինական գէմքով մը, որ երբ վնասուածքներ պիտի ընենք լաններ կան զորս հարկ է գիտնալ ու չէք գիտեր:

Պարոն Աթէրթըն իր ամբողջ վրայ ինկաւ շփոթած:

— Չուկէտը, ըսաւ Նիք, ճիշտ այդտեղ կը գտնուի. քաշուած նիզին մանրամասնութեան մէջ:

— Ի՞նչ կը հասկնաք ատու, հարցուց պարոն Աթէրթըն:

— Շատ բաներ, որոնց մասին այժմ չպիտի խօսիմ. րայց կրնամ սա գիտողութիւնը ընել թէ նիզը քաշուած էր զուրաը գտնուող մէկէ մը: Որովհէտեւ ի՞նչ պատճառաւ, ատիկա հետազոյց քննութեան մը առարկայ պիտի ըլլայ:

— Այո՛, այդ քննութիւնը պէտք է ըլլայ, ըսաւ պարոն Աթէրթըն: Արդեօք դաւաճան մը կայ տուես:

Այս խոսքերը ըսելով մէկէն ոտքի ելաւ և սկսաւ սենեակին մէջ մեծաքայլ շրջիլ. հռչակաւոր դաղնիի ոտափանը աչքը վրայէն չէր հեռացներ:

Վերջապէս Նիք ըսաւ.

— Հանգարտեցէ՛ք և եկէք, կը խնդրեմ, տեղերնիդ նստելու: Խնդիրը քիչ մը աւելի մօտէն քննենք:

Երբ պարոն Աթէրթըն՝ այս փափաքին վրայ՝ իր տեղը նստաւ, Նիք ըսաւ.

— Թերեւս դաւաճան մը չէ այն իմաստով որով այժմ քառը կ'ըմբռնէք: Մէկը կրնայ փափաք ունենալ այդ սենեակը մոտենելու հետաքրքրութեամբ կամ դէ՛ռ գիտաւորութեամբ մը, օրինակի, համար զողութիւն մը ընելու համար:

— Բոլոր ծառաները հրաման ստացած են երբեք չ'ըմտնելու այդ սենեակը, ըսաւ պարոն Աթէրթըն:

— Ըսիք որ Միքթիլ

Պարոն Աթէրթըն ոտքի անկուեցաւ, իր մոլորուն աչքերը դաղնիի ոտափանին յառած և բոլոր անդամներովը զողալով:

— Յանուն սատանային, գոչեց, ինչպէ՞ս գիտէք որ Միրթիկ կը կոչուի:

— Ինչպէ՞ս գիտեմ, պատասխանեց Նիք հանդարտութեամբ: Ինչպէ՞ս պիտի գիտնամ, եթէ ինծի ըսած չըլլայիք դուք:

Պարոն Աթէրթըն անշարժ մնաց, խուզարկու ականորկով մը քննելով հոշակաւոր դադանի ոստիկանին անդդայ զէմբը:

Վերջապէս ըսաւ ակնոյն վրայ իյնալով:

— Իբա՛ւ է, իրա՛ւ է. անունը բերնէս փախուցած ըլլալու եմ եւ սակայն երկար տարիներէ ի վեր այդ անունով չեմ կոչեր զինքը:

Գաղտնի ոստիկանը առանց այդ զիտողութեան ուշադրութիւն դարցուցածի երեւոյթով շարունակեց:

— Եւ հիմա, պարոն Աթէրթըն, խօսեցէ՛ք ինծի քիչ մը ձեր վրայ:

— Ի՞նչ կ'ուզէք որ ըսեմ: Անկախ զիրքի տէր մարդ մըն եմ, քիչ յարաբերութիւն եւ քիչ քարեկամ ունիմ, շատ հանդարտ կեանք մը կը վարեմ: Ինքզինքս տուած եմ զիտութեան ճիւղի մը օրուն համար պատրաստուած էի, բայց չարունակեցի: Իրօք կրնաք ըսել որ ամբողջ կեանքս տարաքախտ քրոջս նուիրած եմ:

— Ո՞րն է զիտութեան այն ճիւղը որուն կը հետեւիք, կամ լաւ եւս է ըսել կ'ուսումնասիրէք:

— Քիմիադիտութիւն:

— Հիւր կ'ընդունի՞ք:

— Ո՛չ տանս մէջ: Երբեմն կ'ընդունիմ ճէնթլմէններ որոնք միւսնոյն գիտական աշխատութիւններով կը զբաղին, օթէլի մը մէջ կամ հանրային վայր մը:

— Բայց երբե՞ք ձեր տանը մէջ:

— Ո՛չ, պարոն:

— Ձեզ տեսնելու կ'ուզան, կամ այցելութիւններ կ'ընեն:

— Երբեք:

— Ո՛չ մէկ օտարկան ձեր տունէն ներս չմտնո՞ր:

— Անշուշտ կուզան ծառաները տեսնելու կամ ուրիշ առիթով մը, բայց երբեք զիտ տեսնելու համար:

— Ի բաց առեալ բժիշկը որ ձեր քոյրը կը խնամէ:

Պարոն Աթէրթըն զաղանի ոստիկանին վրայ ուղղեց արագ ու սուր ահնարի մը և պատասխանեց.

— Ի բաց առեալ բժիշկը:

— Եւ ինչպէս կը կոչուի:

— Տօթթոր Ռըլման:

Նիք քիչ մը լռեց, ձեռքը բռնած թուղթովը խաղալով. յետոյ յանկարծ հարցուց.

— Այս խօսակցութեան մէջ բան մը չծածկեցի՞ք ինէ:

Պարոն Աթէրթըն հռչակաւոր զաղանի ստաիկանին նաչեցաւ ահաբեկ գէմքով մը, բայց ստակաւին չպտտասխանած՝ դուռը դարնուեցաւ և Նիք սենեակէն անցաւ երթալ բանալու համար:

Իտան էր որ ձեռքը թուղթի կտոր մը սահեցուց զոր Նիք արագօրէն կարգացու գրպանը դրաւ:

Դուռը զոցեց Իտային ըսելէ ետքը որ չհեռանայ, այլ իր սենեակը երթայ. յետոյ գէպի իր ակթուը եկաւ, սահայն չնստեցաւ և ոտքի կեցած՝ իր երկար հասակովը իշխնելով պարոն Աթէրթընի վրայ, ըսաւ անոր:

— Ինէ բան մը ծածկեցիք, պարոն Աթէրթըն և կուզեմ գիտնալ թէ ինչո՞ւ համար:

Պարոն Աթէրթըն դէպի իրեն բարձրացուց զարմացկոտ աչքերը և ըսաւ.

— Ինչ բան ծածկեցի ձեռնէ:

— Երբ հինգ տարի առաջ Նիւ Եորք եկաք անուն վաւ

խնայիք, կամ ուրիշ խօսքով՝ այդ թուականին ուրիշ տնուն մը կը կրէիք:

Աթէրթըն կոչուող մարդը տատումով մը անկուեցաւ ոտքերուն վրայ կատողած ու բնկծուած միւսնոյն առնն և սկսաւ սննեակին մէջ շրջիլ տնդոտ քայլով մը:

Թուզթի կտորը զոր Իսա դրան առջև իրեն տուած էր պարզապէս կը ծանուցանէր Նիքի թէ մեծ բան մը չէր երևան հանած Աթէրթընի ճասին, բայց զարմանալի զիպուածով մը իմացած էր որ, իր հասած տունը չեկած՝ տարբեր անունով մը ճանչցուած էր այն օթէլը ուր իջեւանած էր: Այդ անունին վրայ տեղեկութիւն առնելը անկարելի եղած էր:

Բայց արդէն Նիք համոզուած էր որ Պր. Աթէրթըն որուն հետ կը աւանդէր նոյն մարդն էր զոր տիկին Պաուլթըն Ալփրէտ Քօփլանտ կը կոչէր:

— Բոլոր ասոնք ախմարօրին ծագրելի բաներ են որոնց ուշադրութիւն չէի ընծայած ինչպէս այս վայրկեանիս կ'ընծայեմ, բայց զիւրին է բացաարել:

« Օտար իրկիրներու մէջ այնքան տարիներ ապրեցայ որ ոչ մէկուն հետ յարաբերութիւն մշակեցի ի բաց առևտր իմ մերձաւոր ազգականներս: Վերադարձէս ետքը տնոնց հետ ալ վէճ ունեցայ ու սրդողեցայ և յարաբերութիւններս դադրեցուցի իրենց հետ:

« Աւելի ետքը, քանի մը դիտական յօշուածներ զրբեցի, և չուզելով զանոնք իմ անուշովս ստորադրել, չէնրի Աթէրթըն ծածկանունը առի: Այդ անունով է որ կը ճանչցուիմ Նիւ Նորքի և ուրիշ տեղերու դիտական շրջանակներէն:

« Երբ Նիւ Նորք հաստատուեցայ, չուզելով այլևս ո և է կապ ունենալ ազգականներուս հետ, իմ ծածկանունովս ճանչցուեցայ այն մէկ քանի անձերէն որոնց հետ կը տեսնուիմ ու տանո պայմանագրութիւնն ալ այդ անունով ստորագրած եմ:

ՓԱՅԻՒ ՌՄՁՄԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Նրբ Նիք Գարթըր իր բնակարանը վերադարձաւ իր երեք զլխաւոր օգնականները Չիք, Խառ և Փայի իրեն կը սպասէին :

Առանց ժամանակ կորսնցնելու, իրենց պատմեց ինչ որ ընթերցողը գիտէ և իր պատմութեան այս մասը վերջացուց սա բառերով :

— Կը տեսնէք որ մեր օժանդակութիւնը խնդրուած է երկու հակառակորդ կողմերէ, միեւնոյն պարագային ու միեւնոյն նպատակին համար : Տիկին Պատւիժն կ'ուզէ զանկ Միրթիլ Բօփլանսը անոր առողջութեան վրայ լուր տանելու համար : Պարոն Աթէրթըն կ'ուզէ զայն գտնել որովհետեւ իր տունէն խոյս տուած է և ինք չա՛ն ունի զայն հոն պահելու :

«Պէտք է իսկոյն գործի սկսինք, Բայց զիւրին գործ մը չէ :

— Վարդեա, հարցուց Չիք, ինչո՞ւ համար այս Միրթիլ Բօփլանսը խոյս տուած է :

— Ա՛հ, գոչեց Նիք, ինչպէս միշտ, Չիք, մատդ կա-
րեւոր կէտին վրայ գրիր : Չեմ գիտեր : Տանը մէջ ամէն մարդ հարցուփորձեցի և իր փախուստին պատճառը չեմ գտներ : Այդ տեղ է գաղտնիքը :

— Դէ՞ չ կը վարուէին հետը, հարցուց Խառ :

— Չէ՛, բոլոր վկայութիւնները զորս կրցայ հաւաքել ցոյց կուտան թէ չառ բարեացակամութեամբ կը վարուէին իրեն հանդէպ : Ոչ մէկ բան ցոյց կուտայ թէ զրժ-
բախտ կամ զժգո՞հ էր : Տեսնուեցայ բժիշկին՝ արքիոփ Ռըլմանի հետ :

« Հիմա կը տեսնեմ թէ այս ընթացքս որքա՞ն ծաղ-
րկի էր, որովհետեւ պատճառ կ'ըլլայ վրաս կատկածներ
հրաւիրելու :

Այս խօսքերուն Նիք չպատասխանեց, բայց իրեն
թուեցաւ որ այնքան ընդունելի որքան անկեղծ բացատ-
րութիւն մըն էր :

Բոպէ մը հաքը ըսաւ .

— Կաւ ուրիմն, պարոն Աթէրթըն, հիմա ձեր տունը
պիտի գամ քննութիւնս շարունակելու համար :

— Բայց չպիտի սկսիք քայրս փնտռելու :

— Արդէն սկսայ և ծրագիր մըն ալ կողմեցի :

— Ի՞նչ ծրագիր :

— Կը ներէք, ծրագիրներս ուրիշներու չեմ յայտներ :
Եթէ իմ համբաւս բաւական չէ ձեզի երբոր կ'ըսեմ թէ
այս դործով պիտի զբաղիմ, ազատ էք ուրիշի մը գիմեղու :

— Ի սէր Աստուծոյ, պարոն Քարթըր, զիս մի չար-
չարէք, ուրիշ տեղ չեմ կրնար երթալ գոհացում գտնելու
համար :

— Ուրիմն համոզուեցէք որ այս վայրկեանիս կ'ընեմ
ինչ որ իմ ճարպկութիւնս ու կորովս կրնան հնարել ձեր
քայրը գտնելու համար :

Հռչակաւոր գաղտնի ոստիկանը բարեւեց պարոն
Աթէրթընը և զայն առաջնորդեց սենեակին դուռը :

Իսան կանչեց իրեն ըսելու համար որ Չիքն ու Փայլն
կանչէ և զանոնք վար գնէ մինչև իր վերադարձը :

Այն ատեն իր գլխարկը առնելով չտապով դուրս ելաւ :

Եթէ պարոն Աթէրթըն կասկած մը ունէր գաղտնի
ոստիկանին կորովին վրայ այդ կասկածը ցրուած ըլլալու
էր երբ իր տունը հասնելով հոն գտաւ Նիք Քարթըրը որ
իրմէ առաջ եկած էր :

Արդէն իսկ խնամով քննած էր ոչ միայն մասնկաթի
աղջկան սենեակը, այլ նաև աչքէ անցուցած էր հարցու-
փորձած էր բոլոր տանը մէջ բնակողները :

— Ձէ՛, չարունակեց Նիք, Միրթիկ միշտ մերժած է խօսիլ անոր հետ ունեցած տեսակցութեան մասին :

— Կ'ենթադրեմ որ այդ երիտասարդը անձանթ մնացած է, ըստւ Իտա :

— Պարոն Աթէրթըն ջանացած է ով բոլոր հասկնալ իր փնտառութիւնը ապարդիւն մնացած են, պատասխանեց Նիք :

— Ուրիշ ինչ երեւան հանեցիր, հարցուց Ձիք :

— Միրթիկ այս առտու առնէն խոյս առած տան երեսիվայի մեծ դռնէն դուրս ելած չէ, այլ ներքնայարկի դռնէն, պատասխանեց Նիք : Նուրբ կերպարի կըտոր մը գտայ այդ դրան մէկ պամին կառչած : Արագ քննութիւն մը ինձ խնայուց որ այդ կտորը Միրթիկի հագած չրջադիտակէն բրդուած էր. և ոչ ոք զիտէր որ անկէ առաջ Միրթիկ ներքնայարկը եկած է երբեք :

— Կը հասկնամ թէ ինչ ըսել կ'ուզես, ըստւ Ձիք :

— Շուտով եզրակացութեանս պիտի համոյմ, ըստւ Նիք : Միրթիկ Քօփլանտ օգնող մը ունեցած է առնէն փախչելու համար :

«Այն իրողութիւնը թէ իրեն բանալի մը հայթայթած են, թէ արտաքին նիզը քաշուած էր. թէ զինքը տան ներքնայարկի դռնէն դուրս հանած են, բոլոր տառեր կը ապացուցանեն թէ իր փախուստը խնամով պատրաստուած է :

— Եւ, գոչեց Իտա, եթէ այսքան խնամքով պատրաստուած է զիւրին է հասկնալ որ, ներքնայարկին մէջ գիտարկ մը և վերարկու մը պատրաստած էին այնպէս որ փողոցին մէջ իր արտաքին կերպարանքը ուշադրութիւն չգրաւէ, ինչ ոչ պիտի բլար տարբեր կերպով :

— Ա՛հ, գոչեց Նիք, ահա՛ քու երեակացութիւնդ որ. Կ'աշխատի և ճիշտ կը գուշակէ, Իտա :

— Մէկը օգնած է իրեն, ըստւ Ձիք : Հիմա քննենք

— Ուրեմն յիմար է աղջիկը, ըսաւ Փայի:

— Այդ ալ չէ, ըսաւ Նիք:

— Այսուհանդերձ կը փորձէր փախչիլ նաեւ այն իրիկունը ուր զինքը տեսաք. պնդեց Չիք:

— Իր առաջին փորձն էր, պատասխանեց Նիք. այս օր երկրորդն է:

— Յաջողեցաւ, ըսաւ Չիք:

— Յաջողեցաւ, շարունակեց Նիք: Իմ Աթէրթընի տան մէջ կատարած քննութեանս միջոցին բացարձակապէս երկու բան երեւան հանեցի:

«Առաջինը այն է որ, երկու շարաթ կայ, երիտասարդ մը մտած է այդ տունը բռնելով որ տան տիւիշ կողմէ կուգար քննելու համար թէ արդեօք չէնքը ստիպողական նորոգութեան մը պէտք ունի»:

«Թող տունին իրեն որ տանիքին վրայ ելլէ, ինչպէս նաեւ ետեւի կողմը դանդաղ չէնքին վրայ»:

«Տիկին Թօփսըն որ քանի մը վայրկեան բացակայ գտնուած էր Միրթիլի սենեակէն. երիտասարդը գտաւ աղջկան հետ խօսակցութեան բռնուան՝ բաց պատուհանէն բայց սա կերպով որ փեղկերը բացուած էին, բայց այդ բացուածքը իսկ երկաթէ վանդակով մը պաշտպանուած էր»:

«Տիկին Թօմփսըն իսկոյն Միրթիլը հեռացուց և յետոյ խնայան որ տան տէրը երբեք այդ երիտասարդը չէր զրկած»:

«Արդ, շարունակեց Նիք, այդ երիտասարդը միակ անձն է որուն խօսած է Միրթիլ կամ տեսած է, պարոն Աթէրթընի մարդերէն դուրս հանելով սուքթօր Ուըլմանը»:

— Ուրեմն լրջօրէն պահուած էր. զիտեղ տուաւ Իտա:

— Ահապէս կը թուի, պատասխանեց Նիք:

— Գիտե՞ս ինչ որ անցած է երիտասարդին և Միրթիլի միջեւ, հարցուց Չիք, Իտայի եղբայրը և հոչակաւոր դադանի ոստիկանին տեղակալը:

թէ այդ մէկը տունէն էր թէ այդ նպատակով տուն մը-
տամ :

— Ահաւասիկ մեր պատին առաջին քարը , Զիք , ը-
սաւ Նիք : Չեմ կրնար բան մը գտնել որ տունէն մէկը
ցոյց տայ , բայց այնպէս կը կարծեմ որ տունէն մէկն է :

— Ինչու , հարցուց Իսա :

— Ահաւասիկ առեղծուածը , շարունակեց Նիք . Տօք-
թոր Ռըլման կը հաստատէ թէ աղջիկը խննթ չէ , բայց
ուզեղը մթաղնած է ըզեղային քանդէն և իր ընդունած
բարոյական ցնցումէն և այդ ատենէն ի վեր աստիճանա-
բար դէպի ապշութիւն կը քալէ :

«Տակաւին կ'ըսէ թէ հինգ տարուան միջոցին ուր-
ինսմած է զայն . դժգոհութեան ո և է նշան ցոյց չէ
տուած , ոչ ալ քմշոտ կամ թախառատէր արամադրու-
թիւններ : Վկայութիւնները կ'ապացուցանեն թէ իրեն
հետ խիստ չէին վարուէր :

«Տունի մարդերէն զատ մարդ չէր ճանչնար և հետե-
ւարար չէ լինկած ուրիշի մը ազդեցութեան տակ որ
զիանալով իր մեծ հարստութիւնը կ'ուզէր զինքը առե-
ւանդել : Ոչ ալ սիրային արարած մը կայ գործին մէջ :

— Ենթադրենք որ , ըսաւ Զիք , տանը մէջ մէկը
դանուած է որ մտածած է թէ դրամ կրնայ չահիլ աղջիկը
փախցնելով ու յետոյ զայն կրկին իր եղբորը վերադար-
ցընելով :

— Մատդ վրան դերի , գտչեց Նիք . ինծի ալ այդ
ամենէն աւելի բանաւոր կը թուի :

— Տունին մէջ մէկը կ'այ որ կարող ըլլայ այդ բանին
հարցուց Զիք :

— Ըստ իս անձ մը միայն կայ և անոր վրայ ալ ա-
պահով չեմ :

«Միրթիլի սենեակը շտկող ու անոր ծառայող ազա-
խինին անունն է Մէրի Պրիան : Իր վիճակէն շատ բարձր

աղջիկ մըն է իր լեզուովը, իր ձևերովը և իր արտա-
քին կերպարանքովը: Խիստ վտրձառու հիւանդապահ մըն
է. տուն նկած նախ իբրեւ հիւանդապահ, ութը ամիտ
մը կայ, երբ Միրթիլ շատ հիւանդ էր: Անկէ ի վեր հոն
մնացած է: Պարոն Աթէրթընէ զատ ինք և տիկին Թօմի-
սըն այն միակ անձերն են որոնք մուտք ունին մանկատի
օրիորդին սենեակը:

— Եւ անոր վրա՞ կը կասկածիք հարցոց Իտա:

— Ատանկ բան չեմ ըսեր, պատասխանեց Նիք: Եթէ
ներսէն մէկը օգնեց Միրթիլի որ փախչի, ինք կը թուի
ըլլալ ամենէն հաւանական անձը. Ուրիշ բան մըն ալ
կայ: Ամիսէն աւելի է որ այդ Մէրին յայտարարած է որ
պարոն Աթէրթընի ծառայութիւնը պիտի թողու այս ամ-
սուս վերջը:

— Ատիկա կրնա՞յ բանմը ապացուցանել. հարցոց
Չիք:

— Ոչինչ. բայց պէտք է դիտնալ որ շատ սէր ցոյց
կուտայ Միրթիլի վրայ և թէ այս վերջինն ալ խիստ
կասկած էր իրեն:

— Կ'ենթադրէք, վարպետ, ըսաւ Իտա թէ այդ
մանկատի Միրթիլը տունէն ելած է համոզուելով և թէ
զինքը տեղ մը տարած են ուր խնամքով վրան կը հսկեն
և չէք ենթադրէր որ այս վայրկեանիս փաղոցները կը
թափառի առանց նպատակի:

— Այդ մասին համոզուած եմ, պատասխանեց Նիք:
Ատոր վրայ պէտք է ուղղուինք: Հիմա, Չիք, ահաւա-
սիկ այն գործիքը որով Միրթիլ զուր բացած է:

Եւ Չիքի երկարեց սովորական բանալի մը:

— Կը կարծեմ որ, շարունակեց, այս բանալին հին
բանալի մըն էւզոր խարտած են կղզանքին յարմարցնելու
համար: Առ ասիկա և տես թէ բան մը կրնա՞ս ընել
զայն զարբիններուն ցոյց տալով և հարցովորձելով:

«Քեզի գալով՝ Իտա, պէտք է որ ունէ միջոցաւ մը Աթէրթընի տունն առնես: Ինչպէս պիտի ընես չեմ գիտեր, բայց պէտք է ընել: Կ'ուզեմ հսկել Աթէրթընի և աիկին թօխընի վրայ:

— Իրենց վրայ կը կտակածիք, հարցուց Իտա:

— Տիկին Պառթընի խօսքերուն համեմատ պէտք է կտակածիլ Աթէրթընէն: Քեզի գալով՝ Փացի, քեզ կը յանձնեմ հսկել Մէրի Պրիանի վրայ: Պէտք է միջոց մը գտնես հետը ծանօթանալու:

«Ես ուրիշ հետքի մը պիտի հետեւիմ:

«Հիմա, խօսքով ժամանակ չկորսնցնենք, այլ գործի սկսինք: Այս իրիկուն պիտի կը գտնենք մեր ապաւո-րութիւնները իրարու հազարգելու համար:

Չորս գաղանի ոտականները գացին իրենց գործը տես-նելու:

Չիք սովորութիւն ունէր ըսելու՝ Փացիի վրայ խօսե-լով, թէ միշտ չորս ոտքի վրայ կ'իյնար և թէ բան մը չէր կրնար արդիւն իր բախար:

Փացի այդ օր անգամ մըն ալ մտածեց թէ Չիքի դի-տողութեան մէջ ճշմարտութիւն մը կար, որովհետեւ զէպի այն կողմ երթալով ուր կը գտնուէր պարոն Աթէրթընի ընակած տունը, իր ընկերներէն երիտասարդի մը հան-դիպեցաւ և անոր հետ խօսակցութեանը միջոցին՝ իմա-ցաւ որ երիտասարդը նոյնինքն ևզբայրն էր Մէրի Պրիանի որուն հետ ծանօթանալու պաշտօն ունէր:

Փացի չուտով իմացաւ որ երբ Մէրի Պրիան գործ չու-նենայ իր ծնողքին հետ կը բնակի և թէ իր ծնողքը Ա-րեւելեան թաղը կը բնակի, Տաանքերթըրդ վողոցին վը-րայ: Իմացաւ որ Մէրի միտք ունէր ձգելու պարոն Ա-թէրթընի ծառայութիւնը հետեւեալ օրն իսկ և թէ իր ևզբայրը հոն կը գտնուէր որպէսզի սնաուկը տանի:

Փացի չուտով մտերմացաւ երիտասարդ Ճիմմի Պրիանի հետ . իրեն ըսաւ որ մասնաւոր ընկիւք մը չունէր եւ եւ առաջարկեց որ իրեն օգնէ քրոջը բռնները կրելու :

Փացի կը վախնար որ երիտասարդ Պրիան թերեւ զիտէր թէ ի՞նչ էր իր արհեստը եւ հետեւաբար իր այս ըստը երկամական ցոյցներուն վրայ կասկածէր : Բայց աւելի երկար տեսակցութիւն մը իրեն ցոյց տուաւ որ Պրիան ամենափոքր կասկած մը չունէր իր դաղանի ոտտիկան ըլլալուն մասին :

Պրիան նոյնիսկ խնդրեց իրմէ որ միտալն մտնէ Աթէրթընի տունը եւ փացի շատ դո՛ւ եղաւ այդ փափաքին հաւանութիւն տալով :

Այսպէ՛ս մտան ներկնայարկը ուր Մէրի Պրիան կանչուեցաւ իր եղբայրը տեսնելու համար :

Փացին նշմարելով՝ Մէրի կասկածաւ նայուածք մը նետեց , բայց երբ լսեց որ եղբայրը կ'ըսէր թէ իր լաւագոյն բարեկամներէն մէկն էր եւ թէ իրեն պիտի օգնէր անտուկը փոխադրելու , իրեն լաւ ընդունելութիւն ըրաւ :

Երկու երիտասարդները ելան Մէրի Պրիանի անհետքը , տան վերնայարկը , անտուկը վար իջեցնելու համար . Բայց այս դործողութեան միջոցին , մարդ մը զար փացի խկոյն դուշակեց թէ պարոն Աթէրթընն է , զիրենք կեցուց :

— Կաւ ուրեմն , ըսաւ այդ անձը տիրական շեշտով մը , ի՞նչ կը նշանակէ այս , ո՞վ էք դուք , որո՞ւնն է այս անտուկը :

Մէրի Պրիան սանդուխին վրայ անոնց կը հետեւէր եւ վերջին հարցումին պատասխանեց ըսելով թէ անտուկը իրն էր :

— Ի՞նչ կը նշանակէ այս , հարցուց պարոն Աթէրթըն մեզ կը թողո՞ւք :

— Այո՛ , պարոն , պատասխանեց Մէրի : Իմ դիտաւորութիւնս ամիս մը առաջ յայտնած եմ :

— Ո՛վ են այս երիտասարդները :

— Իրենցմէ մին կորայրս է , պատասխանեց Մէրի և միւսը եկած է իրեն օգնելու :

— Այսօրուան պատահածին պատճառաւ կ'երթաք հարցուց յանկարծ պարոն Աթէրթըն :

— Ո՛չ պարոն , աիկին թօմիսընի ըսած էի տա՛մ մը առաջ թէ կ'ուզէի այս ամսուն վերջը երթալ :

Պարոն Աթէրթըն անշարժ կեցաւ , երկու երիտասարդներուն ճամբան խափանելով : Մտածումներուն մէջ խորատոււղուած՝ աջ ձեռքով պէսերը կ'ոյտէր , ինչ որ կը թուէր թէ իր սովորութիւնն էր երրորդ խոր մտածումի մէջ ըլլար :

Երեք անձերն ալ այսպէս ատրիճաններուն վրայ կը մնային այնտեղ ուր իրարու հանդիպած էին :

Վերջապէս պարոն Աթէրթըն ըստւ :

— Պէտք է որ աւելի մանրամասն տեղեկութիւն տեսնամ այս մասին : Հոս , Մէրի , գրատունս մտէ՛ք . բայց հախ կանչեցէ՛ք աիկին թօմիսընը ,

Արագօրէն ուղղուեցաւ անդատակին խորը գանձուած սենեակ մը և քիչ ետքը աիկին թօմիսըն և Մէրի հոն մտան իր ետեւէն :

Որովհետեւ դուռը քիչ մը կիսարաց մնացեր էր , երկու մարդիկը կրցան լսել ինչ որ ներսը տեղի կ'ունենար :

Դէպի սպասուհին գառնալով՝ պարոն Աթէրթըն իրեն հարցուց .

— Ինչո՞ւ կ'ուզէք երթալ : Լաւ չէ՞ք վճարուիր , աիկին թօմիսըն աղէկ չվարուի՞ր ձեզի հետ :

Մէրի Պրիան որ յայանապէս կ'երևար թէ տանաիրոջ չէշտէն կը զրգուէր , ըսաւ հաստատ ձեռով մը .

— Տրտունջ մը չունիմ : Բայց այս տան մէջ բաներ կ'անցնին որոնք ինծի հաճելի չեն և չեմ ուզեր աւելի երկար առնն հոս մնալ :

Պարոն Աթէրթընի աչքերուն մէջ նայեցաւ . այս վերջինը չկրցաւ կրել այդ ակնարկը և գլուխը անդին դարձուց :

Գրգանէն թզթաղրամներու ծրար մը նանեց և հարցուց .

— Ի՞նչ է ձեր թոշակը :

— Ամիսը հարիւր տոլար , պատասխանեց Մէրի :

Քանի մը թուղթ առաւ և Մէրիի տալով ըսաւ .

— Ահա 200 տոլար , երկու ամսական : Իսկոյն մեկնեցէ՛ք տունէս :

Իսկ տիկինն Թօմիսընի ըսաւ .

— Զանազէ՛ք անմիջապէս մէկը գտնել իր տեղը , վստահութեան արժանի անձ մը :

Մէրի սենեակէն ելաւ և անդատաւոր հասաւ , տիկինն Թօմիսըն քանի մը վայրկեան կռու մնաց :

Փացի ասկէ օգուտ քաղեց ըսելու համար Մէրի Պըրիանի .

— Այս տեղը կը թողուք . քոյրս չառ դո՛ւ պիտի ըլլայ , դիտեմ , ձեր տեղը դալով . անգործ է և չառ լաւ վկայականներ ունի :

Երբ տիկինն Թօմիսըն դուրս ելաւ՝ Մէրի անոր հաղորդեց Փացիի ըսածները :

Տիկինն Թօմիսըն այն ասեռն ըսաւ Փացիի որ իսկոյն իր քոյրը զրկէ իր վկայականներովը :

Կը հասկնաք թէ Փացի , իր սովորական արթնամբ տութեամբ , սուրբէն օգտուած էր իտան տանը մէջ մըտցնելու , Նիք Քարթըրի փափաքին համեմատ :

Պատասխանեց թէ անմիջապէս այդ գործով պիտի ըզբաղի և երկու երիտասարդները սնտուկը իջեցուցին ներքնայարկը , մինչ Մէրի իր սենեակը կը դառնար մեկնումի պատրաստութիւնները տեսնելու :

— Պէտք է որ Մէրիի սպասէք , ըսաւ Փացի երիտա-

սարդ Պրիանին, բայց մինչ դուք հոս պիտի սպասե՞ք չուտով մը եւս երթամ քրոջս իմաց տամ զալու, տոտնց ժամանակ կորսնցնելու:

Դուրս ելաւ հեռաձայնի կայան մը փնտուկ, ուղեց Խաւայի հետ հաղորդակցութեան մասնիկ իր տունը ուր պիտէր թէ վերադարձած էր Նիք Քարթըրէն բաժնուէրէն ետքը:

Իր բախտը ուղեց որ Խաւ տակաւին տունը ըլլայ, թէեւ մեկնելու վրայ. իրեն համառօտ բայց յստակ կերպով պատմեց ինչ որ անցած էր և աւելցուց թէ անօգուտ էր պարոն Աթէրթընի տունը ներկայանալ առանց լաւ վկայականներու և թէ հարկ էր որ շուտով հայթայթէր զանոնք:

Խաւ խոստացաւ ընել և ըստու որ անմիջապէս Նիք Քարթըր պիտի փնտուէր այս բարեյաջող զէպքը իրեն իմացնելու համար:

Փացի այն ատեն զարձաւ Աթէրթընի տունը ուր զըտօն Մէրին մեկնելու պատրաստ, կրեքը միասին ճամբայ ելան Պրիաններու տունը երթալու համար և մեծ մտերմութիւն մը տիրեց մէջերին:

Խաւ դատու Նիք Քարթըրը և անոր հաղորդեց փացիէն հեռաձայնով ստացած զեկուցումը:

— Այդ շատ աղէկ պատահեցաւ. ըստ Նիք, փացի ճիշդ ասեցին աղէկ խաղ մը կը խաղայ: Ուրեմն այդ տունը պիտի մանէք ճիշտ փափաքած սպամաններու մէջ: Կը վախնայի գաղտնիքս յայտնելու տիկին Թօփաընի կամ պարոն Աթէրթընի, իրենցմէ ինչդրելու համար որ թոյլ տան տունէն ներս մտցնելու քեզ:

Այսպէս Խաւ պարոն Աթէրթընի ծառայութեան մօտ Մէրի Պրիանին տեղը բռնելու համար:

Փացի ընկերացաւ երխտասարդ Պրիանի ու Մէրի

մինչեւ իրենց տունը . կարելի եղածին չափ սիրովոր եղաւ անոնց հետ և յաջողեցաւ մանկամարդ կնոջ վստահուած թիւնը չափել :

Զանազ զատ խօսեցնել իր թողած տան մասին , բայց միայն խուսափողական պատասխաններ ստացաւ :

Ընդհակառակը Մէրի անվերապահօրէն խօսեցաւ այն համակրութեան մասին զոր կը զգար մանկատի օրիորդ Միրթիլի մասին և անոր վրայ ունեցած սիրոյն :

— Եւ ոսկայն , բաւա Փացի , շատ մտատանջ չէք երեւար իր փախուստին հետեւանքներուն մասին :

Մէրի անոր նայեցաւ աչքերուն մէջ տարօրինակ շողջողումով մը և պատասխանեց .

— Պարոն Սթէրթըն վարպետորդի մըն է , բայց իրեն չափ վարպետորդիներ կը գտնուին :

Ասիկա իր դիտողութեան տարօրինակ պատասխան մըն էր և չհամարձակեցաւ աւելի պնդել մանկամարդ աղջկան կասկածները չարթնցնելու համար , չափազանց հետաքրքրութիւն ցոյց տալով :

Աւելի խոհեմութիւն համարեց խորհրդածութիւնները ինքզինքին պահել :

Մէրի գրպանէն պահարան մը հանեց որուն վրայ հասցէ մը գրուած էր և ուշադրութեամբ կարդաց :

Փացի նկատեց որ խնդիրը վաթսուներութերորդ փողոցի տան մը վրայ էր և թէ պահարանին մէկ անկիւնը ապուստ էր աօքթ . Ռըլմանի անունն ու հասցէն :

Զայն գրպանը դրաւ ըսելով :

— Երկար ատեն անգործ չպիտի մնամ : Նոր տեղս պէտք էր որ վաղը իրիկուն երթայի , բայց որովհետեւ կրնամ այս իրիկուններթալ , կարծեմ այն պէս պիտի ընեմ :

Տարօրինակ ձևով մը ժպտեցաւ Փացիի և այս վերջինը հատկեաւ որ Մէրի բնաւ անկեղծ չէր իրեն հետ և

թէ իր խօսքերուն ետեւ բան մը կար զոր լուրջ պատ-
ճառներ ունէր պահելու :

Բայց ու եւ ջանք չըրաւ զայն գտնելու , զոհանալով
հետեւել Նիթ Բարթըրի հրահանգներուն , իմանալով ինչ
որ կրնար Մէրի Պրիանի վրայ և անոր հետ կարելի ե-
ղածին չափ մտերմական յարաբերութիւններ մշակելով :

Այսպէս՝ անոր եղբօրը հետ ընկերացաւ մինչեւ ծնող-
քին տունը . կրցածին չափ երկար կեցաւ հոն և հրաւէր
ստացաւ կրկին զալ տնանկ զանոնք :

Գուրս ելլելով՝ որոշեց անմիջապէս երթալ Վաթսոնը-
ութերորդ փողոցի տունը , որուն հասցէն տեսած էր Մէ-
րիի ձեռքը :

Փողոցին միւս կողմը կեցաւ և տունը քննեց . ինք-
նիրեն ըսաւ թէ այդ տունը բնակողները Մէրի Պրիանի
հման բարձր ամաական . ընդունող աղախին մը պահելու
կարող ըլլալու չէին :

Մինչ այդ տունը կը նայէր , զուրը բացուեցաւ և ի
մեծ դարմացումն իրեն , տիկին Թօմփսըն անկէ դուրս ե-
լաւ և ուղղուեցաւ փողոցին վերի կողմը , դէպի Մէտի-
սըն Դառուղին , ուր թռամվայ մը առաւ քաղաք իջնող :

Փացի՝ խիստ շահագրգռուած՝ վերադարձաւ իր տեղը :

Բոլոր անցած դարցածին վրայ կը մտածէր և մեծ բան
մը չէր հասկնար :

Մէրի Պրիան ամիս մը առաջ իմաց տուած էր իր մեկ-
նումը : Երբ պարոն Աթերթըն անոր գործկալեկերպէն աղժ-
դոհութիւն յայտնած էր՝ տիկին Թօմփսըն զայն պաշտ-
պանած էր :

Հիմա Մէրի ուրիշ տեղ մը կ'երթար , շատ համեստ
տուն մը ժողովրդական թաղի մը մէջ : Եւ մինչ Փացի
այդ տունը անսնելու կ'երթար՝ տիկին Թօմփսըն անկէ
դուրս կ'ելլէր :

Բոլոր ասոնք շատ խառնաշփոթ էին :

Որոշեց երթալ Նիք Քարթլըրը գտնել ամէն բան պատմելու համար :

Երրորդ Ծառուղին գնաց և որովհետեւ ծայրը թռամվայ չի կար , այդ ծառուղիէն ոտքով իջաւ :

Համբաւն Չիքի հանդիպեցաւ :

Փացի ամէն անցուգարծը պատմեց այդ վառվռուն և մտացի երիտասարդին :

— Փացի , ըսաւ Չիք երբ պատմութիւնը տւարտեցաւ , Միրթիլ Քօմփլանտ այս տան մէջն է :

Այս անսպասելի գիտողութեան վրայ Փացի վեր ցառքեց և սրահ մը հասկտեալ մնաց , ի վերջոյ ըսաւ .

— Շիտակը , Չիք , այդ արամաբանութիւնդ չեմ հասկնար :

Չիք սկսաւ խնդալ և պատասխանեց .

— Այո՛ , իրրեւ տրամաբանութիւն թերեւս մեծկակ ոստում մըն է ըրածս , Փացի , բայց այդ դադափարը մըտքիս մէջ ինկաւ ու հոն հաստատուեցաւ , վերադառնալք ու քննենք այդ տունը :

Փացի , առանց բառ մը արտասանելու , ետին դարձաւ և երկու գաղտնի ոտտիկանները վերադառձան վաթսունըութերորդ փողոցը :

Պ Ա Ր Կ Ե Շ Տ Գ Ո Ղ Ե Ր

Երկար ատեն Ձեք փացի մայթին վրայ միացին, վաթսուներութերորդ փողոցի այն տան դէմը որ զերենք կը չահագրդուէր:

Տան երեսը բնաւ տարբերութիւն չունէր քովի տուներէն:

— Լաւ ուրեմն հարցուց փացի ի վերջոյ, ի՞նչ մտածում ունիս խելապառտակիդ մէջ:

— Իմ դադափարս միշտ արմատացած է հոն, ըսաւ Ձեք: Այդ չէ այս վայրկեանիս զիս չփոխողը:

— Ի՞նչ բան կը չփոխէ ուրեմն:

— Այս տունը մանկուտ կերպ մը գտնելը, որպէսզի կարենանք հասկնալ ինչ որ կը փափաքենք: Ահաւասիկ խնդիրը:

— Կապարադործներ ըլլա՞նք խողովակները շխակելու համար:

— Այդ շատ հինցած խաղ մըն է, փացի, և հարկէ արհեստին հաղուտաը հաջնիլ:

— Կզդանքը քակենք ու մանա՞նք:

— Որպէսզի մեզ ձերբակալեն:

— Կրնանք ձեռքերնուն փախչիլ ու ազատիլ:

— Նախ հասկնանք թէ ո՞վ կը գնակի հոն:

Փողոցին անկիւնը գտցին ուր նապարալաճառ մը կար և աշկերտի մը հարցուցին թէ ո՞վ կը բնակէր այն տունը որուն թիւը ըսին իրեն:

Աշկերտը ըսաւ իրենց թէ Հէմլինկ անունով պառաւ մըն էր, հոն կը բնակէր իր ազուն հետ որ ուսումնասիր-

բութիւններ կ'ընէր Փաստարան ըլլալու համար: Ուղեցին աւելի հետուն տանիլ իրենց հարցումները, բայց աւելի բան մը չկրցաւ ըսել:

— Մեր յաճախորդներէն չէ, ըսաւ, մըւս անկիւնի նստարաւտճառին յաճախորդն է, զայցէք զայն տեսէք:

Զիք և Փացի այս խորհրդին հետեւեցան և իմացան որ տղան բժշկութեան ուսանող էր, թէ չատ պատուաւոր ընտանիք մըն էր, թէ տունը իրենցն էր և թէ երկար տարիներէ ի վեր հոն կը բնակէին:

— Էաւ ուրեմն հիմա ինչ կ'ըսէ քու հռչակաւոր խալատաւոր, հարցուց Փացի, երբ երկու բարեկամները հոռոցան նստարաւտճառին խանութէն:

— Ինձ նայէ՛, Փացի՛, ըսաւ Զիք իրրեւ պատասխան, չըսիր որ մէրի Պրիան այս տան մէջ պիտի ծառայէր:

— Այո՛:

— Էաւ ուրեմն, երիտասարդ, աիկին Հէնինկ և իր տղան տան միակ բնակիչներն են: Շնորքով մարդիկ են՝ բայց դիւրակեցին՝ և ո՛չ աւելի:

— Չեմ հասկնար, Փացի:

— Չե՞ս կարծեր որ այս տունը անսովոր տեղ մըն է աղջկան մը համար որ ամսական 100 տօլար կը վաճառէ:

— Ստոր համամիտ եմ:

— Էաւ ուրեմն, հիմա որ խնդիրը գնդաւորով մը փակցուցիր ուղեղիդ մէջ. միթէ անսովոր բան մը չէ՞ որ տիկին Թօմիսըն զործ ունենայ այս տան մէջ:

— Այո՛:

— Եւ տե՛ս, Փացի, վարպետին խօսածներէն ետքը չես կասկածիր որ՝ անիկա կը կարծէ թէ Մէրի Պրիան ո եւ է կերպով օգնած է մանկամարդ Միրթիլի վախճանին. այնպէս չէ՞:

հետը զիւրաւ խօսիլ, վարպետը նկարագրեց այն երիտա-
սարդը որ տեսակցած էր Միրթիլի հետ պատուհանէն,
այն զոր տիկինն Թօմիսըն տեսած էր:

— Վստահ եմ թէ ո՛չ: Կը կարծես որ այս մարդը
այդ երիտասարդն է:

— Ձեռն դիտեր, ըսաւ Չիք, բայց ինձ այնպէս կու-
գայ հիմա:

Վերնագաւթակին տակ ծածկուած միջոցին՝ Փացի ա-
ռ իթէն օգտուած էր զլուխը կեղծամ մը գնելու և գէմքին
կեղծ պէս մը անցնելու համար, որպէս զի Մէրի Պրիան
զինքը չկրնայ ճանչնալ երբոր պատուհանէն նայի:

Այս զգուշութիւնը ասնելէ ետքը, երեւցաւ մայթին
վրայ:

— Կամայ Փացի, ըսաւ Չիք ցած ձայնով. ուրիշներ
կան որոնք տան վրայ կը հսկեն:

Մատուղը ցոյց տուաւ մարդ մը և կին մը որ կասկած
չի կար թէ նոյնպէս այդ տունով կը շահագրգռուէին:

— Ո՛հ, ա՛ռ քեզի նոր բան մըն ալ, գոչեց Փացի:

— Ի՞նչ նոր բան, հարցուց Չիք:

— Այս աղջիկը պարոն Աթէրթընի տունը սպասաւոր
է: Անդաստակը եկաւ իմ հոն եղած ատենս, Մէրի ըսաւ
որ Աննի կը կոչուի:

Ինչ որ ալ ըլլար Աննիի ու իր ընկերոջ զիտաւորու-
թիւնը՝ այնպէս թուեցաւ թէ գոհացան տունելով
ու թիւր հասկնալով, որովհետեւ հեռացան ու չուտով
անցայտ եղան դադանի ոտակահաններուն աչքերէն:

— Փացի, ըսաւ Չիք, ապահովաբար բան մը տեղի
պիտի ունենայ: Պէտք է որ ձեռով մը այս տունը մըտ-
նենք:

— Լաւ ուրեմն գողի պէս մտնենք, վտանգը վրանիս
առնելով:

— Այդ կէտն է որ յստակ չեմ տեսնար :

Մինչ այս խօսքերը կը փոխանակէին՝ տան սոջիւ հասան :

Երկար ժամանակ մնացին իրենց դիտանոցը , վիճարանելով տան մէջ մանկու միջոցներուն վրայ , երբ յանկարծ Փայի բռնեց Չիքի բազուկէն և իրեն ցոյց տուաւ երբորդ ծառուղին :

Այդ կողմը նայելով՝ Չիք տեսաւ մանկամարդ կին մը որ փողոցին միւս կողմէն կը մօտենար :

— Ի՞նչ է Փայի , հարցուց :

— Մէրի Պրիան , Ձիւ ծածկէ որպէս զի չճանչնայ :

Չիքի ետեւ սահեցաւ որ , տանն տանն , պէտք եղած չարժուամեր կ'ընէր զայն ծածկելու համար , քանի Մէրի Պրիան կը մօտենար :

Բայց մանկամարդ աղջիկը իրենց չնայեցաւ անդամ , ճատ զբաղած կը թուէր ձեռքը բռնած թուղթը քննելու :

Տան աստիճաններուն ոտքը համեկով՝ միշտ Փայիէն ու Չիքէն դիտուած՝ վայրկեան մը կեցաւ , յետոյ վերնադաւթակին տատիճաններէն եկաւ :

Հազիւ թէ ոտքը վերջին աստիճանին վրայ դրած էր՝ զուռը բացուեցաւ և երիտասարդ մարդ մը յառաջացաւ :

Երբ Մէրի աստիճաններէն ելլելու համար դարձեր էր , Փայի շուտով մը սահէր էր տան վերնադաւթակին , Չիքի հետ , դիմացի սունը կը զիտէր : Չիքի հետ կրցաւ տեսնել որ երիտասարդ մարդը Մէրին կ'ընդունէր հին ծանօթի մը պէս :

Քիչ մը կեցան վերնադաւթակին վրայ խօսելու համար , յետոյ երիտասարդը զուռը բաց բռնեց Մէրիի սոջիւ որ ներս մտաւ :

— Ինձ նայէ՛ , Փայի՛ , ըսաւ Չիք , երիտասարդ գաղանի տատիկանին մօտենալով այնպէս մը որ կարենայ

— Ահաւասիկ մեր մանկասի աղջիկը, ըստ ինքնին:

Զիք զինքը գիմաւորելու եկաւ սանդուխին ոտքը:

— Լաւ ուրեմն, մրմնջեց:

— Հոս է:

— Ապահով ես:

— Ի՞նչ ընելու է հիմա:

— Չեմ գիտեր:

— Զինքը արգելափակել:

— Չէ՛, վարպետը կ'ուզէր միայն գիտնալ թէ ուր էր:

— Լաւ ուրեմն հիմա գիտենք:

— Մեր ընկիւք լաւագոյն բանն է ասկէ դուրս ելլել
և մեր տեղեկատուութիւնը ընել վարպետին:

Այս վայրկեանին քաջ մը խուսեցաւ դուռը և վայր-
կեան մը ետքը փողոցին դուռը բացուցաւ:

Երիտասարդը ներս մտաւ և Զիքը նշմարելով թեւին
վրայ վերարկուներով, սկսաւ բոլոր ուժովը սրտալ:

— Գո՛ղ կայ, հասէ՛ք ոտիկաններ:

Միայն այդ կրցաւ ընել, որովհետեւ Փացի իր վրայ
նետուած ու զայն սախտակամածին վրայ նետած էր:

Զիք վերարկուները գետին փռուած մարդուն վրայ
զիղեց և երկու գաղտնի ոտիկանները արագօրէն զննէն
անցան ու փողոց խուսեցին:

Երիտասարդը չուտով ոտքի վրայ ելաւ, վերնագաւ-
թակին վրայ վաղեց կրցածին չափ ուժով սրտալով:

— Բռնեցէ՛ք դողը, դո՛ղ կայ, ոտիկան, բռնեցէ՛ք
գողը:

Դժբաղդաբար փախտտականներուն համար, երկու մարդ
կ'անցնէին ու վերնագաւթակին ստորոտը կը գտնուէին,
երբ երիտասարդը իր առաջին աղաղակը արձակեց:

Այն վայրկեանին ուր Զիք ու Փացի դուրս կը խու-

— Ուրիշ միջոց չեմ տեսներ :

— Օհ ուրեմն , գոչեց Փացի : Օրը երեկոյանալու վերայ է , և քիչ առնեն մութը պիտի կոխէ :

Բայց այս վայրկեանին երիտասարդը զոր արդէն տեսած էին , տունէն դուս ելաւ Մէրի Պրիանի բնկերակցութեամբ :

Այս անգամ Մէրի ո՛չ զյիսարկ ո՛չ վերարկու ունէր և կեցաւ ու խօսեցաւ երիտասարդին հետ :

Այսուհանդերձ՝ քանի մը վայրկեան ետքը , երիտասարդը վաղելով իջաւ վերնադաւթակի աստիճաններէն և ուղղուեցաւ դէպի Լէքսթըն Ծառուղին :

Մէրի տուն մտաւ :

Արագօրէն փողոցէն անցան և արիաբար վերնադաւթակի աստիճաններէն բարձրացան :

Փացի , Զիքի ետեւ կեցած , զայն կը ծածկէր , մինչ այս վերջինը կոպանքը կը քակէր :

Ոչինչ այդքան զիւրին էր , որովհետեւ վայրկեան մը ետքը Զիք ցած ձայնով բտաւ :

— Եղաւ , Փացի , Ծածկէ՛ զիս ներս մտած ատենս :

Զիք անդատակին մէջ սահեցաւ : Շուտով Փացի իրեն միացաւ , զուռը կիսաբաց թողած էր :

Նեղ անդատակի մը մէջ կը գտնուէին , որ դորդով ծածկուած էր : Իրբեւ կարասի՝ զգեստակալ մը կար միայն :

Փացի անդատակէն անցաւ և ոխաւ սանդուխէն վեր ելլել մեծ զգուշաւորութեամբ :

Այն ատեն յանդիմարար գնաց մինչեւ վերի յարկը և ակնարկ մը նետեց դրան բացուածքէ մը :

Տեսաւ մանկամարդ աղջիկ մը որ հանդարտիկ կ'օրօրօւէր ճօճաթուռի մը մէջ , ողորմուկ երգ մը երգելով :

Ճերմակներ հագած էր , ուսերուն և կոճակին վրայ առատ մաղեր ցրուած էին , մարը մահող արեւուն տակ , որ պատուհաններէն կը թափանցէր , շողշողալով :

ժէին վերնագաւթակէն, այդ երկու մարդիկը ջանացին գանոնք բռնել և կեցնել:

Առանց վայրկեան մը վարանկուլ, Չիք ու Փացի կատարօրէն բռնեցքի հարուածներ իջեցուցին ու երկու մարդիկը ընդարմացուցին:

Այսպիսով կրցան փախչիլ, բայց այդ կարճ միջոցը բաւական եղեր էր որ ուրիշ անցորդներ մօտենային:

Երկու ուրիշ մարդիկ յարձակեցան դադանի ոտախկաններուն վրայ: Անոնցմէ մին իր բաղուկներովը շրջապատեց Չիքը, այս վերջինը ինքզինք ազատուլ համար, ստիպուեցաւ զայն գետնէն վերցնել և ուժով մը հեռուն նետել:

Բայց մինչև որ Փացի բռնեցքի զօրաւոր հարուած մը չինջեցուց մարդուն քթին բերնին Չիք չկրցաւ բոլորովին ազատիլ անոր ձեռքէն:

Այն ատեն իրենց գէմը դտան ուրիշ 5 — 6 հոգի որոնք ճամբան կը խափանէին:

Բայց ամբոխին մէջ նետուելով և իրենց հակառակօրդներու գլխին ու կողերուն բռնեցքի տակալի հարուածներ անգալով՝ երկու ճարպիկ երիտասարդները իրենց ճամբայ մը բացին այդ ոռնացող վոհմակին մէջէն և շուտով հեռացան անոնցմէ:

Քանի որ կրնային վազել՝ գիտէին որ ալ վախնալիք բան մը չունէին:

Ուստի իրենց սրունքներուն բոլոր արագութեամբ նետուեցան Երրորդ Ծառուղիին ուղղութեամբ մէկ կողմ՝ հրելով ամէն անոնք որոնք զիրենք ձերբակալելու փորձ կ'ընէին:

Անգամ մը որ Երրորդ Ծառուղին հասան՝ զիրենք հետապնդողներուն վրայ ճամբայ չահած էին, բայց տակաւին նսեւէն խուճը մը կար որ կը վազէր, և յանկարծ պահակախմբին նշանը լսեցին:

— Ինծի հետեւէ՛ , գոչեց Չիք :

Եւ երկուքը մէկէն խուժեցին խանութի մը մէջ : Չիք խանութպանին պողաց :

— Ինչպէ՛ս էք , Մառթէն , ես եմ , Չիքը , պէտք է որ փախչինք : Մեզ ձեռք մի՛ տաք : Ամէն բան ետքը կը պատմեմ ձեզի :

Խանութէն անցան , յէտոյ բակէն ու ախոռէ մը անցան որ անգործածելի էր և որուն մէջ մտան միշտ վազելով՝ Փայի Չիքին հետեւէն :

Այդ տեղը ծանօթ էր վերջնոյն և աէրը իր բարեկամներէն մէկն էր :

Պատուհանի մը վրայ մագլցեցան որ ախոռին խորը կը գտնուէր և վար նետուեցան սան մը բակին մէջ որ վաթսուն երեքերորդ փողոցին վրայ էր :

Մէկ ոտտուածով այդ բակին որմածքէն անցան ու նետուեցան ուրիշ բակ մը ուր բաց դուռ մը նշմարեցին . հոն մտան համարձակօրէն , անգաստակ մը հասան որուն ելքը երեսին կողմն էր՝ ներքնայարկէն՝ և այսպէս ինքզինքնին գտան վաթսուն երեքերորդ փողոցը :

Թոյլ քայլերով անցան մինչև Լէքսթըն ծառուղին ուրկէ թռամվայ հաստան կարելի եղածին չափ շուտ Նիք Քարթըրը տեսնել փորձելով :

Դիւրին գործ չէր , ըսոյց կէս ժամի չափ հեռաձայնը ամէն կողմ ուղղելէ ետքը , վերջապէս կրցան հաղորդակցութեան մտնել վարպետին հետ որ իրենց հարցուց թէ ուր կրնային զինքը տեսնել :

Երբ հաւաքուեցան Նիք անյադօրէն մօրիկ ըրաւ ինչ որ իր տեղակալները ունէին ըսելիք :

— Չեմ կարծեր թէ դուստ չըլլաք այն տեղը ուր ապաստանած է մանկատի աղջիկը , տղաքս , ըսաւ : Շատ լաւ գործ տեսած էք : Ամէն ինչ կատարելագէտ կը հա-

մածայնի: Մանկատի աղջիկը միշտ ճերմակ հագած է և
տակեղոյն մազեր ունի: Ասոր վրայ աւելցուցէք թէ Մէ-
րի Պրիան այդ տունն է, թէ աիկին Թօմիւլըն հոն դա-
ցած է: Ամենափոքր կռակած մը չի կայ թէ այդ աղջիկը
մեր փնտուածն է:

Վայրկեան մը խորհելէ ետքը Նիք աւելցուց.

— Նախ և առաջ այդ երկու կիներուն վրայ կռակա-
ծեցայ: Բայց ինձ կ'ուզեն: Ինձ է իրենց հպատակը ման-
կամարդ աղջիկը անյայտացնելով:

« Տղաքս, այդ երկու կիները դէշ կիներ չեն: Գլխուս
վրայ գրբաւ կը դնում: Այս ամենուն ետեւ բանն մը կայ
զոր լաւ չեմ հասկնար:

Ոտքի երաւ, քանի մը վայրկեան վեր վար քալեց և
յանկարծ դէպի Չիք դառնալով.

— Չիք, ըսաւ, չեա կարծեր, այնպէս չէ՞, որ ձեզի
դաղտնի ոտիկաններու տեղ զրին որոնք այդ աղջիկը կը
հետաքննեն:

— Չէ՛, չեմ կարծեր: Երիտասարդը մեզի գողերու
տեղ զրաւ:

— Այդպէս կը յուսամ: Ուրիշ կերպով այդ բանը զի-
րենք պիտի վրդովէ և կրնան անմիջապէս աղջիկը ուրիշ
տեղ փոխադրել:

— Չէ՛, ըսաւ Չիք, փտտահ եմ որ այդ կողմէն վը-
տանդ չի կայ: Միաքէս անցաւ որ եթէ տանը մէջ երե-
ւան ելլէինք կրնային կռակածներ ունենալ. ուստի ըզ-
գեստակալին լաթերը սառի կարծել տալու համար իրենց
թէ զանոնոնք զոդնալ ու տանիլ կ'ուզէինք:

— Լա՛ւ, ըսաւ Նիք:

— Կը տեսնես, վարդեա, ըսաւ Չիք. փայլի սան-
դուխէն ելաւ ու վար իջաւ. դրան և զգեստակալին մօ-
տըն էինք, երբ երիտասարդը ներս մտաւ:

— Գողութեան միջոցին բռնուածի պէս եղանք, ա-
ւելծուց Փացի, գողցուած առարկաները թեւերնու վրայ:

— Յետոյ, ըսաւ Զիք, իր « գող կայ » աղաղակը և
մեր վալն ի վաղ փախուստը ապահովաբար կարծել տը-
ւին որ ճշմարիտ գողեր էինք:

— Շատ լաւ, ըսաւ Նիք:

Զիքի բացատրութիւններէն զո՛հ մնացած՝ Նիք իր պատ-
րաստութիւնները տեսաւ իսկոյն վախժսուն ութերորդ
փողոցը երթալու համար: Բայց քիչ մը յապաղեցաւ այն-
պէս որ իր ուղածէն աւելի ժամանակ անցաւ Զիքի ու
Փացիի այդ տունը մտնել ու փախչելէն մինչև իրենց հոն
վերադառնալը Նիքի հետ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆՅԱՅՏԱՅՈՒՄ

Շատ ակներև էր որ Նիք այն կերպով որով կը խօ-
սէր Միրթիլի վախժսունութերորդ փողոցը փոխադրուե-
լուն մասին, զայն չէր նկատեր իբրև սովորական առե-
ւանդում մը:

Իր ծրագիրն էր այդ տունը երթալ, հոն հաստատել
Միրթիլի ներկայութիւնը, այդ տեղափոխութեան պատ-
ճառները հասկնալ և գործել ըստ իր քննութեան արդիւն-
քին: Տուն հասնելով՝ երեք զաղանի ոստիկանները ելան
վերնադաւթակի ոստիճաններէն և դուռը զարկին:

Իրենց հասնելու պահուն, այնպէս կը թուէր թէ ներ-
սը իրարանցում մը և արտաքոյ կարգի չփոթութիւն մը

կար, թէև աղմուկ չէր լսուեր :

Հազիւ թէ զանգակը հնչած էր երբ դուռը բացուեցաւ տարիքոտ կնոջ մը կողմէ, որուն մազերը մոխրապօյն էին, զրեթէ սպիտակ և որուն գէմքը մտատանջ ու վշտալի էր :

— Տիկին Հէմինն է՞ք, ըսաւ Նիք առանց յառաջարանի :

— Այո՛, պարոն. իրմէ լուր ունի՞ք, հարցուց անկին Հէմինն անձկութեամբ :

Նիք զարմացաւ այս հարցումէն :

Շուտով մը անդատտակը մտաւ Չիքի ու Փացիի հետ, որոնք դուռը իրենց ևսուէն գոցեցին :

— Ինչ ըսել կ'ուզէք, որմէ՞ լուր կ'ուզէք, հարցուց քիչ մը խիստ կերպով :

Տիկին Հէմինն այն ստուն աչքերը անոր վրայ վերցուց սարսափահար գէմքով մը և չպատասխանեց :

Չայն մը լսուեցաւ, վերնայարկէն եկող, որ կ'ըսէր .

— Ո՛հ, լուր ունի՞ք, ինչ է :

Եւ մանկամարդ կին մը վար իջաւ վազելով :

Մէրի Պրիանն էր : Դրեթէ սանդուխին ոտորոտը հասած էր երբ գէմքերը ձանչցաւ :

Մէկէն կեցաւ բացագոննչութիւն մը արձակելով :

— Ո՛հ, պարոն Բարթըր :

Իր զարմանքը կրկնապատկուեցաւ երբ Փացին ալ նըշմարեց :

— Եւ զո՞ւք ալ, զո՞ւք այստեղ :

Այս վայրկեանին Նիք հասկեցաւ թէ արտաքոյ կարգի բան մը պատահած է :

— Մերթիլ Քօփլանար ունի՞ք այստեղ, ու՞ր է, հարցուց :

Տիկին Հէմինն անձկութեան նաչուածք մը նկատեց Մէրի Պրիաննի և մանկամարդ աղջիկը յանցաւոր ու միան-

դամայն ցաւած գէմքով մը վերջապէս պատասխանեց .

— Այո՛ , պարոն , հոս էր , բայց մեկնեցաւ :

— Մեկնեցա՞ւ , զոչեց Նիք . ու՞ր գնաց :

— Չենք գիտեր : Տունէն անյայտացաւ երբ մենք ճաշ կ'ընէինք զեռնայարկը , ասկէ կէս ժամ առաջ : Այս վայր-
կեանիս Ալպերթ Հէմինկ զայն փնտռելու վրայ է :

Նիք սաշահար մնաց :

Նախ կարծեց որ վարպետութիւն մը կ'ընէին աղջիկը
ամէն աչքերէ հեռու պահելու համար , և թէ այս զգու-
շութիւնը ձեռք առած էին քանի մը ժամ առաջ անդա-
տակին մէջ Չիքի ու Փաղիի յարուցած աղմուկին հետե-
ւանքով : Չիք և Փաղի ալ այնպէս կարծեցին :

Նիք ուզեց կացութեան վրայ ստույգ գաղափար մը
կաղմուկ և հրաման ըրաւ երկու կիներուն որ փոքրիկ սա-
լօնը իրեն ընկերահանան ըսելով .

— Պէտք է որ գործին խորը մտնեմ : Հիմայ անկեղ-
ծօրէն պատասխանեցէ՛ք իմ հարցումներուս :

Դէպի Մէրի Պրիանը դարձաւ և խիստ գէմքով մը ա-
նոր հայեցով հարցուց .

— Ուրեմն Միքթիլի Քօփլանտի հոս փախչելուն մէջ
զե՛ր ունեցաք :

— Այո՛ :

— Եւ տիկին Թօմիսընն ալ , հրացուց Նիք :

— Այո՛ :

— Ուրեմն երէկ քիկին Թօմիսընի երկու երեք ժամ
առաջն ըստակալութիւնը , գնումներ ընելու պատրուակով ,
ձեր մէջ կարգադրուած զո՞րծ մընէր :

— Ճիշտ է :

— Ինչ էր այս դաւադրութեան նպատակը :

Մէրի Պրիան իր խօսելու կարողութիւնը վերստանա-

լով՝ պաղարիւնութիւնը գտաւ . արիաքար Նիքի աչքերուն մէջ նայեցաւ և հաստատամիտ կերպով ըսաւ .

— Միրթիլի բարիքը :

Վայրկեան մը լռութենէ ետքը շարունակեց .

— Դիտեմ որ պարոն Աթէրթընի ծառայութեան մէջ գաղտնի ուտիկան մըն էք : Ձեզ կ'իմացնեմ որ պարոն Աթէրթըն շատ մը նեղութիւններ պիտի կրէ եթէ տիկին թօմիսընի դէմ կամ ինծի դէմ ու է ձեռնարկ մը ընէք Միրթիլը իր տունէն փախցնելու համար :

Նիք ո՛չ միայն զարմացաւ այս պատասխանէն , այլ մահաւանդ զարմացաւ որ այս բոլորը կը համաձայնէին իր կարծիքին ու ենթադրութիւններուն հետ :

Վայրկեան մը խորհելէ ետքը ըսաւ .

— Այստեղ տարօրինակ բան մը կ'անցնի և պէտք է որ ամէն բան ըսէք ինծի : Նախ կ'ուզեմ որ իմ զիջքս հասկնաք այստեղ , կ'երևակայեմ որ պէտք է իրարու հետ աւելի բարեկամ ըլլանք քան թշնամի :

Մանկամարդ աղջիկը զարմանքով անոր նայեցաւ և ըսաւ .

— Պարոն Աթէրթընի ծառայութեան մէջ չէ՞ք :

— Պարոն Աթէրթըն այնպէս կը կարծէ , պատասխանեց Նիք . բայց իրապէս անանկ չէ : Հիմա նստեցէ՛ք ու բոլոր պատմութիւնը պատմեցէ՛ք : Ինչո՞ւ համար Միրթիլ Քօիկանաը պարոն Աթէրթընի տունէն հանել տուիք :

— Ինչպէս ըսի արդէն՝ իրեն օգնութեան հասնելու , թերեւս իր կեանքը փրկելու համար :

« Մեծ կասկածներ ունիմ , բայց երբ կը փորձեմ զանոնք բացատրել , ինձ կը թուի թէ քիչ արժէք ունին :

« Պարոն Աթէրթըն սովորութիւն ունէր ամէն առտու կէս ժամ անցնելու , նախաճաշէն ետքը , Միրթիլի քով : Ամէն անգամ կը յաջողէր մեզ սենեակէն միջոց մը հեռա-

ցընելու, տիկին թօմիսընը և զիս, ու և է պատրուակով մը :

— Կատարելապէս անկեղծ չէք, ըսաւ Նիք, ամէն բան չէք ըսեր :

— Լսաւ ուրեմն չատ մը առիթներու մէջ ինձ թուեցաւ որ պարոն Աթէրթըն Միրթիլի խմելիք բան մը տուաւ : Երբ անոր հետ է, իր քրոջ վրայ արտաքոյ կարգի ազդեցութիւն մը կը դործէ, բայց երբ հոն չէ կարծես աղջիկը կը վախճայ իրմէ :

— Ուրեմն կը կարծէք թէ, հարցուց Նիք, կը չէղոքացնէ՞ տոբթոր Ուրմանի գեղերը :

— Աւելի գէշ բաներ կը կասկածիմ տակաւին :

— Ինչպէ՞ս աւելի գէշ :

— Պարոն Աթէրթըն քիմիագիտութեամբ կը զբաղի : օրուան կէսը կ'անցնէ փորձեր ընելով աշխատանոցի մը մէջ որ տուեր հաստատած է :

— Կարճ խօսքով, ըսաւ Նիք, անհամբեր չեշտով մը, կ'ուզէք հասկցնել կամ դոնէ կը կարծէք որ պարոն Աթէրթըն Միրթիլի ըմպելիք մը մը խմցնէ անոր իմացականութիւնը խաթարելու համար :

Մէրի Պրիան չպատասխանեց, բայց հաւանութեան ակնարկ մը նետեց Նիքի :

Նիք իր հարցումը չիրկնեց, պատասխանը հաստատական նկատելով և շարունակեց .

— Բոլոր ասոնք կը համաձայնին տիկին Պաուլթընի կասկածներուն հետ : Այնքան որ Միրթիլ անկարող կամ անչափաչափ ըլլայ, պարոն Աթէրթըն անոր միլիոններուն բացարձակ մատակարարը պիտի ըլլայ, և երբ աղջիկը մեռնի՝ ինք պիտի ժառանգէ :

Դէպի Չիք դարձաւ և անոր ըսաւ .

— Այս ամէնքը լաւ հասկցա՞ր, Չիք :

— Այո՛, պատասխանեց Չիք : Կարծեմ ամէնը հաս-

յով՝ պաղարիւնութիւնը գտաւ . արիաքար Նիքի աչքերուն մէջ նայեցաւ և հաստատամիտ կերպով ըստւ .

— Միրթիլի բարիքը :

Վայրկեան մը լռութենէ կտքը շարունակեց .

— Պիտեմ որ պարոն Աթէրթընի ծառայութեան մէջ գաղտնի ոստիկան մըն էք : Ձեզ կ'իմացնեմ որ պարոն Աթէրթըն շատ մը նեղութիւններ պիտի կրէ եթէ աիկին թօմփարնի դէմ կամ ինծի դէմ ու է ձեռնարկ մը ընէք Միրթիլը իր տունէն փախցնելու համար :

Նիք մէջ միայն զարմացաւ այս պատասխանէն , այլ մասնաւոր զարմացաւ որ այս բոլորը կը համաձայնէին իր կարծիքին ու կենթադրութիւններուն հետ :

Վայրկեան մը խորհելէ կտքը ըստւ .

— Այստեղ տարօրինակ բան մը կ'անցնի և պէտք է որ ամէն բան ըսէք ինծի : Նախ կ'ուզեմ որ իմ գիրքս հասկնաք այստեղ , կ'երեւակայեմ որ պէտք է իրարու հետ աւելի բարեկամ ըլլանք քան թշնամի :

Մանկամարդ աղջիկը զարմանքով անոր նայեցաւ և ըստւ .

— Պարոն Աթէրթընի ծառայութեան մէջ չէք :

— Պարոն Աթէրթըն այնպէս կը կարծէ , պատասխանեց Նիք . բայց իրապէս անոնի չէ : Հիմա նստեցէք ու բոլոր պատմութիւնը պատմեցէք : Ինչո՞ւ համար Միրթիլ Քօփլանսը պարոն Աթէրթընի տունէն հանել տուիք :

— Ինչպէս ըսի արդէն՝ իրեն օգնութեան հասնելու , թերեւս իր կեանքը փրկելու համար :

« Մեծ կասկածներ ունիմ , բայց երբ կը փորձեմ զանոնք բացատրել , ինձ կը թուի թէ քիչ արժէք ունին :

« Պարոն Աթէրթըն սովորութիւն ունէր ամէն առտու կէս ժամ անցնելու , նախաճաշէն կտքը , Միրթիլի քով : Ամէն անգամ կը յաջողէր մեզ սենեակէն միջոց մը հեռա-

ցընելու, տիկին թօմիսընը և զիս, ու է պատրուակով մը :

— Կատարելապէս անկեղծ չէք, ըսաւ Նիք, ամէն
բան չէք ըսեր :

— Լաւ ուրեմն չատ մը առիթներու մէջ ինձ թուե-
ցաւ որ պարօն Աթէրթըն Միրթիլի խմելիք բան մը տու-
աւ : Երբ անոր հետ է, իր քրոջ վրայ արտաքոյ կարգի
ապրկեցութիւն մը կը դործէ, բայց երբ հոն չէ կարծես աղ-
ջիկը կը վախճայ իրմէ :

— Ուրեմն կը կարծէք թէ, հարցուց Նիք : կը չէզո-
քացնէ՞ առթիւն Ռըլմանի գեղերը :

— Աւելի գէշ բաներ կը կասկածիմ տակաւին :

— Ինչպէ՞ս աւելի գէշ :

— Պարօն Աթէրթըն քիմիագիտութեամբ կը զբաղի .
օրուան կէսը կ'անցնէ փորձեր ընելով աշխատանոցի մը
մէջ որ տունը հաստատած է :

— Կարճ խօսքով, ըսաւ Նիք, անհամբեր չեշտով մը,
կ'ուզէք հասկցնել կամ գոնէ կը կարծէք որ պարօն Ա-
թէրթըն Միրթիլի ըմպելիք մը մը խմցնէ անոր իմացա-
կանութիւնը խաթարելու համար :

Մէրի Պրիան չպատասխանեց, բայց հաւանութեան
տկնարկ մը նետեց Նիքի :

Նիք իր հարցումը չկրկնեց, պատասխանը հաստա-
տական նկատելով և շարունակեց .

— Բոլոր ասոնք կը համաձայնին տիկին Պատընի
կասկածներուն հետ : Այնքան որ Միրթիլ անկարող կամ
անչափահաս ըլլայ, պարօն Աթէրթըն անոր միլիոններուն
բացարձակ մատակարարը պիտի ըլլայ . և երբ աղջիկը
մեռնի՝ ինք պիտի ժառանգէ :

Դէպի Չիք դարձաւ և անոր ըսաւ .

— Այս ամէնքը լաւ հասկցա՞ր, Չիք :

— Այո՛, պատասխանեց Չիք : Կարծեմ ամէնը հաս-

կցայ: Այս երեք անձերը, երիտասարդ Հէմինկ, բժշկական ուսանող, տիկին Թօմիսըն և մանկամարդ օրիորդը որ ներկայ է, համակրելով մանկատի օրիորդ Միրթիլի, վըսանդաւոր դործի մը ձեռնարկած են՝ զայն իր եղբոր կամքին հակառակ տունէն զուրս հանելով և բերելով հոն ուր դիտէին թէ իրեն լաւ պիտի ըլլար, որպէսզի տեսնեն թէ ինչ պիտի ըլլայ իր վիճակը եթէ առթիւն Ռըմանի խնամքներուն կէտ առ կէտ հետեւի. քանի որ զիտէին թէ այս պայմաններու մէջ ո՛չ ոք պիտի զար այդ խնամքները խանգարելու կամ չէղբաջներու:

— Ճիշդ այդ է, ըսաւ Նիք: Եւ տո՛ր համար, երիտասարդ Հէմինկ զայն բերած է իր սեփական տունը:

Հոչակաւոր զաղանի ոստիկանը դարձաւ նորէն զէպի Մէրի Պրիան:

— Ձեր արարքը վերջապէս շատ անխորհուրդ է: Կ'ենթադրեմ որ երիտասարդ Հէմինկի զրգուժումը դործած էք:

— Այո՛, ինքն է որ թեկադրեց և դործադրութիւնը պատրաստեց: Երկար առէնի պէտք եղաւ տիկին Թօմփսընը համոզելու համար:

— Լաւագոյն պիտի ըլլար օրինական միջոցներու զիմեղ, ըսաւ Նիք: Բայց կատարուած իրողութիւն մըն է: Հիմա ինչ կը նշանակէ այս նոր անյայտացումը: Որո՛ւ վրայ կը կասկածիք:

— Ձեմ զիտեր ինչ ենթադրել: Բայց կ'երեւակայեմ որ Միրթիլ ձանձրացած ու զրգուժած միջավայրի այս փոփոխութենէն որ լպտրովին նոր էր իրեն համար, զուրս ելած է ըստ բախտի պատելու, մերին ներքնայարկը զրոնուած մոջոյին:

— Ձեմ կարծեր, ըսաւ տիկին Հէմինկ, առաջին անգամ խօսելով: Երկու ժամ կայ երկու մարդիկ տուն մըսան և աղուս կողմէ նշմարուեցան, որ կարծեց թէ դողեր են: Ես կը կարծեմ որ անոնք կապ ունին մանկամարդ օրիորդին անհետացման հետ:

— Այդ մասին կը սխալիք, ըսաւ Նիք, թէ և չէք սը-
խալեր երբ կ'ըսէք թէ անոնք զողեր չէին: Երկու մար-
դիկը իմ օգնականներս էին, որոնք հոս ներկայ են, և
որոնք այն պահուն կը փորձէին հասկնալ թէ արդեօք
մանկամարդ օրիորդը իրա՛ւ այս տան մէջն էր:

Մէրի Պրիան Փացիին նայեցաւ դժգոհ դէմքով մը յե-
տոյ՝ զուարճացած՝ իրեն հարցուց.

— Ուրեմն երբ աղնուութիւն կ'ունենայիք եղբորս
հետ ինծի օգնելու, ձեր գաղտնի ոստիկանի արհեստը ի
գործ կը դնէիք:

— Այո՛, ըսաւ Փացի. արդէն ձեր հետքին վրայ էինք
ու ձեզ կը հետապնդէինք:

— Այն վայրկեանին ուր ձեզի հետ խօսեցայ, օրիորդ,
ըսաւ Նիք, այս առաւել պարտն Աթէրթընի տունը, հա-
մադուած էի որ բաներ մը գիտէիք մանկամարդ տղջկան
անհետացման մասին:

Մէրի Պրիան խնդալ սկսաւ և պատասխանեց.

— Եւ զգացած էի որ կը կասկածէիք: Իրա՛ւ է որ ես
սուրբ բանալին Մերթլի, որ իրեն սորվեցուցի զործածե-
լու կերպը, որ նիգերը քաշեցի, որ զլխարկ մը և շալ մը
պտարատեցի փախուստը գիւրացնելու համար. ես եմ
նայնպէս որ զինքը առաջնորդեցի սանդուխին ոտքը և
զինքը զուրս հանեցի ներքնայարկի դռնէն: Այն ատեն
վաղելով տարի փողոցին անկիւնը, ուր աիկին Թօմփսըն
կառքով մը իրեն կը սպասէր:

Կառքը մանկատի աղջիկը հոս փոխադրեց և ես զար-
ձայ պարտն Աթէրթընի տունը սպասելու որ անյայտա-
ցումը երևան ելլէ, զոր երկու ժամ ետքը միայն իմացան:

— Տիկին Թօմփսընէն ուրիշ անձեր անդեկութիւն
ունեցա՞ն այս փախուստէն, հարցուց Նիք:

— Չէ՛, չէ՛, իմ զիտցածս այն է որ մինէ՛ գուրս ո՛չ
օք իմացաւ:

— Մէկու մը մասին կը կասկածի՞ք :

— Չէ՛ :

— Կը կարծէ՞ք որ աանը մէջ մէկը պատրաստուած գործին վրայ կասկած ունէր :

— Ձեւ կարծեր , որովհետեւ չեմ տեսներ թէ ինչ պիտի կրնային զիտնալ : Այսուհանդերձ ազախին մը , այն որ , առաջին անգամ փախուսած երեւան հանեց , անգամ մը բան մը ըսաւ որ կրնայ ենթադրել տալ որ ծանօթութիւն ունէր :

— Ինչ ըսաւ , հարցուց Նիք :

— Ինձ ըսաւ որ մեզք էր որ մանկամարդ աղջիկը կարելի չէր տունէն դուրս հանել :

— Ո՞վ էր այդ ըսողը :

— Աննին :

Փայլի ոտատւածով մը կանգնեցաւ՝ դռնէն .

— Ինձ մօտիկ ըրէի , վարպետ , ահա՛ աղբիւր մը : Ձեք չէ՞ք յիշեր որ երբ այս տունը զննելու վրայ էինք ձեզի , ըսի որ մանկամարդ աղջիկն Աննին էր :

— Ծիշդ է , Փայլի , ըսաւ Ձեք :

— Շատ կարեւոր է այդ . ըսաւ Նիք :

Այն ատեն զէտի Մէրի Պրիան դառնալով անոր ըսաւ .

— Ինչ է այդ Աննին :

— Իր մասին չատ բան մը չեմ գիտեր , այլ միայն սա թէ աղջիկ մըն է որուն ծնողքը յիսուններեքերորդ փողոյը կը բնակին , առաջին Ծառուղիին մօտերը : Կրնամ թիւը հասկնալ : Պ . Աթէրթընի տանը տնտեսագանուհի էր և իբրեւ նշանած ունէր երիտասարդ մը որ յաճախ կուգար զինքը տեսնելու .— մարդ մը որուն գլուխը ընաւ հաճելի չէր ինծի :

— Ըսէ՞ք ինծի , հարցուց Փայլի , այդ մարդը հոս ներկայ եղող Ձեքի հասակը չունի՞ գրեթէ : Ան մաղեր չունի՞ ,

աջ այտին վրայ վերքի հետքով մը և քիթն ալ ծուռ չէ :

Մէրի Պրիան զարմացկոտ ակնարկ մը նետեց Փաղի
և պատասխանեց .

— Ճիշտ այդ մարդն է :

— Այդ մարդն էր Աննիի հետ փողոցը եղողը , ըսաւ
Փաղի Նիքին :

Հետոյ կրկին զէպի Մէրի Պրիան դառնալով ըսաւ .

— Իր անունը զիտէ՞ք :

— Այո՛ , Պառնէյ Թօպին կը կոչուի :

— Տղաք , զոչեց Նիք , ահա՛ աղբիւրը , ահա՛ հետքը
որուն պէտք է հետեւի :

Այդ վայրկեանին զուարթացաւ և երիտասարդ
Հէմինկ յանկարծակի ներս մտաւ :

Երեք գաղտնի ոստիկանները տեսնելէ առաջ զոչեց .

— Իր հետքը չդառայ :

Այն ատեն տեսաւ երեք մարդիկը ու մէկէն կեցաւ :

Իսկոյն կացութիւնը հասկցուցին իրեն և ինքն ալ իր
կարգին , իրենց պատմեց ինչ որ ըրած էր Միրթիլ Բօփ-
լանտը գտնելու համար :

Նշանակալից բան մը իմացած էր Նիքի կարծիքով ,
թէ և իրեն անկարելւոր թուած էր :

Դրացի մը իրեն ըսած էր որ երկու մարդիկ և կին
մը տեսած էր վերնադաւթակին վրայ և թէ կինը տունէն
ներս մտած էր :

Իմացած էր նաեւ որ նշմարած էին թէ երկու մարդ
և կին մը մանկատի աղջիկ մը կը տանէին Նրորու Ծա-
ռուղիին կողմը :

— Բաւական խօսեցանք , ըսաւ Նիք : Պէտք է իսկոյն
մօր վնասատուքները սկսինք , ծամբայ ելլենք , աղա՛ք :

Երեք գաղտնի ոստիկանները ածադարանքով տունէն
գուրս ելան :

— Մէկու մը մասին կը կասկածի՞ք :

— Չէ՛ :

— Կը կարծէ՞ք որ տանը մէջ մէկը պատրաստուած գործին վրայ կասկած ունէր :

— Չեմ կարծեր , որովհետեւ չեմ տեսներ թէ ինչ պիտի կրնային գիտնալ : Այսուհանդերձ աղախին մը , այն որ , առաջին անգամ փախուսար երեւան հանեց , անգամ մը բան մը ըսաւ որ կրնայ ենթադրել տալ որ ծանօթութիւն ունէր :

— Ինչ ըսաւ , հարցուց Նիք :

— Ինձ ըսաւ որ մեզք էր որ մանկամարդ աղջիկը կարելի չէր տունէն դուրս հանել :

— Ո՞վ էր այդ ըսողը :

— Աննին :

Փայլի ոտառւմով մը կանգնեցաւ՝ դռնէնով .

— Ինձ մօրիկ ըրէկ , վարպետ , ահա՛ աղբիւր մը : Ձիք չէք յիշեր որ երբ այս տունը զննելու վրայ էինք ձեզի , ըսի որ մանկամարդ աղջիկն Աննին էր :

— Ճիշդ է , Փայլի , ըսաւ Ձիք :

— Ծառ կարեւոր է այդ . ըսաւ Նիք :

Այն տանն դէպի Մէրի Պրիան գտնուելով անոր ըսաւ .

— Ինչ է այդ Աննին :

— Իր մասին շատ բան մը չեմ գիտեր , այլ միայն սա թէ աղջիկ մըն է որուն ծնողքը յիսուններեքերորդ փողոցը կը բնակին , առաջին Ծառուղիին մօտերը : Կըրնամ թիւը հասկնալ : Պ . Սթէրթընի տանը սենեկապանուհի էր և իբրեւ նշանած ունէր երիտասարդ մը որ յաճախ կուգար զինքը տեսնելու .— մարդ մը որուն գլուխը բնաւ հաճելի չէր ինծի :

— Ըսէ՞ք ինծի , հարցուց Փայլի , այդ մարդը հոս ներկայ եղող Ձիքի հասակը չունի՞ զրեթէ : Սե մաղեր չունի՞ ,

աջ այտին վրայ վէրքի հետքով մը և քիթն ալ ծուռ չէ՝

Մէրի Պրիան զարմացկոտ ականարկ մը նետեց Փացիի և պատասխանեց .

— Ճիշտ այդ մարդն է :

— Այդ մարդն էր Աննիի հետ փողոցը եղողը , ըսաւ Փացի Նիքին :

Հետոյ կրկին դէպի Մէրի Պրիան դառնալով ըսաւ .

— Իր անունը զիտէ՞ք :

— Այո՛ , Պառնէյ Թօպին կը կոչուի :

— Տղաք , գոչեց Նիք , ահա՛ ազբիւրը , ահա՛ հետքը որուն պէտք է հետևիլ :

Այո վայրկեանին դուռը բացուեցաւ և երիտասարդ Հէմինկ յանկարծակի ներս մտաւ :

Երեք զաւտնի ոստիկանները տեսնելէ առաջ գոչեց .

— Իր հետքը չգտայ :

Այն ատեն տեսաւ երեք մարդիկը ու մէկէն կեցաւ :

Իսկոյն կացութիւնը հստկցուցին իրեն և ինքն ալ իր կարգին , իրենց պատմեց ինչ որ ըրած էր Միրթիլ Քօփ-լանտը գտնելու համար :

Նշանակալից բան մը իմացած էր Նիքի կարծիքով , թէ և իրեն անկարելւոր թուած էր :

Դրացի մը իրեն ըսած էր որ երկու մարդիկ և կին մը տեսած էր վերնադուրսակին վրայ և թէ կինը տունէն ներս մտած էր :

Իմացած էր նաև որ նշմարած էին թէ երկու մարդ և կին մը մանկատի աղջիկ մը կը տանէին Երբորդ Ծառուղիին կողմը :

— Բաւական խօսեցանք , ըսաւ Նիք : Պէտք է իսկոյն մօր վնաստուքները սկսինք : Ճամբայ ելլենք , տղաք :

Երեք զաւտնի ոստիկանները ածապարանքով առնէն զուրս ելան :

ՆԻՔ ՀԱՆՍՈՒԿՈՐԴ ՄԵ ԿԸ ԼՈՒՅՆԷ:

Անգամ մը որ փողոց ելան Նիք կեցուց Զիքն ու փայլին իրենց ըսելու համար:

— Տղաք, գործը կարելի է երկու բառով ամփոփել: Տիկին Թօմիսըն և Մէրի Պրիան մանկատի Միքիլը տունէն հանած են իր եղբոր Ալէքիթընի ձեռքէն տղատեղու համար: Գործերնին զէշ կարգադրած են և մէկը տեղեկացած է եղածին: Հիմա կը զուշակեմ, վստահ եմ որ այդ մէկը Աննին է, գործը պատմած է իր բարեկամներուն և կը կատարածիմ որ բան մը սարքած են այս գործէն զբաղելու համար:

Նիք վայրկեան մը կեցաւ, յետոյ աւելցուց:

— Ինչ որ ալ ըլլայ, այս ցուցմուքներուն վրայ պիտի դործենք: Առաջին մեր ընկերքն է այդ Պառնէյ Թօպինի հետքը գտնել: Շատ կը սիրայիմ եթէ այդ մարդը այն չէ զոր հարկ է գտնիլ այս երկրորդ գործին բանալին ունենալու համար:

Երեքն ալ Երրորդ Ծառուղիի մէկ թաւակայը մասն որ տտրին քաղաքը կ'ուղղուէր և գացած առեւնին Նիք ըսաւ Փայլի:

— Փայլի, պէտք է որ Պ. Ալէքիթընի տունը երթաւ և կերպով մը տեղեկանաս թէ Աննին տունն է, եթէ հոն է՝ եկուր Յիսունեքերքերոդ փողոցին և Երրորդ Ծառուղիին չըջակաները, ուր իրեն և մեր հետքերը պիտի գտնես:

Յիսունեքերքերոդ փողոցը հաննելով՝ Նիք ու Զիք փայլին Առաջին Ծառուղին և զգուշութեամբ հարցուցին թէ Աննիի ընտանիքը իրա՞ւ կը բնակէր այն հասցէն զոր Մէրի Պրիան տուած էր իրենց:

Դիւրին չէր հասկնալ որովհետեւ Կալակըր անունով մէկէ աւելի ընտանիքներ կը բնակէին այդ տան մէջ :

Այսուհանդերձ , կրցան միւսներէն զանազանել իրենց փնտռած ընտանիքը , և իրենց արուած տեղեկութեանց համեմատ , ո և է գէշ բան մը չի կար անոնց մասին :

Անձնական պատրուակ մը հնարելով՝ Նիք և Չիք կարգադրութիւն մը ըրին Կալակըրներու տունը մանելու և տեսնելու համար թէ Միրթիլ հոն բերուած էր :

Տունէն մեկնելէ ետքը Պառնէյ Թօպինի մասին տեղեկութիւն առին և խմացան , առանց մեծ դժուարութեան , թէ այդ անունով անձ մը մօտերը կը բնակէր և ծանօթ էր :

Խմացան հասեւ որ այդ անձը որոշ գործ մը չունէր , բայց կ'երևար թէ զրամ ունէր և զրամ հայթայթելու միջոցներ ալ ունէր :

Այս Թօպինի յարաբերութիւնները շատ շնորհքով չէին և անոնց մէջ շատ խտրութեան կային :

Իրենց ըսին հասեւ որ հաւանօրէն պիտի ամուսնանար Աննի Կալակըրի հետ զոր շատ յաճախ կը պեսնար :

Նիք և Չիք ի զուր չըջակայքը խուզարկեցին , ինչպէս հասեւ այն տեղուանը որ կ'ենթադրէին թէ մարդը յաճախ կ'երթար . չկրցան իր հետքը գտնել , ո՛չ ոք տեսած էր զինքը :

Զկրնայով շուտով դառնել Պառնէյ Թօպին , ինչպէս կը յուսային , վերադարձան Երրորդ Ծառուղիին և Յիսունե-րեքերորդ փողոցին անկիւնը և հոն կեցան իրենց գործի ծրագիրը պատրաստելու համար :

— Եթէ ամէն բան մանրամասնօրէն նկատենք , ըսաւ Նիք , կարծեմ Աննի Կալակըր , Պառնէյ Թօպինի դրդու-մին վրայ , առեւտնդած է Միրթիլ Գօփլանտը Հէմլինկի տունէն :

— Վարձատրութիւն մը ստանալու , կամ զանիկա յանձնելով զրամ քաշելու համար , հարցուց Չիք :

— Ժիշտ ատոր համար, պատասխանեց Նիք: Աննի կալալըր գիտէ անշուշտ թէ պարոն Աթէրթըն ո՛չ միայն հարուստ է, այլ թէ Միրթիլ ալ հարուստ է իր մասին: Յայանի էր որ գիտէր թէ Միրթիլ Աթէրթընի տունէն փախած է արկին թօմփօընի և Մէրի Պրիանի մեղսակցութեամբ: Կասկած չի կայ թէ իմացած է ուր գտնուիր: Երբ մինչև այս կէտը հասնինք՝ մնացածը գիւրին է գուշակել:

Նիք քանի մը վայրկեան լռեց, յետոյ շարունակեց.

— Կ'ուզէի մօտէն տեսնել այդ մարդը, բայց բան մը կարգադրեցի որ կարծեմ պիտի վերջանայ մանկամարդ աղջկան մօտալուտ վերադարձով:

Այս միջոցին տեսան որ Փացի թռամվայէ մը վար կը ցատքէր: Զանոնք ճանչնալով՝ իրենց արող կերպով նշաններ քրաւ:

Իրենց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր երիտասարդ մարդուն մը վրայ, որ ասպնդաբար նոյն թռամվայէն ելած էր և որ կ'անցնէր Յիսուսներեքերորդ փողոցին այն կողմէն որուն դէմը կեցած էին երկու գաղտնի ոստիկանները:

— Փացի մեր վնասած մարդը հետապնդելու վրայ է, քսաւ Չիք:

— Այո՛, պատասխանեց Նիք: Անշուշտ թօպինն է:

— Ուրեմն մենք ալ Փացի՛ն պիտի հետապնդենք, հարցուց Չիք:

— Դուն գնա՛, պատասխանեց Նիք: Հիմա որ մարդուն վրայ աչք մը նետեցի՝ ուրիշ հաճի մը պիտի հետեւիմ:

Չիք Փացիի ետեւէն ինկաւ, և Նիք թռամվայ մը առաւ որ ստորին քաղաքը կ'երթար:

Իր անմիջական նպատակն էր պարոն Աթէրթընի տունը:

Ծառան հազիւ թէ դուռը կէս մը բացած էր երբ Նիք

զայն ուժղին հրեց, վաղելով ներս մտաւ և սարօրինասպէս բարձր ձայնով մը ըսաւ թէ պարոն Նիքօլա Քարթըր կը փափաքէր տեսնել պարոն Աթէրթընը :

Այսպէս կը վարուէր այն յուսով որ Իտա զինքը պիտի լսէր, եթէ տանը մէջն էր :

Ծառան պատասխանեց թէ պարոն Աթէրթըն դուրս ելած էր քիչ ժամանակի համար, բայց չուտով պիտի վերադառնար և հարցուց Պարոն Քարթըրի թէ արդեօք կէս ժամ հտքը չէ՞ր կրնար դալ :

— Պարոն Քարթըր պիտի սպասէ պարոն Աթէրթընի վերադարձին, պատասխանեց Նիքոյն հնչական ձայնովը :

— Պարոն Աթէրթըն հրաման ըրաւ որ ո՛չ ոք ընդունինք տունը առանց իր հաւանութեան :

— Ատիկա փոյթս չէ, ըսաւ Նիք, ևս պիտի սպասեմ :

Իտան նշմարեց որ երկրորդ յարկի բազրիքէն կը նայէր, և անոր նշան ըրաւ թէ զինքը տեսնել կ'ուզէր :

Առանց ծառային ուրիշ զխտողութիւններուն տկանջ կախելու փոքրիկ սալօնը մտաւ : Ծառան հեռացաւ պակուցեալ ու խռոված դէմքով մը և զայն առանձին թողուց :

Իտա աշխոյժով սանդուխէն վար իջաւ և առանց նըշմարուելու փոքրիկ սրահը մտաւ :

— Պէտք է աճապարանքով խօսիմ և պատմութիւնս համառօտեմ, ըսաւ : Մարդ զրկեցին տիկին Թօմիսընը փնտռելու որ մէկէն ի մէկ մեկնեցաւ : Պարոն Աթէրթըն կատարած է Միրթիլը դաժնուած չըլլալուն համար : Լսեցի որ դառնօրէն կը վաճառէր տիկին Թօմիսընի և իրեն սա սարօրինակ բանը ըսաւ . « Իրաւցնէ մեծ դժբախտութիւն մըն է, որովհետեւ քանի մը ամսուան աշխատութիւնը պիտի կորսուի մէկ քանի օրուան բացակայութեան պատճառաւ, կամ պիտի յապաղի, եթէ միայն տակաւին քսանըչորս ժամ բացակայ մնայ : »

«Տիկին Թօմիսըն, որուն համար կ'ըսէին թէ շատ անձ-
նուէր էր Միրթիլի, իր փախուստին համար շատ հոգ ը-
նել չէր թուեր մինչև ան վայրկեանը ուր, կէս ժամ մը
կայ, համակ մը ստացաւ որ զինքը մեծ մտատանջու-
թեան մէջ թողուց:

«Այստեղ ծառաները համոզուած են որ Միրթիլի օդ-
նած են տունէն փախչելու և կ'ըսեն թէ Մէրի Պրիանն է
որ իրեն օգնած է:

«Կը կարծեն թէ Մէրի Պրիան Միրթիլի բարեկամու-
հին է և միակ անձ մը կայ զոր կ'ամբաստանէ թէ զէջ
վարուած է: Այդ անձը Աննի Կալակըրն է որ կ'ըսէ թէ
«աղջիկը տունէն փախուցած է անց յոյսով որ պարնո
Աթէրթըն մեծ գումար մը պիտի վճարէ որպէս զի իր
քոյրը իրեն վերադարձուի»: Ահա՛ ամբողջ խնայածս և
պէտք է որ շուտով տեղս գտնամ:

— Վայրկեան մըն ալ, Իտա, ըսաւ Նիք: Աննի Կա-
լակըր տունն է:

— Այս վայրկեանիս հոս է, պատասխանեց Իտա: Այս
առտու կաննէիս գուրս ելաւ և ժամ մը կայ դարձաւ,
թէեւ տակաւին երկու ժամ աւելի ուշ կը ազատէին զին-
քը: Իր բացակայութեան միջոցին քիչ մը խմած էր:

— Վերադառնալէն ի վեր մէկը եկա՞ւ զինքը տեսնելու:

— Այո՛, պատասխանեց Իտա: Երիտասարդ մարդ մը
որուն համար ծառաները կ'ըսեն թէ իր սիրահարն է. յաճ
ձայնով արագօրէն քանի մը խօսք փոխանակեցին ներք-
նայարկի դրան առջեւ: Երիտասարդը մեծ քայլերով հե-
ռացաւ: Վրան կը հսկէի և տեսայ որ Փացի ետեւէն
կ'երթար, երբ տունէն դուրս ելաւ:

Նիք հաւանութեան շարժում մը ըրաւ զլիսովը և ու-
րիշ գիտողութիւն չըրաւ, միայն ըսաւ թէ Չիք և Փացի
գտած էին Միրթիլի եղած տեղը, բայց երբ անոնց հետ
գացած էր յիշեալ տունը, մանկամարդ աղջիկը անյայտ
եղած էր նորէն:

Իտա հաղիւ անդաստակէն անցած էր երկրորդ յարկը ելլելու համար, երբ դուռը բացուեցաւ և մէկը ներս մտաւ:

Նիք փոքրիկ սալօնին մէջ լսեց որ ծառան ցած ձայնով բան մը կ'ըսէր և պարոն Աթէրթընի ձայնը պատասխանեց անոր բարձր ու բարկացած շեշտով մը:

— Ձեզի չըսի՞ որ ո՛չ ոք պիտի թողուք հոս մտնել իմ բացակայութեանս միջոցին:

Նիք անդաստակի դուռը յառաջացաւ:

Մի՛ յանդիմանէք այս ծառան, պարոն Աթէրթըն, ըսաւ, ուղեց իր պարտականութիւնը կատարել: Իրեն հակառակ հոս մտայ:

— Ուրեմն, պարոն, ըսաւ պարոն Աթէրթըն լարկացած շեշտով մը, պէտք էր որ ձեզ դռնէն դուրս նետէր:

— Կարող չէր այդ բանը ընելու, պարոն Աթէրթըն ո՛չ ինք և ո՛չ ուրիշ մը: Կ'ուզեմ ձեզ տեսնել և ձեզ տեսնել իսկոյն:

— Ուրեմն, պարոն Քարթըր, պէտք է որ կրկին դաք, որովհետեւ քիչ մը ատեն բացակայ պիտի ըլլամ:

— Ձէ՛, ըսաւ Նիք, հոս պիտի մնաք մինչեւ որ խօսքըս աւարտեմ ձեզի հետ:

— Պարոն . . . :

— Ըսածիս պէս է, պարոն Աթէրթըն և պէտք չէ որ մամանակս կորսնցնել տաք ինծի: Մասնաւոր տեսակցութիւն մըն է որ կը պահանջեմ:

— Գտա՞ք մանկամարդ աղջիկը:

— Գտայ ու նորէն կորսնցուցի:

— Նորէն կորսնցուցի՞ք: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք:

— Ինչ որ ըսի: Բայց ատոր վրայ չէ որ պիտի խօսիմ ձեզի հետ: Կ'ուզէ՞ք որ այստեղ խօսինք, որպէս զի ամէն մարդ իմանայ ինչ որ կ'ըսենք:

Աթէրթըն բարկաճալթ նայուածք մը նետեց Նիքի,

«Տիկին Թօմիարն, որուն համար կ'ըսէին թէ շատ անձ-
նուէր էր Միրթիլի, իր փախուստին համար շատ հոգ ը-
նել չէր թուեր մինչև այն վայրկեանը ուր, կէս ժամ մը
կայ, համակ մը ստացաւ որ զինքը մեծ մտատանջու-
թեան մէջ թողուց։

«Այստեղ ծառաները համոզուած են որ Միրթիլի օգ-
նած են տունէն փախչելու և կ'ըսեն թէ Մէրի Պրիանն է
որ իրեն օգնած է։

«Կը կարծեն թէ Մէրի Պրիան Միրթիլի բարեկամու-
հին է և միակ անձ մը կայ զոր կ'ամբաստանէ թէ զէշ
վարուած է։ Այդ անձը Աննի Կալակըրն է որ կ'ըսէ թէ
«սալջիկը տունէն փախուցած է այն յոյսով որ պարոն
Աթէրթըն մեծ գումար մը պիտի վճարէ որպէս զի իր
քոյրը իրեն վերագործուի»։ Ահա՛ ամբողջ իմացածս և
պէտք է որ շուտով տեղս դառնամ։

— Վայրկեան մըն ալ, Իտա, ըսաւ Նիք։ Աննի Կա-
լակըր տունն է։

— Այս վայրկեանիս հոս է, պատասխանեց Իտա։ Այս
առտու կանսէիս դուրս ելաւ և ժամ մը կայ դարձաւ,
թէև տակաւին երկու ժամ աւելի ուշ կը սպասէին զին-
քը։ Իր բացակայութեան միջոցին քիչ մը խմած էր։

— Վերագործնալէն ի վեր մէկը եկաւ զինքը տեսնելու։

— Այո՛, պատասխանեց Իտա։ Երիտասարդ մարդ մը
որուն համար ծառաները կ'ըսեն թէ իր սիրահարն է, ցած
ձայնով արագօրէն քանի մը խօսք փոխանակեցին Ներք-
նայարկի դրան առջև։ Երիտասարդը մեծ քայլերով հե-
ռացաւ։ Վրան կը հսկէի և տեսայ որ Փացի ետևէն
կ'երթար, երբ տունէն դուրս ելաւ։

Նիք հաւանութեան շարժում մը ըրաւ զլիսովը և ու-
րիշ գիտողութիւն չըրաւ, միայն ըսաւ թէ Չիք և Փացի
գտած էին Միրթիլի եղած տեղը, բայց երբ անոնց հետ
գացած էր յիշեալ տունը, մանկամարդ սալջիկը անյայտ
եղած էր նորէն։

Իստա հողիւ անդաստակէն անցած էր երկրորդ յարկը
կրկնու համար, երբ դուռը բացուեցաւ և մէկը ներս մտաւ :

Նիք փոքրիկ սայօնին մէջ լսեց որ ծառան ցած ձայ-
նով բան մը կ'ըսէր և պարոն Աթէրթընի ձայնը պատաս-
խանեց տնոր բարձր ու բարկացած շնչոտով մը :

— Ձեզի չըսի՞ որ ո՛չ ոք պիտի խողուէ հոս մտնել իմ
բացակայութեանս միջոցին :

Նիք անդաստակի դուռը յառաջացաւ :

Մի՛ յանդիմանէք այս ծառան, պարոն Աթէրթըն,
ըսաւ, ուղեց իր պարտականութիւնը կատարել: Իրեն
հակառակ հոս մտայ:

— Ուրեմն, պարոն, ըսաւ պարոն Աթէրթըն բարկա-
ցած շնչոտով մը, պէտք էր որ ձեզ դռնէն դուրս նետէր:

— Կարող չէր այդ բանը ընելու, պարոն Աթէրթըն
ո՛չ ինք և ո՛չ ուրիշ մը: Կ'ուզեմ ձեզ տեսնել և ձեզ
տեսնել իսկոյն:

— Ուրեմն, պարոն Գարիբըր, պէտք է որ կրկին գաք,
որովհետեւ քիչ մը ատեն բացակայ պիտի ըլլամ:

— Ձէ՛, ըսաւ Նիք, հոս պիտի մնաք մինչեւ որ խօս-
քըս տուարտեմ ձեզի հետ:

— Պարոն . . . :

— Ըսածիս պէս է, պարոն Աթէրթըն և պէտք չէ որ
մամանակս կորսնցնել տաք ինծի: Մասնաւոր տեսակ-
ցութիւն մըն է որ կը պահանջեմ:

— Գոտա՞ք մանկամարդ աղջիկը:

— Գոայ ու նորէն կորսնցուցի:

— Նորէն կորսնցուցի՞ք: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք:

— Ինչ որ ըսի: Բայց ասոր վրայ չէ որ պիտի խօսիմ
ձեզի հետ: Կ'ուզէ՞ք որ այստեղ խօսինք, որպէս զի ա-
մէն մարդ իմանայ ինչ որ կ'ըսենք:

Աթէրթըն բարկածալթ նայուածք մը հետեց Նիքի,

բայց զայն առաջնորդեց զրատունը, որուն զուռը գոցեց Նիք ներս մտնելուն պէս:

Գնաց նստաւ իր զրամեղանին ետեւ, ինչպէս իր սովորութիւնն էր և նշան ըրաւ Նիքի իրեն գէմ ավտոի մը վրայ նստելու:

Բայց հռչակաւոր գաղտնի ոստիկանը ոտքի վրայ կեցաւ:

Երեսուն երկվայրկեան, որոնք շատ երկար ժամանակ մը թուեցան Աթէրթընի, Նիք Քարթըր անոր երեսը նստեցաւ խոժոռ գէմքով մը:

Վերջապէս միլիոնատէրը ըստւ.

— Լաւ ուրեմն, յետոյ...:

— Սոսկալի թշուառական մըն էք, Աթէրթըն: Մին էք վայրագորէն անգուլթ մարդերէն որ գոյութիւն ունեցած են աշխարհիս երեսը: Հինգ տարիէ ի վեր հաստատամտօրէն կ'աշխատիք սպուշուլթեան վիճակին վերածելու ձեր քոյրը, այն յոյսով որ պիտի մեռնի քսանըմէկ տարեկան չկած, որով պիտի աղատիք ձեր խնամակալի հաշիւները տալու:

— Դժոխային սուտ մըն է ձեր ըսածը, պարոն:

— Չէ, սուտ մը չէ. ինչպէս նաեւ սուտ չէ թէ դուք քիմիադէտ մըն էք, թէ ամէն առաւ սոսկալի ըմպելիի մը փորձերը կ'ընէք ձեր քրոջ վրայ, իր նախաճաշէն կէս ժամ ետքը, այն վայրկեանին ուր կը յաջողիք հետը առանձին մնալ. իր սպասուհիները դուրս կը ղըրկէք և պէտք եղած քանակութեամբ ձեր հեղուկը կը խմցնէք: Նոյնպէս սուտ չէ ըսելը որ, շնորհիւ ձեր քիմիական ծանօթութեան՝ այդ հեղուկին մէջ կը գնէք նիւթեր որոնք կարող են չէղոքացնելու սօքթ. Ռելմանի դեղերուն ազդեցութիւնը, որ այս կերպով բնաւ օգուտ մը չեն ընել:

Թէեւ Նիքի ամբաստանութեան մէկ մասը պարզ են թաղրութիւններ էր հիմնուած Մէրի Պրիանի տեղեկա-

տուութեանց ու երիտասարդ Հէմինկի կասկածներուն վրայ, բայց Աթէրթըն տակնուվրայ եղաւ անոնցմէ :

Աթոռին յինամ կը կենար, դէմքին վրայ սոսկումի արտայայտութեամբ մը, Նիքի վրայ նետելով անդոր նաւաձքներ :

— Ձեմ գիտեր թէ, շարունակեց Նիք, ինչ բան կըրնաք ունեցած ըլլալ, արտասահմանի մէջ, ձեր խղճին վրայ, բայց ձեր երկիրը վերադառնալէ ետքը՝ ոճիրի ասպարէզին մէջ ձեր սկզբնաւորութիւնը ըրիք ձեր հօր այրին, ձեր խորթ մօրը, Միրթիլի մօր շահը պատճառելով :

— Ձեզ կ'ըսեմ որ սուտ է, կը թոթովէր Աթէրթըն :

— Ձեզի այնպէս ըսել կը վայելէ, շարունակեց Նիք անյողդողդ : Այս ամբաստանութենէն ազատ էք, քանի որ մինչեւ հիմա, ոչինչ կրցաւ այդ բանը ապացուցանել : Բայց ձեր գիււային ծրագրին դործադրութիւնը սկսաք ձեր Միրթիլ քրոջ վրայ, որովհետեւ, իր զառանցանքներուն մէջ, կ'ըսէր թէ դուք իր մօրը դաւաթը փոխած էք : Սանտու Մօռանը սպաննեցի՞ք թէ հեռացուցիք, այդ մասին եմ խուղարկութիւններս տակաւին բաւական յառաջացած չեն որպէս զի կարող ըլլամ այդ կէտին վրայ վճիռ արձակել :

— Նոյնինքն սատանան էք, ըսաւ Աթէրթըն խեղդուկ ձայնով մը :

— Հիմա, Աթէրթըն, շարունակեց Նիք, միտք ունիմ մանկատի Միրթիլը գտնելու : Թէեւ իբրիկունը յառաջացած է, բայց հաւանական է որ մինչեւ կէս գիշեր զայն գտնեմ այս միջոցիս ճարպիկ գաղտնի ոստիկաններ իր հետքերուն վրայ են : Վստահ եմ որ գիտեմ թէ որո՞նք զինքը պահած են : Համոզուած եմ որ զինքը գտնելու ամենէն արագ ու գլուխին միջոցն է անոնց հետ բանակցիլ և ընդունիլ վճարելու այն գումարը զոր պիտի պահանջեն զինքը ազատ ձգելու համար : ատոր համար միայն զինքը առեւանգած են :

«Ուստի ձենէ կը խնդրեմ որ այս սեղանին առջեւ նստիք և փոխանորդադիր մը տաք ինծի ձեր անունով գործելու և մինչև քսանըհինգ հազար տոլար վճարելու, եթէ պէտք տեսնեմ ատոր։

«Ասկէ դատ, ձենէ կը խնդրեմ որ յանձն առնէք վճարելու ու եւ է դուժար, այս սահմանին մէջ զոր պէտք պիտի տեսնեմ վճարելու։

— Ի՞նչէք ձեր գրպանները լեցնել, ըսաւ Աթէրթըն կատաղի շեշտով մը։

Նիքի գէմքին վրայ այնպիսի արտայայտութիւն մը կար որ Աթէրթըն փութաց ուղուած ներումը խնդրելու։

Աթորը սեղանին քով քաշեց և առանց կրկնել տալու արագօրէն դրեց պահանջուած թուղթը։

Ձայն ստորագրեց՝ «Հէնրի Աթէրթըն»։

— Հիմա, ըսաւ Նիք, թուղթը գրպանը գնելով, ինծի ուրիշ փոխանորդադիր մը գրեցէք և ստորագրեցէք Ալֆրէտ Քօփլանտ։

Այս հրամանին ալ հնազանդեցաւ։

Նիք երկրորդ թուղթը առաւ և միասին քով գրաւ։

— Ամբողջ գիշերը պիտի հսկեմ, ըսաւ Աթէրթըն կամ գոնէ մինչև այն վայրկեանը ուր ինծի պիտի բերէք քոյրս։

— Ձեր քոյրը հոս չպիտի բերեմ։

— Կը համարձակի՞ք...։

— Կը համարձակիմ ըսելու, պարոն Աթէրթըն կամ Ալֆրէտ Քօփլանտ որ երբեք ձեր քոյրը ձեր ձեռքը չպիտի յանձնեմ։

— Ուրեմն ի՞նչ ընելու գիտաւորութիւն ունիք։

— Դիտաւորութիւն ունիմ զայն զնելու հաստատութեան մը մէջ որ իր վիճակին կը յարմարի և ուր կրնայ, սոքթոր Ռեմանի գեղերուն հետեւածքով, գտնել իր մտային հաւստարակոտութիւնը։

Աթէրը՝ ըն որքի ցատքեց, բայց Նիք անոր թափը կեցուց ըսելով.

— Խաղը կորսուած է, Աթէրթըն: Կա՛կ' ընէք եթէ իրերը թողուք իրենց վիճակին մէջ: Թերեւս դժուար պիտի ըլլայ տալացուցանել ձեր բոլոր եղեռնադարձութիւններն ու բոլոր խայտառակութիւնները. եթէ հանդարտ կենաք ձեզի համար հաւանականութիւն կայ պատիժէ խուսափելու: Պէտք չէր որ խուսափէիք. բայց աւելի ստիպողական է մանկատի աղջիկը ազատել քան ձեզ պատժել: Հաւանեցէք ըսածիս կամ յետոյ ըսելիքներու, եթէ ոչ պիտի տախտիւմ դատարաններու դիմել այս խնդիրը կարգադրելու համար, և այն ատեն պէտք պիտի ըլլայ մինչև ծայրը երթալ:

Առանց աւելի զբաղելու այդ մարդով որ ջախջախուած էր այդ սպառնական խօսքերու ծանրութեան տակ, Նիք Քարթըր սննեակէն ու տունէն դուրս ելաւ:

ԶԻՔ ԵՒ ՓԱԳԻ ՆԵՂՈՒԹԵԱՆ ՄԵՍ

Մինչ Նիք այս ճարտար հնարքներուն կը գիմէր՝ Աթէրթընի հանդէպ. Զիք ու Փացի Պատնէյ Թօպլինը կը հետապնդէին:

Թօպլի վար իջնելէ ետքը այն թուամիայէն ուր կը դառնուէր միւս կողմէն ատեն Փացի, աճապարեց փողոցէն անցնելու սնկիւնի դիմետունը մտնելու համար:

Զիք և Փացի հոն իրեն հետեւեցան, տեսան որ հեռաձայնի խուցը կը մտնէր:

Փացի կրցածին չափ խուցին դրան մօտեցաւ և փորձեց անոր մինախօսութիւնը լսել :

Մեծ բան մը չիմացնու , սակայն բաւական իմացաւ գիտնալու համար թէ Թօպին կարեւոր գործի մը ետեւէն էր և թէ խօսիլ կ'ուզէր մէկու մը հետ զոր գիտարուծութիւն կը կրէր գիտնալու :

Բայց եթէ ստոյգ բան մը կար այն էր թէ մէկը կը պանջէր Պառնէյ Թօպինի ներկայութիւնը . պէտք էր որ այս վերջինը անյապաղ դար տեղ մը , հասցէի մը զոր Թօպին , լաւ հասկցած չըլլալու վախով երկու անգամ կրկնեց , այնպէս որ Փացի որոշապէս լսեց , ինչպէս նաեւ Թօպինի վերջին խօսքերը որ կ'ըսէր թէ իսկոյն ճամբայ սլափ ելլէր ժամագրութեան երթալու համար :

Փացի աճապարեց Ձիքի քով գալու և իրեն հաղորդեց յաճները :

Երկու գաղտնի ոտտիկանները շուտով մը իրենց ձեռք անցուցած հասցէին գացին , Թօպինէն առաջ , զինքը հոն հասնելուն կարենալ հետապնդելու համար :

Հասցէն քաղքին վերերը հեռաւոր գինեւան մը հասցէն էր :

Հոն մտնելով ուշադրութեամբ զննեցին բոլոր յաճախորդները . վստահ ըլլալով որ անոնցմէ մին այն անձն էր որուն հետ Թօպին խօսած էր հեռաձայնի միջոցաւ :

Խմողներուն մէջ մարդ մը կար զոր Ձիքի ծանօթ էր Հէնրի Սթըտիկըր անունով , վստահամբաւ մարդ մըն էր որ շատ տարիներ բանտը մնացած էր մեծ ճամբաներու վրայ զինեալ աւաղակութիւն ընելուն համար :

— Չսխալի դարմանամ , ըսաւ Ձիք Փացիի , եթէ այս մարդը ըլլայ Թօպիի ժամագրութիւն տուողը :

— Ձեզի բան մը կրնամ ըսել , ըսաւ Փացի , այսինքն թէ այս զինեալունը ամէն տեսակ չարադործներու որջ մըն է :

Զիք աչքերը սրահին մէջ պտտեցուց և ըսաւ Փաղիի .

— Սրգարե , այստեղ գրեթէ չի կայ մէկը որ չարա-
զործ չըլլայ : զէչը այն է որ իրենցմէ մէկը կրնայ մեզ
հանչնալ :

— Ուրեմն կարելի եղածին չափ հեռու կենանք : Թե-
րեւս քառորդ ժամէ աւելի էր որ կը սպասէին երբ Թօ-
պին շտապով ներս մտաւ :

Շխտակ Սթըալըրի քով գնաց և զայն մէկ կողմ տա-
նելով՝ աշխոյժով ականջին քանի մը խօսք փափսաց :

Սթըալըրը , նախ անտարբեր , ի վերջոյ շտապագրու-
ռած երեցաւ :

Թօպինի թիւէն բռնեց և սնոր բաւական բարձր ձայ-
նով , այնպէս որ Փաղի կարենայ լսել , ըսաւ :

— Ասոր վրայ այստեղ չենք կրնար խօսիլ , վեր ե-
կուր :

Թօպինը սրահին խորը տարաւ և դռնէ մը անցան զոր
Զիք և Փաղի ենթադրեցին թէ նրբանցքի մը վրայ կը
բացուէր :

Իրարու հետ աչքով նշան մը փոխանակելէ ետքը ,
Փաղի և Զիք գինեատան գլխաւոր դռնէն դուրս ելան ,
կողմնակի փողոցին մէջ մտան և ետեւի դուռ մը դտան որ
բանալիով կը պուլած չէր :

Ձգուչութեամբ բացին և ինքզինքնին նրբանցքի մը
մէջ դտան , առջևին նեղ սանդուխով մը :

Իրենց զրպաններէն բէշտովէրները հանելով՝ որպէսզի՝
ի հարկին պատրաստ ըլլան ինքզինքնին պաշտպանելու
կամաց կամաց ելան մինչև առաջին յարկը :

Սանդուխին դուռը դուռ մը կար : Մտիկ ըրին բայց
ներսէն աղմուկ մը չլսեցին :

Փորձեցին խնձորակը զարձնել , բայց դուռը բանալիով
պոցուած էր :

Ձիք իր գործիքով շուտով բացաւ կղզւանքը : Սննեակ մը մտան ուր մութ էր և դուռը իրենց ետեւէն գոցեցին : Վայրկեան մը տկանջ դրին և բան մը չլսելով՝ լուցկի մը վառեցին : Հաղիւ կահաւորուած սննեակ մըն էր , անշուշտ բնակարանի մը նախասենեակը :

Իրենց գլխաց ուրիշ դուռ մը կայր . գէպի հոն ուղ-
ղուեցան և տեսան որ բանալիով գոցուած չէր :

Թեթեւ մը բանալով՝ ուշադրութեամբ նայեցան բաց-
ուածքէն և տեսան որ մեծ սննեակի մը վրայ կը բաց-
ուէր որուն ծայրը աժդոյն լոյս մը կը փայլէր , ոչ հեռու
երկու մարդերէ որոնք ցած ձայնով իրարու հետ կը խօ-
սէին ողբերգութեամբ :

Ստեն ատեն միայն բառ մը կը հասնէր մինչև իրենց
տկանջներուն , հակառակ իրենց բոլոր ուշադրութեան :

— Փացի , վախսաց Ձիք , անօգուտ է մեր ժամանակը
այստեղ կորսնցնել : Տեսնենք այս սննեակին մէջ ուրիշ
դուռ մը չի կայ , աւելի մօտ այն տեղին ուր խօսելու
վրայ են :

Պիտի երթային՝ երբ մարդերէն մին ռաքի ելաւ և ա-
ւելի բարձր ձայնով մը ըսաւ .

— Քեզ կ'ըսեմ , Պառնէյ , լաւ բան մը չէ՛ դոյն պա-
հել հոն ուր դրած էք :

Միւսը պատասխանեց .

— Ձեմ գիտեր ինչու ուրիշ տեղի մը չաօ լաւ չըլ-
լայ . քոյրս աղէկ աղջիկ մըն է որուն վրայ կարելի է վըս-
տահիլ :

— Կատարեալ պիտի ըլլար , Պառնէյ , եթէ Նիք Քար-
թըրէն զատ ո և է մէկը ըլլար հետապնդողը : Բայց ինձ
կ'ըսէք թէ հոն , քաղաքը , աղջկան եղբայրը Նիք Քար-
թըրը իր ծառայութեան մէջ առած է զայն գտնելու հա-
մար :

— Իրա՛ւ է, Հօնք, պատասխանեց միւսը, որովհե-
տեւ իմ սիրուհիս որ այդ մարդուն տունը կ'աշխատի,
զայն հօն տեսած է եւ երբ դործի սկսաւ, անոր հարցում-
ները ըրաւ:

— Ուրեմն ծանր դործ մը ունիք վրանիդ, ահա՛ ինչ
որ կրնամ ըսել: Հիմա քեզի պիտի ըսեմ ինչ որ պէտք է
ընել. եթէ կ'ուզէք որ ես ալ ձեզի միանամ: Պէտք է
աղջիկը այդ տունէն հանել եւ զայն առաջնորդել քաղքին
մէկ ուրիշ կողմը քան հօն ուր կը բնակիք դուն եւ Սննի
կայակեր: Աղէկ կը հասկնաս: Եթէ այդպէս ընէք, ձեզի
հետ եմ. եթէ ո՛չ դործին մէջէն կը քաշուիմ:

— Ո՛ւր տանկու է ուրեմն, ըսաւ Պառնէյ:

— Ո՛չ մէկ տեղ, ըսաւ միւս ձայնը: Ես եւ մէկ քանի
բարեկամներ, զայն կ'առնենք քրոջէ՛ք ձեռքէն եւ կառքով
կը տանինք Ինժուստ ուր լաւ տեղ մը կայ զոր գիտեմ եւ
ուր ո՛չ ոք պիտի երթայ զինքը փնտելու: Քոյրդ կրնայ
կտրքին մէջ իրեն ընկերանալ:

— Շատ աղէկ, ըսաւ Պառնէյ: Հոս չեկայ քեզի ըսե-
լու թէ ի՛նչ պէտք է ընես՝ այլ քեզի հարցնելու թէ ի՛նչ
պէտք է ընեմ:

— Մեծ խնդիր մըն է այս, ըսաւ մարդը որ Հօնք կը
կոչուէր եւ պէտք է լաւ վարել զայն մեծկակ դումար մը
ձեռք ձգելու համար: Հիմա, տունդ վերադարձի՛ր, դործը
կարգադրէ՛ք քրոջէ՛ք հետ եւ ու սը ընկերներս կառքով միա-
սին կ'ուգանք:

— Շատ աղէկ, կրկնեց Պառնէյ:

— Եւ ժամանակ մի՛ կորսնցնէր, ըսաւ միւսը: Ա՛յն-
քան արագ պիտի գործենք որ եթէ չ'աճապարես՝ քննէ
առաջ պիտի հասնինք:

— Շիտակ տուն կ'երթամ, ըսաւ այն որ Պառնէյ կը
կոչուէր:

«Այն ատեն կը խուժենք անոնց վրայ: Այդ տունը մանկով չենք զիտեր թէ ուր կ'երթանք:

Երկու մարդիկը երկար չսպասեցին: Բիչ ետքը զոց կառք մը կեցաւ տան դրան առջեւ:

Երկու մարդ կար զահաւորակին վրայ և երկու մարդ ալ ներսը:

Այս վերջինները վար իջան: Իրենցմէ մին Սթըտիկըն էր միւսը, անձանօթ Չիքի ու Փացիի, կեցաւ վերնահաւթակին ոտքը, մինչդեռ Սթըտիկըր մուտքի դրան քով կ'ելէր, ատանց զարնելու կը բանար և տուն կը մտնէր:

Կառքը փողոցին մէջ քիչ մը յառաջացաւ որպէս զի կարող ըլլայ դառնալու:

— Փացի, ըսաւ Չիք, լաւ կ'ընենք եթէ այս մարդէն խօսոյն ազատենք, ետեւէն գնա կամոց մը ու ոտքի հարուստով մը դեռին տապալէ— ես վրաս կ'առնեմ միւս երկուքը:

Չիք, մայրին վրայ, գէպի կառքը գնաց թոյլ քայլով մը. մինչդեռ Փացի կը սահէր այն մարդուն ետեւէն որ աստիճաններուն ոտքը կեցած էր ու այնքան յանկարծօրէն վրան կը խոյանար որ նոյնիսկ ճիգ մը արձակելու ատեն չունեցաւ:

Ճիշտ այս յարձակումի միջոցին՝ կառքին զահաւորակին վրայ նստող մարդոց ուշադրութիւնը փողոցին միւս կողմը ուղղուած էր, Չիքի կողմէ վարպետութեամբ յառաջ բերուած միջադէպի մը վրայ:

Անխնայութի մը մէջ, Փացի մարդը քաշքշած էր վերահաւթակին ներքեւ ուր, Չիքի օդնութեամբ որ եկած իրեն միացած էր, զայն կապուց ու բերանն ալ գայլ դրաւ:

Հաղիւ թէ այս գործը լմնցուցած էին, երբ դուռը բացուեցաւ և Սթըտիկըր շտապով աստիճաններէն վար իջաւ սուրիչ մը հնչեցնելով: Իրեն կը հետեւէին կին մը

Ձիք ու Փացի շուտով մը սենեակէն ելան , նրբանցքը հասան , սանդուխէն իջան ու մնքղինքնին փողոցը գտան , առանց նշմարուելու :

— Փացի, ըսաւ Ձիք, այդ մարդը աչքէ կորսնցնելու չէ :

— Եւ ո՛չ իսկ հազար տոլարի համար , ըսաւ Փացի :

— Փացի , գնա՛ տանը առջեւ և հսկէ՛ դրան վրայ , մինչ ևս այս կողմերը կը հսկեմ : Երկուքս միասին կարելի չէ որ զանոնք փախցնենք :

Փացի շուտով մը անկիւնը հասաւ . հազիւ թէ հոն եկած էր երբ՝ Պառնէյ Թօպլին ետեւի դռնէն դուրս ելաւ :

Բարեւոյնով Ձիքի ծրագրին համար՝ Թօպլին փութով մը տանը շրջանը ըրաւ և անկիւնը կեցաւ , թռամվային սպասելով , այնպէս որ Ձիք և Փացի կրցան իրենք ալ հոն մտնել , առանց նշմարուելու , միեւնոյն ատեն :

Յիսուսերկուերորդ փողոցը հասնելով՝ Թօպլին շտապով թողուց թռամվայը և սկսաւ վազելով փողոցն ի վար երթալ : Ձիք և Փացի , փողոցին իրկու կողմերէն , շտապօգնութիւն կրեցին իրենց մարդուն հետքը մթութեան մէջ չկորսնցնելու համար , առանց կասկած կամ ուշադրութիւն հրաւիրելու :

Այսուհանդերձ բաւական յաջոյց կզան մօտէն իրեն հետեւելով մինչեւ այն վայրկեանը ուր զինքը տեսան որ տան մը մէջ կը մանէր Առաջին և Երկրորդ ծառուղիները իրարմէ բաժնող տեղը :

Ձիք փողոցէն անցաւ մրտնալու համար Փացիի որ իրեն ըսաւ .

— Ինքնիրենա կը հարցնեմ , Ձիք , թէ լաւագոյն չըլար այս տունը մտնել ու մանկատի աղջիկը առնել տանիլ :

— Չէ , ըսաւ Ձիք , [մեր ընկիւք լաւագոյն բանն է սպասել որ զինքը դուրս հանեն կառք գնելու համար :

որ թանձր քօղի մը տակ ծածկուած մանկատի աղջիկ մը
կ'առաջնորդէր :

Թօպին անոնց ետեւէն կուգար : Սթըտիկըր գէպի
կառքին դռնակը դնաց , զայն կատաղած գէմքով մը բացաւ
և գահաւորակին վրայ նստող մարդոց հարցուց թէ ո՞ւր
գացած էր Հանք :

Իրեն պատասխանեցին թէ վայրկեան մը առաջ հոն
էր : Այս վայրկեանին կինն ու մանկատի աղջիկը մայթին
վրայ էին :

Փացի և Չիք վազեցին բէվոլէրը ձեռքերնին . Չիք
Միրթիլի ուղղութեամբ ու զայն ձեռք անցուց :

Սթըտիկըր կացութիւնը մէկ ակնարկով տեսաւ +
ցատքեց Փացիի վրայ և անոր սոսկալի բռնեցքի հար-
ուած մը տուաւ , որ գաղտնի ոստիկանին հասաւ , բայց
իր բէվոլէրին փողը դարձուց :

Միւս կողմէն Թօպին խուժած էր Չիքի վրայ , որ
Միրթիլը բռնած ըլլալով իր բոլոր շարժումներուն տէրը
չէր : Բռնեց այն բազուկը որուն ձեռքը բէվոլէրը բռնած
էր , այնպէս որ Չիք չէր կրնար գործածել իր գէնքը :

Այդ միջոցին , կինը որ Միրթիլը կ'առաջնորդէր , ո՛չ
միայն Չիքի կը կառչէր զոր կատաղօրէն կը ճանկատէր ,
այլ բոլոր ուժովը կը պոռար մասնաւոր ձեւով մը :

Գահաւորակին երկու մարդիկը վար լիջած էին և Սթը-
տիկըրի միանալով՝ գէմ դրին Փացիի որ շատ գժուարաւ
ինքզինք կը պաշտպանէր :

Յանկարծ , այս իրարանցումին մէջ , Թօպին մասնա-
ւոր կոչ մը լսելի ըրաւ և քանի մը վայրկեանի մէջ խումբ
մը մարդիկ կարծես չըջակայ սալայատակներուն տակէն
դուրս ելան : Փացի և Չիք նեղը մնացին : Տակաւին բան
մը հասկցած՝ մայթին վրայ տապալած էին և անկարո-
ղութեան մատնուած :

Հարկ չի կայ ըսելու որ Չիք բոլորովին թողած էր Միր-
թիլը :

Երկու երիտասարդ գաղտնի ուստիկաններուն այնպէս
կը թուէր թէ առ նուազն հարբէր հողի կար դէմնինն և
մինչ այսպէս ջախջախուած էին , լսեցին կառքի մը ձայնը
որ արագօրէն կը հեռանար :

Երբ իրենց թոյլ տուին ուրքի ելլելու , ինքզինքնին զը-
տան հարակամ խումբի մը մէջ որ ղիրենքէկը նախաէր ու
գող կ'անուանէր :

Վայրկեան մը բաւ եղաւ իրենց հասկնալու համար որ
Սթրտիկըր և Թօպին փախած էին Միրթիլի հետ և թէ ի-
րենք ամօթալի կերպով պարտուած էին :

Չիրենք չրջատառոյններէն ոմանք թշնամական արբա-
մադրութիւն մը ցոյց կուտային և կոխ կը փնտռէին :

Անուշտ նոր պայքար մը պիտի սկսէր եթէ երկու գաղտ-
նի ուստիկանները կռնակինն դեռնայարկերու երկաթէ վան-
գակներուն տուած և իրենց բէվոլվէրները քաշած չըլլա-
յին՝ յայտարարելով որ կրակ պիտի ընեն եթէ ղիրենք
հանդիստ չ'ընտան :

Այս կերպով յաջողեցան իրենց ճամբայ մը բանալու
մինչև երկրորդ ծառուղին : Հոն բաղմաթիւ ուստիկաններ
տեսան որոնք փողոցին միւս կողմէն կը վազէին :

Թօպինի կոչին վրայ եկող խուժանն ալ տեսաւ ուս-
տիկանները և հրաշքով կարծես անյայտ եղաւ :

Ուստիկանները տեսնելով այս երկու մարդիկը կասկա-
ծելի երեւոյթով ու պատառուն լաթերով , իրենցմէ մին
փողոցէն անցաւ անցած դարձածին ջրայ տեղեկութիւն
հարցնելու համար :

Տակաւին իրենց քով չեկած՝ Չիք չուտով մը ըսաւ
Փացիի .

— Իրենց բան մը մի' ըսեր , Փացի : Ես զանոնք ճամ-
բու կը դնեմ :

Ձիք ոստիկանին հարցումներուն ի պատասխան՝ խնդալով ըսաւ .

— Աղուոր կռիւ մը եղաւ ու փառաւոր ծեծ մը կե-րանք :

— Ի՞նչ պատահեցաւ :

— Քիչ մը խմած էինք, այդ տղաքը կատակէ չին ա-խորժիր եղեր : Բողոք մը չունինք իրենց դէմ : Մենք մեր յանցանքովը վրանիս հրաւիրեցինք փորձանքը :

Ոստիկանները թողուցին զանոնք որ երթան : Ձիք և Փացի փութալին հասնելու Յիսուներեքերորդ փողոցի և Երրորդ Ծառուղիի անկիւնը :

Ճամբան՝ Փացի սա զիտողութիւնը ըրաւ .

— Ահա՛ աղուոր տեղակատուութիւն մը վարպետին ընկիւք : Շիտակը Նիք զո՞հ պիտի մնայ :

— Ո՛հ, մի՛ խօսիր առոր վրայ, ըսաւ Ձիք : Բացառ-րութեանց վայրկեանը չուտ պիտի հասնի :

Իրենց սպասածէն աւելի շուտ հասաւ, որովհետեւ փողոցին անկիւնն իսկ դռան իրենց վարպետը որ իրենց կը սպասէր :

Երբ տեսաւ իր երկու օգնականները դէմքերնին ցե-խով ու արիւնով ծածկուած, հազուսանին պատուած, կերպարանքնին խեղճ ու կրակ, չկրցաւ բարձրաձայն քահքահ մը զսպել :

— Զուարճալի է, ըսաւ Փացի, հիմա աւելի զուար-ճալի քան երբ մէկ միլիօն մարդ վրաս զիջուած էին :

— Աղէկ է այսպէս Փացի, ըսաւ Ձիք : Կը նախընտ-րեմ որ վարպետը այսպէս ընդունի մեզի քան թէ ուրիշ կերպով :

Այն տանն Նիք հարցուց թէ ի՞նչ պատահած էր և ու-չաղրութեամբ մտիկ ըրաւ իրենց պատմութիւնը :

— Ո՛հ, ըսաւ, պէտք չունիք այդքան յուսահատելու

այս ձախողանքին : Ձեր դործը լաւ տեսած էք , արիա-
քար ջանացեր էք աղջիկը ձեռք անցնելու : Բայց երկու
մարդ չեն կրնար կռուիլ հարիւր հոգիի հետ : Թերեւս
լաւագոյն կ'ըլլար կտռքին հետեւիլ և տեսնել թէ ո՛ւր կը
տանին Միրթիլը : Բայց չեմ քննադատեր . . . : Հաղտու-
ղէնի խանութ մը կայ փողոցին վերը , լաւ կ'ընէք եթէ
հոն երթաք և կռնակնիդ բան մը աննցէք :

Անոնց ընկերացաւ նոր լաթեր գնելու համար :

Ն Ի Ք Ի Բ Ա Ն Ա Կ Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր Ը

Երբ Ձիք և Փայլի աւելի ներկայանալի եղան իրենց
նոր հազուատներովը , Նիք իրենց ըսաւ .

— Ձեռք կրնար դործը այստեղ թողուլ : Հակառակ
ձեր ձախողանքին՝ առաւելութիւն մը ձեռք ձգեցինք :

Փայլի սկսաւ խնդալ :

— Մեծ տուաւելութիւն մը չէր աղջիկը կորսնցնել
դայն գտնուէ նաքը :

— Առաւելութիւնը անհուն է , ըսաւ Նիք հասկնալ
թէ ի՞նչ ձեռքերու մէջ ինկած է աղջիկը : Մինչև իրեն
հասնելը ժամանակի խնդիր է միայն : Այն դործը զոր դուն
և Ձիք կատարեցիք այսօր մեծ կարեւորութիւն ունի և
վարդաւորութեամբ կատարուած է :

— Կ'ենթադրեմ , վարպետ , ըսաւ Ձիք որ կասկած չի
կայ թէ աղջիկը Ինվուտ տարուած է :

— Եւ ո՛չ իսկ ամենափոքր կասկած մը , ըսաւ Նիք :

Ձեր լսած բառերուն համեմատ՝ այդ էր իրենց գիտաւորութիւնը և զայն գործադրելու վրայ էին : Երբ զուր միջամտեցիք : Ձեզի մէկ կողմ ընկէ ետքը՝ անշուշտ իրենց ճամբան շարունակեցին մինչև ծայրը :

— Լաւ ուրեմն Ինժուստ չատ մեծ թաղ մը չէ, ըստ Ձիք :

— Ձէ՛, ըստ Նիք, և եթէ գուն ու փացի հոն երթայիք այս վայրկեանին, բաւական գիւրութեամբ պիտի երևան հանէիք թէ ո՛ւր կը գտնուի աղջիկը :

Ամէն պարագային, ըստ Ձիք, եթէ այդ տեղին մասին իմ յիշողութիւնս ճիշդ է՝ դժուար չպիտի ըլլայ գտնել այն տեղերը ուր կրնան տարած ըլլալ աղջիկը :

Նիք իր ժամացոյցը նայեցաւ և տեսաւ որ ութնուկէսի մօտ էր և ըստ .

— Եթէ անմիջապէս մեկնիք, ժամանակին կը հասնիք գործերնիդ տեսնելու համար : Կ'ենթադրեմ որ մինչև վաղը առտու ձեզ չպիտի տեսնեմ : Այսուհանդերձ կարելի եղածին չափ շուտ տեղեկութիւն տուէք ինծի : Բան մը պիտի փորձեմ այդ կողմէն :

Ձիք և Փացի հետացան իրենց պաշտօնը կատարելու համար և Նիք իր միջոցները ձեռք առաւ միաքը դրածը կատարելու համար :

Այն վայրկեանին ուր Նիք իմացած կամ հաւատացած էր որ Միրթիլ առեւանդուած էր Վաթսուհութեորդէ փողոցէն Պառնէյ Թօպինի ձեռքով, համոզուած էր թէ ասոր միակ նպատակն էր զրամքաչել պարոն Աթէրթընէն :

Ասիէ վատ գիտէր, կամ գոնէ կը հաւատար որ պարոն Աթէրթըն կը հետապնդէր իր խորթ քրոջ մտային կարողութիւնը ջնջելու զիւային ծրագիրը :

Իր տեսութեան մէջ, Նիք բոլորովին վստահ էր որ Թօպին, իր զաւակիցներուն օգնութեամբ, Միրթիլը ա-

պահով տեղ մը գնելուն պէս, պիտի աճապարէր բանակ-
ցութեան սկսիլ պարտն Աթէրթընի հետ մանկաւարի աղ-
ջիկը վերադարձնելու համար:

Եթէ ինք որոշած էր բան մը չննայիլ զայն գտնելու
համար, ո՛չ նուազ որոշած էր նաև զայն պարտն Աթէր-
թընի չյանձնել: Ծրագրին առաջին մասը կատարել և միւ-
սը արդիւիլ, այդ էր իր հետապնդած նպատակը:

Ուստի ինքն իսկ կ'ուզէր բանակցութիւններ կատա-
րել Թօպլինի հետ այս վերջինը պարտն Աթէրթընի չզիմած:

Ասոր համար ստիպած էր Պարոն Աթէրթընը իրեն գը-
րելու այն փոխանորդագիրը որ իրեն թոյլ կուտար ան-
ձամբ բանակցելու:

ժամանակին ուշ ըլլալը նկատի առնելով՝ չէր կարծէր
որ Թօպլին հետեւեալ օրէն առաջ բանակցութեան պիտի
մտնէր պարտն Աթէրթընի հետ: Բայց զիտէր որ Աթէր-
թընի հետ իր տեսակցութեանէն ետքը՝ այս վերջինը չպի-
տի վարանէր ուղղակի չարագործին հետ բանակցելու,
առանց իրմով զբաղելու:

Ասոր համար, Զիքն ու Փաղին ինովուտ զրկելով
հանդերձ, ուղեց Թօպլինի յաճախած վայրերուն մօտերը
կենալ որպէսզի առիթ ունենայ զայն տեսնելու՝ վերա-
դարձածին պէս:

Ուստի Յիսուներկուերորդ Փողոցէն ինջան մինչև այն
տեղն ուր Զիք և Փաղի այնքան ծեծ կերած էին:

Բաւական ատեն կար որ այդ տեղուանքը կը չըջ-
չոր իր օգնականները իրեն ցոյց տուած էին իբրև
այն սուլնը ուր վերջին անգամ բերած էին Միրթիլը:
Մարդ մը և կին մը իջան կառքէն՝ որ արագօրէն հեռա-
ցաւ, կինը սուլն մտաւ: Մարդը իրեն մէկ երկու խօսք
ընելէ ետքը՝ փողոցէն վեր ելաւ զէպի երկրորդ Ծառու-
ղին ուղղութեամբ:

Նիք առանց աճապարելու ետեւէն գնաց. տեսաւ որ երկրորդ Մատուղիի զինեալուն մը մտաւ, անկիւնէն քիչ հեռու և ինքն ալ անոր հետեւեցաւ:

Սրահին մէջ քիչ յաճախորդ կէտ, և յայտնի էր որ Թօսլին հո՛ն իր տանը պէս էր:

Նիք, առանց վարանելու, դէպի իրեն գնա^մ և ուսին դպաւ ըսելով.

— Ձեզի խօսք մը ունիմ, Թօսլին.

— Ձար սատանայ, ո՞վ էք դուք:

— Նիք Քարթլըրն եմ, պատասխանեց Նիք աշխուժով:
Թօսլին այնքան տպուկ մնաց որ դեղեւեց և ստիպուեցաւ սեղանին կոթնիկ:

Միայն սա խօսքը կրցաւ ըսել.

— Օհ, լաւ:

Նիք չկրցաւ ժպտալ զսպել չարագործին ցակուցումը տեսնելով, որ շատ դուարձալի էր: Պառնէյ, այսուհանդերձ, իր պաղարիւնութիւնը գտաւ և ծաղրածու դէմք մը առնելով՝

— Լաւ ուրեմն, ըսաւ, ի՞նչ կ'ուզէք ինէ:

— Երկու խօսք պիտի ընեմ, ըսաւ Նիք հանդարտ դէմքով:

— Է՛րա՛ւ, ըսաւ սրիկան, խօսիլ չեմ սիրեր, բայց գաւաթ մը զինի կը հրամցնեմ:

— Գաւաթ մը զինիի պէտք չունիմ, ըսաւ Նիք, և պիտի խօսիք:

— Պիտի խօսիմ, իրա՛ւ, ըսաւ Պառնէյ: Կարծեմ զիս չէք ճանչնար: Երբ բան մը ըսեմ՝ վերջնական է, կը հասկնա՞ք:

— Ո՛հ, պիտի խօսիք, ըսաւ Նիք, որովհետեւ պիտի հասկցնեմ:

— Օ՛ն, օ՛ն, ըսաւ Պառնէյ, չէք ուղեր որ հոս խընդիր հանկնք: Որովհետեւ այստեղ, գիտէ՞ք, տանտ պէս եմ և բոլոր այս մարդիկը բարեկամներս են:

— Ո՛ւր ըլլայնիդ և ձեր բարեկամներուն թիւը կարեւորութիւն չունի, ըսաւ Նիք հանդարտ գէմքով: Բայց թոյլ տուէք ձեզ ըսելու, Պառնէյ, թէ պիտի հասկնաք որ աւելի խելացութիւն է որ հետտ խօսիք քան թէ ուրի կերպ վարուիք:

Պառնէյ այնպիսի գիրք մը ստաւ որ կարծես ցոյց տալ կ'ուղէր թէ այդպիսի բան մը չպիտի ընէր և թէ կոխիկը պատրաստուէր:

— Այստեղ եկէք, այս սեղանը, ըսաւ Նիք, և նստեցէք:

Դէպի սեղանը ուղղուեցաւ և վարկեան մը վարանելէ ետքը, Պառնէյ անոր հետեւեցաւ:

— Նստեցէ՛ք, Պառնէյ, ըսաւ Նիք ինքն ալ աթոռ մը առնելով:

— Լա՛ւ, ասոր մէջ գէշ բան մը չիկայ, ըսաւ Պառնէյ փոքրիկ կլոր սեղանին միւս կողմը նստելով:

Երբ նստաւ՝ Նիք ըսաւ:

— Զեղի հետ դործ մը պիտի ընեմ, Պառնէյ:

— Ի՛նչ դործ կրնաք ընել ինծի հետ:

— Որչա՞փ դրամ կ'ուզէք:

— Որչա՞փ... որչա՞փ ինչո՛ւ համար:

— Օրիորդ Միրթիլ Աթէրթընը ազատ ձգելու համար: Սրիկան՝ ապշահար՝ գաղտնի ոտտիկանին նայեցաւ բերանը խոշոր մը բացած:

Ա՛յն կոշտ ձեւը որով Նիք խօսակցութեան նիւթը պարզէր էր գինքը չփոթեցուց:

— Բան մը չեմ հասկնար, թոթովեց: Զեղի կ'իյնայ ըսածնիդ լուսաբանի:

— Օ՛հ, ինձ նայեցէ՛ք, Պառնէյ, ըսաւ Նիք, ախմարութեան պէտք չիկայ: Ամբողջ ձեր ըրած գործերը դիտեմ: Եթէ պարոն Աթէրթըն չուզեր որ այս պատմութիւն չիմացուի և եթէ այս մասին նեղութիւններ չունենար, կրնայի բազուկս երկնցնել ու ամէնքդ ալ բանտարկել, ձեզ, ձեր քոյրը որ Յիսուներկուերորդ փողոցը կը բնակի Աննի Կալակըրը և Հանք Աթըրթիւրը:

Թշուառականը իր աթոռին վրայ կը եցաւ, բերանը խոշոր մը բացած և աչքերը գլխէն դուրս ինկած, դարմանքի վաղաթնակէտը հասած:

Նիք հանդարտօրէն ժպտեցաւ, ինչ որ զայն բնաւ չը հանդարտեցուց:

Վերջապէս ըսաւ.

— Մեծ հարուած մը սուրբ ինծի, պարոն Դարթըր, բայց յստակ չեմ տեսներ: Լամբարները վառուած չեն ինծի համար:

— Ո՛հ, ընդհակառակը, ըսաւ Նիք: Ի՞նչու զիս խօսեցնել կ'ուզէք այդքան: Այս գործը մէկ ծայրէն միւսը դիտեմ: Բայց կ'ենթադրեմ որ պէտք է ձեզի ասացուցանեմ գիտցած ըլլալս:

— Այդպէս է, ըսաւ Պառնէյ տակաւին քանադով իր պաղարիւնութիւնը պահել: Պէտք է որ ստիկա ապացուցանէք՝ աչքերս բանալու համար:

— Ձեր խաղը շատ յաջողած է, ըսաւ Նիք, բան մը չնշանակիր բնաւ, Պառնէյ: Գիտեմ որ Աննի Կալակըր դիտնալուն պէս որ Միրթիլ իր եղբօր տունէն փախադրուած է, գործը ձեզի իմացուց, և այն ատեն երկուքդ միասին որոշեցիք զայն ատուանդել այդ տունէն և բանտարկեալ պահել, որովհետեւ պարոն Աթէրթընէն գումար մը ընդունիք քոյրը իրեն վերադարձնելու համար:

« Գիտեմ որ գործը շատ լաւ տեսաք, ձեր ժամանակը շատ աղէկ ընտրեցիք և մանկամարդ աղջիկը տունէն

դուրս հանեցիք զայն խակոյն փոխադրելու համար ձեր քրոջ քով, Յիսուսներկուերորդ փողոցը :

Նիք կեցաւ և նայելով թշուառականին աչքերուն մէջ :
նշմարեց որ անոր ճշմարիտ սարսափ մը կ'աղղէր :

— Տակաւին գիտեմ, շարունակեց, որ երբ ձեր քրոջ տունը դնաց, չէիք գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ընէք և թէ Սթըաիկըրը ձեզի խորհուրդ տուաւ զայն տունը չպահել, այլ Ինսլուտ փոխադրել :

— Ուրեմն այն մարդիկը որ մեր վրայ յարձակեցան կառքին մօտ դուք և ուրիշ մըն էր :

Սրիկան այս կերպով խոստովանեցաւ իր ոճիրը, բայց Նիք առանց անոր ուշադրութիւն դարձուցած ըլլալու երեւոյթի, պատասխանեց,

— Ես հոն չէի :

— Ուրեմն ձեր մարդիկն էին :

— Իմ մարդիկս ամէն տեղ են, պատասխանեց Նիք :
Այս քաղաքին մէջ բան մը տեղի չունենար որուն տեղեակ չըլլամ :

— Ես ալ կը սկսիմ ատոր հաւատալ, ըսաւ Պառնէյ :

— Լան ուրեմն, ըսաւ Նիք, Միրթիլը բանտարկեցիք Ինսլուտի մէջ : Մնացածը ձեր ձեռքին տակն է : Ի՞նչ կ'ուզէք մանկամարդ աղջիկը վերադարձնելու համար :

Սրիկան յայտնապէս տակնուվրայ եղած էր հռչակաւոր դադանի ոստիկանին հնարքներէն :

Նիք Քարթըրի նայեցաւ տարօրինակ կերպով ընկճուած ակնարկով մը . բերանը բացաւ խօսելու համար, յետոյ կարծես վտխնալով դոցեց և ի վերջոյ յանկարծ ըսաւ .

— Ըսէ՛ք ինծի՝ ա՞յս է ամբողջ պատմութիւնը :

Թեթեւ չարժու՞մ մը ըրաւ, կարծես ակոռէն ելլել փախչելու համար, յետոյ անզօր կերպով ինկաւ :

— Զիս բանտարկելու զիտաւորութիւն ունի՞ք, պնդեց :

— Զէ՛, ըսաւ Նիք : Պարտաւոր էի ձեզ և ձեր երեք մեղսակիցները բանտարկել, բայց յանուն պարոն Աթէրթընի կը դործեմ և պարոն Աթէրթըն կ'ուզէ որ քոյրը իրեն վերադարձուի առանց աղմուկի և առանց դայթակղութեան, դատական հետապնդում չպիտի ընէ եթէ գործը այսպէս կարգադրուի : Բախտ ունիք, Պառնէյ, այս գործին ձեռնարկուած ընթացիւնը, անկէ զրամ պիտի բրցնէք առանց ձեզի վնաս մը հասցնելու :

Դադանի ոտիկանին խօսքերը կարծես քիչ մը քաջութիւն տուին սրիկային և հարցուց .

— Մարդ որքան տալ կ'ուզէ :

— Զեզի կ'իյնայ ըսել :

— Է՛հ, ըսաւ սրիկան վարանումով, այդքան զիւրինչէ : Նախ սէտք է որ քիչ մը խօսիմ ընկերակցիս հետ :

— Սթըտիկըրի հետ :

— Ընկերակցիս հետ, կրկնեց Պառնէյ, խորամանկ դէմքով մը :

— Գինին մասին որոշած չէ՞ք :

— Այո՛, ըսաւ Պառնէյ . բայց բան մը կայ որ զիս կ'արդիւն խօսիլ վաղը առաւուրնէ առաջ :

Նիք չհշտակի սրիկային աչքերուն մէջ նայելով՝ տեսաւ որ այս խօսքերուն ետեւ ճշմարիտ բան մը կար :

Կացութիւնը արագօրէն դատելու իր կարողութեամբ եղբակացուց թէ Սթըտիկըր զիտաւորութիւն ունէր բանակցելու պարոն Աթէրթընի հետ, և թէ, եթէ Պառնէյ առաւուրնէ առաջ բան մը չէր կրնար որոշել՝ պատճառը այն է որ Ստըտիկէր պիտի փորձէր տեսնել պ. Աթէրթընը այդ գիշեր իսկ ու անոր հետ համաձայնէր :

Ասոր համար քիչ մը մտաւտանջուեցաւ, որովհետեւ վստահ էր որ Աթէրթըն չուտով պիտի համաձայնէր և

առիթին օգուտ պիտի քաղէր Միրթիլը խելոյն տունն վերադարձնելու համար :

Ասիկա պատճառ եղաւ որ որոշում տայ խելոյն վերջացնելու տեսակցութիւնը և ըսաւ .

— Օ՛հ , Պառնէյ պատրաստ եմ ձեզի հետ խօսելու և այս վայրկեանին զործը կարգադրելու : Կրնա՞ք ընել այդ բանը :

— Չէ՛ , պէտք է որ հախ իմ ընկերակիցս տեսնեմ :

— Չէ՞ք կրնար խելոյն տեսնել՝

— Թերևս ժամէ մը :

— Վստահ չէ՞ք :

— Ինձ հայեցէ՛ք , պարոն Քարթըր , անկեղծ կը վարուիք ինծի հետ :

— Այո՛ , անկեղծօրէն կը խօսիմ . պատրաստ եմ , պարոն Աթէրթընի անունով գործելու և խնդիրը ձեզի հետ կարգադրելու :

— Այդ ըսել չեմ ուզեր , ըսաւ Պառնէյ , այս գործին մէջէն առանց օձիքնիս ձեռք տալու պիտի ազատի՞նք :

— Ձեզի արդէն ըսի , կրկնեց Նիք . իմ խօսքս բաւական է :

— Լաւ ուրեմն այն ատեն ձեզի պիտի ըսեմ թէ ժամէ մը մը ձեզ հոս կրկին կը տեսնեմ ու պատասխան կուտամ :

— Կ'ենթադրեմ որ հարկ է այդպէս ընել , ըսաւ Նիք :

Հազիւ թէ այս խօսքերը արասանած էր երբ երկտասարդ մարդ մը սրահ մտաւ և իր շուրջը արագ ակնակներ հետեց , մէկը վնասուելու պէս :

Նիքը տեսնելով՝ նշան մը ըրաւ զոր հռչակաւոր դաղտնի ոտիկանը հասկցաւ և որ իրեն մեծ զարմանք պատճառեց :

— Զիս բանտարկելու զխաւորութիւն ունի՞ք, սնդեց :

— Զի՛, ըսաւ Նիք : Պարտաւոր էի ձեզ և ձեր երեք մեղսակիցները բանտարկել, բայց յանուն պարսն Աթէրթընի կը դործեմ և պարոն Աթէրթըն կ'ուզէ որ քոյրը իրեն վերադարձուի առանց սպմուկի և առանց դայթակղութեան, զատական հետապնդում չպիտի ընէ եթէ դործը այսպէս կարգադրուի : Բախտ ունիք, Պառնէյ, այս դործին ձեռնարկուած ըլլալնուդ, անկէ դրամ պիտի բրցնէք առանց ձեզի վնաս մը հասցնելու :

Դաղանի ոտաիկանին խօսքերը կարծես քիչ մը քաջութիւն տուին սրիկային և հարցուց .

— Մարդ որքան տալ կ'ուզէ :

— Զեզի կ'իյնայ ըսել :

— Էհ, ըսաւ սրիկան վարանումով, այդքան զիւրին չէ : Նախ պէտք է որ քիչ մը խօսիմ ընկերակցիս հետ :

— Սթըրիկըրի հետ :

— Ընկերակցիս հետ, կրկնեց Պառնէյ, խորամանկ դէմքով մը :

— Դինին մասին որոշած չէ՞ք :

— Այո՛, ըսաւ Պառնէյ. բայց բան մը կայ որ զիս կ'արդիւլէ խօսիլ վաղը առաւուրնէ առաջ :

Նիք շեշտակի սրիկային աչքերուն մէջ նայելով՝ տեսաւ որ այս խօսքերուն ետեւ ճշմարիտ բան մը կար :

Կացութիւնը արագօրէն դատելու իր կարողութեամբ եզրակացուց թէ Սթըրիկըր զխաւորութիւն ունէր բանակցելու պարոն Աթէրթընի հետ, և թէ, եթէ Պառնէյ առտուընէ առաջ բան մը չէր կրնար որոշել՝ պատճառը այն է որ Սաըրիկէր պիտի փորձէր տեսնել պ. Աթէրթընը այդ գիշեր իսկ ու անոր հետ համաձայնէր :

Ասոր համար քիչ մը մտաւտանջուեցաւ, որովհետեւ վստահ էր որ Աթէրթըն չուտով պիտի համաձայնէր և

առիթին օգուտ պիտի քաղէր Միրթիլը իսկոյն տունն վերադարձնելու համար :

Ասիկա պատճառ եղաւ որ որոշում տայ իսկոյն վերջացնելու տեսակցութիւնը և ըսաւ .

— Օ՛հ , Պառնէյ պատրաստ եմ ձեզի հետ խօսելու և այս վայրկեանին դործը կարգադրելու : Կրնա՞ք ընել այդ բանը :

— Ձէ՛ , պէտք է որ հախ իմ ընկերակիցս տեսնեմ :

— Ձէ՛ք կրնաք իսկոյն տեսնել՝

— Թեթևս ժամէ մը :

— Վստահ չէ՛ք :

— Ինձ նայեցէ՛ք , պարոն Քարթըր , անկեղծ կը վարուիք ինծի հետ :

— Այո՛ , անկեղծօրէն կը խօսիմ . պատրաստ եմ , պարոն Սթէրթընի անունով դործելու և խնդիրը ձեզի հետ կարգադրելու :

— Այդ ըսել չեմ ուզեր , ըսաւ Պառնէյ , այս գործին մէջէն առանց օձիքնիս ձեռք տալու պիտի ազատի՞նք :

— Ձեզի արդէն ըսի , կրկնեց Նիք . իմ խօսքս բաւական է :

— Ի՛նչ ուրեմն այն ատեն ձեզի պիտի ըսեմ թէ ժամէ մը ձեզ հոս կրկին կը տեսնեմ ու պատասխան կուտամ :

— Կ'ենթադրեմ որ հարկ է այդպէս ընել , ըսաւ Նիք :

Հազիւ թէ այս խօսքերը արատասանած էր երբ երիտասարդ մարդ մը սրահ մտաւ և իր շուրջը արտօք ակնակներ նետեց , մէկը վնասուելու պէս :

Նիքը տեսնելով՝ նշան մը ըրաւ զոր հռչակաւոր գաղտնի ոտիկեանը հասկցաւ և որ իրեն մեծ զարմանք պատճառեց :

Նշանին սլատասխանեց և ավտէն ելլելով՝ ըսաւ Սը-
րիկային .

— Ժամէ մը ձեզ կրկին կը տեսնեմ :

Եւ փողոց ելաւ . քանի մը վայրկեան ետքը երևաւ
սարդը որ սրահ մտած էր ինքն ալ դուրս ելաւ : Նիք ա-
նոր նշան ըրաւ իրեն հետեւելու Ծառուղիին մէջ մտնելու
համար :

Երբ այդ Ծառուղիին մօտեցաւ , կեցաւ որպէսզի ե-
րկտասարդը իրեն մօտենայ և ըսաւ .

— Զիս շատ զարմացուցիր , Խաւ , ինչու այդ ծըպ-
տումը :

Խաւ , որովհետեւ ինքն էր էրիկմարդու զգեստով ,
ինդալով սլատասխանեց .

— Պէտք էր որ քեզի գտնէի և չէի կրնար իմ կնոջա-
կան զգեստներովս այս տեղուանքը սլատիլ : Բայց անօ-
գուտ է այդ մասին խօսիլ : Բան մը տեղի ունեցաւ զոր
պէտք է որ դիտնաս :

— Ի՞նչ բան :

— Ժամ մը կայ , կամ քիչ մը աւելի , մարդ մը եկաւ
Աթերթընի տան գեանայարկի դուռը և ուզեց Աննի կա-
լակըը տեսնել . անոր հետ դրան առջև քանի մը վայր-
կեան խօսեցաւ :

« Այդ վայրկեանին դիպումսով անդաստակը կը զըտ-
նուէի . մեծ հայելիի մը ետեւ պահուըտեցայ և կրցայ լսել
իրենց խօսակցութեան մէկ մասը :

« Մարդը նախ կ'ուզէր գիտնալ թէ պարոն Աթերթըն
տո՞ւնն էր , յետոյ թէ դուն կամ քու օգնականներդ հո՞ն
էին :

« Աննի , ըսաւ որ պարոն Աթերթըն իր զրատան սեն-
եակն էր և թէ ո՛չ դուն և ո՛չ ալ քու մարդիկդ տունն
էին :

— Կաւ ուրեմն, Իտա. Աննի իրեն սուտ մը ըսաւ,
այնպէս չէ՞, ըսաւ Նիք խնդալով:

— Այո՛, պատասխանեց Իտա, քանի որ ես հոն մօ-
տըն էի: Այսուհանդերձ մարդը ելաւ գնաց: Փառորդ ժամ
ետքը, մեծ զրան զանգակը հնչեց և այցելու մը ներկա-
յացաւ պարոն Աթէրթընի համար:

Առաջին յարկը ելած էի: Բաղրիքին վրայ ծռելով տե-
սայ որ Աննի կալաւրը սեմնելու եկող մարդն էր:

Գրատուն մտցուցին և դուռը գոցուեցաւ:

— Կրնաս այդ մարդը նկարագրել, հարցուց Նիք:
Իտա նկարագրեց և Նիք պատասխանեց.

— Անկասկած՝ Սթըաիլըրն է: Եկած էր բանակցելու
Միրթիլի վերադարձին համար: Անպատկառ սրիկաներ:

— Ես ալ ապահով եմ այդպէս ըլլալուն, ըսաւ Իտա:
Թէեւ չկրցայ իմանալ ինչ որ կը խօսուէր պատան սնն-
եակը, բաւական բան լսեցի երբոր դուռը բացուեցաւ և
դուրս ելան և հասկեցայ որ պարոն Աթէրթըն հաւանած
էր դումար մը տալ զոր ինք անձամբ պիտի տանէր որոշ-
եալ տեղ մը և թէ հոն պիտի դառնուէր առտուան մէկին:

— Ըսել կ'ուզես թէ առտուան մէկին, որ կը մօտե-
նայ, հարցուց Նիք:

— Այո՛, և լսեցի որ մարդը սա խօսքերը կ'ընէր.

« Հոն պիտի ըլլաք կառքով մը, զրամբ պիտի ցնծաք
և աղջիկը ձեզի պիտի տանք:

— Ուրեմն, ըսաւ Նիք, կորսնցնելիք բան չու-
նինք: Վերջը դուարձալի պիտի ըլլայ: Ինչպէ՞ս կարելի է
արդեօք լուր տալ Զիքի և Փաղիի. բայց զանոնք վնասը
ուելով ժամանակ չկորսնցնենք: Ինձի հետ եկո՛ւր, Իտա,
այդպէս էրիկ մարդու հագուստով:

Թմամվայի մը վրայ ցաաքեցին որ երբորդ Մառուղի-
էն ստորին քաղաքը կ'երթար և ածաղարանքով հասան
այն փողոցը ուր պ. Աթէրթըն կը բնակէր:

Երբ տուներուն քով կը պտտէին՝ Նիք ըսաւ :

— Շատ կ'ուզէի գիտնալ թէ պարոն Աթէրթըն ա՞՞ւնն է թէ ո՛չ :

Զգուշութեամբ մօտեցան, երբ անձ մը նշմարեցին որ արագօրէն փողոցէն վար կ'իջնար : Զայն ուշադրութեամբ քննելով՝ տեսան որ պարոն Աթէրթընն էր :

Արագ քայլերով իր տան վերնադասիակի աստիճաններէն անցաւ և ներս մտնելով անյայտ եղաւ :

— Զեր հարցումին պատասխանը շուտով տրուեցաւ, ըսաւ Իսա :

— Իրա՛ւ է, պատասխանեց Նիք : Հոս կեցիր և հսկէ : Ես դէպի հոն անկիւնը պիտի վազեմ, կտուք մը կեցնելու համար :

Քիչ ետքը վերադարձած էր :

— Ահա հիմա պարտաւոր ենք, ըսաւ, ա՛յ ուրիշ բան չունինք ընելիք այլ սպասել որ պարոն Աթէրթըն քարհաճի իր սունէն դուրս կլկել :

ՋԵՐԾ ՀԵՏԱՊԵՂՈՒՄ ՄԵ

Ներսիսը առանձն չստացողին. բայց տարիկա բաւական և զաւ Նիքի որ Իտալի քով կեցած՝ կաղնթիւներ ամփոփէ:

— Հիմա, ըստ, իբրեւ և զրաւացութիւն, ա՛լ կառնած չունիմ, Աթէրթըն և Աթէրթըն իրարու հետ համաձայնած են և Միրթիլ իր և զրոր պիտի յանձնուի:

— Աթէրթըն զայն հոս չպիտի բերէ, հարցուց Իտա:

— Վստահ եմ թէ՛ չէ, ըստ Նիք: Թէ և հիմա պիտի թէ ես անտեղեակ չեմ իր քրոջ մտային կարողութիւնը խաթարելուն իր գիււային ծրագրին, այսուհանդերձ մարդ մըն է զոր պէտք է հետապնդել մինչև ծայրը:

— Ուրեմն կը կարծէք որ ան՝ զ մը պիտի տանի, ըստ Իտա:

— Վստահ եմ այդ մասին, ըստ Նիք: պիտի երթայ զայն պահելու երկիր մը ուր կարենայ իր գիււային գործը զլուխ հանելու:

— Եւ ձեր նպատակն է այդ բանը արդիւնէ:

— Այո՛, իմ նպատակն է մանկտաի աղջիկը ձեռք անցնել և զինքը խնամել տալ, պատշաճ հաստատութեան մը մէջ, հարկ և զամ կերպով:

Կառք մը եկաւ ու կեցաւ պարոն Աթէրթընի տան առջև:

— Այդ սրիկաներուն ժամադրութեանը կ'երթայ, ըստ Նիք: Գնա՛ մինչև անկիւնը, Իտա, հոն կառք մը պիտի գտնես եկեղեցիին ճիշտ առջևը կեցած: Ըսէ՛ կառապանին որ կառքը կեցնող մարդուն հետն ես և թէ իրեն կը սպասես: Եթէ իմ սուլիչի ձայնս խմանա՛, ըսէ՛ կառապանին որ տրագորէն փողոցէն վար իջնայ, որով-

ձիեր դասաւ : Բիչ ետքը եկաւ կառքովը միայն և նշմամարեց որ Աթէրթըն տեղէն չէր շարժած ու միշտ անկիւնը կեցած էր :

— Մէկու մը կը սպասէ , ըսաւ Նիր :

Վայրկեան մը ետքը Հարիւրքսանը ճինգերորդ փողոցէն եկող կառք մը դարձաւ Եօթերորդ Ծառուղին կեցաւ մայթին եզրը , Աթէրթընի կեցած տեղին մօտ :

Աթէրթըն այդ կառքը գնաց և կարծես դռնակէն մէկու մը հետ տեսնուեցաւ : Վայրկեան մը ետքը կառքը մտաւ և դռնակը ետեւէն դոցեց : Այն ատեն կառքը սկսաւ Եօթերորդ Ծառուղիէն վեր ելլել :

Նիր կառապանին պատուիրեց այդ կառքը աչքէ չհնւոցնել և դէպի Իտա դառնալով .

— Իրաւունք ունի , ըսաւ , հետը մէկը ունի :

— Գիտէ՞ք որ Աթրտիկըրը չէ :

— Թերեւս իրաւունք ունիս , կարկի է :

Կառքերը ծառուղիէն վեր ելան մինչև Կեղրոնական կամուրջը . այն ատեն Աթէրթընի կառքը որուն կը հետեւէր միւսը , դէպի արեւմուտք դարձաւ , կրկին ծառուղիէ մը անցաւ և ուղղուեցաւ դէպի հիւսիս , առանց արկածի և հասաւ մինչև Ինլուս :

Նիր այն ատեն ըսաւ Իտայի թէ շատ մօտ ըլլալու էին այն տեղին ուր դործը պիտի կարգադրուէր :

Բայց Իտա յանկարծ անոր թեւը բռնելով գոչեց .

— Տեսէ՛ք , տեսէ՛ք , միթէ փացին չէ :

Նիր ջանալով մթութեան մէջ տեսնել , տեսաւ մէկը որ կը պահուէր ազգաբարութիւններով ծածկուած տախտակի մը ետեւ և յայտնապէս փողոցին միւս կողմը կը լրտեսէր :

Իսկոյն կառքը կեցուց , որովհետեւ փացին ճանչցաւ :

— Ասիկա բախտաւորութիւն մըն է , ըսաւ :

հետեւ ասիկա պիտի նշանակէ թէ Աթէրթընի կառքը միւս կողմը դարձած է :

Իսա զնաց փողոցին անկիւնը և մտաւ եկեղեցիին առջև կեցած կառքին մէջ :

Վայրկեան մը կաքը , Նիք վաղելով կուգար . կառապանին ըսաւ որ վերէն եկող կառքին հետեւի և ինք կառք յատկեց Իտայի քովը :

Դժուար չեղաւ այդ կառքին հետեւիլ . կամաց կամաց ելաւ Մէտիսըն Մառուլիէն մինչև Երեսունըջորսերորդ փողոցը , անկէ Յիսուներորդ Մառուլին մտաւ և անկէ ալ մինչև Յիսուներիններորդ փողոցը զնաց :

Հոն , պարոն Աթէրթըն՝ որուն վրայ մօտէն կը հըսկէին Նիք և Իսա , իր կառքը ճամբեց և ուրիշ կառք մը մտաւ որ կը թուէր թէ իրեն կը սպասէր նախապէս արբուած հրամանի մը համեմատ :

Այս նոր կառքը սկսաւ երթալ դէպի Հարիւրտաներորդ փողոցի ուղղութեամբ և Եօթներորդ Մառուլիէն անցնելով զնաց մինչև Հարիւր քսանըջիններորդ փողոցը , ուր Պարոն Աթէրթըն վար իջաւ ու կառքը ճամբեց :

— Սառսնայ , ըսաւ Նիք : Կ'երեւակայես որ այդ կերպով դինքը հետապնդողները կը շուարեցնէ :

Որովհետեւ փողոցին անկիւնը ոտքի կեցած էր , ասկէ հետեւցողին թէ մէկու մը կը սպասէր և կամ ուրիշ կառքի մը :

Յաճախ իր ժամացոյցը կը նայէր : Նիք ըսաւ .

— Իսա , մենք ալ լաւ կ'ընենք եթէ մեր կառքը զրկենք և աւելի թարմ ձիերով կառք մը ընտրենք : Աթէրթըն ինքուս կ'երթայ :

Հետեւաբար , Նիք վար իջաւ կառքէն , կառապանին դրամը վճարեց և ձգելով որ Իսա հսկէ Աթէրթընի վրայ , վաղեց կառապունն մը որուն տէրը կը ճանչնար և թարմ

— Չիքն է, ըսաւ իտա :

— Լաւ ուրեմն, մենք ալ վաղենք, ըսաւ Նիք, և կա-
րելի եղածին չափ իրարու մօտենանք :

Դառնալու տեղը հասնելով՝ կառքը անյայտացաւ և
Չիքը տեղ մըն ալ չէին տեսնար :

Այսուհանդերձ շարունակեցին վազել մինչև մօտակայ
կողմնակի փողոցը և այս փողոցին անկիւնը Չիքին հան-
դիպեցան :

— Լուսթիւն, ըսաւ կամաց մը : Այստեղ ճշմարիտ
անապատ մըն է, և դիշերը շատ հեռուէն ձայները կը
լսուին : Կառքը մայթէն անցաւ և մօտաւ սա տուններու
շարքին մէջ ուր ծառեր կ'երեւան :

Արդարեւ Նիք տեսաւ որ, ձախ կողմը, փողոցին վը-
րայ նայող բլրակի մը վրայ քանի մը ծառեր կը բարձ-
րանային :

Այս տեսակ ժամադրութեան մը համար ասկէ աւելի
նպաստուոր տեղ մը գտնել դժուար էր : Անմիջապէս մօ-
տերը տուն չի կար : Հակառակ կողմը խարխիլի բարձր
փայտորմներով գոցուած հողեր կային :

Կառքը փողոցէն ու մայթէն անցնելէ ետքը, Չիքի ցոյց
տուած տեղը հասնելով՝ բոլորովին աչքէ անտես կ'ըլլար :

— Հոս կեցէ՛ք, լաւ ծածկուած, ըսաւ Նիք, ես գէպի
վեր պիտի սահիմ տեսնելու համար թէ ի՞նչ կ'անցնի կը
դառնայ :

— Ի՞նչ նայէ՛, վարպետ, ըսաւ Չիք, զգուշութիւն
ըրէ փողոցի միւս կողմին : Այդ փայտորմներուն ետին
կրնայ մէկը ըլլալ :

— Ի՞նչ բան քեզ այդպէս կարծել կուտայ, ըսաւ Նիք :

— Փացի և ես, արդէն այդ հողերը այցելեցինք այս
իրիկուն, պատասխանեց Չիք, և հազիւ երեք քառորդ
ժամ կայ երկու մարդ հետապնդեցինք որոնք կանոգ առին

— Նիք Դարժըրի բախտը, ըսաւ Իտա խնդալով :

— Իտա՛, իրեն քով վազէ՛ և ինքզինքդ ճանչցուր :

Վայրկեանի մը մէջ Իտա կառքէն վար ցատկեց և լիողոցէն անցաւ : մինչդեռ Նիք ինքն ալ կ'իջնար և պահ մը կը կենար կառապանին ըսելու համար որ մօտերը տեղ մը ապաստանի իր կառքովը և համբերութեամբ սպասէ իրենց :

Այդ միջոցին Պարոն Աթէրթընի կառքը շատ դանդաղօրէն կը յառաջանար :

Այն վայրկեանին ուր Նիք միացաւ Փացիի ու Իտայի, Փացը դարմացած Իտայի էրկիմարդու կերպարանքին վրայ՝ կը հիանար անոր գեղեցիկ դէմքը գիտելով :

— Ըսէ՛ք, վարսկոտ, ուտուելու արժանի չէ՞ : Ա՛հ, եթէ աղջիկի ըլլայի խենթի պէս պիտի սիրահարէի, ինքնինքս պիտի կործանէի իր սրտին տիրանալու համար :

— Ու՞ր է Զիքը, հարցուց Նիք :

— Հո՛ն, կառքին տակէն կ'երթայ :

— Ո՞վ այդ դաղափարը սուսաւ իրեն :

— Ձեւ գիտեր, պատասխանեց Փացի : Կարծեցի որ փախուցներ է, երբ ինծի ըսաւ որ այդ կառքը իրեն կասկածելի կը թուէր. բայց և այնպէս իրաւունք ունէր :

— Զիք միշտ իրաւունք ունի, ըսաւ Նիք : Կարծեալ այդ բաներէն հոտ կ'առնէ :

— Լաւ ուրեմն, ինչ ընելու է հիմա :

— Անոնց հետեւելու է, ըսաւ Նիք :

Այս միջոցին կառքը դէպի աջ դարձաւ և իրենց աչքերէն անյայտ եղաւ :

Բայց ելեկտրական լամպարի լոյսին տակ կրնային տեսնել մարդ մը որ Ծառուղիին մէջ կը պահէր և կառքին ետեւէն կը վազէր :

Ձիքը որ սողալով կ'երկէր դիմացի կողմի փայտորմի մը
բացուածքէն :

Չհամարձակելով իրեն ազմկալից նշան մը ընել՝ Նիք
օղին մէջ ցատքեց , յուսալով որ այս շարժումը բաւական
պիտի ըլլար իր օգնականին ուշադրութիւնը հրաւիրելու :

Ծիշտ այգպէս պատահեցաւ . Ձիք փողոցէն անցաւ
կամաց մը և ցած ձայնով հարցուց .

— Դուն ես , վարպետ :

— Այո՛ , զիտեմ թէ ուր է կառքը : Դուն բան մը
տեսար :

— Այո՛ , որմածքին հտեւ երկու մարդ կայ , զիրենք
լսելու չափ մօտեցայ և զիտեմ որ մէկու մը կը սպասեն
որ ուրիշ անձ մը պիտի բերէ :

— Այդ անձը Միրթիլն է , ըսաւ Նիք :

— Այգպէս կ'ենթադրեմ : Դիտեն թէ կառքը հո՞ն ,
սիւս կողմն է :

— Ուրեմն , հոն վերադարձիր , Ձիք և հոս ըրեր փա-
ցին ու խտան :

— Կրնամ նշան ընել իրենց :

— Ատիկա միւսներուն կատկած չկրնար տալ :

— Ձէ՛ , Բուրի ճիշդ պիտի հանեմ , փացի պիտի
հատկնայ :

— Ուրեմն չառ աղէկ , ըսաւ Նիք :

— Ձիք քիչ մը հեռացաւ և վայրկեան մը ետքը ,
Բուրի ձայնին կատարեալ նմանութիւնը լսուեցաւ , թըռ-
չուն մը որ հազուադիւս չէ այդ կողմերը :

Այդ ձայնը չառ մը անդամներ կրկնեց և եկաւ Նիքի
քով :

Քիչ ետքը փացի և Խոտ իրենց քով սահեցան :

— Խնճիրենոս կը հարցնեմ թէ , ըսաւ ազջիկը կառ-

փայտորմի բացուենքի մը առջեւ . իրենցմէ մին յայտա-
բարեց թէ այդ տեղը շատ բաւ էր և միւսը փութաց քա-
ղաք իջնալու , բայց նախ և առաջ ըստու . « զիրենք մին-
չեւ հոս պիտի առաջնորդեմ » — այսինքն մինչեւ այն տեղը
ուր կառքը տնկերուցթ եղաւ :

— Կաւ ուրեմն , ըստ Նիք , մինչ եւ պիտի Զանաթ
հասնիալ թէ կառքը ուր դադար է , դուք . Զիք , Զանա
տնտնել թէ մէկը ծանկուած է փայտորմին ետեւ :

Փացիւ ըսաւ որ Իտայի հետ մնաց և շուտով մը պա-
տասխանէ իրենց ուղղելիք ու է նշանի . և երկու հրա-
շալի գաղտնի ոստիկանները , ամէն մէկը փողոցին մէկ
կողմը , լուսթեամբ սահեցան դէպի վտանգալից տնձա-
նօթը :

Հասնելով այն տեղն ուրիշ կառքը մտած էր ծառե-
րուն մէջ , Նիք գետին նետուեցաւ և սկսաւ մացառնե-
րուն մէջ սողալ : կառքի անիւներուն հազիւ նշմարելի
նշաններուն հետեւելով :

Յանկարծ խլացուցիչ ձայներու աղմուկ մը հասաւ իր
ականջներուն և ձիւրէն մին սկսաւ փռնչել :

— Սատանան տանի այս ձիւրը , ըսաւ ձայն մը զոր
Նիք չէր ճանչնար : Զե՞ս կրնար զիրենք իմնդարտ պահել
ծիմմի :

Մարդը որուն կ'ուղղուէր այս խօսքերը պատասխան
մը տուաւ զոր Նիք չկրցաւ իմանալ :

Ուրիշ ձայն մը հարցուց .

— Որչա՞փ ժամանակ հոս պիտի կրնանք :

Նիք ճանչցաւ Աթէրթընի ձայնը :

Պատասխանը չսեց , որովհետեւ գիտեր ինչ որ կը
փափաքէր գիտնալ՝ այսինքն կառքին գտնուած տեղը :

Նոյն զուգութիւններով վերադառնալով լուսթեամբ ,
պահուըտեցաւ մեծ քարի մը ետեւ և շուտով տեսաւ

քին տեղը պիտի բերեն, թէ կառքը պիտի երթայ զայն փնտռելու:

— Միտք ունին հոս բերելու, ըսցի որ այդպէս կ'ըսէին:

Իստ ձեռքը վերցուց և փողոցին վերի կողմը ցոյց տուաւ: Այդ կողմը նայեցան և հետուն տեսան երկու անձեր որոնք կը մօտենային, յայտնապէս երկու կիներ էին:

— Ահաւասիկ իրինց սպասած անձերը, ըսաւ Չիք:

— Ուրեմն, ըսաւ Նիք, պէտք է ամէնքս ալ կառքին մօտենանք: Դուք ինծի պիտի հետեւիք և ինծի պէս պիտի ընէք, ամէն կարելի միջոցներ ձեռք առնելով որ պէս զի աղմուկ չընենք:

Վարդեանք մը կեցաւ ու հարցուց.

— Քանի՞ հոգի են:

— Հինգ, պատասխանեց Չիք, երեք այտակ, կառապանն ալ հաշուելով, և երկուքն ալ հո՛ն:

— Ուրեմն, ըսաւ Նիք ձեր բեմովէրները մի հանէք կառքին չմօտեցած: Դուն, Չիք, երբոր մանկամարդ աղջիկը բերին, պէտք է որ Փացիի հետ երեք մարդերը վրադ առնես, Աթլաիկըր, Աթէրթըն և կառապանը:

«Մի՛ մոռնար որ Աթլաիկըր սոսկալի կռուող մըն է և թէ Աթէրթըն վախկոտ մը չէ: Պիտի փորձէ գիմադրել Ակիզըէն հարկ է որ զործը առաջնայ:

«Դո՛ւն, Իստ՛, պիտի խուժես աղջիկը տանելու համար, իսկ ես վրաս կ'առնեմ զայն բերող երկու մարդիկը:

«Հիմա, օ՛ն, առա՛ջ:

Նիք կրկին դեպին նետուեցաւ և սկսաւ սողալ մացառներուն մէջ. միւսները անոր հետեւեցան նոյն ձեւով:

Այս կերպով կրցան մօտենալ կառքին՝ առանց նշմարուելու:

Երկու մարդիկը և կառապանը ոտքի կեցած էին քանի մը քաջ կտուր :

Մինչ այսպէս կը սպասէին՝ սուլիչի ոտը ձայն մը հնչեց հետուէն և մարդերէն մին ըսաւ .

— Ահաւասիկ կուգան : Հիմա , դրամը սուէ՛ք ինծի :

— Դրամը ձեզի պիտի տամ երբ աղջիկը տեսնեմ , պատասխանեց ձայն մը զոր Նիք ճանչցաւ թէ Աթէրթընի ձայնն էր :

Մարդը զժգոհութեան մոլորումով մը պատասխանեց .

Այդ միջոցին կը լսէին ոտնաքայլներու մօտենալը :

Իրենց եղած տեղէն Փացի կրցաւ տեսնել թէ երկու մարդիկը կը յառաջանային , ընկերակցելով իրենց երկուքին միջև դանուող կնոջ մը : Այս տեղեկութիւնը միւսներուն հաղորդեց :

Նիք իրենց պատուիրեց կամաց մը ոչ սպասեն որպէսզի կինը չըջտապատող երկու մարդիկը ճիշդ իրենց դիմացը գտնուին , այն ատեն պիտի խուժէին վրանին , ամէն մէկը իր հակառակորդը ընտրելով , ինչպէս առաջուց կարգադրուած էր :

Շունչերնին լռնուած՝ վայրկեան մը սպասեցին և Նիք բարձր ձայնով զօչեց .

— Օ՛ն , առաջ :

Չորս զաղտնի ոտիկանները առաջ հետուեցան , ի մեծ ապշութիւն անտէնկալի եկած չարագործներուն :

Սյա անտխնկալ յարձակումը չփոթութիւն յառաջ բերաւ յեղուղականութուն մէջ :

Զիք և Փաղի անցնելով այն երկու մարդերուն առջեւէն որոնք եկած էին Միրթիլի հետ , հետեւեցան կառքին ետեւ ոտքի կեցած երեք մարդոց Իտա չխտակ դնաց Միրթիլի վրայ , Նիք մօտէն կը հետեւէր անոր և որ սոսկալի բոռնցքի հարուածով մը գետին տապաւեց զայն բռնող մարդերէն մին :

Իտա անմիջապէս մէկ կողմ քաշեց Միրթիլը , որպէսզի կռիւին մէջ ո և է վէրք մը չստանայ և իր բէվովէրը քաշեց , պոտրաստ ամէն հաւանականութեան հանդէպ :

Բացայայտ էր որ մանկատի Միրթիլ սոսկալի վախի մէջ էր . բայց կարծես Իտայի արական զգեստներուն ներքեւ՝ ճանաչաւ անցնուէր պաշտպան մը և անոր կառչեցաւ :

Մարդը զոր Նիք գետին տապալած էր՝ աւելի անապահայտէն ինկած էր քան թէ հարուածին ուժգնութենէն : Շուտով ոտքի ելաւ և իր ընկերոջ հետ փորձեց Միրթիլը ձեռք ձգել :

Մին ուղղակի Նիքի վրայ յարձակեցաւ , մինչդեռ միւսը , անոր ետեւէն սահելով վաղեց գէպի այն տեղն ուր Իտա կեցած էր մանկատի աղջկան հետ :

Ընկերկումի չարժում մը ըրաւ երբ իրեն վրայ ուղղուած տեսաւ բէվովէրի փողը կորովի ու քաջ աղջկան ձեռքին մէջ :

Վարկեան մը վարանեցաւ , յետոյ չարժում մը ըրաւ ինքն ալ բէվովէրը քաշելու : Բայց այդ կարճ միջոցին մէջ Նիք իր հակառակորդին երեսին բոռնցքի սոսկալի հարուած մը իջեցուցուած և զայն վար տապալած էր և մէկ կողմ ոստում մը ընելով , կը հասնէր այն մարդուն վրայ որ Իտայի կը սպառնար և անոր ախանջին հետեւէն կը զարնէր :

Մարդը գետին ինկաւ :

Գալով Ձիքի ու Փացիի, իրենց գործը դիւրին չէր եղած :

Իրա՛ւ է որ Ձիքի կողմէ կառապանին գլխուն զրուած բոունցքի հարուած մը բաւական եղէր էր զայն իր ձիւրուն քով զրկելու, որոնցմով կրնար միշտ խոյս տալ եւ ազատիլ :

Բայց Աթլերիլը Փացիի վրայ յարձակած էր և յուսահատ կռիւ մը սկսած էր երիտասարդ գաղտնի ոստիկանին հետ :

Կոչա ու ճարպիկ կռուող մըն էր, կռիւամարի բոլոր անուղամիտ վարդապետութիւններուն ընտանի, առանց խղճահարութեան յաղթութեան բոլոր միջոցներուն մասին և երիտասարդին վրայ նկատուած էր իր խառնուածքին բոլոր վայրագ թափովը :

Միևնոյն ատեն Աթլերթըն ընդդիմութեան շատ աւելի մեծ կորով մը ցոյց կուտայ քան որչափ ղէնքը կարող կը կարծէր Նիք :

Չոր հարուածով մը Ձիք զայն գետին նետած էր : Բայց անմիջապէս ելաւ և դանակ մը բանալով՝ որով զինուած էր, Ձիքի վրայ յարձակեցաւ անոր հարուած մը տալու համար :

Ձիք, վարպետ շարժումով մը, խուսափեցաւ անկէ և բռնեց այն ձեռքը որ այդ վտանգաւոր ղէնքով զինուած էր և զարմացաւ գոնելով այնքան կորով մարդու մը քով զոր կը կարծէր թէ դիւրաւ պիտի պտրտութեան մատնէր :

Գրկընդխառն կռիւ մը յառաջ եկաւ, որուն մէջ Ձիք յաջողեցաւ դանակը խլել Աթլերթընի ձեռքէն և զայն հետուն՝ մացառներուն մէջ նետել :

Այն ատեն Աթլերթըն ինքզինք ազատելով, իր բէվով վէրը քաշեց, բայց Ձիք իր վրայ ցատքեց և բէվովէն ալ զրկեց դանակին քով :

Գրկընդխառն կռիւը վերսկսաւ : Աթլերթըն շատ ճարպիկ կ'երեւար այդ կերպ պայքարի համար և ամէն վար-

պետութիւններով կը փորձէր իր հակառակորդը գետին ձգել :

Զիք դժուարաւ ինքզինք կը պաշտպանէր և ստիպուեցաւ ամէն ոյժը մէջտեղ դնել :

Աթէրթընը մէջքէն բռնեց , կոնտկը ծռեց և ոտքը գետնէն կտրելով , զայն գետին նետեց այնպիսի ուժգնութեամբ մը որ ընդարմացած մնաց , ինքզինք կորսնցուցած :

Այսուհանդերձ Աթրաիկը միայն իր բռունցքը չէր գործածէր Փացիի հետ կռուելու համար . ամեղուկ կերպով անոր ստքի հարուածներ ալ կուտար և իր ծունկերը գործածելով , կը փորձէր զայն գետին նետել :

Այս անուղղամիտ հնարքը յայտնապէս կտաղեցուց Փացին , որովհետեւ երբ Զիք իրեն օգնութեան հասնիլ ուզեց , բռնն կերպով գոչեց ձայնով մը որ բարկութեանէն կը թրթուար և որ Զիքը զարմացուց .

— Ե՛ս քաշուէ , Զիք , ետ , կ'ըսեմ քեզի : Զիս առանձին թո՛ղ այս խաղտաւիկին հետ :

Ինքնիրմէ ելած կը թուէր : Ակնթարթի մը մէջ մարդը գետին տապալեց , գեղեւած պահուն անոր կզակին դէչ հարուած մը տալով՝ որ զայն անդգայ գետին փռեց :

Զիք և Փացի այն տունն ետեւին զարձան տեսնելու համար թէ ի՞նչ վիճակի մէջ էր իրենց վարպետը և տեսան որ տակաւին կռիւ ունէր երկու մարդոց հետ որ իր վրայ կը յարձակէին երկու կողմէ միանգամայն :

Նիքի ջանքը աւելի այն էր որ այդ մարդիկը արդիւնց իտայի ու Միրթիլի վրայ երթալէ , ինչ որ քանի մը անգամ փորձեցին ընել :

Զիք մէկ ոստուժով անցաւ զինքը Նիքէն բաժնող միջոցը . իր ամենէն մօտը գտնուող մարդուն ախանջին հարուած մը տուաւ և զայն մէջքէն բռնելով , այն վայրկեանին ուր վար պիտի իյնար , վերցուց , քաշեց տարուայն աեղ ուր Աթէրթըն և Աթրաիկը կը գտնուէին գետին փռուած , ու անոնց քով նետեց :

Աթըտիկըր ջանք կ'ընէր ոտքի ելլելու համար, ևրը իր վրայ նստուած մարդը զինքը կրկին գետին նետեց:

Նիք ազատուած իր վրայ յարձակող մարդերէն մէկէն՝ նետուեցաւ միւսին վրայ, զայն կոկորդէն բռնեց, իրմէ հեռացուց և ըսաւ.

— Արիկայ, խաղը կորսուած է: Հանգիստ կեցի՛ր և թէ ո՛չ քեզ կը խեղդեմ:

Մարդը մտածեց թէ արդարև խաղը կորսուած էր. և Նիքի զիրկընդխառնումէն բաւական ազատուելուն պէս ըսաւ.

— Ինքզինքս սթարտուած կը խոտորանիմ. թող տըւէք զիս:

Նիք թողուց որ ևրթայ և մարդը, իր խօսքին հաւատարիմ, մօտը գտնուող քարի մը վրայ նստաւ:

Այս վայրկեանին, Աթէրթընի ինքզինքին եկած էր և գփուարաւ ոտքի ելած: Աթըտիկըր ևս նոյն վիճակին մէջ էր:

Այն ատեն կարծես տառջին անգամ ըլլալով, Աթըտիկըր ճանչցաւ Նիք Քարթըրն է:

— Աստուած իմ, Նիք Քարթըրն է:

Յանկարծակի Աթէրթընի վրայ վազեց և առանց Փաւցիի միջամտութեան գէշ հարուած մը պիտի տար անոր:

Նոյնիսկ Չիք սթարտաւորուեցաւ դալ Փաւցիի օգնել զայն բռնելու համար:

Ինքզինք ազատելու համար կոռելով հանդերձ՝ սկսաւ հայհոյել ու նախասուկ Աթէրթընը, յայտարարելով որ իր կողմէ ազատութեան մըն էր այս ծուղակը իրեն պատրաստելը, իր խօսքը և պայմանը չյարգելու համար:

Կատաղի խենթի մը կը նմանէր:

Այն ատեն Նիք դէպի իրեն դնաց և բէվովքերին փողը դէմքին դնելով՝ իրեն ըսաւ որ եթէ չլսէր, զլուսը պիտի սրայթեցնէր:

— Չեղ հոս բերել չտուաւ զիս մտանելու համար:

— Չէ, ճիշտ չէ, ըսաւ Նիք հանդարտութեամբ:

— Իրեն համար չէք աշխատիր, հարցուց սրիկան:

այսպէս չընես, արդարութիւնը տնչուշտ քու ընթացքին մասին լուր պիտի առնէ և պիտի գիտնայ թէ ինչպէս կը վարուիս քրոջդ հետ: Ուրիշ բան մըն ալ: Լաւ կ'ընես եթէ մեզի հետ գտա, քու անձնական ապահովութեանդ համար, մինչև որ քաղքին մէկ ուրիշ մասին մէջ ըլլանք:

Դէպի իր օգնականները դարձաւ:

— Ձիք, ըսաւ, առաջ գնա՛ և աչքդ բաց, յարձակում մը չկրենք: Իստա՛ թեզ տուր մանկաւոր աղջկան ու հետեւէ Ձիքին. փացի՛, դուն ալ իտայի հետեւէ: Եւ հիմա Աթէրթըն, հետեւէ՛ այս երիտասարդին և ես ամէնէն ետքը կուգամ:

« Ամենատիպքը վատահոթիւն չունիմ քու վրայ: Եթէ տեսնեմ որ կտակածելի շարժում մը կ'ընես չպիտի վարանիմ գնդակ մը զրկելու գտնելիդ:

« Եւ հիմա, Ձի՛ք, օ՛ն առաջ:

Այս կարգով մտան փողոց և մայթին վրայէն յատաճացան մինչև կողմնակի փողոց մը որուն հետեւեցան հասնելու համար Ծառուղին ուր կառքը իրենց կ'սպասէր:

Աթէրթըն չուտով մը դահաւորակին վրայ ելաւ, փացի իրեն հետեւեցաւ: Նիք կառապանին ըսաւ որ կրցածին չափ չուտ Հարիւրքսանը հինգերորդ փողոցը երթայ. յետոյ ինքն ալ կառք մտաւ և կառքը արագօրէն հեռացաւ:

Բաւական ժամանակ կրցան տեսնել չորս աւաղակները որոնք, Աթըրթիլիւրի առաջնորդութեամբ զուր ջանքեր կ'ընէին կառքին հետեւելու համար, բայց ձիերը թարմ ու ճաղուկ էին և չուտով հեռացան անոնցմէ:

Հարիւրքսանը հինգերորդ փողոցը Նիք հրամայեց Աթէրթընի վար իջնելու և իրեն ըսաւ:

— Կրնաք ապահով կերպով ձեր տունը երթալ, պարոն Աթէրթըն:

Աթէրթըն դարձեալ փորձ մը ըրաւ կացութիւնը փսկելու և ըսաւ անպատկառ չեշտով մը:

— Երկու բան մտեցած ըլլալ կը թուիք, պարոն Քարթըր. առաջինը թէ՛ ես օրինաւոր խնամակալն եմ քրոջս, որքան իր բնական խնամակալը և թէ չեն կրնար զիս իմ իրաւունքներէս զրկել այսքան կամայական կերպով: Երկրորդը թէ՛ թէ և կրնամ յանցանք մը գործած ըլլալ դու մար մը վճարել յանձն առած ըլլալուս՝ քոյրս ազատելու

— Ձէ՛ , ըսաւ Նիք , իրեն համար չեմ աշխատիր :

Այգալէս կրցաւ կարծել , բայց հիմա գիտեմ թէ ինք
ձենէ աւելի մեծ թշուառական մըն է :

Զարմանալի էր որ , հակառակ այն ստեղծութեան և
սարսափին զոր իրենց կը ներշնչէր Նիք Քարթըր , չարա-
զործները , առանց բացառութեան , կատարեալ վտաճու-
թիւն ունէին հոչակաւոր գաղտնի ոստիկանին խօսքերուն
վրայ :

Բաւ էր որ Նիք բան մը հաստատէր սրտէսդի անկաւ-
կած ընդունէին զայն :

— Այս իրիկուն ձեզի հետապնդեցի , շարունակեց Նիք ,
մինչև Աթէրթընի տունը , գիտէի որ այստեղ , Ինվուտի
մէջ , կայ մը ունէիք և կատկածեցայ թէ հոս եկած էիք
Աթէրթընի հետ սակարկութիւն մը ընկելու : Գիտէի նաև
որ Աթէրթըն սակարկութեան պիտի հաւանէր և մինչև
հոս զինքը հետապնդեցի իմ օգնականներուս հետ :

Մարդը լռեց , այս պատմութեան ճշմարտութեանը հա-
ւատացած :

Այն մարդը զոր Ձիք այնքան ուժղին կերպով Նիքէն
հեռու նետած էր , դեղեւելով ոտքի ելաւ և ըսաւ .

— Էաւ ուրեմն , Նիք Քարթըր , Ի՞նչ պիտի ընէք մեզ
հիմա որ մեզ ձեռք անցուցիք :

— Ոչինչ :

— Ոչինչ , կրկնեցին չորս չարազործները Աթէրթընն
ալ միտին :

— Աթէրթըն , ըսաւ Նիք , աղտոտ խաղ մը խաղացիր .
երկար ատենէ ի վեր կը խաղաս , բայց կորսնցուցիր : Քեզի
համար ամենէն զիւրին բանն է հանգիստ կենալ : Քեզի
տեսնելէ տաճ՝ իմ ծառայութիւնս խնդրած էին Միրթիլի
ազգականները , զանկու համար թէ ու՛ր պահած ես զայն
և և ինչպէս կը վարուիս հետը : Կարծեմ թէ այս դործին
մէջ ո՛չ կ'ուզեն որ խնդիրը մէջտեղ ելլէ և ո՛չ ալ գայ-
թակղութեան փափաքող են :

« Թերևս երջանիկ ես սա պատճառաւ որ արժանի
եղածին պէս չպիտի հետապնդուիս : Բայց իմ խորհրդիս
հետեւէ՛ , այս նոր կացութիւնը ընդունէ՛ , որովհետեւ եթէ

համար որ իմ տունէս առեանդուած էր, տտիկա յանցանք մըն է որ համարութեամբ պիտի ողջուեսուի հասարակութեան կողմէ :

— Ասկէ աւելի ծանր յանցանք մը դործեցիք, ըսաւ Նիք խիստ ձայնով մը : Ինչպէս ձեզի իմացացի ելի՞ք կը փախաքիք ձեր աղաճութեան, պէտք է հիմակուընէ հրաժարիք ձեր ծրագիրներէն : Չպիտի թողու՞մ որ այս մանկատան տղջիկը ձեր ձեռքը իյնայ, մինչև որ իր աղգահանները որոշու՞մ մը տան իր մասին :

Կառապանին հրամայեց ճամբան չարունակելու և Ալթէրթըն մայթին վրայ մնաց բոլորովին չփոխած :

Այն տանն ատկին Հէմինկի առնը գացին իրբև ամուսին յարմար տեղը Միրթիլի համար, որպէսպի գիշերուան մնացորդը հոն անցնէ :

Թէև ուշ էր, բայց ամբողջ ընտանիքը հասկնալով որ խնդիրը ինչ բանի վրայ էր ստորի կրու, ինչպէս նաև ատկին Թօմիսըն որ այդ տան մէջ ապաստանած էր :

Ազնիւ ատկին Հէմինկ, Մէրթի Պրիան և երիտասարդ Հէմինկ ընդունեցին Միրթիլը ամենամեծ գոհունակութեամբ և կը թուէր թէ Միրթիլ ալ ճշմարտացէս երջանիկ էր անոնց քովը ըլլալուն :

Այս տարօրինակ դործին մէկ տարօրինակ կողմը այն էր որ Միրթիլ չուսով մը իր վախը փարատելէ ետքը, ո և է նեղութիւն չպատճառեց Նիքի և իր ընկերներուն հետեւելու մասին :

Նիք Չիքը և Փացին տան մէջ պահապան թողուց և Իտայի հետ մեկնեցաւ :

Հետեւեալ օրը Միրթիլը յանձնեց իր մօրաքրոջ ատկին Պառլթընի խնամքին և հոգածութեան :

Տօքթ. Ռըլմանի խորհրդին վրայ Միրթիլ դրուեցաւ մասնաւոր հաստատութեան մը մէջ ուր նմանօրինակ հիւանդութիւններ կը խնամուին :

Մեծ յառաջ գիմութիւններ կ'ընէ դէպի կատարեալ բուժումը և Տօքթ. Ռըլման բացարձակապէս համոզուած է որ Ալթէրթըն անոր դեղեր կուտար որոնք աստիճանաբար իր ըզեղը կը խանդարէին :

Միրթիլի ազգականներուն սպասողական ճնշումին տակ Ալթէրթըն թողուց որ բոլոր խնամակալի իրաւունքները և և հետացաւ երկրէն :

